OCTAVIAN LAZĂR COSMA

UNIVERSUL MUZICII ROMÂNEȘTI

UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA (1920–1995)

EDITURA MUZICALĂ
A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR
DIN ROMÂNIA

Scanned with OKEN Scanner

I.S.B.N. 973-42-0167-0

Scanned with OKEN Scanner

T0
C74

OCTAVIAN LAZĂR COSMA

UNIVERSUL MUZICII ROMÂNEȘTI

UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA (1920–1995)

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
"GH. ASACHI"
IAȘI

690.596

EDITURA MUZICALĂ
A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
București, 1995

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Preambul 17

Partea I

AFIRMĂRI

(1920–1945 – Președinte: George Enescu. Secretar: Constantin Brăiloiu)

Geneza „Societății Compozitorilor Români". Inițiative premoniționale 20

1920

Momentul fondării – rolul lui Constantin Brăiloiu 22

1921, 1922, 1923

Primii pași 25
Legea dreptului de autor 25

1924

Primirea lui Béla Bártók în S.C.R. 26
Acreditarea juridică a „Societății Compozitorilor Români" 27
Primele concerte 28
Manuscrisele compozitorilor 29
Festival B. Bartók cu concursul lui George Enescu 29
Adunarea Generală. Adoptarea Statutului 30
Concertul inaugural 32
Manifestul „Societății Compozitorilor Români" 33
Primul concert cameral 34

1925

Premiul de folclor 35
...„Izvor de producțiune"... 36
Interesul pentru aderarea la Societatea Internațională de Muzică 38
Festival George Enescu 38
Premiul de folclor 39

1926

Normele editării partiturilor 39
Diferendul cu „Societatea Internațională de Muzică" 40
Concertele din primăvara anului 1926 40
„Alcătuirea unui vocabular melodic și armonic autohton" 41

1927

„Statornicirea năzuinței către o estetică națională" 42
S.C.R. solicită administrarea „Filarmonicii" 43
Demisia lui Filip Lazăr 44
La orizont, un nou conflict 46

1928

Cinstirea amintirii lui Dumitru G. Kiriac 47

Scanned with OKEN Scanner

Perceperea drepturilor de autor 47
Audiţiile Societăţii 49
Constantin Brăiloiu – sufletul activităţii 49
Premiul de folclor – 1928 50
Crearea „Arhivei de folclor (e)“ 50

1929

Proiecte culturale 51
Modificarea Statutului 52
Demisia lui Mihail Andricu 53

1930

Menirea educaţională 54
Audiţiile anului 1930 55
Adunarea Generală din 1930 56
Conflictul cu Victor Gheorghiu 57
Prime audiţii. „Simfonia concertantă“ de George Enescu 58
Desemnarea reprezentanţilor în Consiliile Operelor 59
Taxe şi convenţii 59
Colaborarea cu Béla Bartók 60

1931

Jubileul de 10 ani 61
Ofertă de participare la sărbătorirea lui Béla Bartók 64
Revine Mihail Andricu? 64
Adunarea Generală din 1931 65
Noul sediu 66
Demisia lui Ion Borgovan 66
M. S. Regele oferă sprijin 67
Concertele George Enescu 68

1932

Concesiile nu intrau în discuţie 69
O nouă demisie – Dimitrie Cuclin 70
Noi concerte 70
Ritualul Adunării Generale – 1932 71
Lăsământul Cremer 73
Bătălia cu fiscul şi cu Radioul 73
Întrunirile Comitetului 73

1933

Manifestările ostile ale orchestranţilor 75
Concertul simfonic din martie 1933 75
Adunarea Generală din 1933 76
Micul „cartel“ 77
Valorificarea moştenirii lui Iacob Mureşianu 77

1934

Concertul simfonic 78
Memoriul lui Tiberiu Brediceanu 78
Conferinţa lui Béla Bartók 81
Renunţarea la organizarea concertelor simfonice 81
Ion Vasilescu cere modificarea sistemului de repartiţie 82
Delegaţia marelui cartel 83
Concerte camerale 83
„Producţie, reproducţie, tipar, drepturi morale şi drepturi materiale“ 84

1935

Probleme de repartiţie 85
Conflictul cu Nicolae Oancea 85
Concertele Societăţii 86
„Arhiva de folclor“ polarizează atenţia lui Constantin Brăiloiu 87
„Societatea Compozitorilor Români“ – factor de propagare 87

Scanned with OKEN Scanner

George Enescu intenționează să demisioneze din fruntea S.C.R. 88
Sprijin pentru „Muzica Nouă“ 88

1936

Subvenție pentru Premiul „George Enescu“ 89
Ce drepturi încasau compozitorii? 89
Acuzațiile deputatului Virgil Solomon 90
George Cocea nu-și onorează obligațiile 91
Renunțarea la concertele proprii 91
Noul Comitet – mai 1936 92
Urmărirea drepturilor autorilor dramatici 93
Retragerea Societății din S.I.M.C. 93
Acțiuni și proiecte 93
Banchetul în cinstea lui George Enescu 94

1937

Probleme de repartiție 95
Adunarea Generală – 1937 96
Conflictul cu Marele cartel 96
Mihail Andricu redivivus 97
Ministerul Cultelor și Artelor devine generos 98
Diferendul cu Sabin Drăgoi 98

1938

Diferendul cu Marele cartel continuă 99
Adunarea Generală din 1938 99
Disputa cu fiscul 100
Audițiile muzicale n-au fost uitate 101

1939

Deviza Societății – „înălțarea artei muzicale românești“ 102
Din nou concerte 102
Evenimentele politice duc la dezagregarea „Marelui cartel“ 103
Adunarea generală din 1939 104
Răzmerița aderenților 104
Cedarea Arhivei de folclor Fundațiilor Regale 106
Adunarea Generală Extraordinară din 1939 107

1940

Concertele revin în actualitate 107
Încetarea din viață a vicepreședintelui Ion Nonna Otescu 108
George Enescu se implică. Adunarea Generală – 1940 109
Mihail Jora intră în atribuții 110
Ocuparea Basarabiei și Bucovinei de Nord impun măsuri preventive 110
Desprinderea Transilvaniei de Nord – sursă de noi îngrijorări 110
Statul legionar și S.C.R. 111
Declarațiile lui Dimitrie Cuclin și Nicolae Brânzeu 113
Ravagiile cutremurului asupra colecției „Arhivei de folclor“ 114
Cu George Enescu la proră 114

1941

Valul demisiilor 115
Societatea de editură 116
Adunarea Generală din 1941 116
Concertul jubiliar 117
Problemele administrative sufocă agenda Comitetului 118
Consecințele intrării României în război 118
Sărbătorirea lui George Enescu la 60 de ani 119

1942

Donarea colecției de discuri populare 120
„An de grele zguduiri“. Adunarea Generală din 1942 120
Noul Decret-Lege privitor la drepturile de autor 120

Scanned with OKEN Scanner

1943

În sfârşit, Societatea deţine o pianină 121
Adunarea Generală din 1943 122
Institutul de Folclor Muzical 122

Partea a II-a

DESTABILIZĂRI

(1944–1949 – Preşedinte: George Enescu. Vicepreşedinte: Mihail Jora)

Lupta lui M. Jora pentru supravieţuirea Societăţii 126

1944

Constantin Brăiloiu abandonează Societatea 126
Jertfe ale războiului 126
Adunarea generală din 1944. Arhivele Internaţionale de Folklore 127
Dezastrul evacuării Arhivei 128
„Comisia de epuraţie“ 128

1945

Deşi convocată, Adunarea Generală trebuie amânată 130
Jubileul de 25 ani ai S.C.R. 130
Schimbări în configuraţia Comitetului 131
Adunarea Generală din 1945 132
Ministerul Artelor era decis să-şi impună tutela. O nouă „Comisie de epuraţie“ 133
Trecerea membrilor cu vechime în categoria membrilor activi 135
Cesionarea Arhivei de folclor 135
Primirea în U.S.A.S.Z. 136

1946

Majorarea tarifelor 137
Adunarea Generală Extraordinară – 1946. Ideologul sindicalist Marcel Breslaşu primit membru activ 137
Concertele Societăţii 138
Ultima Adunare Generală cu participarea lui George Enescu 139
Din nou în discuţie Institutul de folclor 140
Concertele S.C.R. cu Y.M.C.A. 141

1947

Scoaterea de pe afiş a unei compoziţii de Paul Jelescu 142
Societatea devine... „Sindicatul Compozitorilor“? 142
Mihail Andricu la un pas de o nouă demisie 143
Interzicerea Adunării Generale din mai 1947 144
U.S.A.S.Z. dă directive 145
„Societatea să fie lăsată în pace“, opinează M. Jora 146
Respingerea demisiei lui M. Jora din funcţia de vicepreşedinte 149
Eşuarea tentativei de „lovitură“ de Comitet 149
Demararea în forţă 151
Statutul Societăţii era anulat? 152
„Tendinţe decadente“ în creaţia lui Mihail Jora 153
Adunarea Generală Extraordinară – octombrie 1947 153
Achiziţionarea unui magnetofon 155
Politizarea la ordinea zilei 155
S.C.R. – Citadelă a spiritului reacţionar“ 156

1948

Mihail Jora nu cedează 157
Ţinta tuturor atacurilor – Mihail Jora 158
Adunarea Generală Extraordinară – februarie 1948 159
Prezenţa lui Mihail Jora anihila comandamentele politice 160
„Comisiile de sectoare“ îşi afirmă prezenţa 160
Concertul Societăţii 161
„Concertul S.C.R. în lumina Rezoluţiei“ 161
Mihail Jora consideră inutilă „îndrumarea ideologică“ 165

Scanned with OKEN Scanner

Problemele Editurii Muzicale 167
„Ingineri ai sufletului“ 168
Neacceptând politizarea Societăţii, Mihail Jora era dispus să demisioneze 169
Reorganizări 170
Adunarea Generală – octombrie 1948 171
Cenaclurile 172
Armonizarea melodiei populare 175
Concert cameral 175

1949

Matei Socor intră în arenă 176
Ultima întrunire a Comitetului cu Mihail Jora ca vicepreşedinte 177
Consfătuirea de la Direcţia Agitaţie şi Propagandă 177
Mihail Jora... „decadent şi reacţionar“ 178
Implicare politică 180
Modelul de la răsărit 182
Fondul muzical 182
Acţiuni pregătitoare Conferinţei 183
Serviciul de cadre în acţiune 184

Partea a III-a

DETRACTĂRI

(1949–1954 – Preşedinte: Matei Socor)

Schimbarea la faţă: Societatea Compozitorilor Români devine Uniunea Compozitorilor din R.P.R 192
Discuţiile 195
Alegerea Comitetului 198
Concertele Conferinţei 200
Organizare – Cenacluri 201
False glorii 202
Osanaliştii lui Gheorghiu-Dej 203
George Enescu nu figurează printre membri 204

1950

Procesul ideologizării nu cunoaşte răgaz 206
Problemele dreptului de autor 207
Demolarea baletului „Harap Alb“ 208
Semne de lâncezeală 208
Scrisoarea grupului de studenţi 209
„Reeducarea unor compozitori“ 210
Un acrostih edificator 210
M. Socor ...„spiritul de partid în muzică“ 211
Apariţia revistei *„Muzica“* 213
Plenară lipsită de relief 214
Organizări. ...Comisii 216
Statutul de persoană juridică 217

1951

M. Socor –preşedinte adulat? 219
Îndrumătorul creaţiei muzicale 219
Se înfiripează nemulţumiri faţă de echipa aflată la conducere 221
„Săptămâna Muzicii Româneşti“ 221
Serialul plenarelor 223

1952

Rezoluţia 225
Ce glăsuia rezoluţia „Rezoluţia“ 230
„Castrarea“ Rezoluţiei 231
Pentru Zeno Vancea nu s-a schimbat nimic 234
Analiza revistei „Muzica“ 235
„Fuga“ – gen muzical interzis ? 236
Conflictele mocnesc... 238
Magazinul Uniunii 238
Reînscrierea lui Mihail Jora în Uniune 239

Scanned with OKEN Scanner

Nereguli în gestiune? 240
Comisia de revizuire 240
Planificarea creației 240
Repartiția haotică a drepturilor de autor 241

1953

Problemele repartiției preocupă tot mai mult 242
Excluderi? Pe ce criterii? 243
Muzica – „Uriașă tribună ideologică" 244
Confruntarea Mihail Andricu – Matei Socor 245
Ancheta în problemele gestiunii 246
Îndepărtarea din Comitet a Hildei Jerea, a lui Diamandi Gheciu și Sergiu Natra 250
Reprofilarea revistei „Muzica" 252
Repartiția drepturilor de autor 252
Propuneri pentru Premiul de Stat 255
Convocarea Congresului care nu va avea loc 256
Discuțiile pe marginea operei „Păcat boieresc" 256
Restructurarea conducerii Fondului Muzical 257
Audiții cu creațiile tinerilor compozitori 258
Concursul de creație pentru Festival 258
Comisiile de creație 259
Centenarul Ciprian Porumbescu 260
Nereguli la Magazinul Uniunii 261

1954

Deznodământul anchetei – Ședința de la Consiliul de Miniștri 262

Partea a IV-a

IMPLOZII

(1954–1977 – Președinte: Ion Dumitrescu)

Reprimirea lui George Enescu. Ion Dumitrescu devine secretar 264
Petru Dumitriu și „falsul modernism" 265
Ion Dumitrescu conduce lucrările Comitetului 266
Restructurare secțiilor 267
Premiile de stat 268
Bilanțul unui deceniu 269
Restabilirea adevărului 269
Decada muzicii românești 270
Reorganizări, comisii noi 271
Premiile de stat pe 1953 272
Mihail Jora participă la viața Uniunii 273
„Nu obligăm compozitorii să scrie în monom" 274

1955

Verificările 276
Superficialitate în abordarea creației românești 277
Cinstirea lui Anton Pann 278
Antrenarea membrilor Comitetului 279
Sancționarea neregulilor 281
Moartea lui George Enescu 282
Finalizarea verificării membrilor 283
„De la rapsodism la simfonism" 284
„Sărbătoarea muzicii românești" 285
„Cântecul de masă" 286
Cum se înțelege „spiritul de partid"? 287
Sărbătorirea lui Dumitrie Cuclin 288
Secțiile – laboratoarele creației 289

1956

Ion Dumitrescu – secretarul 289
Noul sediu 290
Dezavuarea „Rezoluției" 291
Ion Dumitrescu devine „prim secretar" 292

Scanned with OKEN Scanner

Moartea lui Stan Golestan 294
Expoziția „George Enescu“ 294
Noua lege a dreptului de autor 295
Opereta *Colomba* naște un proces 296
Prima audiție a *„Simfoniei de cameră“* de George Enescu 296
Speranțele deschiderii 296
Matei Socor redivivus 297
Îndepărtarea lui Marțian Negrea de la conducerea „Fondului Muzical“ 298
Respingerea propunerii de aderare la S.I.M.C. 299

1957

Compozitorii tineri cer cuvântul 301
Comitetul vine în întâmpinarea tinerilor 302
Deși propus, lui Alfred Alessandrescu nu i se acordă Premiul de Stat 303
„În apărarea muzicii contemporane“ 304
Linia ascendentă a tiparului muzical 306
Omagierea lui Tiberiu Brediceanu 306
Deschiderea continuă 307
Flagelarea autoprogramărilor 307
Acutizarea conflictului dintre generații ...„Nu iubim muzica cerebrală“ 308
„Săptămâna Muzicii Românești“ – 1957 310
Înființarea Editurii Muzicale 311
„Tendințele generației tinere“ 312

1958

Calendarul cenaclurilor 313
Lumină verde pentru muzica experimentală? 314
„Patriotismul socialist“ 314
Uniunea – „for cu bază administrativă serioasă“ 315
Revigorarea creației ostășești 316
Excluderea lui Eugen Radovici 316
...„Baloane rătăcitoare“ 318
„Fals“ – strigă Mihail Jora. Reabilitarea S.C.R. 319
Rezoluție contra rezoluție 323
„Miorița“ de Anatol Vieru 324
Prima ediție a Festivalului și Concursului Internațional „George Enescu“ 324
„Noi luptăm pentru un limbaj avansat“ 325
Numiri în birourile secțiilor 327

1959

Mihail Jora reintră în Comitet 327
Evocarea lui Constantin Brăiloiu 328
Uniunea renunță public la subvenția statului 328
Încetarea din viață a lui Alfred Alessandrescu 329
Dezavuarea vicepreședintelui Mihail Andricu 329
Excluderi în lanț 331
Creații noi 331
Mansi Barberis Plăcinteanu – exclusă 333
„Universitatea muncitorească de cultură muzicală“ 334
„Beckmesserul“ muzicii românești 335
Proiecte, proiecte 336
„Sub cerul de vară“ 336
Uniunea Compozitorilor după un deceniu 337
„Trei clopoței de alarmă“ 338
Atitudini și verdicte 338
În vizor – critica muzicală 339

1960

Textele muzicii ușoare 340
Factor de impulsionare a creației 341
În jurul noilor tehnici de compoziție 341
Liedurile intră în atenție 342
Construirea Magazinului „Muzica“ 343
Convenție pentru casele de creație 344
Ideea de contemporaneitate muzicală 345

Scanned with OKEN Scanner

1961

Creaţia tinerilor 347
Orchestraţia în muzica uşoară 348
Sigismund Toduţă şi tinerii compozitori 348
Bilanţul creaţiei pe anul precedent 349
Rosturile Uniunii Compozitorilor 349
„Combativitatea criticii“ 351

1962

Tiberiu Olah – „Constelaţia omului“ 352
Conferinţa pe ţară – o fata morgana 353
„Tradiţii ale muzicii noastre“ 354
Rapoarte şi măsuri 355
Conflictul generaţiilor explodează 355
Admiteri in corpore 356
Cenaclu de muzicologie 357
Reprimirea lui Mihail Andricu 358

1963

„Puncte de vedere“ 359
Mijloacele de expresie 360
Iarăşi, legătura cu masele 361
Inaugurarea noului sediu al Magazinului „Muzica“ 361
Autenticitate 362
Pregătiri intense pentru forumul electiv 363
Conferinţa pe ţară – 1963 364

1964

„Dumnezeu a dat, dar n-a băgat în sac nimănui“ 366
Baletul *Iancu Jianu* de Mircea Chiriac 368
Coloana infinită de Tiberiu Olah creează dureri de cap 368
Concertul instrumental 369
A treia ediţie a Festivalului şi Concursului Internaţional „George Enescu“ 370
Greutăţile se ţin lanţ 370
Cenacluri 371

1965

Cântecele „Festivalului de la Mamaia“ 373
Tipărirea partiturii *Oedip* de George Enescu 373
Săptămâna Muzicii Româneşti 376
Donarea Magazinului „Muzica“ 377
Vizite neobosite 377
Achiziţionarea lucrărilor neonorate 378
Blamarea turneului parizian al baletului Teatrului de Operă din Bucureşti 379

1966

Wilhelm G. Berger – al treilea premiu internaţional 380
Ideea organizării Simpozionului Internaţional de muzicologie 380
Activitatea muzicologică sub obiectiv 381
Epilog Mansi Barberis 382
Încetarea din viaţă a lui Alfred Mendelsohn 382
Muzica de cameră şi problemele ei 383
Afirmări teoretice 383
Recunoştinţă corului „Madrigal“ 384
Valorificarea creaţiei precursorilor 385

1967

„Libertatea de creaţie“ 386
Primiri şi excluderi 387
Simpozionul Internaţional „George Enescu“ 388
Editura Muzicală trebuia să se rentabilizeze 389

Scanned with OKEN Scanner

1968

„Urează-mi luptă, nu victorie" – Vasile Voiculescu 390
Se prefigurează Conferința pe țară 393
Adunarea generală din 1968 394
Concertele prilejuite de Adunarea Generală 398
Pierderi grele 399
Componența noilor structuri 399

1969

Ioan D. Chirescu – 80 402
Desființarea Fondului Muzical 402
Ionel Perlea – membru de onoare 403
Premiile Uniunii pe anii 1967–1968 403
Marcel Mihalovici – membru de onoare 404
Birourile 404
Starea Uniunii 405

1970

„Umanismul și cultura socialistă" 409
Festivalul „George Enescu" fără simpozion 409
Premiile Uniunii pe anul 1970 411

1971

Anul resurecției ideologice 412
„Spiritul epocii socialiste" 414
Moartea lui Mihail Jora 415
„Revoluția culturală" 415
„...Exigență, principialitate"... 416

1972

Aurel Stroe – „...Un foc de paie care va trece" 418
Premiile Uniunii pe anul 1971–1972 420

1973

Expoziția tiparului muzical 421
Concerte – dezbatere 422
Sărbătorirea lui Ion Dumitrescu 423
Decesul lui Marțian Negrea 424
Reluarea Simpozionului Internațional de muzicologie „George Enescu" 424
Mandatul Comitetului expiră 425

1974

„Tematica militantă" 426
Încetarea din viață a lui Mihail Andricu 427
Opera „Hamlet" de Pascal Bentoiu 427
Pierderea Editurii Muzicale 428
Pascal Bentoiu demisionează din fruntea biroului secției de muzică simfonică 428
Premiile Uniunii pe 1972–1973 428

1975

Bipolarizarea creației? 429
Excluderi în bloc 431
Optica adevărului 432

1976

„Epopeea națională" 434
Sabia lui Damocles 435
Festivalul „George Enescu" fără concursul internațional 436
Din nou muzica ușoară în actualitate 437
Festivalul „Cântarea României" 438
Acordarea premiilor Uniunii pe anii 1974 și 1975 439

Scanned with OKEN Scanner

1977

Comitetul Uniunii respinge decizia conducerii de partid. Demiterea președintelui Ion Dumitrescu 440
Numirea lui Petre Brâncuși în calitate de președinte 443

Partea a V-a

INERȚII
(1977–1989 – Președinți: Petre Brâncuși, Nicolae Călinoiu)

Testările noii conduceri 446
O măsură represivă – alungarea Uniunii din Palatul Cantacuzino 448
Reînnodarea firului rupt 449
Nimic nou sub soare 451
Discutarea Festivalului Național „Cântarea României" 451
Criticarea revistei „Muzica" 452
Stilul de muncă 454

1978

Cenaclurile 454
Încetarea din viață a lui Dimitrie Cuclin 455
Denunțarea măsurilor care împiedicau plecările în străinătate 455
„Caracterul de masă" 456
Primiri și definitivări în serie 458
Brigada c.c.-ului analizează activitatea Uniunii 459
...„Anacronismul teoriilor elitare" 459
Omagierea lui Marcel Mihalovici 460
Limbajul muzicii corale 460
Premiile Uniunii pe anul 1976 461

1979

S.O.S. – creația 461
Aversiune față de aliajul politic 462
Muzica nouă – „calitate și plafonare" 464
Titluri emfatice 465
Festivalul „George Enescu" 467
„...Cântecul de lebădă al muzicii în școală" 468
Premiile Uniunii pe anul 1979 469

1980

Încetarea din viață a lui Ioan D. Chirescu 470
Un ciclu de concerte 471
Melodii '80 473
Măsuri prohibitive în relațiile cu străinii 473
Cenaclurile – „imperiul de solemnitate stătută" 474
60 de ani de la fondarea Societății Compozitorilor Români 474
Premiile Uniunii pe anul 1980 475

1981

Anul George Enescu 475
Desființarea organizației de partid 477
Plenara 477
Campania de înscriere în F.D.U.S. 478
Festivalul „George Enescu" are din nou simpozion 478
Premiile Uniunii pe anul 1981 479

1982

Plenară cu surprize – schimbarea președintelui 481
Instalarea lui Nicolae Călinoiu în funcția de președinte 482
Creației i se cere „mesaj militant" 484
Premiile Uniunii pe anul 1982 485
Teatrul instrumental 485

Scanned with OKEN Scanner

1983

A treia plenară cu aceeaşi pălărie 486
Centenarul morţii lui Ciprian Porumbescu 487
Degringolada cenaclurilor 488
Premiile Uniunii pe anul 1983 489

1984

Valorificarea tezaurului de muzică veche 490
Premiile Uniunii pe anul 1984 491

1985

Simpozionul Internaţional „George Enescu“ renaşte 493
Premiile Uniunii pe anul 1985 494

1986

Premiile Uniunii pe anul 1986 496

1987

Singura întrunire a Comitetului pe anul 1987 498
Premiile Uniunii pe anul 1987 499

1988

Creaţia de cântece continuă cu intensitate 501
Noua ediţie a Festivalului Internaţional „George Enescu“ 502

1989

Refuzul premiilor Uniunii pe anul 1988 503
Premiile Uniunii pe anul 1988 505
Ş. Nichifor îşi retrage partiturile scrise pe versurile poetului Mircea Dinescu 507
Abolirea dictaturii 508
Întrunirea de Crăciun de la Conservator 509
Întrunirea Comisiei pentru Statut 511
„Arta sub semnul libertăţii“ 512

Partea a VI-a

REDIMENSIONĂRI

(1989–1995 – Preşedinţi: Pascal Bentoiu, Adrian Iorgulescu)

Alegerile Consiliului F.S.N. 516

1990

Pregătirea Adunării Generale 516
Premiile Uniunii pe anul 1989 518
Moartea lui Zeno Vancea 519
Plenarele secţiilor 519
„Muzicienii şi frontul revoluţiei“ 520
Adunarea Generală – ianuarie 1990 520
Alegerea Consiliului 524
Preşedinte – Pascal Bentoiu 525
În apărarea creaţiei muzicale româneşti 526
Prima reuniune a noului Consiliu 526
Revista „Actualitatea muzicală“ 527
Cicatricea paginilor festiviste 528
În apărarea lui George Enescu 529
Repararea sediului Uniunii din Calea Victoriei – 141 529
Membrii de onoare 530
Înfiinţarea Festivalului de Muzică Nouă 531
Activitatea Uniunii 532

Scanned with OKEN Scanner

Lawrence Foster – membru de onoare 534
Relansarea legăturilor cu Societăţile Internaţionale 534
Premiile Uniunii pe anul 1990 535

1991

Necesitatea unei noi legi a dreptului de autor 536
Polemică cu bătaie lungă ...„umbra lui Ceauşescu“ 536
Situaţia Editurii Muzicale 539
Premiile Uniunii pentru interpreţi 539
Dubla funcţie a Uniunii 540
Yehudi Menuhin – „membru de onoare“ 542
Prima ediţie a „Săptămânii Internaţionale a Muzicii Noi“ 542
Decesul lui Sigismund Toduţă 543
Simpozionul Internaţional de muzicologie „George Enescu“ 543
Revenirea în sediul din Palatul Cantacuzino 543
Centenarul Mihail Jora 544
Studioul de muzică electronică 546
Premiile Uniunii pe anul 1991 547

1992

Reconfirmarea mandatului secretariatului 548
Ediţia a doua a S.I.M.N. 551
Uniunea devine membru C.I.S.A.C. 551
Demisia preşedintelui Pascal Bentoiu 552
Adrian Iorgulescu – preşedinte 553
Premiile Uniunii pe anul 1992 554

1993

Centenar Marţian Negrea 555
Modificări în structura personalului administrativ 555
Decesul lui Wilhelm Berger 556
Sugestii privind reorganizarea Oficiului drepturi de autor 556
Centenare 557
Ion Dumitrescu – 80 de ani 557
Pensiile Uniunii se transferă Asigurărilor de Stat 557
Centenarul Constantin Brăiloiu 558
Sporesc dificultăţile 559

1994

Premiile Uniunii pe anul 1993 560
Adunarea Generală – martie 1994 561
Adrian Iorgulescu – preşedinte 566
Consiliul demarează 567
Alegerea secretarilor 568
Centenar Filip Lazăr 569
Centenar Sabin Drăgoi 569
Noua ediţie „Săptămâna Internaţională a Muzicii Noi“ 570
Tipărirea manuscrisului „Codex Caioni“ 570
Contracte şi himere 571
Adoptarea Legii timbrului cultural 572
Centenar Mihail Andricu 572

1995

Premiile Uniunii pe anul 1994 573
Indice de nume 574

Scanned with OKEN Scanner

PREAMBUL

O simfonie nu se cântă după ureche ci după partitură. Tot astfel, istoria muzicii nu se scrie din auzite, ci pe baza documentelor.

Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România, *la începuturi* Societatea Compozitorilor Români, *împlineşte 75 de ani de la fondare, data consemnată în actul de constituire fiind 2 noiembrie 1920, localitatea, Bucureşti. Atunci, un mănunchi de compozitori încurajaţi de Constantin Brăiloiu şi având acceptul lui George Enescu, aflat într-un turneu peste hotare, de a deţine funcţia de preşedinte, au convenit să se grupeze într-o societate, unindu-şi eforturile componistice, propunându-şi să organizeze concerte şi să-şi răspândească lucrările prin mijlocirea tiparului, ca apoi, obiectivele să se extindă, în ideea protejării şi susţinerii sub toate aspectele a producţiei muzicale româneşti. A fost un nobil act de înfrăţire, de dăruire şi de luptă pentru afirmarea unui postulat care se identifica cu creaţia muzicală originală, românească şi, totodată, modernă.*

Anii au trecut ca valurile înspumate ale mării, totalitatea compozitorilor din România, apoi critici, folclorişti, muzicologi au activat sub stindardul acestei bresle profesionale, devenită din ce în ce mai puternică, dar şi tot mai încercată de vicisitudinile politice, căci din întreaga sa existenţă numai o treime nu s-a aflat sub imperative doctrinare. Decurg de aici avatarurile unei grupări care a depus considerabile eforturi pentru a realiza creaţii de autentică forţă artistică, într-o permanentă identificare a reperelor definitorii, în consensul sintezelor şi tehnicilor timpului.

Pentru marcarea evenimentului aniversar de 75 de ani de neîntreruptă activitate, am considerat oportună elaborarea unui volum cu tentă monografică, apt să surprindă coordonatele într-o viziune diacronică, dedusă numai din litera şi spiritul documentelor şi mărturiilor, a probelor irefutabile, pentru a respecta adevărul oricât ar fi de dureros, dacă este cazul, ştiind că numai astfel se va putea contura un profil obiectiv, nesulemenit, neînflorit şi neterfelit.

Sursele sale sunt partituri, procese verbale ale şedinţelor de tot felul, stenograme, articole, afişe, periodice, acte juridice, dări de seamă, corespondenţe, situaţii financiare, documente de arhivă de naturi diferite, însemnări autobiografice, monografii, studii. Evident, o cantitate uriaşă de izvoare, căutate şi adunate, cercetate şi sistematizate în decursul anilor.

Nu avem curajul să declarăm că acest volum axat pe istoricul S.C.R. şi U.C.M.R. nu l-am scris cu însufleţire, însă după terminare am avut un sentiment de insatisfacţie. Şi aceasta s-a datorat faptului că pe măsură ce intram în substratul situaţiilor, relaţiilor, în labirinturile sale, ne dădeam seama că suntem constrânşi să intrăm şi în cotloane care nu ne produc nici o plăcere, că avem datoria să stăruim nu numai asupra zonelor luminoase, ci şi asupra celor tenebroase, în dauna unor consideraţii mai generale, poate mai personale.

Traseul, după primele două decenii, apare atât de infestat de factorul politic încât nu poate fi eludat acest aspect, nici minimalizat şi nici cocoloşit. Astfel că, fără menajamente, cu grijă totuşi, cu o anume diplomaţie, am respectat

690.596

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ "GH. ASACHI" IAŞI

Scanned with OKEN Scanner

derularea faptelor, natura unor poziții, pasiunile angrenate în puternice confruntări.

Sunt câteva momente pe care nu le-am putut reda, receptarea lor nefiind suficient de concludentă. Ele însă nu au intensitatea necesară să schimbe ceva din retrospectiva de ansamblu. Probabil, multe din paginile acestui volum vor suscita întrebări, puncte de vedere diferite, căci, între altele, nu am putut, din motive de spațiu, să zăbovim pe îndelete asupra fiecărei dezbateri, bunăoară.

Ceea ce apare însă de necontestat este faptul că zbuciumata existență a S.C.R. și U.C.M.R. degajă o forță iradiantă, o puternică luminozitate, căci nu ar putea fi altfel acolo unde și-au adus obolul personalități de talia lui George Enescu, Constantin Brăiloiu, Ion Nonna Otescu, Mihail Jora, Ion Dumitrescu, Pascal Bentoiu și mulți alții.

Într-un anumit fel, destinul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor se identifică până la confundare cu destinul muzicii românești, dacă se acceptă ideea că sfera cea mai însemnată a angrenajului artei sunetelor este creația. Or, acest organism profesional a fost forul care a coagulat forțele creatoare, neexistând nume importante care să nu facă parte din rândurile sale. Paradoxal, volumul nostru nu se grefează pe creație, în sensul adecvat al cuvântului, ci pe liantul care a propulsat-o, pe nimbul investit cu mijloacele de a o încuraja și susține, determinându-i implicit sau explicit orientarea, natura stilistică, înscriindu-se într-un front nemărginit al cărui generic este muzica românească, uneori școala muzicală românească.

Adevărurile cumulate în aceste pagini ar putea deranja anumite susceptibilități, deși aceasta n-ar trebui să se întâmple acolo unde obiectivitatea este îndrituită să domine. Cu atât mai mult cu cât, în liniile de conduită ale multora dintre membri s-au petrecut evoluții spectaculoase, turnuri de 180 de grade, mutații stilistice cardinale, ca să nu mai vorbim de cele estetice. În Uniune s-au purtat nu numai lupte înverșunate și de lungă durată, ci adevărate războaie cu armele și argumentele minții, pentru afirmarea unor idei, programe, pentru libertatea creației, pentru demolarea unor false valori și câte altele. Aula Uniunii a fost terenul în care s-au încrucișat spade dar, pe de altă parte, s-au formulat platforme care au unit, au sudat convingerile, căci ceea ce a dominat în această instituție profesională privește spiritul de echipă, solidaritatea, identitatea scopului final, purtat într-un spectru stilistic foarte reliefat.

Câteva precizări metodologice sunt necesare. Volumul informațional avut la dispoziție fiind excesiv, am fost constrânși să acordăm foarte puțină atenție activității filialelor și cenaclurilor, secțiilor de creație și birourilor, în fapt adevăratele laboratoare prin care se cerne creația. Zborul nostru a fost de altitudine, ceea ce nu înseamnă că, din când în când, nu am răsfoit și filele micii istorii.

Dedus din documente, excursul nostru are, în fiecare moment, la temelie o sursă preluată direct, de multe ori după principiul colajului, într-o selectare care a presupus studiul comparativ. Din această cauză acest volum ne reprezintă în mai mică măsură și nici nu ne este cel mai drag, deoarece unele situații, prin dramatismul exercitat asupra compozitorilor și muzicologilor, mai degrabă cutremură decât încălzesc și înnobilează.

Cu toate acestea suntem încredințați că, datorită bogăției datelor și reperelor antrenate, în această superbă ecuație, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, se găsesc numeroase atribute apte să-i confere un caracter fundamental pentru cunoașterea și definirea vectorilor muzicii românești în decursul celor 75 de ani aureolați de o falnică existență.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I

AFIRMĂRI

1920–1945

Pesedinte – GEORGE ENESCU
Secretar – CONSTANTIN BRĂILOIU

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

GENEZA „SOCIETĂȚII COMPOZITORILOR ROMÂNI". INIȚIATIVE PREMONIȚIONALE

Imperativul asocierii compozitorilor într-o structură profesională care să-i unească, să-i ocrotească și, totodată, să le ofere cadrul estetic și stilistic optim efortului creator poate fi reperat încă în stadiile primelor afirmări, însă au lipsit acțiunile întreprinzătoare decisive. Adevărat, nici nu se conturase climatul favorabil unei activități creatoare apte să declanșeze impulsul spre declanșarea energiilor în vederea atingerii unor obiective concrete. Pentru aceasta trebuia să se scurgă niște ani în care să se ivească individualitățile cu prestație recunoscută, acreditându-se nu numai vocația creatoare, dar și legitimizarea ei.

Acestui demers inițial îi corespund gesturile creatoare ale lui Alexandru Flechtenmacher cu a sa *Uvertură Națională Moldavă,* Iosif Herfner cu *Uvertura Națională,* Carol Miculi cu piesele pentru pian și *48 de Arii Naționale Române,* Ion Andrei Wachmann cu prelucrările *România, Buchet de melodii valahe, Ecou din Valachia* și *Malurile Dunării,* Ludovic Wiest cu *Concert patetic pentru vioară și orchestră,* Alexandru Zissu cu opera *Magdalena.*

După începuturi componistice disparate și prea puțin relevante, la mijlocul secolului al XIX-lea se ivesc licăriri dătătoare de speranțe, care devin tot mai evidente și mai persistente, fapt ce determină necesitatea aderării la un liant comun, efect al afirmării conștiinței de breaslă. Apar, limpede sau încețoșat formulate, dezideratele unei grupări, ale unirii forțelor componistice. În această ordine de idei, merită invocat planul lui Ciprian Porumbescu care, la serbările corurilor bănățene de la Chizătău, 1882, a avut revelația de ..." a se pune în coînțelegere cu toți compozitorii români mai de renume, ca să se «sfătuie» împreună: *cum să pună o bază naturală muzicei noastre naționale,* care este în pericol de a fi alterată prin diferite influențe streine"[1].

Această idee apare extrem de însemnată, deoarece probează intenția compozitorului, decedat după numai câteva luni, de a organiza o „consfătuire" a tuturor compozitorilor români mai de seamă, de „renume", adică, a lui George Stephănescu, George Dima, Eduard Caudella, Iacob Mureșianu, Gavriil Musicescu, Constantin Dimitrescu, cu scopul de a identifica „baza firească a muzicei naționale", cum avea să interpreteze Guilelm Șorban[2], de a realiza o platformă a creatorilor de muzică. Într-un fel, această consfătuire, dacă ar fi avut loc, ar fi putut echivala cu ceea ce s-a petrecut în muzica rusă, unde compozitorii s-au grupat în „mănunchiul celor cinci", legați printr-un jurământ pe Sfânta cruce ca în fiecare compoziție să introducă cel puțin o melodie populară.

Nevoia comuniunii de interese în plan componistic se deduce și din rândurile scrise de G. Dima pe marginea turneului întreprins de G. Musicescu la Sibiu, în 1890. „Este de lipsă ca noi să ne cunoaștem vederile și în lucrările noastre, fie ele pe orice teren, să ne îndreptăm unul pe altul ca, cunoscându-ne greșelile, să ne putem feri de ele și astfel lămuriți să năzuim spre perfecțiune, lucrând nealterat pentru progresul neamului nostru."[3]

---

1. Popescu, Pata, N. *Ciprian Porumbescu, compozitor român.* În: *Calendarul Amicul Poporului,* Sibiu, 1884; *Patria,* Cernăuți, II, 128, 8/20 mai 1898, p. 2.
2. Șorban, G. *G. Musicescu.* În: *Tribuna,* Arad, XIV, 851, 18/30 aprilie 1897, p. 339.
3. Dima, G. *Corul Metropolitan din Iași la Sibiu.* În: *Telegraful Român,* XXXVIII, 78, 24 iulie/5 august 1890, p. 3.

Eduard Caudella întrevede o „asociațiune" cum au apărut în străinătate, care să solicite sprijin guvernamental spre a „... combate abuzul de a executa compoziţiuni fără ca autorul să aibe vreo tantiemă"[4].

În 1911, Alfonso Castaldi se gândea la o „grupare" a creatorilor muzicali, în care vedea un sprijin real pentru artiştii preocupaţi de destinul muzicii în România. C. Banu se întreba în anul 1912 dacă *Societatea Scriitorilor*, abia înfiinţată, nu s-ar putea „... preschimba... într-o mare «Societate a autorilor români» care ar activa pe secţiuni diferite".[5]

Când George Enescu, de departe cel mai însemnat compozitor român, recunoscut ca atare, îşi propunea să-şi facă public proiectul înfiinţării *Premiului Naţional de Compoziţie*, care i-a şi purtat numele, a avut în vedere nu numai acordarea unui titlu, ci ţeluri superioare, care vizau întregul eşafodaj al componisticii naţionale. Căci, făcând gestul „... de a strânge batalionul intelectualilor muzicali într-o singură grupare"[6], preconiza ralierea făuritorilor de frumos în domeniul muzicii. În acest mod, George Enescu, suprasolicitat de activitatea concertistică în marile centre europene, lansează un puternic semnal în direcţia închegării şi întremării frontului muzicienilor pentru ca în România să existe o autoritară falangă de compozitori[7].

Importanţa fondării *Premiului Naţional de Compoziţie* a fost deosebită, căci reprezenta o acţiune convergentă a forţelor creatoare; în juriile sale se reuneau muzicienii de frunte ai ţării, sub preşedinţia lui George Enescu se consacrau tinerele talente aflate în plină afirmare. De la această platformă instituţionalizată nu era decât un pas până la constituirea forumului compozitorilor.

O acţiune pregătitoare a fost şi ancheta iniţiată de revista *Muzica*[8] din 1920 pe tema cum să fie creaţia muzicală românească, cum să fie valorificată inspiraţia populară, dacă avem sau nu o muzică naţională şi multe altele. Confruntarea opiniilor, exprimarea încrederii în potenţialul nostru creator au fost de natură să fortifice voinţa de a întreprinde ceva pe linia coagulării intereselor şi a forţelor componistice.

Evident, lipsa de coeziune, de solidaritate poate fi apreciată ca atavică în dezvoltarea artei noastre muzicale, cel mai elocvent exemplu găsindu-se în domeniul artei lirice, *Opera Română*, fondată de compozitorul George Stephănescu în 1885, fiind nevoită an de an să-şi reafirme existenţa, să renască din cenuşă. Apelurile la strângerea rândurilor muzicienilor devin tot mai insistente după 1900 datorită, mai ales, lui Juarez Movilă, avându-i în vedere pe interpreţi, după cum I. Popescu-Pasărea îi viza pe cântăreţii de strană.

Un foarte răspicat apel la realizarea unei „întovărăşiri" aparţine compozitorului orădean Francisc Hubic care, în articolul *Ceva despre muzica noastră*, scria: „Muzica e un factor de căpetenie al culturei şi, dacă vrem să avem o cultură muzicală adevărat românească, să dăm sprijinul nostru acelor puteri care lucrează pentru acest ideal măreţ.

E vorba să ne întrunim! Bărbaţii noştri muzicali trebuie să se întovărăşească şi publicul mare român să le deie sprijinul la gruparea aceasta, căci prin ea se va putea face primul pas spre înălţarea muzicei noastre la rangul dorit. S-ar înjgheba o societate"...[9]

Şi propunerea lui Mihail Mărgăritescu din 4 ianuarie 1916[10] de a se constitui *Amicii Muzicii* vizează unirea iubitorilor artei sunetelor, încurajarea componisticii autohtone, chiar editarea ei, promovarea în repertoriul instituţiilor a „şcolii noastre tinere"...

4. Cuadella, Ed. *Progresul muzicei şi al artelor la noi.* În:*Arta Română*,II, 2 februarie 1909, p. 24.
5. Banu, C. *Pentru o Societate a autorilor români.* În: *Arta Română* II, 2 februarie 1912, p. 24.
6. Golestan, Stan. *Lettre de Paris.* În: *L'Indépendance Roumaine*, XXXVI, 11074, 11 ianuarie 1912, p. 2; Voicana, M., Firca, C. L., Hoffman, A., Zottoviceanu, E., Marbe, M., Niculescu, S., Raţiu, A. *George Enescu*, vol. I, Bucureşti, Ed. Academiei, 1971, p. 387.
7. Iliescu, L. *Maestrul George Enescu... Rostul premiilor „George Enescu".* În: *Universul, XXXI*, 289, 20 oct. 1913.
8. * * * *Muzica Românească.* În: *Muzica*, II, 3, ianuarie 1920.
9. Hubic, Francisc. *Ceva despre muzica noastră.* În: *Românul*, IV, 18/31 februarie 1914.
10. În: *L'Indépendance Roumaine*, XXXVIII, 12293, 4 ianuarie 1916, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

1920

MOMENTUL FONDĂRII – ROLUL LUI CONSTANTIN BRĂILOIU

O însemnare a lui Alfred Alessandrescu din 17 decembrie 1919 vehiculează ideea creării *Societății Compozitorilor Români,* din inițiativa lui Ion Nonna Otescu, Dimitrie Cuclin, Alfred Alessandrescu și Constantin Brăiloiu, oferindu-i-se lui George Enescu, printr-o telegramă, președinția[11]. Ceva însă nu a funcționat la acea dată.

Ideea creării unei Societăți devine acută în 1920, când se conturase un climat favorabil punerii bazelor unor activități culturale, dinamizatoare, propensive. Un muzician energic, I. Nonna Otescu, directorul Conservatorului din București, îmbrățișează ideea pe care o cultivase Constantin Brăiloiu, a înființării unei *Societăți a Compozitorilor Români.*

În favoarea acestui aspect este cronica lui C. Brăiloiu, *Notes sur Georges Enesco* (*La Politique,* IV, 894, 16 decembrie 1914, p. 2), în care îi îndeamnă pe muzicienii români să colaboreze, să lucreze împreună. În persoana lui George Enescu, C. Brăiloiu vedea compozitorul chemat să realizeze acel front al creatorilor, care, printr-un gest, să le orienteze eforturile incoerente spre idealul care era, fără îndoială, muzica națională. Enescu era șeful unei generații ce trebuia unită în demersul ei nobil.

Asemenea idei se regăsesc și în materialele sale referitoare la muzica elvețiană, datând din 1918, anul în care, împreună cu Ernest Ansermet și alții, a pus bazele Societății Compozitorilor Elvețieni, contribuind, se pare, și la elaborarea statutului. Evocă într-o cronică un „stil național" în muzică, teoretizându-i valabilitatea: „Un violent vânt de naționalism bate astăzi... Nu se poate, în fapt, imagina o muzică internațională. Dacă stilul e omul (și fără îndoială așa este) și omul va fi de asemenea stil, iar omul nu e o abstracție, ci produsul unui tărâm și reflexia unui cer."[12]

Întors în țară, C. Brăiloiu a investit multă energie și pasiune pentru realizarea unui front al compozitorilor români, câștigându-l, în această privință, total, pe I. N. Otescu. Era și epoca în care se fondează Societăți în viața artistică, în speță, la 3 septembrie 1920, se inițiază Asociația criticilor dramatici și muzicali, arta sunetelor fiind reprezentată de către Alfred Alessandrescu și Marcel Botez[13].

Au pus la cale un plan de acțiune bine gândit. Vor convoca pe unii dintre cei mai importanți compozitori români și vor întemeia Societatea. În fruntea ei trebuia însă să se afle George Enescu, or acesta nu se afla în țară; își reluase activitatea concertistică itinerantă prin centrele europene. Cum presiunea demarării era mare, au ajuns la soluția de a-i telegrafia și de a-i cere consimțământul de a fi investit în funcția de președinte. Răspunsul a venit prompt, fiind pozitiv, mulțumind pentru onoarea ce i se face și urând noii Societăți „deplin succes".

Având acordul lui George Enescu, Ion Nonna Otescu și Constantin Brăiloiu îi convoacă, în biroul directorului Conservatorului, în ziua de 2 noiembrie 1920, ora 17, pe următorii compozitori: Alfred Alessandrescu, Mihail Andricu, Constantin Brăiloiu, Nicolae Caravia, Alfonso Castaldi, Dimitrie Cuclin, George Enacovici, Victor Gheorghiu, Mihail Jora, Dumitru G. Kiriac, Filip Lazăr, Constantin C. Nottara, Ion Nonna Otescu, Ion Borgovan. Deci 14 compozitori din București, la care se poate adăuga și numele lui G. Enescu, care consimțise telegrafic, au pus bazele *Societății Compozitorilor Români.* Ion Borgovan a adus cuvântul de îmbărbătare a câtorva ardeleni: Tiberiu Brediceanu, George Dima, L. Domide și Ion Vidu.

Lucrările adunării de constituire au decurs în felul următor: I. N. Otescu, după ce i-a salutat pe cei prezenți, a vorbit despre necesitatea existenței unei Societăți care să reunească pe toți compozitorii români, după care a informat că aceasta era și părerea lui George Enescu, care a acceptat să-i fie președinte, exprimându-și satisfacția pentru această inițiativă. Au luat cuvântul: I. Borgovan, care a adus acordul muzicienilor transilvăneni, și alții care și-au manifestat în unanimitate acordul.

---

11. Alexandrescu, Monica. *Alessandrescu Alfred. Inedite. Însemnări zilnice. Fragmente referitoare la George Enescu. I. (1912–1920).* În: SCIA, Tom. 39, Seria Teatru Muzică Cinematografie, 1992, p. 29.
12. Brăiloiu, C. *Fête des musiciens Suisses. În: Tribune de Lausanne,* 17 iunie 1918. Cf. *Opere,* vol. III, ed. îngrijită de Emilia Comișel. București, Ed. Muzicală, 1974, p. 65.
13. Tomescu, Vasile. *Alfred Alessandrescu.* București, Ed. Muzicală, 1962, p. 62.

Scanned with OKEN Scanner

Aşadar, fără nici un suport oficial, compozitorii prezenţi au decis constituirea unui organism profesional, cu funcţii organizatorice şi administrative, care trebuia să fie recunoscut juridic[14].

Procesul-verbal de constituire e foarte explicit în ceea ce priveşte natura Societăţii. Scopul era formulat în patru puncte, primul fiind de maximă însemnătate, am spune, definitoriu: „Să ajute dezvoltarea cât mai mare a producţiunii muzicale româneşti".[15] Deci scopul primordial al noii Societăţi era dezvoltarea creaţiei muzicale, celelalte obiective fiind adiacente. Al doilea scop era să dea compozitorilor posibilitatea de a-şi auzi lucrările şi de a le tipări. Al treilea, să apere interesele compozitorilor români, atât în ţară, cât şi peste hotare. Al patrulea scop era mai general, „... să se ocupe de orice chestiune ce ar atinge muzica sau muzicanţii români în legătură, ori de câte ori împrejurările ar cere-o, cu organizaţiile muzicale din ţară sau străinătate ce i-ar putea fi de folos". Prin această clauză, Societăţii i se atribuie un rol cu implicaţii naţionale şi internaţionale, servind cauza nobilă a fiinţei muzicale româneşti, reprezentată prin breasla creatorilor. Având în vedere nesatisfăcătoarea difuzare a muzicii româneşti, Societăţii i se precizează între obiective obligativitatea de a organiza în fiecare stagiune (anual) cel puţin 11 (unsprezece) concerte, dintre care... „un concert simfonic minimum"[16].

Membrii Societăţii erau primiţi în urma unei cereri şi erau: „activi, aderenţi, ajutători şi donatori". Membrii „activi" se numeau compozitorii care scriau în mod susţinut şi cotizau 240 lei anual (20 lei lunar). Membrii „ajutători" nu erau compozitori, adică persoanele care doreau să contribuie la susţinerea acţiunilor Societăţii, cântăreţi, instrumentişti sau orice altă persoană care aducea servicii Societăţii. Primirea lor se făcea tot ca şi a membrilor activi, pe baza unei cereri. Aceştia însă, spre deosebire de membrii activi, nu cotizau.

Membrii „aderenţi" puteau deveni persoanele care ajutau Societatea, având obligaţia să plătească o cotizaţie dublă, comparativ cu un membru activ, de 500 lei anual. Avantajul pe care îl aveau, în afara aceluia că erau membri: frecventau gratis concertele organizate de Societate. În fine, membrii „donatori" puteau deveni persoanele care plăteau „... 1000 lei anual, ori 5000 lei o singură dată sau echivalentul acestei sume". Este clar că nevoia de bani era reală şi orgoliul donatorilor de a fi membru era o formulă abilă, justificată pentru o bună demarare.

În fruntea Societăţii se afla un Comitet alcătuit dintr-un preşedinte, doi vicepreşedinţi, patru membri, un casier şi un secretar. Ales pe o perioadă de trei ani, Comitetul primea noii membri, rezolva problemele artistice şi administrative, răspundea de gestiune. Întrunirile de lucru ale Comitetului erau lunare sau ori de câte ori secretarul considera că este un caz de urgenţă. Hotărârile în cadrul Comitetului se adoptau numai cu majoritate de voturi. Tot Comitetul organiza concertele şi decidea care anume creaţii să fie programate, care trebuiau tipărite de Societate. El mai controla şi activitatea secretarului şi a casierului. În caz de boală sau absenţă, vicepreşedintele, secretarul sau casierul putea să-şi delege un înlocuitor în persoana unui membru activ. Dacă cel în cauză nu-şi numea înlocuitor, atunci o făcea Comitetul. Nu se punea în discuţie posibilitatea delegării funcţiei de preşedinte! Acesta, vom vedea, era George Enescu şi nicidecum un altul care l-ar putea înlocui!

Comitetul alegea lucrările care urmau să fie programate în concertele organizate de către Societate, ca şi pentru tipar. De asemenea, controla activitatea Secretarului. De corespondenţa şi lucrările Comitetului se ocupa secretarul.

În atribuţiile casierului intra plata cheltuielilor pentru organizarea concertelor, şi nevoile biroului. Alte cheltuieli se făceau numai cu aprobarea Comitetului. Secretarul se ocupa de „manuscrisele" membrilor activi, le păstra şi le rezolva cu asentimentul Comitetului. Membrii erau activi, auxiliari şi aderenţi.

---

14. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români. 1920–1930. Zece ani de muncă.* Bucureşti, 1930, p. 19.

15. *Proces-verbal de constituire din marţi 2 noiembrie 1920.* În: *Registru de procese-verbale ale S.C.R., Dosar nr. 1/1920,* Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România. De aceste procese-verbale ne vom servi mereu.

16. *Proces-verbal de constituire, op. cit.*

Data menţionată în unele publicaţii drept moment al înfiinţării S.C.R. este greşită. Astfel, în volumul editat cu prilejul sărbătoririi a 25 de ani de la creare: *Societatea Compozitorilor Români – 25 ani de muzică românească, 1920–1945,* Bucureşti, Tip. Modernă, 1945, p. 5, se arată că actul de constituire ar fi avut loc în decembrie.

Scanned with OKEN Scanner

Adunarea Generală se constituia din Comitet, din membrii activi, membrii donatori și membrii „ajutători", a căror prezență se considera necesară. Era convocată de două ori pe an, prima oară, după 1 aprilie, și a doua oară, după 1 noiembrie, adoptând hotărâri cu majoritatea voturilor.

În ședința de constituire s-a ales Comitetul, a cărui înfățișare se prezenta astfel: președinte George Enescu; vicepreședinți: Al. Castaldi și I. N. Otescu; membri: D. Cuclin, G. Enacovici, M. Jora, D. G. Kiriac; casier A. Alessandrescu, secretar C. Brăiloiu.

De subliniat că nimeni din conducerea eligibilă a Societății nu era remunerat, atribuțiile făcându-se dezinteresat, în mod benevol.

Societatea își realiza fondurile din cotizații, donații și veniturile aduse prin organizarea concertelor. Cele fixate în ședința de constituire și notate în procesul-verbal vor fi considerate drept Statut al *Societății Compozitorilor Români*. Semnăturile procesului-verbal de constituire aparțin lui I. N. Otescu, C. Brăiloiu, D. Cuclin, D. G. Kiriac, A. Alessandrescu, G. Enacovici și M. Jora.

Prin prisma acestui act constitutiv, în fond statutar, în care sunt precizate cu limpezime obiectivele, profilul și cadrul de organizare, *Societatea Compozitorilor Români* se recomandă ca un organism puternic care, abia închegat, era apt să contribuie efectiv la progresul creației muzicale indigene și la difuzarea ei. Timpul va demonstra cât de important a fost momentul de la 2 noiembrie 1920! Societatea, sub președinția lui George Enescu, condusă cu energie și pasiune de I. N. Otescu și C. Brăiloiu, a jucat un rol activ în destinul componisticii naționale.

Crearea *Societății Compozitorilor Români* nu a beneficiat de un răsunet mare în mediile de informare ale timpului. Mai interesante, mai relevante apar evocările momentului inaugural. Inimosul secretar își amintește cu duioșie de contextul fondării, adjudecându-și scânteia declanșatoare. „Ideea creării unei Societăți a compozitorilor români mă urmărea de la vârsta de 17 ani", deci din 1910. Modelul mărturisit de C. Brăiloiu era *Societatea Națională*, fondată la Paris în 1870[17]. Dar transpunerea ideii a devenit posibilă abia după un deceniu. Tot C. Brăiloiu mai relatează că a împărtășit proiectul lui I. N. Otescu și astfel a putut fi convocată adunarea inițială. S-a convenit să se trimită invitații bătute la mașină unui număr de compozitori. Cotizația hotărâtă la început a fost, pentru membrii activi, de 20 de lei pe lună. De precizat că George Enescu, absent, de la bun început a declarat că nu înțelege să rămână un președinte de onoare, ci unul activ[18].

Scopul, reformulat și sintetizat, după ani, de către același C. Brăiloiu, era... „să se ajute dezvoltarea producțiunii muzicale românești, să se dea compozitorului mijlocul de a-și executa și tipări lucrările și să se apere interesele lor de tot felul, dincoace și dincolo de hotare"[19].

Într-altă parte, C. Brăiloiu arată că S.C.R. s-a născut... „când nici compozitorii noștri nu știau prea bine că România are și compozitori". Evident, un eufemism. Era, de fapt, a doua generație care... „din punct de vedere al mediei de prevedere tehnică și al concepției estetice sunt superiori celor care ne-au deschis calea"[20].

Astfel, C. Brăiloiu recunoaște implicit că în componistica românească se poate discuta de generații, de compozitorii precursori, el și colegii săi aparținând celei de-a doua.

Adunarea inaugurală nu a avut ordine de zi și nici nu era nevoie de așa ceva, dorința de a fi împreună era atât de resimțită, încât n-a necesitat preparative. S-au înțeles repede cu toții. De reținut că nu s-a contat deloc pe sprijinul statului „... Adunarea din 1920 a voit ca munca să înceapă fără nici un ajutor al statului"[21].

Concluzia? Tot C. Brăiloiu o oferă: „Aceste timpuri bolnave au văzut înfăptuirea unei opere de tinerețe și de sănătate: *Societatea Compozitorilor Români*"[22].

---

17. Brăiloiu, C. *La Société des Compositeurs Roumains*. În: *L'Orient*, VII, 1578, 29 martie 1924, p. 1.
18. * * * *Cum a luat ființă „Societatea Compozitorilor Români". De vorbă cu d. Const. Brăiloiu, secretarul general al Societății*. În: *Rampa*, XVI, 3890, 9 ianuarie 1931, p. 1–2.
19. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români*. În: *Gândirea*, X, 5, Mai 1930, p. 182–185.
20. *Interviul săptămânii. D. Const. Brăiloiu ne vorbește despre realizările și perspectivele S.C.R.* În: *Comedia*, II, 11 martie 1939, p. 2.
21. * *Societatea Compozitorilor Români. 1920–1930*, p. 19.
22. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români*. În: *Muzica*, III, 2, 1925.

Scanned with OKEN Scanner

1921, 1922, 1923

PRIMII PAȘI

Curios, deși entuziasmul aderării la idealurile Societății a fost mare, deși se presupunea că se va declanșa o susținută activitate, în primii doi ani nu s-a făcut nimic, adică, 1921 și 1922. O recunoaște C. Brăiloiu: – „Anii ce urmează sunt ani de lâncezeală silită. Se spune că muzica românească alungă pe ascultători și instituțiile muzicale, oficiale sau neoficiale, nu se încumetă să înfrunte paguba. Lucrăm pe căi piezișe". Ce se poate înțelege din contextul acestor rânduri? Nimic altceva decât că intervențiile făcute la instituțiile muzicale, la Filarmonică, la Operele din București și Cluj, pentru ca să se acorde atenție și creației autohtone, nu au dus la nici un rezultat.

Situația Societății nu era deloc roză. Nu dispunea de bani, sumele provenite din cotizații erau insignifiante. Nu exista nici sediu. Simeon Nicolescu se învoise să pună la dispoziția Societății o cameră, apoi două, în strada Danielopol.

Fondarea Societății s-a petrecut într-un moment de „prefacere grăbită", într-o epocă de „frământare" când, în plan estetic, se punea acut problema sintezei dintre românesc și universal, găsirea unui stil propriu. Preceptul estetic ce părea să guverneze era evident... „înflorirea unei arte originale, crescute organic din viața sufletească a întregului social, presupune o climă morală. E nevoie de *solidaritate,* solidaritate între toți cei legați prin artă, între prezent și trecut, între cele de sus și cele de jos.

De aceea, arăta C. Brăiloiu, grija Societății de a strânge sub același acoperiș toate activitățile muzicale și în jurul aceluiași gând pe toți slujitorii muzicii, grija de a păstra mereu vie legătura dintre sufletul celor mulți și al acelora ce-l tălmăcesc prin arta lor".

Corifeii Societății au dorit ca aceasta să devină... „un izvor de energie creatoare și de viață"[23].

LEGEA DREPTULUI DE AUTOR

Societatea a fost concepută pentru a sluji creația muzicală și pe făuritorii ei, dar nu exista cadrul adecvat pentru protejarea sa. Din această cauză, primii ani au fost nefructuoși. Trebuia să se producă ceva și I. N. Otescu a întreprins numeroase demersuri în cercurile curții regale, unde avea acces. În cele din urmă, a fost elaborată și promulgată de către regele Ferdinand *Legea asupra proprietății literare și artistice,* publicată la 28 iunie 1923 în Monitorul Oficial nr. 68. Primul articol precizează: „Dreptul de proprietate literară și artistică, adică proprietatea creatorului intelectual este respectată și garantată".

I. N. Otescu a făcut parte din Comisia care a lucrat la această Lege, avându-l principal autor pe C. Banu. Cu toate acestea, ceea ce aducea cu adevărat nou această Lege nu a fost sesizat și valorificat cum se cuvine.

Dificultățile inerente începutului de drum, lipsa experienței au făcut ca în primii ani să se închege anevoios acțiuni lămurite, ceea ce face ca, în primii ani, să nu se întreprindă acțiuni spectaculoase. Secretarul mărturisește aceasta: „Toutes sortes d'obstacles ont surgi en chemin et doutent de bien faire, la Société a préféré s'abstenir de toute activité attendant le jour où elle pourra se mettre au travail avec des chances sérieuses de succès"... Altfel spus... „pendant près de quatre ans n'a reçu même un commencement d'éxécution".

Și totuși ceva se întâmpla, se clarificau obiectivele, se contura programul, se fixau prioritățile. Astfel, „il s'agit en premier lieu de faire entendre les œuvres des compositeurs roumains"... C'est la partie esentielle de son programme"[24].În 1921 poate fi reținută doar o întrunire a Comitetului, la 22 noiembrie, ora 10 seara, în localul *Culturii Naționale,* prezenți fiind A. Alessandrescu, C. Brăiloiu, A. Castaldi, D. G. Kiriac, M. Jora, I. N. Otescu, pentru a lua cunoștință de oferta lui Aristide Blank și de proiectul dirijorului Henri Morin.

23. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români.* În: *Gândirea,* X, 5, mai 1930, p. 182–185.
24. Brăiloiu, C. *La Société des Compositeurs Roumains.* În: *L'Orient,* VII, 1578, 29 martie 1924, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Bancherul român oferea găzduirea Societății în sediul *Culturii Naționale*, un birou, motivând, prin țelurile comune ale *Societății Compozitorilor Români* și ale Asociației pe care o patrona, progresul artelor în România.

Încântat pentru primirea făcută, dorind să-și arate prietenia față de români, dirijorul francez își oferea serviciile pentru a contribui la o mai mare apropiere între muzicienii francezi și cei români. Cu atât mai mult, cu cât s-a convins de valoarea unora dintre compozițiile românești. Intenționa să formeze la Paris un comitet sub președinția lui Vincent D'Indy, din care să facă parte Maurice Ravel, Florent Schmidt, Paul Dukas, care să promoveze creațiile autorilor români. H. Morin plănuia ca această acțiune să debuteze printr-un concert simfonic, alcătuit numai din lucrări datorate compozitorilor români, avându-l solist pe George Enescu. Totodată, susținea că la București ar trebui alcătuit un comitet care să promoveze muzica franceză în România; din acesta, obligatoriu trebuia să facă parte și George Georgescu.

Desigur, oferta nu era lipsită de interes și a fost primită cu entuziasm. Numai că muzica românească nu era total necunoscută în marile capitale europene și Alfonso Castaldi credea că ceea ce se cerea făcut era, mai presus de toate, găsirea mijlocului de a tipări partiturile compozitorilor români, în această direcție ar fi trebuit acționat de către noul comitet.

Sufletul Societății era fără îndoială C. Brăiloiu, care era foarte activ, însă acțiuni concrete nu se conturau. Încet, încet, se plănuiesc o serie de concerte în care să răsune creații camerale și orchestrale în stagiunea 1924–1925. În acest chip, începe să se dea viață trinomului vehiculat de către C. Brăiloiu: producție (adică creație), reproducție (interpretare) și tipar. Se impune de asemenea și un alt obiectiv ce se cerea urmărit, și anume perceperea drepturilor de autor. La fel, se impunea propaganda în străinătate[25].

Primii pași au fost mici. S-a înțeles că zadarnice erau așteptările ca instituțiile muzicale să întreprindă ceva decisiv în favoarea creației muzicale autohtone. În consecință, Societatea și-a asumat această obligație, de a acționa energic, pentru ca valorile muzicii românești să-și croiască vad.

S-a înțeles însă ceva. La începutul deceniului al treilea, în România activa o pleiadă de compozitori redutabilă, de simfoniști, ceea ce permitea realizarea saltului de la compozițiile naive la creații de substanță și anvergură modernă, după pilda lui George Enescu.

Foarte important de sesizat apare faptul că Societatea nu intervenea în niciun fel în procesul de creație. O afirmă limpede A. Alessandrescu, care însă nu ezită să susțină că autorii români caută realizarea unei arte românești, după cum compozitorii francezi militau pentru *Ars Galica*. „La société entend laisser à chacun de ses membres la plus complète latitude et la plus totale liberté de suivre chacun la voie que lui indique son propre tempérament, tout en formulant le voeu, de voir toutes les forces se diriger vers un idéal artistique commun et qui serait celui d'un art musical national.

Il serait donc souhaitable que toutes les tendences de nos jeunes créateurs, lesqueles, à leurs débuts ne peuvent prétendre à une trop grande originalité fussent mises au service d'un idéal national"[26].

1924

PRIMIREA LUI BÉLA BARTÓK ÎN S.C.R.

După patru ani de la constituire, începe să se înfiripe o activitate coerentă. La 17 februarie 1924, la convocarea secretarului C. Brăiloiu, s-au întâlnit la Conservator I. N. Otescu, D. G. Kiriac, G. Enacovici, membri ai Comitetului, St. Popescu, I. Borgovan, M. Andricu, N. Andreescu-Skeletti și C. Nottara, membri.

S-a convenit să se întreprindă o acțiune concretă, organizarea unui număr de 11 concerte, alcătuite numai din creația românească, variate ca gen, care să fie organizate pe parcursul unui an, ceea ce era în litera statutului. Pentru aceasta era necesară o sumă care nu putea fi acoperită din

25. Brăiloiu, C. *La Société des Compositeurs Roumains. op. cit.*

26. Alessandrescu, A. *La Société des compositeurs roumains.* In: *L'Indépendance Roumaine*, 47, 14838, 2 octombrie 1924, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

fondurile Societății, din cotizații, ci din lansarea unei cărți de membru aderent în valoare de 500 lei. Concertul simfonic urma să fie dirijat de către George Enescu, cu care se va discuta la întoarcerea sa din turneele de peste hotare.

Cum localul aflat în casa lui Simeon Nicolescu nu mai corespundea și nu se acceptase nici sediul oferit de *Casa Națională*, s-a hotărât mutarea în vila lui C. Brăiloiu, strada Bruțari 35. I. Borgovan, nemulțumit de atenția acordată creației lirice, a propus ca o delegație a Societății să ceară Ministerului Artelor ca din bugetul *Operei Române* să se prevadă două Premii pentru cele mai valoroase opere noi românești. Judecarea lucrărilor să fie încredințată unei Comisii alcătuite din Directorul *Operei Române*, un delegat al Ministerului, Directorul Conservatorului și trei membri ai S.C.R., numiți de către Comitetul ei. Deoarece Dimitrie Cuclin era plecat din țară, stabilindu-se la New-York, s-a propus înlocuirea lui din Comitet. Și A. Alessandrescu, casier, era plecat, astfel că au fost cooptați Victor Gheorghiu și Filip Lazăr.

Pentru contribuția adusă la cunoașterea muzicii populare românești s-a luat hotărârea ca Béla Bartók să fie primit membru al Societății, trimițându-i-se o carte de membru activ, fiind scutit de cotizație.

O chestiune care se punea cu acuitate era stabilirea relațiilor cu toate categoriile de Asociații ale artiștilor, ca și cu societățile de profil de peste hotare. De asemenea, se înțelege din ce în ce mai limpede că o propagandă eficientă este de neconceput fără o editură muzicală și că eforturile *Culturii Naționale* ca și ale casei *Morawetz* din Timișoara, care tipărea rar și partituri românești, aveau un rol pozitiv însă nu și cum să rezolve imperativele editării mulțumitoare a partiturilor românești.

ACREDITAREA JURIDICĂ A „SOCIETĂȚII COMPOZITORILOR ROMÂNI"

Societatea Compozitorilor Români nu putea fi operantă fără o bază legală, ceea ce au înțeles destul de curând factorii decizionali, declanșând salba întocmirii formelor pentru a obține recunoașterea sub aspect juridic. S-a întreprins tot ceea ce se cerea și foarte greu, după trei ani de la constituire, a fost legalizată de către Tribunalul Ilfov I, sentința nr. 318 din 1926. Actul de constituire fusese înaintat și semnat de către tenorul Romulus Vrăbiescu, compozitorul Umberto Pessione, pianista Florica Musicescu, compozitorii Marcel Mihalovici, Tiberiu Brediceanu, Emil Monția, Alfonso Castaldi, flautistul Petre Elinescu, George Enescu, Victor Gheorghiu, Ion Nonna Otescu, Ștefan Popescu, M. Andreescu-Skeletti, Alfred Alessandrescu, cornistul Petre Nițulescu, violonistul Alexandru Theodorescu, violoncelistul Theodor Popovici, compozitorii Filip Lazăr, Constantin Brăiloiu, Constantin Nottara și dr. Ion Borgovan. Datarea actului, București, 17 noiembrie 1924.

Este de observat că din Societate făceau parte în acea vreme și interpreți, vocali și instrumentali, având calitatea de membri aderenți.

Preocupările lui C. Brăiloiu erau ațintite asupra clarificării situației membrilor, ceea ce presupunea o serie de activități de esență birocratică. S-au întocmit liste cu membrii activi, cu membrii aderenți, cotizarea era obligatorie, însă colectarea necesita chitanțiere, registre de evidență. Era nevoie să se întocmească și cărțile de membru, apoi s-au înmânat. Multora li s-au trimis circulare să vină și să le ridice. Până și în cotidiene au fost date anunțuri pe această temă.

Pentru promovarea intereselor Societății, Emanoil Ciomac, în semn de mulțumire, a fost primit membru ajutător, fiind primul critic muzical care a intrat în această breaslă. Pentru a se câștiga simpatizanți cu putere financiară, s-au întreprins demersuri individuale. Din când în când se organizau întâlniri cu cronicari, ziariști, într-un fel de conferințe de presă, unde C. Brăiloiu aducea la cunoștință inițiativele și, în general, problemele curente ale Societății, pentru a fi popularizate. S-a pedalat mult pe lămurirea țelurilor, pe necesitatea susținerii creației muzicale românești. Se alcătuiau delegații care vizitau diferiți demnitari, pentru a se obține soluții favorabile în cele mai neașteptate probleme. Bunăoară, pentru atribuirea de premii creațiilor folclorice, s-a comunicat că *Opera Română* avea deja stabilit „Caietul de sarcini", adică obligațiile de funcționare, inclusiv prevederile financiare, astfel încât nu s-a putut obține ceea ce propusese I. Borgovan. Era o chestiune de viitor.

Scanned with OKEN Scanner

PRIMELE CONCERTE

Tânăra Societate avea nevoie ca de aer de manifestări spectaculare care să-i justifice rostul și eficiența. În caz contrar, interesele ei se cantonau într-o zonă periferică. Totodată, falanga compozitorilor era tot mai numeroasă și mai productivă, contrastând puternic cu posibilitățile de afirmare, ceea ce făcea ca partiturile să rămână, în cea mai mare parte, necunoscute. În aceste condiții neprielnice, când instituțiile erau orientate spre programe rentabile, înscrierea pe afiș era o raritate, nepermițându-se ajungerea în situația ca să se legitimeze orientarea muzicii moderne românești spre sinteză, prin mijlocirea atributelor folclorice. Erau consecințele Anchetei din revista *Muzica*, cu largi implicații în planul creației.

De bună seamă, nu se poate afirma că nu se cânta deloc muzica românească. Era însă mult prea puțin. Ca atare, s-a ajuns la concluzia că staful ales trebuia să se implice în organizarea de concerte. Era scopul suprem al Societății să demonstreze potențialul creator al membrilor săi, să ateste faptul că frontul componistic era puternic și ancorat în matricea stilistică a contemporaneității.

Un semn încurajator s-a ivit în primăvara anului 1923, când dirijorul Henri Morin, cucerit de clasa partiturilor unor autori români, a decis să se pună în slujba acestora, concepând un *Festival Franco-Român*, alcătuit din două concerte cu orchestra *Filarmonică* din București. Primul a cuprins titluri moderne franceze. Al doilea, din 16 aprilie 1923, a oferit: *Noapte de vară* și *Scherzo* din *Suita în Re major* de Mihail Jora, *Acteon* de Alfred Alessandrescu și *Cinci cântece* pentru cvartet de coarde și voce de Constantin Brăiloiu, solistă Eliza Băicoianu. Este greu de evaluat gradul antrenării S.C.R.-ului în această manifestare, dar C. Brăiloiu menționează: „câțiva compozitori membri ai Societății, ajută la înjghebarea celui dintâi concert simfonic cu program românesc". Evident, nu era alcătuit în exclusivitate din creații românești acest concert, deoarece pe afiș mai figurau și titluri datorate lui Vincent d'Indy și Hector Berlioz.

Începutul acesta părea de bun augur: „Încrederea în forțele muzicale nu o poate căpăta publicul decât prin cunoaștere. Cunoaștere prin exerciții cât mai dese, cât mai bune și mai convinse, printr-o propagandă internă și externă...

Sufletul lor mai bogat, limba universală pe care o vorbesc le dau dreptul să fie printre crainicii cei mai reprezentativi ai neamului nostru în întreaga lume civilizată."

Dar acest concert a avut o semnificație care ținea de încrederea diriguitorilor Societății, ba chiar a compozitorilor în forța creației lor ce învinge indiferența și scepticismul. Or, concertul a fost o „... încercare hotărâtoare, care a stârpit legenda dușmăniei publice împotriva compozitorilor băștinași și a avut drept urmare, în iarna următoare, concerte simfonice unde n-a lipsit o dată o partitură românească"[27].

Și președintele George Enescu își exprima încrederea în forțele componistice indigene: „De câtva timp muzica noastră a luat un avânt foarte mare. Avem compozitori de valoare, cu care ar trebui să ne mândrim...

Trebuie făcută cât mai multă propagandă"[28].

Succesul evident a servit cauza muzicii românești, după cum se deduce din cronica inserată în ziarul *Viitorul:* „... Seara de luni înseamnă o dată importantă. Se pot, dar, alcătui programe de muzică simfonică, numai cu compozițiile românești, compoziții de o reală valoare, care pot sta alături de ceea ce s-a scris mai de seamă în Apus. Numai trei dintre compozitorii români au fost executați luni seara. Când ne gândim la Nonna Otescu, la Castaldi, la Cuclin, la Lazăr, la Enacovici, la Nottara, ne dăm seama că în țara noastră o societate a compozitorilor se impune și cere dreptul să fie luată în considerație. Și deasupra tuturora le strălucește *George Enescu*"[29].

„Nu erau prime audiții, ceea ce înseamnă că se cânta și muzica românească, mai ales că în următorul simfonic George Georgescu dirija *Simfonia I* de George Enescu și *Scherzo* din *Rubinul miraculos* de I. N. Otescu.

Impulsul binevenit a fost continuat în anul următor, în 1924, când s-a organizat un adevărat ciclu de concerte cu muzică românească. C. Brăiloiu crede că tocmai succesul înregistrat de H. Morin a contribuit ca pe afișele *Filarmonicei* să figureze tot mai multe titluri semnate de compozitorii noștri... În iarna următoare concertele simfonice „înscriu în fiecare program opera câte unui român"[30].

27. Cionac, Em. *Compozitorii Români.* În: *Lupta*, II, 410, 27 aprilie 1923, p. 2.
28. Al. Sch. *Ce ne declară maestrul George Enescu.* În: *Opinia*, XXX, 4782, 10 mai 1923, p. 2.
29. Fidelio. *Palatul Ateneului. Concertele Enescu și Henri Morin.* În. *Viitorul*, XIV, 4532, 19 aprilie 1923, p. 1.
30. * * * *Societatea Compozitorilor Români. 1920–1930, op. cit*, p. 19.

Scanned with OKEN Scanner

MANUSCRISELE COMPOZITORILOR

Stagiunea 1924–1925 a fost fructuoasă pentru S.C.R. care începe să aibă o susţinută activitate pe mai multe planuri şi, totodată, să funcţioneze ca un ceasornic, cu întruniri lunare ale Comitetului, ţinute cu stricteţe şi nu ca până atunci. Lucrările acestui înalt for erau conduse de către secretarul C. Brăiloiu, membrii nelipsiţi A. Alessandrescu, G. Enacovici, D. G. Kiriac, F. Lazăr şi I. N. Otescu, vicepreşedinte, fără atribuţiuni relevante.

Întrucât se aranjaseră o serie de concerte, autorii erau rugaţi să-şi aducă partiturile spre a fi la îndemână. Colaborator al lui B. Bartók, D. G. Kiriac cere ca acesta să fie invitat să dea un concert de autor, cu ocazia prezenţei sale în capitala României, din luna octombrie, ceea ce s-a aprobat fără rezerve.

Societatea s-a alăturat protestului pictorilor şi scriitorilor în legătură cu scumpirea chiriei *Ateneului Român,* fapt care aducea prejudicii manifestărilor artistice indigene.

O chestiune larg disputată a fost oferta lui Mihai Vulpescu de a se cumpăra manuscrisele defunctului compozitor C. Castrişanu, prieten al său. Întrebat dacă nu vrea să le doneze, deoarece Societatea nu dispune de resurse financiare, acesta refuză. Ca atare i s-a comunicat că „Societatea nu va putea face negustorie muzicală, cumpărând manuscrisele compozitorilor, ci va putea numai să suporte spezele de tipar, lăsând eventualul câştig compozitorilor operelor tipărite“[31].

George Enescu participă întâia oară la o întrunire a Comitetului la 18 octombrie 1924, prilejuindu-i vicepreşedintelui I. N. Otescu să-i facă o dare de seamă asupra activităţii de până atunci, de la înfiinţare, cu accentul pe ultimele acţiuni şi proiectele de viitor. După ce a ascultat cu interes, Preşedintele şi-a dat asentimentul la tot ce s-a făcut şi se va face. Cu acel prilej s-a convocat Adunarea Generală pentru 25 octombrie 1924, unde se va prezenta Proiectul de Statut, elaborat de către secretarul C. Brăiloiu. O singură noutate aducea acel proiect şi anume introducerea unei noi categorii de membri, onorifici, calitate care se va acorda numai muzicienilor străini ce au adus servicii muzicii româneşti.

FESTIVALUL BÉLA BARTÓK CU CONCURSUL LUI GEORGE ENESCU

Deşi se intenţionase ca inaugurarea seriei de concerte organizate de Societate să fie cu unul simfonic, datorită trecerii lui Béla Bartók prin Bucureşti, proiectul s-a modificat. Muzicianul ungur a primit cu satisfacţie oferta de a fi membru al *Societăţii Compozitorilor Români* şi de a i se organiza un *Festival,* ceea ce însemna numai lucrări proprii, cu participarea sa ca pianist, la 20 octombrie 1924, în sala *Palatului Sindicatului Ziariştilor,* cu concursul lui George Enescu, al pianistei Muza Ghermani-Ciomac şi al Cvartetului „Regina Maria“.

Programul a cuprins: *Cvartet de coarde nr. 1, Colinde româneşti pentru pian, Sonata pentru vioară şi pian nr. 2* şi *Piese pentru pian.* A vorbit în deschidere Constantin Brăiloiu, elogiind personalitatea muzicianului din ţara vecină. Succesul a fost mare, ecourile răsunătoare, evidenţiindu-se aportul lui Bartók la culegerea şi valorificarea muzicii populare româneşti şi la apariţia pe podiumul de concert a lui Béla Bartók şi George Enescu.

„Serata muzicală organizată de către Societate în onoarea lui Béla Bartók a constituit un eveniment rar, creaţiile lăsând să se vadă un stil personal, de o mare forţă originală. Atât George Enescu, în postură de violonist, reîntors în ţară cu trei zile înainte dintr-un turneu şi studiase partida pe care o cânta într-un timp record, cât şi oaspetele ungur ca pianist au eclatat prin profunzimea şi velocitatea interpretativă.“

31. Citatul este luat din Registrul de procese-verbale, pe care nici nu îl mai precizăm, ca pagină având indicată ziua, şi la care vom apela sistematic.

Scanned with OKEN Scanner

B. Bartók, potrivit cronicarului *Viitorului,* „a primit omagiul de recunoştinţă al muzicienilor români pentru muzica, bogata şi frumoasa d-sale colecţie de cântece româneşti"[32].

Câteva date asupra acestui moment sunt necesare. Propunerea de a organiza concertul a venit din partea impresarului R. Orchiş, care a oferit în mod gratuit concursul lui B. Bartók, ca şi pe al său. Comitetul a adoptat propunerea. Invitarea lui George Enescu s-a făcut „conform dorinţei d-lui Bartók"... Se ştie, partida viorii a fost studiată, învăţată de către muzicianul român în tren, pe ruta Braşov–Bucureşti.

După concert, Societatea a dat o masă festivă la restaurantul „Iordache", într-o atmosferă cordială. Demn de subliniat mai este şi faptul că respectivul concert era menit să reflecte poziţia muzicienilor români faţă de personalitatea proeminentă a lui Béla Bartók care a înţeles atât de profund vitalitatea şi originalitatea artei folclorului românesc. Ca atare, Societatea, după cum scria C. Brăiloiu, „neţinând seama de prejudecăţi fără rost, îl priveşte ca pe unul dintre ai săi"[33].

Atmosfera sărbătorească nu a putut face însă ca muzica oaspetelui ungur să fie şi receptată ca atare de către toţi cei de faţă. „... Atât această compoziţie (*Cvartetul* n.n.), cât şi a doua Sonată pentru pian şi vioară sunt mostrele muzicei ultramoderne, scria cronicarul ziarului *Viitorul,* aşa-zisei muzici de avangardă, cu împerechieri de sunete care în urechile noastre sunt foarte puţin obişnuite până acum"[34].

Opinia cronicarului cotidianului *Dimineaţa* apare şi mai tranşantă: „... După un scurt, dar cuminte cuvânt-înainte, rostit de talentatul compozitor Constantin Brăiloiu, prin care acesta a încercat să pregătească puţin publicul, pentru supliciile pe care avea să le îndure în desfăşurarea programului, prin cele două opere neasemuit de înaintaşe chiar în muzica modernă, ambele de d. Bartók – au apărut pe scenă cei patru executanţi instrumentişti care alcătuiesc „Quartetul Regina Maria", care cu foarte vădite însuşiri au executat uimitor de bine chinuitul şi chinuitorul *Quartet nr. 1* al sărbătoritului compozitor"...

Concluzia cronicarului asupra acestei compoziţii era că e „... voită mai mult să uimească, decât să placă". Iar *Sonata pentru pian şi vioară* ascultată era taxată „... mai buimacă şi mai de neînţeles decât însuşi quartetul anterior"[35].

Reproducerea unor atari opinii are darul să contureze curajul şi poziţia membrilor Comitetului Societăţii de a promova creaţiile moderne în sălile de concert, ştiindu-se prea bine că publicul nu va reacţiona pozitiv, cel puţin deocamdată. Deci, trebuiau programate cu orice preţ compoziţiile noi, pentru a face cunoscute tendinţele de avangardă nu numai ale autorilor români. Căci era de neconceput ca auditorul indigen să rămână anchilozat de ceea ce se promova în sălile de concert prin manifestările *Filarmonicii.* Nu era o întreprindere uşoară şi lipsită de riscuri, însă cineva trebuia să şi-o asume. Or, compozitorii aflaţi în fruntea Societăţii au înţeles că trebuie să acţioneze şi în această direcţie. În caz contrar, muzica lor, de asemenea nouă ca stil, modernă, nu avea cum să fie înţeleasă şi acreditată. Astfel, concertele, audiţiile iniţiate de către Societate îndeplineau mai multe funcţii, inclusiv promovarea tendinţelor stilistice noi, a stilurilor moderne în care, în mod firesc, se integrau.

ADUNAREA GENERALĂ. ADOPTAREA STATUTULUI

Că activitatea începuse, în sfârşit, să se închege o demonstrează ţinerea Adunării Generale, prima de la înfiinţare, în localul Conservatorului, la 25 octombrie 1924. Erau de faţă preşedintele George Enescu, vicepreşedintele I. N. Otescu, A. Castaldi, I. Vidu, T. Brediceanu, G. Enacovici, U. Pessione, M. Jora, C. Brăiloiu, D. G. Kiriac, F. Lazăr, St. Popescu, V. Gheorghiu, I. Borgovan, C. C. Nottara. Deci, un membru în plus, comparativ cu numărul celor prezenţi la întrunirea de constituire din 1920. Mai mult, se admitea participarea prin reprezentare, prin delegaţie, cu drept de vot. De data aceasta, S. Drăgoi era repezentat prin C. Brăiloiu, iar A. Alessandrescu prin F. Lazăr.

32. Fidelio. *Cronica muzicală... Concertele Béla Bártók.* În: *Viitorul,* XVI, 16, 4992, 25 octombrie 1924, p. 1.
33. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români.* În: *Muzica,* VI, 2, februarie 1925, p. 80.
34. Fidelio. *Cronica muzicală... Concertele Béla Bartók,* art. citat.
35. Sym. *Audiţia extraordinară dată de Societatea Compozitorilor Români.* În: *Dimineaţa,* XLII, 242, 23 octombrie 1924, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Secretarul a prezentat o dare de seamă, evident sumară, verbală, iar F. Lazăr a înfățișat situația gestiunii financiare. Dar nu acesta era punctul principal aflat pe agenda Adunării Generale, ci proiectul de Statut, prezentat de C. Brăiloiu, adoptat cu mici modificări. Statutul avea șase capitole. În primul se formulează datele esențiale, începând cu: – „Se înființează o Societate muzicală cu denumirea *Societatea Compozitorilor Români,* cu sediul în București, pe durată nelimitată".

Articolul IV stabilește scopurile urmărite, aceleași, dar mai clar formulate, sprijinind afirmarea creației muzicale indigene, editarea partiturilor. Astfel, țelurile apar redactate în cinci puncte:

„1. Să ajute dezvoltarea și expansiunea producțiunei muzicale române.

2. Să dea compozitorilor români mijlocul de a-și executa lucrările, organizând concerte, audițiuni și conferințe.

3. Să apere interesele muzicii românești atât în țară cât și în străinătate.

4. Să înființeze, îndată ce mijloacele o vor îngădui, un birou de editură muzicală românească.

5. Să ia orice fel de inițiativă folositoare muzicii și compozitorilor români."

Menirea și principalele obiective apar aici admirabil afirmate.

Membrii erau de cinci categorii: activi, ajutători, aderenți, onorifici și donatori.

Activi erau compozitorii români, admiși de Comitet în urma unei cereri scrise. Plăteau o cotizație al cărei cuantum era la latitudinea Comitetului. Aveau dreptul la un loc rezervat la toate audițiile organizate de Societate. Numai în mod excepțional se puteau primi și compozitori de altă naționalitate, de fapt de altă cetățenie, și numai cu servicii deosebite aduse muzicii românești.

Ajutători erau soliștii vocali și instrumentiștii care-și dădeau concursul la manifestările artistice ale Societății. Nu plăteau cotizații și aveau dreptul la un loc rezervat la audițiile Societății.

Membrii aderenți erau iubitorii de muzică, ce plăteau o cotizație. Aveau intrare liberă la audițiile Societății. Membrii onorifici erau străinii care au adus servicii muzicii românești. În fine, donatori erau acei cetățeni care dăruiau Societății o sumă mare, de zece ori cât o cotizație, cel puțin, o dată, sau echivalentul dublei cotizații în mai multe rânduri.

Toți membrii aveau datoria să se supună hotărârilor Adunării Generale și Comitetului, să-și onoreze cotizația și să ajute la propășirea Societății. Printr-o simplă cerere se putea obține retragerea prin demisie scrisă. Exista și posibilitatea excluderii, în cazul în care se aduceau daune morale și materiale. Comitetul avea dreptul să pronunțe excluderea, bine motivată, sub rezerva aprobării Adunării Generale, cu majoritate de voturi.

Anul social, potrivit Statutului, debuta la 15 octombrie. În capitolul trei se stipulau organismele de conducere: Adunarea Generală și Comitetul. Numai membrii activi constituiau Adunarea Generală, care putea fi ordinară și extraordinară. Erau stabilite perioade fixe pe an, în care se convoca Adunarea generală: 15–22 octombrie, ziua fiind indicată prin comunicarea Secretarului. Adunarea Generală se pronunța asupra următoarelor chestiuni: „socotelile" anului expirat, votarea bugetului anului viitor, deciderea sorții fondurilor și stabilirea programului de muncă. Evident, alegea noul Comitet și numea cenzorii. Deciziile presupuneau majoritatea de voturi. Dacă la data convocării Adunării generale nu se întruneau majoritatea membrilor activi, se făcea o nouă convocare în termen de 10 zile și atunci se delibera cu numărul celor prezenți. În caz de paritate la votare, decisiv era votul președintelui.

Secretarului îi revenea redactarea proceselor verbale. Membrii Comitetului se convocau printr-o adresă, trimisă cu două săptămâni înainte, comunicându-li-se chestiunile supuse atenției.

Comitetul era alcătuit din 12 persoane având funcțiile: un președinte, doi vicepreședinți, un casier, un secretar și șapte membri. Era ales de către Adunarea Generală pentru un mandat de doi ani. În caz de „vacanță", la prima Adunare Generală ordinară sau extraordinară, se completa numărul membrilor Comitetului. Atribuțiile sale erau: să aplice hotărârile Adunării Generale, să administreze fondurile Societății pentru împlinirea scopurilor ei, să pregătească proiectul de buget, să discute cererile de admitere, să aleagă membrii ajutători și să organizeze concertele, programele acestora, acordându-se preferință primelor audiții. Totodată, stabilea titlurile pentru editare.

Comitetul putea lucra numai în prezența a cel puțin cinci membri, obligatoriu fiind ca, în lipsa președintelui, să fie prezent un vicepreședinte, secretarul și casierul. Gestiunea financiară se verifica anual de către cenzor. Se mai preciza și din ce se compune averea Societății, se stipula dreptul de semnătură, Societatea fiind legal reprezentată în justiție prin președinte, secretar sau, în lipsa președintelui, de către un vicepreședinte.

Penultimul capitol se referea la posibilitățile dizolvării Societății. Numai Comitetul putea cere dizolvarea, votată de două treimi din Adunarea Generală. În acest caz, se cerea prezența

Scanned with OKEN Scanner

preşedintelui. Dacă procedura de dizolvare avea loc, bunurile rămase erau dăruite unei instituţii culturale muzicale. În sfârşit, modificarea Statutului era posibilă numai de către Adunarea Generală, ca urmare a propunerilor Comitetului.

S-a ales şi Comitetul, care nu a suferit modificări. În general, în decursul primului sfert de veac de existenţă, modificările din structura Comitetului au fost foarte puţine, ceea ce înseamnă că Societatea a avut o mare stabilitate. Deci au fost realeşi toţi foştii membri, cu unele modificări doar de poziţie: A. Alessandrescu a ocupat locul vacant lăsat de către D. Cuclin, emigrant în S.U.A., iar Filip Lazăr devine casier. Ca membri au fost aleşi şi următorii maeştri veneraţi: Ion Vidu, George Dima şi Tiberiu Brediceanu. Ca cenzori, Victor Gheorghiu şi Ion Borgovan.

S-a prezentat şi ceea ce s-ar putea numi un plan de muncă şi se cerea organizarea neîntârziată a primului concert simfonic. Aşadar, o Adunare Generală fructuoasă care probează înscrierea activităţii pe un curs dinamic.

CONCERTUL INAUGURAL

Afirmarea creaţiei naţionale devenise o obsesie şi demersurile întreprinse pentru organizarea, în cele din urmă, a primului concert simfonic erau avansate, constituind şi tema prioritară a Comitetului următor, la care a participat şi preşedintele George Enescu. S-a fixat data concertului, 7 decembrie 1924 şi programul: M. Negrea – *Poem simfonic,* dirijor G. Georgescu; G. Enacovici – *Poem pentru vioară şi orchestră,* solist George Enescu, dirijor G. Georgescu; D. G. Kiriac – *Cântece populare,* dirijate de compozitor, orchestrate de C. Brăiloiu, solist Gheorghe Folescu; Al. Castaldi – *Marsyas,* dirijor compozitorul; George Enescu – *Dans* din *Oedip,* în primă audiţie, dirijor compozitorul.

În finalul şedinţei Comitetului, pentru a beneficia de înaltul patronaj pentru Societate al M.S. Regelui şi Reginei, I. N. Otescu şi C. Brăiloiu au fost delegaţi să facă demersurile cuvenite, să ceară audienţă, astfel încât ceea ce s-a dorit s-a obţinut.

Comitetul avea şedinţe lunare, uneori şi de două ori pe lună, tot în localul Conservatorului din Strada Ştirbei Vodă. În prezenţa lui George Enescu s-a organizat o întâlnire cu criticii muzicali, pentru a li se prezenta ţelurile Societăţii şi a-i informa asupra concertelor ce se organizau. Interesaţi s-au dovedit M. Simionescu-Râmniceanu de la *Universul* şi P. Prodan, de la *Viitorul,* dar ecourile activităţii în periodice vor rămâne lacunare, şi nu o dată vor provoca nemulţumirea membrilor Societăţii, datorită unor ştiri neconforme cu adevărul.

Societatea îşi dorea relaţii cu societăţile similare din alte ţări şi căuta punţi de colaborare. Trimite telegrame de condoleanţe cu prilejul încetării din viaţă a lui Gabriel Fauré, la Societatea Muzicală Independentă din Paris ca şi la Ministerul Instrucţiunii din Italia, la aflarea morţii lui Giacomo Puccini.

Filip Lazăr a prezentat Comitetului o relatare asupra călătoriei întreprinse la Viena, trimis de către Societate să stabilească contacte cu *Societatea Internaţională de Muzică,* să medieze apropierea compozitorilor români de societăţile din străinătate. Ca atare, a venit cu sugestia să se constituie o secţiune română a S.I.M.C., care să fie *Societatea Compozitorilor Români,* ceea ce ar permite participarea la concertele din cadrul Festivalului de la Veneţia din 1925. Pentru a se cunoaşte mai bine implicaţiile aderării, s-au cerut precizări printr-o scrisoare adresată preşedintelui Dent Edward Joseph din Londra.

Filip Lazăr mai comunică şi oferta dirijorului Felix Weingartner de a conduce la Bucureşti, în primăvara anului 1925, un concert simfonic al S.C.R., nepretinzând onorariu, dar să i se asigure cheltuielile de transport, ceea ce nu s-a acceptat, pe motiv că aşa ceva contravenea principiilor Societăţii. De asemenea, directorul de la *Universal Edition,* D-l Hertotca, dorea să organizeze la Bucureşti un concert de muzică austriacă, în schimbul ocrotirii creaţiei muzicale româneşti pe teritoriul Austriei. F. Lazăr a profitat de sejurul la Viena, reuşind să scrie două articole despre muzica românească în presa austriacă. Nu s-a acceptat oferta organizării concertului propus de Hertotca, deoarece nu se puteau concepe decât concerte în reciprocitate.

Scanned with OKEN Scanner

Concertul care avea să deschidă seria manifestărilor Societății, menite să demonstreze valorile artei naționale, a avut loc la 7 decembrie 1924. Orchestra *Operei Române* a susținut programul într-o atmosferă sărbătorească. Succesul a fost „strălucitor", cum l-a găsit A. Alessandrescu, deși „puțin prea lung".

După ce se entuziasmează de înfiriparea programului de lucru al Societății, plasând-o, într-un context sesizabil și în zona altor Societăți artistice, „pe linia căutării propriului drum al stilului românesc", Nichifor Crainic elogiază „suflul de solidaritate emoționant", degajat de acest concert:

„Emoționant era să asculți poemul simfonic, deși timid, al tânărului Marțian Negrea din Cluj, ori al celuilalt tânăr, Enacovici, atât de cunoscutul *Marsyas* al lui Castaldi ori grandiosul fragment din noua operă a lui George Enescu, între ele, cântecele populare adunate de maestrul Kiriac, orchestrate de C. Brăiloiu, răsăreau ca o profesiune de credință în viitoarele orientări ale arhitecturii sunetelor."[36]

George Breazul era încântat că a asistat la un concert alcătuit în întregime din creații românești: „Și nu este îndeajuns de mare mândria ce trebuie să încercăm și să trezim, chiar în cei mai sceptici, asupra prestigiului pe care arta noastră muzicală îl capătă. Sigur este că manifestarea de dumineca trecută aducea nouă și puternică dovadă a posibilităților creatoare românești".[37]

Revelatoare au apărut paginile din tragedia lirică *Oedip,* care, pe lângă bogăția melodică, aduceau un suflu modern, de elevată tensiune, declanșând ovații entuziaste.[38]

Dansul din *Oedip*... „este o pagină cu totul remarcabilă, scria M. Andricu, plină de vervă, de idei, de detalii orchestrale interesante, cu o instrumentație de mare claritate precum și o conciziune plină de bun gust".

Concertul în sine... „aducea o importantă contribuție la progresul artei muzicale române, atât de puțin și de rar cunoscută.

Fără a face nici un fel de paralelă, trebuie însă să ne aducem aminte de admirabilul exemplu al rușilor a căror muzică a luat, în mai puțin de un secol, o atât de admirabilă dezvoltare".[39]

Era elogiată organizarea concertului: „Inițiativa luată de Societatea Compozitorilor Români de a face cunoscute publicului producțiile cele mai de seamă dintre dânșii e nu numai lăudabilă, dar corespunde unei necesități artistice și patriotice", afirma Lucrezzia Kar.[40]

Din păcate, auditoriul n-a fost prea numeros la această manifestare din sala *Ateneului Român,* fapt care nu-i scapă cronicarului ziarului *Universul.* „... Unde erau românii? Unde erau guvernanții noștri? Atotputernicii zilei, în grija cărora e lăsată cultura neamului acesta, ei care au răspunderea viitorului lui, unde erau, de nu s-a arătat niciunul, când Enescu – geniul de azi al neamului nostru – cânta un crâmpei din ultima sa operă *Oedip,* pe care lumea civilizată de pe aiurea o așteaptă cu nerăbdare să apară și care neîndoios că va împinge faima neamului de român mai departe decât oficialitatea – care s-a abținut de la acest concert".[41]

Rezultatul material al concertului a fost dezastruos, cu deficitul de 25 000 lei, deoarece membrii orchestrei care promiseseră concursul gratuit au revenit, solicitând remunerație. Este adevărat, câțiva dintre componenții orchestrei și-au menținut oferta: Al. Theodorescu, D. Simionescu, P. Nițulescu, J. Prunner, C. Metani, I. Botez, I. Fotino și Th. Popovici.

MANIFESTUL „SOCIETĂȚII COMPOZITORILOR ROMÂNI"

Publicului concertului inaugural i s-a distribuit *Manifestul Societății Compozitorilor Români* care este *Magna Carta* a acestui organism profesional. Seria concertelor, în exprimarea metaforică a lui C. Brăiloiu, căci al lui este stilul, era activitatea... „ce stăruința tuturor compozitorilor români o va face rodnică pentru viitorul muzicei române".

36. Crainic, Nichifor. *Cronici... La un concert al S.C.R.* În: *Gândirea,* IV, 5, 1924, p. 149–152.
37. Breazul, G. *Audiția inaugurală a Societății Compozitorilor Români.* În: *Mișcarea literară,* I, 5, 13 decembrie 1924, p. 2.
38. Alessandrescu, A. *...Le concert de la Soc. des Compositeurs Roumains.* În: *L'Indépendance Roumaine,* 47, 14818, 11 decembrie 1924, p. 1.
39. Andricu, M. G. *Concerte. Simfonicul Societății Compozitorilor Români.* În:*Dimineața,* XXI, 6493, 10 decembrie 1924, p. 3.
40. Kar, Lucrezzia. *...Primul concert al Societății Compozitorilor Români.* În: *Rampa,* VIII, 2139, 10 decembrie 1924, p. 4.
41. Sym. *Cronica muzicală. Primul concert simfonic al S.C.R.* În: *Universul,* XXXVIII, 382, 10 decembrie 1924, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

„Reunind muzicienii întregului neam", Societatea demonstrase cu ocazia concertului închinat lui B. Bartók... „că ştie să mulţumească, fără a ţine socoteală de prejudecăţi, acelora ce au binemeritat dela muzica română".

Patru erau obiectivele Societăţii, urmărite prin concerte. „...Va da tuturor compozitorilor de valoare mijlocul de a face cunoscute lucrările lor", altfel spus, le va facilita difuzarea.

Ca obiective generale, va căuta să dea curs unui deziderat demult resimţit: „să înfiinţeze, când mijloacele o vor îngădui, un aşezământ de tipar românesc".

Se degajă şi aspiraţiile către universalitate. Societatea... „va strânge legăturile şcolii româneşti cu celelalte şcoli naţionale străine, ajutând propăşirea muzicii noastre în ţară şi dincolo de graniţele ţării". De observat, se afirmă ideea de „şcoală" şi nu oricare, ci „naţională".

C. Brăiloiu mai precizează şi alte obiective: va apăra drepturile proprietarului muzical, va cinsti amintirea celor morţi, va cerceta cu deosebită dragoste cântecul poporului nostru. Este primul indiciu asupra viitoarelor proiecte pe care la va însufleţi secretarul Societăţii.[42]

PRIMUL CONCERT CAMERAL

Sala *Teatrului Mic* a găzduit, la 20 decembrie 1924, concertul de cameră susţinut de *Cvartetul Regina Maria,* soliştii Maria Snejina, violoniştii C. C. Nottara şi C. Bobescu, pianiştii A. Alessandrescu şi F. Lazăr. Programul a cuprins: Constantin Dimitrescu – *Cvartet de coarde Nr. 3* în Si bemol Major; Sabin Drăgoi – *Două dansuri populare;* Marcel Mihalovici – *Preludiu şi Nocturnă,* în primă audiţie; Filip Lazăr – *Sonata pentru pian Nr. 1,* în primă audiţie; Constantin Brăiloiu – *Cinci romanţe pentru voce şi pian,* în primă audiţie; Constantin C. Nottara – *Siciliana,* pentru vioară şi pian; Stan Golestan – *Sonata pentru vioară şi pian.* De data aceasta sala a fost plină.

Este interesant de observat că se extind interesele Societăţii, strategul ei, C. Brăiloiu, personalitate fascinantă, acordând prinos compozitorilor precursori, ceea ce rezultă din programele concertelor.

Costul concertelor şi alcătuirea programelor au generat temerea că nu se vor duce la capăt cele propuse. Mai mult, se spunea că nici n-ar fi de găsit suficiente titluri autohtone. Din fericire, îndoielile au fost repede spulberate, producţia dovedindu-se bogată.

Stan Golestan ţinea strânse legături cu Societatea, solicitând recunoaşterea, ca să fie considerat un fel de reprezentant în capitala Franţei.

Survin şi necazuri. Filip Lazăr aduce la cunoştinţă Comitetului că a fost refuzat de conducerea ziarului *Dimineaţa,* atunci când a intenţionat să publice o informaţie despre activitatea Societăţii. În consecinţă, s-a decis suspendarea permisului de liberă intrare la concerte, însă efectul era nesemnificativ, deoarece cronicarul ziarului nu era altul decât M. Andricu, care avea locul rezervat în calitate de membru activ.

M. Andreescu-Skeletti a solicitat Societăţii organizarea a două concerte de autor, invocând starea sa materială precară. Discuţiile pe marginea cererii au fost vii, însă răspunsul s-a dovedit negativ, ajutorul material nefiind unul din scopurile preconizate. Auspiciile Societăţii nu erau necesare pentru organizarea unor concerte, titlul de membru activ fiind o recomandare suficientă. Apoi, Societatea nu era interesată să încurajeze „execuţia creaţiei pe căi ocolite".

1925

Luna ianuarie 1925 s-a dovedit favorabilă muzicii româneşti, dacă se au în vedere cele două concerte camerale. Ele pledează pentru intensificarea activităţii Societăţii. Ca orientare, se încurajau cele mai variate stiluri, într-un larg spectru al titlurilor, favorizându-se primele audiţii.

În concertul din 17 ianuarie 1925, din sala *Teatrului Mic,* pus la dispoziţie cu generozitate de către directorul Ion Iancovescu au fost cântate: Emil Monţia – *Cântece* (cinci), solistă Lucreţia Enescu; Mihail Jora – *Joujoux pour ma dame,* în primă audiţie, la pian Filip Lazăr; George Enacovici – *Cvartet de coarde,* în interpretarea Cvartetului „Regina Maria", în primă audiţie;

42. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români.* În: *Muzica,* VI, 2, februarie 1925, p. 41–48.

Scanned with OKEN Scanner

George Enescu – *Cântece pe versuri de Clément Marot,* cu C. Stroescu şi F. Lazăr; Robert Cremer – *Două lieduri,* în primă audiţie, solist C. Stroescu; Stan Golestan – *Două cântece,* solist C. Stroescu, la pian F. Lazăr.

Punctul de atracţie al serii l-a constituit muzica lui M. Jora, căci aducea, cum avea să arate A. Alessandrescu, „reflexele modernismului".[43]

Al doilea concert de cameră, din 30 ianuarie 1925, a avut o configuraţie şi mai pestriţă. Ştefan Popescu – *Psaume III,* pentru voce şi pian, solist tenorul Vasile Rabege, la pian M. Constantinescu; Ion Borgovan – *Melodie pentru violoncel şi pian,* solist N. Papazoglu, la pian M. Constantinescu; Mihail Jora – *Dor de soare* şi *Haiduceasca,* pentru violoncel şi pian; George Boskoff – *Piese pentru pian: Nocturnă, Două preludii, Variaţiuni şi Dans mistic,* la pian compozitorul; C.C. Nottara – *Melodii,* solistă Eliza Băicoianu şi G. Boskoff – *Baladă eroică, Cântec de adio,* şi *Variaţiuni paganiceşti.*

Apelurile lui C. Brăiloiu la „solidaritate şi dragoste între creatorii sonori" nu-l împiedică pe Mihail Andricu să fie reţinut în cronica sa pe marginea acestui concert, în care s-a remarcat totuşi ceva şi anume G. Boskoff, nu compozitorul, ci pianistul, cu o remarcabilă tehnică, impresionând prin degajamentul cu care reliefa fiecare detaliu al scriiturii.[44]

PREMIUL DE FOLCLOR

O primă cerere de admitere în Societate a făcut-o Simeon Nicolescu, ea fiind discutată de Comitetul din 5 februarie 1925. Candidatul prezenta *Coruri religioase,* asupra cărora s-au pronunţat D.G. Kiriac şi C. Brăiloiu. Autorul a fost recomandat şi admis.

Pe linia deschiderii activităţii Societăţii, secretarul C. Brăiloiu are o iniţiativă, pe care o supune atenţiei Comitetului din respectiva zi de 5 februarie: el propune instituirea unui premiu de folclor. Cu toate rezervele lui D.G. Kiriac şi Al. Castaldi, care consideră prematur un asemenea premiu, Comitetul adoptă ideea, dispunînd suma de 10 000 lei. S-au stabilit şi condiţiile: o culegere de minimum 30 de cântece de pe întinsul unei provincii. Fiecărui cântec i se va arăta rostul şi vor fi menţionate persoanele de la care s-a cules, sexul, vârsta, ocupaţia. Particularităţile fonice ideale ale textului vor fi păstrate cu stricteţe, folosirea fonografului fiind totuşi facultativă. Manuscrisele urmau să fie depuse până la 15 septembrie. Informaţii despre concurs vor fi publicate în ziare.

Seria concertelor continuă: la 14 februarie 1925, alte nume şi lucrări au apărut în programul „Asociaţiei de muzică de cameră", solişti fiind Maria Snejina, Gheorghe Folescu şi Muza Germani-Ciomac. S-au ascultat: George Stephănescu – *Octet pentru coarde şi suflători;* Virgil Pleşoianu – *Trei melodii;* Marţian Negrea – Suita pentru pian *Impresii de la ţară,* în primă audiţie şi Ion Borgovan – *Patru cântece de război; Cântec vechi, Trandafir cu două flori, Jos pe Mureş* şi *La fereastră spre livadă.*

În pofida ascendenţei debussyste, suita lui M. Negrea a câştigat sufragiile cunoscătorilor, fiind considerată, totuşi, de serioasă valoare, când împrumută culoarea românească, ca de exemplu ultima piesă *(Alunelul). Octetul* lui G. Stephănescu, scris în anii 80 ai veacului trecut, era acreditat drept „onorabil".[45]

Şi George Breazul a fost câştigat de această creaţie: „Hărnicia juvenilă a societăţii de compozitori români, cam pripită uneori, dar oricum, curioasă şi iscoditoare pentru împlinirea rostului societar a nimerit şi la o sursă mai veche şi mai autentică din acea generaţie muzicală română pe care istoricul artei noastre o va închide sub titlul de primă generaţie şi va aşeza pe Gheorghe Stephănescu ca fruntaş al ei".[46]

43. Alessandrescu A. *La semaine musicale, La 3-ème audition de la Société des Compositeurs Roumains. În: L'Indépendance Roumaine,* 49, 14930, 22 ianuarie 1925, p. 1.

44. Andricu, M. *Cronica muzicală. Audiţiunea Societăţii Compozitorilor Români.* În: *Dimineaţa,* XXI, 6543, 3 februarie 1925, p. 5.

45. Andricu, M. *Cronica muzicală. Concertul Societăţii Compozitorilor Români.* În: *Dimineaţa,* XXI, 6558, 18 februarie 1925, p. 3.

46. Breazul G. *A cincea audiţie a Societăţii Compozitorilor Români.* În: *Mişcarea literară,* II, 15, 21 februarie 1925.

Scanned with OKEN Scanner

Luptător neostoit, C. Brăiloiu intră mereu în arena publicisticii pentru a clama dificultățile Societății și a-i apăra interesele, mai ales că aceasta era atât de puțin sprijinită, în pofida rostului cultural pe care îl preconiza. Societatea era o „sinteză a tendințelor muzicale ale României“, subliniind că „va fi, negreșit, un izvor de producțiune“. Ba chiar „organ de îndrumare și control“, referindu-se, desigur, la apărarea intereselor creatorilor, la perceperea drepturilor de autor, pe care însă nu le urmărea nimeni.

Sentimentul de solidaritate se poate deduce din gândurile care-l frământau pe Secretar atunci când întreabă dacă printre titlurile programate în concerte se află vreo capodoperă: „Ceasul da față ne îngăduie numai să prețuim voința tinerilor compozitori de a ridica muzica românească la înfăptuirea muzicii apusene, rămânând totuși credincioși felului nostru specific local de a fi. Nu putea fi năzuință mai sănătoasă. Și nu putea fi muncă mai vrednică de a fi muncită decât aceea ce a întreprins Societatea Compozitorilor Români“.[47]

Luna martie a fost, de asemenea, generoasă în privința concertelor. Interpreții răspundeau cu promptitudine solicitărilor de a se pune în slujba muzicii românești. În concertul din 7 martie 1925, pianista Madleine Cocorăscu, violoniștii George Enacovici, Alexandru Theodorescu, violoncelistul George Cocea, cu Filip Lazăr și Mihail Jora la pian, au prezentat: Emil Monția, – *Doină, Serenadă* și *Humoresca* pentru vioară, în primă audiție; Ion Scărlătescu – *Serenada lui Don Juan, Reminiscențe din Schubert* și *Scherzo pentru pian,* în primă audiție; George Enescu – *Scherzo pentru pian; George Enacovici – Cântecul nopții* și *Idilă pentru vioară și pian,* în primă audiție; Paul Ciuntu – *Trio,* neterminat.

Opiniile, în ansamblu, erau favorabile, căci se aflau în program titluri de real interes. Mai puțin relevante s-au dovedit, în acest concert, piesele lui Emil Monția, facile.[48]

„Lucrările, și cele de astă dată, sunt cântate ca prime audițiuni, dar autorii lor, nume noi, sunt absolut străini și astfel prindem a căpăta lămuriri asupra aspectelor generale ale școlii noastre muzicale, asupra procedeelor tehnice utilizate de compozitori, asupra stilului ce fiecare începe a-și defini“, constata George Breazul.[49]

Un alt concert de cameră s-a consumat la 21 martie 1925, având înscrise pe afiș: Theodor Rogalski – *Suită pentru vioară și pian,* în primă audiție, cu B. Metzner și F. Lazăr; George Enescu – *Cantabile și Presto,* pentru flaut și pian, cu D. Solomonescu și F. Lazăr; Victor Gheorghiu – *Capriciu pentru pian* și *Suita Nr. 2 pentru pian,* în primă audiție, cu Manya Botez; Filip Lazăr – *Suita pentru pian nr. 2,* interpretată de compozitor; Tiberiu Brediceanu – *Colinde armonizate pentru voce și pian,* cu Florica Cristoforeanu și Manya Botez.

Dacă miresme întârziate s-au dedus din muzica lui Victor Gheorghiu, în schimb, partiturile lui Filip Lazăr și Theodor Rogalski propuneau un limbaj modern, grefat pe melosul românesc.[50] Și *Colindele* lui Brediceanu au fost remarcate datorită substratului lor arhaic.[51]

Credincios frecventator al manifestărilor Societății, al cărei membru nu va fi multă vreme, George Breazul observă absența din programe a unor nume de prim plan, cum ar fi Dimitrie Cuclin, Ion Nonna Otescu și chiar Alfred Alessandrescu. Aceasta, în timp ce unele nume figuraseră în mai multe concerte.[52]

Al treilea concert din 28 martie 1925 a înscris: Theodor Rogalski – *Sonata pentru pian,* interpret compozitorul; Mihail Jora – *Patru lieduri* și *Cântec Indian,* solistă Eliza Băicoianu, la pian Manya Botez; Ion Borgovan – *Cvartet de coarde,* în viziunea Cvartetului „Regina Maria“, alcătuit din C. C. Nottara, G. Enacovici, Th. Popovici și G. Cocea. Toate creațiile acestui concert au fost prezentate în primă audiție. Filip Lazăr, peste program, a interpretat *Joujoux pour ma dame* de Mihail Jora.

Lui George Breazul acest concert i-a apărut cam scurt, mai ales că nu s-au cântat *Trois Mélodies* datorate lui Robert Cremer. Dacă *Sonata* lui Rogalski era o lucrare de școală, cu „tendințe

47. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români.* În: *Muzica,* VI, 2, februarie 1925, p. 80.

48. Alessandrescu, A. *La Semaine musicale. La Société des Compositeurs Roumains.* În: *L'Indépendance Roumaine,* 49, 14971, 12 martie 1925, p. 1.

49. Breazul, G. *„A șasea audițiune a Societății Compozitorilor Români.* În: *Mișcarea literară,* II, 18, 14 martie 1925.

50. L. H. *Cronica muzicală. Audiția Compozitorilor Români.* În: *Aurora,* V, 1013, 25 martie 1925, p. 2.

51. Petrovici Al. *Teatrul Mic. A șaptea audiție muzicală a Societății Compozitorilor Români.* În: *Rampa,* VIII, 2223, 25 martie 1925, p. 4.

52. Breazul, G. *A șaptea audiție a Societății Compozitorilor Români.* În: *Mișcarea literară,* II, 20, 28 martie 1925. p. 1–2.

Scanned with OKEN Scanner

nelămurite"[53], *Cvartetul* lui Borgovan apăruse de-a dreptul pueril, şi în privinţa inspiraţiei, şi ca meşteşug.

Trei prime audiţii a propus şi afişul concertului de muzică de cameră din 11 aprilie 1925: Nicolae Caravia – *Poem pentru vioară şi pian,* interpreţi C. C. Nottara şi autorul; Ion Scărlătescu – *Sonată pentru vioară şi pian în Sol major,* cu C. C. Nottara şi A. Alessandrescu; Robert Cremer – *Trois Mélodies,* pentru voce şi pian cu Edgar Istraty şi A. Alessandrescu. S-au mai cântat şi *Trei piese pentru violoncel şi pian* de Constantin Dimitrescu, cu G. Cocea şi A. Alessandrescu.

Cu satisfacţie constata G. Breazul că, deşi curg în serie concertele Societăţii, nu are impresia că „s-a slăbit repertoriul compozitorilor Români".[54]

Un concert cameral încărcat a avut loc la 23 mai 1925, ultimul din această stagiune, al zecelea, ceea ce probează intensitatea cu care se lucra la Societate. Interpreţi au fost Eliza Băicoianu, Jean Athanasiu, C. C. Nottara, Madeleine Cocorăscu şi Alfred Alessandrescu. Afişul indica: George Enacovici – *Sonata pentru pian;* Theodor Rogalski – *Evocaţiuni, vocalize,* în primă audiţie; Robert Cremer – *Printemps* şi *Seuil de la vraie jeunnesse;* Stan Golestan – *Intimitate, pentru vioară şi pian;* Ion Scărlătescu – *Menuet, pentru vioară şi pian;* George Stephănescu – *Idila, pentru vioară şi pian;* Béla Bartók – *Sonatina* şi George Enescu – *Toccata pentru pian.*

George Breazul nu scapă ocazia să laude eforturile diriguitorilor Societăţii care au ajuns la a zecea manifestare publică: „Hărţuită de stânjenirile cvasiinerente ponositei noastre vieţi culturale, Societatea Compozitorilor Români desfăşoară o activitate demnă de cea mai vie luare aminte pentru toţi cei ce, în prăpăditul nostru lăutărism, râvnesc orientarea vieţii muzicale originale proprii româneşti".[55]

Prin salba audiţiilor, conducătorii Societăţii urmăreau să ofere şi şansa de a se putea asculta creaţiile confraţilor de breaslă, evident sub aspect stilistic. Numai având idee de adevăratele aspecte ale toponimiei componistice se putea evalua gradul ancorării în matricea limbajului modern. Tocmai pentru a se cunoaşte membrii între ei, în calitate de compozitori, conform Statutului aveau acces liber în sala de concert. Măsura a fost însă interpretată de către agenţii Ministerului de Finanţe drept frauduloasă, asimilându-se cotizaţia cu abonamentul şi, în consecinţă, Societatea a fost sancţionată cu o amendă de 500 000 lei!

De precizat că la concerte se vindeau bilete pentru melomani, pentru marele public, achitându-se taxele cuvenite fiscului. Membrii Societăţii intrau însă gratuit sau cu simbolicul bilet de 1 leu. Controlorii financiari au interpretat că în acest fel era frustrat bugetul statului. Desigur, era deranjant faptul că taxele prevăzute se aplicau creaţiei muzicale, producţiilor artistice, tratate identic cu orice altă producţie a unui obiect de consum.

Firește, s-a declanşat un puternic conflict, cu reacţii pe măsură, cu reflexe în presă. Chestiunea a fost discutată la întrunirea Comitetului din 7 mai 1925, situaţia fiind prezentată de către I. N. Otescu şi C. Brăiloiu. S-a hotărât să se protesteze şi, ca urmare, amenda s-a redus la 50 000 lei, sumă, de asemenea, enormă pentru bugetul limitat al Societăţii. Din nou a fost înaintat un memoriu, cerându-se totodată şi modificarea unor prevederi de legi, cu efecte negative pentru artă şi creatorii de muzică. În aceste circumstanţe, măsura logică ce se impunea a fost întreruperea audiţiilor.

George Breazul acuză oficialitatea că zădărniceşte mişcarea muzicală: „Statul, care se încăpăţânează să poarte ponosul inerţiei spirituale, care nu caută să-şi însuşească o politică culturală demnă de aspiraţiile noastre, dar care este veşnic preocupat de gospodăria sa financiară, putea afla în Ministerul Artelor un adevărat înţelegător al rostului unei corporaţii de compozitori români. Şi atunci s-ar fi lămurit că taxele pe spectacole, aşa de uniform impuse, faţă de Societatea Compozitorilor Români, sunt indirect taxe pe producţia muzicală naţională, taxe pentru zădărnicirea creaţiilor originale româneşti, iar taxele impuse membrilor societăţii pentru participările organizate de societate, deci de voinţa comună a membrilor, sunt taxe pe ceea ce este manifestare de necesităţi artistice muzicale româneşti".[56]

În audiţiile organizate au fost programaţi o serie de compozitori ca şi genuri mai neglijate. Evident, ar fi fost loc pentru o mai accentuată diversificare, mai multe concerte simfonice şi, de ce nu, concerte corale. Trebuie spus că au fost concepute şi concerte corale, însă proiectele n-au putut fi finalizate. Lăsăm deoparte spectacolele lirice.

53. Ciomac, Em. *Săptămâna muzicală.* În: *Cuvântul,* II, 125, 6 aprilie 1925 p. 1–2.
54. Breazul, G. *A opta audiţie a Societăţii Compozitorilor Români.* În: *Mişcarea literară,* II, 21, 5 aprilie 1925.
55. Breazul, G. *A zecea audiţie a Societăţii Compozitorilor Români.* În: *Mişcarea literară,* II, 29, 30 mai 1925.
56. Breazul, G. *Societatea Compozitorilor Români şi fiscul:* În: *Mişcarea literară,* II, 28, 23 mai 1925.

Scanned with OKEN Scanner

Editarea partiturilor, de asemenea, s-a aflat în atenția Comitetului, hotărându-se să investească, în această direcție, fonduri cu dobândă, beneficiul rezultat din vânzare revenind autorilor editați. La tipar erau preferate operele cu specific românesc ca și autorii tineri.

C. Brăiloiu a propus, pentru debutul editării, o culegere de cântece populare care să aibă „un caracter obștesc" sau armonizări ale lui D. G. Kiriac. O atare soluție era cel puțin curioasă, ea născând întrebarea de ce nu s-a început printr-o partitură. S-a optat pentru prelucrările, de fapt armonizările lui D. G. Kiriac, față de care C. Brăiloiu nutrea un adevărat cult, gestul fiind un „omagiu datorat de compozitori îndrumătorului muzicei românești". Au mai fost propuse spre tipar câte o melodie de Ion Borgovan și Robert Cremer.

Procurarea fondurilor era o problemă extrem de dificilă și casierul trebuia să bată la diferite porți, de obicei ferecate, pentru a strânge banii necesari, nu o dată umilindu-se.

INTERESUL PENTRU ADERAREA LA SOCIETATEA INTERNAȚIONALĂ DE MUZICĂ

Toamna anului 1925 n-a mai fost așa de impregnată de evenimente pentru Societate, dar aceasta nu înseamnă lâncezeală. În prezența lui Enescu s-a reunit Comitetul la 18 noiembrie, C. Brăiloiu făcând un raport de activitate, evident verbal. Președintele a apreciat truda, declarându-se satisfăcut. Aceasta denotă că rolul său era luat în serios, implicându-se în destinul Societății. Mai mult, și-a onorat misiunea de a face o vizită ministrului artelor pentru a discuta dureroasa problemă a taxelor pe spectacole.

Stan Golestan scrie Comitetului că Societatea *Indépendance* din Paris, în al cărei comitet era membru, intenționează să organizeze un concert de muzică românească, în schimbul organizării în reciprocitate a unui concert de muzică franceză la București.

Reîntors de la Festivalul de muzică de la Veneția, Filip Lazăr prezintă o informare asupra contactelor avute. În consens cu C. Brăiloiu, el propune aderarea la *Societatea Internațională de Muzică.* Nu s-a adoptat însă nici o decizie până ce secretarul nu se va documenta mai profund asupra condițiilor exacte și consecințelor acestei adeziuni.

La următoarea întrunire a Comitetului, C. Brăiloiu a recomandat intrarea în S.I.M. Conform statutului, *Societatea Compozitorilor Români* va avea dreptul la doi delegați la adunările anuale ale Consiliului, cu drept de vot. Se va cotiza cu 1 liră sterlină mai mult decât cotizațiile obișnuite, ceea ce însemna 6 lire anual. În cazul rezolvării pozitive a cererii, se va obține și dreptul de participare cu o compoziție la Festivalul de la Zürich, din 1926. A fost propus *Cvartetul de coarde în Mi bemol major* de George Enescu.

Pentru tipar, C. Brăiloiu convinge membrii Comitetului să recomande *30 Cântece populare,* selectate din mai multe colecții.

Tot C. Brăiloiu supune atenției membrilor Comitetului ideea aderării grabnice la Convenția drepturilor de autor de la Berna. În urma discuțiilor, propunerea s-a respins, optându-se pentru aplicarea legii românești: prin Statut Societatea era îndrituită să colecteze drepturile de autor cuvenite membrilor săi.

FESTIVAL GEORGE ENESCU

Pe agenda zilei de 21 noiembrie 1925 a fost înscris un *Festival Enescu* în sala *Teatrului Mic,* singurul concert din acea toamnă organizat de Societate. S-au cântat: *Sonata pentru pian și vioară nr. 2, în fa minor,* cu autorul și A. Alessandrescu, *Cântece pe versuri de Clément Marot* (patru) solistă Eliza Băicoianu, la pian compozitorul, și *Sonata Nr. 1 pentru pian în fa diez minor,* în primă audiție, la pian compozitorul.

Festivalul a fost memorabil, dar ecourile în presă n-au excelat, cronicarii fiind absorbiți de un grav conflict care izbucnise la *Opera Română.* Unele cronici totuși au apărut, dovedind o crasă

Scanned with OKEN Scanner

neînţelegere a muzicii enesciene, semnalându-se doar presupusele influenţe. Liviu Artemie şi-a dat seama că a asistat la un eveniment datorat lui George Enescu, a cărui creaţie aureolează muzica timpului. În mod deosebit, atenţia i-a fost reţinută de partea a doua a *Sonatei pentru pian,* ....„dinamică prin ritmuri complicate şi disonanţe hiperbolice, încadrată admirabil de două părţi pline de poezie rafinată, exotică, îl ridică pe Enescu deasupra oricărei formule şi tendinţe pe culmile muzicei moderne".[57]

PREMIUL DE FOLCLOR

Au fost depuse lucrările pentru premiul de folclor şi C. Brăiloiu a adus la cunoştinţa Comitetului recolta obţintă, de faţă fiind şi George Enescu: T. Brediceanu – *101 Cântece şi jocuri din Banat;* E. Monţia – *111 Cântece şi Doine;* Gh. Fira – *35 Cântece din Oltenia;* A. Voevidca – *155 Cântece din Bucovina;* Gh. Cucu – 175 Colinde; *I. Muţiu – 50 Doine din Ardeal;* (?) Dicu – *Cântece şi jocuri din judeţul Tecuci.*

Atât T. Brediceanu cât şi E. Monţia au anunţat că, în caz de premiere, renunţă la suma acordată. În prezentarea candidaturilor, C. Brăiloiu s-a oprit îndelung asupra fiecărei colecţii, subliniind că suma prevăzută, de 10.000 lei, îi apare extrem de mică. În consecinţă, obţine dublarea ei.

Comitetul a acordat *Premiul pentru folclor* lui Tiberiu Brediceanu. Cu menţiuni au fost distinşi E. Monţia, Gh. Cucu, 4.000 lei, Gh. Fira, I. Muţiu, Dicu şi A. Voevidca, cu 2 .000 lei fiecare.

1926

NORMELE EDITĂRII PARTITURILOR

Atât de puţine titluri de muzică românească au văzut lumina tiparului în decursul anilor, încât fieçare compozitor aspira să-şi vadă roadele fanteziei muzicale editate, ceea ce deschidea calea difuzării. În acest mod, interpeţii aveau ce să cânte, ce să programeze. Cum numărul creaţiilor oferite pentru a fi înscrise pe lista priorităţilor era excesiv de mare, s-a simţit necesitatea unor reglementări ca şi a găsirii unor criterii cunoscute de către toţi membrii.

Reunit tot la direcţiunea Conservatorului bucureştean, Comitetul din 22 ianuarie 1926, având în componenţa sa pe D. G. Kiriac, I. N. Otescu, M. Jora, G. Enacovici, A. Alessandrescu, F. Lazăr, C. Brăiloiu, după ce a luat la cunoştinţă de ieşirea de sub teascurile tiparului a lucrărilor deja propuse, datorate lui D. G. Kiriac şi R. Cremer, a ratificat *Regulamentul editurii Societăţii Compozitorilor Români,* deşi editura nu exista.

Propunându-şi să creeze posibilitatea de editare a muzicii membrilor săi, printr-un număr „oarecare", alocând o sumă „potrivită cu resursele sale", Societatea îşi declară intenţia de a organiza un organism, un „birou de editură", cu fonduri proprii. Până atunci, principiile tipăririi se bazau pe realizarea unei „antologii a şcoalei româneşti".

Selectarea lucrărilor aparţinea Comitetului, „preferându-se cele cu caracter pur românesc, cântate în concertele Societăţii şi semnate de autori inediţi". Deci, din start, erau încurajate partiturile cu tentă explicit naţională. Dacă apăreau disponibilităţi, se admiteau şi altele, pentru orchestră, cor, voce, instrumente, culegeri de folclor, lucrări didactice, compoziţii religioase, scrieri privitoare la muzica românească, prezentând un deosebit interes. Astfel, intrau în atenţie şi lucrări de muzicologie.

57. Artemie, L. *Cronica muzicală. Audiţiunea Compozitorilor Români. Festivalul Enescu.* În: *Aurora,* V, 1217, 26 noiembrie 1926, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Editările se făceau dezinteresat, ceea ce însemna, practic, recuperarea sumelor investite, sporite cu o dobândă de 20%. După această operațiune, întreg beneficiul rezultat revenea autorului. Societatea era autorizată să comercializeze lucrările tipărite, direct ori prin intermediari. Chiar și autorii puteau să-și vândă partiturile. În cazul în care se iveau aranjamente de editare mai convenabile, ele puteau fi acceptate, dar numai cu respectarea termenilor de calitate, judecați cu aceeași exigență.

Exemplarele supuse vânzării trebuiau să poarte ștampila Societății și semnătura secretarului, pentru a se elimina posibilitatea de fraudă. 50 de exemplare se atribuiau autorului, bibliotecii Societății, membrilor donatori. Comandarea editării revenea secretarului, casierului. La tipărire se încheia un contract între autor și Societate.

DIFERENDUL CU „SOCIETATEA INTERNAȚIONALĂ DE MUZICĂ"

Periodic, secretarul obișnuia să-l informeze pe președinte asupra activității desfășurate, insistând asupra piedicilor care influențau negativ ritmului înaintării. Astfel, odată cu plecarea lui Ion Iancovescu de la direcția *Teatrului Mic,* s-a sistat accesul la scena unde aveau loc concertele camerale, astfel încât cu greu s-a obținut permisiunea de a se încheia ciclul început anul trecut. N-au mai avut loc concerte, în schimb s-au editat o serie de partituri. În lucru se afla *Liturghia* lui Gavriil Musicescu, tipărită la Craiova, în condițiuni foarte avantajoase.

Tratativele cu „Societatea Internațională de Muzică" s-au împotmolit din cauză că juriul Festivalului de Muzică de la Zürich a refuzat înscrierea în programele din 1926 a *Cvartetului de coarde în Mi bemol major* de George Enescu, pe motiv că durata depășea cele 20 de minute prevăzute, organizatorii vizând creații de mai mică durată, pentru a satisface mai mulți compozitori. Această măsură l-a indignat pe Brăiloiu, acesta sistând plata cotizației și renunțând chiar și la intenția de aderare. Această poziție nu era recomandabilă, deoarece conducea la izolarea muzicii românești. Conciliant, George Enescu a cerut reluarea tratativelor. S-a ajuns, după vii discuții, la mandatarea unui delegat care să plece la Zürich, pentru a obține acordul ca partiturile românești ce urmau să fie programate în Festivalurile S.I.M. să fie nominalizate de către Comitetul *Societății Compozitorilor Români,* admițându-se însă durata stabilită, care era de maximum 16 minute. A fost delegat Constantin Brăiloiu, dar Societatea nu dispunea de fondurile necesare deplasării. Finalmente, s-au obținut banii necesari de la Guvernatorul Băncii Naționale, Ministerul de Externe și Ministerul de Interne condus de Octavian Goga. Suma a trebuit însă completată de Societate și astfel Brăiloiu a putut pleca în Elveția.

Demn de menționat este faptul că, în 1926, Societatea a beneficiat de o subvenție primită din partea Ministerului Artelor, în valoare de 200.000 lei, datorită lui Nichifor Crainic.

Comitetul a aprobat încredințarea spre tipar a volumului de *30 Cântece populare,* cerându-i lui Brăiloiu să publice și un studiu introductiv.

CONCERTELE DIN PRIMĂVARA ANULUI 1926

Condițiile nu favorizau organizarea concertelor, fiscul nearătând înțelegere. Cu toate acestea, au fost concepute două manifestări cu muzică de cameră, dorindu-se demararea unei noi serii. Interpreții ce figurau pe afișul din 20 februarie 1926 erau Eliza Băicoianu, Aurelia Cionca Pipoș, Madeleine Cocorăscu, Dan Simionescu. Ei au interpretat: B. Bartók – *Sonatina pentru pian;* G. Enescu – *Cantabile și Presto;* C. Brăiloiu – *Patru cântece populare, armonizate,* în primă audiție; F. Lazăr – *Suita nr. 1* și *Suita nr. 2, pentru pian;* D. G. Kiriac – *Cântece populare,* armonizate, tot în primă audiție.

Scanned with OKEN Scanner

La 6 martie 1926, George Georgescu la *Ateneul Român,* în fruntea *Filarmonicii,* prezintă B. Bartók – *Rapsodia pentru pian şi orchestră* şi *Scherzo – Ţiganii* de F. Lazăr, de unde rezultă că anumiţi membri ai Societăţii erau destul de frecvent cântaţi.

În deschiderea concertului de muzică de cameră, C. Brăiloiu a rostit o alocuţiune, în care a schiţat liniile viitoare. Nouă era intenţia de reprofilare a programelor, acordându-se atenţie şi creaţiilor moderne de peste hotare. Ezitările în această direcţie aveau ca reper apatia publicului faţă de muzica modernă şi incertitudinea că Societăţi din alte ţări vor înţelege să răspundă prin organizarea de concerte de muzică românească.[58]

Un concert mixt, cuprinzând creaţii simfonice şi corale, s-a ţinut la 23 mai 1926, când au răsunat: *Uvertura la „Seara Mare"* de T. Brediceanu, cu orchestra *Filarmonică,* dirijor A. Alessandrescu; poemul simfonic *Cornul* de Victor Gheorghiu, dirijor G. Georgescu; *Îngerul a strigat* de D. G. Kiriac, *Imn către Fecioara Maria* de Gh. Cucu, *Of şi iară of* şi *Pe dealul cu florile* de E. Mandicevschi, *Lugojana* de I. Vidu, în interpretarea corului *Carmen* dirijat de D. G. Kiriac, *Noapte de vară* şi *Scherzo* din *Suita în Re major* de M. Jora, dirijor autorul şi *Rapsodia Română nr. 1 şi nr. 2* de G. Enescu, dirijor G. Georgescu. Pentru întâia oară au fost abordate creaţii corale în audiţiile Societăţii.

Succes mare. Cronicarul revistei *Propilee literare* nu pare entuziasmat, pretinzând că „publicul aşteaptă o muzică în care să se regăsească pe el însuşi". Recomandă mai multă originalitate şi concerte mai dese.[59]

Era elogiată *Uvertura* lui Brediceanu, „cel mai popular compozitor ardelean", piesele lui Jora şi, îndeosebi, *Rapsodiile* lui Enescu, care „sunt ca două covoare româneşti, pe care nu te saturi să le priveşti"[60]. Cronicarului *Universului* i-au plăcut în mod deosebit creaţiile lui Enescu şi Brediceanu, convins că „... n-ar fi trebuit să lipsească lucrările lui F. Lazăr şi M. Andricu"[61].

Florestan în *Adevărul literar şi artistic* sesiza eforturile Societăţii: „Azi, când spiritul mercantil este atât de dezvoltat, există o Societate la Bucureşti, care a reuşit să strângă laolaltă pe toţi compozitorii români, pe toţi acei care lucrează, în mod dezinteresat, şi contribuie la propăşirea artei noastre muzicale".

Şi de astă dată Brăiloiu a rostit un cuvânt introductiv, „neobositul secretar" arătând că salba concertelor demarate în 1924 a scos în evidenţă hotărârea de a oferi creaţiei o tribună de afirmare şi că manifestările trebuia să aibă caracter public. Societatea dorea să-şi deschidă porţile, să-şi arate realizările.[62]

Treptat, se limpezesc concepţiile, dibuielile stilistice par să cedeze în faţa postulatelor: „Nu vrem să mai gătim salata rusească a potpuriurilor de ieri-alaltăieri, încercând fragmente de *Am un leu,* de *Sârba popilor* şi de *Pasăre galbenă-n cioc* în maioneza contrapunctului, ci, cârmuiţi de instinctul nostru creator şi de afinităţi biologice ascunse în subconştientul nostru, vrem să creăm muzica românească cultă", susţinea Constantin Brăiloiu.[63]

„ALCĂTUIREA UNUI VOCABULAR MELODIC ŞI ARMONIC AUTOHTON"

Rosturile Societăţii se reformulează, dar în esenţă rămân aceleaşi: răspândirea muzicii naţionale pe calea concertelor şi a tiparului. Este limpede că manifestările organizate au prilejuit o constatare legitimă, şi anume că patrimoniul nostru era foarte bogat. „Ar fi lesne să organizăm anual 3 concerte simfonice cu muzică românească, care să fie cel puţin tot atât de atrăgătoare ca şedinţele în care un public răbdător asistă neclintit la a 23-a audiţiune a uverturei *Egmont* şi la a 37-a *Eroicei*".

58. Alessandrescu, A. *La semaine musicale. La Société des Compositeurs Roumains.* În: *L'Indépendance Roumaine,* 50, 15261, 25 februarie 1926.
59. Pryam. *Cronica muzicală. Concert de muzică românească.* În: *Propilee literare,* I, 2, 15 iunie 1926, p. 22.
60. Florestan. *Cronica muzicală... Concert S.C.R.* În: *Adevărul literar şi artistic,* VII, 286, 30 mai 1926, p. 6.
61. Interim. *„Filarmonica".* În: *Universul,* XLIV, 117, 26 mai 1926, p. 6.
62. Alessandrescu, A. *La Semaine musicale. Le dernier concert...* În: *L'Indépendance Roumaine,* 50, 15334, 27 mai 1926, p. 1.
63. Brăiloiu, C. *Cronica muzicală. Muzica românească.* În: *Opere,* vol. III, *op. cit,* p. 274.

Scanned with OKEN Scanner

Taxele pe concerte continuau să rămână prohibitive, inhibând manifestările Societății. Curios, interpreții străini erau mai favorizați, deoarece ar fi trebuit să li se rețină 32%, însă scăpau doar cu 16%, iar dacă concertau sub aripa ocrotitoare a „Fundației Regele Carol al II-lea", li se reținea numai 10%.

Brăiloiu era satisfăcut că Societatea a reușit să tipărească 200 de pagini de partitură. Cât privește interesul pentru cântecul popular, din ce în ce mai susținut, s-a înaintat Ministerului Artelor un *Memoriu* prin care era îndemnat să se ocupe de culegerea melodiilor. În fapt, aici se află ideea fondării *Arhivei de Folclor,* care să fie independentă de Societate, ceea ce se va și realiza în curând. Acest demers al lui Brăiloiu nu este cunoscut pe măsura însemnătății pe care o are, căci motivându-i-se necesitatea, se formulează și strategia cercetării: „Socotind că strângerea metodică, clasa și studierea muzicii populare sunt o întreprindere de *interes național,* mai presus de puterile unei instituțiuni particulare, Societatea a înaintat Ministerului Artelor, în 1925, un memoriu amănunțit, arătând metodele cele mai potrivite pentru culegerea cântecelor populare". Deci, încă din 1925, se preconizase instituționalizarea acțiunii de studiere și de colectare a folclorului muzical!

Cât privește creația muzicală, secretarul nu se apleacă asupra tendințelor dominante. Peste trei ani, George Breazul va trasa cele două direcții: universalistă și folclorică. C. Brăiloiu însă susține că „la majoritatea compozitorilor noștri este totuși ușor de recunoscut tendința spre o muzică întemeiată mai mult sau mai puțin pe elementele de folclor românesc. Tendința aceasta, Societatea Compozitorilor Români a favorizat-o puternic, ba chiar, mi se pare, a statornicit-o definitiv. Astfel că azi ne îndreptăm cu pași repezi spre alcătuirea unui vocabular melodic și armonic autohton"[64].

1927

„STATORNICIREA NĂZUINȚEI CĂTRE O ESTETICĂ NAȚIONALĂ"

În toamna anului 1926, chiar și pe întregul an 1927, pulsul activității Societății a fost scăzut, cel puțin în privința concertelor care n-au mai putut fi organizate. Este adevărat, în 1927 s-au întrunit cu regularitate membrii Comitetului, s-au convocat și două Adunări Generale. În prezența lui George Enescu, la 19 februarie 1927, Brăiloiu a prezentat o dare de seamă, cu împliniri și neîmpliniri. Din această ultimă categorie făceau parte întârzierile în editarea unor partituri. Nu a fost posibil de rezolvat nici diferendul cu Ministerul de Finanțe, care nu voia să audă de modificarea legii taxelor pe spectacole. Mai mult, situația s-a agravat printr-o revenire, printr-o revizuire incompletă. Din această cauză, s-a stopat seria concertelor. În plus, frământările din mediul interpreților conduceau la neobținerea acordului de a lua parte la manifestările Societății. De asemeni, nu se găsea nici o sală de concerte disponibilă. De aici s-a preconizat extinderea pe durata a doi ani a concertelor prevăzute.

Un succes important însă a fost înregistrat în anul 1926 și anume, s-a obținut recunoașterea dreptului de personalitate juridică a *Societății Compozitorilor Români,* la 9 decembrie. De asemenea, Societatea a aderat la *Societatea Internațională de Muzică.*

Situația financiară dădea semne de redresare, de vreme ce, în pofida cheltuielilor avute cu tiparul, cu concertele, s-au angajat funcționari care să se ocupe de problemele administrative. Casierul F. Lazăr se descurca destul de bine, astfel că, la capătul anului 1926, s-a înregistrat un mic excedent, aproximativ 30.000 lei. De menționat că, în ultimii doi ani, cheltuielile totale ale Societății s-au ridicat la suma de 300.000 lei. Semnele îmbucurătoare erau însă modeste, astfel că s-a decis că n-ar fi lipsită de sens solicitarea unei subvenționări de la Ministerul Artelor.

64. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români.* În: *Gândirea,* X, 5, mai 1930, p. 185.

Scanned with OKEN Scanner

La cererea soției lui George Dima de a se întreprinde ceva pentru perpetuarea moștenirii artistice a acestui muzician, decedat în 1925, Comitetul conchide că în viitor vor trebui recomandate la tipar și partiturile compozitorilor din generațiile anterioare, cu un aport substanțial la închegarea mișcării componistice din țara noastră. Totodată, C. Brăiloiu a ridicat problema tipăririi în limba română a volumului *Colinde românești din Transilvania* de Béla Bartók, la sugestia muzicianului ungur. Deliberările nu au dus la nici un rezultat, fiind necesară realizarea unei înțelegeri cu editorul englez care tipărise colecția și deținea drepturile de publicare.

Evenimentul major al începutului de an l-a constituit prima audiție bucureșteană, la *Ateneul Român,* în seara de 29 ianuarie 1927 a *Sonatei pentru pian și vioară nr. 3, „în caracter popular românesc"*, de George Enescu, în viziunea lui Nicolae Caravia și a autorului. Succes răsunător, entuziasm de nedescris în rândurile muzicienilor prezenți în număr impresionant. Sonata i-a prilejuit, între altele, lui Brăiloiu să o raporteze la întreaga orientare stilistică spre care tindea *Societatea Compozitorilor Români:* „Și statornicirea năzuinței către o estetică națională printre toți compozitorii de la noi o dovedește acea a treia sonată pentru pian și vioară, care l-a așezat pe Enescu însuși în fruntea unei școli românești".

Evident, George Enescu de mult se afla în fruntea compozitorilor români, prin clasa gândirii sale afirmate în numeroase alte partituri anterioare.

Adunarea Generală din 24 martie 1927, deschisă de președintele George Enescu, consemnează, în mare, împlinirile semnalate, ducând în final la aprobarea bilanțului și la descărcarea Comitetului de gestiunea financiară trecută. Secretarul a comunicat că programul stabilit a fost urmărit întocmai, soldându-se cu mai multe realizări decât s-a prevăzut. Concertele s-au axat numai pe titluri românești, datorate unor nu mai puțin de 40 de compozitori. Cu toate acestea, autori de valoare nu au putut fi, deocamdată, cuprinși. Cauza? Lipsa mijloacelor, îndeosebi a unui cor. Societatea și-a amintit și de autorii dispăruți, partiturile unora dintre ei putând fi înscrise în audiții.

Ghidându-se după angajamentul asumat, de a „cerceta cu dragoste cântecul nostru popular", Comitetul a inițiat „Premiul de folclor" primind culegeri ce însumau 1.734 cântece și jocuri, 810 aflându-se în culegerea lui Tiberiu Brediceanu care a completat-o, inițial neavând decât 101.

Relativ la editarea creației, s-au făcut pași viguroși, s-a elaborat un regulament, inspirat de principii cu totul noi, care ferea compozitorul de orice risc, asigurându-i un minimum de câștig, aproximativ 60% din prețul de vânzare.

Efectul eforturilor depuse în cadrul Societății se oglindește nemijlocit în creație ducând la, cum scria Brăiloiu, „statornicirea tendințelor odinioară răzlețe spre o estetică românească și spiritul de solidaritate ce domnește azi printre muzicienii români.

Neîncrederea, disprețul ce-l întâmpina altădată orice operă românească au dispărut cu desăvârșire. Muzica românească este astăzi respectată de public și, teoretic, ocrotită de stat".

S.C.R. SOLICITĂ ADMINISTRAREA „FILARMONICII"

Discuțiile purtate în cadrul Adunării Generale au abordat și câteva aspecte vitale. M. Andreescu-Skeletti a arătat că se impune ca Societatea să ceară oficialității să „recunoască muzicei românești locul ce i se cuvine". După vicepreședintele Alfonso Castaldi, cea mai acută problemă era absența unei orchestre proprii, de care „compozitorul să dispună pentru executarea operelor românești", mai ales că membrii Societății erau chemați să efectueze educația muzicală a publicului.

Susținând această idee, Brăiloiu trece în revistă avatarurile orchestrei care era a *Operei Române,* dar o dată pe săptămână se numea și *Filarmonica,* cu veșnice tensiuni interioare, supusă la prea multe prefaceri, de la 1920 încoace, desființată și reînființată grabnic, cu nepermise fluctuații în numărul de concerte pe stagiune, de la 100 la 14. Dezorganizarea din cadrul orchestrei Filarmonice era o realitate, vânzându-se unor interpreți străini concerte simfonice, cu toate că erau subvenționate de stat.

Ca atare, s-a hotărât, prin voința tuturor celor prezenți, votându-se prin ridicare de mâini, să se ceară Ministerului Artelor ca administrarea orchestrei *Filarmonice* și organizarea concertelor simfonice să fie încredințate *Societății Compozitorilor Români.*

Scanned with OKEN Scanner

Era un vis prea frumos ca să devină realitate. Presa vremii a făcut să curgă multă cerneală pe această temă, aducându-se numeroase argumente contra, existând teama ca, devenind în custodia *Societății Compozitorilor Români,* să nu se mai programeze compozitorii clasici și romantici atât de iubiți. Evident, demersul a rămas fără răspuns, ceea ce însemna că acesta era negativ[65].

Secretarul Societății era extrem de sensibil la felul în care cotidienele și hebdomadarele reflectau și semnalau ceea ce se petrece în sânul breslei. Astfel, la afirmația *Rampei* că Societatea, odată cu Adunarea Generală, dă semne că „reînvie", C. Brăiloiu mulțumește redacției pentru atenție, subliniind însă că Societatea „n-a murit"[66].

Se înregistrau și eșecuri. Deși s-au depus străduințe pentru organizarea unui concert simfonic, având în program Gavril Galinescu – *Simfonie* și Brăiloiu – *Cântece de Anton Pann,* nu s-a ajuns la nici un rezultat. Se plănuise chiar și un concert cu opera lui Victor Gheorghiu, *Aleodor,* care a văzut lumina rampei la *Opera Română.*

Enescu a insistat să se organizeze cel puțin un concert simfonic, în aprilie 1927, dar nu a fost cu putință.

DEMISIA LUI FILIP LAZĂR

Un conflict dramatic s-a declanșat în sânul Societății, primul de anvergură, stârnit de Brăiloiu, protagonist, care a avut curajul să-l înfrunte pe F. Lazăr, în virtutea unui comportament ireproșabil, netolerând nici o deviere de la conduita ce subordona interesele personale când erau în joc interesele Societății.

De fapt, ce s-a întâmplat? Cum s-a ajuns la această confruntare între membri atât de marcanți, între colaboratori și prieteni de multă vreme? Mai mult, între personalități cu funcții însemnate în Societate, F. Lazăr fiind casier iar C. Brăiloiu, secretar.

În Comitetul din 19 februarie 1927, C. Brăiloiu a cerut celor prezenți, G. Enescu, I. N. Otescu, D. G. Kiriac, M. Jora, A. Alessandrescu, A. Castaldi, G. Enacovici, T. Brediceanu, ca și cenzorii V. Gheorghiu și I. Borgovan să clarifice situația lui Filip Lazăr în Societate; acesta asista la lucrări.

La Consiliul *Societății Internaționale de Muzică Contemporană* și la Festivalul care se ținea la Geneva, S.C.R. i-a delegat pe Enescu și Brăiloiu, numai că primul n-a putut onora mandatul. Pentru a nu se pierde unul din voturile părții românești, Brăiloiu i-a cerut lui Filip Lazăr, aflat la Geneva la Festival, să fie al doilea delegat, ceea ce acesta a refuzat, simțindu-se ofensat că nu fusese propus din timp. Dar a invocat că nu acceptă, deoarece participă la Festival ca membru al secțiunii franceze. În consecință, Filip Lazăr era invitat să opteze pentru una din secții, română ori franceză. Surprins și indignat de situația în care a fost pus, F. Lazăr a decis să demisioneze.

Desigur, contextul era mai complex. Plana o oarecare suspiciune asupra lui F. Lazăr și anume că s-a folosit de prilejul oferit de a intra în legătură cu organismele internaționale muzicale pentru a facilita apropierea și înscrierea *Societății Compozitorilor Români,* ca să-și autoprogrameze creația peste hotare.

Apare limpede că Filip Lazăr era un compozitor și un pianist care impunea, orientat în egală măsură spre modernism, dar și spre folclorul românesc. În plus, poseda o vastă cultură, era rafinat, manierat și poseda o fire prietenoasă. Ajunsese să-și formeze prietenii printre muzicienii de frunte ai timpului, precum, I. Stravinski și B. Bartók. Astfel că nu este exclus ca toate acestea să fi contribuit la o oarecare animozitate la adresa sa. După Enescu, F. Lazăr era compozitorul cel mai frecvent programat în centrele europene și în Statele Unite ale Americii.

La următoarea întrunire a Comitetului, din 2 noiembrie 1927, deci după nouă luni, s-a luat în discuție demisia, F. Lazăr adresându-se în acest sens printr-o scrisoare. S-a aflat că decizia de a opta pentru secțiunea franceză fusese luată înaintea ținerii Festivalului de la Geneva. Comitetul a luat act de demisie, ceea ce a însemnat pierderea unuia dintre compozitorii fruntași, neadmițându-se dubla apartenență. Puteai fi membru doar la o singură secție națională.

65. * * * *Adunarea Generală a compozitorilor români.* În: *Dimineața,* XXIII, 7303, 31 martie 1927, p. 3.
66. * * * *În jurul activității S.C.R. O scrisoare a d-lui Brăiloiu.* În: *Rampa,* XII, 2807, 5 martie 1927, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Conflictul acesta a luat proporţii cinci luni mai târziu, în preajma plecării definitive a lui Filip Lazăr din România. Autoexilul în Franţa era un gest grav, dramatic, explicat într-un interviu găzduit de cotidianul *Politica*[67]. Cauzele mărturisite ale plecării se cantonau în zona materială. „Aici nu pot să-mi câştig existenţa. În acelaşi timp, străinătatea îmi oferă posibilităţi, deoarece compoziţiile mele sunt cântate peste tot şi-mi sunt editate... Acolo nu mi se pune nici o piedică, nu mi se creează o atmosferă defavorabilă...

Plec amărât că trebuie să părăsesc ţara pe care am iubit-o şi o iubesc atât de mult, dar sunt socotit fiu vitreg. Consider plecarea mea în străinătate ca un exil ce mi-l impun şi cu dorinţa de a reveni cândva, când muzicienii români s-ar decide să ia sublimul exemplu al lui G. Enescu: *muncă şi creaţie*".

Referindu-se la raporturile cu Societatea, F. Lazăr înnoadă firul rupt, evocând buna colaborare avută cu Brăiloiu, munca sa de casier, aportul la organizarea concertelor, care au încetat „din cauza intrigei, leneviei şi relei credinţe". Când a reprezentat Societatea la Veneţia, trimis de Enescu, a fost neplăcut surprins să-l găsească acolo pe Stan Golestan, care se prezenta drept delegat oficial al S.C.R.

F. Lazăr critica Societatea că, după ce a devenit membră a S.I.M.C., n-a trimis partituri româneşti pentru a fi programate şi, astfel, s-a pierdut ocazia ca muzica românească să beneficieze de o tribună de afirmare internaţională.

Marea lui supărare decurgea însă din faptul că n-a mai fost delegat şi la Festivalul de la Zürich, ci C. Brăiloiu: „Între timp, începusem să-mi mut activitatea artistică la Paris, unde am fost invitat să fac parte ca membru din S.I.M.C., secţia franceză.

Regret că n-au priceput că prin prezenţa mea în S.I.M.C., secţia franceză ar fi adus servicii şi secţiei române şi României şi că, din această cauză, m-au îndepărtat din Societate pentru munca depusă".

F. Lazăr mai era nemulţumit şi pentru faptul că, în diferite situaţii, Stan Golestan, compozitorul român stabilit la Paris încă de la sfârşitul veacului trecut, se erija în reprezentant al muzicii româneşti, reprezentant semioficial, apreciindu-l „compozitor mediocru", folosindu-se de postura sa de critic muzical al ziarului *Le Figaro,* şantajându-i pe mulţi muzicieni români. Mai era nemulţumit şi pentru că S. Golestan conferenţia în diferite centre europene despre muzica populară românească.

Prompt şi necruţător, Brăiloiu intervine sub forma unei scrisori către *Politica* apreciind interviul lui F. Lazăr... „injurios pentru *Societatea Compozitorilor Români* şi pentru mine.

Fără surprindere spun, fiindcă domnul Lazăr este, dintre noi toţi, acela care a tras, din calitatea lui de membru al S.C.R., cele mai multe foloase (permise şi nepermise) dincoace şi dincolo de hotarele ţării şi fiindcă situaţia lui în S.C.R. mi-o datora mie, care am avut imprudenţa de a-mi pune obrazul pentru dânsul.

Societatea Compozitorilor Români n-are de gând să-şi spele rufele negre în public; mai cu seamă că singura rufă neagră este deocamdată, din fericire, dl. Filip Lazăr: o batistă de bumbac!"

C. Brăiloiu a ţinut să facă următoarele precizări: F. Lazăr n-a fost niciodată delegat la întrunirile S.I.M.C.-ului. De asemenea, nu i s-a cerut demisia, ci numai să-şi clarifice opţiunea, or, „patriot", a preferat secţiunea franceză.

Cum se întâmplă de obicei, conflictul a fost extins şi în zona colaborării cu D. G. Kiriac şi în problema gestiunii contabile din vremea când F. Lazăr îndeplinea funcţia de casier... Dezgustat, secretarul Societăţii socoteşte că nu mai are altceva de făcut decât să claseze interviul „celui mai talentat şi iubitor de ţară compozitor român într-un vechi dosar al meu, voluminos şi zadarnic intitulat de mine: ca să mă învăţ odată minte"[68].

De la Viena unde se afla şi de unde a luat cunoştinţă de scrisoarea lui C. Brăiloiu, F. Lazăr trimite un răspuns, găzduit tot de *Politica*[69], solicitându-i pe Enescu şi pe A. Alessandrescu să confirme că a fost delegatul Societăţii la Veneţia. Era extrem de afectat că i se pune la îndoială patriotismul, mai ales că a luptat ca voluntar pe frontul primului război. Mai era deranjat şi de faptul că i se pune în discuţie „onorabilitatea", prezentând o adeverinţă prin care Simeon Nicolescu declară că a preluat caseria Societăţii „în perfectă regulă".

Sunt dureroase asemenea neînţelegeri. Constituie însă o parte a realităţii peste care nu se poate trece.

---

67. C.N. *Compozitorul Filip Lazăr ne dă un interview de adio!* În: *Politica,* III, 540, 6 martie 1927, p. 2.
68. P. *Răspunsul d-lui C. Brăiloiu relativ la interviewul d-lui Filip Lazăr.* În: *Politica,* II, 541, 7 martie 1927, p. 2.
69. * * * *Răspunsul d-lui Filip Lazăr relativ la cele scrise de C. Brăiloiu.* În: *Politica,* II, 547, 14 martie 1927, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

LA ORIZONT, UN NOU CONFLICT

Cea mai însemnată Adunare Generală a avut loc la 27 noiembrie 1927, evident, de la înființare, pentru a se prezenta activitatea pe ultimii patru ani și pentru a se alege noul Comitet. G. Enescu, care a deschis lucrările, a informat despre întrevederea avută cu ministrul artelor, care a promis o consistentă subvenție pentru tipărirea partiturilor. Urma să se vadă cum se vor cheltui banii alocați și genul creațiilor ce se vor edita cu precădere.

Președintele s-a arătat mulțumit de climatul existent în viața Societății și a recomandat ca interesele breslei să se afle deasupra ambițiilor personale ale membrilor, să se treacă peste aparenta nesocotire a unuia ori a altuia, care, fatal, se va produce când dimensiunile, din ce în ce mai mari ale operelor editate vor fi cu neputință de acoperit, ceea ce va însemna că nu vor fi satisfăcuți toți și se vor naște nemulțumiri. Pentru a se elimina orice suspiciune asupra bunei credințe a Comitetului, George Enescu cere ca Adunarea Generală să stabilească și mai riguros principiile după care se vor recomanda la tipar creațiile.

Discuțiile vii care au urmat nu au dus la nici un rezultat. C. Brăiloiu a intervenit liniștitor, promițând că, dacă se vor primi fonduri importante, atunci, conform statutului, vor fi canalizate spre tipar lucrările valoroase, ținându-se cont și de programul general de activitate, criteriile existente neputând fi modificate acum.

Acel program prevedea editarea, în funcție de mijloace, a operelor compozitorilor români „vii și morți", preferându-se cele cu caracter românesc. Se doreau acum și cât mai multe studii, volume despre muzica populară.

T. Brediceanu aduce la cunoștință colegilor din Societate că Ministerul Artelor l-a desemnat cu conducerea operativă a comisiunii de folclor a Ministerului și nădăjduiește să întrețină strânse legături cu Societatea. Era în discuție nou creata *Arhivă fonogramică*. Alături de el, în comisie mai fuseseră numiți D. G. Kiriac și George Breazul. Această comisie și *Arhiva* însăși fuseseră create după demersurile Societății, însă toate încercările de colaborare au eșuat, iar îmbolnăvirea lui D. G. Kiriac și numirile în această comisie au îngreunat și mai mult posibilitatea stabilirii unor legături.

În plus, s-a produs un incident care i-a făcut pe membrii Comitetului să fie reticenți și chiar să evite colaborarea cu comisia de la care se aștepta atât de mult. Esența acestei rețineri se găsea în numirea lui George Breazul. Or, „cât va domni la comisiunea din Minister, un asemenea spirit, secretarul crede prudent, în interesul științei însăși, ca Societatea să persevereze în rezerva ei de până acum față de acea comisiune". T. Brediceanu declară că regretă această întâmplare de care nu știuse.

Între C. Brăiloiu și G. Breazul exista o lipsă de înțelegere și numirea Ministrului nu va face decât să amplifice animozitățile, generând o stare conflictuală între Societate și *Arhiva fonografică. Societatea Compozitorilor Români* va considera oportun să-și formeze propriul organism pentru culegerea și studierea muzicii populare.

După aprobarea activității și a bilanțului, s-a trecut la alegerea prin vot a Comitetului; toți cei care deținuseră funcții au fost realeși prin aclamații, pentru o perioadă de patru ani. Pentru locul vacant prin decesul lui G. Dima au candidat R. Cremer, C. C. Nottara, și M. Andricu propus de M. Jora. C. Brăiloiu l-a nominalizat și pe Ioan D. Chirescu. Rezultatul votului a fost favorabil acestuia, cu 15 voturi pentru. Ceilalți candidați au obținut: M. Andricu – 3, R. Cremer și C. C. Nottara câte 2.

Informându-și cititorii despre Adunarea Generală, ziarul *Politica* observă că Societatea se afirmă tot mai puternic, fiind „un organism viu care și-a propus să lupte". Însăși înscrierea mai frecventă a creației în repertoriul *Filarmonicii*, îndeosebi în concertele dirijate de H. Scherchen, se considera tot un efect al strădaniilor depuse de către conducerea Societății.[70]

70. Caron. *Compozitorii români*. În: *Politica*, II, 435, 3 noiembrie 1927 p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

1928

CINSTIREA AMINTIRII LUI DUMITRU G. KIRIAC

Neîndoios, în primii ani după constituire, a guvernat în Societate un spirit tineresc, prin afirmarea năzuinței de a realiza ceva, de a se obține o unitate. Evident, o anumită naivitate a fost inerentă, inclusiv atunci când se clama dezinteresul față de unele aspecte de natură materială. Cu timpul s-a înțeles că nu putea fi vorba de neglijarea aspectului financiar, că suportul material era vital, ceea ce a condus la instituirea componentei care avea să infuzeze o altă dimensiune Societății.

Altfel spus, Societatea s-a bazat în primii ani pe idealism, pe dorința edificării muzicii românești moderne. De acum, încep să se arate semne că cei din fruntea Societății devin mai realiști, mai practici, mai lucrativi, aspirațiile derulându-se pe un teren mai solid, chiar dacă veniturile, deocamdată, nu excelau. Oricum, nu se mai miza pe cotizații și cine știe câte bilete vândute la concerte și nici pe acte de donație.

Încetarea din viață a lui D. G. Kiriac a reprezentat o grea pierdere pentru Societate, la 8 ianuarie 1928. Se știe, față de părintele corului *Carmen,* C. Brăiloiu a manifestat o pilduitoare considerație, ceea ce explică și durerea resimțită prin decesul său. Comitetul a decis să-i cinstească numele, organizând un concert comemorativ, și să-i editeze creația.

PERCEPEREA DREPTURILOR DE AUTOR

La întrunirea Comitetului din 19 ianuarie 1928 a participat ca invitat și reprezentantul de la *Société des Auteurs et Compositeurs et Éditeurs de Musique* (S.A.C.E.M.) din Paris, Mihai Constantinescu, jurist, căruia i se încredințase misiunea stabilirii raporturilor de colaborare cu *Societatea Compozitorilor Români,* pe linia colectării, a încasării drepturilor de autor. În acest sens, se preconiza înființarea unui birou cu un atare profil.

Venirea lui M. Constantinescu nu era întâmplătoare, ci rezultatul convorbirilor avute de C. Brăiloiu, în capitala Franței, în toamna anului 1927 cu Alpi Jean Bernard, directorul Societății numite mai sus. Misiunea concretă primită de M. Constantinescu era deci de a trata, fie afilierea S.C.R. la S.A.C.E.M., fie înființarea unei secțiuni române, birou pe lângă care M. Constantinescu i-ar reprezenta interesele. După prelungite discuții s-a ajuns la concluzia că soluția optimă era înființarea secțiunii române, care să aparțină *Societății Compozitorilor Români.* De asemeni, s-a convenit asupra semnării unui act de reciprocitate pentru perceperea drepturilor de autor ale străinilor în România, prin nou înființatul birou, prin S.C.R., iar drepturile compozitorilor români în străinătate să fie colectate de către S.A.C.E.M. Secțiunea română urma să funcționeze ca un birou al S.C.R. pentru perceperea drepturilor de autor. Direcțiunea acestuia propunându-i-se lui Mihai Constantinescu, atribuindu-i-se 10% din încasările din capitală și 5% din încasările din provincie, în condițiile de a i se recunoaște un minimum de 20.000 lei pe lună. Dacă procentele stabilite nu vor atinge acest minimum, ratificarea acestei înțelegeri se va face numai după o nouă discuție în Comitet. Biroul a început să funcționeze cu data de 1 februarie 1928! Era o mare realizare a Societății.

Perceperea drepturilor avea o greutate deosebită, deoarece avea rostul să ridice standardul de viață al compozitorilor, participarea autorilor la beneficiu fiind un drept legitim, o chestiune de etică, la urma urmelor.

Pentru extinderea sferei de activitate a Societății, se cerea completat Statutul cu o nouă prevedere, pentru care fusese câștigat I. N. Otescu de către M. Constantinescu și, un alt angajat, tot jurist, Dumitru I. Devesel. Dar C. Brăiloiu s-a lăsat greu convins, susținând ca Societatea să rămână axată pe vectorii culturali, cei financiari să revină unui birou de percepere a drepturilor de autor. A acceptat numai după ce a înțeles că prestigiul biroului în cauză sporește sub aripa ocrotitoare a Societății. Astfel că s-a adăugat prevederea privind dreptul de a avea organisme speciale.

Scanned with OKEN Scanner

Societatea nu dispunea de fonduri, astfel că începutul biroului a fost greu, chiar și amenajarea lui, două camere fiind puse la dispoziție de către Simeon Nicolescu, contra chirie. Chiar și D. I. Devesel a muncit timp de trei ani, până în 1931, fără nici o retribuire. Erau celebre lamentările vicepreședintelui I. N. Otescu: „La noi să nu apelați pentru bani, întâi că n-avem, ba mai suntem și datori până peste cap cu concertele".[71]

S-a intervenit la oficialități, la patroni, însă încasările nu se urneau. S-a clarificat o chestiune vitală, nu muzicanții, ci patronii trebuiau taxați, căci aceștia erau organizatorii. S-au primit 150.000 lei credit, sumă ce se topea fără ca veniturile să se contureze la orizont. În sfârșit, minunea s-a produs, colonelul Pancu a inaugurat chitanțierul Societății.

Dificultățile continuau să fie imense. Proprietarii de restaurante refuzau în continuare să plătească, făcând un fel de răzmeriță. Neplătind de bună voie, fiecare în parte trebuia acționat în judecată. S-au inițiat procese, dar câștigau cei reclamați, deoarece instanța afirma că delictul era comis de muzicanți și nu de proprietarii restaurantelor. Ca atare nu puteau fi condamnați. Se scăpa din vedere faptul că aceștia angajaseră muzicanții. În sfârșit, s-a obținut un ordin favorabil de la Ministerul de Interne. S-a ajuns ca să se meargă în restaurante însoțiți de comisari de poliție. Se făceau procese-verbale de constatare că s-au cântat piese de compozitorul cutare. Erau și vizite incognito, la un pahar de vin și, după constatare, urma procesul de contravenție... Între timp, s-au organizat agenții în țară, s-a găsit la București un sediu potrivit, în strada Gogu Constantinescu, casa Multzeanu. Au început apoi să fie urmăriți și distribuitorii de filme, deținătorii sălilor de cinematograf.

Înfruntând piedici mari, anul financiar 1928 s-a încheiat cu un venit de 243.580 lei, din care compozitorilor români le-au revenit 16.580 lei. Suma cea mai mare a trebuit dată Societății franceze. S-a recoltat o sumă frumoasă și pentru fondul cultural: 139.700 lei. Agențiile cele mai eficiente s-au dovedit cele din Timișoara, Buzău, Râmnicu-Vâlcea.

Nici o clipă de răgaz nu a existat în acțiunea de percepere a drepturilor de autor, an de an perfectându-se munca, sistemul, chiar și numărul proceselor creștea progresiv. Meritele în această direcție se cuvin recunoscute lui Mihai Constantinescu și Dumitru I. Devesel, doi oameni energici, pricepuți, devotați, care au făcut ca Societatea să înregistreze o anume prosperitate, condiție fundamentală a împlinirilor și a existenței acestui organism profesional.

Apar și surprize de altă natură. Compozitorul M. Andricu anunță, printr-o scrisoare, Comitetul că demisionează din Societate. Motivele nu am reușit să le identificăm. În această privință însă nu s-a luat nici o decizie, considerându-se probabil că nu e vorba decât de un capriciu. S-a decis ca amicii lui să discute chestiunea demisiei.

În ședința Comitetului din 22 ianuarie 1928 s-a adoptat convenția cu S.A.C.E.M.-ul. Din partea acestuia a semnat M. Constantinescu, iar din partea S.C.R., I. N. Otescu și C. Brăiloiu. Astfel S.A.C.E.M. împuternicea Societatea Română, căci aceasta a fost titulatura adoptată, să perceapă, pe întreg teritoriul României, taxele pentru membrii ei ca și pentru Societățile pe care le reprezenta: engleză, ungară, austriacă, suedeză, germană (G.E.M.A.), poloneză, cehoslovacă, americană, portugheză, spaniolă, italiană, daneză. M. Constantinescu era concomitent agentul S.A.C.E.M. și agentul S.C.R. Fiind o convenție în reciprocitate, la rândul ei S.A.C.E.M. reprezenta, în țările citate, interesele Societății Române, inclusiv în alte țări precum Belgia, Olanda, Luxemburg, Elveția, Maroc, Egipt, Grecia... Plățile se virau trimestrial. Contractul intrase în vigoare la 1 februarie 1928, expira la 31 decembrie 1931, prelungindu-se încă trei ani. Sediul Societății Române se afla în casa lui Simeon Nicolescu, str. Danielopol nr. 3, cu o chirie lunară de 10.000 lei.

Comitetul a aprobat tipărirea a *Patru cântece populare* armonizate de C. Brăiloiu, spezele de tipar aparținându-i.

Au fost rezolvate chestiuni curente, precum numirea reprezentanților români la Congresul internațional al autorilor și editorilor în persoana lui C. Brăiloiu și M. Constantinescu. De remarcat că George Enescu a fost informat de convenția cu S.A.C.E.M.-ul la 22 martie 1928, el fiind întru totul de acord.

Orientarea Societății și în direcția percepерii drepturilor de autor o subliniază Ion Dumitrescu: „Fondatorii S.C.R., ...nu s-au gândit neapărat – poate chiar deloc – la drepturile de autor. Se mulțumeau cu o tipăritură, un concert, ceva relații internaționale, o reuniune amicală la sfârșit de stagiune, iar după 1928, cu ocazia prezentării bilanțului, în jurul lui Enescu și lângă damigeana lui Bohociu.

71. Devesel, D. I., *Un pătrar de veac cu S.C.R.*, Manuscris, 1961, p. 10.

Scanned with OKEN Scanner

Cu chiria neplătită, mobile de împrumut sau din sumele adunate cu pantahuza, de la câțiva sponsori romantici, gustul drepturilor de autor și culegerii muzicii populare s-a deșteptat mai târziu, când au început să curgă banii în visterie. Acești bani, negândiți în 1920, au ridicat prestigiul asociației membrilor și au stârnit încredere în rostul și destinul creatorilor de muzică, au înviorat activitatea de creație."[72]

Problemele curente erau rezolvate fără întârziere, bunăoară stabilirea sumei de 15.000 lei pentru *Premiul de folclor*, modificarea regulamentului de editare, prin introducerea unui articol care făcea posibilă retipărirea unei partituri. Din partea lui Stan Golestan s-a primit o scrisoare prin care compozitorii români erau invitați să trimită partituri Orchestrei simfonice din Copenhaga.

Întrunirea Comitetului din 19 mai 1928 s-a ținut în biroul de drepturi, stabilindu-se măsuri pentru buna desfășurare a serviciului acestuia. Deja biroul avea, pe lângă M. Constantinescu, cinci salariați și 8 reprezentanți în țară, la Brăila, Cluj, Iași, Chișinău, Brașov, Timișoara, Craiova și Ploiești.

În sfârșit, încep primirile. Până acum acestea se făceau din oficiu. Ca membri aderenți, Jaurez Movilă, Iosif Paschill, Constantin Ionescu, Ioana Ghica Comănești, care a fost trecută în rândul membrilor activi.

AUDIȚIILE SOCIETĂȚII

Odată cu *Festivalul polonez* din 1 aprilie 1928 reîncep Audițiile publice ale Societății, la care și-au dat concursul orchestra *Filarmonică* dirijată de Gregor Fillberg și soliștii Elena Basarab (soprană) și Zbigniew Drzewiecky (pianist). Programul: L. Rozycky – *Anhelli*, poem simfonic; Fr. Chopin – *Concertul pentru pian și orchestră Nr. 2;* C. Szymanovsky – *Simfonia Nr. 3, Cântecul nopții*, în primă audiție la noi: S. Moniuszko – *Mazurka* din opera *Halka*. Era a XV-a audiție.

O seară de muzică de cameră s-a desfășurat la 13 mai 1928, susținută de Cvartetul „Regina Maria". S-a cântat: I. Perlea – *Cvartet de coarde op. 10;* M. Jora – *Cvartet de coarde op. 9*, ambele în primă audiție.

Concertul în memoria lui D. G. Kiriac a fost organizat la 27 mai 1928; era a XVII-a audiție a *Societății Compozitorilor Români*. A interpretat corala *Carmen*, dirijată de I. D. Chirescu. În deschidere au evocat personalitatea maestrului St. O. Iosif și D. Anghel.

Concertul a cuprins numai creații datorate lui D. G. Kiriac: *Îngerul a strigat, Cântece pentru copii, Mamă, Nani-nani, Fata și cucul, Cântecul raței, Colinde armonizate pentru cor, S-a minunat Domnul, Sus în poarta raiului, Domnul Isus Christos, Plecarea magilor, Cântece populare armonizate pentru voce și pian; Unde-aud cucul cântând, Cuculeț cu pană sură, Cântecul murgului, Mândra mea făr'de noroc, Cântece populare armonizate pentru cor, Jalea orfanului, Străină pe lume, S-a dus cucul* și *Stăncuța*. Soliști Evantia Costinescu și G. Stefanovici. De asemenea, actorul Ion Livescu. La pian, C. Brăiloiu, ...„credinciosul apostol al lui Kiriac", cum l-a numit G. Breazul.[73]

Ca întreaga sală, criticul P. Comarnescu și-a manifestat entuziasmul, găsind în paginile ascultate sensibilitatea proprie melosului folcloric: „Muzica noastră are tonalități și cadențe proprii, melodie cromatică, dar și diatonică, a găsit în D. G. Kiriac un neîntrecut înțelegător".[74]

CONSTANTIN BRĂILOIU – SUFLETUL ACTIVITĂȚII

În noiembrie, Brăiloiu a întreprins o lungă călătorie în străinătate, ceea ce a făcut ca ritmul activității să încetinească. Biroul drepturilor de autor însă continua cu aceeași intensitate să impună principiile drepturilor de autor.

72. Dumitrescu, Ion. *„File de calendar". Despre drepturile de autor ale compozitorilor români.* În: *Muzica* III, 2 (10), aprilie-iunie 1992, p. 86.

73. Breazul, G. *Comemorarea lui D. G. Kiriac.* În: *Cuvântul*, IV, 1118, 4 iunie 1928, p. 1–2.

74. Comarnescu, P. *Muzica lui D. G. Kiriac, cu ocazia concertului comemorativ organizat de S.C.R.* În: *Politica*, III, 609, 31 mai 1928, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Reîntors la întrunirea Comitetului care s-a ţinut în noul sediu din str. Cantacuzino nr. 33, Brăiloiu a prezentat un raport. La Paris a purtat tratative pe tema organizării biroului român. Un grup de experţi francezi a venit la Bucureşti pentru a împărtăşi experienţa lor: preşedintele Henry Moreau, vicepreşedintele Georges Krier şi subdirectorul George Ravenel. La Siena, unde a participat la lucrările S.I.M.C., n-a reuşit să prezinte opiniile S.C.R. privitoare la modificarea statutului. I s-a propus să semneze un protocol, a cărui ratificare a solicitat-o Comitetului.

Stan Golestan, aflat în plină ofensivă, dorea să aibe încuviinţarea pentru înfiinţarea unui *Comitet Franco-Român,* pentru propagarea muzicii, ca şi pentru organizarea unei secţiuni în capitala Franţei a S.C.R., ambele propuneri fiind aprobate.

PREMIUL DE FOLCLOR – 1928

Concursul din 1928 pentru *Premiul de folclor* avea cinci candidaţi, nici una din culegerile oferite însă nu satisfăcea cerinţele ştiinţifice, nu întrunea vreuna din condiţii de a se referi la o anume zonă. Nici o culegere nu s-a făcut cu ajutorul fonografului şi nici una nu folosea metoda acreditată în ceea ce priveşte clasarea materialului cules. Mai mult, nici una nu dovedea o înţelegere corectă a noţiunii de „popular".

Concurenţii au fost: D. Cucută – *76 melodii din judeţul Ialomiţa;* A. Borşianu – *Cântece şi jocuri din comuna Deda;* N. Lighezan – *76 Cântece din Banat;* C. Rădulescu-Codin – *Cinci cântece din Muscel;* S. Enuică – *86 Cântece din Poiana Mare judeţul Dolj.* Erau în total 850 melodii. Materialul propus nu era lipsit de valoare, motiv pentru care au fost disponibilizaţi 4.000 lei lui N. Lighezan şi A. Borşianu, iar văduvei lui C. Rădulescu-Codin, 2.000 lei. Pentru încurajare, lui D. Cucută i s-a acordat suma de 1.000 lei.

Fiind mereu cerute cvartete româneşti, s-a decis editarea *Cvartetului în Do major* de G. Enacovici.

CREAREA „ARHIVEI DE FOLCLOR(E)"

Cu prilejul decernării *Premiului de folclor* s-a sesizat slaba îndrumare ştiinţifică a culegătorilor, ajungându-se la concluzia că se cerea întreprins ceva spre a veni în ajutorul celor care se ocupă de păstrarea patrimoniului folcloric. Deci Societatea îşi asuma un rol în acest plan. Şi aceasta nu numai de acum.

C. Brăiloiu a ţinut să creeze un organism de cercetare folclorică, consolidând preocupările sale în acest domeniu, astfel că a dat viaţă la ceea ce s-a numit *Arhiva de folclore.* Era, într-un fel, replica dată *Arhivei fonogramice.*

Pentru a-i convinge pe membrii Comitetului, secretarul a invocat Art. 4 al Statutului, care stipula că „S.C.R. a fost chemată la viaţă ca să ajute dezvoltarea şi expansiunea muzicii româneşti".[75]

Ţelul *Arhivei de folclor* era acela de a culege, „...clasa şi a sistematiza, după reţetarele moderne, tezaurul de cântece şi jocuri populare". C. C. Nottara surprinde astfel raţiunea *Arhivei.* „Rostul ...trebuie văzut din punct de vedere etnic, ca o mărturie vie a existenţei noastre naţionale în cuprinsul ţării şi ca mijloc de documentare, servind compozitorilor români în lucrările lor ca un fel de sursă inspiratoare".[76]

C. Brăiloiu l-a convins pe preşedintele George Enescu să fie de acord cu alocarea sumelor necesare *Arhivei de folclor.* În cadrul acesteia, în cursul anilor, au activat cei ce sunt acreditaţi ca discipoli ai întemeietorului: Achim Stoia, Constantin Palade, Ilarion Cocişiu, Harry Brauner, Ioan Nicola, Aurora Şotropa, Tiberiu Alexandru, Emilia Comişel, Gheorghe Ciobanu şi Constantin Bugeanu.

75. Brăiloiu, C. *Societatea Compozitorilor Români. Arhiva de folklor.* În: *Boabe de grâu,* II, 4, aprilie 1921, p. 214–219.

76. Nottara, C. C. *Folklor românesc.* În: *Dimineaţa,* XXVI, 8636, 9 ianuarie 1929, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Activitatea curentă înaintează, netulburată. Cele mai spectaculoase împliniri apăreau în domeniul biroului drepturilor de autor. S-a realizat o bună colaborare cu Ministerul de Război, cu inspectoratul Muzicilor Militare, colonelul I. Vlăduță fiind proaspăt primit ca membru activ. El informează Comitetul la 8 decembrie 1928 că s-a emis o circulară prin care corpurile de muzică vor trimite programele executate în public.

S-au încheiat noi convenții cu G.E.M.A., cu A.R.M. și *The Performing Right Society Limited* din Londra.

S-au făcut noi propuneri pentru editare: corurile *Moșul, Toaca,* și *Slutul* de Mihail Jora. Comitetul se implica și în chestiuni prozaice, precum stabilirea tarifelor pentru sălile din capitală. Iată trei exemple: se percepea de la *Ateneul Român,* pentru concerte, taxa de 1.500 plus 150 lei, pentru festivaluri 1.000 plus 100. La *Athenée Palace,* pentru serbări cu muzică, 700 plus 70; la *Cercul Militar,* pentru baluri, 2.500 plus 250; la *Liedertafel,* serbări cu muzică, 500 plus 50, pentru baluri, 1.200 plus 120 și pentru matineuri muzicale, 1.000 plus 100 lei. Se puteau face reduceri pentru concerte, în situațiile când organizatorii erau artiști români sau dacă în programe creația românească atingea proporția de 1/4.

O nouă audiție s-a organizat la 15 decembrie 1928, în sala *Liedertafel,* un concert cu muzică de cameră în interpretarea sopranei Veturia Ghibu și a pianistei Aurelia Cionca Pipoș. În program: G. Dima – *Când de pre lemn mort, Îngerul, Copilul și floarea, Albina, Melc, melc, Trei iezi cucuieți;* S. Drăgoi – *Tu te duci bade sărace, Câtă lume e sub soare, Foaie verde de bujor, Cântec de leagăn, Bate murgul din picior;* M. Negrea – *Preludiu pentru pian* și *A fost odată;* M. Jora – *Marș evreiesc* pentru pian; I. N. Otescu – *Foi de tort;* A. Alessandrescu – *Dansez sur ma porte, Le rideau de ma voisine;* G. Enescu – *Le galop;* T. Brediceanu – *Auzi trâmbița sunând, Dragu-mi-i, mândro, de tine* și *Două colinde.*

Sunt unele indicii că Societatea și-a dat concursul pentru concertul *Filarmonicii* din 16 decembrie 1928, dirijat de George Enescu, având în program și *Simfonia* lui Alexis Catargi, în primă audiție. Cântată la Paris în 1917, *Simfonia* compozitorului român era socotită de către cronicarul ziarului *Cuvântul* drept o „creație densă de muzică adevărată".[77]

Încep să se simtă efectele nou înființatului birou de percepere. Datorită muncii energice și pricepute a lui Mihai Constantinescu, s-a pus la cale o mașinărie complexă, bine strunită. Efectul s-a văzut. La începutul anului s-au încasat 220 lei, pentru a se încheia anul cu 1.268.785 lei, după cum relata D. L. Devesel. Era o performanță care permitea Comitetului să avizeze extinderea serviciului, mai ales că se încheiaseră convenții cu societăți din alte țări și nu era simplu să se respecte clauzele draconice prevăzute. Numai o impecabilă administrare și o corectitudine exemplară puteau reuși.

Interesant de știut este însă care au fost câștigurile compozitorilor. Din păcate, foarte modeste. O informație din *Rampa* dezvăluie paradoxurile generate de popularitate. Sumele încasate de marii noștri compozitori erau apreciate în pomenitul cotidian, nici mai mult, nici mai puțin decât „ridicole" și pe bună dreptate: G. Enescu – 800 lei, M. Jora – 700 lei, A. Alessandrescu – 80 lei, C. Brăiloiu – 20 lei, I. N. Otescu – 2,34 lei, „pe care i-a legat cu o sfoară și i-a expus într-o ramă în camera sa de lucru". În fruntea listei se afla T. Brediceanu cu 40 000 lei, „un adevărat fenomen invidiat de întreaga societate a compozitorilor români".

1929

PROIECTE CULTURALE

Problemele drepturilor de autor, mai ales administrarea lor reveneau mereu pe agenda Comitetului. La 16 ianuarie 1929, s-au ratificat agenți într-o serie de noi județe: Tulcea, Constanța, Caliacra, Iași, Bucovina, Argeș, Olt, Târnava Mică, Târnava Mare, Muscel, Ciuc, Trei Scaune, Odorhei, Târgu Mureș, Sibiu, Făgăraș.

Cu proprietarul unui magazin de muzică din Capitală, Ștefan Teodorescu, s-a semnat un contract prin care se obținea dreptul de vânzare exclusivă a titlurilor editate de către *Societatea Compozitorilor Români,* revenindu-i 50% din prețul de vînzare. Astfel, una dintre cele mai spinoase chestiuni ce decurgea din difuzarea lucrărilor editate a putut, după numeroase încercări eșuate, să fie rezolvată.

77. Breazul, G. *Muzică românească.* În: *Cuvântul,* IV, 1321, 24 decembrie 1928, p. 1–2.

Scanned with OKEN Scanner

Grigore Ghidionescu din Cluj a fost primit în rândul membrilor activi.

Pentru cinstirea lui Claude Debussy, s-a convenit să se organizeze un concert simfonic în care să-şi dea concursul tenorul Constantin Stroescu, interpretând pagini din *Pelléas şi Mélisande*. Încasările vor fi destinate ridicării unui monument compozitorului francez.

Secretarul, mereu activ şi în miezul problemelor, excela în a-şi demonstra imparţialitatea, apărând interesele tuturora, nefăcând nimănui concesii. Un exemplu poate fi confruntarea cu C. C. Nottara. Acesta întreprinsese un turneu la Praga, unde a şi conferenţiat despre muzica românească, în programul concertului figurând creaţii româneşti. Cum urma să viziteze capitala României preşedintele Branberger, cu vază în muzica cehoslovacă, C. C. Nottara a sugerat secretarului să fie primit şi să i se ofere o masă. C. Brăiloiu însă s-a opus pe motiv că turneul lui C. C. Nottara nu a fost organizat de către Societate, care „nu este chemată să-şi asume un rol ce nu i-a fost încredinţat".

Rare, dar neclintite, concertele îşi urmează cursul. La 9 martie 1929, în sala *Teatrului Alhambra, Cvartetul Theodorescu,* beneficiind de concursul pianistei Ana Voileanu Nicoară din Cluj, a prezentat, în cea de a XIX-a audiţie, următoarele: M. Negrea – *Sonatină pentru pian;* Norbert von Hannenheim – *Sonată pentru pian;* G. Ghidionescu – *Samovar pentru pian* şi Th. Rogalski – *Cvartet de coarde în Fa major.*

George Breazul deplânge absenţa publicului şi chiar afirmă că, *„...Societatea Compozitorilor Români* şi-a pierdut contactul cu publicul", apreciind situaţia cu îngrijorare.[78] Constatarea acidă nu-l putea mulţumi pe C. Brăiloiu. Preconizatul *Festival Debussy* s-a dat la 5 mai 1929, în sala *Ateneului Român,* cu orchestra *Filarmonicii* dirijată de I. N. Otescu. Şi-au dat concursul Hélène Lebell, Mihai Vulpescu şi Muza Germani Ciomac, în programul: *Petite Suite; Preludiu la după-amiaza unui faun,* Scena primă din Actul I al operei *Pelléas şi Mélisande, Piese pentru pian* şi *Două nocturne.* Concertul s-a aflat sub patronajul comitetului prezidat de M. S. Regina Elisabeta, din care făceau parte Eugen Procopiu, Florica Musicescu, A. Vlad, ministrul Artelor, I. N. Otescu şi C. Brăiloiu.

MODIFICAREA STATUTULUI

Membrii activi au fost convocaţi în localul Societăţii din Splaiul Brâncoveanu nr. 1, etajul trei, în ziua de 26 mai 1929, pentru a participa la Adunarea Generală, prezidată de vicepreşedintele I. N. Otescu. Era, de fapt, a treia convocare, prima fiind pentru 12 mai, dar, neîntrunindu-se numărul necesar prevăzut de statut, s-a reconvocat la 19 mai. Şi de această dată s-a repetat situaţia, astfel încât a trebuit lansat un apel patetic de participare. De faţă erau: I. Borgovan, C. Brăiloiu, P. Elinescu, G. Enacovici, I. Ghica-Comăneşti, V. Gheorghiu, M. Jora, Titi Mumuianu, S. Niculescu, C. Nottara, I. N. Otescu, U. Pessione, St. Popescu şi Al. Zirra, ceea ce însemna un număr confortabil de participanţi pentru ţinerea Adunării.

În darea de seamă a lui C. Brăiloiu, se aprecia că anul 1928 a fost de grea încercare, datorită încetării din viaţă a lui D. G. Kiriac şi a lui R. Cremer. Curios, alţi compozitori, când au decedat, nici n-au fost amintiţi în cadrul întrunirilor Societăţii: G. Stephănescu, G. Dima şi C. Dimitrescu, decedat tot în 1928, la 9 mai. Aceasta probează, o dată mai mult, cât de preţuit era mentorul său, D. G. Kiriac.

Raportorul arăta că în 1928 Societatea s-a dezvoltat în mod sensibil, datorită înfiinţării biroului drepturilor de autor, a cărui activitate, datorită cheltuielilor cu angajaţii, era uşor deficitară; perspectivele însă promiteau o situaţie încurajatoare. De pe urma acestui serviciu, Societatea va avea foloase nu numai în plan material, dar şi în privinţa prestigiului. Deocamdată acţionau numeroase piedici, nu exista o legislaţie corespunzătoare, la fel cu cea din ţările apusene, nu se beneficia de suficient sprijin din partea oficialităţii, erau necesare procese contra rău platnicilor.

Confruntată cu forurile judecătoreşti, Societatea se dovedea a fi într-o situaţie neputincioasă, neaflându-se în posesia procurelor şi buletinelor de declaraţie ale unora dintre membrii activi. Materialele prezentate Comitetului, inclusiv bilanţul şi raportul cenzorilor, au obţinut aprobare. S-a trecut apoi la alegerea noilor cenzori pentru 1929, fiind votaţi Ion Borgovan, Victor Gheorghiu şi

78. ******Cât încasează compozitorii românî?*** În: *Rampa,* XIV, 3569, 11 decembrie 1929, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Emil Monţia. Prin decesul lui D. G. Kiriac, în locul vacant din Comitet, cu 11 voturi, deci majoritate, a fost ales Ionel Perlea.

Seria concertelor a fost fructuoasă. S-a atins cifra de 20 de audiţii, s-au realizat tipăriturile programate. Activitatea Societăţii a căpătat amploare prin crearea *Arhivei de folclor,* s-au organizat expediţii de culegere, la care C. Brăiloiu era nelipsit. *Arhivei* i s-a cumpărat aparatură modernă de înregistrare şi ascultare, cilindrii fonogramici, se afla în curs de amenajare o bibliotecă folclorică.

Cum Robert Cremer a lăsat un legământ în favoarea Societăţii, M. Jora şi I. Borgovan urmau să clarifice detaliile acestuia, în legătură cu imobilul lăsat de la Predeal şi cu suma ce se va constitui în „Premiul Robert Cremer".

După Adunarea Generală a urmat o Adunare Generală Extraordinară pentru modificarea statutului şi adoptarea Regulamentului Societăţii, legea persoanelor morale şi juridice şi noile pierderi ale drepturilor de autor. N-a trecut nici o oră pentru adoptarea documentelor de însemnătate pentru Societate.

Statutul a fost modificat la articolul 4, care îi stipula scopul. Se păstra formularea referitoare la dezvoltarea şi expansiunea muzicii româneşti, însă celelalte obiective au căpătat o nouă redactare, pentru a se permite organizarea de „concerte, audiţii, conferinţe, studii, culegeri, tipărirea creaţiei:

– apărând, prin toate mijloacele, interesele compozitorului şi muzicantului român şi drepturile lor de orice fel;

– luând orice iniţiativă utilă muzicei şi compozitorului român".

Deci se diversifică obiectivele, ca noutate apar studii, tiparul, dreptul de a se crea organisme speciale şi dreptul de a se încheia convenţii cu societăţile de peste hotare. Au fost reduse categoriile membrilor, în loc de cinci, patru – activi, aderenţi, onorifici şi donatori. S-a renunţat la „ajutători". Membrii activi nu mai puteau fi decât compozitorii români.

Nu mai apar obligaţiile membrilor. Anul social începe de acum la 1 ianuarie. Se prevedea numai o Adunare Generală, anual, în intervalul 1 februarie – 30 mai. Dacă la prima convocare nu se întrunea majoritatea, se reconvoca Adunarea Generală după 8 zile, când nu mai conta numărul celor prezenţi. Modul de votare se hotăra pe loc, la propunerea secretarului general. Deci, apare această titulatură nouă de „secretar general". Se extind atributele Comitetului. Noi apar: organizarea de manifestări publice şi supravegherea creaţiei, autorizarea proceselor de interes pentru Societate. Nu mai există casierul Comitetului, ci al Societăţii. Membrii se obligau, prin cererea de intrare, să respecte Statutul.

Regulamente speciale completau statutul în privinţa dreptului de autor, editarea şi chestiunile legate de organizarea internă. Regulamentele aveau funcţie de lege pentru toţi membrii Societăţii. Au fost înăsprite condiţiile de admitere, preconizându-se, ca de altfel şi îndatoririle membrilor, incompatibilităţile, contrafacerile, drepturile de apărare, moştenitorii şi concesionarii.

Larg tratate apăreau chestiunile referitoare la creaţie, inclusiv pseudonimul, taxările, repartiţia, adaptările, aranjamentele, armonizările. Se dădeau relaţii limpezi asupra tuturor problemelor, inclusiv „Fondul cultural", compus dintr-o cotă de 10% asupra încasării drepturilor de autor.

Regulamentul este o capodoperă de precizări, de claritate şi echitate, vizând toate compartimentele Societăţii. Prin noul Regulament nu mai existau aspecte ce ar fi generat interpretări subiective şi acţiuni confuze. Societatea se contura drept o structură bine articulată cu rosturi bine definite şi mijloacele de a le realiza. De bună seamă, C. Brăiloiu, I. N. Otescu, M. Constantinescu şi D. I. Devesel au trudit la acest document, mai bine-zis documente fundamentale.

DEMISIA LUI MIHAIL ANDRICU

Atât vara lui 1929 cât şi toamna, Comitetul a fost hărţuit de Mihail Andricu, a cărui explicaţie de mult solicitată la cererea de demisie a fost primită abia în luna iunie, sub forma unei scrisori adresate preşedintelui George Enescu. Deoarece aceasta nu se afla în ţară, Comitetul nu s-a pronunţat, nedorind o rupere cu unul dintre muzicienii cei mai activi, mai talentaţi, dar, totodată, capricioşi.

Intră pe rol în noiembrie, când George Enescu participă la întrunirea Comitetului, răspunzându-i-se pe puncte, ferm şi la obiect. M. Andricu avea mai multe temeiuri de supărare, unul

Scanned with OKEN Scanner

câte unul respinse de către Comitet. Cel mai important era faptul că n-a fost ales membru în Comitet; or, acesta era considerat ca nefondat pentru demisie. Președintele a discutat cu Andricu să nu facă un gest regretabil, demersul său fiind apreciat că ar „avea un caracter oficios, nu oficial". Secretarul General, cumnatul lui Andricu era acuzat că îl urăște, ceea ce, iarăși, se respinge. Se mai acuza Societatea că nu se consultă cu membrii săi când se adoptă hotărâri vitale, ceea ce nu corespundea adevărului. Totul se făcea prin Adunarea Generală.

Finalmente, Andricu era anunțat că, dacă demisionează, va avea numai de pierdut. Societatea nu-i va programa lucrările și nici nu i le va putea urmări prin biroul de percepere a drepturilor de autor. În consecință, era invitat să revină asupra deciziei anunțate. În caz contrar, demisia va fi acceptată.

Printr-o nouă scrisoare adresată Comitetului și citită la întrunirea din 3 noiembrie, M. Andricu anunța că își menține poziția, arătând că a fost jignit și amenințat prin răspunsul primit. Ca atare, i s-a admis demisia, deși Comitetul a declarat că nu înțelege prea limpede ce anume susține în răspunsul trimis. Se spera însă că într-un viitor nu prea îndepărtat, Andricu va reveni asupra hotărârii.

Confruntarea cu situații limită, cu reclamații, neînțelegeri era o chestiune obișnuită, natura acestora fiind foarte variată. Societatea poloneză reclamă drepturi de autor de la corala *Cântarea României,* dirijată de M. Botez, care efectuase un turneu în țara respectivă și care a refuzat să le onoreze. Răspunsul Comitetului a invitat Societatea poloneză să se adreseze Ministerului, problema fiind de competența sa. Numeroși agenți și instituții, printre care Societatea de gramofon „Odeon", *Teatrul Național,* refuzau să plătească drepturile de autor. M. Jora a primit împuternicirea de a trata cu Liviu Rebreanu acest diferend. C. C. Nottara se afla într-un conflict cu orchestra *Filarmonicii.* Comitetul nu dorea să se amestece, considerând că este o problemă strict personală.

Aproape că nu mai era întrunire de Comitet în care să nu se facă noi primiri: Eugen Cuteanu, Ilie Sibianu, Ion Manzatti. Neavând dosar concludent, Ilie Sibianu e amânat. În schimb, colonelul I. Vlădutză, nemulțumit că nu i se acordă mai multă importanță, anunță că nu mai acceptă să facă parte din Societate.

Pentru extinderea editărilor, Societatea s-a adresat „Scrisului Românesc" din Craiova dar, neconvenindu-i condițiile, a renunțat. Costurile fiind piperate, s-a ales calea recurgerii la creații de mică întindere, camerale, în defavoarea celor pentru orchestră, precum *Două dansuri românești* de Th.Rogalski, *Divertisment rustic* de S. Drăgoi, recomandat la tipar. S-a vehiculat și ideea editării unei antologii corale, cu textul tradus în trei limbi.

1930

MENIREA EDUCAȚIONALĂ

Linia ascendentă pe care se afla înscrisă activitatea Societății se regăsește într-o sumedenie de inițiative ale căror roade erau evidente, atestând că este „chemată să îndeplinească o înaltă viziune de educație și propagandă muzicală"[79].

O serie de treburi minore sufocau munca din Comitet. În 24 martie 1930 este admis ca membru activ Theodor Fuchs, în timp ce Ilie Sibianu, deși recomandat călduros de T. Brediceanu, din nou este amânat. Agentul din Brașov întocmește acte de contravenție lui Marcel Botez, devenit un fel de oaie neagră a vieții muzicale, deoarece n-a achitat suma cuvenită pentru concertul coral pe care îl dirija, *Cântarea României,* spunând că nu poate fi de acord decât cu subscrierea sumei percepute în anii trecuți. I. N. Otescu și C. Brăiloiu erau de-a dreptul intrigați, căci, după ce a

79. Artemie, L. *Anul muzical. Viața muzicală la o răspântie.* În: *Rampa,* XV, 3585, 2 ianuarie 1930, p. 1

Scanned with OKEN Scanner

refuzat să-şi achite datoriile faţă de Societăţile de percepere din Polonia, Suedia şi Germania, acum îşi arogă dreptul să stabilească sumele, sarcină ce, în nici un caz, nu era de competenţa lui. M. Jora credea că poate fi chemat în judecată, cu atât mai mult cu cât succesul repurtat în turneele de peste graniţe se datora repertoriului românesc. În final, C. Brăiloiu susţine că singura măsură eficace în acest caz era să i se interzică lui M. Botez să mai abordeze titlurile semnate de membrii Societăţii.

T. Brediceanu solicită precizări în privinţa dreptului compozitorilor, căci în judeţul Braşov se fac abuzuri, percepându-se taxe şi pentru lecţiile de dans. C. Brăiloiu recomanda să se încaseze de oriunde, desigur nu de la lecţiile de dans, ci de la petrecerile cu dans.

Cu greu se acredita ideea plăţii drepturilor de autor, devreme ce nici *Opera Română* din Bucureşti nu se conforma; însuşi vicepreşedintele I. N. Otescu, dirijor la respectiva instituţie, spunea că nu există fonduri.

Continuau să vadă lumina tiparului noi şi noi titluri. Se căutau însă colaborări mai puţin costisitoare. S-a auzit că la Praga ar fi mai convenabil. Erau oferite noi creaţii: Ioan D. Chirescu – *Trei cântece de stea*, Tiberiu Brediceanu – *La şezătoare* şi *Seara mare*. Se cereau partituri corale, propunându-se *Madrigal* de Stan Golestan şi *Haz de necaz* de Gheorghe Cucu.

Obţinându-se acordul revistei muzicale cehoslovace *Tempo* pentru a atribui muzicii româneşti un întreg număr, s-au lansat chemări autorilor prezumtivi să pună la dispoziţie articole, studii, ilustraţii. Pentru stimularea cercetării muzicii populare, T. Brediceanu propune acordarea unui Premiu pentru volum de studii sau volum monografic, pe regiuni, pe genuri, chiar repertoriul unui informator, deşi aşa ceva a fost considerat excesiv. În cele din urmă, s-a aprobat suma de 25.000 de lei, *Premiul de folclor*, pentru culegere de melodii populare.

Comitetul a luat cunoştinţă cu indignare că a apărut o nouă *Lege a Teatrelor*, fără să fie consultat, muzica ajungând o Cenuşăreasă. În sfârşit, Ilie Sibianu a intrat membru activ. Biroul de percepere ajunsese să aibă în teren 54 de agenţii centrale şi 57 de subagenţii.

AUDIŢIILE ANULUI 1930

În general, anul 1930 nu numai că a debutat favorabil, dar aşa a şi continuat, fapt confirmat de organizarea a şase audiţii la Bucureşti plus una la Paris.

Teatrul „Marioara Ventura" a găzduit un concert cameral în seara de 25 ianuarie 1930, avându-i pe afiş pe Hélène Lebell, Ana Voileanu Nicoară şi *Cvartetul „Regina Maria"*. Au putut fi ascultate: I. Vasilescu – *Trei mişcări în stil românesc*, pentru cvartet de coarde; M. Negrea – *Sonatină pentru pian*, în primă audiţie; M. Jora – *Trei lieduri*, în primă audiţie; S. Drăgoi – *Dansuri populare pentru pian* şi G. Dima – *Două cântece*. Audiţia aceasta arată că se oferea nu numai o tribună de afirmare creaţiei contemporane, dar că şi precursorii se bucurau de credit.

La Paris, în amfiteatrul Richelieu s-a reuşit organizarea, la 4 februarie 1930, a unei „Audiţii extraordinare" de muzică corală românească, în interpretarea „Capelei Române", dirijor Vasile Popovici. Programul a cuprins: Colinde armonizate pentru cor mixt: *Sculaţi, boieri mari, Velerim şi Veler Doamne;* V. Popovici – *Pe sub bolta cerului, Doamne Isuse Christoase;* D. G. Kiriac – *Astăzi nouă ne-a răsărit, O, ce veste minunată, Moş Crăciun.* În partea a doua, coruri religioase: D. G. Kiriac – *Heruvic;* Ioana Ghica Comăneşti – *Pre Tine Te lăudăm*, Gh. Cucu – *Sfânt*, şi din nou colinde (Gh. Cucu – *Coroana de trandafiri* şi *Florile dalbe*).

Următorul concert din 1 martie 1930 s-a desfăşurat tot sub auspiciile muzicii de cameră, având înscrise în program: S. Golestan – *Cvartet de coarde în La bemol major;* P. M. Daia – *Preludiu, Capricorn, Arabescă*, pentru pian, interpret compozitorul; I. Ghica Comăneşti – Cântece pentru copii: *A venit un lup în crâng, Iarba, Acul, Sosirea berzelor*, în primă audiţie; N. Boicenco – *Cvartet de coarde*, în primă audiţie; C. Brăiloiu – *Cântece populare armonizate, Cântec de leagăn, La o tufă de stejar, Bolnavă mierla, Ileano, leană*, în primă audiţie; T. Brediceanu – *Cinci colinde*, pentru harpă. Au interpretat, soprana Valentina Creţoiu, harpista Niculescu Culiban şi Cvartetul „Regina Maria". Cronicarul *Rampei*, trecând în revistă creaţiile audiate, descrie piesele, dar ajunge la concluzia că „nimic nu e nou pe frontul muzicei româneşti"[80].

80. Artemie, L. *Cronica muzicală*. În: *Rampa*, XV, 3635, 5 martie 1930, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Audiția, potrivit lui G. Breazul, demonstrează... „activitatea creatoare în muzica română" ca și lansarea de noi nume. Totodată, „... renunțarea la idealul abstract al concepției «l'art pour l'art» și determinarea compozitorilor de a ține seamă, în producțiunile lor, de mediul consumator"[81].

Nesubvenționată de stat, propaganda făcută de către Societate era lăudată de I. Borgovan, căci ea a izbutit... „să dea izvor apei din piatră seacă, să scoată banul din lupanarul celor care-l doreau, îi fura din munca de creație a compozitorilor din țară și de pretutindeni"[82].

A XXII-a audiție a dat câștig de cauză compozitorilor C. Dimitrescu – *Cvartet de coarde Nr. 2;* C. Castrișanu – *Cântece, Fântâna cu dor, Isuse al meu, Comme en un jour d'hymen, Mois de Mai;* Th. Rogalski – *Trei piese pentru violoncel,* în primă audiție; D. G. Kiriac –*Cântece pentru copii, Hai, odor, Meșterul fierar, Mamă, Cântecul raței* și I. Bohociu – *Andante și Fugă,* pentru cvartet de coarde, în primă audiție. Au interpretat: Evantia Costinescu, Mihail Vulpescu, G. Drăghici și Cvartetul „Regina Maria".

O noutate absolută s-a petrecut pe scena *Teatrului Liric,* la 5 aprilie 1930, când a fost organizat un *Spectacol de dans,* susținut de Floria Capsali, cu școala sa, pe muzică de compozitori români. C. Brăiloiu a rostit un cuvânt de deschidere, relevând preocupările muzicienilor de a făuri o artă coregrafică autohtonă, pe linia inaugurată de baletul *La piață* de Mihail Jora. Dansurile au fost axate pe muzica lui M. Negrea – *A fost odată;* C. Brăiloiu – *Pour qu'elle danse;* T. Brediceanu – *Jocul suratelor,* în primă audiție; G. Enacovici – *Gioca – sisters,* în primă audiție; M. Jora – *Furtună într-un pahar cu apă;* G. Enacovici – *Cântul nopții.*

Propunându-și să abordeze și muzica modernă a altor țări, Societatea a dat un concert de muzică cehoslovacă, de fapt un „Festival", la 4 mai 1930, dirijat de K. B. Jirak. Astfel, *Filarmonica* a oferit creațiile lui J. Novac – *Suita slovacă;* J. Kricka – *Adventus,* în primă audiție, K. B. Jirac – *Uvertură la o comedie de Shakespeare* și I. Suk – *Meditație asupra coralului Sf. Venceslas* și O. Ostricil – *Via crucis,* variațiuni simfonice, în primă audiție.

De observat că acest concert, S.C.R. l-a organizat în calitate de secțiune S.I.M.C., beneficiind de suport material din partea Ministerului de Externe – 200.000 lei și a „Culturii Poporului" – 10.000 lei. Rețeta care s-a realizat a fost modestă, de altfel și concertele se desfășurau la granița gratuității.

Îndoitul folos al unui concert cu muzică străină, mărturisește C. Brăiloiu, era „de a servi informării artistice, pe de o parte, iar pe de altă parte, de a pune pe creatorii români în contact cu creatorii din străinătate, căutând astfel să pună capăt izolării artiștilor noștri în Europa contemporană...

Răsunetul concertului organizat de S.C.R. e foarte mare: el îndeamnă la o împrospătare a repertoriului simfonic bucureștean"[83].

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1930

George Enescu continuă se se afle în fruntea Societății ca Președinte. ...„Prezența activă a celui mai mare for de artă al țării" ...Societatea „cuprinde în sine pe toți compozitorii noștri de valoare – care au norocul să clădească sub aripa și minuțioasa muncă și tragere de inimă a unui animator de primul ordin, d-l C. Brăiloiu"[84].

La 11 mai 1930 s-au petrecut două evenimente în viața Societății: a avut loc Adunarea Generală și, seara, un concert simfonic. Compozitorii care au răspuns invitației pentru Adunarea Generală, membri activi, au fost: I. N. Otescu, C. Brăiloiu, S. Nicolescu, T. Brediceanu, I. Bohociu, P. Elinescu, I. Chirescu, G. Enacovici, C. C. Nottara, St. Popescu, I. Borgovan. Secretarul general supune atenției un raport sumar în cadrul căruia plasează în frunte organizarea a șapte concerte, două simfonice (unul fiind cu muzică poloneză). Propune ca membrilor aderenți să nu li se perceapă cotizație. Pentru câștigarea cercurilor înalte de partea compozitorilor, se lansau invitații la audiții, inclusiv familiei regale, care, din când în când, le frecventa. Miniștrii însă, cu toate stăruințele,

81. Breazul, G. *A douăzeci și una audiție a S.C.R. „Gebrauch musik". În: Cuvântul,* VI, 1574, 10 martie 1930, p. 1–2.

82. Borgovan, I. *Audiția a XXI a Societății Compozitorilor Români.* În: *Epoca,* 328, 6 martie 1930, p. 2.

83. Brăiloiu, C. *Concertul de muzică cehă al Societății Compozitorilor Români.* În: *Universul,* XVIII, 102, 8 mai 1930, p. 6.

84. Borgovan, I. *A XXI audiție a Societății Compozitorilor Români.* În: *Epoca,* 328, 6 martie 1930, p. 2

Scanned with OKEN Scanner

niciodată n-au călcat pragul vreunei săli în care se oficia slujba muzicii românești. Dezinteresul lor devenise proverbial, făcându-l pe C. Brăiloiu să regrete această atitudine indiferentă.

Era elogiată seara de dans, despre care s-a scris și că ar fi marcat nașterea baletului românesc. La fel se scrisese și cu alte prilejuri când se organizase un balet cu elemente românești.

Împlinirile erau notabile în sfera tipăriturilor și pe tărâm folcloric, unde se făcuseră culegeri. Cercetările erau de-acum mai complete prin recurgerea la fotografii, filme, cele dintâi discuri de gramofon efectuate după prefacerea cilindrilor de fonograf.

Rezultatele pozitive ale biroului de percepere a drepturilor de autor au făcut ca să devină un însemnat factor de promovare a activităților culturale. Urma ca serviciile acestui birou să se extindă. Multora dintre membri li se părea dureroasă situația de a nu dispune de facilitățile unei orchestre simfonice proprii, ceea ce frâna afirmarea creației indigene și afecta relațiile muzicale cu societățile de peste hotare. Se propunea solicitarea din partea Ministerului Artelor a patru concerte în care Societatea să alcătuiască programele cum crede de cuviință, fără nici un fel de amestec din afară.

Multiplicându-se considerabil numărul titlurilor tipărite, se simțea tot mai acut nevoia unui „birou de editură". Deocamdată se constată că reclama și difuzarea partiturilor continuă să funcționeze defectuos, impietând asupra propagandei muzicii românești.

Nici spațiul în care se afla *Arhiva de folclor* nu corespundea, fiind înghesuit, neavându-se posibilități de depozitare a cilindrilor, a materialului cules. Era necesară clasificarea și transcrierea melodiilor, operație foarte migăloasă, care pretindea specialiști cu înaltă pregătire și cu un auz perfect. S-a apelat până și la Th. Rogalski pentru transcrieri. În cele din urmă se atinge punctul nevralgic: Societatea ar trebui să se gândească la un local propriu. S-a cerut Primăriei capitalei un teren pentru o eventuală construcție, însă fără rezultat. M. Jora și G. Enacovici au fost desemnați să continue intervențiile în acest scop.

CONFLICTUL CU VICTOR GHEORGHIU

În Societate nu erau numai membri mulțumiți. Mereu apărea câte un nemulțumit, refulările aflându-se la originile conflictelor cu care se confrunta Comitetul. Printr-o scrisoare, Victor Gheorghiu își anunță demisia, nu numai din funcția de cenzor, dar și din breaslă. Motivele gestului său se identifică cu învinuirile aduse Comitetului: favoritism pentru anumiți membri, n-a găsit „spiritul camaraderesc", n-a fost inclus în delegația trimisă la Minister pentru a contribui la elaborarea *Legii Teatrelor*, ...deci complexe. Victor Gheorghiu se afla după căderile creațiilor sale, poemul simfonic *Cornul* și mai răsunătorul insucces cu opera *Aleodor* la *Opera Română* din București. A găsit de cuviință să se descarce pe Societate.

Ca și în alte cazuri, răspunsul a venit după discuții în forul de conducere, categoric, neînduplecat, tăios, ofensiv și pe puncte:

„1. Cel mai „favorizat" membru al S.C.R. a fost d-l Gheorghiu, căruia i s-au cântat la audițiile Societății toate compozițiile refuzate de orchestra Filarmonică.

2. Că d-l Gheorghiu nu putea fi împiedicat de a merge la Minister de vreme ce nu fusese desemnată nici o comisiune, dar că, cu drept cuvânt, Secretarul General socotea delegarea inoportună, d-l Gheorghiu fiind în conflict cu Ministerul.

3. Că deși S.C.R. a dat preferință lucrărilor în stil românesc, totuși nu a fost înlăturată nici o compoziție lipsită de caracter „național".

4. Că d-l Gheorghiu, departe de a fi nedreptățit,este mai de mult în culpă cu Societatea, împotriva căreia a scris un articol ostil în ziarul *Dimineața*, articol peste care Comitetul a trecut fără cea mai mică mustrare.

5. Că organizarea temeinică a biroului pentru perceperea drepturilor de autor, la care face aluzie sfârșitul scrisorii d-lui V. Gheorghiu, departe de a împiedeca urmărirea rosturilor culturale ale Societății, a ajutat-o, dimpotrivă, puternic."

Articolul la care se referă era un fel de apel adresat colegilor prin care se plângea că fusese omis de pe lista compozitorilor români pomeniți cu ocazia Congresului Criticilor Dramatici și Muzicali[85].

85. Gheorghiu, V. *După Congresul criticilor dramatici și muzicali.* În: *Dimineața*, 3177, 28 septembrie 1930, p. 3

Scanned with OKEN Scanner

La capătul discuțiilor pe această temă, s-a hotărât să se dea curs demisiei din funcția de cenzor. Pentru demisia și din Societate au fost I. N. Otescu, I. Chirescu, S. Nicolescu și C. C. Nottara. Restul membrilor prezenți s-au pronunțat pentru respingerea demisiei din Societate și lămurirea fiecărui punct incriminat. P. Elinescu a devenit cenzor în locul rămas vacant.

S-a luat în discuție împlinirea, în decembrie, a unui deceniu de la înființare, care ar trebui sărbătorită. Simțindu-se necesitatea unei mai bune informări, T. Brediceanu și I. N. Otescu au sugerat editarea unui Buletin.

PRIME AUDIȚII. „SIMFONIA CONCERTANTĂ" DE GEORGE ENESCU

Concertul simfonic din seara aceleiași zile în care s-a ținut Adunarea Generală – 11 mai 1930 – avea înscris pe afiș poemul *Viziuni dramatice* de Victor Gheorghiu, ceea ce face și mai de neînțeles gestul său, el neputând susține că nu era băgat în seamă.

În ansamblu, programul concertului era foarte interesant, alcătuit numai din prime audiții: George Georgescu în fruntea orchestrei *Filarmonicii* realiza o performanță în acest sens. Mai erau înscrise pe afiș *Țiganii*, poem simfonic de Alexandru Zirra, *Două schițe simfonice, Înmormântare la Pătrunjel* și *Paparudele* de Th. Rogalski, iar în final, *Simfonia concertantă pentru violoncel și orchestră* de Enescu, solist George Drăghici, care se cânta la noi după trei decenii de la compunere.

Era apreciată „tehnica de actualitate" a poemului semnat de A. Zirra, iar miniaturile orchestrale ale lui Th. Rogalski erau „...document folcloric și artistic de valoare"[86]. *Simfonia concertantă* a fost receptată drept, „...operă demnă de cea mai savantă antologie muzicală"[87].

Atunci când se afla în țară, George Enescu nu scăpa nici o ocazie de a se afla în miezul problemelor Societății. În vara anului 1930, preocupările s-au ațintit asupra a trei aspecte, cel mai presant fiind admiterea de noi membri. Cu toate că exigența sporea, an de an rândurile Societății se îngroșau. Pentru a avea idee de dinamica primirilor, apare relevantă lista membrilor activi din 1928 și cea cu noii primiți în 1929–1930.

Alfred Alessandrescu, Mihail Andricu, Mihail Andreescu Skeletti, Béla Bartók, Augustin Bena, Ioan Bohociu, Ion Borgovan, Constantin Brăiloiu, Tiberiu Brediceanu, Alfonso Castaldi, Nicolae Caravia, Ioan D. Chirescu, Dimitrie Cuclin, Gheorghe Cucu, Mihai Daia, Leonida Domide, Sabin Drăgoi, Paul Elinescu, George Enacovici, George Enescu, Fl. Racoviță Flondor, G. Galinescu, Ioan Ghiga Comănești, Stan Golestan, H. von Hannenheim, Mihail Jora, Herman Klee, Marcel Mihalovici, Emil Monția, T. Mumuianu, Marțian Negrea, S. Nicolescu, Const. C. Nottara, Umberto Pessione, Ionel Perlea, Constantin Pleșoianu, Traian Popescu, St. Popescu, Theodor Rogalski, Jean Romalo, Didia Saint Georges, R. Scully, Ion Vidu și Alexandru Zirra. Până în 1929 au demisionat M. Andricu, F. Lazăr și V. Gheorghiu.

Compozitorii primiți în 1929 și 1930, până vara: Romeo Alexandrescu, Mihail Bârcă, N. Boicenco, George Boskoff, Eugen Cuteanu, Theodor Fuchs, Grigore Ghidionescu, Paul Jelescu, P. Lăzărescu, Leon Mendelsohn, I. Sibianu, Ion Vasilescu.

Au decedat în primul deceniu de existență al Societății: Ed. Caudella, R. Cremer, G. Dima, C. Dimitrescu, D. G. Kiriac, E. Mandicevschi, G. Stephănescu.

Sporind atacurile „pătimașe" în presă s-a luat în discuție ce tehnică să se adopte, adică felul cum trebuie acționat. S-a ajuns la următoarea strategie: atacurilor personale nu li se va răspunde. În schimb, acuzațiile calomnioase la adresa Societății vor fi combătute cu energie și chiar se va recurge la intentarea unor acțiuni judecătorești.

Prestigiul de folclorist al lui C. Brăiloiu era în ascensiune, dovadă fiind și invitația de a participa la Conferința Artelor Populare de la Anvers (A.P.). Deși era neobișnuit să se accepte invitații nominalizate, Comitetul l-a delegat pe Secretarul său General.

86. Nottara, C. C. *Cronica muzicală... Filarmonica*. În: *Dimineața*, XXVI, 8409, 22 mai 1930, p. 8
87. Sym. *Compozitorii români la „Filarmonică"*, cu d. Georgescu. *În: Universul*, XLVIII, 108, 16 mai 1930, p. 10

Scanned with OKEN Scanner

DESEMNAREA REPREZENTANȚILOR ÎN CONSILIILE OPERELOR

Potrivit *Legii Teatrelor*, operele de Stat se organizau pe baze autonome și în Consiliul de Administrație intra și un reprezentant al S.C.R., cu domiciliul în localitatea în care activa respectiva instituție. Pentru *Opera Română* din Cluj alegerea se putea face între A. Bena, M. Negrea, M. Andreescu Skeletti și H. Klee. Brăiloiu a emis propunerea ca persoana desemnată să facă parte și din Comitetul de lectură, a cărui menire era să se pronunțe asupra noilor titluri, mai ales românești. Aceasta cu atât mai mult cu cât se vehicula ideea concesionării Operelor. Enescu l-a propus pe Negrea în ambele funcțiuni, ceea ce s-a votat în unanimitate.

Pentru *Opera Română* din București alegerea s-a dovedit mai dificilă, deoarece, de la bun început, s-au retras A. Alessandrescu, S. Nicolescu, C. C. Nottara. Au mai ieșit din competiție dirijorii respectivei instituții, și anume, pe lângă A. Alessandrescu, I. N. Otescu și U. Pessione. Votul secret l-a desemnat pe M. Jora, cu 13 pentru. Au mai obținut: D. Cuclin, 6; C. Brăiloiu, 5 și Gh. Cucu, 1.

Aniversarea celor 10 ani de la înființare preocupa Comitetul tot mai mult. C. Brăiloiu a conceput un program de manifestări, trei concerte jubiliare (simfonic, coral și cameral), constituite într-un „Festival". Programele vor fi astfel alcătuite încât să prilejuiască participarea cât mai multor autori, fapt pentru care se preconizau piese scurte sau părți de lucrări. În acest fel, concertele vor fi reprezentative pentru un atare eveniment și, „totodată, vor împiedica orice fel de nemulțumiri". Enescu și-a exprimat convingerea că membrii vor înțelege să facă abstracție de personalitatea fiecăruia, gândindu-se numai la interesele muzicii românești.

Programele urmau să fie stabilite de către Comitet, în prezența președintelui. Vor fi invitați M. S. Regele, „care a arătat un deosebit interes pentru activitatea Societății, familia Regală, oficialitatea și presa". Se va edita și un program-buletin, mai voluminos. Pentru ca George Enescu să fie prezent, s-a fixat jubileul la începutul lunii ianuarie 1931.

TAXE ȘI CONVENȚII

Societatea perfecta în permanență sistemul de protejare a drepturilor compozitorilor, stabilind și aliniind taxe în funcție de convențiile semnate. Astfel, s-a apreciat că prețul de intrare la concertele simfonice organizate de Societate era prea mic, fapt pentru care s-a apelat la votul membrilor Comitetului din 7 noiembrie, neajungându-se la o soluție, deoarece, din cei 8 prezenți, voturile au fost împărțite, patru contra patru, astfel că președintele era cel care urma să decidă.

Pe larg au fost dezbătute aspecte privitoare la taxele pe care Radiodifuziunea le va plăti, oferindu-se o sumă forfetară pentru anul 1931, de 10.000 lei lunar. Pentru a se adopta o hotărâre corectă s-au studiat taxele percepute în Franța, Italia, Cehoslovacia, Austria. În România, taxa la înființarea acestei instituții a fost de 2.500 lei. A crescut în 1930 la 4.000 lei. Repartizarea acestei sume pe autori apărea ridicolă: George Enescu, care încasa cel mai mult, primea 251,50 lei, întocmai ca și F. Lehar. Îl secondau T. Brediceanu cu 129,76 lei, D. G. Kiriac cu 117,49 lei, G. Dima, 86,49 lei, M. Jora 39,52, S. Golestan 13,41 lei.

Era necesară o corecție care să permită autorilor să încaseze drepturi echivalente muncii lor intelectuale. Se cerea Radioului să remită programe exacte, zilnice, în care să apară execuțiunile muzicale, cântate pe viu ori prin doză electromagnetică. Până la urmă, s-a admis suma de 10.000 lei la insistențele lui C. Brăiloiu, care arată corectitudinea Societății de Radio, îndeplinindu-și punctual obligațiile, contribuind la promovarea muzicii românești. Suma propusă, deși minoră, demonstrează eforturile Societății de a se ajunge la o taxare normală.

Modice apăreau și taxele percepute pentru concertele organizate de către diferiți impresari, bunăoară Jean Feder, care-și aroga dreptul de a cenzura tarifele Societății și ale cărui manifestări nu prezentau nici un fel de interes pentru dezvoltarea muzicii românești. În consecință, i s-a stabilit procentul de 5% asupra rețetei și urmărirea penală în caz de refuz.

Scanned with OKEN Scanner

Continuă și acțiunea de încheiere a unor convenții cu Societățile străine, cu cea din Brazilia, Jugoslavia. Altele se reînnoiau.

Deoarece Ionel Perlea, membru în Comitet, nu participa la întruniri, i s-a adresat o invitație specială. S-a conturat un diferend cu Ministerul Artelor, care nu agrea numirile făcute de Societate în Consiliul de administrație al instituțiilor lirice, determinând Comitetul să-l împuternicească pe C. Brăiloiu să clarifice situația, Societatea menținându-și propunerile.

Comitetul a constituit o delegație alcătuită din G. Enescu, I. N. Otescu și C. Brăiloiu care să ceară, printr-o audiență la Palat, înaltul patronaj al M. S. Regele pentru jubileul de 10 ani ai Societății.

Răspunzând scrisorii Comitetului, Ionel Perlea își anunță demisia din Comitet, deoarece nu mai compunea de mult și, având turnee peste hotare, nu va putea participa. Brăiloiu acceptă al doilea, motiv, primul fiind inoperant, al doilea fiind logic, deoarece prezența la Comitet era necesară, acesta trebuind să lucreze. Drept rezultat, Comitetul din 14 noiembrie primește demisia lui Perlea, însă numai din Comitet.

S-a reiterat neînțelegerea cu Ministerul Artelor în problema numirii lui Marțian Negrea în Consiliul de administrație al *Operei Române* din Cluj; acesta nefiind dorit, Ministerul era de acord cu Augustin Bena, directorul Conservatorului. Cu toate acestea, Comitetul considera desemnarea lui M. Negrea oportună și insista ca ea să fie acceptată de Minister.

Apare limpede faptul că cei mai activi și influenți membri ai Societății, ai Comitetului, erau C. Brăiloiu și I. N. Otescu, nominalizați în ordine inversă ca funcții, dar în spiritul obiectivității, corespunzător inițiativelor și persuasiunii în adoptarea strategiei decizionale.

Nici desemnarea lui Mihail Jora n-a convenit Ministerului, deoarece nu s-a făcut la cererea lui C. Brăiloiu. Invocând contenciosul opinează că așteptarea invitației nu fusese prevăzută în Legea Teatrelor, care era de ordine publică. Astfel că, după promulgare, Societatea avea datoria să se conformeze și a făcut-o.

COLABORAREA CU BÉLA BARTÓK

Aflându-se la Budapesta, M. Jora și C. Brăiloiu au avut întâlniri cu B. Bartók și L. Lajtha pentru a stabili contacte în plan artistic. Bartók și-a manifestat dorința de a concerta în capitala României cu sprijinul Societății. În Comitet s-a discutat această chestiune; Brăiloiu, mai pragmatic, dorea să cunoască ce ar însemna acest lucru în plan financiar. Cum Enescu avea un turneu la Budapesta, a fost rugat să-l contacteze pentru clarificări.

S-a primit din partea lui Bartók o scrisoare referitoare la colecția de colinde achiziționată de statul român și dată în păstrare *Academiei Române*. Conform înțelegerii cu editorul englez, se plănuia tipărirea unei ediții românești și, în acest sens, C. Brăiloiu a și început să redacteze introducerea. Deoarece tipărirea în Anglia a întârziat și la București a lut ființă Direcția Educației Poporului, care avea puteri obiective asupra publicațiilor, inclusiv muzicale, *Academia Română* a trimis acesteia manuscrisul lui B. Bartók spre a fi tipărit. Procedându-se astfel, fără încunoștiințarea muzicianului ungur, s-a încălcat dorința acestuia ca volumul să fie tipărit de către S.C.R.; ceea ce se și arată în răspunsul primit. Fiind la mijloc o chestiune de interes național, C. Brăiloiu cere publicarea lucrării lui B. Bartók. George Enescu și M. Jora însă consideră că pentru a porni la o atare acțiune era necesară obținerea unor fonduri, a unei subvenții. Oricum, opina Brăiloiu, lui Bartók trebuia să i se scrie că Societatea se angajează să publice colecția de colinde.

Ultima întrunire a Comitetului din anul 1930, la 15 decembrie, a primit ca membri aderenți pe Ionel Fernic, Nicolae Vlădoianu, Erasm Minkievici. M. Jora a emis părerea că ar trebui îngrădite primirile și chiar că nu ar fi necesară categoria de membri aderenți. Aceasta desigur însemna că nu era de acord cu unii dintre cei primiți. C. Brăiloiu însă se opune, socotind că nu e posibilă împiedicarea membrilor de a se „făli cu calitatea pe care o au". Dar sporirea exigenței la primire se impune.

Scanned with OKEN Scanner

1931

JUBILEUL DE 10 ANI

Diriguitorii S.C.R. au înțeles să folosească prilejul împlinirii a 10 ani de la creare pentru afirmarea muzicii românești printr-o seară festivă în sala „Fundației Culturale Regele Carol al II-lea", unde a conferențiat C. Brăiloiu – *Societatea Compozitorilor Români* și prin trei concerte, așa cum fuseseră concepute inițial.

Ce anume a vorbit Secretarul General se poate afla numai din relatările celor aflați în sală. În esență, el a evocat momentul genezei, a subliniat consecvența cu care se traduc în viață țelurile propuse, a insistat asupra unor evenimente și nu a scăpat din vedere vicisitudinile.

A acordat și un interviu pe această temă, C. Brăiloiu reconstituind momentele care au dus la fondarea Societății. Între altele, insistă asupra rolului jucat de președintele George Enescu, care „nu a înțeles să rămână un președinte de onoare, ci unul *activ*." Se evoca rezistența întâmpinată, previziunile unora că Societatea va da faliment din cauza pierderilor înregistrate cu primele concerte, reproșându-i-se oficialității dezinteresul afișat, căci „statul nu ne-a sprijinit, urmărindu-ne cu taxe și amenzi usturătoare. Dar prin aceste audiții, publicul a luat act de partituri pe care, altfel, nu le-ar fi auzit niciodată", exemplificând cu poemul simfonic *Cornul* de Victor Gheorghiu.

Recunoaște că pentru acțiunea de tipărire guvernul a alocat suma de 100.000 lei. Mărturisește că în primii ani nu s-a sesizat sursa pe care o reprezintă drepturile de autor. Consolidarea Societății a survenit odată cu organizarea biroului de percepere, cu aportul determinant al lui Mihai Constantinescu[88].

Felul cum era receptată Societatea îl arată Liviu Artemie: „S-a putut întemeia și dezvolta un organism care, mai mult decât o asociațiune pentru apărarea intereselor profesionale, a înțeles să-și extindă activitatea și pe tărâmul rodnic, dar anevoios, al propagandei și creațiunii artistice...

S.C.R. a reușit să trezească în conștiința publicului interesul pentru manifestațiunile de muzică originale, au fost făcute cunoscute melomanilor nenumărate opere și nume românești care, fără sprijinul Societății, nu ar fi pătruns niciodată în programul unui concert simfonic"....

Ca atare, pentru viitor cronicarul recomandă organizarea unor „zile ale muzicii românești"[89].

Potrivit lui C. C. Nottara, Brăiloiu n-a intenționat să prezinte „o dare de seamă a ultimilor zece ani care s-au scurs de la înființarea Societății, dar a schițat în linii expresive rostul și importanța muzicei românești, pe care S.C.R. are sarcina de a o valorifica în chip internațional"[90].

În primii ani, opina Alexandru Zirra, Societatea „a înscris un șir de victorii din care două mi se par principale: afirmarea prestigiului Societății prin creații și publicații românești, legiuirea dreptului de autor cu aplicarea practică a acestui drept pentru folosința autorilor și Societății".

După cum s-a putut desprinde din alocuțiunea Secretarului General, „motorul viu al Societății Compozitorilor a fost o luptă pentru afirmarea și dobândirea de drepturi".

Între obiectivele statornicite era și „sădirea încrederii publicului românesc că putem avea o școală de compoziție care stă alături de celelalte școli occidentale. Compozițiile acestei școli trebuie executate toate și cât mai des, pentru controlul însuși al compozitorilor și completarea, asimilarea și influențarea reciprocă a autorilor în egalarea și formarea unei tehnici muzicale cât mai înaintate"[91].

Inevitabil, s-au găsit și voci discordante, ironice la cele afirmate de către C. Brăiloiu, venind din partea cronicarului ziarului *Adevărul,* cu care Secretarul era demult în conflict, repudiindu-i diletantismul. Era satirizat „Jubileul", informația că se vor organiza trei concerte, datorită „membrilor nobilei societăți", ca și „reflexele spirituale". N-a scăpat tirului calitatea proiecțiilor cinematografice însoțitoare, calificate ca „primitive". „Este, desigur, cel mai bun prilej pentru ca d. Brăiloiu să amețească pe puținii care-i contestă încă competința folclorică, printr-o scurtă arătare a cauzei aritmiei muzicale soliloce (a ciobanilor), față de poliritmia, bunăoară, a muzicei colective..."

88. *** *Cum a luat ființă Societatea Compozitorilor Români. De vorbă cu d. Const. Brăiloiu, Secretarul General al Societății.* În: *Rampa,* XVII, 3890, 9 ianuarie 1931, p. 1–2.
89. Artemie, L. *O sărbătoare a muzicii românești.* În: *Rampa,* XVII, 3890, 9 ianuarie 1931 p. 1.
90. Nottara, C. *Jubileul Societății Compozitorilor Români.* În: *Dimineața,* XXVII, 8636, 9 ianuarie 1931, p. 3.
91. Zirra, A. *Jubileul Compozitorilor Români.* În: *Armonia,* VIII, 1, 2, 3, ianuarie-martie 1931, p. 13.

Scanned with OKEN Scanner

Socotind că nu-i locul să mai insistăm, vom încerca altă dată să căpătăm lămuriri.

Nu vom semna înainte de a înapoia d-lui Brăiloiu pentru mulţumirile aduse presei felicitările sincere ale acesteia pentru rara destoinicie cu care d-sa a împlinit timp de zece ani greaua şi prea delicata însărcinare de secretar general al Societăţii Compozitorilor Români"[92].

Concertul de la *Ateneul Român* din seara lui 9 ianuarie 1931 s-a deschis cu *Octuor* de Enescu, interpretat de Al. Theodorescu, L. Feldman, A. Sarvaş, I. Dailis, T. Popovici, L. Mendelsohn, I. Thaler şi G. Cocea, dirijor autorul. În programul concertului, G. Enescu era „şeful necontestat al şcoalei noastre muzicale moderne, fără îndoială cea mai strălucitoare întrupare a muzicei româneşti".

În continuarea programului, *Sonatina pentru pian* de M. Negrea, interpretată de Ana Voileanu Nicoară; melodiile *Printemps plein d'indolence, Le rideau de ma voisine, Le ramier, J'ai suspendu ma ceinture* de R. Cremer cântate de H. Lebell: *Sonatina pentru pian* de B. Bartók, interpretată de M. Cocorăscu. În caracterizarea compozitorului, Programul consemna: ...„În întreaga operă a lui Bartók se simte înrâurirea muzicii populare, îndeosebi a celei româneşti din Transilvania, alături cu cea ungară şi slovacă pe care a cules-o şi a studiat-o cu pătrunderea celui mai învăţat folclorist al timpurilor noastre". Sunt rânduri ce trădează stilul Secretarului General, devenit de-acum şi rectorul Academiei de Muzică Religioasă.

Au urmat *Cântecele populare armonizate pentru voce şi pian, Bate murgul din picior, Bolnavă mierla* şi *Sârbă* de C. Brăiloiu, interpretate de tenorul Stefanovici. Partida pianului a fost susţinută de A. Alessandrescu.

Programul concertului din 10 ianuarie 1931 a revenit coralei *Carmen,* dirijată de I. Chirescu, incluzând un florilegiu reprezentativ, grupat în trei categorii. Coruri religioase: I. Ghica Comăneşti– *Veniţi să ne bucurăm;* D. G. Kiriac – *Heruvic;* Gh. Cucu – *Răspunsurile.*

A doua categorie, coruri originale: D. G. Kiriac – *Morarul,* M. Bârcă – *Noi umblăm să colindăm;* I. Borgovan – *Cântec de Crăciun* şi I. Vidu – *Preste deal.* A treia categorie, prelucrări, I. D. Chirescu – *Nunta din Cana Galileii;* G. Galinescu – *Somnu îi, maică;* G. Dima – *Hai în horă;* E. Mandicevschi – *Of şi iară of;* G. Musicescu – *Ileană;* D. G. Kiriac – *Am umblat pădurile* şi *Din Imnul încoronării.*

Apare interesantă caracterizarea operei lui D. G. Kiriac. „Opera lui Kiriac a voit-o nu atât o mărturisire de sine, cât mai cu seamă o faptă cetăţenească. Cum însuşi spunea: Poporul, Şcoala, Biserica. Acestora s-a străduit să le dăruiască un cântec potrivit felului nostru de a fi şi a simţi,ferind sufletul românesc de o cotropire, într-o vreme când avântul obştesc spre noi chipuri de viaţă şi de gândire ameninţă să-l înăbuşe cu desăvârşire. De aceea Kiriac rămâne cu adevărat părintele cu duhul al generaţiei noastre muzicale".

„Operele corale ale compozitorilor noştri, scria Romeo Alexandrescu, sunt foarte caracteristic româneşti"[93].

Cel de-al treilea concert jubiliar a fost simfonic şi l-a susţinut *Filarmonica,* la pupitru aflându-se George Georgescu. A fost, cum s-a dorit, panoramic, foarte mozaicat. G. Enescu – *Rapsodia Română Nr. 2;* C. C. Nottara – *Preludiu;* T. Brediceanu – *Basarabească;* St. Popescu – *Horă;* A. Castaldi prezentat ca „cetăţean român" – *Tarantella;* S. Golestan – *Doïnes: La délaissé, La prommese* şi *Le baiser,* interpretate de Alice Viardot; G. Enacovici – *Sărbătoare câmpenească;* M. Jora – *Dansul florăreselor* din *La piaţă;* Th. Rogalski – *Înmormântare la Pătrunjel;* I. N. Otescu – *Preludiu* la actul al II-lea al operei *De la Matei cetire;* A. Alessandrescu – *Două melodii: Idylle triste, Chanson bleue,* solistă Alice Viardot; S. Drăgoi – *Cântec de nuntă;* Al. Zirra – *Scherzo;* M. Mihalovici – *Cortegiul divinităţilor infernale;* D. G. Kiriac – *Cântece populare armonizate: Haide, mândruţo, Cine trece pe uliţă?, Pe cărare sub un brad,* cu corala *Carmen* şi, în final, D. Cuclin – *Marş de încoronare.*

În cele trei concerte au răsunat creaţii datorate unui număr de numai puţin de 30 de compozitori, fiind foarte călduros aplaudate. S-a remarcat orientarea celor care au alcătuit programele către creaţii cu pregnant specific, care susţineau, cum ar fi spus C. Brăiloiu, „estetica naţională". „Aproape toate lucrările prezentate cu acest prilej au la bază inspiraţia specific românească sau reliefând şi cizelând vreo frântură de cântec popular sau (lucru de mai mare importanţă pentru viitorul nostru muzical), cristalizând din elementele caracteristic melodice, armonice şi ritmice ale muzicei populare, o formă cu totul nouă, care nu mai e, indiscutabil, legată de materialul primitiv şi de scurtă răsuflare al doinei şi horei, ci devine sinteza muzicală a sufletului românesc", constata Ana Voileanu Nicoară[94].

92. Sym. *Cronica muzicală. „Societatea Compozitorilor Români"* În: *Adevărul,* 44, 14427, 10 ianuarie 1931, p. 3.
93. Alexandrescu, R. *Concert coral.* În: *Universul,* XLIX, 9, 12 ianuarie 1931, p. 7.
94. Voileanu Nicoară, A. *Însemnări muzicale. Jubileul compozitorilor români.* În: *Societatea de Mâine,* VIII, 2, februarie 1931, p. 60.

Scanned with OKEN Scanner

Emițând considerații pe marginea celor trei concerte, Al. Zirra credea că literatura corală apare mai bine reprezentată. „Calitatea acestei literaturi e bună și susceptibilă la progres, mai ales genul bisericesc, prin creațiile lui Kiriac, Cucu, Chirescu și Musicescu, a ajuns la un apogeu. Genul popular poate să primească sugestii din occident, unde influența orchestrală se resimte în literatura corală modernă".

Din sfera muzicii camerale s-a remarcat *Octuorul,* „muzică pură". Datorită influenței moderne austriace, în *Sonatina* lui M. Negrea „melodia populară dispare". Cealaltă *Sonatină* ascultată, a lui B. Bartók, „are vădit o atmosferă românească".

Concertul simfonic favorizează, la rândul său, câteva idei. „Avem o școală curată românească, reprezentată prin Enescu, D. Kiriac, Al. Zira (se autonominalizează n.n.), S. Drăgoi, St. Popescu, T. Brediceanu. ...Aceasta ar corespunde cu ceea ce, în literatură, ar fi Sadoveanu. O alta, mai românească, e ilustrată de numele lui G. Enacovici, M. Jora, I. N. Otescu, Th. Rogalski, ei privesc în afară, aducând impresionismul și expresionismul, ceea ce în poezie ar fi I. Minulescu". Sesizează și o a treia linie, care nu are nici o tangență cu compoziția românească, având-i corifei pe M. Mihalovici, C. C. Nottara, S. Golestan. „Doinele dlui Golestan pot fi numite românești tot așa de bine cum ar fi afganistane, hinduse sau perugiene".

În felul lor, aceste direcții se pot asocia celor înfățișate de R. Alexandrescu și, mai ales, George Breazul, în ceea ce e considerat a fi filonul universalist și filonul național în componistica românească, operându-se cu nominalizări pentru ambele.

Îmbucurătoare erau, după Al. Zirra, în toate aceste direcții, talentele muzicale reale „susceptibile de evoluări spre mai bine" ....progresele sunt mari, deoarece în urmă cu un deceniu doar câțiva posedau cunoștințe temeinice de compoziție. Concluzia? „Indiferent de crezul artistic al acestor trei școli și de viitorul care va afirma trăinicia uneia sau a alteia, de la stilul clasic, romantic și până la atonalism, totul e accesibil puterii de asimilare a Românilor, toate secretele tehnicii artistice, sunt azi lucruri uzuale pentru compozitorii noștri, care le folosesc cu măiestrie"[95].

Aprecierile insidioase, caustice ale cronicarului *Adevărului* din nou s-au lăsat citite, el deplângând numărul restrâns al auditorilor: „Prin avântata fantezie a managerului societății, necesarul festiv a fost cât se poate de artistic, astfel arătat: o *butură* groasă de cetină de brad ornamenta latura scenei dinspre public, ca și când ar fi rezultat din măturarea efectuată după distrugerea unui imens pom de Crăciun, aceasta de un tradiționalism material tot atât de autohton ca și stilul muzical a mai bine de jumătate din programul executat. Fotoliurile goale păreau că roșesc de această masacrare a sincerității grandioasei solemnități"[96].

Cronica celui care semna cu pseudonimul Sym nu-i putea lăsa inerți pe conducătorii Societății; recidivând, a avut și conflicte cu D. G. Kiriac, astfel că s-a alcătuit o delegație cu P. Elinescu în frunte, decanul de vârstă, în locul președintelui care lipsea din țară, I. N. Otescu și C. Brăiloiu, publicându-se și un protest, „cât de categoric, dar moderat ca formă".

Acesta a fost găzduit în *Adevărul* în numărul din 18 ianuarie 1931, în care C. Brăiloiu apostrofează tonul denigrator și, deși se conducea după principiul „de a nu răspunde niciodată aprecierilor defavorabile asupra operelor muzicale înfățișate de ea publicului", totuși, nu putea să nu intervină. Căci, ...„Societatea are imperioasa datorie de a protesta cu toată energia atunci când se încearcă, prin ironii și persiflări gratuite, o știrbire a prestigiului său, dobândit cu prețul multor osteneli și, în ciuda multor greutăți, printr-o activitate dezinteresată ale cărei roade nu le poate nega nimeni".

Jubileul s-a încheiat printr-o recepție la Hotelul „Bulevard", la care au fost invitați toți membrii Societății. George Enescu n-a fost de față. Urări, toastări, petrecere prelungită până a doua zi.

Ecourile Jubileului s-au prelungit, în articole se regăsesc considerații pe marginea sa, a activității și rostului Societății. Romeo Alexandrescu subliniază că aceasta „vine la vreme să risipească ceața neorganizării și să contopească într-un bloc impunător pe reprezentanții muzicii românești, dându-le posibilitatea să-și unească străduințele pentru succesul întregii mișcări"[97].

Când se părea că euforia Jubileului era în toi, s-a primit vestea că Ministerul Artelor a suprimat subvenția acordată Societății. Prezent pe față, G. Enescu a recomandat să se întocmească un memoriu și să se ceară grabnic o audiență, ceea ce s-a și făcut. Totodată, G. Enescu, I. N. Otescu și C. Brăiloiu au făcut o vizită Regelui, informându-l asupra împlinirilor Societății.

95. Zirra, Al. Art. Citat.

96. Sym. *Cronica muzicală. Societatea Compozitorilor Români. Muzica de cameră.* În: *Adevărul,* 44, 14428, 11 ianuarie 1931, p. 3.

97. Alexandrescu, R. *Însemnătatea Societății Compozitorilor Români.* În: *Armonia,* X, 1, 2, 3, ianuarie-martie 1931, p. 11–12.

Scanned with OKEN Scanner

Constatându-se că nu s-au onorat datoriile pe linia drepturilor de autor internaționale, Președintele cere o procedură de urgență, drastică, în fața neregulilor care ne-ar compromite în ochii străinătății, fapt care duce la excluderea din Societate a editorului Mischowsky, N. Kanner, Nic. Kiriţescu, autori. În culpă era și Jean Feder, numai că înaintea luării unei decizii era necesară o discuție lămuritoare.

OFERTĂ DE PARTICIPARE LA SĂRBĂTORIREA LUI BÉLA BARTÓK

C. Brăiloiu a manifestat o constantă admirație pentru trei personalități din Societate: George Enescu, D. G. Kiriac și Béla Bartók, nelăsând să-i scape nici un prilej pentru a și-o reafirma. Ca atare, când Radu Urlăţeanu din Timișoara solicită *Societății Compozitorilor Români* să patroneze sărbătorirea lui Béla Bartók, cu ocazia împlinirii vârstei de 50 ani, el a acceptat fără ezitare, căci Bartók era un membru prețuit. Sărbătorirea implica dezvelirea unei plăci de marmoră la Sân Nicolau Mare, unde muzicianul a văzut lumina zilei, pe casa natală, și două concerte cu orchestra la Timișoara, B. Bartók, dându-și concursul în calitate de pianist. Unul era planificat la Arad. Solemnitățile ar fi purtat un caracter oficial, fiind invitate personalități marcante, Vasile Goldiș din partea ASTRA și Octavian Goga din partea *Academiei Române*. S.C.R. ar fi participat cu câțiva reprezentnți. R. Urlăţeanu era dispus să cedeze chiar și inițiativa organizării acesteia, ceea ce s-a și primit în ședința Comitetului din 6 februarie 1931.

Dar cine era Radu Urlăţeanu? Persoană foarte controversată, care s-a afirmat în calitate de cronicar muzical și apoi de dirijor la Chișinău, Cernăuți, București și Timișoara. Nu avea o pregătire muzicală recunoscută. Venit în capitală, a fost luat sub aripa ocrotitoare a lui Ionel Perlea pe timpul mandatului său la direcția *Opere Române;* acesta l-a numit director adjunct, dar nu a reușit să-l mențină, fiind înlăturat ca urmare a unor nereguli în gestiune.

La Timișoara, unde și-a găsit adăpost, a funcționat și ca dirijor, chiar organizator al *Orchestrei Municipale,* având idei, inclusiv pe aceea de a-l sărbători pe Béla Bartók, intrând în relații cu cercuri muzicale budapestane. Căsătorindu-se cu o cântăreață de operetă, a adus-o în orașul de pe malurile Begăi. Tentativa de sărbătorire nu s-a finalizat, fiind reluată după trei ani, când s-a declanșat un scandal de proporții.

REVINE MIHAIL ANDRICU ?

O ofertă de altă natură a venit din partea scriitoarei Smara Gheorghiu, care cerea instituirea unui premiu pentru muzica la poemele sale: *Fata lui Zamfir* și *Simfonia nupțială,* pentru care punea la dispoziție suma de 10.000 lei. Evident, s-a respins diplomatic această ofertă, Societatea neputând institui premii decât conform statutului. Dacă însă Smara Gheorghiu lansa concursul pe cont propriu, Societatea îi va sta la dispoziție, apreciind valențele muzicale ale manuscriselor primite.

Compozitorul M. Andricu se pare că nu se împăca cu situația de a se fi rupt de breaslă, dar nici nu voia să facă pasul de reconciliere. În schimb, declanșa hărțuieli, vizându-l pe cumnatul său, C. Brăiloiu. Adresează o scrisoare Comitetului, prin care dorește să cunoască dacă își însușește afirmația lui C. Brăiloiu făcută în expunerea din 9 ianuarie 1931, la care a asistat, și anume că defecțiunile manifestate în Societate sunt „neînsemnate", ceea ce consideră a fi jignitoare. Secretarul General apreciază că interpretarea textului era lacunară." Nu s-a vorbit de «defecțiuni neînsemnate», ci s-a spus că grație prezenței d-lui George Enescu în fruntea S.C.R. numărul defecțiunilor din Societate a fost neînsemnat". Ca atare, i se comunică lui M. Andricu faptul că C. Brăiloiu a vorbit, desigur, în numele breslei, al Comitetului.

Premiul de folclor nu a putut fi acordat din lipsă de lucrări relevante.

Programul editărilor avea de suferit din cauză că autorii nu încredințau manuscrisele promise la termenul stabilit. Așa a fost cu corul *Haz de necaz* de Gh. Cucu și *Menuet* de I. Scărlătescu, pe

Scanned with OKEN Scanner

care trebuia să-l depună Emil Monția. Cât privește *Madrigalul* de S. Golestan, acesta nu mai putea intra în discuții, fiind deja tipărit, iar Regulamentul excludea retipăririle.

Dată fiind prețuirea pe care Comitetul o nutrea pentru președintele George Enescu, s-a hotărât sărbătorirea sa cu ocazia atingerii vârstei de 50 de ani. În acest sens, urma să i se ceară acordul. Ideea cinstirii maestrului fusese exprimată de Liviu Artemie, la 12 martie 1931, sugerând ca întregul an să poarte „marca jubiliară a muzicii românești".

Lui M. Constantinescu i s-a reînnoit contractul, pe durată nelimitată, ca director al biroului de percepere ale drepturilor de autor, acesta „fiind singurul specialist în țară".

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1931

Cu 16 membri prezenți și 10 reprezentați prin procură, s-a ținut Adunarea Generală, la 23 aprilie 1931, în prezența lui George Enescu. Secretarul General a arătat în raportul prezentat că anul scurs a adus „unele evenimente fericite și altele nefericite".

Din prima categorie făceau parte obținerea înaltului patronaj al M. S. Regele Carol al II-lea, cu ocazia vizitei de la Sinaia a delegației alcătuite din G. Enescu, I. N. Otescu și C. Brăiloiu, care i-a înfățișat activitatea. A acceptat, spunând că este convins că în S.C.R. se fac lucruri „frumoase". Un alt eveniment fericit l-a constituit jubileul de 10 ani, marcat printr-o conferință, trei concerte și o broșură despre Societate. Era îmbucurător că opinia publică a acordat atenție sărbătoririi care a marcat roadele „netăgăduite ale activității S.C.R. timp de 10 ani".

În categoria evenimentelor nefericite intrau pierderea lui Ion Vidu, unul dintre cei mai devotați membri. Întrerupându-l pe C. Brăiloiu, G. Enescu a ținut să elogieze personalitatea defunctului, subliniind că nu a fost numai un compozitor de mare talent, dar și un om de inimă și unul dintre aceia care, alături de D. G. Kiriac, G. Musicescu și alții puțini, a contribuit la propășirea muzicii și a jucat un rol însemnat atât în viața artistică, precum și în cea morală a poporului nostru. Era, de fapt, o ofrandă adusă de Președinte întregii pleiade de compozitori precursori.

Nefericită era pierderea subvenției statului pentru editări, audițiile nemaiputând fi continuate, concertele jubiliare necesitând resurse financiare mari, astfel că nu s-au mai găsit mijloace financiare. Notabil apărea faptul că, în 1930, a văzut lumina tiparului prima partitură pentru orchestră, *Dansurile românești* de Th. Rogalski care va fi urmată de *Divertisment rustic* datorat lui S. Drăgoi.

S-au efectuat pași mari pe calea dotării Arhivei de folclor cu aparate și materiale. S-a ajuns la clarificarea metodei științifice de catalogare și clasificare, după criterii chibzuite, avându-se toate informațiile necesare cunoașterii vieții muzicale a poporului, prefacerea și circulația melodiilor. Această metodă a fost prezentată în mai multe rânduri în străinătate, „unde aprecierile au fost dintre cele mai elogioase".

Cu toată starea dificilă prin care trecea economia țării, încasările Societății s-au menținut; nu au crescut, dar nici nu au scăzut. Piedicile încă erau insurmontabile în perceperea drepturilor, guvernul neacordând întregul sprijin. Pe plan internațional, s-a constituit un așa-zis „Cartel", care includea societățile mari ce lăsau impresia că voiau să urmărească Societățile naționale, cum o demonstrau Elveția, Iugoslavia, Olanda. Inconvenientul era că, atunci când se va stabili jurisprudența societăților mari, să scadă supravegherea societăților mici, precum cea românească.

Îmbucurătoare era semnarea convenției cu marile case de filme americane în care se recunoaște explicit că dreptul de execuție nu este cuprins în contractele caselor editoare cu proprietarii de cinematografe, înlăturându-se, în acest fel, un litigiu periculos.

S-a purces la alegerea a doi noi membri în Comitet pentru locurile vacante prin decesul lui I. Vidu și demisia lui I. Perlea. De fapt, nici nu era vorba de alegere, întrucât I. Vidu reprezentase Banatul, astfel încât numai S. Drăgoi putea fi ales, ceea ce s-a și aprobat. Cât privește locul lui I. Perlea, acesta revenea de drept lui D. Cuclin, reîntors recent din Statele Unite ale Americii, reluându-și locul în care fusese ales. Cât privește alegerea cenzorilor, rezultatul votului se configura astfel: P. Elinescu – 28 voturi, C. C. Nottara – 22, E. Monția – 12, St. Popescu – 9, I. Borgovan – 6, I. Bohociu – 5. Primii trei au intrat în Comisie.

Scanned with OKEN Scanner

I. Bohociu a stăruit să fie omagiată amintirea lui Ion Scărlătescu printr-un concert. C. Brăiloiu a recunoscut că acest compozitor nu este cunoscut, dar nu va fi uşor de organizat un asemenea concert. Dar Societatea, aşa cum a procedat şi în alte cazuri, „... îşi va aduce aminte de înaintaşi".

Când C. Brăiloiu a informat Adunarea Generală că Preşedintele George Enescu împlineşte 50 de ani, asistenţa s-a ridicat în picioare, aclamându-l îndelung, rugându-l să-şi dea concursul pentru un concert festiv. George Enescu a spus că mai potrivit ar fi dacă fondurile necesitate ar fi mai judicios cheltuite cu organizarea unui concert în care s-ar programa „opere inedite de autori tineri". Totuşi, se va conforma hotărârilor Adunării, care aplaudă cu satisfacţie.

NOUL SEDIU

Societatea şi-a găsit un sediu corespunzător, în care s-a şi mutat, strada Lipscani nr.110, Piaţa Sf. Gheorghe, unde ocupa două etaje, cu *Arhiva de folclor.* S. Drăgoi a adresat felicitări pentru această mişcare.

A. Alessandrescu informează Comitetul că nu mai este de actualitate referatul asupra cererii de admitere a lui Cornel Givulescu, deoarece acesta îşi retrăsese dosarul. S-a spus însă că prefaţa la corurile prezentate avea un caracter „agresiv". D. Cuclin însă recomandă să nu se ţină seama de aceasta şi să se dea curs cererii, dacă solicitantul revine asupra ei.

Hărţuielile din partea lui M. Andricu continuau, ceea ce l-a determinat pe vicepreşedintele I. N. Otescu să propună ca să nu i se mai răspundă la scrisori.

Micile chestiuni ce presupuneau rezolvări operative abundă pe agenda Comitetului. Astfel, s-au propus la tipar coruri semnate de S. Drăgoi, M. Jora, D. G. Kiriac, ca şi I. Ghica Comăneşti care îşi asuma preluarea cheltuielilor. Pe coperta editărilor membrilor aderenţi se va trece în viitor: „Din repertoriul administrat de S.C.R."

Date fiind greutăţile întâmpinate în perfectarea drepturilor de autor, s-a recurs şi la pârghiile oferite de o nouă reţea, I.B.A., Societatea *Edifo,* care ar putea duce la un control mai riguros al taxelor percepute asupra plăcilor de gramofon, mai ales că participarea Societăţii era gratuită.

DEMISIA LUI ION BORGOVAN

Comitetul din 14 iulie a fost confruntat cu o nouă scrisoare de demisie, venită din partea lui Ion Borgovan, care acumulase mai multe nemulţumiri, paharul vărsându-se cu prilejul votului noilor cenzori, când n-a fost ales. Deoarece nu depusese scrisoarea de demisie Secretarului General, neîndeplinindu-se formalităţile încetăţenite, discuţiile nu aveau obiect. În tot cazul, s-a considerat că acuzaţia înlăturării deliberate nu se fonda pe nimic concret, mai ales că Adunarea Generală i-a încredinţat mandatul de cenzor şapte ani la rând. Apoi, pe lista propusă de Comitet figura şi numele său. Era adevărat că C. Brăiloiu a deţinut 11 procuri, deci, 11 voturi, însă acestea nu aveau rolul decisiv.

C. Brăiloiu cunoştea natura unor nemulţumiri ale lui I. Borgovan, invitându-l să le facă cunoscute Adunării Generale, însă nu participase. În nici un caz nu puteau fi acceptate acuzaţiile de incorectitudine în gestiune, mai ales că semnătura lui I. Borgovan se putea citi pe toate actele verificate de către cenzori. În consecinţă, decizia finală o va lua preşedintele, când se va întoarce în ţară.

Jora pare să ia partea lui I. Borgovan, admiţând că nu este corect ca unui membru să i se acorde mai multe procuri. Brăiloiu a admis că ar putea fi vulnerabilă Societatea la acest capitol şi, pentru lămurirea chestiunii, a cerut un referat din partea contenciosului.

În perioada următoare, I. Borgovan mai adresează trei scrisori preşedintelui şi, în copie, unor membri ai Comitetului. Insistă asupra demisiei pe motiv că ar fi fost scos din comisia de cenzori şi lansează învinuiri asupra gestiunii. Adevărat, o recunoaştere corectă dar „nechibzuită şi capabilă de a duce la un faliment atât moral cât şi material". Era o acuzaţie de risipă pe care dorea să o discute

Scanned with OKEN Scanner

numai Adunarea Generală, deoarece nu avea încredere în Comitet. La Adunare va participa. Dacă nu se va da curs cererii sale privitoare la discutarea acuzației, își menține demisia.

I. N. Otescu infirmă pretinsele nereguli financiare, mai ales că gestiunea fusese apreciată ca fiind corectă, aprobată de Adunarea Generală și de cenzorul I. Borgovan. Totodată, stăruitor, a fost invitat la ultima Adunare Generală de către Secretarul General, dar nu a catadixit să participe. Acum refuză să apară în fața Comitetului. Cât privește acuzațiile de înlăturare ele sunt neavenite, votul spunându-și cuvântul.

De fapt, la mijloc era vorba de altceva, o nemulțumire de altă natură. Apropiindu-se termenul de încetare al contractului de închiriere cu proprietarii blocului „Adriatica", I. Borgovan a oferit Societății un apartament în imobilul său, mai ieftin, însă mai puțin spațios, încercând să-l câștige de partea sa pe M. Constantinescu printr-un comision, fapt adus imediat la cunoștință vicepreședintelui și Secretarului General, ceea ce I. Borgovan nu a negat. În consecință, alegațiile sale puteau fi interpretate drept încercări de discreditare a acelora, „pe a căror muncă Societatea trăiește și lucrează". Afirmații de tipul că Societatea trebuie să rămână „săracă și curată", că urmărește prin biroul de percepere „socoteli negustorești" sunt de natură să discrediteze pe cei care trudesc la bunul mers al Societății. Acuzațiile neavând bază legală, fiind de natură a clătina încrederea de care s-a bucurat conducerea Societății până acum, atât I. N. Otescu cât și C. Brăiloiu consideră că sunt îndreptățiți să ceară asimilarea afirmațiilor lui I. Borgovan cu acele acțiuni potrivnice intereselor Societății, pentru care Statutele prevăd sancțiunea excluderii. La insistențele împăciuitoare ale Președintelui, care susține acceptarea demisiei, cei doi renunță la cererea excluderii.

G. Enescu dorește să dea o explicație, prin care arată că simpla sa prezență, ca și a celorlalți membri este o suficientă chezășie de corectitudine absolută. În consecință, s-a admis demisia lui I. Borgovan din Societate.

La propunerea Societății Internaționale a drepturilor de autor, care recomanda secțiunilor naționale, la cererea americană, unele modificări în Statut, C. Brăiloiu reacționează vehement, invocând tocmai absența spiritului internațional din intenția americanilor. De fapt, acesta a reprezentat și obiectul întâmpinării secțiunii românești chiar din anul Festivalului ținut la Geneva, fapt pentru care Comitetul nu mai avea nimic de spus.

Nici relațiile cu S.I.M.C. nu excelau, ceea ce se putea observa cu ușurință din simplul fapt că muzica românească nu intra în programele Festivalurilor anuale de muzică contemporană. Nici în 1931 nu s-a produs vreo schimbare. În *Rampa* apare un articol care critica, într-un fel, conducerea Societății că nu reușește să dezamorseze această situație, nereușindu-se fructificarea avantajelor pe care o atare tribună de afirmare le oferea. „Această permanentă absență a României de la manifestările internaționale de muzică nouă este resimțită cu durere de acei care cunosc valoarea producției noastre contemporane și importanța propagandei artistice românești dincolo de hotare"[98].

M.S. REGELE OFERĂ SPRIJIN

Toamna anului 1931 n-a fost prea generoasă. Doar o întâlnire a Comitetului și Festivalul care-l sărbătorea pe Președintele George Enescu, la împlinirea vârstei de 50 de ani.

Fiind invitat la masă la Palat, George Enescu a profitat de ocazie și a înfățișat diferitele aspecte ale activității Societății, cu accent asupra greutăților prin suprimarea subvenției, care ajuta la editarea partiturilor. M.S. Regele Carol al II-lea a oferit cu acel prilej, din caseta sa particulară, 200.000 lei, ca un început făcut în vremuri în care intervenția bănească a statului era cu neputință. Unele guri rele, referindu-se la acest gest, afirmau că n-a fost decât o promisiune înșelătoare.

Noii membri, Ion Hartulari-Darclée și Iosif Paschill, întăreau falanga celor activi. Și cererea de primire a lui Alfred Mendelsohn s-a acceptat, în principiu. Primirea definitivă se va efectua numai după terminarea studiilor muzicale. Admiterea membrilor aderenți însă se înăsprește, condiționându-se de susținerea unui examen cu două probe: realizarea unui bas și armonizarea unei melodii.

98. Artemie, L. *Veșnica absență*. În: *Rampa*, XVI, 1061, 6 august 1931, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

La capitolul editării, i s-a aprobat lui Al. Zirra tipărirea *Sonatei pentru vioară și pian,* al cărei cost însă n-a mai putut fi acoperit. S-a admis ca Societatea să preia partiturile tipărite ale lui George Enacovici, care le cedează; pe fiecare exemplar se va lipi o etichetă cu inscripția „Primit în editura S.C.R.".

S-a hotărât invitarea presei la *Festivalul George Enescu* în care se preconiza înscrierea pe afiș a *Simfoniei a III-a* și „o simfonie inedită".

Pentru dezvelirea unui bust D. G. Kiriac, Comitetul a alocat suma de 5.000 de lei. Lui Leon Algazi, stabilit în capitala Franței, i se încredințează, ceea ce de mult visa Stan Golestan, reprezentarea *Societății Compozitorilor Români* în raporturile cu S.A.C.E.M.

Din partea lui Gociu și Olber (?) s-a primit o ofertă de 120.000 de lei pentru a se înființa o întreprindere de film sonor, prin instalarea unui mic studio. Brăiloiu era cucerit, căci întrevedea posibilitatea efectuării unor filme folclorice ca și înregistrarea unor creații semnate de autori români, cu prioritate. În consecință, oferta s-a acceptat, inițiindu-se tratative mai concrete.

CONCERTELE GEORGE ENESCU

N-a fost dat să fie ceea ce s-a plănuit, un Festival, adică un concert simfonic. În cele din urmă, în cinstea lui George Enescu, pe care Societatea ținea să-l omagieze pe măsura anvergurei personalității sale, s-au organizat trei concerte. Era un admirabil omagiu adus celui mai însemnat muzician al țării.

Deoarece orchestra *Filarmonicii* era aceeași cu orchestra *Operei Române,* programul ei era extrem de încărcat, fiind administrată de impresarul Jean Feder. La solicitarea lui George Enescu de a i se pune la dispoziție orchestra pentru un concert, s-a răspuns negativ, declanșându-se un scandal în presa timpului. Într-adevăr, nu era de conceput ca cel mai renumit muzician român să nu aibă, într-un moment deosebit al vieții, accesul la pupitru. Cu atât mai mult, cu cât orchestra primea din fonduri publice sume considerabile. Jean Feder doar le gospodărea. În plus, respectivul concert se închiria, însă nu se găsea un spațiu liber. Din luna iunie, impresarul lui George Enescu încerca fără succes să obțină orchestra. Cererea s-a reformulat în luna septembrie, insistându-se să i se pună lui Enescu orchestra la dispoziție în perioada care-i era convenabilă, când se găsea în România: 24 octombrie – 6 decembrie; dar „Fundația Marele Voevod Mihai", care patrona orchestra, reiterează refuzul.

Presa vuiește. Enescu nu se lasă, intervine la Ministerul Presei, ceea ce amplifică vâlvătăile, mai ales că muzicianul deplângea situația creată, la *Filarmonică* devenind imposibile manifestările artistice naționale, „... în afară de sfera de afaceri comerciale a d-lui Feder"[99].

Cum era de așteptat, în cele din urmă s-a ajuns la rezolvarea cererii, acordându-se trei concerte simfonice, organizându-se trei *Festivaluri.*

Anterior, a avut loc un Concert de muzică de cameră, care a prilejuit reaudierea *Sonatei pentru pian și vioară Nr. 3,* deschizând seria manifestărilor sărbătorești.

La 10 noiembrie 1931 s-a desfășurat primul Concert simfonic susținut de orchestra *Filarmonică,* dirijată de George Enescu. Era un *Festival* în care au răsunat: *Suita pentru orchestră Nr. 1, Simfonia Nr. 1* și *Rapsodia Română Nr. 1.* Succes mare: „Orchestra Filarmonicii a realizat, cu admirabilă devoțiune și într-o atmosferă cu adevărat festivă, toate intențiunile compozitorului-interpret, dându-i-se acestei seri proporțiile unui mare eveniment, la care publicul a contribuit cu o grandioasă manifestare pentru maestrul sărbătorit"[100].

Al doilea concert festiv, din seara de 24 noiembrie 1931, a cuprins: *Rapsodia Română Nr. 2, Suita pentru orchestră Nr. 2* și *Poema Română.* În mod deosebit a fost apreciată această ultimă lucrare, de tinerețe, căci ea „consemna apariția în muzică a celui dintâi geniu românesc.

Sentimentul acesta a vibrat aseară în ovațiile delirante ale asistenței"[101].

La sfârșitul acestui concert, la care a participat și familia regală, i-au fost conferite maestrului sărbătorit decorațiunile: *Crucea României* și *Meritul Cultural* clasa I.

---

99. * * * *Jubileul maestrului George Enescu. Un conflict cu Fundația „Marele Voevod Mihai".* În: *Dimineața,* XXVII, 8897, 1 octombrie 1931, p. 3.

100. Artemie, L. *Cronica muzicală. George Enescu dirijează propriile sale compoziții.* În: *Rampa,* XVI, 4146, 15 noiembrie 1931, p. 4.

101. E.D.F. *Concerte. Al doilea concert George Enescu.* În: *Lupta,* 3017, 26 noimebrie 1931, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

În seara de 1 decembrie 1931, George Enescu a apărut la pupitru pentru al treilea concert festiv, în care s-a manifestat în postură de violonist. În program: J. S. Bach – *Concert pentru vioară și orchestră Nr. 2*, solist G. Enescu, dirijor I. N. Otescu; G. Enescu – *Simfonia concertantă pentru violoncel și orchestră*, solist George Cocea, dirijor compozitorul; L. van Beethoven – *Concert pentru vioară și orchestră*, solist George Enescu, dirijor George Georgescu.

Concertele aniversare, potrivit lui Liviu Artemie, „... au fost cele mai înălțătoare manifestări ale geniului muzical național și au reprezentat un punct culminant în viața noastră muzicală"[102].

Aceste concerte jubiliare s-au organizat cu concursul *Societății Compozitorilor Români*. Cum se poate deduce, s-au depășit prevederile inițiale. Însă nu s-au prezentat nici *Simfonia Nr. 3* și nici aceea promisă „inedită simfonie".

1932

CONCESIILE NU INTRAU ÎN DISCUȚIE

Exigența în rezolvarea cererilor de admitere continua să facă ravagii printre aspiranți. Nici personalitățile nu erau scutite de sitele analizării lucrărilor. Așa a fost și cu Iosif Velceanu, dosarul fiindu-i încredințat unui membru pentru analiză, după care se punea în discuția Comitetului. La întâlnirea Comitetului din 20 martie 1932, Timotei Popovici și Nicolae Oancea au devenit membri activi.

S-a readus în discuție publicarea *Sonatei pentru vioară și pian* de Al. Zirra și, stupoare, s-a constatat că respectiva compoziție nu a urmat traseul acreditat. Ca atare, nu s-a adoptat nici o hotărâre până când compozitorul nu va prezenta partitura Comitetului.

Dimitrie Dinicu, profesorul de violoncel, se adresează Societății pentru a i se cumpăra exemplare din *Metoda* sa, tocmai editată. Dar cererea nu a fost onorată, nefiind în concordanță cu statutele. Au apelat pentru ajutoare și membri ai *Sindicatului Artiștilor Instrumentiști*, dar asemenea gesturi nu intrau în orbita Societății.

Revine în atenție contractul dintre Societate și Radiodifuziune privind plata drepturilor de autor, nemaiputându-se accepta plata unei sume globale, convenindu-se, după lungi negocieri, taxa de 1% asupra încasărilor, atâta timp cât nu se vor depăși cu mult sumele percepute, adică 15.000 de lei, corespunzând procentului de 1%. Pe viitor, va trebui apropiată suma plătită de o cotă normală, ceea ce va însemna că se va putea trece la procentul de 2%.

Astfel că, în 1932, încasează după procentul de 1%, ceea ce însemna 15.000 lunar. Depășirile bugetare se vor încasa cu 2%. Pentru anul 1933 s-a perceput un procent de 2,50%, dar Radiodifuziunea nu a acceptat decât 15.000 lei lunar.

Un concert coral de muzică românească a fost organizat în seara de 27 martie 1932, cuprinzând creații religioase semnate de D. G. Kiriac, inclusiv fragmente din *Liturghia psaltică*, B. Anastasescu, I. D. Chirescu, Gh. Cucu. Un fapt inedit, corul a fost dirijat de C. Brăiloiu. Se concretiza astfel inițierea unei noi preocupări a Societății, valorificarea muzicii religioase de rezonanță bizantină. Era prezent Patriarhul Miron Cristea, felicitându-l, în final, pe C. Brăiloiu pentru interesul manifestat „pentru introducerea cântării bizantine în biserica noastră"[103].

102. Artemie, L. *Muzica originală în fața crizei artistice internaționale*. În: *Rampa*, XVII, 4186, 2 ianuarie 1932, p. 1–2.

103. * * * *Concertul de muzică bizantină de la biserica Rusu*. În: *Universul*, XLIX, 67, 29 martie 1932, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

O NOUĂ DEMISIE – DIMITRIE CUCLIN

Întrunirea Comitetului din 4 aprilie 1932 nu s-a soldat numai cu primirea ca membru activ a lui Constantin Bobescu, ci şi cu demisia lui D. Cuclin, prezent aici, şi cu care se purtase o corespondenţă întreagă pe teme ce priveau nemulţumirea sa subiectivă, şi anume că Societatea nu a luat atitudine când i s-a conferit decoraţia *Meritul Cultural* clasa a II-a care, după opinia sa, nu era o distincţie, ci o ofensă.

Zadarnice s-au dovedit străduinţele membrilor Comitetului. G. Enescu lipsea să-l convingă, să-l facă să înţeleagă că este un semn de preţuire. Atât I. N. Otescu, cât şi C. Brăiloiu i-au demonstrat că intervenţia Societăţii într-o asemenea situaţie era cu neputinţă, deoarece ar fi creat situaţii delicate, defavorabile nu numai breslei, dar şi celui în cauză. Apoi, ce „apărare" ar fi fost aceea împotriva unui gest care, oricum, înseamnă apreciere, deci o intenţie măgulitoare? În plus, decorarea nu era o treabă ce intra în atribuţiile Societăţii. Menţinându-se pe poziţie, în cele din urmă, D. Cuclin a părăsit întrunirea forului de conducere, anunţând că se consideră demisionat.

Numărul cererilor de înscriere, pentru a fi programaţi în concertul simfonic organizat de Societate, fiind mare, s-a găsit de cuviinţă că singura modalitate corectă era desemnarea unei comisii care să stabilească prioritătile şi să decidă, formată din A. Alessandrescu, G. Enacovici, M. Jora şi I. N. Otescu.

Este interesant de observat că se păstra nota de obiectivitate a Comitetului şi în situaţii care îl priveau pe Secretarul General. Când aceasta a cerut înscrierea pentru editare a *Spitalului amorului,* a cântecelor pe care le armonizase din această celebră antologie a lui Anton Pann, Comitetul a amânat luarea unei decizii, G. Enescu se exprimase că doreşte să fie de faţă atunci când se vor recomanda la tipar noi titluri. Nici *Elegie Română* de Petre Elinescu nu a fost recomandată până la întrunirea prezidată de George Enescu.

NOI CONCERTE

După concertul de muzică religioasă de sorginte bizantină, susţinut în incinta Bisericii Rusu, la care a asistat şi M.S. Regina, au urmat altele, primul fiind cameral şi în care s-au cântat: Th. Fuchs – *Sonata pentru violoncel şi pian;* R. Alexandrescu – *Suita pentru pian;* M. Mihalovici – *Suita pentru oboi şi pian;* C. Brăiloiu – *Cinci cântece populare* culese de Anton Pann, transcrise de I. D. Chirescu; C. C. Nottara – *Suita pentru pian Nr. 1.* Au interpretat Madeleine Cocorăscu, Th. Fuchs, R. Alexandrescu, C. Brunetti, C. Brăiloiu, pian, Evantia Costinescu, R. Salvadore, oboi şi S. Seidmann, violoncel.

„Aşadar, astăzi, pe lângă o producţie componistică dezvoltată, s-a format şi publicul, care se interesează de ea...

Încet, încet, se desenează, se înfiripează posibilităţile de exprimare într-un limbaj propriu a şcoalei muzicale române"[104].

Două concerte simfonice au putut fi oferite prin Fundaţia „Marele Voevod Mihai", cu mare cheltuială. Publicul nu frecventa asemenea manifestări, criza economică era în plină desfăşurare, astfel că, „... spezele fiecărei audiţii trebuie socotite ca un deficit net".

Primul concert, dirijat de I. N. Otescu, din 17 aprilie 1932 a fost consacrat muzicii contemporane italiene şi a înscris pe afiş: Sinigaglia – *Uvertura Le baruffe chiozotte;* A. Casella – *Scarlatiana,* solist Carlo Brunetti; Martucci – *Nocturnă şi Noveletta;* De Sabata –*Juventus,* poem simfonic. Dirijorul I. N. Otescu „a izbutit să realizeze în condiţiuni alese o binevenită apropiere artistică, un pas către cunoaşterea reciprocă a bunurilor componistice ale celor două ţări"[105].

104. Nottara, C. C. *Cronica muzicală. Audiţiunea „Societăţii Compozitorilor Români".* În: *Dimineaţa,* 28, 9092, 17 aprilie 1932, p. 3.

105. Alexandrescu, R. *Cronica muzicală. Concertul de muzică italiană.* În: *Universul,* XLIX, 109, 20 aprilie 1932, p. 8.

Scanned with OKEN Scanner

După o săptămână, la 24 aprilie 1932, a avut loc al doilea concert simfonic dedicat creației românești; dirijor A. Alessandrescu. Au fost cântate: R. Cremer – *Sora păzitoare,* poem simfonic; Al. Zirra – *Poem simfonic pentru pian și orchestră,* solistă Aurelia Cionca; Th. Rogalski – *Două capricii pentru orchestră,* dirijor autorul; S. Drăgoi – *Divertisment rustic* și S. Golestan – *Rapsodia Română.*

În comentariul său, R. Alexandrescu nu pare încântat: „Ca în toate timpurile și ca oriunde, s-au compus, desigur, și lucrări mai puțin semnificative". El elogiază însă, „opera susținută de S.C.R., o grupare înaintat organizată și intens activă"[106]. Cele mai bine primite compoziții au fost ale lui Th. Rogalski și S. Drăgoi. În schimb, lipsa unității stilistice apărea vizibilă în *Sora păzitoare*[107]. Iar *Poemul* semnat de Al. Zirra „păcătuiește prin sărăcia și deruta orchestrației, deși motivele alese se pretează la fericite prelucrări sonore"[108].

Supărat că n-a fost și el programat în acest simfonic, C. Bobescu a recurs la o procedură neobișnuită, exprimându-și dezamăgirea, într-o scrisoare găzduită în ziarul *Dimineața*[109], că poemul său simfonic *Fatma* nu a mai apărut pe afiș, deși se anunțase până și în revista *Radiofonia* (Nr. 187).

Adevărul era că, în procesul selectării partiturilor pentru simfonic, Comisia desemnată nu a reținut poemul simfonic, deoarece, cum s-a exprimat A. Alessandrescu, „erau preferate creațiile «în stil național de factură cât mai modernă»". Or, C. Bobescu socotea că neselectarea îi aducea un „prejudiciu moral"...

Protestul, scrisoarea publică erau un afront la adresa Comitetului, a comisiei, devenind un „incident". Întrucât C. Bobescu fusese de curând admis în rândurile membrilor, Secretarul General interpretează cererea de primire ca făcută din „rațiuni practice", procedându-se cu obiectivitate. Selecția făcută, în nici un caz, nu a fost arbitrară. În orice situație, un membru al Societății, aprecia C. Brăiloiu, nu se cuvenea „să protesteze împotriva ei, fără a se face vinovat de o dăunare a intereselor ei". În consecință, s-a considerat necesară aplicarea unei sancțiuni, „cel puțin un avertisment", ceea ce s-a și întâmplat.

Și Ioan Bohociu s-a simțit nemulțumit că numele său n-a figurat pe afișul aceluiași concert, cu atât mai mult cu cât mai trecuse printr-o situație similară, el fiind propus și pentru concertul jubiliar, fără să fie însă finalmente cântat. Era în discuție concertul din 1930. La întrebarea lui, de ce nu a fost programat atunci, i s-a promis că va fi reprogramat cât mai curând. Deși se considera a doua oară frustrat, înțelege să se adreseze numai Adunării Generale și nicidecum prin intermediul presei.

RITUALUL ADUNĂRII GENERALE – 1932

Inspectoratul General al Jandarmeriei, prin Ordinul-Circulară din 16 aprilie 1932 nu aprobă organizarea de concerte, festivaluri, serbări cu muzică până nu se obține avizul scris al reprezentanților *Societății Compozitorilor Români.* Era o întregire a autorității Biroului de percepere, căci prin Ordinele 42, din 1929, și 3656, din 1931, ale Ministerului de Externe, referitoare la concursul ce autoritățile urmează să-l acorde S.C.R. pentru respectarea dreptului de autor, se completase legislația și, concomitent, obține un nou pas pe linia respectării convențiilor cu străinătatea. În acest context, orice manifestare muzicală trebuia să beneficieze, în prealabil, de autorizația factorilor Societății, ceea ce însemna taxarea potrivit cu normele adoptate.

Se încetățenise de-acum ca evenimentele Societății să fie programate după calendarul lui George Enescu, adică atunci când președintele se afla la București. Era și un semn de condescendență, autoritatea sa fiind absolută. Altfel spus, breasla avea nevoie de cuvântul său, de încuviințarea sa, de implicarea Președintelui în toate chestiunile. Cu atât mai mult cu cât regulamentul prevedea că, în situații echivoce, cuvântul Președintelui era decisiv.

106. Alexandrescu, R. *Cronica muzicală. Concertul simfonic organizat de Societatea Compozitorilor Români.* În: *Universul,* XLIX, 117, 28 aprilie 1932, p. 6.

107. Al. P. *Cronica muzicală. Concert de muzică românească organizat de Societatea Compozitorilor Români.* În: *Rampa,* XVII, 4282, 27 aprilie 1932, p. 4.

108. Grindea, M. *Concerte... Filarmonica. Concert S.C.R.* În: *Lupta,* XI, 3144, 27 aprilie 1932, p. 3.

109. * * * *În jurul unui poem simfonic. Scrisoarea lui C. Bobescu.* În: *Dimineața,* XX, 2099, 24 aprilie 1932, p. 11.

Scanned with OKEN Scanner

Cei doi strategi și factori dinamizatori ai Societății aveau nevoie mereu de președinte, în felul său scutul protector, nu numai în relațiile cu colegii, dar mai ales cu autoritățile.

Ca regulă, George Enescu prezida Adunările Generale, le deschidea solemn, după care se lăsa flancat de către cei doi care preluau inițiativa, fideli colaboratori, îndeosebi Brăiloiu, eminența cenușie a falangei compozitorilor români, constituiți în Societate.

Întrucât sistemul reprezentării prin procură începuse să se clatine, va deveni ceva obișnuit ca prima convocare să fie ratată, neîntrunindu-se numărul necesar de membri, după cum prevedea Statutul. Așa încât Adunarea Generală s-a ținut la 14 mai 1932, la a doua convocare, în care Brăiloiu a prezentat raportul; apoi s-a discutat și aprobat bilanțul anului precedent.

Ca realizări, în prim-plan s-au situat tipăriturile cu fondurile Societății și cu participarea financiară a autorilor, în unele cazuri. Surprinde numărul mare de titluri editate, dar care nu trecuseră prin furcile Comitetului. De asemenea, surprind numeroasele titluri semnate de S. Drăgoi, adevărat, era momentul său cel mai strălucitor, premiera *Năpastei* aducându-i multă popularitate. Stabilit în capitala Banatului, S. Drăgoi era foarte prețuit de C. Brăiloiu. I s-au tipărit *Divertismentul rustic, Suita de dansuri,* pentru pian; *Două colecții de cântece și dansuri populare, Acestea zice Domnul,* antifonar pentru voce, violoncel și pian; *Coruri mixte și bărbătești.* Au mai fost editate *Șase cântece pentru copii* de I. Ghika Comănești, *Culegere de balade populare* și primul studiu de etnomuzicologie, demonstrând interesul pentru acest domeniu de gândire muzicală, cu titlul: *Metoda de folklore,* semnatar fiind C. Brăiloiu, platforma științifică acreditată în *Arhiva de folclor* a Societății. Era, în fapt, conferința cu acest titlu susținută la Paris în 1931, martie.

Anul 1932 însemna, într-adevăr, un succes pe tărâm folcloric deoarece s-a definitivat metoda de cercetare, de culegere, pe baza experienței câștigate în decursul câtorva ani. Era anul când s-a realizat și un film sonor folcloric, cu „muzică bucureșteană", ca și înregistrări de muzică populară model, cu aparatura casei *Columbia.* Totodată, s-au tras discuri de gramofon după cilindrii de fonograf. George Enescu s-a arătat interesat de aceste înregistrări și a cerut să fie întreruptă darea de seamă pentru a se asculta de către toți membrii prezenți cântecele și jocurile înregistrate. Era o demonstrație spontană, comoara de cântece și jocuri aflată în *Arhivă* fiind destinată creatorilor, informării lor, fondul din care să-și extragă materialul muzical pentru viitoarele partituri.

S-au dat patru concerte, însă numărul acestora era considerat mic. Continua să se organizeze Biroul de percepere a drepturilor de autor, să-și perfecționeze metodele, și, mai ales, contactul cu terenul. Veniturile erau amenințate de criza economică, reușindu-se menținerea parametrilor pe linia de plutire. Cheltuielile de percepere continuau să fie mari, sumele repartizate compozitorilor se situau la cote inadmisibil de mici, de scăzute. Au fost deschise 310 acțiuni judecătorești. S-au repartizat 4.490 de programe, s-a purtat o corespondență astronomică, 12.330 de scrisori. Cu excepția unui singur proces, pierdut dintr-un viciu de formă, toate au fost câștigate, meritul revenindu-i avocatului D. I. Devesel, un apărător destoinic al intereselor Societății. Cel mai greu proces l-a avut Societatea cu distribuitorii filmelor sonore...

Raportul cenzorului Petre Elinescu a dus la descărcarea financiară a Comitetului. Alegerea noului Comitet a demarat cu intervenția lui George Enescu, care a elogiat eforturile depuse de către toți membrii, de conducerea care se menținea de la înființarea Societății, remarcând, în mod special, dăruirea Secretarului General. Președintele mai spunea că s-a convins de renumele câștigat de Societate în străinătate. Pentru a se menține continuitatea frumoasei munci de până atunci, George Enescu propune ca vechiul Comitet să fie reales, completându-i-se numai locul rămas vacant prin demisia lui D. Cuclin. A. Alessandrescu și M. Jora n-au împărtășit această opțiune. Secretarul General a cerut Adunării să voteze propunerea lui George Enescu de a se alege vechiul Comitet, ceea ce s-a votat, prin ridicare de mâini, cu mare majoritate. Trecându-se la alegerea unui membru pe locul vacant lăsat de D. Cuclin, Gheorghe Cucu a avut câștig de cauză cu 9 voturi. Au mai primit voturi Th. Rogalski – 5 și C. C. Nottara – 4.

În comisia de cenzori au fost desemnați E. Monția, P. Elinescu și Th. Rogalski, propus de I. N. Otescu, în locul lui C. C. Nottara care nu a mai dorit să candideze.

Cât privește programul viitor de activitate, s-a hotărât menținerea coordonatelor, recomandându-se „mai mare întindere... în conformitate cu dispozițiile Societății, în conformitate cu dispozițiile statutare și cu tradiția instituției".

Scanned with OKEN Scanner

LĂSĂMÂNTUL CREMER

Comisia numită pentru aprofundarea lăsământului Cremer a ajuns, după discuții purtate cu părinții compozitorului defunct, la constituirea unui premiu de compoziție care să poarte numele „Robert Cremer", în valoare de 8.000 de lei. Vila de la Predeal va fi destinată „pentru muzicienii săraci, care scriu muzică mai ales", ceea ce înseamnă, cu prioritate pentru compozitori. Actele pentru aceasta vor fi terminate peste câțiva ani, fiind lăsată în custodia Ministerului Artelor.

Dorința lui Cremer era ca premiul instituit să fie acordat de juriul pentru concursul la Premiul „George Enescu", ceea ce ridica oarecare probleme de suprapunere...

Pe făgașul croit prin donația lui Robert Cremer, vor veni, în cursul anilor, alte donații din partea unor membri marcanți, înzestrând Societatea, biblioteca, mai ales. Astfel, I. Bohociu, prin testament, a lăsat breslei nu numai manuscrise, dar și piane, George Breazul prin soția sa Georgeta, o inestimabilă bibliotecă, cu dulapurile aferente. De asemenea, vor intra în custodie partituri, cărți, reviste și multe altele oferite de M. Jora, A. Alessandrescu, C. Brăiloiu, C. Silvestri, I. Perlea, P. Constantinescu, V. Filip...

BĂTĂLIA CU FISCUL ȘI CU RADIOUL

Nimic nu s-a obținut fără o intensă zbatere, niciodată nu s-a găsit înțelegere de la bun început, deși motivațiile erau perfect întemeiate și adevărul aparținea Societății. Ministrul Industriei și Comerțului, Manolescu Strunga, a gafat vizavi de Societate, semnând o decizie prin care a desființat obligațiile restaurantelor față de compozitori, abolind taxele pentru muzica interpretată în localuri. După audiențe și tratative, s-a ajuns la Consiliul avocaților, căruia i s-a înmânat o contestație din partea Societății, bine documentată. Acest Consiliu, admițând contestația, a fost automat anulată neavenita decizie a Ministrului.

Și cu Radiodifuziunea s-au înregistrat neînțelegeri, prelungite dispute, deoarece nu înțelegeau să satisfacă pretențiile legitime ale biroului de drepturi. Cu moderație, s-a ajuns la semnarea unei convenții care prevedea menținerea cuantumurilor, dar, pentru încasările mari, se va recurge și la taxare procentuală. Proprietarii localurilor care foloseau muzica difuzată prin aparate radio urmau să fie taxați în consecință. C. Brăiloiu era nemulțumit de cuantumul stabilit, găsind că se percepe mult sub cele mai modeste pretenții ale Societății. Ca atare, pleda pentru chemarea în instanță. I. N. Otescu opina însă că trebuie evitat un conflict major cu Radiodifuziunea. Cu toate că aceasta ceruse ca durata Convenției să fie de cinci ani, Comitetul, în urma unor discuții contradictorii, a convenit asupra duratei de numai un an.

Diferendul s-a amplificat la începutul anului 1933, când, de la microfonul Societății de Radio, se făceau îndemnuri repetate ca patronii care dețineau aparate de recepție în localuri să nu plătească drepturile de autor. Cum pe rol se aflau mai multe procese contra unor deținători de aparate, situația va fi lămurită în favoarea Societății.

ÎNTRUNIRILE COMITETULUI

Rândurile membrilor se lărgesc, în atenție aflându-se tinerii. La 6 octombrie 1932, a intrat membru activ Paul Constantinescu, recomandat de G. Enacovici, precum și Matei Socor, susținut de C. Brăiloiu. Creația acestuia n-a constituit obiectul unui referat, cum se obișnuia. Secretarul general i-a parcurs partiturile convingându-se că are „... o conștiință intensă a tehnicei de compoziție". Așadar, M. Socor s-a bucurat de la bun început de o primire favorabilă. A fost primit și Elly Roman ca membru aderent. Era ultimul admis fără susținerea unui examen.

Sindicatul Artiștilor Instrumentiști s-a adresat Societății, în dorința de a obține ceva pentru muzicienii șomeri, aflați în număr destul de mare, ca urmare a introducerii filmului sonor, orchestrele

Scanned with OKEN Scanner

care cântau în cinematografe nemairezistând sau având venituri foarte reduse, zbătându-se în sărăcie. S-a crezut că unii dintre instrumentiști ar fi putut fi angajați în diferite orașe ca inspectori, ca agenți ai biroului de percepere. Comitetul însă n-a împărtășit acest punct de vedere, instrumentiștii nu prezentau garanția materială ce li se cerea, în plus, fiind angajați ai „patronilor restaurantelor ar urma să îndeplinească funcții incompatibile".

S-a reeditat conflictul cu C.I.S.A.C., la Congresul de la Viena, unde participa I. N. Otescu; s-au făcut aprecieri negative la adresa Societății, fiind nevoit să intervină pentru a corecta cele auzite. Socotind că pentru o mai bună cunoaștere ar fi oportun un contact strâns cu membrii marelui cartel, a făcut o invitație ca un grup reprezentativ să viziteze Societatea. Esența disputei privea reciprocitatea în materie de drepturi de autor, cerându-se virarea sumelor cuvenite, indiferent de caracterul unidirecțional.

Când C. Ionescu Găină a luat cunoștință că Elly Roman a fost admis în Societate, a pus la dispoziție Comitetului mai multe partituri germane care-i serveau acuzației de plagiat. Dar nu s-a dat curs acuzației, așteptându-se o întâmpinare scrisă din partea reclamantului.

George Enescu a susținut admiterea în calitate de membru activ a lui Leon Klepper, arătând că nu era nevoie de referat, ținuta partiturilor sale fiind cunoscută, figurând pe lista laureaților *Premiului național de compoziție „George Enescu"*.

Admise la tipar în prezența președintelui, *Cântece de Anton Pann,* în prelucrarea lui C. Brăiloiu, și *Elegia Română* de P. Elinescu vor intra în lucru după primirea fondurilor promise de M.S. Regele Carol al II-lea. George Enescu opinează pentru tipărirea poemului simfonic *Acteon* de A. Alessandrescu.

Între timp a încetat din viață Gheorghe Cucu, ceea ce a impus alegerea unui alt membru în Comitet. S-a optat pentru Theodor Rogalski, venit de drept, ca urmare a votului din Adunarea Generală.

Cenzorii încep să fie plătiți cu o indemnizație lunară de 500 lei, ceea ce-l determină pe G. Enacovici să intervină, spunând că suma îi pare mare. Invocându-se munca solicitată, răspunderea, suma stabilită se va menține. Și membrii Comitetului primeau de-acum o diurnă. G. Enacovici crede că aceasta ar trebui să egaleze indemnizația cenzorilor. C. Brăiloiu amintește că diurna fusese de la bun început considerată contrară spiritului care însuflețește Societatea, dar a fost acceptată, deoarece în dezbatere adeseori se interpun și aspecte comerciale, mai ales după înființarea Biroului de percepere a drepturilor de autor. În consecință, deși ar opta pentru suprimarea diurnei, converge la cuantumul de 500 de lei.

O chestiune delicată, dezbătută, a fost atitudinea față de foștii membri demisionați, cărora li s-au repartizat în continuare drepturile de execuție, deși, conform normelor, n-ar mai fi fost legală această operațiune. M. Constantinescu era de părere că demisia ori excluderea n-ar trebui să aibă consecințe asupra urmăririi drepturilor de autor. În cele din urmă, s-a adoptat această rezolvare, condiționată de semnarea unei procuri.

Este interesant de știut că Secretarul General arăta că perceperea e consecința încredințării unui mandat care se pierde odată cu plecarea din Societate, ceea ce înseamnă că este un abuz, o ilegalitate, continuarea plăților celor demisionați sau excluși. S-a convenit că era nevoie de o circulară adresată celor vizați, oferinduli-se calitatea de membru aderent, ceea ce le-ar da posibilitatea să se bucure de serviciile biroului de percepere.

Comitetul din 21 decembrie l-a primit membru activ pe Constantin Silvestri, calitate ce va fi confirmată după încheierea studiilor la Academia de Muzică Regală din București.

Grija față de memoria celor dispăruți se reiterează atunci când, la sugestia lui Emil Monția, pe mormântul lui Ion Scarlatescu se va așeza o cruce de piatră, pe cheltuiala Societății.

S-au purtat discuții și asupra posibilității de concerte, în colaborare cu Fundația „Marele Voevod Mihai", convergând spre patru concerte simfonice. Până la urmă, s-au dat numai două adică, se plănuiau numai două, cu clauza participării egale la beneficii, deficitul însă fiind suportat numai de Societate. Dar această propunere nu a putut fi însușită.

Scanned with OKEN Scanner

1933

MANIFESTĂRILE OSTILE ALE ORCHESTRANȚILOR

S-au înmulțit manifestările ostile ale instrumentiștilor față de compozitori, îndeosebi în timpul repetițiilor, proferându-se cuvinte ironice, pretinse vorbe de duh, chiar și injurii. Astfel își manifestau unii orchestranți nemulțumirile față de Societate, socotind că nu există bunăvoință pentru a veni în întâmpinarea doleanțelor lor. Cele mai vătămate partituri, care generau asemenea incidente, erau cele de factură modernă, mai ales că orchestranții nu erau familiarizați cu noile tehnici, găsindu-se prea multe disonanțe, limbajul prea îndrăzneț. S-au petrecut scene penibile în compania dirijorilor-compozitori.

La 6 februarie 1933 a fost convocată o întrunire specială a Comitetului pentru a identifica măsurile ce se impun contra acelor membri ai orchestrei *Filarmonicii* care denigrează creația muzicală și pe creatori, ultimul incident petrecându-se între Hans Hoerath și Mihail Jora, dar a fost aplanat repede. Intenția Secretarului General era să găsească modalitatea împiedicării unor asemenea ciocniri care nu duceau la nimic. După discuții, s-a redactat o scrisoare către directorul *Filarmonicii* și președintele Sindicatului Instrumentiștilor.

„Constatându-se că în mai multe rânduri s-au produs incidente regretabile cu prilejul execuției unor compoziții românești de către orchestra Filarmonică, aceasta datorită aprecierilor nefavorabile ale unora dintre executanți asupra acelor lucrări, aprecieri rostite ostentativ în chiar momentul repetițiilor, Comitetul S.C.R. crede de datoria sa să vă supună următoarele observații:

1. Asemenea incidente au drept urmare o înăsprire a relațiilor dintre compozitori și executanții români, înăsprire nedorită de nimeni și dăunătoare ambelor părți;

2. Incidentele acestea creează o dispoziție nefavorabilă a întregii orchestre față de opera cântată, dăunează asupra bunei execuții;

3. Atribuțiile respective ale fiecăruia sunt: ale compozitorilor, de a compune, ale șefilor de orchestră, de a-și alege programul a cărui răspundere o poartă, ale executanților, de a cânta operele înscrise în program, ale publicului și criticilor, de a judeca.

Rămâne înțeles că nu e vorba să fie stingherită libertatea de apreciere a fiecăruia, ci numai să se stabilească că, întrucât privește instrumentiștii, această libertate nu se poate manifesta în exercițiul funcțiunei lor"...

În final, se cerea adoptarea unor măsuri care să elimine conflictele de această natură. Într-un fel, acest cod deontologic apare ca o pildă de rațiune și echitate profesională.

CONCERTUL SIMFONIC DIN MARTIE 1933

Deja nu se mai puteau organiza concerte multe, costurile devenind prohibitive. Totuși un concert simfonic a putut fi aranjat la 16 martie 1933, deschizându-se cu mereu amânata *Poema romantică* a lui I. Bohociu, din care s-a cântat numai finalul, spre stupoarea cronicarului ziarului *Curentul* [110]. A urmat Th. Rogalski – *Trei cântece,* cu acompaniament de orchestră, solistă Emilia Guțianu; C. Silvestri – *Jocuri bihorene,* în primă audiție; G. Enacovici – *Doină* și *Zi de târg;* A. Alessandrescu – *Trei melodii,* cu acompaniament de orchestră și M. Mihalovici – *Fantezie pentru orchestră.* La pupitru s-au aflat: A. Alessandrescu, I. Perlea și Th. Rogalski. A fost un program întins, fără un titlu de relief. Cronicarul Dan Botta mărturisea că a trăit ...„o seară de melancolie" datorită unui program „de o tristă precaritate... O seară de tăcere, închinată ultimelor muzici autohtone ar fi

110. Han, R. *Cronica muzicală.* În: *Curentul,* VI, 1839, 15 martie 1933, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

fost mai blând consolatoare...". Cu toate acestea, a lăudat aproape fiecare piesă în parte, dar mai ales, *Jocuri bihorene*. Cât privește *Fantezia* lui M. Mihalovici, ea l-a cucerit..." prin triumful principiilor vegetative"[111].

Curios, opiniile erau contrariante, de vreme ce cronicarul *Gândirii* reținea, înainte de toate, partitura lui M. Mihalovici, sesizându-i polifonia „... de mare anvergură arhitectonică". În schimb, creația lui C. Silvestri a fost calificată, drept... „o glumă sinistră pe care Societatea Compozitorilor a găsit cu cale să o facă auditorilor. Dacă lui (compozitorului n.n.) i se poate atribui o relativă valoare, este numai datorită unui foarte tânăr element care poate parveni cândva"[112].

Indubitabil, *Societatea Compozitorilor Români* se bucura de stimă, activitatea celor din fruntea ei impunea, creându-i o anumită aureolă: „În timpurile noastre de mizerie și de realism feroce, scria Anton Holban, munca Societății e uimitoare și cu mare bucurie constați că în tristețea generală străbat și câteva lumini". Scriitorul sesizează rațiunea ei de a fi, în stabilirea reperelor de individualitate națională. Cunoaște și cine era factorul motrice. „... Știu și meritul pe care îl are d-l Brăiloiu în această muncă. Cu un singur regret: că l-au îndepărtat de la compoziția personală după ce dovedise în *Cinci cântece* ...un talent excepțional"[113].

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1933

Pentru întâia oară Adunarea Generală a fost convocată în absența Președintelui care urma să se întoarcă în țară între 15–25 mai. Atunci însă, I. N. Otescu și C. Brăiloiu trebuiau să participe la Congresul C.I.S.A.C., unde se prezenta un raport asupra celor constatate de către grupul de specialiști care vizitase Societatea. Tot atunci se perfectau relațiile dintre cartel și Societatea română, ceea ce impunea prezența celor doi din Comitet. Discuțiile se mutau apoi la Londra unde vicepreședintele era desemnat delegat la lucrările Congresului Societății Internaționale de Concerte.

Nesincronizarea dintre agenda Președintelui, pe de o parte, și calendarul vicepreședintelui și Secretarului General, pe de alta, a determinat ținerea Adunării Generale la 7 mai 1933, la locuința lui C. Brăiloiu, fiind suferind. Au participat 18 membri activi și, prin procură, încă trei. Evident, și directorul și juristul Societății.

Ce a avut C. Brăiloiu? Două luni s-a chinuit datorită unor probleme renale care au condus la blocaj, ceea ce a reclamat o intervenție chirurgicală de urgență. L-a salvat doctorul Amza Jianu, după ce alți mari specialiști afirmau că nu se mai poate face nimic, pacientul însuși gândindu-se la obștescul sfârșit. Prima zi după operație a fost dramatică, doctorii nu erau siguri de reușită. Slavă Domnului, minunea s-a produs. Acasă, în convalescență, Secretarul General și-a reluat, treptat, activitatea.

Numai C. Brăiloiu putea prezenta darea de seamă, evident verbal. Concertele nu mai erau de actualitate din două motive. Primul, publicul, chiar și cel inițiat, nu participa. Al doilea, audițiile nu mai erau necesare deoarece creațiile autorilor români se impuseseră și penetraseră în circuitul repertorial firesc, la *Filarmonică* și, mai ales, la radio.

Tipăriturile șchiopătau, se crezuse că se va putea edita o partitură simfonică, proiectul fiind amânat până suma promisă de către M.S. Regele Carol al II-lea va intra în visteria Societății. Succese se înregistraseră în activitatea *Arhivei de folclor*. La solicitarea Congresului Artelor Populare de la Anvers, s-a efectuat o statistică a notațiilor existente, ajungându-se la cifra de 8.000 melodii.

Biroul de încasări încheiase cu un an în urmă activitatea cu un spor de 603.407 lei, comparativ cu cel precedent. Crescuse numărul proceselor, se constata creșterea ponderii muzicii românești în localuri, în consecință fondul de muzică administrat de Societate apare mai bogat.

Pe lista candidaților pentru locul rămas vacant în Comitet prin decesul lui Gheorghe Cucu, cele mai multe voturi revenindu-i lui Theodor Rogalski, 17, C. C. Nottara, 2 și I. Bohociu, 1. Pentru comisia de cenzori s-a stabilit ca, de acum înainte, un loc să fie ocupat de un membru aderent, deoarece interesele acestora erau însemnate. Au fost aleși: R. Alexandrescu, 16 voturi, Nello Manzatti, 15, I. Vasilescu, 8. Au mai obținut voturi, I. Bohociu, 5, U. Pessione, 4, P. Elinescu, 4, E. Monția, 2.

111. Botta, D. *Cronica muzicală. Concertul Societății Compozitorilor Români*. În: *Calendarul*, I, 320, 15 martie 1933, p. 1.

112. N. I. Laz. *Simfonicul compozitorilor români*. În: *Gândirea*, XXVIII, 59, 16 martie 1933, p. 1.

113. Holban, A. *Societatea Compozitorilor Români*. În: *România Literară*, I, 51, 4 februarie 1933, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

MICUL „CARTEL“

Avalanșa problemelor cu care era confruntat Comitetul în toamna anului 1933 era de natură să-i disperseze energiile, fiind nevoit să rezolve chestiuni minore, care necesitau soluții imediate. A reținut atenția comportamentul nu tocmai reverențios la adresa Societății al lui Augustin Bena care, cu ocazia unui concert coral la Cluj, a proferat cuvinte injurioase pe seama perceperii drepturilor de autor. Nedispunându-se de suficiente probe, nu s-a putut lua nici o măsură punitivă.

Cotizațiile erau mici și nici nu se achitau, creând probleme financiare. Cum suma realizată era insignifiantă în bugetul Societății, s-a vehiculat chiar suprimarea cotizației, de la 1 ianuarie 1934. În schimb, se percepea o taxă de înscriere în Societate.

S-a ratificat hotărârea C.I.S.A.C., adoptată la Congresul de la Copenhaga, referitoare la „sinceritatea programelor“. Datorită situației create prin Cartel, țările scandinave au constituit un bloc, ceea ce dădea apă la moară teoriilor lui C. Brăiloiu, ajungându-se la concluzia că ar trebui să se alcătuiască o grupare a țărilor din răsăritul Europei și, în acest scop, s-au contactat Societățile din Polonia, Cehoslovacia, ajungându-se la o înțelegere de principiu. Deocamdată, a fost realizată o convenție preliminară, care urma să fie perfectată.

Se înaintau noi cereri pentru tipar. I. Perlea solicită editarea *Cvartetului de coarde op. 10,* care avea știmele tipărite la o casă germană, hotărârea finală putându-se adopta numai după cunoașterea contractului. Înmulțindu-se și candidaturile la admiterea în Societate, s-a considerat oportună înăsprirea exigenței, o primă măsură în acest sens vizând că, în cazul fiecărui dosar, să se întocmească câte două referate. Au fost admiși membrii activi în Comitetul din 26 noiembrie 1933, Dinu Lipatti și Iuliu Mureșianu. Cât privește solicitarea lui Ionel Fernic, aceasta s-a amânat până la noi probe, adică noi creații.

Insinuările, învinuirile ostile nu conteneau din partea unor instrumentiști. Cu toate acestea, s-a decis abonarea Societății la revista editată de *Sindicatul Artiștilor Instrumentiști, Curierul Muzical,* pentru a-i susține. Erau aprobate 10 abonamente.

Pentru buna cunoaștere a drepturilor de autor, D. I. Devesel, în colaborare cu (?) Scondăcescu, a elaborat o lucrare de popularizare. Funcționa și protocolul Societății, aflându-se la București, compozitorul Carol Szymanowski și dirijorul G. Filellberg, fiind invitați la un dineu.

VALORIFICAREA MOȘTENIRII LUI IACOB MUREȘIANU

La Cluj, din inițiativa scriitorului Emil Isac, s-a constituit un Comitet pentru reactualizarea creației lui Iacob Mureșianu, decedat în urmă cu mai bine de 15 ani. S-a organizat un concert și s-a inițiat tipărirea partiturilor sale, proiect realizat sumar.

Poeta Elena Văcărescu a fost primită membru de onoare, la cererea ei, bucurându-se în privința perceperii drepturilor de autor de statutul membrilor aderenți.

O discuție aprinsă s-a declanșat în Comitetul din 23 decembrie 1933 în jurul delegării reprezentantului în Comitetul de administrație al *Operei Române* din București. Propunerea lui I. N. Otescu de a-l delega pe A. Alessandrescu a fost contrată de colaboratorul său cel mai credincios, C. Brăiloiu, în două faze. Prima, mandatarea nu o poate face decât Adunarea Generală, ceea ce va cădea, fiindcă data următoarei era îndepărtată. În consecință, s-a admis că o va face Comitetul. A doua, fusese mai de mult desemnat M. Jora. A. Alesandrescu, susținea C. Brăiloiu, nu poate candida, deoarece s-ar încălca principiul incompatibilității între calitatea de a administra și cea de administrator; acesta figurează pe statele de funcțiune ale *Operei Române* în calitate de dirijor. În consecință, I. N. Otescu revine, propunând valabilitatea votului anterior, delegându-l pe M. Jora.

Prin ziarul *Curentul,* D. Cuclin și V. Gheorghiu declară că nu autorizează Societatea să se ocupe de drepturile lor de autor. Informând Comitetul despre aceasta, C. Brăiloiu recomandă să se trimită o scrisoare-invitație lui D. Cuclin, demisionat numai din Comitet, pentru a clarifica situația.

Scanned with OKEN Scanner

1934

CONCERTUL SIMFONIC

Şase titluri au figurat în programul simfonicului organizat de Societate, ceea ce trădează dorinţa de a-i împăca pe cât mai mulţi autori, pe cât mai mulţi aspiranţi la consacrare. Într-adevăr, prin această tribună, băteau la porţile consacrării tineri ale căror nume se vor înscrie în peisajul componistic.

Programul a cuprins: I. D. Chirescu – *Allegro simfonic;* A. Mendelsohn – *Fuga în sol minor;* I. Ghiga – *Suita în stil clasic,* dirijor compozitorul; M. Negrea – *Fragmente simfonice din opera Păcat boieresc;* St. Popescu – *Făt-Frumos,* poem simfonic, dirijor compozitorul; P. Constantinescu – *Suită pentru orchestră,* dirijor I. N. Otescu. Fusese programat şi *Allegro simfonic* de L. Klepper, însă din cauza masivităţii programului s-a renunţat, ceea ce nu-l opreşte pe Andrei Tudor să regrete această absenţă[114].

Din acest concert de la mijlocul lunii februarie 1934 s-au remarcat creaţiile lui P. Constantinescu şi M. Negrea[115]. *Fuga* lui A. Mendelsohn era cotată „... fără coeziune, o amplă înşiruire de bocete şi sughiţuri"[116].

Au fost plănuite trei conferinţe susţinute de prestigioase personalităţi. Prima a fost încredinţată lui Béla Bartók despre muzica populară şi muzica cultă. Pentru a doua era invitat Egon Welesz cu tema: muzica bisericească bizantină. A treia, Emile Vuillermoz pentru a aborda muzica mecanică şi noile condiţii ale creaţiei în contextul progreselor tehnicii auditive.

MEMORIUL LUI TIBERIU BREDICEANU

Abia în februarie 1934 s-a reactualizat invitaţia adresată lui Béla Bartók de a veni în România, la Bucureşti, pentru a susţine conferinţa preconizată, un recital şi de a concerta la Timişoara, după care, la Sânnicolau Mare urma să se dezvelească o placă de marmoră pe clădirea în care a văzut lumina zilei. C. Brăiloiu publică în avancronică un portret al muzicianului ungur în *Universul*[117] care debuta astfel: „... Acela care va vorbi duminecă"... elogiind calităţile eminentului compozitor, pianist şi folclorist. Numai că turneul se plasa în contextul unui mare scandal al cărui punct de pornire l-a reprezentat iniţiativa reiterată a lui Radu Urlăţeanu din Timişoara, în care fusese indirect implicată şi Societatea, mai exact, I. N. Otescu invitat să dirijeze un concert, la care urma să participe şi C. Brăiloiu. Cu această ocazie ar fi fost sărbătorit B. Bartók, la 25 februarie 1934, contramandat însă prin ordinul Municipalităţii din 14 februarie.

Luând act de acest proiect, Tiberiu Brediceanu a adresat o scrisoare lungă şi „gravă", de fapt un Memoriu prin care cere contramandarea acţiunilor preconizate. Secretarul General a cerut lămuriri lui Radu Urlăţeanu. Acesta, în corespondenţa purtată cu B. Bartók stabilise în numele S.C.R. o serie de clauze. Oricum, C. Brăiloiu dorea să cunoască, înainte de toate, atitudinea lui S. Drăgoi în această chestiune.

Contextul era nefavorabil datorită scandalului generat de concertul dirijat de R. Urlăţeanu. Ce s-a întîmplat, la urma urmelor?

Pe scurt, R. Urlăţeanu a înfiinţat la Timişoara, cu concursul autorităţilor, *Orchestra Municipală* care a susţinut în total patru concerte, ultimele la 3 şi 4 ianuarie 1934 la Timişoara, în

114. Andrei, Tudor. *Cronica muzicală. Filarmonica. Societatea Compozitorilor Români.* În: *Rampa,* XVII, 4831, 19 februarie 1934, p. 4

115. Alexandrescu, R. *Filarmonica. Concertul simfonic al compozitorilor români.* În:*Universul,* 51, 47, 18 februarie 1934, p. 8.

116. N. I. Laz. *Cronica muzicală. Simfonicul compozitorilor români.* În: *Neamul Românesc,* XXVII, 38, 20 februarie 1934, p. 1.

117. Brăiloiu, C. *Béla Bartók.* În: *Universul,* 51, 45, 16 februarie 1934, p. 8.

Scanned with OKEN Scanner

program figurând, alături de *Rapsodia Română Nr. 2* de George Enescu, *Psalmus Hungaricus* de Zoltan Kodály, pentru reușita căruia și-au dat concursul corul *Magyar Daldara.* Înscrierea acestui titlu pe afiș era legitimată de către dirijor prin perspectiva unui turneu la Budapesta, unde urma să se prezinte și o compoziție de Sabin Drăgoi.

Invitat la Timișoara pentru seara concertului era și Kodály. Sala, plină la refuz, a aplaudat cu entuziasm compoziția oaspetelui de la Budapesta. Reacția publicului românesc însă a fost situată la polul opus, cronicile fiind incendiare, căci... „ne-ar fi plăcut ca publicul să aplaude adevărata artă și nu nația – cum s-a întâmplat la acest concert simfonic"[118].

Interpretat ca o manifestație antiromânească, s-au cerut măsuri severe, ceea ce s-a și întîmplat, Orchestra fiind desființată iar dirijorul destituit, fiind privit de către mulți ca un trădător. După un an, R. Urlățeanu s-a spânzurat.

Reverberația bucureșteană s-a produs atunci când s-a aflat că B. Bartók vine la București, pentru conferință și recital, ceea ce a generat suspiciuni, determinându-l pe T. Brediceanu să ceară anularea invitației în Memoriul deja pomenit. Drept urmare, a fost convocat Comitetul Societății, la 18 martie 1934, la care a participat și Președintele, confruntându-se vehement două poziții diametrale: a lui T. Brediceanu, susținut de Avram Imbroane, secretar general în Ministerul Cultelor și Artelor și inspectorul C. Nedelcu, pe de o parte și, pe de alta, C. Brăiloiu, secondat de I. N. Otescu și M. Jora.

Confruntarea a cunoscut momente tensionate, dure, patetice, dar și confuze, axându-se pe lecturarea Memoriului de către T. Brediceanu, care, spre final, a făcut demonstrația erudiției sale în materie de muzică populară, recurgând și la exemplificări muzicale.

Cine a mai participat la această memorabilă întrunire?

În afara celor nominalizați, A. Alessandrescu, S. Nicolescu, I. Chirescu, S. Enacovici, Th. Rogalski, M. Constantinescu, D. Devesel, St. Popescu și C. C. Nottara.

Deschizând întrunirea Comitetului, C. Brăiloiu a subliniat caracterul special, neobișnuit al ei, problema supusă atenției s-ar fi potrivit mai degrabă unei Adunări Generale. La mijloc era o problemă de principiu recomandată de Comitet a fi dezbătută de către Ministerul Cultelor și Artelor. Apoi, C. Brăiloiu schițează evenimentele care au generat necesitatea acestei dezbateri. Societatea l-a invitat pe B. Bartók să țină o conferință; concomitent, Primăria Timișoarei și-a manifestat ideea de a profita de prezența muzicianului ungur la București pentru a-l invita să-și dea concursul la un concert românesc. Cu acest prilej s-ar fi montat și o placă de marmoră pe casa lui natală de la Sânnicolau Mare, cu participarea unor membri ai Societății de la București, ceea ce s-a încuviințat. În acest stadiu al pregătirilor s-a primit din partea lui T. Brediceanu un Memoriu pe care dorea să-l prezinte personal, ceea ce se va face acum.

Secretarul General mai arată că a fost chemat la Ministerul Cultelor și Artelor să dea informații în legătură cu acest caz care a căpătat proporții. Atât Ministerul cât și primăria Timișoara au considerat inoportune manifestările preconizate la București și în centrele menționate bănățene, „... din punct de vedere național".

Răspunsul pe care Societatea l-a dat în urma discuțiilor la forurile de stat a fost că „nu înțelegem și nu vrem să ne amestecăm în hotărârile Ministerului și ale Primăriei și dacă ni se va face cunoscut că Ministerul nu este de acord cu aceste două manifestări, noi o să le părăsim".

Așadar, diriguitorii Societății acceptau să renunțe la concursul dat pentru organizarea concertului „românesc", la dezvelirea plăcii de marmoră, însă țineau să aibă loc conferința, căci era penibil să revină asupra invitației; B. Bartók era membru al Societății, fiind, cum se va vedea, apărat de C. Brăiloiu, care nu împărtășea acuzațiile de atitudine antiromânească, „până la proba contrară". Apoi, Bartók sosise la București tocmai în acest scop.

Brediceanu a dat citire *Memoriului* său, al cărui conținut era grefat pe opinia că sărbătorirea și manifestările plănuite erau „... un lucru cu desăvârșire greșit". Cu atât mai mult, cu cât sărbătorirea muzicianului din țara vecină venea imediat după scandalul declanșat de compoziția lui Kodály, a cărui personalitate artistică totuși Brediceanu o recunoștea. Însă, într-o serie de compoziții, susținea Brediceanu, „apar tot mai des și mai consecvent minunatele noastre melodii populare din Ardeal și Banat, *fără ca această împrejurare să se recunoască pe față*". Se exemplifică prin *Marosszék táncok* (Dansuri mureșene) și *Székely fonó.* Pe această linie merg și alți compozitori unguri, făcând o școală cu... „așa-zisul «transilvanism». O astfel de muzică se aude frecvent la Radio Budapesta, dată ca ungară". Curentul acesta T. Brediceanu îl califica ca „neloial și șovin", afectându-l din păcate și pe

118. Cronicar. *Concert simfonic.* În: *Țara,* III, 4, 4 ianuarie 1934, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Bartók pe care-l cunoştea din anul 1910, cu care a corespondat, cu care s-a vizitat. Dacă, înainte de război, Bartók era obiectiv, culegător şi cercetător prob al melodiilor populare româneşti... „de la o vreme încoace nu scapă nici o ocazie de a plasa la adresa muzicei noastre păreri care fac să se creadă ca şi cum melodiile ei sunt a se căuta în muzica populară maghiară. Astfel de afirmaţiuni riscate – zic riscate, findcă mai curând se poate dovedi contrariul – strecoară dl. Bartók deja în colecţia sa de melodii populare din Maramureş; astfel de afirmaţiuni se găsesc în conferinţa sa de la congresul internaţional de arte populare din Praga, unde susţine teza «Sicularizării» (?) sub raport muzical al unui ţinut din jurul Turdei şi astfel de afirmaţiuni face şi în conferinţele sale de la Radio Budapesta. ... Acestea apar şi în *Cântece ardeleneşti* de B. Bartók şi Z. Kodály, ceea ce demonstrează limpede că ambii muzicieni sunt angajaţi serios în acţiunea revizionistă a ungurilor!".

În această situaţie noi ce facem? Le permitem... „plimbări pe graniţa de vest cu *Psalmus Hungaricus?* Le facem primiri şi serbări fastuoase? Apărea evident pentru Brediceanu că S.C.R. „apucă o cale greşită". Potrivit opiniei sale, s-ar cere o reacţie concertată pentru a veni în „apărarea şi salvarea muzicei noastre naţionale". În pledoaria sa. T. Brediceanu atrage atenţia că Societatea „nu are voie să cadă în greşeala snobismului. Iar dacă este să sărbătorim pe cineva, ar fi mai nimerit ca gândul să se îndrepte asupra lui C. Porumbescu ori Ion Vidu, pentru care Societatea nu a întreprins ceva deosebit." Concluzia? ... „Reveniţi asupra serbărilor proiectate"...

T. Brediceanu şi-a pledat cauza foarte patetic, servindu-se de citate din ziare şi de scrisori primite după concertul de la Timişoara.

Secretarul General a răspuns tezelor audiate, reiterând firul desfăşurării evenimentelor şi oprindu-se asupra lucrării lui Kodály, a cărei interpretare la Timişoara nu privea Societatea, mai ales că ea a fost cântată în prezenţa autorităţilor locale. Se considera că Societatea nu este chemată să judece măsuri de natură politică sau administrativă.

Luându-i apărarea lui Bartók, C. Brăiloiu a subliniat meritele pe care acesta le avea în cunoaşterea muzicii populare româneşti, argumentând şi prin decorarea sa, cu numai un an în urmă, de către M.S. Regele. Au fost invocate şi unele afirmaţii ale muzicianului ungur prin care acesta îşi exprima admiraţia şi preţuirea pentru cântecele populare româneşti. Învinuirile ce i-au fost aduse îi apăreau lui Brăiloiu ca parte componentă dintr-o campanie concertată.

S-au discutat una câte una acuzaţiile aduse, T. Brediceanu tăgăduind influenţa ungurească asupra muzicii româneşti din câmpia Transilvaniei şi valea Mureşului. Evident, semne de întrebare. I. N. Otescu, M. Jora nu erau prea convinşi de unele din afirmaţiile compozitorului român, cerând probe mai concludente, partituri... În mod deosebit s-a străduit Secretarul General să nu se meargă atât de departe încât să se suspende conferinţa lui Bartók care trebuia să aibă loc în chiar seara ţinerii acestei dezbateri din Comitet. Nu se voia deteriorarea relaţiilor Societăţii cu unul dintre membrii ei marcanţi.

Sosit cu întârziere, George Enescu, după ce a fost pus în temă cu ceea ce se discuta, a adresat asistenţei câteva cuvinte, spunând că nu ştie prea bine ce a făcut Z. Kodály, dar că ştie ce a realizat B. Bartók în materie de muzică populară românească: „mare cinste făcând colecţia de cântece. Am aflat, din contra, că, în Ungaria, Bartók este ţinut printre Români".

Mărturisind că se simte obosit, că a lipsit aproape un an de la lucrările Comitetului, Preşedintele a întrebat dacă nu ar putea fi înlocuit. Prompt, C. Brăiloiu a replicat că această problemă nu figurează pe ordinea de zi. La care, G. Enescu a continuat: „Sunt un dezertor faţă de compozitori"... Când a fost vorba de comemorarea lui C. Porumbescu şi I. Vidu, G. Enescu a intervenit, agreând ideea că I. Vidu „trebuie comemorat".

Dezbaterea din Comitet asupra *Memoriului* înaintat de T. Brediceanu este foarte interesantă, cuprinzând numeroase subtilităţi şi chestiuni care se cuvin cunoscute. Nota polemică a dominat, cu acuzaţii grave, cu replici tăioase, cu afirmaţii dezarmante. Argumentele lui Brediceanu, – aflat în mare vervă – au potolit încet, încet entuziasmul apărătorilor cauzei contrare. În cele din urmă, s-au făcut unele concesii, diferenţiindu-se vinovăţiile: Radu Urlăţeanu apărea în culpă cu organizarea concertului cu *Psalmus Hungaricus*, promotorul unor acţiuni dubioase, Societatea fiind disculpată prin I. N. Otescu. În privinţa conferinţei lui Bartók, şi Brediceanu era de acord că era binevenită. Confruntarea a prilejuit aserţiuni teoretice, structurale asupra muzicii româneşti şi ungare. A. Imbroane a intervenit decisiv, invocând opinia publică bănăţeană şi transilvăneană care

Scanned with OKEN Scanner

era neliniștită și revoltată de afirmațiile nefavorabile muzicii noastre. T. Brediceanu a avut câștig de cauză; într-un fel, o recunoaștea și I. N. Otescu „pe noi ne-ai convins". Chiar și Brăiloiu i-a dat dreptate, inclusiv în privința procesului istoric de absorbție a elementelor alogene în muzică. De asemenea, aportul lui B. Bartók la studierea muzicii populare românești s-a bucurat de aceeași recunoaștere și prețuire.

CONFERINȚA LUI BÉLA BARTÓK

La 18 februarie 1934, în chiar seara în care s-a ținut întrunirea Comitetului, a avut loc expunerea lui B. Bartók, cu tema *Muzica populară și însemnătatea ei pentru compozitorii moderni,* însoțită de exemplificări. Și-a dat concursul Alfred Alessandrescu care a exemplificat, împreună cu conferențiarul, la pian, la patru mâini.

A doua seară, la 19 februarie, muzicianul ungur a concertat în sala *Maison des Français,* iar după două zile, beneficiind de concursul cercului *Amicii Muzicii,* a susținut un recital la Radio, având în program nu numai creații proprii, ci și prelucrări datorate altor compozitori. Succesul a fost mare, el realizând pagini „pline de viață, culoare, pitoresc caracteristic și izbitoare originalitate... Arta sa pianistică... cu o foarte evoluată virtuozitate"[119].

RENUNȚAREA LA ORGANIZAREA CONCERTELOR SIMFONICE

Adunarea Generală s-a putut ține abia la a doua convocare, la 25 martie 1934, în prezența lui George Enescu. Chestiunea cea mai disputată, de astă dată, a privit organizarea concertelor; C. Brăiloiu a subliniat caracterul deficitar al manifestărilor publice, sugerând renunțarea la concertele simfonice, deoarece necesitau sume considerabile, costul lor ridicându-se la 45.000 de lei și neobținându-se, din păcate, nici vreun beneficiu moral, deoarece sala Ateneului Român, cu toate invitațiile lansate, rămânea goală.

Renunțarea la organizarea simfonicelor nu însemna că această categorie a muzicii românești nu va mai fi cântată, existând promisiuni din partea Fundației Regele Carol al II-lea că va promova în concertele *Filarmonicii* în mod regulat lucrări datorate compozitorilor români.

I. N. Otescu a observat și carențele de natură calitativă ale simfonicelor organizate de Societate, numărul repetițiilor alocate ducând la imposibilitatea asigurării ținutei artistice; totodată erau programate creații multe, de regulă prime audiții, ce presupuneau un anume timp de pregătire, iar acesta nu se putea obține. G. Enescu a dorit să afle ce compoziții românești erau prevăzute să se cânte în această stagiune, dar nu a primit răspunsul solicitat.

Nealiniindu-se opiniilor lui C. Brăiloiu și I. N. Otescu, compozitorul I. Vasilescu era încredințat că, în orice chip, creațiile românești trebuiau cântate, inclusiv în săli goale. Intervine M. Jora, contracarându-l: publicul nu poate fi adus la concerte alcătuite numai din titluri indigene, senzația că ești cântat în fața unor scaune goale este descurajantă, astfel încât soluția înaintată de Fundația Regală apărea salutară.

Cheltuielile financiare pentru organizarea concertelor de cameră erau considerabil mai mici, sălile se umpleau ușor, astfel că acestea se vor afla în continuare în atenția Societății. Secretarul General arată că, în programarea muzicii camerale, foloase mari aduce radioul.

Nici editarea partiturilor nu a excelat, iar cererile numeroase întreceau posibilitățile. Se impunea lărgirea ariei genurilor recomandate spre tipar, astfel încât să beneficieze toți membrii activi. M. Jora era convins că prioritate ar putea avea creațiile ce se remarcă în cadrul unor

119. Alexandrescu, R. *Conferința și recitalul de pian al compozitorului Béla Bartók.* În: *Universul,* 52, 23 februarie 1934, p. 9.

Scanned with OKEN Scanner

concursuri şi, în general, partiturile camerale. I. N. Otescu obiectează, căci nu tot ce se premiază merită să fie şi tipărit. Intervenţia lui George Enescu limpezeşte apele: „editura era scopul de căpetenie al Societăţii", fiind neapărată nevoie ca operele româneşti să figureze în toate bibliotecile lumii. În cele din urmă, vorbitorii au ajuns la concluzia că ar fi necesară dotarea cu o litotipografie proprie, care să fie exploatată comercial.

Susţinută s-a dovedit şi munca în cadrul *Arhivei de folclor,* sporindu-se numărul melodiilor culese la 1600, înregistrate pe cilindri *Edison.* S-au achiziţionat câteva culegeri în manuscris, s-a continuat operaţiunea de înregistrare pe discuri de gramofon, realizându-se 7 discuri ale Arhivei şi 15 discuri comerciale, având în total peste 60 de melodii.

Anul 1933 a înregistrat şase noi nume de membri activi şi 24 de membri aderenţi.

Perceperea drepturilor de autor întâmpina greutăţi, căci fiecare schimbare de regim însemna o nouă ofensivă împotriva proprietăţii artistice. Venirea liberalilor la putere s-a soldat cu o circulară impusă de sindicatul alimentar de la Ministerul Industriei, care zdruncină întregul sistem de colectare, trebuind să se facă delegaţii, demersuri pentru chestiuni demult rezolvate. Noroc cu secretarul de stat de la Ministerul Cultelor şi Artelor, Al. Popescu Necşeşti, un convins susţinător al Societăţii. Buna organizare a serviciului, în pofida opreliştilor, a condus la creşterea veniturilor, cifra încasărilor fiind de 7.142.173 lei cu un spor de 541.315 lei. În aceste condiţii, cota culturală din procentul de 10% a atins 637.807 lei.

ION VASILESCU CERE MODIFICAREA SISTEMULUI DE REPARTIŢIE

În calitatea sa de cenzor, Ion Vasilescu obiectează asupra modului în care se face repartiţia, pe bază de programe, deoarece întocmirea acestora, când se face, prezintă neclarităţi. Adeseori executanţii, din neglijenţă, în loc de 20–30 de piese cântate se mulţumesc să treacă 2–3, ceea ce viciază repartiţia. Brăiloiu admite existenţa acestor nereguli. Situaţia s-ar putea corecta, potrivit lui I. Vasilescu, dacă o comisie ar merge din oraş în oraş şi ar constata cât se cântă din fiecare autor şi, astfel, s-ar stabili frecvenţa. În acest mod s-ar putea totodată stărui să se cânte mai multă muzică românească. Secretarul General însă era sceptic faţă de rezultatele constituirii unei asemenea comisii, ea neputând corecta repartizarea. Costurile pentru deplasările unei astfel de comisii ar greva asupra bugetului şi finalitatea ar fi relativă. Apoi, cum ar putea fi mai corect, mai sigur pentru repartiţie, un program stabilit o dată pe an de comisie? I. Vasilescu mai credea că un plus de informaţie s-ar putea obţine şi dintr-o mai fructuoasă colaborare cu *Sindicatul Artiştilor Instrumentişti.*

Dar sistemul nu se putea schimba unilateral, de către români, atât timp cât Societatea avea convenţii cu străinătatea, perceperea drepturilor făcându-se conform unor norme care deveneau caduce în mod automat, prin schimbarea regulamentelor interne ale Societăţilor de percepere. Pretutindeni în lume, baza repartiţiei aparţinea programelor. Şi nu e de mirare că în România, unde de scurtă vreme se percep drepturile, programele lăsau de dorit, în ciuda progreselor evidente. O comisie cum a fost cea propusă s-ar putea să servească pentru restaurante, dar rămâne inoperantă pentru cinematografe şi concerte. Dar cât ar costa o atare comisie? Or, acest aspect ar complica lucrurile enorm. C. Brăiloiu observă că şi în străinătate se mai falsifică programe, regulamentele interne ale Societăţilor prevăd sancţiuni severe pentru asemenea abuzuri. Ca atare, D. Devesel crede că trebuie aşteptate vremurile când se va ajunge la sancţionarea şefilor de orchestră frauduloşi. Sistemul de repartiţie existent nu putea însă fi modificat.

A fost aleasă Comisia de cenzori cu următoarele rezultate: N. Manzatti, 19 voturi, R. Alexandrescu, 16, I. Vasilescu, 14, fiind declaraţi aleşi. Au mai întrunit voturi I. Bohociu, 7, P. Elinescu, 1 vot.

Comitetul a fost nevoit să abordeze şi o chestiune jenantă, neplăcută: incidentul avut de I. Vasilescu cu şeful biroului repartiţie – (?) Roni. Ce s-a întâmplat? Dorind să consulte programe, I. Vasilescu, la 30 aprilie 1934, abuzând de calitatea sa de membru în comisia de cenzori, deci de cenzor, a intrat în biroul de repartiţie, unde accesul era strict interzis. Cum nu i s-a pus la dispoziţie nici un act, I. Vasilescu a ameninţat că-şi dă demisia şi că şeful serviciului va fi concediat.

Scanned with OKEN Scanner

A încercat să atragă de partea sa şi pe alţi compozitori: E. Roman, N. Manzatti, I. Fernic în ideea de a declanşa o acţiune comună, însă aceştia nu s-au implicat. În plenul Comitetului din 11 mai, I. Vasilescu a recunoscut că a procedat incorect, aflându-se într-o rea dispoziţie şi că regretă cele întâmplate. Deci, incidentul a fost, astfel, stins.

Nicolae Chilf a devenit membru activ.

DELEGAŢIA MARELUI CARTEL

Societatea a fost vizitată în zilele de 21–24 martie 1934 de o delegaţie a marelui Cartel al C.I.S.A.C., în frunte cu Georges Krier. Vizita era surprinzătoare, căci urma la 12 zile după precedenta, ei fiind, probabil, nemulţumiţi de cotele mici percepute în România. Şi cu acest prilej, oaspeţii s-au convins de eforturile depuse, ca şi de corectitudinea operaţiunilor. Motivul cifrei scăzute nu trebuia căutat în deficienţe pe linie administrativă, ci în situaţia economică a ţării. Un material asupra perceperii drepturilor de autor, care s-a expus la Congresul Confederaţiei, ţinut la Varşovia, a rezultat din această vizită.

CONCERTE CAMERALE

Două concerte au menţinut firul manifestărilor Societăţii în 1934. Unul din primăvară şi altul din iarnă. Primul s-a bucurat de atenţia publicului, afişul reuşind să atragă numeroşi melomani. Concertul din mai a avut, potrivit cronicii lui R. Alexandrescu, aprecierea de... „moment fecund în desfăşurarea activităţii susţinute de *Societatea Compozitorilor Români*", fiind „un pas înainte către o mai largă recunoaştere, speranţă a unui ecou spiritual tot mai profund al muzicii noastre".

Ce s-a cântat? În interpretarea lui I. Koganoff, L. Boniş, I. Ghiga şi I. Fotino a răsunat *Cvartetul de coarde* a lui M. Jora, oferind „belşug de idei.. şi adânci fibre de poezie specifică a pământului nostru".

C. Silvestri la pian a prezentat propriile compoziţii: *Preludiu şi Coral* ca şi *Trei Capricii din Bihor*,... „cu interesante forme de virtuozitate pianistică".

Suita pentru pian op. 10 de G. Enescu a găsit, în tălmăcirea Madelainei Cocorăscu, „luminoase pagini".

Dinu Lipatti a debutat în concertele Societăţii cu *Sonatina pentru vioară şi pian*, cântată de A. Sarvaş şi autor. Era deja scrisă „cu o mână fermă".

În încheierea concertului, Evantia Costinescu şi C. Brăiloiu la pian au susţinut *Cântece*, în prelucrarea acestuia, vădind „o expresie directă şi curată a prospeţimilor specifice ale muzicii noastre populare"[120].

Criticul S. Rappaport sesiza frumuseţea muzicii enesciene şi influenţele încă vădite regeriene ale *Preludiului şi Coralului* de C. Silvestri[121].

La mijlocul lunii decembrie, Cvartetul A. Sarvaş, alcătuit, în afara primului violonist, din I. Lapoş, C. Apostolescu şi I. Boniş, a oferit, sub auspiciile Societăţii un concert la sala *Dalles*. Pe afiş au figurat: N. Buicliu – *Cvartet op. 1;* I. Perlea – *Cvartet op. 10* şi Th. Rogalski – *Cvartet în Fa major*. Primul era scolastic, al doilea original, iar al treilea, cu atmosferă impresionistă[122].

Cronicarul *Curentului* pare mai tolerant cu N. Buicliu sesizând momente inspirate , în care răzbat ecouri folclorice, însă finalul era prea scurt. În *Cvartetul* său, I. Perlea opera cu „un cromatism dozat cu mult simţ", iar Th. Rogalski încă „luptă să-şi degajeze o personalitate".[123].

120. Alexandrescu, R. *Cronica muzicală. Concertul Societăţii Compozitorilor Români.* În: *Universul*, 59, 7718, 13 mai 1934, p. 2–3.

121. Rappaport, S. *Chronique musicale. Musique de chambre.* În: *L'Indépendance Roumanie*, 59, 7718, 13 mai 1934, p. 2–3.

122. Alexandrescu, R. *Cronica muzicală. Concertul de muzică românească dat de Cvartetul Sarvaş.* În: *Universul*, 52, 344, 16 decembrie 1934.

123. Han, R. *Cronica muzicală.* În: *Curentul*, VII, 2472, 19 decembrie 1934, p. 1–2.

Scanned with OKEN Scanner

După Andrei Tudor, N. Buicliu persevereză într-un neaoș „românesc", în timp ce, la I. Perlea „... cultura și știința stingheresc și abat reala și profunda d-sale sensibilitate". *Cvartetul* lui Th. Rogalski era cotat ca „inegal"[124].

„PRODUCȚIE, REPRODUCȚIE, TIPAR, DREPTURI MORALE ȘI DREPTURI MATERIALE"[125]

Acestea erau reperele programului Societății, care nu va suferi nici o modificare, înaintând ferm pe o mare foarte agitată. Ca întotdeauna, la reluarea activității după concediul de vară, micile probleme abundă. Aflat în țară, S. Golestan a cerut aprobarea unui concert sub firma Societății, la Oradea, pentru care însă nu putea fi absolvit de plata drepturilor de autor.

S-au făcut noi primiri: N. Buicliu, activ și aderenți: M. Zavulovici, St. Neaga și Ilie Sibianu. Cu ocazia Congresului C.I.S.A.C., unde au participat M. Constantinescu și D. Devesel au constatat dezagregarea alianței cu Polonia și Cehoslovacia pe linia drepturilor de autor, consfințindu-se „sfârșitul Antantei". M. Constantinescu s-a deplasat la Sofia pentru a organiza biroul de percepere bulgar.

Printr-o scrisoare, T. Brediceanu s-a plâns, că, fără știrea sa, dezbaterea din Comitet în chestiunea B. Bartók s-a stenografiat și, după ce a aflat, a cerut textul în repetate rânduri. În cele din urmă i s-a dat. Nemulțumirea lui decurgea și din constatarea că... „stenograma nu este destul de exactă". În consecință, scrisorii i-a anexat versiunea stenogramei corectată de el, cu „adăugiri și schimbări însemnate, atât ale spuselor d-sale, cât și ale celorlalți vorbitori".

Consultat telefonic, stenograful H. H. Stahl a subliniat că autorii nu au drept de revizuire, ci numai sinteza textului stenografiat, nicidecum înțelesul său. Comitetul a dezis faptul că nu se știa că există stenograf, că H. H. Stahl lucrează la Senat și e unul dintre cei mai pricepuți. Și Secretarul General a corectat unele greșeli mărunte ale textului. Îndreptările lui T. Brediceanu schimbă adeseori înțelesul celor spuse, corectându-l și pe George Enescu, I. N. Otescu și C. Brăiloiu. Nu au putut fi notate melodiile ce au fost fredonate.

În consecință, s-a aprobat hotărârea ca toți participanții să citească stenograma și s-o corecteze, iar textul revizuit al lui T. Brediceanu să fie anexat la procesul-verbal.

A avut loc și plănuita conferință a muzicologului francez Emile Vuillermoz, ea bucurându-se de real interes. N. Manzatti și-a descoperit vocația de vorbitor, cerând sprijin pentru organizarea, la sala Dalles, a unei expuneri cu tema: *Muzica modernă ușoară românească.*

Întrunirile Comitetului nu aveau un loc predilect: la 20 decembrie 1934, de exemplu, s-a ținut la I. N. Otescu acasă. Cu acest prilej, Scarlat Fotino a devenit membru aderent.

O chestiune discutată a privit plata drepturilor de autor cât mai curând după percepere, căci ceea ce se petrecea era inadmisibil, în 1933 lichidându-se încă sume din 1928. Pentru redresarea situației s-a admis că drepturile din anul 1934 se vor achita după sistemul existent, însă în 1935 se va intra în normal, compozitorii fiind invitați trimestrial să-și ridice ceea ce li se cuvenea.

Nu s-a ajuns la un consens spre a se edita *Cvartetul* lui I. Perlea, deoarece, din răspunsul editorului german, nu rezulta limpede că era dispus că contribuie în cotă egală cu Societatea. Nici cererea lui Brediceanu de a i se edita una din producțiile pentru pian a tablourilor *La șezătoare* ori *Seara Mare,* preferându-se partituri în formă originală și nu în extrase. Pronunțându-se asupra volumului de *Cântece populare* armonizate de către Didia Saint-Georges, I. N. Otescu susține că acesta era prea puțin interesant iar armonizarea nepotrivită. Ca atare, n-a recomandat editarea. De la această concluzie s-au abținut A. Alessandrescu și M. Jora.

George Enescu n-a fost de față, dar procesul-verbal poartă semnătura sa. Aceasta înseamnă că lua cunoștință de deliberări și, în consecință, semna.

---

124. Tudor, Andrei. *Cronica muzicală. Societatea Compozitorilor Români.* În: *Rampa,* XVII, 5085, 20 decembrie 1934, p. 1–2.

125. (B.C.) *Societatea Compozitorilor Români.* În: *25 ani de muzică românească. 1920–1945,* p. 5. Volum îngrijit de Ion Dumitrescu.

Scanned with OKEN Scanner

1935

PROBLEME DE REPARTIȚIE

Când un tânăr era distins cu *Premiul Național de compoziție „George Enescu“,* calea spre admiterea în Societate îi era netezită. Așa s-a întâmplat cu Nicolae Brânzeu, primit membru activ la 24 ianuarie 1935.

Directorul M. Constantinescu se plânge Comitetului că o serie de membri nu au semnat procura prin care autorizează urmărirea de către Societate a drepturilor care li se cuvin, ceea ce se răsfrângea negativ asupra încasărilor; s-a luat hotărârea să li se trimită o somație și, dacă nici în urma ei nu semnează, să fie excluși.

Existau cazuri când unii editori cumpărau drepturile compozitorilor, odată cu lucrările și, în acest fel, profitau de drepturile mecanice și de repartiție, după care nici nu se mai gândeau să publice partiturile. Pentru curmarea acestor abuzuri, s-a luat măsura ca la repartiție să nu se mai atribuie partea de editor, excepție făcând unele compoziții declarate de editor, apărute în propria editură.

Marcel Henrion a fost numit reprezentant al Societății la Paris, pe lângă C.I.S.A.C. și s-a stabilit că i se acordă un comision de 10% din sumele ce va încasa din Franța în contul S.C.R., rambursându-i-se cheltuielile de corespondență.

S-a actualizat semnarea noii convenții cu Societatea de Radio, care dorea o înțelegere pe cinci ani, cu o cotă de 0,60% din încasări. Au purtat tratative C. Brăiloiu, I. Chirescu și G. Enacovici.

Este de reținut că Societatea căpăta sprijin prin documente oficiale. Convenția de la Berna, semnată la Roma, la 2 iunie 1928 apare în *Monitorul Oficial* nr. 123 din 31 mai 1935. Se știe că aceeași Convenție de la Berna mai fusese ratificată și la 1 ianuarie 1927.

CONFLICTUL CU NICOLAE OANCEA

A fost editată o antologie corală de *Fundația culturală Carol al II-lea,* prin îngrijirea lui N. Oancea. Cum în volum erau incluse și coruri administrate de Societate, s-a luat legătura cu îngrjitorul de ediție pentru a clarifica situația, concret, a obține autorizația cuvenită, ceea ce însemna plata unei sume. N. Oancea se plângea că nu poate obține autorizații de la văduvele compozitorilor D. G. Kiriac și Gh. Cucu. Dăduse însă asigurări că va aduce semnăturile acestora. În caz contrar, trebuia să scoată din antologie piesele pentru care nu deține autorizație.

Când volumul a văzut lumina tiparului, văduvele amintite au adus reclamații lui N. Oancea cum că a nesocotit regulile elementare în această direcție și a abuzat de drepturile proprietarului legal. Mai mult, ele au notificat *Fundației,* care a scris doamnelor Kiriac și Cucu, amintind că a primit manuscrisele, aducându-le mulțumiri.

Pe scurt, N. Oancea a indus în eroare *Fundația,* ca și Societatea și, cu toate invitațiile făcute de Secretarul General pentru a clarifica situația, cel în cauză nu i-a dat curs. Ca atare, a reușit să creeze neînțelegeri între *Fundație* și *Societate,* lucru cu totul de nedorit. În acest condiții, Comitetul a decis excluderea din Societate a lui N. Oancea, lăsându-i o portiță de salvare dacă venea să dea explicații ce ar fi putut scoate la iveală „vreun fapt necunoscut încă Comitetului, care să ușureze culpa lui N. Oancea“.

În cele din urmă, s-a disculpat în Comitetul din 3 martie 1935. Cum? El confirmă corectitudinea acuzațiilor, arătând însă că intenția lui a pornit din sentimentul de venerație pentru D. G. Kiriac și Gh. Cucu, antologia având o circulație închisă, pentru corurile așezămintelor culturale ale *Fundației* din întreaga țară.

Făcându-și *mea culpa,* Comitetul a revenit asupra excluderii, sancționându-l, totuși, cu un „avertisment sever“.

Scanned with OKEN Scanner

CONCERTELE SOCIETĂȚII

Un singur concert cu muzică de cameră a putut fi organizat la mijlocul lunii februarie 1935, care a cuprins: I.Sibianu – *Serenadă,* pentru pian și trio de coarde; S. Golestan – *Sonatina,* pentru flaut și pian; C. Silvestri – *Șapte lieduri;* P. Constantinescu – *Studii pentru trio în stil bizantin;* B. Bartók – *Două dansuri românești din Transilvania;* R. Alexandrescu – *Două melodii pentru vioară și pian.*

Au interpretat C. Stroescu, V. Jianu, I. Koganoff, I. Ghiga, S. Fotino, R. Alexandrescu, Th. Rogalski și C. Silvestri.

Reacțiile s-au canalizat în sens pozitiv asupra piesei lui P. Constantinescu, „îndrăzneț și izbutit efort de a împleti modurile vechi ale cântecului nostru ecleziastic cu noutățile de un deosebit rafinament ale instrumentelor moderne"[126].

Lui Virgil Gheorghiu programul i-a apărut amalgamat, neplăcându-i piesa lui I. Sibianu. „Strălucirea serii a fost de la început întunecată de piesa de tristă memorie a decedatului din toate punctele de vedere Ilie Sibianu"... Criticul nu înțelege de ce trebuia să figureze în program numele lui B. Bartók; evident, C. Brăiloiu ținea să-l onoreze în calitate de membru al Societății. „...Pare inexplicabilă prezența unui compozitor ungur Béla Bartók într-un program de creatori români. Dacă Rimski Korsakov a scris *Chant Hindou,* asta înseamnă că indienii trebuie să-l revendice?"[127].

Secretarul General al Societății s-a plâns că nu reușește să organizeze un al doilea concert, servind un argument dezarmant: „nu sunt destule compoziții noi și instrumente la îndemână". Se deduce de aici că nu se practica reînscrierea unui titlu o dată cântat în manifestările Societății, deși sunt cazuri care să dezidă regula.

Sub auspiciile Societății Compozitorilor Austrieci la Viena a fost organizat un concert de muzică românească de cameră, alcătuit din compoziții datorate lui I. Perlea, S. Drăgoi, M. Negrea, M. Mihalovici, C. Brăiloiu, D. G. Kiriac și T. Brediceanu.

În reciprocitate, concertul cu muzică austriacă dat la Radio de S.C.R., din 28 ianuarie 1935, a cuprins titluri de K. Weigl-Kanitz, F. Petirek, F. Salmhofer, Rinoldini (?). S-a regretat absența din program a numelor lui H. Eisler și T. Weisengrund Adorno, „discipoli ai școlii Schönberg și Webern, a căror muzică de cameră, deși greu acomodabilă concertelor din pricina scurtimii, a sistemului muzical de 12 semitonuri în care e scrisă și a nuanțelor degradate la extrem și greu de redat pentru a fi cel puțin făcută cunoscută auditoriului radiofonic"[128].

Mereu se discutau cereri de admitere, fiind numeroase dosare respinse, dacă nu ofereau material concludent. Ca membri activi au fost primiți Mansi Barberis și Dely Szabo Gheza. S-au recomandat la tipar, Poemul simfonic *Acteon* de A. Alessandrescu, *Două studii bizantine* de P. Constantinescu, ceea ce ar fi fost prima partitură editată de acest compozitor. Numai că profesorii săi, M. Jora și I. N. Otescu, erau de părere că aceasta era compoziția sa cea mai reprezentativă. C. Brăiloiu știa să obțină ceea ce trebuia, dovedindu-se un susținător al tânărului compozitor. A cerut să se lase la latitudinea autorului să opteze care anume creație să-i fie editată și aceasta, prin întâiul „demers de pronunțare".

Existau nemulțumiri față de „Fundația Culturală Regală", deoarece, încă din noiembrie, i s-a trimis un set de partituri simfonice pentru concertele *Filarmonicii* și nu s-au cercetat și canalizat spre programare. M. Jora, care era în comitetul de lectură, își asumă răspunderea pentru întârziere. C. Brăiloiu face un stăruitor apel să se procedeze în așa fel, încât noile compoziții simfonice să fie programate cu periodicitate.

Prestigiul artistic al Societății era evident, recunoscându-i-se acțiunile care au dus la consolidarea școlii muzicale române. Mai mult, se vehicula și noțiunea de „școală nouă românească", al cărei șef era George Enescu[129].

126. Grindea, M. *Concerte.* În: *Vestea,* III, 347, 14 februarie 1935, p. 2
127. Gheorghiu, V. *Săptămâna muzicală.* În: *Credința,* III, 360, 12 februarie 1935, p. 3.
128. Gheorghiu, V. *Săptămâna muzicală.* În: *Credința,* III, 354, 5 februarie 1935, p. 3.
129 Barbu, Filaret. *Muzica românească de după război.* În: *Luceafărul,* I, 1, ianuarie 1935, p. 135.

Scanned with OKEN Scanner

„ARHIVA DE FOLCLOR“ POLARIZEAZĂ ATENȚIA LUI CONSTANTIN BRĂILOIU

Sfera de cuprindere a lui C. Brăiloiu continua să fie extinsă, nescăpându-i nici un sector, nici un aspect al activității. Cu toate acestea, devine tot mai absorbit de cercetarea muzicii populare, de problemele înregistrării și conservării ei, mai ales că cilindrii nu prezentau garanții, ceea ce înseamnă că se impunea trecerea pe sistemul plăcilor de gramofon, ca și de oportunitatea transcrierii, ceea ce reclama specialiști de înaltă clasă. Mai mult, îl preocupa propaganda peste hotare, fiind încredințat de valoarea tezaurului folcloric din România.

Astfel, Brăiloiu prezintă Comitetului din aprilie 1935 lotul de corespondență purtat cu organizatorii concursului de dansuri populare de la Londra, unde intenționează să prezinte un grup. Beneficia de sprijinul Direcției presei din Ministerul de Externe. Era angrenată în această acțiune și Societatea, alocându-se și o sumă, 5.000 lei. Se cunoaște. C. Brăiloiu a însoțit la Londra un grup de călușari din Argeș, reușind ceea ce nu putuse în 1931, la concursul ținut la Viena. Au contribuit la această acțiune facilitățile oferite de Ministerul de Externe, inclusiv cele 200.000 lei puse la dispoziție.

Repartizările drepturilor de autor înregistrau un curs ascendent, de vreme ce, în primul trimestru al anului 1935, suma destinată compozitorilor se ridicase la 214.488 lei. Cu toate acestea, încă nu se stinseseră conflictele privind încasările cu factorii importanți, inclusiv Ministerul Artelor; titularul acestuia, D. Lepădatu, nu înțelegea corect principiul dreptului de proprietate morală. Apoi, cu Cinematografia se purtau negocieri de luni de zile, fără nici un rezultat, neconvenindu-se asupra procentului perceput.

Prezent la întrunirea Comitetului din 19 mai 1935, George Enescu a evocat personalitatea defunctului Paul Dukas, recomandând trimiterea unei telegrame de condoleanțe pe adresa Conservatorului din Paris.

„SOCIETATEA COMPOZITORILOR ROMÂNI“ – FACTOR DE PROPAGARE

Au fost reluate discuțiile privitoare la editarea reducțiilor pentru pian ale partiturilor teatrale de T. Brediceanu. G. Enescu era de părere că efortul financiar s-ar cuveni făcut în partituri de orchestră, realizate prin procedee ieftine, fotografiere, policopiere. Brăiloiu însă apelează la însemnătatea istorică a „icoanelor de la țară“, *La șezătoare* și *Seara Mare,* autorul trebuind să se mulțumească cu un procedeu mai ieftin decât gravura. Problema urma să fie decisă de Adunarea Generală.

Din nou se confirmă faptul că schimbările de regim, de guvern, aveau efecte destabilizatoare. Anul 1935 a fost supus seismelor și situațiilor neprevăzute, necesitând intervenții și întruniri grabnice. Cea mai grea lovitură a venit din partea Sindicatului Alimentar care a sistat complet plata drepturilor de autor, punând în pericol reglementările aflate în vigoare, defăimând Societatea prin declarații publice și cerând modificarea Legii proprietății artistice și literare. Căile de neutralizare a acestor acțiuni au fost abil concepute și duse la capăt cu consecvență. S-a reușit blocarea actelor de nesupunere și nerespectare a Legii, intentându-se 560 de procese, judecându-se 372/451 penale și 109 civile. Judecarea a condus la aplicarea a 120.000 de amenzi și 485.000 de lei despăgubiri.

O altă cale era intervențiile la autorități, constatându-se cât de slabă era cunoașterea legislației, ca și neînțelegerea reglementărilor în domeniul drepturilor de autor, a dreptului de proprietate intelectuală. Evident, esența tuturor acestor acțiuni se reducea la rezistența activă în fața celor care voiau modificarea Legii, neadmițându-se nici o concesie.

În plan cultural s-au înregistrat succese, contribuind la sporirea prestigiului Societății, inclusiv peste hotare. Metodele preconizate erau sprijinul, partiturile, discurile, programele

Scanned with OKEN Scanner

consultanța de specialitate, ceea ce însemna că Societatea devenise un centru de iradiere culturală, aflat totalmente în serviciul cauzei muzicii, creației românești.

Concertele au suferit o stagnare, mai ales din pricina „Fundației Regale", dar existau promisiuni că situația se va redresa în viitoarea stagiune. *Arhiva de folclor* și-a mai adăugat zestrei sale încă 800 de cilindri, extinzându-și și aria teritorială în care se făceau culegerile. Au fost înregistrate prin colaborarea cu Societatea „Columbia" 17 discuri, unice în felul lor, astfel că *Arhiva* putea fi socotită drept cea mai însemnată și cea mai bine organizată dintre toate cele existente pe glob.

Bilanțul cu care se prezenta Biroul de percepere pe anul 1934 era: drepturi interne – 6.224.026 lei, drepturi mecanice – 26.033 lei, drepturi externe – 66.142 lei. Cât privește repartițiile, suma totală s-a ridicat la 1.153.056 lei, indicând o sporire a drepturilor cuvenite compozitorilor români.

Au fost aleși cenzorii: R. Alexandrescu, cu 23 de voturi; I. Vasilescu, 16; M. Daia, 5. Primii doi au fost declarați aleși. Din partea membrilor aderenți a intrat N. Manzatti.

În chestiunea tiparului s-a ajuns la concluzia că profitabilă era colaborarea cu editura „Scrisul Românesc" din Craiova.

GEORGE ENESCU INTENȚIONEAZĂ SĂ DEMISIONEZE DIN FRUNTEA S.C.R.

Către sfârșitul Adunării Generale din 26 mai 1935, Președintele George Enescu, probabil nemulțumit că nu reușea să acorde mai mult timp Societății, a supus atenției o „chestiune personală", mărturisind că se simte „un dezertor" față de Societate, nenumăratele sale ocupații împiedicându-l să-și îndeplinească conștiincios rolul de președinte. Era, de fapt, reiterarea cererii lansată încă la începutul anului 1934, ceea ce însemna că-l frământa această problemă, conștiința sa nefiind împăcată în privința aportului pe care îl avea la bunul mers al organismului profesional al compozitorilor. Atât I. N. Otescu cât și C. Brăiloiu au sărit ca arși, intervenind energic, neconcepând ca George Enescu să nu se afle în fruntea Societății. Ei au pedalat în fața Adunării pe ...„binele neprețuit ce-l face... prezența maestrului Enescu în fruntea ei și imposibilitatea de a continua activitatea de până acum în lipsa D-sale". Ca atare, Adunarea a respins demisia Președintelui. Confruntat cu această puternică opoziție, văzând cât de mult este susținut, George Enescu a rupt scrisoarea de demisie, în aclamațiile celor prezenți.

Activitatea Comitetului s-a prelungit, căci s-a întrunit și la 5 iulie 1935, când Gherase Dendrino a devenit membru aderent.

SPRIJIN PENTRU „MUZICA NOUĂ"

În schimb, activitatea Comitetului din a doua jumătate a anului s-a dovedit anemică, înregistrând doar o întrunire, la 27 octombrie 1935. M. Jora, fondatorul Asociației „Muzica Nouă", a prezentat programul ei de organizare, în care concertele se situau în frunte, urmărindu-se promovarea creației indigene, dar și creația modernă, atât de puțin luată în seamă de factorii vieții concertistice. Motivul informării era dublat de dorința obținerii unui sprijin, dat fiind faptul că va cânta creații românești de factură contemporană. S-a convenit să fie ajutată noua structură, acordându-i-se de fiecare manifestare în care va figura un compozitor român suma de 1.000 lei și se vor cumpăra bilete în valoare de 500 lei. Drepturile de autor vor fi plătite, „la capătul ciclului de concerte", potrivit cu încasările.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a alcătui un „depozit" de creații românești, reprezentantul Societății la Paris, H. Henrion, cerea să i se pună la dispoziție toate partiturile editate. S-au purtat tratative cu Societatea americană S.E.M., reprezentată până acum prin S.A.R.D.A. care, fiind în lichidare, nu a plătit compozitorilor. În cele din urmă, s-a semnat convenția cu BIEM, clauzele fiind: 25% pentru drepturile a căror repartiție se face la București și 75% pentru cele care se fac în străinătate. În plus, un comision pentru fondul comun de la Paris de 2%. S-a organizat un birou de percepere BIEM, căruia i s-a acordat suma de 10.000 lei lunar. Convenția era considerată ca un mare succes, dat fiind că drepturile americane erau însemnate și ele intrau sub incidența S.C.R.

C. Brăiloiu a informat Comitetul despre succesul mare repurtat la Londra cu grupul de dansatori, servindu-se de extrase din presa britanică, interesul manifestărilor fiind polarizat de artiștii noștri populari. C. Brăiloiu a ținut și o conferință asupra folclorului muzical românesc.

1936

SUBVENȚIE PENTRU PREMIUL „GEORGE ENESCU"

Activitatea Societății a lâncezit către finele anului 1935, însă s-a redresat din ianuarie 1936, an în care George Enescu a cucerit cercurile muzicale parisiene cu tragedia lirică *Oedip.*

În Comitetul din 12 ianuarie 1936 a fost admis Lucian Teodosiu, membru activ, și Boris Marcu, aderent. Stând mereu cu mâna întinsă către Societate, instrumentiștii membri ai Sindicatului lui Petre Nitzulescu se dedau la diverse acte de obrăznicie. S-a alocat o sumă pentru revista *Mișcarea muzicală,* cu recomandarea să-și îmbunătățească conținutul.

Deoarece guvernul a stopat orice subvenționare a *Premiului Național de compoziție „George Enescu",* I. N. Otescu a stăruit să se contribuie cu o sumă, ceea ce s-a aprobat, și anume de 12.000 lei. Legământul lui Robert Cremer a ajuns în faza când putea fi acceptat, părinții introducând o clauză: Societatea va avea grijă de mormântul compozitorului, deci s-a instituit un premiu de compoziție cu numele acestui compozitor.

Directorului M. Constantinescu i se prelungește contractul pe încă cinci ani, acordându-i-se un salariu de 20.000 lei, 10% din încasările brutto efectuate la București și 5% în țară, micșorate cu salariul lunar. Retribuțiile inspectorilor biroului de drepturi erau de 3–4.000 lei, plus cote la încasări. Anume, 22% până la suma de 70.000 lei, 20% până la 100.000 lei, 15% de la 100.000 la 130.000 lei, 12% de la 130.000 lei la 150.000 lei și 10% peste 150.000 lei, mai puțin salariile.

CE DREPTURI ÎNCASAU COMPOZITORII ?

Bilanțul pe anul 1935 a fost considerat drept apreciabil, sumele repartizate compozitorilor, mai mari. Din totalul de 467.813 lei, compozitorilor le-au revenit 130.311 lei în primul trimestru, 161 182 în al doilea, în timp ce compozitorii străini 84.084 în primul și, respectiv, 92.237.

Sumele erau mari în raport cu ceea ce se repartizase în anii anteriori, căci ele nu erau decât modeste, masa veniturilor canalizându-se către biroul de percepere. Că, într-adevăr, ceea ce se distribuia compozitorilor nu însemna mult, rezultă din următorul tablou, pe trei trimestre luate la întâmplare.

Scanned with OKEN Scanner

Numele compozitorului	1929 Tr. II	1933 Tr. I	1936 Tr. I
A. Alessandrescu	27	81	3
A. Bena	390	158	152
C. Brăiloiu	112	839	300
T. Brediceanu	1.558	1.242	1.192
A. Castaldi	22	303	31
E. Caudella	145	213	244
I. Chirescu	115	103	72
Gh. Cucu	6	31	21
G. Dima	335	682	285
S. Drăgoi	389	946	690
P. Elinescu	330	458	43
G. Enescu	248	503	175
S. Golestan	2	46	–
M. Iancu	–	730	1.043
M. Jora	87	358	8
D. G. Kiriac	481	677	421
Alex. Leon	4.007	4.032	1.246
E. Mandicevschi	94	99	–
N. Manzatti	263	3.000	4.146
M. Mihalovici	–	169	62
Iacob Mureşianu	–	399	180
M. Negrea	–	97	113
C. Nottara	–	232	8
I. N. Otescu	–	–	11
I. Perlea	–	34	8
E. Roman	–	9.787	5.367
C. Silvestri	–	111	–
I. Vasilescu	–	1.855	2
I. Vidu	–	387	710

ACUZAŢIILE DEPUTATULUI VIRGIL SOLOMON

În Camera Deputaţilor, Dr. Virgil Solomon a lansat un puternic atac la adresa Societăţii. Acuzaţiile erau pure invenţii şi anume că S.C.R. percepe impozite, că este subvenţionată de stat, nu dă socoteală de subvenţiile ei, că are venituri ilegale din anume taxe pe spectacole. Finalmente, s-a aflat că deputatul s-a lăsat indus in eroare de un compozitor de muzică uşoară, al cărui nume nu s-a deconspirat.

Evident, a fost declanşată o reacţie promptă din partea Secretarului General, a întregului Comitet, redactându-se o întâmpinare că Societatea nu primeşte vreo sumă din fondurile statului. Deputatul a cerut o anchetă, insinuând că banii se administrează defectuos, ceea ce nu era adevărat şi Comitetul din 9 februarie 1936 nu agreează ideea unei anchete, căci numai un membru activ al Societăţii are dreptul să se plângă de modul administrării. S-a alcătuit o delegaţie compusă din C. Brăiloiu, A. Alessandrescu şi D. Devesel, care să meargă la Cameră, la Popescu Necşeşti, spre a lămuri lucrurile. O altă delegaţie alcătuită din I. N. Otescu şi M. Constantinescu a mers la Direcţia Teatrelor şi Operelor, unde scaunul era deţinut de Mihail Sadoveanu, în timp ce M. Jora urma să-l viziteze pe Gh. Tătărescu, prim-ministru, spre a-i expune situaţia Societăţii, astfel ca să se preîntâmpine neplăcerile care ar fi putut fi declanşate de acuzaţii nefondate, care, din păcate, s-au făcut şi cu alte prilejuri. Dar, la primul-ministru nu s-a putut ajunge.

Aflat la Bucureşti, compozitorul italian Mario Rossi a fost oaspetele Societăţii la un dineu oferit de I. N. Otescu.

Scanned with OKEN Scanner

GEORGE COCEA NU-ȘI ONOREAZĂ OBLIGAȚIILE

C. Brăiloiu informează Comitetul că i s-a trimis o întâmpinare violoncelistului G. Cocea, care se sustrage sistematic de la plata drepturilor de autor la concertele pe care le susține sau le organizează. În cele din urmă i s-a adresat o somație să se conformeze în termen de trei zile. În caz contrar, chestiunea era înaintată contenciosului. Desigur că a achitat taxele datorate imediat, însă obiceiul nu s-a schimbat.

Și de astă dată s-au născut dificultăți cu fixarea datei Adunării Generale deoarece, conform uzanței, era nevoie să asiste și Președintele. În acest scop, pentru a i se cunoaște programul internațional de concerte, i s-a scris la Paris.

C. Brăiloiu a propus ca Președintele să fie sărbătorit la întoarcerea în țară pentru succesul obținut cu *Oedip*. S-a vehiculat ideea ca să nu fie sărbătorit printr-un concert, căci ar fi fost prea costisitor, ci printr-un banchet la care să fie invitate și oficialitățile țării. Pentru pregătirea banchetului s-a constituit un comitet alcătuit din M. Jora, A. Alessandrescu și M. Constantinescu.

Serviciul de drepturi își perfectează sistemul de lucru prin înființarea unei cartoteci, conținând fișele întregului repertoriu administrat.

RENUNȚAREA LA CONCERTELE PROPRII

„Producție și reproducție" noțiunile vehiculate de C. Brăiloiu atunci când a avut în vedere obiectivele Societății, creația și interpretarea continuau să se bucure de același interes, în afara acestora rațiunea de a fi a organismului de breaslă n-ar fi încetat. Este adevărat, tonusul Societății a scăzut odată cu îmbolnăvirea Secretarului General, care a durat trei luni. Obiectivele se mențineau, chit că modalitățile de obținere se schimbau, mai ales în ceea ce privește „producția".

Când creația autohtonă era neglijată, Societatea intervenea preluând misiunea organizării de concerte, preluând greaua povară a cheltuielilor necesitate de către aceasta. Cu timpul, instituțiile muzicale, interpreții, dar și publicul înțeleg că muzica românească are valoare, este competitivă și-i acordă atenția cuvenită în programele de concert, recitaluri și chiar în repertoriul liric. În atari circumstanțe nu mai era necesar ca Societatea să mai fie organizatoare de concerte. Astfel că, în Comitetul din 26 aprilie 1936, ținut în loc de Adunare generală, căci au răspuns convocării numai forul de conducere, C. Brăiloiu a recomandat renunțarea la concerte proprii, execuția preluând-o alte instituții de profil, cu sau fără concursul Societății. Cea mai pozitivă, sub acest aspect, se dovedea Societatea de Radio, care difuza masiv creația românească. Apoi, muzica de cameră beneficia de rampa de lansare a *Asociației „Muzica Nouă"*, condusă de M. Jora, căreia i se acorda o subvenție.

S-a luat act că, prin ambasadorul României Coriolan Brediceanu, s-a perfectat un concert la Viena, alcătuit în exclusivitate din creații românești.

Editarea partiturilor avansa lent, iar cercetarea și înregistrarea muzicii populare se desfășura în același ritm alert. Ion Vasilescu a solicitat ajutor pentru concertul de muzică ușoară românească pe care-l contura în cadrul „Lunii Bucureștiului". Abaterile de la statut erau imediat sancționate. Astfel, au fost excluși din Societate Edy Marcus și Puiu Maximilian, membri aderenți, care s-au făcut vinovați de punerea la cale a unei campanii calomnioase, după ce i s-a refuzat lui P. Maximilian un nou avans. Supărat, acesta l-a amenințat cu bătaia pe M. Constantinescu.

S-a regizat o concertată calomniere în presă, pentru edificare fiind articolul din ziarul *Capitala,* la a cărui redacție câțiva compozitori s-au plâns de tratamentul pe care-l au din partea Societății. „Se întâmplă fapte de o extremă gravitate". ...Nu ar fi plătite drepturile de execuție, comitetul ar fi ilegal și ar conduce tiranic, Societatea nici n-ar avea statut... „Doar la repetate intervenții s-au acordat ceva drepturi de Paști. Dar și acelea, după bunul plac al Comitetului"

Finalul materialului era de-a dreptul inflamant: „Reclamanții ne-au rugat să sesizăm organele în drept pentru a pune capăt neregulilor care se săvârșesc la această Societate menită să protejeze pe compozitori".[130]

Ziarul *Rampa,* mai circumspect, dă excluderile ca datorate unor „grave abateri de la Statut"[131].

130. ****Compozitorii protestează împotriva Societății Compozitorilor Români.* În: *Capitala,* I, 54, 22 aprilie 1936, p. 3.
131. **** De la Societatea Compozitorilor Români.* În: *Rampa,* XIX, 5487, 30 aprilie 1936, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

NOUL COMITET – MAI 1936

George Enescu scrisese că nu va putea lua parte la Adunarea Generală, cerând ca să fie convocată în absența lui, recomandând însă menținerea Comitetului în alcătuirea de până acum. Astfel că, la 3 mai 1936 a avut loc Adunarea Generală în care s-a hotărât trimiterea unei telegrame Președintelui, cu caracter omagial, de felicitare, prestigiul său dobândind noi dimensiuni după premierea lui *Oedip*.

C. Brăiloiu, față de care asistența s-a manifestat prin aplauze de simpatie, refăcut și prezent după o lungă absență, a prezentat un raport, ca de obicei verbal. De la bun început el a deplâns comportamentul unor membri care creează în afară o imagine defavorabilă Societății. Apoi nu se găsește o suficientă susținere nici din partea cercurilor oficiale, cel mai dureros aparând faptul că nu se poate conta pe ajutorul Ministerului Artelor, care nu înțelegea rosturile și drepturilor breslei compozitorilor.

Lăsând de o parte aceste aspecte, Brăiloiu semnalează ca îmbucurătoare consolidarea edificiului de școală, pentru care Societatea a depus un constant efort „....Existența unei școli românești a fost necunoscută în țară... în timpul din urmă a început să se ceară muzică românească și în străinătate".

Nemulțumit de convenția cu *Fundația Regală,* I. Bohociu protestează față de termenii înțelegerii, căci „aceiași judecători" se află și în Comitetul Societății și în Comitetul de lectură al Fundației. El s-a simțit ofensat, căci i s-a refuzat înscrierea pe afiș a *Poemului Romantic.* La antipod, I. N. Otescu și C. Brăiloiu elogiază convenția respectivă. În nici un caz, Societatea nu poate opri Comitetul de lectură al *Fundației* să chibzuiască după cum crede de cuviință, după cum nici șefii de orchestră nu pot fi obligați să dirijeze compozițiile pe care nu le doresc.

Utilitatea convenției o probează creațiile cântate în actuala stagiune; în afara lucrărilor datorate lui George Enescu au mai figurat pe afișele *Filarmonicii:* P. Constantinescu – *Din cătănie;* D. Lipatti – *Suita Șătrarii;* C. C. Nottara – *Impresii din Cehoslovacia;* M. Andricu – *Suita brevis* în primă audiție; I. Perlea – *Variațiuni pe o temă proprie,* în primă audiție; M. Mihalovici – Suită din *Karaguez;* I. N. Otescu – Fragmente din opera *De la Matei cetire;* S. Horceag – *Suita română,* în primă audiție; F. Lazăr – *Concerto grosso;* S. Drăgoi – *Divertisment rustic;* C. Silvestri – *Trei capricii.*

S-a mai lamentat I. Bohociu și pe tema că loja Societății de la *Ateneul Român* nu este accesibilă compozitorilor. Adevărat, era greu de crezut că cele cinci locuri, bilete pe care le avea Societatea la manifestările *Filarmonicii* puteau satisface pe toată lumea. Biletele erau destinate membrilor Comitetului; or, președintele, vicepreședintele, secretarul general nicidecum nu puteau fi acuzați că suprasolicită aceste locuri, dimpotrivă ele se aflau la dispoziția celorlalți colegi.

În concertele Asociației „Muzica Nova" au răsunat creații semnate de M. Jora, M. Mihalovici, M. Andricu, C. Silvestri, Didia Saint-Georges și chiar pagini din *Oedip.* S-a aranjat un concert la Viena, s-a difuzat muzica românească în străinătate, cu precădere la posturile de radio.

Editarea creațiilor înainta lent. După *Două studii în stil bizantin* de P. Constantinescu, s-au ivit dificultăți cu *Acteon,* până s-a găsit modalitatea execuției tehnice, iar *Liturghia în stil oriental* (*psaltic* n.n.) a lui D. G. Kiriac a pretins mult timp pentru revizuirea textului, începută de Gh. Cucu, încheiată de P. Constantinescu, I. D. Chirescu și C. Brăiloiu.

Arhiva de folclor a captat atenția secretarului general, care nu era prea încântat de încetinirea ritmului colectării. S-a ajuns la o înțelegere cu *Fundația Regală* ca să se efectueze cercetări în localitățile rurale unde se aflau echipele studențești, într-o campanie cu coloratură monarhică. S-a cules în 16 sate, realizându-se și o monografie a localității Șanț – Bistrița. Colecția s-a îmbogățit mereu, ajungând la cifra de 5.000 cilindri. Referindu-se la participarea cu călușarii din Argeș la Londra, C. Brăiloiu afirma, cu justificată mândrie, ...„Impresia produsă de jucătorii Români la Londra a fost nedescriptibilă și justifică pe de-a-ntregul jertfa făcută de Societate".

Biroul de drepturi, după cum arăta M. Constantinescu, s-a confruntat cu noi dificultăți, concretizate într-o adevărată grevă a neplății din partea cinematografelor, interpelări în cameră, articole calomnioase, necesitând contraatacurile Comitetului. Sintetic, încasările au crescut la 6.873.755 lei în 1935, cu 557.554 lei mai mult decât în anul anterior, realizate nu prin sporirea tarifelor, ci prin extinderea ariei de percepere. În sfârșit, în mod sensibil s-a îmbunătățit activitatea contenciosului, instrumentele judecătorești s-au obișnuit cu refractarii în neplata drepturilor de autor, aplicând fără menajamente dispozițiile legii. La ameliorarea situației a contribuit și D. Devesel, care a publicat comentarii la Legea proprietății literare și artistice, în colaborare cu B. Scondăcescu și C. Duma, magistrați, lucrare premiată de Academia Română. Societatea a distribuit lucrarea tuturor

Scanned with OKEN Scanner

tribunalelor. În 1935 au fost urmărite 374 de procese. S-au judecat 283, aducând 245.000 lei despăgubiri.

Trecându-se la alegerea noului Comitet, I. N. Otescu a dat citire scrisorii lui George Enescu care cerea realegerea tuturor membrilor din fostul organism de conducere. C. Brăiloiu atrage atenția că este firesc să se dea curs recomandării Președintelui, dar că fiecare are deplină libertate la vot. Pe această temă au făcut comentarii I. Bohociu și L. Teodosiu. Supusă votului secret, propunerea lui George Enescu, făcută în absență, a întrunit 21 voturi pentru și 2 împotrivă. Ca atare, membrii vechiului Comitet au fost aleși pentru un nou mandat.

Și membrii comisiei de cenzori au fost realeși.

La diverse, N. Manzatti a ținut să-și exprime indignarea față de purtarea „câtorva derbedei", de comportarea cărora declară că se desolidarizează. Crede că prea ușor intrau în Societate membrii aderenți și propune fixarea a două etape anual, în care să se discute cererile acestora și, totodată, în comisie să fie reprezentată și această categorie de membri.

Astfel, Comitetul care a activat în perioada 1936–1940 avea următoarea configurație: George Enescu – Președinte, Alfonso Castaldi și Ion Nonna Otescu – vicepreședinți, Constantin Brăiloiu – Secretar General, Simeon Nicolescu, casier central. Membri: Alfred Alessandrescu Tiberiu Brediceanu, Ion Chirescu, George Enacovici, Mihail Jora, Theodor Rogalski și Sabin Drăgoi. Comisia de cenzori, Romeo Alexandrescu, Ion Vasilescu și Nello Manzatti.

URMĂRIREA DREPTURILOR AUTORILOR DRAMATICI

În Comitetul din 26 iunie 1936, prezidat de I. N. Otescu, au fost primiți membrii activi Ioan Morozov și Nicolae Agârbiceanu. Cea mai importantă chestiune rezolvată privea convenția dintre S.C.R. și *Societatea Autorilor Dramatici,* la insistențele președintelui Caton Theodorescu. Ce prevedea aceasta? Conform recomandărilor, C.I.S.A.C., de a se concentra urmărirea drepturilor de autor în mâinile unui singur organ de percepere, S.A.D.R., care va avea birou specializat în cadrul S.C.R., pentru a încasa cele cuvenite scriitorilor dramatici, având în cârcă și șapte societăți străine. I s-a lăsat Societății Dramatice o cotă anuală de 60.000 lei. După cim constata C. Brăiloiu, „era o concentrare, dar și o povară". Neîndoios, pentru Societate putea însemna recunoașterea unei autorități dobândite cu trudă multă.

RETRAGEREA SOCIETĂȚII DIN S.I.M.C.

La Festivalul de la Barcelona al S.I.M.C. din 1936 s-a cântat *Concertul pentru vioară și orchestră* de M. Mihalovici, solist B. Frenkel. Compozitorul s-a adresat Societății pentru rambursarea cheltuielilor de călătorie ale solistului. Numai că, drept consecință a frecventelor neînțelegeri cu S.I.M.C., *Societatea Compozitorilor Români* s-a retras, nemulțumită că muzica românească n-a fost ajutată. Deci, oficial, România nu a participat la Festivalul din Spania. În plus, *Concertul* nu a fost recomandat de secția română, M. Mihalovici fiind programat ca un compozitor care locuiește la Paris, „neaparținând nici unei secții naționale".

O cerere similară a adresat M. Mihalovici și Ministerului Artelor, care însă nu i-a dat curs, ceea ce îngreuna acordarea sprijinului financiar de către Societate, mai ales că nu era o acțiune inițiată de ea.

Luând cuvântul, M. Jora și A. Alessandrescu au susținut că M. Mihalovici are dreptul la un atare sprijin. Numai că la votul secret, solicitarea n-a avut rezonanță, din cei 7 membri prezenți numai trei au votat pentru, ceea ce n-a fost deajuns.

ACȚIUNI ȘI PROIECTE

Toamna anului 1936 a adus două întruniri ale Comitetului și sărbătorirea lui George Enescu. Apare interesant de observat caracterul pragmatic al lucrărilor Comitetului, axat pe treburile ce necesitau rezolvare imediată și pe proiectele de viitor.

Scanned with OKEN Scanner

Ca metodologie, acţiunile se concepeau în cele mai mici amănunte, având consultarea oamenilor de specialitate, iar o dată stabilit ceva, se transpunea în practică cu sfinţenie, respectându-se întru totul litera şi spiritul statutului. Bunăoară, sărbătorirea lui George Enescu a presupus trei faze, toate filtrate prin Comitet. S-a ales restaurantul, s-a stabilit lista invitaţilor, s-a precizat caracterul toasturilor, neadmiţându-se cuvântări.

Neprimindu-se invitaţie pentru participarea la Expoziţia universală de la Paris, Brăiloiu s-a adresat Comisarului General, care i-a comunicat că în această problemă a fost antrenat Stan Golestan. Comitetul nu s-a mulţumit cu aceasta şi a cerut cu insistenţă ca să se obţină programarea la Paris, în cadrul manifestărilor „creaţiei contemporane româneşti, într-o selecţie pe cât de reprezentativă, pe atât de corespunzătoare". S-a pretins, apoi, un stand cu partiturile de muzică românească tipărite şi o manifestare a *Arhivei de folclor.* Aceste obiective s-au concretizat într-un Memoriu, iscălit de I. N. Otescu şi C. Brăiloiu, fiind înaintat Comisarului General.

Sigismud Toduţă a fost primit în Societate membru activ, la 8 octombrie, când a fost reprimit Ion Borgovan.

Societatea era deschisă iniţiativelor, promovând, sprijinind pe cele de substanţă. Iată de ce a reînnoit subvenţia pentru *Asociaţia „Muzica Nouă"* şi a făcut abonamente la revista *Filarmonicii, Muzică şi Poezie.*

Descoperitorul manuscrisului *Rapsodia Română* de Franz Liszt, Octavian Beu, dorea să o şi tipărească, fapt pentru care s-a lansat în tratative cu *Universal Edition.* Numai că nici aceasta nu dispunea de resurse, ceea ce l-a determinat pe O. Beu să solicite sprijin Societăţii, însă fără succes, deoarece nu se puteau acorda fonduri decât membrilor săi. Apoi, nu se admiteau editări decât pe canalele proprii.

Reprezentanţii S.C.R. participau cu regularitate la Congresele C.I.S.A.C. şi, reîntorşi acasă, îşi informau colegii despre cele discutate. M. Constantinescu participase la întrunirea anuală care s-a ţinut la Berlin, unde s-a realizat uşurarea plăţii la contractele cu producătorii de filme.

Student la Berlin, Ion Delu solicită material folcloric de la *Arhivă,* în vederea elaborării unui studiu despre muzica populară românească. S-a opus diplomatic C. Brăiloiu invocând faptul că, deşi menirea ei este să înlesnească cercetările, a observat că în numeroase cazuri s-a abuzat de materialul adunat şi pus la dispoziţie de ea. În consecinţă, se cuvine examinat cu atenţie ţelul fiecărui solicitant, iar ajutorul dat trebuie „măsurat cu îngrijire".

BANCHETUL ÎN CINSTEA LUI GEORGE ENESCU

Cu ocazia „marelui triumf" obţinut în străinătate prin reprezentarea operei *Oedip,* Societatea a ţinut să-l sărbătorească pe George Enescu printr-un banchet dat la restaurantul „Luzana", într-o atmosferă destinsă, cordială. Ziarul *Universul* oferă unele detalii. „...Sărbătorirea... a fost o prea bine meritată omagiere a celui care a dat glorie deosebită în străinătate numelui de român şi geniului nostru naţional"[132].

Textul invitaţiei glăsuia: *„Societatea Compozitorilor Români* sărbătoreşte pe George Enescu cu prilejul strălucitei izbânzi a culturei româneşti, ce a însemnat triumful lui „OEDIPE" la Opera Mare din Paris.

Societatea Compozitorilor Români a luat hotărârea sărbătoririi lui GEORGE ENESCU înainte de plecarea sa spre America".

Urmau detaliile înscrierii la banchet.

Banchetul, la care au participat 200 de invitaţi, a urmat concertului simfonic de la *Ateneul Român,* în care a apărut pe podium marele sărbătorit. S-au rostit toasturi de către Gen. N. Condiescu, adjutant regal, preşedinte al scriitorilor din România, I. N. Otescu, D. Gusti, ministrul cultelor şi artelor care, între altele, a spus că „aduce întreaga recunoştinţă pentru ceea ce reprezintă George Enescu în viaţa noastră culturală, artistică şi naţională. Căci până astăzi neamul nostru n-a dat, în domeniul artei, un reprezentant care să se fi ridicat la înălţimea lui Enescu...

Aţi făcut mult pentru ţara noastră, pentru arta noastră, mai mult decât oficialitatea şi toţi oamenii politici".

132 *** *Sărbătorirea Maestrului Enescu.* În: *Universul,* 53, 1012, 6 noiembrie 1936, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Lista vorbitorilor continuă. Gh. Marinescu, Grigore Trancu-Iaşi, A. Dupont, din partea Institutului Francez, Ion Marin Sadoveanu, George Georgescu, Al. Vasilescu Valjean, Nae Popescu, preşedintele Societăţii „Carmen", Ion Livescu, din partea Sindicatului Artiştilor Lirici, Maria Fotino, din partea Radiodifuziunii, Mihail Jora, Academia Regală de Muzică, Petre Nitzulescu, Dimitrie Cuclin, din partea Societăţii „Amicii Statelor Unite", Mircea Bârsan, Academia de Muzică din Iaşi, Romulus Vrăbiescu, Păstorel Teodoreanu şi I. Sorescu-Piteşti.

Finalmente, a luat cuvântul şi sărbătoritul. A evocat ambianţa, a mărturisit că nu a fost dotat cu talentul vorbirii. „Trebuie să vă explic rostul vieţii mele printr-o anecdotă românească. Nu pot să răspund decât ca ţiganul din acea istorioară, care, fiind pus de preotul satului să-i spună *Tatăl nostru*, a cerut să-i zică din scripcă.

La fel şi cu mine. Lăsaţi-mă să vă explic tot ce simt prin concerte"[133].

În timpul banchetului, Grigoraş Dinicu, acompaniat de taraful său, a cântat „pentru maestrul Enescu". Între participanţi s-a aflat şi sculptorul Ion Jalea care a imortalizat figura muzicianului într-o statuie. Prezent, I. Borgovan consemna evenimentul: „La un banchet de artişti se spun de obicei snoave, discursurile de la masa sărbătorească a maestrului au fost învăluite în poezie, în mod respectuos şi într-o bună dispoziţie caldă şi vibrantă, neîntâlnită aiurea. Şi altădată ca şi azi, George Enescu s-a coborât pentru câteva ore din lumea de visuri a artei sale în mijlocul pământenilor, fericiţi că l-au putut găzdui între dânşii, cei necăjiţi de frământări sterpe"[134].

1937

PROBLEME DE REPARTIŢIE

Aspectele curente continuă să absoarbă atenţia în cadrul lucrărilor Comitetului şi la începutul anului 1937. Librăria *Fundaţiilor Regale* se arată dispusă să comercializeze tipăriturile Societăţii. Tudor Muşatescu îşi dă demisia din calitatea de membru aderent, dar împrumutase o sumă mare de bani care trebuia recuperată. Se întâlneau şi alte situaţii mai aparte. Compozitorul (?) Boldeanu şi-a cedat drepturile la două edituri, „Mischowsky" şi „Armonia", ceea ce a reclamat impunerea unei decizii ferme şi anume ca drepturile mecanice să fie supravegheate cu multă atenţie, iar contenciosul să intervină.

Adrian Sarvaş iniţiase un concert de cvartete româneşti şi solicită preluarea de către Societate a cheltuielilor pentru sală şi plata interpreţilor. Nu s-au aprobat decât cheltuielile pentru chiria sălii.

M. Daia l-a acuzat de plagiat pe Elly Roman. Concluzia la care a ajuns comisia instituită pentru acest caz, alcătuită din G. Enacovici, I. Vasilescu şi N. Manzatti nu a fost afirmativă, nu a confirmat plagiatul astfel că incidentul a fost declarat închis.

Cu satisfacţie s-a primit iniţiativa inspectorului şef al Muzicilor Militare, Egizio Massini, de a organiza un concurs de compoziţie pentru domeniul respectiv. Se cerea colaborarea în comisia de selectare a lucrărilor ca şi sprijin financiar. Neavând suficiente resurse, s-a acceptat numai sprijin profesional.

Un gest elogiat privea ordinul emis de Ministerul de Interne în problema organizării manifestărilor cu muzică, venind în întâmpinarea perceperii drepturilor de autor.

Din nou Brăiloiu a călătorit la Londra cu un grup de dansatori populari, pe spezele Ministerului de Externe. Mai rămăsese neacoperită suma de 5.000 lei, pe care Secretarul General a solicitat-o Comitetului, dată fiind propaganda făcută, succesul mare, şi rolul *Arhivei de folclor*. Bineînţeles, s-a aprobat.

133 *** *Sărbătorirea Maestrului Enescu*. În: *Epoca*, 2330, 10 noiembrie 1936, p. 2

134. Borgovan, I. V. *Cronica muzicală. Sărbătorirea marelui Enescu*. În: *Epoca*, 2339, 20 noiembrie 1936, p. 1

Scanned with OKEN Scanner

Deşi creşteau mereu încasările datorită cheltuielilor de percepere, repartiţiile nici pe departe nu erau satisfăcătoare. S-au distribuit sume care nu erau un excedent al încasărilor. Mai târziu, neputându-se plăti astfel de sume, s-a decis să nu se mai repartizeze decât excedentul real. În această situaţie s-a adoptat o nouă tactică. Repartiţia nefiind mulţumitoare şi foarte depărtată de proporţia procentuală la care trebuia să se ajungă, s-a stabilit anticipat o sumă minimă a repartiţiei, urmând ca să se scadă cheltuielile potrivit cu acestea şi cu prevederile bugetare. În plus, s-au luat măsuri de austeritate. Toate salariile până la 15.000 lei se vor reduce cu 7,5%. Se micşorează, de asemenea, orice cheltuieli. Salariile până la 4.000 lei rămâneau neafectate. Măsurile erau stabilite pentru o perioadă de un an.

ADUNAREA GENERALĂ – 1937

Dacă la întrunirile Comitetului participau, de obicei, câte 7 membri, la Adunarea Generală din 18 aprilie 1937 au fost 15 membri la care se mai adăuga şi procura dată de S. Drăgoi lui A. Alessandrescu de a-l reprezenta.

Un mic incident prefaţează Adunarea Generală, prezidată de I. N. Otescu: a luat cuvântul Brăiloiu, care a dat citire listei celor prezenţi, rugându-l pe I. Bohociu să explice de ce i-a spus că se consideră „invitat". Cel în cauză a replicat, pronunţând cuvântul „demisionat". Nefiind motivată, demisia s-a respins.

Secretarul General a înfăţişat, ca de obicei, oral, activitatea Societăţii care s-a „abţinut" să organizeze concerte, dar a susţinut manifestările Ansamblului „Muzica Nouă", cu programe cuprinzând numeroase creaţii româneşti. Prin G. Enescu, I. N. Otescu, M. Jora şi C. Brăiloiu, Societatea a făcut posibilă participarea României şi în plan muzical la Pavilionul Expoziţiei Universale de la Paris. Astfel, vor avea loc două concerte, simfonic şi coral, precum şi un spectacol festiv cu *Oedip.*

Au fost tipărite *Liturghia Psaltică* de D. G. Kiriac, colecţia de *Colinde* alcătuită de Gh. Cucu, precum şi *Vicleiemul de la Tg. Jiu* de Constantin Brăiloiu. Ultimul an a dus la îmbogăţirea colecţiei de înregistrări pe cilindri, cu încă 7.000. S-au înregistrat noi discursuri de gramofon. Se plănuia publicarea primei antologii de discuri cu muzică populară pe regiuni, mai întâi, Câmpulung, Bucovina.

Cheltuielile de percepere au scăzut din august 1936, când s-a convenit ca S.C.R. să colecteze drepturile autorilor dramatici, ceea ce însemna un spor de repartiţie. Din drepturile de execuţie s-au încasat 1.581.158 lei, iar în provincie 5.756.966 lei. Drepturile mecanice s-au ridicat la 1.292 .064 lei. De la teatre au revenit, pe şase luni, 681.151 lei, iar de la Societăţile străine, 181.575 lei.

Astfel că s-au repartizat în 1936 sume mai mari, 3.057.397 lei pentru 38.000 programe, înregistrându-se 5 877 fişe ale compozitorilor, alcătuind repertoriul social al Societăţii. Perspectivele erau încurajatoare, deoarece noua Lege a teatrelor şi spectacolelor condiţiona explicit funcţionarea localurilor cu muzică şi organizarea manifestărilor de plata drepturilor de autor către *Societatea Compozitorilor Români.*

Şi procesele se ţineau lanţ – 330, dintre care 241 penale. Comisia de cenzori a fost aleasă în alcătuirea: I. Vasilescu, R. Alexandrescu şi N. Manzatti.

CONFLICTUL CU MARELE CARTEL

Fapt neobişnuit, în plină vară, la 5 august a fost convocat Comitetul. S-a început cu primirea lui Antoniu Sequens membru activ. Participând la Congresul C.I.S.A.C. de la Paris, C. Brăiloiu a fost nevoit să polemizeze în plen, luând apărarea biroului drepturilor de autor al Societăţii. Reprezentanţii Marelui Cartel s-au plâns că perceperea la noi nu este adecvată, insinuând o lipsă de eficienţă, cu scopul sesizat de Secretarul General de a pune piciorul în România şi, în acest sens, au propus crearea unei agenţii la Bucureşti. C. Brăiloiu a cerut concretizarea acuzaţiilor, însă acestea

Scanned with OKEN Scanner

n-au fost relevate. Atâta doar, erau exagerate cheltuielile de percepere. Ca atare, era necesar să nu se ajungă la crearea agenției preconizate și pentru aceasta era indicat să se urmeze exemplul țărilor care au legiferat excluderea intermediarului străin.

Privitor la repartiție, s-a decis ca ea să se facă semestrial, după cum procedează societățile străine. Pentru prima oară s-a realizat depășirea drepturilor de execuție ale compozitorilor români față de cele ale compozitorilor de peste hotare, raportul fiind de 332.963, față de 168.078 lei.

Tentativa lui Ionel Patin, cetățean român cu domiciliul la Paris, de a fi autorizat să se înscrie în S.A.C.E.M., ca să-și perceapă drepturile prin aceasta, nu a fost admisă, deoarece ea însemna crearea unui precedent. S-a respins și cererea *Sindicatului Artiștilor Instrumentiști* de scutire a plății dreptului de autor pentru un concert pe care-l patronau. În schimb, lui C. Bobescu i s-a aprobat o scutire de 50% pentru un concert susținut de el la Brașov.

Ionel Perlea informează Comitetul că editorul german al *Cvartetului* său era dispus să accepte condițiile Societății pentru a se tipări. Dar cum încă nu erau clarificate unele detalii, C. Brăiloiu urma să investigheze până la deplina elucidare a problemei.

De la Paris s-a primit o întâmpinare din partea părții spaniole S.C.A.E., care cerea blocarea tuturor drepturilor cuvenite compozitorilor spanioli, până la clarificarea situației politice din respectiva țară unde izbucnise războiul civil.

Relațiile cu societățile străine erau înfloritoare, în pofida micilor asperități care apăreau mereu. Printr-o adresă, S.A.C.E.M. comunica procentul de 2% drept cifră de percepere și repartiție, care, în mod evident, nu putea fi credibilă, contrazicând până și statisticile din buletinele editate de către aceasta. S-a semnat un contract de reciprocitate cu societatea jugoslavă U.J.D.A.

Apar tot mai multe probleme cu perceperea drepturilor autorilor dramatici, unii adresându-se direct S.C.R. pentru a le urmări drepturile. În calitate de „autonom" s-a admis înscrierea temporară a unor autori dramatici care nu făceau parte din Societate, S.A.D.

Cum se înlăturau unele neajunsuri, altele apăreau la orizont. Paradoxal, Direcția teatrelor din Ministerul Cultelor și Artelor nu dădea curs aplicării Legii spectacolelor: aproximativ 60 din localurile din capitală nu achitau plata drepturilor de autor, astfel încât situația nu mai putea fi tolerată, trecându-se la intervenții și acțiuni hotărâte.

George Sbârcea (Claude Romano) a fost primit în Societate ca membru activ, la 4 noiembrie 1937.

Aflat în nesfârșite turnee, George Enescu nu mai putea onora întrunirile de Comitet. La împlinirea vârstei de 55 de ani, la 19 august, i s-a trimis o telegramă cu: „La mulți ani!".

MIHAIL ANDRICU REDIVIVUS

Capricios din fire, Andricu nu putea sta deoparte de Societate. Astfel că revine în toamna anului 1937, găsindu-se printre membrii activi, dar (se putea altfel?) din nou nemulțumit. În consecință, înaintează o nouă „demisie", însă nu una obișnuită ci o „demisie limitată" prin care înțelege numai retragerea dintre autorii ale căror opere sunt administrate de biroul de drepturi. Își întemeiază gestul printr-o serie de cazuri când nu i s-au colectat sumele cuvenite pentru creații interpretate peste hotare.

Comitetul a respins demisia, deoarece procura dată de compozitor Biroului decurge din calitatea de membru al Societății, astfel că retragerea acestei procuri echivalează cu o demisie, care însă nu putea fi primită. În schimb, Comitetul cere Biroului de drepturi să cerceteze fiecare situație reclamată în scrisoarea lui M. Andricu.

Merită a fi cunoscut faptul că M. Andricu privea obiectiv Societatea într-un material înserat în revista *Focul:* „Această asociație, născută din trebuința de a face cunoscută, prin audiții sau tipărituri eventuale, muzica noastră, a slujit poate drept imbold și îndreptar pentru mulți"[135].

135. Andricu, M. *Școala muzicală românească.* În: *Focul,* I, 1, 10 octombrie 1937, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a descuraja orice tentativă de a fi inițiate alte organisme de percepere a drepturilor de autor, prin Decretul nr. 24513 din 1937, s-a precizat că numai Ministerul Cultelor și Artelor putea controla sistemul de percepere, efectuat prin S.C.R., astfel încât numai aceasta era abilitată să perceapă drepturile compozitorilor pe întreg teritoriul României.

MINISTERUL CULTELOR ȘI ARTELOR DEVINE GENEROS

Două acțiuni ale Ministerului Cultelor și Artelor, care până atunci nu dăduse prea mari semne de dragoste față de breasla compozitorilor, inițiate în toamna lui 1937, vin să-l reabiliteze. Este vorba de reînființarea Premiului Național de Muzică (s-a cerut și nominalizarea unui reprezentant al Societății în comisia de premiere). O a doua acțiune s-a constituit în acordarea unei subvenții de 100.000 lei, din proprie inițiativă, pentru Societate.

DIFERENDUL CU SABIN DRĂGOI

Numeroase stări conflictuale a cunoscut Societatea, generale și particulare, membrii conducerii trebuind să depună mari eforturi pentru a le dezamorsa, fără a face concesii la prevederile statutare, ale eticii profesionale, reacționând prompt și fără menajamente. Astfel Sabin Drăgoi a intervenit în polemica dintre Coriolan Petreanu și Béla Bartók, mai exact în șirul acuzațiilor istoricului român care a publicat în revista *Gând românesc*[136] un articol ce cuprindea și „aprecieri total nedrepte cu privire la Arhiva de folclor a Societății Compozitorilor și cu atât mai jignitoare cu cât, în calitate de membru al Comitetului, S. Dragoi ar fi putut oricând să se convingă de adevărata stare de lucruri din arhivă".

Autorului acestor afirmații i s-a cerut să revină căci, „... fără îndoială, au depășit gândul Domniei sale".

S. Drăgoi nu s-a implicat aici, nu a intervenit în mod direct, dar a sărit ca ars pentru a apăra prestigiul Societății și a creației sale, care era *Arhiva de folclor*. S. Drăgoi s-a conformat dând, în aceeași revistă (Nr. 8–10, 1937, p. 502), o corectare, o rectificare în sensul următor: „Arhiva Societății Compozitorilor Români, la care se referă d-l Bartók cu ocazia vizitei sale, avea melodiile înregistrate pe suluri controlate, selecționate și catalogate după sistemul obișnuit și, datorită acestui fapt, d-l Bartók și-a revizuit unele păreri și concluzii ale d-sale".

Care erau afirmațiile lui S. Drăgoi care l-au deranjat pe Secretarul General? În fapt, erau două. Astfel, „... muzicalitatea unui popor nu se măsoară după numărul melodiilor colecționate în Arhiva de folclor"... Și, ...„Societatea Compozitorilor Români a colecționat 8.000 de melodii (ascultate în grabă de d-l Bartók), dar chiar studiul acestuia nu ar putea îndritui pe nimeni să aducă un verdict definitiv muzicei românești, fiindcă această colecție constând deocamdată din niște suluri de ceară necontrolate și neselecționate (majoritatea lor sunt absolut inutilizabile) trebuie întâi bine verificate de cercetători competenți, notate, sistematizate și analizate".

Din nou s-a adresat T. Brediceanu Comitetului pentru a i se tipări *Seara Mare* și din nou a fost amânat, invocându-se oportunitatea prezenței lui George Enescu.

Devenise îngrijorătoare creșterea cotelor cuvenite editurilor de muzică ușoară, compozitorii preferând să-și vândă drepturile acestora. D. Devesel cere să se interzică administrarea drepturilor celor care-i preferă pe editori. Desigur, exista și alternativa înființării unei edituri proprii, ceea ce începe să preocupe tot mai mult. Deoarece *Filarmonica* nu mai eliberează Societății biletele permanente pe care le oferise anii trecuți, s-a stabilit să se cumpere respectivele locuri din loja deținută, costul fiind dedus din suma pe care această instituție o plătește ca drepturi de execuție.

136. Drăgoi, S. *Observări la un răspuns al d-l Bartók*. În: *Gând românesc*, V, 5–7, mai–iunie 1937.

Scanned with OKEN Scanner

1938

DIFERENDUL CU MARELE CARTEL CONTINUĂ

Convenţiile se aflau la ordinea zilei, astfel încât, la începutul anului 1938, s-au ratificat în Comitet acordurile de reciprocitate cu Z.A.J.U.S. – Varşovia, K.J.D.A. – Zagreb şi editurile G. Marton şi M. Pfeffer din Viena.

Lui Sandu Albu, devenind membru activ al *Fundaţiei Culturale Regele Carol al II-lea,* i s-a acordat scutire de taxe pentru concertele de muzică de cameră organizate în sala „Dalles". I. N. Otescu a receptat o ofertă de a trimite partituri româneşti în S.U.A., care vor fi interpretate direct proporţional cu numărul partiturilor americane cântate în România. În consecinţă, vicepreşedintele face un apel la compozitorii-dirijori prezenţi să programeze creaţii americane.

C. Brăiloiu, care participase la Paris la reuniunea C.I.S.A.C., informează Comitetul că s-a discutat pe faţă diferendul cu S.C.R. şi cartelul marilor societăţi. Cu acel prilej, s-a adoptat o hotărâre dură la adresa Societăţii, căci i s-a dat un răgaz de un an pentru atingerea repartiţiei de 50%, după care urmează sancţiunea unei echivalări procentuale a repartiţiilor străine pentru români sau chiar retragerea repertoriilor străine. Degeaba a încercat Secretarul General să redreseze situaţia, decizia fusese luată dinainte, iar reprezentantul francez s-a dovedit un debitor de acuzaţii false.

Drept rezultat, nu există altă cale decât ca Societatea să se conformeze, ceea ce însemna impunerea unor măsuri drastice pentru sporirea încasărilor, mai ales de la cinematografe.

Comitetul a decis să cumpere plăcile de zinc ale discului editat la Viena cu *Joujoux pour ma dame* de M. Jora.

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1938

Deoarece nu s-a putut întruni numărul necesar pentru validarea lucrărilor Adunării Generale, s-a ţinut Comitetul la 8 mai 1938, făcându-se primiri. Calitatea de membru activ a obţinut-o Zeno O. Vancea, Vasile Popovici şi Timotei Popovici, iar de membru aderent, Ionel Patin. Se acordau şi împrumuturi, bunăoară I. Vasilescu a primit suma de 100.000 lei, maxima admisă.

La a doua convocare, cea din 15 mai 1938, Adunarea Generală a fost statutară, cu 17 membri prezenţi şi alţi 4 reprezentaţi prin procură, I. N. Otescu având-o chiar pe cea a Preşedintelui George Enescu.

Deschizând lucrările, vicepreşedintele informează că s-au trimis telegrame de felicitare M.S. Regelui şi lui George Enescu.

Intrând direct în problematica drepturilor de autor, C. Brăiloiu a calificat anul scurs ca agitat şi plin de greutăţi. Pe cât de liniştit a fost anul 1937, pe atât de frământat este 1938, cu pericole ameninţătoare. Primul, de origine externă, consta în invalidarea convenţiilor ce permiteau Societăţii colectarea drepturilor străine. Al doilea pericol era intern: fiscul intenţiona să supună repartiţia, şi aşa mică, impozitării. Deci, un fapt foarte însemnat pentru drepturile de autor, statul nu percepea impozite, mai exact, pe sumele o dată repartizate.

Cum s-a ajuns la primul pericol? În fiecare ţară civilizată existau societăţi naţionale de percepere, grupate într-o federaţie cu patru ramificaţii. pentru drepturi zise „mici", drepturi dramatice, drepturi mecanice şi drepturi de reprezentare. La rândul lor, acestea alcătuiau o confederaţie, dominată de cinci ţări sau societăţi – franceză, germană, austriacă, italiană şi engleză – care deţineau 60% din repertoriul muzical. În funcţie de cifra afacerilor, adică cifra perceperilor, se acordau voturile în Confederaţie, ceea ce echivala cu un adevărat „cartel", „marele cartel", care-şi impunea cu uşurinţă punctul de vedere.

Scanned with OKEN Scanner

Scopul nemărturisit al cartelului era dominarea societăților naționale mici, dacă nu chiar înlocuirea lor prin agenții. Fondarea Biroului de percepere al S.C.R. s-a făcut fără nici un ajutor din afară și succesele neașteptate au surprins cartelul, care căuta să acapareze perceperea drepturilor printr-o convenție ce ar fi echivalat cu sfârșitul autonomiei și instaurarea unei severe tutele.

Refuzându-se semnarea convenției, au început tracasările printr-o campanie care declara cifra repartiției drept insuficientă. Se cerea atingerea procentajului de 50%, spre a fi destinat repartizării; or, în România, în anii crizei, deificultăți de tot felul, procese ce nu se mai terminau, extinderea rețelei aparatului de percepere în cele mai îndepărtate colțuri ale țării a stingherit atingerea acestui obiectiv. La Congresul C.I.S.A.C. de la Varșovia cifra de 50% a fost formulată ca deziderat, pentru ca, mai târziu, să devină regulă.

Încasările și repartiția au atins la noi cu greu 49%. A început să fie vizitată Societatea de diverse comisii din partea Confederației, care au constatat buna administrare, sforțările depuse ca și imposibilitatea atingerii baremului procentual stabilit. În cele din urmă, la Congresul de la Paris din 1937, s-a criticat Societatea română pentru repartiția neconformă. Zadarnice au fost încercările lui C. Brăiloiu, prezent la fața locului, de a replica. Diferendul s-a trimis spre analiză „Comisiei profesionale", care l-a discutat în noiembrie 1937. Cum comisia alcătuită din reprezentanții marilor societăți nu putea fi imparțială, verdictul a fost defavorabil părții românești, acesteia acordându-i-se un termen pentru redresare, după care urmau consecințele punitive. C. Brăiloiu interpreta acest fapt ca o amenințare ce viza desființarea societății românești. Era o mare problemă, căci repertoriul străin reprezenta o mare parte din ceea ce se cânta. Amenințarea cu o agenție a cartelului nu putea fi ignorată.

În această situație puteau fi doar două soluții. Mărirea cotelor, ceea ce părea o utopie, deși se făceau eforturi în această direcție, și promulgarea unui decret cu caracter de monopol, care să avantajeze Biroul român de percepere. Sesizat, primul ministru a promulgat un Decret-Lege, publicat în Monitorul Oficial din februarie 1937, prin care *Societatea Compozitorilor Români* era abilitată să perceapă drepturile de autor pe întreg cuprinsul țării.

Luând act de această măsură, C.I.S.A.C. a cerut guvernului României să exercite un control riguros asupra S.C.R. În acest fel, diferendul a fost rezolvat, fără însă să se detensioneze relațiile, putându-se reitera la viitorul Congres, mai ales că Decretul-Lege a surprins neplăcut societățile străine.

În plan intern se contura tot mai inevitabil amenințarea fiscului care, după prelungite tratative, și-a anunțat intenția de a impune Societatea la impozitul comercial, care ducea practic la un procent de 50% pe veniturile repartizate compozitorilor. Consecința era previzibilă – iminența declanșării unui proces cu Ministerul de Finanțe, ceea ce s-a și derulat.

DISPUTA CU FISCUL

Deci organele financiare începuseră să privească cu susceptibilitate Societatea care încasa, dar nu vărsa nimic la percepții. Ca atare, încep șicanările, controale după controale asupra situațiilor contabile. Adevărat, se interesează și asupra țelurilor urmărite de Societate. Explicațiile ce li se dădeau, cum că Societatea nu e altceva decât mandatarul creatorilor de muzică, că aceștia făcuseră declarațiuni de împuternicire asupra fiecărei partituri ce intra în atenția urmăririi pe linie de drepturi; încasările și repartițiile sunt individuale, se acordă celui în drept, conform programelor care veneau de pe teren. Documentele se păstrau. Biroul de drepturi nu realiza nici un profit. Se plătea la fisc impozitul profesional, stabilit pentru creatori în Legea contribuțiilor directe. Atenția organelor financiare era determinată și de reclamații, interpelări parlamentare. Expertizele au fost efectuate în toate registrele, de la înființare, fără să se constate iregularități. Exista însă pericolul să se impună taxe, inclusiv retroactive. S-a ajuns și la o estimare, era de plătit suma de 28.000.000 lei, ceea ce ar fi însemnat falimentul Societății, căci nu dispunea de o asemenea sumă. Grav apărea faptul că breasla compozitorilor era echivalată cu o societate comercială de rând.

Scanned with OKEN Scanner

Sabia lui Damocles atârna, demersurile rapide întreprinse nu au dus la nici un rezultat. O delegație l-a vizitat pe Ministrul de finanțe, în componența: I. N. Otescu, C. Brăiloiu, M. Constantinescu, D. Devesel, arătându-se țelurile culturale ale Societății. S-a cerut exceptarea de la impozit întocmai ca și „Crucea Roșie". Ministrul, amic cu I. N. Otescu, nu a găsit nici o cale de exceptare și a venit cu sugestia de a se accepta impozitarea cu scutire de 50%. Au început ezitările delegaților, însă D. Devesel a insistat să nu se cedeze.

O altă vizită a avut loc la ministrul justiției. Deoarece Societatea se afla în anchetă fiscală, acesta nu a intervenit, recomandând procesul; numai o acțiune juridică putea rezolva chestiunea. Așa s-a și procedat. În instanță s-a apelat la serviciile avocatului Trancu-Iași și ale lui Grigore Perieșeanu, ambii membri aderenți ai Societății, căci erau autori de texte. Ambii, în cursul procesului, au apărat fulminant cauza creației muzicale. După un timp s-a primit apelul care nu cerea decât ocrotirea artiștilor. Societății i s-au anulat procesele-verbale de contravenție, de impunere și de amendă. Astfel, compozitorii au continuat să nu fie impuși la taxe de către fisc.

Comitetul din mai a aflat că veniturile percepute au crescut de la 7.438.000 lei în 1936 la 8.594.000 lei în 1937. Procentele erau la repartiții de 86% la drepturile dramatice, 89% la drepturile mici și ajunge cu greu la 50% pe ansamblu. Finalmente, s-au repartizat 6.526.000 lei.

În această situație tensionată, M. Jora abordează chestiunea în *Timpul...* „Fiscalitatea... neînțelegând rostul și menirea acestei societăți de înaltă spiritualitate și de folos obștesc artistic, încearcă s-o doboare prin dări nechibzuite, punând-o pe picior de egalitate cu o fabrică de încălțăminte sau cu un atelier de tâmplărie. În zadar se dovedește prin scriptele societății că nu se comercializează un bun al ei și că tot ce prisosește e cheltuit pentru culegeri și tipărituri muzicale, pentru concerte de propagandă...

Și ceea ce e mai rău, că ziua când își va vedea visul cu ochii și va impune cu orice preț impozitele nedrepte asupra unei opere ce se înfăptuiește la Societatea Compozitorilor Români, aceasta va fi nevoită să tragă zăvorul la ușă și să-și închidă porțile"[137].

În sfârșit, *Cvartetul Op. 10* de I. Perlea a văzut lumina tiparului. *Arhiva de folclor* intrase în sfera de susținere a Fundațiilor Regale, astfel încât activitatea ei se desfășura cu mai multă intensitate.

Alegerea cenzorilor i-a menținut pe I. Vasilescu și R. Alexandrescu și l-a propulsat pe Gherase Dendrino, din partea membrilor aderenți. S-a constituit o comisie pentru admiterea membrilor aderenți, avându-l în frunte pe I. Bohociu, care trecuse de faza demisiei. S-a înființat și un „Consiliu juridic".

Agentul Societății din capitala Franței, H. Henrion, demisionase, ceea ce a determinat propunerea lui Geiringer. S-a opus însă C. Brăiloiu calificându-l „adversar înverșunat până ieri". S-a aflat că S.T.A.G.M.A., societatea germană, a înghițit societatea austriacă A.K.A.R.

Societatea aproba și pseudonime, spre exemplu al lui Mișu Iancu – Vasile Mandrea. Tânărului „muzicant" Valentin Gheorghiu i s-a acordat un ajutor, ceea ce nu prea era în uzanță. Lui Trancu-Iași i s-a acordat o subvenție de 20.000 lei, în mod excepțional, pentru aportul avut în instanță, dovedindu-se „entuziast apărător al Societății în ceasuri grele". În fine, lui Matei Bibescu i s-a conferit dreptul de a se înscrie în S.A.C.E.M.

AUDIȚIILE MUZICALE N-AU FOST UITATE

Deși copleșiți de aspectele financiare, membrii Comitetului mai găsesc răgaz și pentru discutarea și rezolvarea unor probleme muzicale. Compozitoarea Titi Mumuianu cere patronajul pentru un balet, însă nu se admite. În schimb lui N. Buicliu și lui M. Socor li se încuviințează o subvenție de 6.000 de lei pentru organizarea unui concert de muzică românească. La fel, Asociația de muzică de cameră a lui Alexandru Theodorescu, în fapt Cvartetul său, beneficiază de un sprijin în valoare de 2.000 de lei, potrivit importanței compozițiilor românești programate.

Mai mult, Societatea a preluat cheltuielile neonorate pentru grupul de dansatori țărani din Gorj, cu care C. Brăiloiu a participat la Festivalul de la Istanbul.

137. Jora, M. *Societatea Compozitorilor la răscruce*. În: *Timpul*, II 424, 9 iulie 1938, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

O întrunire specială a Comitetului, din 31 decembrie 1938, a fost consacrată înscrierii Societății, la propunerea lui I. N. Otescu, în *Frontul Renașterii Naționale,* invitându-i pe toți membrii și familiile lor să adere. M. S. Regele Carol al II-lea va mulțumi apoi printr-o telegramă pentru gestul compozitorilor.

În spiritul celei mai largi înțelegeri au fost soluționate favorabil cererile de scutire de taxe pentru manifestările publice organizate de Fundațiile Regale, Straja țării și Premilitarii.

Achim Stoia a fost primit membru activ.

1939

DEVIZA SOCIETĂȚII – „ÎNĂLȚAREA ARTEI MUZICALE ROMÂNEȘTI"

Timp de optsprezece ani, *Societatea Compozitorilor Români* a parcurs, împotriva opreliștilor, un drum lung, ascendent. Apare interesant de văzut cum îi vede rostul Mihail Jora, în articolul deja citat: „*Societatea Compozitorilor Români la răspântie*". ... Pornită din râvna de a statornici și răspândi chibzuit belșugul artistic, zvârlit de-a valma și risipit de-a lungul hotarelor de suflete pline de dor, Societatea Compozitorilor Români a știut strânge laolaltă făuritorii de sunete, întocmind, înainte de toate, ceea ce astăzi poartă cu mândrie numele de școala muzicală românească...

... Generația războiului și aceea ce se ridică astăzi au dat naștere unui mănunchi bogat de creatori, strânși în jurul lui Enescu, nemailucrând la întâmplare, ci în vederea unui scop hotărât: înălțarea artei muzicale românești și propagarea ei".

Așadar, susținerea creației românești era deviza supremă a Societății, în virtutea căreia se depuneau mari eforturi!

Sindicatului Artiștilor Instrumentiști, care intenționa să publice un „anuar", i s-au pus la dispoziție 3.000 de lei.

„Frontul Renașterii Nțaionale" avea nevoie de intelectuali, de compozitori reprezentativi. Astfel că s-au repartizat pe județe, după cum urmează: I. N. Otescu – Banat, G. Enacovici – Pitești, M. Andricu – Târgoviște, I. Perlea – Câmpulung, Th. Rogalski – Buzău, P. Constantinescu – Ploiești, S. Nicolescu – Giurgiu, I. Chirescu – Turnu-Măgurele, T. Brediceanu – Brașov, C. Brăiloiu – Trei Scaune, A. Alessandrescu – Ilfov. Era aceasta o implicare politică? Mai curând onorifică, cetățenească.

DIN NOU CONCERTE

Deși nu mai organizează concerte, Societatea a luat sub auspiciile sale inițiative particulare, astfel că i se pot atribui câteva concerte de la începutul anului 1939.

Primul, cameral, la 9 ianuarie 1939, pentru care ceruseră susținere financiară N. Buicliu și M. Socor. El a cuprins: M. Andricu – *Patru schițe pentru pian,* interpret Irina Lăzărescu; N. Buicliu – *Trio câmpenesc,* apreciat ca „operă solidă și echilibrată, tratând clasic opere folclorice"; H. Jerea – *Lieduri,* pe versuri de G. Bacovia; M. Socor – *Septet sau Concert de cameră,* pentru suflători și pian, considerat „revelația serii"[138]. După M. Jora, *Concertul* a fost „.... o floare rară... căreia nu-i rămâne decât să aducă... și primăvara atât de dorită a recunoașterii muzicale"[139].

138. Iosifescu, S. *Cronica muzicală. Concertul compozitorilor români.* În: *Facla,* XXIX, 2182, 21 ianuarie 1939, p. 2.

139. Jora, M. *Concert de muzică românească.* În: *Timpul,* III, 610, 14 ianuarie 1939, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Un alt concert s-a desfășurat la 6 martie 1939, cântându-se N. Brânzeu – *Cântec;* *N. Agârbiceanu – Suită tristă;* R. Alexandrescu – *Suită pentru pian;* M. Jora – *Lieduri, Rugăciune;* Th. Rogalski – *Lieduri;* P. Constantinescu – *Studii bizantine* și S. Drăgoi – *Aria*[140].

Asociația „Muzica Nouă", cu sprijinul Societății, a dat un concert simfonic axat pe creația românească, beneficiind de concursul Orchestrei Radio. A dirijat Constantin Silvestri. În Program: F. Lazăr – *Muzică pentru Radio;* C. Silvestri – *Concert pentru orchestră;* Z. Vancea – *Trei dansuri* din baletul *Priculiciul;* E. Elenescu – *Rapsodia Română;* N. Brânzeu – *Fantezia Română* și I. Scarlatescu – *Bagatela,* orchestrată de Th. Rogalski.

Un program cu nume noi, bogat, adevărat, eterogen, relevant pentru opțiunile stilistice ale generației celei mai tinere. R. Alexandrescu a lăudat inițiativa, „... oferind muzicii, românești, atât de rar scoasă din umbră, un interesant prilej de manifestare"[141].

Au fost aplaudate în mod deosebit creațiile lui C. Silvestri, F. Lazăr și Z. Vancea[142].

Referindu-se la Societate, C. Brăiloiu crede că a luat ființă „din inițiativa mea". Ce mai spunea Secretarul General că s-a realizat în Societate? Adunarea laolaltă a compozitorilor, executarea operelor și tipărirea lor. Ceea ce s-a obținut... „surprinzător de repede, a fost directiva noastră ce s-a imprimat întregii creații originale, directivă pe urma căreia s-a născut școala muzicală românească de azi".

Apare interesant de observat că diriguitorii Societății s-au concentrat asupra creației muzicale, în aspirația de a se realiza un front cât mai unitar posibil. O declară răspicat C. Brăiloiu: „... Activitatea Societății a perseverat de-a lungul anilor prin concerte și publicații, până ce toți ascultătorii și executanții au fost convertiți la un crez artistic românesc"[143].

EVENIMENTELE POLITICE DUC LA DEZAGREGAREA „MARELUI CARTEL"

În Comitetul din 20 mai 1939, în care au fost primiți membrii activi Scarlat Fotino și Hilda Jerea (Jerohan), C. Brăiloiu a făcut o informare asupra situației politice care a dus la dezagregarea inamicului Biroului de drepturi, „Marele cartel". Nu era un prilej de bucurie, deoarece norii invaziei hitleriste se apropiau. Din C.I.S.A.C. fuseseră expulzați reprezentanții Germaniei și Italiei în cadrul Congresului ținut la Londra. Federația micilor drepturi a convocat însă un Congres limitat pentru rezolvarea problemelor urgente, la inițiativa Germaniei și a Italiei. S-au făcut sondaje dacă *Societatea Compozitorilor Români* ar participa la o asemenea întrunire care s-ar putea ține chiar la București. În această situație, cu conotații politice, Comitetul a decis să se consulte cu Ministerul de Externe.

Dezbinarea din „Marele cartel" putea fi pentru moment avantajoasă pentru Societate, nemaiputându-se exercita presiuni, mai ales că din aprilie 1939 încasările au început să scadă, repartiția pe semestrul doi al anului 1938 fiind de 1.023.888, revenind compozitorilor români 545.867 lei, iar străinilor 478.021 lei.

Pentru participarea în comisia pentru decernarea Premiului Național de Muzică a fost nominalizat, din partea Societății, I. N. Otescu. Același vicepreședinte a luat parte și la discuțiile purtate, din inițiativa ministrului Mihail Ralea, pentru elaborarea unui proiect de Lege pentru acordarea de pensii artiștilor plastici și muzicienilor, după modelul Legii cu același profil pentru scriitori. Au mai participat: C. Brăiloiu, O. Han, C. Ressu și D. Devesel.

140. Mihail, Radu. *Cronica muzicală.* În: *Adevărul literar și artistic,* XIX, III, 954, 19 martie 1939, p. 2.
141. Alexandrescu, R. *Concert simfonic de muzică românească.* În: *Universul,* XLVIII, 14, 8 aprilie 1939, p. 4.
142. Pandelescu, J. V. *Muzica la Ateneu.* În: *Semnalul,* II, 345, 2 aprilie 1939, p. 2.
143. * * * *Interviul săptămânii. D. Const. Brăiloiu ne vorbește despre realizările și proiectele S.C.R.* În: *Comedia,* II, 11, 5 martie 1939, p. 2 și 13.

Scanned with OKEN Scanner

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1939

Cea mai numeroasă prezență la o Adunare Generală, de la crearea Societății, s-a înregistrat la 28 mai 1939, când au fost de față 30 de membri activi, plus alți patru reprezentați prin procură. George Enescu, președintele, nu se afla în țară.

Lista celor prezenți confirmă faptul că M. Andricu, D. Cuclin și C. Bobescu continuau să se afle în afara rândurilor Societății.

Ritualul deschiderii se menține, prin adresarea unei telegrame omagiale M.S. Regelui Carol al II-lea și lui George Enescu.

Secretarul general elogiază perseverența în organizarea concertelor. A fost și un concert de muzică grecească, la 5 februarie 1939, în care au fost interpretate lucrări de: A. Evanghelatos – *Uvertură*, R. Skalkotos – *Trei dansuri grecești*, M. Kalomiris – *Concert pentru pian și orchestră* și *Arie* din opera *Protosmastoras*, T. Spetis – *To Lazarri*, P. Petridis – *Simfonia*. A dirijat Ph. Oeconomides, solistă Nausica Galanos, G. Crino Kalomiris. Aceasta a exemplificat și la conferința ținută de președintele Societății Compozitorilor Greci, Manolis Calomiris, despre creația muzicală din această țară balcanică. S-a făcut și o audiție de muzică grecească la postul român de Radio. M. Jora era încântat de stabilirea unor contacte atât de fructuoase între compozitorii români și greci[144].

La Atena s-a organizat un simfonic cu muzică românească, dirijat de I. N. Otescu, la care și-a dat concursul soprana Evantia Costinescu. C. Brăiloiu a conferențiat despre muzica populară la Radio și la Conservatorul din capitala Greciei, folosind exemple de pe discurile editate în cadrul *Arhivei de folclor*. La concertul simfonic de la Atena a participat și Regele George. Desigur, articole, interviuri...

Deja evenimentele ce se derulează cu rapiditate încep să stânjenească activitatea, bunăoară, expedițiile de culegere se încropesc cu o oarecare dificultate. Dar la *Arhiva de folclor* se muncea cu aceeași râvnă. S-au înregistrat alte 2.500 de noi cântece. S-a elaborat și un studiu – *Bocete din Oaș*, publicat în revista *Grai și suflet* (VII, 1937, p. 1–84), precum și broșura *Nunta în Feleag*, sub semnătura lui C. Brăiloiu. Deci Societatea susține și editarea unor studii de folclor.

Abordând problemele de natură materială, C. Brăiloiu a subliniat dificultățile avute cu fiscul, terminate cu „procesul cel mai important", proces hotărâtor, căci a limpezit apele, decretând Societatea drept persoană juridică neimpozabilă. Au fost remarcați avocații cu rol decisiv, fapt pentru care atât Trancu-Iași, cât și G. Perieșeanu au fost trecuți în categoria membrilor activi.

Trecându-se la alegerea noului comitet de cenzori, au avut câștig R. Alexandrescu, I. Ghiga și M. Daia. De consemnat că, de obicei, Adunările Generale se înscriau în durata a două ore.

În iunie 1939, Tribunalul Militar l-a condamnat la 5 ani închisoare pe Matei Socor. 5 ani interdicție și o amendă de 100.000 lei, acuzat fiind de încercare de răsturnare a ordinii de stat. Condamnarea a fost făcută în absența inculpatului, despre care se știa că este simpatizant de stânga. Ulterior s-a aflat că era membru al partidului comunist. Era primul compozitor implicat într-o mișcare politică cu caracter totalitar. Curând însă se vor face adeziuni și la mișcarea legionară.

RĂZMERIȚA ADERENȚILOR

Ziarul *Curentul* din 15 iunie 1939 a găzduit o scrisoare incendiară cu titlul *Compozitorii și administrarea drepturilor de creație*, în care gestiunea și, îndeosebi, repartiția erau puse la zid: „Sunt ani de zile de când nemulțumirile compozitorilor trăiesc înăbușite în speranța unei îndreptări.

Sunt ani de zile de când localurile, teatrele și orice stabiliment cu muzică plătesc taxe pentru execuțiile muzicale, taxe ce ating cifre de circa șapte milioane anual.

Aceste șapte milioane de lei, Societatea Compozitorilor Români înțelege să le repartizeze în felul următor: 75 la sută cheltuieli de administrare și numai 25 la sută compozitorilor."

144. Jora, M. *În marginea festivalurilor muzicale elene*. În: *Timpul*, III, 637, 10 februarie 1939, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Ceea ce deplângeau protestatarii era că li se repartizează sume prea mici și că procentul de 75% însemna 5.000.000 lei, reprezentând spezele de percepere. Dacă încasările erau mai mici sufereau compozitorii, deoarece cheltuielile cu regia se mențineau.

Scrisoarea continua pe un ton patetic: „Compozitorii se gândesc cu groază la ziua acelei teribile eventualități, când vor trebui să plătească pentru a fi cântați, ca să dea prilej Societății să-și recupereze cheltuielile de administrație.

Am găsit să facem publică această problemă pentru a pune pe conducătorii Societății Compozitorilor Români în situația de a vedea măcar acum, *în ceasul ultim*, că o soluționare dreaptă a cererilor noastre nu mai poate să întârzie și de a nu ne pune, deci, în situația neplăcută de a cere ireparabilul prin desolidarizarea noastră de această frumoasă înjghebare profesională, pentru existența căreia am făcut și facem sacrificii, dar nu până la concurența sumei de 75 la sută din încasări pentru cheltuielile administrative"[145].

Semnatarii erau Mișu Constantinescu, Puiu Maximilian, Ion Vasilescu, Nicu Vlădoianu, Elly Roman, Eugen I. Mirea și Nello Manzatti.

Acuzațiile păreau grave, căci dintr-o societate culturală, profilul se deturnase către una lucrativă, se abătuse de la drumul ei, încasa un fel de impozit, taxe, o cotă asupra fiecărei producții muzicale. Cel mai grav era faptul că perceperea nu se făcea în folosul compozitorilor, al celor în drept, ci în al Societății, ea trăind din paguba compozitorului pe care îl reprezintă.

Era nevoie, deci, de o lămurire, de o intervenție, de o punere la punct, deoarece scrisoarea protestatarilor suna ca un apel către lumea intelectuală, preconizând o anchetă.

Răzmerița membrilor aderenți s-a acumulat și a debordat în cea mai lungă întrunire a Comitetului, 7 septembrie 1939, când, între altele, a fost primit membru activ Nicolae Bretan. Dar nu primirea aceasta a ridicat temperatura discuțiilor, ci răzmerița iscată de la ultima Adunare Generală, avându-i capi pe I. Vasilescu, N. Vlădoianu și Mișu Constantinescu, membri aderenți, nemulțumiți că sumele repartizate sunt mici.

Sesizați de tensiunea creată, I. N. Otescu și C. Brăiloiu i-a invitat pe cei nemulțumiți la o discuție. Dar aceasta nu a rezolvat nimic și s-a ajuns la mediatizarea pe calea presei, împroșcându-se cu noroi asupra Societății. Efectul negativ al scrisorii s-a resimțit imediat, căci unele procese aflate pe rol s-au tergiversat, judecarea făcându-se într-un climat nefavorabil. În mod normal, gestul membrilor aderenți, care a adus mari prejudicii morale Societății, prin caracterul calomnios al acuzațiilor, necesita conform statutului măsuri energice dar, în contextul dat, după criza prin care s-a trecut datorită diferendului cu fiscul, nu era nevoie de o altă zdruncinătură în Societate. În consecință, s-a ales calea tratativelor cu fruntașii răzmeriței. Ion Vasilescu, în numele semnatarilor a făcut propuneri pentru redresarea situației, renunțarea la programe, căci s-au dovedit nesincere în determinarea bazei de calcul al repartiției, urmând să se facă prin cote fixe, stabilite după „impresie".

O altă propunere era comprimarea cheltuielilor Biroului de percepere prin concedieri de funcționari și schimbarea localului. Sistarea oricăror plăți pentru drepturile străinilor, indiferent de titlurile de proprietate pe axa cărora s-a efectuat perceperea. În fine, repararea pagubelor suferite de autorii scrisorii, printr-un calcul făcut de către cei interesați.

Apare limpede că aceste propuneri erau utopice, negândite în profunzime. După prelungite confruntări, Vicepreședintele și Secretarul General i-au convins pe protestatari de inconsistența propunerilor, contrare statutului și convențiilor internaționale. Era de neînțeles cum I. Vasilescu, fost cenzor, care cunoștea cât de cât legislația, a putut formula asemenea cereri nerealiste, contrare tuturor principiilor și contractelor; sistarea plăților pentru străini ar fi adus daune intereselor țării. Apoi, singurul criteriu, singura bază obiectivă pentru repartiție erau programele venite de pe teren. Adevărat, era posibilă perfecționarea lor. De asemenea, nu se putea pune în discuție o gestiune încheiată și aprobată de Adunarea Generală, deci chiar de cei care o contestau.

S-a convenit ca autorii scrisorii să dea publicității o declarație prin care să arate că nu au înțeles să pună la îndoială și să suspecteze cinstea membrilor Comitetului și sunt de acord ca și pe viitor repartiția să se facă după programe și că recunosc neputința ruperii raporturilor cu străinătatea. Cererea de „reparații" pentru trecut se va rezolva printr-o solicitare de avansuri asupra drepturilor de execuție, care vor fi acordate pe măsura posibilităților.

145. * * * *Ce se întâmplă la Societatea Compozitorilor Români*. În: *Azi*, VII, Seria II, 15, 18 iunie 1939, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Protestul a avut efectul unui şoc, generând o analiză a mecanismului Societăţii, ducând la adoptarea unor măsuri. Astfel, au fost convocaţi toţi membrii aderenţi la o discuţie, pentru a avea un contact nemijlocit cu aceştia şi a le cunoaşte opiniile generate de gestul colegilor protestatari. S-a constatat că nici unul nu avea cunoştinţă de iniţiativa lor. S-a vehiculat că ar fi utilă constituirea unui organ consultativ pentru urmărirea îndeaproape a tuturor operaţiunilor de percepere şi repartiţie, stabilindu-i-se atribuţiile.

Problema cheie era corecta întocmire a programelor şi, în acest scop, Ministrul Artelor, Ion Marin Sadoveanu, a venit în sprijinul Societăţii, ajutând-o să obţină Decretul nr. 4423 din 1939, prin care şefii de orchestră erau obligaţi să întocmească programe clare, precizându-se numele compozitorului şi titlul piesei executate. Erau stipulate reguli precise şi se impuneau sancţiuni pentru cei în culpă, mergând până la retragerea autorizaţiei de funcţionare. Efectul decretului s-a resimţit imediat.

C. Brăiloiu a cerut interlocutorilor aderenţi să se discute şi să se stabilească faptul că *Societatea Compozitorilor Români,* spre deosebire de alte societăţi de percepere a drepturilor de autor, este o *Societate culturală,* având un birou de percepere, ce naşte unele situaţii administrative specifice, care pot necesita corective şi adaptări.

S-a mai discutat şi departajarea membrilor în „activi" şi „aderenţi", ceea ce a adus cu sine multe anomalii, bunăoară prezenţa între membrii aderenţi a unor traducători de opere clasice sau colaboratori ai compozitorilor de muzică serioasă. Aceşti poeţi ar fi fost normal să fie trecuţi şi primiţi în viitor în categoria membrilor activi. Chestiunea nu putea fi rezolvată până la modificarea statutelor , aducându-le şi un loc în Comitet.

CEDAREA ARHIVEI DE FOLCLOR FUNDAŢIILOR REGALE

În vara anului 1939, sub oblăduirea *Arhivei de folclor,* C. Brăiloiu a condus o echipă de dansatori ţărani din Făgăraş la Festivalul Internaţional al Dansurilor Populare ţinut la Stockholm. În acest fel, Societatea a adus noi servicii propagandei peste hotare.

De altfel, Secretarul General împărtăşea ideea că cea mai mare realizare a Societăţii era crearea *Arhivei de folclor.* Numai că suspiciunile şi acuzaţiile directe că prea mulţi bani se cheltuiesc pentru cercetarea muzicii populare încep să-l deranjeze pe C. Brăiloiu, uşor dezgustat, poate obosit şi, astfel, nu e de mirare că va căuta o altă rezolvare. Adică întrevede continuarea activităţii *Arhivei de folclor* într-un cadru nou. Astfel, instituţia de cercetare şi studiere a creaţiei orale „cea mai însemnată din lume" va fi cedată *Fundaţiilor Regale,* care avea resurse suficiente. Evident, tot C. Brăiloiu o va conduce, se recunoştea valabilitatea metodei de cercetare, se vor păstra cercetătorii...

Au avut loc convorbiri pe această temă cu Preşedintele George Enescu şi cu Dimitrie Gusti, preşedintele *Fundaţiilor Regale,* care a dat asigurări că, în cazul în care se transferă întreaga zestre de culegeri, cilindrii, discuri şi altele, deci întregul fond agonisit, Arhiva va fi înzestrată cu mijloace considerabil sporite, pentru a da un adăpost adecvat păstrării materialului şi instalării aparatelor. S-a promis o bună colaborare cu Societatea, numirile făcându-se numai cu acordul acesteia. Transferul însă nu era operabil acum, ci numai în viitorul buget. Deocamdată se puteau întreprinde acţiunile preparatoare transferului, în urma unei hotărâri de principiu a Societăţii. În consecinţă, „în interesul muncii ştiinţifice făcute în chip dezinteresat şi fără vre-un gând posesiv, ...Arhiva va fi predată *Fundaţiei Principele Carol.* Aceasta se angajează ca, dacă vreodată nu o va mai putea întreţine, să o înapoieze S.C.R., iar dacă aceasta nu o va mai putea primi, să o dăruiască Academiei Române".

Este extraordinară această strategie, bine gândită, ale cărei previziuni contextuale s-au adeverit. Desigur, în orice condiţiuni, *Arhiva* îşi continua activitatea prin discipolii formaţi de către C. Brăiloiu, metoda instaurată fiind atât de riguroasă şi de bine concepută, încât şansele continuităţii erau asigurate prin Tiberiu Alexandru, Paula Carp, Ilarion Cocişiu, Ioan V. Nicola, Emilia Comişel, Gheorghe Ciobanu...

Comitetul a aprobat transferul Arhivei, însă era nevoie şi de acordul Adunării Generale. M. Jora a propus ca şi după cedare Societatea să continue să o subvenţioneze „simbolic", spre a dovedi legăturile sufleteşti ale Societăţii cu Arhiva.

S-a semnat o convenţie de colaborare cu Societatea norvegiană, TONO.

Scanned with OKEN Scanner

ADUNAREA GENERALĂ EXTRAORDINARĂ DIN 1939

Pentru ratificarea hotărârilor adoptate în Comitet, s-a convocat Adunarea Generală Extraordinară, la 24 septembrie 1939, la care au participat 13 membri activi şi alţi 4 prin procură. Valabilitatea nu se punea în discuţie, căci era a doua convocare, la cea din 17 septembrie neîntrunindu-se decât 4 membri.

Li s-a acordat, după o scurtă introducere, calitatea de membru activ unor membrii aderenţi, Gr. I. Perieţeanu, Gr. Trancu-Iaşi, Radu Gyr, I. U. Soricu. Deoarece vicepreşedintele Alfonso Castaldi era grav bolnav şi de mult nu mai participa la viaţa Societăţii, s-a stabilit ca locul să fie încredinţat unui scriitor membru activ, fiind ales poetul Gr. I. Perieţeanu.

Adunarea Generală a fost informată asupra tratativelor purtate pentru cedarea *Arhivei de folclor* către *Fundaţia Principele Carol.* Se aştepta acum confirmarea primirii. Deja se simte o uşoară ezitare sau un uşor regret din partea lui C. Brăiloiu, căruia-i scăzuse entuziasmul iniţial.

De altfel, proiectul va cădea. Comitetul din 30 octombrie 1939 a fost încunoştinţat de suspendarea Legii serviciului social, ceea ce implica desfiinţarea convenţiei cu *Fundaţia Principele Carol.* Aceasta presupunea anumite cheltuieli neprevăzute pentru Societate, motiv pentru a reitera solicitarea subvenţiei de la Ministerul Artelor care, în ultimii doi ani, nu a mai acordat suma anterioară de 100.000 lei.

În Comitet s-au desfăşurat lucrările pentru selecţionare şi premierea la concursul iniţiat pentru cinstirea zilei de 8 iunie pentru care scrisese versuri Gr. I. Perieţeanu. George Enescu a interpretat la pian compoziţiile prezentate, cea mai reuşită fiind considerată a lui Dimitrie Cuclin.

1940

CONCERTELE REVIN ÎN ACTUALITATE

1940 a fost un an traumatizat, evenimentele abătute asupra Europei, asupra României au exercitat presiuni nemaicunoscute asupra Societăţii, care tocmai ieşise cu fruntea sus dintr-o suită de grele încercări, slujindu-şi cu credinţă ţelurile, rămase, în principiu, aceleaşi de la înfiinţare.

Astfel, promovarea creaţiei se menţine în preocupările ei, sprijinind concerte, căci ele se constituiau în tribună de afirmare, mai ales pentru tinerii care băteau la porţile consacrării. Obiectivul acesta se menţine în atenţia lui C. Brăiloiu, care începe să fie recomandat ca „preşedintele Societăţii", cum scria Virgil Gheorghiu[146], ceea ce nu corespundea adevărului, dar însemna recunoaşterea aportului său numărul unu în Societate.

Îşi fac din nou apariţia concertele camerale, căci aşa cum observa M. Jora, se cânta prea multă muzică străină şi doar trei la sută românească. Un concert cameral a avut loc la 7 februarie 1940, cu lucrări de M. Socor – *Sonată pentru pian,* „nemiloasă faţă de urechile oricărui ascultător". A cântat Radu Negreanu. C. Silvestri – *Sonată pentru oboi şi pian,* apreciată pentru partea lentă, considerată „zguduitoare".

Hilda Jerea era prezentă cu *Suita pentru pian,* cântată de autoare, înscrisă ca stil pe linia lui F. Lazăr. D. Lipatti a figurat în program cu *Sonata pentru vioară şi pian,* lucrare de tinereţe. În continuare, P. Constantinescu – *Variaţiuni pe o temă bizantină,* „...cioplite în piatră", C. Bugeanu cu *Cântece* şi, în încheiere, M. Andricu – *Suita pentru flaut, clarinet şi fagot.* O seară reuşită, însă cu lucrări prea deosebite, care... „au obosit pe ascultătorii cei binevoitori"[147].

146. Gheorghiu, Virgil. *Anul muzical.* În: *România,* III, 572, 1 ianuarie 1940, p. 21.
147. Jora, M. *Concert românesc de muzică de cameră.* În: *Timpul,* III, 1000, 14 februarie 1940, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Societatea a organizat la 11 martie 1940 un concert cameral care s-a deschis cu G. Enescu – *Cvartetul de coarde Nr. 1, op. 9,* interpretat de Al. Theodorescu, I. Jelescu, A. Rădulescu și I. Fotino, G. Enescu – *Au soir,* pentru patru trompete, în primă audiție, interpretată de o formație condusă de Gh. Adamache... „dând muzicei grai liber și firesc, linie pură, stilizare desăvârșită", după cum consemna R. Alexandrescu[148].

În continuare, R. Cremer – *Melodii inedite,* cu Florica Popovici și M. Jora; D. Lipatti – *Trei nocture pentru pian,* ultima în primă audiție, interpretate de către autor; S. Golestan – *Arioso și Allegro de concert,* pentru vioară și pian, cu E. Walfisch și M. Andricu, și M. Mihalovici – Suita *Karaquez,* redată de un ansamblu de suflători dirijat de M. Socor care, deși condamnat, nu își ispășea pedeapsa.

Cronicarul J. V. Pandelescu găsește cuvinte frumoase pentru partitura lui M. Mihalovici și a interpreților... „Cunoscător bun al muzicei lui Mihalovici (sunt în joc și anumite afinități elective) compozitorul Matei Socor a plimbat ansamblul de-a lungul acestei colorate și atrăgătoare suite, care nu e lipsită de bizarerii, mărturisesc agreabile".

Se remarca și aportul lui C. Brăiloiu la munca Societății, care... „îndrumează fără surle și toboșari această activitate de punere în lumină a lucrărilor semnificative din muzica românească, ultimul concert fiind o strălucită înfățișare a rosturilor Societății sub președinția sa"[149]. Deci, un alt critic îl dă pe Constantin Brăiloiu drept președinte, deși nu era.

ÎNCETAREA DIN VIAȚĂ A VICEPREȘEDINTELUI ION NONNA OTESCU

O grea lovitură s-a abătut asupra Societății: după o îndelungată suferință, ros de o boală neiertătoare, la 25 martie 1940 s-a stins din viață Ion Nonna Otescu, cel care, în pofida cumulului de funcții în viața muzicală bucureșteană, a știut să fie întotdeauna alături de C. Brăiloiu, impulsionând activitatea Societății. Având un tact deosebit, a știut să intervină cu sfatul său înțelept, dar și neînduplecat, asigurând ascensiunea Societății pe linia imprimată de la bun început. Cert este că I. N. Otescu, compozitor cu notorie activitate în al doilea deceniu al veacului al XX-lea, a fost o autoritate în plan profesional, conduita sa impecabilă, poziția deținută în sferele înalte ale societății, la Palatul Regal, puterea sa de influențare în fața autorităților, i-au conferit un rol extrem de util în Societate. „... Muzica românească, scria R. Alexandrescu, a pierdut un ctitor al așezămintelor ei capitale"[150]. Iar M. Jora nu ezită să-l evoce drept ...„cel mai iscusit și mai luminos la minte dintre fruntașii ei" (muzicii românești n.n.)[151].

La prima reuniune a Comitetului din anul 1940, din 2 aprilie, Președintele George Enescu a solicitat un moment de reculegere în memoria defunctului I. N. Otescu, „... fondator al Societății, membru al Comitetului de la formarea ei, înțelept administrator al activității, neuitat coleg și prieten".

Un nou concert a organizat Societatea la 10 aprilie 1940, în sala „Dalles", la inițiativa lui M. Andricu. Aceasta însemna că acest compozitor, cu sinuoasele sale atitudini față de Societate, a revenit alături de colegii săi. De altfel și într-unul din precedentele concerte apăruse în calitate de pianist.

Ce s-a cântat? C. Silvestri – *Cvartet de coarde;* L. Klepper – *Suita în stil vechi;* M. Socor – 4 *Cântece,* pe versuri de A. Cotruș. „...El vrea, scria M. Jora, să zugrăvească muzical suferința și revolta proletariatului. Nu știu întrucât aceste idei se potrivesc cu muzica"[152]... Erau idei ce vor reveni în ipostaze acute în anii următori... A cântat Petre Ștefănescu-Goangă. Mai departe, G. Enacovici – *Sonata de vioară* și D. Lipatti – *Șase sonate de Scarlatti,* instrumentate pentru cvartet de suflători.

148. Alexandrescu, R. *Cronica muzicală. Concertul de muzică de cameră dat de Societatea Compozitorilor Români.* În: *Universul,* 57, 72, 14 martie 1940, p. 7.
149. Pandelescu, J. V. *O seară a compozitorilor români.* În: *Semnalul,* III, 632, 6 martie 1940, p. 2.
150. Alexandrescu, R. *Cronica muzicală. Ion Nonna Otescu.* În: *Universul,* XLIX, 14, 30 martie 1940, p. 7.
151. Jora, M. *La despărțirea de un tovarăș drag.* În: *Timpul,* IV, 1042, 27 martie 1940, p. 2.
152. Jora, M. *Al treilea concert al Societății Compozitorilor români.* În *Timpul,* IV, 1061, 15 aprilie 1940, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

GEORGE ENESCU SE IMPLICĂ. ADUNAREA GENERALĂ – 1940

Mai mult ca altădată, președintele participă la activitatea Societății, la întrunirea Comitetului care pregătea convocarea Adunării Generale, angrenându-se în discuțiile asupra alegerii noului organism de conducere. A fost luată în considerare și cererea de majorare a salariului de către D. Devesel, care însă n-a putut fi soluționată pozitiv, din cauza bugetului care, în urma răzmeriței din anul trecut, era unul de austeritate, micșorat la toate compartimentele.

Convocată pentru a doua oară, Adunarea Generală s-a ținut la 7 aprilie 1940, de față fiind 25 membri activi și doi reprezentanți prin procură. Lucrările erau conduse de George Enescu.

C. Brăiloiu și-a început raportul, tot verbal, prin evocarea marelui dispărut, vicepreședintele I. N. Otescu, în memoria căruia s-a păstrat un moment de reculegere, afirmând că moartea lui a fost percepută ca cea mai grea lovitură suferită de Societate de la crearea sa.

Atenția Comitetului s-a concentrat, ca și până acum, asupra sforțărilor de a duce mai departe, fără șovăire, muzica românească. Singurul sector care trena era editarea partiturilor din cauza situației generale a țării. În schimb, latura concertistică a primit o oarecare infuzie de tinerețe prin numele compozitorilor înscriși pe afișe, aflate în plină afirmare.

Arhiva Societății s-a îmbogățit prin 988 de cilindri de fonograf, conținând 2046 melodii și cu 177 fețe de disc de gramofon, însumând 384 de melodii. Au fost transcrise 299 de piese, capitol care avansa mai anevoie, ceea ce însemna o creștere ce ducea la 2.729 de melodii. S-a realizat o statistică, încheiată în martie 1940, care demonstra că zestrea cuprindea în total 21.956 melodii, ceea ce înseamnă, raportat la datele biroului de cooperare Internațională al Societăților Naționale, că era cea mai cuprinzătoare colecție din lume.

S-a adoptat bilanțul, proiectul de buget pe 1940. Munca Biroului de percepere, în pofida dificultăților inexorabile, s-a apreciat ca satisfăcătoare.

Alegerea noului Comitet i-a prilejuit lui George Enescu formularea unor considerații privind efortul acelor membri care au înțeles să-și consume energia pentru interesele obștei. În postul vacant al vicepreședintelui l-a propus pe Mihail Jora, iar în locul liber din Comitet, pe M. Andricu. Aceștia au fost aleși.

C. Brăiloiu a cerut să nu se recurgă la votul secret pentru alegerea lui George Enescu în calitate de președinte, nici pentru vicepreședintele Gr. I. Perieteanu și nici pentru membrii S. Drăgoi, care reprezenta o zonă a țării și T. Brediceanu, reputat compozitor, ceea ce s-a acceptat. M. Jora și-a exprimat convingerea că nici alegerea Secretarului General, în persoana lui C. Brăiloiu nu trebuie supusă votului secret, acesta fiind reales prin aplauze.

Prin vot au fost aleși membrii în Comitet: A. Alessandrescu – 25 de voturi, Th. Rogalski – 25, G. Enacovici – 23, I. Chirescu – 16, S. Nicolescu – 16, I. Vasilescu, propus de N. Manzatti – 10, M. Daia – 7, I. Bohociu – 4. Au mai primit voturi C. Silvestri – 2, St. Popescu, R. Alexandrescu, M. Socor, P. Constantinescu, S. Fotino – câte 1. Și N. Manzatti a avut un vot, care însă a trebuit anulat.

Secretarul General a declarat ales Comitetul în următoarea alcătuire: Președinte – George Enescu; Vicepreședinți – Mihail Jora și Grigore I. Perieteanu; Secretar General – Constantin Brăiloiu, Casier Central – Simeon Nicolescu; membrii: Mihail Andricu, Alfred Alessandrescu, Ioan D. Chirescu, George Enacovici, Theodor Rogalski, Sabin Drăgoi și Tiberiu Brediceanu.

Comisia de cenzori: N. Manzatti – 20 voturi, I. Ghiga – 19, R. Alexandrescu – 15. Au mai fost acrodate voturi lui A. Rapp – 14, M. Daia – 9, M. Constantinescu și I. Bohociu – 7, C. Silvestri – 2 și câte unul, S. Fotino, M. Socor, St. Popescu, P. Constantinescu.

În final, Adunarea Generală a fost de acord cu textele unor telegrame trimise M.S. Regelui Carol al II-lea, ministrului M. Ralea, autorul Legii pentru pensionarea muzicienilor și artiștilor clasici.

Scanned with OKEN Scanner

MIHAIL JORA INTRĂ ÎN ATRIBUȚII

În următorul Comitet, lui M. Jora i se încredințează deja împuternicirile deținute de către I. N. Otescu, astfel că, împreună cu C. Brăiloiu, va veghea la administrarea Societății. Se conturau din nou dificultăți în tentativele încheierii convenției cu Societatea de Radio, stabilindu-se să se pretindă un procent de 2,5% din totalul încasărilor, pe termen de cinci ani. Nici cu deținătorii localurilor de cinema nu se încheiase vreun nou acord, negăsindu-se susținere la Ministerul Propagandei.

Dimitrie Cuclin revine, în urma unei cereri scrise, în rândul membrilor activi, fiind reprimit la 16 mai 1940. În același Comitet au fost primiți ca membri activi H. Mălineanu și Savel Horceag.

Înrăutățirea situației politice îi determină pe cei de la Biroul de percepere să fie de acord ca S. Golestan, L. Algazi și Max Halm să-și încredințeze creația S.A.C.E.M.-ului.

Printr-o scrisoare, M. Adreescu Skeletti își înaintează demisia, dar nu este luată în considerație; vremurile erau prea tulburi să se mai găsească răgaz și pentru așa ceva. C. Brăiloiu a fost desemnat să participe ca delegat la lucrările C.I.S.A.C. de la Berna. În fine, în Consiliul de administrație al Casei de pensii a compozitorilor, pictorilor și sculptorilor de pe lângă Ministerului Muncii au fost numiți M. Jora și C. Brăiloiu.

OCUPAREA BASARABIEI ȘI BUCOVINEI DE NORD IMPUN MĂSURI PREVENTIVE

Efectul pactului de tristă amintire Ribbentrop-Molotov, concretizat prin desprinderea din trupul țării, la 26 iunie 1940, a Nordului Bucovinei și a întregii Basarabii, a constituit pierderi grele și pentru Societate, căci evacuările afectau familii și se pierdeau agenții județene, documente juridice, acte financiare.

Întrunindu-se de urgență la 27 iulie 1940, Comitetul a adoptat măsuri de prevedere pentru ca sistemul de percepere să nu fie debusolat. Cu atât mai mult cu cât încasările primului semestru al anului 1940 s-au soldat cu un excedent de 2.268.735 lei. Totuși, s-au preconizat economii bugetare severe, s-a dispus studierea acumulării unui fond de rezervă și s-au limitat cuantumurile avansurilor către membri, ele reducându-se cu 50%, în afara unor cazuri excepționale. De asemenea, s-au suspendat cu desăvârșire către editori.

Membrii Societății care au rămas în teritoriile ocupate au fost radiați. Ioan R. Nicola, compozitor și folclorist, a intrat membru activ. Deoarece vila lăsată de Robert Cremer, „pentru muzicienii nevoiași" de la Predeal crea o serie de probleme Ministerului Artelor care o administra, i s-a propus Societății s-o preia definitiv. Acceptarea urma să se facă numai după ce M. Jora, C. Brăiloiu și M. Constantinescu vor vizita imobilul. Evenimentele care s-au precipitat au determinat ca această chestiune să nu mai fie de actualitate.

DESPRINDEREA TRANSILVANIEI DE NORD – SURSĂ DE NOI ÎNGRIJORĂRI

Pierzându-se unsprezece noi județe, ca urmare dictatului de la Viena, Comitetul, întrunit la 11 septembrie 1940, a trecut la rectificarea bugetului, lăsând la latitudinea lui M. Jora și C. Brăiloiu să adopte soluțiile potrivite. Vremurile grele puseseră destinele multor membri în joc, dovadă fiind strămutarea lui Alexandru Zirra de la Cernăuți, a lui Marțian Negrea și Zeno Vancea de la Cluj, ca și a multor altora, odată cu refugierea unor instituții de artă și învățământ din teritoriile cotropite.

Țara devine arena unor schimbări de natură politică. La 6 septembrie 1940 Regele Carol al II-lea este nevoit să abdice, fiind înscăunat Regele Mihai pe tronul țării. La 14 septembrie 1940 s-a decretat statul legionar, având-l în frunte pe Ion Antonescu. Două luni mai târziu și Cadrilaterul s-a desprins din teritoriul României.

Scanned with OKEN Scanner

În contextul noilor realităţi dramatice, a trebuit să fie luate hotărâri care vizau statutul membrilor evrei. Problema s-a discutat cu multă prudenţă, dat fiind că, aşa cum observa C. Brăiloiu, măsurile adoptate de Ministerul Cultelor şi Artelor pentru instituţiile subordonate mergeau mult mai departe decât prevederile unei Legi în această privinţă.

Diriguitorii Societăţii, organism profesional prin excelenţă, nu doreau să se implice în această chestiune atât de sensibilă, dar nici nu aveau cum să nu întreprindă nimic, mai ales că un funcţionar al Ministerului a vizitat sediul Societăţii, punând întrebări incomode asupra aplicării dispoziţiilor în vigoare ce priveau atât pe membri cât şi pe funcţionari. De precizat că numărul total al membrilor se ridica la 310.

C. Brăiloiu recomandă prudenţă, căutând să tergiverseze chestiunea. Sesizează că Legea nu e prea limpede şi că între Societate şi membri, îndeosebi aderenţi, există un raport juridic, de la mandat la mandatar, care trebuie privit dintr-un unghi deosebit. A intervenit cu lămuriri şi Gr. I. Perieţeanu, ajungându-se la concluzia că e necesară concedierea unei funcţionare (?) Klein. În privinţa membrilor nu s-a întreprins nimic, urmând să se lămurească o serie de aspecte, într-o audienţă la Ministerul Cultelor şi Artelor. Răspunsul venit era dezarmant: dispoziţiile aplicate în teatre, adică îndepărtarea personalului evreiesc, se cer neîntârziat aplicate şi în Societate, instituţie pendinte de Minister. De această comunicare Comitetul a luat act la 4 octombrie 1940. C. Brăiloiu continua tergiversarea.

Potrivit unor indicii, care, din păcate, se vor adeveri curând, neaplicând măsurile restrictive contra membrilor evrei, Societatea... „este din ce în ce mai rău văzută în cercurile oficiale, din pricina prezenţei în rândurile ei a membrilor evrei". Dar ceea ce, cu abilitatea sa, credea C. Brăiloiu că va reuşi, adică să-i ocrotească pe membrii evrei, nu mai putea fi continuat, mai ales că unii compozitori se înscriu în mişcarea legionară, neacceptând să se afle în aceeaşi barcă.

Cerând propuneri, măsuri, C. Brăiloiu recomanda insistent cea mai mare atenţie, cumpănindu-se cu grijă toate laturile ei. El „stăruie asupra convingerii ce o are, că măsurile ce se vor lua, şi oricare ar fi ele, nu trebuie să îmbrace un caracter ostentativ".

Inevitabilul însă se va produce, în urma discuţiilor din Comitet s-a decis îndepărtarea din Societate a membrilor şi funcţionarilor evrei. Membrilor aderenţi li s-a comunicat printr-o circulară că, în împrejurările date, Societatea nu le mai poate deţine mandatul încredinţat. Cu membrii activi s-a procedat altfel. Li s-a trimis o scrisoare. În cazurile în care plana îndoiala asupra originii etnice şi nu erau puţine, s-au cerut acte. În situaţiile dificile ale unor societăţi pe acţiuni, contenciosul urma să cerceteze situaţia juridică, cerând şi Ministerului relaţii.

Încep să se contureze uşoare disensiuni între M. Jora şi C. Brăiloiu, în sensul că atunci când se prezintă situaţia bugetului, care era în parametrii prevăzuţi, vicepreşedintele nu mai consideră reducerile susţinute de Secretarul General drept necesare. Deşi C. Brăiloiu afirmă că nu-şi poate însuşi acest punct de vedere, cedează în favoarea recomandărilor lui M. Jora.

Întrucât C. Brăiloiu efectua numeroase deplasări în ţară, în sate îndepărtate, pentru a culege melodii populare, decontările apăreau sâcâitoare, cerând nu puţine eforturi contabile. În această situaţie, M. Jora propune acordarea unei sume de 6.000 lei lunar necesari acestor „expediţii personale". Fiind susţinut şi de casierul central S. Nicolescu, propunerea s-a aprobat de Comitet.

STATUL LEGIONAR ŞI S.C.R.

Pentru a-şi consolida poziţia, simţindu-se mai puţin apărat în noua ordine, C. Brăiloiu s-a gândit să-şi alăture tineri compozitori: „Societatea Compozitorilor" – arăta Secretarul General la întrunirea Comitetului din 4 noiembrie 1940, la care au participat: M. Jora, Gr. I. Perieţeanu, S. Nicolescu, A. Alessandrescu, M. Andricu, I. Chirescu, G. Enacovici şi Th. Rogalski – „este ameninţată de serioase pericole". Înainte de a prezenta dramatica situaţie în care se afla Societatea, se cuvine subliniat că prioritare continuau să fie aspectele profesionale, creaţia muzicală. Astfel că, înainte de toate, au fost primiţi membri activi Ion Dumitrescu, Gheorghe Dumitrescu şi Constantin Bugeanu.

S-a propus apoi sărbătorirea Societăţii cu prilejul împlinirii a două decenii de la înfiinţare, printr-un concert simfonic susţinut de orchestra Radio şi o „masă intimă". De asemenea, în ziua concertului, la Biserica Sf. Gheorghe se va oficia un parastas pentru membrii decedaţi din anul

Scanned with OKEN Scanner

fondării Societății. Nimic din acestea nu s-a putut concretiza, deoarece a avut loc cutremurul din 9 noiembrie 1940, în noaptea care preceda manifestările, astfel că parastasul nu s-a putut ține, iar simfonicul a trebuit suspendat.

Mișcarea legionară, care avea aderenți și simpatizanți în Societate, exercita presiuni tot mai puternice pentru a prelua conducerea breslei și pentru a impune propria politică. C. Brăiloiu identifică nici mai mult, nici mai puțin decât o „agitație, deocamdată oarecum confuză, îndreptată împotriva Comitetului sau cel puțin împotriva unor membri ai acestuia, sub cuvânt că personalitatea unora ar fi în contrazicere cu directivele pe care Statul legionar înțelege a le imprima tuturor artiștilor, publici și particulari".

S-a creat un „Sfat legionar pentru muzică", alcătuit din specialiști, în componența căruia figurau și membri ai Societății, a cărui menire era să traducă linia politică legionară în sectorul artelor sonore, să sugereze autorităților ce se cerea făcut.

Comitetul Societății și-a adoptat propria strategie în noile condiții, considerându-se că „nu era oportun să se comenteze prea mult". De asemenea, în spiritul solidarității, s-a stabilit că Societatea „trebuie în orice clipă să aibe grijă să ferească pe Președintele său Enescu de orice amestec în agitații mărunte". În atari circumstanțe, C. Brăiloiu a fost împuternicit să poarte discuții cu reprezentanții oficialității, nedându-se nici un fel de informații despre acestea.

C. Brăiloiu era foarte abil și, bucurându-se de stima și încrederea discipolilor, avea implantat cel puțin un susținător în „Sfatul legionar muzical", cunoscând fiecare gest, fiecare viitoare mutare, astfel că reușea să-și ia măsuri de apărare.

S-au ivit unele indicii că Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor declanșase o acțiune împotriva Societății. Între altele, s-a cerut o dare de seamă asupra întregii activități. Era vizată și perceperea dreptului de autor, plănuindu-se modificarea Legii, astfel ca să poată prelua administrarea acestora. Subtextul acestor acțiuni era intuit și cunoscut de dătre diriguitorii Societății, care nu stăteau cu mâinile încrucișate, asistând neputincioși la dărâmarea a ceea ce făuriseră cu trudă în decursul anilor.

Societatea recunoștea meritele celor care i-au închinat puterile. Avocatului D. Devesel, care traversase o perioadă grea, i s-a atribuit o gratificație de 110.000 lei.

În acele zile frământate, s-a purces la constituirea unei Edituri de muzică ușoară proprii, care ar fi condus la controlul creației tipărite în acest gen, realizându-se foloase materiale de pe urma drepturilor de execuție. Editura aceasta ar fi fost binevenită, căci își încetase activitatea o serie de mici edituri de muzică ce aparținuseră unor evrei. Când să se avanseze prima cotă pentru o atare investiție, s-a opus Secretarul General, care nu nega utilitatea unui asemenea proiect, însă nu credea că momentul ar fi fost prielnic. Susținea că, în împrejurările nesigure pe care le cunoaște Societatea, o inițiativă ca aceasta ar fi apărut hazardată cu noi obligații morale și materiale. Luarea unei decizii finale s-a amânat până se vor ivi timpuri mai liniștite. Dar s-a acordat suma de 15.000 lei pe care D. Devesel îi cheltuise pentru lucrările preliminarii.

Faptul că vremurile erau întocmai ca și nisipurile mișcătoare o demonstrează și convocarea Comitetului, nu o dată pe lună sau la intervale mai largi, ci săptămânal, iar între acestea se înregistrau întâlniri frecvente, purtându-se discuții intense, polemici aprinse și nu lipseau amenințările inclusiv la viață. Așa au fost timpurile acelea, reușind să-l înspăimânte și pe C. Brăiloiu, un tip foarte cumpătat și reținut, un intelectual fin, ușor blazat, plin de energie și inițiative.

Legionarii duceau o susținută luptă pentru preluarea conducerii Societății, ceea ce și reușesc parțial. La 13 noiembrie 1940, C. Brăiloiu aduce la cunoștință Comitetului aflat în formă restrânsă, fiind prezenți, în afara sa, doar M. Jora, S. Nicolescu, A. Alessandrescu și Th. Rogalski, că cinci membri și-au depus demisia din acest for: Gr. I. Perieteanu, M. Andricu, S. Nicolescu, Th. Rogalski, și G. Enacovici. Situația era gravă, pentru că, între altele, trei dintre aceștia erau membri fondatori. Apare limpede că s-au exercitat presiuni asupra celor demisionați. Poate acestea erau concesiile admise de C. Brăiloiu în discuțiile din culise, purtate cu reprezentanții mișcării. Dacă așa stăteau lucrurile, înseamnă că nu se putea înfrânge voința lui C. Brăiloiu, care a admis ceva, fără să cedeze esențialul, puterea, căci se menținеau funcțiile determinante: Președintele, Vicepreședintele și Secretarul General care, prin personalitatea fiecăruia, îi dominau de departe pe compozitorii legionari.

Tactica, deci, a fost ca schimbările din Comitet să se limiteze la cele cinci nume, restul să rămână cu orice preț la posturile lor, păstrându-se astfel pe cât posibil controlul, continuitatea directivelor, înlesnind totodată câte ceva din prefacerile cerute de cercurile legionare, astfel ca

Scanned with OKEN Scanner

Societatea, amenințată de măsuri legislative privitoare la regimul drepturilor de autor, să poată rezista.

Atât C. Brăiloiu cât și M. Jora au ținut să se facă înțeleși disculpându-i pe compozitorii demisionari: ei nu aveau nici o vină, dimpotrivă, în repetate rânduri au dat dovada devotamentului pentru Societate, elogiindu-i în mod deosebit pe Gr. I. Perieșeanu și S. Nicolescu.

Evident, cei cinci membri ai Comitetului, demisionați, au fost sacrificați pentru binele Societății: „Numai grija pentru viitorul Societății i-a hotărât să recomande Comitetului primirea demisiilor". Li s-a cerut demisia, căci trebuia să se procedeze la o remaniere imediat, prin cooptări. Invocând sugestiile primite, M. Jora și C. Brăiloiu au propus în Comitet pe Radu Demetrescu-Gyr, vicepreședinte, Romeo Alexandrescu, casier central, Paul Constantinescu și N. Manzatti, membri, ceea ce a necesitat trecerea acestuia din urmă în rândul membrilor activi. În motivația acestei cooptări s-a invocat faptul că el „este autorul unor imnuri, astăzi oficiale. Este absolut normal ca domnia-sa să fie considerat ca membru activ". Se știe că N. Manzatti este autorului *Imnului legionar, Sfântă tinerețe legionară*, pe versuri de Radu Demetrescu-Gyr, orchestrat de Paul Constantinescu.

Întrunirea Comitetului, care s-a remaniat după cum s-a văzut, a început la 12 și un sfert și, după o pauză, s-a terminat la 13, 50. După pauză, fiind prezent și Romeo Alexandrescu, i s-a cerut să facă propunere pentru ultimul loc vacant de membru în Comitet. Acesta l-a indicat pe Nicolae Brânzeu. Brusc, a intervenit M. Joara care a declarat că nu se împotrivește acestei candidaturi, numai că N. Brânzeu a acordat un interviu „dușmănos", care încă n-a fost dezmințit, susceptibil de a „crea o atmosferă nefavorabilă colaborării rodnice între toți membrii comitetului"[153].

Dimpotrivă, C. Brăiloiu, care cunoștea dedesubturile, care știa cât de influent era N. Brânzeu, și-a exprimat acordul, mai ales că în respectivul interviu era și el atacat, astfel încât, „ar fi cât se poate de neplăcut să se poată crede că ar putea folosi puterea și în Societatea Compozitorilor, în scopul vreunei răzbunări personale". Astfel că N. Brânzeu a fost cooptat.

DECLARAȚIILE LUI DIMITRIE CUCLIN ȘI NICOLAE BRÂNZEU

Ce conținea interviul în cauză? Ce afirmase N. Brânzeu? De fapt, nu numai acesta și-a expus ideile puse în slujba noii ordini, ci și D. Cuclin, numit rector al *Academiei Regale de Muzică;* ei cereau fără ocolișuri îndepărtarea conducătorilor tuturor instituțiilor muzicale. „...Actualele conduceri, pietrificate în complexul păcatelor unui lung trecut de dezastre, vor trebui să înțeleagă imperativul unei elementare eleganțe și cu cenușa pe cap să plece cât mai curând în cea mai mare tăcere, ca nu cumva să plece cu alaiu..."

D. Cuclin aspira la un plan de muzicalizare a națiunii. „În ce mod? Instituirea unui repertoriu în care creația românească să dețină ponderea de 45%, creația clasică 40%, iar cea contemporană de peste hotare 15%..."

Mai preconiza D. Cuclin o analiză temeinică și urgentă a activității S.C.R., „pentru a se constata în ce măsură au servit într-adevăr țara și neamul".

În interviul său, referindu-se la Societate, N. Brânzeu, pe un ton oficios și categoric, declara că „ar trebui să-și înceteze activitatea, așa cum au înțeles-o până acum. D. Brăiloiu ar trebui să plece."

Rolul S.C.R. este de a încuraja producția *muzicală cultă*. S.C.R. mânuiește fonduri de circa 13.000.000 lei, care provin, în cea mai mare parte, de la muzica ușoară și aproximativ jumătate din bani se întoarce în buzunarul creatorilor de șlagăre, iar cealaltă jumătate e afectată chestiunilor localului, personalului și diverselor plimbări ale dlui Brăiloiu la Londra și Paris".

N. Brânzeu continuă să atace persoana lui C. Brăiloiu, vizându-i probabil postul cheie în Societate. Afirmă nici mai mult, nici mai puțin că Societatea „ar trebui desființată.

Pentru muzica cultă nu s-a făcut aproape nimic, dacă nu chiar nimic.

Câteva concerte răzlețe, la interval de câțiva ani, câteva editări de lucrări ale prietenilor dlui Brăiloiu nu justifică țelul și existența Societății. Muzica românească, în ceea ce are ea mai reprezentativ, a fost lăsată pentru alte vremuri".

Neîndoios, erau acuzații extrem de grave, calomnioase, care negau cam tot ce s-a făcut în decursul anilor de către Societate. M. Jora avea de ce să fie îmbufnat, dar C. Brăiloiu le trata ca simple mojicii ale unui teribilist căruia i se dă spațiu.

153. Gheorghiu, V. *5 Minute cu d. D. Cuclin și cu d. Brânzeu.* În: *Spectacolul*, II, 2, 6 octombrie 1940, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

„Garda de Fier" nutrea simpatii și antipatii. În decembrie a avut loc o adunare convocată de Emil Botta la Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor în care s-a discutat, între altele, desemnarea lui Sabin Drăgoi drept cel mai mare muzician român, cu servicii inestimabile pentru țară. Proiectul a rămas literă moartă.

La celălalt pol, muzicianul care-i incomoda pe legionari era Mihail Jora, deoarece îi apostrofa fără reținere și nu o dată a fost amenințat cu moartea. Evident că tensiunile create nu erau de natură să favorizeze bunul mers al Societății și presiunile continuau. C. Brăiloiu, cu fler diplomatic, înțelegea jocul duplicităților și-l accepta, dacă interesele Societății îl presupuneau, fără să-i afecteze însă ținuta morală impecabilă. Își folosea colaboratorii, colegii din Societate pentru a fi ținut la curent cu ceea ce se petrece, mai ales în culise, prevenind situațiile limită.

Dinspre biroul de percepere sosesc semnale îngrijorătoare. Noul regim dorea, prin Ministerul de resort, să efectueze un soi de etatizare a unora din drepturile de autor și să le suspende pe altele, ceea ce ar fi însemnat o catastrofă pentru Societate în plan economic, cu toate că, practic, așa ceva nu era ușor de realizat. M. Jora arată că întotdeauna, în situații de criză, membrii Comitetului au făcut uz de relațiile lor la autorități. În consecință, s-a cerut noilor cooptați să acționeze, să se folosească de puterea lor de influențare, pentru a pleda în favoarea drepturilor de autor și a opri din fașă proiectele de modificare a sistemului ce funcționa de mai mulți ani. S-a numit chiar o delegație care să întreprindă demersuri la Minister alcătuită din D. Devesel, P. Constantinescu, N. Brânzeu și R. Alexandrescu.

RAVAGIILE CUTREMURULUI ASUPRA COLECȚIEI „ARHIVEI DE FOLCLOR"

De parcă nu erau destule greutățile de natură politică și financiară, o nouă lovitură s-a abătut asupra Societății. De data aceasta, într-unul din sectoarele înfloritoare ale Societății, *Arhiva de folclor*, care a suferit mari stricăciuni în noaptea de 9 spre 10 noiembrie 1940, când asupra Bucureștiului s-a abătut devastatorul cutremur. S-au năruit rafturile din sediul situat în strada Lipscani, stricându-se cilindrii care păstrau sute de melodii populare, deteriorându-se aparatura. Nenorocirea era că se pierdeau astfel numeroase cântece și jocuri colectate din ținuturile românești pierdute.

Profund afectat de cele petrecute, C. Brăiloiu a invitat membrii Comitetului, după întrunirea avută, să viziteze localul deteriorat, la 15 noiembrie 1940, spre a constata proporțiile dezastrului. Își atribuia o parte din vină deoarece, din motive economice, s-a mulțumit cu un mobilier inadecvat păstrării și depozitării unor valori ale patrimoniului cultural. În locul rafturilor, s-ar fi cerut dulapuri. Singurul existent s-a comportat bine, tezaurul păstrat în acesta nefiind afectat.

N. Brânzeu n-a scăpat prilejul pentru a-l răni pe C. Brăiloiu exprimându-și opinia critică despre *Arhivă*. Dorința statului legionar era ca să se pună accentul pe transcrieri și nu pe culegeri.

La acestea, Secretarul General arată că transcrierea constituie un obiectiv major pentru *Arhivă*, numai că o intensificare pare puțin probabilă, negăsindu-se personal suficient de pregătit și experimentat. Transcrierea în sine ar fi însemnat o concesie făcută nivelului științific atins cu mari eforturi în anii trecuți, scădere cu care el nu s-ar putea împăca. De altfel, așa cum se prezintă, materialul a fost de mare utilitate pentru compozitorii care l-au consultat. În plus, existau trei mii de transcrieri care, de asemenea, puteau fi studiate. Se putea căpăta și îndrumări de la specialiștii *Arhivei*. Mărturie că materialul cules și depozitat în *Arhivă* era prețios și poate ajuta procesului componistic o demonstrează baletul *Nunta în Carpați* de Paul Constantinescu, scris după ce s-a documentat parcurgând materialul cules în nordul Bucovinei și Moldovei. Colaboratorii *Arhivei* erau întotdeauna la dispoziția compozitorilor, anume, I. Cocișiu, V. Popovici, C. Bugeanu, P. Carp, T. Alexandru, E. Comișel, H. Brauner, N. Popp, C. Palade.

CU GEORGE ENESCU LA PRORĂ

Întrunirea Comitetului din 22 noiembrie s-a desfășurat sub președinția lui G. Enescu. S-a repus în discuție concertul simfonic aniversar, care trebuia să aibă loc. Plănuitul banchet s-a metamorfozat într-un bufet oferit în pauza concertului. Evenimentele însă n-au permis organizarea

Scanned with OKEN Scanner

simfonicului jubiliar în 1940. Informațiile ce veneau în legătură cu preconizata Lege a drepturilor de autor erau tot mai alarmante; comisia numită pentru a merge la Minister și-a luat misiunea în serios, dar i s-a schimbat componența, mult mai avizat în materie de legislație, Mihai Constantinescu înlocuindu-l pe Paul Constantinescu.

Confruntările din sânul Comitetului erau permanente și, spre a nu deteriora prea mult atmosfera, erau conștient canalizate spre domeniul vieții materiale, administrative. Nimic din ceea ce au intenționat noii membri n-a reușit. Obiectivul lor major a fost înlocuirea lui C. Brăiloiu, mai exact, eliminarea lui. Unitatea membrilor mai vechi din Comitet era atât de puternică încât tentativele lui N. Brânzeu și R. Alexandrescu de a obține, de a impune un punct de vedere, erau sistematic demontate, piesă cu piesă. De altfel, perioada domniei lor s-a dovedit atât de scurtă, încât nu au avut răgaz să întreprindă ceva de însemnătate majoră.

Este adevărat, legionarii au organizat două concerte cu orchestra, însă fără concursul Societății. Primul, la 5 decembrie 1940, cu orchestra *Filarmonicii,* în sala cinematografului „Aro", *Ateneul Român* aflându-se în reparații după cutremur. A dirijat Antonin Ciolan, concertul fiind închinat „Căpitanului Zelea Codreanu". Organizator a fost Remus Țincoca, prin „Sfatul legionar".

Al doilea, mai somptuos, intitulat „Concert simfonic solemn", la 9 decembrie, tot cu orchestra *Filarmonicii,* instrumentiștii fiind îmbrăcați în cămăși verzi. Au fost cântate numai creații românești semnate de membrii mișcării: *Cântecul bradului* de N. Brânzeu; *Uvertura solemnă* de N. Agârbiceanu; *Procesionalul* de P. Jelescu; *Plaiuri legendare,* în fapt, poemul simfonic *Cetatea Neamțului* de Al. Zirra și *Simfonia Nr. 1* de D. Cuclin. Dirijor, N. Brânzeu. Și-au dat concursul corurile *Operei Române* și *Academiei Regale de Muzică.*

De precizat că *Societatea Compozitorilor Români* nu a putut obține orchestra *Filarmonicii* pentru concertul jubiliar în luna decembrie. De altfel, nici nu a insistat, deoarece nu se dorea să i se confere un caracter oficial, de coloratură politică.

Puterea în cadrul Comitetului era viu disputată, însă nu s-a trecut peste voința lui M. Jora și C. Brăiloiu. Când a venit vremea discutării proiectului de buget pentru anul 1941, după discuții preliminarii, s-a convenit să se încredințeze unei comisii restrânse, alcătuită în afara vicepreședintelui și Secretarului General și din N. Brânzeu și R. Alexandrescu.

Cinematografele cu administrare legionară refuzau să achite taxele cuvenite Societății pentru muzică, ceea ce a determinat numirea unei delegații, formată din D. Devesel și N. Manzatti, pentru a merge la Ministerul Propagandei să ceară rezolvarea diferendului. La Radiodifuziune nu erau probleme, deoarece postul de Director General era deținut de N. Manzatti.

Nou creata editură a Societății, tergiversată de C. Brăiloiu, la insistențele lui D. Devesel a primit suma de 100.000 lei, cu ocazia discuțiilor aprinse purtate la 5 decembrie 1940 în Comitet. Totuși, Secretarul General nu cedează prea mult. Aștepta clarificarea raporturilor dintre editură și Societate.

Amenințările legionarilor continuau și amestecul devenea iminent. În această situație, o delegație alcătuită din George Enescu, M. Jora și C. Brăiloiu a cerut audiență și a fost primită de șeful statului, înaintându-i-se un Memoriu prin care se solicita ocrotire. Foarte receptiv, Ion Antonescu a scris pe respectivul Memoriu, după cum preciza D. Devesel în lucrarea sa deja citată: „...Nu se face nici un fel de schimbare și nu se va lua nici o măsură în contra Societății Compozitorilor Români fără consimțământul maestrului Enescu".

1941

VALUL DEMISIILOR

Mișcarea legionară a fost înăbușită odată cu rebeliunea din a doua parte a lunii ianuarie 1941. În situația nou creată, a fost convocat fulger Comitetul, la 19 ianuarie 1941, luându-se cunoștință de demisiile în bloc ale membrilor promovați de câteva luni. La întrunire au participat: G. Enescu, M. Jora, C. Brăiloiu, A. Alessandrescu, I. D. Chirescu.

Au părăsit Comitetul R. Demetresu-Gyr, vicepreședintele, care n-a participat la nici o acțiune, la nici o întrunire a acestui for, P. Constantinescu, N. Manzatti, N. Brânzeu și

Scanned with OKEN Scanner

R. Alexandrescu. De fapt, membrii Comitetului au auzit la Radio demisiile, fiind puşi în faţa unui fapt împlinit. În consecinţă, au fost repuşi în drepturile lor foştii membri: M. Andricu, Th. Rogalski, G. Enacovici şi a fost ales Ionel Perlea. I. S. Nicolescu a reluat funcţia de casier central, însă nu pentru multă vreme, căci după numai două zile, la 21 ianuarie, a încetat subit din viaţă. Al doilea vicepreşedinte n-a fost reînscăunat.

În această formaţie, Comitetul s-a întrunit la 6 februarie 1941, pentru a alege un nou membru. S-a stabilit ca acesta să fie ales din rândul tinerei generaţii. M. Jora l-a propus deci pe C. Silvestri. C. Brăiloiu îi aprecia meritele artistice, fiind potrivit pentru locul vacant, însă îl considera mai nimerit pe Paul Constantinescu „tocmai pentru că acesta a luat parte la acţiunea îndreptată de curând împotriva Societăţii". Acum se putea determina cu exactitate natura destabilizatoare a compozitorilor demisionaţi, nereuşindu-le mişcările decât parţial.

Cooptarea lui P. Constantinescu, mai opina Secretarul General, „ar demonstra fără putinţă de tăgadă că Societatea este ghidată numai pe considerente profesionale şi artistice în alegerea sa".

Propunerea sa a întrunit 4 voturi (P. Constantinescu) în timp ce C. Silvestri, numai 3. Primul a fost deci ales.

Trecându-se la alegerea celui de-al doilea vicepreşedinte, M. Jora crede că postul s-ar cuveni unui compozitor transilvănean, propunându-i pe Tiberiu Brediceanu şi Sabin Drăgoi. Votul secret i-a dat câştig de cauză acestuia din urmă, cu 5 la 2. Funcţia de casier central, în locul vacant, i-a revenit lui G. Enacovici.

A. Alessandrescu şi I. Perlea au fost desemnaţi să se ocupe de organizarea concertului jubiliar.

SOCIETATEA DE EDITURĂ

Potrivit raportului înfăţişat de către avocatul D. Devesel, Societatea de Editură exista, lipsindu-i, deocamdată, formele legale, neîndeplinite din cauza absenţei resurselor financiare. S-a prezentat un plan de tipărituri în domeniul muzicii uşoare, aşteptându-se ca Societatea să intervină cu o sumă „liniştitoare".

C. Brăiloiu însă spunea că încă n-au fost stabilite obiectivele Societăţii de Editură, a cărei activitate trebuie într-aşa fel concepută, încât să se evite „exploatarea autorilor"; titlurile lucrărilor de muzică uşoară ce se vor tipări să fie riguros selecţionate, să se organizeze administraţia Editurii, constituindu-se pe baza profiturilor din muzica uşoară. De asemenea, se cere un fond care să fie canalizat pentru tipărirea muzicii serioase. Colaborarea cu S.C.R. va deveni operativă numai după convenirea acestor imperative. Natural, exista şi posibilitatea ca Societatea de Editură să devină autonomă şi, în acest caz, va trebui să restituie suma deja avansată de Societate.

Şi M. Jora era de acord că se cereau respectate toate punctele ridicate, ceea ce va duce la naşterea unei Societăţi române de Editură muzicală. Ea necesita o convenţie, D. Devesel, inimosul stăruitor al acestui proiect, prezentând un statut al Societăţii de Editură; dar se preconiza realizarea unei convenţii.

Cu societatea de drepturi belgiană NAREA s-a semnat un acord de colaborare.

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1941

Preşedintele George Enescu a deschis Adunarea Generală din 9 martie 1941 anunţând că M. S. Regele Mihai a acceptat patronajul *Societăţii Compozitorilor Români.*

Au participat 27 de membri activi şi alţi 6 prin procură. Este de remarcat faptul că fuseseră invitaţi şi membrii demisionaţi, mai corect, eliberaţi din Comitet, ceea ce înseamnă că nu s-au exercitat presiuni asupra lor. Mai mult, vor fi foarte activi, şi, într-un fel, nu vor renunţa la ideile anterioare.

Scanned with OKEN Scanner

În darea de seamă, Secretarul General apreciază că nu era necesar să evoce frământările interne prin care a trecut Societatea, căci fiecare le cunoaşte şi îşi poate da seama de repercusiunile asupra activităţii, precum şi ce eforturi au fost necesare pentru a menţine această activitate.

Sub aspect cultural, reuşitele s-au dovedit insignifiante, nici concertul simfonic jubiliar, zădărnicit în mai multe rânduri, neputându-se concretiza. Din fericire, nivelul încasărilor a putut fi menţinut, cu toate dificultăţile cauzate de restrângerea teritoriului naţional şi a neîncetatelor tulburări care au ameninţat până şi „existenţa Societăţii". Încasările au atins pragul de 12.342.000 de lei, repartiţia crescând la 5.960.464 de lei.

Dacă descărcarea de gestiune n-a întâmpinat nici o rezistenţă, fiind aprobată în unanimitate, planul, proiectul de buget pe anul 1941 a generat obiecţii. R. Alexandrescu recomandă scindarea fondului cultural pe capitole, determinantă fiind apariţia alocaţiei destinate concertelor şi tipăriturilor, ceea ce ar împiedica pe viitor ca activitatea culturală să fie confundată cu munca din *Arhiva de folclor*. Opinia sa era susţinută de Nicolae Brânzeu, care deplângea numărul insuficient de concerte şi titluri editate. Evident, se reiterează, astfel, ideile vehiculate în timpul dominaţiei legionare.

C. Brăiloiu a intervenit, combătând această critică şi, în fond, poziţie, căci nu lipsa fondurilor ori neutilizarea sumei prevăzute pentru acţiuni culturale au împiedicat concertele şi opera de tipărire – ceea ce R. Alexandrescu trebuia să cunoască foarte bine, deoarece a făcut parte din comisia de cenzori – ci lipsa pârghiilor, a instituţiilor care să colaboreze, şi chiar alegerea compoziţiilor au frânat acest proces. Însă prevederile s-au tradus în totalitate în practică, minus simfonicul jubiliar. Ca atare, scindarea fondului cultural era inutilă. Cei doi oponenţi însă nu cedează, ci revin. A luat cuvântul George Enescu care nu sesiza motive de neînţelegere de principii, astfel că propunerea dislocării pe capitole a fost acceptată, după cum ceruse R. Alexandrescu, 2/3 pentru folclor şi 1/3 pentru concerte şi tipar. N. Brânzeu a propus inversarea proporţiei, dar nu s-a acceptat.

I. Bohociu a opinat ca sumele ce reprezintă comisioanele agenţilor să nu mai figureze printre venituri, răsfrângându-se negativ, prin înglobarea lor în sumele încasate asupra repartiţiei. Chestiunea n-a fost deocamdată adoptată.

Trecându-se la componenţa Comitetului, C. Brăiloiu evocă situaţia în care au fost cooptaţi, după demisiile, am spune demiterile în bloc din ianuarie, cerând ratificarea hotărârilor adoptate. S-au opus însă R. Alexandrescu, N. Brânzeu şi I. Bohociu care erau de părere că membrii Comitetului puteau fi aleşi numai de către Adunarea Generală. Uitaseră că şi unii din ei fuseseră introduşi în Comitet fără o asemenea procedură. Apoi, cei demisionaţi în noiembrie 1940 fuseseră aleşi conform statutului şi ei, cu excepţia lui I. Perlea, reveneau din forul din care au fost scoşi.

M. Jora şi C. Brăiloiu şi-au exprimat nedumerirea, mărturisind că era neobişnuit să se refuze ratificarea unor cooptări. Ei declară că nu obiectează asupra alegerii în Adunarea Generală, numai că aceasta nu va duce decât la confirmarea a ceea ce s-a propus, reprezentând dorinţa majorităţii. Dar s-a propus ratificarea ca vicepreşedinte a lui Sabin Drăgoi, ceea ce s-a admis în unanimitate.

Ca urmare a discuţiilor, s-a convenit să se treacă la votarea pentru desemnarea celor patru locuri. Rezultatul a fost cel prezis: Th. Rogalski – 23 de voturi, I. Perlea – 22, P. Constantinescu – 20, M. Andricu – 20. Au mai obţinut voturi astfel: G. Enacovici – 17, casier central, R. Alexandrescu – 13, N. Brânzeu – 11, P. Jelescu – 9, I. Mânzatu (nu mai era N. Manzatti) – 8, C. C. Nottara – 6, I. Bohociu – 4, D. Lipatti – 3, şi N. Buicliu – 1. Este de remarcat numărul susţinătorilor foştilor membri ai gărzii de fier.

Comisia de cenzori a fost aleasă în componenţa: I. Bohociu – 21, R. Alexandrescu – 18, I. Ghiga – 12. A mai obţinut voturi L. Teodosiu – 11.

CONCERTUL JUBILIAR

Mult aşteptatul şi mereu amânatul „Concert Jubiliar" a avut loc la 8 mai 1941 cu orchestra *Filarmonicii,* dirijor Ionel Perlea.

În acest fel, teoretic, erau marcaţi cei douăzeci de ani de continuă activitate. Prefaţând concertul, vicepreşedintele Mihail Jora a evocat începuturile. „...O mână de tineri am purces la drum în anul 1920, având drept capital doar dragostea de frumos, entuziasmul şi dorinţa neînfrânată de a zămisli, după greaua cumpănă a războiului întregirii, o artă muzicală românească.

Scanned with OKEN Scanner

Cu acest minunat capital şi cu girul marelui nostru dascăl George Enescu, urcăm de atunci, încetul cu încetul, greul pripor al năzuinţelor noastre".

Ce s-a cântat? Concepţia iniţiatorilor concertului era să ofere şansa tribunei de afirmare celor mai tineri compozitori şi cât mai mulţi. Din această cauză s-a optat, conform obiceiului, la piese scurte, părţi. Cu excepţia lui Zeno Vancea, erau discipolii fondatorilor Societăţii, proiectându-se ideea schimbului de generaţii şi o partitură de referinţă, *Simfonia Nr. 1* de George Enescu. Era un simbol.

...„ Un simbol al veşnicei tinereţi artistice a marelui nostru înaintaş şi o pildă de muncă, de conştiinţă şi de cinstire profesională şi omenească, pe care George Enescu, după ce a dat-o generaţiei noastre, scria M. Jora, continuă să o reverse din turnul lui de fildeş şi urmaşilor noştri"[154].

Concertul s-a deschis cu *Preludiu* de C. Silvestri; *Dans* din *Priculiciul* de Z. Vancea; *Trecut-au anii*, poem orchestral pe versuri de M. Eminescu, de N. Brânzeu; *Cântec bătrânesc* de P. Constantinescu, se intenţionase *Simfonieta; Patru colinde* de I. Dumitrescu; *Rondino, pe teme populare* de C. Bugeanu; *Petrecere cu lăutari* din *Suita „Şătrarii"* de D. Lipatti şi pomenita *Simfonie* a lui George Enescu.

Em. Ciomac apreciază, în mod deosebit, muzica lui Ion Dumitrescu „...unanim şi entuziast aplaudată, compozitorul, între cei din generaţia sa, fiind triumfătorul serii.

O seară neuitată ...Se cuvine o mare recunoştinţă organizatorilor.

Societăţii compozitorilor însăşi, laudă activităţii ei nedescurajate şi beneficiatoare de douăzeci de ani"[155].

PROBLEMELE ADMINISTRATIVE SUFOCĂ AGENDA COMITETULUI

Intrându-se în ceea ce s-ar putea taxa drept etapă liniştită, doar câteva luni, în activitatea Comitetului se interpun o sumedenie de chestiuni mărunte, de natură administrativă, care sufocă agenda.

Orchestra *Filarmonică* îşi manifestă dorinţa să interpreteze muzică românească şi, în acest scop, se solicită partituri, material extras, ştime, şi se trimite o circulară membrilor activi cu preocupări simfonice. S-a lansat sărbătorirea Preşedintelui cu ocazia aniversării zilei de naştere, împlinind o cifră rotundă, 60 de ani. S-au emis idei, s-au făcut planuri.

Ca membri aderenţi s-au primit o serie de editori mărunţi, inclusiv „Orfeu", deţinută de un anume Ştefan Ionescu, metamorfozarea fostei edituri a lui Jean Feder. Acesta cerea să i se concesioneze vânzarea tipăriturilor Societăţii. Chiar şi „Societatea Română de Editură", care nu era alta decât preconizata înjghebare pentru care luptase D. Devesel.

Printre noii membri primiţi se reţin: Filaret Barbu, Vasile Timiş, Nicolae Kirculescu. La 21 mai 1941, Societatea a fost vizitată de Ministrul Radu Rosetti, rudă a lui M. Jora. O delegaţie a Societăţii a fost primită în audienţă la M. S. Regele Mihai I. Contactele avute cu autorităţile au dus la rezolvarea dificultăţilor ivite prin înglobarea drepturilor de autor în taxele cu caracter de impozit, datorate statului.

CONSECINŢELE INTRĂRII ROMÂNIEI ÎN RĂZBOI

Declanşarea „războiului sfânt" de la 22 iunie 1941 a determinat frământări succesive în cadrul Societăţii, concentrări, plecări pe front, pierderi de vieţi, frământări şi necazuri. Societatea a înţeles să fie cu ţara, să contribuie cu forţele sale la îmbărbătarea ostaşilor, ca şi a celor din spatele frontului. Numeroase partituri eroice-dramatice dovedind-o din plin.

În toamna anului 1941 nu s-a ţinut decât o singură întrunire a Comitetului, la 8 octombrie, rezolvându-se problemele concrete aflate pe agendă. Bunăoară, ridicarea salariilor funcţionarilor care, din cauza inflaţiei, nu mai făceau faţă greutăţilor cotidiene.

154 Jora, M. *Concertul jubiliar al Societăţii Compozitorilor Români*. În: *Timpul*, V, 1426, 9 mai 1941, p. 2.
155. Ciomac, Em. *Cronica muzicală. Concert de propagandă...* În: *Timpul*, V, 1442, 14 mai 1941, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Th. Rogalski, propus în comitetul de direcţie al „Casei compozitorilor, pictorilor şi sculptorilor“ de pe lângă Ministerul Muncii nu era dorit, cerându-se să revină M. Jora. C. Brăiloiu şi D. Lipatti au intrat în componenţa Comisiei de control a imprimărilor sonore de pe lângă Ministerul Propagandei.

Comitetul a luat în discuţie plata drepturilor de autor de către *Filarmonică,* care rămâne la suma de 2.200 lei de concert, deci o taxă fixă, indiferent de ceea ce se cânta. S-a acordat o reducere de 50% asupra tarifelor normale concertiştilor, în speţă lui Al. Theodorescu, al cărui program conţinea 15 minute de muzică românească.

SĂRBĂTORIREA LUI GEORGE ENESCU LA 60 DE ANI

Şi la împlinirea vârstei de 60 de ani, Societatea a ţinut să-şi sărbătorească Preşedintele, pe George Enescu. Deoarece data de naştere, 19 august, era în zona sezonului închis pentru viaţa muzicală, s-a convenit să se marcheze evenimentul toamna. Astfel că, la 17 octombrie 1941, Societatea a organizat un concert de muzică de cameră alcătuit în exclusivitate din creaţiile lui George Enescu. Desigur, i s-a oferit şi un Concert simfonic, însă acesta nu s-a aflat sub incidenţa Societăţii, dar membrii ei l-au onorat cum se cuvine, fiind dirijat de G. Georgescu. La rândul ei şi orchestra Radio a dat un concert, la pupitru aflându-se Ionel Perlea.

Ce s-a cântat în concertul Societăţii? *Sonata pentru pian Nr. 1,* solist D. Lipatti; *Şapte cântece pe versuri de Clément Marot,* solist C. Stroescu, acompaniat la pian de C. Silvestri; *Fragmente din „Oedip“,* solist Gabriel Năruja şi Vasile Jianu, la pian C. Silvestri; *Sonata pentru pian şi vioară Nr. 2,* cu D. Lipatti şi Virgil Pop.

George Breazul conferă o înaltă apreciere manifestării, la care a participat „elita intelectuală a capitalei“[156]. Ciomac regretă că nu s-a înscris pe afiş o primă audiţie, ceea ce o pune în vina Maestrului, ...„care ezită până în ultima clipă să-şi livreze manuscrisele supuse unor revizuiri neîncetate“[157].

Programul de sală l-a semnat C. Brăiloiu, reluând variaţional cele scrise cu 10 ani în urmă, încheind astfel, „...În ceasul înalt al împlinirii, profetul în ţara sa poate privi cu linişte şi cu mândrie calea biruită: prin el, arta unui popor, mai ani exotic, priveşte în faţă arta străvechii lumi apusene. Prin fapta lui Prinţipatele Dunărene au apărut trup din trupul lumii moderne“[158].

Sărbătorirea lui George Enescu a fost aureolată prin *Elogiul Maestrului,* purtând semnătura lui Ion Antonescu, pentru marele muzician, citit în deschiderea concertului de M. Jora.

„Felicit Societatea Compozitorilor Români pentru fericita iniţiativă de a sărbători pe marele George Enescu, cu prilejul vârstei de 60 de ani.

Manifestaţia de dragoste şi preţuire din partea celor cari sunt mai în măsură să înţeleagă şi să cinstească sensul înalt şi valoarea excepţională a operei, a însuşirilor maestrului Enescu, e însoţită de sentimentele de recunoştinţă ale întregii societăţi româneşti faţă de unul dintre cei mai străluciţi fii ai patriei.

Regretând că îndatoririle războiului şi alte preocupări de conducere nu-mi îngăduie răgazul participării personale la această manifestare omagială, vă rog să transmiteţi sărbătoritului viile şi călduroasele urări de îndelungată viaţă în deplină sănătate, spre gloria artei româneşti şi spre mândria patriei.

Primiţi, vă rog, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Antonescu
Mareşal al României, Conducătorul Statului“

Mesajul era sub forma unei scrisori adresate vicepreşedintelui Mihail Jora[159].

156 Breazul, G. *Cronica muzicală. Festivalul George Enescu.* În: *Acţiunea,* II, 350, 2 noiembrie 1941, p. 1–2.

157. Ciomac, Em. *Cronica muzicală. Societatea Compozitorilor Români sărbătoreşte pe George Enescu.* În: *Timpul,* V, 1599, 20 octombrie 1941, p. 2.

158. Brăiloiu, C. *Programul de sală –Festivalul George Enescu,* 17, octombrie 1941.

159. Ciomac, Em. Cronica muzicală. *Societatea Compozitorilor Români sărbătoreşte pe George Enescu.* Art. citat.

Scanned with OKEN Scanner

1942

DONAREA COLECȚIEI DE DISCURI POPULARE

Cu sprijinul Societății s-au înregistrat numeroase discuri, detașându-se două colecții, una păstrată la *Academia Regală de Muzică* și a doua, la *Arhiva de folclor,* cu scopul „ușurării studiului formelor muzicale vechi pentru compozitorii români". Datorită localului necorespunzător al *Arhivei,* Secretarul General recomandă contopirea colecțiilor prin donarea discurilor S.C.R. de la *Arhivă,* bibliotecii *Academiei Regale de Muzică,* unde oricând se puteau audia, ceea ce s-a și aprobat. Colecția cuprindea 515 discuri și era făcută cu destinația „discotecii istorice" a *Academiei.*

M. Jora a cerut aprobarea pentru editarea celor Două fragmente simfonice din opera *„De la Matei Cetire"* de I. N. Otescu, „editare dorită de G. Enescu".

În calitatea sa de Consilier al Ministerului Propagandei, informează Comitetul că a obținut decizia pentru înființarea unei *Edituri Muzicale de Stat,* care va da o nouă șansă creației muzicale românești, mai ales a celei simfonice. Decizia era concretizarea ideii lui George Enescu, formulată cu prilejul aniversării de 60 de ani. În Consiliul Editurii, la întrunirea Comitetului din 3 februarie 1942, a fost desemnat T. Brediceanu. Din păcate, în condițiile războiului, proiectul a rămas nefinalizat.

„AN DE GRELE ZGUDUIRI". ADUNAREA GENERALĂ DIN 1942

În prezența lui George Enescu s-a ținut Adunarea Generală, la 1 martie 1942, fiind prezenți 21 de membri activi, la care se adăugau 6 reprezentați prin procură. Ordinea zilei cuprindea punctele tradiționale: darea de seamă, descărcarea de gestiune, bugetul, alegerea cenzorilor.

Raportul lui C. Brăiloiu caracteriza etapa scursă de la trecuta Adunare ca „an de grele zguduiri" datorită războiului, care adusese mobilizări, pierderi de vieți, restricții, tensiunea urmăririi evenimentelor, cu consecințele dramatice inevitabile. Toate acestea au creat mari greutăți și *Societății Compozitorilor Români,* cea mai afectată fiind latura economică, numeroși inspectori județeni fiind mobilizați, activitatea oficiilor fiind paralizată. Desigur, manifestările cu muzică s-au restrâns considerabil. Cu toate acestea, cu mari eforturi a continuat munca de percepere. Ceea ce apare paradoxal, încasările au crescut, ajungând la 13.527.133 lei. Comparativ cu prevederile, excedentul apărea de 4.347.133 lei. Este de remarcat că nu inflația a dus la această sporire, deoarece veniturile erau stabilite prin contracte ce n-au intrat sub incidența măririlor de prețuri.

Pozitivă era semnarea convenției cu Societatea de Radiodifuziune. Laolaltă, toate eforturile au condus la depășirea cotei de rapartiție de 50%.

În plan cultural, segmentările produse în fondul cultural s-au dovedit nepractice. Bugetul s-a votat și s-a trecut la alegerea cenzorilor. Rezultatul I. Bohociu – 28, P. Jelescu – 16, după retragerea candidaturii lui I. Paschill, care obținuse 4 voturi. Au mai acumulat 10 voturi I. Croitoru și 1, R. Alexandrescu.

Comitetul din 14 aprilie 1942 i-a primit ca membri pe Elena Văcărescu și Constantin Țurcanu. La Împrumutul de înzestrare, Comitetul înscrie suma de 80.000 lei.

NOUL DECRET-LEGE PRIVITOR LA DREPTURILE DE AUTOR

Două acțiuni oficiale au venit în întâmpinarea intereselor compozitorilor, un Decret-lege privitor la drepturi și o reducere a impozitului.

Primul Decretul-Lege, Nr. 213, publicat în *Monitorul Oficial* 69, din 21 martie 1942, privitor la perceperea drepturilor de autor pentru executarea operelor muzicale, purtând semnătura

Scanned with OKEN Scanner

Mareşalului Antonescu, aducea clarificări şi completări la sistemul existent, reglementându-se modalităţile de fixare a drepturilor în localurile cu orchestră de orice natură. Pe baza lui s-au încheiat înţelegeri separate cu Asociaţia de cinematografie, patroni de restaurante, Societatea de Radiodifuziune, având ca bază o participare proporţională a autorilor la exploatarea comercială a creaţiilor lor, conform impunerilor fiscale.

Deci a trebuit să treacă nu mai puţin de 14 ani ca să se ajungă la o legislaţie conformă normelor internaţionale, care a facilitat sporirea cuantumului perceperii cu 30% pentru restaurantele de lux şi 20% pentru celelalte.

Ministerul Finanţelor, pe de altă parte, a redus impozitele profesionale din veniturile artistice, constituind un motiv de satisfacţie.

La *Arhiva de folclor* se lucra la întocmirea unor albume de discuri, prezentându-se regiuni, însoţite de studii explicative. Primul finalizat a fost *Ţara Oaşului.* Numai că spezele tirajului de 105 discuri au depăşit posibilităţile fondului cultural, astfel încât C. Brăiloiu solicită aprobarea ca suma necesară să poată fi suportată de către Biroul de percepere. Cu toate obiecţiile directorului M. Constantinescu, Comitetul a aprobat.

Continuau să se afle pe rol procese în instanţe juridice, cu tot felul de agenţi, ca şi cu fiscul, câştigate toate în ultima vreme, avocatul D. Devesel fiind un iscusit apărător al obiectivelor şi intereselor Societăţii, în general şi al compozitorilor, în particular.

Compozitorul Theodor Fuchs a obţinut o adresă din partea Ministerului Cultelor şi Artelor prin care se cerea reprimirea în Societate. Discuţiile purtate în Comitetul din 6 octombrie 1942 au scos în evidenţă meritele acestui muzician, fiindu-i foarte favorabile. Numai că statutul populaţiei evreieşti reprezenta o problemă a politicii de stat. Ca atare, nu Comitetul, ci organismele de stat aveau puterea decizională.

Nicolae Ursu a devenit membru activ.

Ministerul de Finanţe a acordat Societăţii un împrumut de 18.000.000 lei ce urma să servească la întemeierea unui „Institut de tipar", ca şi unuia de „înregistrări sonore". Secretarul General îşi manifestă însă scepticismul că ar fi posibilă organizarea, în vremurile de război, a acestor instituţii.

Participarea membrilor Comitetului nu mai era benevolă, ci plătită. Jetonul de participare era de 750 lei. După scurt timp, s-a ridicat la 1 000 lei

1943

ÎN SFÂRŞIT, SOCIETATEA DEŢINE O PIANINĂ

Timpurile grele ale războiului, ştirile din ce în ce mai alarmante care veneau de pe front fac ca elanul membrilor Comitetului să se diminueze, fapt ce explică de ce, cu toate că s-au stabilit întruniri periodice , forul de conducere nu s-a convocat mai bine de şase luni. Dar s-a întrunit la 9 aprilie 1943, când s-a admis acceptarea donaţiei unei pianine de către Cleopatra Gheorghiu.

S-a adoptat o hotărâre însemnată, la recomandarea lui C. Brăiloiu, ...„în operaţiunile de repartiţie să se prevadă o tratare preferenţială a muzicii româneşti culte, având ca bază de apreciere plusul de muncă la minutaj egal". Era, de fapt, un principiu care va acţiona neabătut.

Curând se va adopta hotărârea ca „muzicii serioase" să i se acorde o cotă de 10% peste repartiţia normală, din totalitatea sumelor repartizate.

George Enescu, care îşi realizase toate contractele, deci, turneele peste hotare în clipele de război, după cum făcuse şi în primul război mondial, participa activ la viaţa Societăţii.

Scanned with OKEN Scanner

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1943

Astfel că el deschide și conduce lucrările Adunării Generale din 9 mai 1943, la care participă 23 membri activi și alți 4 prin procură. Factorul cel mai încurajator al dării de seamă susținute de C. Brăiloiu, evident tot verbal, era înregistrarea unei ponderi nemaicunoscute a creației românești în repertoriul instituțiilor muzicale. Chiar și în programele prezentate în turnee, mai ales peste hotare. Ca atare, cu mijloace mai modeste, posibilitățile de audiere a muzicii românești au crescut sensibil. Și schimburile cu alte centre favorizau concerte în reciprocitate.

Și munca din cadrul *Arhivei de folclor* se recomanda prin frumoase împliniri, cea mai spectaculară fiind înregistrările de muzică populară de la românii de dincolo de Bug, efectuată nemijlocit de către C. Brăiloiu, cu concursul Institutului Central de Statistică și al Consiliului de patronaj, având la dispoziție aparatură modernă germană.

Comisia de cenzori, pentru care s-a trecut la vot, a fost aleasă astfel: I. Bohociu – 22, P. Jelescu – 13. Au întrunit prea puține sufragii I. Croitoru – 10 și I. Ghiga – 7. Al treilea cenzor, din rândul membrilor aderenți a fost desemnat Gherase Dendrino.

Exigența Comitetului în privința primirilor se confirmă, două colaboratoare ale lui M. Jora în domeniul coregrafiei: Apriliana Medianu și Floria Capsali fiind respinse, recomandându-li-se să se adreseze *Societății Autorilor Dramatici.*

A apărut Decizia Nr. 31378 din 24 iunie 1943 a Ministerului Culturii Naționale, dată pe baza Art. 3 din Legea Nr. 213 din 1943, referitoare la dreptul de autor. Ca o curiozitate, Societatea avea zilnic, la fiecare Cinematograf, rezervate două locuri.

Merită reținut faptul că țelurile Societății apar formulate în felul următor: „să ajute la dezvoltarea și expansiunea muzicii românești și să apere interesele compozitorilor, morale și materiale și perceperea drepturilor".

Luându-se în discuție lucrările unor compozitori de muzică ușoară pentru a primi semnalul verde pentru intrarea în Societate, la întrunirea Comitetului din 3 noiembrie 1943, se constată că pe unele din coperți existau colaboratori care „armonizau" unele din compozițiile ce trebuiau să ateste valențele candidatului. În acest fel, se confirmă bănuieli mai vechi că pregătirea profesională a unor autori de muzică ușoară era lacunară și că erau numai autori parțiali ai compozițiilor pentru care sau pe baza cărora urmau să se perceapă drepturi de autor.

În această situație, s-au adoptat o serie de măsuri drastice. Titlul de „membru aderent" obținut prin inducerea în eroare a Comitetului, „nu constituie un drept câștigat". Deci, s-a instituit o comisie de revizuire a membrilor aderenți. Pe lângă această comisie de examinare a fost delegat G. Enacovici, care avea datoria să informeze Comitetul asupra mersului lucrărilor. De asemenea, urma să se elaboreze un regulament pentru primirea membrilor aderenți. Până nu îndeplineau aceste prevederi, se stopează primirile de membri aderenți.

INSTITUTUL DE FOLCLOR MUZICAL

Revine în actualitate situația *Arhivei de folclor* care, datorită extinderii muncii de culegere și cercetare, a volumului înregistrărilor, a cheltuielilor de teren, reclama mijloace financiare care depășeau cadrele oferite de Societate. S-a reiterat că, încă din toamna anului 1939, C. Brăiloiu informase Comitetul asupra acestor probleme, căpătând acordul de a ceda sau de a o transforma într-o instituție autonomă pe care a proiectat-o și pe care a botezat-o, cu aprobările de rigoare, *Institutul de Folclor Muzical.*

Până să ajungă aici, C. Brăiloiu contactase *Academia Română* prin George Enescu, membru al acestui însemnat for științific, însă fără succes. Câștig de cauză s-a obținut numai în momentul când s-au întreprins demersuri la Ministerul Propagandei Naționale, conducând la vizitarea Arhivei de

Scanned with OKEN Scanner

către subsecretarul de Stat, prof. Alexandru Marcu. Evident, anterior, Mihai Antonescu, Vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi Ministrul Propagandei Naţionale, şi-a dat avizul, convins de George Enescu şi Mihail Jora.

Printr-o scrisoare, Mihai Antonescu informează Societatea că a semnat Decretul de înfiinţare a *Institutului de Folclor Muzical,* la temelia căruia s-ar afla fondul *Arhivei de folclor* a S.C.R., donat Ministerului după promulgarea Decretului-Lege. Comitetul, la întrunirea din 3 noiembrie 1943, aprobă cedarea fondului tehnic şi ştiinţific al *Arhivei de folclor* către Ministerul Propagandei Naţionale.

Era, fără îndoială, un gest minunat, dar dureros. Un proiect care susţinea cercetarea valorilor artei muzicale populare. Numai că vremurile nu favorizau asemenea înfăptuiri. Războiul bătea la hotarele României...

PARTEA A II-A

DESTABILIZĂRI

PARTEA A II-A

DESTABILIZĂRI

1944–1949

Președinte– GEORGE ENESCU
Vicepreședinte – MIHAIL JORA

Scanned with OKEN Scanner

LUPTA LUI MIHAIL JORA PENTRU SUPRAVIEȚUIREA SOCIETĂȚII

1944

CONSTANTIN BRĂILOIU ABANDONEAZĂ SOCIETATEA

O dată intrat în cercurile înalte ale Ministerului Propagandei Naționale, oficialitățile și-au dat seama de valoarea intelectuală a lui C. Brăiloiu, oferindu-i un post de consilier la Geneva, ceea ce Secretarul General a acceptat.

Astfel, făuritorul Societății o abandonează, desprinzându-se de creația sa în care a investit atâta pasiune și suflet. Probabil acumulase și unele insatisfacții, nerecunoștințe care l-au mâhnit. Plecarea în misiune diplomatică se făcea pentru o scurtă perioadă, care s-a prelungit trei luni, apoi altele și altele, căci intrase în sferele internaționale ale cercetării folclorului.

Nimeni nu avea să știe că nu se va mai întoarce în țară, la Societate, niciodată. Ruptura nu a fost una temporară, ci una definitivă. Pentru muzica românească era o pierdere iremediabilă; plecarea de la cumpăna anilor 1943–1944 lăsa pe umerii lui Mihail Jora, vicepreședintele, o povară extrem de grea, într-o perioadă foarte tulbure, cu întunecate conotații politice, din ce în ce mai potrivnică.

Din fericire, ștafeta s-a transmis în mâini vrednice, forța cu care M. Jora a luptat pentru menținerea idealurilor lui George Enescu și ale lui Constantin Brăiloiu, dar nu numai, fiind cu adevărat extraordinară.

Conducerea *Arhivei de folclor* de care până atunci se ocupa C. Brăiloiu trece în seama discipolului său fidel, Tiberiu Alexandru, care avea și reale calități organizatorice.

JERTFE ALE RĂZBOIULUI

Atmosfera apărea apăsătoare fără mentorul de până atunci. În Comitetul din 22 ianuarie 1944, condus de M. Jora, s-a anunțat că membrul aderent (?) Hirizescu a căzut eroic pe câmpul de luptă.

Pentru întâia oară a fost propus un „secretar de ședință" și anume în persoana lui G. Enacovici, care să redacteze procesul-verbal ținut cu sfințenie de C. Brăiloiu sau, mai exact, sub oblăduirea sa.

Către finalul întrunirii M. Jora informează că s-a cerut prelungirea concediului acordat lui C. Brăiloiu și, deoarece o absență mai lungă ar îngreuna lucrările secretariatului Societății, cere să se numească un Secretar General supleant, „atâta timp cât va lipsi cel ales". Această funcție i s-a conferit lui Paul Constantinescu, membru în Comitet.

Scanned with OKEN Scanner

O altă pierdere pentru Societate, un alt membru aderent, victimă a bombardamentului la care era supusă capitala: a căzut, la 10 aprilie 1944, Vasile Vasilache, celebru cupletist.

În Comitetul din 9 februarie 1944, între altele, printr-o scrisoare, i s-a sugerat compozitoarei Titi Mumuianu să solicite recunoașterea calității de membru fondator. Dedesubturile acestui gest nu pot fi decât ghicite. Oricum, Titi Mumuianu n-a participat la ședința de constituire.

Tiberiu Alexandru, în noua sa calitate, devine din ce în ce mai prezent în Societate, întocmește o situație exactă a *Arhivei de folclor,* se ocupă totodată și cu editările Societății. În aceste două compartimente, el instaurează un climat de lucru, spre satisfacția membrilor Comitetului, cu atât mai mult cu cât orientarea preconizată era în spiritul directivelor predecesorului său, C. Brăiloiu. Curând, T. Alexandru va deveni Secretar al *Arhivei de folclor.*

Revine pe tapet problema caracterului benefic al concertelor organizate de Societate, astfel că s-au proiectat două în a doua parte a anului, unul simfonic și unul cameral, de care se vor ocupa M. Jora și, respectiv. M. Andricu. Concertul simfonic urma să fie cu orchestra *Filarmonicii,* avându-l la pupitru pe George Enescu.

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1944. ARHIVELE INTERNAȚIONALE DE FOLKLORE

Numai la a doua convocare s-a putut desfășura Adunarea Generală, la 19 martie 1944, sub președinția lui George Enescu. Era prima de la care lipsea C. Brăiloiu. Se aflau în sală 18 membri, alți 6 semnaseră procură.

Mihail Jora, care deținea frânele puterii, a prezentat un raport scris, care debutează prin exprimarea unui sentiment de recunoștință pentru cei care luptă pe front. Se știe, Jora fusese combatant în celălalt război, fiind grav rănit la picior. Totodată, a ținut să afirme „respectul și devotamentul pentru Augustul Patron al Societății, M. S. Regele Mihai I".

Apreciază activitatea depusă în cadrul Societății, în pofida marilor dificultăți ce decurgeau din starea de război, drept „intensă și rodnică", căci s-au tipărit: C. Brăiloiu – *Cântec de nuntă basarabean;* I. N. Otescu – *Două fragmente simfonice din opera „De la Matei cetire".* Se aflau sub tipar: M. Jora – *Privelişti moldoveneşti; Joujoux pour ma dame;* C. Brăiloiu – *Şapte cântece populare* și, de același autor, volumul *Poeziile soldatului Ionuț.*

Este adevărat că lista numelor era foarte restrânsă, mereu aceeași, justificând unele critici. Desigur, M. Jora nu spunea așa ceva în raportul său.

Concerte nu s-au organizat. În perspectivă se conturau nu numai cele deja amintite, dar și unul de muzică elvețiană, inițiat de C. Brăiloiu, în colaborare cu Conservatorul din Geneva.

Arhiva de folclor și-a completat zestrea cu 262 cilindri mici de fonograf și 81 mari. De asemenea, 81 fețe de disc. Fondul general de melodii populare deținute de *Arhivă* se ridica la 25.000. Datorită bombardamentelor susținute din capitală, o parte a *Arhivei* a fost evacuată la Sărulești – Ilfov, Caransebeș – Severin și Câmpul Tomii – Gorj.

Pentru întâia oară s-a făcut o audiție cu imprimări de muzică românească pe discuri, efectuate în colaborare cu Ministerul Propagandei Naționale și cu Societatea Română de Radiodifuziune, având concursul lui George Enescu, al *Filarmonicii,* al corului „Carmen" și al celor mai de seamă interpreți. Astfel, s-au imprimat 68 de fețe cu muzică populară, 233 de fețe cu muzică „cultă" și 68 de fețe cu muzică ușoară, însumând în total 30 de ore de muzică românească. Bineînțeles, factorul dinamizator al acestui act de cultură n-a fost altul decât C. Brăiloiu, a cărui tenacitate a dus la finalizarea semețului proiect.

Punctul culminant al raportului l-a constituit anunțarea înființării la Geneva, la propunerea lui C. Brăiloiu, a *Arhivelor Internaționale de Folklore,* a căror realizare din inițiativa românească era foarte prețuită de oficialitățile noastre.

Cât privește perceperile drepturilor de autor, s-a simțit efectul Decretului din 1943. Numai de la cinematografe s-au încasat 4.644.563 lei, iar de la Radio, peste 10.000.000 lei. Raportul cenzorilor era susținut de Paul Jelescu.

În comisia de cenzori au fost aleși: P. Jelescu – 11 voturi, R. Alexandrescu – 10, I. Dumitrescu – 10, M. Negrea, stabilit la București – 9, I. Croitoru – 8. Primii doi au intrat în comisie, în urma

Scanned with OKEN Scanner

retragerii lui I. Dumitrescu. Atât acesta cât şi M. Negrea au fost numiţi membri supleanţi. Pentru al treilea loc a fost ales Mişu Constantinescu, iar supleant, Gherase Dendrino.

În continuare a avut loc o Adunare Generală Extraordinară, care a modificat Articolul 4 din Regulamentul General al Societăţii, cu referire la primirea de membri aderenţi, prevăzându-se susţinerea unui examen în faţa unei comisii. S-a şi stabilit această comisie: G. Enacovici, I. Vasilescu şi Radu Demetrescu-Gyr.

Era ultima întrunire a Comitetului din prima parte a anului 1944, căci bombardamentele tot mai intense, ca şi apropierea vertiginoasă a frontului i-a obligat pe numeroşi compozitori să părăsească Bucureştiul. Au urmat evenimentele din august, cu consecinţe profunde şi dramatice în destinul României, dar şi în destinul *Societăţii Compozitorilor Români.*

În refugiu a decedat Ion Bohociu, la 13 aprilie 1944, în comuna Vidra, judeţul Ilfov.

O vilă s-a cumpărat la Sinaia în această perioadă tulbure, de către M. Jora şi M. Constantinescu, din strada Boerescu nr. 2, cu 8.000.000 lei de la avocatul Saşa Roman. Scopul imediat al achiziţionării se explică prin dorinţa de a adăposti acea parte a tezaurului deţinut de *Arhiva de folclor.* Se realiza, astfel, un mai vechi deziderat de a avea un loc de odihnă şi creaţie într-o staţiune montană, în afara vilei „Robert Cremer". Ideea s-a dovedit fericită, dacă se are în vedere devalorizarea furtunoasă a leului şi inflaţia care a urmat.

DEZASTRUL EVACUĂRII ARHIVEI

Secretarul *Arhivei de folclor,* T. Alexandru, informează Comitetul întrunit prima oară după întoarcerea armelor, la 20 octombrie 1944, asupra locurilor unde s-au aflat fonografele, cilindrii de ceară, discurile, albumele, transcrierile, fişele, fotografiile, filmele, textele, la Sinaia în vila cumpărată. O colecţie de discuri se găsea la Caransebeş, în casa mamei sale, Persida Călăuţu, str. Lugojului nr. 18, o colecţie de discuri la Săruleşti-Ilfov, în casa lui M. Andricu; matriţele metalice la Câmpeni-Foniu, Gorj, în casa lui D. Petcu, intendentul Arhivei; o parte din cilindri se afla la Cheia, Prahova, în casa Emiliei Comişel; restul cilindrilor şi materialului neredactat, fişe, texte şi informaţii, la Mănăstirea Bistriţa-Vâlcea, într-un depozit al Palatului Regal şi al Ministerului Propagandei Naţionale.

Daune s-au produs la Cheia, unde casa a fost forţată şi cilindrii sparţi. T. Alexandru s-a deplasat la faţa locului, pentru a constata daunele, mutând cilindrii în localul Mănăstirii.

Din partea membrilor evrei, cărora Societatea a fost nevoită să le ridice mandatul în 1940, s-au primit cereri de ajutorare pentru perioada de timp în care nu au avut drepturi. D. Devesel susţine că cererea nu era justificată juridic, dar că Societatea ar putea să le acorde anumite ajutoare. M. Jora s-a opus categoric, găsind aceste cereri neîntemeiate şi, în plus, Societatea trece printr-un greu moment financiar. În consecinţă, cererile s-au respins, lăsând însă la latitudinea directorului M. Constantinescu să acorde avansuri în contul viitoarelor drepturi.

„COMISIA DE EPURAŢIE"

Încet, dar neşovăielnic, încep să apară semne că răsturnarea situaţiei politice va aduce represalii şi măsuri administrative. Printr-o Lege din 24 noiembrie 1944 s-au instituţionalizat „Comisiile de epuraţie", care aveau rolul înlăturării foştilor legionari, reprezentanţii regimului antonescian, ca şi „colaboraţioniştii" cu armatele naziste. „Mai târziu vor urma măsuri contra aşa-zişilor reprezentanţi ai claselor exploatatoare".

Deocamdată, printr-o Decizie a Ministerului Cultelor şi Artelor, se cere ca în termen de 24 de ore să se alcătuiască o „Comisie de epuraţie". I se va zice şi „epurare" a Societăţii. Grabnic s-a convocat Comitetul la 29 noiembrie 1944, fiind prezenţi M. Jora, P. Constantinescu, al cărui rol de Secretar General era nesemnificativ, A. Alessandrescu, T. Brediceanu, G. Enacovici şi I. D. Chirescu.

Scanned with OKEN Scanner

Comitetul i-a numit în „Comisia de epurare" a Societății pe A. Alessandrescu, președinte, I. D. Chirescu și M. Andricu, personalități cu o conduită ireproșabilă, dar care nu vor fi pe placul autorităților, dorindu-se membri mai duri în comisie, mai vindicativi.

Este de menționat că în timpul anilor războiului s-au sistat plățile drepturilor de autor de la Societățile naționale; e drept, nici S.C.R. nu mai achitase nimic. Singura sumă era cea de 27.188 lei din partea Societății Cehoslovace.

Încep să fie primiți noi membri aderenți, propunerile venind din partea comisiei de examinare, din care I. Soricu e înlocuit cu Horia Furtună. Se căutau modalitățile de readucere în capitală a valorilor *Arhivei de folclor* evacuate în diferitele colțuri de țară, deocamdată cele de la Cheia și Sinaia. Compozitorilor evrei care aveau sume percepute „în anii prigoanei rasiale" li se deblochează fondurile.

Simțind iminența unor măsuri de îndepărtare, Ion Mânzatu înaintează Comitetului o scrisoare de demisie, acceptată la 16 decembrie 1944.

1945

A. Alessandrescu supune atenției Comitetului, la 8 ianuarie 1945, concluziile lucrărilor „Comisiei de epurare", care se vor înainta Ministerului Cultelor și Artelor: „epurarea" din Societate a compozitorului I. Mânzatu, și a poeților Radu Demetrescu-Gyr și Vasile Militaru, membri aderenți. Cât privește neadministrarea drepturilor acestora pe o perioadă de cinci ani, existau unele neclarități ce se cereau rezolvate din partea Ministerului.

Era o perioadă de vânătoare de vrăjitoare și unii membri sau muzicieni se „bucurau" de atenția periodicelor, fiind terfeliți sub toate aspectele. De un asemenea tratament s-a văzut părtaș George Sbârcea, etichetat într-un material din *Scânteia Tineretului*[160] „...omul propagandei naziste", cerându-se să fie întemnițat.

Prin Legea 217 din 30 martie 1945 s-au adoptat măsuri severe față de legionari și persoanele care au deținut funcții în anii războiului. Între alții, Romeo Alexandrescu s-a trezit „suspendat" din postul pe care-l deținea la *Filarmonică* de către „Comisia de epurare" a Ministerului Artelor, compusă din Matei Socor, Mircea Bârsan și Romulus Vrăbiescu.

Se suspendau îndeosebi salariații, pe termene diferite. Membrii Societății care nu dețineau slujbe nu aveau din ce să fie suspendați. Dar s-au petrecut lucruri ciudate. Bunăoară, Ionel Perlea, plecat în străinătate, eliberat de trupele aliate dintr-un lagăr nazist, era suspendat de numita comisie a Ministerului pe termen de cinci ani. Evident că, în atari condiții, nu avea nici un motiv să se întoarcă în țară.

Și M. Constantinescu s-a aflat în atenția „Comisiei de epurație", atât a Societății, care era clementă, mai ales unde existau motive de comportament ireproșabil, cât și a Sindicatului Artiștilor Instrumentiști. Pentru ambele a completat formularele cerute, prin care mărturisea „activitatea trădătoare", „dușmănoasă", „colaboraționistă".

Confruntat cu acuzații neîntemeiate, C. Silvestri a înaintat o sarcastică scrisoare, o întâmpinare care s-a păstrat, arătând că nu are nici un motiv de îngrijorare.[161] Altfel spus, ca și C. Silvestri, mulți compozitori au traversat o perioadă dificilă atunci; perioada purificării nu era lipsită de riscuri nici pentru cei mai neimplicați. În privința celorlalți, s-au aplicat măsuri punitive, care duceau la sistarea serviciului, la blocarea mijloacelor de existență, la privațiuni, inclusiv de libertate.

Existau tot felul de măsuri care se înmulțeau de la o zi la alta, căutând să îngrădească libertățile cetățenești. S-au stabilit norme din ce în ce mai îngrăditoare, inclusiv spațiul deținut. Compozitorii, potrivit Legii rechizițiilor, aveau dreptul la o cameră în plus.

Situația financiară devenise îngrijorătoare. Nu se mai cânta muzica românească. Era necesară o acțiune de repunere în atenție a muzicii autohtone. Exista și o propunere de colaborare cu „Fundația Culturală Regele Mihai I", prin care se relansa efectuarea culegerilor de folclor ca și tipărirea creației românești. S-a făcut un demers, prin A.R.L.U.S. ca să se restituie aparatele de radio populației, confiscate de autorități în septembrie 1945, ceea ce periclita abonamentele.

160 *** Note. *George Sbârcea să fie trimis în lagăr.* În: *Scânteia tineretului*, II, 11, 15 ianuarie 1945, p. 2.
161. Sava, I. *C. Silvestri și Comisia de epurare.* În: *Actualitatea muzicală*, III, 50, I, aprilie 1992.

Scanned with OKEN Scanner

Mihai Brediceanu a fost primit membru activ, la 16 aprilie 1945. Era aceeași întrunire a Comitetului în care s-a aflat de testamentul lăsat de I. Bohociu, prin care dona Societății suma de 518.835 lei și instrumente muzicale ce se puteau vinde. Singura dorință era să se tipărească partiturile sale atunci când se va putea. Numai că fondurile donației intraseră în zona inflației și nu mai reprezentau mare lucru.

DEȘI CONVOCATĂ, ADUNAREA GENERALĂ TREBUIE AMÂNATĂ

Ceea ce în trecutul regim ar fi fost de neconceput s-a produs în noua ordine instaurată de trupele sovietice sau pe cale de instaurare. Oricum, controlul statului devine din ce în ce mai apăsător. Întrunirea forului suprem al Societății, la 22 aprilie 1945, lasă să se vadă limpede ingerințele oficialității în treburile interne ale breslei. Era prezent George Enescu și un număr de 30 de compozitori. Adunarea Generală nu era autorizată să se țină. În deschidere, M. Jora a dat citire adresei primite de la Ministerul Artelor, prin care, pe un ton dur, Ministrul Secretar de stat Mihai Ralea comunica: – „Se amână Adunarea Generală a Societății pentru sfârșitul lunii mai a.c. pe motivul că nu s-a făcut încă epurația membrilor Societății".

Adresa fusese adusă cu o zi înaintea Adunării și lăsată la poartă. Motivația deciziei ministeriale îi apare vicepreședintelui ca „surprinzătoare", căci în Societate avusese loc „epurația", comunicată Ministerului prin adresa nr. 88 din 5 ianuarie 1945. Însemna că ministrul M. Ralea nu avea cunoștință de această adresă sau era insuficient de concludentă pentrū oficialități.

Respectând personalitatea lui M. Ralea, considerat ca ocrotitor al artelor, M. Jora cere amânarea lucrărilor. Intervin G. Enescu, I. Croitoru și D. Devesel, convenindu-se să fie reconvocată Adunarea Generală la 27 mai 1945. De bună seamă, acest incident demonstra că autoritățile nu erau mulțumite de atmosfera din Societate. Faptul că Ministerul nu considera satisfăcătoare „epurația" efectuată constituia un serios motiv de îngrijorare, creând o anumită nesiguranță. Era, desigur, în cauză și lupta pentru putere, anumiți compozitori dorind să aibă acces la pârghiile de conducere. Era vremea când Matei Socor se ridica, deținea însemnate funcții în Radio, unde apărea tot mai des și la pupitrul Orchestrei.

JUBILEUL DE 25 ANI AI S.C.R.

În contextul cultivării suspiciunilor asupra Societății, pentru contracararea lor, pentru reafirmarea creației muzicale autohtone, diriguitorii, în frunte cu M. Jora, au ținut să marcheze împlinirea unui pătrar de veac de la înființare. Deși, calendaristic, luna în care se împlinea evenimentul era noiembrie, s-a convenit să se sărbătorească 25 de ani de la creare în aprilie 1945, conferindu-i-se o semnificație deosebită.

A fost organizat un concert simfonic, s-a editat un volum aniversar a cărui alcătuire și îngrijire și-a asumat-o Ion Dumitrescu, compozitor tânăr, prețuit de C. Brăiloiu și M. Jora. În deschiderea acestui volum, se puteau citi rândurile semnate de George Enescu:

„Cei 25 de ani împliniți de Societatea Compozitorilor Români, precum și activitatea acesteia dovedesc avântul ce l-a luat creația noastră muzicală în ultimul pătrar de veac.

Suntem îndreptățiți să sperăm într-un viitor și mai rodnic, și mai bogat în lucrări a căror valoare să se impună lumii întregi".

Omagiindu-l pe Președinte, Mihail Jora nu scapă ocazia să facă aluzii la veleitățile neartistice ale unora ...„Fără pildă în analele Societăților artistice, ai căror conducători au fost numiți, se numesc și vor fi numiți nu numai după însușirile cu care natura i-a înzestrat, dar și după vederile lor politice. George Enescu, coloană nezdruncinabilă, sfințește, ca artist și ca om, locul pe care a fost înscăunat acum 25 de ani de către breasla compozitorilor".

M. Jora ține la unitatea interioară a Societății, vizibil primejduită în noile condițiuni... „Îndemnurile și sfaturile lui, date cu înțelepciune și bunul simț al omului ce și-a croit drumul vieții

Scanned with OKEN Scanner

prin muncă neîncetată și râvna de frumos, au izbutit să întemeieze înlăuntrul Societății Compozitorilor Români o legătură trainică ce se afirmă prin respectul reciproc între membrii ei și prin iubirea nestrămutată pe care toți aceștia o poartă ilustrului ei Președinte"[162].

Centrul gravitațional al Jubileului l-a reprezentat seara lui 23 aprilie 1945, când George Enescu la pupitrul *Filarmonicii,* în sala *Ateneului Român,* a prezentat un florilegiu de creații grăitoare pentru nivelul artistic și tehnic atins de compozitorii români. Afișul concertului jubiliar arăta astfel: G. Enescu – *Suita pentru orchestră Nr. 3 „Sătească", Reînnoire câmpenească;* Gh. Dumitrescu – *Poemul Amurgului;* P. Constantinescu – *Fantezie și Fugă pentru pian și orchestră,* solist I. Filionescu; M. Negrea – *Povești din Grui, Crăciun trist;* I. Dumitrescu – *Suita pentru orchestră Nr. 3,* două părți; M. Jora – *Priveliști moldovenești, Grâu sub soare;* Th. Rogalski – *Două balade, Iancu Jianu și Mihu Copilu;* H. Jerea – *Suita pentru orchestă Nr. 1,* părțile 4, 3; M. Andricu – *Poem pentru violoncel și orchestră,* solist I. Fotino și C. Silvestri – *Toccata,* pentru orchestră.

Programul era lung, zi de Sf. Gheorghe, ceea ce a făcut ca, încet, încet, publicul să părăsească sala și, cum dirijorul a inversat, se pare, ordinea, partea primă din *„Sătească"* a avut puțini auditori.

Cronicarul Em. Ciomac observa cu satisfacție: ...„avem astăzi o școală, cu fizionomie proprie, dintre cele mai interesante din Europa"[163]. Dar observă absența din program a lui D. Cuclin, a compozitorilor transilvăneni, deși M. Negrea figura, a lui A. Alessandrescu, I. N. Otescu, F. Lazăr, S. Golestan, M. Mihalovici, D. Lipatti, M. Andricu. Dar cum ar fi putut fi incluși într-un concert atâția compozitori?

Jubileul nu s-a rezumat la concertul simfonic. La sala „Dalles" a fost organizat un concert de muzică de cameră, la 7 iunie 1945, sub „Înaltul patronaj al M. S. Regelui Mihai I", încercându-se prin alcătuirea programului să se indice aportul generațiilor de compozitori la înălțarea muzicii românești. Era tot un concert întins, gândit să dea satisfacții diferitelor orgolii, alăturând titluri reprezentative, dar și de însemnătate redusă. Ce s-a cântat?

G. Enescu – *Piesă de concert,* pentru violă și pian, cu E. Walfisch și autorul; R. Cremer – *Două cântece,* interpretate de C. Stroescu și M. Fotino; N. Buicliu – *Sonata pentru violoncel și pian,* în viziunea lui S. Antropov și I. Lăzărescu; Didia Saint-Georges – *Sonata pentru pian,* cu elemente folclorice, interpretată de M. Fotino; I. Bohociu – *Arie,* pentru vioară și pian, cu S. Albu și Virgil Gheorghiu; M. Socor – *Passacaglia,* pentru violoncel și pian, cu Th Lupu și compozitorul, piesă lăudată de cronicarul V. Cristian: „...linie melodică arcuită"[164]; A. Alessandrescu – *Două cântece pe versuri de Elena Văcărescu,* cu Constantin Stroescu și Maria Fotino; C. Bugeanu – *Sonatină pentru violoncel și pian,* cu S. Antropov și R. Negreanu; Leon Klepper – *Cântec și Dans,* pentru pian, în interpretarea Lidiei Cristian.

Între timp, a fost organizat și un concert de muzică ușoară al Societății, în sala cinematografului „Aro", cuprinzând creații semnate de membri aderenți. M. Andricu și-a manifestat nemulțumirea, afirmând că el a fost inegal, sub nivelul altor concerte aflate sub incidența Societății. M. Jora era însă de altă părere, apreciind ca utilă trecerea în revistă a creației de acest gen.

SCHIMBĂRI ÎN CONFIGURAȚIA COMITETULUI

Președintele George Enescu a făcut o vizită ministrului artelor, M. Ralea, pentru a i se comunica motivul amânării Adunării Generale. Era fără precedent în trecutul Societății ca un for din afară să se amestece în treburile sale interne. Cu nonșalanță, i s-a comunicat că este cazul să se primenească persoanele din Comitet, însă nu s-a indicat nici un nume care să apară indezirabil și nici cei pe care puterea i-ar fi dorit. Evident, Mihail Jora putea fi unul dintre cei vizați. Vor trece patru ani până se va realiza înlăturarea sa.

În această situație, la întrunirea Comitetului din 22 mai 1945 s-a anunțat primirea demisiilor lui P. Constantinescu, Secretar General supleant, care nu s-a remarcat în perioada mandatului deținut, ale lui I. Perlea, membru și S. Drăgoi, vicepreședinte, de asemenea inactiv. Odată cu acceptarea demisiilor, membrii Comitetului și-au exprimat regretul pentru măsurile luate. Solidaritatea de breaslă era deasupra nuanțelor partinice.

162 *** *Societatea Compozitorilor Români. 25 ani de Muzică Românească.* 1920–1945. Ed. Îngrijită de I. Dumitrescu, p. 13.

163. Ciomac, Em. *Concert al Societății Compozitorilor Români.* În: *Universul literar,* 54, 16–17, 27 mai 1945, p.

164. Cristian, V. *Cronica muzicală, Concertul compozitorilor români.* În: *Ultima Oră,* II, 216, 8 ianuarie 1945, p.2.

Scanned with OKEN Scanner

Trecându-se la cooptări de noi membri, M. Jora l-a propus pe C. Silvestri ca Secretar General. M. Andricu s-a ridicat și a obiectat, spunând că C. Silvestri este supus epurărilor de către comisia instituită de către Minister, deci alta decât cea a Societății. În zadar a insistat M. Jora, servindu-se de argumentul că nici comisia de epurare de la *Opera Română* și nici cea de la *Radiodifuziune*, unde figura pe statele de plată, nu au luat nici o decizie în ceea ce-l privește, continuând să funcționeze. Deci, nici vorbă să poată fi „epurat" din cadrul Societății și că nu ar putea fi ales în Comitet. A intervenit atunci G. Enescu, susținând candidatura lui C. Silvestri, astfel încât acesta a fost ales Secretar General.

În locul de membru, prin demisia lui I. Perlea, M. Jora l-a propus pe Matei Socor, pentru care intervenise să-l scoată din lagăr, cu succes, lăudându-l pentru talent, inteligență și calitățile pe care le posedă. Ca atare, a fost votat.

Postul de vicepreședinte, devenit vacant prin demisia lui S. Drăgoi, s-a decis să fie completat numai la Adunarea Generală. Lui Th. Rogalski i s-a încredințat o nouă funcție, aceea de Secretar General adjunct, titulatură nouă, până „la întoarcerea lui C. Brăiloiu".

George Enacovici, care demisionase din funcția de casier central, pe care o deținuse de multă vreme, cere să fie înlocuit, pe motiv că nu poate ocupa un post pentru care nu are pregătire. Dar demisia sa a fost respinsă, deoarece această funcție era mai curând fictivă și, în plus, se va desființa odată cu adoptarea unui nou statut.

S-au primit noi membri: Sergiu Nadler, Marius Constant (Braunstein) și George Târnoveanu.

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1945

28 de membri activi, plus 5, prin procură, au participat la Adunarea Generală deschisă de George Enescu, la 27 mai 1945. Nu participau: R. Alexandrescu, N. Brânzeu, însă erau prezenți: D. Cuclin, P. Constantinescu, P. Jelescu. De asemenea, N. Buicliu, H. Jerea, L. Klepper, V. Popovici, M. Socor, membrii Comitetului. Pentru prima dată se afla în sală o persoană din partea Ministerului Artelor, și anume Mircea Bârsan, director general al muzicii, personaj controversat, el aflându-se la originea conflictelor veșnice din sânul Societății Filarmonice „George Enescu" din Iași. M. Jora l-a salutat, exprimând mulțumirea compozitorilor „de a vedea în mijlocul lor pe reprezentantul tutelar". Era, desigur, un dram de ironie în cuvântul vicepreședintelui, dar și oarecare teamă, cunoscându-se intențiile Ministerului, care dorea schimbări în Comitet.

După ce informează Comitetul asupra demisiilor aprobate în recenta întrunire a Comitetului, vicepreședintele a cerut ratificarea numirilor de noi membri, ceea ce s-a obținut fără probleme.

S-a trecut la alegerea funcției de vicepreședinte, rămasă liberă prin demisia lui Sabin Drăgoi. Au fost propuși: M. Andricu, A. Alessandrescu, M. Negrea și G. Enacovici. Rezultatul votului secret l-a desemnat pe A. Alessandrescu cu 11 voturi, M. Negrea – tot 11 iar M. Andricu și G. Enacovici – 2. Fiind balotaj, s-a purces la o nouă votare, numai între primii clasați. G. Enacovici anunțase că se retrage. Voturile exprimate l-au avantajat pe A. Alessandrescu, care a obținut 16, M. Negrea și A. Andricu, câte 9.

Și Th. Rogalski a fost ratificat în funcția de Secretar General supleant, deci nu adjunct, „până la întoarcerea lui C. Brăiloiu".

S-a intrat în ordinea de zi. M. Jora a citit darea de seamă pe anul 1944, amintind jubileul de 25 de ani, puși în slujba muzicii românești. Evocând eforturile depuse, gândurile i s-au îndreptat către cei dispăruți în această perioadă, aducând, astfel, pioasă amintire și recunoștință marilor dispăruți: I. Bohociu, A. Castaldi, Ed. Caudella, R. Cremer, Gh. Cucu, Gh. Dima, C. Dimitrescu, S. Fotino, D. G. Kiriac, Const. Lazăr, F. Lazăr, E. Mandicevski, L. Mendelsohn, J. Movilă, Iacob Mureșianu, S. Nicolescu, I. N. Otescu, U. Pessione, Tr. Popescu, I. Scărlătescu, A. Sequens, I. Sibianu și I. Vidu. Era lista celor care „au pus pe temelie solidă Societatea noastră, lăsându-ne un patrimoniu scump, de care ne putem făli".

Anul 1994 trece în darea de seamă drept unul „de grele încercări, în cursul căruia existența însăși a Societății noastre a fost periclitată". Pe larg, s-a insistat asupra grijii pentru salvarea valorilor

Scanned with OKEN Scanner

realizate în cursul sfertului de veac, mai ales cele ce aparţineau *Arhivei de folclor.* Acum se nasc alte griji pentru readucerea lor la Bucureşti, pentru conservarea şi studierea melodiilor tradiţionale.

S-a insistat asupra concertelor jubiliare, dintre care s-a detaşat cel simfonic, dirijat de George Enescu. În privinţa tipăriturilor, lucrurile mergeau mai greu, din cauza lipsei de hârtie. Membrilor evrei li s-au acordat toate drepturile, inclusiv mandatul de percepere. Vicepreşedintele nu a ocolit delicata problemă a „epuraţiei" celor trei membri, explicând în felul următor motivul: „conduita lor politică în decursul războiului nu a fost conformă cu interesele ţării şi sentimentele lor nu au corespuns demnităţii de membru al S.C.R.".

Suprimarea în multe zone ale ţării a perceperii drepturilor de autor, diminuarea manifestărilor şi, deci, a surselor, încasările au scăzut continuu. Timp de patru luni nu s-au putut încasa nici 100.000 lei. În acest timp, însă, salariile creşteau ca şi cheltuielile administrative. Per total, veniturile Societăţii în anul 1944 au ajuns la suma de 27.294.467 lei, din care s-au repartizat până la data Adunării 10.339.432 lei. Repartiţia a întârziat datorită descompletării personalului, mobilizat pe front.

M. Jora şi-a încheiat raportul, observând existenţa, în cadrul Societăţii, a unor elemente extrem de devotate şi că, „... în viitor, legaţi solid prin încercări şi suferinţe, vom duce mai departe funcţia de cultură „naţională" a Societăţii Compozitorilor Români".

În acest moment s-a produs un incident major, cu conotaţii politice, venind din partea celui pe care M. Jora îl apărase şi îl susţinuse. M. Socor a luat cuvântul pentru a-şi exprima consternarea, constatând că în darea de seamă „nu s-a făcut nici o menţiune de exprimare a sentimentelor de recunoştinţă pentru mareşalul Stalin şi Armata Roşie, care ne-au eliberat de întunericul regimului dictatorial, redându-ne libertatea şi Ardealul de Nord".

Era o acuzaţie gravă, pe care M. Jora a parat-o cu calm şi demnitate, afirmând că „...exprimarea acestor sentimente nu poate fi menţionată într-un raport... asupra unei activităţi şi asupra unei gestiuni financiare, dar că este convins că aceste sentimente sunt acelea ale tuturor membrilor Comitetului şi roagă Adunarea Generală să exprime mulţumirile recunoscătoare M.S. Regelui Mihai I şi Armatei Române, Mareşalului Stalin, precum şi marilor aliaţi pentru sfârşitul glorios al războiului şi punerea României pe făgaşul alianţelor fireşti".

M. Socor a revenit, propunând să se trimită o telegramă tovarăşului Stalin, la care M. Jora, arătându-l cu degetul a spus: „– Aceasta s-o trimiţi Dumneata!".

Aceasta se întâmpla la trei săptămâni după capitularea Germaniei. S-au aprobat darea de seamă, bilanţul, gestiunea. Cât priveşte prevederile pentru bugetul anului în curs, se contura un dezechilibru între veniturile mici şi cheltuielile mari. Se aşteptau din partea Ministerului Artelor să ridice tarifele în proporţie directă cu costurile vieţii. Era prevăzut un fond cultural de 3.400.000 lei, apreciat ca modic. G. Enescu şi N. Buicliu au considerat că ar trebui limitate cheltuielile Societăţii, cerându-se majorarea drepturilor de autor. I. Vasilescu dorea amenajarea unei camere cu pian, care să înlesnească noi prietenii, ca şi prezentarea lucrărilor colegilor, înainte de a fi confruntate cu publicul.

Comisia de cenzori s-a ales în următoarea componenţă: I. Dumitrescu – 29 de voturi, N. Buicliu – 26. Şi S. Rapp a întrunit 9 voturi. I. Vasilescu a intrat în comisie din partea membrilor aderenţi.

MINISTERUL ARTELOR ERA DECIS SĂ-ŞI IMPUNĂ TUTELA. O NOUĂ „COMISIE DE EPURAŢIE"

Noi ameninţări pentru Societate s-au identificat în Comitetul din 14 septembrie 1944, condus de vicepreşedintele A. Alessandrescu. Pentru întâia oară a trebuit să se comunice lista Comitetului Ministerului Artelor, care în răspunsul său şi-a dat încuviinţarea în privinţa componenţei. Dar s-a anunţat instituirea unei noi „comisii de epuraţie", specială, pentru *Societatea Compozitorilor Români,* alcătuită din M. Bârsan, M. Andricu şi C. Bugeanu, care va cerceta activitatea membrilor şi funcţionarilor. În consecinţă, propria comisie, în frunte cu A. Alessandrescu, nu mai conta, se desfiinţa, cu atât mai mult cu cât unul dintre componenţii ei, M. Andricu, fusese cooptat în noua structură.

M. Jora şi M. Constantinescu nu se lăsau intimidaţi, bunăoară ei susţineau că asupra Societăţii, care era particulară şi nu de stat, nu se puteau exercita atributele „comisiei de epuraţie",

Scanned with OKEN Scanner

deoarece nu s-au legiferat dispozițiile de epurație a funcționarilor particulari. „Cu toate acestea, pentru a se înlătura orice suspiciune asupra funcționarilor Societății, Comitetul nu se împotrivește anchetării de către Minister".

În sfârșit, s-a obținut o majorare sensibilă a tarifelor pentru restaurante, ceea ce va contribui la reechilibrarea veniturilor. C. Silvestri ridică problema disproporției dintre câștiguri, subliniind că sunt prea mici veniturile autorilor de muzică simfonică și de cameră, comparativ cu cele încasate de către confrații de muzică ușoară. Astfel, cere stabilirea unor hotărâri care să ducă la o nouă așezare a repartiției. S-a prevăzut un nou punctaj pentru muzica la filmele documentare, în care ponderea muzicii românești putea sălta veniturile compozitorilor apărați de către C. Silvestri, inclusiv ale celor de muzică corală. Pentru concertele simfonice s-a fixat un nou procentaj, și anume de 6,60%.

. Au fost luate măsuri pentru recuperarea fondurilor documentare ale *Arhivei de Folclor* depozitate la Bistrița, Sinaia și Cheia. Edgar Cosma și David Iosif (Bughici) au primit calitatea de membri activi, la 26 iunie 1945.

Presiunile de natură politică se accentuează, căpătând forme deghizate. *Sindicatul artiștilor Lirici și Dramatici* propune reunirea tuturor sindicatelor într-o *Confederație Generală a Muncii* care să aibă dreptul să ia în discuție unificarea membrilor din instituțiile de artă.Din partea Societății a fost propus ca reprezentant G. Enacovici.

Dar prima secțiune majoră de înregimentare s-a produs la Congresul Artiștilor, Scriitorilor și Gazetarilor, însă S.C.R. n-a participat, ceea ce s-a comentat negativ în presă, toate celelalte Societăți fiind prezente. În această tentativă de aservire a intelectualității, rolul cheie l-a jucat Zaharia Stancu. Este deajuns să se arate că vorbitorii principali erau viitori conducători de partid, Lothar Rădăceanu și Teohari Georgescu. Din partea muzicienilor au luat cuvântul de la tribuna acestui for Mircea Bârsan și Mauriciu Wexler (Vescan). Nici unul dintre aceștia însă nu era membru al S.C.R. Supărarea organizatorilor pentru că breasla compozitorilor a fost absentă s-a dovedit așa de mare, încât s-a regizat ca, în numele unor muzicieni instrumentiști, să se ceară, de la prezidiul acestei manifestări, nici mai mult, nici mai puțin decât desființarea *Societății Compozitorilor Români.*

Motivele încă nu puteau fi spuse răspicat, astfel că s-a recurs la acuzații de natură economică. „... Această Societate ...nu produce, ci doar încasează ca cel mai aprig perceptor veniturile ei care se urcă la cifre uriașe..." Tonul devine amenințător, acuzându-se fărădelegea că Societatea percepea taxe și de la manifestările organizate în mod gratuit pentru masele populare. Pentru a dramatiza situația, Mișu Levin (?) a anunțat că se percep sume și de la manifestările organizate de către *Confederația Generală a Muncii...* „Existența acestei Societăți a fost pusă în discuție ca una ce nu-și cunoaște rolul de sprijinire a culturii pentru popor, ci, din contră, caută să saboteze aceste eforturi"[165].

Circulând unele informații că s-ar putea naționaliza imobile, s-a ajuns la concluzia că ar fi mai practic, mai înțelept să se vândă vila de la Sinaia, abia cumpărată, ceea ce s-a și făcut, suma în joc fiind de 25.000.000 lei.

La 1 august 1945 a fost primit membru activ Tudor Ciortea.

Nici acum Societatea nu acorda ajutoare, cererea în acest sens, semnată de Herman Klee, bolnav, fiind neonorată, din lipsă de fonduri. Sesizând că M. Andricu și M. Socor nu luaseră parte la nici o întrunire a Comitetului, după ce au fost cooptați, G. Enacovici a cerut adoptarea unor măsuri contra celor care nu înțeleg să ia parte la activitatea de conducere. Cazul urma să fie adus la cunoștința președintelui George Enescu, statutul neprevăzând nici o sancțiune pentru absenteism. Era însă limpede că M. Socor, principalul compozitor vizat prin intervenția lui G. Enacovici, nu concepea să stea alături de cei pe care nu-i putea domina. Dimpotrivă, aștepta un moment favorabil pentru a intra în fruntea organismului suprem al Societății. Faptul că deținea numeroase și importante funcții la Radiodifuziune nu-l absolvea de acuzațiile de neparticipare.

165 * * * *S-a cerut desființarea Societății Compozitorilor Români.* În: *Ultima oră,* II, 285, 1 septembrie 1945, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

TRECEREA MEMBRILOR CU VECHIME ÎN CATEGORIA MEMBRILOR ACTIVI

Revenit din Moldova, de la Tescani, unde își petrecuse, ca de obicei, vacanța, vicepreședintele M. Jora preia frânele, prezidând lucrările Comitetului din 24 septembrie 1945. După ce a fost primit ca membru activ Theodor Grigoriu, s-a trecut la rezolvarea numeroaselor chestiuni curente. Mai întâi s-au propus la editare prin *Imprimeria muzicală* a *Suitei pentru pian* de M. Negrea, *Patru fabule* de P. Constantinescu și o piesă încă nespecificată de G. Enacovici.

S-a aflat că întregul stoc de partituri tipărite de Societate și păstrat în Magazinul „Orfeu" s-a prăpădit în cursul bombardamentelor din august 1944. Directorul Ștefan Ionescu și-a arătat dispunerea să plătească despăgubiri Societății, în cazul în care guvernul îl va ajuta. Pentru a găsi de vânzare în capitală, s-a decis cumpărarea de la Magazinul Kiraly din Cluj a suitei *Impresii de la țară* de M. Negrea.

S-a pus în discuție absența Societății de la *Congresul Artiștilor, Scriitorilor și Gazetarilor* la care ar fi trebuit să reprezinte Societatea G. Enacovici. S-a informat că degeaba s-a încercat să se arate motivul care a determinat neparticiparea, căci nu aveai cu cine să vorbești, conducerea C.G.M. fiind plecată mereu în deplasare.

Din păcate, nu s-a putut ajunge la nici o înțelegere cu *Filarmonica,* unde director era Em. Ciomac, în problema vitală a includerii creației românești în concertele regulate, curente, datorită neacceptării procentului de 6% din încasările fiecărui simfonic. Mai târziu s-a aflat că vina nesemnării convenției o avea numai M. Andricu, reprezentantul Societății în Consiliul *Filarmonicii,* care nu participa la lucrări și astfel nu se putea lua o decizie.

Aflând de încetarea din viață a „vechiului ei membru și prieten" Béla Bartók, la New York, Comitetul a păstrat un moment de reculegere, aducându-i, în acest fel, un pios omagiu.

O măsură importantă a fost luată în Comitetul din 18 octombrie 1945, și anume trecerea tuturor membrilor aderenți, cu vechime de peste 10 ani, în rândurile membrilor activi. De această măsură au beneficiat: M. Constantinescu, G. Corologos, St. Cristodulo, Mișu Iancu, Gherase Dendrino, N. Kiriței, Aurel Maximilian, Eugen Mirea, M. Mihăilescu-Toscani, Tudor Mușatescu, N. Stroe, Elly Roman, N. Vlădoianu, Petre Romnea, N. Kanner, Liliana Delescu. Puteau fi primiți activi și unii cu vechime mai mică, în urma unei cereri, hotărându-se de la caz la caz.

Societatea Autorilor Dramatici Români se desprinde de Biroul de drepturi al S.C.R., preluând documentația adecvată, ca și doi funcționari.

Oferta editorului de muzică timișorean M. Moravetz de a tipări orice partitură românească recomandată de Societate, cu condiția ca din fiecare titlu să se cumpere 200 de exemplare, a fost respinsă, fiind prea costisitoare.

O altă serie de compozitori au fost trecuți în rândurile membrilor activi, la 2 noiembrie 1945: Nicolae Kirculescu, Nicolae Patrichi, Anatol Albin, Henry Mălineanu, D. Contea, Vasile Timiș și Jack Fulga. Unele cereri se amână până ce C. Silvestri își va da verdictul, în urma examinării lucrărilor.

CESIONAREA ARHIVEI DE FOLCLOR

În temeiul hotărârilor anterioare, M. Jora aduce la cunoștință Comitetului că *Arhiva de folclor* a fost cesionată „Fundației Culturale Regele Mihai I", pentru trei ani, începând cu data de 1 noiembrie 1945. Fundația prelua absolut toate cheltuielile, sumele astfel economisite urmând să fie canalizate spre proiecte editoriale și organizarea de concerte.

Fundația numind la conducerea *Arhivei de folclor* pe Harry Brauner, s-a născut însă o dilemă, căci Tiberiu Alexandru fusese investit cu această funcție de către C. Brăiloiu. În această situație, T. Alexandru anunță că nu își asumă nici o răspundere în eventualitatea ivirii unor

Scanned with OKEN Scanner

neînțelegeri și disfuncționalități. Mai sesizează și unele anomalii în noile încadrări efectuate de către cei de la Fundație, exemplificând prin Paula Carp, care beneficia de aceeași categorie ca și el. Ca atare, cere să rămână în continuare salariat al Societății, angajându-se să se ocupe de sectorul editări. Astfel, T. Alexandru s-a rupt de *Arhiva de folclor*, fiind sprijinit în demersul său de M. Jora.

PRIMIREA ÎN U.S.A.S.Z.

M. Andricu și M. Socor continuau să boicoteze lucrările Comitetului. Participau cu regularitate: G. Enescu, M. Jora, Th. Rogalski, G. Enacovici, C. Silvestri și I. D. Chirescu.

În Comitetul din 4 noiembrie 1945 s-a adoptat o hotărâre importantă, și anume aderarea *Societății Compozitorilor Români*, în urma primirii unei adrese de la *Confederația Generală a Muncii*, la *Uniunea Sindicatelor de Artiști, Scriitori și Ziariști* (U.S.A.S.Z.), trebuind să aibă loc ratificările de rigoare. Era un pas spre subordonarea politică, ce va genera o sumedenie de consecințe.

George Enescu cere să se aibă în vedere tipărirea unor creații datorate lui I. Ghiga, Sergiu Nadler și Alfred Mendelsohn.

Trecuseră câteva luni și tot nu se rezolva diferendul cu *Filarmonica*, deși M. Andricu devenise activ și, în plus, Comitetul îl învestise pe C. Silvestri să se ocupe de această problemă. Nu s-a înregistrat nici un progres, de vreme ce Consiliul de administrație al *Filarmonicii* nu se putea întruni, creând dificultăți pe linie de percepere. Într-un timp, s-a vehiculat și ideea interzicerii înscrierii pe afișe a creațiilor românești, dar nu s-a dat curs unei atari măsuri, care nu ar fi fost de bun augur. În mod unilateral, pentru a pune capăt disputei, Comitetul a fixat suma de 22.000 lei pentru fiecare concert. Nici Ministerul Artelor nu a stabilit noi tarife pentru restaurante, în pofida numeroaselor adrese înaintate. În absența sprijinului oficial, directorul M. Constantinescu a cerut majorarea cu 30% a tuturor tarifelor, ceea ce însemna aducerea taxelor la nivelul anului 1940. Comitetul n-a aprobat această propunere, rugându-l pe Președintele George Enescu să intervină la Ministerul Artelor în această chestiune vitală pentru Societate.

Se primeau mereu cereri de scutire de taxe, ultima solicitare venind de la *Asociația de prietenie româno-sovietică.*

1946

Asaltul oficialităților împotriva Societății s-a accentuat în tot cursul anului 1946, în dorința exprimată fără echivoc de a o controla. Se acreditase ideea că în sânul ei se cuibărise un cerc de intelectuali care nu voiau să coopereze cu guvernanții. Era și nu era adevărată o asemenea acuzație. În mod cert, vicepreședintele M. Jora, în același timp și rector al *Academiei Regale de Muzică*, nu se lăsa manevrat și nu concepea să abată activitatea Societății de la obiectivele ei inițiale. Or, se dorea ca această fortăreață, ce părea inexpugnabilă, să fie politizată și înregimentată, după cum se procedase cu celelalte Societăți intelectuale, în contextul înhămării întregii țări la sistemul instaurat cu sprijinul Armatei Roșii.

Conducerea efectivă a Societății o dețineau M. Jora, A. Alessandrescu și Th. Rogalski. Îi secondau G. Enacovici și I. Chirescu. Destul de activi erau, de asemenea, George Enescu și C. Silvestri. La polul opus se situau M. Andricu și M. Socor. Cât îl privește pe I. Perlea, el nu se afla în țară, deci participarea sa nu putea fi pusă în discuție.

Scanned with OKEN Scanner

MAJORAREA TARIFELOR

Pentru ratificarea aderării la U.S.A.S.Z., M. Jora a propus Comitetului din 2 februarie 1946 convocarea Adunării Generale. Se spera că în acest fel vor spori posibilitățile de obținere a majorării tarifelor, ceea ce constituia o doleanță majoră a Societății.

Celelalte aspecte discutate priveau chestiuni curente, realizarea unui program de tipărituri, reeditarea unor titluri, ratificarea convenției de reciprocitate cu Societatea belgiană, deși nici o rețea externă nu mai funcționa. În sfârșit, s-a aflat că *Filarmonica* a acceptat să plătească taxa stabilită de Societate. Cât privește tactica adoptată în problema scutirii plății drepturilor de autor s-a convenit să nu se cedeze, derogările fiind total neavenite, nici pentru manifestările C.G.M.

A fost primit membru activ Alexandru Cosmovici. În fine, după repetate tergiversări, Ministerul Artelor a majorat tarifele pentru localuri, ca urmare a intervenției directe a lui George Enescu. Nu era prima oară când se proceda în acest fel, când Enescu îl vizita pe Ralea, ministrul artelor, pentru a obține ceea ce părea imposibil. Președintele avea o asemenea autoritate morală și profesională, încât nimeni nu avea curajul să reziste unei cereri pe care o formula.

Cu toate acestea, lucrurile n-au decurs deloc simplu. George Enescu a fost ținut în anticameră peste o oră, pe motiv că ministrul este ocupat. Apoi i s-a comunicat că trebuie să plece, fiind chemat urgent la Consiliul de Miniștri. În fine, au intrat în cabinet, Președintele și funcționarii Societății care cunoșteau legislația. Ralea stătea în picioare, semn că e grăbit, spunând pe un ton ferm că știe de ce au venit, dar că nu poate face nimic.

Autoritățile nu vedeau cu ochi buni Societatea. Enescu, pe un ton blajin, deși ușor nemulțumit, invoca grija părintească a Ministerului pentru oamenii de artă, pe care, în calitate de ocrotitor, ar trebui s-o manifeste forul artistic. Tot mai iritat, M. Ralea a spus că nu poate fi vorba de ajutorare când Societatea nu vine decât cu doleanțe, dar niciodată nu-și onorează cele mai elementare obligații. S-a referit în mod concret la faptul că, cu sprijinul Ministerului, Societatea încasează sume enorme, fără a se cunoaște destinația lor. George Enescu a rămas fără replică, însă D. Devesel a intervenit arătând că anual Ministerul primește darea de seamă și bilanțul economic în care se vede ce se face cu fondurile, cu veniturile Societății și cuantumul acestora. Din fericire, avocatul avea în servietă copia ultimelor documente înaintate Ministerului. La vederea lor, ministrul a schimbat tonul, spunând că nimeni nu l-a informat despre aceasta și că va lua măsuri. A promis că, dacă se va dovedi că actele financiare erau înaintate Ministerului cum s-a arătat, și va verifica aceasta, atunci va semna propunerile de majorare a tarifelor, ceea ce s-a și întâmplat după câteva zile.

Pentru a-și exprima mulțumirea, Societatea va oferi, la 2 aprilie 1946, un banchet în onoarea lui Mihail Ralea la restaurantul *Athénée Palace*. În plus, și pentru faptul că a facilitat apariția *Legii de ajutorare pentru compozitori, pictori și sculptori*. Invitația pentru banchet purta semnăturile lui T. Brediceanu, G. Enescu, G. Georgescu, I. Jalea și St. Popescu.

ADUNAREA GENERALĂ EXTRAORDINARĂ – 1946. IDEOLOGUL SINDICALIST MARCEL BRESLAȘU PRIMIT MEMBRU ACTIV

Tot mai evidente și mai presante devin intervențiile din partea forurilor sindicale, una din ultimele cereri fiind apropierea de masele muncitoare. În Adunarea Generală Extraordinară din 24 februarie 1946, valabilă numai la a doua convocare, a participat din partea C.G.M. Marcel Breslașu, unul dintre temuții ideologi ai momentului. Erau prezenți 30 de membri, la care se adăugau cei 10 prin procură. Nici M. Socor, nici H. Jerea nu erau de față și nu-și încredințaseră mandatul nimănui.

Deschizând lucrările Adunării, Președintele George Enescu informează că principala chestiune care se cere rezolvată privește aderarea Societății la *Confederația Generală a Muncii*. Invitat să ia cuvântul, M. Breslașu a început prin a face distincție între cetățeni, prin care avea în vedere muncitorimea și compozitori, care aparțineau categoriei intelectualilor. „Într-o aleasă cuvântare", reprezentantul sindicatelor arată avantajele care decurg din înfrățirea dintre muncitori și

Scanned with OKEN Scanner

intelectuali. Cunoscându-se îndeaproape, ajung să se respecte și să se iubească reciproc, astfel că, în final, poporul se prezintă mai puternic, mai legat în fața greutăților pe care e chemat să le învingă.

Nici Președintele și nici vicepreședintele M. Jora nu se implică, lăsându-l pe directorul M. Constantinescu să-l salute pe oaspete și să-l asigure de concursul Societății „sincer și devotat", în munca titanică pentru asigurarea ridicării nivelului cultural al mulțimii. S-a dat citire unei moțiuni de adeziune.

Trecându-se la activitatea curentă, s-a numit o comisie pentru examinarea cererilor de primire în Societate, alcătuită din G. Enacovici, I. Vasilescu și I. U. Soricu.

Dificultățile de percepere a drepturilor de autor le-a expus D. Devesel, subliniind că este necesar să se vină în ajutorul creatorilor, așa cum se întâmplă în Uniunea Sovietică. Cu tot sprijinul acordat de către ministrul M. Ralea, sunt numeroase impedimentele în aplicarea legii. E. Roman a propus instituirea unei comisii pentru programe și repartiția drepturilor, ceea ce s-a acceptat, în alcătuirea ei intrând: P. Constantinescu, I. Dumitrescu, C. Silvestri, A. Mendelsohn, I. Vasilescu, E. Roman, M. Iancu, A. Albin, P. Blumenfeld.

Inaugurarea unei ore permanente la postul de radio, în care să se difuzeze operele compozitorilor români, s-a cerut de către Th. Fuchs. În cuvântul său, M. Breslașu îndeamnă Societatea să păsească viguros la realizarea unei intense difuzări a creației muzicale autohtone, prin cât mai dese și repetate concerte, astfel ca masele însetate de frumos să poată avea ocazia de a se educa și înălța.

Președintele George Enescu găsește fericit acest deziderat, acțiunea putându-se finaliza numai prin crearea de centre radiofonice plasate în diferite zone ale țării și în marile orașe. Oricât de puternică ar fi o orchestră, ea nu poate satisface în condițiuni optime de audiție decât circa 3.000 de auditori, ceea ce era prea puțin pentru marele număr de melomani. Astfel, se cuvine stăruit ca și *Confederația Generală a Muncii* să poată contribui la edificarea acestor centre.

M. Breslașu, care avea un rol însemnat în aplicarea politicii stângii, ceea ce rezulta din omniprezența sa în presa vremii, a promis că va contribui la tipărirea operelor muzicale, cât mai mult și mai ieftin, ceea ce devenea posibil cu concursul lucrătorilor tipografi. Nu a răspuns însă la ceea ce sugerase G. Enescu.

Circumspect, M. Jora arată că, de la începuturile ei, Societatea a făcut mari sacrificii pentru difuzarea creațiilor membrilor săi, cât și pentru o deschidere cât mai largă către ascultători prin organizarea de concerte și editări, de opere muzicale, efectuarea culegerii folclorului, numai cu banii compozitorilor. Ceva mai mult, manifestările muzicale organizate cu un scop cultural au beneficiat de înlesniri la plata drepturilor de autor. În consecință, socotește că este timpul ca și creatorii de muzică să poată beneficia în întregime de pe urma eforturilor depuse.

Cuvântarea vicepreședintelui nu era conciliantă, ci fermă, arătând că autoritățile au datoria să ajute Societatea. George Enescu a intervenit pentru a îndulci atmosfera, odată cu propunerea ca M. Breslașu, poet cunoscut și prin preocupările muzicale, ancorate în zona cântecului de masă, muncitoresc, să fie primit membru activ, ceea ce s-a adoptat în încheierea lucrărilor Adunării Generale.

CONCERTELE SOCIETĂȚII

În Comitetul din 23 martie 1946, Diamandi Gheciu a fost primit membru activ. S-a hotărât și organizarea unui concert cameral în luna mai, în care să se programeze creații de L. Klepper, T. Ciortea, M. Negrea. Nu deținem elemente asupra acestei manifestări: viața concertistică fiind total absorbită de concertele lui Yehudi Menuhin și George Enescu, probabil că ea nici n-a avut loc. Cunoaștem sigur, însă, că, la 30 martie 1946, *Societatea Compozitorilor Români* a organizat un concert în care s-a cântat: P. Jelescu – *Piese pentru pian,* în interpretarea autorului, între care variațiuni pe tema colindelor *Steaua sus răsare, Trei crai dela răsărit,* „... într-o armonie simplă care le asigură savoarea lor primitivă. Am fi dorit însă, consemna J.V. Pandelescu, să întâlnim și câte o pișcătură armonică mai îndrăzneață. N-am aflat-o".

Sonata pentru vioară și pian i-a avut tălmăcitori pe B. Bernfeld și Smaranda Athanasoff, iar Cornelia Rădulescu și Iolanda Zaharia au interpretat *Patru cântece* de Mansi Barberis Plăcințeanu pe versuri de G. Lesnea.

Scanned with OKEN Scanner

Succesul serii l-a repurtat *Suita pentru trei suflători* de L. Feldmann, cântată de V. Jianu, P. Tornea şi D. Ungureanu. În încheiere, Al. Theodorescu, I. Jelescu, A. C. Postolescu şi I. Fotino au interpretat *Cvartetul de coarde Nr. 2* de B. Bartók, despre care cronicarul *Semnalului* afirma: „... nu am întâlnit armonii care să ne violenteze urechea"[166].

Într-un alt concert s-au putut asculta: Th. Grigoriu – *Trio;* T. Ciortea – *Sonatina;* L. Feldmann – *Suita;* D. Gheciu – *Toccata,* F. Barbu, T. Brediceanu, Gh. Dumitrescu şi M. Negrea, cântece.

Problematica întrunirilor Comitetului era afectată numai de chestiuni curente. Astfel, soţia compozitorului I. Bohociu invită la parastasul oficiat la Galaţi. A fost primit membru activ Viorel Doboş. I. Vasilescu informează despre stadiul demersurilor făcute la U.S.A.S.Z. pentru majorarea drepturilor de autor în localurile publice. Trebuia plătită cotizaţia la C.I.S.A.C. Se cereau creaţii româneşti pentru a fi cântate în Ungaria. Comitetul, pentru întâia oară, a avut posibilitatea de a se implica în redactarea dării de seamă care urma să fie prezentată Adunării Generale. În fine, s-a luat act şi de faptul că încasările mergeau cu tot sprijinul dat de Ministerul Artelor şi chiar de U.S.A.S.Z.

ULTIMA ADUNARE GENERALĂ CU PARTICIPAREA LUI GEORGE ENESCU

Preşedintele George Enescu, aflat în fruntea Societăţii din 1920, deci timp de mai bine de un sfert de veac, recordul neegalat nici până astăzi în această funcţie, a participat pentru ultima dată la o Adunare Generală, cea din 26 mai 1946. În septembrie s-a îmbarcat pe un vapor în portul Constanţa, pentru un turneu în Statele Unite ale Americii, nemaiîntorcându-se în patria lui dragă.

George Enescu a deschis Adunarea Generală invitându-l pe vicepreşedintele M. Jora să citească darea de seamă pe anul 1945, calificat drept „an deosebit de important în existenţa Societăţii". Era anul în care s-a marcat împlinirea a douăzeci şi cinci de ani de neîntreruptă activitate pe „ogorul muzicii româneşti, fără nici o subvenţie, fără nici un sprijin, în tăcere, cu metodă şi perseverenţă. S-a reuşit în acest demers să afirme temeinic în primul rând – şi acesta este cel mai important fapt – drepturile de autor ale compozitorilor"...

A fost o perioadă de multă trudă, de mult zbucium, de multă cheltuială materială şi de multă risipă de energie ca să se poată ajunge la valorificarea şi respectarea dreptului de autor în ţara noastră, unde folosinţa operelor era un obicei înrădăcinat de a se face fără nici un control şi fără nici o contravalidare".

Vicepreşedintele nu a ocolit delicata problemă a „epuraţiei", declarând cu satisfacţie că membrii Societăţii, muzicienii, nu au avut de suferit, deşi activitatea a trecut prin sita a două comisii. Doar doi epuraţi, şi aceia membri aderenţi, poeţii Radu Demetrescu-Gyr şi Vasile Militaru. I. Mânzatu nu mai era menţionat, probabil că deja nu se mai afla în ţară.

„Faţă de marele număr al membrilor Societăţii, epurarea numai a doi membri dintre ei, dovedeşte că atât membrii societăţii, ca de altfel şi activitatea, a urmat realizări numai de ordin artistic, profesional".

Apare evidentă intenţia conducătorilor obştii de a disocia activitatea strict componistică a Societăţii de coloratura politică de extremă, dar se elogia colaborarea fructuoasă cu „Fundaţia Culturală Regele Mihai I", care a venit în întâmpinarea Societăţii, preluând *Arhiva de folclor,* în vederea asigurării prosperităţii cercetării.

Fondul cultural s-a cheltuit în trei direcţii: culegeri de folclor, editări de opere muzicale şi organizarea de concerte.

Aderarea la C.G.M. era considerată drept pozitivă, venind în întâmpinarea intereselor Societăţii, în sensul că era un punct de pornire solid în afirmarea dreptului de existenţă al creatorilor. De altfel, C.G.M. a făgăduit sprijin pentru valorificarea compoziţiilor româneşti. Concretizarea acestui sprijin s-a regăsit în majorarea tarifelor, faţă de anul 1939, de 30 de ori.

În problema drepturilor de autor nu funcţionau convenţiile cu străinătatea, plăţi făcându-se numai cu societatea americană. Societatea şi-a îmbogăţit rândurile prin admiterea lui L. Feldman şi D. Gheciu, dar i-a pierdut pe Alexandru Zirra şi Béla Bartók.

166. Pandelescu, J. V. *Concertul compozitorilor români.* În: *Semnalul,* IX, 1193, 10 aprilie 1946, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

M. Jora a ținut, în încheiere, să aducă „omagiul de respect, de devotament și recunoștință, patronului Societății, M.S. Regele Mihai I".

S-a aprobat bilanțul prezentat de către cenzorul I. Dumitrescu. În privința planului, A. Mendelsohn a cerut sporirea sumelor pentru programul de educare și concerte. M. Jora i-a amintit că Fondul cultural depinde de încasările din procentul de 10%, nepermițându-se alocarea altor mijloace.

S-a ales noua comisie de cenzori: I. Dumitrescu, I. Ghiga și D. Cantea. Și pentru admiterea în Societate s-a constituit o comisie formată din G. Enacovici, A. Mendelsohn și Al. Bilciurescu, scriitor.

DIN NOU ÎN DISCUȚIE INSTITUTUL DE FOLCLOR

Editura pariziană „Chant du Monde" a propus Societății să reprezinte în Franța muzica românească, în schimbul unui procent de 10,5% din drepturi. La această ofertă nu s-a putut răspunde.

C. Silvestri a venit cu ideea cedării către S.C.R. a propriilor partituri tipărite pe cheltuiala sa: *Cântece de pustiu, Sonatina* și *Suitele pentru pian Nr. 1* și *Nr. 2.* Pretindea în schimb returnarea costului inițial. Avantajul Societății ar fi fost că i-ar fi revenit surplusul de vânzare, din momentul în care sumele de editare erau recuperate. M. Jora susține și obține numai achiziționarea lucrărilor propuse pentru pian.

Editarea operei *Năpasta* de S. Drăgoi, ca și a operei *Alexandru Lăpușneanu* de Al. Zirra, a fost recomandată, în Comitetul din 22 septembrie 1946, de către T. Brediceanu. Totodată, *Oratoriul de Paști* de P. Constantinescu. C. Silvestri a propus și *Seara Mare* de T. Brediceanu, motivând că în acest fel ar deveni posibilă propaganda lor în străinătate. Date fiind resursele, s-a reținut numai *Năpasta* în vederea tipăririi.

Societatea a alocat o sumă pentru regiunile bântuite de secetă din Moldova.

T. Brediceanu informează Comitetul că a asistat, la Ministerul Artelor, la o ședință în care s-a discutat înființarea unui *Institut de folclor românesc,* cu ramurile muzică, dans, vers. Era, într-un fel, ideea lui C. Brăiloiu extinsă și la alte domenii. Rostul unui atare *Institut,* după cum s-a precizat de la bun început, era colectarea materialului muzical popular românesc pentru formarea unei arhive de folclor, care să se adauge vechii arhive a Ministerului Artelor.

La invitația de participare a Congresului C.I.S.A.C. ce urma să se desfășoare la Washington, s-a decis să se răspundă favorabil, suportându-se cheltuielile de deplasare. Corespondența s-a făcut prin directorul M. Constantinescu. S-a alcătuit o mare delegație, formată din C. Silvestri, I. Dumitrescu, I. Vasilescu, L. Feldmann și Al. Bilciurescu. După cum se poate bănui, invitația a rămas neonorată.

Primirile în Societate se făceau cu destulă larghețe, mai ales dintre aderenți. Comisia de primire, fiind foarte solicitată, cere mărirea jetonului de participare la 500 lei, ceea ce nu s-a aprobat.

Luându-se în dezbatere concertele Societății, C. Silvestri emite părerea ca ele să fie cu intrare, inclusiv pentru membri, ceea ce nu s-a acceptat. Doar Jora observă că ultimele concerte i s-au părut mai mult decât mediocre, fapt pentru care consideră că numai Comitetul poate selecta titlurile ce vor fi promovate în viitoarele manifestări.

La Congresul U.S.A.S.Z., C. Silvestri a primit împuternicirea să vorbească din partea Societății în vederea organizării a nu mai puțin de cinci concerte-portret la sala „Dalles". S-a obținut și promisiunea de conlucrare din partea *Sindicatului Artiștilor Instrumentiști,* mai ales că li s-au promis suma de 1.000.000 lei.

Ca și în vara trecută, în absența lui Jora, plecat în vacanță, A. Alessandrescu a preluat treburile conducerii.

Prevederea ca în dosarul de admitere în Societate să existe și lucrări tipărite se suspendă din cauza dificultăților de editare, ca și a crizei de hârtie.

Intenționându-se tipărirea operei *Năpasta,* prima ofertă primită pentru cartografiere a venit din partea compozitorului Theodor Grigoriu, însă, găsindu-se prea costisitoare, s-a convenit să se ceară opinia altor cartografi cunoscuți. Între timp, s-a aflat că Ministerul Informațiilor, prin Editura de Stat, și-a manifestat interesul pentru tipărirea de partituri, ceea ce a blocat acest proiect.

Scanned with OKEN Scanner

Comisia de primiri sesizează Comitetul că A. Mendelsohn lipsește în mod sistematic. În consecință, și-a suspendat lucrările până la clarificarea acestei situații. I s-a cerut însă să comunice dacă mai dorește să facă parte din comisie.

Laurențiu Profeta a fost primit membru activ, la 16 noiembrie 1946.

Nu este lipsit de interes să vedem ce se întâmpla cu muzicienii noștri în acest timp. În țară, Em. Ciomac era decorat de Regele Mihai I cu „Marea Cruce". Peste hotare, Sergiu Celibidache se afirma la pupitrul *Filarmonicii* din Berlin. George Enescu era primit cu fast la „Casa Albă". Clara Haskil concerta la Londra.

CONCERTELE S.C.R. CU Y.M.C.A.

Manifestările Societății cu caracter public se înmulțesc în toamna anului 1946, mai ales prin colaborarea cu Y.M.C.A., asociația tineretului american creștin. Începutul l-a marcat conferința cu tema: *Viața și opera lui M. Jora,* din 17 noiembrie 1946, susținută de Em. Ciomac. S-a cântat: *Suita mică pentru vioară și pian,* interpretată de Al. Theodorescu și de autor; *Variațiuni pe o temă de Schumann,* cu Smaranda Athanasoff și lieduri în interpretarea Lisettei Georgescu, acompaniată de către compozitor; momente coregrafice cu Floria Capsali și *Cvartetul în mi minor, op. 9.*

În expunerea sa, E. Ciomac l-a caracterizat pe M. Jora... „Caragiale al muzicii românești, însă fără sarcasmul scriitorului". Unele aprecieri merită reținute. De exemplu, ca organizator, „... luptând împotriva spiritului dictatorial de care erau impregnate cercurile conducătoare ale vieții noastre muzicale...

A rămas un om neschimbat, același rezistent împotriva aparatului îngust de dominație al celor mari"...[167]

Sub genericul *„Figuri de compozitori români",* la 24 noiembrie 1946, Societatea și Y.M.C.A. au organizat un al doilea concert-portret dedicat lui A. Alessandrescu și C.C. Nottara. A vorbit Ilarion Cocișiu. În program: Al. Alessandrescu – liedurile: *Folie, Berceuse, Sagesse, Toamna,* în interpretarea lui C. Stroescu, cu autorul la pian; C.C. Nottara – *Suita „Impresii de la țară"* și *Sonata pentru vioară și pian, în la minor,* interpretate de autor și Irina Lăzărescu.

În afara acestui ciclu, *Cvartetul Theodorescu* a susținut, la 7 decembrie 1946, o seară în care au răsunat: I. Perlea – *Cvartetul op. 10;* G. Enacovici – *Cvartet în Do major;* C. Silvestri – *Cvartet op. 27, nr. 2,* în primă audiție, abia terminat.

Revine ciclul cu Y.M.C.A. la 15 decembrie 1946, vorbitor fiind același Ilarion Cocișiu. S-a cântat: S. Drăgoi – *Sonata pentru pian* și *Lieduri;* T. Ciortea – *Preludiu pentru pian* și *Două jocuri;* Th. Rogalski – *Cvartetul în Fa major* și *Sonata pentru vioară și pian.* Dintre interpreți amintim „Cvartetul Sarvaș".

1947

Serialul acestor concerte s-a prelungit și în 1947, la 17 ianuarie, când au putut fi ascultate *Concertino pentru pian și orchestră* de D. Lipatti, *Sonatina pentru vioară și pian* de P. Constantinescu, de același compozitor, *Patru fabule,* interpretate de Alexandru Theodorescu și Virgil Gheorghiu și *Toccata pentru orchestră* de C. Silvestri, audiție de pe disc și *Sonata op. 19, Nr. 3* a aceluiași autor, cu T. Maghiar și compozitorul la pian. Și-au dat concursul: Ioana Nicola, Ștefania Albei, Mircea Brucăr, Vladimir Orlov. Din nou a conferențiat I. Cocișiu.

167. Fantasio. *Mihail Jora. Viața și opera.* În: *Rampa,* XVI (Seria IV), 26, 20 martie 1946, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Un alt concert cameral a avut loc la 16 februarie 1947, când afișul oferea: D. Gheciu – *Lieduri,* cu Lucreția Olteanu; C. Brăiloiu – *Trei cântece* și T. Brediceanu – *Mioriţa I* și *Doina Stăncuței.* În fine, Thomas Maghiar a dat un recital de vioară acompaniat de H. Jerea. În program: G. Enescu – *Sonata pentru pian și vioară;* M. Andricu – *Sonata op. 32, în Re major;* Barbara Roman – *Intermezzo;* C. Silvestri – *Suita I, op. 19, Nr. 1.*

...„Influența netăgăduită a muzicii franceze (Franck, Faurée, Debussy) asupra muzicii românești pare să-și epuizeze circuitul. Cu fiecare nou concert de compoziție românească, ni se întărește convingerea că asistăm la o rupere a tradiției în folosul unui stil nou, de altă proveniență"[168].

Cronicara *Contemporanului* sesizează ciocnirea a două tendințe în creația românească: cea franceză, ilustrată de G. Enescu, M. Andricu și chiar M. Jora și cea germană – rusă, constructivistă, decurgând de la Hindemith, apoi Stravinski și Șostacovici, în paginile lui C. Silvestri".

Toate aceste manifestări s-au ținut în sala „Dalles", din păcate cu foarte puțini auditori. Și la 31 ianuarie 1947 s-a mai dat un concert de cameră din seria Y. M. C. A. și S.C.R., în care s-au cântat creații de B. Bartók, M. Andricu, I. Bohociu, Mansi Barberis-Plăcințeanu, L. Feldman, P. Jelescu.

În numele unui reprezentant al ambasadei U.R.S.S., H. Brauner și-a exprimat dorința să studieze problema difuzării muzicii sovietice în România, ca și perceperea drepturilor de autor în reciprocitate. Comitetul însă a conchis că nu se poate lua în considerație studiul și nici o ofertă, deoarece Uniunea Sovietică nu a aderat la convenția de la Berna. Respingerea unei tentative de asemenea natură era, neîndoios, un act de curaj, ținând seama că întreaga viață muzicală din țara noastră se afla sub puternica influență a muzicii, a repertoriului rus și sovietic, în detrimentul celui vehiculat până atunci.

S-au făcut demersuri de aderare la S.A.C.E.M., dar fără rezultat. O discuție vie a suscitat ideea organizării unei secțiuni de tineret a Societății, evident, o inițiativă sesizată de către M. Jora, prin care se urmărea dezbinarea și politizarea Societății. Pe motiv că nu sunt condițiile favorabile unei atari structuri, Comitetul a respins propunerea.

Fiindu-i prădată casa de hoți, P. Elinescu a solicitat un ajutor material, ceea ce s-a aprobat. Erau în curs tratative de convenții cu Societăți din Spania, Ungaria și Franța (Salabert), însă nimic nu se finalizează, intrarea sub dominația sovietică nemaiîngăduind asemenea relații cu occidentul. Cum Andricu dorea să efectueze o vizită în Franța, a crezut că Societatea îi va plăti cheltuielile de călătorie, ceea ce însă nu corespundea vederilor acesteia.

SCOATEREA DE PE AFIȘ A UNEI COMPOZIȚII DE PAUL JELESCU

Compozitorii care au făcut parte din mișcarea legionară nu au fost epurați din Societate, ceea ce nu înseamnă că nu erau persecutați, sancționați, marginalizați, puși la index, chiar arestați, ca în cazul lui Dimitrie Cuclin. În mod sigur, nu erau priviți cu simpatie de către oficialități. Un indiciu clar în acest sens l-a constituit scoaterea de pe afișul unui recital a unui titlu datorat lui Paul Jelescu. Reacția membrilor Comitetului a fost promptă, de solidaritate; în ședința din 8 februarie 1947, la care era prezent M. Breslașu, vicepreședintele M. Jora a cerut explicații. Dorea să i se explice de ce a fost scoasă o creație românească, aparținând unui membru al Societății? Era o măsură de represalii? Evident, răspunsul dat era de natură pragmatică, interpreții n-au reușit să aprofundeze partitura...

Fiind plecat într-un turneu de trei luni, C. Silvestri a cerut să fie înlocuit din calitatea de delegat al Societății la lucrările comitetului U.S.A.S.Z. A fost propus Th. Rogalski.

SOCIETATEA DEVINE „...SINDICATUL COMPOZITORILOR"?

Societatea trebuia să informeze U.S.A.S.Z.-ul din timp asupra fiecărei ședințe desfășurate. Era vorba, neîndoios, de un sever control. De obicei, participarea unui delegat din afară se făcea, aparent, fără un anume scop. Dar nu era așa. Cel care participa informa amănunțit ce se discuta, ce se petrecea. Ca regulă, M. Breslașu, lider sindical, își făcea apariția și cu câte o misiune pe care nu se

168. Veniamin, Maria. *Cronica muzicală. Recitalul de vioară Thomas Maghiar.* În: *Contemporanul,* I, 21, 14 februarie 1947, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

lăsa până nu o ducea la bun sfârşit. Tendinţa era să se anihileze relativa, de acum, autonomie a Societăţii şi să se înhame la o mişcare sindicală, dominată cu uşurinţă şi în totalitate de partidul comunist.

M. Jora a înţeles aceasta îndeosebi când ministrul artelor, Ion Pas, i-a comunicat intenţia autorităţilor de a trece la reorganizarea Societăţii sub forma unui sindicat; însăşi titulatura ar fi fost *„Sindicatul Compozitorilor Români"*.

Deci, în Comitetul din 8 februarie 1947, M. Breslaşu a susţinut această cerere, venită din „cercuri superioare", recurgând la argumente „muncitoreşti". M. Breslaşu dezvoltă o întreagă teorie, evident proletcultistă, vulgarizantă. În ideea sindicală, muncitorii cu braţele şi intelectualii, muncitorii cu mintea, luptă faţă de patron şi trebuie să-şi ridice standardul de viaţă morală şi materială. În aceeaşi societate – sindicat nu este de conceput să existe două sau mai multe categorii de societari – sindicalişti, cazul membrilor Societăţii Compozitorilor fiind evident, cu activi şi aderenţi, ca şi cum ar fi scriitori şi publicişti. Evident, exemplele date se potriveau ca nuca în perete.

Era nevoie deci, susţinea M. Breslaşu, de o transformare, care devine posibilă, căci se lucrează la „Legea drepturilor de autor", neschimbându-se nimic din ceea ce este bun, modificările făcându-se numai în măsura nevoilor.

Într-un fel lipsit de subtilitate se încerca şantajarea membrilor Comitetului, cerându-li-se sindicalizarea în contextul promulgării legii pe care o aşteptau de mult.

Discuţiile care au urmat pe marginea dezideratelor C.G.M., care se mulau întocmai pe cerinţele Ministerului Artelor au avut nerv, susţinându-se poziţia neînregimentării, fără să o formuleze direct. În esenţă, se spunea că e necesar să se ţină cont de scopul Societăţii, păstrat cu ardoare de la înfiinţare, continuând să-şi menţină, să-şi păstreze valabilitatea şi actualitatea.

Pentru a fi convingător, M. Jora a dat citire ţelurilor Societăţii, acelor paragrafe din primul articol, după care a arătat că Societatea nu are decât scop moral şi patrimonial, vizând „publicul auditor". Finalitatea Societăţii nu poate fi modificată şi nici echivalată cu scopul sindical. Rostul Societăţii apare limpede definit şi urmăreşte numai propagarea muzicii româneşti, în timp ce sindicatul are de dat „bătălii" pentru o viaţă mai bună.

Adresându-i-se, în calitatea sa de membru, lui M. Breslaşu, vicepreşedintele M. Jora l-a rugat stăruitor să facă tot posibilul pentru ca Societatea să rămână cu vechiul scop şi cu vechea titulatură, urmând ca în cadrul ei să ia fiinţă un sindicat ca un organ aparte, pentru funcţionari.

În privinţa observaţiei că în sânul Societăţii există categorii de membri, se va studia posibilitatea unificării lor, diferenţa putând să apară prin valoarea fiecărui membru. Aceasta va constitui obiectul viitoarei Adunări Generale. Comitetul a aprobat poziţia lui M. Jora, dându-i împuterniciri să continue discuţiile cu factorii de decizie ai C.G.M.

Apare interesant cine a participat la această întrunire. În afara protagoniştilor, promotorilor celor două tabere. M. Jora şi M. Breslaşu, au fost de faţă A. Alessandrescu, Th. Rogalski, G. Enacovici, M. Negrea şi I. D. Chirescu. Din fericire, n-a venit la lucrări M. Socor, ca să ne gândim şi la alţii care ar fi putut lua partea sindicatelor.

Oficialitatea nu privea cu ochi buni activitatea Societăţii, fapt care se evidenţiază de la mare distanţă, căci nu se lăsa dominată. Şi era numai începutul acestei lungi campanii de aservire, în faţa căreia M. Jora, în principal, a reuşit să reziste peste doi ani.

Calvarul bătăliei de supravieţuire l-a avut drept erou temerar pe Mihail Jora.

MIHAIL ANDRICU LA UN PAS DE O NOUĂ DEMISIE

Întrunirile Comitetului aveau loc cu o neobişnuită frecvenţă, asaltat fiind de numeroase chestiuni mărunte, excepţiile fiind rare.

S-a discutat organizarea unor concerte simfonice, în acest scop antrenându-se convorbiri cu orchestra *Filarmonicii* şi cu orchestra Radio, cu programe exclusive de muzică românească.

În mod special se căuta concursul lui George Georgescu, căci el se bucura de o mare audienţă, revenirea la pupitrul dirijoral, după mai bine de doi ani de „epuraţie", soldându-se cu o vogă nebănuită.

Din nou Silvestri solicită cumpărarea stocurilor din partiturile sale, în special a *Suitei Nr. 3*, acceptându-se numai vânzarea în regim de consignaţie. S-a revenit şi cu oferta cumpărării *Sonatinei*

Scanned with OKEN Scanner

de M. Negrea, tipărită în 1939 și nedecontată. I se alocă 500.000 lei. Pentru ca repartiția să fie cât mai obiectivă, li se lansează șefilor de orchestră adrese prin care sunt îndrumați cum să completeze formularele de programe.

Legăturile cu străinătatea încep să capete vigoare, în sensul că primește invitație de participare la „Primăvara la Praga", festivalul de renume, și la Concursul de interpretare Jan Kubelik.

Mihail Andricu, deși era membru în Comitet, nu participa, sfidându-și colegii. Mai mult, printr-o scrisoare înaintată Comitetului, își manifestă nemulțumirea față de Societatea care îi repartizează atât de puține drepturi, opinând că altul ar fi rostul ei, și anume, de a pune la dispoziția membrilor sume substanțiale. Pe marginea acestei insolente și stranii scrisori, care demonstra cât de neintegrat, de nepriceput într-ale reglementărilor interioare era unul dintre membrii ei de frunte, s-a încins o aprinsă confruntare, soldată cu o scrisoare de răspuns, prin care i se explica faptul, prea bine știut, că i se repartizează ceea ce i se cuvine, pe baza programelor. Totodată, era rugat să comunice dacă se mai consideră membru al Comitetului și chiar membru al Societății, având în vedere absența sistematică de la ședințe.

În răspunsul datat la 19 martie 1947, M. Andricu, invocând și sugestia vicepreședintelui M. Jora, cedează, fiind dispus să „claseze această istorie".

Societatea își menține reprezentanța la Paris, pe lângă S.A.C.E.M., numindu-l pe Pierre Lessilien, în aceleași condiții pe care le-a avut cândva M. Henrion. Așadar, opt ani S.C.R. nu a avut reprezentant, deși au existat câteva încercări, oferte și propuneri.

Din nou M. Breslașu își face simțită prezența la întrunirea Comitetului (era Secretar General U.S.A.S.Z.), fără să aducă vreo directivă amenințătoare. S-au discutat multe, printre care majorarea prețurilor la tipăriturile Societății. Nu s-a obținut clintirea tarifelor la localurile publice, încasările fiind mici, inflația a determinat escaladarea prețurilor, însă procentele la sumele din alte vremuri economice păreau ridicole. M. Breslașu își încurajează interlocutorii compozitori, prevăzând o intrare în normalitate. În plus, vin iarăși cereri de scutire de la perceperea taxelor, U.S.A.S.Z-ul o face, deși cunoștea starea de spirit din sânul Societății. Se va obține un spor la restaurante.

Conform statutului, se apropia perioada ținerii Adunării Generale, însă, la recomandarea lui M. Breslașu, se amână discutarea acestui punct. La următoarea întrunire a Comitetului se va fixa data de 18 mai 1947. Oficialitățile nu prea doreau o asemenea manifestare, deoarece nu aveau implementați oamenii lor, pe care să conteze și prin care să controleze desfășurarea evenimentelor.

Ca atare, la întrunirea Comitetului din 3 mai 1947, la care participa și Mihail Sadoveanu, s-a citit o adresă abia primită din partea U.S.A.S.Z., prin care se anunța decizia de amânare până la toamnă a oricăror Adunări Generale. Era ca un ordin, pe care membrii Comitetului au încercat să-l contreze, răspunzând că Adunarea Generală fusese deja convocată și că pe agendă nu erau înscrise decât probleme curente, cu caracter administrativ.

Cu câtă dificultate înainta corabia în acele timpuri! În Comitetul din 17 mai 1947 se vehiculează teama că nu se va putea desfășura Adunarea Generală și eventualitatea amânării, însă convocarea se menține.

G. Enacovici își dă demisia din funcția, devenită fără obiect, de casier central. Se aprobă tipărirea unui caiet cu *30 Cântece* de M. Jora. L. Profeta solicită înscrierea pe lista editărilor a *Suitei* sale *pentru marionete,* laureată a *Premiului Național* de compoziție „George Enescu". S-a convenit să fie și programată într-unul din simfonicele Societății.

INTERZICEREA ADUNĂRII GENERALE DIN MAI 1947

Continuau manifestările concertante sub auspiciile Societății. Prin corespondență, s-a căzut la învoială asupra organizării unui concert simfonic, fără să se renunțe la plata drepturilor de autor, astfel că, la 18 mai 1947, M. Jora s-a aflat la pupitru. În program figurau: G. Enescu – Suita pentru orchestră Nr. 1; P. Constantinescu – *Simfonia în re minor* și S. Nadler – *Suita pentru orchestră.*

O revelație a constituit-o *Simfonia* lui P. Constantinescu, prezentată în primă audiție, demonstrând calitățile ei de construcție, suflul ei puternic și susținut și, dincolo de unele influențe vizibile, sinceritatea unui artist, care are ceva de spus și știe s-o facă".[169]

169. Tudor, Andrei. *Concerte... Filarmonica. Maestrul Jora.* În: *Rampa,* XVII (Seria IV), 81, 25 mai 1947, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

În *Contemporanul,* Mircea Brucăr era mai reținut căci, „am descifrat în întreaga lucrare anumite tendințe spre efecte exterioare, spre o grandilocventă expunere a alămurilor. Adeseori meșteșugul părea că depășește inspirația". În schimb, dirijorului i se recunosc atuurile. Lui îi revine meritul de a fi îmbrățișat cu entuziasm cauza muzicienilor autohtoni și de a fi înfruntat indiferența condamnabilă a unui anumit public față de valorile componistice românești"[170].

Plănuita și convocata Adunare Generală pe anul 1947 s-a întrunit la 25 mai și a fost cea mai scurtă dintre toate. M. Jora a deschis lucrările, cerând permisiunea să dea citire scrisorii primite de la U.S.A.S.Z., din 20 mai 1947. „La întrebarea și lămuririle ce dați D-voastră prin adresa nr. 3/C din 13 mai 1947, cu privire la Adunarea Generală ce urmează a se ține între 25–31 mai a.c., vă informăm că dispozițiunile Confederației Generale privesc toate Societățile și Sindicatele afiliate C.G.M.-ului prin Unire.

În consecință, aceste dispozițiuni privind și S.C.R., urmează a vă conforma.

Cu sentimente tovărășești,

Președinte, M. Breslașu, Secretar general, Niki Athanasiu".

Vădit indispus, iritat, contrariat, M. Jora declară că regretă o asemenea adresă care poate să împiedice o Adunare Generală ordinară ce venea să dea descărcare Comitetului pentru anul bugetar trecut și să aprobe bugetul pentru anul în curs, neluându-și nici o răspundere pentru consecințele neaplicării dispozițiilor statutare și ale legii și roagă pe cei prezenți să scuze Comitetul pentru deranjul făcut.

Episodul acesta trist și dramatic făcea parte din războiul nervilor declarat de către aparatul politic, prin sindicate împotriva Societății și, personal, lui Mihail Jora.

U.S.A.S.Z. DĂ DIRECTIVE

Conducerea U.S.A.S.Z. își arogă rolul de conducători, sâcâind Comitetul cu directive din ce în ce mai agasante și mai insolente. Astfel, în Comitetul următor, din 31 mai 1947, Th. Rogalski, Secretar General supleant, care participase la o întrunire a U.S.A.S.Z. cu două zile mai înainte, a prezentat dispozițiile ce priveau nemijlocit Societatea, din ce în ce mai insidioase și mai umilitoare.

Se cerea ca la ședințele bilunare ale U.S.A.S.Z. să participe, de acum înainte, întreg Comitetul Societății sau minim 2–3 delegați, pentru ca, prin prezența lor, să se poată rezolva operativ problemele sindicale ale tuturor intelectualilor.

Între S.C.R. și U.S.A.S.Z. era nevoie de o mai strânsă legătură, astfel ca diferitele măsuri adoptate de Societate să aibă și consimțământul Uniunii. Însemna, fără echivoc, restrângerea prerogativelor Societății, care nu mai avea libertate de decizie, de acțiune. Nu se pomenea de supărarea pricinuită prin întrunirea Adunării Generale, pe care o interziseseră și nu trebuia să se țină deloc, ci era blamată mărirea tarifelor, făcută fără consimțământul Uniunii, deoarece păcătuiește prin aceea că taxele fiind prea ridicate vor conduce în viitorul apropiat la șomajul artiștilor instrumentiști.

Presiunea mergea și mai departe, se cerea ca 1% din încasările drepturilor de autor să fie vărsate U.S.A.S.Z.-ului. Evident, aceste critici și pretenții au deranjat pe toți membrii Comitetului, discuțiile fierbinți care au urmat fiind edificatoare. Avocatul D. Devesel a fost rugat să redacteze grabnic o întâmpinare axată pe dispozițiile legale, subliniindu-se că „nu drepturile de autor fac să se întrevadă șomajul".

De fapt, plata unui procent din drepturi era aplicată din 1946, odată cu aderarea la U.S.A.S.Z., ceea ce era deja o deturnare a destinației fondurilor cuvenite compozitorilor.

Și în Comitetul din 27 iunie 1947 s-a consumat un episod al rezistenței Societății în fața atacurilor tot mai arțăgoase ale oficialității, fie ea și sindicale. La această întrunire au participat M. Jora, Th. Rogalski, G. Enacovici, T. Brediceanu, I. D. Chirescu, C. Silvestri, directorul M. Constantinescu și avocatul D. Devesel.

Se obișnuia ca la începutul întrunirii să se citească procesul-verbal al precedentei întruniri. Pe când se efectua această lectură, a intrat M. Breslașu care a luat act de punctul de vedere al Societății, neîmpărtășindu-l. Recurge la o „scrisoare" primită la U.S.A.S.Z. de la muzicieni, de la

170. Brucăr, M. *Muzica. Concertele Thibauld. Filarmonica.* În: *Contemporanul,* I, 35, 23 mai 1947, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

orchestranții din zona Moldovei, calamitată de secetă, din Galați, Tecuci, care se plângeau că, neavând angajamente sunt nevoiți să colinde prin cârciumi, unde cântau fără nici o obligație pentru patroni, mulțumindu-se cu ce îi milostiveau clienții. Situația era mizeră și devenea și mai neagră, datorită agenților Societății, care impun patronilor de birturi să plătească drepturile de autor. Aceștia refuză, alungându-i pe bieții instrumentiști.

M. Breslașu cere Societății ca până la recolta viitoare să renunțe la colectarea drepturilor de autor în Nordul Moldovei, în localurile unde cântau muzicanți ambulanți, adică fără contract. Argumentația lacrimogenă a reprezentantului U.S.A.S.Z. nu avea șanse de succes în fața celor interesați și a specialiștilor în materie.

Directorul M. Constantinescu întreabă dacă U.S.A.S.Z. are o evidență, din partea sindicatelor, a cârciumilor și birturilor unde muzicanții nu au angajamente, ca să se poată exercita un control. La răspunsul afirmativ al lui M. Breslașu, directorul biroului de percepere recurge la listele cu situația încasărilor, demonstrând că sumele percepute în acea parte a țării erau foarte modeste, iar veniturile de la cârciumi erau de-a dreptul nesemnificative.

M. Jora accentuează că legea trebuie respectată și scutirile de la plata drepturilor de autor în nici un caz nu trebuie generalizate. Și D. Devesel s-a pronunțat contra știrbirii procedeelor prin care se fac încasări în prezent, mai ales, cunoscându-se lupta dusă până la impunerea acestui sistem riguros de încasare. Ar fi de neconceput să se accepte scutiri, căci, finalmente, Societatea va ajunge deficitară.

Argumentele invocate îl determină pe M. Breslașu să dea înapoi, declarându-se mulțumit de răspunsul dat, el nefăcând decât pe purtătorul doleanțelor orchestranților, pe care n-a fost în măsură să le verifice cât sunt de adevărate. Astfel, s-a înregistrat o victorie a Comitetului, dar confruntarea nu era nici pe departe încheiată, U.S.A.S.Z. continuă să formuleze deziderate la care pretinde să se răspundă în scris.

S-au avizat cereri pentru locuri de odihnă la vila „Cremer" de la Predeal. S-a luat în dezbatere și problema taxelor pentru spectacole.

U.S.A.S.Z. era foarte prezentă în viața Societății, Silvestri și Rogalski veneau mereu cu noi și noi directive, cereri, „sarcini" de la ședințele la care participau. În luna iulie s-au lărgit comisiile U.S.A.S.Z., astfel că s-au cerut recomandări, fiind desemnați M. Andricu, M. Negrea, Th. Rogalski, I. Vasilescu. Pentru comisia de femei – H. Jerea, iar pentru comisia de tineret – S. Nadler.

Și *Filarmonica* dorea doi reprezentanți ai Societății în comitetul ei. Au fost investiți A. Alessandrescu și G. Enacovici.

„SOCIETATEA SĂ FIE LĂSATĂ ÎN PACE", OPINEAZĂ MIHAIL JORA

Și luna lui cuptor a fost foarte tensionată, mărturie stând cele patru întruniri ale Comitetului, efect al intensificării ofensivei contra Societății. Tactica nu era doar de hărțuire, ci și de atac la persoană. Trebuia compromis un personaj de prim plan și cum era mai greu să găsești petele din soare la un compozitor de frunte, cel puțin deocamdată, tirul s-a îndreptat asupra avocatului D. Devesel, stigmatizat într-un articol din *Rampa*. În paralel, i s-a recomandat Societății să procedeze la alegerea unui nou Comitet, țintă ochită mai de mult, de fapt dorindu-se eliminarea personalităților incomode, cu o ținută impecabilă, în primul rând a lui M. Jora, care le dădea multă bătaie de cap.

S-a discutat pe larg în Comitetul din 11 iulie 1947 despre destinul Societății, pornindu-se de la recomandarea lui M. Breslașu de a se opera schimbări în viitoarea Adunare Generală. M. Jora nu se declara împotriva organizării de alegeri, dar se ghida după respectul ce trebuia acordat legii în baza căreia exista Societatea, persoană juridică, condusă în virtutea unui statut, cu un Comitet ales pentru patru ani și în cursul exercițiului acordat, care expiră abia în anul viitor.

Nu era vorba de interese personale și, abstracție făcând de ele, S.C.R., așa cum a fost condusă ea, a umplut un gol în viața culturală a țării, reușind să instaureze în mentalitatea românească cinstirea creației și a dreptului de autor, să fie respectate interesele morale și materiale ale compozitorilor.

Scanned with OKEN Scanner

Atâta timp cât statutul n-a fost încălcat, arăta M. Jora, este bine ca *Societatea Compozitorilor Români* să fie lăsată să-şi continue activitatea pe linia înscrisă, dându-i-se toate garanţiile că drumul său nu va fi curmat ori stânjenit.

Apelând la procesele-verbale ale Comitetului din timpul guvernării legionare, M. Jora demonstrează că şi conducerea de atunci s-a opus hotărât ca Societatea să fie târâtă de la obiectivul său prin „directive străine". Exista în pledoaria sa o puternică flacără, o extraordinară dârzenie şi o dramatică împotrivire, înfruntând tendinţa opresiunii de stânga prin invocarea respingerii opresiunii de dreapta.

S.C.R., mai spunea vicepreşedintele, a înţeles să aplice dispoziţiile luate de U.S.A.S.Z., a cărei membră este, şi nici unul din aleşii Comitetului n-a arătat vreo atitudine potrivnică, toţi nutrind sentimente democratice, unii din ei având de suferit pe timpul fascismului. Din această cauză, Jora nu cerea altceva decât ca Societatea să fie lăsată în forma în care se găseşte şi să se poată conduce după legea sa. Într-o asociaţie profesională nu se pot adopta măsuri aidoma celor care se iau în sindicate, care au cu totul alte structuri şi alte obiective.

Desigur, în faţa patosului şi adevărurilor celor prezentate nu se mai putea continua cu acuzaţii, critici şi solicitări imperative. Ca atare, M. Breslaşu a fost din nou umilit, silit să dea înapoi, dar numai până la prima ocazie, numai pentru scurt timp. Luând cuvântul, el a declarat că nu este în gândul Uniunii ca să răstoarne conducerea sau să întrerupă o activitate culturală binecunoscută ca aceea a S.C.R., cu împliniri notabile atât în plan cultural, cât şi pe tărâmul apărării drepturilor de autor.

Tot ceea ce urmăreşte Confederaţia este să se asigure conducerea Societăţii prin membrii care au arătat că merită încredere sinceră şi că sunt în stare să susţină mai departe interesele profesionale şi să facă să progreseze sindicatele din toate punctele de vedere. Aici se află o trimitere clară la „membrii" care „merită încredere"...

El nu renunţă la ideea alegerii Comitetului, promiţând că se va lăsa la libera apreciere a membrilor. Nu se va fixa dinainte lista de candidaturi ale diferitelor grupări politice, ci se lasă la latitudinea fiecăruia de a-şi depune candidatura şi de a alege pe cine vrea. Adevărat, susţine că s-au observat cu diferite prilejuri neajunsuri cu desemnarea din oficiu a candidaţilor. Confederaţia consideră mişcarea sindicală suficient de solidă spre a acorda credit opţiunii membrilor.

M. Breslaşu mai arată că a intervenit la Confederaţie în mod special pentru ca breslele profesioniste să fie lăsate să acţioneze în virtutea unor tradiţii, cerând dezlegare în privinţa măsurilor ce urmează să fie luate cu ocazia alegerilor, referindu-se concret la *Societatea Compozitorilor Români.* Apărea limpede faptul că M. Breslaşu nu era decât un mărunt emisar, cu gândire confuză, oscilant, care dădea semne că nu abdică de la comandamentele învăţate şi, desigur, încredinţate.

D. Devesel a încercat să apropie cele două poziţii, deşi diametrale, sugerând că s-ar putea cere ca numai o parte din membrii Comitetului să trebuiască aleşi, unii putând să-şi dea demisia, rămânând ca Adunarea Generală să aleagă membri noi numai pentru locurile vacante. Da, numai că rămânea neclară problema cine şi de ce să-şi prezinte demisia.

„În felul ei, arăta C. Silvestri, Societatea este un Sindicat. Ea n-a fost un apanagiu al unor favoriţi (*el, deşi tânăr, nu avea decât 19 ani,* a fost primit în cadrul acestei Societăţi numai pe baza lucrărilor şi activităţii sale). Ca formă şi comportare au fost ca ale unei «instituţii curat democratice»".

Discuţia s-a oprit în coadă de peşte, brusc, urmând ca ultimul cuvânt, care se lăsa aşteptat, să aparţină Confederaţiei.

După numai o săptămână s-a produs un nou episod al luptei pentru păstrarea demnităţii şi a existenţei Societăţii. De data aceasta a fost trimis un activist mai turbulent, mai categoric, mai inflexibil, actorul Niki Athanasiu, considerându-se că, fiind şi membru al S.C.R., M. Breslaşu se lasă influenţat, fiind prea slab, neîndeplinindu-şi, în câteva rânduri, mandatul ce i-a fost încredinţat de către cei de sus care făceau cărţile, şefii partidului comunist acaparând viaţa socială şi intelectuală, deocamdată prin sindicate. Pentru întâia oară participă şi Mauriciu Vescan. Dintre membrii Comitetului erau prezenţi M. Jora, A. Alessandrescu, Th. Rogalski, I. D. Chirescu şi C. Silvestri. Era şi avocatul D. Devesel.

Întrunirea a debutat furtunos. N. Athanasiu a dat citire articolului inflamant, deja invocat, din *Rampa,* contra lui D. Devesel, după care a cerut ca, în conformitate cu dispoziţiile C.G.M., la discuţiile cu „caracter sindical" să nu asiste cel în cauză. Degeaba l-a apărat M. Jora, arătând că asistă numai în calitatea sa de jurist şi că este dispus că prezinte referinţe despre cel incriminat. Dacă s-ar impune reglementări speciale numai pentru această şedinţă, s-ar putea spune că sunt de natură să-i

Scanned with OKEN Scanner

aducă prejudicii unui om care a dovedit în tot cursul activității Societății, pe ultimii 15, ani numai pricepere și corectitudine.

Dar ce conținea articolul respectiv, nesemnat, cu titlul *Ce se petrece la Societatea Compozitorilor Români. În atenția Uniunii Sindicale de Artiști, Scriitori și Ziariști*[171].

O anumită perfidie se află la baza articolului, căci anonimul autor nu se adresa Comitetului, sau unui compozitor însemnat, ci lui M. Constantinescu care „...conduce destinele S.C.R.". Aflându-se că ar pleca în străinătate într-o delegație, voia să-l delege în locul său pe D. Devesel. În consecință, se formulează o serie de întrebări în legătură cu persoana acestuia. Dacă Devesel este una și aceeași persoană cu candidatul legionar de Mehedinți, din 1937. Apoi a fost „concesionar" la revista *Bis* și și-a permis s-o difuzeze prin personalul Societății. Funcționarii care au refuzat, deși erau buni, s-au trezit concediați. În sediul Societății D. Devesel ar fi deschis un birou propriu de avocatură. Existau și insinuări pe teme diverse, bunăoară scutiri de taxe la perceperea drepturilor. Se vărsa cerneală și pe tema cumpărării și vânzării la scurt timp a vilei de la Sinaia. „... Ce destinație a dat diferenței de la prețul de cumpărare și cel de vânzare prevăzut în acte?". Articolul sugera o anchetă. „...Deoarece d. M. Constantinescu ne-a obișnuit cu imprecizia răspunsurilor d-sale, socotim că U.S.A.S.Z, ...ca for suprem Societății Compozitorilor, ar putea să intervină și să cerceteze veridicitatea afirmațiilor din întrebările noastre"...

M. Jora intervine și arată că ceea ce a făcut D. Devesel era în spiritul hotărârilor Comitetului. Au luat cuvântul M. Breslașu, M. Vescan, adică echipa întărită a forului sindical. D. Devesel a vrut să dea lămuriri, însă delegații U.S.A.S.Z. s-au opus. Totuși, M. Jora a insistat să fie lăsat să vorbească.

După ce s-a scuzat că modesta sa persoană reține atenția atâtor distinși creatori și a putut răpi atâta din timpul lor prețios, a luat acuzațiile la rând, dezamorsându-le. Respinge că ar fi fost legionar, problema fiind elucidată la timpul său de către „comisia de epurație" a baroului Ilfov, în 1945. Era membru al *Frontului Plugarilor* de la 1 ianuarie 1946. După aceasta, a rugat să i se permită să părăsească sala, ceea ce vicepreședintele a încuviințat, hotărându-se soarta lui în absență. Din nou, M. Jora l-a apărat. Finalmente, nu s-a luat nici o decizie, doar o comisie care să cerceteze cazul.

Întrunirea acestui Comitet s-a desfășurat timp de două zile, lucru neobișnuit, la 29 și 30 iulie 1947. În prima zi, s-a consumat cazul D. Devesel, iar în a doua, probleme pregătitoare Adunării Generale. Și în cea de a doua zi erau de față persoane din afara Societății: Ștefan Tita de la Ministerul Artelor, M. Breslașu, N. Athanasiu și M. Vescan, toți trei de la sindicate.

N. Athanasiu aduce la cunoștință Comitetului că s-a stabilit ca, în perioada 1 august–5 septembrie, să aibă loc alegeri sindicale, deci și la societățile care fac parte din U.S.A.S.Z. Scopul urmărit era dezvăluit fără menajamente în conducerea sindicatelor, „... să fie promovați oameni destoinici, capabili și dinamici, ca să reprezinte voința de progres... Alegerile se vor face pe bază democratică, muncitorească, prin vot deschis."

Vicepreședintele a ținut să-și manifeste îngrijorarea pentru respectarea formelor statutare ale Societății, atât în privința datei alegerii cât și a modalității în care se vor face aceste alegeri gândite ca să schimbe Comitetul. El nu putea uita că acest Comitet este legat de o lege pe baza căreia există o conducere care-și exercită mandatul. Ca atare, Comitetul este răspunzător de orice acțiune, de orice operațiune, activitate sau depășire a prevederilor statutare. Recomandă ca alegerile de Comitet să se facă la sfârșitul perioadei anunțate pentru alegerile sindicale.

N. Athanasiu promite că va transmite această propunere la U.S.A.S.Z. și că se va primi un răspuns. Oricum, Adunarea Generală va fi convocată cu trei săptămâni înainte și vor participa toți membrii, indiferent dacă sunt activi sau aderenți. La aceasta, din nou a sărit ca ars M. Jora, exprimându-și dezacordul, căci unii membri aderenți, abia primiți, erau la început de activitate. În nici un caz membrii aderenți nu pot fi tratați ca și membrii activi. Dacă s-ar proceda în acest fel, s-ar lăsa „... destinele conducerii la voia întâmplării".

A decurs de aici problema modificării statutului, ceea ce se putea face la Adunarea Generală, dacă se dorește. Iarăși discuții aprinse, neputându-se ajunge la nici o concluzie, lăsându-se la latitudinea organismelor superioare U.S.A.S.Z. Deci acestea decideau și nu Comitetul. Este dureroasă această subjugare, această îngenunchere parțială, care indică fără nici un dubiu că acțiunile Societății se aflau sub un control strict.

Rămași fără musafiri nepoftiți, Comitetul a rezolvat numeroase cereri de primire, compozitori de muzică ușoară, libretiști, editori...

171. * * * *Ce se petrece la Societatea Compozitorilor Români.* În: *Rampa*, XXXVII, 88, 13 iulie 1947, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Trebuie ştiut că era momentul când se legaliza ingerinţa partidului comunist în artă. La 18 iulie 1947 se promulgase *Legea privind organizarea Teatrelor, Operelor şi Filarmonicilor de stat şi pentru regimul spectacolelor publice.* Prin aceasta se instituţionaliza *Consiliul superior al literaturii dramatice şi creaţiei muzicale,* având menirea, cum va confirma Ion Pas, instituirii unui control în viaţa artistică, putând interveni şi interzice manifestările artistice „nesănătoase".

RESPINGEREA DEMISIEI LUI MIHAIL JORA DIN FUNCŢIA DE VICEPREŞEDINTE

La mijlocul verii s-a decretat „stabilizarea" monedei naţionale, cu consecinţe grele pentru Societate. D. Devesel a informat Comitetul despre această situaţie. Societatea a schimbat 231.107.900 lei şi a primit 11.555 lei.

M. Constantinescu fusese la Paris, unde a purtat convorbiri cu S.A.C.E.M., realizându-se reprezentarea muzicii româneşti în capitala de pe Sena. Dirijorul Charles Bruck dorea partituri româneşti, angajându-se să le dirijeze, ceea ce a şi făcut.

În Comitetul din 23 septembrie 1947, dinaintea Adunării Generale, M. Jora a oferit ultimele date asupra discuţiilor purtate cu reprezantanţii U.S.A.S.Z., manifestându-şi îngrijorarea faţă de viitorul Societăţii. Gândul său a fost să identifice o posibilitate de continuare a activităţii, astfel încât experienţa şi prestigiul actualilor membri ai Comitetului să se îmbine dinamizator cu aspiraţiile noilor aleşi. Or, în această privinţă n-a obţinut indicii suficiente asupra configuraţiei viitorului comitet, astfel ca să poată aprecia până unde e posibilă o colaborare fructuoasă, din care cauză s-a văzut pus în situaţia de a întrerupe tratativele, spre marele său regret, cu atât mai mult cu cât, în privinţa dezideratelor şi a mijloacelor de realizare, era perfect de acord cu reprezentanţii U.S.A.S.Z.

Îşi exprimă speranţa că până la urmă se va ajunge la o soluţie, ca energiile compozitorilor să fie canalizate spre amplificarea producţiei şi a reputaţiei muzicii româneşti. Astfel că, neputând ajunge la rezultatul dorit, aşa după cum a declarat-o şi reprezentantul Uniunii, M. Jora şi-a prezentat demisia din Comitet, nemaiaşteptând Adunarea Generală.

S-au incins discuţii, cu participarea lui G. Enacovici, M. Negrea, I. D. Chirescu, Th. Rogalski şi T. Brediceanu, toţi ridicându-se împotriva acceptării demisiei. Astfel că ea a fost respinsă în unanimitate.

Evident, ceea ce se petrecea în Societate nu era pe placul Partidului Comunist, deoarece nu se reuşea instalarea în Comitet a oamenilor săi,care să aplice fără rezerve politica pe care o dicta. Lupta contra Comitetului se poartă pe mai multe planuri, inclusiv în presă, unde mereu se strecoară săgeţi otrăvitoare asupra stărilor de lucru din Societate, recurgându-se până şi la calificative de tipul „reacţionară". În articolul *Muzica după 23 August* se treceau în revistă realizările intervenite în planul vieţii muzicale. Ca pozitivă era considerată ...„sindicalizarea tuturor muzicienilor (Soc. Compozitorilor rămânând singura asociaţie de tip vechi, reacţionară)"[172]. Deci, Societatea rămăsese în afara acestui proces...

EŞUAREA TENTATIVEI DE „LOVITURĂ" DE COMITET

Suspendată, dacă nu interzisă în primăvară, tergiversată, Adunarea Generală pentru alegerea Comitetului a avut loc, după o minuţioasă pregătire, la 25 septembrie 1947, în prezenţa record a 72 de membri, evident şi invitaţi sau delegaţi din afară: M. Bărbulescu de la C.G.M., Niki Athanasiu şi M. Vescan de la U.S.A.S.Z. Curios, absenta M. Breslaşu. O lipsă notabilă era cea a lui Mihail Jora, care se menţinea pe poziţia vicepreşedintelui demisionat, deşi demisia îi fusese respinsă de către colegii din Comitet. Lucrările au fost conduse de N. Athanasiu. Era prima oară când se petrecea o asemenea flagrantă ingerinţă.

172. Vieru, A. *Muzica românească după 23 August.* În: *Rampa,* 36, (Seria IV), 94, 24 august 1947, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Un moment important l-a constituit anunțarea donației făcute *Societății Compozitorilor Români,* în faza aceasta, nu Ministerului Artelor, de Maria Cantacuzino a vilei „Luminiș" de la Sinaia, desigur, în contextul dat, când nu se admitea decât deținerea unui singur apartament. Se știe, George Enescu se afla cu soția peste hotare. Pare curios de ce n-a făcut donația George Enescu, căci „Luminișul" îi aparținea. El îl construise înainte de a se căsători. De altfel, numele președintelui era mereu pomenit, se afla în centrul atenției, orchestrele cântau creațiile, ziarele și revistele îi urmăreau turneele, erau reproduse cronici care-i susțineau succesele. S-a aflat în discuție și donarea proprietății Mariei Enescu de la Tescani – Bacău.

După acest moment, N. Athanasiu s-a comportat ca un activist, citind paragrafe din instrucțiunile sindicatelor privitoare la desfășurarea alegerilor. Deci, exact ca și la sindicat, ceea ce contravenea statutului S.C.R. L-a secondat M. Vescan, care s-a recomandat ca ideolog, făcând instructaj, punctând, așa cum știa el, sarcinile și răspunderile Adunării Generale, „hotărâtoare pentru dezvoltarea S.C.R., în noile condiții ale democrației populare".

Lui Theodor Rogalski i-a revenit misiunea prezentării dării de seamă pe anul precedent, din care rezultau o seamă de împliniri, dar și dificultățile inerente momentului respectiv, mai ales datorită instabilității monedei până la 5 august.

La discuții au fost abordate tot felul de chestiuni. Th. Fucs a pledat cauza unei orchestre proprii a Societății, ideea lui Alfonso Castaldi încă de prin anii '20. Savel Horceag dorea lămuriri la avansurile acordate. Evident, chestiuni irelevante. Abia de acum intră în arenă compozitorii care primiseră sarcina să demoleze activitatea Comitetului pentru a penetra în noile structuri. În acest sens, A. Mendelsohn scotea la lumină carențele de până acum, datorită nu numai împrejurărilor excepționale, dar mai ales faptului că vechiul Comitet s-a rupt de masa membrilor Societății și de organele sindicale tutelare. Era cea mai curioasă imputare, izolarea având ca efect dăunarea intereselor Societății, căci unele din problemele ei s-ar fi putut soluționa dacă s-ar fi înțeles mai bine rostul întregirii ei în mișcarea sindicală. Decurge de aici utopia proiectelor, a realizării lor, neavând șanse, nefiind legate strâns de spiritul nou în care ar trebui condusă Societatea.

Era criticată și ineficiența preocupărilor de ordin cultural; nereușita concertelor, răspândirea defectuoasă a partiturilor tipărite indică necesitatea de a păși pe un drum nou, mai modest, dar cu perspective mai luminoase. Crede că trebuie puse bazele unui birou de copiatură, ca și înființarea unei edituri muzicale.

A. Mendelsohn face apel la toți compozitorii să fie prezenți în viața culturală a țării, după care se va putea pretinde factorilor sindicali, autorităților de stat, rezolvarea unor doleanțe. De asemenea, trebuie să se răspundă necesităților de ordin muzical ale publicului larg.

Matei Socor, membru în Comitet, pe care nu l-a frecventat deloc, cere lămuriri lui Th. Rogalski asupra termenului folosit de „agenți de muzică", vehiculat în raport. Arată că Societatea de Radio, unde funcționează, a acordat spațiu creației compozitorilor români, chiar dacă recunoaște că într-o măsură defectuoasă.

Se oprește și asupra nefuncționării sale în Comitet, explicând că n-a găsit climatul de înțelegere pentru problemele arzătoare ale compozitorului în mijlocul colectivității și este convins că noul organ ce va fi ales acum va putea să imprime Societății o orientare mai sănătoasă.

Promovarea tineretului era leitmotivul intervențiilor lui S. Nadler, într-un contact strâns cu generațiile vârstnice. De asemenea ar trebui să se asigure compozitorilor un nivel de trai ridicat, care să nu-i oblige să exercite alte profesiuni.

Fiind de acord cu antevorbitorii săi, N. Buicliu accentuează imperativul susținerii cu toată tăria a regimului democratic al țării.

O expunere asupra situației internaționale ca și asupra rolului creatorului de artă a fost făcută de M. Bărbulescu.

După aceasta s-a dat descărcare vechiului Comitet și s-a trecut la alegerea celui nou. Culmea, deși se credea că se vor face restructurări majore în vârful piramidei, nu s-a produs nici o schimbare, în sensul că Președinte a fost ales tot George Enescu, deși el nu se afla în țară. Se spera, probabil, că în acest fel s-ar putea trimite un mesaj de întoarcere? Greu de crezut. Surprinzător era și faptul că Mihail Jora se afla pe locul secund în topul preferințelor; criticile directe sau indirecte ce i-au fost aduse nu au înrâurit deloc opțiunile alegătorilor, știind cât de mult se luptase pentru menținerea nealterată a profilului Societății. Ceilalți compozitori aleși erau: Mihail Andricu, Matei Socor, Constantin Silvestri, Ioan D. Chirescu, Alfred Mendelsohn, Vasile Popovici, Hilda Jerea, Sergiu Nadler, Elly Roman și Diamandi Gheciu. De asemenea au fost aleși doi supleanți: Savel Horceag și Nicolae Kirculescu. În comisia de cenzori au intrat: Anatol Albin, Mișu Iancu și Nicolae Buicliu.

Scanned with OKEN Scanner

Marii nedreptăţiţi prin acest vot erau: A. Alessandrescu, Th. Rogalski, G. Enacovici, M. Negrea, P. Constantinescu.

În final, i s-a trimis o telegramă omagială lui George Enescu, „preşedintelui activ al Societăţii", adresându-se şi mulţumiri pentru donaţie Mariei Cantacuzino, soţia sa.

A doua zi, la 26 septembrie 1947, s-a întrunit noul Comitet pentru a se constitui şi a se stabili atribuţiile. Nu lipsea nici un compozitor ales, ca şi reprezentanţii U.S.A.S.Z. Cu unanimitate de voturi a fost ales „biroul central" în următoarea componenţă: George Enescu – preşedinte „activ", Mihail Jora – vicepreşedinte, Mihail Andricu –vicepreşedinte, Alfred Mendelsohn – Secretar General, Vasile Popovici – responsabil cultural, Ioan D. Chirescu – responsabil cu igiena şi asistenţa, Diamandi Gheciu – responsabil economic, Elly Roman – responsabil financiar, Sergiu Nadler – responsabil cu tineretul.

Responsabilităţile acestea erau transplanturi de funcţii din reţetarul sindicalist, care nu se potriveau deloc *Societăţii Compozitorilor Români.*

În privinţa configuraţiei noului comitet, este de remarcat deci situarea în frunte a lui George Enescu şi a lui Mihail Jora, care nu a putut fi înlăturat, compozitorii ştiind să-l preţuiască. De asemenea, alegerea ca al doilea vicepreşedinte a lui Mihail Andricu, care nu participase la nici o întrunire în vechiul Comitet. Nouă apare şi învestirea lui A. Mendelsohn cu o funcţie atât de însemnată. De neînţeles este cum de nu a fost ales în stratul superior al Societăţii M. Socor. Probabil s-a considerat că nu e destul de pregătit terenul sau, aflând că Jora îşi menţine poziţia de lieder, căci acesta se afla în prim plan, el nu a dorit să fie în aceeaşi echipă.

Ecoul în presă al acestor alegeri era concludent. Comunicatul din *Rampa* spune totul: „Alegerile au avut loc într-un deplin spirit sindical.

A. Mendelsohn a salutat necesitatea unei înnoiri în spiritul actualei Societăţi"[173].

DEMARAREA ÎN FORŢĂ

Lui M. Jora nu-i suna bine termenul de „responsabil", astfel că, la prima întrunire a noului Comitet, i-a convins pe toţi să accepte folosirea în interiorul Societăţii a cuvântului „referent"; s-a stabilit că numai în relaţiile cu U.S.A.S.Z. se va recurge la formula sindicală. Erau prezenţi doi membri ai Comitetului anterior – M. Jora şi I. Chirescu şi, din noul val, M. Andricu, A. Mendelsohn, V. Popovici, S. Nadler, H. Jerea, E. Roman, M. Socor, D. Gheciu.

Vicepreşedintele M. Jora a cerut să se fixeze indemnizaţii pentru biroul Societăţii, ca şi pentru referenţi, însă acestea să nu greveze prea mult asupra drepturilor compozitorilor. În ceea ce îl priveşte, înţelege să-şi pună, ca şi până acum, forţa de muncă şi timpul în slujba colegilor, fără altă retribuţie decât jetonul de prezenţă în Comitet.

Cuantumul indemnizaţiilor s-a decis să se ridice la 2% din încasări. Cu toată opoziţia lui Jora, s-au fixat indemnizaţiile celor doi vicepreşedinţi la 6.000 lei lunar, jetonul de prezenţă fiind de 500 lei. Referenţii, 2.000 lei, iar cenzorii, 8.000 lei.

„Biroul central" s-a stabilit la formaţia celor doi vicepreşedinţi şi Secretarul General, care trebuia să fie prezent în fiecare zi de lucru. S-a admis mărirea fondului de reprezentare.

Preluând iniţiativa, A. Mendelsohn propune să fie dezbătute două categorii de probleme, de ordin artistic – creaţia şi administrative. Activitatea va trebui să se desfăşoare conform unei planificări ce se va efectua până la 31 decembrie. Fondul cultural era acum stabilit la o sumă fixă, 500.000 lei şi nu cum prevedea statutul, 10% din încasări. Pentru şedinţele de muzică de cameră se va achiziţiona o pianină. Un birou de copiatură se va înfiinţa cât mai curând, condus de un „comitet de lectură", în sarcina căruia cădea recomandarea titlurilor. În alcătuirea sa intrau cei doi vicepreşedinţi, Secretarul General şi, din partea muzicii uşoare, E. Roman. Se preconiza şi constituirea unei „comisii de primiri".

Se contura o conlucrare armonioasă? Apărea evident faptul că noii membri ai Comitetului erau teleghidaţi prin directive sindicale, în realitate, de către partidul comunist, aflat în plină ofensivă pentru acapararea controlului tuturor domeniilor.

173. * * * * *Portativ. Alegerile de la Societatea Compozitorilor.* În: *Rampa*, 36, (Seria IV), 100, 5 octombrie 1947, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Acțiunile contra Societății capătă forme deghizate, neslăbind nicidecum, deși se crezuse că se ajunsese la un moment de acalmie. La sfârșitul lunii septembrie s-au organizat „reuniuni muzicale" la secția de Propagandă a C.C., unde s-au prezentat creații semnate de N. Kirculescu, urmate de discuții. Apoi, o alta, în care eroul a fost A. Mendelsohn, căci i s-au cântat *12 Piese pentru cvartet de coarde* și *Sonata pentru pian.*

STATUTUL SOCIETĂȚII ERA ANULAT ?

O nouă întrunire a Comitetului s-a ținut la 4 octombrie 1947, supraviețuitorul tentativei de primenire, M. Jora, părea să capete un rol onorific, căci A. Mendelsohn trecea mereu în prim plan. În acest sens este edificator faptul că Jora deschidea lucrările, cedându-i cuvântul Secretarului General, care deținea inițiativele.

Teza pe care o susținea A. Mendelsohn era găsirea căilor de sporire a veniturilor, a drepturilor de autor și majorarea fondului cultural. Principiul de la care va trebui să se plece era că, în noua orânduire socială, interesele culturale nu se susțin prin sacrificarea intereselor creatorilor culturali, ci printr-o contribuție mai mare a maselor, chemate să beneficieze de manifestările artistice. Deci vor spori răspunderile pentru stimularea creației intelectuale.

Se conturează două căi în această direcție: scutirea asociațiilor de patroni de a plăti drepturile de autor și majorarea tarifelor. Pe viitor nu se vor mai aproba scutiri, nici chiar *Fundației Culturale Regele Mihai I.* S-a vehiculat și ideea ridicării la 20% a procentului pentru Fondul cultural.

Vicepreședintele s-a văzut nevoit să invoce prevederile statutare, arătând că numai după modificarea acestora ar deveni operativă ridicarea procentului acestui fond. În acest moment, s-a ridicat A. Mendelsohn replicând că statutul Societății este anulat, activitatea ghidându-se după normele sindicatelor, astfel încât nu constituia un impediment modificarea procentului Fondului cultural, acceptând creșterea cu 15%.

O altă sursă de mărire era modificarea cotei de la cinematografe, de la 4% la 6%. Jora a fost întrebat în legătură cu convenția existentă cu *Fundația Culturală Regele Mihai I,* care nu era prea bine văzută. Totuși, după informațiile date, s-a convenit că este oportună colaborarea, beneficiindu-se de sume destinate organizării de concerte și de editări. Deoarece *Arhiva de folclor* s-a mutat, apartamentul eliberat, din str. Dionisie Lupu, etajul V, s-a cerut să rămână al Societății, fapt pentru care M. Socor a discutat cu H. Brauner. S-a obținut aprobarea pentru deținerea apartamentului, căruia i se conferea destinația găzduirii viitoarelor cenacluri. În acest sens, a intervenit ministrul artelor, Lucrețiu Pătrășcanu.

Pentru a li se putea elibera cartelele de alimente, compozitorii au fost asimilați salariaților publici. Constituirea unui cenaclu al tinerilor compozitori era visul lui S. Nadler, ceea ce, după discuții s-a aprobat, urmând să se studieze detaliile. La cenacluri ar participa și compozitorii vârstnici. Cu timpul, ar putea deveni publice. De altfel, M. Socor, în același plan, considera că și unele ședințe ale Comitetului, bine pregătite, s-ar putea transmite în direct, la radio.

Pentru soluționarea problemelor drepturilor de autor s-a constituit o delegație, alcătuită din M. Jora, A. Mendelsohn, M. Socor, și D. Gheciu, deci fără specialiștii M. Constantinescu ori D. Devesel, care au fost primiți de L. Pătrășcanu, acesta dovedindu-se receptiv la doleanțele exprimate. *Filarmonicile* urmau să se conformeze și să plătească drepturile de autor. Se vor acorda prime instituțiilor muzicale unde se vor programa creații în primă audiție. Orchestra Radio avea nevoie de materiale pentru intensificarea emisiunilor de muzică românească. La serviciul de cartografie, abia conturat, se pregătea pentru tipar creații de M. Jora. Pentru cunoașterea problemelor cu care se confruntă tinerii compozitori se plănuiește o consfătuire, la sugestia lui S. Nadler. „Referentul" cu problemele de igienă și sport, I. D. Chirescu, era rugat să solicite locuri la casele de creație și odihnă de la Sinaia și Mangalia.

Edgar Cosma, Constantin Derussy și Mircea Bârsan au fost primiți în Societate, deși M. Jora votase împotriva acestuia din urmă.

Scanned with OKEN Scanner

Nu sunt lipsite de interes unele prezenţe româneşti. Enescu triumfa în turneul său în Canada, George Georgescu reintrase în viaţa muzicală, A. Alessandrescu fusese schimbat din funcţia de director al Orchestrei Radio. Director al muzicii în Ministerul Artelor continua să fie Mircea Bârsan. C. Silvestri fusese instalat în funcţia de director al *Filarmonicii* bucureştene. În fine, lui Mihail Andricu i s-a decernat Premiul de Stat pentru muzică.

„TENDINŢE DECADENTE" ÎN CREAŢIA LUI MIHAIL JORA

În zilele de 18 şi 19 octombrie a avut loc Congresul al II-lea U.S.A.S.Z., al cărui ţel era proclamarea realismului socialist ca metodă unică de creaţie artistică, formulat în lozinca „Nu poate exista o cultură mare, o artă valabilă ...decât dacă se întemeiază pe o ideologie progresistă". Arta trebuia să devină expresie a năzuinţelor şi a ideologiei clasei muncitoare. Lucrările Congresului le-a condus Iosif Chişinevschi. Din partea Societăţii a vorbit A. Mendelsohn, insistând asupra curentelor primejdioase ale artei decadente...

Expunerea principală, cu titlul *Să făurim o cultură şi o artă nouă,...* susţinută de ideologul momentului, Nicolae Moraru, înfiera elementele „duşmănoase", „nesănătoase", ca şi tendinţele „decadente". Din zona muzicii era vizat Mihail Jora, pus la zid împreună cu Tudor Arghezi, cu referire la baletul *Curtea Veche,* care nici nu fusese prezentat pe scenă şi nici în concert. Critica apare gravă, deşi în fond nu era decât un foc de paie; ea indică declanşarea unei campanii concertate împotriva vicepreşedintelui *Societăţii Compozitorilor Români,* abia reales, a personalităţii celei mai reprezentative a creaţiei româneşti, care activa în ţară.

Pasajul în cauză este de-a dreptul pueril, pe măsura gândirii ideologului. „...Şi iarăşi voi vorbi despre Jora, cunoscutul compozitor. Fără îndoială, din punct de vedere formal, constituie o bogăţie tehnică. Pe un vârf de munte se află un castel. Un grup de tineri se apropie şi vor să intre înăuntru. Apare o babă-hârcă care le spune: «Copii, nu intraţi, sunt stafii». Copiii râd şi intră. La un moment dat, la 12 noaptea apar stafiile. A început lupta între unii şi alţii. Tinerii sunt învinşi şi stafiile întind un văl negru asupra scenei.

Oricât de pură s-ar părea prezentarea acestei opere, ar fi o greşeală să nu sesizăm de fond: aşa-zisa neputinţă a omului. Este o mănuşă aruncată luptei clasei muncitoare, luptei întregii omeniri conştiente. Avem de a face cu tendinţa de a insufla omenirii teroarea, de a face să îngenuncheze în faţa acelora care propovăduiesc filozofia supunerii, această filozofie care se întinde în lungul şi în latul lumii, dusă de avioanele şi vapoarele anglo-americane.

Ei bine, tovarăşi, în faţa acestora şi împotriva lor se ridică marele şi puternicul front al luptei ideologice desfăşurate de lagărul imperialist"[174].

ADUNAREA GENERALĂ EXTRAORDINARĂ – OCTOMBRIE 1947

Compozitorii erau convocaţi la Adunarea Generală Extraordinară din 19 octombrie 1947, pentru a-şi manifesta adeziunea faţă de tezele vehiculate la Congresul U.S.A.S.Z. Într-un fel, această Adunare pare semnificativă pentru atitudinea membrilor Societăţii faţă de comandamentele politice, tot mai vehemente şi mai primitive. Era curios că la lucrările ei n-au participat vicepreşedinţii ci numai doi membri ai Comitetului. Firesc, putea să fie de faţă Jora, ultragiat şi învinuit de lucruri aberante?

Cine au fost cei prezenţi? A. Albin, Bebe Altman, Dem Balo Balosin, Gogu Boldeanu, G. Dendrino, D. Gheciu, care a şi prezidat-o, Th. Grigoriu, Mişu Iancu, Em. Ionescu, C. C. Nottara, I. Paschill, Peppo Popescu, S. Rapp şi S. Tănăsescu.

174. Moraru, N. *Tendinţele decadente dăunătoare ale artei lui T. Arghezi şi M. Jora,* În: *Scânteia,* XVI, 958, 26 octombrie 1947, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

De la tribună, D. Gheciu a înfățișat realizările Comitetului pe tărâm spiritual și în domeniul perceperii drepturilor de autor. Apoi, s-au adus la cunoștință câteva lucruri concrete. S-a dobândit un apartament, un sediu în Piața Amzei, s-a achiziționat un pian, ceea ce va permite organizarea planuitelor cenacluri.

Dar scopul mărturisit al Adunării era acela de a exprima adeziunea la lucrările Congresului U.S.A.S.Z. și, cum nu prea erau mulți vorbitori de fațadă, s-au mulțumit cu expedierea unei telegrame; era a doua zi a respectivului eveniment:

„*Societatea Compozitorilor Români* trimite un cald salut celui de al doilea Congres și-și ia angajamentul de a-și da concursul neprețuit la înfăptuirea țelurilor Uniunii, la combaterea și lichidarea curentelor decadente în creație, la făurirea unei arte puse conștient în slujba poporului".

Astfel, se instaurase și centralismul în domeniul artei, linia orientativă a creației artistice conturându-se în subordonarea declarată față de imperativele ideologiei partinice.

Dintre membrii Societății au intrat în Comitetul Central U.S.A.S.Z. M. Breslașu, M. Vescan, și C. Bugeanu. Președinte era Mihail Sadoveanu, vicepreședinte, M. Breslașu.

După atâta tevatură politică, s-a intrat în normalitate, Comitetul fiind copleșit de probleme ce necesitau soluții prompte. Jora preia frânele, conduce lucrările, fiind foarte activ. De altfel era prezent și în calitate de dirijor și de rector al *Academiei Regale de Muzică.*

I. D. Chirescu obține din partea Ministerului Artelor locuri pentru compozitori, la case de odihnă, la Eforie Nord. Mai existau posibilități și la Tescani, Sighișoara, Mamaia, Predeal, vila „Cremer", îndeosebi în anotimpul iernii, dar beneficiarii trebuind să se îngrijească de încălzire și de procurarea mesei.

Vasile Popovici sugerează solicitarea unei subvenții de la Ministerul Artelor. S. Nadler se plânge de greutățile cu care sunt confruntați tinerii compozitori în momentul când trebuie să-și extragă știmele. Se încinge o discuție cu participarea lui M. Jora, A. Mendelsohn și M. Andricu, stabilindu-se să se rezolve această chestiune vitală când vor prisosi fondurile. S. Nadler îl critică pe T. Alexandru deoarece tipăriturile Societății nu sunt lansate printr-o reclamă corespunzătoare.

S-a cerut un schimb cu țările vecine, la care A. Mendelsohn arată că sunt în curs colaborări cu colegi din Ungaria, Cehoslovacia, Jugoslavia. Destule solicitări aflate pe rol se respingeau, bunăoară încercarea lui S. Rapp de a fi sprijinit să călătorească în străinătate folosindu-se de calitatea de membru al S.C.R. Din nou o dezbatere în miniatură, vorbitori: M. Jora, A. Mendelsohn, D. Gheciu, M. Andricu, C. Silvestri, ajungându-se la concluzia că nu i se poate oferi decât o simplă atestare că e membru. Chirescu socotea nimerit să se obțină scutire de rechiziționarea apartamentelor. În fine, Valentin Gheorghiu a fost admis membru activ, la 1 noiembrie 1947.

Comitetul din 15 noiembrie 1947, prezidat de M. Jora, i-a avut oaspeți pe M. Breslașu și M. Vescan. A. Mendelsohn s-a grăbit să-i salute, și prin ei. Uniunea, mulțumind pentru interesul acordat Societății, față de necesitățile și împlinirile compozitorilor. Apărea evidentă relația de tutelare, deși deocamdată nu se putea vorbi de subordonare. În mod repetat se vehicula ideea făuririi unei muzici pentru masele muncitoare.

Se instaurase obiceiul anunțării ordinii de zi, cu stereotipiile inevitabile: raportul referenților, situația administrativă, proiectul înființării copiaturii, profilul cenaclurilor și diverse.

I. Chirescu readuce în discuție problema locurilor de odihnă în stațiuni, pentru care Ministerul Artelor pretindea achitarea unei sume care să echivaleze 25% din drepturile încasate. A. Mendelsohn găsește exagerată această cerere, la opinia sa aliniindu-se și M. Jora, Andricu și Nadler; oferta a fost refuzată.

Aspectele editării partiturilor sunt abordate de V. Popovici, în intervenția sa demonstrând că era nevoie de o piatră la litografie, ca Societatea să dobândească o independență în acest sector. Din ce în ce mai activ, E. Roman își amintește că la Craiova este o tipografie muzicală, „Scrisul Românesc", care ar putea fi contactată.

Achiziționarea unui pian „Steinway" constituia, potrivit Secretarului General, cea mai însemnată realizare din ultima vreme, ceea ce va înlesni amenajarea unei săli de audiții corespunzătoare, vitală pentru viitoarele cenacluri.De altfel, acestea au și fost urnite. S. Nadler informează că primele două care avuseseră loc s-au bucurat de audiență.

Situația economică dădea bătaie de cap, E. Roman plângându-se de faptul că nu se pot percepe drepturi la serbările cu caracter politic, ele fiind scutite de taxe, ceea ce gravează asupra veniturilor, dat fiind și marele număr al acestora. M. Breslașu promite sprijin în dezamorsarea acestei chestiuni. Tot E. Roman consideră că felul în care se acordă avansurile bănești comportă criterii subiective.

Julien Musaffia și Anatol Vieru au fost primiți membri activi.

Scanned with OKEN Scanner

ACHIZIȚIONAREA UNUI MAGNETOFON

Eveniment major, Societatea a fost înzestrată cu un magnetofon și cu un pick-up, ceea ce va permite intensificarea audierii și înregistrării creației.

A. Mendelsohn, care se recomandase ca un mare susținător al activității culturale, în Comitetul din 6 decembrie 1947, prezidat de M. Jora, și-a focalizat atenția asupra perceperii și repartiției, afirmând că acest sector a scăpat controlului. Pentru viitor își propune să acorde timp pentru toate sectoarele Societății, fiecare avându-și însemnătatea lui.

Încercând să sesizeze cauzele care stânjenesc încasările, Jora ajunge la concluzia că una din ele este neplata la serbările cu tentă politică și la cele organizate de sindicate. Nici tarifele percepute pentru localuri nu erau mari, datorită neatingerii intereselor instrumentiștilor care cântă în ele. M. Jora critica, într-un fel, cultura sindicatelor, al cărei efect era prejudicierea veniturilor compozitorilor.

Modelul sovietic, larg vehiculat în toate domeniile vieții muzicale, are adepți și în rândurile membrilor Comitetului: S. Nadler consideră nimeriă înființarea unui premiu pentru creație, după cum a aflat că există în Uniunea Sovietică. M. Jora, A. Mendelsohn, D. Devesel își spun părerea, ajungându-se la concluzia că s-ar putea prelua ideea pentru viitor.

Cenaclurile aveau loc duminica dimineața; Secretarul General, lăudându-le, anunță că au fost invitați și instrumentiștii să participe ca membri ai Sindicatului de profil.

Vicepreședintele M. Jora dă citire scrisorii de mulțumire, semnată de Mareșalul Curții Regale, pentru felicitarea adresată Majestății Sale de ziua onomastică.

Pianistul Marius Mihail vine cu o cerere mai puțin obișnuită, punând în încurcătură întregul Comitet. El solicită, ca membru al Societății, avizarea continuării studiilor la Paris. S-au încins discuții contradictorii care nu au dus la nici un verdict, doar că A. Mendelsohn a fost rugat să clarifice situația la Ministerul Artelor, în sensul acordării de burse în țările Europei apusene.

De la Paris, unde se afla de mai multă vreme, M. Constantinescu scrie că aranjase cumpărarea unui alt magnetofon, în condiții avantajoase. Societatea însă nu dispunea de resurse valutare.

POLITIZAREA LA ORDINEA ZILEI

Declarat adversar al politizării Societății, care trebuia, după opinia sa, să rămână ancorată numai în sfera profesională, M. Jora se menține pe poziții în cele mai critice situații. Astfel, când se anunțau vizitatori din afară, când se plănuia introducerea pe agenda întrunirilor chestiuni cu încărcătură politică, prefera să nu fie de față, ca să nu se implice. Este ceea ce s-a întâmplat la 13 decembrie 1947, când s-a convocat o „Ședință Extraordinară" a Comitetului, la care au participat: M. Andricu, A. Mendelsohn, D. Gheciu, S. Nadler, V. Popovici, E. Roman și M. Socor, cenzorii N. Kirculescu, A. Albin și M. Iancu. Din partea U.S.A.S.Z. era prezent M. Vescan. La prezidiu, M. Andricu, care l-a invitat să ia cuvântul pe trimisul sindical. După ce a făcut o informare asupra Congresului, a adresat chemarea compozitorilor să ia parte la lupta Frontului Democrat Popular împotriva imperialismului, pentru împiedicarea declanșării unui al treilea război mondial, pe care anglo-americanii – chipurile – îl pregătesc.

În acest cadru, era necesar să se stabilească în ce măsură muzica poate constitui o armă ideologică, astfel ca să poată contribui la educarea maselor. De aceea, se dorea găsirea modalității de a se determina dacă o creație este decadentă sau progresistă.

Uniunea sindicală cere componenților ei, deci *Societății Compozitorilor Români,* să organizeze ample dezbateri asupra acestor chestiuni ca și festivaluri artistice care să servească Frontul Democrat Popular, sprijinind ideologia progresistă. De asemenea, este necesar să se găsească drumul just spre însușirea unei concepții de gândire care trebuie să se alimenteze din învățătura marxist-leninistă. Creația muzicală se cere astfel îndrumată, încât reprezentanții ei să devină instrumente pozitive în lupta ce se duce între cele două lagăre.

Secretarul General A. Mendelsohn, în completare, afirmă că S.C.R. este un for de prezentare a intereselor materiale și culturale ale membrilor ei și că apare firesc ca, atunci când întreaga viață

Scanned with OKEN Scanner

socială a făcut o cotitură în mersul ei, Societatea să ia parte, analizând cauzele care au dus la această cotitură, şi să ajungă la ideea că trebuie să se alinieze la ideologia marxist-leninistă.

Cum până acum s-au făcut multe lucruri practice, se impune ca muzica să fie pusă în mod constant pe linia ideologiei. Deşi transpunerea noilor idei nu este uşoară, va trebui găsită calea pe care compozitorii s-o urmeze.

În numele Societăţii, Secretarul General şi-a luat angajamentul să meargă pe această linie şi să lichideze interesele contrare sporadice, care, eventual s-ar ivi.

Vasile Popovici solicită material de iniţiere pentru acei care nu sunt convinşi de noile realităţi. Era încredinţat că muzica vocală serveşte, în mai mare măsură, ideologia propusă, cea simfonică fiind mai abstractă şi adresându-se unui cerc mai restrâns de ascultători. Se cerea un contact mai strâns cu colegii din Uniunea Scriitorilor, spre a pune la dispoziţie compozitorilor material pentru prelucrare. Pentru a nu da curs tendinţei de discriminare a genurilor, A. Mendelsohn a demonstrat că nu numai muzica vocală poate servi cauza, ci şi muzica abstractă, instrumentală, ajutând la conturarea unei stări sufleteşti care face să se încline spre o poziţie sau alta, cea justă fiind cea progresistă.

Şi M. Vescan opinează că muzica trebuie să creeze stări sufleteşti care dispun de anumite efecte favorabile pentru finisarea unei concepţii şi atitudini artistice şi politice progresiste.

Potrivit lui N. Kirculescu, înclinaţia spre tristeţe în muzică poate duce la decadentism. Ca atare, a fost invitat ca într-o viitoare dezbatere să abordeze chestiunea stărilor sufleteşti create de diferitele forme muzicale.

În final, M. Vescan solicită colaborări pentru viitoarea revistă culturală U.S.A.S.Z. – *Flacăra,* plănuită să apară la începutul anului următor. Cerea chiar şi o subvenţie din partea S.C.R. pentru acest hebdomadar.

Mişu Iancu anunţă Comitetul că, în vederea înjghebării unei biblioteci a Societăţii, donează un număr de volume.

La ultima întrunire a Comitetului pe anul 1947, din 20 decembrie, prezidată de M. Jora, s-a înfăţişat M. Breslaşu, de asemeni, salutat cordial de către Secretarul General. S-au discutat probleme legate de serviciul de copiatură, pagina muzicală a Buletinului Ministerului Artelor, înfiinţarea unei biblioteci muzicale la acelaşi minister, propusă de C. Silvestri. A. Mendelsohn citeşte oferta venită de la librăria „Cartea Rusă" şi se hotărăşte efectuarea unui abonament la revista „*Sovetsckaia Muzîka*". S. Nadler simţea nevoia unor audiţii de muzică populară românească şi propune organizarea lor. Lui L. Klepper, care caligrafia exemplar, i se cere să-şi dea concursul la biroul de cartografiere. I. D. Chirescu aduce la cunoştinţă că s-a obţinut asistenţă medicală gratuită pentru membrii Societăţii.

S.C.R. – „CITADELĂ A SPIRITULUI REACŢIONAR"

Cenaclurile tinerilor compozitori funcţionau cu succes, dând apă la moara celor care vedeau dărâmate redutele vechii Societăţi. Se aflau în sectorul lui A. Mendelsohn, dar spiritul de iniţiativă şi organizarea îi reveneau lui S. Nadler. În primele s-au prezentat următoarele creaţii: St. Mangoianu – *Fantezie improvizatorică;* J. Mussafia – *Două piese pentru pian;* Egon Rodrique – *Trei schiţe româneşti;* A. Vieru – *Preludiu – Passacaglia – Toccata;* () Niculescu – *Capriciu;* Th. Grigoriu – *Bocet quasi improvisato.* Interpreţii erau I. Lăzărescu şi Mircea Săulescu.

Cenaclurile îi prilejuiesc cronicarului Mircea Brucăr să se lanseze în consideraţii asupra Societăţii, probabil să dezvăluie opinii auzite în cercurile în care circula: „... Odată cu dezvoltarea şi consolidarea tinerei noastre democraţii populare, o serie întreagă de citadele ale unui spirit reacţionar şi antiprogresist au fost dărâmate de suflul nou şi proaspăt ale unei viguroase spiritualităţi progresiste. Printre aceste citadele se număra şi Societatea Compozitorilor Români, în care nu se putea pătrunde decât la o vârstă în care talentul devenise fie rutinier, fie că nu mai prezenta nici un pericol pentru cei ce se cramponau de situaţii, de multe ori nemeritate.

Scanned with OKEN Scanner

Odată cu primenirea consiliului S.C.R., s-au încercat o serie de revizuiri ideologice şi organizatorice. Rezultatul acestora s-a concentrat şi în organizarea unor cenacluri muzicale în care tinerii compozitori autohtoni să prezinte în faţa confraţilor mai vârstnici sau de generaţie... rodul străduinţelor lor"[175].

Pentru o mai puternică integrare s-au organizat, prin colaborarea dintre S.C.R. şi U.S.A.S.Z., concerte cu lucrări originale. Pentru început, unul de autor – A. Mendelsohn, în care au putut fi audiate: *Passacaglia, Cinci piese pentru violoncel,* interpretate de R. Aldulescu; *Sonata pentru vioară şi pian,* cu B. Bernfeld şi J. Mussafia şi *12 Miniaturi pentru cvartet de coarde.*

1948

MIHAIL JORA NU CEDEAZĂ

Se înmulţesc semnele imixtiunii U.S.A.S.Z.-ului în treburile Societăţii. Astfel, invocându-se eliminarea suprapunerilor în manifestările artistice, printr-o adresă, Uniunea avertizează că cenaclurile, audiţiile vor trebui anunţate din timp forului tutelar.

Comitetul din 3 ianuarie 1948, prezidat de M. Jora, la care asista M. Vescan, a adoptat măsuri pentru diminuarea evaziunilor la plata drepturilor de autor, inventariindu-se scurgerile. Nu plăteau nici teatrele de revistă, ceea ce le aduce un avertisment. Cinematografele nu vor mai beneficia de anumite reduceri. Urma să se perceapă drepturi de la toate imprimările pe discuri şi nu se va mai permite ca teatrele C.G.M. să nu mai plătească. Toate aceste măsuri erau determinate de deficitul Societăţii, care ajunsese la 2.000.000 lei.

O animată discuţie a generat-o clarificarea problemei dacă Societatea poate sau nu să se pronunţe asupra ţinutei artistice a lucrării unui membru. S-au pronunţat pe această temă: M. Jora, A. Mendelsohn şi M. Vescan, ajungându-se la o concluzie afirmativă.

H. Jerea, plecată în străinătate, bănuim că în Uniunea Sovietică, a fost înlocuită în Comitet, pe timpul absenţei, cu S. Horceag. S-au primit noi membri activi: Emanoil Elenescu şi Corneliu Mereş.

Vicepreşedintele M. Jora era atent ca balanţa orientării Societăţii să nu se încline într-o anumită direcţie. Când A. Mendelsohn anunţă că s-au făcut două abonamente la „*Sovetskaia Muzîka*", M. Jora a propus ca Societatea să fie abonată şi la alte reviste, bunăoară *La Revue Musicale.* Comitetul şi-a însuşit recomandarea, dacă mai era posibil.

Un program de audiţii muzicale, organizat şi cu concursul *Arhivei de folclor,* prezintă S. Nadler, ceea ce s-a aprobat. Între conferenţiari figura şi Laszlo Szomogy, de la Budapesta.

M. Vescan nu ducea lipsă de idei, numai că ele nu se dovedeau prea inspirate. Mereu apare în postura de critic, sfătuitor şi agitator. Pornind de la sacrificiile statului care venea în ajutorul compozitorilor, crede că selecţionarea creaţiilor nu funcţiona bine. Ca atare, ar trebui găsită modalitatea prin care ar beneficia de avantajele creaţiei numai autorii care produc şi se menţin continuu în cadrul acestei profesiuni. Şi-au expus părerile: Jora, Andricu, Chirescu, arătând că nu s-au făcut trieri, selecţionări.

Cum s-a insistat că este nevoie de o filtrare a creaţiei, sub aspect artistic, s-a stabilit o comisie care va studia problema, alcătuită din vicepreşedinţi şi Secretarul General. S-a instituit şi o „Comisie pentru primiri"; în componenţa ei intrau V. Popovici, M. Iancu, şi P. Romnea. Era necesară exigenţa în analizarea cererilor, aspiranţii nu vor mai fi admişi decât dacă pot să-şi armonizeze şi să-şi scrie compoziţiile.

M. Vescan, după ce a făcut o prezentare a principiilor călăuzitoare ale muzicii româneşti, a cerut organizarea unei „Adunări Generale Extraordinare", în care să fie prelucrată Rezoluţia ultimului Congres U.S.A.S.Z., dată fiind însemnătatea pe care o reprezintă pentru cultura poporului. S-a fixat chiar şi data, 14 februarie 1948.

175. Brucăr, M. *Tineri compozitori români.* În: *Contemporanul,* I, 63, 5 decembrie 1947, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

Alexandru Pașcanu a fost primit membru activ. Deoarece A. Mendelsohn se afla într-o lungă călătorie în străinătate, în ședința Comitetului din 7 februarie 1948, prezidată de M. Jora, s-a decis ca funcția de Secretar General să o dețină, până la întoarcerea titularului, S. Nadler. Era de față și M. Vescan.

SYMPO, Societatea Compozitorilor Români de la Paris, care acționa pe lângă S.A.C.E.M., solicita material, partituri românești pentru propagandă. *Filarmonica* bucureșteană crede că Societatea ar trebui să acorde prime soliștilor instrumentiști, acelora care se remarcă în promovarea valorilor componistice indigene, ceea ce n-a fost agreat. Printr-o adresă, Comitetul dorea ca Ministerul Finanțelor să perceapă o cotă mai mică pentru Societate la impozitul global.

Stilul de lucru este criticat de M. Vescan. Comitetul se risipește excesiv în chestiuni minore, de amănunt. Nu se ghidează după un plan, actele înscrise pe ordinea de zi nu sunt cunoscute în prealabil de către membri. Pe secții de creații, activitatea este inexistentă. În consecință, recomandă Comitetului să se ocupe numai cu problemele de o deosebită însemnătate.

Evaluând anul muzical 1947, A. Vieru sublinia însemnătatea Congresului U.S.A.S.Z., „forul autorizat de îndrumare și organizare a vieții muzicale". Pe această linie, compozitorii erau sfătuiți „să-și mânuiască conștienți uneltele, alegând calea unei arte mai progresiste, ieșind din mlaștina dodecafonismului"[176].

Ideologul acelor timpuri, N. Moraru remarca noile creații ascultate, observând că numărul acestora e mic. Sesiza semnele înscrierii pe o axă progresistă: „Compozitorii au făcut însă pași serioși înainte în domeniul clarificărilor principiale și analize comune ale operelor". Evident, fraza nu spune nimic, excelând prin caracterul confuz și lipsit de sens. „Astfel, la Societatea Compozitorilor Români a luat ființă un cenaclu care dezbate toate compozițiile noi, contribuind la dezvoltarea, la cunoașterea tineretului și la adâncirea materialului prezentat"[177].

A. Mendelsohn, făcând o trecere în revistă a fenomenului componistic, semnalează „două poziții ideologice în muzică"...

Prima „a unei minorități prestigioase, care vrea să așeze muzica pe un piedestal dincolo de orice realitate...

Teza acestora... Muzica nu poate exprima idei și nici senzații. Procesul de creație este îndepărtat de viața subiectului, gratuit"...

La antipod se situează cealaltă direcție, conform căreia „conținutul ei reflectă nu numai o stare temperamentală a autorului, ci mai ales poziția sa în fața problemelor vieții, fie că această poziție este de evaluare, de acceptare resemnată, de oglindire obiectivă, de critică sau de întrezărire a unor soluții în dezvoltarea istorică a actualității"...

Mai departe, A. Mendelsohn cerea compozitorilor „să surprindă acele elemente care contribuie la progresul muzicii, să ajute la clarificarea pozițiilor, să introducă ... gândirea materialist dialectică".

Misiunea compozitorului era „să fie cântărețul omului nou; să dea omului încrederea în capacitatea lui de a schimba lumea veche; să dea cu toată tăria marea bătălie împotriva curentelor nesănătoase în artă"...[178]

ȚINTA TUTUROR ATACURILOR – MIHAIL JORA

Pe întreg parcursul anului 1948, vicepreședintele M. Jora a constituit ținta celor mai vehemente atacuri. De fapt, ele se reiau, se intensifică și vor continua și în 1949. A rezistat eroic pe baricadele *Societății Compozitorilor Români,* bucurându-se de autoritate în rândurile muzicienilor, căci i se recunoșteau clasa, măiestria, chiar și de către cei mai înverșunați adversari.

Pierde însă funcția de rector al *Academiei de Muzică*, deoarece, la o întrunire a Consiliului Profesorul, în împrejurările abolirii monarhiei, el fiind un credincios regalist, a cerut să se păstreze un minut de reculegere, gest de neiertat pentru autoritățile de atunci.

176. Vieru, A. *Anul muzical.* În: *Rampa,* 37, (Seria IV), 112, 4 ianuarie 1948, p. 1.
177. Moraru, N. *În prag de an nou.* În: *Flacăra,* I, 1, 4 ianuarie 1948, p. 1.
178. Mendelsohn, A. *Cele două poziții ideologice în muzică.* În: *Flacăra,* I, 1, 4 ianuarie 1948, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Momentul apare consemnat în *Studentul Român,* unde i se mai reproşează o serie de acte semnificative pentru conduita sa inflexibilă. „... A ţinut să-şi manifeste solidaritatea cu monarhia jefuitoare a Hohenzollernilor... Fostul moşier deposedat de reforma agrară"...

Se mai arăta că s-a opus Frontului Democrat Universitar. Şi-a exprimat nemulţumirea faţă de noua organizaţie studenţească U.N.S.R. Considera formele de organizare studenţeşti ca „inutile" şi „primejdioase". Nu a permis expunerea unei vitrine în Academie, trimisă de A.R.L.U.S. În schimb, agitaţiile P.N.Ţ. le privea cu simpatie. Se folosea şi de cursul de armonie pe care-l preda, pentru a lansa „afirmaţii reacţionare".

Desigur, schimbarea din funcţia de rector constituia un serios avertisment pentru vicepreşedintele *Societăţii Compozitorilor Români,* M. Jora. În acelaşi articol, avertismentul apărea categoric: „... Republica Populară Română nu se sperie de lătratul câinilor şi căţeluşilor reacţiunii. Au fost şi vor mai fi înlăturaţi toţi aceia care se împotrivesc drumului luminos pe care a apucat democraţia populară română"[179].

ADUNAREA GENERALĂ EXTRAORDINARĂ – FEBRUARIE 1948

Într-un asemenea climat ideologic, ofensiva pentru subordonarea Societăţii era în toi, dar nu atinge încă o cotă maximă. Se ducea, în toate împrejurările, în Societate, prin pârghiile U.S.A.S.Z., în presă, pe linie de partid şi de stat, prin instituţiile de cultură.

Se recunoştea pe faţă că din partea unor compozitori se întâmpină rezistenţă, că Societatea era o fortăreaţă reacţionară. Pentru lichidarea ei s-a gândit această Adunare Generală Extraordinară din 14 februarie 1948, la care însă cel vizat, vicepreşedintele M. Jora, n-a binevoit să fie prezent; ca de obicei, cunoştea încărcătura politică a ordinei de zi şi nu concepea să fie martor la asemenea tribulaţii.

Adunarea n-a putut începe la ora fixată, 16, ci mult mai târziu, fiind de faţă, printre alţii: I. Chirescu, A. Cosmovici, M. Daia, L. Feldman, D. Gheciu, S. Horceag, P. Jelescu, L. Klepper, H. Mălineanu, M. Mihăilescu-Toscani, S. Nadler, C. C. Nottara, V. Popovici, L. Profeta, M. Socor, I. Vasilescu, V. Gheorghiu, A. Paşcanu şi A. Vieru. Curios, absentau, în afara lui M. Jora, M. Andricu, I. Dumitrescu, Gh. Dumitrescu, T. Ciortea, M. Negrea, S. Drăgoi, Th. Rogalski, Z. Vancea. Asista o delegaţie muncitorească.

Rolul de prim violonist la această Adunare l-a deţinut Vasile Popovici, care a prezentat Rezoluţia Congresului U.S.A.S.Z. şi problemele creaţiei muzicale. Afirma că nu se concepe o creaţie în afara liniei ideologice. Cine susţine că nu face politică greşeşte, toţi oamenii fac politică... Îndeamnă compozitorii să se inspire din frământările actuale şi, în acest fel, să ajute la ridicarea maselor.

Mihai Daia, care deţinea postul de director al muzicii în Ministerul Artelor, critică Societatea deoarece nu lucra după un plan. A. Vieru observă că s-au realizat, în unele sectoare, lucrări destul de importante, însă pe teren pur muzical. Mai sunt multe de făcut pe linie de tipar, difuzare şi fixare a unui curent nou. S. Nadler era nemulţumit de slabul interes manifestat faţă de problemele deosebit de grave care se află în faţa creaţiei muzicale. Compozitorii nu trebuie să stea izolaţi, în afara prefacerilor sociale mari prin care se trecea. Instituţiile de cultură, oamenii muncii aşteaptă lucrări noi, material muzical." Avem datoria faţă de societate. Probabil, pe unii continuă să-i intereseze numai chestiunile materiale, drepturile de autor cu care fuseseră obişnuiţi înainte. Noul regim va schimba multe şi în acest sector. Muzica va trebui să-şi croiască un drum împletit cu noua ideologie".

Au luat cuvântul: muncitorul (?) Koch, I. U. Soricu, M. Mihăilescu-Toscani, C. C. Nottara, V. Popovici şi M. Vescan, care a ţinut un lung discurs, expunând linia ideologică pe care trebuie să se înscrie compozitorii... „Arta fără tendinţă nu are sens... În trecut masele erau adormite... Azi, lucrurile s-au schimbat. Compozitorii trebuie să trăiască în pas cu vremurile noi, într-o legătură strânsă cu oamenii muncii treziţi la o nouă viaţă"...

La temelia inspiraţiei componistice trebuie să se afle problemele vieţii noi, cultul folcloric. Propune ca, în acest cadru, creatorii să-şi ia angajamentul că vor scrie o muzică pentru popor.

179. Pascal, Cornelia. *A început curăţenia la Conservator.* În: *Studentul Român,* IV, 6, 27 ianuarie 1948, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

PREZENȚA LUI MIHAIL JORA ANIHILA COMANDAMENTELE POLITICE

M. Jora a participat la întrunirea Comitetului din 21 februarie 1948, la care a apărut și M. Vescan, astfel că se presupunea că va imprima lucrărilor o oarecare coloratură ideologică. Secretarul General supleant, S. Nadler (A. Mendelsohn vizita Bulgaria și Iugoslavia) a dat citire, conform obiceiului, procesului-verbal al Adunării Generale Extraordinare, punându-l în temă pe M. Jora cu cele discutate. Cu toate acestea, s-au abordat numai aspecte lucrative. După discuții purtate de M. Jora, D. Gheciu, M. Vescan, S. Nadler, s-a convenit să se renunțe la prezența prin procură ca și la categoriile de Adunare „ordinară" și „extraordinară". Termenul acceptat era de „Adunarea Compozitorilor". În acest fel, era altceva decât la sindicate. Evident, M. Jora și prin aceasta dorea să se distanțeze de limbajul de lemn al sindicatelor.

Un „plan de muncă" al Societății până la finele anului prezintă S. Nadler, dar se cere intensificarea activității Comitetului, organizarea de secții, cenacluri săptămânale, cu discuții pe marginea creațiilor noi ca și a articolelor apărute în *Flacăra,* audiții la *Arhiva de folclor.* Pentru strângerea legăturii cu masele, se prevedeau vizite în fabrici și pe șantiere, ceea ce ar fi de natură să ducă la apariția unor creații inspirate din realitatea cunoscută în mod nemijlocit. Societatea trebuia să fie mai integrată în structurile C.G.M. Era nevoie și de o revizie a membrilor. Drepturile de autor încă nu fuseseră reglementate.

S-a constituit o Comisie pentru muzica destinată copiilor, condusă de V. Popovici. D. Gheciu a informat despre acțiunea vizitării piețelor capitalei în compania primarului general C. Doncea, care invitase un grup de oameni de artă.

„COMISIILE DE SECTOARE" ÎȘI AFIRMĂ PREZENȚA

Muzica sovietică era modelul după care se orientau și compozitorii români. Evenimentele, articolele, creațiile sovietice se bucurau de mare atenție în cercurile muzicale. Nu este de mirare deci că *Rezoluția din 10 februarie 1948 a C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. în problemele muzicii* a generat interes, primul semnal fiind articolul lui A. Vieru: *Importanța istorică a unei rezoluții*[180]. Dar consecințele acestui document nu se vor lăsa multă vreme așteptate, declanșând multă vâlvă.

„Referenții" obișnuiau să prezinte rapoarte succinte în fața Comitetului. V. Popovici informează că a început să lucreze Comisia sectorului pentru copii, în alcătuirea lui Marcel Botez, L. Profeta, Edgar Cosma și Th. Grigoriu. S-au vizitat și Uzinele „Malaxa", unde s-a întâlnit pricepere pentru artă și o ridicată conștiință cetățenească. V. Popovici s-a convins că era mare lipsă de material muzical pentru formațiile muncitorești.

M. Jora încearcă să distragă atenția de la asemenea probleme, abordând relațiile cu S.A.C.E.M., care se cereau intensificate.

Activitatea comisiei corale o prezintă I. Chirescu, având în colectivul său pe Dumitru Botez, M. Negrea, V. Popovici și Constantin Palade. Și aici, preocuparea majoră era crearea de noi titluri muncitorești. M. Vescan amintește că se apropie alegerile și se simțea nevoie de cântece mobilizatoare.

Nu existau comisii pentru toate genurile de creație. S. Nadler propune constituirea uneia pentru muzica ușoară, care s-a și format din P. Romnea, N. Patrichi, N. Kirculescu, P. Andriesei și M. Iancu.

S. Nadler sugerează ca la cenaclurile care și-au dovedit utilitatea să participe nu numai tineretul. N. Kirculescu revine asupra problemelor cu care se confruntă compozitorii de muzică ușoară care nu au angajamente și propune să li se acorde salarii minime...

Au fost primiți în Societate Emil Riegler-Dinu și Marcela Constantinescu.

Activitatea comisiilor ar trebui mai larg cunoscută și, la cererea lui M. Socor, S. Nadler se obligă să se ocupe de aceasta, stându-i la dispoziție Radioul și revista *Flacăra.* Un succes notabil a fost considerat editarea primei broșuri cu coruri muncitorești.

180. În: *Rampa,* 37, (Seria IV), 121, 7 martie 1948, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Deoarece manifestările artistice nu dădeau rezultate materiale, A. Mendelsohn crede că ar trebui întreprins un studiu cu tema de ce publicul nu le frecventează? M. Socor îl liniștește, spunând că nici simfonicele orchestrei Radio nu se bucurau de afluența plătitorilor. Era o situație generală.

Pentru fixarea datei convocării Adunării Generale, după experiența avută în trecut, M. Jora recomandă consultarea U.S.A.S.Z.-ului.

CONCERTUL SOCIETĂȚII

La 14 aprilie 1948, în organizarea lui S. Nadler, a avut loc la sala „Dalles" un concert de cameră, apreciat pentru „semnele de înnoire" pe care le-a adus. S-a cântat: *4 Fabule pentru pian* de P. Constantinescu, cu Irina Lăzărescu; *Au Soir, pentru patru trompete* de G. Enescu, interpretate de un grup condus de Gh. Adamache; *Variațiuni pe o temă de Schumann* de M. Jora, tălmăcite de S. Atanasoff, destul de criticată, căci aparțineau vicepreședintelui neagreat de oficialități. În continuare, *Suita în stil românesc,* pentru violoncel și pian de A. Mendelsohn cu R. Aldulescu și C. Silvestri; *Două piese de concert* de C. Silvestri, la pian compozitorul; *Trio pentru oboi, clarinet și fagot* de M. Andricu și *Sonata pentru pian* de Virgil Gheorghiu.

În cronica sa, Nina Cassian conclude: „Societatea Compozitorilor Români are datoria să dea mai multe concerte pentru masele largi"[181]. Acest concert a avut mari consecințe, după cum se va vedea.

Se ridicau mereu probleme legate de posibilitatea folosirii unor spații de odihnă la munte și la mare. În Comitetul din 24 aprilie s-a hotărât să se intervină la Ministerul Artelor pentru a se obține vila „Cremer" de la Predeal, lăsată de familia defunctului compozitor pentru a beneficia de ea membrii Societății.

Revine în discuție statutul neclar al *Arhivei de folclor,* despre care se vehicula că ar putea fi înglobată în Institutul de stat care s-ar crea. M. Jora nici nu voia să audă că ar putea fi cedată, decât dacă i se păstrează titulatura: *Arhiva de folclor a S.C.R.* Dar A. Mendelsohn susține că o atare pretenție nu are șanse. Probabil, cunoștea ceva.

Deoarece se simțea nevoia îmbunătățirii muncii pe linie de cadre, sunt propuși compozitorii N. Buicliu și S. Horceag să răspundă. Fusese convocată Adunarea Generală, însă a trebuit amânată deoarece nu au răspuns decât 17 membri. Intrigat de receptarea defectuoasă a invitației, A. Mendelsohn recomandă măsuri, dar vicepreședintele îl potolește. De altfel, pentru serbarea de 1 Mai s-au primit 50 de invitații și D. Gheciu era îngrijorat că nu le va putea acoperi.

Compozitorul Pancio Vladigherov, care compusese pe melodii populare românești, a fost oaspetele Societății, aranjându-i-se și o întâlnire cu colegii români.

Trena cumpărarea partiturii operei *De la Matei cetire* de I. N. Otescu, reducția de pian, deoarece copiatorul Stenhemer din Craiova refuza s-o elibereze până când nu i se plătește suma cerută, apreciată drept exagerată de către M. Jora. S-a aprobat în cele din urmă suma, dar nu cea solicitată.

A. Mendelsohn, care avea acces la unele surse de informare ale partidului comunist, își exprimă temerea că trecutul concert al Societății nu a fost „reprezentativ pentru noua formă ce vrem să dăm muzicii românești". Ce însemna aceasta? Era un semnal? Într-adevăr.

„CONCERTUL S.C.R. ÎN LUMINA REZOLUȚIEI"

Era titlul unui articol semnat de Mauriciu Vescan, apărut în *Flacăra*[182], un material incendiar la adresa Societății, inaugurând o campanie din ce în ce mai virulentă, urmărind intimidarea compozitorilor, pentru a-i determina să se conformeze la normele neștiute de nimeni ale realismului socialist, ale muzicii angajante.

181. Cassian, N. *Cronica muzicală.* În: *Rampa,* 37 (IV), 127, 18 aprilie 1948, p. 2.
182. I, 19, 9 mai 1948, p. 11.

Scanned with OKEN Scanner

Pe scurt, ce susținea M. Vescan?

Pornind de la premisa că titlurile programate erau „repezentative ca valori de creație pe care le așteptăm", se ajunge la o concluzie negativă, căci... „inginerii sufletelor noastre" ... „nu și-au făcut datoria decât în foarte neînsemnată măsură".

Cauzele nu erau greu de sesizat, principalul vinovat fiind, desigur, M. Jora, care „a rămas la vechile obiceiuri apucate de la dușmanii noștri, cari i-au educat să stea deoparte de viața noastră".

... „Muzica nu este pentru oricine", spunea unul din rectorii din trecut ai Conservatorului. Sub semnul acesta s-a desfășurat educația muzicală a regimului burghezo-moșieresc. Credem că ar fi timpul să se termine cu această concepție reacționară"...

Camuflându-și propriile opinii prin sintagma „părerile sincere ale ascultătorilor, ale oamenilor muncii", M. Vescan supune unei critici acide fiecare compoziție din program, nesfiindu-se să-l atace chiar și pe George Enescu, fiind primul care o face, după plecarea Președintelui Societății din țară. Probabil că se primise semnalul verde și în acest caz, înțelegându-se că nu se va mai întoarce.

Relativ la cele *4 Fabule,* el laudă tema folclorică a celei de a doua, restul nefiind decât... „un fel de zăpăceală". *Au Soir (Seara)* lui G. Enescu, „liniștită, seacă, veridică, interesantă, dar rece". Despre *Variațiunile* lui M. Jora „Ce rost are tema lui Schumann în toate elucubrațiile acestea?". În *Suita* lui A. Mendelsohn nu a reperat decât „motive românești înăbușite din când în când de figuri constructiviste". Creația lui C. Silvestri îi apare „sterilă". În *Trio*-ul semnat de M. Andricu n-a sesizat decât „încercări goale". Iar *Sonata* lui V. Gheorghiu „nu spune nimic".

Concluzia lui M. Vescan era clară... „Nu mai scrieți pentru a vă întrece în originalitate", ci pentru a da glas vieții noi, clocotitoare.

Deloc întâmplător, atestând că era o campanie dirijată din sferele C.C.-ului, în aceeași zi, în *Rampa,* apare o cronică la acest concert, scrisă de Nina Cassian, în aceeași întunecoasă tonalitate[183]. Numai că era al doilea material iscălit de N. Cassian la același concert, primul fiind turnat în tonuri considerabil mai blânde. Acum însă acționau impulsuri superioare de partid.

„Creația muzicală, așa cum s-a prezentat la numitul concert, dovedește cât de puțin lămuriți sunt încă astăzi creatorii noștri, în privința atitudinii pe care arta lor trebuie s-o reflecte".

Scăparea din vedere a cronicarilor acestui concert era că titlurile înscrise în program nu erau noi, recente, decât într-o mică proporție. Atunci, ce li se poate reproșa? Că nu redau patosul vieții noi, pulsația șantierelor?

Caracterizările atribuite de N. Cassian erau extrem de tăioase. „... P. Constantinescu ne apare astăzi, cu toate necontestatele sale calități, rupt de realitate. Extraordinara sa însușire, monumentalul, grandiosul, care ar putea constitui o puternică grefă, pe teme actuale, a îmbrăcat unicul domeniu al temelor sancte, cu toate rătăcirile tehnice pe care le implică"....

Temperamentul lui C. Silvestri era calificat „fugos", iar arta sa, „la răscruce". M. Andricu nu era „reprezentativ pe plan național; prin felul cum recurge la materialul folcloric, deoarece ...a alterat acest tezaur imprimându-i un pitoresc sec".

Cel mai stigmatizat era și în această cronică, M. Jora, contestat nu atât pentru muzica sa, căci i se recunoștea poziția de lieder, ci pentru atitudinea politică: „Mihail Jora a deviat de la firescul măiestrit al *Privelиștilor Moldovenești* spre o poziție de zgârcit subiectivism care a luat când forme miniatural moderne, ca în *Joujoux pour ma dame,* când, acum în urmă, forme evazioniste, fantastice. Nimeni nu poate nega talentul sau competința lui M. Jora, nici locul pe care-l ocupă în compoziția românească, iar dacă astăzi arta sa ni-l arată depărtat de echilibrul sănătos al unor lucrări precedente, aceasta se datorește fără îndoială rezistenței fățișe de a se apropia de ideologia progresistă; chipul de azi al muzicii lui Mihail Jora exprimă atitudinea sa tot astfel cum aserțiunea că nu se poate codifica «progresist» sau «reacționar» conținutul unei opere muzicale, îi sugerează arta pe care o face".

În primul Comitet din luna mai s-a răsfrânt articolul lui M. Vescan care, la propunerea lui A. Mendelsohn trebuia discutat. Autorul se afla în sală și fusese salutat cu venerație de A. Mendelsohn. Mai înainte însă, simte nevoia să lămurească termenul de „ideologie"... „totalitatea ideilor ce le reprezintă un om într-o societate dată"... Fiecare om are ideologie... Intelectualitatea alege azi calea proletariatului. A ști să te ghidezi în momente de răscruce ca acesta înseamnă a privi prezentul prin prisma viitorului".

183. Cassian, N. *Pentru o muzică nouă.* În: *Rampa,* 37 (IV), 129, mai 1948, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Apar simptomatice pentru mentalitatea lui A. Mendelsohn demonstrațiile cu pretenție teoretizantă, trădând confuzii sub toate aspectele. Era speriat? Era presat? Era șantajat? Era sincer în naivitatea și tautologiile sale? Interogându-se în privința rolului intelectualului, A. Mendelsohn continuă: „În actuala revoluție ... care se desfășoară fără menajamente, rolul intelectualului este acela de fruntaș al proletariatului, rol pe care, dacă nu-l va înțelege, va pieri, creația lui fiind refuzată de aceia cărora ne adresăm".

Și Secretarul General își continuă peroraţia, care semăna mai curând cu o punere în gardă. Desigur, i se adresa lui M. Jora, prezent la lucrări. „... Uniunea Sindicatelor... îndeamnă compozitorii să apuce mâna întinsă, dându-vă un mijloc concret de a fi la curent cu ceea ce se cere de la artiști, aceasta era învățătura marxist-leninistă".

După această neobișnuită pledoarie, chiar din partea lui A. Mendelsohn, bun coleg și serios compozitor, a dat citire întregului articol din *Flacăra,* apreciindu-l drept dur, însă bine venit, ca o invitație la gândire și nu ca o jignire personală.

Dezbaterea a inaugurat-o N. Buicliu care, pornind de la Rezoluția sovietică, arată că un partid politic este preocupat de problemele artei, punând-o în slujba poporului. Face un succint istoric al evoluției muzicii, constatând că epoca modernă este similară cu epoca de înflorire a contrapunctului vocal, care anula conținutul muzical, ca și exprimarea sentimentelor. Situația se repetă în epoca modernă, în care goana după originalitate predomină. Rezoluția c.c. a partidului comunist îi apare ca o repetare, în decursul istoriei, a situației când, tot un for suprem, biserica, a luat o atitudine de împotrivire față de abuzurile în muzică, abuzurile de tehnicitate, cerând să se treacă la o muzică pe înțelesul tuturora. Partidul a intervenit în Uniunea Sovietică în același spirit, al simplificării. Expunerea sa fiind apreciată drept foarte interesantă, i s-a cerut de către A. Mendelsohn s-o scrie pentru a fi prezentată într-o Adunare Generală.

În ceea ce privește concertul, N. Buicliu emite părerea că programul putea fi mai bine alcătuit, cu alte titluri aparținând aceloraşi compozitori.

Și V. Popovici era de părere că articolul este oportun și îi aduce mulțumiri lui M. Vescan, căci sunt creații lipsite de orice ideologie, care fac ca muzica să nu țină seama de existența maselor. Și S. Horceag adresează mulțumiri lui M. Vescan pentru faptul că a avut curajul să-și spună deschis părerea despre respectivul concert.

Este bine de știut că articolul lui M. Vescan și întrunirea Comitetului urmau unei conferințe a lui Mihai Novicov, ținută la Teatrul Mic, pentru oamenii de artă, cu privire la noua orientare ideologică, pe larg oglindită în presă. D. Gheciu, fiind prezent la conferința lui M. Novicov, rezumă ideile receptate. În esență, sindicatele din Uniune erau aspru criticate deoarece au lucrat numai pe tărâm profesional, neglijând latura ideologică, care trebuie să preocupe pe toți creatorii. În noua societate pe care o făurește, socialistă, ideologia marxist-leninistă este cea care trebuie să-i anime pe toți oamenii de artă, reflectându-se în operele lor. Dar pentru aceasta era nevoie de a se ridica nivelul ideologic.

S. Nadler generalizează, problemele ridicate în articol nu trebuie restrânse la ultimul concert, putându-se referi la întregul front muzical. Misiunea compozitorului este ca limbajul prin care se adresează publicului, precum și ideile pe care le exprimă, să fie luate din realitatea oamenilor muncii. Împărtășește în totalitate opinia autorului articolului, în sensul că muzica concertului era complet neînțeleasă, căci el, de pildă, fiind educat în acest sens, înțelege muzica modernă, dar ea nu se adresează decât unui public anumit, cu pregătire în această direcție. „... Muzica, mai concret creația, se cere îndrumată pe calea unei ideologii care stă la baza acestei societăți".

Și I. Chirescu crede că muzica modernă se adresează unui cerc restrâns de specialiști. Bine venit, articolul apare ca un corectiv. A fost de bun augur și concertul, căci a dat naștere la discuții. Dintr-o asemenea experiență se va face lumină.

Rugat să-și spună părerea, C. Silvestri nu socotește articolul inoportun din punct de vedere general, al stimulării stilului în muzică, dar acuzarea lucrărilor în parte nu e justă, deoarece compozițiile audiate nu erau recente. Ca atare, un program alcătuit cu creații noi ar fi dat alte rezultate. Iată deci, cum C. Silvestri își afirmă integritatea morală, formulându-și părerile cu demnitate, neconjunctural.

M. Daia recomandă soluții de inițiere a compozitorilor prin conferințe, cursuri, care să le arate ceea ce trebuie să reprezinte muzica, căci majoritatea nu cunosc drumul pe care trebuie să-l apuce.

Secretarul General, încercând să tragă concluziile, califică articolul „prețios îndrumător", putându-se vedea cum educă U.S.A.S.Z-ul oamenii muncii și cum să se înfățișeze muzica noastră. În

Scanned with OKEN Scanner

ce privește *Rezoluția C.C.*, sovietică, ea trebuie adaptată condițiilor specifice de la noi... Ceea ce se cuvenea reținut era consultarea oamenilor muncii și contactul nemijlocit cu masele ascultătorilor.

Se referă la o expresie a lui D. Gheciu, subliniind că nu mai este de conceput să se compună muzică „neînțeleasă". Afirmă că nu împărtășește teza greșită a lui C. Silvestri că nereușita concertului se explică prin programarea unor titluri care nu sunt recente. Același lucru s-ar fi întâmplat și cu creații noi, nemaiexistând nici o scuză. Lui I. Chirescu îi răspunde că nu se poate alcătui un program în concordanță cu gustul publicului, deoarece o atare muzică încă n-a fost scrisă.

Dezbaterea s-a prelungit și în Comitetul din 10 mai 1948, când M. Andricu și C. Silvestri au trecut la contraatac, nelăsându-se împroșcați cu noroi. De data aceasta, M. Jora a preferat să rămână acasă, ceea ce însemna limpede că era de acord cu cele ce se discutau, cu ceea ce se spunea.

A deschis ședința, la care era din nou prezent, M. Vescan, S. Nadler citind fugitiv textul cu discuțiile zilei anterioare, pentru a avea un fir conducător.

Vicepreședintele M. Andricu a dezvăluit mecanismul alcătuirii programului concertului incriminat, asumându-și conceperea lui. Cred că nu se putea alcătui un program mai variat, remarcând că seara camerală s-a bucurat de succes la public. C. Silvestri și-a ales lucrarea pentru respectivul program, a apărut și în calitate de pianist, stârnind ropote de aplauze. Ca atare, sub acest aspect, al succesului, M. Andricu se afla în dezacord cu autorul articolului. De asemenea, nu toți compozitorii aleargă după originalitate. Nu împărtășea nici ideea de la sfârșitul articolului că, prin creațiile lor, respectivii autori se aseamănă... De altfel, aceasta se afla în flagrantă contrazicere cu presupusa goană după originalitate.

Văzându-se încolțit, M. Vescan dă înapoi, asemănarea lucrărilor viza numai faptul că nici una nu place publicului. M. Andricu nu se lasă. Dorește să fie lămurit dacă compozitorii trebuie să coboare la nivelul marelui public sau publicul ascultător se cuvine să-l urmeze pe compozitor, care are datoria să vehiculeze un limbaj cult, ridicat. În România era o cu totul altă situație în privința gustului muzical, decât în Rusia, țară de mare tradiție, unde există o școală puternică, în timp ce la noi școala muzicală este foarte tânără.

S. Horceag considera că nici nu avem o școală proprie, totul fiind importat de la diferite școli străine la care ne-am adăpat. În consecință, era cazul să se pună bazele unei școli românești, inspirate din folclor, din nevoile noastre.

Problema neînțelegerii muzicii, a muzicii neadecvată timpului, arată C. Silvestri, este grea și veșnic disputată. Bach, Mozart, Beethoven, născuți din rândurile burgheziei, dar cu tradiție muzicală, n-au reușit să dea contemporanilor o muzică pe placul poporului. După ani, totuși, s-a văzut că au compus pe limba poporului. Problema care se ridică este aceea a publicului, anume aceluia căruia trebuie să i se adreseze muzica. La ultimul simfonic al *Filarmonicii,* la care au participat muncitori manuali și muncitori intelectuali, pentru a face oarecum o experiență, ce muzică este agreată, s-a alcătuit un program variat cu muzică tehnică, zgomotoasă, dinamică, universală și românească. Curios, toate felurile de muzică oferită au plăcut. Cel mai mare succes l-a avut muzica românească... C. Silvestri aprecia că articolul a fost prea dur la adresa Societății.

Privind articolul din *Flacăra* în spiritul Rezoluției, N. Buicliu emite părerea că aceasta este cu atât mai aplicabilă la noi, cu cât suntem mai lipsiți de suportul pe care-l are școala rusă. Susține nefericita teză că în România abia se pune problema făuririi unei școli muzicale proprii, cu care nu ne vom putea plasa decât în epoca modernă, căci, altfel, ar echivala cu situarea în vid. Deci, va trebui să se realizeze o școală muzicală românească, cu piloni solizi, de alură clasică.

Vasile Popovici, dimpotrivă, opina că avem o școală cu care, la fel ca muzica din Uniunea Sovietică, am plonjat direct în epoca modernă. Răspunzându-i lui M. Andricu, spune că muzica trebuie scrisă pentru mase și acestea să-l urmeze pe compozitor. Artiștii au datoria să se încadreze în spiritul epocii pe care o trăiesc, însușindu-și teoria marxist-leninistă. ...Consideră că muzicienii, compozitorii nu dispun de spirit critic.

Luând cuvântul, M. Vescan, pentru a se apăra și a intimida, își declină calitatea de reprezentant al U.S.A.S.Z., nefiind prezent la întrunirea Comitetului în calitate de autor al articolului mult discutat... Conducerii Societății îi revine sarcina de a da o îndrumare muzicii românești, care este chemată să contribuie la realizarea progresului... În general, se neglija faptul că arta nu este o realitate în sine, fiind condiționată de progresul omenirii. „Nimeni nu-și pune problema ce înseamnă valoare artistică? O operă de artă are rostul să contribuie la dezvoltarea omenirii, să fie pusă în slujba poporului".

Scanned with OKEN Scanner

În acest spirit demagogic continuă... „În momentul în care compozitorul pierde contactul cu lupta poporului, el începe să vehiculeze un limbaj ce distruge sufletul omenesc“... Îndeamnă compozitorii să urmeze principiile Rezoluției și să ajungă în pas cu realizările compozitorilor sovietici, ... aplicând învățămintele la cerințele noastre.

Consideră discuțiile purtate ca foarte utile și continuă cu indicațiile... Era necesar un plan de lucru cu principalele orientări ale creației și se cerea inițierea membrilor Comitetului și a membrilor de rând în problemele marxism-leninismului. Afirmă că nu avem o școală muzicală, deoarece compozitorii nu au mers de mână cu poporul, pentru a-i face educație. Propune deplasarea compozitorilor pe șantierele de muncă voluntară, care constituie un embrion al formei pe care o va lua în viitor organizarea muncii în viața socialistă.

MIHAIL JORA CONSIDERĂ INUTILĂ „ÎNDRUMAREA IDEOLOGICĂ“

Perioada era una de intense frământări, datorită activiștilor de partid și sindicali veleitari, care inventau dezbateri, lansau campanii, teze, vehiculau noțiuni cărora nu le înțelegeau sensul. Decurge o perioadă de confuzie generală, o retorică de lemn agresivă.

Și mai conflictuală, mai tensionată a fost a treia întrunire a Comitetului, ținută în luna mai, la 15, cu participarea vicepreședintelui M. Jora, indezirabilul, pornit să nu mai rabde pseudoteoriile lui M. Vescan, acreditate de A. Mendelsohn.

Mai întâi, cine a participat de astă dată? M. Jora, M. Andricu, A. Mendelsohn, D. Gheciu, S. Horceag, V. Popovici, C. Silvestri, membri în Comitet, apoi, N. Buicliu, M. Ionescu, L. Klepper și, desigur, M. Vescan.

De data aceasta, M. Jora n-a mai cedat locul său, deschizând lucrările. Prima chestiune discutată, salutată cu entuziasm de întreaga asistență, era vestea înființării Editurii muzicale în cadrul E.S.P.L.A., Editurii de stat, de organizarea căreia ocupându-se Eugen Micu. Atât A. Mendelsohn cât și M. Jora au elogiat inițiativa, deși acesta observă că s-a pornit fără a avea o bază.

Luând cuvântul la principala problemă înscrisă pe ordinea de zi, A. Mendelsohn face un rezumat al discuțiilor din cele două întruniri anterioare, declanșate de articolul din *Flacăra*. Arătând că reflectarea mersului istoric în creație a fost însușită de vorbitori, de membrii Comitetului, cu excepția a doi, pe care nu i-a nominalizat, ...„cu o atitudine comodă, de acceptare formală, dar cu o atitudine principială de neacceptare, care nu este soluția pentru rezolvarea unei probleme“.

Apare limpede că cei vizați erau M. Andricu și C. Silvestri. Pe tema aceasta pornește o prelucrare, în sensul că găsește condamnabilă atitudinea duplicitară, preferând o poziție dârză, deschisă, sinceră. Duplicitatea era echivalată cu atitudinea încă neconturată, rezultat al luptei cu sine însuși. „Procesul de transformare se cere cultivat, și devine realizabil, dacă se observă cu atenție ce se întâmplă în jur, dacă se ia contact cu viața oamenilor care frământă problemele concrete de azi.“

Informează Comitetul că a doua zi va pleca la Praga, la Congresul compozitorilor din lumea întreagă, unde se vor ciocni două tendințe: cea a muzicii tehnice și cea a muzicii care exprimă o ideologie. Secretarul General declară că exprimă a doua tendință, a ideologiei marxist-leniniste. Va prezenta acolo situația încă neclară a muzicii românești, însă era încredințat că nivelul ideologic al compozitorilor români este ridicat, mai ridicat decât al compozitorilor din alte țări, care nu și-au pus încă problema ideologiei în artă.

Vorbitorul, sigur pe el, nu bănuia că poziția sa va fi contracarată de vicepreședintele M. Jora, care deținea poziția numărul unu în *Societatea Compozitorilor Români,* în acel moment. Va urma o confruntare neobișnuit de dramatică.

În mare vervă, M. Jora își exprimă deschis rezerva în privința rolului de îndrumător ce se caută a se imprima muzicii. Găsește inutile toate aceste discuții prelungite, purtate pe marginea articolului lui M. Vescan, fără a se aduce vreo lămurire cât de mică a problemei, deoarece, nimeni nu știe ce este aceea „muzică democratică“, pe linia ideologiei marxist-leniniste și ce este „muzica decadentă“.

Repetă că nu este lămurit, cum, de altfel, nici unul dintre membri compozitori nu a fost lămurit, ce este „muzica democratică“. Nu puteau fi convinși ceilalți compozitori de o situație pe care cei ce o susțin nu știu ce este și nu știu ce să ceară.

Scanned with OKEN Scanner

„În orice altă ramură a artei, arăta M. Jora, se va putea cere o îndrumare pe linia ideologiei marxist-leniniste, numai în muzică nu. Nu se poate impune compozitorului să nu scrie ceea ce simte, ci ceva ce simt alții, artistul fiind om liber, care are sufletul lui, ce-i aparține, nu i se poate impune o situație sau alta".

Intervenția lui M. Jora constituia o categorică negare, infirmare a întregii platforme ideologice construite în ultima vreme de către M. Vescan și A. Mendelsohn. În continuare, vicepreședintele afirma că nu este de acord cu tezele susținute de către A. Mendelsohn și nici nu va putea fi atâta timp cât nu va fi convins și lămurit ce este „muzica democratică".

D. Gheciu intervine pe un ton conciliant, considerând conflictul drept rezultat al unei neînțelegeri. După el, A. Mendelsohn nu a susținut că i se impune creatorului de către cineva un anume sentiment, ci necesitățile de ordin social o fac, masele populare impun acest lucru, căutând să fie susținute pe toate planurile. În actuala ordine se tinde ca muncitorimea să devină conducătoare. Astfel, artistul trebuie să creeze predispozițiile muncitorilor. Creatorul va compune nu ca o obligație, ci ca o înțelegere a acestei aderări. D. Gheciu credea că există o nelămurire în acest plan, anume, în ce măsură, altă muzică decât cea în legătură directă cu muncitorul, poate fi folositoare concepției.

Răspunzându-i lui M. Jora, A. Mendelsohn declară că îi acceptă critica, în sensul că întreaga teorie suferă de impreciziune, fiind fundamentată pe argumente extramuzicale, problemele nediscutându-se pe tărâm exclusiv muzical.

Și M. Vescan a luat cuvântul, perseverând în a se menține în hotarele dogmatismului vulgar. La întrebarea lui M. Jora, ce este ideologia în muzică, răspunde prin a arăta cum a ajuns la această teorie. *Rezoluția* bolșevică a apărut drept consecință a unui fenomen din muzica sovietică. La un moment dat, compozitorii sovietici nu reușeau să satisfacă cerințele publicului. Conducătorii, preocupați de satisfacerea maselor și-au pus întrebarea: ce s-a întâmplat cu compozitorii de s-a ajuns în această situație? „Este, spunea M. Vescan, o problemă muzicală, care s-a ridicat în fața conducătorilor maselor, care, fiind animați de teoria marxist-leninistă, au găsit rezolvarea problemei ca însăși ideologia.

Aproape aceeași situație s-a petrecut și la noi, publicul nefiind satisfăcut, s-au sesizat conducătorii vieții muzicale. Căci, publicul iubitor de muzică a fost acela care și-a manifestat nemulțumirea față de concertul *Societății Compozitorilor Români.* Dându-se rezolvare acestei situații, s-a ajuns la ideea de „muzică democratică" care este aceea care place, care antrenează publicul iubitor de muzică. Prin experiențe se poate constata care muzică place și care nu. Compozitorii nu vor putea satisface gustul publicului, dacă nu vor compune în spiritul vremii și nu vor putea compune în spiritul vremii, dacă nu vor cunoaște problemele maselor largi, ca apoi să redea ceea ce simt...

M. Jora obiectează la afirmația că muzica concertului Societății nu a plăcut publicului. M. Vescan, după părerea vicepreședintelui, a preluat părerea a trei, patru ascultători și nu a relatat că mai multe lucrări, bunăoară a lui C. Silvestri și a lui Valentin Gheorghiu, au plăcut în așa măsură că au fost bisate de mai multe ori. Deci, majoritatea din cei 600 ascultători au avut o părere diferită de a celor consultați de către M. Vescan. „Nu poate place unei întregi săli același titlu, desigur, apar păreri contrare, dar nicidecum nu se poate generaliza după cei câțiva"...

Muzica, mai spunea M. Jora, nu poate fi înțeleasă decât de către un anumit public, cu toate că este arta cea mai apropiată de firea omului. Sunt mai multe categorii de muzici, de la cântecul popular până la simfonie, aceasta din urmă neputând fi înțeleasă decât de către publicul format, nu și de către muncitorii care, neînțelegând-o, nu o pot critica. În nici un caz artistul nu trebuie să coboare la puterea de înțelegere a individului, ci acesta, prin cultură, va trebui ridicat la nivelul de percepere a muzicii culte. Dacă ultimul încearcă să coboare la înțelegerea muncitorului, nu mai este el însuși".

N. Buicliu anunță că încearcă să-și lămurească o problemă pe care și-a pus-o la apariția *Rezoluției* bolșevice. Constată că M. Jora a pus problema pe plan estetic, pe când V. Vescan pe plan social și se pare că aceste două noțiuni nu se ating. Se poate spune că o lucrare de artă neînțeleasă de toată lumea este de valoare? În realitate, ceea ce apare drept neînțelegerea marilor compozitori este o chestiune de ordin practic, căci atunci când mijloacele de difuzare a operelor erau foarte greoaie, apărea imposibil să se ia contact cu opera de artă, pe când acum, mijloacele de difuzare existente schimbă situația, astfel că problema contactului cu publicul nu se va mai pune. N. Buicliu mai arată că M. Jora e de acord cu ideea că o lucrare apare cu atât mai valoroasă cu cât se adresează mai multor auditori...

Scanned with OKEN Scanner

În replică, M. Jora era de acord cu educarea maselor, dar susține că nu se poate vorbi de o „muzică democratică" ori „muzică progresistă" și „muzică decadentă". Admite că numai muzica cu text poate ilustra viața muncitorilor și că această muzică este mai mult ascultată. Din nou cere explicații de cum trebuie să fie „muzica democratică" pentru ca să poată satisface cerințele actualei îndrumări.

Ora fiind înaintată, M. Vescan propune continuarea discuțiilor peste două săptămâni, când se obligă să facă o expunere în care să se găsească răspunsuri la întrebările lui Jora, „Domnului M. Jora".

Apare limpede că vicepreședintele a dejucat o anumită strategie, că a pus în dificultate pe reprezentanții ideologiei muncitorești. De altfel, M. Vescan nu a prezentat expunerea promisă.

Atacurile se țineau lanț în periodicele vremii, ațintind săgeți otrăvite pe adresa pozițiilor celor care nu se lăsau înduplecați de ideologia proletară. Bunăoară *Universalismul, boala copilăriei muzicii*, în care se înfiera „tehnica formalistă", bazată pe efecte sonore, după cum se putea vedea în compozițiile lui M. Jora, C. Silvestri, H. Jerea și S. Nadler... Acesta din urmă, ca și C. Silvestri, era acuzat de lipsa conținutului în partiturile lor, în timp ce L. Klepper manifestă ...„excesivă voluptate"[184].

La conferința Comitetului Central U.S.A.S.Z. s-a cerut mobilizarea tuturor forțelor pentru a se îndrepta arta înspre problemele societății românești. M. Vescan, care a luat cuvântul, a reproșat compozitorilor faptul că folosesc „limbajul dinainte de 23 August"[185].

PROBLEMELE EDITURII MUZICALE

S-a intrat în colimatorul problematicii curente, cu rapoartele referenților. De la muzica ușoară, E. Roman propune ca pe timpul mandatului, membrii comisiei să nu-și tipărească lucrările. Cum din comisie făceau parte cei mai valoroși creatori ai respectivului domeniu, M. Jora nu putea fi de acord, căci ar fi însemnat ca muzica ușoară să nu se recomande pe calea tiparului cu cele mai bune lucrări. Se admite doar ca discuțiile asupra compozițiilor să se facă în absența celui în cauză. Și S. Nadler împărtășește aceeași poziție, nu poate concepe ca membrii comisiilor să nu fie editați. Rolul lor fiind de îndrumători, trebuiau să ofere exemple, să-și afirme autoritatea și, prin ceea ce li se tipărea, ei dădeau, totodată, directive.

Societății i s-au rezervat locuri de odihnă în vile situate la Govora, Predeal și Sovata, cele mai bune fiind în această din urmă stațiune.

Abordându-se aspectele legate de Editura Muzicală, M. Jora și-a exprimat convingerea că nu va realiza nici un profit, astfel că statul ar trebui s-o subvenționeze. N. Kirculescu era convins că statul o va susține. S. Nadler presupune că partiturile de muzică ușoară ar aduce o oarecare compensație la pierderile cu muzica destinată orchestrei. Deoarece editura nu va avea partiturile, materialul muzical care să corespundă cerințelor noii îndrumări ideologice, Vicepreședintele M. Jora recomandă să se debuteze prin editarea creațiilor mai vechi, bune, „care nu au trebuință de ideologie", și care până în prezent nu au putut fi tipărite. Din capul locului s-a stabilit că numai membrii Societății vor avea acces la tipar prin Editură.

Confederația Generală a Muncii și-a anunțat disponibilitatea să susțină perceperea drepturilor de autor, fapt pentru care M. Jora propune să i se aducă mulțumirile compozitorilor.

Ion Vintilă a fost primit în Societate la 5 iunie 1948.

A. Mendelsohn are o idee inspirată când susține ca, în viitor, pentru ca lucrările Comitetului să nu apară împovărate de prea multe probleme, aspectele ideologice să fie transferate cenaclurilor. Adeseori, în cenacluri se ocupa timpul cu prelucrarea unor articole de fond, cu caracter politic, dar, mai ales, materialele cu iz ideologic, orientativ, interpretate ca îndreptare în activitate curentă de creație. Frecvente deveniseră vizitele pe șantiere și uzine, latură de care se ocupa Savel Horceag.

184. În: *Rampa, 37, (IV), 130, 16 mai 1948, p. 2.*
185. * * * *Să îndreptăm arta spre problemele esențiale ale societății românești.* În: *Flacăra*, I, 22, 30 mai 1948, p. 8

Scanned with OKEN Scanner

„INGINERI AI SUFLETULUI"

Într-o lungă informare cu conotații ideologice, A. Mendelsohn vorbește Comitetului despre Congresul desfășurat la Praga, la care a participat ca delegat, tema dezbătută aflându-se sub genericul: încotro merge muzica?

S-a arătat că arta sunetelor este factor de apropiere între popoare. S-a discutat și spinoasa chestiune a compozitorilor moderni Stravinski, Schönberg și Haba. A reieșit că A. Schönberg este o figură mare în muzica contemporană, reprezentând apusul unei clase, ca și prăbușirea muzicii secolului XX, al cărei apogeu l-a marcat.

Lui I. Stravinski i s-a negat apartenența la o anumită cultură muzicală. Chiar și talentul i s-a pus la îndoială. Prin catolicul Paul Claudel își asumă tot felul de platoșe și refugii...

Alois Haba se făcea vinovat de propagarea unui sistem pe care îl credea apropiat de natură. Eroarea lui consta în aceea că aplica sistemul sferturilor de ton și unor instrumente care nu sunt în stare să-l redea, precum pianul, clavecinul și oboiul.

Informarea Secretarului General n-a prea impresionat...

La 19 iunie s-au primit mai mulți membri aderenți: A. Giroveanu, Gh. Deriețeanu, Florin Comișel. De asemenea și membri activi: M. Eisicovits, C. Palade și Pascal Bentoiu.

S-a ținut și Adunarea Generală, A. Mendelsohn analizând sumar unele aspecte de creație, însă în dezbatere au predominat chestiunile practice și nu teoretice.

Avalanșa ședințelor la diferite niveluri era sufocantă. Au avut loc și lucrările Consiliului U.S.A.S.Z., cu participarea unui mare grup de muzicieni, M. Vescan, C. Silvestri, H. Brauner, A. Mendelsohn, C. Bugeanu, Gabriela Deleanu, Z. Vancea și A. Vieru. Deviza sub care s-a desfășurat era: „Să fim ingineri ai sufletului".

În cuvântarea rostită cu acest prilej, A. Mendelsohn a încercat să clarifice ideea de libertate. După părerea sa, compozitorii se află după un șoc provocat de „Rezoluția" bolșevică din februarie, conducând la convingerea împărtășită de către mulți că ...„nu se mai poate compune azi după cum ni se năzare. Situația compozitorului era aceea a unui om care a primit un duș rece și care nu s-a dezmeticit încă".

Era citată Ana Pauker prin jocul de cuvinte: creatorii trebuie ...„să învețe multe și, mai ales, să se dezvețe de multe".

Din când în când, se lansa și câte o amenințare: „... cine nu vrea, va pieri în această bătălie a progresului" ...A mai spus că, la recenta Adunare Generală a *Societății Compozitorilor Români,* a analizat cum trebuie făcut pasul, ...„de la gândirea de laborator, la creația inspirată de șantierele muncii"[186].

La întrunirea *Consiliului Suprem al Literaturii Dramatice și Creației Muzicale,* Nicolae Moraru a mai acordat un număr, în calitatea sa nouă de secretar general al Ministerului Artelor și Informațiilor. Referindu-se la muzică, a pus întrebarea „...în ce măsură compozitorii s-au străduit să oglindească transformările survenite în țara noastră?"

Apoi, era criticată alunecarea în direcția formalismului și decadentismului... „Când se va renunța la finețurile și dichisurile formaliste, când compozitorii se vor inspira din folclorul nostru și din muzica clasică, atunci temele noi vor putea fi atacate cu succes"[187].

Atacurile la adresa Societății și a lui M. Jora veneau în rafale. Tot *Flacăra* inserează un articol nesemnat, pornindu-se de la dezbaterea de la S.C.R., făcându-se referiri la pretinsul eșec al lui M. Jora cu ultimul său balet. Se recomanda exemplul compozitorilor sovietici care, după „Rezoluția" din februarie, s-au dat pe brazdă[188].

Diamandi Gheciu a deținut, pe timpul vacanței de vară, funcția de Secretar General supleant.

Comitetul s-a întrunit la 9 septembrie 1948, întrunirile fiind săptămânale. Vicepreședintele M. Jora l-a invitat pe D. Gheciu să informeze asupra problemelor ultimei perioade. Realizarea marcantă era Adunarea Generală cu ocazia zilei de 23 August, în care s-a vorbit despre „actul eliberării".

Din nou se ivesc nereguli în achitarea drepturilor de autor, A.R.L.U.S. făcându-se vinovat, invocând că manifestările pe care le patronează nu au scop lucrativ. După insistente demersuri, s-a învoit să contribuie cu o sumă globală, 30 000 lei anual.

---

186. Mendelsohn, A. *Problemele creației muzicale.* În: *Flacăra,* I, 26, 27 iunie 1948, p. 1.

187. * * * *Lucrările Consiliului Suprem al Literaturii Dramatice și Creației Muzicale.* În: *Flacăra,* I, 28, 11 iulie 1948, p. 1.

188. Vescan, M. *Învățămintele unei dezbateri.* În: *Flacăra,* I, 26, 27 iunie 1948, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Referenţii şi-au expus preocupările: I. Chirescu, S. Nadler, M. Iancu. A. Mendelsohn s-a declarat de acord cu severa critică administrată Societăţii de către lucrătorii U.S.A.S.Z., deoarece munca sindicală de aici nu corespunde integrării compozitorilor în noua concepţie care conduce ţara. Se aprecia de către Secretarul General că ...„nu s-a înfruntat vechea concepţie care predomina până acuma", drept pentru care, îşi invita colegii ...„să-şi revizuiască activitatea sindicală". Pe viitor, de această muncă se va ocupa N. Buicliu, care va ţine legătura şi cu presa, pentru ca munca Societăţii să fie mai bine surprinsă şi adusă la cunoştinţa publicului.

M. Jora era dezgustat de ceea ce se petrecea în Societate şi a lăsat să se înţeleagă că nu va mai accepta, la viitoarele alegeri, un post în Comitet.

Noi primiri. La 9 septembrie, membrii activi: Mauriciu Vescan şi Victor Iusceanu. Noru Demetriad, aderent.

NEACCEPTÂND POLITIZAREA SOCIETĂŢII, MIHAIL JORA ERA DISPUS SĂ DEMISIONEZE

Conflictul dintre membrii Comitetului se acutizează şi se revarsă la 16 septembrie 1948, când A. Mendelsohn supune unei aspre critici activitatea depusă. Obiectivele Societăţii nu s-au îndeplinit, adică stimularea creaţiei pe făgaş nou şi integrarea deplină în obiectivele mişcării sindicale. Progresele făcute sunt mult prea modeste. Însăşi agenda Comitetului nu a avut un conţinut, el există mai mult formal. Referenţii nu au avut iniţiativă, nu au colaborat. Cei care au muncit şi-au irosit forţele din cauza imobilismului celorlalţi. S-a încercat obţinerea colaborării membrilor, însă şedinţele organizate în acest scop n-au dus la rezultatul propus.

Nu s-a prelucrat adânc „Rezoluţia" din februarie, compozitorii n-au fost iniţiaţi destul în problemele ideologiei marxist-leniniste. Nesatisfăcător s-a dovedit şi sprijinul dat de către compozitorii vârstnici celor tineri.

„Dominaţi de vechea concepţie, duşmănoasă clasei muncitoare, unii au încetat să mai lucreze, ducând la lipsă de activitate. Între aceşti duşmani ai regimului nostru sunt creatori de mare valoare profesională, dar sunt condamnaţi să piară chiar pe linie profesională, continuând cu această atitudine de închidere în sine".

După acest neobişnuit de critic cuvânt, chiar ameninţător, şi presupunem că M. Jora se simţea vizat în mod direct, au urmat discuţii, cam tot în această tonalitate, ceea ce înseamnă că ofensiva era regizată. D. Gheciu, după ce a dat dreptate Secretarului General, cere să se treacă la acţiuni concrete. Apare limpede că Societatea trebuie să se înscrie în şuvoiul unic, acela al mersului spre progres. V. Popovici învinovăţeşte Comitetul de delăsare de muncă. Nu toţi membrii săi sunt convinşi să lucreze în spiritul ideologiei clasei muncitoare, în spiritul partidului comunist. Propune nici mai mult, nici mai puţin decât o remaniere a Comitetului, rămânând numai aceia care înţeleg să lucreze în spiritul ideologiei clasei muncitoare.

S. Nadler observă că s-a imprimat un aspect nou Societăţii, reuşind să se schimbe unele lucruri. Chiar în cadrul Comitetului unii membri au activat mult, alţii însă mai puţin. Nereuşitele se explică prin faptul că nu s-a lucrat în colectiv. Arată că a existat un plan şi că s-a ţinut cont de indicaţiile U.S.A.S.Z. Crede că se impune un contact mai strâns între membri. Propune să se coopteze noi compozitori în Comitet, dornici să lucreze. Mai mult, cere o revizuire a tuturor celor care deţin calitatea de membru. De asemenea, consideră necesar să se asigure condiţii materiale optime compozitorilor, pentru a nu fi siliţi să facă alte treburi. Recomandă crearea unui club. Era convins de necesitatea creării unei comisii pentru activitatea sindicală, cu rolul de a lămuri compozitorii.

S. Horceag opinează că îndrumările sindicale primite nu au ajuns să fie transpuse în practică decât într-o prea mică măsură. Simţindu-se vizat că nu a lucrat, E. Roman arată că şi-a canalizat energiile spre comisia de muzică uşoară. El face referire la un articol semnat de Anatol Vieru, în care se abordează aspectele editării partiturilor muzicale, textele făcând obiectul remarcilor şi nicidecum muzica[189]. Şi Mişu Iancu se opreşte la acelaşi articol, arătând că el priveşte mai mult comisia de lectură a Ministerului, care se ocupă de muzica uşoară. Şi H. Jerea supune atenţiei chestiuni mai puţin izbutite ale muncii Societăţii.

189. Vieru, A. *Activitatea editurilor muzicale*. În: *Flacăra*, I, 37, 12 septembrie 1948, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Solicitat să-şi spună părerea despre activitatea Comitetului, M. Jora se referă, pentru început, la aluziile transparente ale lui S. Nadler şi V. Popovici „de a se pune în afară toţi acei membri care nu înţeleg să activeze pe o anumită linie şi, ca atare, este gata în orice moment să-şi prezinte demisia".

El aminteşte că la ultima întrunire a Comitetului a comunicat că la viitoarea Adunare Generală roagă să i se facă cinstea de a nu mai fi ales în comitet, deoarece nu doreşte ca prin atitudinea sa de necolaborare din punct de vedere organizatoric să stinghereasca activitatea întregului comitet. Dacă acum este vorba de a se rămâne pe loc, roagă pe d-l Secretar (A. Mendelsohn n.n.) să ia notă de demisia sa, neputându-se, în orice caz ,alipi la unele păreri ale noului comitet, care sunt în afara muzicii. El nu acceptă să se supună directivelor forurilor superioare care cer realizări pe care nu le va putea duce la bun sfârşit nici un comitet în viitor."

Amintind că nu mai are nimic de adăugat, Andricu ţine să-şi facă cunoscută părerea în problema demascării lui Jora, apreciind că nu se poate renunţa cu uşurinţă la capacitatea sa, în calitate de muzician, profesor şi om. Această hotărâre trebuie cântărită foarte bine.

Adresându-se lui Jora, S. Nadler socoteşte că acesta nu a încercat să se lămurească asupra naturii problemelor pe care noul comitet urmează să le rezolve. Oricum, un individ, un membru nu se poate izola de Societate, chiar muzicant fiind, el trebuie să se încadreze într-o concepţie generală de viaţă.

În încheiere, A. Mendelsohn l-a asigurat pe Jora că, deocamdată, nu era vorba de eliminări în sânul Comitetului, ci, în viitor, în cazul în care nu se vor aduce la îndeplinire noile însărcinări ce decurg de azi înainte...

S-au format două comisii, prima, pentru elaborarea planului de lucru (S. Nadler, N. Buicliu, A. Mendelsohn) şi a doua, pentru întocmirea proiectului noului statut al Societăţii (D. Gheciu, H. Jerea şi A. Mendelsohn).

Apare limpede faptul că Jora era tot mai izolat, că nu mai era susţinut ca înainte de către colegi, că era considerat un duşman al noii orânduiri, indizerabil, şi că se pregătea eliminarea sa din Comitet. Declaraţiile sale neconformiste, sincere, prin care nega aderenţa la muzica noilor comandamente politice. Opiniile sale tranşante şi categorice, necircumstanţiale, îl plasau într-o poziţie din care putea fi şi arestat. Evident, M. Jora apărea drept o personalitate atât de marcantă pentru cultura muzicală, încât nu se putea atinge nimeni de el. Nimeni, deocamdată, nu avea curajul să-l înlăture. Şi cu toate acestea, decizia înlăturării, luată sigur, nu era decât amânată.

REORGANIZĂRI

Mai încrezător în poziţia deţinută, A. Mendelsohn, în Comitetul din 30 septembrie 1948, la care participă şi Jora, accentuează orientarea nouă şi propune o schemă organizatorică. După ce S. Nadler prezintă planul de muncă al Comitetului, în care erau compartimentate sectoarele: organizatoric, cadre, cultural şi producţia artistică, Secretarul General insistă asupra rostului Societăţii. Principala ei menire, în ansamblul misiunilor oamenilor muncii, era să facă muzică, iar aceasta să creeze condiţiile necesare, în plan interior, pentru ridicarea producţiei muzicale. Discuţiile nu au un caracter divergent, împletindu-se pe teme privind activitatea de creaţie.

A. Mendelsohn face propuneri pentru „responsabili", deci, renunţă la termenul cerut de M. Jora, cel de „refernţi": S. Horceag – organizatoric, H. Jerea – cadre, N. Buicliu – cultural, S. Nadler – producţia artistică şi D. Gheciu – economic. A. Mendelsohn răspunde de „biroul" Comitetului, termen inedit în nomenclatorul Societăţii. Erau reconfirmaţi vicepreşedinţii M. Jora şi M. Andricu, ca şi Secretarul General, A. Mendelsohn. În această configuraţie, trebuie reţinută ascensiunea Hildei Jerea.

Trecându-se la aspectele curente, s-a respins cererea Editurii de stat ca Societatea să cumpere partiturile membrilor.

Din nou discuţiile s-au întors la problemele organizatorice, observându-se că „resortul de femei" nu-şi avea rostul, datorită numărului mic de compozitoare. În privinţa resortului cadre, s-a convenit că ar fi oportună constituirea unei comisii în care au intrat: A. Vieru, F. Comişel, Z. Vancea şi A. Mendelsohn.

Scanned with OKEN Scanner

De obicei lucrările Comitetului decurgeau în mod stereotip; responsabilii prezentau rapoarte şi rar intervenea o schimbare. V. Popovici reia propunerea înfiinţării unei biblioteci muzicale...

Din partea U.S.A.S.Z. participă, mai nou, Cerna Cernina, care laudă felul cum decurgeau acum lucrările în Comitet. Publică chiar un articol în *Flacăra,* în care se putea citi: „La S.C.R. s-au obţinut de asemenea fapte pozitive care-i rup din starea de confuzie organizatorică de până acum". Lucrurile însă nu erau întru totul satisfăcătoare, deoarece „sunt şi membri în comitet care, acţionând, dăunează bunului mers al societăţii, care au o atitudine contrarie clasei muncitoare, care frânează şi acum avântul şi dragostea de muncă a celorlalţi, nu văd şi nu simt că iureşul nestăvilit al maselor dornice de viaţă nouă a cuprins şi pe membrii Societăţii compozitorilor. Aşa de exemplu, M. Jora spune în plină şedinţă că «munca în colectiv este de a pune pe alţii să alerge»... Şi aceasta ca o replică afirmaţiilor unui tovarăş care scotea în evidenţă tocmai avantajele metodei de muncă în colectiv. Probabil M. Jora îşi aminteşte prea des de timpurile când numai «unii» conduceau şi majoritatea alergau. Sperăm că spiritul sănătos, pătruns în Societatea Compozitorilor Români, va pune în curând ordine şi în această privinţă"[190].

Criticile nu mai conteneau. Apar rar şi laude, mai ales la adresa cenaclurilor, unde „glasurile au devenit mai multe şi mai puternice, argumentaţia mai solidă, odată cu ajutorul de mare preţ căpătat prin Rezoluţia C.C. al P.C.(b) al U.R.S.S. privitoare la problemele de muzică..."

Se infiltrau mereu săgeţi, spre exemplu, Societatea „... e pe un drum sănătos, dar mai păstrează elemente formaliste"...

A. Mendelsohn apare şi în postură de ideolog strateg, semnând articole de orientare ideologică. În *Contribuţia lui A. A. Jdanov la lămurirea problemelor creaţiei muzicale* se referea, între altele, la nefasta influenţă a Hohenzollernilor, la primejdia alunecării în universalism, sesizată la generaţia lui George Enescu, închistarea în teme anacronice. Concluzia acestui material era: „ceea ce se potriveşte compozitorilor sovietici se potriveşte şi compozitorilor noştri"[191].

ADUNAREA GENERALĂ – OCTOMBRIE 1948

M. Jora a prezidat lucrările Adunării generale din 27 octombrie 1948, care avea patru puncte înscrise pe ordinea de zi: expunerea despre întrecerea în cinstea zilei de 7 noiembrie (C. Cerna), prezentarea planului de muncă până la sfârşitul anului, întrebări şi răspunsuri şi citirea telegramei către O.N.U.

În planul de muncă lecturat de A. Mendelsohn figurau şi acţiuni pentru „gazeta de perete", articole cu titluri semnificative... ...„*Rezoluţia* din februarie şi muzica românească", „Contribuţia lui A. A. Jdanov la problemele muzicii", „Reflectarea în muzică a revoluţiei socialiste şi a problemelor înaintate", „Muzica – uriaş factor de popularizare a ideilor clasei muncitoare". Se păstra şi rubrica permanentă cu genericul „Lozinci din cartea *Lenin despre artă*".

Planul prevedea că, în cadrul cenaclurilor, se va întreţine o atmosferă justă, prin discuţii orientate spre următoarele obiective: *Lichidarea rămăşiţelor burgheze, Ridicarea conştiinţei de clasă, Lupta împotriva ideologiei decadente, Cunoaşterea şi popularizarea operelor sovietice.*

La discuţii a fost propusă editarea unui „Buletin intern" de întocmirea căruia s-a ocupat N. Buicliu.

Arareori mai intrau în atenţie problemele drepturilor de autor, mai ales că încasările decurgeau relativ satisfăcător.

O metodă tipică pentru mentalitatea proprie acelei perioade era realizarea de „întreceri-model" şi se obişnuia „provocarea" unor colegi. Astfel, V. Popovici l-a provocat la întrecere pe N. Buicliu. Arbitru a acceptat să fie S. Nadler.

190. Cerna, Cernina. *Din viaţa U.S.A.S.Z Pe marginea a două şedinţe de comitet.* În: *Flacăra,* I, 41, 10 octombrie 1948, p. 2.

191. În: *Flacăra,* I, 41, 10 octombrie 1948, p. 1 şi 3.

Scanned with OKEN Scanner

Obiectul întrunirii Comitetului din 24 noiembrie 1948 l-a constituit colaborarea cu factorii decizionali din armata care avea mare nevoie de cântece noi. Era prezent colonelul Sașa Pană.

Se țineau periodic „ședințe de birou" la care participau vicepreședinții, Secretarul General și responsabilii sectoarelor. Lucrările Comitetului erau conduse de A. Mendelsohn, ascultându-se rapoartele pe resoarte. H. Jerea arăta drept o mare realizare inaugurarea „Cursului de folclor" la care se înscriseseră 52 de compozitori.

La discutarea indemnizațiilor pentru membrii biroului, M. Jora s-a opus susținând că „... cine este convins de necesitatea acestei munci, să o facă fără să i se dea nimic".

O lojă permanentă se afla la dispoziția Societății la *Ateneul Român,* pusă la dispoziție de direcția *Filarmonicii.*

S-a făcut o evidență a compozitorilor fără locuință, cu locuință necorespunzătoare, ca și a noilor membri cărora li s-au rechiziționat clădiri și apartamente.

Vicepreședintele nu abdica de la comportamentul care-i era atât de caracteristic. Într-o ședință în care se prezentau rapoarte pe sectoare, M. Jora l-a întrerupt pe N. Buicliu, care nu mai termina, cerându-i să fie mai scurt.

Se organizau și „ședințe plenare" la care erau invitați să participe toți membrii. La 20 decembrie, M. Jora a prezidat o asemenea „plenară", în care H. Jerea a prezentat realizările în cinstea zilei de 7 noiembrie, citind și o listă cu evidențiații. M. Vescan observă că din listă lipseau cu desăvârșire membrii Comitetului. Ca atare, recomandă celor din înaltul for de conducere să aprofundeze sensul mobilizator al întrecerilor în cinstea lui 7 noiembrie, dar nu la modul general, ci din convingere, pentru că această autodepășire se face pentru construirea socialismului. „... Lenin, spunea M. Vescan, îi consideră pe artiști ingineri ai sufletelor, de aceea ei au sarcina de a crea oameni noi, cu spirit nou".

De la următoarea „ședință plenară" vicepreședintele M. Jora a lipsit, și nu întâmplător. Era ziua de 30 decembrie, când se aniversa primul an de la căderea monarhiei și proclamarea republicii. Despre însemnătatea respectivei zile a vorbit A. Mendelsohn: „Poporul era folosit ca ambiție a unei clici de stăpânitori. În fruntea acestei clici era familia rău famată a Hohenzollernilor, regi nătângi și debili mintal. Cu aceasta ne-a fericit burghezia liberală"...

A. Mendelsohn ataca mereu problema împânzirii țării de către Carol I cu șefi de muzică germani, prezentând-o ca pe o mare nenorocire, și nu ca pe un aport pozitiv la emanciparea artei muzicale. După ce face o trecere în revistă a evenimentelor politice din ultima perioadă, Secretarul General constată că spiritul ideologic adus de către compozitori este foarte redus, ceea ce-l determină să ceară ca pe viitor aceste lipsuri să fie remediate. „Din septembrie, odată cu ajutorul dat de partid, totul merge mai bine în Societate"... Cere extinderea studiului marxism-leninismului... Era necesară lichidarea subiectivismului. În final, citește din *Scânteia* lista laureaților Premiului pentru artă...

În spusele lui A. Mendelsohn se recunoaște faptul că întrunirea Comitetului din septembrie, unde M. Jora a fost foarte aspru criticat, punându-se în discuție rămânerea sa în funcția de vicepreședinte – de fapt, deținătorul postului de lieder al Societății, căci Președintele George Enescu se afla peste hotare – a avut regia semnată de partidul comunist.

S. Nadler și-a luat angajamentul să compună lucrări cât mai bune și formulează apelul ca toți membrii să frecventeze cenaclurile.

Gh. Derieteanu recomandă să se scrie pentru echipele artistice de amatori care împânzeau țara. La rândul său, I. Borgovan își manifestă bucuria pentru tot ce a auzit, anunțându-și dorința de a se înscrie la cercul de studiu al marxism-leninismului.

CENACLURILE

Dacă ar fi să determinăm profilul cenaclurilor, atunci ne-am afla într-o delicată situație, deoarece nu-l aveau. Erau eteroclite: conferințe, prezentări de creații, discuții, prelucrări de articole, audiții, concerte.

Organizate de S. Nadler, cenaclurile se desfășurau săptămânal. Primul cenaclu a avut loc la 20 septembrie 1948 și a prilejuit audierea piesei lui L. Feldman, *8 impresiuni pentru pian.* Erau prelucrări de melodii populare, chiar și prelucrări de Kiriac. M. Jora observă că ele nu se adresează copiilor și că nici armonizarea lui D. G. Kiriac n-a fost simplă și nici a lui Bartók – antipodul

Scanned with OKEN Scanner

complicat al armoniei populare. Au mai vorbit: T. Alexandru, R. Negreanu, N. Cassian, Z. Vancea şi N. Buicliu care găsea o oarecare monotonie în expresia lor.

S-au mai audiat atunci *Suita pentru pian* de S. Rapp, despre care M. Jora a spus că vădeşte un stil perimat, şi *Sonata pentru pian* de Tudor Ciortea, interpretă I. Lăzărescu.

Un animat cenaclu, cel de la 27 septembrie 1948, era consacrat muzicii uşoare. L-a deschis Mişu Iancu. A. Mendelsohn sesiza că în trecut li se reproşa compozitorilor de muzică uşoară lipsa de seriozitate. Astăzi nu se mai poate afirma aşa ceva, rămânând însă un gen dificil.

Ion Vasilescu a prezentat o amplă şi consistentă expunere cu tema: *25 de ani de muzică uşoară*, trecând în revistă creaţii, problemele specifice genului. Stilul era picant, cu formulări la obiect, de substanţă, bunăoară: „Muzica noastră e uşoară, misiunea noastră e grea". Au urmat dezbateri pertinente, bogate în învăţăminte.

A. Paşcanu a fost capul de afiş al cenaclului din 4 octombrie 1948, când i s-au cântat *11 piese mici pentru pianişti mari.* În continuare, M. Barberis – *Cinci cântece pentru copii.* Vorbitorii S. Rapp, V. Popovici şi A. Mendelsohn au evidenţiat atributele acestor partituri menite să sporească literatura destinată copiilor.

Cenaclul din 11 octombrie a revenit tot muzicii uşoare. În deschidere, A. Mendelsohn aduce la cunoştinţă celor prezenţi că se reorganizează Comitetul, fiind inevitabile o serie de transformări. Pe viitor, la baza primirilor de membri din domeniul muzicii distractive nu se vor lua în consideraţie „criterii comerciale". Societatea va deveni o şcoală pentru ridicare profesională.

Nina Cassian a susţinut un material amplu, încărcat de exemple negative, colectate din panoplia versurilor care stăteau la baza cântecelor, variate ca gen. În acest fel, se dădea „ajutor muncii de detectare a textelor false". Florentin Delmar şi petre Romnea, la rândul lor, au făcut referiri asupra componentelor stilistice proprii compoziţiilor intens vehiculate în epocă.

Şi mai concret, N. Kirculescu, în cenaclul următor, s-a aplecat tot asupra textelor, de data aceasta a textelor respinse de comisia specialiştilor din Societate. Un grup de cercetători din *Arhiva de folclor* (T. Alexandru, I. Cocişiu şi Gh. Ciobanu) au elaborat un material despre *Inspiraţia folclorică în muzica uşoară.* Foarte critic la adresa muzicii cu tentă cosmopolită au vorbit I. Popescu-Peppo şi Emil Riegler-Dinu.

Cenaclul al VI-lea din 25 octombrie 1948 era axat pe creaţia Hildei Jerea: *Suita de dansuri româneşti pe motive populare culese de B. Bartók, Suita pentru pian* şi *Suita pentru vioară şi pian.*

Cum nimeni nu se grăbea să ia cuvântul, gheaţa a spart-o A. Mendelsohn, sesizând o lipsă de curaj în a aduce critici. Stilul Secretarului General era dominat de formulele criptice ale limbajului de lemn: „Încrederea pe care ne-am pus-o în această bună tovarăşă a noastră ne-a fost confirmată pe deplin. Deşi ocupată cu munca grea, de resort organizatoric, totuşi ne dă flori aşa de frumoase şi delicat parfumate ca suitele audiate astă-seară".

Potrivit lui P. Jelescu, muzica suitelor ar fi „insignifiantă", în timp ce M. Vescan constata că referirile critice au fost „de complezenţă şi sentimentale".

Cenaclul al VII-lea, din 1 noiembrie 1948, în care s-a audiat *Sonata pentru violoncel şi pian* de N. Buicliu, a stârnit o stare de tensiune. M. Jora a apreciat-o aspru, „ca o lucrare scrisă de un elev", elementele de expresie pe care le vehicula erau „retrograde". Nu înţelege de ce e scrisă pentru violoncel... Observaţiile critice continuă, culminând cu întrebarea, de ce o lucrare ca aceasta şi-a găsit loc într-un cenaclu?

În schimb, P. Jelescu susţine că nu i-a displăcut *Sonata* şi că nu era de calitate inferioară. Lui L. Klepper nu i se pare că această creaţie ar fi un model al genului. Au mai intervenit: I. Vasilescu, C. C. Nottara, S. Nadler, după care, N. Buicliu l-a atacat pe M. Jora, începând cu remarca acidulată că „i s-a părut curioasă graba cu care s-a grăbit să ia cuvântul".

„... Eu, spunea N. Buicliu, fac parte dintr-o şcoală care-şi face drum abia acum la noi. Iar d-l Jora este exponentul şcolii stravinskiene, în care formă a căutat să introducă muzica românească pentru a fi în pas cu vremea, deoarece M. Jora ţine mult la calendar.

Maestrul Jora este un apologet al şcoalei decadente, cu care eu nu am fost de acord de la început...

Eu nu spun că sunt un talent necriticabil, dar criticile aduse aici au fost formaliste... Atunci când maestrul Jora a spus că lucrarea nu este violoncelistică, ... critica deriva tot din concepţia sa formalistă..."

Scanned with OKEN Scanner

La cenaclul din 15 noiembrie 1948 au figurat în program nu mai puțin de zece lucrări de muzică ușoară. A prezentat I. Vasilescu. Luând cuvântul, A. Mendelsohn a desfășurat un florilegiu ideatic, presărat cu tribulații antioccidentale.

Creații de A. Mendelsohn au putut fi audiate în cenaclul din 22 noiembrie, cel de-al IX-lea: *Suita pentru pian – „Jocuri și plaiuri"*, care a permis reliefarea unor tensiuni în cadrul Societății, lupta de idei din presă, translându-se în cadrul cenaclurilor. O demonstrează luarea de cuvânt a lui M. Jora.

Declară că a intenționat să nu mai vorbească, deoarece crede că discuțiile sunt inutile, criticul fiind obligat să spună „drăgălășenii" la adresa autorului. „Când nu face aceasta și spune lucruri mai puțin bune, atunci criticul e depreciat și insultat, așa cum a fost cazul cu mine când, criticând în cenaclul trecut *Sonata pentru cello* a d-lui Buicliu, am fost calificat în polemica cu dânsul ca Stravinski – român"...

Jora s-a referit apoi la scopul cenaclurilor, conchizând că, de acum încolo, când o lucrare nu-i va plăcea, va tăcea.

Discuțiile care au urmat nu s-au mai referit la *Suita* audiată, ci la poziția lui M. Jora. L. Klepper i-a luat, în mod decis, apărarea iar A. Mendelsohn nu împărtășea opinia că discuțiile ar fi inutile. După ce l-a elogiat pe M. Jora, compozitorul D. Gheciu i-a adresat invitația să vorbească cât mai des.

Tema cenaclului din 29 noiembrie 1948 s-a centrat pe *Șablonul în muzică,* susținută de N. Kirculescu.

Pe atunci cenaclurile erau de două feluri: de „muzică ușoară" și „muzică cultă". La 6 decembrie 1948, a apărut ca portret P. Jelescu audiindu-se *Suita pentru copii* și *Stella Maris*, pentru violoncel și pian, precum și N. Buicliu – *Două lieduri.* Vorbitori la discuțiile care au succedat muzicii au fost: I. Borgovan, P. Carp și muzicologul ceh Waldemar Salter, care se afla la București pentru o conferință. El constată că stilul românesc e un amestec de influențe străine. Dar îl apreciază pe Jora ca pe cel mai mare compozitor român. P. Keșescu nu a lăsat fără ripostă afirmațiile oaspetelui ceh, punând-o pe seama slabei cunoașteri a bogatei noastre muzici.

P. Romnea s-a aflat la pupitrul cenaclului de muzică ușoară din 13 decembrie cu tema *Muzica distractivă și de promenadă.*

Cenaclul al XIII-lea, din 20 decembrie 1948, s-a înscris în perimetrul „muzicii culte", prilejuind audierea *Cvartetului de coarde* de Barbara Roman-Kaufmann. Vorbitorii, numeroși: I. Ghiga, N. Cassian, M. Jora, I. Borgovan, N. Buicliu, S. Nadler și L. Klepper care a observat existența a două feluri de critici: impresionistă și analitică, ceea ce ar trebui să fie și la noi dar, din păcate, nu este.

După sărbători, la 17 ianuarie 1949, membrii Societății erau invitați să asiste la expunerea lui Waldemar Salter despre *Problema dimensionării spațiului în muzică,* apreciată ca foarte interesantă. La discuții a participat și M. Jora, care se dovedea extrem de activ.

Era inevitabil, în acele condiții, ca și activitatea de cenaclu să gliseze către sfera ideologică. Aceasta s-a întâmplat odată cu după amiaza zilei de 24 ianuarie 1949, când N. Buicliu, care devine un fel de teoretician, estetician de moment, a abordat un subiect delicat: *Ce este mobilizator în muzica ușoară,* grefat pe teoria leninistă a reflectării, împănat cu ample citate din Raportul lui T. Hrenikov, pledând pentru însușirea metodei realismului socialist. Conținutul în muzică era ilustrat, între altele, prin structura *Simfoniei Nr. 6, „Patetica"* de P. I. Ceaikovski. „Astfel, părțile I și IV conțineau o muzică tristă, sfâșietoare, reflectând tristețea poporului subjugat. Părțile II și III, o muzică veselă, aristocratică, reflectând luxul clasei dominante." De asemenea, se pedala mult pe elementul mobilizator în muzica ușoară. E. Riegler-Dinu și I. Borgovan, care s-au înscris la cuvânt, au completat tezele, în spiritul și tonul conferinței.

Cenaclul din 31 ianuarie 1949 a prilejuit audierea *Sonatei pentru pian* de Alma Cornea și a *Suitei pentru copii* de N. Cassian. Discuțiile le-au purtat Jean Letoni, Edgar Cosma și A. Mendelsohn. Evident, cenaclurile continuă, se dispersează, devenind o sursă de informare, de cunoaștere, o arenă a încrucișării spadelor, un mijloc de lămurire și clarificare. Deoarece numărul lor era copleșitor, vom fi mai selectivi în proiectarea desfășurării lor.

Scanned with OKEN Scanner

ARMONIZAREA MELODIEI POPULARE

Apetitul pentru teoretizare se transferă şi în zona folclorului, afirmându-se că încă nu s-a ajuns la o platformă clară asupra potenţialului, asupra specificului său, făcând tentative de a-l determina. Tonul l-a dat N. Buicliu, pornind de la o discuţie, publicând în *Flacăra* un articol cu substrat polemic, *„Da, există o «armonie» a muzicii populare"*[192]. I-a replicat Zeno Vancea: *Nu se poate vorbi încă de «armonie» în muzica populară românească*[193]. O serie de teze vehiculate erau prolixe, generatoare de confuzii, acordând sau nu credit melodiei folclorice. Evident, insuficienta aprofundare a naturii melodicii populare au generat opinii discutabile. Bunăoară: „Este o simplă iluzie că armonia populară ar avea un element caracteristic propriu şi este o iluzie şi mai mare că ea poate fi dezvoltată de compozitorul de muzică aşa-zisă «cultă»".

Se punea în cumpănă aportul multor compozitori, până şi al lui George Enescu, entuziasmându-se, în schimb, de ceea ce se întâlneşte în partiturile lui B. Bartók. Se punea semnul întrebării asupra caracterului de specificitate[194].

Altădată, compozitorul se lansează într-un scepticism generator de opinii contrariante, inclusiv că muzica populară nu-i oferă creatorului „un vocabular suficient de bogat pentru exprimarea unui conţinut nou"[195].

Şi Ilarion Cocişiu a intrat în această sarabandă, semnând articolul *Despre armonia tonală şi armonia modală în cântecul popular,* venind cu demonstraţii care învederau o multitudine de posibilităţi puse la dispoziţia fanteziei creatoare[196].

Cele scrise de Z. Vancea purtau un aer savant. Gradul teoretizării părea rezultatul unor susţinute cercetări şi investigaţii. Numai că, alături de idei pertinente se întâlnesc destule formulări insuficient conturate, care lăsau impresia unei viziuni superficiale. În plus, tonul, adeseori sentenţios, oarecum exclusivist, dădea apă la moară celor care căutau puncte nevralgice, astfel că atitudinea sa a fost cotată drept lipsă de încredere în forţa artistică a muzicii populare româneşti, fiind mereu criticat în aceşti ani, codificat ca un compozitor neloial sursei de inspiraţie populară, căreia nu-i sesiza resursele infinite.

CONCERT CAMERAL

Cei din Societate şi-au adus aminte că pe vremuri se organizau concerte şi, cu concursul U.S.A.S.Z., au organizat la sala „Dalles", la 14 decembrie 1948, o audiţie de muzică de cameră în cadrul căreia s-au prezentat: A. Mendelsohn – *Sonata în Fa major,* pentru vioară şi pian, cu M. Săulescu şi D. Bucholtz; H. Jerea – *Suita de cântece populare româneşti pe melodii culese de B. Bartók,* tot pentru vioară şi pian, cu M. Săulescu şi autoare; Mansi Barberis – *Cinci cântece româneşti,* interpretate de Constantin Stroescu şi Yolanda Zaharia şi T. Ciortea – *Sonată pentru violoncel şi pian,* interpretată de Th. Lupu şi D. Bucholtz.

Un cuvânt introductiv a rostit A. Mendelsohn, arătând că manifestarea face parte dintr-un program a cărui realizare ar trebui să însemne un drum nou în muzica românească. Făcea referiri şi la ţelurile noii arte, la destinaţia ei. „Ea trebuie să aparţină acelora care creează prin muncă, să devină un instrument de luptă împotriva tendinţelor de cotropire"...

Noua artă va trebui să pună în locul universului fad, inconştient, inspiraţia populară „Astăzi, afirma A. Mendelsohn, noi avem de luptat împotriva tendinţelor formalismului şi această luptă se oglindeşte chiar în programul acestui concert...

Societatea Compozitorilor Români a pornit la drum şi, în ciuda scepticismului unora, sau a nelămuririi altora, va reuşi să croiască creatorilor drumul spre inima iubitorilor de frumos.

192. Buicliu, N. În: *Flacăra,* I, 47, 21 noiembrie 1948, p. 4.
193. Vancea, Z. În: *Flacăra,* I, 48, 28 noiembrie 1948, p. 4.
194. Vancea, Z. *Specificul naţional în muzica cultă românească.* În: *Flacăra,* II, 26, 2 iulie 1949, p. 1–2.
195. Vancea, Z. *Să legăm strâns creaţia muzicală de cântecul popular.* În: *Flacăra,* III, 37, 16 septembrie 1950, p. 3.
196. Cocişiu, I. În: *Flacăra,* I, 49, 5 decembrie 1948, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Muzica vieții, a activității constructive, a luminii va izgoni estetismul neantului, al trântorilor, umbrele unui trecut de asuprire care nu se mai întoarce"[197].

Într-un fel, discursul acesta era un manifest, mai ales că respectivul concert fusese organizat pentru muncitori.

Un al doilea concert cameral, în exclusivitate de lieduri, s-a ținut la 15 februarie 1949.

1949

MATEI SOCOR INTRĂ ÎN ARENĂ

Anul 1949 în viața *Societății Compozitorilor Români* a fost marcat de puternica ofensivă a elementelor sindicaliste și partinice, care au dezlănțuit bătălia finală, desființând organismul înființat în 1920, metamorfozându-l în *Uniunea Compozitorilor din România,* adică, *din Republica Populară Română,* detronându-l pe George Enescu din funcția de președinte, dar și pe Mihail Jora din funcția de vicepreședinte.

Într-un fel, anul 1949 a fost anul lui Matei Socor.

Prima întrunire a Comitetului pare lipsită de relief, chiar anostă. Figura printre cei prezenți și M. Jora, după o mai lungă absență, dar și M. Socor. S-au ascultat rapoartele pe sectoare. Se vorbea destul de susținut despre o Adunare în care să se prelucreze „Rezoluția din februarie", cu invitarea membrilor din provincie.

S-a discutat și despre stimularea creației, îndeosebi cea corală, pentru U.T.M. și armată. La cursul de folclor, ținut la *Arhiva de folclor,* M. Jora a vorbit despre *Armonia populară,* poate pentru a mai risipi din cețurile lansate de către Zeno Vancea. S-a inițiat și un curs de orchestrație.

S-au făcut primiri, la 8 ianuarie 1949: T. Alexandru. Dosarul lui Gavril Galinescu n-a putut fi rezolvat din cauza problemelor de cadre. El urma să fie înaintat la Ministerul Artelor pentru aviz. Era în lucru și cererea lui Dumitru Botez.

Deoarece activitatea artistică fusese criticată, apreciată drept cea mai firavă din Societate, N. Buicliu, responsabilul, se plângea că nu are cu cine lucra în comisie. M. Socor recomandă ca viitoarele concerte să aibă o audiență mai largă.

Semnele unei noi ofensive s-au făcut simțite cu ocazia Adunării plenare din 4 februarie 1949, deschisă de M. Jora. A. Mendelsohn, din motive care ne scapă, pare să se afle în pierdere de viteză. Vorbitorul principal a fost M. Socor, care prezintă *Decretul pentru stimularea activității artistice, literare și științifice,* scoțând în relief faptul că, spre deosebire de trecut, când compozitorii, preocupați de grijile zilei de mâine, erau stingheriți în activitatea lor, erau robi, în condițiile noi se bucură de atenție datorită clasei muncitoare în frunte cu partidul comunist. Astfel, activitatea de creație capătă prețuire, făurindu-se condiții optime oamenilor de artă și știință.

M. Breslașu, aflat în prezidiu, a vorbit despre Congresul Internațional al Intelectualilor ținut la Varșovia, insistând asupra legăturii dintre cultură și pace. În fine, A. Mendelsohn dă citire unei telegrame de mulțumire, adresată partidului, pentru grija purtată compozitorilor.

În Comitetul din 5 februarie 1949, deschis de S. Nadler, cu toate că era prezent și vicepreședintele M. Jora și chiar vicepreședintele M. Andricu, s-au ascultat rapoartele pe resorturi. N. Buicliu continua să se lamenteze că nu are cu cine lucra. Forumul Societății s-a îmbogățit cu noi membri activi: Dumitru Botez, Sergiu Malagamba și Radu Drăgan.

197. Varga, Ovidiu. *Pe marginea unui concert de muzică autohtonă.* În: *Flacăra,* II, 1 (53), 9 ianuarie 1949, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

ULTIMA ÎNTRUNIRE A COMITETULUI CU MIHAIL JORA CA VICEPREȘEDINTE

Simțindu-se de prisos, luxat sistematic, M. Jora, după întrunirea din 5 februarie 1949, nu a mai călcat pragul Societății, stând retras multă vreme. În acest fel, condițiile pentru ca M. Socor să preia frânele Societății erau ca și pregătite. Campaniile contra vicepreședintelui au dat roade, însă apogeul atacurilor încă nu s-a stins, devenind și mai frecvente și mai înverșunate și, totodată, la fel de inconsistente și fără acoperire reală.

Poncifurile doctrinare invadau sistemul gândirii. Mereu se găseau relicve formaliste și decadente, în timp ce modelul sovietic se înălța tot mai sus. Se căutau și tendințe noi, aflate în titlurile programate în concertul orchestrei Radio, în care s-a cântat: I. Dumitrescu – *Două fragmente din „Suita românească"*; M. Andricu – *Simfonia Nr. 2;* A. Mendelsohn – *Suita „Harap Alb";* L. Profeta – *Suita „Prin munții noștri"*. Se aplaudau noile elemente programatice și fuziunea cu melosul popular. Partitura lui A. Mendelsohn era apreciată ... „fie că are sau nu influențe formaliste"[198].

Activitățile din cadrul Societății se derulau într-un ritm alert, purtat pe mai multe planuri, făcându-se mobilizări, formulându-se imperative cu tentă politică, repetându-se obsesiv lozinci, cerându-se creații dedicate evenimentelor care se sărbătoreau în cadrul calendarului muncitoresc. Din când în când se organizau și concerte, cum s-a întâmplat la 23 februarie 1949 în sala „Dalles". În program: M. Andricu – *Sonata pentru pian și vioară op. 32, în Re major;* L. Feldman – *Opt schițe în stil popular pentru vioară și pian;* Ed. Cosma – *Șase miniaturi pentru pian;* C. C. Nottara – *Suita bănățeană pe teme populare* și N. Buicliu – *Trio pentru coarde.*

Alcătuirea programului era criticată pentru că nu oferea mai nimic nou. O. Varga deducea că „... la Societatea Compozitorilor nu s-a dus o suficientă muncă politică, de lămurire a problemelor ideologiei marxist-leniniste și nici problemele creației muzicale pe baza principiilor „Rezoluției"[199].

CONSFĂTUIREA DE LA DIRECȚIA AGITAȚIE ȘI PROPAGANDĂ

Cercurile din sferele înalte ale partidului nu erau mulțumite de situația existentă pe frontul creației muzicale, mai ales de atmosfera din Societate și, în consecință, s-au decis să intervină și, astfel, s-a conceput o strategie care nu putea da greș. Țelul final prevedea schimbarea radicală a conducerii, numai că se cereau unele măsuri pregătitoare concertate, prin care să fie intimidați compozitorii ca să nu reacționeze negativ și pentru aceasta s-au lansat reproșuri, adică critici, că sunt deficitari la toate capitolele, începând cu însușirea ideologiei marxist-leniniste.

S-a programat o consfătuire la secția Agitație și Propagandă a C.C. al partidului comunist, la care să se discute problemele creației. Pregătirea acesteia s-a făcut prin organizarea a două concerte simfonice, a unui concert de muzică de cameră și a unei audiții. Au fost cântați: A. Mendelsohn – *Fragmente din „Harap Alb";* L. Profeta – *Suita „Prin munții noștri";* A. Stoia – *Trei dansuri din Ardeal;* Z. Vancea – *Suita „Priculiciului";* M. Andricu – *Simfonia Nr. 2;* N. Kirculescu – *Fantezia în stil românesc pentru pian și orchestră;* S. Natra, prima oară apare astfel schimbat numele Nadler – *Cantata pe tema unui marș.*

În concertul cameral, pe afiș au figurat: H. Jerea – *Suita de dansuri românești pe motive culese de B. Bartók, pentru vioară și pian;* T. Ciortea – *Sonata pentru pian;* L. Feldman – *Suita pentru vioară și pian.* Mereu aceleași nume în concertele Societății. Nici pomeneală de compoziții semnate de M. Negrea, D. Cuclin, P. Constantinescu și mulți alții.

198. Varga, O. *Patru compozitori și patru prime audiții.* În: *Flacăra,* II, 6 (58), 13 februarie 1949, p. 4.
199. Varga, O. *Un concert de muzică „pură".* În: *Flacăra,* II, 9 (61), 5 martie 1949, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Audiția pe discuri a constat din: M. Vescan – *Hei, rup!;* V. Popovici – *Cântecul lui Tudor;* I. Dumitrescu – *Joc de copii,* C. Silvestri – *Dansuri românești* și *Cinci capricii pentru voce și pian pe teme populare din Bihor;* M. Eisicovici – *Horia* (*Vulturul răzbunării*); V. Popovici – *Sirena lui Roaită;* I. Morozov – *Plugarii;* C. Palade – *Strungarii;* M. Botez – *Mlădițe noi;* M. Chiriac – *Veniți laolaltă, tovarăși;* S. Drăgoi – *Bănățeana.* A. Mendelsohn a ținut cu acest prilej un cuvânt introductiv. Audiția a prilejuit multe intervenții, căci s-a prelungit încă o zi. Deci, M. Andricu, A. Mendelsohn, Z. Vancea, C. Silvestri, H. Jerea, S. Natra, L. Profeta, T. Ciortea, M. Eisicovici, V. Popovici și M. Vescan.

MIHAIL JORA... „DECADENT ȘI REACȚIONAR"...

A urmat o suită de articole axate sau nu pe teme de creație, tirul fiind reglat împotriva Societății și a vicepreședintelui M. Jora. Ce nu se vehicula în sens negativ? Iată ce conținea una dintre critici, evident, în esență. „...La mulți compozitori , scria Gabriela Deleanu, rămășițele culturii idealiste au perpetuat o mentalitate aristocratică, o izolare a creației muzicale de spiritul realist, mentalitate promovată de o nesănătoasă atmosferă în Societatea Compozitorilor Români.

Aceasta se datorează faptului că chiar în fruntea Societății Compozitorilor Români se mai găsește compozitorul Mihai Jora, ale cărui repetate manifestări au dovedit o atitudine dușmănoasă scopului regimului nostru de democrație populară, atitudine care a constituit o piedică de seamă în transformarea Societății Compozitorilor Români într-un organism de creație. Societatea... nu a fost un animator al creatorilor de muzică, în Societate ... nu au fost suficiente discuții lămuritoare, nu s-au adâncit nici problemele puse de Decizie (avea în vedere Rezoluția din februarie), nici concluziile Congresului de la Praga, unde au participat muzicieni din întrega lume"[200].

Petre Iosif a asociat Consfătuirea de împlinire a unui an de la „Rezoluția" sovietică din februarie, reținând problemele care trebuie să se afle în atenția compozitorilor. De acum, erau vizibile unele succese în creație, însă și „greșeli" în planul discuțiilor teoretice, începând cu „aplicarea schematică a pomenitei „Rezoluții". Apoi, se semnalau șovăieli datorate balastului educației și influenței occidentale. În timp ce melodia era evitată de către unii compozitori, „...cursa atonalității, a combinațiilor de sunete cu efecte stridente, a disonanțelor stă încă la pândă pe la colțurile imaginației unor muzicieni".

Nu sunt tolerați nici unii dintre compozitorii care abordează teme contemporane, căci „...schițează un început de melodie, o părăsește repede, pierzându-se într-o pădure de confuzii atonale, disarmonice"...

Concluzia – *Societatea Compozitorilor Români* devenise ..."o piedică în dezvoltarea creației muzicale"[201].

Cel mai virulent atac l-a declanșat Nestor Ignat în *Scânteia* printr-un amplu material inserat în două numere, cu semnificativul titlu: *Despre unele probleme actuale ale creației muzicale din R.P.R.*[202] Autorul pornea de la teoria existenței în muzica de atunci a două concepții: cea a clasei muncitoare și cea a burgheziei decadente, care transformase arta muzicală într-un joc. Derutant apare faptul că se critica până și raportul prezentat de A. Mendelsohn la pomenita consfătuire, pe motiv că a cultivat o atitudine împăciuitoristă și lipsită de combativitate față de M. Jora. Deci acesta constituia punctul nevralgic, compozitorul care trebuia înlăturat și, ca atare, lovit.

Cum era privit M. Jora? „...Raportul a avut o atitudine împăciuitoristă cu privire la lucrările muzicale decadente ale lui M. Jora și a trecut cu totul cu vederea faptul că acest compozitor bine cunoscut pentru atitudinea lui politică reacționară este încă președintele Societății Compozitorilor. Ultima compoziție a lui Jora cu un libret obscen, ale cărui personaje sunt stafii și năluciri și o cămănească,... arată pe deplin unde duce în artă atitudinea reacționară, unde ajunge un om care creează pentru o clasă iremediabil sortită pieirii. Iată cum, într-o lume plină de elan, de tinerețe creatoare, un compozitor poate ajunge la abordarea unor subiecte stupide, la degradarea meșteșugului artistic, la înnăbușirea și pierderea talentului, la un misticism de cea mai joasă speță".

200. Deleanu, G. *Creația muzicală din R.P.R.* În: *Contemporanul,* 127, 11 martie 1949, p. 9.
201. Petre, Iosif. *Despre unele probleme ale creației muzicale.* În: *Flacăra,* II, 10 (62), 12 martie 1949, p. 1 și 2.
202. Nestor , Ignat. În: *Scânteia,* XVIII, 1374, 13 martie 1949, p. 3 și 1375, 14 martie 1949, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Sunt numeroase greşelile grave în acest material, pornind de la acreditarea lui M. Jora drept „preşedinte". Apoi, întreaga construcţie pe tema baletului nenominalizat, evident *Curtea veche*, nu făcea decât să reia acuzaţiile de mai demult, şi deci răsuflate, ale lui N. Moraru. Nu ne oprim la aberantele acuzaţii ... dar faptul că şi A. Mendelsohn era sancţionat pentru ceea ce nu făcuse în Raportul său, fără nici un dubiu, aprobat dinainte de secţia de propagandă care organizase consfătuirea, era de natură să arunce lumina asupra degradării poziţiei sale. Nu numai M. Jora, dar şi A. Mendelsohn trebuia dat la o parte pentru a fi instalat M. Socor!

...„A. Mendelsohn mai are de luptat, totuşi, împotriva acelor rămăşiţe burgheze, care l-au făcut să alunece pe o cale greşită în opera sa mai veche, *Imnul iubirii*".

Hilda Jerea era elogiată pentru creaţia sa, în timp ce, la antipod, C. Silvestri nu era deloc felicitat pentru felul cum valorifică folclorul. „Într-o manieră formalistă, decadentă, complet străină de spiritul creaţiei populare". În acest context era blamată „şcoala muzicală burgheză anti melodică".

Importantă apărea în articolul din *Scânteia* alinierea la principiile realismului socialist, după indicaţiile „Rezoluţiei"sovietice. Exista însă o piedică ce trebuia exclusă. „Societatea Compozitorilor, în forma ei de până acum, nu poate îndeplini aceste sarcini şi devine o frână în calea dezvoltării muzicii noastre. Prezenţa în fruntea acestei Societăţi a compozitorului decadent şi reacţionar Jora este o piedică în transformarea Societăţii Compozitorilor într-un centru de creaţie artistică. Se impune reorganizarea întregii societăţi a compozitorilor, aşezarea ei pe alte baze statutare, înscrierea în noul statut a principiului că creatorii de muzică din ţara noastră se plasează, prin actualitatea lor, pe poziţia de luptă a clasei muncitoare pentru construirea socialismului".

Altfel spus, se aşteapta ...„transformarea Societăţii Compozitorilor într-un organism capabil să asigure îndeplinirea sarcinilor actuale".

Nu trebuie scăpat din vedere că era perioada când se vehicula intens lozinca: „cu cine sunteţi voi, oameni ai culturii?"

M. Jora a fost foarte afectat de cele citite în *Scânteia* şi nu s-a putut abţine să nu pună mâna pe condei, scriindu-i semnatarului că „este mai mult „Ignar" decât „Ignat", după cum ne-a relatat Ion Dumitrescu. De altfel, M. Jora nu se afla la prima confruntare cu politrucii timpului. Într-o întrunire a Comitetului a avut o ciocnire verbală cu M. Breslaşu, care fuma pipă, lăsându-i vicepreşedintelui senzaţia că îl insultă. Replica a fost: „un bătrân este mai deştept decât un măgar cu pipă".

Ovidiu Varga continuă campania pentru ideologizare, într-o manieră primitivă, proletcultistă, semnând articole ce îndeamnă compozitorii să lupte împotriva ... „rămăşiţelor formaliste"[203].

La Congresul intelectualilor din R.P.R., de la finele lunii martie, Leonte Răutu a ţinut o expunere în care lansa sarcini ce imprimau creaţiei artistice o tentă şi mai pronunţat muncitorească. De altfel, O. Varga scria „...compozitorii noştri trebuie să scrie o muzică melodică, pe linia realismului socialist[204]. Într-adevăr, o parte a creaţiei se contura pe liantul dorit, ceea ce o demonstrează titluri precum: *Mama* de M. Socor, *Cantata pentru 1 Mai* de A. Mendelsohn, *Numele lui Stalin* de Z. Vancea, *Odă legii staliniene* de H. Jerea.

Se cerea lichidat dispreţul pentru muzica cu text. Continua să se facă mult zgomot în jurul „Rezoluţiei sovietice". Iată cum o priveşte Andrei Tudor: „...un îndreptar pentru compozitori, cărora le-a trasat drumul just spre o adevărată artă realistă a poporului, spre înflorirea artei muzicale"[205].

Dorind să risipească „confuziile", în spiritul U.S.A.S.Z., M. Vescan se lansează în pseudopolemici cu adversari nenominalizaţi, din rândul compozitorilor, avertizându-i că n-o să mai „... compună niciodată aşa cum vreţi voi" ...Din nou se critica atitudinea necooperantă a lui M. Jora, autor al unui balet cu „atmosferă de pustietate şi goliciune sufletească". Devenise ...„exponentul atitudinii de desconsiderare a locului şi mijloacelor de descifrare a problemelor ce-i frământă pe muzicienii noştri".

Mai mult, M. Vescan face publică cererea sfidătoare a vicepreşedintelui. „De câte ori se vor discuta probleme ideologice în Societatea Compozitorilor Români să mă anunţaţi ca să nu mai vin"[206]...

Prin însuşi faptul de a declara că nu agreea ideologia lui, potrivit lui M. Vescan, M. Jora însemna că făcea jocul duşmanului.

---

203. Varga, O. *Popularizarea muzicii*. În: *Flacăra*, II, 17 (9), 30 aprilie 1949, p. 12.
204. Varga, O. *Melodia, elementul cel mai expresiv al limbajului muzical*. În: *Flacăra*, II, 13 (5), 2 aprilie 1949, p. 4.
205. Varga, O. *Noi succese în creaţia muzicală*. În: *Flacăra*, II, 20 (72), 28 mai 1949, p. 4.
206. Vescan, M. *Învăţămintele unei dezbateri*. În: *Flacăra*, II, 26 (8), 27 iunie 1949, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Privind acțiunile care se desfășurau în Societate, ele apăreau destul de diversificate și antrenau mai multe planuri, mai multe niveluri: activitatea Comitetului, Plenarele, Adunarea Generală, comisiile pe sectoare și cenaclurile. Fiecare avea deja rostul și profilul propriu, bine conturat. Apoi, conferințele, la care se admiteau întrebări și discuții, axate când pe probleme profesionale, când pe subiecte politice, ideologice. Atenția factorilor din afară se îndrepta asupra manifestărilor, controlându-se fiecare acțiune. Toate trebuiau pregătite, aveau o ordine de zi ce se comunica, de multe ori, U.S.A.S.Z.-ului, se stabileau chiar și vorbitorii, cât și ce anume să spună.

IMPLICARE POLITICĂ

Cum se apropia momentul de răscruce, ședințele de prelucrare se înmulțeau. În această ordine de idei, expunerea din 6 și 13 iunie, de fapt, expunerile lui Petre Iosif și M. Vescan, cu discuții, apar foarte importante. Primul a abordat tema *Problemele artei contemporane* și, respectiv, *Legătura dintre creator și mase.*

Dezbaterile au fost prezidate de vicepreședintele M. Andricu, celălalt vicepreședinte, M. Jora, absentând. Se știa deja că Societatea se transforma lent într-o Uniune, că vechea structură avea mari păcate, iar cea viitoare era prezentată drept raiul pe pământ. Discuțiile purtate erau edificatoare pentru ceea ce se cerea compozitorilor și pentru caracterul unidirecțional al acțiunilor, unele chiar amenințătoare, menite să impună principiile noii ideologii.

„...Expunerea tov. Vescan, afirma primul vorbitor, Filaret Barbu, ne interesează în momentele când S.C.R. se reorganizează, își va primi rosturi adevărate, când compozitorii vor sta în slujba permanentă a poporului...

Ne-a arătat că, pe lângă simțul muzical, compozitorul trebuie să fie animat și de simțul politic, că ceea ce scriem să fie cât mai militant...

Este inexplicabil că membrii noștri în dorința de a consolida și întări societatea din care fac parte, dusă și dezvoltată sindicalist, să se mai gândească astăzi la altceva decât la chestiunea socialismului".

A. Vieru a arătat că, „...restructurarea Societății într-o puternică Uniune nu are numai sens organizatoric, ci și un puternic sens ideologic". Dezvăluie existența unor temeri în legătură cu viitorul." În general, unii tovarăși au tendința de a privi restructurarea aceasta ca un lucru ce se face de sus în jos, din afară, adică o acțiune pe care a inițiat-o partidul și pe care desigur comuniștii, ca elemente avansate, conștiente, ale muzicii, o duc la îndeplinire.

Cred că nu este just aceasta. Cred că restructurarea Societății Compozitorilor este o acțiune la care trebuie să participe marea masă și să exprime voința compozitorilor din R.P.R. pentru a-și făuri un organism în care creația să se poată dezvolta în sensul cerut de Republica noastră...

Ce ni se cere ?... De a ne angaja, de a ști în mod clar, conștient, că arta noastră nu este inutilă, că nu trebuie să fie inutilă".

Pe larg a fost tratată chestiunea izolării compozitorului în turnul de fildeș. „Artistul care se rupe de realitate servește cauza burgheziei... În măsura în care va voi sau nu acela care stă în turnul de fildeș, el se încadrează într-un detașament de artiști la remorca burgheziei, iar noi trebuie să judecăm efectele și nu buna credință a celui care stă în turnul de fildeș".

Combătând apolitismul, A. Vieru a dezvoltat ideea caracterului popular al artei. El afirmă că în occident a înflorit odinioară o mare cultură, dar astăzi, în condițiile imperialismului, tendința era de a se distruge, de a intra în putrefacție.

Miezul problemelor ridicate de Elly Roman s-a concentrat pe aspectele dominante ale cântecului de mase, în timp ce L. Klepper, care s-a declarat un entuziast de partea maselor, a oamenilor muncii, era preocupat de stilul muzical, de tehnica muzicală, de stilul popular românesc, care nu trebuie exagerat în nici un fel: „Cu toată profunda admirație pe care o am pentru B. Bartók și neprețuita sa contribuție la culegerea temelor populare, tind din ce în ce mai mult să cred că felul său ingenios de a armoniza temele populare nu este sortit, până la urmă, să poată deveni bunul maselor populare. În ultimă analiză, armonizările sale, oricât de ingenios ar fi ele construite pe baza specificului orizontal al melodiilor însele, rămân, totuși, construite".

Scanned with OKEN Scanner

Lăuda împletirea desăvârșită dintre tradiție și măiestrie în muzica lui P. I. Ceaikovski, delimitând categoriile „internațional" și „cosmopolit", ca și deosebirea dintre muzica „cultă" și cea „ușoară".

L. Klepper era destul de curajos deoarece, între altele, recomanda circumstanțele atenuante în ceea ce privește „muzica decadentă". Se plângea de lipsa marelui public la concerte, făcea teoria „sălilor goale". Ba sesizează și diferite niveluri de înțelegere a publicului. În final, cere ca și „îndrumătorii noștri" să participe la viața Societății, „...căci și ei ar avea de primit lumină... de la noi".

Debutând într-o dezbatere din cadrul Societății, Viorel Cosma dă citire unui text cu implicații în trecutul nostru muzical, ceea ce-i determină pe M. Vescan și A. Mendelsohn să-l întrerupă, cu toate că dorea să fie lămurit în privința „maselor" și „educarea maselor".

Pornind de la afirmațiile lui A. Vieru, S. Rapp identifică patru clase de compozitori. Prima, compozitorii au talent și posedă tehnică; a doua, au talent și nu posedă tehnică; a treia, posedă tehnică, dar nu au talent și, a patra, nu posedă talent și nici tehnică nu au.

„... Care este datoria noastră? Cu cei din categoria a patra nu este nimic de făcut. Pentru cei care au talent, dar nu și tehnică, există posibilitatea de a se instrui, căci tehnica este cerebrală. Problema este mai anevoioasă la cei cu tehnică, dar fără talent, căci ei ajung în turnul de fildeș. În nici un caz nu trebuie condamnați".

Enunță ideea că nu pătura muncitoare din fabrici este cea care făurește muzica populară.

Despre unitatea dintre artiști și popor vorbește Vasile Popovici, combătând critica fără conținut critic. Sarcina ridicării nivelului ideologic și a aprofundării folclorului au constituit temele dezvoltate de Vasile Timiș. Theodor Fuchs se plângea că nu reușește să intre în contact cu masele, pe când Harry Brauner îndemna compozitorii să se alăture expedițiilor de culegere a muzicii populare organizate de *Institutul de folclor.*

Concluziile i-au aparținut lui M. Vescan, care s-a oprit la afirmațiile lui F. Barbu și L. Klepper. Nu a scăpat ocazia să-i anatemizeze pe cei din vechea generație, invocând cazul unuia care nu știa să scrie românește, deoarece a învățat în străinătate, la Paris, la școala franceză, departe de izvoarele folclorului: „Când s-a pus problema să scrie românește, el s-a simțit handicapat de această apartenență la o școală străină, rupt de școala românească".

Credea că felul în care a tratat B. Bartók folclorul nu va deveni un bun al maselor. Legându-se de clasificarea lui S. Rapp, spune că nu aceasta era problema, dacă un compozitor are talent și are tehnică, ci în ce măsură slujește lupta poporului pentru o viață mai bună. Și sub acest aspect s-ar putea împărți compozitorii în diferite categorii.

Nu era de acord cu A. Vieru că, retras în turnul de fildeș, compozitorul poate fi de bună credință, adică pe acest drum nu deranjează pe nimeni; în realitate, prin această situare, el este un dușman. Pentru că nu există o a treia poziție... „Și acest lucru, susținea M. Vescan, îl spunem noi celor care sunt în turnul de fildeș și nu îi scuzăm deloc, ci îi considerăm dușmani: a adopta astăzi poziția de retragere, în timp ce toată lumea luptă, înseamnă a fi împotriva luptei"...

Evident, în această tonalitate amenințătoare, categorică, partizană, se șantaja, se dădea un ultimatum celor care intenționau să-și păstreze arta în afara nuanțelor politice.

„... O creație valabilă, afirma M. Vescan, nu este posibilă fără această condiționare a servirii poporului nostru, deoarece compozitorul trebuie să răspundă față de conștiința sa." Avea la îndemână și exemple de compozitori „luptători": V. Popovici, S. Natra, A. Mendelsohn, N. Kirculescu și M. Socor. Spre finalul intervenției s-a referit la viitoarea Uniune, care... „nu va putea fi formată decât din membri care în mod conștient participă și vor participa, însușindu-și linia de luptă a Uniunii Compozitorilor, la rezolvarea sarcinilor sale.

Viitoarea Uniune a Compozitorilor nu va mai putea fi o asociație, în care fiecare vine, în virtutea inerției sau a unor predilecții de nu știu ce natură, ci pentru un singur scop, acela de a sluji lupta de construire a socialismului.

De altfel, acest punct va fi unul din primele puncte ale statutului Uniunii Compozitorilor, acest punct trebuie să fie o obligație și o îndatorire de înaltă conștiință a fiecărui membru".

Scanned with OKEN Scanner

Între timp, curgeau articolele pe teme date în periodicele timpului, în care se încerca până și minimalizarea lui George Enescu. „... Din cauza unui superficial contact cu masele și cu ambianța reală autohtonă, precum și printr-o voită integrare în curentele muzicale occidentale, George Enescu nu a relizat specificul național decât în puține lucrări ale sale, ca de exemplu *Sonata III de vioară, Adagio-ul din Suita de vioară, Suita câmpenească (Sătească* n.n.), *Poema Română,* cele trei *rapsodii* (? n.n.)... Dar acestea erau cu rezerva folosirii muzicii populare românești"[207].

MODELUL DE LA RĂSĂRIT

După două săptămânmi s-a ținut o altă Ședință Plenară, la 4 iulie 1949, la care M. Socor trebuia să prezinte expunerea cu titlul cel mai răsunător: *Spiritul de partid în creația muzicală.* Din motive nedezvăluite, conferențiarul n-a putut participa, ceea ce a determinat o schimbare de ultimă oră, Dinu Negreanu fiind invitat să-și împărtășească impresiile de călătorie în U.R.S.S., „țara socialismului victorios", dat mereu ca exemplu...

Apare limpede că neprezentarea lui M. Socor la o atât de importantă Ședință Plenară, la care s-au făcut mobilizări intense (nici un compozitor nu putea lipsi, căci tema era considerată de o maximă însemnătate și actualitate), nu se explică decât prin aceea că materialul, văzut la instanțele de partid, nu a primit unda verde. Va fi, după un timp, finalizat și publicat, evident, și prelucrat.

Lucrările fuseseră conduse de către D. Gheciu, invitându-l pe Dinu Negreanu, care a vorbit preț de o oră bună, cu lux de amănunte, înflorind tot ceea ce se putea despre viața muzicală sovietică, dar nu numai. Au urmat întrebări și discuții, bunăoară E. Roman dorea să știe care era poziția compozitorilor sovietici față de muzica de dans. La rândul său, P. Jelescu era curios că cunoască felul cum era reprezentat elementul feminin în creația sovietică. De asemeni, dacă forma de lied era agreată și practicată.

Viorel Cosma a întrebat cum arată repertoriul de operă la Moscova. În mod concret, dacă se joacă *Maeștrii cântăreți din Nürnberg*? Apoi, care era poziția Conservatorului față de tinerii studenți? D. Negreanu a răspuns cum a putut, însă cu siguranță și nonșalanță. În cazul operei lui Wagner a răspuns negativ, neexcluzând posibilitatea de a se reprezenta.

S. Rapp a pus o întrebare mai sensibilă, dacă operele străine compuse după 1920 se joacă? I s-a spus nu, „deoarece această muzică, pe bună dreptate, se consideră că aparține curentelor decadente burgheze".

La întrebarea care este opinia melomanului sovietic față de creația românească, s-a spus că muzica românească nu este cunoscută, ...„deoarece la noi s-a scris foarte puțin. Suntem abia la început". Chiar așa să fi fost?

Gh. Derieșeanu s-a interesat dacă există colective de compozitori care să scrie în comun o operă. „În artă, arăta D. Negreanu, nu există întrecere socialistă". Th. Fuchs se întreba dacă nu s-ar putea intensifica difuzarea compozițiilor noastre în Uniunea Sovietică?

FONDUL MUZICAL

În toamna anului 1949 s-au petrecut și acțiuni de interes. A luat ființă *Fondul Muzical,* care avea rostul să impulsioneze activitatea de creație.

Organizat pe baze economice, beneficiind de suport financiar din partea guvernului, el trebuia să ofere compozitorilor condiții favorabile de creație, prin comenzi, achiziții, ajutoare, pensii, împrumuturi, locuri de odihnă. În subordinea Fondului Muzical se aflau un club, cantină, atelier de reparat instrumente muzicale, bibliotecă, discotecă. Li se punea la dispoziție compozitorilor o serie de pârghii menite să faciliteze în sens obiectiv procesul de creație. Desigur, într-un fel, era momeala care se dădea în schimbul unor partituri dorite, înscrise ferm pe axele noii ideologii. Deci, cine era adevăratul beneficiar al Fondului Muzical? Compozitorii sau puterea?

207. Vancea, Z. *Specificul național și muzica cultă românească.* În: *Flacăra,* II, 26 (78), 2 iulie 1949, p. 12.

Scanned with OKEN Scanner

Printr-un ordin din 12 septembrie 1949 al Ministerului Artelor, s-a numit comitetul Fondului Muzical, cu componența: Hilda Jerea, președinte, Diamandi Gheciu, Mircea Chiriac, Andrei Szekely, Anatol Vieru, G. Deleanu și S. Zaharopol din partea Ministerului Artelor.

Fondul Muzical avea bază în Art. 12 din Decretul nr. 342, din 21 august 1949.

La începutul lunii septembrie s-a primit un semn limpede asupra a ceea ce va urma. S-a desființat *Societatea Scriitorilor Români,* luând ființă *Uniunea Scriitorilor Români.* Campania de reorganizare a oamenilor de creație artistică devenise realitate.

Dar și periodicele pregăteau terenul în acest sens. George Bălan se străduia să înfățișeze cum luptă compozitorii pentru o „muzică de mase". Ce se cerea pentru aceasta? „Simplitatea stilului, în scopul abandonării limbajului complicat". Se elogiau unele creații noi, dar se și manifestau rezerve, spre exemplu, *Simfonia I* de Ion Dumitrescu era cotată „oarecum ermetică"[208].

ACȚIUNI PREGĂTITOARE CONFERINȚEI

Mai demult se vânturau idei privitoare la iminenta desființare a *Societății Compozitorilor Români.* Criticile ce i se aduceau, atacurile la persoana vicepreședintelui M. Jora erau suficiente semne asupra acțiunilor care se pregăteau. Nu constituia nici un secret faptul că autoritățile de partid, de stat, de sindicat, erau profund nemulțumite de pasivitatea unor compozitori și de faptul că nu reușiseră să îngenuncheze această structură profesională ca și de faptul că nu izbutiseră să-și impună echipa la conducere, pe care să o manevreze cum doreau, ascultând orbește și transpunând fără ezitare comandamentele politice. Și aceasta, deși M. Jora nu mai activa de pe la începutul anului 1949, fiind substituit prin A. Mendelsohn și, apoi, prin M. Socor, care trebuia doar înscăunat oficial.

S-a preconizat și publicarea unei suite de articole găzduite în *Flacăra*[209] sub genericul *Pe drumul nou al creației noastre muzicale,* semnată de Doru M. Rareș și G. Bălan.

S-ar putea aprecia că deschiderea campaniei de pregătire a Conferinței a fost deschisă de Zeno Vancea, acum director al muzicii în Ministerul Artelor; el reprezenta deci un for oficial, cerând implicarea compozitorilor în realitatea nouă. El a invocat și hotărârile Congresului de la Praga, pentru ca apoi să treacă la chestiunea interesată, *Societatea Compozitorilor Români,* căreia i s-a găsit o formă nouă de organizare, diametral opusă față de cea „cu totul necorespunzătoare".

De ce era nevoie de o schimbare? O spune fără echivoc Z. Vancea: „Pentru ca muzica să poată continua în mod efectiv la lupta pentru construirea socialismului".

Restructurând vechea Societate a Compozitorilor care, în forma ei de până astăzi, a fost un obstacol în drumul de dezvoltare a muzicii noastre și așezând-o pe bazele noi și sănătoase ale Uniunii Compozitorilor din R.P.R., aceasta va deveni centrul de creație artistică de care are astăzi atâta nevoie poporul nostru".

Începea demolarea pe considerente fictive... „Întemeiată în 1921 (fals, 1920, n.n.), cu scopul exclusiv de a ajuta interesele materiale ale compozitorilor, *S.C.R.* era sortită de la început unei activități cu totul sterile. Absența totală a unei preocupări ideologice progresiste a membrilor, dezorientarea în privința rolului creatorului de artă și a funcțiunii sale sociale, cultivarea apolitismului ca supremă virtute a artistului, fixarea deci a membrilor pe poziția cosmopolită și individualistă a „artei pentru artă" au izolat Societatea și pe membri ei, aservind astfel creația muzicală românească intereselor de clasă ale burghezo-moșierimii"[210].

Este greu să crezi că un compozitor care cunoștea profilul Societății, precum Zeno Vancea, poate să formuleze pe adresa ei atâtea acuzații nedrepte, ipocrite, lipsite de fond, ce țineau de arsenalul ideologic comunist, născociri retorice și demagogice.

George Bălan își împărtășea cititorilor bucuria că va avea loc „Conferința pe țară", în cadrul căreia se va reorganiza Societatea. Și el trebuia să treacă la acuzații, ceea ce trădează înscenarea unei acțiuni concertate, pe baza acelorași instrucțiuni și capete de acuzare. „Nici o afinitate de idei, de năzuințe, nu unea între ei pe compozitorii constituiți în Societatea amintită...

208. Bălan, G. *Pe drumul nou al creației noastre muzicale.* În: *Flacăra,* II, 37 (89), 17 septembrie 1949, p. 4.
209. În: *Flacăra,* 36 și 37 din 10 și 17 septembrie 1949.
210. Vancea, Z. *În întâmpinarea conferinței compozitorilor din R.P.R.* În: *Flacăra,* II, 38 (90), 24 septembrie 1949, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Majoritatea compozitorilor prefera să se refugieze în sferele «artei pure», izolându-se de orice frământare politico-socială. Nu-şi dădeau seama că prin acest «apolitism» serveau interesele de clasă ale burgheziei şi moşierimii, care urmăreau îndepărtarea maselor de cultură"[211].

Din nou revine mincinoasa acuzaţie că Societatea se ocupa numai de drepturile de autor, când se ştie că abia după opt ani de la constituire s-au pus bazele biroului de percepere. Şi ce era, la urma urmei, rău în aceasta, chiar dacă ar fi fost aşa?

Şi Gabriela Deleanu prefaţează evenimentul, încercând să orienteze viitoarele lucrări. „... Existenţa Societăţii Compozitorilor Români în forma ei veche este o dovadă că acest sector de creaţie, în sectorul muzical, a fost o întârziere, o frână"...[212]

Câteva din prevederile statutului viitor sunt anticipat dezvăluite de H. Jerea. Acesta „urmăreşte realizarea unei creaţii artistice de înaltă valoare, care să constituie un factor de seamă în opera de răspândire a muzicii în mase". Ce anume îşi propune? „Însuşirea de către compozitori a metodei realismului socialist; va combate influenţele ideologice ale imperialismului, va stimula creaţia realistă"...[213]

Petre Iosif s-a pronunţat negativ asupra Societăţii şi a vicepreşedintelui ei, într-un material din *Flacăra,* cu un titlu josnic: *Pentru combaterea unui hipnotic periculos*[214], în care cultul Anei Pauker era generator de idei. Se vehicula anatema „servilismului muzical", afirmând că burghezimea şi moşierimea au înăbuşit protestele patrioţilor faţă de opera italiană, au strivit prin dispreţul ciocoiesc cosmopolit încercările de făurire a şcolii naţionale. În ce fel? Importând şi promovând „... drept şefi de şcoală românească pe Hübschii Hohenzollernilor".

Nici George Enescu nu era cruţat, căci, după promiţătorul început cu *Rapsodiile Române,* „se rupe de viaţă şi de sursa minunată de inspiraţie care este poporul şi se lasă copleşit de putregaiul muzical al apusului".

În mod previzibil, la stâlpul infamiei era aşezat Mihail Jora, care trebuia compromis. Încă în 1939, în plină dezvoltare a fascismului, el şi-ar fi manifestat dispreţul faţă de clasa muncitoare." Omul cu „priveliştile" găsea de neînţeles că suferinţa şi lupta priveliştilor pot fi surse de inspiraţie".

Creaţia sa era etichetată drept „operă profund reacţionară, bazată pe falsificare şi dispreţ al revoluţiei de la 1848, în preferinţa manifestată agresiv pentru poezia descompusă, apologetică a pornografiei şi a sinuciderii drept sursă de inspiraţie pentru lieduri"... Putea fi ceva mai dezgustător şi mai neadevărat? Dar şi Dinu Lipatti intră în colimator, fiind făcut „fascist" – ca şi alţii ...„care vegetează departe la ţară".

Înfiinţarea *Uniunii Compozitorilor* va constitui un factor activ „în lupta pentru construirea socialismului". Se va realiza o muzică naţională, după modelul celei ruse şi sovietice. Ca atare, „...misiunea Uniunii Compozitorilor este deci deosebit de nobilă"...

SERVICIUL DE CADRE ÎN ACŢIUNE

Au fost mai multe canale pe care s-a pregătit Conferinţa. Cel al presei era doar unul, exterior, cadrul ambiental ideologic. Acţiona şi un altul, oarecum interior, al serviciului de personal, de cadre în nomenclatura timpului, stabilindu-se cine participă la lucrări, după criterii politice, desigur, cine va lua cuvântul, cine poate şi va fi ales. Trecuse vremea când determinante erau atributele profesionale. Acum devenise importantă apartenenţa la partidul comunist, la sindicat, originea socială, trecutul politic şi multe altele.

În consecinţă, s-au întocmit liste, situaţii, dosare, referate, note informative şi multe altele, pe care nu le depistăm în totalitate. De altfel nici nu sunt relevante, nici nu merită atenţie. Cu toate acestea, cel puţin două merită deconspirate, căci furnizează interesante informaţii privindu-i pe compozitori şi felul cum erau văzuţi de oficialităţi şi, în consecinţă, felul cum au fost trataţi.

211. Bălan, G. *Creaţia muzicală, critica şi muzicologia în preajma conferinţei compozitorilor.* În: *Contemporanul,* 157, 7 octombrie 1949, p. 9.

212. Deleanu, Gabriela. *De la „Societatea Compozitorilor Români" la „Uniunea Compozitorilor din R.P.R.".* În: *Contemporanul,* 158, 14 octombrie 1949, p. 5.

213. Jerea, Hilda. *Proiectul de statut al Uniunii Compozitorilor din R.P.R.* În: *Flacăra,* II, 41 (93), 15 octombrie 1949, p. 3.

214. Petre, Iosif. *Pentru combaterea unui hipnotic periculos.* În: *Flacăra,* II, 40 (92), 8 octombrie 1949, p. 3 şi 11.

Scanned with OKEN Scanner

Anii războiului, ca și anii postbelici, cu mutațiile politice cunoscute, au făcut ca numeroși membri să fie dați dispăruți sau să plece din România. Există două liste cu compozitorii acestor categorii, una dând cifra de 46 și o alta, 53. Multe nume nu mai spun nimic în pragul mileniului trei. Lista cu cele mai multe nume poartă și literele „d" și „s", adică, dispărut și străinătate. Între cei dispăruți figurau și compozitorii rămași în Basarabia. Lista cuprinde și textieri și editori.

1. Agârbiceanu Nic. str(ăinătate)
2. Albu Alexandru
3. Albahary Marcu
4. Aronovici Tina
5. Atanasiu Zlatov
6. Bartzer Emerich d(ispărut)
7. Boicenco Nicola s
8. Boskoff George
9. Brăiloiu Constantin
10. Caravia Nicolae
11. Cernetz Alice
12. Coca Eugen d
13. Constantinescu Mișu Mihail s
14. Corologos George
15. Cugler Grigore s
16. Constantinescu Ion s
17. Ceaușu Alice (Maximy)
18. Daia Mihai
19. Enescu George
20. Fray Alfred d
21. Ghika Comănești Ioana
22. Goldner Ernest (Ernö) d
23. Goldenthal Rodrigo Egon s
24. Hacken Emanuel s
25. Hoffmann Felix d
26. Hoffmann Francisc d
27. Hönigsberg Ernst s
28. Hrsanovskaia Cleopatra d
29. Harth Carl s
30. Ipsilante Georges
31. Kantz Alexandru d
32. Kellner Hittrud s
33. Kröner Jacob
34. Lazăr Cornel Baba
35. Lipatti Dinu
36. Moga Margareta d
37. Moscopol Jean s
38. Mussafia Julien
39. Marcu Sandu s
40. Neaga Ștefan
41. Perlea Ionel
42. Pleșoianu Gil
43. Puşcaşu Mihail d
44. Pâslaru George d
45. Patin Scipio Ionel s
46. Stănescu Dan s
47. Sapiro Solomon d
48. Sclearov Efim s
49. Sternberg Samson
50. Țurcanu Constantin
51. Vexler Francisc
52. Zohn Isaia
53. Zaharovici Alexandru d

Se observă absențe notabile: Stan Golestan, Marcel Mihalovici. Se deducea din listele întocmite că la închisoare se aflau doi membri: Nicolae Constantinescu și Ion Fazlă, din Bacău. Nu peste multă vreme va fi arestat și Dimitrie Cuclin.

O altă listă, exhaustivă, redă situația membrilor după criterii politice sau de cadre, căci membrii Societății apar clasați pe șase grupe: „Foarte activi", „Activi", „Merită a fi activați", „Inactivi", „Dubioși" și „De scos", adică, de dat afară din Societate. Era, evident, un material de lucru, căci se observau greșeli. Unii se regăsesc în mai multe locuri. Sunt și compozitori decedați. Lipsesc alte nume, bunăoară George Enescu. Sunt și semne de întrebare în dreptul multora, ceea ce pare să spună că autorii nu erau prea siguri. Apoi, la „Inactivi" se mai arată și „sau necunoscuți". Se precizează și alte lucruri, spre exemplu apartenența politică, „P.M.R." („Partidul Muncitoresc Român"). Se spune și „Fost legionar", într-un caz. Se văd pe textul inițial și săgeți spre alte grupări...

După prima grupă, „Foarte activi", se face totalul: 17: dintre care 12 membri de partid. La a doua categorie: „Activi", totalul e 55, dintre care 19 membri de partid. Celelalte rubrici nu au totalul.

Scanned with OKEN Scanner

Iată aceste liste păstrate în Dosarul 434/1949, Arhivele Statului – Bucureşti, Fondul Uniunea Compozitorilor:

Foarte activi	Activi	Merită a fi activaţi
1	2	3
Andricu M.	Andreescu (textier)	
Klepper Leon	Alexandru Tiberiu	Alessandrescu Alfred
Albin Anatol, PMR	Bobescu Const.	Borgovan Ion
Constantinescu Paul	Botez Dumitru PMR	Brediceanu Mihai
Dumitrescu Ion	Breslaşu M. PMR	Bârsan Mircea
Drăgoi Sabin (?) PMR	Boldeanu	Brediceanu Tiberiu (?)
Eisicovici Max PMR	Chirescu Ion	Buicliu Nicolae
Feldman Ludovic PMR	Ciortea Tudor	Bugeanu Constantin
Jerea Hilda PMR	Chiriac Mircea PMR	Breazul George
Mendelsohn A. PMR	Cosma Edgar PMR	Chilff Nicolae
Natra Sergiu PMR	Cassian Nina PMR	Cosma Theodor
Popovici Vasile PMR	Comişel Florin PMR	Cuclin Dimitrie
Roman Elly PMR	Constant Marius	Delly Szabo Gheza
Stoia Achim (Iaşi)	Croitoru I.	Derussy Constantin (?)
Socor Matei PMR	Dumitrescu Gh.	Enacovici George
Vescan Mauriciu PMR	Derieţeanu G. PMR	Fuchs Theodor
Kirculescu Nicolae	Doboş Viorel	Ghiga Ion
	Dendrino Gherase	Grigoriu (?)
	Delescu Liliana	Giulea I (?)
	Filaret Barbu	Jora Mihail
	Gheorghiu Valentin	Kardos Ştefan
	Ghidionescu Grigore	Leibovici I.
	Gheciu Diamandi PMR	Monţia Emil
	Giroveanu Aurel	Mereş Const.
	Horceag Savel PMR (?)	Marcu Boris
	Hartulari Darclee I. (?)	Mureşianu Iuliu
	Ionescu Găină Gh.	Mangoianu Ştefan
	Ionescu Găină Constantin	Nottara Constantin
	Ionescu Emanoil PMR	Niculescu Nona
	Iancu Mişu	Paşcanu Alexandru
	Jelescu Paul PMR	Rogalski Theodor
	Klein Gheorghe PMR	Rapp Sandu (?)
	Koffler Eugen ——→	Rubinstein Elly
	Mălineanu Henry	Roman Barbu
	Morozov Ion	Riegler-Dinu Emil
	Negrea Marţian	Roth Ladislau
	Oancea Nicolae	Sibiceanu Theodor
	Orăscu Lulu	Silvestri Constantin
	Paiul Sergiu	Teger Eugen
	Patrichi Nicolae ——→	Vieru Anatol
	Pipera T. (?) ——→	Vogel W. M.
	Plăcinţeanu Barberis Mansi ——→	Bughici Dumitru
	Paschill Iosif (?)	
	Palade Constantin PMR	
	Profeta Laurenţiu PMR	
	Popescu Bass	
	Romnea Petre	
	Salter Waldemar	
	Stein Richard PMR	
	Schwartzmann Harry PMR (Negrin) ?	
	Teodosiu Lucian	
	Theodorescu Radu PMR	
	Vasilescu Ion ——→	
	Vancea Zeno PMR	
	Vintilă Ion	

Scanned with OKEN Scanner

Inactivi sau necunoscuți	Dubioși	De scos
4	5	6

Agârbiceanu Nicolae
Andreescu
Adorjan
Aronovici
Alexe Mircea ?
Andreescu Scheletti, M
Albu Har.
Bentoiu Pascal ?
Bârcă
Băjescu Oardă
Bretan Nicolae
Bozin Bozin
Bârsan Constantin
Bartzer ?
Bena Augustin
Ciutac Octavian
Chirvasie
Cosmovici ?
Chitul
Corfescu Alexandru
Cuteanu Eugen
Cantea
Dăscălescu ?
Dumitrescu Proc.
Daia Mih. ?
Demetriad Hon.
Dinicu Nicolae
Elenescu Emaoil
Flondor Racoviță Fl.
Firoiu Gh. ?
Făgărășanu
Florea Ghr.
Fazlă
Galinescu Gavril
Toduță Sigismund (Cluj)
Grigorescu Nerone
Goldner ——→
Grigoriu Galați
Grigoriu Victor
Gurevici
Ghinea
Gâtlan
Ghibănescu ——→
Honigsberg
Hector Alfred
Iusceanu Victor ?
Iagodici ?
Ionescu Nelu
Iuga Justin
Ion. Eug. Seno
Kalman A.
Klee Herman
Komlos El.
Külmer Ch.

Brediceanu Tiberiu ?
Borgovan Ion
Brânzeu Nicolae (fost legionar)
Costescu Emil
Const. Mari.
Daia Mihai
Dendrino Gherase
Dron Theo ——→
Fil. Barbu
Grigoriu Theodor
Jora Mihail
Kirițescu Ștefan
Kardoș Ștefan
Lescenco
Mavrocordat Jeanne
Monția Emil
Minchievici Erasm
Negrea Marțian
Petrovici Dim.
Popescu Peppo PMR ——→
Rogalski Theodor
Roman Barb.
Riegler Dinu Emil
L. Roth
Sabin P. ——→
Șerbănescu Dinu
Skeletti ——→
Silvestri Constantin
Simionescu Constantin
Tănăsescu Sergiu

Zlater
Albu
Alexandrescu Romeo
Bachner
Bărcănescu Alex. ?
Constantin Nic.
Musafia Julien
Neaga Ștefan
Nonna Otescu
Pâslaru
Perlea Ionel
Reich Reg.
Șumski
Szego Iulia
Skully
Sclearov
Schapira
Tarcz
Teleki
Danilov
Boicenko
Boskoff Georges
Brăiloiu Constantin
Caravia Nicolae
Constantinescu Paul
Constantinescu Mihai
Comișel
Ceaușu
Ghica Comănești Ioana
Lazăr Constantin
Agârbiceanu Nicolae
Albavhany
Cernetz
Corologos George
Goldin
Gruia
Goldenthal
Harth
Hönigsberg E.
Ipsilanti
Kellner
Lipatti Dinu?
Marcu S.
Mihalovici Marcel
Moscopol Jean
Patin Ionel
Țurcanu Constantin
Vexler Fr.
Coca George
Herșcovskaia
Kremer
Poliakov
Sternberg Samson
Sclarabey

Scanned with OKEN Scanner

Lista continuă la categoria „4", „Inactivi sau necunoscuți", după cum urmează:

Larian
Lecca ?
Lupescu ——→
Moisescu Jack
Mumuianu Titi
Micu Gh.
Milea Florentin
Mihăilescu Toscani
Mărcuș Eddi
Mecca L.
Micu A.
Micu Eugen
Marius Mihail
Moga Margareta
Negrescu Negr.
Niculescu Gh.
Nicola R. Ioan
Nagy Eduard ?
Negruș Vict.
Petrescu Eliza
Popovici Timotei
Popa Liviu
Paraschivescu T.
Pascali ——→
Puşcaşu M.
Petrescu Dumitru (preot)
Papanicol ?
Popescu Val. ?

Rozencrantz (orb)
Palade C. D.
Postupa
Reich-Rezeș
Radovici Eugen
Sibiceanu I.
Schiller Jacques
Sbârcea George ——→
Stoenescu Ion
Șerbănescu H. ?
Saint Georges Didia
Stamatiade I.
Stănescu Dan
Stângaciu A.
Socoliu El.
Sturdza S.
Șerbănescu T. (Prov.)
Serotinski Cl. (Prov.)
Selescu
Târnoveanu Gh. (Prov.)
Ursu Nicolae
Zamfir Constantin (Prov.)
Zamfirescu Vict.
Xenopol
Domide Leonida

Lista era alcătuită în spiritul opiniilor lui M. Socor.

De observat că M. Jora era trecut și la „Merită a fi activat" și la „Dubioși". S. Toduță apare în trei grupe. Săgețile par să indice nehotărârea autorilor. Implicațiile care decurgeau din asemenea categorisiri, etichetări nu erau greu de ghicit. Compozitorii trecuți în primele două grupe erau cei cărora li se va da posibilitate să vorbească de la tribuna Conferinței și aveau șanse să intre în organismele de conducere ale noii Uniuni. Mai mult, pe criteriul serviciului de cadre, s-au emis două categorii de invitații: carton alb și dungă roșie și carton alb și dungă albastră, adică „delegați" și „invitați". Primii aveau locurile la parterul sălii sindicatelor în timp ce invitații, la balcon. Aici se aflau indezirabilii.

Mihail Jora a primit invitație cu dungă albastră, dar nu a onorat-o. Pe lista invitaților s-au aflat: D. Cuclin, G. Dendrino, P. Constantinescu. Erau prezenți și oaspeți de peste hotare.

Pe unele liste se pot citi aprecieri de natură politică și profesională, într-un anume sens. Caracterizările erau de tipul: Romeo Alexandrescu, „nu compune, fost legionar", Dinu Șerbănescu, „nu compune, preocupat să plece în străinătate", Titi Mumuianu, „Femeie bătrână, fostă moșiereasă", Aurel Ghibănescu, „fost general", Ion Fazlă, „un burghez bețivan"...

O altă fațetă a operațiunii de pregătire a Conferinței era de natură diferită, putându-se integra la ceea ce se cheamă mituire, diversiune de ordin financiar. Cu două săptămâni înainte de deschiderea lucrărilor, Fondul Muzical a lansat comenzi generoase, adică a oferit sume cu anticipație pentru proiecte prezumtive. Era pentru întâia oară când se petrecea așa ceva în viața Societății.

Cine a beneficiat de comenzi care, fără îndoială, erau o binefacere, venind însă într-un moment special, prea iscusit ales? C. C. Nottara, Suită – 25.000 lei; I. Dumitrescu, cvartet – 40.000 lei; Gh. Dumitrescu, Uvertură festivă – 25.000 lei; S. Drăgoi, sonată – 35.000 lei; N. Kirculescu, operetă *(„Lupta contra chiaburimii")* – 30.000 lei; M. Negrea, concert și cântece de masă – 40.000 lei;

Scanned with OKEN Scanner

L. Klepper, poem simfonic Canalul Dunărea–Marea Neagră – 55.000 lei; M. Eisicovici, cântece – 35.000 lei; M. Andricu, operă – 100.000 lei; I. Vasilescu – Concert pentru țambal și orchestră – 30.000 lei; N. Buicliu, operetă despre Tudor Vladimirescu – 35.000 lei; D. Botez, suită corală – 30.000 lei; I. Chirescu, coruri – 3.000 lei; T. Ciortea, simfonie în patru părți – 40.000 lei; P. Constantinescu, rapsodie română – 30.000 lei; G. Klein, operetă despre întrecerea socialistă – 30.000 lei; E. Roman, cântece de masă – 30.000 lei, L. Profeta, balet despre gospodăria colectivă – 50.000 lei; Th. Rogalski, suită orchestrală și tratat de orchestrație – 50.000 lei; M. Chiriac, rapsodie pentru orchestră populară – 40.000 lei; H. Jerea, balet – 30.000 lei; H. Brauner, „Folclorul oglindă vie a realității", studiu – 100.000 lei.

După cum se știe, creația acestor personalități fiind acreditată în lexicoane, studii, monografii, cele mai multe din aceste proiecte au rămas literă moartă.

Presa continuă să întrețină atmosfera de pregătire. În *România liberă* au apărut două materiale, de L. Sărățeanu: *În preajma Conferinței compozitorilor* (VII, 1582, 16 octombrie 1949) și chiar în ziua deschiderii, cu titlul: *Spor la lucru Conferinței compozitorilor* (VII, 1586, 21 octombrie 1949), în care se scria, „... o sarcină va fi aceea de a crea în locul vechii Societăți a Compozitorilor, un organism învechit, necorespunzător problemelor ce se pun astăzi muzicienilor noștri, – un forum de conducere al muzicienilor".

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA a-III-a

DETRACTĂRI

1949–1954 Președinte – MATEI SOCOR

Scanned with OKEN Scanner

SCHIMBAREA LA FAȚĂ: SOCIETATEA COMPOZITORILOR ROMÂNI DEVINE UNIUNEA COMPOZITORILOR DIN R.P.R

Convocată pentru zilele de 21 și 22 octombrie 1949, Conferința pe țară, pregătită de partidul muncitoresc, prin Matei Socor, a avut următorul desfășurător: 21 octombrie, orele 9–14, Deschiderea festivă și prezentarea „Raportului general" de către Matei Socor. Lucrările s-au desfășurat în Aula Facultății de Drept și în Sala Senatului de pe Bulevardul Ferdinand, nr. 25. Desigur, în ritual au intrat cuvântul de deschidere, alegerea prezidiului și a comisiilor, saluturi.

În continuare, Zeno Vancea a citit „Raportul asupra statutului", iar C. Bugeanu, după amiază, referatul privind *Caracterul național în creația muzicală.* Seara, la *Ateneul Român, Concert festiv* susținut de *Orchestra Radio.*

În ziua a doua, 22 octombrie, dimineața, au avut loc discuțiile (9–14), iar de la16–19, discuții la statut și adoptarea lui, ca și alegerea Comitetului, votarea Rezoluției și cuvântul de închidere. Seara, tot la *Ateneul Român,* „Concert de muzică de mase".

Revista Flacăra a pregătit materiale festive pentru deschiderea Conferinței, cu luări semnificative de poziție: N. Buicliu – *Despre melodie,* N. Cassian – *Să luptăm contra rămășițelor formaliste,* V. Popovici – *O problemă acută: cântecul de mase,* L. Klepper – *Vechea și noua casă a compozitorilor*[215].

Cum au decurs lucrările? Conferința a deschis-o Mihail Andricu, vicepreședintele, rostind cuvântul de rigoare. Au urmat saluturile, Zaharia Stancu din partea scriitorilor, Vanda Nicolski, din partea sindicatelor, Ilie Stan, muncitor, Paul Luchian, din partea Radioului, Lessen Netty, studentă și Eduard Mezincescu, ministrul artelor.

D. Gheciu a propus Prezidiul, format din M. Andriesei din Brașov, M. Andricu, H. Brauner, C. Bugeanu, I. Chirescu, S. Drăgoi, H. Jerea, L. Klepper. A. Marcu, A. Mendelsohn, V. Popovici, C. Silvestri, M. Socor, A. Stoia, Z. Vancea și M. Vescan.

În Comisia de validare au intrat: D. Gheciu, M. Negrea, I. Dumitrescu, I. Szego și A. Mendelsohn.

Este interesant de știut că din partea forurilor înalte ale partidului au participat la deschidere Iosif Chișinevski și Leonte Răutu.

Pentru alcătuirea „Comisiei de candidaturi" au fost aprobați: M. Breslașu, V. Ijac, N. Kirculescu, L. Profeta, A. Rogan (?). În „Comisia de rezoluție": S. Natra, C. Palade, L. Profeta și T. Ciortea.

Zaharia Stancu în cuvântul de salut a spus, între altele: ...„marele Stalin (ovații furtunoase) a designat poziția artistului în lumea socialistă, în lumea pe care mergem spre comunism".

„Aplauze frenetice", după cum arată procesul-verbal al Conferinței, au răsunat când Eduard Mezincescu a pronunțat:.. „Generalissimul Stalin". Evident, asistența se ridica în picioare... Era un obicei, un procedeu frecvent întâlnit la plenare, conferințe, și Mihail Jora îi făcea pe mulți politruci să transpire de frică, deoarece nu se ridica în picioare, neconformându-se gestului celorlalți. Adevărat, avea și o scuză, era invalid de război cu un picior de lemn, însă motivul real era că nu concepea să se înjosească în acest fel...

Raportul prezentat de M. Socor a fost o mostră de partitism, o elocventă demonstrație a spiritului stalinist. După ce a conturat cadrul în care se ține Conferința, proferând sloganuri antiamericane, antiimperialiste și după ce a înălțat osanale marelui dascăl al omenirii, ploconindu-se în fața realizărilor epocale sovietice, M. Socor și-a îndreptat tirul împotriva culturii burgheze, aflate în descompunere, împotriva cosmopolitismului în putrefacție, ca și împotriva muzicii occidentale aflate în plin proces de decadență.

215. În: *Flacăra,* II, 42 (93) 22 octombrie 1949.

Expresia acestei decadenţe era atonalismul, ilustrat prin A. Schönberg, „conducătorul mişcării formaliste"... „Atonalismul este formalist şi neagă melodia, neagă natura, neagă sufletul omenesc şi propune combinaţii de sunete arbitrare, mecanice şi cacofonice".

S-a exemplificat marasmul artei decadente prin opera lui A. Schönberg – *Erwartung (Aşteptare)* care *„propagă pesimismul"*. În *Wozzeck* de A. Berg „...întâlnim siluirea, omorul şi sinuciderea". Odată cu *Pierrot lunaire (Pierrot din Lună),* A. Schönberg introduce „inovaţii" melodiei vorbite, adică, sprechgesang-ul, „o melodie care seamănă mai mult cu o declamaţie isterică de lunatic".

P. Hindemith propăvăduia misticismul, ca de altfel şi O. Messiaen, care scrie o „muzică ce exprimă sfârşitul veacurilor", în timp ce A. Krenek era condamnat, deoarece scria „coruri catolice".

Şi Igor Stravinski era blamat pentru catolicismul compoziţiilor sale. De asemenea, pentru deschiderea sa faţă de „jazz şi muzică de circ". C. Menotti compusese o operă despre...„o femeie beţivă, criminală care se ocupă cu spiritismul". Fapt explicabil, căci reprezenta cultura americană. Tot în S.U.A. fusese lansat „percuţionistul" John Cage ...„Acesta cântă la un pian căruia îi introduce între coarde bucăţele de lemn, de fier şi cauciuc. Procedeul lui Cage este de natură a provoca gelozia atonaliştilor".

La antipod, cultura înfloritoare a lagărului socialist: Lenin, făuritorul revoluţiei din octombrie, M. Gorki, care lansase lozinca prin care îi considera pe scriitori „ingineri ai sufletului"... Se făceau referiri la revoluţia culturală în plină desfăşurare, efectul mobilizator al însufleţitoarelor principii ale lui A. A. Jdanov din „Rezoluţia C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. în problemele de muzică".

...„Ca oameni ai artei din R.P.R., compozitorii învaţă din experienţa artiştilor sovietici. Păşind la reorganizarea muncii lor, ei sunt hotărâţi să-şi însuşească ideologia marxist-leninistă. Compozitorul Zaharov, conducătorul corului «Piatniţki», cu ocazia vizitei sale la Bucureşti a dat preţioase învăţăminte. ...Societatea Compozitorilor trebuie să ţină seama de formarea maselor, de arta poporului".

Cele 29 de pagini tipărite ale *Raportului* cuprind referiri la muzica românească, unde, odată cu primele semne ale producţiei capitaliste de la începutul secolului al XIX-lea, „încep să pătrundă influenţele artei decadente apusene".

Sunt relevante consideraţiile vulgarizatoare, proletcultiste, deformatoare, pe tema trecutului nostru muzical, căci vor fi preluate într-o serie de studii şi articole, conferinţe, emisiuni radiofonice, cursuri universitare, volume.

„...Dacă în operele compozitorilor noştri din trecut ... nu se da folclorului atenţia cuvenită, aceasta se datoreşte politicii cosmopolite a boierimii, care, în loc să încurajeze arta naţională, subvenţiona trupele italiene în turneele lor, de obicei falimentare, deficitare. În numărul din 15 februarie al revistei muzicale *Arta* din Iaşi găsim, sub titlul *Opera Italiană şi Opera Română,* o luare de poziţie împotriva subvenţiei cerute guvernului de către o trupă italiană de operă"[216].

Cel mai bine cotat compozitor precursor era Ciprian Porumbescu, apreciat pentru legătura cu năzuinţele maselor populare.

Titu Maiorescu era aspru criticat pentru concepţia sa cosmopolită: el ar fi afirmat că patriotismul „n-are ce căuta în artă". Se critica şi faptul că înaintaşii muzicii româneşti erau daţi uitării. În general, compozitorii români s-au format la şcolile „germană sau franceză modernă, care alunecaseră deja pe panta decadentă". Nici semănătorismul nu putea fi iertat de cântecele cu „mândruliţe" şi „voinici", menite să distragă atenţia de la ...„năzuinţele poporului împilat". Totodată, viziunea asupra „fatalismului ţăranului român" apărea sancţionată de către M. Socor. Cu toate acestea, în creaţia corală, „s-a înregistrat o producţie realistă bogată".

Dar în celelalte domenii ale creaţiei muzicale apar manifestări cosmopolite, academice, formaliste, abstractizarea crescândă a melodiei, adoptarea unei armonii din ce în ce mai disonante, până la atonalism. Se declina prezenţa temelor „exotice, mitologice, fără nici o legătură cu gândirea şi simţirea poporului nostru, precum *Acteon, Armida, Agamemnon, Hecuba, Marsyas, Oedip,* care „populează muzica noastră în care lipseau cu desăvârşire Doja, Horia, Tudor Vladimirescu, Bălcescu".

Care a fost atitudinea faţă de George Enescu, implicat şi el în criticata tematică de mai sus? „Excepţie fericită fac unele din operele lui George Enescu, printre care mai ales *Rapsodiile Române* bunuri de preţ în tezaurul nostru muzical".

Trecându-se la creaţia primei părţi a secolului al XX-lea, M. Socor împarte critici şi elogii în dreapta şi în stânga. Lui M. Andricu i se fac recomandări: „Bogata producţie inspirată din folclor a lui Mihail Andricu, deşi uneori cu influenţe impresioniste şi naturaliste franceze (!! n.n), se cuvine să fie

216. În: *Arta,* III, 4, 15 februarie 1894, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

scoasă în relief în mod deosebit. Este de dorit ca, conținutul turnat în limbaj muzical românesc să se precizeze în sens sociabil în opera apreciatului nostru compozitor".

M. Jora era criticat în mod indirect, ca și Th. Rogalski „...Unele din producțiile în stil românesc sugerează imaginea boierului cosmopolit, care, din cerdacul conacului feudal, savurează pitorescul «priveliștilor» românești. De obicei asemenea compoziții «în stil românesc» sunt pline de elemente nostalgice, mistice sau de chef și câteodată de batjocură la adresa momentelor și tipurilor revoluționare din trecut, sau la adresa oamenilor simpli ai poporului nostru *(Demoazela Măriuța, Înmormântare la Pătrunjel)* etc. Tot atunci își fac apariția operele mistice ale legionarilor, care au adus în muzica românească nota de prohod și acatist". Cu aceste remarci erau vizați N. Brânzeu și S. Drăgoi.

Creația interbelică era tratată drept cosmopolită și formalistă, de unde încercarea de minimalizare. Orientarea spre folclor se încuraja în *Raport,* numai dacă i se conferă un „conținut nou", socialist. Astfel, melodia populară devine scop în sine.

Și critica muzicală s-a văzut pusă la zid, deoarece a vehiculat teza burgheză a „artei pentru artă". Se condamna falsa prezentare a muzicii lui P. I. Ceaikovski și a lui Fr. Chopin. O lungă perioadă criticii s-au aflat în slujba intereselor burgheziei reacționare. Astfel, un critic apreciat de cercurile aristocratice ar fi declarat că nu înțelege cum „sufletele proletarilor pot inspira o compoziție".

Nu putea fi absolvită nici *Filarmonica* pentru disprețul manifestat față de creația românească. De asemenea, „Fundația Culturală Regală", care a promovat creația elementelor reacționare.

În fine, „Societatea Compozitorilor s-a preocupat prea puțin de susținerea creației muzicale, punând accent pe cercetările folclorice într-un spirit cosmopolit, de colecționar de rarități muzicale populare, și nu de a pune la îndemâna compozitorilor materialul adunat".

Un alt neadevăr – căci acestea abundau – privea presupusul „dispreț față de cântecul popular, ceea ce reflecta concepția național burgheză". Disprețul acesta s-ar fi extins și asupra folclorului naționalităților conlocuitoare. Nu scăpa de rafala critică nici orașul, care nu făcea decât să înlesnească penetrația unor elemente străine în folclor.

Un alt punct vulnerabil, după M. Socor, era faptul că Societatea s-a ocupat numai de drepturile de autor, care, paradoxal, nici nu reveneau compozitorilor. „Sume considerabile au alimentat o pletoră de autori de muzică vulgară până la obscenitate".

Acuzațiile contrariante se țineau lanț, deformând realitatea. De altfel, o viziune primitivă, proletcultistă trona asupra concepției tezelor expuse de Matei Socor. „...Societatea Compozitorilor s-a complăcut în rolul de contoar general pentru finanțarea unei activități zeloase de pervertire a gustului muzical al maselor".

Se aduceau la suprafață și acuzațiile mai vechi, referitoare la călătoriile în occident ale lui C. Brăiloiu și I. N. Otescu, fără să-i nominalizeze însă, dar formularea era suficient de transparentă: „...conducători care priveau societatea ca pe una din moșiile lor". Atfel se prețuia truda și energia pusă atâta vreme în folosul colegilor din Societate de către cei care au ridicat-o atât de sus!

Grave apăreau acuzele la trecutul nu prea îndepărtat, de natură politică, al unora dintre membri, cu consecințe pe linie de cadre: „sub regimul legionar și antonescian, Comitetul Societății Compozitorilor, cu excepția membrilor constrânși să demisioneze, s-a supus cu servitute și a ușurat aplicarea măsurilor rasiale și introducerea în Comitet a reprezentanților «Sfatului muzical legionar», transformându-se astfel într-o unealtă politică fascistă a guvernului trădător".

Ajungând la contemporaneitate, *Raportul* lăuda sursele pline de învățăminte din ultima vreme, inclusiv „Rezoluția din februarie". Nu se uitau condițiile materiale create prin Fondul Muzical. Existau și realizări datorate schimbărilor efectuate în sânul Comitetului, petrecute în 1947: „forțele noi au adus un suflu nou"...

Apare relevant cine și pentru ce creații erau elogiați: M. Andricu pentru *Simfonia Nr. 2* și *Cantata pentru Stalin,* A. Mendelsohn – baletul *Harap Alb,* H. Jerea pentru *Odă legii staliniene,* Z. Vancea și V. Popovici pentru cântece, S. Natra – *Cantata pe tema unui marș,* L. Profeta – *Prin munții noștri* și *Cantata Republicii,* A. Vieru – *Cântec pentru Stalin.* De asemenea erau apreciate contribuțiile lui M. Eisicovits, I. Chirescu, M. Vescan și L. Klepper.

Evident, erau creații conjucturale, mult trâmbițate în acea perioadă, care însă nu s-au menținut din varii motive.

Continua evidențierea înnoirilor din ultimele luni: „În locul birourilor comerciale și al contencioaselor au apărut în sediul Societății Compozitorilor săli de muzică, o bibliotecă"... Cu toate

Scanned with OKEN Scanner

acestea, nimic nu putea fi perfect... N-a fost suficient îndrumată creaţia muzicală. Apoi, unii compozitori „n-au înţeles să se apropie de năzuinţele poporului nostru".

De parcă nu fusese împroşcat destul cu noroi, M. Jora este din nou atacat în mod direct, şi, în context, fără a i se spune numele, şi P. Constantinescu. „Mihail Jora şi alţii au compus o muzică cu stafii în conace boiereşti sau oratorii mistice..." Mai dăinuiau şi rămăşiţe... „ale vechilor concepţii formaliste"...

Şi C. Silvestri fusese atacat: compoziţiile sale „sunt constructiviste, de un puternic accent formalist"... Dar şi lui A. Mendelsohn, H. Jerea şi Z. Vancea li se recomanda să aprofundeze metoda realismului socialist. Iar pentru a fi totul în ordine, M. Socor se autoflagelează, recunoscându-se şi el restant... „Şi eu am fost în trecut influenţat de formalism. Fac azi eforturi pentru a mă debarasa de el cu ajutorul Partidului"... Nu era limpede?

Nu se putea ierta greşeala de a fi păstrat în Comitet, după 23 August ...„elemente deschis reacţionare". Desigur, iarăşi era vorba de M. Jora şi colaboratorii săi... „Aceştia nu s-au sfiit să afirme poziţia de clasă burghezo-moşierească".

În finalul *Raportului* se recurge la preţioasele învăţăminte ale „tovarăşei Ana Pauker", îndemnându-se compozitorii „să cânte cu dragoste faptele de muncă şi luptă ale poporului".

DISCUŢIILE

Sunt concludente luările de cuvânt pentru a sesiza manipularea Conferinţei, concesiile făcute, lupta din interior pentru ascensiune în organul de conducere, pletora de vulgaritate ideologică şi conformismul politic. Nu trebuie însă uitat nici o clipă că perioada era foarte zbuciumată, intimidările, ameninţările, constrângerile erau la ordinea zilei. În presă se puteau citi lozinci cu sensuri restrictive, precum celebrul dicton a lui M. Gorki: „Cu cine sunteţi voi, oameni ai culturii?".

M. Socor, care a condus prima parte a discuţiilor, i-a dat cuvântul lui Eugen Radovici pentru a citi un anost protest împotriva abuzivei măsuri luate de guvernul francez faţă de Louis Aragon, suspendându-i toate drepturile civile şi politice. Se potrivea aceasta cu Conferinţa ca nuca în perete.

A. Mendelsohn şi-a început intervenţia prin a arăta că cele trei materiale audiate, prezentate de M. Socor, Z. Vancea şi C. Bugeanu erau de o considerabilă însemnătate. Relativ la ceea ce se petrece, a spus: ...„desigur că această Uniune, care ia fiinţă acum, nu este un lucru nou, ci este o continuare şi este, în acelaşi timp, o consecinţă prin care a trecut fosta Societate a Compozitorilor, o consecinţă a prefacerilor care capătă azi o confirmare, corespunzând „unei noi forme de viaţă, creată în sânul însuşi al Societăţii Compozitorilor în perioada de trecere de la destituirea fostului Comitet, până la instalarea actualului Comitet al Uniunii". Deci ceea ce s-ar fi putut aprecia ca o remaniere a Comitetului, acum A. Mendelsohn recunoaşte că a fost o „destituire" în forţă.

A ţinut să afirme răspicat că nu se mai află în graţiile puterii, deoarece nu a fost antrenat să contribuie la materialele Conferinţei. După ecoul puternic al „Rezoluţiei C.C. al P.C. (b)", pe care l-a constatat la Congresul de la Praga, el subliniază rolul încredinţat creatorilor de frumos, ducând la succese notabile. Recurge, în acest context, la exemple, tămâindu-l pe S. Natra, ale cărui *Piese pentru orchestră* erau de ...„mare forţă expresivă". După „Rezoluţie", acesta a progresat sensibil în *Suita în stil clasic, Cantata pe tema unui marş* şi, mai ales, *Ogoare noi în lunca Prutului,* ce-şi propune să redea procesul de transformare a agriculturii.

Hilda Jerea compunea înainte de „Rezoluţie" cântece, în timp ce, acum scrie *Cantata* pe versurile poetului Djamil Djamaev, dedicată lui Stalin, ...„înţelegând prin rolul muzicianului progresist rolul aceluia care trebuie să spargă legile muzicale, care trebuie să spargă factorul logic muzical şi să o înlocuiască cu o nouă logică. M. Socor, căci la el se referea acum A. Mendelsohn, a mers şi el pe o atare linie". Exemple, *Octetul* şi, îndeosebi, poemul simfonic *Mama.*

Trecând în domeniul conceptelor, A. Mendelsohn a cerut lichidarea confuziei între monodie şi melodie, căci aceasta este un derivat. Atacând academismul steril, vorbitorul nu era pentru egalizarea linearismului cu polifonia. A încheiat cu „Rezoluţia" care nu era numai o „recomandare părintească".

Wanda Nicolski, din partea C.G.M., a pronunţat insistent în cuvântarea ei numele marelui conducător, obţinând din parte asistenţei scandarea, în picioare, a formulei magice „Stalin, Stalin".

Scanned with OKEN Scanner

În ziua a doua, tot M. Socor a condus lucrările, semn clar că deținea frânele. Vorbind de pe pozițiile revistei *Flacăra*, George Bălan a înfățișat o parte a dificultăților criticului muzical, ca și ale redactorului. Numeroși compozitori refuză colaborarea, ceea ce „oglindea însăși reaua organizare a acestei Societăți, ... oarecum haotică, ce caracteriza chiar viața noastră muzicală până nu demult." Autocriticându-se, mărturisește că revistei *Flacăra*, sectorului de care răspundea, îi lipsește cu desăvârșire „o adâncire a problemelor muzicale, a învățământului estetic marxist-leninist".

Numai Z. Vancea și A. Mendelsohn au fost cooperanți. Pe viitor, *Flacăra*, sub aspectul muzical, „va trebui să devină o tribună, o armă de luptă pentru afirmarea realismului socialist, pentru combaterea rămășițelor formalist-cosmopolite care mai pândeau creația noastră".

Gabriela Deleanu, vorbind din partea Direcției Muzicale din Ministerul Artelor, s-a plâns că nu i s-a răspuns la nenumăratele apeluri adresate compozitorilor pentru a scrie Marșul pionierilor.

O amplă desfășurare pe tema tratării melodiei populare în creația profesionistă a susținut Sabin Drăgoi, sesizând două tipuri definitorii în relația cu sursa orală: primul, al „...celor puțini, care dintru început au înțeles și au apărat latura artistică a folclorului". Erau „bine intenționați", dar nu posedau o pregătire muzicală temeinică. A doua categorie, „de muzicieni din trecut, era adăpată la izvorul școlilor și curentelor apusene burgheze și imperialiste. S-au înstrăinat de sufletul poporului , de durerile, de luptele și strădaniile lui, disprețuind, bagatelizând creația populară, pe care nu o cunoșteau și, deci, nu puteau să o înțeleagă și pe care nu și-au dat toată truda să o aprofundeze. S-a mers până la a nega existența unei muzici românești viabile, capabilă de a servi la bază la dezvoltarea unei școli naționale".

S-au ivit apoi și buni cunoscători ai folclorului, „ de data aceasta cu autoritatea și pregătirea științifică suficiente pentru a susține lupta cu negativiștii; ei cred și mărturisesc putința muzicii noastre de a servi ca punct de plecare spre dezvoltarea unei școli naționale". Deci, S. Drăgoi are în vedere și o a treia categorie de compozitori, căreia i-a fost „îndemn și pavăză" B. Bartók.

Dezvăluie un fapt inedit și anume că în 1926 avea terminată colecția *303 Colinde*, înmânată prin bunăvoința lui M. Negrea lui Sextil Pușcariu spre publicare, însă i-a fost returnată. Critică Ministerul Instrucțiunii, deoarece în 1930 desființase comisia de Arhivă și Folclor, care colectase 7–800 de melodii „în spiritul disprețului guvernului burghezo-moșieresc pentru arta poporului".

Mai arată că în 1919, împreună cu Z. Vancea, s-a gândit la „crearea unei școli muzicale românești". Curios cum se făcea abstracție de compozitorii precursori, de George Enescu și generația sa... Încă din 1921 a pledat pentru a se scrie „românește, ... cum au făcut cei cinci ruși"... Denunță ignorarea valorilor muzicii populare de către mulți compozitori, nu împărtășește punctul de vedere că muzica corală este prin excelență monodică, „lipsită de necesitatea și capacitatea unei armonii.

„...Tot așa cum poporul nostru construiește cu forțe proprii reactoare românești, să făurim și noi, compozitorii, o cultură muzicală proprie poporului nostru, națională ca formă și socialistă ca fond". Cu acest apel S. Drăgoi și-a încheiat expunerea, o adevărată profesiune de credință.

Pornind de la raportul lui C. Bugeanu asupra folosirii folclorului, A. Mendelsohn, pentru a doua oară la tribună, a denunțat falimentul principiului atât de vehiculat în apus, al „muzicii pentru muzicieni". Pe larg, cu numeroase exemplificări, recomandă abordarea formelor ample, lăudându-l în acest plan pe M. Andricu, datorită *Simfoniei Nr. 2.*

L. Profeta i-a criticat pe aceia care confundă „popularitatea" cu „vulgaritatea". Concomitent, a înfierat disprețul pentru așa-zisele „forme inferioare". Edgar Elian a făcut pertinente referiri la muzica de film. A. Stoia credea că în trecutul nu prea îndepărtat compozitorii nu scriau pentru popor. „... Acești creatori rupți de popor, străini de viața, aspirațiile și lupta acestuia, nu puteau și nici nu simțeau nevoia de a utiliza în creațiile lor producțiile artistice populare".

N-au cunoscut bine poporul nici compozitorii mai legați de acesta, care au încercat să dea un colorit național, „... dar ceea ce realizau era de suprafață, preluând doar elemente exterioare, partea de exotism. Unii s-au folosit doar de elementele periferice ale folclorului, de muzica lăutărească".

O altă categorie de compozitori, după A. Stoia, „...iau teme din folclor, le ciuntesc, le frâng, le întind pe câteva armonii și câteva schimbări diferite de măsură și le prezintă drept compoziții de muzică românească. Nu știm dacă nu mai sunt și alții care pe teme populare fac impresionism, politonalism și atonalism"...

Julia Szegö și-a construit luarea de cuvânt pe constatarea că, în trecutul nu prea îndepărtat, „muzicianul nu a fost un om cu drepturi depline". Ea lansează aprecieri elogioase la adresa Uniunii

Scanned with OKEN Scanner

Sovietice, a partidului muncitoresc, a învățămintelor lui A. A. Jdanov: „... În dosul măștii cosmopolitismului se ascunde capitalismul care caută să nimicească limba națională".

Despre aportul covârșitor al melodiei în creație a vorbit Marțian Negrea: „Vechea melodie cu care ne obișnuiseră marii clasici și romantici, melodia care ne înduioșează, agită sau interesează, a fost înlocuită cu niște frânturi ritmice cu aspect grotesc, caricatural, fără nici o noimă, absurd. Această anarhie în domeniul artei muzicale naște niște proporții înspăimântătoare și cine știe unde ar fi răbufnit și ce pagube ar fi făcut dacă nu era apariția la timp a „rezoluției din februarie"...

Mulțumită intervenției energice a Partidului Comunist din U.R.S.S., noi astăzi suntem pe calea cea mai bună de a reveni la matcă, la adevăr, la realitate. Această Rezoluție emanată dintr-un adânc sentiment de dragoste față de ideea socialistă a trebuit să vină tot din U.R.S.S., țara în care s-au plămădit operele nemuritoare ale lui Glinka, Ceaicovski și ale Grupului celor cinci"...

Referindu-se la „formaliști" pe care îi descrie „inapți de a fi aduși la realitate", M. Negrea își arată în continuare admirația pentru muzica rusă, căci munca celor care vor compune va fi considerabil ușurată, „dacă vor urma sfaturile și experiența acelora care au format cea mai frumoasă școală națională, școala rusă". Evident, aplauzele erau asigurate. „Călăuziți de experiența bogată a marilor clasici ruși, să ne luăm angajamentul ca în preocupările noastre, pe planul întâi să stea combaterea formalismului." În final, M. Negrea își exprima recunoștința față de partidul muncitoresc român, „care a sprijinit cultura nouă".

Hilda Jerea și-a inaugurat cuvântarea printr-un apel la reclădirea organismelor breslei: „Oamenii muncii din țara noastră trăiesc în clipa de față un eveniment important: ei sunt chemați să pună temelie zdravănă la casă nouă... Această casă, zidită și înălțată prin lupta și dragostea oamenilor muncii, nu va mai fi ca în trecut, o cetate închisă, dușmănoasă, departe de inima poporului. Ea va fi o casă cu rădăcinile adânc înfipte în lupta și năzuințele clasei muncitoare".

Între sarcinile viitoarei Uniuni, la loc de cinste, H. Jerea situa lupta împotriva curentelor „cosmopolite, formaliste, decadente": „Cultura nouă nu se poate împărți decât în două, ... falsa cultură, întunecată, reacționară a burgheziei decadente și, pe de altă parte, cultura adevărată, bazată pe cea mai înaintată știință din lume, marxism-leninismul...

În vechea Societate a compozitorilor, unde își făcuseră loc multe elemente dușmănoase, sub steagul fățarnic al artei pentru artă, se cultiva din plin o muzică aservită influențelor strivitoare ale decadentismului burghez"...

Ea mai susținea că se luau la întrecere compozitorii în a scrie partituri muzicale cât mai nefirești, mai străine, provocatoare, excentrice: „În aceste compoziții erau ornate de-a valma, ca într-un bazar, obiecte diverse, cele mai nesănătoase și slute idei și sentimente".

Societatea Compozitorilor era în fel și chip mânjită. În cadrul ei, manifestările cosmopolite nu erau altceva decât semnul „prezenței dușmanului de clasă"... Un fapt îi apărea limpede vorbitoarei: pe viitor compozitorii nu vor mai cânta „figurile reacționare ale poporului lor". În final, îndemnuri la lupta contra cosmopolitismului și apolitismului.

Aspecte ale muzicii corale au reieșit și din cuvântarea lui Nagy Istvan. La rândul său, Harry Brauner își exprima bucuria că în noua Uniune își va găsi loc și cercetarea folclorului și promotorii ei, folcloriștii. El demonstra că termenul de „folclor" a fost întrebuințat dușmănos, tendențios, căutându-se scoaterea lui din sfera politică... Consideră că sunt genuri ale muzicii populare care și-au trăit traiul... „Doina, cântecul de jale este un cântec al trecutului, care nu mai are rost astăzi"... Totuși ea „reprezintă rezistența poporului". Harry Brauner recomandă prudență în abordarea folclorului, fără suprasolicitarea melodiilor dinamice de joc. El se leagă totodată de unele afirmații ale lui A. Stoia, referitoare la modalitatea de valorificare a cântecului oral în creație.

Anatol Vieru și-a început intervenția prin a sublinia necesitatea ridicării nivelului ideologic: „Unii compozitori minimalizează această problemă, unii cred că a-și ridica nivelul ideologic înseamnă a te pune la zi, la curent cu lozincile politice pe care le pune partidul. Alții minimalizează această problemă susținând că sunt atașați sufletește și că nu mai au nevoie de cunoștințe științifice. Din cauza aceasta observăm în lucrările muzicale o deficiență serioasă în ce privește conceptul lor ideologic, în ce privește chiar atașamentul pentru cauza pe care o servim".

După ce a insistat asupra a ceea ce se înțelege prin ideologie, A. Vieru a trecut la viitoarea Uniune, unde „ne propunem să fim activiști ai clasei muncitoare. Pentru aceasta, operele noastre trebuie să reflecte concepția despre viață a clasei muncitoare".

Cu destul curaj, vorbitorul cerea ca însușirea ideologiei să fie făcută de pe o poziție critică, să nu se dea rețete: „Se știe că vechea Societate a Compozitorilor era un clan închis, unde intrau fie savanți muzicali, fie amatori din lumea sus-pusă. Acum intră cei capabili, cei care dețin măiestria

Scanned with OKEN Scanner

artistică". El recomandă, în final, ca membrii Uniunii să se aplece cu încredere asupra oricărui compozitor care le bate la poartă.

De la bun început, Ovidiu Varga și-a deconspirat intenția de a corecta unele afirmații făcute de S. Drăgoi în legătură cu Béla Bartók, care ar putea genera confuzie, în sensul că pentru unii a reprezentat un mare ajutor: „Totuși, trebuie să precizăm că în creația lui B. Bartók există și o serie de elemente negative, formaliste, în special în felul în care tratează armonic folclorul, influențe care au avut urmări nesănătoase, chiar în creația noastră românească".

O altă afirmație corectată de O. Varga aparținea lui A. Mendelsohn, care a zis că s-au îndeplinit indicațiile partidului de a se scrie o muzică cu conținut nou. „Or, în această privință, ...avem multe de făcut"... Referindu-se la critica muzicală, obiectează asupra manierei tehniciste, de care nu este nevoie. Critica trebuie să fie militantă. M. Socor, în raportul său, a precizat că pașii înainte realizați în creația muzicală realist socialistă n-ar fi fost posibili fără ajutorul de zi cu zi al partidului. „Or, trebuie știut, arăta O. Varga, că din ilegalitate partidul a considerat cântecul ca pe o armă ideologică. Compozitorii atașați partidului au compus chiar înainte. Astăzi cântăreții pentru cauza clasei muncitoare, pătrunși de spiritul de partid, susțin prin cântecele lor lupta pentru atingerea obiectivelor partidului"...

Problemele tineretului l-au preocupat pe Ștefan Mangoianu, care pleda în favoarea îndrumării aspiranților la compoziție, în sensul ridicării nivelului lor ideologic și artistic.

După Mansi Barberis Plăcinteanu, care s-a referit la activitatea compozitorilor din Moldova, a vorbit despre aspectele muzicii ușoare Nicolae Kirculescu, criticând aplecarea urechii la tot ceea ce era străin. Trecuse vremea „mirajului Parisului": „...Am preluat necritic foxtrotul, rumba, conga". Melodiile acestora nu aveau nimic cu sufletul românesc. Dragostea de muzică ușoară era privită numai prin părțile ei negative.

M. Vescan a insistat asupra sarcinilor Uniunii, chemată să dezvolte o creație muzicală orientată în spirit de partid: „Fiecare creație trebuie să se adreseze colectivității și să servească acesteia la ridicarea conștiinței sale de luptă".

Observând traseul afirmării tinerilor, sesizează zidul birocratic de care acesta se lovește, valoroase partituri zăcând în sertare. Cere ca în viitor compozitorii să cunoască pe viu ce este o gospodărie colectivă și ce înseamnă lupta cu chiaburimea. Va trebui să se compună așa cum doresc masele. Fosta Societate a Compozitorilor n-a reușit să facă pași sensibili în această direcție și deci ea rămâne ca o problemă de viitor.

Sergiu Natra s-a referit pe larg la activitatea cenaclurilor, care vor deveni focare de dezbatere a creației: „Rătăciți pentru o vreme de la adevărata lor misiune, influențați de curente dușmănoase ale creației burgheze decadente, muzicienii din R.P.R. își găsesc acum un drum de limpezire a artei lor", concluziona S. Natra. Discuțiile fiind închise, fără concluzii, s-a trecut la votarea Statutului. În prezidiu se afla la cârmă Hilda Jerea. De la balcon, unde se aflau compozitorii indezirabili, cei cu dunga albastră pe invitație, s-a auzit o voce care a spus: „Ca să nu se creadă că noi, care suntem aici și nu avem carnete albe, am fi contra, cereți-ne și nouă votul. Vrem și noi să votăm".

Răspunsul Hildei Jerea a fost:

„– Numai delegații au calitatea de a vota. Dumneavoastră sunteți numai invitați".

Statutul a trecut repede, întrunind votul unanim.

ALEGEREA COMITETULUI

Marcel Breslașu a prezidat lucrările pentru alegerea Comitetului. Avea multă experiență în acest domeniu de la sindicat. De altfel, fără prea multe cuvinte pregătitoare, a scos lista propunerilor, dându-i citire. H. Jerea a luat cuvântul, subliniind dragostea ce se cuvine pentru partid: „Primul nostru gând se îndreaptă către P.M.R. și Comitetul Central". Era o formă de intimidare...

Iată propunerile: Mihail Andriesei, Mihail Andricu, Harry Brauner, Constantin Bugeanu, Ioan D. Chirescu, Tudor Ciortea, Sabin Drăgoi, Max Eisicovits, Diamandi Gheciu, Gabriel Jodal, Emanoil Ionescu, Hilda Jerea, Leon Klepper, Alfred Mendelsohn, Sergiu Natra, Marțian Negrea, Constantin Palade, Vasile Popovici, Matei Socor, Achim Stoia, Zeno Vancea, Anatol Vieru și Mauriciu Vescan.

Trecându-se la votul deschis, lista a fost votată fără rețineri.

Scanned with OKEN Scanner

T. Ciortea a dat citire scrisorii adresate Comitetului Central iar I. Chirescu, scrisorii către Uniunea Compozitorilor Sovietici.

A luat cuvântul Matei Socor; bine dispus, împroşca cu mult noroi, pe un ton băşcălios, atât pe compozitorii invitaţi, de la balcon, cât şi fosta Societate: „... Toată lumea din această sală, fie că se află jos, fie că se află mai sus, dar în fond mai jos, ţine minte ce au fost şi cum s-au desfăşurat adunările generale ale Societăţii Compozitorilor din trecut. Este în amintirea tuturor că dezbaterile cu privire la bilanţ, cu privire la noile mobile sau obiecte de uz personal ale cutărui compozitor care s-a stins din viaţă, fiind tuberculos şi cu care nu se ştia ce să se facă, sau alte lucruri de acest gen, ocupau un timp destul de copios din timpul adunării. Despre o dezbatere ideologică nu cred să-şi amintească cineva din trecutul Societăţii Compozitorilor Români...

Felul frivol, trebuie spus, de aldămaş, în care se terminau aceste adunări generale, când se dădea cuvântul verbului frumos al unei doamne (membrii mai vechi ţin foarte bine minte aceste împrejurări – de amintire – nu ştiu veselă sau tristă), este într-un contrast izbitor cu înalta principialitate care a caracterizat atmosfera dezbaterilor noastre".

Elementul cel mai nou care a intervenit în aceste dezbateri a fost un palid început de critică şi autocritică. S-a spus că una sau două răbufniri antipopulare s-au lăsat auzite, dar au fost apoi criticate. A cerut planificarea muncii... În fine, la despărţire, M. Socor a ţinut să-l preamărească pe acel „care se află în fruntea forţelor progresiste, tovarăşul Stalin". Conform uzanţei, s-a trimis o telegramă, în care se afirma, ...„dragostea nețărmurită, admiraţia şi recunoştinţa".

S-a adoptat o *Rezoluţie* în care se regăseau masive inserţii şi principiile *Raportului* susţinut de Matei Socor. Starea conflictuală, de luptă, mimând un preopinent făcea parte din regula jocului. Ca să fie şi mai limpede, se stipulau sarcinile imediate şi de viitor: „Uniunea Compozitorilor din R.P.R. consideră formalismul ca duşmanul principal în creaţia noastră muzicală şi îşi ia ca sarcină să ducă o luptă necruţătoare împotriva atitudinii de ploconire în faţa artei putrede burgheze..."

În şedinţa Comitetului din 28 octombrie 1949, deci în prima de după Conferinţa condusă de H. Jerea, i s-a dat cuvântul lui H. Brauner care a făcut propuneri pentru funcţiile de conducere. Deoarece M. Andricu şi-a manifestat dorinţa de a nu fi ales preşedinte, în această funcţie l-a propus pe Matei Socor. Ca vicepreşedinte: Mihail Andricu, iar ca secretari: Hilda Jerea, Zeno Vancea şi Diamandi Gheciu. Ca membri în birou: Ioan Chirescu, Leon Klepper, Alfred Mendelsohn, Sergiu Natra, Vasile Popovici, Emanoil Ionescu şi secretar tehnic: Andrei Szekely.

Chirescu a cerut să nu fie ales, deoarece are multe obligaţii ca rector al *Institutului de Arte*. A intervenit prompt M. Vescan, apreciind că toate propunerile sunt „juste" şi trebuie aprobate.

H. Jerea a subliniat însemnătatea muncii pe care o are de desfăşurat noul Comitet. S. Natra a vorbit despre rolul Uniunii în viaţa muzicală. L-a rugat pe I. Chirescu să rămână, căci deţine cele mai reprezentative creaţii corale. M. Socor a sprijinit ideea rămânerii, spunând că şi în Uniunea Sovietică mulţi compozitori deţin şi alte munci.

S-a trecut la vot, propunerile fiind adoptate în unanimitate. Noul preşedinte, Matei Socor, a mulţumit pentru încredere, cerând ca munca să nu fie mecanică, ci mai vie, însufleţită, care să-i îndemne pe compozitori să ia parte la toate frământările muncitorimii noastre. „Trebuie să ne ocupăm de problemele ideologice, de creaţie, să provocăm discuţii, să întreţinem presa cu articole, conferinţe, astfel ca toţi membrii Uniunii să fie îndrumaţi şi bine pregătiţi.

Deşi recunoaşte că era foarte ocupat, M. Socor şi-a luat angajamentul să ducă la bun sfârşit toate sarcinile primite. Şi H. Jerea şi-a luat, de asemenea, angajamentul să dea viaţă sarcinilor primite în folosul poporului care construieşte socialismul.

Au lipsit de la această primă şedinţă a Comitetului C. Bugeanu, S. Drăgoi, M. Eisicovitz şi A. Stoia.

Trecându-se la alegerea pentru completarea schemei, s-a ajuns la următoarea distribuire a rolurilor: responsabil cu Secţia creaţie: H. Jerea, care căpăta o poziţie cheie, Secţia critică şi muzicologie: Z. Vancea, Secţia organizatorică: D. Gheciu şi problemele tehnice i se încredinţează lui A. Szekely.

În Comisia de cenzori au fost aleşi: I. Dumitrescu, L. Feldman şi E. Radovici.

Costul Conferinţei pe ţară s-a ridicat la suma de 2.022.000 lei. Delegaţii din provincie fuseseră găzduiţi la hotelul *Athénée Palace*, aveau masa asigurată la restaurant, unii în valoare de 600 lei pe zi, alţii de 1.200 lei. Pentru „gustările" din pauzele Conferinţei s-au cheltuit 100.000 lei. În fine, s-a oferit o masă de încheiere, cu 200 invitaţi, care a costat 300.000 lei.

Alegerea lui M. Socor nu fusese pusă în nici un moment la îndoială, numai că a fost de rău augur. Avea un caracter aspru, impulsiv, agresiv chiar, care nu se bucura de simpatie, ceea ce va duce

Scanned with OKEN Scanner

la deteriorarea relațiilor din interiorul Uniunii. Veleitar, dornic de putere și mărire, îl ademeneau funcțiile, profitând de poziția sa.

Se credea mare dirijor simfonic, ceea ce îl determina să efectueze turnee la orchestrele din țară. Deținând și atribuții de conducere administrative în cadrul Radioului, M. Socor va neglija munca de la *Uniunea Compozitorilor.* După cum se va vedea, pentru un timp va scăpa complet frânele prezidențiale, va neglija rolul de lieder al compozitorilor, ceea ce o va favoriza, cu consecințe deplorabile, pe H. Jerea.

Un indiciu al poziției deținute de către H. Jerea vine din partea revistei *Flacăra,* care-i găzduiește articolul orientativ la Conferință[217], care puncta reperele estetice preconizate, combaterea influențelor ideologice imperialiste, stimularea noii creații realist-socialiste, având ca bază de inspirație folclorul.

Este greu de înțeles cum de a fost atât de inabil M. Socor în administrarea loviturii de grație date *Societății Compozitorilor Români,* căci el i-a citit prohodul, formulând la adresa sa cele mai ipocrite infamii, calificând-o naționalistă, șovină, cosmopolită, reacționară, decadentă, într-un text submediocru, dogmatic, proletcultist, îmbibat de lozinci staliniste și jdanoviste. Dezavuarea vechii Societăți rămâne o pată rușinoasă în biografia lui Matei Socor.

Să mai reținem că a doua zi a Conferinței, Nina Cassian publica în *Flacăra,* deci la 22 octombrie [Nr. 42 (93)] articolul *Să luptăm contra rămășițelor formalismului,* în care se spunea: „Formalismul în muzica noastră nu a însemnat numai o decădere artistică, ci și o atitudine reacționară în plan politic... Sub eticheta «estetismului» artiștii sorbeau ei înșiși otrava ideologiei burgheze, răspândind-o apoi în ascultători prin lucrările lor"...

CONCERTELE CONFERINȚEI

Manifestările muzicale prilejuite de Conferință serveau trecerii în revistă a celor mai bine cotate creații, edificatoare și pentru orientarea estetică dorită. Nu s-a scăpat acest prilej și, în intervalul 13–23 octombrie 1949, cu intermitențe, au avut loc mai multe concerte.

La 13 octombrie 1949 – *Concert festiv* susținut de corul și Orchestra Radiodifuziunii Române dirijată de Theodor Rogalski. Două zile mai târziu, la 15 octombrie, Concert cu muzică de mase în interpretarea corului și formației de studio Radio.

Filarmonica, având-l pe C. Silvestri la pupitru, la 16 octombrie, a susținut lucrări de S. Prokofiev, P. I. Ceaikovski, D. Șostacovici și G. Enescu.

Revenind la programul *Concertului festiv* din 13 octombrie, vom arăta că s-a cântat: Z. Vancea – *Simfonieta;* A. Stoia – *Trei dansuri din Ardeal;* M. Socor – *Mama,* solistă Zenaida Pally; C. C. Nottara – *Suita „Ogoare noi în lunca Prutului";* G. Enescu – *Rapsodia Română Nr. 1* și H. Jerea – *Odă legii staliniene.* Dirijorul corului, D. Botez.

Afișul concertului cameral de la sala „Dalles" din 15 octombrie avea înscrise: A. Mendelsohn – *Sonatina pentru vioară și pian;* H. Jerea – *Suita de dansuri românești pe melodii culese de B. Bartók;* M. Barberis-Plăcințeanu – *Cinci cântece românești pe versuri de Otilia Cazimir* și T. Ciortea – *Sonata pentru violoncel și pian.*

În seara deschiderii Conferinței, la 21 octombrie 1949, la *Ateneul Român,* sub bagheta lui C. Silvestri, corul și Orchestra Radio au cântat, între altele, H. Jerea – *Odă legii staliniene* și *Cantata despre Stalin* de M. Andricu.

Tot „în cinstea Conferinței" s-a aflat și simfonicul curent al *Filarmonicei,* tot cu C. Silvestri la pupitru, având pe afiș: Radkevici – *Uvertura rusă;* M. Andricu – *Simfonia Nr. 2;* L. van Beethoven – *Uvertura „Leonora" nr. 3;* A. Mendelsohn – *Suita „Harap Alb";* A. Haciaturian – *Poem pentru tovarășul Stalin.*

217. Jerea, H. *Importanța Conferinței compozitorilor.* În: *Flacăra,* II, 41 (92), 15 octombrie 1949, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

ORGANIZARE – CENACLURI

Neîntârziat s-a trecut la organizarea nivelurilor comisiilor, astfel că se preconiza că de la începutul lunii noiembrie activitatea va înregistra un ritm intens. Parţial s-a întâmplat aşa ceva, parţial, nu. Dar să observăm cum s-au structurat secţiile.

Comisia de creaţie, de îndrumare a creaţiei, era condusă de H. Jerea, aşa cum se hotărâse în şedinţa anterioară a Comitetului; în componenţa sa au fost numiţi: I. Chirescu, N. Kirculescu, A. Mendelsohn şi N. Cassian. Din partea Ministerului Artelor, Gabriela Deleanu. Deci era o comisie deasupra secţiilor. Exista şi o comisie pentru creaţia muzicală din provincie, avându-l responsabil pe C. Palade, iar ca membri pe F. Comişel, P. Romnea şi E. Teger.

Deocamdată nu exista o concepţie foarte limpede asupra acestor comisii, de vreme ce, pe lângă cele arătate, s-au constituit şi Comisii de triere. Astfel, pentru creaţia simfonică, responsabil a fost ales A. Mendelsohn, membrii fiind M. Andricu, L. Klepper, M. Negrea şi Z. Vancea. Era comisia cea mai omogenă sub aspect profesional.

Comisia de triere a muzicii corale îl avea responsabil pe I. D. Chirescu, iar în constituţia ei intrau M. Chiriac, I. Dumitrescu şi V. Popovici. Comisia de triere a muzicii distractive era condusă de N. Kirculescu, avându-i alături pe M. Ionescu, I. Vasilescu şi G. Klein.

Comisia de muzicologie şi folclor, instituită pentru întâia oară, îl avea responsabil pe H. Brauner, dar nu peste mult timp va fi arestat, odată cu grupul Lucreţiu Pătrăşcanu, fiind înlocuit cu Z. Vancea. Membrii erau T. Alexandru, I. Cocişiu, Gh. Ciobanu, P. Carp, E. Comişel, A. Sachelarie şi C. Zamfir. Incontestabil, comisia era bine alcătuită, însă predominau folcloriştii. S-a numit şi o comisie de critică muzicală condusă de Ovidiu Varga, din echipa sa făcând parte V. Cristian, J. V. Pandelescu şi A. Vieru.

Tot în sectorul comisiilor de triere exista una şi pentru creaţia didactică, în frunte cu L. Klepper, iar membri: A. Tiberiu, M. Bârsan, L. Feldman, V. Iusceanu, V. Jianu şi W. Salter.

Sergiu Natra conducea Comisia de ideologie, era şi secretarul de partid al Uniunii. Evidenţa membrilor intra în atribuţiile lui A. Vieru. Cu organizarea şi buna funcţionare a cenaclurilor de acum, era însărcinat M. Negrea, avându-i colaboratori pe H. Brauner, I. Dumitrescu şi Th. Rogalski. Biblioteca se afla în subordinea lui T. Ciortea, iar contenciosul, a lui D. Gheciu. Responsabilul gazetei de perete era Gh. Derieţeanu. Alexandru Paşcanu se ocupa de ceea ce se numea pe atunci discoteca. De organizarea propriu-zisă a cenaclurilor se ocupa Z. Vancea, în timp ce cu editarea „Buletinului Uniunii" fusese desemnat Andrei Tudor. De legătura cu presa se ocupa George Bălan, iar cu difuzarea muzicii sovietice, atribuţie cu totul neobişnuită, care nici n-a rezistat, V. Popovici.

Articolul 3 din Statut prevedea ridicarea nivelului ideologic, ceea ce a determinat iniţierea unor dezbateri care aveau loc din două în două săptămâni. Pentru a oferi o idee de ce anume reprezenta aceasta, iată programul dezbaterilor de la finele anului 1949:

24 noiembrie, expunerea cu tema *Problemele democraţiei noastre populare, Sarcinile compozitorilor din R.P.R.*, conferenţiar Eduard Mezincescu, Ministrul Artelor; 8 decembrie, *Estetica marxist-leninistă – Obiectul esteticii. Critica conceptelor idealiste asupra esteticii.* Invitat N. Moraru. La 22 decembrie – *Planul de stat pe 1950. Despre planificare şi întrecere socialistă*...Prezintă Radu Manea, consilier la Ministerul Artelor.

O şedinţă plenară (19 noiembrie 1949) s-a ţinut cu tema: *Schema de organizare a Uniunii* şi *Planul de stat.* Evident, era un ghiveci tematic prezidat de către M. Socor. Referatul principal însă l-a susţinut Hilda Jerea, descriind raţiunea de organizare şi prezentând comisiile. Au urmat discuţii din care reţinem un fragment din intervenţia lui O. Varga: „Aş dori să ridic o problemă centrală în legătură cu comisiile de triere... Creaţia noastră muzicală va fi triată în cadrul acestor comisii, fără ca ele să aibă vreo legătură cu masele, lumea noastră fiind izolată, între specialişti...

Noi avem în faţa noastră exemplul «Rezoluţiei din februarie»... relativ la compozitorii care nu şi-au înţeles misiunea aşa cum trebuie. Şi această «Rezoluţie» a fost consecinţa cererii maselor de a se revedea muzica, ce să scrie în acea vreme, ea fiind din ce în ce mai în primejdie să încline înspre formalism.

Propun ca în cadrul comisiilor de triere să existe elemente muncitoreşti."...

Scanned with OKEN Scanner

Chiar atât de departe, de stângist, nu s-a mers, dar apare evident că respectivele comisii aveau rolul să „trieze", să îndrume, să selecteze, să dea un verdict de a fi sau a nu fi unei partituri noi. Astfel se instalează o destul de puţin deghizată cenzură, sub mantia profesionalismului, fără criterii limpezi, în tot cazul neprecizate decât în linii globale, prin repere ideologice, desigur, restrictive „de clasă", deschizând portiţe spre favorizarea simplismului, decorativului, eclectismului, folclorismului.

FALSE GLORII

Realitatea este că atunci s-a produs o strângere puternică a şurubului, acordându-se credit creaţiilor declarative, cu tematică militantă, realizarea artistică trecând pe plan secundar. Era în spiritul tezelor zilei, după cum o afirma A. Mendelsohn în articolul *Să fim vrednici de epoca stalinistă. Figura marelui STALIN în creaţia unora dintre compozitorii noştri*[218]. Este de ştiut că, pentru ziua de naştere a conducătorului de la Kremlin s-a alcătuit un *Album* conţinând unele dintre compoziţiile ce i-au fost dedicate de membrii Uniunii. Piesele fuseseră copiate de un specialist pe hârtie de pergament şi legate, coperta fiind din piele încrustată. *Albumul* a fost înmânat „Marelui dascăl" de o delegaţie de oameni de artă români, din care a făcut parte şi Hilda Jerea.

Ce conţinea *Albumul*? Fiind unicat, nu cunoaştem. Există unele referiri, însă nu le preluăm, neputându-le verifica. De fapt, cuprinsul *Albumului* nu era decât o fărâmă din avalanşa de titluri datând din anii 1949–1950, demonstrând cât de mulţi au capitulat, plătind un greu tribut cultului personalităţii unuia dintre tiranii omenirii.

Înainte de a înşira aceste titluri, se cuvine arătat că M. Socor, şi nu numai el, îndemna să se scrie despre Stalin... „Scriitori, spunea preşedintele Uniunii,... urmând avântul general ce însufleţeşte pe toţi oamenii muncii, au scris texte pentru preamărirea celui ce ne este părinte şi conducător, pentru tovarăşul Stalin. Aceste texte stau la dispoziţia tovarăşilor compozitori şi nu mă îndoiesc că pe textele acestea se vor compune cantatele, poemele simfonice şi romanţele sau simfoniile dintre cele mai frumoase, pentru cântarea marelui nostru tovarăş STALIN"...

„...Faptul că unii compozitori au scris pagini inspirate din lupta şi victoriile marelui dascăl al popoarelor, scria G. Klein, exprimând în cântecele lor admiraţia, încrederea şi devotamentul pentru tovarăşul Stalin, oglindeşte drumul nou, sănătos, pe care se îndreaptă muzica, oglindeşte că cea mai mare parte din compozitori şi-au înţeles menirea"...[219]

Iată titlurile creaţiilor consacrate lui Stalin, neexcluzând eventualitatea unor omisiuni.

A. Albin – *Pentru tovarăşul Stalin*
D. Alexandrescu – *Cantată despre Stalin*
M. Alexe – *Sub îndemnul lui Stalin*
S. Almăjan – *Imn înălţat lui Stalin*
M. Andrei – *Imn lui Stalin*
M. Andricu – *Cantată despre Stalin*
M. Barberis – *Odă făuritorului de pace*
F. Barbu – *Georgia lui Stalin*
M. Rădulescu – *Pentru tovarăşul Stalin*
– *Viers pentru Stalin*
G. Boldeanu – *Slavă lui Stalin*
V. Boroş – *Cântec pentru Stalin*
T. Bratu – *Cântec de leagăn*
– *Stalin, bunicuţule*
N. Buicliu – *Imn pentru Stalin*
N. Cassian – *Horă pentru Stalin*
I. Chirescu – *Îţi trimit un cojocel*
S. Ciutac – *Pentru tovarăşul Stalin*
F. Comişel – *Nani*
– *Viers pentru Stalin*
Marcela Constantinescu – *Imn de slavă pentru Stalin*
M. Dăscălescu – *Ce mi-a spus Silviu*
Liliana Delescu – *Mi-e gândul la Stalin*
G. Derieţeanu – *Mi-e gândul la Stalin*
– *Viers lui Stalin*
F. Dimitriu – *Urare lui Stalin*
D. Dobre – *Slavă lui Stalin*
R. Dragomir (Drăgan, Eskenazi) – *Scrisoarea lui Silviu către Stalin*
– *Slavă lui Stalin*
S. Drăgoi – *Cântec pentru marele şi cel mai drag prieten*
L. Feldman – *Cântec pentru Stalin*
– *Mi-e gândul la Stalin*
E. Filipescu – *Imn închinat lui Stalin*
L. Florea – *Mareşalului Stalin*
H. Forschmidt – *Cântecul de copii pentru tovarăşul Stalin*
– *Stalin*
I. Frischer – *Slavă lui Stalin*
Th. Fuchs – *Scrisoare pentru tovarăşul Stalin*
D. Gheciu – *Ce mi-a spus Silviu pentru tovarăşul Stalin*
A. Giroveanu – *Slavă lui Stalin*
– *Stalin e lumina*
Th. Grigoriu – *Cântec pentru Stalin*
C. Gurcevici – *Mareşalului Stalin*

218. Mendelsohn, A. În: *Flacăra*, II, 51 (103), 20 decembrie 1949, p. 4.
219. Klein, G. *Compozitorii din Republica Populară Română îl cântă pe Marele Stalin, conducător şi dascăl al clasei muncitoare din lumea întreagă*. În: *România liberă*, VII, 1621 C, 2 decembrie 1949, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

M. Hönigsberg – *Cantată pentru Stalin*
C. Ionescu – *Baladă, pentru tovarăşul Stalin*
C. Ionescu-Găină – *Daruri pentru tovarăşul Stalin*
Em. Ionescu – *Du-te, vântule hoinar*
Maria Iuftaru – *Imn lui Stalin*
H. Jerea – *Odă legii staliniene*
– *Slavă lui Stalin*
St. Kardoş – *Cântec pentru Stalin*
– *Viers pentru tovarăşul Stalin*
G. Klein – *Cântec pentru marele şi cel mai bun prieten*
– *Popoarele lumii cântă pe Stalin*
E. Koffler – *Cântec pentru Stalin*
– *Scrisoare pentru tovarăşul Stalin*
I. Larion – *Urare tovarăşului Stalin*
G. Lecca – *Mareşalului Stalin*
– *Urare lui Stalin*
Lidia Lel – *Pentru tovarăşul Stalin*
J. Letoni – *Cântec pentru Stalin*
Boris Marcu – *Spune doină lui Stalin*
– *Cântec pentru Stalin*
E. Mateescu – *Glorie lui Stalin*
A. Mendelsohn – *Cântec pentru Stalin*
E. Minkievici – *Viers pentru Stalin*
L. Morozov – *Cântec pentru Stalin*
– *La mulţi ani, tovarăşe Stalin*
– *Neînfricatului Stalin*
M. Negrea – *Cântec pentru Stalin*
– *Pentru tovarăşul Stalin*
I. Nicorescu – *Cântec pentru Stalin*
G. Niculescu – *Lumina lui Stalin*
N. Oancea – *Ce mi-a spus Silviu*
Lulu Orăscu – *Părinte. Dascăl. Prieten*
– *Urare pentru Stalin*
N. Paiul – *Generalissimului Stalin*
C. Palade – *Mi-e gândul la Stalin*
– *Pentru tovarăşul Stalin*
– *Stalin, bunicuţule*
R. Paladi – *Îţi trimit un cojocel*
Titi Pipera – *Loveşte-n uzine*
A. Poiană – *Cântec pentru Stalin*
Gil Popescu – *Cântă ţara pentru Stalin*
Dumitru Popescu – *Cântec de slavă*
– *Mareşalului Stalin*
Elise Popovici – *Cântec pentru Stalin* (1949)
– *Cântec pentru Stalin* (1953)
Elly Roman – *Cântec pentru Stalin*
Br. Reinhardt – *Scrisoare către Stalin*
N. Săculeţ – *Cântec pentru Stalin*
– *Scrisoare pentru Stalin*
– *Stalin*
– *Şi povesteşte bunicul*
– *Urare*
– *De ziua ta, Stalin*
P. Severin – *Cântec pentru Stalin*
M. Socor – *Viers pentru Stalin*
T. Stavru – *Cu noi e Stalin*
R. Stein – *Cântec pentru Stalin*
I. Sternberg – *Imn pentru Stalin*
H. Schwartzmann – *Loveşte-n uzine ciocanul*
E. Teger – *Inima lui Stalin*
Sum Zare – *Floare pentru Stalin*
– *Pentru tovarăşul Stalin*
Erasmus Minkievici – *Floare pentru Stalin*
– *Urare din Carpaţi pentru tovarăşul Stalin*
S. Tănăsescu – *Urare lui Stalin*
E. Teger – *Inima lui Stalin*
L. Teodosiu – *Cântec pentru Marele Părinte*
V. Timiş – *Scrisoare pentru tovarăşul Stalin*
Z. Vancea – *Cantată închinată tovarăşului Stalin*
O. Varga – *Cântec pentru Stalin*
M. Vescan – *Cântec despre Stalin*
– *Dar lui Stalin*
– *Ţara noastră-n sărbătoare*
A. Vieru – *Cântec pentru Stalin*
G. Vilnov – *La mulţi ani tovarăşe Stalin*
I. Vintilă – *Imn pentru Stalin*

Şi lui Lenin i s-au consacrat o serie de titluri, ca număr fiind eclipsate de cele dedicate lui Stalin. Iată câteva din exemplele semnificative cu tematică leninistă: I.D. Chirescu – *Stă bunicul şi citeşte;* St. Kardoş – *Becul lui Ilici;* E. Rubinstein – *Pe drumul lui Lenin;* I. Vintilă – Cantata *Drumul lui Lenin;* A. Mendelsohn – oratoriul *Glasul lui Lenin.* Evident, numele lui Lenin se confunda adeseori cu revoluţia din octombrie căreia i s-au închinat numeroase creaţii.

OSANALIŞTII LUI GHEORGHIU-DEJ

Epoca dominată de cultul stalinist a facilitat extensia tematicii cultului personalităţii. După 1948 apar cântece, coruri în care se proslăveau figurile politice ale vremii sau cei consideraţi ca „eroi" ai luptei clasei muncitoare, Vasile Roaită, Ilie Pintilie, ba chiar şi Ana Pauker, celebru fiind un poem – *Scrisoare către tovarăşa Ana...* Nu merită atenţie creaţiile muzicale din această categorie, erau de serviciu, circumstanţiale, lipsite de valenţe artistice şi total compromise prin ceea ce vehiculau versurile.

Vom reţine însă titlurile care ne-au trecut prin mâini, avându-l în prim-plan pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, scrise în anii 1951 şi 1952, după care însă nu s-au mai compus, ceea ce poate însemna că nu se agreau asemenea adulări strigătoare la cer. Dar iată autorii şi titlurile respective: A. Albin – *Cântec lui Gheorghiu-Dej;* T. Bratu – *Cântec pentru tovarăşul Gheorghiu-Dej;* I. D. Chirescu – *Am pus cetină şi floare;* G. Klein – *Imn tovarăşului Gheorghiu-Dej;*V. Popovici – *Cântec pentru tovarăşul Gheorghiu-Dej;* V. Timiş – *Cântec pentru tovarăşul Gheorghiu-Dej;* Th. Grigoriu – *Cantată tovarăşului Gheorghiu-Dej.*

Scanned with OKEN Scanner

Chiar dacă se acorda o mai mică atenție sectorului economic, totuși latura financiară continuă să preocupe Comitetul, biroul de percepere făcându-și datoria. În 1949 s-au încasat 16.693.062 lei și s-au cheltuit 1.027.533 lei. Compozitorilor li s-a repartizat suma de 6.466.118 lei. Ministerul Finanțelor prin Hotărârea nr. 7168 din 29 decembrie 1949 stabilea impozitele, ceea ce-i viza și pe compozitori.

GEORGE ENESCU NU FIGUREAZĂ PRINTRE MEMBRI

Una dintre acțiunile prioritare de după Conferința pe țară a avut ca obiect verificarea calității de membru a tuturora. Aceasta însemna, fără echivoc, că foștii membri ai *Societății Compozitorilor Români* și-au pierdut calitatea, urmând ca ea să li se atribuie din nou.

De ce a fost necesară o atare acțiune? Probabil pentru a se descotorosi de cei indezirabili, de cei fără activitate, de cei aflați peste hotare. Nu era o excludere care să facă vâlvă, dar nici nu mai putea fi vorba de a mai deține calitatea de membru, dacă întreg nomenclatorul era trecut prin colimatorul verificărilor, motiv de intimidare, ceea ce însemna luarea în considerare a trecutului politic ca și atitudinea față de regimul comunist. Îndeosebi aceasta.

Nu este mai puțin adevărat că intraseră în Societate aspiranți lipsiți de activitate creatoare, editori, textieri, ceea ce presupunea debarasarea. O atare situație însă nu justifica, în nici un fel , omiterea reînscrierii unor personalități de primă mărime, care trăiau – e adevărat – în străinătate.

Deci Comisia pentru reînscriere și înscriere și-a început activitatea la 6 decembrie 1949. Era compusă din H. Jerea, responsabil, I. Chirescu, Z. Vancea, A. Vieru și D. Gheciu, individualități marcante, a căror competență și corectitudine nu suferea nici o îndoială.

S-a luat în discuție înscrierea în *Uniunea Compozitorilor din R.P.R.* a membrilor *Societății Compozitorilor Români,* deci s-a pornit de la zero. Statutul, abia adoptat, prevedea două categorii de membri: definitivi și stagiari. S-a propus ca toți compozitorii și muzicologii aleși în Comitet și în Comisia de cenzori să fie înscriși ca membri definitivi. Dintr-o dată 27 de membri. Apoi au mai fost înscriși alți 76, ajungându-se la cifra de 103 membri definitivi. Stagiari au intrat 11, mai era și categoria respinșilor. Trebuia însă completat un formular în acest sens.

Deoarece înscrierile, ceea ce înseamnă verificările, s-au efectuat în etape, în valuri, apare evidentă opțiunea comisiei pentru unii, desigur, cu activitate recunoscută; apare deci firească prezentarea listelor. Astfel, au fost înscriși membrii forului de conducere pe care nu-i mai amintim. Lista celor 76 este următoarea: M. Basarab, Leibovici Iancu, Gogu (Gh.) Boldeanu, F. Delmar, N. Buicliu, I. Hartulary-Darclée, N. Doboș, M. Chiriac, V. Iusceanu, T. Alexandru, C. Zamfir, H. Mălineanu, I. Zaharia Popescu, A. Giroveanu, A. Askenazy, A. Alessandrescu, Th. Rogalski, E. Koffler, C. Ionescu-Găină, Gică Ionescu-Găină, N. Kirculescu, C. Mereș, A. Albin, B. Marcu, A. Hönisberg, N. Dinicu, N. Lecca, E. Cosma, Mircea Alexe, Gh. Dumitrescu, F. Comișel, I. Vintilă, N. Oancea, M. Brediceanu, C. C. Nottara, F. Barbu, Valentin Gheorghiu, G. Derițeanu, L. Teodosiu, Th. Sibiceanu, I. Croitoru, I. Paschill, Al. Velehorschi, I. Borgovan, I. Morozov, Edy Mărcuș, Gh. Danga, H. Schwartzmann, G. Klein, Mișu Iancu, D. Cuclin, A. Pașcanu, V. Erasm Minkievici, Valter Vögel, I. M. Ghica, Th. Grigoriu, E. Teger, A. Gherțovici, E. Roman, C. Silvestri, I. Vasilescu, L. Profeta, Gabriela Deleanu, M. Breslașu, G. Borgovan, C. Bobescu, M. Bârsan, Th. Cosma, T. Dron, D. D. Stancu, G. B. Dumitrescu, M. Negre-Negrulă, N. Parocescu, C. Dimionescu, I. Nicorescu, Salter Waldemar.

Ca membri stagiari, Elena Rubinstein, St. Mangoianu, Laurian Ioan, M. Dăscălescu, D. Capoianu, E. Cerbu, Ilarion Covaski, T. Farkaș, I. Ispas, P. Lescenco, Al. Milcoveanu. Au fost respinși: D. Cantea, C. C. Kalmar, nume nesemnificative dar și Romeo Alexandrescu și Ștefan Popescu, eliminați pe considerente politice.

Concluziile care se desprind odată cu lecturarea listelor sunt limpezi, deși era doar prima ședință a Comisiei și nu a fost timp pentru trierea tuturor. Cu toate acestea, este de neînțeles cum au putut fi omise numele unor personalități de prim plan. Desigur, era un gest deliberat.

Pentru a înțelege mecanismul înscrierilor, ar trebui să cunoaștem criteriile după care opera comisia. Nu le știm. Bănuim că unul dintre ele presupunea ca creatorul să se afle în țară; cei plecați nu mai puteau fi înscriși. Principalii omiși erau membrii Societății aflați peste hotare: George Enescu,

Scanned with OKEN Scanner

Constantin Brăiloiu, Ionel Perlea, Marcel Mihalovici, Stan Golestan, Dinu Lipatti; dar nu numai: erau şi membri marcanţi lăsaţi afară – Mihail Jora şi Tiberiu Brediceanu.

Curios, Enescu continua să fie prezent pe afişele instituţiilor de concerte, adevărat, doar cu câteva titluri, cele mai accesibile. Se ştie că într-o şedinţă, pe care n-o identificăm, potrivit mai multor martori, George Enescu a fost asupru criticat, scos din evidenţă, împotriva sa pronunţându-se foarte violent E. Roman şi S. Horceag.

Era lăsat în afară şi C. Brăiloiu, căruia M. Socor ar fi trebuit să-i rămână recunoscător toată viaţa pentru sprijinul acordat în faza afirmării sale, mai ales când, ca dirijor, era refuzat de orchestre. Brăiloiu îl lua în expediţii de culegere folclorică, pe care apoi Socor le-a denigrat. Şi M. Jora s-ar fi cuvenit protejat de către preşedinte. Chiar dacă acesta nu făcea parte din comisia de înscriere, de verificare, nu putea să nu ştie ce se întâmpla acolo, deci nu putea fi străin de omitere. Altfel, ar fi trebuit ca, la prima şedinţă ce urma, să fie repus în drepturi. Dar n-a fost să fie. M. Jora a fost cel care, împreună cu G. Enescu, C. Brăiloiu, M. Andricu, Em. Ciomac, semnase memoriul care a dus la eliberarea lui M. Socor din lagărul de la Târgu-Jiu, la 1 decembrie 1943.

S-ar putea spune despre compozitorii omişi că nu figurau nici pe lista repudiaţilor, deci nu erau excluşi. Oricum, deocamdată rămâneau nereacreditaţi. Că aşa stăteau lucrurile, va rezulta irefutabil atunci când, după ani, vor apare pe listele membrilor înscrişi, acceptaţi. Gravă eroare, inadmisibilă pată de ruşine! În grupul celor lăsaţi afară, ignoraţi, se aflau nu numai muzicieni de elită, dar şi foşti conducători, fondatori ai *Societăţii Compozitorilor Români.* În acest fel, actul de lichidare al acesteia căpăta o nouă confirmare.

În acest timp, Mihail Jora, izolat acasă, având soţia arestată, fără slujbă, căci fusese scos de la Institutul de Arte, cum se numea Conservatorul atunci, a compus *Burlesca pentru orchestră* pe care a prezentat-o Comisiei de triere, rezultatul fiind respingerea partiturii, şi trecerea ei pe lista celor care puteau fi date ca exemplu de decadentism.

La următoarea întrunire a Comisiei de verificare, din 20 decembrie 1949, au fost definitivaţi o altă serie: D. Botez, P. Romnea, S. Tănăsescu, N. Cassian, S. Paiul, A. Gurevici, Nelu Ionescu, I. Pastrupa, Al. Cosmovici, Luiza Panaitescu, I. Băjescu Oardă, Th. Fuchs, Fl. Eftimescu, G. Târnoveanu; Marcela Constantinescu, C. Zamfir, Victoria Victor, Paul Constantinescu, Dumitru Bughici, Dinu Stelian, Em. Elenescu, George Frederich, St. Kardoş, Gh. Lăzărescu, A. Mihăilescu-Toscani, Bogdan Moroianu, Nic. Patrichi, E. S. Skeletti, D. Făgărăşanu, Jeanina Mavrocordat, O. Varga, Gh. Ciobanu, G. Bălan, Virgil Gheorghiu S. Zaharopol, E. Elian, A. Tudor, V. Cristian, Emilia Comişel, A. Sachelarie, I. Cocişiu, J. V. Pandelescu, Th. Bratu, G. Enacovici.

Ca stagiari: A. Toma-Pavelescu, Grigore Albu, M. Niculescu, A. Hechter, H. Demetriad, O. St. Curtac, Valeriu Popescu, Virgil Popescu, V. Pântea, Radu Şerban, P. Vlaiculescu, I. Vanica, N. Negrescu, C. Derussi, Lidia Lel, C. Bârsan şi Margareta Xenopol, Zelli Sulităeanu, Robert Rosenstek, Sacha Garsman, Radu Paladi, E. Feldler, V. Timiş, Maria Kardaş, Mariana Radu, Marius Mihail, N. Constantinescu, P. Filimon.

Din rândul compozitorilor au fost şi arestaţi, cazul cel mai notoriu fiind D. Cuclin, trimis luni de zile, deşi suferind şi în vârstă, la Canalul Dunăre-Marea Neagră. Şi Dan Mizrahi a cunoscut tortura închisorilor, luni de zile stând sub reflectoarele anchetatorilor. Era perioada când suspiciunile, denunţurile se ţineau lanţ.

1950

Anul 1950 s-ar putea caracteriza prin intensificarea propagandei partinice şi consolidarea reperelor ideologice proletcultiste, care pretindeau simplitatea exprimării muzicale în virtutea unei accesibilităţi căutate, inspiraţia din folclor şi din realitatea imediată. Ofensiva împotriva tendinţelor formaliste, cu cohorta lozincardă, nu oboseşte în nici un fel, dimpotrivă, se proclamă mai insistent.

În pofida încrederii acordate de oficialitatea politică, M. Socor nu se interesa de treburile Uniunii, fiind reţinut cu responsabilităţile Radioului. Venea rar, mai ales la şedinţele importante, rostea câteva cuvinte cu încărcătură ideologică şi cam atât. Cineva trebuia, totuşi, să se implice în activităţile de bucătărie, numeroase, curente şi această misiune şi-a asumat-o Hilda Jerea, neobosită,

Scanned with OKEN Scanner

zilnic prezentă, plină de idei şi iniţiative. Deţinea o serie de atribuţii: secretară a Comitetului, a biroului, răspundea de comisiile de creaţie, de verificare, era preşedinta *Fondului Muzical,* mai avea şi probleme de cadre. L-a avut ajutor şi colaborator de încredere, devotat pe A. Szekely, cu care a comis, aşa cum se va vedea, o serie de abuzuri. Acordându-i încredere nelimitată, M. Socor a greşit şi va plăti pentru aceasta.

Ceea ce apare curios, este faptul că, fiind prea siguri de situaţie, cei din conducere au neglijat activitatea, uitând până şi de periodicitatea şedinţelor de Comitet, care s-au rărit îngrijorător, ţinându-se doar în prima parte a anului 1950.

A existat însă şi o însemnată realizare: răspunzându-se unei vechi doleanţe, s-a înfiinţat revista *Muzica,* primul număr apărând la mijlocul anului. Deocamdată, pregătirea numărului inaugural era în plină fierbere.

PROCESUL IDEOLOGIZĂRII NU CUNOAŞTE RĂGAZ

Prima şedinţă din 1950, 10 ianuarie, „plenară", a avut ca obiect prezentarea „Raportului de activitate" de către H. Jerea, un spaţiu considerabil acordându-se campaniei tocmai încheiate de creaţie pentru omagierea, cu ocazia zilei de naştere a lui Stalin, arătând că au fost scrise nu mai puţin de 50 de lucrări în diferite genuri, multe fiind deja cântate. Compozitarea a înfăţişat, cu lux de amănunte, vizita la Moscova şi momentul înmânării *Albumului* oferit de către Uniune...

O conferinţă cu săgeţi multidirecţionale a susţinut Gabriela Deleanu, cu tema, deja răsuflată, care însă se mai purta: *Decadenţa artei burgheze, rezultat al putrefacţiei sistemului capitalist.* Abundau poncifele, vulgarităţile ideologizante, cu substrat menit să genereze confuzii. Arunca noroi şi asupra compozitorilor de la începutul veacului. „...Compozitorii din vremea aceea au scris în spiritul popular, cum ar fi de exemplu... Kiriac, Cucu. Ei au lucrări valabile, dar rămâne de văzut cu ce intenţii au scris ei şi dacă nu erau inspiraţi şi ei de către politicienii burghezi din epoca aceea şi dacă nu le făceau jocul"...

Urmau concretizări îmbălsămate cu aromele proletcultismului şi jdanovismului. *Acteon* era puternic influenţat de „compozitorii străini". Ţintele predilecte continuă să fie M. Jora, C. Silvestri, dar şi L. Klepper care compune cântece de masă în stilul epocii lui Rameau, dând senzaţia că eroii acestuia umblă îmbrăcaţi... „în fundulițe albastre, cu perucă pudrată, cu costum cu jabouri de dantelă"...

Influenţa „destructivă" a cosmopolitismului era ilustrată şi prin *Joujoux pour ma dame,* ce reflectă... „o flagrantă mentalitate străină, o reminiscenţă a trecutului medieval, o galanterie exagerată, care trebuie să dispară din epoca noastră"...

C. Silvestri era vizat în demersul critic al conferenţiarei prin două titluri: *Jocuri bihorene* şi *Cântece de pustiu...* „pe care nimeni nu este în stare să le înţeleagă şi din care se desprinde o atmosferă dezolatoare, deprimantă"...

Comitetul s-a întrunit la 21 ianuarie 1950 pentru a lua în discuţie problema secţiilor, a fi informat asupra situaţiei membrilor Uniunii şi a li se înmâna carnetele celor înscrişi, adică, verificaţi.

În acest cadru se remarcă adoptarea a două decizii: înfiinţarea revistei *Muzica* şi a secţiei de critică muzicală şi muzicologie.

Între timp, Uniunea Compozitorilor a dobândit un nou sediu (în strada Amzei, numărul 8), mai adecvat, cu o sală mai spaţioasă, proprie activităţii de cenaclu.

S-a păstrat un moment de reculegere în memoria lui C. C. Nottara, persoană regretată de cei prezenţi, „căci era blând".

Rapoartele responsabililor de secţii au constituit obiectul plenarei din 23 ianuarie 1950: Z. Vancea, D. Gheciu, care politiza fiecare afirmaţie, I. Chirescu, E. Roman. Acesta a înveselit atmosfera relatând cum l-a întrebat un coleg, „dacă e adevărat că s-a dat drumul la cântece de dragoste".

Bilanţul pe anul încheiat l-a prezentat D. Stelian, în timp ce G. Bălan, referindu-se la absenţa unor creaţii lirice noi, a explicat situaţia nu prin slaba colaborare dintre compozitori şi scriitori, ci prin slaba cunoaştere a realităţii şi lipsa de interes. Slăbiciuni, carenţe ideologice se manifestă şi în baletul *Harap Alb* de A. Mendelsohn. Z. Vancea l-a criticat cu asprime pe cronicarul *Flacării,* deoarece vede paiul din ochii altora, dar nu şi bârna din ochiul său, muzicologia fiind domeniul cel mai deficitar.

Scanned with OKEN Scanner

Activitatea secţiilor demara cu o oarecare timiditate. La critică şi muzicologie, Paula Carp a susţinut un referat despre cântecul popular, I. Cocişiu despre *Doină* şi E. Comişel despre *Baladă.*

Demn de semnalat era şi faptul că în ţară s-au conturat nucleele viitoarelor filiale, la Cluj, Iaşi şi Timişoara. La fel, la Târgu-Mureş, unde exista un început de activitate periodică, se organizau audiţii şi discuţii.

Problemele creaţiei s-au aflat pe agenda Comitetului din 27 ianuarie 1950. Uniunea, „îşi va coordona activitatea pentru a-i ajuta pe compozitori să elimine din lucrările lor ultimele rămăşiţe formaliste". Cum? Simplu: „prin prezentarea şi discutarea celor mai de seamă lucrări muzicale sovietice în cadrul cenaclurilor Uniunii, activitatea creatoare a compozitorilor noştri va găsi un puternic sprijin artistic şi ideologic"...[220]

George Bălan marchează împlinirea celor doi ani scurşi de la „Rezoluţia din februarie", actualizând-o: „În republica noastră, învăţăturile «Rezoluţiei» au însemnat, pentru cei mai mulţi creatori de muzică, un pact crucial în procesul lor de dezvoltare ideologică şi artistică"...

Legăturile dintre creatori şi mase au primit o confirmare elocventă în cântecele scrise pentru tovarăşul Stalin şi ziua „*Scânteii*"...[221] Cu toate acestea, unii compozitori nu au realizat ceea ce şi-au propus. Într-un cântec de Z. Vancea a sesizat „impresia unei desfăşurări liturgice", iar în *Vulturul răzbunării* de M. Eisicovitz „...se mai găsesc accente mistice".

Conţinutul nou era căutat nu numai în creaţia cu text, ci şi în cea fără, orchestrală. Astfel, ascultătorii *Simfoniei I* de Ion Dumitrescu şi-au putut da seama de „lipsa unui conţinut susceptibil de a fi transmis publicului". În consecinţă, G. Bălan recomandă o mai mare ancorare în realitatea maselor: „De ce este aşa de răspândit *Cântecul pentru Stalin* de Anatol Vieru?

Tocmai pentru că compozitorul a făurit o melodie simplă, clară şi plină de cele mai înalte simţăminte".

PROBLEMELE DREPTULUI DE AUTOR

După multă vreme, se abordează problemele drepturilor de autor în şedinţa Comitetului din 21 februarie 1950, la care M. Socor n-a participat. Mai figurau pe ordinea de zi bugetul, rapoartele pe secţii, revista Uniunii, organizarea de concerte...

Relativ la buget, S. Natra a dorit să cunoască ce drepturi se varsă societăţilor străine. I. Chirescu era interesat să afle ce cheltuieli s-au făcut, iar A. Mendelsohn ţinea să mărească procentul de 10% pentru fondul cultural, A. Szekely, încercând să-i demostreze că acesta nu poate fi modificat. M. Negrea avea nelămuriri în privinţa „veniturilor diverse". A. Mendelsohn are ideea structurării bugetului pe trei compartimente: organizatoric, administrativ şi cultural.

Aspectele dreptului de autor erau alimentate şi de emiterea, la 28 martie 1950, a unei Legi care abroga o serie de dispoziţii care deveniseră incompatibile cu noile realităţi. Din acel moment, Uniunea Compozitorilor nu mai putea percepe drepturi fixate de către Ministerul Artelor. Dar la 6 octombrie 1950 a apărut H.C.M. 1081 care stabilea cuantumurile de plată pentru drepturile de autor, fie procentual, fie ca onorariu stabilit printr-un tarif.

Discuţiile s-au iscat şi la solicitarea lui S. Natra ca să nu se mai perceapă taxă de înscriere în Uniune. M. Vescan a criticat prezentarea bugetului, calificând-o drept dezorganizată. A. Mendelsohn crede că era necesară cotizarea, ca şi la sindicate.

În cursul discuţiilor, Z. Vancea se mândrea că a organizat trei cenacluri. M. Vescan deplângea absenţa concertelor proprii şi semnala discrepanţe în difuzarea muzicii româneşti la radio. Dorea organizarea de cenacluri la clubul „Griviţa Roşie". Remediul popularizării creaţiei era, după A. Mendelsohn, punerea la dispoziţia Ministerului Artelor a cât mai multor materiale pentru orchestrare. Lui S. Natra îi vine ideea alcătuirii unui catalog al creaţiei existente. Z. Vancea abordează chestiunea editării *Buletinului* Uniunii şi îşi manifestă nemulţumirea pentru felul cum era organizată Biblioteca de muzică a Ministerului.

220. * * * *Planul de muncă al Uniunii Compozitorilor.* În: *Contemporanul,* 174, 3 februarie 1950, p. 7.

221. Bălan, G. *Un puternic sprijin dat compozitorilor în crearea cântecelor de luptă pentru pace şi socialism.* În. *Flacăra,* III, 6 (110), 12 februarie 1950, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

H. Jerea informează despre lucrările Comisiei de triere, care, de la 1 ianuarie, a văzut 54 de lucrări. D. Gheciu supune atenției organizarea conferințelor ideologice, 4 la număr, o expunere folclorică și activitatea cercurilor profesionale, unde au predat: M. Negrea, 10 lecții, I. Dumitrescu, 8, Th. Rogalski, 6, toate fiind frecventate de numeroși membri.

S-a inițiat o acțiune pentru ca Uniunea Compozitorilor să capete dreptul de a fi persoană juridică. Colectivul care se ocupa de „Gazeta de perete" era foarte lăudat. A. Vieru era preocupat de tratarea luptei de clasă în creație, ca și de aspectele tehnice muzicale.

În general, discuțiile și problematica acestor întruniri erau plate,fără relief, prea mozaicate.

DEMOLAREA BALETULUI „HARAP ALB"

Mai zgomotoasă s-a dovedit discuția organizată la 23 martie 1950 la Comitetul pentru Artă, asupra baletului *Harap Alb* de A. Mendelsohn, pe libretul lui Alexandru Jar. Spectacolul, aflat în repertoriul *Teatrului de Operă și Balet*, era aspru criticat pentru orientarea ideologică. Eroul era izolat de masele populare. Nerealistă apărea desfășurarea intrigii, locul desfășurării nu oferea elemente de concretizare, deranjând mai ales „contemporanizarea artificială"[222]. George Bălan sesizează și mai accentuat atributele negative, semnalându-le și în partitura lipsită de o individualizare stilistică[223]. Evident, în urma discuțiilor demolatoare, „principiale", spectacolul a fost scos din repertoriu, urmând să fie refăcut, necesitând revizuiri radicale.

Desigur, această prelucrare a avut efectul unui șoc pentru Alfred Mendelsohn și nu numai, ea constituind în felul ei un avertisment pentru compozitori, pentru oamenii muzicii, pentru artiști în general.

La 15 februarie 1950, s-a organizat de către Uniunea Compozitorilor o seară de lied, la sala „Dales", iar la 23 februarie, una de cameră, instrumentală, în același cadru.

SEMNE DE LÂNCEZEALĂ

Activitatea Uniunii intră într-o zonă lâncedă, mai exact din februarie, ceea ce se explică prin absenteismul liederului. M. Socor continua să stea la distanță de frământările obștei compozitorilor, iar Hilda Jerea nu avea disponibilitate organizatorică, lăsând lucrurile să se închege spontan. Doar secțiile, cenaclurile, inclusiv cel de tineret, cercurile de studii profesionale, ideologice funcționau. La vârf însă, apatie. O răbufnire care ne contrazice a avut totuși loc la 12 mai 1950, când s-a întrunit Comitetul, dar tot fără președintele M. Socor și chiar fără vicepreședintele M. Andricu.

Prezenți erau: H. Jerea, D. Gheciu, Z. Vancea, A. Szekely, S. Natra, I. Dumitrescu, T. Ciortea, L. Feldman, I. Chirescu, L. Klepper, E. Radovici, V. Popovici, A. Stoia, A. Vieru și Em. Ionescu.

D. Gheciu a citit Raportul de activitate pentru perioada scursă de la Conferință, ca și planul de activitate mai–septembrie 1950. S-a spus că exista un avânt al creației. Pe de altă parte, se recunoștea că unele partituri prezentate comisiilor erau slabe, demonstrând inabilitate tehnică, melodicitate inexpresivă. Se lăuda faptul că se scrie muzică didactică cu specific românesc și, totodată, se compunea pentru orchestră „simfonică populară". În mare suferință se aflau creația dramatică și liedul. Pentru intensificarea procesului de creație se recomandau discuțiile critice, organizarea unor campanii pentru sărbători, pentru aniversări, ca și deplasări în unitățile de producție, pentru a se cunoaște realitatea.

Pentru a vorbi la cursurile ideologice, fuseseră invitați Ed. Mezincescu, Horia Deleanu, Gabriela Deleanu, Cristina Luca, E. Rodan, Miron Constantinescu. La Club se organizau „serate tovărășești". Se preconiza o discuție despre baletul „*Harap Alb*" și la Uniune, ca și discutarea cântecelor scrise pentru 1 Mai.

222. * * * *Baletul „Harap Alb" în discuția oamenilor artei.* În: *Flacăra*, III, 12 (116), 25 martie 1950, p. 1.

223. George Bălan. *„Harap Alb" și câteva probleme ale baletului românesc*, în: *Flacăra*, III, 13 (117), 1 aprilie 1950, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

A. Vieru, care a luat primul cuvântul, a fost ofensiv, găsind raportul bun, însă ermetic. Realitatea nu se reflecta în creaţie. Era necesară o discuţie asupra muzicii cu text. Compozitorii din Comitet ar trebui să dea exemplu prin ceea ce compun, să se afle în frunte şi prin abordarea tematicii noi.

A. Vieru a intrat şi într-o altă zonă, întrebându-se în ce măsură tinerii compozitori ţin pasul cu creaţia muzicală cea mai avansată. Dorea întâlniri mai dese între membri, pentru un viu schimb de opinii.

S. Natra propune organizarea unui curs de contrapunct. Au mai vorbit L. Klepper, L. Feldman, care observă că, din lipsă de timp, A. Stoia nu mai compune. Chestiuni din sfera difuzării îl preocupau pe V. Popovici.

După această şedinţă, Comitetul intră într-o lungă perioadă de inactivitate. Lupta se transferă în planul creaţiei, paginile în periodice demonstrau un spirit combativ ascuţit.

S-a întrunit comisia „Primiri şi respingeri", adică de admitere, la 27 mai 1950, sub conducerea lui H. Jerea. Au fost definitivaţi membrii din provincie: Gh. Şoima, I. Micu, H. Selbing din Sibiu, N. Ursu, C. Givulescu, V. P. Sumski, V. Ijac, E. Cuteanu, A. Kalman, Isolda Erdely, Alma Cornea Ionescu din Timişoara, A. Markos, A. Ronai, Gheza Szabo Delly, Ştefan Lakatos din Cluj, Z. Matolci din Oradea, P. Botezatu, G. Pascu, C. Constantinescu, H. Forschmidt din Iaşi, N. Chilf, I. Trosner, G. Cozma din Târgu-Mureş, R. Teodorescu din Ploieşti, G. Galinescu din Târgu-Neamţ şi I. Wexler din Bucureşti.

S-au discutat apoi alte cazuri, de-a valma. C. Hajek, I. Szego, A. Bena, I. R. Nicola, V. Demian, D. Pop, T. Jarda, I. Iagamaş, din Cluj, M. Barberis-Plăcinţeanu din Iaşi, C. Molnar din Sf. Gheorghe, P. Carp din Bucureşti.

Urmau stagiarii: I. Crişan, Timişoara; I. Şerban, Iaşi; N. Julea, Craiova; M. Mickes, Lugoj; E. Lerescu, Piteşti; D. Alexandrescu, P. Smărăndescu, H. Blejean, Bucureşti; C. Daminescu, Timişoara; E. Hummel, Călan; V. Popescu, Cugir; O. Zicher, Arad; M. Iuftaru, Iaşi; L. Leibovici, I. Rădulescu, Ana Severa-Benţea, A. Corfescu, I. H. Weis, C. Torsan, A. Cojocaru, S. Sarchizov, Bucureşti. Urmau din nou membrii stagiari din provincie: Tr. Mihăilescu, Iaşi; M. Popa, Timişoara; I. Balea, Cluj.

Din categoria respinşilor, G. Sbârcea, Cluj; L. Popa, Timişoara; A. Temen, I. C. Iuga, Cluj; C. Georgescu, Iaşi; N. Gâtlan, Brăila; D. Titus, E. Lupulescu, M. Botez, O. Rădescu, R. Oschanitski, Timişoara; T. Clausius, Târgu-Mureş; A. Voileanu Nicoară, Cluj; C. Szasz, H. Maiorovici, G. Istrate, N. Bretan, Cluj; J. Schiller, Bucureşti. Pentru pensionare au fost propuşi M. Andreescu Skeletty, B. Halay, Cluj.

Este de remarcat că lipsesc de pe listă, inclusiv de pe cea a respinşilor Nicolae Brânzeu, care locuia la Arad. La fel, Sigismund Toduţă şi Iuliu Mureşianu din Cluj, greco-catolici. Din Bucureşti, tânărul Pascal Bentoiu, care nu ceruse reînscrierea în Uniune.

SCRISOAREA GRUPULUI DE STUDENŢI

Creaţiile care se bucurau de atenţie în acest moment erau *Simfonia Nr. 3 „Reconstrucţia"* de A. Mendelsohn, *Rapsodia a II-a* de M. Negrea, *Cantata pentru Stalin* de D. Alexandrescu, cântecul *Hei, rup!* de M. Vescan.

Exemplul sovietic continua să se afle la mare cinstire, dacă se ia în considerare că ceea ce se petrecea în plan muzical la Moscova avea ecou la Bucureşti. O cuvântare a lui T. Hrenicov, secretarul Uniunii Compozitorilor Sovietici, care prezentase „Rezoluţia" din 1948, era cotată drept *O expunere de mare însemnătate pentru devoltarea creaţiei muzicale*[224].

De fapt, se încinge o campanie în presă, tonul dându-l A. Mendelsohn cu *Pentru o largă dezbatere a problemelor muzicii*[225], în care se pleda, formal, pentru schimbul de opinii. Mobilul l-a constituit scrisoarea unui grup de studenţi de la *Facultatea de Muzică* a *Institutului de Arte* din Bucureşti, revoltaţi de nivelul scăzut al criticii muzicale. A. Mendelsohn conchide: „ideologia burgheză decadentă, cu manifestările sale în domeniul artei, este prezentă atât în creaţie cât şi în critică".

224. * * * În: *Flacăra*, III, 23 (127), 10 iunie 1950, p. 1.
225. Mendelsohn, A. *Pentru o largă dezbatere a problemelor muzicii.* În: *Flacăra*, III, 26 (130), 1 iulie 1950, 4.

Scanned with OKEN Scanner

Dar ce conținea scrisoarea studenților Teodor Costiuc, Virgil Onițiu, Eugen Ioniță, Ion Pavalache, Miltiade Păun, Iosif H. Weis, Lucilia Stănculescu, Mircea Cristescu, Ury Schmidt, Janette Cohn, Mircea Bădulescu, Constantin Biciușcă, Ada Brumaru, Vasile Timiș, Radu Paladi și Mariana Rodan? Aceștia erau scandalizați de cronicile lui Jean-Victor Pandelescu care colabora la *Universul:* „...Pierzându-se în amănunte periferice și aprecieri de complezență, devenite stereotipe, cronicile lui J. V. Pandelescu nu reflectă întru nimic problemele mari ce frământă pe creatori, pe interpreți, cât și masele mari ale publicului și prin urmare nu sunt în stare să aducă o contribuție de natură a ajuta la dezvoltarea artei noastre muzicale."[226]

J. V. Pandelescu fiind membru al Uniunii, în mod indirect era și aceasta vizată. Și criticile continuau, căci de departe se putea întrevedea că scrisoarea nu era decât o diversiune.

„...REEDUCAREA UNOR COMPOZITORI"...

Gabriela Deleanu merge într-atât de departe, încât își permite să traseze directive *Uniunii Compozitorilor.* Luând ca pretext expunerea lui T. Hrenicov, face retrospectiva anilor trecuți de la „Rezoluție" în muzica românească; una autohtonă încă nu exista, dar urma. Referindu-se la problematica acută a creației muzicale românești, ea constată că... „nu s-a prelucrat nici în sânul Uniunii Compozitorilor, nici în presă problema înțelegerii juste a reflectării realității în muzică pe baza teoriei leniniste"... În consecință, „sarcinile Uniunii Compozitorilor sunt clare în privința reeducării unor creatori obișnuiți cu criteriile estetizante burgheze".

G. Deleanu nu s-a mulțumit cu atât și desigur, nici cei care se aflau la secția de propagandă a comitetului central... S-a organizat o „ședință extraordinară" a Comisiei de Critică și Muzicologie unde s-a făcut o expunere a noului raport a lui T. Hrenicov. Luările de cuvânt ale lui A. Mendelsohn, A. Gherțovici, I. Pavalache, student, au scos în lumină „gravele" lipsuri ale criticii, calul de bătaie fiind J. V. Pandelescu, posesorul unui stil prea personal pentru a putea fi înecat în limbajul de lemn al presei de partid.

Asemenea discuții sterile s-au împletit. S-a ținut preconizata dezbatere în cadrul Uniunii a baletului *„Harap Alb",*vorbitorii făcând zadarnice eforturi pentru a scoate din impas creația autohtonă de balet: G. Bălan, Z. Vancea, W. Siegfried, scenograf, A. Vieru, I. Arbore și A. Mendelsohn[227].

Componența Comisiilor de triere se stabilizează la formațiile următoare. Comisia simfonică: L. Feldman, Z. Vancea, M. Negrea, A. Alessandrescu, A. Mendelsohn, P. Constantinescu. La pian cânta B. Weis. Comisia de triere de cameră: L. Klepper, T. Ciortea, N. Buicliu, I. Dumitrescu. Specialist în muzica instrumentală era Garabet Avakian. În comisia de triere corală: I. Chirescu, M. Chiriac, V. Popovici, Gh. Dumitrescu, D. D. Botez, I. Vintilă și criticul Edgar Elian. În Comisia de triere a muzicii distractive: N. Kirculescu, M. Drăgan, F. Comișel, E. Cosma, N. Patrichi, M. Basarab (curios, probabil pentru orchestrație) și criticul G. Bălan.

UN ACROSTIH EDIFICATOR

Pentru deplina înțelegere a atitudinii compozitorilor față de Matei Socor apelăm la un acrostih totuși, un document semnat de Paul Constantinescu, care ne-a fost pus la dispoziție de Mihai Cozmei, avându-l din fondul Achim Stoia. A fost scris la o petrecere, la o masă, degajând ambianța specifică. În pofida unor expresii ce ar putea fi considerate jignitoare, care nu cadrează tonului acestui volum, îl reproducem parțial deoarece spune foarte multe în contextul lui.

226. * * * *Scrisori către redacție. Pentru un mai înalt nivel ideologic în critica noastră muzicală.* În: *Flacăra,* III, 23 (127), 10 iunie 1950, p. 3.

227. * * * *Să dezvoltăm creația de operă și balet.* În: *Flacăra,* 27 (131), 8 iulie 1950, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Titlul este „Catren de găină friptă", inițialele versurilor pe verticală dau, „Mărțișor, mărțișor, martie s-arată-n sbor". Ca atare, poate fi plasat, cu aproximație, în primăvara anului 1950, chiar 1951 sau 1952. Evident, tonul glumeț și incisiv totodată, harul poetic se recomandă cu prisosință. P. Constantinescu îl tachinează pe A. Stoia cu „Mohule", localitatea zonei sibiene de unde se trage. Ne interesează, în particular, săgeata virulentă ațintită asupra lui M. Socor, care venise la Uniune de la Radio, unde făcuse ravagii. Reproducem partea a doua a catrenului, versurile anterioare au caracter ambiental.

„Mohule! mă hoțule!
Au trecut stihiile
Răsărit-au mugurii
Trecut-au urgiile
Ieri văzui pe lângă garduri
Eșind păpădiile.

S-au uscat trotuarele
Așteptând cocoarele,
„Radio" s-a primenit
A-nvârtit și a sucit
Tartorul și l-a găsit!
A venit acum la noi
Ne-a înjugat ca pe boi!

Socorele, neam spurcat!
Bou sinistru-pelițat!
O veni o vreme-n fine
Rânza să crape și-n tine!

MATEI SOCOR – „SPIRITUL DE PARTID ÎN MUZICĂ"

Se conturează o discuție, o polemică, ce capătă amploare prin inserția lui Vasile Cristian, care recunoaște slăbiciunile criticii muzicale și își face autocritica[228].

Cadrul se lărgește, L. Klepper tratează problema conținutului și posibilitățile artei sunetelor în reflectarea realității, găsindu-i limite[229]. Și C. Silvestri, în această vâltoare cu sensuri estetico-ideologice, exprimă o atitudine curajoasă, nefăcând concesii: „Să nu cerem așadar muzicii precizie, să nu căutăm în această artă imagini bine conturate ale vieții, așa cum literatura sau plastica, de pildă, ne pot da". Altfel spus, C. Silvestri nu împărtășește ideea că limbajul muzicii se pretează la transpuneri concretizante. El avertizează că nu trebuie exagerat în această direcție[230].

În fața unei atari poziții care dărâma întreaga construcție ideologizantă de până atunci, din biroul central al propagandei s-a ordonat condamnarea „devierii", adică s-a dat semnalul verde pentru contraatac. M. Vescan iese la rampă prin articolul intitulat *În legătură cu unele confuzii în problema formei naționale și a conținutului socialist în muzică*, în două reprize. Mai întâi, constată că ...„sunt totuși anumite otrăvuri ce se cer eliminate din concepția criticilor, muzicologilor și compozitorilor noștri"...

Tezele lui C. Silvestri și L. Klepper demonstrau, potrivit lui M. Vescan, un scăzut nivel ideologic... „Dar iată că, neadâncindu-se totuși destul prețioasele învățăminte ale Rezoluției P.C. (b) al U.R.S.S. și în primul rând ideea fundamentală a conținutului socialist în forma națională, își face loc o puternică deviere în interpretarea documentului istoric cu privire la problemele muzicii, deviere care își propune ca scop apărarea purității muzicii românești".

228. Cristian, V. *Despre lipsurile criticii muzicale*. În: *Flacăra*, III, 28 (132), 15 iulie 1950, p. 2.
229. Klepper, L. *Conținutul și factorul asociativ în muzică*. În:*Flacăra*, III, 29 (133), 22 iulie 1950, p. 4.
230. Silvestri, C. *În jurul problemei formei și conținutului în muzică*. În. *Flacăra*, III, 30 (134), 29 iulie 1950, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Incriminările, odată pornite, se țin în serie: „Față de înclinația negativă, nici tovarășii noștri din conducerea Uniunii Compozitorilor n-au adoptat o poziție clară, combativă; ei s-au lăsat uneori antrenați în formulări obiectiviste, neprincipiale, alunecând în coada acestei poziții pe care o adoptaseră unele cercuri intelectualiste din lumea muzicală. Acestea nu făceau altceva decât să opună eforturilor de înnoire, de făurire a unui conținut nou în concepția muzicienilor, în viața muzicală din R.P.R., comoditatea și tradiționalismul reacționar."

Alarma lui M. Vescan și a celor care se aflau în spatele lui continuă, căci „falsa problemă a «purității» a apărut în calea efortului general de a crea o muzică nouă realist-socialistă. Ea a început să apară pe primul plan al discuțiilor și în cenaclurile Uniunii Compozitorilor, ca și cum apărarea «purității» muzicii românești era problema centrală ce stătea în calea dezvoltării cântecului în țara noastră"[231].

Z. Vancea era nominalizat că susține ideile lui L. Klepper și C. Silvestri, ceea ce însemna că lupta pentru recunoașterea autonomiei muzicii a ajuns la un punct decisiv, critic, la o decantare. Era poziția simfoniștilor și poziția activiștilor, compozitorilor de cântece. Altfel spus, nu se acceptau concesii de dragul ideologiei, adevărul fiind mai presus.

M. Vescan nu încetează cu acuzațiile directe, la persoană, cei arătați cu degetul fiind L. Klepper și C. Silvestri, după care se lansează în directive: „... Pentru a răspunde acestor probleme, Uniunea Compozitorilor trebuie să-și asume sarcina studiului permanent, în cercuri de studii. Și în felul acesta trebuie dusă lupta pentru închiderea porților prin care se pot strecura și crește, în voia lor, teoriile dușmănoase ale idealismului, misticismului și revizionismului"[232].

Când politrucii nu dispuneau de argumente proprii specialității date și, de regulă se întâmpla des, apelau la acuzații extrateritoriale, politice, cu scopul de a intimida, de a amenința. Era exact ceea ce făcea M. Vescan. Discuția s-a extins, intră în horă și G. Bălan, apreciind tezele relative la autonomia muzicii, drept „o frânare în exprimarea adecvată a conținutului socialist"[233].

Va trece puțin timp și criticul de la *Flacăra* se va replia pe cu totul alte poziții, demonstrând incompatibilitatea descriptivistă a muzicii.

Într-o altă zonă încearcă să transpună discuția Z. Vancea, pledând pentru permeabilitatea creației la sugestiile folclorului[234]. Între timp, în *Sovetskaia Muzîka* apare un material semnat de M. Valberg, în care A. Mendelsohn era aspru criticat pentru partitura *Zece piese scurte pentru pian*, calificate, „...deosebit de formaliste", ceea ce pune gaz pe foc[235].

A fost introdus în polemică M. Socor, pentru a risipi apele și a aduce cuvântul oficial, punând capăt unor dileme, cel puțin în aparență. Titlul articolului său întins spune totul: *Pentru spirit de partid în dezbaterea problemelor muzicii.* Și, din nou, nu are argumente de specialitate, astfel că fondul chestiunii este eludat, retorica dogmatică fiind folosită cu nemiluita.

Motorul dezbaterii, al polemicii, era identificat prin „...tendințele nejuste din Uniunea Compozitorilor, care au ajuns să dea vina pe opunerea dintre generații de „tineri și bătrâni", în loc să se îndrepte atenția asupra luptei de clasă din domeniul ideologic și dintre „formalism și realism"...

M. Socor observă aspectele negative ale dezbaterii. Discuțiile n-au fost canalizate pe formă și fond, în focul polemicii s-au relansat teze burgheze, considerând întreaga poveste ca pe ceva neprincipial.

Principalul vinovat era, desigur, A. Mendelsohn, deoarece în articolul său, nefericit ales pentru start, se afla izvorul „devierii". Era criticat și pentru că „n-a confruntat însă experiența proprie cu teoria leninistă a reflectării".

Atât în intervenția lui L. Klepper, cât și în cea a lui C. Silvestri „se manifestă concepția idealistă"... Întrebarea pusă de L. Klepper: „până la ce limite muzica poate să reflecte realitatea?", ar fi fost oportună, dacă ar fi fost pusă de pe poziții de partid. Lui C. Silvestri i se reproșa că nu credea în putința muzicii de a exprima realitatea, viața. În loc de argumente, M. Socor recurge la artificii, la retorică: „N-ar fi de mirare ca vreun artist plastic, care gândește ca și Constantin Silvestri, să afirme că realismul socialist este posibil în muzică, dar nicidecum în pictură"...

231. Vescan, M. *În legătură cu unele confuzii în problema formei naționale și a conținutului socialist în muzică.* În: *Flacăra*, III, 31 (135), 5 august 1950, p. 2.

232. Vescan, M. *În legătură cu unele confuzii în problema formei naționale și conținutului socialist.* În: *Flacăra*, 31 (135), 5 august 1950, p. 2.

233. Bălan, G. *Cu privire la conținutul socialist în muzică.* În: *Flacăra*, III, 35 (139), 2 septembrie 1950, p. 4.

234. Vancea, Z. *Să legăm strâns creația muzicală de cântecul popular.* În: *Flacăra*, III, 37 (141), 16 septembrie 1950, p. 4.

235. Valberg, N. *Partituri noi în România.* În: *Flacăra*, III, 38 (142), 23 septembrie 1950, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Aflându-se sub „stăpânirea ideologiei formaliste", deoarece şi la Beethoven găseşte pasaje fără conţinut, C. Silvestri deviază şi se pune în slujba elementelor duşmănoase, mai ales că acordă prea multă însemnătate elementelor de limbaj: „încercarea de reabilitare a lui Erik Satie" de către C. Silvestri era blamată:„...unul dintre cele mai josnice tipuri de compozitor burghez decadent, ale cărui mici trucuri şi ridicule păcăleli tehnice ar fi folosit «ulterior lui Debussy» nu are nici o şansă de succes. Se ştie că A. Jdanov a înfierat cu indignare prestaţia acelora care vor să ne facă să credem că ei compun pentru generaţiile viitoare şi că vor fi înţeleşi peste 50 de ani.

Prefăcutelor osanale, altădată ridicate făţiş aşa-zisei muzici a viitorului, le corespunde de obicei dispreţul tradiţiilor clasice. Sub influenţa dăunătoare a formalismului, C. Silvestri cade în aceeaşi greşeală. Dânsul ajunge să lichideze cu uşurinţă patrimoniul muzical"... La rândul său, M. Vescan era acuzat că trece cu vederea spiritul de partid, că gândeşte confuz despre forma naţională şi conţinutul socialist, ceea ce, într-adevăr, aşa era... Z. Vancea era cruţat, doar că are o viziune simplistă asupra muzicii populare, „...rămasă într-o formă monodică din cauza condiţiilor istorice".

Preluând tezele lui G. Bălan, M. Socor laudă *Rapsodiile Române* de G. Enescu[236], găsindu-le reprezentative.

Dezbaterea din *Flacăra,* după M. Socor, a scos la lumină teorii idealiste, neştiinţifice, „...care mai persistă în mentalitatea câtorva dintre cei mai reprezentativi oameni ai muzicii. Concepţiile burgheze despre lume, despre artă, mai au încă rădăcini adânci înfipte în conştiinţa unor compozitori"...

Lipsa spiritului bolşevic constituie fenomenul prielnic pentru afirmarea buruienilor otrăvite ale ideologiei decadente: „O dovedesc ideile neştiinţifice, uneori de-a dreptul duşmănoase, care mai circulă destul de curent în cercurile muzicale".

Z. Vancea „bagatelizează" metoda realismului socialist şi ignoră creaţia sovietică, iar V. Cristian face eforturi „să traseze portretul idela al criticului muzical"[237].

În acest fel, apelând la acuzaţii ostentative, M. Socor contribuia decisiv la instaurarea „spiritului de partid în creaţia muzicală", ca şi în activitatea propriu-zisă a Uniunii. Grele vremuri!

Comisiile de triere munceau susţinut, parcurgând filele partiturilor aduse pentru a primi dreptul de difuzare, multe neajungând să fie recomandate, potrivit proceselor verbale[238]. Iată câteva titluri prea puţin cunoscute: M. Basarab – *Simfonia pentru copii;* V. Doboş – baletul *Măgarul, broscuţa şi privighetoarea;* M. Barberis – *Eliberare;* L. Teodosiu – baletul *Nunta lor;* A. Velehorschi – *Concert pentru pian şi orchestră;* M. Chiriac – *Suita tinerească;* Sun-Zare – *Donca Simo;* Iuliu Mureşianu – opera *Haiducul;* N. Buicliu – *Uvertura „Gospodăriile colective"* şi G. Enacovici – *Simfonia în mi.*

APARIŢIA REVISTEI „MUZICA"

Un fapt pozitiv l-a constituit apariţia revistei „Muzica", al cărei prim număr a văzut lumina tiparului în luna august 1950, singurul pe respectivul an; existau mari dificultăţi redacţionale, lipsa experienţei, problema asigurării materialelor şi nu numai. În acest fel, s-a reînnodat un fir, întrerupt mulţi ani, cu vechea serie a revistei *Muzica,* al cărei ultim număr apăruse în 1925.

Deci, după un sfert de veac, *Muzica redivivus!* Numai că zgura ideologică afecta în totalitate paginile noului vlăstar care debuta cu un *Cuvânt înainte* semnat de preşedintele Matei Socor, vehiculând idei proletcultiste, în spiritul epocii. Portretul lui Stalin deschidea numărul inaugural, binecuvântând parcă afirmaţiile emulului său preşedinte „... Cu toate că rămăşiţele formaliste sunt din ce în ce mai reduse în operele compozitorilor noştri, este necesară o luptă energică împotriva acestor influenţe cosmopolite, expresie a ideologiei şi intereselor imperialiste care mai stânjenesc încă drumul nostru spre crearea unei mai înfloritoare arte muzicale realiste"[239].

236. Socor, M. *Pentru spirit de partid în dezbaterea problemelor muzicii.* În: *Flacăra,* III, 39 (143), 30 septembrie 1950, p. 3.
237. Socor, M. *Pentru spirit de partid...* În: *Flacăra,* III, 42 (146), 21 octombrie 1950, p. 4.
238. Arhivele Statului, Bucureşti. Fondul Uniunii Compozitorilor. Registru de Procese-Verbale Nr. 475 şi 476.
239. Socor, M. *Cuvânt înainte.* În: *Muzica,* I, 1, august 1950, p. 8.

Scanned with OKEN Scanner

Ca prim număr care trebuia să convingă autoritățile de necesitatea revistei, articolele abundă în îngroșări extramuzicale, ca spre pildă în *Succesele muzicii noastre în urma însușirii Hotărârii C.C. al P.C. (b) asupra operei „Marea Prietenie" de V. Muradeli* semnat de A. Vieru. Cititorul afla și care erau, după T. Hrenicov, sarcinile criticii muzicale, ca și impresiile de călătorie, în marea Uniune Sovietică a lui A. Mendelsohn. Campania agricolă reflectată în creația muzicală era tratată de N. Buicliu. La obiect erau paginile datorate lui P. Constantinescu despre muzica de film. Cam o jumătate din sumarul revistei era deținută de aspectele muzicii sovietice. Nu lipseau studiile analitice, G. Bălan prezenta cantata *Odă legii staliniene* de H. Jerea, iar Val. Apostol, pseudonim, *Cvartetul pentru coarde (Nr. 1)* de I. Dumitrescu. Muzica universală era reprezentată prin *Bicentenarul lui Johann Sebastian Bach* de A. Tudor.

Important era faptul că s-a născut o revistă a *Uniunii Compozitorilor* care va dăinui și va înregistra o permanentă creștere sub aspect profesional.

În fruntea revistei se afla, deși nu se specifică nicăieri, A. Vieru, avându-i în redacție pe S. Davidovici, Vasile Tomescu, François Schapira, Yvonne Mitache, Mircea Costin și C. Georgescu. Sediul: Str. Lipscani nr. 102, etajul IV. Secretar de redacție era Ana Boldur.

PLENARĂ LIPSITĂ DE RELIEF

După Conferința din 1949, *Uniunea Compozitorilor* nu mai era o anexă a U.S.A.S.Z-ului, a sindicatelor. Căpătase o anumită autonomie, dar ținea legătură cu aceasta prin sindicatul salariaților, în care se aflau și compozitori. Pe timpul verii, la casele de creație și odihnă de la Sinaia, Sânbăta și Eforie Nord, își petreceau timpul numeroși membri. În lunile iunie–septembrie nu mai puțin de 150 de compozitori și familiile lor au beneficiat de această posibilitate de recreere.

Reîncepând activitatea, la 14 septembrie s-a întrunit Comisia de admitere, primindu-i ca membrii definitivi pe I. Mureșianu, S. Toduță, Cluj; H. Klee, L. Roth, M. Kardos, Timișoara; Segal Bernard, Iași; Oscar Lang, Târgu-Mureș; E. Monția, Arad; I. Danielescu, Ploiești; Radu Negreanu și Viorel Cosma, București.

Membrii stagiari: S. Nagy, A. Adjorian, Cluj; D. M. Chiriac, Iași; M. Hoinic, Timișoara; P. Armean, Ohaba; M. Berger, Târgu-Mureș; St. Bogdan, Arad; Bujor N. Grigoriu, Dorohoi; I. Hăitan, Iași; I. Mariș București; V. Ionescu, Pașcani; L. Leipnuk, Simion Davidovici, Alfred Hoffmann, Ana Frost, Constantin Arvinte, București.

Pentru a-și ridica nivelul profesional, au fost primiți doar ca membri ai Fondului Muzical: R. Kesseo, Gh. Mendel, D. Macarie, A. Dimacek, O. Lăzărescu, I. Alexandrescu, Craiova; A. Pavelkievici, A. Hönig.

O lungă listă dețineau respinșii: Sefoa Petrescu Dâmbovița, Galați; Ilie Șerbănescu, Bârlad; Eugen Engel, Timișoara; Didia Saint-Georges, Botoșani; Andrei Paraschivescu, Bacău; Gh. Ghervasie, Timișoara; Dumitru Popovici, Iași; Nocht Stroe, București, N. Dumitrescu, Craiova; Gh. Reich Rezs, Arad; D. Rizeanu, Ploiești; T. Șerbănescu, Timișoara; Eliza Petrescu, Craiova; A. Pavlov, Fenia Cristea, A. Namian, B. Ionescu, Emil Petrescu și Ranza Della Pergola, București.

În plenara din 15 septembrie 1950, deschisă de M. Socor, care recunoștea stânjenit că „nu prea ne-am întâlnit în ultima vreme", Z. Vancea a prezentat un raport, iar D. Gheciu, planul de muncă până la sfârșitul anului. P. Filimon se plângea, luând cuvântul la discuții, că nu se cunosc hotărârile Comisiei de triere.

G. Bălan deducea din raport că se recunosc scăderi în activitate. Deoarece cunoștea bine ce se întâmplă la secția de critică muzicală, poate arăta că se lucrează fără ordine de zi, că acolo nu se întâmplă mai nimic și că scrisoarea grupului de studenți nu a fost prelucrată și nici dezbătută. Se lucra în campanie, iar tinerii nu erau încurajați.

Lipsa de încredere a compozitorilor tineri în forțele lor era deplânsă de L. Klepper. Cel mai înalt meșteșug nu este suficient pentru a realiza o artă viabilă. E nevoie și de altceva. Recomandă tinerilor să nu fie suspicioși și să se adreseze cu curaj colegilor mai vârstnici. Oare ce sensuri ascundeau aceste recomandări? Se contura un conflict de generații?

După M. Negrea, planul de muncă prezentat era bun, însă superficial. S-a trecut peste realizări în raportul ascultat și nu s-a amintit nimic despre cursurile profesionale. În privința Fondului

Scanned with OKEN Scanner

Muzical, nu ştia dacă s-a abandonat „vechiul criteriu de comandă?". Adică, dacă se vor mai acorda bani pentru viitoare creaţii. Cere sprijin material pentru fiicele lui G. Dima.

A. Szekely informează plenara că în Uniune muncesc tineri care zilnic îşi depăşesc norma. Îşi permite să ceară compozitorilor să dea la iveală creaţii din ce în ce mai bune. Simţea însă nevoia ridicării continue a nivelului ideologic. Absorbit de problemele subsecţiei de folclor, Adrian Vicol avea senzaţia că încă nu s-a ajuns la mult râvnita colaborare ideală dintre compozitori şi cercetătorii cântecului popular. Difuzarea muzicii uşoare se făcea nesatisfăcător, potrivit lui F. Delmar, iar Th. Bratu arăta cum se lucrează în Comisia de triere. Semnalează lipsuri calitative în creaţie. G. Enacovici îşi varsă veninul pe factorii de care depindea aprovizionarea cu hârtie, negăsind mai de multă vreme în librării coli de partitură. Lulu Orăscu era convinsă că ar trebui să funcţioneze un for peste Comisia de triere, la care să se poată apela.

Aspecte legate de activitatea revistei *Muzica* l-au preocupat pe A. Mendelsohn, care sesizează atât elemente pozitive, cât şi negative. Oricum, redacţia avea nevoie de ajutor. Deocamdată, era deficitară vânzarea revistei. Comisia de triere era asaltată de o mare cantitate de lucrări. Recunoaşte că s-au comis greşeli în munca cu tinerii compozitori, care ar trebui să fie înţeleşi. Atrage atenţia că există tendinţa de discreditare a acestora.

Tiberiu Alexandru dorea o mai strânsă colaborare cu *Institutul de folclor,* iar Boris Marcu sublinia necesitatea unor cântece pentru ansambluri nepretenţioase. L. Stănculescu semnalează aspecte din munca folcloriştilor, I. Nicorescu se ocupă în intervenţia sa de muzica destinată copiilor.

Momentul comic al plenarei, căci se mai întâlneau şi din acestea în atmosfera osificată, rigidă care era caracteristică, l-a oferit Jean Letoni, care afirma ca o cerinţă firească, că lucrările comandate compozitorilor, pentru care primesc şi frumoase sume, ar trebui şi cântate. Or, aşa ceva nu se întâmpla. Creaţii apreciate de comisia de triere a Ministerului Artelor erau respinse de către comisiile Uniunii. De aici, declaraţia sa: „Eu n-am încredere în comisia Uniunii Compozitorilor. Comisia nu are pregătire". Recomandă, deci, numirea în comisia de creaţie a Uniunii – era vorba de cea pentru muzica distractivă – a lui A. Vieru care scrisese un foxtrot.

Informează plenara că s-a adresat c.c.-ului printr-un memoriu pentru a se cerceta de ce creaţiile avizate de o comisie nu se şi programează. A compus *Odă lui Stalin* –, despre care i s-a comunicat că a fost bine apreciată de specialiştii comisiei, chiar mai mult, că este „cea mai românească lucrare făcută vreodată în cinstea tovarăşului Stalin". Totuşi, această partitură n-a găsit înţelegere la o altă comisie.

Mai spune că, aflându-se la Moscova, I. Dunaevski l-a felicitat şi i-a comunicat că „este un talent şi o speranţă a Uniunii Sovietice. Dacă însă comisia îmi respinge lucrările, se poate că tovarăşul Dunaevski a greşit".

I. D. Chirescu, care făcea parte din comisia de triere, răspunde criticilor lui J. Letoni, relatând că a prezentat partituri scrise „brambura". A încercat să-l ajute, lucrând la forma unor cântece. Propune ca cel care contestă comisia să fie numit să facă parte din aceasta. La care, J. Letoni, replică din sală: „Am cerut să fac parte din comisie dar n-am fost admis".

Radu Drăgan observă că planul de muncă este tardiv prezentat. Luând cuvântul în concluzie, M. Socor s-a declarat satisfăcut de discuţii, simţindu-se munca de îndrumare a creaţiei, a producţiei muzicale. Nu îşi dă seama dacă metodele de muncă sunt corespunzătoare. Se pronunţă împotriva titulaturii „Comisiei de triere" şi cere ca imediat să dispară această denumire. În acest sens, invocă învăţămintele ultime ale „Tovarăşului Stalin" despre lingvistică... Cere comisiilor de îndrumare să muncească în aşa fel, încât să nu ajungă „comisie de frânare".

Elogiind preocuparea lui A. Vieru pentru generaţia tinerilor compozitori, doreşte să le recomande să fie moderaţi şi nu lipsiţi de modestie.

Informează că Ministrul Finanţelor, Vasile Luca, a acordat Uniunii Compozitorilor o subvenţie de 20.000.000 lei, ceea ce reflectă interesul partidului pentru muzică. Din această sumă urma să se achiziţioneze şi un magnetofon. Încheie, zicând: „Noi trebuie să pătrundem măreţia acestei epoci".

Scanned with OKEN Scanner

ORGANIZĂRI, ...COMISII...

La un an de la Conferință se poate observa mai clar structura *Uniunii Compozitorilor* gândită pe patru secții.

I – Secția creație, responsabil H. Jerea, având în subordine următoarele resorturi: creație, comisia simfonică, de cameră și didactică, corală și muzică distractivă; organizare de concerte; legătura cu organizațiile de masă; legătura cu Uniunea Scriitorilor și Fondul Muzical.

II – Secția de critică și muzicologie, responsabil Z. Vancea, cu următoarele resorturi: Critică și muzicologie, în care intrau critica, muzicologia, folclorul, pedagogia, documentarea; revista *Muzica;* Documentarea și Editura.

III – Secția organizatorică, responsabil D. Gheciu. Resorturi: Învățământul politic, marxism-leninismul; evidența membrilor; soliștii (exista și o ramură a interpreților); relațiile cu străinătatea; cenaclul dirijorilor de cor și contenciosul.

IV – Secția tehnică, responsabil A. Szekely, cu resorturile: Filiale; deplasări; comisia de limbă rusă; lucrări administrative; corul Uniunii Compozitorilor; biroul de copiatură și cu probleme administrative.

Este de reținut că, în această schemă de organizare, nu există trecut biroul de percepere a drepturilor de autor și nici de repartiție.

Și acum, componența comisiilor de creație:

Comisia simfonică-dramatică: M. Andricu – președinte, A. Mendelsohn – vicepreședinte, Gh. Dumitrescu – secretar. Membri: A. Alessandrescu, C. Bugeanu, P. Constantinescu, L. Feldman, Th. Rogalski, N. Kirculescu, I. Vasilescu și M. Vescan. Ultimii trei erau convocați când se discutau creații teatrale, bunăoară operete. Fiecare comisie avea acum și critici muzicali, în speță M. Lucescu, S. Davidovici și A. Tudor.

Comisia de cameră și didactică: S. Drăgoi – președinte, M. Negrea – vicepreședinte, L. Klepper – secretar. Membri: M. Barberis, T. Ciortea, I. Dumitrescu, G. Enacovici, D. Gheciu, Valentin Gheorghiu. Critici muzicali arondați pe lângă această comisie – A. Gherțovici și A. Hoffmann.

Comisia de mase: I. D. Chirescu – președinte, V. Popovici – vicepreședinte, C. Palade, secretar. Membri: C. Rădulescu, H. Schwartzmann, Gh. Danga, C. Zamfir, I. Vintilă. Critici muzicali, H. Blejan, S. Zaharopol.

Comisia de muzică distractivă nu avea președinte și nici vicepreședinte. Radu Drăgan – secretar. Membri: Filaret Barbu, Em. Ionescu, H. Mălineanu, N. Kirculescu, E. Roman, N. Patrichi. Critici muzicali: I. Arbore, A. Frost.

Comisia de muzică pentru copii și tineret: Nina Cassian, secretar. Membri: F. Comișel, E. Comișel, F. Eftimescu, Virgil Gheorghiu, P. Jelescu, G. Klein, I. Vanica. Critici muzicali – V. Cristian, G. Deleanu.

Comisia pentru muzică ostășească: Dinu Stelian – secretar. Membri: C. Bobescu, B. Marcu, V. Doboș, D. Eremia, N. Parocescu, Valeriu Popescu. Critici muzicali – J. Pandelescu, I. Totan.

În tot cazul, dacă în anii 1950 și 1951 Comitetul s-a întrunit rar, comisiile de creație au funcționat cu periodicitate, având de analizat, de văzut un mare volum de lucrări. Bunăoară, comisia corală, în perioada octombrie 1949–februarie 1950, a parcurs 95 de titluri, dintre care 55 au fost aprobate, iar 40 respinse.

În opinia lui M. Andricu, academician, care a ținut să marcheze un an de la înființarea *Uniunii Compozitorilor din R.P.R.*[240] „...comisiile vor trebui să devină adevărate școli de educare a compozitorilor în spiritul principiilor artei realismului socialist"...

M. Andricu se extazia în fața modelului de la răsărit... „Noua organizare a muzicienilor noștri avea în fața ei ca pe o admirabilă pildă de urmat, Uniunea Compozitorilor Sovietici, ale cărei baze ideologice și organizatorice corespund întru totul năzuințelor compozitorilor din R.P.R.".

Să nu fi scris M. Andricu aceste rânduri, ci doar să le fi semnat, limbajul politizant nefiindu-i propriu?

240. Andricu, M. În: *Flacăra*, III, 44 (148), 4 noiembrie 1950, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Şi D. Gheciu trage linie şi face bilanţul unui an, arătând preocuparea conducerii pentru ridicarea nivelului ideologic. Semnalează şi lipsurile – puţine dezbateri, nu era antrenat întregul Comitet în activitatea decizională, nu se stimula creaţia în toate genurile. Se criticau comisiile care respingeau prea multe lucrări şi, într-un mod sentenţios, generând nemulţumiri[241].

Împlinirea unui an s-a reflectat şi în planul concertelor, organizându-se trei. La 28 octombrie 1950, Th. Rogalski a dirijat corul şi orchestra Radio, având în program: A. Vieru – *Mierla lui Ilie Pintilie;* M. Andricu – *Şase ani de când trecu;* P. Constantinescu – *Jocuri româneşti;* S. Drăgoi – *Scene din viaţa ţărănimii muncitoare;* A. Mendelsohn – *Simfonia Nr. 3 „Reconstrucţia".*

În sala Radio, corul condus de Gh. Danga, la 29 octombrie 1950, un concert cu muzică de mase. La sala „Dalles" a avut loc un concert de muzică de cameră, având în program, I. Dumitrescu – *Cvartet de coarde;* R. Paladi – *Suita pentru pian;* Virgil Gheorghiu – *Suita pentru pian;* M. Negrea – *Cvartet de coarde* şi piese datorate lui L. Feldman, D. Gheciu şi M. Eisicovitz.

Abia în luna decembrie, *Flacăra* publică concluziile redacţiei la discuţia asupra problemelor muzicii, recunoscând că, în mod greşit, i s-a atribuit conţinutului dependenţă de asociaţiile subiective[242]. S-au trădat cu acel prilej poziţii idealiste, ignorându-se specificul muzicii. În această categorie intra, desigur, C. Silvestri. Elogiaţi pentru atitudinea lor principială erau M. Socor şi M. Vescan. Se vărsau lacrimi, deoarece nu se acceptase caracterul popular al muzicii. Concluziile redacţiei dădeau apă la moară necesităţii unor cadre noi, tinere, care să fie formate de către Uniunea Compozitorilor.

Din nou se vedea limpede că punctul final de vedere era orchestrat la secţia de propagandă, de vreme ce chiar activiştii ei: Pavel Ţugui şi V. Pop publică în *Contemporanul* articolul intitulat *Pe marginea discuţiei asupra problemelor muzicii,* în care cel mai criticat era tot C. Silvestri[243].

STATUTUL DE PERSOANĂ JURIDICĂ

O activitate intensă se desfăşoară în cadrul filialelor, prin cenacluri, audiţii, chiar concerte, la Timişoara. La Bucureşti, Uniunea l-a avut oaspete pe dirijorul şi compozitorul A. Sveşnikov. Se efectuau din ce în ce mai multe vizite în unităţile de producţie şi în gospodăriile colective.

După 14 luni de la crearea *Uniunii Compozitorilor,* la 20 decembrie 1950, acesteia i se recunoaşte calitatea de „persoană juridică", prin *Decretul 271.* Era un act important, care statornicea o realitate, conferindu-i autoritatea necesară. Cu toate acestea, profesiunea de „compozitor" continua să fie omisă din nomenclatorul ocupaţiilor acreditate în Republica Populară Română.

Deşi nu se prea vorbea la modul oficial despre funcţia Uniunii de colectare a drepturilor de autor, această componentă se bucura de atenţia cuvenită din partea celor în drept. Veniturile răsplăteau eforturile investite în partiturile care se cântau. Nu vom aborda problema felului cum erau repartizate, ci cuantumul lor după impozitare.

Deci, ce sume se încasau? Recurgem la Statul de plată pentru trimestrul ultim al anului 1950: A. Albin – 25.125; M. Andricu – 52.178; F. Barbu – 2.776; D. Botez – 4.710; Th. Bratu – 13.473; T. Brediceanu – 21.311; M. Breslaşu – 27.660; C. Bugeanu – 4.061; N. Buicliu – 9.093; N. Cassian – 31.592; I. D. Chirescu – 28.132; M. Chiriac – 19.385; T. Ciortea – 20.635; F. Comişel – 29.054; P. Constantinescu – 58.245; T. Cosma – 21.895; Gh. Danga – 28.228; G. Dendrino – 28.479; S. Drăgoi – 34.109; Gh. Dumitrescu – 11.325; I. Dumitrescu – 19.204; M. Eisicovitz – 9.384; G. Enescu – 64.392; A. Eskenazy-Radu Drăgan – 33.544; L. Feldman – 35.574; D. Gheciu – 29.558; A. Giroveanu – 47.922; Iuliu Mureşianu – 31.994; Em. Ionescu – 35.781; P. Jelescu – 8.159; H. Jerea 61.148; M. Jora – 30.858; N. Kirculescu – 22.504; L. Klepper – 30.726; H. Mălineanu – 25.288; A. Mendelsohn – 78.845; E. Monţia – 27.750; S. Natra – 51.991; M. Negrea – 26.514; C. Nottara – 15.614; N. Oancea – 17.012; R. Paladi – 5.745; A. Paşcanu – 6.975; L. Profeta – 18.083; E. Roman – 75.135; C. Silvestri – 14.913; A. Stoia – 17.076; L. Teodosiu – 23.484; S. Toduţă – nimic; Z. Vancea – 48.592; O. Varga – 20.075; I. Vasilescu – 32.918; M. Vescan – 34.706; A. Vieru – 41.288 lei.

241. Gheciu, D. *După un an de activitate a Uniunii Compozitorilor.* În. *Muzica,* I, 2, ianuarie–martie 1951, p. 11.
242. * * * *Pentru o largă dezbatere a problemelor de muzică.* În: *Flacăra,* III, 50 (154), 16 decembrie 1950, p. 2.
243. În: *Contemporanul,* 22, 20 decembrie 1950, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Cu subvenția de la stat declarată la suma de 20.000.000 lei, pe care nu garantăm că a încasat-o, *Uniunea Compozitorilor* se afla într-o situație financiară bună, dovadă fiind, între altele, achiziționarea a două autoturisme.

Continuau cenaclurile. Notabil, cel de muzică de cameră din 19 decembrie 1950, făcând posibilă audierea, prin organizarea lui Leon Klepper, a unor creații de N. Buicliu, M. Jora – *Suita pentru copii,* probabil piese din ceea ce va deveni *Poze și Pozne,* Ana Severa Bențea – *Sonata Nr. 2 pentru pian,* D. Gheciu, lieduri și M. Jora – *Cvartet de coarte Nr. 1, op. 9.*

1951

Nu s-ar putea spune că a încetat ofensiva ideologică, dar, în mod cert, intensitatea ei a diminuat. Era anul în care M. Jora, deși cântat în cenaclu, se afla în afara Uniunii, iar D. Cuclin făcea pușcărie. Cât privește compozitorii din diasporă, nici nu mai contau, nefiind băgați în seamă.

Dacă activitatea Comitetului stagna total, în schimb, comisiile și cenaclurile activau dezlănțuit. H. Jerea conducea în mod efectiv. M. Socor continua să viziteze sediul rar și întotdeauna grăbit.

Evenimentul central al anului l-a constituit *Săptămâna muzicii românești* care a marcat, în felul ei, un moment semnificativ. Directivele de partid continuau să fie la fel de funeste, cerându-se creații „realist-socialiste", accesibile. Căutau să fie blamat formalismul și decadentismul, vânându-se vrăjitoare. Nu slăbea vigilența activiștilor, mentalitatea stalinistă se menținea, ceea ce înseamnă că proletcultismul se afla în vogă. Agasau cursurile politice – la care se cereau notițe, studiul bibliografiei –, conferințele ideologice. Nu pregetau îndemnurile la realizarea unor creații optimiste, luminoase.

Planul de muncă pe primul trimestru al anului 1951 a fost prezentat de către D. Gheciu la 23 ianuarie, reiterându-se comandamentele ideologice, dându-se ca exemplu cantata lui Vaclav Dobias, *Construind socialismul, apărăm pacea.*

S-a inițiat un ciclu de aprofundare a folclorului, precedat de expuneri. La 27 ianuarie a avut loc un cenaclu de muzică distractivă, audiindu-se creații reprezentative, evident, cu tematică nouă. Paula Carp a expus tema îndrăgită a folclorului nou, aducând pentru exemplificări un grup din Bătrâna, jud. Prahova. Expunerile folclorice, în fapt cenaclurile, se țineau lunar. În februarie, P. Constantinescu a vorbit despre *Muzica noastră bătrânească,* iar S. Drăgoi, în martie, despre *Folclorul în creația compozitorilor noștri.*

Muzica distractivă a revenit și în cenaclul din 18 februarie 1951, unde s-au audiat: *Lină, Cătălină* de R. Șerban, *Dorul marinarului* de G. Klein, *Rândunică, rândunică* de Lulu Orăscu, *Rochița pe puncte* și *Drag îmi e bădița cu tractorul* de I. Vasilescu. D. Gheciu, în cuvântul concluziv, pleda pentru o creație mai adânc implicată în realitatea contemporană.

Comisia de primiri l-a admis ca membru definitiv pe Victor Gheorghiu, la 10 februarie, și o lungă listă de membri stagiari: H. Schänenberger, Liviu Ionescu, Florica Dimitriu, Marius Rintzler, Sandor Bihari, Oradea; Ionel Hristea, Constantin Paraschivescu. 19 cereri au fost respinse, între care: I. R. Botto, Oradea; Ion Căpriță, Jean Koffler, Ion Fazlă, Bacău; Leonida Domide, Dej; Neron Grigorescu și Ion Tăutu. La Fondul Muzical a fost admis Gh. I. Rudăreanu. Pentru completarea dosarului s-au amânat Ion Nicorescu și Ion Marian.

La Filiala din Cluj domnea o atmosferă nu tocmai lucrativă, existând o mai veche rivalitate între M. Eisicovitz și S. Toduță. Nici nu se știa prea bine cine răspunde de aceasta. Cenaclurile însă funcționau, se făceau audiții și aveau loc discuții.

Creația compozitorilor clujeni a fost prezentată și la București, în cenaclul din 10 și 11 februarie, cu participarea compozitorilor T. Jarda, I. Mureșianu, I. Jagamas, S. Toduță, E. Junger, A. Markos. A doua zi s-au purtat discuții la care au participat H. Jerea, G. Bălan, V. Popovici, Z. Vancea, remarcându-se valoarea și seriozitatea demersului componistic. S-au adus și critici, invocându-se noțiunea de „manierism".

Scanned with OKEN Scanner

MATEI SOCOR – PREȘEDINTE ADULAT?

Epoca stalinistă favoriza cultul personalității. Încep să apară creații despre Gh. Gheorghiu-Dej, dar și, la nivelul Uniunii, luări de cuvânt și articole care-l prezentau în lumini trandafirii pe președintele M. Socor. De altfel, nu-i displăcea acest lucru. Exemplu în acest sens este articolul semnat de George Bălan, înscris pe axa tămâierilor circumstanțiale:

„... Aportul lui Matei Socor la lămurirea problemelor teoretice ale muzicii s-au simțit în mod deosebit în raportul general ținut la înființarea Uniunii Compozitorilor, raport care susținea clar pozițiile înaintate, realiste, cuceririle înaintate în muzica noastră, și distrugea rămășițele formaliste, cosmopolite ce mai împiedicau dezvoltarea a numeroși compozitori".

Sunt și referiri la creațiile lui M. Socor: „Dezvoltarea compozitorului este strâns legată de lupta pe care Partidul a dus-o încă din ilegalitate, pentru triumful ideilor socialismului în țara noastră. Aruncat în lagăr de regimul antonescian pentru atitudinea sa antifascistă, Matei Socor a folosit talentul său creator pentru ridicarea elanului de luptă al tovarășilor de suferință. Cântecul lui Matei Socor *Nu stărați, nu sta* îl cânta cu multă înflăcărare pe Valea Jiului luptătorii comuniști.

După 23 august 1944, primele cântece de masă, primele cântece ale vieții libere au fost create de Matei Socor: *De ajuns, Române, calvarul!*, iar înfăptuirii Republicii noastre populare, compozitorul i-a dedicat acea melodie pătrunsă de dârzenie, de bucuria de a trăi în libertate, care avea să devină imnul oficial al țării noastre".

Era lăudată și romanța compozitorului – *Colo noaptea-n zare...* Apoi, poemul vocal-simfonic *Mama*, „ce dă o expresie muzicală ideii revoluționare, unui conținut socialist"[244].

Oaspeții Uniunii se înmulțesc, sovieticilor dându-li-se o atenție excesivă. Între cei care au vizitat capitala s-a numărat și I. Martînov care, ajuns acasă, a scris mai multe materiale despre muzica românească, reproduse în presă[245]. El susținuse și o conferință despre marile succese ale muzicii sovietice, a făcut vizite de lucru, s-a întânit cu compozitorii români.

ÎNDRUMĂTORUL CREAȚIEI MUZICALE

O tactică frecventă în acea vreme era să se repete că totul se datora partidului, fără de care nimic nu ar fi fost posibil. Și creația muzicală se dezvolta numai și numai datorită lui, condițiilor create, măsurilor înțelepte adoptate. Așa ceva susține articolul de fond al revistei *Muzica* (Nr. 3–4, 1951). Tocmai se decernaseră și Premiile de Stat, dintre muzicieni fiind distinși: Matei Socor, pentru cântecul *Colo-n zare* și poemul vocal-simfonic *Mama*, A. Vieru, *Cântec pentru Stalin*, Ion Dumitrescu – *Simfonia Nr. 1* și pianistul Valentin Gheorghiu.

La 9 aprilie, în sfârșit, s-a îndreptat o situație nefericită: Tiberiu Brediceanu a fost (re)primit în Uniune, comisia de admitere fiind prezidată de Zeno Vancea, în prezența Hildei Jerea, a lui D. Gheciu și A. Szekely. Era o reparație tardivă.

Pentru semnarea Apelului Păcii s-a organizat la 16 aprilie o plenară, compozitorii vorbind despre îndatoririle artiștilor în condițiile ascuțirii luptei pentru pace[246].

O primire inedită în Uniune a fost cea a lui George Breazul, muzicolog binecunoscut, care abia acum intra în rândurile breslei compozitorilor și muzicologilor. Anterior nu se putuse, nu numai pentru că nu era compozitor, ci și datorită animozității existente între el și Constantin Brăiloiu, conflictul, polemica purtată între ei fiind prea înverșunate ca să se fi putut găsi loc pentru amândoi sub același acoperiș. Au mai intrat atunci Eugen Micu, Nicolae Missir și Vasile Niculescu.

La următoarea întrunire a Comisiei de primiri s-au rezolvat favorabil cererile lui Ștefan Mărcuș, Laszlo Arpad, Târgu-Mureș; Ion Dobrogeanu-Gherea și Constantin Baciu, Craiova. S-au primit și stagiari – Erwin Junger, Aládar Zoltán, Cluj; Elise Popovici, Rodica Șuțu, Gheorghe Mandel, Lucilia Stănculescu.

244. Bălan, G. *Despre creația muzicală a lui Matei Socor*. În: *Flacăra*, IV, 14 (170), 5 aprilie 1951, p. 3.
245. Martînov, I. *Viața muzicală a României*. În: *Contemporanul*, 257, 7 septembrie 1951, p. 1.
246. * * * *Compozitorii semnează Apelul Păcii*. În: *Muzica*, I, 3–4, aprilie–iulie 1951, p. 28.

Scanned with OKEN Scanner

Numărul respinşilor era mare: Teodor Râmniceanu, cel care semnase cu pseudonimul Sym în cotidiene bucureştene şi, nu o dată, criticase breasla de aşa natură, încât indispunea prin neadevărurile trâmbiţate. De asemenea, Ion Munteanu, Mircea Brucăr, Alex. Bărcănescu, Petre Andreescu şi alţi câţiva din provincie.

În şedinţa din luna iunie au intrat ca membri activi: Romulus Ardelean, Braşov, iar ca stagiari Ion Dragomir, Rudolf Wagner, Florin Dimitriu, Ion Nicorescu, Ion Scriban, Braşov. Harry Reininger a fost respins.

Au mai fost primiri şi în 3 noiembrie 1951, stagiari: Aurel Popa, Levy Claudius (Claudiu Negulescu), Liviu Comes. La capitolul respinşi: Elena Mateescu, Emil Petrescu, Pavel Roşi şi Aurel Gh. Stroe.

Din când în când se dădea câte un semnal pentru menţinerea vigilenţei, făcând să se ştie că partidul veghează şi aşteaptă de la creatori noi lucrări. În articolul *Pe drumul luminat de partid spre noi succese în muzica noastră*.[247] Ovidiu Varga scria: „anacronicul comercial «Societatea Compozitorilor» s-a transformat într-o Uniune îndrumătoare activă a creaţiei în spiritul realismului socialist.

Au circulat şi mai circulă încă printre compozitori şi critici – e drept, foarte puţini –teorii în virtutea cărora această îmbogăţire cantitativă nemaivăzută a muzicii noastre înseamnă o manifestare a stilurilor". De fapt, O. Varga încerca să demonstreze ceea ce era cu neputinţă şi anume că titlurile poleite cu substrat politic nu aveau valoare, unii compozitori făcându-şi iluzii că eşafodajul programatic sau festivist putea suplini lipsa substanţei şi a măiestriei. Atenţia era proiectată asupra titlurilor acoperite prin muzică, restul, succesul, popularitatea veneau de la sine, automat, propaganda asumându-şi sarcina să le facă „celebre".

Evident, erau elogiate partiturile dedicate lui Stalin, apoi *Simfonia Nr. 2, Republica* de N. Buicliu, *Şase scene din viaţa ţărănimii muncitoare* de S. Drăgoi, aici titlul era uşor modificat, *Simfonia Păcii* de A. Mendelsohn, *Cantata pentru 23 August* de Th. Grigoriu şi *Cantata 1 Mai* de G. Klein. Încântarea lui O. Varga părea sinceră, căci „muzica a numeroşi compozitori din R.P.R.,desprinzându-se din cătuşele amorţelii formaliste, capătă un tot mai pronunţat caracter de luptă, de avânt caracteristic epocii noastre".

Cântecele scrise pentru 8 mai îşi au, în G. Bălan[248], un apologet convins. Baletul *Harap Alb* de A. Mendelsohn reapare pe afişele Operei bucureştene într-o nouă montare. Cu toate acestea, realizarea nu satisface întru totul. De altfel, creaţiile lui A. Mendelsohn erau când criticate, când lăudate. În articolul semnat de G. Deleanu şi G. Bălan, intitulat *În luptă pentru făurirea unei muzici realist-socialiste*[249], i se reproşează acestuia prea vizibilele influenţe ale lui R. Strauss, G. Mahler A. Bruckner, ca şi faptul că nu conferă melodiilor sale un caracter vocal firesc, suprasolicitând ideile muzicale.

Se desfăşura pe atunci un susţinut proces de reconsiderare a moştenirii muzicale, prilejuind o atenţie specială pentru Ciprian Porumbescu, ca şi pentru Gheorghe Dima, ale căror nume au şi fost atribuite Conservatoarelor din Bucureşti şi, respectiv, Cluj. Autorului operetei *Crai Nou* i se dedică numeroase materiale, cel mai convins de valoarea sa fiind Viorel Cosma.[250]

Începe să funcţioneze tot mai satisfăcător Editura de Stat, care avea o secţie muzicală extrem de eficientă, scoţând tot mai multe titluri. Era o realizare însemnată. La tipar, drepturile de autor reprezentau 20% din costul de vânzare. Astfel, pentru *Simfonietta*, Z. Vancea a încasat 180 000 lei, în timp ce M. Andricu avea în 1951 de încasat de la Editură 400 000 lei.

Ministrul de resort, Eduard Mezincescu, se declara entuziasmat de avântul creaţiei muzicale, evidenţiind *Mierla lui Ilie Pintilie* de A. Vieru, *Prăbuşirea Doftanei* de A. Mendelsohn, *Balada lui Gheorghe Doja* de C. Palade, *În amintirea unei luptătoare căzute în ilegalitate* de S. Drăgoi. Nu omite nici creaţiile scrise în cinstea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, semnate de Theodor Grigoriu, Mauriciu Vescan şi Florica Dimitriu[251].

Compozitorul ceh Vaclav Dobias, oferit drept exemplu de urmat pentru creaţia sa angajantă, a fost oaspetele Uniunii, organizându-i-se o întâlnire la 9 iunie 1951 cu colegii români.

247. Varga, O. În: *Flacăra*, IV, 18 (174), 5 mai 1951, p. 2.
248. Bălan, G. *Cântecele lui 8 Mai*, În: *Flacăra*, IV, 19 (L75), 10 mai 1951, p. 2.
249. În: *Flacăra*, IV, 22 (178), 31 mai 1951, p. 3.
250. Cosma V. *Contribuţia la studiul operei lui Ciprian Porumbescu*. În: *Muzica*, I, 3–4, 1951, p. 109.
251. Mezincescu, Ed. *Noile creaţii ale compozitorilor noştri*. În: *Contemporanul*, 243, iunie 1951, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

SE ÎNFIRIPEAZĂ NEMULȚUMIRI FAȚĂ DE ECHIPA AFLATĂ LA CONDUCERE

Activitatea primei părți a anului 1951 s-a finalizat într-o ședință plenară la 12 iunie, în care Z. Vancea a schițat planul de muncă. De asemenea, s-a citit și un raport de activitate pe anii 1949 și 1950. Discuțiile purtate nu au excelat prin tente deosebite, existând multe lucruri comune, banalități, ca și unele critici ori nemulțumiri personale. Campionul nelipsit în această privință era Jean Letoni, care cere să i se explice de ce trebuie să fie îndrumat de către V. Popovici și M. Chiriac. Era convins că poporul român compune mai bine decât compozitorii. Afirmația se datora faptului că s-a convins că creatorii nu izbutesc să dea la iveală un cântec melodios. Oamenii din fruntea Uniunii o pot duce la distrugere. „De trei ani de zile această Uniune se află pe un făgaș greșit. Tovarășul Socor este un mare compozitor, spunea J. Letoni, dar între el și popor s-au strecurat o serie de elemente, Vasile Popovici, căruia trebuie să te milogești, la care trebuie să te ploconești, pentru ca lucrările să poată fi difuzate la Radio".

Desigur, la loc de frunte se aflau aspectele concrete ale muncii de creație. Se repetau apelurile să se compună în cinstea sărbătorilor comuniste: ziua tovarășului Stalin, 7 noiembrie, 30 decembrie, 8 martie, 1 și 8 mai, 23 august.

„SĂPTĂMÂNA MUZICII ROMÂNEȘTI"

O împlinire marcantă poate fi considerată *Săptămâna Muzicii Românești,* gândită inițial pentru luna iunie, dar amânată, desfășurându-se, finalmente, în perioada 22–30 septembrie 1951, la București, sub genericul „Să cântăm pacea și prietenia între popoare".

Evenimentul a facilitat organizarea unor manifestări muzicale în toate genurile, cu prime audiții, cu creațiile considerate cele mai reprezentative.

Săptămâna Muzicii Românești a constituit și semnul de schimbare a atitudinii față de George Enescu, invitat să fie președinte de onoare al acestei sărbători a creației. Printr-o telegramă, George Enescu mulțumește că nu a fost uitat, însă nu va putea onora invitația. Nu scapă prilejul să strecoare câteva săgeți. Aflând că se începe o *Săptămână a Muzicii Românești,* scrie: „...aceasta a fost dintotdeauna dorința mea, mai ales în domeniul creației muzicale..." Transmițând salutări colegilor, alături de care se simțea, mai scrie: „doresc ca muzica, *adevărata muzică,* să fie pretutindeni onorată"[252]. Lăsa oare să se înțeleagă că ceea ce se crea, cu tentă politică, nu era muzică?

Faptul că George Enescu continua să exercite o profundă înrâurire asupra muzicienilor români și că se încerca reînnodarea legăturilor cu el o demonstrează și înscrierea, în numărul din vara anului 1951 al revistei *Muzica,* a unui portret George Enescu, purtând mesajul de felicitare, din partea Uniunii Compozitorilor, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani!

Pentru a conferi *Săptămânii* aureola unui eveniment însemnat au fost invitate personalități ale vieții muzicale din străinătate, dar nu numai din țările de „democrație populară". Astfel, au răspuns: V. G. Zaharov, V. P. Soloviov-Sedoi, A. G. Arutunian, Uniunea Sovietică; Liu-Liu, China; Bence Szabolczi și Szabo Ferenc, Ungaria; Jan Kapr, Cehoslovacia; Petăr Stoianov, Bulgaria; J. P. Thilman și F. Günther, Germania Democrată; Tadeus Kisevertter, Polonia și Leonard Cassini, Anglia. A existat și un concurs de creație, cu juriu internațional, a cărui etapă finală a coincis cu *Săptămâna Muzicii Românești,* de cântece, premiul I fiind adjudecat de către Radu Paladi. Premiile concursului erau consistente, 100.000 lei, 80.000 lei, 50.000 lei și mențiuni de 20.000 lei, ceea ce pe atunci însemnau ceva.

Programul *Săptămânii Muzicii românești* a fost următorul:

22 septembrie 1951. Deschiderea festivă. Raportul lui M. Socor. Saluturi. Ședința juriului.

Concert simfonic susținut de orchestra *Filarmonicii,* dirijor C. Silvestri. În program: G. Enescu – *Rapsodia Română Nr. 1;* M. Andricu – *Simfonia Nr. 3;* M. Socor – *Mama,* solistă Zenaida Pally; H. Jerea – *Sub soarele păcii,* soliști: Ecaterina Vâlcovici, M. Știrbei și M. Arnăutu.

252. Constantinescu, G. *Matei Socor.* București, Ed. Muzicală, 1983, p. 88.

Scanned with OKEN Scanner

23 septembrie 1951. Concert simfonic susținut de orchestra *Radio,* dirijor Th. Rogalski. În program: Z. Vancea – *O zi de vară într-o gospodărie colectivă;* A. Vieru – *Mierla lui Ilie Pintilie;* P. Constantinescu – *Două jocuri românești;* A. Markos – *Dans secuiesc;* L. Feldman – *Poem concertant,* solist H. Brendier; C. Palade – *Balada Gheorghe Doja,* solist Petre Ștefănescu-Goangă.

Concert de muzică de cameră. S-a cântat R. Paladi – *Suita pentru pian,* C. Porumbescu – *Balada pentru vioară și pian,* cu I. Voicu și Virgil Gheorghiu; I. Borgovan – *Haiducească,* solist M. Buciu. M. Jora – *Cântece,* solistă Lisette Georgescu; S. Toduță – *Sonatina pentru pian,* solistă I. Lăzărescu; Gh. Dima – *Mugur , mugurel,* solist M. Buciu; Mensi Barberis – *Dă-mi, mândruțo, ochii tăi,* cu Yolanda Mărculescu; G. Enacovici – *Sonata pentru vioară și pian,* cu Ștefan Gheorghiu și Ecaterina Fotino; P. Jelescu – *Suita dobrogeană, pentru clarinet și pian,* D. Ungureanu; D. Gheciu – *La mijloc de codru des* cu Yolanda Mărculescu și Radu Carp; M. Negrea – *Cvartet de coarde în Mi bemol major,* cu Rhea Silvia-Sork, M. Rosenblum,R. Scherer, S. Schor, La pian, D. Bucholtz.

24 septembrie 1951. Concert simfonic susținut de corul și orchestra *Filarmonicii,* dirijor George Georgescu. În program: S. Natra – *Simfonia Nr. 1;* L. Klepper – *Drumul Dunării spre Mare;* S. Drăgoi – *Petrecere populară;* M. Andricu – *Luceafărul,* balet, actul I, în primă audiție și Gh. Dumitrescu – *Tudor Vladimirescu,* în primă audiție, soliști: Ioana Nicola, P. Ștefănescu-Goangă, M. Buciu și Pantelimon Frunză.

25 septembrie 1951. Concert de muzică de cameră. În program: T. Ciortea – *Sonata pentru vioară și pian,* L. Savu și Smaranda Atanasoff; N. Cassian – *Ce spuneți;* Dragoș Alexandrescu – *Vine badea pe măgură,* solistă Arta Florescu; T. Brediceanu – *Cine m-aude cântând* și *Drag îmi e mândră de tine,* solist M. Știrbei; Virgil Gheorghiu – *Sonata pentru vioară și pian,* cu A. Gherțovici; G. Enacovici – *Jocuri oltenești pentru vioară și pian,* cu A. Gherțovici și V. Gheorghiu; C. Dimitrescu – *Dans țărănesc, pentru violoncel și pian,* cu R. Aldulescu și V. Gheorghiu; G. Stephănescu – *Mândruliță de la munte;* A. Skeletti – *Ce te legeni, codrule,* cu M. Știrbei; I. Dumitrescu – *Cvartet de coarde în Do major,* cu Al. Theodorescu, R. Miruț, Al. Rădulescu, I. Boniș. La pian, R. Carp.

Spectacol de balet la *Teatrul de Operă și Balet.* Pe afiș: *„Harap Alb"* de A. Mendelsohn, coregrafia O. Danovski.

26 septembrie 1951. Teatrul de Operetă. N-a fost nuntă mai frumoasă de N. Kirculescu.

27 septembrie 1951. Concert de muzică ușoară la Ateneul Român. Dirijor – H. Mălineanu. S-au prezentat creații de H. Mălineanu, E. Roman, S. Kardoș, E, Mărcuș, G. Klein, G. Dendrino, J. Letoni, F. Comișel, N. Kirculescu, R. Drăgan, E. Cerbu, I. Vasilescu, R. Șerban, A. Giroveanu, M. Vescan, F. Barbu.

Concert de muzică corală susținut de formația Radio, dirijor E. Elenescu. În program creații de M. Socor, I. Chirescu, L. Profeta, I. Vintilă, I. Mureșianu, D. G. Kiriac, V. Popovici, I. Vidu, M. Jora, Gh. Danga, M. Chiriac, S. Drăgoi, H. Schwartzmann, O. Varga, M. Eisicovitz, M. Vescan, Gh. Dima, N. Ionescu, A. Mendelsohn, M. Negrea, A. Stoia.

28 septembrie 1951. Concert de muzică populară, dirijori Nicu Stănescu și Ionel Budișteanu.

29 septembrie 1951. Concert festiv de închidere. În program – cântecele premiate la concursul internațional și H. Jerea – *Sub soarele păcii,* orchestra *Filarmonicii,* dirijor C. Silvestri.

Săptămâna Muzicii Românești a oferit o vastă paletă de titluri, cu unele reluări, bunăoară H. Jerea. G. Enacovici, M. Socor. Era însă și M. Jora prins în program, ceea ce înseamnă că nu fusese uitat deși continua să fie acuzat de numeroase erezii și păcate. Se pot indica și personalități absente, spre pildă Dimitrie Cuclin, ca și alții.

Strălucirea *Săptămânii* a conferit-o Oratoriul *Tudor Vladimirescu,* care a fost primit cu ovații de publicul neîncăpător la *Ateneul Român.* Era o muzică ce susținea o expresie eroică, și lirică, epică și dramatică, având la temelie un subiect istoric, surprins printr-un limbaj cu puternice elemente folclorice.

A fost o mare izbândă artistică, înălțată peste mediocritatea atâtor partituri proletcultiste, de care aproape nici amintirea specialiștilor nu mai ține cont. O izbândă și într-un alt sens, căci manuscrisul oratoriului cunoscuse o epopee dramatică, fiind dat pierdut de către conducerea Uniunii Compozitorilor, care numai la somații sus-puse l-a găsit, nedorindu-se prezentarea lui publică și fiind considerat, de către unii, prea încărcat de patriotism. Astfel, succesul unui tânăr compozitor s-a dovedit relevant pentru ținuta de atunci a creației noastre muzicale, aducându-i o solitară consacrare.

Scanned with OKEN Scanner

Se va înțelege mai ușor valoarea simbolică a acestei manifestări neobișnuite și rămase mult timp fără egal ca dimensiune, recurgând la ziarul oficial: „În timp ce muzica decadentă din apus a intrat în descompunere, pierzând orice urmă de melodie și simț omenesc al frumosului și devenind un mijloc de prostire și de aţâţare la război, «Săptămâna Muzicii Românești» va fi manifestarea unui popor liber, care construiește o viață fericită, va arăta că muzica poate progresa numai atunci când, după exemplul muzicii sovietice, se inspiră din viața și aspirațiile poporului“[253].

SERIALUL PLENARELOR

Nu se putea pierde ocazia pentru a nu turna, cu o pâlnie largă, veninul propagandei partinice. Ca atare, s-a inițiat o plenară în care să se readucă în atenția compozitorilor și muzicologilor strivitoarele sarcini, rulate pe un ton imperativ, sunând a comandă, a obligație, a somație.

Președintele Matei Socor a păşit la tribună prezentând documentul intitulat *Problemele actuale ale muzicii românești,* un amalgam de precepte ideologice mai mult sau mai puțin rumegate, pornind de la ceea ce începea să se vehiculeze drept „revoluția culturală“, cu obsedantele „oameni ai muncii“, „forțele păcii“, „doua lagăre, două culturi“, evident slogane din repertoriul activistului de partid.

Nu putea lipsi suportul luptei de clasă. Tonul combativ ajunge și la *Opera Metropolitan* care nu era altceva decât, „club cu sume grase“. Dă o raită și pe la „cântăreții balamucului american“, în care John Cage „cântă cu coatele la pian, – între ale cărui coarde bagă bucăți de tinichea“... Mai face o incursiune și în lumea „misticului Messiaen“ și chiar a lui Hindemith, puși în aceeași oală. Nu-l iartă nici pe Krenek, evident „formalistul“, biciuind „atonalismul care neagă cântecul popular“...

După o asemenea introducere, o atare pregătire, ajunge la treburile Uniunii care, la doi ani de la creare, vădește instaurarea principiului participării active „la lupta pentru construirea socialismului.“ După inventarierea succeselor, s-a trecut la motivarea lor, ceea ce putea fi explicat numai prin aprofundarea măreților învățăminte conținute în binefăcătoarea „rezoluție“ sovietică a C. C. al P. C. (b) ... ca și „nemuritoarea cuvântare a tovarășului Jdanov“ ...Evident, se mai adăugau și îndrumările partidului muncitoresc român....

Pregătirea fiind epuizată, s-a trecut la esență, la incriminări și cine putea fi întruchiparea forțelor negre dacă nu Mihail Jora? Era învinuit de ...„manifestări formaliste cu pronunțate elemente atonale“... Unde le-a reperat? În *Burlesca pentru orchestră* și în liedurile „scrise de altfel întotdeauna pe versuri decadente de Blaga, Pillat și alții“...

Se strecoară și o mână întinsă, printr-un prefăcut regret că M. Jora nu voia să cadă în plasa concilierii. Se deplângea că un maestru de cultura lui, cu o îndelungată experiență, „nu-și alege pentru creația sa de lieduri poezii de marii noștri clasici“.

Th. Rogalski era stigmatizat pentru „caricaturizarea până la grotesc a folclorului“. Și el era curtat, deoarece ...„ne-am bucura dacă adoptând o altă atitudine față de folclor, Th. Rogalski ar folosi remarcabilul său simț orchestral“...

Luând atitudine autocritică, M. Socor, pe un ton ipocrit, afirmă că programul nu este consecvent în *Mama.* O dată portița deschisă, se putea trece la criticarea colegilor din Comitet. M. Andricu avea pagini simfonice care lasă impresia... „de a fi bazate mai curând pe tratare pur formală a unor teme muzicale fără legătură cu viața“.„

Se găseau dulcegării, vulgarități în creația lui E. Roman, E. Teger, F. Delmar...

Insuficientă cunoaștere a vieții se constată în creația lui Z. Vancea, căci, în *O zi de vară într-o gospodărie colectivă,* ...„lasă să se vadă că e format la școala veche“. El cedează idilismului și nu reflectă „ascuțirea luptei de clasă“.

Paul Constantinescu s-a trezit criticat pentru opera *O noapte furtunoasă,* ce data din 1934, deoarece predomina recitativul. „...Chiar dacă am lăsa la o parte celelalte grave defecte ale operei, absența totală a melodiei o condamnă definitiv. Aceasta nu e muzică, ci negarea muzicii“.

Erau acuzații pe cât de grave, pe atât de lipsite de orice temei. Așa era epoca. Trebuia să fie inventați monștri, contra cărora se pretindea o luptă încrâncenată.

Nu scapă focului demolator nici revista *Muzica,* deoarece nu a arătat cu degetul lucrările formaliste și deficitare. Atunci când s-a discreditat formalismul, în paginile revistei s-a exemplificat prin numele lui A. Schönberg, lui I. Stravinski ori trebuia să fie găsite nume de compozitori români.

253. * * * *Săptămâna Muzicii Românești.* În: *Scânteia,* XXI, 2147, 19 septembrie 1951, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

De fapt, plenara din 22 septembrie era doar deschiderea unui ciclu de prelucrări, căci, la 26, a urmat plenara secției simfonice, în care referatul de bază l-a susținut A. Mendelsohn. La 29 septembrie, plenara secției corale, cu un referat citit de I. Chirescu. Cu o zi înainte avusese loc o ședință similară în cadrul secției de mase, unde vorbitorul principal a fost N. Kirculescu.

O dată cu aceste plenare, s-a distrus tot farmecul amintirii *Săptămânii Muzicii Românești,* dacă se poate spune astfel despre o manifestare cu puternică încărcătură propagandistică. Tot ceea ce s-a dat cu dreapta, se lua acum cu mâna stângă, prelucrările ideologizante erau agasante, stereotipe. Sărăcia ideilor vehiculate cu aceste ocazii echivala sărăciei muzicii celor mai multora dintre partiturile ascultate.

În raportul susținut de A. Mendelsohn în plenara simfonică, publicat în *Scânteia*[254], dovadă aprecierea de care s-a bucurat din partea forurilor politice, arată că numărul creațiilor programatice a crescut, comparativ cu perioada interbelică de 27 de ori. Sublinia că aceste izbânzi aveau loc în condițiile grele ale luptei contra formalismului și cosmopolitismului. Apreciat era *Tudor Vladimirescu,* ...„care entuziasmează prin măreția și prin forța sa răscolitoare". Se dădeau și alte titluri care demonstrau preocuparea de a scrie o muzică înțeleasă de popor. Nu se uita ...„bogata experiență a muzicii sovietice" și aportul „Rezoluției din februarie"...

Adevărat, se aminteau și bunele „tradiții ale muzicii românești", care se cereau dezvoltate. Erau pomeniți compozitorii: A. Flechtenmacher, Ed. Caudella, C. Porumbescu, I. Mureșianu, Gh. Dima. Lipseau G. Musicescu și C. Dimitrescu. Se amintea și generația următoare, tot incomplet citită, prin D. G. Kiriac, G. Enescu, T. Brediceanu, S. Drăgoi, M. Negrea. Deci, minus M. Jora, I. N. Otescu, A. Alessandrescu, ca să nu mai pomenim și pe alții. Criticile nu mai începeau cu M. Jora, ceea ce putea însemna că se modificau raporturile față de acesta, ci cu Th. Rogalski, care a greșit profund în *Gaida* din *Trei dansuri românești*... „printr-un abuz de stridențe, o mișcare ritmică monotonă și utilizarea unor artificii de orchestrație".

Lipsa exigenței în tratarea temelor populare era localizată în *Rapsodia a II-a* de P. Constantinescu, „...preferința sa pentru cântece de zeflemea, cu caracter vulgar, nereprezentative pentru arta noastră populară". Și C. Silvestri apărea încadrat în aceeași optică: în *Jocuri bihorene* „cultivă ciudățenia, căutarea de efecte excentrice, manierești"...

Toți acești compozitori erau pândiți de primejdia unei anumite blazări, a unei atitudini estetizante, „...de tendințe dăunătoare". Influențe impresioniste găsise A. Mendelsohn în *Sonata pentru pian* de M. Eisicovitz.

În fine, se ajunge și la M. Jora, care a pierdut legătura cu viața, el fiind un exemplu elocvent pentru „efectul sterilizant al academismului și formalismului". Se reluau acuzații din referatul lui M. Socor... Ce frumos ar fi, parcă zicea raportul simfonic, dacă M. Jora ...„și-ar pune talentul în slujba unei arte realiste"...

Nici M. Andricu nu era păsuit, deoarece nu manifestase hotărâre în abordarea tematicii noi. M. Negrea evolua spre realism, însă numai în anumite momente ale unora din partiturile sale, bunăoară în ultimele două părți ale *Cvartetului* său.

Din nou, din păcate, A. Mendelsohn aruncă noroi asupra *Societății Compozitorilor Români,* care „se achita formal de o obligație statutară, organizând la sfârșitul stagiunii un concert de muzică românească în fața unor săli goale. Prin ce transformări extraordinare a trecut de atunci muzica românească". Într-adevăr, spunem și noi.

Și I. D. Chirescu abordează în raportul său chestiunile ardente ale creației. Ce anume a criticat în muzica corală? Erau condamnate abstracționismul și ruperea de popor. M. Vescan și A. Vieru apăreau și ei nominalizați, pentru că nu depuneau suficiente eforturi pentru lărgirea „bazei naționale de intonație în cântecele lor". I. D. Chirescu sublinia: „cultura proletară nu desființează cultura națională". Nu scăpa ochiului critic nepotrivirea frecventă dintre text și muzică, nici„...tendințele semănătoriste, idilice și proletcultiste".

La rândul său, N. Kirculescu își vărsa veninul asupra vulgarității, lascivității, frivolității unora dintre cântece. Dacă pericolul formalismului nu se punea în muzica ușoară, influențele cosmopolitismului erau evidente și împotriva lor trebuia luptat în permanență. Se recomanda apropierea de melosul folcloric.

Cum se poate bănui, în aceste plenare au luat cuvântul numeroși compozitori, ideile abordate având aspectul unor teme cu variațiuni.

---

254. Mendelsohn, A. *problemele creației muzicale simfonice și de cameră, instrumentale și vocale,* În: *Scânteia,* XXI, 2154, 27 octombrie 1951, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Toamna anului 1951 a fost monotonă, resursele părând că se consumaseră cu *Săptămâna Muzicii Românești*, centrele gravitaționale fiind trecute pe activitatea comisiilor secțiilor și asupra cenaclurilor. Adevărat, mai răbufnesc opinii divergente, critici, suspiciuni, dar fără să declanșeze vâlvătăi.

Cert este însă că plenarele din septembrie i-au deschis parcă apetitul lui M. Socor pentru directive și, cum îi plăcea să se remarce, veleitar fiind, a conceput redactarea unei Rezoluții, după modelul celei sovietice, la patru ani distanță, care să fie, în felul ei, programul de creație, de activitate, marea cartă a *Uniunii Compozitorilor*. De ce mai era nevoie de o replică tardivă românească? Oare se mai puteau aduce multe elemente ideologice noi față de cele vehiculate cu atâta insistență între 1948–1951? Atunci? O rezoluție putea servi reiterării dogmelor, ceea ce îi convenea lui M. Socor, venindu-i ca o mănușă.

1952

Astfel că, la cumpăna anilor 1951–1952, M. Socor se afla ambalat în elaborarea unei Rezoluții, pentru care a instituit o comisie care trebuia să devină un document de însemnătate pentru acel moment.

Un fapt era evident. Se cânta multă muzică românească. Cele aproape 20 de orchestre simfonice și Filarmonici din țară aveau înscrise numeroase titluri în repertoriu datorate compozitorilor români, mai ales celor contemporani. Nu exista un concert fără o creație românească. Se întâlneau și afișe care nu ofereau decât creații românești, având sau nu concursul nemijlocit al Uniunii. Un atare concert a avut loc la 23 decembrie 1951, dirijat de G. Georgescu, cu următorul program: *Mama* de M. Socor, solistă Z. Pally, P. Constantinescu – *Balada haiducească*, pentru violoncel și orchestră, în primă audiție, solist Radu Aldulescu, P. Constantinescu – *Dansuri românești* și Gh. Dumitrescu, oratoriul *Tudor Vladimirescu*, cu aceiași soliști care-l prezentaseră prima oară. Succesul a fost, de asemenea, memorabil.

REZOLUȚIA

În cadrul *Săptămânii Muzicii Românești* s-a născut ideea adoptării unei *Rezoluții* care să sintetizeze ideile vehiculate în cursul primei plenare din septembrie, numindu-se o comisie care s-o redacteze. Aceasta a fost prezentată Comitetului din zilele de 4 și 5 februarie 1952, care se întrunea după 20 de luni de apatie. Chiar și reactualizarea problematicii discuțiilor din septembrie se făcea tot la o distanță apreciabilă de 150 de zile.

Rezoluția era simptomatică, se adopta tot în februarie, ca și cea devenită model, probabil o coincidență. Deosebirea, nu de fond, căci la acest capitol similitudinile erau bătătoare la ochi, ci de context. Nu mai era a partidului, a forului său superior, ci a Comitetului *Uniunii Compozitorilor*, una dintre mișcările sale cele mai nefericite.

Din cine a fost alcătuită comisia de redactare a Rezoluției? Eduard Mezincescu, ministru, Matei Socor, Ion Dumitrescu, Ioan D. Chirescu, Constantin Palade, Hilda Jerea, Sergiu Natra. S-a lucrat mult, se consulta în permanență secția de propagandă a Comitetului Central. O dată terminat, proiectul a fost supus discuției, dezbaterii membrilor Uniunii, spunându-se că sunt posibile modificări, completări, retușări, într-un cuvânt perfecționări. S-a spus de către M. Socor că membrii comisiei au fost de acord cu forma prezentată. Ca să se constate că lucrurile n-au stat așa. Unii au ezitat, s-au manifestat reticent.

Cu această ședință a Comitetului, se intra în normal, în sensul că, de acum înainte, nu se vor mai face pauze lungi, periodicitatea impunându-se cu rigurozitate. Dezbaterea pe marginea

Scanned with OKEN Scanner

rezoluției apare importantă, deoarece, așa cum afirmase S. Drăgoi, era, într-un fel „constituția" Uniunii, trasând calea de urmat pentru creația muzicală românească. Evident, era o metaforă, căci „constituția" conținea atâtea lucruri vulnerabile, neclare, zone eterogene, inepții, încât nicidecum nu i se poate atribui o atare denumire. Rămâne un document de o suprasaturată coloratură politică, având numeroase incriminări și o retorică inconsistentă.

Cum arătasem, Comitetul s-a ținut timp de două zile și avea caracterul de „lărgit". Au participat: M. Socor, M. Andricu, H. Jerea, D. Gheciu, A. Mendelsohn, L. Klepper, S. Natra, M. Negrea, C. Palade, Em. Ionescu, G. Jodal, M. Eisicovitz, S. Drăgoi, T. Ciortea, I. D. Chirescu, C. Bugeanu, A. Andreesi, L. Feldman, E. Radovici, Z. Vancea, M. Vescan, A. Stoia, A. Szekely, I. Dumitrescu, V. Popovici. La cererea lor, au fost acceptați și A. Tudor și Ilie Balea. Din afară, Eduard Mezincescu și Virgil Pop, de la Comitetul Central.

Lucrările plenarei au fost conduse de M. Socor cu fermitate, cinism și aroganță, el fiind convins că face o treabă bună. S-au făcut numeroase observații, critici, inclusiv de detalii, însă au fost acceptate foarte puține modificări. Compozitorii care au luat cuvântul au abordat o gamă largă de probleme, manifestându-și opiniile cu curaj, căci era o dezbatere largă, cu scop lucrativ, susținându-și ideile cu argumente. O dată în plus, s-a demonstrat orizontul intelectual larg, care caracteriza breasla muzicienilor, ca și faptul că nu se accepta cu ochii închiși orice gogoașă ideologică, neadevărul și rațiunile circumstanțiale, și aceasta de către o bună parte dintre cei prezenți.

Și cu acest prilej s-au detașat două tabere bine determinate: într-una se aflau: M. Socor, H. Jerea, M. Vescan, C. Palade, S. Natra, V. Popovici, D. Gheciu, A. Mendelsohn și o alta, mai puțin înfeudată comandamentelor politice: M. Andricu, L. Klepper și I. Dumitrescu. Am îndrăzni să afirmăm că existau și indecișii, deci o a treia tabără, mai apropiată celei dintâi: M. Negrea, Z. Vancea, M. Eisicovitz. Finalmente, polii pozițiilor divergente s-au dovedit a fi: M. Socor, pe de o parte, și I. Dumitrescu, pe de alta, ambii venind dinspre comisia de redactare a Rezoluției. Impresia era că cei doi au pornit de pe aceeași parte a baricadei, pentru ca să se distanțeze tot mai mult, ajungându-se la un moment dat, ca președintele să amenințe că dacă Ion Dumitrescu mai continuă, el suspendă lucrările. Era o amenințare foarte categorică, ce putea genera consecințe.

Esențializând problemele dezbătute, s-ar putea obține trei categorii ideologice ce desemnau noțiunile vehiculate, termenii, categoriile estetice, atitudinea față de muzica populară și cazul Mihail Jora. S-a constatat un neobișnuit ton contestatar, refuzul de a accepta acuzațiile și criteriile, principiile ce se administrau. Se manifesta, în acest fel, respingerea dogmatismului ideologizant, demonstrarea lipsei de fond a „formalismului", „cosmopolitismului" și „decadentismului". Desigur, dreptatea era de partea profesioniștilor, dar cineva, în mod obligatoriu, trebuia să fie arătat cu degetul și dat drept vinovat. De bună seamă, duplicitatea a triumfat până la urmă, plutind consensul că ideile Rezoluției, oricât de grav ar suna, oricât de dramatice, de inhibitoare, nu sunt altceva decât o formă a punerii în scenă, care nu poate fi decât vremelnică, temporară.

Deși nu s-a intenționat, cea mai discutată chestiune a fost dacă melodia populară are sau nu armonie, dacă poate fi armonizată și în ce fel... Se reitera disputa din veacul trecut dintre Musicescu și Skeletti, dar nu numai. Era în joc și ipoteza că melodiei folclorice i s-ar potrivi și i s-ar admite o tratare mai savantă, recurgându-se inclusiv la atonalism. În centrul atenției s-a aflat, la acest capitol, Z. Vancea, el fiind acuzat că a semănat confuzii prin articolele publicate în ultimii ani. M. Andricu nu era de acord cu nominalizarea lui Z. Vancea în Rezoluție, acesta depunând mari eforturi să se disculpe, să demonstreze că n-a fost înțeles corect. În acest scop recurge și la exemplificări la pian, prin armonizări și motive melodice care se pretau sau nu la o anumită tratare. Ca un leu se apăra Z. Vancea, protestând, lansându-se în teoretizări. El apela la martori cu care discutase cândva o problemă, totul pentru a-și convinge acuzatorii că nu este așa cum îl radiografiase Rezoluția. A doua zi, obosit, cuminți, epuizat, sfătuit probabil, luând din nou cuvântul, Z. Vancea și-a pus cenușă în cap, fiind de acord cu tot ce se spunea despre el și cu tot ceea ce în mod fals i se atribuia. A fost un moment melodramatic, dacă nu penibil, când a făcut următoarea declarație:

„După o noapte de insomnie, în care am avut tot timpul să-mi recitesc articolele, după o severă examinare de conștiință, am ajuns la concluzia că articolele mele într-adevăr conțin confuzii, că sunt în măsură să inducă în eroare pe mulți... că am uitat de răspunderea care îmi revine în calitate de secretar, că nu am fost întotdeauna ferm pe pozițiile clasei muncitoare, în consecință, recunosc că am greșit și cred că pasajul pe care l-am combătut din Rezoluție era just".

Proiectul de Rezoluție discutat i-a făcut pe cei de față, nominalizați la capitolul exemplelor negative, să se dezvinovățească, să se apere. M. Andricu, după ce își exprimă „adeziunea" la text, mulțumind pentru sprijin partidului muncitoresc, după ce elogiază și recunoaște avântul nemaivăzut

Scanned with OKEN Scanner

al creației românești, trece la chestiunile care-l vizau în mod direct, dar numai după ce laudă *Balada Gheorghe Doja* de C. Palade, dar nu și *Sub soarele păcii* de H. Jerea, despre care afirmă că nu e bine construită: „și-mi pare cam lipsită de originalitate".

„...Mă ridic contra acuzațiilor că aș fi un apărător al cosmopolitismului. Toată străduința mea de compozitor de peste 60 de lucrări dovedește că am fost întotdeauna preocupat de întoarcerea la muzica românească bazată pe cântecul popular sau în spirit popular și în orice caz orientat spre fond național".

Ca atare, M. Andricu a cerut să se adopte „hotărâri obiective și clarvăzătoare, numai astfel aducându-se servicii muzicii românești".

Z. Vancea, făcându-și autocritica, arăta că, „prin temperamentul meu prea irascibil, am stricat buna atmosferă care a domnit în secretariat". Și el se considera greșit înțeles și încadrat, căci, „nu este justă acuzarea care mi se aduce că, fie cu intenție, fie fără intenție, am contribuit cu lucrările mele la crearea de confuzii și cosmopolitism". Exceptând o lucrare de școală, Z. Vancea spunea despre toate celelalte că „sunt pe bază de folclor".

Manifestându-și regretul că a apărut în *Săptămâna Muzicii Românești* cu o creație pe care o consideră depășită, M. Eisicovitz susținea că „a trata acest impresionism al meu, fără a ține seama de restul lucrărilor mele, este exagerat".

Referindu-se la Z. Vancea, M. Vescan nu-i împărtășește punctul de vedere cum că „decapitarea i-ar fi fost dinainte hotărâtă". Mai observă că încă se menține pe o „poziție complet nejustă". Totuși, a trăit „un moment luminos, prin autocritica sa".

Neadmițând nici o îndulcire a textului prezentat, evident destul de dur, de categoric, de rigid, M. Vescan aprecia că dacă se fac modificări, concesii în cazul lui M. Jora, atunci se pactizează cu ideile dușmănoase și astfel se aduc daune poporului. În consecință, dorea să afle de la I. Dumitrescu, apropiat discipol al lui M. Jora, ce a făcut ca acesta să-și revină.?

La această provocare nedisimulată, I. Dumitrescu, prompt, a replicat în felul următor: „De patru ani, în toate discuțiile avute cu Jora și cu alții, l-am combătut. Dar nu l-am combătut cu lozinci, nu l-am luat de sus. Astfel am ajuns ca el să-mi spună: „Eu nu sunt ca voi, nu sunt tânăr. Sufăr de ulcer, n-am un picior, am aproape 60 de ani, nu pot, la bătrânețe, să-mi întorc căruța pe loc." ...Totuși, el „poate să facă unele lucruri bune pentru munca noastră."

În ceea cel privea pe M. Jora, M. Andricu, făcând *mea culpa,* afirma: „Cred că am greșit luând o atitudine de completă aprobare" (evident era vorba despre aprobarea textului Rezoluției, care a fost propus). „Jora e, desigur, o mare capacitate, un profesor și un compozitor de valoare. Socot și astăzi *Priveliștile moldovenești* drept o operă valabilă, personală și indicând căi noi. Dar atitudinea de opozant îndârjit, de negativ total pe care o are astăzi Jora, nu poate folosi nimănui și nici dânsului. Compoziția d-sale iarăși se resimte de această deplorabilă izolare și dovedește o dată mai mult că omul și mai ales artistul nu poate trăi în afară de societate, nereușind să scrie decât o muzică decadentă, fără legătură cu contemporaneitatea.

Eu doresc ca Mihail Jora să revină la o mai justă apreciere a procesului ce se petrece sub ochii noștri. Sunt convins că în ziua aceea d-sa ne va da cu adevărat lucrări menite a îmbogăți literatura noastră muzicală".

M. Andricu atrăgea atenția asupra nuanțelor ce ar trebui folosite și consecințelor pe care le au formulările: „În lipsa unei terminologii bine definite în legătură cu noțiuni bine definite se comit abuzuri. Este de ajuns ca să se spună că cineva este cosmopolit pentru ca respectivul compozitor să devină un acuzat".

Și L. Klepper cerea, ca și M. Andricu, să fie eliminat paragraful relativ la M. Jora... „Nu e loial ca un comitet restrâns să decidă asupra soartei unui compozitor, să-i califice creația formalistă, chiar dacă este cazul. Compozițiile lui Jora cred că ar fi fost loial să fie cântate înainte de a exprima în mod public o părere ce aparține unui număr restrâns.

... Indiferent de poziția nejustă pe care o are Jora astăzi, dar din motive tactice ar fi bine să se cânte. Să nu încurajăm un om ca Mihail Jora să se închisteze în atitudinea lui, în combativitatea lui. Eu cred că Jora, cu toată atitudinea lui condamnabilă de azi, poate fi câștigat"...

Cu diplomație, L. Klepper a mai introdus o paralelă care-l favoriza pe Jora: „Este just ca în proiect, maestrului Enescu, absent totuși, să i se facă omagiile care i se fac, cu toată obiectivitatea unui artist care se dezinteresează acum de creația noastră și de ce Jora care, cu toată atitudinea lui, a rămas printre noi și poate fi câștigat mai ușor decât Enescu, să fie îndepărtat?"

Revenind asupra acestui subiect și în a doua sa intervenție, L. Klepper l-a contrazis pe D. Gheciu în privința „bisericuțelor" din jurul lui M. Jora și că dacă i s-ar cânta lucrările ar fi o

Scanned with OKEN Scanner

încurajare: „Părerea mea este contrarie: a nu-l cânta înseamnă o încurajare. Necântându-l, Jora capătă o aureolă de martir. Acele bisericuțe de care vorbea dumnealui... nu ar mai putea de bucurie dacă ar putea proclama teoria că Jora este nedreptățit. Nu cred că, cântându-l, încurajăm aceste bisericuțe...

Sunt de părere că orice pas pe care l-am face noi către Jora ar avea drept consecință un pas al maestrului Jora către noi". Iată o poziție demnă, L. Klepper înțelegând în profunzime o situație mult prea delicată.

O nefericită ieșire a avut C. Palade când a afirmat că M. Jora, ...„prin atitudinea lui, el s-a exclus din mijlocul nostru". Evident, era recunoașterea unei situații de fapt: putea fi eliminat omul, dar nu și compozitorul M. Jora.

E. Radovici a emis opinia că menționarea lui G. Enescu ar trebui și mai pregnant pusă în relief, astfel ca „să se sublinieze importanța deosebită a muzicii maestrului Enescu pe care acesta a avut-o în creația noastră muzicală".

Un proces de conștiință cu sensuri duplicitare și-a făcut H. Jerea, trădându-se că emite semnale din partea forurilor înalte. „...În creația noastră, ...o serie de compozitori care au fost din cei mai formaliști, – Socor, Natra, eu – am dovedit că în scurtă vreme, datorită unui mare efort, ne-am eliberat de influențele formalismului. Dar nu toți compozitorii fac acest efort. Unii persistă în credința lor și scriu compoziții pentru ei, pe socoteala lor, nu pentru mase. Este vorba de muzica lui Jora, Silvestri, Rogalski. Aici s-a ridicat problema dacă să se spună despre muzica lui Silvestri că este atonală sau disonantă; nu aceasta este important, important este de a vorbi și de a nu ocoli fondul acestei muzici, care duce la formalism, la o poziție antipopulară și nepartinică".

Reluând întrebarea dacă ar fi util să se cânte muzica lui M. Jora, H. Jerea spunea: „Eu îl întreb (pe L. Klepper n.n.), cui ar fi de folos aceasta? Nimănui".

„Știm cu toții, afirma M. Vescan, ...concepția lui (M. Jora n.n.) că muzica nu este pentru oricine, dar nu se cunoaște nici o atitudine față de această atitudine reacționară și față de muzica sa care corespunde acestei atitudini"...

Era criticat L. Klepper pentru ideea de a se cânta muzica lui M. Jora: „Cu astfel de poziții, ...L. Klepper nu oferă drumul către succese.... și poate face o educație de strivire a meselor"...

Acuzația de atonalism, care se punea în cârca lui C. Silvestri, nu corespundea realității, spunea Z. Vancea. La această idee s-a raliat și A. Mendelsohn. „Lucrarea lui Silvestri este disonantă, dezagreabilă urechii, disarmonică, însă atonalism înseamnă ceva cu totul special... Nu tot ce sună urât este atonal".

În același spirit a intervenirt și M. Eisicovitz „...Cred că la lucrarea tovarășului Silvestri trebuie să ne mulțumim numai cu extravagantă și nu atonală, pentru că un cântec popular atonal nu există".

Cu toate că era membru în comisia de redactare a Rezoluției, I. Dumitrescu își exprimă rezerve, căci erau destule locuri unde nu exista convergență, acordul deplin al tuturor din respectivul colectiv de redactare, ceea ce-l va enerva pe M. Socor: „Noi vorbim mai mult și ne amestecăm adesea prea adânc în fondul unor probleme pe care nu le-am discutat în prealabil și asupra cărora nu suntem încă de acord. Noi aducem uneori, în contactul nostru permanent cu creația, cu ușurință acuzații de cosmopolitism, formalism, impresionism, atonalism, naționalism, misticism, dăm verdicte definitive și fără recurs asupra unor compoziții ale căror lucrări nu sunt cu totul străine, atacăm din plin și cu vehemență toate problemele nedezlegate, fără a le dezlega la rându-ne".

Cere ca Rezoluția să fie astfel întocmită încât, „să nu depărteze pe nimeni", căci „ea trebuie să reușească să-i apropie pe toți".

Prezenta Rezoluție trebuie să apară ca o primă temelie pusă unei creații sănătoase și capabile să se dezvolte în viitor nevătămată".

A urmat o penibilă scenă când, ca la interogatoriu, M. Socor, după ce observă că există o altă poziție, cea a lui Ion Dumitrescu față de cea din comisie, îl întreabă dacă își însușește problemele esențiale ale Rezoluției. Neprimind răspuns, M. Socor a spus: „Nu înțeleg să punem chestiunile în așa fel, încât, în mod ipocrit, să speriem cu sancțiunea generațiilor viitoare. Aceste generații vor fi recunoscătoare celor care au dat Rezoluția"...

Evident, I. Dumitrescu a protestat la acuzația de ipocrit...

Tonul polemic înviora discuțiile, favorizând caracterul deschis al opiniilor. A. Mendelsohn nu împărtășea teza lui Z. Vancea, potrivit căreia „compozitorii culți își fac iluzii că sunt populari, când dezvoltă în muzica lor mijloacele simple pe care le iau de la popor".

Scanned with OKEN Scanner

Ridicându-se contra celor care se îndoiesc de oportunitatea Rezoluției, cum ar fi L. Klepper, care arăta că aceste discuții nu prea aveau rost și importanță, S. Natra credea că o atare poziție era de natură să stîrbească forța combativă și puterea ei critică. În consecință, el declară că este împotriva celor care au vrut să atenueze tonul ofensiv al documentului supus atenției.

Dezbaterea s-a caracterizat prin multitudinea aspectelor abordate, cu infinite ramificații și nuanțe. I. D. Chirescu lansa un apel pentru menținerea versiunii inițiale. Lui M. Vescan proiectul Rezoluției i-a produs o nemărginită satisfacție, căci o aștepta de mult. Ea ...„ascute critica împotriva frânelor care stau în calea creației noastre, de care trebuie eliberați compozitorii noștri care în mod concret se poate spune că suferă încă de influențe... reacționare".

Rezoluția nu a fost lăudată. M. Eisicovitz remarca existența unor fisuri, cerând ca o serie de segmente să fie scoase, „abandonate", ceea ce însă nu s-a acceptat. L. Klepper sesizase rolul „teribil de ingrat și dificil" al comisiei de redactare, cerând să se lase o mai mare libertate compozitorilor, îndeosebi celor tineri.

În chestiunea cântecului popular, S. Drăgoi își reafirmă, după cum o făcuse în 1921, deplina încredere în potențialul său. „De ce muzica populară a cehilor, scandinavilor, rușilor este capabilă de a rezista la tratări simfonice superioare și de ce muzica noastră se prezintă ca minoră față de acele muzici? ...Nu cântecul popular este capabil de a rezista la tratări simfonice, ci compozitorii pot fi capabili de a-l trata așa cum merită".

O curajoasă poziție în cadrul plenarei mamut a avut-o L. Klepper, care l-a înfruntat pe M. Socor fără ocolișuri, ajungând, la un moment dat, când tensiunea căpătase proporții, să se considere „biciuit" de apostrofările președintelui. Apoi, L. Klepper cerea clarificări, neîmpărtășind părerea elevului său S. Natra că nu este cazul să se discute prea mult. S-a pronunțat vehement împotriva celor care deduc atitudini dușmănoase poporului, din dorința de a se lămuri cineva. Aceasta nu are decât tactica intimidării oponenților. „Acest procedeu este o piedică pentru progres și constituie o intimidare pentru cei care vor, cu bună dreptate, să aducă lumină. Încă o dată, protestez împotriva procedeului de a trage deducții false, dând epitetul de dușman al poporului".

Linia dură a Rezoluției a fost însă susținută. H. Jerea s-a manifestat ca o vajnică apărătoare a principiilor obturante ale Rezoluției, cerând, în numele compozitorilor tineri, ca ea să fie adoptată: „Noi socotim că o asemenea Rezoluție, prin faptul că combate pozițiile dușmănoase, prin faptul că ne învață care sunt acele curente dușmănoase, decadente, care caută să țină în loc creația noastră, care caută să împiedice creația noastră ca să slujească într-adevăr construirii socialismului în țara noastră și lupta pentru pace, este justă și noi cerem ca aceste poziții pe care le critică să fie combătute cu toată hotărârea".

Concluzia Hildei Jerea conduce la detestarea compozitorilor care „scriu într-un fel străin", astfel ca ei să fie convinși să scrie „ca noi. Dacă aceștia nu se transformă după atâta timp, noi putem merge înainte și fără ei".

Intoleranța, radicalismul erau caracteristice pe atunci compozitoarei, care propunea: „datoria cea mai importantă este aceea de a demasca fondul ideologic al formalismului. Dar azi nu este suficient ca el să fie numai demascat. A sosit vremea când formalismul trebuie smuls din rădăcină".

Compozitorii trebuiau înrolați într-un singur front, probabil, și încadrați într-un singur stil și constrânși să facă parte dintr-o organizație „democrată", unde să nu se mai „permită nici un fel de recidivări formaliste în muzică".

Categoric era și D. Gheciu, care propunea ca atitudinea față de un creator să fie luată în funcție de ceea ce face cu mijloacele tehnice „Dacă cineva, oricât de pregătit ar fi tehnicește, înțelege să cadă în curentul formalismului sau cosmopolitismului sau decadentismului, înseamnă că nu mai interesează capacitatea lui tehnică, pentru că nu este pusă în slujba revoluției noastre culturale, este sterilă și nu servește..."

Merge și mai departe, considerând că un compozitor care „rămâne în abstract și lucrează numai pe baza perfecțiunii tehnice, nu mai prezintă nici un fel de importanță pentru noi și trebuie dat la o parte ca cineva care nu poate fi asimilat de Uniunea Compozitorilor".

În final, M. Socor, nu prea mulțumit de discuții, de întorsătura pe care a luat-o dezbaterea prin intervențiile lui I. Dumitrescu, L. Klepper, bănuiți că încercau o diversiune pentru a torpila adoptarea Rezoluției, a conchis că documentul trebuie aprobat așa cum este, contrar sintagmei, „decât o rezoluție proastă mai bine nici una"... Erau cuvintele lui I. Dumitrescu. Nu, poziția era alta. Oricum ar fi, Rezoluția trebuia acreditată, ceea ce s-a și întâmplat.

Scanned with OKEN Scanner

Desigur, s-a recurs la intimidări, amenințări, șantaj, numai să se obțină aprobarea Rezoluției, ceea ce, pentru secția de propagandă, era extrem de important. M. Socor se afla în contact cu cabinetul lui Leonte Răutu în fiecare pauză, informându-l ce se petrece. Din partea secției se afla la lucrări un activist, pe nume Vlad. Când s-a văzut opinia multora dintre compozitori și marele număr de observații și modificări, s-a dispus să nu se accepte nimic, deoarece se modifica tonul Rezoluției. Pentru a obține ceea ce se dorea, s-a recurs la o viclenie, dându-se, pentru votare, două liste, una cu da și alta cu nu, punându-se semnătura. Finalmente, votul afirmativ a fost unanim.

CE GLĂSUIA „REZOLUȚIA"?

Genericul era *Despre dezvoltarea muzicii în R.P.R.* După ce se afirmau succesele muzicii românești, ale ultimilor ani, puse pe seama realizărilor clasei muncitoare, textul se raporta la *Săptămâna Muzicii Românești;* împlinirile în domeniul creației se datorau tematicii noi și inspirației folclorice, ca și valorificării tradiției muzicii clasice și sovietice.

Se înșirau realizările pe genuri – *Balada „Gheorghe Doja"* de C. Palade despre care însă nu se pomenea că fusese orchestrată de Th. Rogalski și I. Dumitrescu, oratoriul *Tudor Vladimirescu* de Gh. Dumitrescu, cu rezerva că imaginea eroului ar fi putut fi mai bine conturată și că unele recitative erau cam lungi, *Sub soarele păcii* de H. Jerea, cu lipsuri în redarea dramatică și înfruntarea forțelor negre ale războiului de către popor.

În domeniul simfonic, cea mai valoroasă creație, căci cu ea se începea, era *Drumul Dunării spre Mare* de L. Klepper, „muzică expresivă și melodioasă", urmată de *O zi de vară într-o gospodărie colectivă* de Z. Vancea, dar „tema nu este adâncită". Erau trecute în revistă și alte titluri din concertele *Săptămânii Muzicii Românești.*

Compozitorii erau îndemnați stăruitor să abordeze muzica cu program. Sfera muzicii de cameră era acreditată prin cvartete datorate lui M. Negrea, I. Dumitrescu, suite de G. Enacovici, T. Ciortea, P. Jelescu. Era elogiată pătrunderea în această zonă a programatismului, precum în *Poemele pentru muncă și pace* de Virgil Gheorghiu. Mari succese s-au înregistrat în creația de cântece, găsindu-și o vibrantă expresie chipurile lui Stalin, Gheorghiu-Dej, ca și cântecele despre partid, patrie, republică, muncă, pace, tinerețe. Neajunsuri se întâlnesc în muzica distractivă, deoarece nu s-a eliminat șablonul. În domeniul operetei însă, s-au înscris două creații valoroase; *N-a fost nuntă mai frumoasă* de N. Kirculescu și *Ana Lugojana* de F. Barbu.

Plenara *Uniunii Compozitorilor* constata serioase lipsuri datorate influențelor nefaste ale ideologiei burgheze decadente, cosmopolisitmului și formalismului, acesta din urmă era „...antiartistic și antipopular". Compozitorii nominalizați la acest capitol erau aceiași ca și în alte documente: M. Jora, care se situează într-o sferă de preocupări dogmatice, care-l duce la „o muzică decadentă", fără melodie și atonală. Titluri nu se concretizau.

În cazul următorului compozitor criticat, C. Silvestri, se indicau *Trei dansuri pentru orchestră de coarde,* pe teme bihorene, o capodoperă, însă, potrivit „Rezoluției", aflată „sub stăpânirea formalismului, ...compoziție atonală și extravagantă", termen sugerat de M. Eisicovitz și însușit de ceilalți.

Se declara război ideologiei imperialiste, căci... „deformează folclorul și prin aceasta înfățișarea morală a poporului".

„Impresioniștii" erau puși la zid: Th. Rogalski cu *Trei dansuri românești,* pentru orchestră, S. Toduță – *Sonata pentru pian,* M. Eisicovitz – *Sonata pentru vioară și pian* și, parțial, *Suita dobrogeană* de P. Jelescu.

Erau admonestați cei care nu înțeleg ce înseamnă „ploconire în fața muzicii apusului decadent". Nu scapă nici Z. Vancea, deoarece răspândise confuzii atunci când negase „posibilitatea melodiei populare de a servi drept bază unei armonizări funcționale și dezvoltărilor largi simfonice". Se blama și „naționalismul burghez".

Neclară era încadrarea dată tot în sens negativ lui M. Andricu. Se arăta că folosise folclorul în creațiile din anii burgheziei, ceea ce înseamnă că „dăduse muzicii o orientare cosmopolită". I se da de înțeles că, dacă va aborda o tematică progresistă, va avea numai de câștigat.

Un spațiu amplu i se rezervă metodei realismului socialist, așa cum îl teoretizase Jdanov. Se invoca însușirea măiestriei. Se evocau compozitorii precursori din rândul cărora era omis Caudella.

Scanned with OKEN Scanner

Era elogiat George Enescu, tratat ca precursor: „exemplu de măiestrie şi prelucrare simfonică a melodiilor populare".

Creaţiei de operă şi balet i se rezerva un întreg capitol, fiind criticate opera *O noapte furtunoasă* de P. Constantinescu ca şi baletul *Harap Alb* de A. Mendelsohn, căci suferă din cauza „...naturalismului şi subiectivismului".

Era trasă de urechi şi critica muzicală, căci apărea deficitară. Nu scăpau tirului nici compozitorii alergici la critică, ca şi atitudinea „liberalistă şi îngăduitoare faţă de influenţele ideologiei burgheze". La acest paragraf era nominalizată H. Jerea. Revista *Muzica* era invitată să insereze pagini de critică.

S-au identificat şi lipsuri în activitatea Comitetului, care n-a dus o muncă colectivă, unii neglijându-şi sarcinile. Erau înfierate neprincipialitatea şi sectarismul. N-au fost organizate destule dezbateri, bineînţeles ideologice. Filialele au fost date uitării... n-a fost studiată nici experienţa muzicii ruse şi sovietice[255].

Ziarul *Scânteia* s-a grăbit să comenteze lucrările Plenarei din februarie, mai exact, de la începutul lui februarie, căci a mai fost una, la 22 februarie, reiterându-se aceleaşi lozinci, preţiozităţi retorice şi dèmagogice[256].

Rezoluţia a trebuit să fie prelucrată în toate instituţiile muzicale, inclusiv de învăţământ, la Radio, pentru redactori, urmate de luări de cuvânt. Membrii Comitetului erau de faţă, inclusiv în oraşele provinciei, calvarul vorbelor goale din acest pseudodocument amplificându-se la scară naţională.

„CASTRAREA" REZOLUŢIEI

Nici nu se stinseseră ecourile răsunătoarei Plenare că Socor convoacă o alta, desigur cu aprobarea forului superior de partid, tot Plenară, la 22 februarie 1952, la sala „Deputaţilor Sfaturilor Populare". Scopul mărturisit – „problemele muzicii din ţara noastră", evident în spiritul *Rezoluţiei.*

Interesant apare felul în care M. Socor descria sau definea *Rezoluţia:* „O aplicare a principiilor generale ale esteticii marxist-leniniste, precum şi a rezultatului experienţei bogate a muzicii şi muzicologiei celei mai înaintate... sovietică". De asemenea, aceasta consemna „trecerea dela stadiul anterior, în care majoritatea... se mulţumea să repete... teze şi convorbiri ale muzicologilor sovietici asupra muzicii sovietice sau asupra muzicii decadente, ... la un stadiu superior, al aplicării creatoare a învăţământului esteticii marxist-leniniste şi muzicologiei sovietice la problemele noastre.

Rezoluţia râvneşte să devină baza viitoarei activităţi teoretice şi practice a muzicienilor din ţara noastră".

Făcând o destul de comprehensivă prezentare a Rezoluţiei, M. Socor dă din nou dovadă de o viziune saturată de stângism şi dogmatism. Ceea ce era nou privea dezvăluirile, motivaţiile şi completările.

Referindu-se la *O noapte furtunoasă,* din nou o desfiinţează, deoarece „nu întrebuinţează melodia ca element principal, ca imagine minunată a realităţii... E scrisă pe un libret inoportun pentru operă. ...*Rezoluţia* arată, pe baza muzicologiei sovietice, că opera nu poate să se lipsească de prezenţa personajelor pozitive".

Citind o scrisoare a lui Stalin, M. Socor continuă: „avem şi noi, în viaţa noastră muzicală, exemple destul de numeroase că unul sau altul se simte prins în lanţ, lovit, afirmă că a venit ceasul catastrofei, însă, cum eu am citit scrisoarea tovarăşului Stalin către un poet revoluţionar, îmi cer scuze dacă aplic învăţămintele ei la atitudinea unor tovarăşi care n-au adus servicii importante Revoluţiei, care nu şi-au pus întreaga viaţă în serviciul proletariatului.

La *Săptămâna Muzicii,* tovarăşul Paul Constantinescu îmi reproşa că l-am înfăţişat ca pe monstru, că el suferă de ficat şi că din cauza mea va muri curând. Fie-mi permis să nu luăm în serios asemenea văicăreli".

255. * * * *Despre dezvoltarea muzicii în R.P.R.* În: *Contemporanul,* 6, 8 februarie 1952, p. 2 şi 5.
256. * * * *Pentru avântul creaţiei muzicale în R.P.R.* În: *Scânteia,* 2879, 14 martie 1952.

Scanned with OKEN Scanner

Modalitatea de gândire a lui M. Socor era foarte închistată, înfeudată totalmente principiilor marxist-leniniste-staliniste. „Socotim că apropierea unor compozitori, care poartă în lucrările lor pecetea estetică burgheză, dar care vor să se schimbe şi vor să devină luptători pentru realismul socialist, pot fi apropiaţi numai pe o bază principială, cu ajutorul criticii". De asemenea, era convins că „în munca Uniunii s-a văzut o părăsire totală a metodei criticii şi autocriticii, s-a văzut o tolerare nepermisă a manifestărilor burgheze".

Revistei *Muzica* i se aduc acuzaţii destul de grave, deoarece n-a criticat niciodată manifestările formaliste din creaţia noastră, şi aceasta pentru că n-a vrut să supere pe nimeni. „În acest fel, revista *Muzica* nu poate fi bine cu clasa muncitoare". Din cele relatate, se deduce că preşedintele a purtat o discuţie cu colectivul redacţional. A. Tudor, redactorul şef pe atunci, i-a răspuns că nu are ce „combate, deoarece în muzica românească n-avem nici un Schönberg, n-avem manifestări formaliste, toată muzica e scrisă pentru popor". „Cât de fariseică este această poziţie, comenta artizanul *Rezoluţiei,* cred că nu trebuie să arătăm"...

Criticând munca din comisii, preşedintele a recunoscut că s-au emis unele aprecieri greşite asupra unor partituri, unele au fost ţinute în sertar, precum oratoriul *Tudor Vladimirescu,* plimbat nejustificat de la o comisie la alta, şi pierzându-i-se apoi urma...

Se reîntoarce la problema răspândirii confuziilor în ceea ce priveşte armonizarea şi dezvoltarea simfonică a melodiei populare, insistând asupra conferirii unui conţinut nou şi utilizării cu scop în sine: „În acest caz, maestrul Andricu, care scrie de mulţi ani muzică cu intonaţii populare, are de gândit în ce măsură opera sa a reprezentat şi reprezintă figura poporului nostru, înfăţişarea morală a năzuinţelor poporului nostru".

Esenţa *Rezoluţiei* consta din „afirmarea poziţiei realiste în muzica noastră" ca şi din „condamnarea tendinţelor decadente".

În legătură cu adoptarea *Rezoluţiei,* M. Socor dezvăluie că, deşi adoptată în comisia de redactare şi chiar în plenară, situaţia nu corespunde acestui adevăr, deoarece au apărut unele divergenţe, trădând o luptă de idei, firească, de altfel: „Ele reflectă faptul că încă n-au murit curentele antirealiste... Manifestările acestea, mai slabe sau mai puternice, există la unii".

Arată că în comisie cu toţii s-au declarat de acord cu principiile, însă când a sosit momentul concretizării lor, s-au dat îndărăt. Deci „condamnăm formalismul, dar să nu spunem cine este formalist, pentru a nu jigni pe cutare sau cutare. Cui poate servi o asemenea castrare a documentului? Desigur celor care sunt adepţii, total sau în parte, mărturisit sau nemărturisit, ai curentului formalist"...

M. Socor a insistat asupra acelui care în comisie a fost de acord, însă în plenară „a avut o asemenea atitudine că n-a răspuns la întrebarea: cum a fost de acord atunci şi nu poate fi de acord acum? În plenara Comitetului a cerut să nu jignim pe unul şi pe altul şi a spus că «decât o Rezoluţie proastă, mai bine nici una», adică dacă nu pot obţine schimbări importante, mai bine să apară mai târziu sau niciodată... Este vorba de tovarăşul Ion Dumitrescu.

Unii au dorit să se scoată pasajul despre cosmopolitism pe motiv că nu ştim ce este. Să aşteptăm mai întâi studii despre el şi apoi. Acesta era L. Klepper. El a cerut să se admită că există „influenţe internaţionale bune". Dar ce reprezintă acestea, se întreba M. Socor?" El era intrigat că L. Klepper a mai susţinut că „teoria încurcă minţile, că numai spiritualitatea creatoare ne mai poate oferi o salvare".

De câte ori M. Socor avea dificultăţi în a impune un punct de vedere, soluţia ideală o reprezenta apelarea la numele lui Stalin, la ideile acestuia.

M. Andricu, relata tot M. Socor, ceruse mai multă „seninătate" Rezoluţiei. „Perioada în care trăim nu este o perioadă senină, că noi combatem un rău care se mai cramponează de viaţă, cu toate bagajele ideologiei burgheze. Contra acestui rău noi luptăm cu înverşunare, n-avem nici un motiv să elaborăm Rezoluţii senine".

O serie de lipsuri ce se manifestau în Uniune şi le-a asumat însuşi preşedintele; ele erau cauzate de faptul că acesta nu se putea rupe decât sporadic pentru Uniune, astfel că – declara Socor – „n-am fost în stare să militez"...

A luat apoi cuvântul colonelul Dumitru Eremia, înfăţişând activitatea din domeniul muzicii militare, fără legătură cu ceea ce se discutase. În schimb, A. Tudor a dezvoltat o serie de idei despre revista *Muzica,* unde existau unele progrese, însă absenta spiritul critic. Recunoaşte atitudinile liberale semnalate în *Rezoluţie,* indicând-o pe H. Jerea. Şi A. Tudor se identifică în panta liberală, în paginile numerelor apărute găsindu-se analize formale, lipsind legăturile dintre teorie şi practică.

Scanned with OKEN Scanner

N. Kirculescu apreciază pozitiv *Rezoluția*, deși aspectele muzicii ușoare sunt sporadice și nesemnificative. El efectuează o incursiune în trecutul muzicii ușoare românești, desconsiderată, cu intonație străină. Aportul compozitorilor acestui gen se cere intensificat, însă „el nu mai poate ajuta printr-un caracter ordinar și chiar pornografic".

George Bălan a semnalat că în munca Hildei Jerea, cu o contribuție esențială în viața Uniunii, „au existat zeci de reticențe în a lua o poziție hotărâtă, de a critica o muzică formalistă, care este a unui mare compozitor ca Jora".

Lungindu-se lucrările plenarei, o serie de compozitori părăsesc sala, ceea ce H. Jerea observă cu regret. *Rezoluția* oferă o „poziție mai combativă, o poziție critică mai severă...". Era de părere că în Uniune niciodată n-a existat o ambianță favorabilă criticii, preferându-se „cocoloșirea" formulărilor deschise.

H. Jerea s-a oprit asupra cazului atât de prezent în documente și plenare – M. Jora –, spunând: „Am greșit pentru că am încercat să pun în cumpănă ce cântărește mai greu: interesele Uniunii sau interesele unui om care rămâne pe poziția retrogradă". Nu i-au scăpat nici atitudinile lui L. Klepper și I. Dumitrescu, „care au încercat să tocească ascuțișul criticii din Rezoluție, vrând s-o mascheze... Acești tovarăși dau mai mare importanță unei atitudini care salvează un popor. Acești tovarăși cer să fie programate lucrări formaliste, pentru a nu supăra pe cutare sau cutare, deși ele sunt dăunătoare".

Și cum tovarășul Jdanov le știa pe toate, inclusiv că „fără critică orice organism se poate îmbolnăvi", H. Jerea constată: „boala s-a făcut simțită și la noi, în Uniunea Compozitorilor s-a înfiripat un mucegai, s-au îmbolnăvit unii tovarăși".

Au mai luat cuvântul E. Minkievici, S. Rapp, O. Varga, W. Salter, E. Roman, T. Alexandru, A. Velehorski, A. Giroveanu, F. Delmar, J. V. Pandelescu, D. Gheciu, Z. Vancea, F. Barbu, I. Arbore, E. Teger, M. Vescan, Z. Popescu, A. Mendelsohn, C. Palade, N. Buicliu...

J. Letoni a cerut să se mai facă o ședință, căci nu era pregătit să vorbească. „... Poate peste noapte o să-mi coacă capul o idee". Au mai apărut la tribună, M. Iancu, G. Miletineanu, Lucilia Stănculescu, care găsea după citirea *Rezoluției* „dragoste pentru cântecul popular".

Aurel Popa s-a legat de N. Kirculescu, identificat cu consumatorii burghezi ai restaurantelor din perioada interbelică. Potrivit lui L. Profeta, *Rezoluția* era „o lege pentru fiecare compozitor... care dorește să exprime realitatea zilelor noastre". „În ceea ce privește slabul nivel ideologic al multor compozitori, se întreba cum va putea merge mai departe Ion Dumitrescu?

G. Bălan se referă și la critică, la reprezentanții ei, ca și la artiști: „avem multe obiective de realizat, multe buruieni otrăvite de înlăturat pentru ca muzica noastră să se ridice la nivelul luptei patriotice a poporului pentru socialism".

În final, meditativ, referindu-se la discuții, s-a întrebat cât de folositoare puteau să fie aceste dezbateri: „Noi trebuie să ducem o luptă împotriva disonanței; aceasta nu înseamnă excluderea disonanței din muzică, dar înseamnă o întrebuințare moderată a disonanței.

Noi nu trebuie să privim problema disonanței, în anul 1952, în muzica unui popor care construiește socialismul, cum trebuia privită disonanța în muzica popoarelor oprimate, a muzicienilor înnăbușiți"...

În Comitetul din 17 martie 1952 s-a discutat prelucrarea *Rezoluției* în afara Uniunii, determinându-l pe M. Negrea să pună întrebarea dacă nu se exagerează întinzându-se prea mult. M. Socor a replicat că este bine ca nu numai profesioniștii să cunoască această problemă.

Pe lângă *Uniunea Compozitorilor* a luat ființă un cor cameral, cu rostul să prezinte noile creații și să susțină concerte de muzică românească.

S-a întrunit și comisia de admitere, la 29 martie 1952, în componența căreia erau H. Jerea, D. Gheciu, S. Drăgoi și M. Andricu, rezolvându-se favorabil cererile de admitere ca membru stagiar ale lui George Marcu, Adrian Ionescu, Viniciu Grefiens, Diegler Bernard.

La respinși, o listă de 26 de solicitanți, între care Mircea Săulescu, „... care va trebui să dea dovadă de atașament pentru regimul de democrație populară, rupând cu trecutul". Motivarea aceasta demonstrează, fără putință de tăgadă, implicarea serviciului de cadre în avizarea dosarelor de primire. Mai figurau pe lista respinșilor Gh. Petrescu, Gh. Comișel, Iosif Weler, E. Weiss, I. Ciolac, Grigore Iosub, Alfred Panțâr și Nicolae Brânzeu.

Scanned with OKEN Scanner

PENTRU ZENO VANCEA NU S-A SCHIMBAT NIMIC

Dorindu-se o activitate susţinută, Comitetul a schiţat un plan de acţiuni până la mijlocul lunii aprilie 1952, cu două concerte corale, cu creaţii datorate lui Gh. Dima şi D. G. Kiriac şi altul cu creaţii semnate de tineri. Apoi, două concerte camerale, de muzică instrumentală şi cu lucrări „inspirate de transformarea socialistă a agriculturii".

S-au născut discuţii dacă resursele existente vor putea finaliza aceste proiecte într-o singură lună. Z. Vancea s-a plâns că era uitată secţia de critică şi muzicologie, considerând oportună o dezbatere pe tema modal şi tonal. La auzul acestei propuneri, M. Socor a sărit ca ars, căci nu mai dorea o încrucişare de opinii despre primatul oului sau al găinii, conchizând că secretarul Z. Vancea nu s-a schimbat întru nimic. Ca atare, n-a fost de acord şi conclude: „Dacă tovarăşul Vancea n-a găsit cu cale să pună la punct această chestiune, o vor face alţii". Ce simplu rezolva preşedintele nebulozităţile teoretice!

Vădit enervat, M. Socor şi-a luat angajamentul solemn să contribuie ca această chestiune să înceteze de a mai fi pusă în discuţie. „Căci ce însemna aceasta, dacă nu pierderea în amănunte înaintea unor principii generale. Erau deci chestiuni ideologice nerezolvate de Z. Vancea".

Din nou s-au iscat scântei. Şedinţele cu M. Socor abundau în ciocniri în planul aşa-ziselor idei. Z. Vancea s-a simţit ofensat, afirmând că i se aduce din nou o acuzaţie gratuită, titlul unei conferinţe neînsemnând situarea implicită pe o poziţie greşită.

Preşedintele îi aminteşte lui Z. Vancea că după Plenară ar fi trebuit să se conformeze şi să scrie un material despre problemele armonizării cântecului popular şi să vorbească, inclusiv în faţa studenţilor săi, recunoscându-şi greşelile. Pe un ton ameninţător a spus că, oricum, „până la 1 iulie multe lucruri se vor contura precis".

Pentru a participa la festivităţile de la Berlin, prilejuite de împlinirea a 125 de ani de la naşterea lui L. van Beethoven, s-a alcătuit o delegaţie din care făceau parte M. Socor, M. Negrea şi Arta Florescu. S-a convenit să se confecţioneze o mapă în care să se afle copia scrisorii beethoveniene aflate în păstrarea Uniunii. Apoi... „în dezbaterile ce vor avea loc se va interveni, pe baza principiilor Rezoluţiei, luându-se poziţie critică faţă de lucrările apărute asupra lui Beethoven."....

Z. Vancea sugerează că s-ar putea aduce la cunoştinţa participanţilor la manifestări că *Simfonia a VII-a* s-a cântat la Bucureşti, cu cinci ani mai devreme decât la Paris, de către Filarmonica lui Eduard Wachmann, generându-se astfel un cult pentru muzica acestui compozitor. M. Socor n-a acceptat o atare recomandare...

Nina Cassian reiterează ideile *Rezoluţiei* cu trimitere la muzica de cameră, atrăgând atenţia asupra pericolului impresionismului. Cere „o muzică de cameră care se adresează poporului"[257].

Dintre proiectele antamate s-a realizat cenaclul şi nu concertul cu cântece inspirate din colectivizarea agriculturii, la 25 aprilie 1952, condus de C. Palade. În introducere a înfăţişat lupta ce se duce la ţară între ţărănimea muncitoare şi chiaburime. S-au audiat creaţii de M. Negrea, M. Chiriac, S. Natra, Gh. Derieţeanu, A. Mendelsohn, E. Comişel, N. Kirculescu, I. Dumitrescu, G. Klein, Z. Popescu şi S. Drăgoi, pe bandă de magnetofon. A vorbit cu acel prilej N. Buicliu, G. Breazul, N. Parocescu, D. Alexandrescu, C. Rădulescu, D. Gheciu, I. Cocişiu, G. Bălan. Cele mai apreciate s-au dovedit *Mărăcinul* de I. Dumitrescu şi *Semănătorii* de G. Derieţeanu. De asemenea, *Hai la seceră pe Grui* de M. Chiriac.

Numai că, la acest cenaclu, asistenţa n-a fost numeroasă, ceea ce l-a determinat pe V. Popovici să ridice problema prezenţei în Comitet şi să ceară măsuri administrative pentru cei care nu înţeleg să participe.

Un alt cenaclu, de cameră, condus de către D. Gheciu, la 31 mai 1952, a prilejuit audierea unor noi creaţii: *Jocuri oltenești* de G. Enacovici; *Patru piese pentru harpă* de M. Negrea; *Suita pentru pian la patru mâini* de A. Severa Benţea şi cântece de M. Barberis, D. Gheciu şi Gr. Ghidionescu. Prezentarea lucrărilor a semnat-o A. Tudor. Revista *Muzica* a criticat lipsa de combativitate manifestată în cadrul discuţiilor[258].

257. Cassian, N. *Pentru o muzică de cameră cu un caracter popular.* În: *Contemporanul*, 13 (236), 28 martie 1952, p. 3.

258. Frost, A. *Din cenacluri.* În: *Muzica*, 7, septembrie 1952, p. 95.

Scanned with OKEN Scanner

Opoziția dintre Z. Vancea și M. Socor se cangrenează în Comitetul din 28 aprilie 1952; pe ordinea de zi figura demisia lui Vancea din funcția de secretar al secției de critică și muzicologie, pe considerente de boală. H. Jerea observă că nu este numai acesta motivul demisiei. La vot, nimeni nu a fost pentru rămânerea lui Z. Vancea. Astfel, acesta a fost primul din echipa lui M. Socor care a părăsit barca, făcând-o la timp, căci vor veni vremuri tulburi.

Preocupă tot mai mult problema drepturilor de autor, născându-se o accentuată nervozitate, deoarece din suma globală, 52% se canalizau spre cheltuieli de regie și administrație.

M. Negrea se lansează în *Flacăra* printr-un articol de actualitate: *Cosmopolitismul, dușmanul muzicii*[259], războindu-se cu muzicienii care se declară de acord cu combaterea formalismului, preconizând însă preluarea procedeelor „tehnice" ale acestuia, deoarece ar fi deosebit de „avansate". În spirit „revoluționar", M. Negrea critică această platformă. „... Prizonierii «tehnicii avansate» și «inovației» formaliștilor sunt totodată adepții vechii «teorii», după care progresul creației muzicale depinde în primul rând de «inovațiile» aduse în «tehnica» muzicală, «inovații» pe care ei le opun muzicii clasice, chipurile «depășite»".

Nu este deci de mirare, căci, pendulând între „a fi și a nu fi" la curent cu tehnica de compoziție, muzica scrisă de ei suferă, în bună parte, de o crasă sărăcie a limbajului.

După februarie 1952, M. Socor era foarte prezent în viața Uniunii, căci fusese criticat pentru neparticipare, ca și pentru neținerea ședințelor de Comitet. Acum era dinamic, avea inițiative. Stilul său abrupt, colțuros, intempestiv, stihinic însă, își imprima pecetea asupra muncii, ducând la instaurarea unei tensiuni, a fricii, a terorii, a lipsei de comunicare, în final.

Biroul Uniunii s-a întrunit la 15 mai 1952, în structura: M. Socor, H. Jerea, S. Drăgoi, A. Mendelsohn, S. Natra. Biroul avea ședința săptămânal. În unele documente, denumirea acestui organism creat avea denumirea de „birou executiv".

Planificarea muncii devine o marotă, întâlnindu-se în fiecare ședință, reținând cea mai mare parte a timpului, participanții la ședințe repezindu-se haotic să-și spună părerea, amendată sau nu de președinte. Așa se explică de ce planurile, care trebuiau să înceapă de la începutul lunii, se discutau la sfârșitul ei, vizând perioade scurte, demonstrându-și, adeseori, formalitatea.

Tot la 15 mai s-a decis lărgirea Comitetului, ceea ce era ilegal, deoarece numai Adunarea Generală avea, conform statutului, acest prerogativ. Mai înainte, M. Socor a propus o schemă de organizare cu președinte, doi vicepreședinți și trei secretari.

Pentru funcția de președinte, nou creată, se propune și se acceptă Sabin Drăgoi, iar în Comitet sunt introduși Valentin Gheorghiu și Nicolae Buicliu, F. Barbu, N. Kirculescu și I. Vasilescu. S-a completat și biroul, noii intrați fiind: N. Buicliu, I. Chirescu, A Mendelsohn, M. Negrea și S. Natra.

La revista *Muzica* s-a sugerat lărgirea Comitetului de redacție și instituirea Secretariatului de redacție. S-au operat modificări și în configurația comisiilor de creație. O chestiune ardentă privea difuzarea, căutându-se modalități de influențare a instituțiilor care promovau creația. S-a ajuns la soluția invitării dirijorilor și soliștilor la cenacluri. La Galați s-a constituit un cenaclu. Mereu A. Szekely manifesta interes pentru demararea unei acțiuni pentru verificarea membrilor, în care erau prea mulți fără nici o activitate. L. Feldman a cerut discutarea situației materiale a compozitorilor, la care însă s-a opus M. Socor, problema fiind extrem de delicată, veniturile multora dintre membri erau fragile.

ANALIZA REVISTEI „MUZICA"

O ședință animată de Comitet s-a consumat la 14 iunie 1952, când a fost analizată activitatea revistei *Muzica*, al cărei redactor șef era Andrei Tudor, redacția fiind descompletată prin plecarea, din toamna anului 1951, la studii, la Moscova, a lui A. Vieru, cel care răspunsese de pregătirea numărului inaugural și proiectase sumarul numărului doi. Pentru analiză fuseseră invitați și G. Breazul, Gh. Ciobanu, G. Bălan, I. Conta și R. Negreanu. Mai înainte de toate însă, Dinu Stelian a fost cooptat în Comitetul Uniunii.

259. Negrea, M. În: *Contemporanul*, 20, 16 mai 1952, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

A. Tudor a susținut un raport asupra întregii activități de la înființare, raport care nu s-a remarcat prin consistență. R. Negreanu și-a exprimat regretul că redacția nu abordează cu mai mult curaj aspectele negative ale vieții muzicale. Problemele artei interpretative în revistă erau simbolice. Se deplângea întârzierea în apariție, faptul că Uniunea nu o ajuta suficient.

N. Buicliu era de părere că s-ar cuveni atacate cu îndrăzneală aspectele aplicării concrete a învățămintelor *Rezoluției*. După S. Natra, raportul prezentat denotă superficialitatea cu care se lucrează. A. Tudor nu cunoaște conținutul materialelor încredințate tiparului, se admit articole nefinisate, repetate corectări și refaceri, inclusiv modificări de ultimă oră. Se recomandă o concepție științifică și un punct de vedere limpede asupra fenomenelor muzicale. Se observă din lecturarea paginilor o insuficientă stăpânire a noțiunilor ideologice. Redacția nu a luat poziție contra tendințelor formalismului și impresionismului. Nu a fost valorificată nici valoroasa experiență a revistei *Sovetskaia Muzîka*.

Lipsa planificării muncii în redacție o relevă T. Ciortea, principala scădere fiind lipsa de combativitate. Articolele slabe care au fost inserate denotă graba cu care au fost scrise.

Fiind un instrument de propagare a ideilor și principiilor esteticii marxist-leniniste, M. Socor cere să se scoată cu curaj deficiențele. Comitetul era vinovat de lipsa de îndrumare a periodicului Uniunii. Grav apărea faptul că după *Rezoluție*, redacția continua să fie ca înainte, să dea dovadă de oportunism, de împăciuitorism, favorizând „manifestări ideologice de dreapta". De toate neajunsurile se făcea vinovat A. Tudor, care a avut o atitudine de delăsare, deși trebuia să fie factorul motrice. Deoarece, în raportul prezentat, A. Tudor nu a avut o atitudine autocritică, nu există garanția că greșelile vor fi îndreptate. El posedă un remarcabil bagaj de cunoștințe, dar „nu este un militant care să ducă la progres muzica noastră".

Președintele era de acord cu opinia lui V. Popovici că revista nu este destul de populară prin ținuta materialelor, ca și cu sugestia lui L. Profeta de a se acorda mai multă atenție cântecului și preocupărilor tineretului. Se recomandau noi rubrici, după schema propusă de către N. Buicliu. Revista va apărea trimestrial, însă în viitorul apropiat se va trece la apariția lunară. Materialele publicate, sumarul va trebui prezentat și avizat de către biroul Uniunii.

Consecința acestei analize, s-a spus, în plan organizatoric: A. Tudor a fost descărcat, în funcția de redactor șef numindu-se N. Buicliu până la instalarea unui nou titular. În secretariatul revistei s-au numit: G. Bălan și R. Negreanu, însă aceștia nu s-au implicat. Restructurările au vizat și secția, mai corect comisia secției de critică și muzicologie, responsabil fiind același N. Buicliu, având-i în colectiv pe P. Carp, G. Breazul, L. Stănculescu și O. Varga.

Umilit și copleșit de cele auzite la adresa muncii sale, A. Tudor abia a îndrăznit să întrebe dacă se mai poate considera salariat al aparatului redacțional, la care M. Socor a răspuns afirmativ.

„FUGA" – GEN MUZICAL INTERZIS ?

„Planificare" era o găselniță care-l făcea fericit pe președinte, ceea ce s-a văzut la 30 iunie 1952, în ședința Comitetului ce avea de discutat două puncte: planul de muncă până la sfârșitul anului și darea de seamă a Fondului Muzical, de la înființare.

S. Drăgoi, ca vicepreședinte, a prezentat materialele de bază, discuțiile fiind conduse de M. Socor. Și N. Buicliu a supus atenției perspectivele muncii în secția pe care o conducea, criticându-l pe Z. Vancea că nici până acum nu a luat atitudine autocritică în chestiunea armonizării cântecului popular. La rândul său, Z. Vancea a pasat critica în terenul Comitetului care nu l-a ajutat. Dar M. Socor a ripostat, cerându-i să „iasă din echivoc" și să-și prezinte poziția ideologică. Ascuțimea tonului folosit de M. Socor se explica și prin faptul că Z. Vancea fusese exclus din rândurile partidului pe considerente de origine socială (familie moșierească).

La discuții s-a văzut că L. Klepper n-a fost încântat de ultimul cenaclu cameral. C. Bugeanu recomandă criticilor să-și facă planuri de studiu individual în vederea creșterii gradului de profesionalism. N. Kirculescu constată că mereu în planurile de muncă se neglija muzica ușoară. Or aici bântuie primejdiile ideologice, se cântă în restaurante prea multă muzică americană, decadentă. Aceasta i-a prilejuit lui S. Natra să se ridice și să ceară mai mult spirit combativ, care se aștepta și din partea membrilor Comitetului.

Scanned with OKEN Scanner

Cât privește planul de creație, n-ar trebui să prevaleze latura cantitativă, fiind de optat pentru anumite titluri importante, „care să atace tema luptei pentru pace, pentru construirea socialismului". Lui Z. Vancea i se recomandă să-și facă autocritica într-un studiu care îi va fi publicat în revistă.

Și L. Feldman s-a raliat la ideea diminuării lucrărilor din plan. El cere ca rapoartele ce se prezintă în cenacluri să nu conțină aprecieri valorice asupra creațiilor supuse atenției. Iar după A. Mendelsohn, cenaclurile nu trebuie lăsate fără o concluzie lămuritoare, fiind indicat ca autorii să-și prezinte lucrările.

M. Negrea cere lămuriri asupra noțiunii de „impresionism" și dorește să i se spună dacă „fuga este un gen interzis".

„...Pentru dezvoltarea tehnicii celui care o practică, a răspuns M. Socor, fuga este un gen foarte util, poate fi un mijloc prețios într-o simfonie". Nu era nici împotriva stilului fugatto, „...dar a scrie o fugă cu scop în sine nu corespunde dorinței noastre de a reflecta realitatea".

Relativ la impresionism, „se știe că el neagă muzicii caracterul de factor al dezvoltării. Repertoriul nostru muzical, care trebuie să reflecte realitățile contemporane și să educe masele în spirit realist și progresist al clasicilor, trebuie să excludă teoriile impresioniste".

Atari sentințe, demne de un dicționar al invectivelor muzicale, erau tipice pentru vederile obtuze ale președintelui stângist, totalmente lipsit de elasticitate și de spirit vizionar.

Pozițiile aberante nu se opresc aici. D. Gheciu constată că valoarea unui cenaclu nu este dată de valoarea partiturilor care se audiau, ci de învățămintele și concluziile care decurgeau. Participanții la ultimul cenaclu de cameră n-au fost preocupați de latura ideologică, iar discuțiile n-au corespuns.

Cu satisfacție constată H. Jerea că toți compozitorii se îndreaptă spre tematica nouă, tinerii se orientează spre structurile monumentale. Cenaclurile ar trebui să joace un rol și mai mobilizator, căci ele reprezintă însăși rațiunea de a fi a Uniunii. Găsește o sumedenie de probleme care nu sunt clare nici Comitetului. I. Vasilescu socotea oportună numirea unei comisii care să urmărească traseele tipăriturilor muzicale. N. Buicliu simțea nevoia consultării cu colegii pe percursul elaborării partiturii. Ar trebui lichidate rămânerile în urmă. În sfârșit, Z. Vancea promite că va elabora un studiu în problema armonizării, dar I. Dumitrescu îl sfătuiește să nu se grăbească, să se odihnească un timp, apoi să scrie.

M. Andricu recomanda ca să fie antrenat în treburile Uniunii C. Silvestri, însă M. Socor s-a opus, căci era „un caz specific. Ca atare, să fie o dojană pentru cei care nu-și unesc eforturile cu ale noastre.

Ar fi cazul, continuă președintele, ca în urma denaturării, a abaterii de dreapta și a luptei care a avut mare succes pentru curățirea și întărirea partidului, ar trebui ca aceste evenimente să se oglindească în muzica noastră într-o mai mare măsură". Se referea la înlăturarea de la cârma partidului a Anei Pauker, cu care era înrudit, și a lui Vasile Luca.

Referindu-se la felul în care decurgeau cenaclurile, M. Socor a spus că discuțiile trebuie să fie libere, însă concluziile se cuvin pregătite dinainte. Cât privește caracterul popular al muzicii, el nu putea înțelege cum pot fi despărțite intonațiile de conținut, ele sunt ceva inseparabil, în caz contrar se alunecă pe panta formalismului și „ajungem la arta cu formă națională și conținut burghez. Nu putem vorbi de stil românesc dacă el exprimă idei dușmănoase, șovine".

Era adeptul ideii că „...noi ne lămurim în cursul luptei", ceea ce însemna că nu accepta să se ia nici o hotărâre, înainte de a se contura, de a se adopta o atitudine.

H. Jerea, în calitate de președinte al Fondului Muzical, a prezentat un raport care a fost primit cu numeroase rețineri, fiind apreciat negativ, vizându-se modalitatea în care s-au făcut comenzile, repartițiile la casele de odihnă, munca biroului de copiatură apărea dezorganizată, în Fondul Muzical pătrunseseră mulți nechemați, însăși componența comitetului acestuia se cerea revăzută. M. Socor aprecia însă atitudinea autocritică a Hildei Jerea, dar observă neprincipialitate, absența unui regulament al Fondului Muzical. Acestea ar trebui să se ocupe și de magazinul cu note. Fiind numeroase vocile care se cereau lămurite în acest sector, s-a propus organizarea unei plenare cu referiri numai la Fondul Muzical.

Scanned with OKEN Scanner

CONFLICTELE MOCNESC...

În vara anului 1952 s-a iscat un conflict între M. Socor şi o serie de membri de frunte ai Uniunii, la plata drepturilor de autor. Era după reforma monetară şi se plătea 1 leu la 20 vechi, în mod normal, dar şi 1 la 200 lei.

Punându-se problema cum se va face plata, M. Socor a decis 1 la 200, ceea ce însemna foarte puţin, în dezavantajul compozitorilor. În zadar s-a încercat să se obţină o explicaţie din partea preşedintelui. Atunci, un grup de compozitori s-au adresat unor foruri superioare, fără succes. În cele din urmă, o delegaţie, alcătuită din I. Dumitrescu, N. Kirculescu şi M. Iancu, a ajuns la Petru Groza, căruia i-a plăcut pledoaria lui I. Dumitrescu. El era preşedintele Consiliului de Miniştri şi a înţeles situaţia, dând dreptate compozitorilor frustraţi de schimbul dezavantajos. Imediat, P. Groza a vorbit la telefon cu Iosif Chişinevschi, care răspundea, pe linie de partid, de artă, apoi cu Ministerul Finanţelor şi s-a aranjat ca să se schimbe banii pentru compozitori la raportul 1/20 lei.

A fost o bătălie în care M. Socor s-a trezit învins, scăzându-i autoritatea, înţelegându-se că nu era chiar atât de puternic pe cât arăta. În această dispută, M. Andricu s-a detaşat de M. Socor, el fiind un mare consumator de lei, intenţia preşedintelui afectându-l tocmai la acest capitol. Ca atare, s-a disociat de M. Socor, cu care până atunci avea relaţii bune.

Petru Groza l-a invitat a doua zi pe I. Dumitrescu şi astfel, s-a legat o relaţie cordială între ei, prim-ministrul fiind cunoscut pentru apetitul său de vorbe de spirit şi, intrând încet-încet şi în sfera muzicii. „Contra legii, Preşedintele Socor, scria M. Andricu, în mod unilateral, adică neconsultându-se cu nimeni, a hotărât, în aprilie 1952, ca drepturile noastre să nu fie socotite la 200 lei leul. Cerând explicaţii lui Socor, el mi-a răspuns că astfel crede că e bine, dar că sunt liber să lupt pentru o mai dreaptă şi mai ales legală apreciere a drepturilor noastre"...

M. Andricu nu a întreprins însă nimic, pentru a nu lăsa impresia că un membru al conducerii se desolidarizează dându-se în spectacol. Ceea ce a pus gaz pe foc s-a petrecut în august 1952, când, suspicios, M. Socor l-a întrebat, „cu toată grosolănia", de ce nu e mulţumit, acuzându-l de manevre subterane.

„Bineînţeles, continuă M. Andricu în declaraţia sa, l-am pus pe preşedinte la locul lui, amintindu-i că prezenţa d-sale în capul Uniunii este distructivă şi că nu cu răutate, cu venin şi cu teroare se poate obţine o adevărată legătură între compozitori.

Această scenă penibilă şi stupidă s-a încheiat cu invitarea făcută de Preşedintele Socor subsemnatului vicepreşedinte de a ieşi din biroul său, şi aceasta în prezenţa secretarei Hilda Jerea.

Am subliniat, bineînţeles, ridicolul lamentabil şi neprincipial al acestei scene exclusive provocate de Matei Socor şi am încetat orice conlucrare directă cu un om, probabil, neîntreg la minte şi care s-a revelat ulterior drept cel mai deplorabil administrator al intereselor noastre"...

Deznodământul unor atari relaţii se va produce la începutul anului 1953.

MAGAZINUL UNIUNII

În temeiul decretului de constituire a Fondului Muzical, acesta avea dezlegare să se ocupe de latura productivă profitabilă. În consecinţă, s-au făcut demersuri pentru deschiderea unui magazin „Muzica". Biroul Comitetului, la începutul lunii august 1952, a discutat pe larg aspectele complexe ale acestei iniţiative. M. Jora nefiind prezent, H. Jerea a condus lucrările, dovedindu-se o bună cunoscătoare a problemelor legate de magazin şi susţinând cu tenacitate ideea.

De la început, M. Andricu şi M. Negrea (care a spus că Uniunea „nu trebuie să se bage în această aventură") au pus la îndoială oportunitatea unui magazin care nu avea de ce să intre în vederile breslei, ci, eventual, în ale Comitetului pentru Artă.

Lungi discuţii s-au învârtit în jurul chestiunii ce anume ar putea vinde magazinul, sursele de aprovizionare fiind reduse, numai din ţările de democraţie populară; cu occidentul nu părea verosimilă o relaţie de colaborare comercială, neexistând valută. A mai fost o şedinţă de birou pentru a se ajunge la o soluţie; şi-au dat părerea nefavorabilă D. Gheciu şi N. Buicliu. Finalmente, s-a ajuns la un consens, unii mai puţin entuziaşti şi-au dat acordul. H. Jerea avertizase că o decizie negativă nici nu mai putea fi validată, dat fiind stadiul avansat al pregătirilor pentru deschidere.

Scanned with OKEN Scanner

Astfel că, pe Calea Victoriei, în plin centrul capitalei, lângă biserica Creţulescu, s-a deschis magazinul Uniunii, sub firma „Muzica", devizul construcţiei find de 142.000 lei, plus 5.000 lei, fondul de rulment. Existau mărfuri în valoare de 250.000 lei.

Elanul lui M. Socor s-a consumat. La şedinţa Comitetului din 25 septembrie 1952 nici n-a mai participat, lucrările fiind conduse de S. Drăgoi. După această dată, Comitetul n-a mai fost convocat până în martie 1953.

La şedinţa din septembrie au participat F. Barbu, N. Buicliu, C. Bugeanu, I. Chirescu, T. Ciortea, S. Drăgoi. D. Gheciu, Valentin Gheorghiu, Em. Ionescu, H. Jerea, N. Kirculescu, L. Klepper, M. Negrea, C. Palade, V. Popovici, Z. Vancea, I. Vasilescu şi cenzorii I. Dumitrescu, L. Feldman şi E. Radovici. De asemenea, directorul A. Szekely.

H. Jerea a înfăţişat un material despre situaţia creaţiei de operă, operetă şi balet, cu scopul încurajării compozitorilor să abordeze aceste genuri pretenţioase. S-a mai discutat organizarea unui ciclu de concerte în martie 1953.

În cadrul Uniunii a luat fiinţă şi o secţie de solişti, asupra oportunităţii căreia Z. Vancea avea serioase îndoieli. Pentru a-şi ridica nivelul politic, la Universitatea de Partid, Uniunii i s-au repartizat 32 de locuri!

Noile cântece de muzică uşoară s-au prezentat în cenaclul din 27 septembrie 1952, audiindu-se piese şi cântece de Marius Mihail, L. Orăscu, H. Reininger, A. Hecter, St. Kardoş, T. Freamăt, F. Delmar. Şifonat a ieşit Radu Drăgan, responsabilul secţiei, deoarece „... n-a dat dovadă de intransigenţă şi atitudine fermă, combativă"...[260]

REÎNSCRIEREA LUI MIHAIL JORA ÎN UNIUNE

Biroul Comitetului, care preluase rezolvarea cererilor de primire, în unica şedinţă din toamna lui 1952, din 23 octombrie, a decis reprimirea lui Mihail Jora; fără îndoială, apărătorii săi la plenara din februarie, primeau acum o mare satisfacţie. La respectiva întrunire erau prezenţi M. Socor, H. Jerea, M. Negrea, D. Gheciu, N. Kirculescu, S. Natra, N. Buicliu. De asemeni, au mai fost admişi Teodor Lupu şi Valeriu Popescu.

M. Socor, în prezentarea cazului, a spus că M. Jora avusese o „atitudine duşmănoasă regimului nostru şi ideologiei noastre. Cererea sa de reînscriere rămăsese în suspensie. Cum acum „regretă acest lucru", propune reprimirea.

S-au întregit rândurile membrilor Uniunii prin stagiarii noi, Cornel Ţăranu, Nicolae Ciocoiu şi Vasile (Sile) Dinicu. Un număr de 15 cereri s-au respins, printre cei refuzaţi fiind Doru Popovici şi Sorin Vânătoru.

Merită reţinut faptul că încurajarea creaţiei era o realitate, alocându-se anual suma de 60 000 de lei.

Referindu-se la membrii Uniunii, M. Negrea consideră că mulţi dintre cei noi sunt un balast, fapt pentru care recomandă o revizuire. H. Jerea a recunoscut în acest moment că nu există criterii precise de admitere. Pentru rezolvarea acestei probleme s-a recurs la două căi, revizuirea membrilor, de care va răspunde M. Negrea şi studierea atentă a dosarelor candidaţilor la admitere, de care se va ocupa S. Natra.

Se intensifică schimburile cu ţările de democraţie. Tot mai mulţi compozitori vizitează Uniunea Sovietică, până şi China, ca şi alte ţări. Se efectuau audiţii, discuţii, bunăoară asupra libretului de operă al lui L. Fulga, *Ion Vodă cel Cumplit* pentru Gheorghe Dumitrescu.

Revista *Muzica* avea dificultăţi cu abonamentele, cititorii erau puţini. Erau necesare suplimentări de fonduri. S-a propus şi realizat angajarea în redacţie a lui D. Spătaru şi se conta pe serviciile lui Alfred Hoffman.

Ar fi o naivitate să se creadă că donchijoteştile lupte contra morilor de vânt, că duşmanii decadenţi au fost complet uitaţi. În Contemporanul, George Bălan relansează bătălia *Împotriva influenţelor cosmopolitismului în muzica noastră*[261].

260. * * * *Un cenaclu de muzică uşoară*. În: *Muzica*. 8–9, 1952, p. 175.
261. Bălan, G. În: *Contemporanul*, 38 (311), 19 septembrie 1952, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

NEREGULI ÎN GESTIUNE?

În biroul din 21 octombrie 1952, M. Socor a venit cu o veste ca o adevărată bombă. În gestiunea Uniunii sunt neregului, și încă grave, de care se făceau vinovați directorul A. Szekely și contabilii Natalia Gorcea și Lya Klein. Cercetările scriptelor erau în curs și a fost sesizată procuratura. Cei în cauză au fost imediat suspendați din funcție. S. Natra a cerut să fie înștiințată și securitatea, sugestie la care s-au raliat M. Negrea, S. Drăgoi, și H. Jerea. A. Szekely a fost înlocuit provizoriu cu S. Zaharopol.

N. Kirculescu fusese rugat să întocmească un material legat de tipăriturile muzicale, care stagnau, constatând cauzele. În această situație, singura soluție era crearea unei secții muzicale pe lângă editura Comitetului pentru Artă. S-a întocmit un proiect, recomandându-se implicarea Uniunii, care ar face propunerile, prin Biroul de conducere, iar o Comisie pe lângă Editură să le avizeze.

Pentru constituirea Secției de soliști, li s-au cerut propuneri lui Valentin Gheorghiu și Maria Kardaș.

În noiembrie 1952 s-au decernat Premiile de Stat pentru muzică pe anii 1950 și 1951.

Premiul I. I. Chirescu pentru cântecele: *Cântecul partizanilor păcii, Îți trimit cojocel* și *Dor, doruleț.*

Gheorghe Dumitrescu – *Oratoriul „Tudor Vladimirescu".*

Hilda Jerea – *Sub soarele păcii.*

Premiul II. Paul Constsntinescu – *Jocuri Românești, Oltenească, Ciobănașul* și *Brâul; Muzica filmului „Delta Dunării".*

Constantin Palade – *Balada „Gheorghe Doja".*

Sabin Drăgoi – *Suita „Petrecere populară".*

Sergiu Natra – *Suita „Ogoare noi în lunca Prutului".*

Marțian Negrea – *Cvartetul de coarde în Mi bemol major.*

Nicolae Buicliu – *Simfonia a II-a „Republica"* și *Uvertura festivă.*

Filaret Barbu – *Opereta „Ana Lugojana".*

Premiul III. Alfred Mendelsohn – *Poemul simfonic „Prăbușirea Doftanei".*

Nicolae Kirculescu – Opereta *„N-a fost nuntă mai frumoasă".*

Ion Vasilescu – Cântecul *„Drag îmi e bădița cu tractorul".*

Ar trebui precizat că propunerile pentru aceste premii veneau și de la Uniune, alcătuindu-se o comisie care discuta în multe ședințe până se ajungea la o propunere, inclusiv la ce categorie să fie respectiva partitură. Opiniile acestor întruniri, consemnate în procese-verbale sunt, uneori, foarte concludente.

COMISIA DE REVIZUIRE

S-a născut o comisie, era în uzanță, cu scop de a revizui calitatea de membru al tuturor compozitorilor și muzicologilor, în frunte fiind numit cel care și ceruse așa ceva, M. Negrea. În componența ei au intrat: M. Andricu, I. Chirescu, N. Buicliu, A. Mendelsohn, V. Popovici și Dragoș Alexandrescu.

Comisia primise împuternicirea să invite la o discuție pe acei membri care nu erau bine cunoscuți, nu erau activi, aveau o prestație creatoare modestă. Din 149 cazuri trecute prin filtru, urmau să fie invitați 57. Comisia putea propune îndepărtarea din Uniune. De la ședința de constituire a lipsit N. Buicliu. H. Mălineanu, fusese, de asemeni propus, însă a înștiințat că nu dorește să facă parte dintr-o asemenea comisie.

PLANIFICAREA CREAȚIEI

M. Socor reia în Birou ideea necesității planificării creației, arătând că este o chestiune vitală, fiind susținut de către D. Gheciu, H. Jerea, S. Natra, N. Kirculescu, convenindu-se ca de urmărirea titlurilor înscrise să se ocupe comisiile de creație.

Scanned with OKEN Scanner

S-a numit şi Comisia pentru solişti, condusă de Valentin Gheorghiu şi Maria Kardaş, alături avându-i pe George Georgescu, Gaby Grubea, Zenaida Pally şi Radu Aldulescu. D. Gheciu a recomandat oprirea acestei acţiuni, nevăzând sensul introducerii în *Uniunea Compozitorilor* a interpreţilor.

S-a stins prematur din viaţă Ilarion Cocişiu, în vârstă de numai 42 de ani.

Este de reţinut că Uniunea acorda cu generozitate ajutoare tinerilor care studiau în domeniul artei sunetelor, în special burse ca şi bonuri la cantină. Exista un cabinet medical. Pentru membri se acordau împrumuturi, dar M. Socor, în şedinţa Biroului din 15 noiembrie 1952 le dezavuează. „...N-au nici un rost". În consecinţă, a recomandat ca să fie consultat consilierul sovietic, compozitorul Revel Samuilovici Bunin, de pe lângă Comitetul pentru Artă. Preşedintele afirma că trebuie procedat la fel ca în Uniunea Sovietică, ...„deoarece între ţara noastră şi ţara vecină din răsărit nu e nici o deosebire"...

Fondul Muzical continua să lanseze comenzi, inclusiv sume mari, de 70.000 de lei, ca, finalmente, să nici nu fie onorate cu creaţii. Dacă avem în vedere că salariul mediu nu atingea pragul de 1.000 de lei înţelegem ce reprezentau comenzile.

Lungi discuţii s-au iniţiat pe marginea proiectului de buget pe anul 1953, prezentat Biroului de Pompiliu Mârza. Suma totală prevăzută pe anul 1953 era de 975.000 de lei. Statul a acordat o subvenţie de 600.000 de lei. Pierderea planificată a magazinului era de 5.000 de lei.

Activitatea corului Uniunii nu excela. Concertul susţinut în Sala „Savoy" nu a generat nici un entuziasm. Se apropiau alegerile de deputaţi în Marea Adunare Naţională; pe liste candida şi Matei Socor.

S-au efectuat modificări în Comisia de creaţie pentru copii şi tineret. I. D. Chirescu, fiind ocupat la Conservator, a cerut înlocuirea sa. Nina Cassian nu venea deloc. Astfel, a fost numit responsabil G. Klein, iar în locul Gabrielei Deleanu, George Breazul.

O altă măsură organizatorică a fost restrângerea numărului Filialelor, care aveau o activitate notabilă, la centrele din Cluj, Iaşi, Timişoara. Şi alte completări în comisii au fost adoptate. Tiberiu Alexandru în comisia simfonică, în calitate de folclorist. George Breazul nici n-a apucat să participe la o întrunire a comisiei de copii şi tineret că a fost schimbat cu George Bălan, G. Breazul fiind inclus în Comisia de muzică ostăşească, împreună cu Alexandru Paşcanu.

În fine, secţia de solişti s-a constituit oficial la 17 decembrie 1952, când A. Mendelsohn a vorbit despre viitoarea activitate şi necesitatea conlucrării armonioase dintre interpreţi şi compozitori.

REPARTIŢIA HAOTICĂ A DREPTURILOR DE AUTOR

Sabia lui Damocles cade asupra domniei lui M. Socor. În Biroul din 19 decembrie 1952, Simeon Zaharopol dezvăluie nereguli în sistemul calculării drepturilor de autor. Încasate în baza H.C.M.Nr. 1081/1950, sumele intrate urmau să fie repartizate proporţional, conform unui regulament care trebuia elaborat de către Comitetul pentru Artă, dar care nu s-a produs. Astfel că repartiţia s-a făcut şi se făcea arbitrar, pe bază de coeficiente stabilite aleatoriu de către un compozitor şi directorul Uniunii. Evident, existau programele care ofereau criteriul de bază, numai că nu era singurul în anumite cazuri.

Explicaţii suplimentare oferă Gh. Ducu, funcţionarul care se ocupa nemijlocit de repartiţie: sumele aferente muzicii neprotejate, căzute în domeniul public, se repartizează celei protejate şi în genere se puteau obţine programe pentru toate manifestările.

La întrebarea lui D. Gheciu dacă Radio plăteşte cele 7% cuvenite, răspunsul vine negativ. Or, acestă instituţie unde M. Socor continua să fie director general, ar trebui făcută să plătească, să se conformeze Hotărârii Consiliului de Miniştri. Propune o măsură tranzitorie cu privire la rezolvarea chestiunii, repartizându-se drepturile pe baza principiilor existente pentru repartiţie, eventual, prin stabilirea de noi coeficiente.

Propune să se plătească şi compozitorilor cântaţi la Radio, deoarece, în caz contrar, nu beneficiează de sumele cuvenite compozitorilor neprotejaţi. Îl susţin A. Mendelsohn şi S. Drăgoi, dar M. Socor se împotriveşte, pe motiv că în Uniunea Sovietică Comitetul de Radio nu plăteşte pentru

Scanned with OKEN Scanner

muzica difuzată. Se menține pe poziția lui anterioară, potrivit căreia, drepturile de autor „sunt rente capitaliste".

S. Bucur răspunde până la urmă la întrebare, arătând că erau total lipsite de precizie criteriile de repartiție aplicate. Pentru soluționarea pe moment, S. Zaharopol sugerează plata unor avansuri, subliniind, o dată în plus, că „nu s-a lucrat legal".

Neexistând un control al programelor, S. Natra constată că s-a lucrat dezorganizat, ceea ce îl determină să ceară elaborarea unui regulament. Pentru trimestrul IV pe 1952, s-a realizat un depozit de 567.000 lei. După reținerea cheltuielilor și a sumei pentru străini, rămâneau să fie repartizați circa 280–300.000 lei. Fondul Cultural de 10% nu putea fi afectat. M. Socor preia ideea lui D. Gheciu că o comisie va trebui să analizeze situația, „în lumina legislației sovietice". În final, s-a decis ca plata pentru trimestrul IV să se efectueze astfel: La toate categoriile de muzică să se repartizeze drepturile de la concertele unde sunt programe clare, conform programului nominal primit. Sumele încasate de la organizatori, manifestări în ale căror programe nu este specificat numele compozitorilor sau nu au nici un fel de document, vor fi repartizate compozitorilor ale căror lucrări sunt difuzate la radio, în proporția adecvată. Evident, era un abuz.

Biroul va propune Comitetului instituirea unei comisii care să studieze problemele încasării și ale repartiției drepturilor de autor și care să elaboreze propunerile necesare pentru reglementarea acestei probleme. Comisia va lucra astfel ca propunerile să fie făcute la timp, în vederea lichidării plăților pentru trimestrul IV.

La dispoziția Uniunii a fost pus Palatul Mogoșoaia, care avea multe camere pentru creație și odihnă, putându-se beneficia de ele, împreună cu celelalte Uniuni. S-a convenit să se ceară 2 locuri zilnic, iar la sfârșit de săptămână 14. În lunile de vară, însă, mai multe, și anume 24.

A. Mendelsohn a propus primirea la secția solişti a lui Grete Miletineanu, E. Massini, Liana Pasquali, Florica Musicescu, C. Stroiescu și Yolanda Mărculescu.

Pentru a se obține o cameră în plus, M. Negrea a sugerat să se intervină la Sfatul Popular. Adică, la repartizarea locuinței, oficiul locativ să știe că un compozitor are nevoie de pian, de un spațiu sporit. Demersul fusese făcut, dar răspunsul întârzia.

Un cenaclu pregătit din vreme s-a desfășurat la 20 decembrie 1952, dedicându-se cântecelor patriotice. Lucrările le-a condus I. Chirescu, iar V. Popovici a susținut un referat. S-au audiat compoziții de H. Jerea, L. Profeta, I. D. Chirescu, A. Mendelsohn, R. Paladi, G. Klein, A. Vieru, P. Constantinescu, Elise Popovici. Discuțiile care au urmat n-au excelat, vehiculându-se aceleași idei referitoare la texte, la inspirația din folclor. N. Buicliu a încheiat trăgând concluziile. M. Socor s-a declarat nemulțumit, programul n-a fost bine conceput, iar prezența compozitorilor era necorespunzătoare[262].

1953

PROBLEMELE REPARTIȚIEI PREOCUPĂ TOT MAI MULT

Pe măsură ce M. Socor se implica tot mai mult în viața Uniunii, scădea direct proporțional rolul Hildei Jerea, care cunoștea mult mai bine aspectele tehnice ale problemelor, avea legăturile cu pârghiile din afara Uniunii, decidea în multe situații. Cu toate acestea nu mai era la pupitrul întâi. Participa activ la diversele ședințe, numeroase, în mai mare măsură decât președintele, tot mai blazat.

La întrunirea Biroului din 9 ianuarie 1953, M. Socor a lipsit, era mereu plecat în țară, în turnee ca dirijor, colaborând cu Gaby Grubea. S. Drăgoi a condus lucrările, pe rol aflându-se planul de tipărituri care nu dădea semne de înviorare. Mecanismul înscrierii noilor titluri în plan se desfășura greoi, la Comitetul pentru Artă, birocratic, cu etape intermediare, cu referate peste

262. * * * *Un cenaclu despre cântecul patriotic.* În: *Muzica*, 8–9, 1952, p. 177.

Scanned with OKEN Scanner

referate. Pe lângă Editura de Stat pentru Literatură și Artă funcționa un consiliu muzical, compus din M. Socor, S. Drăgoi, I. Goia, N. Kirculescu. N. Buicliu comunică Biroului că M. Socor a transmis să fie înlocuit, fiind ocupat. Sugera ca, din partea Uniunii, în consiliu să facă parte patru compozitori, corespunzător domeniilor de activitate.

Pentru anul 1953, muzicii i s-au alocat 106 de coli editoriale, 7% din totalul colilor Editurii, existând posibilitatea suplimentării până la 200 de coli. Necazul pornea în domeniul muzicii de la tirajele scăzute, de la 500 exemplare până la 2 500 pentru muzica de mase.

Ceea ce era de prevăzut s-a și întâmplat. A. Giroveanu s-a plâns că s-au repartizat compozitorilor cântați la Radio sumele neidentificate care proveneau din zona muzicii ușoare, conducând la situația nemulțumitoare că s-a încasat mai puțin decât trimestrul anterior, în trimestrul III mai puțin decât în trimestrul II.

D. Gheciu s-a ridicat, spunând că trimestrul II nu poate fi un etalon, dar că era vitală instituirea unei comisii care să facă propuneri profitabile pentru repartiție. Em Ionescu consideră că nu s-a procedat corect. Compozitorii de muzică ușoară au fost nedreptățiți, Admite că se cuveneau drepturi și compozitorilor difuzați la Radio, instituție care refuză să-și onoreze datoriile. Ar fi fost mai aproape de adevăr dacă s-ar fi luat „doar 30% din ceea ce azi se numește fondul comun, restul de 70% să fi fost repartizat muzicii ușoare.

S. Natra în intervenția sa susține măsura adoptată de a se distribui sumele neidentificate, care n-au proprietar, celor cântați la Radio, care aparțineau tuturor genurilor, inclusiv muzicii ușoare. De aceeași parte a baricadei s-a declarat și D. Gheciu. N. Buicliu găsea firesc să se dea banii autorilor necunoscuți unor compozitori care prezintă mai multă garanție, deoarece au fost difuzați la Radio. Principiile repartiției fiind spinoase, soluția adoptată, evident provizorie, apare admisibilă.

O interpretare politică a problemei o aduce A. Mendelsohn, care apreciază criteriile radioului drept cele mai juste, dat fiinda faptul că dă o directivă ideologică programelor sale. Când o lucrare se înscrie în programul de radio și se transmite pe post, înseamnă că are valabilitate ideologică, ceea ce este un criteriu... Avea senzația că o delegație de compozitori de muzică ușoară revendică niște drepturi lezate, ceea ce nu este așa, nu este corect și ar putea fi folosiți de către unii împotriva Uniunii. În consecință, s-a propus o comisie care să descurce încurcatele ițe ale repartiției.

Cinstirea memoriei compozitorilor care au depus ofrande pe altarul muzicii românești era în atenția Biroului, care a decis omagierea lui D. G. Kiriac.

Revine în discuție cererea lui C. Silvestri de a i se restitui compozițiile tipărite pe cheltuiala sa și care deci îi aparțin. M. Negrea susține însă că erau proprietatea Uniunii. N. Buicliu înclină spre a i se restitui, dar A. Mendelsohn se temea ca nu cumva C. Silvestri să le distribuie în străinătate, ca muzică românească, fără consimțământul Uniunii. La aflarea acestui argument, N. Buicliu revine, fiind de părere că cererea nu putea fi decât respinsă.

Au fost primiți membrii stagiari: Eugen Pricope, Virgil Onițiu, Ion Totan.

M. Socor avea să afle în Biroul din 12 ianuarie 1953, când s-a luat în discuție planul financiar, proiectul de buget pe anul în curs, că nu erau clare o serie de aspecte. Din nou a recurs la serviciile unei comisii alcătuite din oamenii săi de încredere: N. Buicliu și M. Negrea.

O „metodă de muncă" mult gustată și apreciată în acea epocă era analiza activității fiecăruia, pe baza unui raport-verbal al celui în cauză. Erau situații tragi-comice, uneori penibile, care nu duceau la nimic, în afara terfelirii personalității umane. Înjosirea era o cale de subordonare. Din când în când, aceasta se aplica și membrilor Biroului.

Întrevăzând un potențial război între compozitorii de muzică ușoară și cei de muzică simfonică, M. Negrea recomandă numirea grabnică a comisiei care să soluționeze problemele repartiției.

Filialele activau satisfăcător, responsabilii fiind, din partea Biroului, N. Buicliu – Cluj, S. Drăgoi – Timișoara, M. Andricu – Iași, H. Jerea – Târgu Mureș. Pentru cenacluri, C. Bugeanu, N. Kirculescu. M. Negrea a cerut să fie în mai mare măsură antrenați în treburile Biroului P. Constantinescu, I. Dumitrescu și L. Klepper.

EXCLUDERI ? PE CE CRITERII ?

Intransigent sub aspect politic, M. Socor dă semne de slăbiciune atunci când se identifică principiile, criteriile după care se puteau efectua excluderile membrilor care încălcau prevederile statutare. Categoriile disputate vizau inactivitatea, ca și compozitorii „formaliști". Totul a pornit de la concluziile comisiei de verificare, de cercetare a activității, care fusese condusă de M. Negrea. Din

Scanned with OKEN Scanner

totalul celor aproximativ 300 de membri, 85 erau susceptibili de excludere, datorită inactivității în planul creației. La o și mai exigentă triere, cifra s-a redus la 51. În consecință, în ședința Biroului din 20 ianuarie 1953, s-a propus debarasarea de aceștia. Cum numărul era, totuși, prea mare, o atare decizie n-a putut fi luată. S. Natra și H. Jerea s-au interesat dacă s-a stat de vorbă cu cei aflați în această situație. M. Negrea a recunoscut că că nu s-a discutat cu nici unul. Iată și câteva nume aflate pe lista celor propuși pentru excludere: N. Missir, D. D. Stancu, C. Arvinte, M. Breslașu, C. Derussy, I. Dobrogeanu-Gherea.

Exista și o altă listă, a celor care „compuneau altceva decât dorim noi să compună". După o intervenție a Hildei Jerea, care nu era atât de intransigentă ca și în alte cazuri, s-a încins o discuție, în care M. Negrea s-a prezentat total depășit de gravitatea cazurilor, contrariat și dezorientat. Vorbitorii s-au oprit la C. Silvestri, asupra căruia s-a dezbătut prelung, conturându-se două tabere, reprezentate de A. Mendelsohn și de M. Andricu, care, între altele, a spus: „C. Silvestri este atât de mare și de sus, încât ar fi inutilă orice intenție".

Deși s-a încercat atragerea sa spre Uniune, nu s-a realizat nimic, susținea A. Mendelsohn. „Noi am încercat următorul fapt, noi avem o Rezoluție care ne-a dat directive cum lucrăm. Cine nu respectă Rezoluția, n-are ce căuta în Uniune". Împăciuitor, I. Chirescu observa: „C. Silvestri are și lucrări utile". Chestiunea a fost tranșată de către M. Socor, care și-a dat seama că nu putea fi exclus. Chiar dacă se făcea, C. Silvestri rămânea în Uniune la secția soliști. În consecință, problema a căzut.

Iată deci că M. Socor a avut o opinie obiectivă și mai rațională, deși nu ceda la capitolul politic. „O chestiune mai delicată este aceea dacă excludem pe cei care compun altfel decât credem noi. Noi trebuie să fim foarte elastici. Nu putem spune că, dacă cineva nu place cum compune membrilor comisiei, noi să-l dăm afară. Dacă cineva compune o bucată cu caracter ostil oamenilor muncii, atunci este o rușine să-l menținem în rândurile noastre, trebuie să-l dăm afară. Dar dacă compune o bucată doar din cauza apucăturilor mai vechi, sau dacă nu este tânăr și nu reușește să se lase de stilul formalist, nu-l putem da afară din Uniune. Pentru aceștia avem alte arme, prin critică, chiar în presă, dar nu-l dăm afară din Uniune".

Deci nu se puteau face excluderi dacă nu se stătea de vorbă cu cel aflat în pericol. Nu avea nici o relevanță dacă cineva nu era cunoscut de membrii comisiei. Nu puteau fi eliminați cei în vârstă și nici cei plecați „în misiune". Ce se avea în vedere prin aceasta, nu se preciza. Puteau fi scoși numai cei fără activitate și cei „care scriu ostil clasei muncitoare".

MUZICA – „URIAȘĂ TRIBUNĂ IDEOLOGICĂ"

„Festivalul Mondial al tineretului și studenților" care urma să se desfășoare la București bătea la ușă. Pregătirile erau în toi. S-a prefigurat un cenaclu al tinerilor compozitori. Mai mult, se vorbea și de convocarea „Congresului" Uniunii pentru luna mai 1953, ceea ce nu putea fi operant, din cauza multor evenimente: dar M. Socor semna în *Muzica* articolul *În întâmpinarea Congresului*[263], unde scria că „muzica este o tribună ideologică". Recunoștea că, „...mare parte a compozitorilor se mai complace și într-o atitudine de izolare de mase și rămân în urmă față de viață". Sintagma „rămânere în urmă" era intens folosită în acea epocă, echivalând cu blamarea.

Cum arătam, Congresul n-a avut loc, și nici altă dată. Deocamdată survenise un eveniment deosebit, care a influențat enorm cursul politic și al vieții sociale. A murit Stalin. Apoi, ieșeau la suprafață indiciile unor grave stări de lucruri în administrarea Uniunii; or, până nu puteau fi clarificate, nu se concepea convocarea forului superior al Uniunii, Congresul ori Adunarea Generală.

Necazuri întâmpina conducerea și din pricina revistei *Muzica*, deoarece ...„și-a uitat menirea de factor important în organizarea luptei ideologice în domeniul artei muzicale", după cum scria președintele. De altfel, nici *Scânteia* nu era prea încântată. Și când se scria ceva negativ în organul partidului, nu era prea simplu. Oprobiul aruncat nu se spăla cu ușurință. Se critica apariția numai a două numere, de fapt fuseseră trei, apoi materiale cu conținut retardant, absența problemelor de actualitate, ceea ce a dus la solicitarea unor grabnice măsuri de îndreptare a lucrurilor[264].

263. În: *Muzica*, 1, 1953, p. 5.
264. * * * *O revistă care nu răspunde menirii sale*. În: *Scânteia*, 2576, 6 februarie 1953.

Scanned with OKEN Scanner

Şi revista *Muzica* începea, adevărat, rar. Astfel, era criticată *Flacăra,* deoarece la 3 martie 1953 găzduise articolul *Ceaikovski în ţara noastră,* în turneu la Brăila, unde ar fi şi compus, ceea ce era o născocire, invitându-se la mai multă rigoare[265].

În ascensiune, la Uniune, S. Drăgoi ţine să se asigure de poziţia deţinută, semnând un articol de circumstanţă, lăudând *„Rezoluţia"* sovietică, la cinci ani de la promulgare: *Un bogat izvor de învăţăminte*[266]

Şi *Contemporanul* s-a grăbit să decapiteze revista *Muzica,* în *Cu privire la ultimul număr al revistei „Muzica"*[267], care se dovedea „...rupt de principiile cele mai arzătoare ale muzicienilor".

Ce păcate comisese? ...„Nu analizează deloc problemele creaţiei noastre muzicale în lumina tezelor despre literatură şi artă expuse în Raportul ţinut de tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej" şi a indicaţiilor tovarăşului Malenkov, care „... se referă la problemele cele mai importante care frământă pe creatorii de artă"...

Revista, condusă de N. Buicliu, mai cultiva tonul apologetic şi, „... în nici un articol nu sunt combătute influenţele ideologice burgheze în muzica noastră, manifestate sub forma cosmopolitismului, naturalismului, impresionismului, deşi rezoluţia comitetului Uniunii Compozitorilor arăta că lupta curentă împotriva infiltraţiilor antirealiste este o sarcină permanentă".

CONFRUNTAREA MIHAIL ANDRICU – MATEI SOCOR

La discutarea planului de muncă, din 9 februarie 1953, în şedinţa de Birou, N. Buicliu şi-a exprimat dorinţa de a cunoaşte mai în detaliu acţiunile. S. Natra dorea înscrierea unor obiective şi sarcini deduse din *Rezoluţie,* antrenarea membrilor în desfăşurarea Festivalului tineretului, întărirea revistei *Muzica* şi scrierea unor partituri care să cânte realizarea cincinalului în patru ani, fiind susţinut de M. Socor.

O curiozitate: temperându-l pe N. Buicliu, care nu mai contenea cu elogiile la Stalin, M. Socor a avut o atitudine neobişnuită, sfidându-l pe conducătorul de la răsărit, încă în viaţă. A pus semnul întrebării dacă se pot aplica la muzică tezele staliniste în problemele de lingvistică: „nu ştiu dacă au aplicare la muzică. Una este limba şi alta muzica".

Planul secţiei de critică şi muzicologie era abstract. Preşedintele atrage atenţia asupra importanţei planificării creaţiei.

Într-un raport al unui expert contabil şi al cenzorilor, Biroul a fost informat asupra neregulilor care au determinat îndepărtarea lui A. Szekely din funcţia de director. Comentând situaţia, D. Gheciu arăta: „...el s-a dovedit păgubitor pentru Uniune". S. Natra a opinat, când s-a pus din nou în discuţie situaţia lui, că „nu trebuie menţinut, deoarece a făcut greşeli". În administraţie era haos, interesele obştii erau mai presus decât cele personale. Concluzia întregului Birou a convers spre îndepărtarea definitivă.

Cenaclul de muzică uşoară din 9 martie a avut la bază referatul întocmit de I. Vasilescu cu tema *Reflectarea luptei pentru socialism în muzica uşoară.* S-au audiat creaţii de M. Vescan, E. Cerbu, L. Orăscu, N. Kirculescu, R. Şerban, E. Roman, A. Giroveanu, G. Dendrino, Em. Ionescu, E. Deda, E. Koffler, R. Stein. O serie de texte erau de slabă calitate.

Un alt cenaclu [268] a abordat aspectele cântecului pentru copii, factor de educaţie, cu referatul datorat Ninei Cassian.

La 2 martie, cu o zi înaintea morţii lui Stalin, Biroul a avut o şedinţă de pomină, dezvăluindu-se profundele disensiuni din echipa lui M. Socor, căci s-au discutat şi mai răspicat deficienţele din activitatea Uniunii, ceea ce a dus la căderea unora dintre capetele importante care până atunci păreau de neclintit.

De altfel, chiar şi destituirea lui A. Szekely lovea în H. Jerea, căci era cel mai credincios colaborator al ei. Îl afecta chiar şi pe M. Socor, căci n-a ştiut să ţină în frâu activitatea administrativă de o asemenea manieră încât să elimine orice nereguli.

265 * * * *Mai multă răspundere în publicarea materialelor de istorie a muzicii.* În: *Muzica,* 1, 1953, p. 34.

266. Drăgoi, S. *Cinci ani de la Hotărârea C. C. al P.C. (b) în problemele muzicii. Un bogat izvor de învăţăminte.* În: *Contemporanul,* 8 (333), 20 februarie, 1953, p. 2.

267. Păun, M., Bălan, G. În: *Contemporanul,* 9 (333), 20 februarie 1953, p. 2, (334), 27 februarie 1953, p. 2.

268. În: *Muzica,* 1, 1953, p. 55.

Scanned with OKEN Scanner

Degringolada era pornită și i-a venit, la 2 martie, și rândul secretarei Hilda Jerea, ca și lui Diamandi Gheciu, eliberați la propunerea lui S. Drăgoi. În locurile rămase vacante au fost cooptați Constantin Bugeanu și Constantin Palade. Au participat la Biroul respectiv: M. Socor, M. Andricu, S. Drăgoi, D. Gheciu, H. Jerea, I. Chirescu, M. Negrea, N. Buicliu, S. Natra și A. Mendelsohn.

Atât I. D. Chirescu cât și M. Negrea nu s-au declarat de acord cu alegerea noilor secretari. În respectivul moment, cel al completării Biroului, M. Andricu nu mai era în sală. Părăsise ședința în urma unui incident, a unei confruntări deschise cu M. Socor.

M. Andricu a manifestat o poziție curajoasă, punând sub semnul întrebării legalitatea Biroului: „Să mi se spună atribuțiile acestui birou și numele celor care fac parte din el".

A intervenit imediat A. Mendelsohn: „Îl rog pe maestrul Andricu să spună cinstit de la ce atitudine pornește această întrebare, pentru că nimănui nu ne-a trecut prin minte să punem această întrebare". „Nu suntem preocupați de legalitate, a răspuns M. Andricu. Prea multă vreme s-au făcut aici lucruri nelegale. Am o vie dorință ca Uniunea să fie în conformitate cu legile".

Afirmațiile sale apăreau ca deosebit de grave, căci deținea funcția de vicepreședinte și nu era edificat asupra legalității multor lucruri, inclusiv a ființării Biroului, ca și a componenței sale, datorită cooptărilor făcute.

A mai întrebat: ...„Pe ce bază juridică și legală funcționează acest birou?"

S. Drăgoi i-a răspuns că Biroul a fost constituit la 15 mai 1952.

M. Andricu nu s-a lăsat: ...„Dar nu știm care sunt atribuțiile acestui Birou. Poate acelea să înlocuiască și să se substituie Comitetului". Remarcând că nu s-a mai întrunit Comitetul de 10 luni, reiese limpede că Biroul se substituie Comitetului.

Obosit, pe un ton resemnat, M. Socor s-a interpus în discuție: „Știu să ascult și lucruri rele, am dovedit-o"... În privința legalității a invocat hotărâri consemnate în procesele-verbale, ceea ce însă nu l-a mulțumit pe M. Andricu.

N. Buicliu, simțindu-se vizat prin întrebările lui M. Andricu, a încercat să se dezvinovățească...

În aceeași ședință de Birou, când s-a discutat planul de muncă, după ce a luat act că se va organiza o audiție de muzică sovietică, ca și a țărilor prietene, de democrație populară, M. Andricu, aflat în vervă, a spus: „...De ce n-am putea auzi și muzică occidentală? Am impresia că aceasta se critică fără a fi cunoscută. Aș vrea să-mi spuneți cine-l cunoaște pe Messiaen?". A răspuns H. Jerea că auzise o piesă pentru pian la un Festival peste hotare. În tot cazul, o asemenea propunere, de a se asculta muzică datorată compozitorilor contemporani din vest, într-o perioadă când se condamna formalismul, apărea extrem de îndrăzneață.

Vicepreședintele s-a pronunțat destul de dur la adresa criticii muzicale: ...„Citesc pe Pandelescu, pe Bălan. Este nepermis ca aceasta să fie făcută așa puțin principial". Recomandă să se apeleze la experimentatele condeie ale lui Em. Ciomac, G. Breazul și Z. Vancea.

Se cuvine precizat că, deși deținuse după 1945 și funcția de director al *Filarmonicii* bucureștene, Em. Ciomac nu avea acces la nici un periodic. Desigur că insistența cu care M. Andricu se confruntase cu M. Socor, în vădită expectativă, nu se explică decât prin faptul că se cunoșteau acuzațiile, concluziile din raportul cenzorilor și expertului contabil, care dăduse în vileag deficiențele din Uniune, determinând căderea grupului M. Socor: mai întâi A. Szekely; l-au urmat H. Jerea și D. Gheciu și apoi M. Socor. Dar ce anume conțineau rapoartele, materialele compromițătoare?

ANCHETA ÎN PROBLEMELE GESTIUNII

Au fost două materiale de excepțională însemnătate. Primul, *Raport de expertiză privind gestiunile anilor 1950–1951 la Uniunea Compozitorilor din R.P.R.*, autor fiind Gheorghe Olteanu, expert contabil la Arbitrajul de Stat. Data încheierii, 19 decembrie 1952. Expertiza s-a efectuat la cererea Comisiei de cenzori a Comitetului *Uniunii Compozitorilor*. Să o amintim: I. Dumitrescu, Em. Ionescu și E. Radovici.

În capitolul prim se făceau referiri la personalitatea juridică a Uniunii, recunoscută la 29 decembrie 1950. Scopul Uniunii era prezentat ca „însușirea de către membri a metodei realismului socialist". Fondurile Uniunii proveneau din taxe de înscriere și cotizații, subvenții de stat, sume din

Scanned with OKEN Scanner

drepturile de autor, venituri din bunuri, programe de manifestări artistice, sume repartizabile și fondul cultural de 10%.

În capitolul secund se înfățișa aparatul administrativ, în frunte cu A. Szekely, director administrativ și Popovici Ștefan, contabil șef.

Expertiza asupra gestiunii apare în capitolul trei și, pe scurt, se constata că directorul administrativ nu și-a onorat atribuțiile, nepreocupându-se de întocmirea unui buget. Realizările veniturilor s-au făcut fără o aprobare de principiu dată de comitet.

Venituri: 2.331.161, din taxe – 15.950, diverse – 81.893. Totalul veniturilor – 2.429.004 lei.

Cheltuieli: 5.239.429, cheltuieli de regie și percepere 5.239.422. Din drepturi, în 1950, compozitorii au primit 60,6%. În septembrie, Statul a acordat Uniunii o subvenție de 20.000.000 lei.

S-au plătit zeci și sute de mii de chitanțe de avansuri, spre decontare, nejustificate apoi. De asemenea, s-au aprobat sume nelegale, de multe ori sume exagerate, ca diurne de deplasare, transport, sume mari pentru achiziționări de materiale, rechizite, obiecte de inventar.

S-au plătit gratificații, sub formă de premii, din drepturile de autor și din subvenție, sume mari pentru îmbrăcămintea unor salariați ca și material pentru protocol. Sume mari s-au ridicat pe bonuri simple sau chitanțe pe numele altor persoane. S-au autoaprobat importante sume sub formă de diurne de deplasări, mari cheltuieli de organizare a filialelor. S-au ridicat sume și nu s-au depus acte.

Spre exemplificare, A. Szekely a beneficiat de cheltuieli de deplasare 132.003 lei. Altă dată, 38.000 lei, cu motivația „deplasare artistică". Erau cheltuieli și pentru „deplasare radio", „deplasare sala Dalles". Uneori, pentru deplasarea la respectiva sală, A. Szekely se servea de două autoturisme. Astfel, pentru distanța de 500 metri dintre Uniune și sala „Dalles", a primit 1.050 lei, apoi, 1.600 lei.

S-a achiziționat o mașină „Creysler" uzată, pentru suma de 79.000 lei.

Lui A. Mendelsohn i s-au plătit cheltuieli de deplasare 5.000 lei la 18 august 1950, lui T. Bratu – 5.000 lei la 20 decembrie 1950, ca ajutor. Pentru perdele s-au consumat prin N. Gorcea 100.000 lei.

Registrul de casă avea un caracter formal și nesincer. „Se purta camuflarea unor cheltuieli ce nu puteau apare înregistrate datorită caracterului lor nelegal. Acestea erau cadouri la diverse oficialități". Pentru construirea Casei Scânteii s-au vărsat 98.416 lei, fără acte.

La 29 decembrie 1950, s-au cumpărat 6 paltoane în valoare de 120.834 lei. Fără aprobare, s-a procurat o mașină de adunat.

Cotizațiile nu erau înregistrate. Premiile pe anul 1950 au atins suma de 401.418 lei. Pentru 60.900 lei lipsesc acte justificative.

În anul 1951 veniturile Uniunii s-au cifrat la 3.269.447 lei, în timp ce cheltuielile au fost de 10.797.014 lei, ceea ce însemna că ieșirile depășeau cu mult intrările.

La 19 ianuarie, lui M. Iancu i s-a acordat un avans de 30.000 lei. La 14 februarie, s-au cheltuit pentru deplasări 25.000 lei. La 15 martie, A. Szekely a ridicat 100.000 lei pentru drepturile de autor cuvenite lui George Enescu, ce urmau să fie expediate la Paris. În contabilitate această operație n-a fost înregistrată, „astfel că intenția de a lichida o sumă rămasă descoperită și nejustificată este evidentă. Din declarația întocmită de A. Szekely în cursul anchetei, rezultă că banii n-au fost trimiși. Apoi, el nici nu avea Procură".

Fiind director, A. Szekely a încasat în 1951 premii în valoare de 154.500 lei. S-au dat premii și ajutoare de boală în sumă de 815.694 lei. Salariații au ridicat sume importante: A. Szekely 99.500 lei. La 14 august, s-au depus la CEC 165.300 lei ca drepturi, din care A. Szekely a încasat 94.800 lei, „deci, apare caracterul de depunere fictivă".

Avansuri spre decontare, 378.369 lei... și altele. Prejudiciile erau în total de 3.371.458 lei.

Al doilea material, *Raportul cenzorilor privitor la gestiunea fondului drepturilor de autor pe anii 1950–1951 cu anexele respective*[269]. Acest material, datorat cenzorilor I. Dumitrescu, Em. Ionescu și E. Radovici apare și mai bogat, mai edificator în privința prejudiciilor, mai critic și mai relevant.

269. Mulțumim pe această cale maestrului Ion Dumitrescu de la care am aflat o serie de informații prețioase și am avut la dispoziție unele documente unice.

Scanned with OKEN Scanner

În preambul se arată că cenzorii au fost sesizați de către contabilul Gh. Diaconu și de către serviciul de cadre, că sunt nereguli în administrarea gestiunii și în repartiția drepturilor de autor. Decizia de a se efectua un control, o anchetă, s-a adoptat la 21 septembrie 1952. Cum problemele depășeau posibilitățile de control, competența cenzorilor, s-au făcut multe ședințe cu factorii răspunzători, după care s-a cerut concursul lui Gh. Olteanu. Efectiv, analiza a început la 15 octombrie 1952 și a durat 65 de zile, încheindu-se la 19 decembrie 1952.

Ce s-a constatat? O totală neglijență în păstrarea actelor privitoare la gestiune, distrugerea unor acte, „extrase de cont" pe 6 luni, registrele contabile înregistrând operații complicate." În mod arbitrar și încurcat, urmărind metode învechite și compromise, lipsa totală a unor regulamente ajutătoare în contabilitate". Comisia s-a lovit de lipsa totală de cooperare a contabilului șef Ștefan Popovici, absent la anchetă. Comisia a beneficiat și de controlul specialiștilor Comitetului pentru Artă, prin sondaj. Pentru a se edifica, comisia a folosit 93 de declarații.

În prima parte, după ce se arată că Statutul *Uniunii Compozitorilor* din 1949 nu contrazice legile și normele anterioare privitoare la perceperea și repartiția drepturilor de autor, trece la analizarea situației.

Documentul este singura și cea mai profundă analiză, prezentare a stării *Uniunii Compozitorilor* și la capitolul creație, căci din aceasta decurg drepturile, dar care apare îmbălsămat cu reflexele ideologiei monocolore.

Au trebuit să treacă 14 luni de la Conferința din 1949 până ca *Uniunea Compozitorilor* să capete personalitate juridică de utilitate publică conform Decretului menționat deja, 271 din 29 decembrie 1950. În respectivele luni, se aprecia, Uniunea ar fi activat fără o bază legală, ceea ce recunoștea și D. Gheciu în declarația sa. „Nefiind constituită în conformitate cu legea persoanelor juridice, fiind făcută în condițiuni speciale, personalitatea juridică nu a putut fi obținută în justiție. Ca atare, s-a adresat Consiliului de Miniștri, ca la Scriitori, dar s-a tergiversat".

Erau precizate în acel material prevederile statutare privind conducerea, faptul că în Biroul Executiv sunt 6 persoane, că o dată pe lună ar trebui să se întrunească Comitetul. Nefiind convocat de multă vreme, felul cum a fost condusă Uniunea n-a fost legal, nu s-a raportat pentru activitate și gestiune. Autorii s-au oprit asupra momentului 15 mai 1952, când M. Socor a propus lărgirea comitetului, „...dată fiind amploarea sarcinilor ideologice". Lărgirea era prezentată ca nestatutară, ceea ce explică de ce M. Andricu s-a legat de acest aspect.

În 1950–1951, Comitetul a funcționat foarte defectuos; din 4 octombrie 1950 și până la 12 mai 1952, deci 20 de luni, nu a avut loc nici o întrunire. Așa se scrie în Raportul menționat, dar în realitatea oferită de procesele-verbale există o excepție.

Niciodată nu s-au aflat înscrise pe ordinea de zi a Comitetului problemele dreptului de autor, problemele repartiției și a gestiunii drepturilor de autor. Procesele-verbale ale Comitetului nu sunt semnate de către toți membrii. În loc ca Biroul să fie constituit imediat după Conferință, el a prins contur abia la 15 mai 1952. Biroul funcționează fără ca el să fi fost menționat într-un proces-verbal. Cum Comitetul nu s-a întrunit lunar, Uniunea n-a fost condusă legal. M. Socor a declarat că, „...fiind ocupat în producție, ca Președinte al Comitetului Radiodifuziunii, nu s-a putut ocupa efectiv de conducerea Uniunii".

Rolul unora din membrii Comitetului, ai Biroului, era fictiv, după cum declara M. Andricu. „... N-a avut nici un rol în conducere, întrucât n-a fost consultat, fiind ținut departe de toate problemele ce interesau Uniunea".

După încheierea lucrărilor de control, în ședința comisiei din 3 ianuarie 1953, când s-a luat în discuție conducerea efectivă pentru a se stabili cine răspunde de directivele financiare date în legătură cu fondul drepturilor de autor, s-a ajuns la concluzia că Uniunea a fost condusă de Hilda Jerea împreună cu directorul administrativ A. Szekely.

Conducerea trebuia să elaboreze un regulament cu sarcini fiecăruia din conducere, dar așa ceva nu s-a făcut. Absența regulamentului a dus la un stil haotic, îndeosebi în administrarea fondurilor. După ce s-au trecut în revistă prevederile legale în perceperea și administrarea drepturilor de autor, se arăta că nu existau criterii ferme în repartiție. În consecință, distribuirea drepturilor încă se făcea după regulamentul general din 1929, neținând seama de reglementările din 1950, care prevedeau stabilirea de cote.

Cum se făcea repartiția? Contabilitatea prezenta un referat directorului administrativ cu sumele disponibile pentru repartizat, cerând avizul. Directorul administrativ făcea o sumă rotundă, care nu corespundea cu suma reală a încasărilor pe trimestrul respectiv și care era de obicei mai mică decât această sumă. Restul de bani rămânea disponibil la Bancă și se vărsa în trimestrul următor.

Scanned with OKEN Scanner

Acest sistem ducea la încurcături în repartiție, la bunul plac, avantajând sau dezavantajând injust o seamă de compozitori, în special de muzică simfonică, care nu puteau fi cântați în mod egal în fiecare trimestru.

Se spunea și faptul că, de la sfârșitul anului 1950, Radiodifuziunea a sistat plata drepturilor de autor către *Uniunea Compozitorilor*, deși în fruntea ambelor instituții se afla M. Socor. De fapt, A. Szekely a declarat că președintele „...n-a făcut nimic". Cei de la Radio se refereau la Articolul 8 din Decretul 216 din 23 mai 1949, care scutea Radiodifuziunea de plata dreptului de autor. Biroul dreptului de autor a continuat să mențină în borderouri categoria muzică de radio și să-i acorde un coeficient ridicat.

La Biroul dreptului de autor se lucra cu aproximație. Existau programe incomplete ce nu aveau trecute datele obligatorii. Borderourile întocmite erau modificate de secretarul tehnic Mișu Iancu, arbitrar, nejustificat, în dauna unora și, mai ales, în favoarea altora. Funcționarii erau apoi nevoiți să refacă borderourile. Cei care retușau erau H. Jerea și A. Szekely.

Într-un tabel se aflau compozitorii care au beneficiat de aceste ajustări, de majorări: H. Jerea – 152.880; L. Teodosiu – 119.104; D. Gheciu – 107.600; Radu Drăgan – 87.820; Zeno Vancea – 81.300; S. Natra – 73.447; Mișu Iancu – 61.180; L. Profeta – 56.241; M. Jora – 53.110; A. Vieru – 50.655; J. Letoni – 49.454; G. Klein – 44.556; A. Albin – 43.429; I. Vintilă – 37.994; L. Klepper – 37.216; I. Morozov – 34.392; D. Petrovici – 32.216; G. Derieteanu – 31.760; A. Pașcanu – 29.082; Marius Mihail – 27.910; L. Feldman – 27.132; M. Vescan – 26.050; M. Eisicovitz – 21.380; V. Timiș – 19.373; R. Paladi – 16.588; L. Orăscu – 15.604; E. Săculeț – 15.502; P. Constantinescu – 14.360; P. Jelescu – 14.206; H. Schwartzmann – 12.860; B. Marcu – 11.120; M. Barberis – 11.050; T. Bratu – 8.402; W. Salter – 5.382.

Iată și lista compozitorilor dezavantajați. E. Roman – 36.383; Gh. Dima – 28.992; H. Klee – 28.688; Em. Ionescu – 22.000; Grigoraș Dinicu – 18.584; M. Socor – 12.940; G. Enescu – 10.000; A. Giroveanu – 9.600; N. Cassian – 9.000; M. Andricu – 6.984; V. Popovici – 5.400; C. Palade – 4.560; I. Hartulary Darclée – 3.700; G. Dendrino – 2.700; I. Ghiga – 2.000; N. Oancea – 2.000; A. Stoia – 1.000.

Deoarece M. Socor apărea pe lista frustraților, înseamnă că nu era implicat, cei care retușau s-au temut de el, nu-i atribuiau drepturi, căci s-ar fi sesizat de „rentele burgheze" și ar fi putut întreba de unde sunt sumele, doar știa unde și cât era cântat.

Oricum, majorările întreceau diminuările. S-au cerut declarații. Mișu Iancu arăta: ...„După ce serviciul de repartiție prezenta situația brută, subsemnatul calculam și propuneam coeficienți. Cu această listă provizorie, mă prezentam la tov. director Szekely, care, împreună cu tov. H. Jerea și câteodată cu A. Vieru, fixau sumele ce urmau a fi adăugate unui compozitor".

Lui Lucian Teodosiu i s-au atribuit sumele respective, sume mari pentru serviciile aduse în calitatea sa de arhitect.

Modificările borderourilor drepturilor de autor, declara A. Szekely, se făceau sub directa dispoziție a tov. H. Jerea. Participau în mod regulat, în afară de subsemnatul, A. Vieru, M. Iancu, A. Mendelsohn și tov. S. Natra".

Z. Vancea afirma că modificările „au fost făcute de A. Szekely în colaborare cu H. Jerea. Nu am bănuit niciodată că se făceau schimbări arbitrare. A. Szekely și H. Jerea lucrau cu ușile închise".

Numeroși compozitori și-au manifestat indignarea față de aceste intervenții. „Declar că găsesc cu totul inadmisibile asemenea schimbări ale cifrelor rezultate din calculul real al drepturilor" scria L.Klepper. Când M. Jora a aflat că a încasat drepturi ce nu i se cuveneau, a trimis o scrisoare, la 11 ianuarie 1953, în care afirma: „... Mi se aduce la cunoștință că în cursul anului 1951 și 1952 mi s-a repartizat ca drepturi de autor o sumă superioară acelei care mi se cuvenea. Trebuie să declar de la început că, din februarie 1949, când am fost eliberat din Societatea Compozitorilor Români, și până astăzi, nu am mai călcat pragul acestei Societăți denumită ulterior Uniunea Compozitorilor din R.P.R.

În privința drepturilor de autor, ele îmi erau aduse acasă de către colegul meu Mișu Iancu, cu chitanța respectivă, pe care eu o iscăleam" ... Mărturisește că, uneori bănuia că ceva nu este în regulă, deoarece îi veneau sume fără să fie cântat. Evident, era mâna lui Mișu Iancu, căci știa ce greu o duce Mihail Jora.

Scrisoarea se încheia astfel: „Dar astăzi când bănuielile mele de atunci se confirmă, declar că sunt împotriva acestui sistem pentru că nu înțeleg să fie păgubiți colegii mei cari erau executați și mai declar că voi restitui sumele restituite în plus, rugând pe cei în drept să-mi reție viitoarele mele drepturi, până la achitarea completă a banilor primiți pe nedrept".

Scanned with OKEN Scanner

În ședința de analiză determinată de comisia de cenzori, din 3 ianuarie 1953, A. Szekely declara că în fruntea Uniunii s-a aflat „un grup familiarist... care și-a asumat toată munca organizatorică a Uniunii"... H. Jerea și-a asumat rolul de Secretar General, deși fusese aleasă doar secretar, neavând conducerea legală, ci conducerea efectivă. „... H. Jerea, scria A. Szekely, avea tendința de a umfla lucrurile și de a acapara munci"...

Z. Vancea relata că într-o zi a intrat intempestiv în camera în care H. Jerea, A. Szekely și S. Natra ajustau borderourile, fiind somat, în ungurește, de A. Szekely să părăsească repede încăperea.

Fără ezitare, H. Jerea a recunoscut că a modificat sume în favoarea unor compozitori „care merită încurajați": T. Bratu, L. Profeta, I. Vintilă. De asemenea, a mărturisit că i-a avantajat pe D. Gheciu și Z. Vancea. În respectiva ședință, la remarca lui I. Dumitrescu că nu crede ca H. Jerea să-și fi atribuit sume, A. Szekely a spus: „...Ba da". H. Jerea l-a apostrofat: „Ești un mincinos de ultimă speță. Ai uitat de prietenie". La care, fostul director a replicat, „Ce prietenie, când mi-ai întors spatele?".

M. Andricu, într-o declarație din 14 ianuarie 1953, s-a desolidarizat de aceste nereguli. „... Afirm prin prezenta că, după octombrie 1949 până la 1 septembrie 1951, deși vicepreședinte al Uniunii Compozitorilor, am fost complet ținut la o parte.

Nu am fost consultat, nu mi s-a cerut părerea, totul rămânând în seama unui grup complet nestatutar, compus din Socor, Jerea, Szekely, la care se adăugau câteodată Vieru sau Natra.

Declin deci orice răspundere pentru cele petrecute în acel interval".

Și pentru a marca și mai puternic relațiile din sânul conducerii să mai invocăm un moment, consumat în august 1952 între M. Socor și M. Andricu, între președinte și vicepreședinte.

În cursul anchetei, H. Jerea a primit un formular cu 17 întrebări pentru a răspunde. Desigur, această turnură a generat un curent total defavorabil lui M. Socor, mai ales că se întrezărea o anumită deschidere, după decesul lui Stalin. Speranțele erau mari și avantajau o schimbare radicală la nivelul conducerii Uniunii, care se va și produce curând.

ÎNDEPĂRTAREA DIN COMITET A HILDEI JEREA, A LUI DIAMANDI GHECIU ȘI SERGIU NATRA

Neregulile semnalate de comisia cenzorilor și contabilul expert erau grave, neputând fi trecute cu vederea. Totuși, M. Socor, ilegalistul, autorul *Imnului de Stat,* avea încă mare greutate. Apoi, toți cei vinovați erau membri de partid, tovarăși verificați și de încredere, în timp ce anchetatorii, cei care cercetaseră situația, nu erau înscriși, fapt care putea fi interpretat într-un fel care nu avea cum să fie pe placul autorităților. În consecință, s-a căutat să nu se dea amploare scandalului, convenindu-se că se apeleze numai la schimbări din funcții, deși puteau fi sesizate și organele penale. S-a preferat această tactică la nivelul secției de propagandă a C.C.-ului și a Comitetului de Stat pentru Artă. Astfel că s-a convocat Comitetul la 4 martie 1953 cu o ordine de zi ce nu trăda o întrunire mai specială: planul de muncă pe anul 1953, organizarea muncii Biroului și informare asupra unor chestiuni curente.

Erau prezenți: M. Socor, M. Andricu, M. Andriesei, F. Barbu, C. Bugeanu, N. Buicliu, I. Chirescu, S. Drăgoi, M. Eisicovitz, A. Mendelsohn, S. Natra, M. Negrea, C. Palade, V. Popovici, Z. Vancea, I. Vasilescu, M. Vescan, I. Dumitrescu, L. Feldman și E. Radovici. Era prezentă Constanța Crăciun, din partea Guvernului, ceea ce putea însemna că ședinței i se acorda o anumită atenție.

Lipseau: H. Jerea, Valentin Gheorghiu, Em. Ionescu, A. Stoia, T. Ciortea și D. Stelian.

M. Socor, care a deschis lucrările, a propus convocarea Congresului, în luna mai 1953, având drept obiectiv adoptarea unui nou statut. I. Dumitrescu a cerut precizări în legătură cu poziția cenzorilor față de ședințele Comitetului. I s-a răspuns că este bine să participe, având vot consultativ. De fapt, era o manevră, I. Dumitrescu aflându-se în ofensivă, pe panta ascendentă, știind acest lucru.

Când s-a citit proiectul planului de muncă, N. Kirculescu și-a manifestat dorința ca membrii de îndrumare să spijine mai mult munca de creație. Z. Vancea antama o acțiune de strângere a partiturilor compozitorilor precursori, față de care recomandă mai multă atenție. Ar fi vrut ca în planul de muncă la secția muzicologie să apară traducerea unor lucrări sovietice. După S. Drăgoi, așa

Scanned with OKEN Scanner

cum apărea planul, era cel mai bun din câte i-a fost dat să cunoască. În mod suprinzător, s-a legat de M. Andricu, de la faptul că a pus la îndoială legalitatea Biroului. În aceeași ședință trecută a avut și alte obiecții. Știa că nu agrea acel paragraf din planul de muncă prin care se susțineau creațiile cu tematică angajată, pe motiv că ar îngusta sfera creației. S. Drăgoi critica vehement poziția greșită a vicepreședintelui.

M. Andricu nu s-a lăsat invitat să răspundă. Existența în fapt a Biroului nu înseamnă automat că ar avea o situație legală și statutară. S-a ambalat și V. Popovici, cerându-i lui M. Andricu să-și facă publice opiniile sceptice la adresa tematicii socialiste în muzică. A intervenit însă salvator I. Dumitrescu, propunând să se discute numai punctele înscrise pe agendă, adică planul de muncă. Problemele Biroului și lărgirea Comitetului să fie lăsate pe seama viitorului Congres, care se va ține peste două luni.

Constanța Crăciun a recomandat un spirit mai constructiv în relațiile dintre membrii Comitetului și ai Biroului și să se asigure principialitatea, armă necesară în înțelegea dintre membrii conducerii.

Mai mult sprijin pentru critica muzicală a solicitat N. Kirculescu, propunând chiar editarea unei reviste săptămânale, cu titlul *Critica*. S-au emis și alte idei, inclusiv despre creația de operă, care reclama mai multă atenție. Mai mult sprijin pentru revista *Muzica* cerea N. Buicliu, mai ales că în *Scânteia* apăruse un material tăios despre publicația pe care o conducea.

La punctul doi al întrunirii, la cârmă nu s-a mai aflat M. Socor, ci S. Drăgoi care a trecut direct la subiect, propunând „eliberarea din muncă" a Hildei Jerea și a lui D. Gheciu, în locul lor propunându-i pe C. Bugeanu și C. Palade. Deci, nici o motivare, nici o critică, nici o observație negativă asupra muncii și comportamentului lor. M. Andricu s-a opus alegerii lui C. Palade, care n-ar putea răspunde unei atât de grele misiuni, „nefiind un muzician cu experiență și autoritate". L-au contrazis D. Gheciu, V. Popovici și N. Buicliu, care susțineau propunerea inițială. Supusă votului, numirea s-a validat în unanimitate în privința lui C. Bugeanu și cu un vot contra, a lui M. Andricu, în cazul lui C. Palade.

Cerând cuvântul, A. Mendelsohn a recomandat eliberarea din Birou a lui S. Natra, susținând necesitatea ca acesta să-și completeze „...cunoștințele și să reflecteze asupra drumurilor noi în creație". Cum mai exista un loc liber, i-a propus pe F. Barbu și A. Stoia. Și M. Socor s-a raliat ideii înlocuirii lui S. Natra, deoarece „...a avut deficiențe în ceeea ce privește principialitatea și combativitatea". Evident, s-a iscat o situație deconcertantă, căci nimeni nu se aștepta să se ceară capul secretarului organizației de partid din Uniune. Z. Vancea și M. Negrea au cerut lămuriri suplimentare în legătură cu deficiențele lui S. Natra, pe care le-au căpătat și de la M. Socor și de la A. Mendelsohn... „Munca lui n-a dat satisfacție". Era o afirmație criptică, nebuloasă, care nu spunea mare lucru, aflată în uzanța etapei, pentru a nu se dezvălui ceea ce nu se dorea.

N. Buicliu era de acord cu alegerea lui Filaret Barbu însă nu și cu cea a lui Achim Stoia, deoarece nu avea domiciliul în București, alegerea lui nefiind practică. S-a votat eliberarea lui S. Natra și alegerea lui F. Barbu, ceea ce s-a făcut cu unanimitate. A apărut pe lista candidaților și N. Kirculescu, votat deodată cu A. Stoia, căci concurau pentru același loc. A câștigat N. Kirculescu, A. Stoia având un singur vot, cel al lui A. Mendelsohn.

S-a votat și eliberarea din Comitet a Hildei Jerea. Deși M. Socor considera că numărul membrilor Comitetului era prea mare, I. Dumitrescu l-a propus pe Paul Constantinescu, ceea ce a produs o oarecare derută, cunoscându-i-se trecutul. A lămurit însă lucrurile Constanța Crăciun, care, invocând apropiatul Congres, nu credea oportun să se mai introducă nume noi în Comitet.

Pentru pregătirea Congresului, M. Socor a propus o comisie alcătuită din C. Bugeanu, C. Palade, I. Dumitrescu, P. Constantinescu, N. Kirculescu și T. Bratu. S-a și votat convocarea Congresului în luna mai. I. Dumitrescu a cerut ca Biroul să elaboreze Regulamentul de funcționare și, totodată, să adopte decizii ferme în chestiunea repartiției drepturilor de autor. Susținea organizarea biroului de repartiție și cerea înființarea unui serviciu de statistică pe lângă acest birou. Considera că Raportul cenzorilor să fie înscris pe agenda Congresului și să se întocmească registrul de procese-verbale.

În urma modificărilor petrecute, configurația Biroului era următoarea: M. Socor – președinte, M. Andricu și S. Drăgoi – vicepreședinți, C. Bugeanu și C. Palade, secretari, F. Barbu, N. Buicliu, I. D. Chirescu, N. Kirculescu, A. Mendelsohn și M. Negrea, membri.

Scanned with OKEN Scanner

A doua zi, 5 martie 1953, Biroul s-a întrunit pentru un schimb de vederi, stabilindu-se periodicitatea săptămânală a lucrărilor, marțea la orele 17, atribuindu-se și sarcinile. M. Andricu va răspunde de Fondul Muzical, iar S. Drăgoi de chestiunile administrative. În viitorul apropiat, urma să fie radactat regulamentul de funcționare a serviciului administrativ, ceea ce însemna și problemele dreptului de autor.

REPROFILAREA REVISTEI „MUZICA"

În perspectiva Congresului Uniunii s-au făcut unele timide semne de pregătire. Altele erau însă problemele nemijlocite. Deocamdată, în Biroul din 14 martie 1953, s-a reorganizat revista *Muzica*. S-a propus apariția lunară, sprijinitor fiind N. Kirculescu, fiind preferabil un număr mai mic de pagini, necesitatea reflectării mai profunde a vieții muzicale din țară și o mai strânsă legătură cu *Sovetskaia Muzîka*. Sumarul trebuia să cuprindă trei categorii de probleme: generale, raporturile noastre cu muzica sovietică și o critică serioasă a activității muzicale din toată țara. M. Andricu a recomandat ca accentul să fie pus pe analizarea muzicii românești. Reproșa revistei că este prea dogmatică, sugerându-i să fie mai variată, să recurgă la biografii ale compozitorilor „înaintași" și studii mici de „vulgarizare" a muzicii. Apărea insuficientă partea informativă asupra vieții concertistice europene. Nu putea concepe ca în redacție să se efectueze modificări la materiale, fără ca autorul să nu fie încunoștințat și, desigur, de acord.

S. Drăgoi pleda pentru apariția bilunară a revistei în 1953, după care, lunară. C. Palade găsea prea încărcată schema redacției. I se părea necesară modificarea unor articole care au greșeli ideologice, și era chiar datoria redactorilor să o facă. Fiind de acord cu gruparea materialelor în trei categorii, A. Mendelsohn, la capitolul trei, propunea ca atenția să fie focalizată asupra creației românești. Dorea să citească în traducere cele mai valoroase studii ale muzicologilor sovietici, dar voia să găsească și materiale semnate de compozitorii români. Cât privește oglindirea evenimentelor muzicale de peste hotare, cele occidentale, să fie reținute numai cele progresiste. Era însă și pentru găzduirea unor articole și studii care să susțină poziții ideologice greșite, urmate de critici, în care să se ofere poziția justă.

Redactorul șef, N. Buicliu, a înfățișat o seamă de dificultăți și necesitatea creării unor condiții pentru apariția lunară. Avea nevoie de un sediu corespunzător, de spațiu mai mare, de resurse bugetare. De altfel, era foarte sceptic că va putea apărea lunar. A. Mendelsohn a propus și componența redacției: G. Bălan, M. Păun, Ana Frost, F. Schapira, M. Săndulescu, I. Pavalache, Domnica Dumitrașcu. La auzul acestor nume, M. Andricu obiectează: ...„aceștia, totuși, nu au o pregătire profesionistă suficientă pentru a colabora la revistă". A propus, în schimb, pe Viorel Cosma și George Breazul. A întrebat dacă nu era posibil să fie cooptat și Em. Ciomac, la care N. Buicliu răspunde că nu este de acord cu acesta.

Ca metodă de lucru cu revista, urma ca membrii Biroului să citească toate materialele aprobate să figureze în sumar. De menționat că, în procesul-verbal al acestei ședințe, pentru întâia oară apare și semnătura lui Ion Dumitrescu, deși nu era trecut la participanți. Aceasta înseamnă că aportul său devenise tot mai relevant.

REPARTIȚIA DREPTURILOR DE AUTOR

După dezvăluirile făcute în problema drepturilor de autor și a repartiției, se așteptau măsuri concrete de îndreptare a lucrurilor și de instaurare a unor reglementări. Astfel că două ședințe de Birou și una de Comitet au fost necesare pentru a se lămuri lucrurile și a ieși din impas, de fapt, din haos. În această clarificare, Ion Dumitrescu a jucat rolul viorii întâi, concepând și propunând un nou sistem. După ce acesta a fost expus, s-a convenit ca o comisie alcătuită din I. Dumitrescu, A. Mendelsohn și N. Kirculescu să lucreze cu funcționarii, cu specialiștii economici S. Vasiliu, directorul adjunct economic, Gh. Diaconescu și Gh. Bucur, la elaborarea coeficienților.

Scanned with OKEN Scanner

În componența redacției *Muzica*, N. Buicliu a propus, în urma discuțiilor anterioare, să fie angajați Miltiade Păun, Mircea Săndulescu, Vasile Tomescu și Francois Schapira. S-a vehiculat și numele lui Ilie Balea din Cluj, iar ca rezervă Ana Frost. Luând în ecuație faptul că S. Natra nu avea nici un agajament, C. Palade l-a propus în redacție. M. Socor a agreat ideea, urmând să fie întrebat dacă dorește.

Pentru discutarea propunerilor de repartiție, la următoarea întrunire a Biroului au fost nominalizați și A. Giroveanu, F. Delmar. I. Dumitrescu a făcut o amplă și documentată expunere, determinând principiile de funcționare, cu numeroase detalii, fiecare atribut fiind bine susținut cu argumente. Era, în fond, o metodă matematică de stabilire a coeficienților. Astfel, la fiecare categorie de muzică se împarte numărul de puncte la numărul compozitorilor care figurează pe borderourile categoriei respective. Rezultatul reprezintă media de puncte la categoria respectivă. Totalurile punctelor pe categorii erau următoarele și le corespund mediile înscrise în dreptul fiecăreia. Categoria A – muzică ușoară 103.532 puncte – media 390,68; Categoria B I – muzică simfonică 3.271 puncte, media 68; Categoria B II – muzică de mase (corală) – 1.925 puncte, media 20,70; Categoria B III – muzică de cameră – 1.226 puncte, media 14,95 puncte.

S-a trecut apoi la calculul valorii în lei a sumei medii, pe compozitor, în raport cu suma disponibilă de repartizat (355.000) și numărul total al compozitorilor între care urmează să se împartă această sumă – 488. Rezultatul era 725,46 lei.

Împărțind pe rând această sumă medie pe compozitor, cu media de puncte pe compozitor, s-a obținut valoarea punctului: A –1, 86; B I – 10,69; B II – 35,10; B III – 48,60.

Pentru a se face repartiția fiecărui compozitor se înmulțește numărul de puncte al compozitorului cu coeficientul categoriei din care face parte, aflându-se suma ce trebuie să-i fie repartizată.

Astfel, prin acești coeficienți se corectează diferența imensă între diferitele categorii de muzică, fără ca aceste corecturi să fie în dauna vreunui gen de bază.

În cursul discuțiilor s-a conturat un conflict latent între compozitorii de muzică ușoară și compozitorii simfonici. N. Kirculescu arată că, deși a fost indus în eroare de aparențe, și-a dat seama că repartiția trebuie făcută pe baza unor coeficienți, avantajând muzica cântată mai rar.

Domeniul public se constituie din sumele provenite de la muzica populară și muzica ușoară, de divertisment, sume neidentificate, căci nu au autorul nominalizat, care, în nici un caz, nu se cuvin exclusiv compozitorilor de muzică ușoară.

N. Kirculescu declară că nu împărtășește propunerea lui A. Mendelsohn de a se acorda unele măriri și coeficienți pentru genurile simfonic și cameral, deoarece din punct de vedere social, muzica ușoară și muzica de mase sunt cele mai importante, ele fiind cele care trebuie să mobilizeze. Ca atare nu mai era nevoie ca muzica ușoară să mai cedeze din drepturi. Prin urmare, N. Kirculescu îi invită pe autorii de simfonii să abordeze și genurile muzicii ușoare și corale, deoarece acestea au cu adevărat un rol mobilizator.

În privința drepturilor pentru muzica difuzată la radio s-a stabilit să nu se mai plătească până când sumele aferente nu se vor vărsa.

Finalmente, problemele complexe ale repartiției și-au găsit rezolvare în ședința Comitetului din 23 martie 1953. Deschis de M. Socor, care a informat că propunerile care se prezintă au fost însușite de membrii Biroului ca urmare a muncii comisiei numite în acest scop. Rezolvarea era de natură tehnică și consta din defalcarea sumei totale de repartizat în cota cuvenită ca drepturi. Pentru muzica de film, teatre de estradă, operă, ansambluri se achită direct, fiind drepturi mari.

Celelalte sume care reprezintă drepturi de execuție din diferite localuri constituie o sumă globală, unică, care se repartizează compozitorilor din toate genurile de muzică, pornindu-se de la existența a patru genuri de muzică: muzica ușoară (categoria A), muzica simfonică (categoria B_1), muzica de mase (categoria B_2), muzica de cameră și concertele de orice alt gen (categoria B_3). Distribuirea sumelor se face pe baza unor coeficienți.

Deși valoarea unui punct este invers proporțională cu frecvența execuției, compozitorii urmau să primească drepturi în raport cu numărul de puncte cântate. Principiul acesta era menit să asigure, pe cât se poate, ideea de a da sprijin material compozitorilor din diferite genuri, în raport cu interesul culturii noastre, de dezvoltare a tuturor genurilor de muzică. Ca atare, genul de muzică ce

Scanned with OKEN Scanner

se cântă mai rar, îmbrățișat de un număr mai mic de ascultători, din cauze obiective, va primi un coeficient mai mare. În caz contrar, respectivul compozitor ar putea să renunțe să mai cultive acel gen sau să se încăpățâneze să scrie, dar să trăiască în condiții proaste, iar calitatea muncii lui să sufere.

Din nou s-a cerut ca Radiodifuziunea să-și achite datoriile, intrarea în legalitate la acest capitol. Dar se cunoștea că, deocamdată, nu plătea și nu se va onora nici un compozitor cântat acolo. Cât privește sumele provenite din programe neclare, lucrurile erau destul de complicate. Potrivit statutului, aceste sume ar trebui să nu fie repartizate și să devină venit al *Uniunii Compozitorilor.* Întrucât suma aceasta era foarte mare, 2/3 din totalul veniturilor, ar însemna să rămână a nimănui. În consecință, s-a propus să poată fi repartizată tuturor compozitorilor, în proporția în care există programe clare. Aceste criterii urmau să fie permanentizate.

Au urmat întrebări cu nemiluita, ca de exemplu, Z. Vancea, care nu știa de unde provine neclaritatea programelor. Era vina reprezentanților? Ce se întâmplă cu sumele datorate Societăților străine? În această privință nu se făcea nimic în așteptarea primirii legislației sovietice, pentru a urma același curs. S-a emis și opinia ca și compozitorilor necântați să li se acorde drepturi. E. Radovici a ridicat chestiunea difuzării, cu referiri la muzica sa. C. Bugeanu era în favoarea sprijinirii tuturor genurilor. Mereu răspundea I. Dumitrescu clarificând diversele aspecte, astfel că, în final, s-au aprobat principiile noi, pentru repartiția trimestrului II, urmând ca, în scopul eficienței lor, să fie permanentizate.

D. Gheciu, rămas președinte al *Fondului Muzical,* s-a plâns că nu are cu cine colabora. A. Vieru era plecat la studii. A. Szekely nu mai era în București și nici nu mai putea fi. În plus, cei rămași: H. Jerea, M. Chiriac, și chiar el, cereau să fie desărcinați. M. Socor răspunde că nu se poate face nimic, deoarece membrii comitetului *Fondului Muzical* se numeau de către Comitetul pentru Artă și că trebuie așteptată intervenția acestuia.

S-a vehiculat și chestiunea editării unui *Buletin intern.* În rest, discuțiile la nivelul Comitetului colcăiau din cauza multitudinii aspectelor care se cereau rezolvate imediat, ca și a manierei debusolate, proprie stilului promovat de președinte. Abundau propunerile de acțiuni, numirile de „responsabili", de tematici pentru cursurile de învățământ politic, cercurile profesionale și ideologice.

După ce anterior nu dăduse atenție recomandărilor de a-l antrena pe Em. Ciomac, M. Socor propune să i se ceară un material pentru revista *Muzica* și dacă acceptă, „dacă scrie, să fie angajat la revistă". Dar n-a fost să fie.

Lucrările pentru pregătirea „Festivalului Mondial al Tineretului" încep să sufoce activitatea Uniunii, punându-i numeroase probleme lui M. Andricu. El se angajase să pregătească un cenaclu cu lucrările tinerilor compozitori.

Pentru a controla muzica difuzată în restaurante, N. Kirculescu a prezentat un set de măsuri, apreciat negativ de către C. Bugeanu, care a cerut un contrareferat. S-a conceput organizarea unei dezbateri cu tema pretențioasă: *Realismul socialist în muzică.* Pentru întocmirea materialului au fost desemnați I. Dumitrescu, G. Bălan, C. Bugeanu și T. Bratu.

Și cântecul ostășesc intrase în orbita interesului Comitetului, cel mai activ în acest sector fiind Ion Totan. Era necesară colaborarea cu Direcția Politică a Armatei. În criză de combatanți, N. Buicliu socotea oportună mobilizarea membrilor inactivi.

Corul Uniunii Compozitorilor dirijat și condus de către Nicolae Rădulescu era anemic și se auzeau voci tot mai penetrante care cereau desființarea lui. Desigur, nu era de acord cu această soluție I. Chirescu. I se cerea să fie reduse cheltuielile cu corul. Biroul din 14 aprilie 1953 a adoptat măsuri dramatice privitoare la cor, prea minuscul pentru a da concerte și prea costisitor pentru bugetul Uniunii. Micșorarea cerută a cheltuielilor echivala cu reducerea numărului coriștilor. Utilitatea sa a fost restrânsă la prezentarea în cadrul comisiei de specialitate a partiturilor noi...

După mai multe amânări, s-a stabilit colegiul revistei *Muzica:* I. Dumitrescu, M. Vescan, T. Ciortea, E. Elian, C. Zamfir, C. Prichici, E. Pricope, T. Andrei, P. Constantinescu, S. Natra și L. Klepper, propunere ce urma să fie ratificată în Comitet. S-au fixat și atribuțiile lui: discutarea sumarelor revistei și a conținutului numerelor apărute. Dar N. Buicliu nu a mai vrut să rămână redactor șef, astfel că în postul vacant a fost numit Simion Davidovici (Dan Spătaru). S-a acceptat ideea editării unui *Buletin* de care răspundea C. Bugeanu. S-a făcut și o schimbare la cârma Comisiei de mase, condusă până nu de mult de C. Palade, care devenise secretar. În locul său, a devenit responsabil Vasile Popovici, avându-l adjunct pe Mircea Chiriac. Și Ioan D. Chirescu lansează, pentru a câta oară, semnalul de a fi debarasat de îndatoririle din Comitet.

Scanned with OKEN Scanner

PROPUNERI PENTRU PREMIUL DE STAT

Prin suma pe care o reprezenta şi prin prestigiul artistic pe care-l aducea în plan oficial, Premiul de Stat era o răsplată mult râvnită. Nu sunt, în aceste circumstanţe, greu de înţeles pasiunile pe care le generau discuţiile în şedinţele în care se făceau propunerile Uniunii. Aşa s-a întâmplat, la 16 aprilie 1953, când Biroul a purces la selectarea creaţiilor pentru anul 1952. Propunerile se făceau pe categorii, lupta se purta pentru toate, dar mai ales pentru prima.

M. Andricu l-a propus pentru Premiul I pe L. Feldman cu *Balada pentru vioară şi orchestră* şi *Suita de balet*, dar şi pentru faptul că a fost „oarecum neglijat". N. Buicliu şi F. Barbu susţin numai *Balada* şi numai Premiul II.

N. Buicliu propune propune pentru premiul I şi II *Concertul pentru pian şi orchestră* de P. Constantinescu. M. Andricu, M. Negrea şi F. Barbu optau însă pentru Premiul II. Dar s-a împotrivit S. Drăgoi, deoarece n-ar fi concert şi îi lipseşte elementul naţional, chiar melodia. C. Palade şi C. Bugeanu se abţin de la vot, deoarece nu cunoşteau lucrarea. Nici M. Socor nu împărtăşeşte propunerea deoarece nu este un concert pentru pian. Putea să fie încredinţat oricărui instrument, neavând tratare pianistică. Nu există nici o melodie plăcută, totul fiind bazat pe efecte orchestrale, pe ritmuri. M. Socor era convins că autorul se află pe o cale greşită.

Pentru Premiul II, N. Buicliu recomandă *Suita a IV-a* de M. Andricu, aceasta fiind bazată pe teme autentice, rapsodice. S-a opus C. Bugeanu, căci muzica nu aducea nimic nou, nu avea un bogat conţinut. Nici S. Drăgoi nu susţine *Suita*, deoarece felul cum e tratat folclorul se face cu scop în sine, fără a-i conferi un caracter bogat. C. Palade găseşte *Suita idilică*, iar folclorul utilizat nu e din cel mai caracteristic, ci un folclor de târg... Şi F. Barbu crede că materialul popular folosit este de periferie. M. Negrea era de părere că M. Andricu merită premiul III, însă nu pentru *Suită*, ci pentru *Uvertura festivă*, la care M. Andricu însuşi s-a opus, apreciind-o ca mediocră din punct de vedere al inspiraţiei. Spune că nu este deloc lămurit cu criticile aduse. O singură temă din *Suită* era citadină, celelalte fiind autentic populare.

M. Socor observă că prima temă a avut semnificaţie istorică pentru românii din Transilvania în timpul imperiului habsburgic, dar că în *Suită* nu e tratată în acest spirit, şi ca atare îi diminuează semnificaţia şi meritele artistice.

C. Bugeanu a susţinut pentru Premiul II *Suita a II-a* de A. Stoia; deşi unii nu o cunoşteau, s-a admis. M. Andricu a recomandat pentru Premiul III *Concertul pentru vioară şi orchestră* de M. Basarab, deoarece denotă măiestrie în orchestraţie. C. Bugeanu nu-l agreează, deoarece prezintă mari deficienţe, autorul neavând o idee clară când l-a compus. Apoi, nu era deloc violonistic. Are un stil confuz, armonie greoaie, nu este o lucrare populară. Tentativa lui C. Palade de a-l susţine nu reuşeşte. N. Buicliu afirmă că e monoton şi lipsit de contraste. Nici S. Drăgoi şi nici M. Socor n-au fost de acord.

Atunci M. Andricu propune *Poemul pentru vioară şi orchestră* de M. Chiriac, dar majoritatea celor prezenţi nu-l cunoşteau, astfel că rămâne pentru anul următor.

Nemaifiind alte sugestii la simfonic, M. Socor propune, reluând firul discuţiilor, *Balada* lui L. Feldman pentru premiul III, ea fiind rodul unui efort lăudabil în sensul unei muzici limpezi. S-a votat, însă M. Andricu era revoltat că L. Feldman poate fi susţinut doar pentru respectivul premiu, fiind un compozitor talentat care luptă mereu pentru limpezirea stilului, iar lucrarea era de mare valoare.

Pentru Premiul II a rămas *Concertul pentru pian şi orchestră* de P. Constantinescu. M. Andricu îşi retrage numele din discuţie, nefiind de acord cu felul cum au decurs lucrurile, întrebând după ce criterii se discută, iar creaţia sa nici nu era cunoscută. Spune că ar fi fost firesc să fi fost distins cu Premiul de Stat în anii trecuţi, fiindu-i egal dacă va fi sau nu premiat, deoarece valoarea reală se judecă în timp.

În această situaţie, F. Barbu l-a propus pentru toată activitatea, însă M. Socor relatează că nu cunoaşte indicaţii în acest sens; premiile se acordă numai pentru titluri concrete.

Pentru muzica de film, a întrunit sufragiile Biroului S. Drăgoi cu *Mitrea Cocor*, Premiul I.

În domeniul cameral, N. Buicliu a fost recomandat la Premiul II pentru *Cvartet de coarde*. La cântecul de mase, cade, cu 5 voturi contra, *Cântecul pentru Constituţie* de L. Profeta, fiind preferat *Marinică, zis codaşul* de H. Mălineanu, susţinut de C. Palade: „deşi are multe defecte, a fost un cântec care a lichidat multe rebuturi în fabrici şi uzine, având un aspect politic şi social foarte mare.

Scanned with OKEN Scanner

El a mărit producția cu 40% „... M. Andricu a spus că ... „Acest cântec este o porcărie muzicală". Dar M. Socor îi ia apărarea spunând că a jucat un rol în munca din fabrici și uzine, având un imens efect social. S-a propus la Premiul III.

La întrunirea din 28 aprilie 1953 au fost definitivați ca membri ai Uniunii: Dragoș Alexandrescu, Ana Severa Bentea, Dumitru Capoianu, S. Davidovici, A. Hoffman, Bogdan Moroianu, Radu Paladi, Sergiu Sarchizov, Lucilia Stănculescu, Ghizela Sulițeanu, Vasile Timiș, Alexandru Velehorski, Traian Mihăilescu, Ion Crișan, Timișoara; Erwin Junger, Liviu Comes, Ilie Balea, Cluj și Nicolae Boboc, Arad. În altă ordine de idei, Dumitru Vasiliu, directorul administrativ, a fost eliberat din funcție, în locul său fiind numit Ion Ciocârlan.

CONVOCAREA CONGRESULUI CARE NU VA AVEA LOC

În aceeași ședință a Comitetului de la finele lunii aprilie, prezidată de M. Socor, la care au participat pe lângă membrii de drept și invitați, la propunerea comisiei, pentru pregătirea Congresului: P. Constantinescu, T. Bratu și Iuliu Mureșianu din Cluj, deci, fără I. Dumitrescu, cum fusese inițial constituită, s-a convocat cel mai înalt for al Uniunii. Data fixată era de 30 mai 1953.

S-au creionat unele acțiuni pregătitoare și o rețea de concerte, citindu-se și titlurile programate. Numai că autorii nu se declară de acord. T. Ciortea spune că *Suita Târnăveană* nu-l mai reprezintă, fiind o lucrare veche, iar E. Radovici a cerut ca *Sonata pentru vioară și pian,* de altfel singura partitură care i se cunoaște, să fie înlocuită. S-au discutat detalii, numărul participanților: 95 ca delegați, iar 45–50 invitați.

În altă ordine de idei, s-a stabilit ca să nu se mai verse la drepturile de autor cotizațiile membrilor, ci să se constituie ca venit al Uniunii, cu destinația copierii notelor. Tot atunci s-a hotărât desființarea corului; când va fi necesar, se va apela la colaboratori.

Curios, nu toți membrii propuși să devină activi au fost aprobați, ci numai: D. Alexandrescu, A. Severa Bențea, D. Capoianu, S. Davidovici, B. Moroianu, R. Paladi, S. Sarchizov, V. Timiș, A. Velehorschi, Florica Dimitriu, Florin Dimitriu și I. Balea.

De la Consiliul de Miniștri s-a primit o adresă prin care se recomanda amânarea ținerii Congresului abia convocat, invocându-se organizarea altor importante manifestări în capitală. Evident nu se mai putea stabili o altă dată, deoarece se intra în vară, apoi, avea loc „Festivalul Mondial al Tineretului". Totodată, seria concertelor care s-ar fi cuvenit organizate cu ocazia forului suprem era imposibil de conceput în lunile caniculare. Deci trebuia așteptată stagiunea din toamnă...

DISCUȚIILE PE MARGINEA OPEREI „PĂCAT BOIERESC"

Spinoasele probleme ale operei, cu libretele care trebuiau să reflecte idei progresiste, cu un conținut realist-socialist, cu subiecte istorice, în care masele populare să fie în prim-plan, cu melodii pregnante, păreau insurmontabile. Compozitorii se angrenau anevoios spre aceste teritorii. Conflictul se cerea astfel proiectat, încât să favorizeze eroii pozitivi, care să fie exemple demne de urmat. Reconsiderarea partiturilor scrise în perioada interbelică în domeniul operei se făcea cu greutate și, în cazurile în care nu se satisfăceau comandamentele estetice noi, se organizau dezbateri, se cereau intervenții, justificări. Așa s-a întâmplat cu opera lui M. Negrea: *Păcat boieresc*, scrisă după M. Sadoveanu, pusă în discuție la *Uniunea Compozitorilor* în mai 1953.

În prezentarea dezbaterii se făceau o sumedenie de afirmații referitoare la receptarea de la premiera din 1934, căci nu se accepta redarea ...„ urii poporului împotriva jefuitorului său". Când s-a pus problema reluării în repertoriu, în 1950, s-a considerat că trebuia operate modificări, compozitorul fiind nevoit să se conformeze, ceea ce se supunea discuției fiind noua versiune.

Discuțiile s-au dovedit funeste operei. I. Chirescu găsea prea multe recitative și prea puține arii melodioase. Poporul nu era adus în situații tipice, după S. Natra. Actualizarea intrigii prin modificarea finalului operei, omorârea boierului de către Marin apărea ilogică, inversă sursei literare.

Scanned with OKEN Scanner

Stilul muzical, cu sferele național și european nu părea echilibrat. V. Eftimiu elogia existența unor valoroase pagini, numai că libretul era incompatibil cu esența muzicii...„țărani asasini, femei ticăloase trebuie să dispară de pe scena operei, deoarece asemenea apariții degradează poporul nostru."

Dirijorul Jean Bobescu lăuda calitatea muzicii. L. Profeta nu împărtășea opinia lui S. Natra, potrivit căreia simpla aducere în scenă a unui conflict social era suficient în determinarea valorii operei. Poporul avea un rol pasiv, personajele negative: „chiaburul Marin este prezentat într-o lumină simpatică". Nu găsești melodii generoase... În consecință, opera aceasta reprezenta un moment depășit în creația lui M. Negrea.

Aspecte incompatibile cu realismul în muzică erau sesizate de M. Vescan. Munca de refacere n-a fost zadarnică. Pornind de la numărul mic al titlurilor românești de operă, E. Massini pleda pentru înscrierea sa în repertoriu, indiferent de lipsuri. S. Drăgoi afirma că, într-o operă realistă, poporul nu trebuie prezentat episodic. Nu înțelegea de ce o parte a personajelor erau caracterizate printr-o muzică nefolclorică.

M. Negrea a descris condițiile în care a scris opera... Luarea sa de cuvânt nu satisfăcea exigențele redacției revistei *Muzica*. ...„Compozitorul nu a arătat dacă mai împărtășește azi concepția greșită despre un grai uman în afara celui național"[270].

Secretarul Uniunii, C. Bugeanu, care a vorbit în încheiere, apreciază opera *Păcat boieresc* drept o încercare merituoasă ...„Azi nu se concepe operă fără arii, fără caracter popular". Erau criticate o seamă de aspecte: țesătura muzicală obositoare, tratarea dramatică decorativă. Vorbitorul regreta faptul că nu și-au spus părerea compozitorii de operă prezenți în sală: P. Constantinescu, Gh. Dumitrescu.

Opera a fost prezentată scenic, dar titlul a trebuit metamorfozat în *Marin pescarul...*

La 3 martie 1953, în cenaclu s-a discutat pe tema *Cum se reflectă lupta pentru socialism în muzica ușoară*. Poate nu este lipsit de interes să se știe cum era retribuit un vicepreședinte în anul 1953: 1795 lei, în timp ce un secretar, 1567 lei.

A avut loc și o consfătuire cu dirijorii de cor, organizată de C. Palade. Uniunea primea mereu oaspeți, vizitatori, bunăoară pianistul englez Leonard Cassini.

Într-un cenaclu simfonic au putut fi audiate: *Flori pentru Nikos Beloianis* de A. Mendelsohn, *Odă eroică lui Bălcescu* de L. Klepper. Discuțiile care au urmat au dat apă la moară referirilor la natura programatismului în muzică. C. Bugeanu, care a condus discuțiile, era secretarul cel mai activ pe atunci.

L. Klepper, care a participat la Plenara compozitorilor sovietici de la Moscova, a înfățișat, într-un cenaclu ținut la sfârșitul lunii iunie, problemele care s-au discutat. Concluziile le-a tras N. Buicliu.

Biroul, împreună cu membrii colegiului de redacție al revistei *Muzica*, a analizat la 12 mai 1953 conținutul numerelor 2 și 3, sub conducerea lui M. Socor. Prezența sa, din ce în ce mai rară în viața Uniunii, demonstrează însemnătatea ideologică ce se conferea unei atari discuții.

S-au abordat problemele Fondului Muzical, ca și data congresului, care nu se putea concretiza, mai ales că factorii de partid recomandau amânarea. Această chestiune s-a reluat și în ședința Biroului din 19 mai. I. Dumitrescu a susținut amânarea pentru toamnă... N. Buicliu a pus o întrebare în genul gândirii sale: „...dacă posibilitățile sunt mai mari decât piedicile" în ținerea Congresului? S-a convenit amânarea. Abia după un deceniu va fi posibilă convocarea forului suprem al Uniunii.

RESTRUCTURAREA CONDUCERII FONDULUI MUZICAL

Parcă pentru a lăsa impresia că este stăpân pe situație (controlează sectoarele Uniunii și are inițiative), M. Socor, în ședința Biroului din 26 mai 1953, s-a arătat foarte nemulțumit de activitatea *Fondului Muzical* la care președinte devenise M. Andricu (după căderea Hildei Jerea) și care mereu îl contracarase. A folosit chiar o calificare precum...„situația proastă a *Fondului Muzical*", care nu era de ieri, alaltăieri. Ca atare, el propune măsuri pentru îmbunătățirea muncii. Astfel era necesară eliberarea întregului Comitet al *Fondului Muzical,* numirea altor cinci membri, pe care Uniunea îi propunea, urmând ca și Comitetul pentru Artă să se pronunțe asupra celor doi delegați ai săi.

270. G. B. *Spre un nou avânt al creației de operă*. În: *Muzica*, 2, 1953, p. 42.

Scanned with OKEN Scanner

M. Andricu a fost prins pe picior greșit, disculpându-se că nu deține toate datele pentru susținerea unui referat cuprinzător asupra situației, pe care nici nu o cunoștea. Lipsurile le atribuia defectuoasei activități a membrilor Comitetului *Fondului Muzical,* ceea ce a condus la erori de orientare. D. Gheciu a găsit vinovații și anume delegații Comitetului pentru Artă care lipseau.

M. Socor a venit cu noile propuneri: S. Drăgoi, M. Negrea, V. Popovici, F. Barbu și Th. Bratu. Asupra acestuia, M. Andricu și-a manifestat îndoiala, cerând lămuriri asupra competenței sale. L-au susținut C. Bugeanu și C. Palade, recomandându-l ca muncitor și bun organizator. A. Mendelsohn și C. Bugeanu au subliniat atribuțiile noului Comitet, care va trebui să limpezească urgent situația împrumuturilor care nu s-au finalizat în lucrări.

S-a prezentat și *Proiectul Legii dreptului de autor,* despre care N. Buicliu a informat că fusese conceput conform legislației sovietice. Se prevedeau și tabelele anexe, tarifele pentru achiziții, pentru editări. Totodată, se reglementa și situația difuzării muzicii la radio.

La discuții s-a recomandat o prevedere prin care să se confere dreptul încasării pe teren, prin inspectorii Uniunii. De asemenea, Radiodifuziunea să plătească o sumă forfetară, procentuală. Orchestrele din restaurante erau obligate să întocmească programe și să le trimită la timp. Biroul a discutat proiectul acestei legi de mare însemnătate în nu mai puțin de trei reprize.

AUDIȚII CU CREAȚIILE TINERILOR COMPOZITORI

La sfârșitul lunii iunie 1953 s-au inițiat audiții cu creații ale tinerilor compozitori, punându-se accent pe măiestria artistică. S-a pornit cu cântecul de mase, sesizându-se imediat schematismul, procedeele stereotipe, lipsa inspirației. S-au audiat creații semnate de R. Paladi, L. Profeta, C. Negulescu, S. Natra, G. Klein, Th. Bratu, Zoltan Aladar.

Frumoase realizări s-au consemnat în a doua și a treia audiție cu creații camerale: *Suita în stil clasic* de Aurel Stroe; *O zi cu soare,* suită de Ramon Tavernier; *Sonata pentru vioară* de Bogdan Moroianu; *Sonata pentru pian* de N. Ciocoiu; *Sonata pentru vioară și pian* de V. Timiș; *Cvartet de coarde,* prima parte, de Cornel Trăilescu; *Romanța pentru violoncel* de D. Capoianu, *Cinci cântece populare,* prelucrări de A. Vieru; *Sonata pentru violoncel și pian* de Carmen Petra. Autorii nu erau numai membri ai Uniunii, ci și studenți la compoziție. Creațiile erau prezentate de către maeștri precum M. Andricu, L. Klepper ca și violoncelistul Serafim Antropov.

În audiția creațiilor simfonice s-au prezentat: *Uvertura veselă* de L. Roth; *Divertisment pentru coarde* de Z. Aladar și *Simfonia* de D. Alexandrescu, prima parte.

CONCURSUL DE CREAȚIE PENTRU FESTIVAL

În pregătirea celui de al IV-lea „Festival Mondial al Tineretului și Studenților" s-a investit o enormă muncă, între altele organizându-se și un concurs de creație muzicală, cu juriu internațional, din care a făcut parte și compozitorul Ion Dumitrescu. Secretarul juriului era Anatol Vieru. Între premianții concursului de cântece, I. Chirescu – *Sub al păcii stindard,* premiul II, M. Socor – *Un cânt închinat tinereții* și *Ultima scrisoare,* premiul III.

La concursul pentru muzica de cameră și muzică simfonică au fost prezentate 40 de creații din 12 țări. Laureații români erau Dumitru Bughici – *Sonata pentru vioară și pian,* A. Vieru – Cantata *Solii Păcii,* S. Natra – *Simfonia I,* toate cu Premiul II și diplomă de merit, M. Negrea suita *În munții Apuseni.*

Apare interesant de consemnat că, anterior, fusese o preselecție națională, partiturile simfonice fiind analizate de către un juriu alcătuit din L. Klepper, S. Drăgoi, R. Paladi, I. Vasilescu, M.Negrea, O. Varga, C. Bugeanu. Au candidat P. Bentoiu cu – *Simfonia I,* o lucrare de școală, T. Olah – *De strajă păcii,* A. Zoltán – *Suita de cântece,* S. Natra – *Simfonia I* și M. Negrea – *În munții Apuseni.* Aceasta a obținut punctajul maxim, însă, printr-o manevră de culise, a fost plasată în frunte

Scanned with OKEN Scanner

Simfonia lui S. Natra, ceea ce a stârnit discuții vii într-o ședință ținută la 16 iulie, când unii membri ai juriului au calificat manevra drept „josnică".

Menționăm că juriul român a trecut în revistă și partiturile compozitorilor de peste hotare, făcându-se aprecieri după normele *Rezoluției.* Bunăoară o Sonatină pentru pian a unui compozitor finlandez S. Drăgoi o aprecia drept „decadentă, plină de disonanțe, nu reflectă nici tinerețea, nici construcția vieții noi"...

În Biroul Uniunii din 11 iulie 1953, condus de M. Socor, s-a luat în discuție situația financiară a filialelor și s-au făcut primiri. Ca stagiari: F. Schapira, Carmen Petra, Fidel Moise. Ca membri definitivi: Gherase Dendrino, Dumitru Eremia, D. Crăciunescu, Octavian Beu și Octav Cristescu. Când s-a discutat dosarul lui O. Beu, muzicologul care a descoperit *Rapsodia Română* de Franz Liszt, M. Socor a întrebat: „De ce în timpul regimului burghez n-a fost primit?". Cererea lui Norbert Petri s-a amânat, dosarul cu lucrări nefiind concludent. Numele său era Paul Reibert. Sorin Vânătoru a fost respins.

Se acordau cu generozitate burse tinerilor, concret pianistei Crimhilda Cristescu.

La următoare întrunie a Biroului, de asemenea s-au făcut primiri: N. Petri, Myriam Marbe, Bruno Reinhard, H. Reininger, Ioan Runcu, Sorin Vânătoru, ca stagiari. C. Prichici și N. Julea, ca definitivi.

S-a supus atenției și o convenție asupra drepturilor de autor cu Uniunea Sovietică, urmând să se întreprindă o corespondență prin Comitetul pentru Artă.

Eugen Radovici începe să devină tot mai turbulent. Într-un Memoriu citit în Comitetul din 18 septembrie 1953, ultimul de respectivul an, se plângea că nu-i este difuzată creația, Uniunea nefăcând nimic pentru a-l ajuta.

Din ce în ce mai activ, I. Dumitrescu informează că s-au definitivat tarifele de către Comitetul pentru Artă pentru comenzile de lucrări muzicale. De asemeni, a sesizat Comitetul că activitatea copiaturii Fondului Muzical stagna, șchiopăta, cerând acțiuni concrete de îndreptare.

Din nou M. Socor traversează o perioadă de absenteism. Magazinul „Muzica" fiind autonom, a fost trecut în subordinea *Fondului Muzical.*

COMISIILE DE CREAȚIE

Unele secții nu activau, chiar s-au născut moarte, ceea ce privea în mod special secția soliști. Stânjenitoare apărea și secția de critică și muzicologie, ceea ce l-a determinat pe A. Mendelsohn să ceară sprijin, dar N. Buicliu nu considera necesar așa ceva.

Pentru cheltuirea fondului cultural de 10% s-a adoptat un plan, stabilindu-se obiectivele următoare: tipărituri, premii de creație, aparate de radio. Pentru prima oară s-a prevăzut și o sumă destinată pentru achiziționarea studiilor de muzicologie. Drepturile străinilor nu se vor mai repartiza, constituindu-se într-un fond, până la reglementarea oficială.

C. Bugeanu a venit cu o idee contrariantă. În Biroul din 9 octombrie a propus reducerea numărului comisiilor de creație la două, una pentru muzică simfonică, de cameră și operă, și una pentru muzica de mase, ceea ce presupunea muzica ușoară, pentru copii și cântece pentru voce și pian. Rolul comisiilor era să trieze lucrările pentru audiție, să decidă dacă sunt valabile, să le recomande la achiziție și tipar. Se preconiza completarea comisiilor și cu compozitori tineri.

Iată componența lor: Comisia simfonică C. Bugeanu, responsabil. M. Andricu, A. Mendelsohn, L. Feldman, P. Constantinescu, A. Alessandrescu, S. Drăgoi, M. Negrea, L. Klepper, T. Ciortea, I. Dumitrescu, N. Buicliu, membri. De asemenea mai figurau și reprezentanți din afară. L. Profeta, din partea Comitetului pentru Artă și O. Varga, din partea Radiodifuziunii.

Comisia de mase – V. Popovici, responsabil. Gh. Danga, H. Schwartzmann, R. Paladi, Th. Bratu, H. Jerea, S. Natra, V. Doboș, V. Timiș, membri.

Exista și o subcomisie sau o defalcare în comisia de muzică ușoară, tineret și copii, deci nu s-a putut susține concepția de structurare la numai două. Făceau parte: R. Drăgan, responsabil,

Scanned with OKEN Scanner

A. Giroveanu, E. Roman, N. Kirculescu, E. Koffler, G. Klein, F. Comişel, M. Vescan, D. Gheciu, membri.

În toamna lui 1953 nu se mai vorbea cu certitudine de Congres, ci „de un eventual congres".

M. Socor era de faţă când s-a discutat bugetul pentru anul 1954. Preşedintele nu mai era retribuit din drepturile de autor, ci din fondul Uniunii.

În sfârşit, Consiliul de Miniştri a adoptat Hotărârea 3643 din 29 octombrie 1953, emiţând tabelul tarifar Decret 462 din 28 octombrie 1953, care a stat la baza susţinerii activităţii de creaţie.

CENTENARUL CIPRIAN PORUMBESCU

O atenţie binemeritată s-a acordat Centenarului naşterii lui Ciprian Porumbescu, sărbătorit în octombrie 1953 de către toate instituţiile muzicale. În acest scop, s-a instituit un comitet de organizare, „Naţional jubiliar", din care făcea parte şi M. Jora.

Uniunea Compozitorilor împreună cu *Conservatorul,* care purta numele compozitorului, l-au sărbătorit, la 14 octombrie 1953, printr-o Adunare; în sala C.C.S. A conferenţiat George Breazul, după care a urmat un concert din creaţia lui Ciprian Porumbescu, la care şi-au dat concursul interpreţi de frunte. Centenarul s-a marcat şi la Filiala din Cluj, unde au vorbit Iuliu Mureşianu şi Gheorghe Merişescu. La filiala din Iaşi, personalitatea muzicianului născut la Stupca, în Bucovina, a găsit în George Pascu un pasionat evocator.

Regulamentul *Fondului Muzical,* trecut prin Birou la 27 noiembrie 1953, stipula numeroase precizări de care depindea existenţa compozitorilor şi muzicologilor. Nu este deci de mirare că a generat numeroase luări de cuvânt. N. Kirculescu sugera două categorii de compozitori cărora să li se acorde împrumuturi: personalităţi cunoscute, care nu aveau nevoie de girul unei instituţii şi compozitori mai puţini cunoscuţi, pentru care o instituţie trebuia să garanteze. După opinia sa, suma celor 400.000 lei pe an era prea mică pentru achiziţii. Atât C. Bugeanu cât şi N. Buicliu s-au ridicat contra divizării în două categorii a membrilor Uniunii, fiind o măsură nedemocratică. După S. Drăgoi, împrumuturile se acordau compozitorilor nevoiaşi, nicidecum celor cu condiţiuni optime de muncă.

În şedinţa de Birou din 11 decembrie 1953 s-au primit noi membri stagiari: Stela Sava, Constantin Georgescu, Constantin Vasiliu, Pascal Bentoiu. Nagy Istvan a fost exclus din Uniune, neavând nici o activitate creatoare, la cererea sa, care era conştient că locul său nu era între compozitori, fiind dirijor de cor şi profesor.

Pentru a discuta situaţia secţiei solişti, A. Mendelsohn a recomandat convocarea unei adunări generale, în vederea identificării motivelor pentru care nu activau. Nu s-a ajuns la un atare deziderat. Singurul care solicita admiterea la această secţie era Wilhelm Berger dar era trimis la biroul secţiei.

Audiţiile se dovedeau foarte solicitate. La 25 noiembrie, s-a prezentat *Oratoriul din Petroşani* de Lucian Teodosiu. Altă dată s-a organizat o seară camerală în care au răsunat *Sonata pentru violoncel şi pian* de D. Gheciu, interpretată de Th. Lupu şi N. Marcovici şi *Cvartetul Nr. 1* de Z. Vancea, cântat de L. Savin, M. Rodan, W. Berger şi A. Capitanovici.

Pentru a-i atrage din nou în sfera Uniunii, M. Jora şi D. Cuclin au fost propuşi să facă parte dintr-o comisie care să evalueze creaţiile anului 1953. Componenţa acestui juriu, la muzica simfonică, era astfel gândită: A. Alessandrescu, D. Cuclin, I. Dumitrescu, M. Jora, L. Klepper, M. Negrea, S. Natra, R. Paladi, L. Profeta, O. Varga şi George Georgescu.

Pentru selectarea lucrărilor la muzicologie activau P. Carp, E. Comişel, G. Deleanu, A. Sachelarie, Z. Vancea, N. Buicliu, T. Ciortea şi F. Schapira.

Proiectul Legii dreptului de autor încă se mai găsea pe masa juriştilor de la Comitetul pentru Artă, ceea ce a determinat invitarea a doi reprezentanţi ai Uniunii: au fost desemnaţi N. Buicliu şi L. Feldman.

La solicitarea Institutului de Folclor, prin S. Drăgoi, serviciul de cadre al Uniunii va prelua problemele de această natură ale folcloriştilor.

Scanned with OKEN Scanner

NEREGULI LA MAGAZINUL UNIUNII

O neobișnuită ședință lărgită a Biroului și a Comitetului *Fondului Muzical* s-a consumat la 28 decembrie 1953, pentru dezbaterea problemelor magazinului „Muzica", unde se constataseră nereguli.

Președintele *Fondului Muzical,* după ultima discuție în Birou, când a fost criticat M. Andricu, era M. Negrea, care a informat asupra situației de la magazin, unde, după analiza experților Comitetului pentru Artă, s-au constatat lipsuri în gestiune. Directoarea Panduru primise deja un avertisment pentru neglijență. Înregistra un deficit de 35.000 lei. I s-a dat un preaviz, urmând să fie destituită.

La sfârșitul lunii decembrie, juriul instituit a decis să acorde următoarele premii:

Categoria I. L. Feldman – *Concert pentru flaut și orchestră* și *6 scene de balet.*
I. Hartulari-Darclée – *Picturi de Grigorescu.*
P. Jelescu – Sonatina pentru oboi și pian și *Mica rapsodie pentru flaut și pian.*
L. Klepper – Odă eroică în amintirea lui Nikos Beloianis.
Z. Vancea – *Cvartetul de coarde Nr. 2.*

Categoria a II-a fiind un număr mai mare de premii, vom reține numai numele compozitorilor: F. Barbu, N. Casssian, N. Ciocoiu, M. Chiriac, V. Isuceanu, A. Markos, B. Moroianu, S. Sarchizov, C. Trăilescu.

Mențiuni pentru tineret. Categoria I: P. Bentoiu, R. Căplescu, V. Onițiu, D. Popovici, M. Rintzler, A. Stroe, V. Timiș.

Categoria a III-a: D. Jelescu, Ileana Marinescu, B. Reinhard.

Premii pentru critică și muzicologie: Categoria I: Gh. Ciobanu, E. Comișel, S. Lakatoș, T. Alexandru.

Categoria a II-a: G. Bălan, V. Cosma, S. Davidovici, A. Hoffman, J. V. Pandelescu, Stela Sava, A. Tudor, V. Cristian.

Mențiuni: C. Prichici și C. Zamfir.

1954

Doar patru membri ai biroului au fost de față la prima întrunire din 1954, 9 ianuarie: S. Drăgoi, M. Negrea, F. Barbu și C. Bugeanu. Președintele M. Socor continua să boicoteze Uniunea, să lipsească inexplicabil, de fapt cu bună știință, știind că nu mai avea autoritate.

C. Bugeanu a propus organizarea unui concurs pentru congresul partidului comunist: premiul întâi era tentant sub aspect material, 40.000 lei, dar implicațiile, consecințele în plan moral apăreau și ele considerabile. S-au abordat problemele nesoluționate ale magazinului Uniunii, ca și aspectele legate de activitatea cantinei.

E. Junger a fost definitivat, iar în calitate de stagiari au intrat în Uniune Mihail Vulpescu și Gheorghe Vancu. Erau și respinși: Alfred Panțâr, Nicolae Bretan.

Totuși, activitatea la nivelul conducerii lâncezea, căci nu au mai fost întruniri, în ianuarie și februarie 1954, ale Biroului și Comitetului. Desigur, comisiile lucrau intens. Apar în presă unele atacuri îndreptate contra revistei *Muzica,* în care, potrivit *Contemporanului,* „... se manifestau tendințe de analiză formală"[271].

G. Bălan persevereză să caute sensurile teoriei leniniste a reflectării, aflând răspunsul în *De ce ne place muzica*[272]. Concomitent, redactorul șef al revistei *Muzica,* S. Davidovici, care semna cu pseudonimul D. Spătaru, pleda pentru o critică principială, intrând în compartimentele vieții Uniunii,

271. * * * *Probleme actuale ale muzicologiei și criticii muzicale.* În: *Contemporanul,* 2 (379), 8 ianuarie 1954, p. 1.
272. Bălan, G. *În lumina teoriei leniniste a reflectării.* În: *Contemporanul,* 4 (381), 22 ianuarie 1954, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

care, din octombrie 1953, ar fi înregistrat o impulsionare[273]. Se regretă absența unui fir roșu în pregătirea audițiilor. Dezbaterile se restrângeau la piesele programate. Nu se profila concepția sintetică în conducerea cenaclurilor, iar biroul secției de critică și muzicologie nu s-a debarasat de formele birocratice, planificarea fiind deficitară.

În sfârșit, un fapt îmbucurător, creația lui George Enescu reintră în atenție. Z. Vancea publică un articol sub titlul *Intonații populare românești în creația lui George Enescu*[274].

H. Jerea nu era uitată, dovadă fiind faptul că la 11 ianuarie 1954 i s-a prezentat în cenaclu *Ciclul de lieduri pe versuri populare*, în interpretarea soliștilor Z. Pally, Cornelia Gavrilescu, Valentin Teodorian și Mircea Buciu, la pian, compozitoarea. Pe bandă s-a audiat suita lui M. Negrea, *În Munții Apuseni*.

Într-o altă audiție, la 31 ianuarie 1954, au fost înscrise creații pentru copii, semnate de M. Skeletti, Marcela Constantinescu, Nelu Ionescu și C. Simionescu. Următorul cenaclu, cameral, a favorizat cunoașterea muzicii lui Gr. Ghidionescu și I. Ghiga.

O plenară cu vii discuții, a muzicii ușoare, l-a determinat pe Jean Letoni să iasă din anonimat, vociferând că nu are încredere în comisia de creație, socotindu-se un compozitor persecutat de către aceasta și un neînțeles.

Accesibilitatea în muzică a constituit pivotul plenarei di 24 februarie 1954, referent fiind Gh. Derieteanu. Au generat discuții aprinse: G. Bălan, F. Schapira, A. Tudor, V. Tomescu și Z. Vancea.

O grea pierdere a suferit muzica românească prin încetarea din viață, la 2 februarie 1954, a lui Theodor Rogalski, la o clinică elvețiană, unde fusese trimis pentru tratament. Avea doar 53 de ani.

DEZNODĂMÂNTUL ANCHETEI – ȘEDINȚA DE LA CONSILIUL DE MINIȘTRI

Soarta *Uniunii Compozitorilor* s-a aflat în mâinile forurilor oficiale care au găsit timp, în sfârșit, pentru a afla ce s-a petrecut în timpul mandatului deținut de Matei Socor, la inițiativa lui Petru Groza, primul ministru. De mai multă vreme, acesta se afla în contact cu Ion Dumitrescu, fiind deja la curent cu ceea ce se întâmplase în gospodărirea Uniunii, neregulile prin care se încălcaseră reglementările în vigoare trebuind sancționate. Numai că nu era atât de ușor, dat fiind poziția de ilegalist, de membru reputat al partidului muncitoresc, a președintelui Matei Socor.

În cele din urmă s-a reușit convocarea, la Consiliul de Miniștri, a unei ședințe memorabile, cu participarea conducerii de partid și de stat, precum și a Comitetului Uniunii. Erau deci de față Gh. Gheorghiu-Dej, Gheorghe Apostol, Chivu Stoica, Iosif Chișinevschi, Leonte Răutu.

Ion Dumitrescu a fost invitat să prezinte materialele cu analiza întreprinsă, referatul comisiei de cenzori care a dus la demiterea Hildei Jerea, a lui Diamandi Gheciu, Sergiu Natra și Andrei Szekely, de asemenea, prezenți, minus ultimul.

Expunerea lui Ion Dumitrescu, aflat în mare vervă, a avut un puternic efect: situația era concludentă, întrebările și discuțiile venind să clatine definitiv poziția lui Matei Socor, susținătorul principal, Iosif Chișinevschi fiind foarte afectat, nevenindu-i să creadă că a fost posibilă o atare situație deficitară. Cei vinovați erau vizați prin exclamații de revoltă, nedumerire și amenințări. Deznodământul era inevitabil. S-a hotărât destituirea lui M. Socor. Foarte șifonată a ieșit Hilda Jerea. Ceea ce mai trebuia clarificat, decis, era dacă trebuie să se facă tapaj pe marginea celor petrecute, dacă se va da curs în justiție acestui caz. Finalmente, s-a ajuns la concluzia că erau suficiente măsurile organizatorice. Consecințele imediate ale acestei tardive ședințe s-au reflectat în schimbările survenite la nivelul Comitetului și al Biroului, care s-au produs la începutul lunii martie 1954, modificând radical configurația *Uniunii Compozitorilor*, climatul creației.

273. Spătaru, D. *Ne trebuie o critică principială*. În: *Muzica*, 1, 1954, p. 3.
274. Vancea, Z. În: *Muzica*, 1, 1954, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA a-IV-a

IMPLOZII

1954–1977

Președinte – ION DUMITRESCU

Scanned with OKEN Scanner

REPRIMIREA LUI GEORGE ENESCU. ION DUMITRESCU DEVINE SECRETAR

Efectul întrunirii de la Consiliul de Miniștri s-a răsfrânt în ședința Comitetului Uniunii din 1 martie 1954, marcând schimbări la nivelul conducerii.

Au participat: M. Andricu, S. Drăgoi, C. Bugeanu, I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, F. Barbu, N. Buicliu, I. Chirescu, T. Ciortea, D. Stelian, Valentin Gheorghiu, Em. Ionescu, N. Kirculescu, L. Klepper, S. Natra, M. Negrea, V. Popovici, Z. Vancea, I. Vasilescu, M. Vescan, L. Feldman, E. Radovici.

De asemenea au fost invitați: A. Alessandrescu, Th. Bratu, T. Brediceanu, M. Basarab, P. Constantinescu, Gh. Dumitrescu, G. Enacovici, A. Giroveanu, G. Klein, L. Profeta, E. Roman, V. Timiș, O. Varga, I. Vintilă, T. Alexandru, A. Tudor, G. Bălan, S. Davidovici și R. Drăgan. De remarcat că întrunirea Comitetului avea loc după o pauză de șapte luni.

Din chiar parcurgerea listei membrilor prezenți se poate întrevedea schimbarea sau tendința de schimbare, căci personalități de frunte ale componisticii participau la un Comitet, după ani de zile de îndepărtare. Ne referim la T. Brediceanu, A. Alessandrescu, G. Enacovici...

Deschizând lucrările, vicepreședintele Mihail Andricu l-a invitat pe secretarul C. Bugeanu să prezinte primul punct al agendei și anume măsuri organizatorice. Mai întâi s-a păstrat un moment de reculegere în memoria lui Theodor Rogalski.

C. Bugeanu a informat Comitetul că Biroul a recomandat reactivarea unor compozitori de frunte, care-și vor aduce contribuția la discuții – fără drept de vot – pentru limpezirea problemelor. A dat citire scrisorilor lui M. Jora și C. Silvestri prin care-și exprimau regretul că nu puteau onora invitația de participare la lucrările Comitetului.

În continuare s-a dat citire scrisorii adresate Comitetului de către Matei Socor, prin care acesta își înaintează demisia din funcția de președinte și din Comitet, întrucât a primit o altă însărcinare.Era formula uzitată la partid în situațiile de destituire. Cu unanimitate de voturi, Comitetul a votat demisia. Astfel s-a pus punct unei dramatice perioade din existența *Uniunii Compozitorilor.*

Pentru postul vacant de președinte s-a stabilit să nu se facă alegeri, lăsându-se în seama viitorului Congres, care tot se mai spera să fie convocat. În schimb, s-a hotărât mărirea la patru a numărului secretarilor, pe lângă cei existenți, C. Bugeanu și C. Palade, fiind cooptați Ion Dumitrescu și Alfred Mendelsohn. Deoarece I. Dumitrescu nu făcea parte din Comitet, a fost cooptat în acest organism, împreună cu Paul Constantinescu și George Breazul.

În continuare, s-a adoptat o măsură de restituire. S-a făcut un act de drepte: George Enescu, Marcel Mihalovici și Stan Golestan au fost reprimiți membri ai Uniunii Compozitorilor, mai exact au fost reîncadrați ca membri – calitate pe care au deținut-o ani la rând – recăpătându-și astfel toate drepturile statutare.

Problemele de perspectivă ale Uniunii în noul context au avut în C. Bugeanu un susținător, propunând, printre altele, înființarea unor cursuri profesionale, cei care predau nefiind retribuiți; erau solicitați membrii de frunte ai breslei. În discuție era un curs de compoziție, pentru care s-a oferit L. Klepper, curs de folclor, de estetică, ca și organizare de conferințe ideologice. Din fondul de 10% urma să se instituie premii de creație. Nu era omis premiul pentru concursul de cântece în cinstea partidului. Unul din premii va purta numele lui Th. Rogalski, ceea ce însă nu s-a respectat.

În problema dreptului de autor, s-au reglat unele aspecte rămase în suspensie de mult timp. Astfel, drepturile repartizate în mod incorect, să fie restituite de către beneficiari. O comisie se va ocupa de drepturile cuvenite compozitorilor străini. Chestiunea urma să fie reglementată cu

concursul unor jurişti de la Ministerul de Externe. Secţia de solişti a fost desfiinţată. Filiala din Târgu Mureş s-a reînfiinţat. Uniunea va fi dotată cu un nou autoturism.

S-au purtat apoi discuţii cu V. Popovici, G. Klein, L. Feldman, R. Drăgan; acesta din urmă recomandă activizarea compozitorilor valoroşi care au fost ţinuţi deoparte, ca şi trecerea la un proces de verificare a tuturor membrilor. Cei fără activitate de creaţie să fie eliminaţi. De asemenea, s-a sugerat întocmirea unei evidenţe a întregii creaţii.

Au mai luat cuvântul, I. Vintilă, Z. Vancea, care persevereză în ideile sale referitoare la cântecul popular, dar şi ideea ca planul de creaţie să reflecte nevoile maselor. L. Profeta cerea să se revadă competenţele comisiilor de creaţie şi să se realizeze o mai strânsă sudură cu filialele. Au urmat şi alţi vorbitori. Concluziile le-a tras M. Andricu. Şedinţa s-a terminat la miezul nopţii.

Este de remarcat că discuţiile s-au purtat de aşa natură, încât nu s-a făcut nici o referire la Matei Socor, probabil pentru că ar fi afectat nu numai persoana şi activitatea sa, ci contextul politic, de care nu se putea face abstracţie, acesta generând de fapt abuzurile şi neregulile.

Activitatea continua, audiţiile urmându-şi cursul. La 10 martie 1954 s-a organizat o prezentare a unor creaţii camerale: *Sonata pentru vioară şi pian* de V. Timiş, *Cântece de tinereţe şi dragoste* de Z. Aladar, *Lieduri* de W. Berger[275]. O altă audiţie a prilejuit cunoaşterea *Sonatei Nr. 3, pentru pian* de E. Radovici şi a unor lieduri de A. Adjorian.

Consfătuiri pe teme de creaţie s-au desfăşurat la 31 martie şi 7 aprilie, muzica de mase şi muzica uşoară fiind beneficiarele. Au fost abordate aspecte ale unei mai fructuoase colaborări între membri şi conducere, oportunitatea comisiilor de îndrumare, înfiinţarea biroului de copiatură, difuzare. În cenaclul din 6 aprilie, consacrat tinerilor compozitori, au fost audiate: *Patru cântece pe versuri de Şt. O. Iosif* de Pascal Bentoiu şi cvartetul *Pe Argeş în sus* de Theodor Grigoriu[276].

În fine, cenaclul din 20 aprilie a adus în atenţie *Suita pentru corn şi pian* de Edgar Cosma şi *Cvintetul pentru coarde şi pian* de A. Mendelsohn.

PETRU DUMITRIU ŞI „FALSUL MODERNISM“

Revista *Contemporanul* a găzduit un articol semnat de scriitorul Petru Dumitriu, criticând, de pe poziţiile ascultătorului cuminte, creaţiile moderne. Compozitorii interesaţi de limbajul nou erau persiflaţi, valenţele muzicii lor fiind sever blamate. De data aceasta, atacul nu mai părea să vină din partea instanţelor ideologice, ci din partea unui paseist care nu acceptă exploatarea teritoriilor muzicale inedite. Compozitorii moderni „... preferă să scrie muzică „modernă“ decât realistă care rămâne modernă peste secole, pe când nimic nu se învecheşte decât falsul modern antirealist ... Ei preferă muzica inteligentă celei umane, profunde, plămădite din sentimente intense şi nobile“[277].

Au urmat reacţii în lanţ. A. Mendelsohn relatează că a primit o scrisoare semnată „M. Icsulescu“, pornindu-se de la articolul lui P. Dumitriu; făcându-se consideraţii inclusiv despre activitatea Uniunii, A. Mendelsohn nu subscrie afirmaţiilor maliţioase pe adresa celor care caută ineditul în muzică, ocupându-se de arta sonoră de calitate[278].

În *De ce tac criticii muzicali,* I. Dumitrescu regretă că „cerberii cu inimă de piatră ai muzicii româneşti“, sintagmă prin care înţelege criticii muzicali, nu au curajul să iasă în arenă şi să-şi confrunte opiniile[279].

Măsurile organizatorice nu s-au oprit la porţile Comitetului, antrenând o mişcare în lanţ şi la nivelurile inferioare. Deocamdată, L. Klepper şi T. Ciortea au fost delegaţi în comisia de arbitraj a Comitetului de Stat pentru Artă. Se lucra şi la Proiectul Legii drepturilor de autor, precizându-se că ele se vor percepe de oriunde se încasează taxe de intrare la manifestaţiile cu muzică. Conform tradiţiei, s-a propus să nu se perceapă drepturi petrnu *Imnul de Stat.* Pe lista de protocol a Uniunii a apărut şi

275. * * * *Din viaţa Uniunii.* În: *Muzica,* 4, 1954, p. 28.
276. * * * *Din viaţa Uniunii.* În: *Muzica,* 5, 1954, p. 42.
277. Dumitriu, P. *Despre muzică şi compozitori.* În: *Contemporanul,* 11 (388), 12 martie 1954, p. 3.
278. Mendelsohn. A. *O scrisoare cu remuşcări.* În : *Contemporanul,* 14 (391), 2 aprilie 1954, p. 3.
279. În: *Contemporanul,* 16 aprilie 1954, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Matei Socor. Discutându-se cuantumul pensiilor pe care *Fondul Muzical* îl poate acorda, P. Ţugui, de la Comitetul de Artă, a vehiculat suma de 2.000 lei. Când s-a spus că legislaţia în vigoare nu permite mai mult de 500 lei, s-a produs rumoare în Birou. După discuţii, s-a convenit să se atingă pragul până la 700 lei.

Deoarece a refuzat să execute o dispoziţie a Biroului şi a adăugat cuvinte jignitoare unui membru al acestuia, casiera Saegiu a fost destituită, în locul ei fiind angajat Vasile Melitian. Pentru restrângerea cheltuielilor s-au adoptat măsuri restrictive. Spre exemplu, autoturismul Uniunii nu putea depăşi perimetrul capitalei decât cu aprobarea Biroului. În scopul popularizării valorilor muzicii româneşti, revista Uniunii se trimite gratuit multor muzicieni, inclusiv din străinătate. Pentru audiţii se vor folosi, în viitor, cu precădere benzi de magnetofon. S-a vehiculat chiar desfiinţarea comisiilor de îndrumare, deoarece nu şi-au atins scopul. Lua fiinţă serviciul de documentare, urmau să se cumpere partituri, cărţi, discuri pentru a fi oferite oaspeţilor de peste hotare.

Pentru discutarea cererilor de admitere, s-a numit comisia în următoarea alcătuire: A. Alessandrescu, L. Feldman, L. Klepper, T. Ciortea, Gh. Dumitrescu, G. Klein, E. Roman şi I. Vasilescu.

ION DUMITRESCU CONDUCE LUCRĂRILE COMITETULUI

Din luna aprilie 1954, Ion Dumitrescu a preluat efectiv cârma Uniunii, el conducând lucrările Comitetului. După ce vicepreşedintele M. Andricu a deschis întrunirea, l-a invitat pe proaspătul secretar, plin de energie şi de idei, Ion Dumitrescu, să preia ştafeta.

Una din primele sale acţiuni a fost să mărească salariile angajaţilor, suplimentându-le pe cele mai mici de 300 lei. S-a purces la verificarea gestiunii dreptului de autor, angajându-se un expert contabil, care să fie al Uniunii, în persoana lui Popciu. A fost angajat şi un nou avocat, priceput în probleme de drepturi, C. A. Amzuţă.

În problema repartiţiei, s-a decis ca o execuţie de muzică uşoară să echivaleze cu un punct la muzica simfonică. Compozitorii care semnează aranjamente urmau să fie incluşi pe listele drepturilor, cu condiţia ca respectiva partitură să fie văzută de către comisia de specialitate, simfonică, pentru a primi aviz. Nemembrii nu puteau participa la repartiţia fondului comun. Compozitorilor plecaţi din ţară li se repartizau drepturile care li se cuveneau, la fel ca şi celorlalţi membri.

S-au făcut angajări. Ca director administrativ, A. Borzea, iar consilier tehnic, Dan Negreanu.

Măsurile de reorganizare imprimau un suflu nou activităţii din Uniune. Au fost desfiinţate comisiile de îndrumare. Creaţiile urmau să fie prezentate în secţii şi în cenacluri. S-au făcut ratificări în privinţa admiterilor în Uniune. Astfel, ca membri definitivi: Iancu Stroiescu, Ştefan Popescu, Valeriu Popescu, Dumitru Eremia, D. Crăciunescu, O. Beu, E. Junger, C. Ţăranu, Radu Şerban.

În rândurile stagiarilor au intrat: E. Pricope, I. Totan, V. Oniţiu, Carmen Petra, Stela Sava, P. Bentoiu, M. Vulpianu, Gh. Vancu, Vasile Tomescu, Liviu Rusu, Ion Crişan, Mircea Hoinic, A. Hoenig, A. Hachter, O. Cristescu.

Urmau să fie reexaminaţi: F. Schapira, F. Moise, I. Gr. Cunţan, V. Solomonescu. Erau şi respingeri: I. Zlatea, T. Glaucius, C. Stângaciu, Nicu Stănescu. Rămânea să fie verificat de către serviciul de cadre Doru Popovici care corespundea profesional.

S-a luat act de cererea lui M. Scheletti, membru fondator, să i se difuzeze creaţiile.

Un moment delicat s-a născut atunci când I. Dumitrescu a suspus atenţiei distribuirea responsabilităţilor secretarilor, în număr de 4. Propunea ca doi dintre aceştia să poarte de grijă secţiei de critică şi muzicologie şi serviciului administrativ.

Probabil nemulţumit de ceea ce i se rezerva, C. Bugeanu a cerut eliberarea din funcţia de secretar, ceea ce s-a acceptat la 31 mai 1954. Simţind că-i fuge terenul de sub picioare şi N. Buicliu a cerut schimbarea sa din fruntea secţiei de critică şi muzicologie, spunând că se simte acolo ca un „intrus". Ceea ce era şi adevărat. Discutându-se despre rostul secretarilor, al menţinerii lor în această funcţie, M. Andricu arăta: „Bugeanu are cel puţin o atitudine echivocă, rezultatul este o atitudine complet negativă şi bănuitoare". Cât îl privea pe C. Palade, acesta lucra puţin, fiind suferind.

Scanned with OKEN Scanner

RESTRUCTURAREA SECȚIILOR

Cum centrul gravitațional al Uniunii continuau să fie secțiile, mai exact creația, s-a crezut de cuviință să se treacă imediat la organizarea acestora pe baze noi. Primul lucru era stabilirea profilului acestora, decizându-se să fie în număr de trei.

Muzica simfonică și de cameră. Președinte – L. Klepper, secretar – A. Alessandrescu, membri – T. Ciortea, P. Constantinescu, Gh. Dumitrescu și L. Feldman.

Muzica ușoară și de mase. Președinte – I. Vasilescu, secretar – G. Klein, membri – Th. Bratu, H. Mălineanu, V. Timiș, H. Jerea. Includerea ei dovedește faptul că nu s-au exercitat represiuni asupra ei, deși evenimentele care au dus la îndepărtarea ei din funcția de secretară erau proaspete.

Muzicologie. Președinte – Z. Vancea, secretar – A. Tudor, membri – G. Breazul, T. Alexandru, V. Cristian, C. Prichici.

Este de observat numărul restrâns al colectivelor din fruntea secțiilor. M. Vescan, culmea, a cerut ca în viitor problemele creației să se afle în centrul activității membrilor. Va fi o temă vehiculată mereu de către acesta.

Au intrat în Uniune ca stagiari: D. Popovici, A. Pantâr, Florica Racoviță. Și F. Schapira fusese propus, numai că, în prezentarea făcută, N. Buicliu a scăpat să spună că „nu cunoaște muzică, dar posedă bine noțiunile ideologice marxist-leniniste". Atât i-a trebuit lui M. Andricu, intervenind în felul următor: „Buicliu pune problema așa: s-au mai făcut greșeli cu alții, s-o facem și cu Schapira. Nu sunt de acord cu aceasta. Prima datorie a membrilor Uniunii Compozitorilor este să cunoască muzica. De ce să ne îngreunăm Uniunea cu membri care n-au ce căuta?" ...A subscris la acestea P. Constantinescu: „Să nu îngreunăm cu balast". L-a susținut A. Mendelsohn în felul următor: „Este membru în redacția *Muzica,* pe care o apreciem. Dacă îl dezavuăm pe Schapira, înseamnă că dazavuăm revista"...

A. Adjorian a fost definitivat, iar respins, I. Nicorescu.

În chestiunea repartiției, N. Buicliu a venit cu propunerea să se pornească de la criteriul frecvenței și al valorii. Drepturile de autor de la Radio să fie înglobate în suma comună, iar minutajul să se aplice tuturor genurilor. Sistemul acesta s-a aplicat experimental. Și alte decizii cu caracter pragmatic s-au adoptat, bunăoară participarea la comisii se finaliza cu 100 lei. Apoi, 20 de studenți ai Conservatorului luau masa la cantina Uniunii, bonurile fiind plătite din fondul de 10%.

Începând cu numărul 5 din 1954, revista *Muzica* devine și a Ministerului Culturii, nu numai a Uniunii, în acest sens urmând să fie reorganizat colegiul redacțional.

M. Negrea a propus stabilirea unor pensii de onoare, ceea ce s-a aprobat. Astfel că T. Brediceanu, G. Enescu, D. Cuclin, I. Chirescu, M. Jora, M. Negrea, L. Feldman, S. Drăgoi, G. Enacovici devin pensionari de onoare ai Uniunii; sumele se încadrau între 900–2.000 lei. A. Mendelsohn a cerut lărgirea listei prin includerea lui A. Alessandrescu, G. Breazul, I. Paschill, I. Croitoru, N. Oancea, M. Andreescu Scheletti, A. Bena și G. Galinescu. Dat fiind numărul mare al compozitorilor și muzicologilor cărora li s-a acordat, pensia de onoare s-a fixat la trei categorii: 1.500,1. 800 și 2.000 lei.

S-a mai decis efectuarea de achiziții prin *Fondul Muzical* în valoare totală de 150.000 lei. Compozitorii care asistau la prima audiție a propriei lucrări puteau beneficia de suportarea cheltuielilor de deplasare.

O chestiune mai specială a generat-o comportamentul lui Gavriil Galinescu, domiciliat la Târgu Neamț. L. Klepper a informat că a fost într-o comisie de creație a Ministerului, în care s-a respins o creație a acestuia și printr-o adresă oficială i s-a comunicat rezultatul, el semnând-o în calitate de președinte al comisiei. Din acel moment primește mereu scrisori injurioase.

M. Negrea credea că „o insultă adusă maestrului Klepper este o insultă adusă Uniunii". Numai că intervenția lui M. Andricu a descurajat o atitudine colegială. „A discuta cu el este a ne pune la același nivel cu el".

„Uniunea, a continuat T. Ciortea, nu poate intra în polemică cu un membru ajuns dement". A. Mendelsohn a informat Comitetul că G. Galinescu a expediat pe adresa Uniunii o partitură corală în josul căreia se puteau citi cuvinte jignitoare pe adresa lui L. Klepper.

Scanned with OKEN Scanner

PREMIILE DE STAT

S-au produs modificări în structurile Ununii, însă fondul politic, substratul ideologic rămâneau nealterate. Exemplul muzicii sovietice rămânea la mare cinstire. A. Mendelsohn continua să propovăduiască binefacerile realismului socialist. Modelul sovietic a ajutat compozitorii criticați să nu cadă în dizgrație, ei fiind programați și achiziționați[280]. La ce servea această referire?

S-au anunțat Premiile de Stat pentru anul 1952. Le vom menționa, deoarece, față de propunerile Uniunii, sunt unele modificări. Premiul I s-a diferențiat în trei clase.

Clasa I — S. Drăgoi, pentru *Muzica filmului Mitrea Cocor* și *Suita pentru vioară și pian.*
P. Constantinescu – *Concert pentru pian și orchestră* și *Toccata pentru pian.*

Clasa a II-a — N. Buicliu – *Cvartet de coarde în Sol major.*
L. Feldman – *Balada pentru vioară și orchestră* și *Scene de balet.*

Clasa a III-a — A. Stoia – *Suita a II-a pentru orchestră.*
M. Vescan – *Hei rup!, Oaste vitează, popor coreean, În Bucureștiul iubit.* De observat că nu fusese propus de Uniune.
G. Dendrino – *Cale lungă, drum de fier* și *Tinerețe, dragă-mi ești.*

O dezbatere întinsă a avut loc la 4 și 7 iunie 1954 despre cântecul de mase, cu audiții și discuții. Concluziile i-au revenit lui I. Dumitrescu, cu picante exemple extrase din textele vehiculate[281].

În Comitetul din 27 iunie, la care erau prezenți și invitații T. Jarda, E. Borea, D. Bughici și noul director, Maximilian Krauss, al *Fondului Muzical,* I. Dumitrescu a informat că hotărârea anterioară privind repartiția nu s-a aplicat, menținându-se sistemul anterior și nu după criteriul valorii și frecvenței.

Aflându-se în ofensivă, M. Vescan dorea ca Biroul Uniunii să se adreseze forurilor guvernamentale pentru elaborarea unui sistem de repartiție a drepturilor de autor, neavând încredere în ceea ce se preconiza.

Din nou pensii: I. Arpad, Delly Szabo Gheza, Dariu Pop. La recomandarea lui G. Breazul s-au acordat burse unor studenți. În colegiul E.S.P.L.A., pentru muzică a fost recomandat Liviu Rusu.

Abia acum a fost primit direct membru definitiv Em. Ciomac, cu toată împotrivirea lui N. Buicliu care aprecia că trebuie primit doar ca stagiar.

I. Dumitrescu i-a apostrofat indirect pe S. Natra și M. Vescan, cerându-le să participe activ la viața Uniunii. Luând cuvântul, M. Vescan a cerut ca pe viitor ordinea de zi a ședințelor să fie anunțată din timp, rapoartele să înceapă cu creația, ce s-a realizat, ce măsuri se propun. Din nou a reiterat ideea ca statul să conceapă un sistem echitabil de repartiție... Pentru ridicarea nivelului profesional al criticilor muzicali, M. Vescan a recomandat invitarea unor personalități din țările prietene, care să susțină expuneri de specialitate.

M. Jar a solicitat sprijin pentru ca Iuliu Mureșianu, bolnav de cancer, să fie trimis la tratament în străinătate.

O comisie a Uniunii a făcut propunerile Uniunii pentru acordarea Premiilor de Stat pe anul 1953. În comisie, 9 votanți.

La premiul I: M. Jora – *Când strugurii se coc* și *Sonata pentru violă și pian,* 9 voturi.
A. Mendelsohn – *Cvintet de coarde* și *Simfonia a V-a,* 8 voturi, 1 vot pentru premiul II.
M. Negrea – *În munții Apuseni,* 5 voturi pentru premiul I și 4 pentru al II-lea

Premiul II: M. Andricu – *Simfonia Nr. 4,* 8 voturi pentru II și 1 pentru premiul I.
Z. Vancea – *Cvartet de coarde Nr. 2,* 8 voturi, 1 pentru premiul I.
S. Toduță – *Sonata pentru flaut, Concert pentru orchestră, Sonata pentru vioară și pian,* 8 voturi, 1 pentru premiul III.
P. Jelescu – *Sonata pentru oboi și pian, Rapsodia pentru fagot și pian,* 8 voturi, 1 pentru premiul III.

280. Mendelsohn, A. *Adevărul despre muzica sovietică și compozitorii sovietici.* În: *Contemporanul,* 17, (394), 25 aprilie 1954, p. 3.
281. *Probleme și discuții. Cuvântul tov. Ion Dumitrescu.* În:*Muzica,* 6, 1954, p. 10.

Scanned with OKEN Scanner

Premiul III: I. Hartulari-Darclée – *Picturi de Grigorescu.*
A. Severa Bențea – *Sonata pentru pian Nr. 2,* 6 voturi.
Th. Grigoriu – *Pe Argeș în sus,* 8 voturi.
Z. Aladar – *Cântece pentru tinerețe și dagoste,* 8 voturi.
G. Klein – *Noi te cântăm, tinerețe,* 4 voturi.
E. Roman – *Povestea anotimpurilor,* feerie, 4 voturi.
Th. Bratu – *Hora tinereții, Viață visului vom da,* 5 voturi.
Gh. Bazavan – *Cetioară, cetioară, Din lupta Partidului,* 5 voturi.
I. Dumitrescu – *Muzica la filmele „Nepoții gornistului" și „Brigada lui Ionuț",* 9 voturi.

La achiziție au fost propuse compozițiile închinate zilei de 23 august. M. Negrea – *Recrutul,* Th. Grigoriu – *Cantata pentru 23 august,* V. Timiș – *Cantata pentru 23 august,* L. Feldman – *Uvertură festivă,* E. Radovici – *Uvertura festivă,* F. Barbu – *Odă eroilor C.F.R.*

BILANȚUL UNUI DECENIU

Zeno Vancea își asuma dificila misiune de a înfățișa succesele muzicii românești din ultimii zece ani, susținând că s-a compus mai mult decât oricând. Evident, formule de circumstanță. Numai în domeniul tiparului muzical arăta că, dacă înainte de 1944 s-au editat circa 20 de titluri, în deceniul care a urmat, numărul lor era 500. Într-adevăr, exista o schimbare. În plus, se acordau achiziții, premii, unele substanțiale, se făceau comenzi și, ceea ce apărea foarte important, creația era cântată. Numai că plata pentru toate acestea era enormă, compromisul ideologic, în numeroase cazuri, extrem de scump, prejudiciind totul.

RESTABILIREA ADEVĂRULUI...

Așa-zisele „forță mobilizatoare", „caracterul militant", conținutul muncitoresc", „realismul socialist", „spiritul revoluționar" erau tributuri grele. Erau vremurile dominate de „Rezoluția" din 1952, dar și de „Rezoluția sovietică", încă invocată ca salvatoare...

Ceea ce apare interesant privește faptul că se conturează distanțări, că se manifestă reticență, dacă nu chiar opinii critice la documentele altădată lăudate cu nemiluita. Zeno Vancea scrie, pe această temă ce va deveni cu variațiuni, deși nu-l apără pe M. Jora, ci pe alții, pe toți: „Din cauza unor neînsemnate elemente «tehnice exterioare» sau a unor efecte orchestrale mai puțin obișnuite, lucrări ca *Trei dansuri simfonice* de Theodor Rogalski, *Sonatina pentru vioară și pian* de M. Eisicovitz și *Sonatina pentru pian* de S. Toduță au fost etichetate drept lucrări cu un conținut impresionist". Z. Vancea reia chestiunea armonizării cântecului popular pentru care el fusese criticat, demonstrând că aceasta este evidentă. Deplânge tendințele de nivelare în aprecierea creației, academismul impersonal.

Dă în replică exemple de alte trăsături negative (simplismul era ilustrat prin *Două dansuri simfonice* de M. Socor, prea accesibile, care sunt vinovate de „academism dăunător") ca și creații de N. Buicliu – *Simfonia a II-a, a „Republicii"* și A. Mendelsohn, criticând faptul că „... nu surprind forma națională spre care tind"[282].

A. Tudor era convins că și în domeniul criticii s-au produs mutații esențiale[283].

282. Vancea, Z. *Zece ani de creație muzicală românească.* În: *Muzica,* 7–8, 1954, p. 12–13.
283. Tudor, A. *Spre o nouă muzicologie românească.* În: *Muzica,* 7–8, 1954, p. 17.

Scanned with OKEN Scanner

Discutându-se problemele *Fondului Muzical,* s-a axat și asupra situației vilei „Cremer" de la Predeal, lăsată în 1938 de către familie prin testament, „pentru a fi pusă în mod gratuit de către Direcția Artelor la dispoziția compozitorilor"... Din păcate, vila era ocupată de funcționarii Direcției care trebuia s-o pună la dispoziția compozitorilor, neputând fi abordată în anii 1938–1945. Situația s-a schimbat în bine, membrii Uniunii beneficiind de încăperile acestei vile.

DECADA MUZICII ROMÂNEȘTI

O „Decadă a muzicii românești" a fost organizată în perioada 15–23 august 1953, pentru a marca deceniul de la ceea ce se numea pe atunci „eliberarea" țării de sub „jugul fascist". Programul a avut o primă alcătuire, din care a rămas prea puțin. Principiul urmărit era să se demonstreze că în acești ani s-a dezvoltat creația muzicală.

Deschiderea i-a revenit baghetei lui C. Silvestri, aflat la pupitrul *Filarmonicii:* V. Doboș *–Pe plaiuri moldovene,* cantată; I. Dumitrescu – *Simfonia Nr. 1;* L. Klepper – *Patru jocuri simfonice.* Era seara de 15 august. A doua zi, în concert cameral, T. Ciortea – *Sonata pentru pian în La major,* solistă Irina Lăzărescu[284]; L. Feldman – *Suita a III-a pentru vioară și pian,* cu L. Savin și H. Plattner; P. Bentoiu – *Cântece pe versuri de Șt. O. Iosif,* solist Nicolae Secăreanu și Z. Vancea – *Cvartet Nr. 2 în mi minor,* cu „Cvartetul tineretului."

Orchestra Cinematografiei în colaborare cu corul Sfatului Popular al Capitalei, dirijate de Mircea Basarab, la 17 august, au prezentat I. Hartulary-Darclée – *Picturi de Grigorescu;* M. Andricu – *Simfonia Nr. 4;* A. Mendelsohn – *Cantata Bucureștiului.*

În aceeași seară, concertul cameral a oferit: I. Dumitrescu – *Cvartet de coarde în Do major,* M. Negrea – *Cvartet de coarde în Mi bemol major* și A. Mendelsohn – *Cvartet de coarde Nr. 3 în La major,* în interpretarea Cvartetului Radio.

O altă seară cu muzică de cameră a avut loc la 18 august, când au putut fi ascultate: M. Jora – *Sonata pentru violă și pian* cu A. Rădulescu și I. Filionescu; Ana Severa Bențea – *Sonata pentru pian Nr. 2,* în versiunea autoarei; D. Bughici – *Suita pentru vioară și pian,* cu A. Sarvaș și compozitorul; M. Andricu – *Cvartet de coarde în La major* interpretat de „Cvartetul tineretului", alcătuit din L. Savin, M. Rosenbaum (Rodan), W. Berger și A. Capitanovici.

În 20 august, seara camerală a prilejuit audierea liedurilor *Buna Vestire, Note de primăvară, Ce știe vântul* și *Ciocârlia* de M. Jora, cu Lila Cristescu și H. Plattner; D. Gheciu – *4 Lieduri pe versuri de M. Eminescu,* în aceeași interpretare; A. Vieru – *2 Piese pentru trompetă,* cu L. Obreja și I. Filionescu; Gr. Ghidionescu – *Sonata Nr. 3 pentru pian,* cu Smaranda Atanasoff și Theodor Grigoriu – *Pe Argeș în sus,* în interpretarea „Cvartetului Theodorescu".

În fruntea orchestrei *Filarmonicii,* în seara zilei de 21 august, Sergiu Comisiona a prezentat programul: G. Enescu – *Rapsodia Română Nr. 2;* C. Palade – *Balada lui Gheorghe Doja;* P. Constantinescu – *Triptic* și M. Jora – *Când strugurii se coc.*

Concertul pentru închiderea „Decadei", din 23 august 1954, a revenit *Corului Filarmonicii* condus pe rând de D. D. Botez, St. Mureșanu și V. Pântea, având înscrise pe afiș creații semnate de I. D. Chirescu, D. D. Botez, Gh. Dumitrescu, M. Socor, M. Vescan, M. Negrea, N. Cassian, Gh. Derieteanu, P. Constantinescu, S. Drăgoi, N. Lungu.

M. Vescan continuă să dea indicații. Într-un articol din *Contemporanul* caută să mobilizeze compozitorii pentru a da viață unor noi cântece de mase[285]. Pentru întâia oară se pun semne de întrebare în văzul tuturor asupra realizării unei „teme majore". G. Bălan și M. Păun sunt preocupați de natura conflictului în oratoriul lui O. Varga, *Scânteia eliberării,* apreciindu-l ca prea puțin pregnant și convingător din cauza absenței dramatismului în expresia muzicală[286], cântat tot în cadrul „Decadei", în concertul simfonic al Orchestrei Radio, din 22 august, dirijor Iosif Conta, soliști: N. Herlea, Elena Cernei, M. Buciu.

284. * * * *Concertele simfonice și corale și concerte de muzică de cameră.* În: *Muzica,* 9, 1954, p. 34–

285. Vescan, M. *Câteva păreri cu privire la caracterul de masă.* În: *Contemporanul,* 36 (413), 3 septembrie 1954, p. 4.

286. Bălan, G. Păun, M. *Oratoriul „Scânteia eliberării" și unele probleme ale conflictului în muzică.* În: *Contemporanul,* 39 (416), 24 septembrie 1954, p. 8

Scanned with OKEN Scanner

Programul „Decadei" a fost mult mai bogat decât l-am prezentat noi, bunăoară s-a jucat și opereta *N-a fost nuntă mai frumoasă* de N. Kirculescu și chiar și alte concerte. Orchestra Radio a mai avut un concert, la 14 august, la Teatrul de vară din Parcul Herăstrău, dirijat de A. Alessandrescu, M. Chiriac – *Uvertura eroică;* N. Buicliu – *Simfonia Nr. 2, a „Republicii";* A. Winkler – *Uvertura 23 august* și A. Mendelsohn – *Poemul Eliberării.* Încă un concert simfonic, condus de C. Bugeanu, cu D. Alexandrescu – *Simfonia „Dobrogea";* M. Negea – *În Munții Apuseni* și P. Constantinescu – *Brâul.*

George Bălan extinde focul criticilor asupra unor creații și în revista *Muzica* (Nr. 1, din 1955, p. 13) în *Despre specificul oratoriului,* ocupându-se nu numai de *Scânteia eliberării,* ci și de *Grivița luptătoare* de C. Palade, lăudat pentru tematica abordată, căci nu se putea altfel, dar desființat pentru construcția haotică. Grupările ce se confruntă nu erau individualizate, recitativul era monoton, orchestra apărea anemică. Evident, contextul critic nu-l împiedică pe G. Bălan să le aprecieze drept „creații izbutite".

Exemplul de urmat al muzicii sovietice se remarcă din nou, dat drept „far călăuzitor": *Muzica sovietică, izvor de învățăminte pentru muzicienii din R.P.R.*[287]

REORGANIZĂRI, COMISII NOI

Activitatea Biroului s-a reluat după vacanța atât de generoasă în evenimente muzicale. Avem în vedere „Decada Muzicii Românești", întrunirea sa având loc la 20 septembrie 1954. Deși era prezent vicepreședintele M. Andricu, I. Dumitrescu a deschis și condus lucrările. Era de față noul director, Iuliu Simionescu.

Pentru a se asigura mobilizarea compozitorilor în campania de făurire de noi cântece închinate congresului partidului, s-a ajuns la ideea convocării Adunării Generale. Asigurarea disciplinei și ordinei în servicii era o preocupare majoră pentru I. Dumitrescu, sesizând orice neregulă. Astfel, s-a constatat că doi funcționari ajustau programele în favoarea unor compozitori, ceea ce a determinat instituirea unei comisii de cercetare. Unul dintre acești funcționari, A. Ștefănescu a și fost concediat.

În Secția simfonică lucrurile nu evoluau satisfăcător din cauza îmbolnăvirii președintelui L. Klepper, ca și a absențelor lui P. Constantinescu. Cu unanimitate de voturi, Biroul l-a ales în respectiva comisie pe Anatol Vieru, ceea ce a condus la reorganizarea comisiei în felul următor: A. Alessandescu – președinte, A. Vieru – secretar.

S-a obținut aprobarea invitării unor muzicieni din țări vecine ca să conferențieze în cadrul Uniunii. Z. Vancea va lua legătura cu „Institutul pentru relații cu străinătatea", pentru a contacta viitorii conferențiari. În chestiunea delicată a verificării membrilor s-a luat legătura cu *Uniunea Scriitorilor,* pentru a se cunoaște felul în care au procedat ei într-o acțiune similară.

Era foarte puțin cunoscută activitatea filialelor, astfel că s-a decis întreprinderea unor vizite de către o delegație a conducerii Uniunii. D. Mihăilescu Toscani cere pensionare de merit, ceea ce s-a respins. Din fondul cultural de 10%, I. Dumitrescu obține consensul membrilor Biroului de a trece la antrenarea unor sculptori pentru a realiza busturile compozitorilor de seamă ai muzicii românești. Pentru început s-a achiziționat bustul lui T. Brediceanu datorat Miliței Petrașcu. Se plănuiau o serie de acțiuni care să contribuie la cunoașterea mai bună a compozitorilor și muzicologilor, cum ar fi excursiile. Astfel că, de la vizitele obligatorii de lucru în fabrici și uzine, s-a trecut la acțiuni de amploare cu caracter de divertisment, de agrement, care, pentru a fi acreditate de autorități, căpătau și aspectul unor expediții de documentare.

Apoi, s-a obținut permisiunea pentru 100 de compozitori să aibă acces la „Magazinul Model", care era o unitate comercială cu caracter închis, destinată aristocrației clasei muncitoare, activiștilor de partid, foarte bine aprovizionată, la prețuri preferențiale. Curios, în lista aprobată de Birou nu apar numele lui M. Jora, I. Dumitrescu, P. Constantinescu, C. Silvestri, A. Vieru, S. Drăgoi, adică membrii conducerii de atunci.

287. În: *Muzica,* 9, 1954, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

S-a trecut la reorganizarea cursurilor profesionale, ajungându-se la următoarele: Curs de armonie – A. Pașcanu, Curs de folclor – T. Alexandru, Curs de contrapunct – Z. Vancea, Curs de forme muzicale – T. Ciortea, Curs de orchestrație – C. Bugeanu și M. Basarab. Interesant apare și numărul înscrișilor. Cel de folclor era obligatoriu pentru toți membrii, de armonie, 61, contrapunct 33, forme 11, orchestrație, 15.

S-a instituit și un grup de compozitori care să se ocupe de perfecționarea biroului de copiatură muzicală, pentru a se găsi și unifica grafia: L. Feldman, P. Jelescu, A. Alessandrescu, Eugen Micu, V. Popovici și I. Ghiga. Pentru recomandare la tipar exista, în afara comisiilor de creație, un alt organism, avându-i în componența sa pe T. Ciortea, E. Cosma, Gh. Dumitrescu, L.Feldman, M. Jora, A. Vieru, P. Constantinescu, A. Tudor și G. Breazul. Aceasta din partea secției simfonice. Comisia pentru tipar de muzică ușoară, corală și de mase: Th. Bratu, Gh. Bazavan, Gh. Derieteanu, I. Croitoru, E. Roman, V. Timiș, I. Vasilescu, V. Cristian, T. Alexandru și H. Mălineanu.

S-a numit și o comisie pentru achizițiile *Fondului Muzical,* compusă din M. Negrea, S. Drăgoi, F. Barbu, Th. Bratu, V. Popovici, I. Dumitrescu, A. Alessandrescu, M. Andricu, L. Feldman, I. Vasilescu, A. Mendelsohn, Z. Vancea, G. Breazul, A. Tudor, T. Alexandru și G. Klein.

S-a instituit un concurs de muzicologie, temele oferite fiind: Problema reflectării realității în muzică, Problema programatismului în muzică, Creația muzicală a ultimilor 10 ani, Cântecul nou în creația populară, Istoria învățământului muzical în secolul al XIX-lea, Începuturile muzicii profesioniste românești. De asemenea, monografii fiind nominalizați A. Flechtenmacher, I. Wachmann.

Biroului Uniunii i se adresau unii membri care se aflau în conflicte cu colegii. Astfel, George Bălan s-a plâns într-un lung material împotriva lui Zeno Vancea care, chipurile, îi făcea șicane neîntrerupte, punându-i în cârcă și ceea ce nu-i aparținea. Soluționarea acestei dispute, în planul ideilor mai ales, a fost pasată Ministerului. Reclamația era făcută sub formă de *Scrisoare deschisă tovarășului Zeno Vancea,* extrem de virulentă, abordând probleme de estetică, foarte dezvoltată fiind noțiunea de realism socialist. Un juriu „de onoare" al Uniunii urma să ia în discuție plângerea lui Filaret Barbu împotriva lui George Klein.

La cantina Uniunii funcționarii puteau servi masa gratuit. O bursă pentru studii i s-a acordat lui Walter Mihai Klepper.

PREMIILE DE STAT PE 1953

Prezidat de M. Andricu, Comitetul din 4 octombrie 1954 era chemat să remedieze unele dintre deficiențele moștenite. I. Dumitrescu relevă stadiul în care se afla Uniunea în planul reorganizării, necesitând eforturi susținute din partea tuturor membrilor.

Revista *Muzica* a avut parte de modificări, S. Davidovici fiind înlocuit, în funcția de redactor șef, de Zeno Vancea. Și colegiul revistei s-a primenit, în componența lui intrând Z. Vancea, G. Breazul, I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, A. Vieru, C. Silvestri, D. Dinicu, din partea Conservatorului, N. Secăreanu, din partea Operei și, nenominalizat, directorul muzicii din Ministerul Culturii.

S-a discutat serios problema difuzării muzicii românești, identificându-se câteva pârghii în principal prin concerte, care însă sufereau datorită timpului insuficient acordat pentru repetiții, ca și oscilării programelor, vina revenind dirijorilor și neadecvatelor interpretări. Pe calea tiparului, care se efectua prin Editura de Stat, E.S.P.L.A., cu aceasta trebuind să se conceapă un program de colaborare. Schimburile cu străinătatea, de asemenea erau o pârghie însemnată, în acest sens, fiind necesară o mai activă conlucrare cu Institutul Român pentru relații cu străinătatea. Mai putea fi valorificat și I.M.E.X.-ul, întreprinderea care se ocupa cu vânzarea cărților și discurilor în străinătate, trebuind să fie contactat de către oamenii Uniunii.

S-a demarat acțiunea de verificare a membrilor, conturându-se o metodologie clară, comunicată tuturor celor vizați. Exista o listă de membri care va fi discutată de un juriu ce va sta de vorbă cu fiecare compozitor în parte. La urmă, se vor face propuneri de sancționare sau de îndepărtare. Finalmente, cel care va decide va fi Comitetul. Principala măsură adoptată ce se contura era suspendarea, ce avea trei categorii. Prima, pe șase luni, în care compozitorul va elabora un recurs, demonstrându-și activitatea. Intrau aici membrii fără activitate notorie sau cei fără activitate de creație în ultima vreme. A doua, membrii care scriau, însă erau rupți complet de viața Uniunii. Ei

Scanned with OKEN Scanner

primeau un avertisment să-şi modifice atitudinea. În caz contrar, erau suspendaţi. A treia, compozitorii peste 60 de ani, care n-aveau multă activitate şi, în consecinţă, vor fi trecuţi în ograda *Fondului Muzical*, „...pentru a nu li se prejudicia latura materială".

Criteriile de intrare în Uniune se modifică, accesul avându-l numai cei talentaţi, dovedind prin lucrări că posedă o măiestrie indiscutabilă. În privinţa Congresului, nu se mai pomenea de el, fiind substituit de o Adunare Generală, ce se prognoza să fie convocată la începutul anului 1955.

Rândurile Uniunii s-au împrospătat prin admiterea ca membri definitivi: Nicolae Brânzeu era, de fapt, reprimit şi stagiari: Cornel Trăilescu, Tiberiu Olah şi Wilhelm Georg Berger, acesta trebuind să participe la cursurile profesionale.

Au mai fost definitivaţi şi Z. Aladar, M. Vulpescu. Exista şi o cerere a lui Nicolae Bretan, însă Comitetul n-a luat nici o decizie, dorind să vadă şi ultimele sale partituri. S-au acordat pensii moştenitorilor lui Gh. Dima, G. Stephănescu şi G. Musicescu.

S-au acordat Premiile de Stat pe anul 1953. Acum acestea se acordau pe clase.

La Clasa I:
M. Jora – *Când strugurii se coc*
L. Klepper – *Drumul Dunării spre mare* şi *Bălcescu,* acesta era acum titlul *Odei lui Bălcescu*
A. Mendelsohn – *Cantata Bucureştiului* şi *Cvartetul de coarde Nr. 3 în La major*
M. Negrea – *În Munţii Apuseni*
La Clasa a II-a:
V. Popovici – *Suita de cântece ostăşeşti, Bădiţă al meu, Cântec de pritenie cu tineretul chinez*
S. Toduţă – *Concert pentru orchestră de coarde*
Z. Vancea – *Cvartetul de coarde Nr. 2*
La Clasa a III-a:
V. Doboş – *Pe plaiuri moldovene*
H. Mălineanu – *Marinică, Hop, ş-aşa!*

Un cenaclu dedicat muzicii uşoare a fost desfăşurat sub genericul „Despre muzica de dans", la care referatul a fost susţinut de I. Vasilescu.

MIHAIL JORA PARTICIPĂ LA VIAŢA UNIUNII

În cenaclul simfonic din 13 octombrie 1954 s-au prezentat *Concertul pentru pian şi orchestră* de P. Constantinescu, Suita din baletul *Când strugurii se coc* de M. Jora. La discuţii, autorul acestei compoziţii a semnalat unele slăbiciuni ale partiturii. În schimb, vorbitorii au apreciat în mod deosebit aceste creaţii, dar s-au conturat şi unele ieşiri, unele poziţii cel puţin curioase. Cu satisfacţie se remarca faptul că acum se putea audia o creaţie semnată de M. Jora în sala de concert, altfel spus, acest vajnic apărător al breslei reintra în viaţa muzicală.

Pentru întâia oară se afla în sală Gavriil Galinescu, care a luat primul cuvântul, cu un aer de superioritate, neţinând cont că M. Jora se afla printre colegii compozitori după o lungă absenţă, că noua conducere era decisă să vindece răni adânci, încă sângerânde. El a spus :„... Cred că Jora putea reda altfel decât a redat în această lucrare muzica populară. Muzica este prea orăşenească, prea teatralizată. Cu aceeaşi măiestrie se putea face o muzică mult mai adecvată cu realitatea".

Paul Jelescu a dat şi el greş, căci după ce a mărturisit că G. Galinescu îi e vechi prieten, aducându-i acuzaţii că în repetate rânduri a încercat să desfiinţeze Conservatorul din Cernăuţi, a observat că M. Jora „...e rupt de Uniune şi de evoluţia muzicii de astăzi". L. Klepper a cerut să nu se divagheze: „...să analizăm lucrările audiate", care în vederile sale erau... „perfecte".

Au mai luat cuvântul Z. Vancea, N. Parocescu, S. Natra. În intervenţia sa, M. Jora, pornind de la considerentul că „... deoarece nimeni n-a criticat, vă rog să-mi daţi voie s-o fac eu", a început cu timpul scurt în care a compus acest balet, reproşându-i caracterul rapsodic; ar fi dorit ca stilul să-i fi fost mai aşezat, mai matur.

Scanned with OKEN Scanner

I. Dumitrescu şi-a etalat măiestria retorică: „Nu trebuie să uităm că trăim într-un secol înaintea căruia avem o evoluţie mare a muzicii şi că noi avem o tradiţie în dezvoltarea celulei populare“...

Se pronunţa „contra simplismului, contra tentativei de a se reduce preocupările de zeci de ani ale marilor maeştri, înaintaşi şi contemporani, pentru măiestria care începe să se contureze bine în muzica noastră..., contra acelora care vor să distrugă mersul nostru înainte prin vorbă multă şi încâlcită...“ Remarca absenţa rutinei, „fără să utilizeze şablonul treptelor 1-4-5, chiar fără să aibă subiecte serioase sau titluri pompoase, rămân realizate“...

„NU OBLIGĂM COMPOZITORII SĂ SCRIE ÎN MONOM“

La 26 octombrie, s-au prezentat creaţii scrise pentru „ziua eliberării“: *Uvertura festivă* de M. Chiriac, *23 August* de A. Winkler, *Uvertura Eliberării* de A. Mendelsohn. Participanţii la discuţii: I. Dumitrescu, A. Vieru, C. Bugeanu, A. Mendelsohn, L. Klepper, B. Moroianu au insistat, cu lux de amănunte şi spirit investigator, asupra componentelor tematice, orchestrale. Bunăoară A. Vieru s-a oprit cu simpatie asupra partiturii lui M. Chiriac şi A. Winkler, deşi acesteia din urmă i-a relevat o serie de imperfecţiuni.

I. Dumitrescu, concluzionând, spunea, printre altele: „Pe mine mă doare problema şcolii româneşti de muzică, problemă pe care o port peste tot şi am ajuns ca un predicator. Aş vrea să întreb pe fiecare compozitor ce face pentru crearea acestei şcoli româneşti?“

Se întâlneau şi situaţii paradoxale. Astfel, în cenaclul secţiei muzică de cameră s-au audiat *Cvartetul de coarde* de C. Trăilescu, *Trio pentru vioară, violoncel şi pian* de Edgar Cosma şi *Sonata pentru pian Nr. 2* de T. Ciortea. Discuţiile erau când terne, când pline de miez şi substanţă. Între vorbitorii mai aparte se număra şi Bogdan Moroianu, considerat „nihilist“ datorită opiniilor sale acide, cu tâlc. Bunăoară nu se pronunţă asupra creaţiei care nu era pe gustul său, în schimb, laudă fără reţinere ceea ce aprecia. „...Despre acela (*Cvartetul* lui C. Trăilescu, n.n.) eu nu spun, că se supără şi nu mă mai salută, dar despre acesta spun că este admirabil“ (*Trio*-ul lui E. Cosma n.n.).

E. Radovici excela în ieşiri nediplomatice, după cum s-a întâmplat când s-a pronunţat asupra *Sonatei* lui T. Ciortea, pe care recunoaşte că nu o înţelege[288].

Intervenţiile lui I. Dumitrescu se remarcau şi prin simţul ironic şi francheţea părerilor. Condamnă metamorfozarea titlurilor ca şi vulgaritatea cu iz politic. A exemplificat printr-o partitură a compozitorului clujean Delly Szabo Gheza, care a plasat un titlu programatic realist-socialist uneia dintre creaţiile sale camerale: „Convorbire între Cei Trei Mari despre situaţia europeană“, ...care se termina printr-un acord de septimă nerezolvată pentru a arăta că nu s-a ajuns la nici un rezultat la discuţii... Pe urmă, partea respectivă a fost rebotezată în „Convorbire într-o gospodărie agricolă colectivă asupra planului cincinal“. Evident, nu lipsea acordul de septimă...

„Noi nu putem, spunea Ion Dumitrescu, strangula creaţia de sus în jos, nu putem da verdicte...

Noi nu obligăm compozitorii să scrie în monom. Noi ne facem o mare grijă să îndreptăm creaţia ca să meargă spre făurirea unei şcoli româneşti“...

Şi *Simfonia* lui I. Dumitrescu a fost programată într-un cenaclu, la 14 noiembrie 1954, L. Feldman deschizând lucrările. A. Vieru a susţinut un referat cu descrierea detaliată a fiecărui moment. Vorbitorii V. Tomescu şi L. Klepper au pledat în favoarea acestei creaţii, calificând-o ca o însemnată realizare. P. Constantinescu sesiza existenţa în construcţia ei a unui arc întins care explică tensiunea degajată... „Cum a reuşit să ţină tensiunea aceasta până la sfârşit?“.

Luând cuvântul pentru a doua oară, L. Klepper s-a referit la noţiunea de şcoală: „Unii spun că nu ar fi bine ca toţi compozitorii să cultive acelaşi stil, acelaşi fel de armonizare, pe drept cuvânt, n-am recunoaşte personalitatea compozitorului. Cealaltă extremă este că, dacă diversitatea ar fi atât de mare, n-ar mai exista o şcoală românească. Adevărul stă la mijloc şi stabilirea limitei este chestiune de bun simţ“.

288. * * * *Pe marginea discuţiilor de la cenaclurile Uniunii*. În: *Muzica*, 12, 1954, p. 23.

Scanned with OKEN Scanner

Z. Vancea își relua vechile teorii. Muzica românească nu se poate reduce la tratarea modală, la armonizarea modală. În alt plan, G. Breazul, care vorbea rar la cenacluri, se plângea că „marele păcat al vieții noastre muzicale este că noi nu cunoaștem muzica românească". Remarca noutatea ritmicii din *Simfonia* ascultată.

Au mai luat cuvântul E. Riegler-Dinu, C. Bugeanu, E. Lerescu, A. Vieru, G. Deleanu și M. Negrea. Acesta din urmă s-a pronunțat pozitiv asupra partiturii, însă a îndemnat la moderație, copleșit probabil de laudele la care i-a fost dat să asiste... „Ceaikovski a fost cunoscut abia cu a patra simfonie; or I. Dumitrescu se află doar la întâia".

În noiembrie 1954, conducereaUniunii (I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, Z. Vancea) a întreprins o vizită, un tur la filialele din țară. Cu acest prilej, s-a audiat muzică, s-au inițiat discuții, s-a stat de vorbă, s-au dat mese oficiale. La Cluj a rezultat animozitatea care domnea între unii membri, S. Toduță și M. Eisicovitz, „blăjenii"; în timpul războiului ambii activau în Mica Romă, primul, profesor, al doilea, ținea restaurantul gării. Oricum, s-a putut înțelege mai bine, la fața locului, cine putea fi promovat să se afle în fruntea filialelor.

O însemnată ședință a Comitetului a fost cea din 6 decembrie 1954, care a arătat clar că I. Dumitrescu îi avea în jurul său pe toți compozitorii de reală forță, sprijinindu-i acțiunile renovatoare. Se aflau, pe lângă membrii de drept, și A. Vieru, T. Jarda și T. Brediceanu.

Obiectivul central se referea la reorganizarea conducerii Filialelor. La Cluj, în frunte se vor afla doi secretari: L. Comes și R. Ghircoiașiu, S. Toduță, M. Eisicovitz și St. Lakatos, membri în biroul de conducere. Se conturaseră și două secții: de creație, cu L. Comes, secretar și I. Balea, M. Eisicovitz și G. Jodal, membri, de muzicologie, cu R. Ghircoiașiu, secretar, secondat de St.Lakatos, Gh. Merișescu și S. Toduță.

La Timișoara, aceeași structură: E. Cuteanu, secretar și L. Rusu, Mircea Popa și Vasile Ijac. De asemenea, erau și aici două ramuri. La creație, E. Cuteanu și M. Popa, Andrei Kalman, Hermann Klee și N. Ursu și muzicologie, cu L. Rusu în frunte, avându-i alături pe V. Ijac și Alma Cornea Ionescu.

La Târgu Mureș era numai cenaclu și depindea de Filiala din Cluj. Responsabil Josif Trozner. La Oradea, Alexandru Bihari. La Arad, Nicolae Boboc. Cenaclul din Brașov nu a putut fi structurat datorită imposibilității de contactare a celor în cauză. În orașele acestea, s-a intrat în legătură cu forurile locale, între altele, pentru a se obține sedii corespunzătoare ce urmau să fie dotate cu piane, magnetofoane, pick-up, discuri, benzi, bibliotecă. Comisiile parcurgeau noua creație și o trimiteau, cu recomandarea cuvenită, comisiei genului aferent de la București, în vederea recomandării la difuzare, tipar, achiziție. De ce era nevoie de acest drum? Pentru a se realiza o viziune unitară asupra creației la dimensiunea întregului teritoriu al țării.

La propunerea lui I. Dumitrescu, s-a constituit un „Juriu de disciplină" al cărui scop era să verifice membrii, când era nevoie, și să cerceteze situațiile conflictuale între membri, ca și să pareze neregulile ivite în domeniul administrării drepturilor de autor. Cum „cenaclurile reprezintă viața Uniunii", secretarul lansează un apel ca toți membrii să fie activi, să participe la viața Uniunii, îndeosebi de cenaclu. Aceasta și pentru a nu fi lăsat să țină singur piept diverselor probleme. Totodată, invită la evitarea divagațiilor în discuțiile diferitelor nivele. „Prin activitatea în cenacluri, prin munca secțiilor de creație, afirma I. Dumitrescu, și prin întreaga activitate a Uniunii se urmărește aceeași idee mare, aceea a creării unei școli românești în muzică". Evident, aceasta exista, era vorba de consolidarea ei.

O chestiune însemnată care coagula întregul front al creatorilor de muzică era interpretarea, deci, nu numai difuzarea, ci și cum se face, calitatea executării. Și pentru acest obiectiv s-a crezut folositoare o comisie. Se preconiza și reorganizarea sectorului drepturilor de autor, care să fie alcătuit dintr-un șef de sector, un avocat, un corp de inspectori de teren și o dactilografă. S-a stabilit și oportunitatea unei subsecții didactice, menite să contribuie la ameliorarea învățământului muzical românesc.

Au avut loc primiri: Nicolae Bretan, căruia i se va acorda și o pensie de 700 lei, Gheorghe Merișescu, Traian Mârza, Romeo Ghircoiașiu, Dan Jelescu, Cristian Ghertner, Adalbert Winkler, Aurel Stroe și Sava Mihăilescu, cu toții ca stagiari.

Uniunea dispunea de mai multe piane care au fost repartizate unor membri, temporar. Lui Marius Rintzler i s-a acordat o bursă. Nu s-a aprobat cererea de pensionare a lui M. Andreescu Skeletti și nici nu s-a majorat pensia lui Băjescu Oardă.

M. Vescan avea obiecții asupra stilului de muncă introdus în Comitet, criticând că nu se discutau problemele creației. Ca atare, cere ținerea a două ședințe lunare, una pentru probleme

Scanned with OKEN Scanner

organizatorice şi alta pentru problemele creaţiei. Pentru ca discuţiile din cenacluri să fie mai utile, dinainte să se stabilească vorbitorii, ceea ce nu s-a reţinut.

Concluzionând, I. Dumitrescu spunea: ... „trebuie să se înţeleagă că Uniunea nu este numai Uniunea drepturilor de autor, a împrumuturilor nerestituite etc., ci este un for mare de îndrumare a creaţiei pentru a institui o creaţie românească largă, cu tendinţe sănătoase, axată pe idealurile noastre".

Activitatea pe anul 1954 s-a finalizat printr-o întrunire a Biroului, din ce în ce mai rar convocat, la 30 decembrie. Au participat şi unii funcţionari, care au relatat despre practicarea autopromovării creaţiei, trecând peste comisii, prin lucrări tipărite pe cont personal sau scrise de mână. I. Dumitrescu a cerut măsuri mai ferme împotriva acestor procedee. Cei în cauză să fie aduşi în faţa „Juriului de disciplină", apărându-se onoarea de membru. S-au retras pianele Uniunii de la Valeriu Popescu, C. Simionescu şi Edy Mărcuş, prelungindu-se dreptul de folosinţă pentru Gr. Ghidionescu şi Gh. Bazavan. Nu existau scripte pentru pianele aflate la Th. Bratu şi I. Dragomir. S-au repartizat piane lui Gh. Vancu şi G. Derieţeanu.

În cenacluri, activitatea continua să fie intensă. S-a audiat şi *Simfonia Nr. 1 în re minor* de S. Toduţă. În cursul discuţiilor care au relevat parametrii artistici de ţinută, E. Radovici s-a lansat în consideraţii negative. I-a replicat T. Ciortea, semnalând numeroase calităţi pe linia profunzimii concepţiei.

„Problema tipicului în muzică" s-a abordat, printr-un referat, susţinut de Andrei Tudor, în secţia de critică şi muzicologie. Deşi s-au ridicat să-şi spună părerile Z. Vancea, V. Cristian, E. Pricope, G. Bălan, V. Tomescu, F. Schapira, au rămas neclarificate o sumedenie de aspecte[289].

Revista *Muzica* era citită, stârnea ecouri, dovada acestei realităţi constituind-o atenţia acordată în ziarul *Scânteia*[290], criticând aportul adus la promovarea creaţiei, a gândirii muzicale. Se deplângea inexistenţa preocupării pentru relevarea conţinutului în muzică, tratându-se doar aspectele privitoare la formă, analizele fiind tehniciste. Se mai reproşa şi limbajul ermetic, scolastic, estetizant.

1955

VERIFICĂRILE

O palpitantă şedinţă de Comitet s-a desfăşurat la 5 ianuarie 1955, în care s-au audiat concluziile „Juriului disciplinar", propunând cu nemiluita sancţiuni, suspendări, în ideea efectuării unei severe verificări a membrilor. Invitat de vicepreşedintele M. Andricu să ia cuvântul, I. Dumitrescu avea să descrie mecanismul trecerii prin filtrul profesionalităţii, al creaţiei şi al participării la viaţa Uniunii. După care, s-a dat citire Procesului-Verbal al „Juriului", datat 27 decembrie 1954, în componenţa: N. Buicliu, I. Chirescu, P. Constantinescu, I. Croitoru, D. Cuclin, S. Drăgoi, Gh. Dumitrescu, G. Enacovici, L. Feldman, M. Jora, L. Klepper, M. Negrea, N. Oancea, G. Klein, I. Vasilescu, Z. Vancea.

„Juriul" a avut la dispoziţie lista celor vizaţi, situaţia creaţiei lor, opinia secţiilor din care făceau parte. În total, au fost analizate şi discutate 126 de cazuri. Propunerile erau de trei categorii: suspendarea, suspendarea pe termen şi avertisment. Vom reţine numai compozitorii şi muzicologii cu nume sonore. La fiecare se preciza motivul sancţionării. Vom menţiona numai verdictul: prin s – suspendat, st – suspendat pe termen de 3, 6 luni şi av – avertisment.

289. * * * *Un cenaclu al secţiei de critică şi muzicologie*. În: *Muzica*, V, 1–2, 1955, p. 48.
290. * * * *Despre unele articole apărute în „Muzica"*. În: *Scânteia*, 3151, 9 decembrie 1954.

Scanned with OKEN Scanner

C. Arvinte – st; M. Brediceanu – st; C. Bobescu să fie invitat să participe; M. Bârsan – st; V. Bulicev – s; Th. Cosma – st; Fl. Comişel – av; Al. Cosmovici – av; Marcela Constantinescu – st; Al. Corfescu – st; N. Demetriad – av; P. Filimon – st; Adina Gherţovici – st; G. Ionescu-Găină – st; Mişu Iancu – invitat să participe; E. Koller – av; Leon Leibovici (Arbore) – st; V. E. Minkievici – st; Sergiu Paiul – st; N. Patrichi – av; T. Sibiceanu – să-şi ridice nivelul profesional, – av; E. Săculeţ – av; W. Salter – s; A. Szekely – s; D: D. Stancu – st; G. Târnoveanu – s; I. Vanica – s; Ioana Mavrocordat – s; Edgar Elian – st; H. Brauner – s, fiind arestat; M. Breslaşu – st; Florica Dimitriu – st; Ion Dragomir – st; I. Gherea Dobrogeanu – st; R. Stein – st; G. Marcu – st; Th. Lupu – av; I. Popescu-Runcu – st; A. Höenig – st; E. Elenescu – s; Virgil Gheorghiu – av; V. Iusceanu – av; E. Micu – st; N. Parocescu – av; I. Paschill – s, trecut la Fondul Muzical; E. Riegler Dinu – av; S. Sarchizov – av; A. Velehorschi – av; A. Vicol (Hendel Weiss) – av; L. Stănculeanu – av; V. Grefiens – av;D. Crăciunescu – av; Em. Ciomac – av; N. Missir – av.

Aceasta era doar prima etapă. Urma ca cei în cauză să facă dovada activităţii lor, să conteste cu probe netemeinicia concluziilor, ceea ce s-a şi întâmplat, dovadă un voluminos material în acest sens. Apoi urma decizia finală.

O altă clasă de membri „judecaţi" erau cei cu abateri de la etica profesională, abuz de încredere, pătare a calităţii de membru, ceea ce implica pedepse mai severe, conform Procesului-verbal din 22 decembrie 1954.

S-a decis suspendarea lui I. Băjescu Oardă, pe 6 luni, de la 1 ianuarie 1955, făcându-se vinovat de difuzarea abuzivă a propriilor creaţii, prin mijloace nepermise, în dauna altor membri. Drepturile i se vor repartiza după regimul membrilor. În *Fondul Muzical* va rămâne. I se va reţine suma încasată abuziv. În caz de recidivă, urma să piardă şi calitatea de membru al *Fondului Muzical.* Pentru aceleaşi motive au mai apărut pe lista suspendaţilor: St. Kardoş, D. Petrovici, C. Simionescu şi Valeriu Popescu.

N. Kirculescu s-a ales cu excluderea din Comitet pentru neparticipare la viaţa Uniunii şi lipsă de responsabilitate faţă de îndeplinirea obligaţiilor ce-i reveneau ca ales în forul superior al Uniunii. Era şi suspendat pe 3 luni din Uniune pentru încercarea de difuzare a propriilor lucrări. Pentru difuzarea unor lucrări vechi, „inactuale" şi cu conţinut dubios", lui Mişu Iancu i s-a acordat un avertisment.

Lui R. Glier, care a semnat un articol elogios despre muzica românească, urmare a vizitei efectuate la Bucureşti, a contactelor avute cu muzicienii noştri, i s-a trimis de către Comitet o telegramă de mulţumire[291].

SUPERFICIALITATE ÎN ABORDAREA CREAŢIEI ROMÂNEŞTI

O întâmpinare către Comitetul Uniunii a fost primită din partea lui M. Andricu, în care acesta se plângea că orchestrele şi dirijorii nu confereau creaţiei muzicale autohtone interpretarea pe care ar fi meritat-o. Totul pornea de la felul în care *Filarmonica* din Bucureşti aborda creaţia indigenă. Deja avusese loc o confruntare la Ministerul Culturii, atunci cînd s-au discutat repertoriile instituţiilor muzicale pentru stagiunea în curs, acordându-se spaţiu creaţiei compozitorilor precursori şi contemporani. S-a obţinut şi un concert de autor: Dimitrie Cuclin, la împlinirea vârstei de 70 de ani. Doar orchestra *Filarmonicii* mai aborda creaţia românească, deoarece orchestra Radio a încetat să mai ofere concerte cu public, pe motiv că face imprimări de muzică românească, ceea ce nu prea corespundea realităţii. I. Dumitrescu era de părere că nu se poate obţine mai mult şi că acurateţea interpretării muzicii româneşti depinde de profesionalismul dirijorilor, în care se punea toată nădejdea.

S-a contactat E.S.P.L.A. pentru a obţine un număr cât mai mare de coli de tipărire a muzicii. S-au obţinut 700 de coli pe anul 1955. Este interesant de consemnat şi faptul că în 1954 Uniunea a acordat 70 de pensii membrilor şi urmaşilor, pe trei categorii: 900, 700 şi 500 lei.

291. * * * *Scrisoarea Comitetului Uniunii Compozitorilor către R. M. Glier.* În: *Muzica,* VI, 1, 1955, p. 10.

Scanned with OKEN Scanner

În fine, au urmat discuțiile asupra propunerilor de sancționare. T. Ciortea credea că Virgil Gheorghiu nu merită avertismentul, însă I. Dumitrescu amintește că n-a fost văzut la nici un cenaclu. Tot T. Ciortea se întreabă dacă Em. Ciomac nu ar putea beneficia de pensie, la care i se aduce argumentul lipsei de vechime.

Em. Ionescu era frapat să vadă pe listele „Juriului", propuși cu suspendare pe R. Stein, E. Koffler și Mircea Alexe. V. Popovici abordează problema premiilor, afirmând că sunt prea numeroase, ceea ce duce la deprecierea lor și, în mod sigur, prea mici. Ca și M. Andricu, N. Buicliu înfățișează modul defectuos de repetare a creațiilor românești înaintea concertelor. Erau necesare mai multe repetiții. G. Breazul opina că problema s-ar putea rezolva printr-o întâlnire cu interpreții și cu dirijorii.

L. Klepper vine cu o altă soluție: să se publice în ziare scrisoarea maestrului M. Andricu, dar I. Dumitrescu vede rezolvată situația printr-o adresă către Ministerul Culturii.

O serie de aspecte asupra muzicii sovietice prezintă A. Vieru, arătând ponderea considerabilă acordată în concertele instituțiilor muzicale din țara de la răsărit a compozitorilor indigeni. Propune ca, și la noi, tinerii merituoși să aibă accesul gratuit la concerte. Și L. Feldman este de acord cu protestul față de defectuoasa și superficiala interpretare a muzicii românești și recomandă să li se mulțumească dirijorilor merituoși care realizează performanțe de excepție. Astfel, nominalizează dirijorii care s-au remarcat în susținerea partiturilor autorilor români: A. Alessandrescu, Edgar Cosma, Constantin Bugeanu, Emanoil Elenescu și Constantin Bobescu.

Nici muzica ușoară nu beneficia de cine știe ce interpretări îngrijite; o demonstra G. Klein. I. D. Chirescu ține să mulțumească Uniunii pentru grija, pentru ajutoarele materiale acordate studenților Conservatorului, burse, bonuri de cantină și altele.

S-au purtat acțiuni concertate pentru schimbarea mentalității interpreților față de creația românească, pentru a i se acorda o atenție sporită, pentru a o scoate din postura de Cenușăreasă, prezentând-o după o citire făcută în grabă[292].

CINSTIREA LUI ANTON PANN

Intrase în bunul obicei al Uniunii să-i cinstească, să-i sărbătorească pe muzicienii care au avut un rol în afirmarea muzicii în țara noastră. Astfel că, în spiritul tradiției, la 10 ianuarie 1955, s-a organizat la sala „Dalles" o manifestare Anton Pann, cu ocazia centenarului morții sale. A conferențiat, cu erudiție și putere de sugestie, George Breazul, evocând anii vieții și ideile generoase ale creațiilor sale muzicale și literare, religioase și laice, încărcate de suflu patriotic. Culminația era fixată asupra *Spitalului amorului,* antologia de cântece fixate întru nemurire în notația psaltică.

A urmat un program muzical axat pe cântecele sale, interpretate de C. Stroescu și Yolanda Zaharia, Dan Moisescu și orchestra dirijată de Victor Predescu.

O altă fațetă a aceleiași atitudini o reprezenta tentativa de a-l contacta pe George Enescu, despre care se aflase că este grav bolnav la Paris, a cărui creație exercita o puternică înrâurire asupra compozitorilor români. Vizitat de un grup de interpreți, printre care Sergiu Comissiona și Serafim Antropov, George Enescu și-a exprimat interesul pentru viața muzicală din patria sa, întrebând de prietenii M. Jora, P. Constantinescu și opera sa *O noapte furtunoasă*, de Florica Musicescu, M. Andricu, I. Dumitrescu, C. Silvestri[293].

Cenaclurile își urmau firul, de o mare atenție bucurându-se, la 18 ianuarie, problemele muzicii ușoare, când s-au prezentat piese de H. Mălineanu. La 22 ianuarie, în plenara secției de critică și muzicologie s-au dezbătut punctele unui plan tematic de lucru, cu accent pe trecutul muzicii noastre.

292. * * * *Pentru o mai justă orientare în interpretarea muzicii noastre.* În: *Muzica*, VI, 1, ianuarie 1955, p. 2.
293. Comissiona, S. *Impresii din Franța.* În: *Muzica*, VI, 4, aprilie 1955, p. 45.

Scanned with OKEN Scanner

ANTRENAREA MEMBRILOR COMITETULUI

Cu o bună prezență, Comitetul din 31 ianuarie 1955, deschis de S. Drăgoi și condus de I. Dumitrescu, a discutat și rezolvat un larg spectru de probleme. Mai întâi s-a conturat profilul subsecției didactice, pentru a impulsiona procesul elaborării manualelor și a metodelor și a se obține o legătură mai strânsă cu școlile, liceele și conservatoarele țării. S-a convenit ca noii membri care au funcții didactice ori sunt autori de lucrări destinate elevilor și studenților să fie detașați din secțiile de bază. Astfel au fost propuși să facă parte din comisia subsecției: C. Bugeanu, I. Croitoru, G. Deleanu, Fl. Eftimescu, V. Iusceanu, C. Mereș și A. Pașcanu. De asemenea, personalități didactice: D. Dinicu, C. Ionescu, N. Lungu, P. Nițulescu, I. Vicol și I. Șerfezi.

Pentru o mai bună coordonare a muncii din interiorul Uniunii s-au repartizat responsabilități fiecărui membru. M. Andricu – relații cu străinătatea; S. Drăgoi – legătura cu Conservatorul; F. Barbu – cantina *Fondului Muzical;* C. Palade – legătura cu comitetul de Radio; Gh. Danga – legătura cu ansamblurile, excepție cel al armatei; V. Popovici – legătura cu cenaclurile Uniunii din provincie; T. Ciortea – legătura cu Filarmonicile; N. Buicliu – legătura cu E.S.P.L.A.; C. Bugeanu – legătura cu revista *Muzica;* I. D. Chirescu – legătura cu Institutul de Folclor; D. Gheciu – problemele biroului de percepere; L. Klepper – legătura cu Opera de Stat, P. Constantinescu – legătura cu Direcția Muzicii din Ministerul Culturii; A. Vieru – probleme de difuzare și interpretare a creației românești; D. Stelian – legătura cu Teatrul de Operetă și Teatrele de estradă; G. Breazul –problemele serviciului de documentare; E. Roman – problemele Magazinului „Muzica"; M. Chiriac – legătura cu Casa de creație; S. Natra – legătura cu Cinematografia; G. Deleanu, D. Capoianu, F. Delmar, A. Giroveanu, Jean Letoni – difuzarea muzicii ușoare în restaurante; R. Drăgan – problemele *Fondului Muzical;* Virgil Gheorghiu – legătura cu liceul de muzică; P. Jelescu – legătura cu cartografii; I. Ghiga – problemele biroului de copiat note; H. Jerea – legătura cu Electrecordul; N. Oancea – legătura cu Școala Medie de Muzică; E. Radovici – problemele perceperii și repartiției drepturilor de autor; G. Bălan – legătura cu presa; Gh. Dumitrescu – legătura cu *Filarmonica;* M. Vescan – legătura cu armata și ansamblul M.A.I.; V. Timiș – organizarea cenaclurilor Uniunii.

S-a organizat biroul de percepere a drepturilor de autor din care făceau parte: C. Topciu, șef, C. Amzuță, avocat, o dactilografă și 4 inspectori. În afara dactilografiei, care avea salariu fix, ceilalți se angajau pe procente. Leafa de bază va fi de 8–9.000 lei, ea putând fi și mai mare. Existau și 22 de reprezentanți regionali.

Pe lângă Magazinul „Muzica" s-a înființat și o litotipografie care va scoate material muzical și va extrage știme pentru creația simfonică. Urma ca litotipografia să fie utilată.

C. Palade, fiind suferind, și-a luat concediu fără plată. S-au acordat pensii fiicelor lui I. Mureșianu și urmașilor lui T. Teodorescu. Nicolae Beloiu a fost primit membru stagiar.

La filialele din Cluj și Timișoara se va înființa câte un cor de 16–18 persoane, plătite cu 250 lei, iar dirijorii cu 500 lei. Scriitorul Al. O. Teodoreanu oferă spre cumpărare documente provenind de la G. Musicescu, care, potrivit lui G. Breazul, prezentau mare interes. Ca atare, s-au achiziționat. De asemenea, s-au cumpărat și manuscrise aparținând lui Th. Rogalski. Uniunea a avut musafiri, membrii Filarmonicii din Sofia, care erau interesați de creația contemporană românească.

A. Mendelsohn a ținut să-l elogieze pe George Georgescu și *Filarmonica* bucureșteană, corul și orchestra, pentru felul în care au interpretat oratoriul *Tudor Vladimirescu* de Gh. Dumitrescu. „... A fost un triumf sincer, grandios și spontan"... Un real succes a obținut *Simfonia Nr. 1* de S. Toduță. În schimb se compuneau puține cântece de masă, gen care, după A. Mendelsohn, trecea printr-o gravă criză; creatorii „se îndreaptă asupra lor numai dacă sunt îndemnați din afară, ceea ce este o situație nesănătoasă".

Vorbitorii: Z. Vancea, M. Negrea și V. Popovici, care susține că litotipografia nu are nimic în comun cu Magazinul pe lângă care era arondată. De asemenea, critică inițiativa organizării unor concerte camerale la sala „Dalles, la care intrarea ar fi gratuită. Criticile formulate în cadrul cenaclurilor puteau fi, după D. Gheciu, și de rea credință, însă nu crede că E. Radovici, atunci când s-a exprimat negativ la adresa *Simfoniei* lui S. Toduță, se afla sub impulsul unor intenții negative. Opiniile critice ar trebui lăsate libere, în toată larghețea, altfel nimeni nu va mai îndrăzni să vorbească.

Răspunzând, I. Dumitrescu agreează ideea necesității ca libertatea criticii să fie respectată, dar și îndrumată. Justificându-se, E. Radovici spune că nu i-a plăcut *Simfonia* lui S. Toduță și a arătat și de ce. Lui Z. Vancea, redactorul șef al revistei *Muzica*, îi trebuiau materiale, astfel că apelează la

Scanned with OKEN Scanner

membrii Uniunii să scrie, să colaboreze. O comisie pentru stimularea tinerilor compozitori ar fi fost deosebit de necesară, susținea S. Natra, pentru a-i stimula. În sfârșit, D. Stelian avea mare nevoie de creații special concepute pentru Ansamblul Armatei.

Au mai vorbit, din nou, Z. Vancea, T. Ciortea și M. Vescan care era preocupat de caracterul ocazional al cântecelor, de faptul că se scriau numai în campanii. Se întreba dacă această stare nu se datora „unei tendințe negative?".

La împlinirea unui an de la dispariția lui Th. Rogalski, I. Dumitrescu și-a invitat colegii să-l însoțească la cimitir, pentru a depune o coroană pe mormântul muzicianului răpus prematur.

Discuțiile din Comitet, cum s-a văzut, aduceau în atenție cele mai insolite aspecte. I. Dumitrescu plănuia să antreneze întreaga obște în activitatea diversă a Uniunii; ca atare îi invită pe membrii care nu se mulțumeau să se complacă în postura de spectatori, să-și formuleze gândurile. În Comitetul din 14 martie 1955, în care s-au relatat și reîmprospătat sarcinile fiecăruia, menirea subsecției didactice, V. Timiș a cerut ca cineva să se ocupe de problemele muzicii destinate copiilor. Și-a oferit serviciile H. Jerea. Dimitrie Dinicu semnalează lipsa materialului didactic, atât de necesar studenților dornici să abordeze creația românească.

La această întrunire, care avea înscrise pe ordinea de zi nu mai puțin de 16 puncte, s-a făcut o informare despre apariția în Anglia a unei cărți consacrate muzicii în România, semnată de Leonardo Cassini, unde se aflau destule pete albe. În consecință, I. Dumitrescu dorea ca secția de muzicologie să se implice pentru realizarea unui volum în care să se găsească surprinsă creația muzicală. În plus, secția documentară era solicitată mereu să pună la dispoziței materiale despre muzica românească, ceea ce reclama elaborarea unor studii, a unor biografii.

Luându-se în discuție felul cum decurge activitatea în cenacluri, s-a observat că cel consacrat muzicii pentru copii a reușit pe deplin, în schimb, cenaclul acordat muzicii ușoare, nu, Ion Vasilescu nefiind suficient de energic. Drept rezultat, i s-a recomandat să pună ordine în secție.

Într-un cenaclu s-a audiat *Simfonia* de Tudor Jarda, programându-se fără consultarea secției, ceea ce l-a deranjat pe A. Mendelsohn, deoarece a atras după sine o sumedenie de neajunsuri.

S-a aflat că la Ministerul Culturii s-a ținut o consfătuire pe problemele difuzării creației muzicale, criticându-se, pe bună dreptate, programarea unor titluri fără importanță; unii directori lăsau impresia că sunt constrânși să-și îndrepte atenția asupra patrimoniului național.

Relatând despre vizita unor muzicieni austrieci la Uniune, A. Mendelsohn observa că, „...din punctul nostru de vedere, s-a situat pe poziția greșită că o evoluție în direcție naturală îngustează aria stilistică". Or, secretarul Uniunii credea că numai printr-o creație dirijată se aducea o reală contribuție la completarea tezaurului universal.

S-a luat în discuție cererea de intrare în Uniune a lui George Sbârcea, „singurul compozitor de muzică ușoară din Cluj", acesta fiind acceptat ca stagiar. De asemenea, au intrat, tot stagiari, și Savel Horceag, R. Oschanitzski, Friedrich Wanek, Andrei Porfetye.

Deoarece compozitorul D. Petrovici, din Lugoj, a măsluit programele pentru a obține beneficii financiare, a fost suspendat și i s-au făcut acte de trimitere în justiție pentru fals în acte publice. Contestațiile privitoare la sancțiunile primite ale lui I. Băjescu Oardă și N. Kirculescu au fost respinse ca nefondate. S-au rezolvat unele litigii, acuzația de plagiat adusă lui V. Popovici de către Nelu Ionescu neputând fi dovedită, fiecare apelând la sursa de inspirație a melodiei populare.

Văduva lui Carol Nosek s-a plâns că Victor Iusceanu și-a adjudecat pagini întregi datorate soțului ei. Comisia de litigiu, dându-i dreptate, la repartiția drepturilor, beneficiile au fost distribuite ambilor compozitori. Și Sidonia Vidu l-a acuzat pe Filaret Barbu că a plagiat corul *Ana Lugojeana*, dar cazul se afla încă pe rol. G. Marcu avea pretenții la drepturi de autor pentru melodia dansului *Gaida* prelucrată de Th. Rogalski în *Trei dansuri simfonice*, dar a fost refuzat de către comisie, fiind vorba de o melodie populară macedoneană.

Subiectul generos al accesibilității muzicii l-a abordat G. Deleanu într-o expunere ținută în cadrul secției de critică și muzicologie[294].

294. * * * *Dezbateri tematice la Uniunea Compozitorilor*. În: *Contemporanul*, 9 (439), 6 martie 1955, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Antrenant s-a dovedit cenaclul subsecției didactice, în care s-au audiat creații destinate celor mai mici iubitori ai muzicii, copiii, datorate lui P. Constantinescu, G. Enacovici, R. Paladi, A. Vieru, N. Cassian, St. Mangoianu, D. Capoianu, B. Moroianu și C. Trăilescu.

Încep să se audă opinii care contraveneau tezelor Rezoluției; aceasta îndemna la folosirea temelor populare în creații cu mesaj. Acum se demonstra că evadarea în muzica populară merge mână în mână cu sărăcirea conținutului emoțional. *Preludiu și Fuga* de Nina Cassian era criticat pe motiv că nu dă dovadă de măiestrie, deși autoarea urmărise lărgirea cadrului național[295].

G. Bălan semnala existența a două sfere expresive în piesele audiate: pastorală și de joc, prea puțin, demonstrând sărăcia imaginației muzicale. Recomanda compozitorilor să nu se limiteze la imitarea graiului folcloric[296].

Potrivit lui Z. Vancea, se puteau distinge chiar trei zone stilistice în piesele audiate: compoziții fără contingență cu melosul popular, la B. Moroianu, N. Cassian; compoziții în care se făceau prelucrări (Șt. Mangoianu, R. Paladi, C. Trăilescu și A. Vieru) și compoziții în stil popular.

Se purtau însă teoretizările despre principiul leninist al reflectării, specialist devenind O. Varga: „Este o datorie patriotică a fiecărui compozitor să contribuie la această măreață operă de transformare a vieții poporului nostru, prin făurirea unei muzici în care poporul să se recunoască"[297].

SANCȚIONAREA NEREGULILOR

I. Dumitrescu a instaurat, de la bun început, o atitudine dinamică în diversele compartimente ale Uniunii, pretinzând ordine, sesizând imediat neregulile, încălcările eticii componistice. La întrunirea Comitetului din 23 martie 1955, s-a zăbovit asupra unor fraude. Unii compozitori întreținеau bune relații cu diverși reprezentanți regionali. La aceștia s-au găsit stocuri de partituri, unele tipărite clandestin, altele scrise în serie, netrecute prin comisiile Uniunii. De la Lugoj s-au primit programe cu numele unor compozitori suspendați, care nu conțineau locul și orchestra, elemente determinante în citirea documentelor pe baza cărora se făcea repartiția. Astfel, din aproape în aproape, s-a constatat că erau programe false, scrise de un grafician. S-a văzut că erau programe măsluite de diferite mâini, dar nu prea multe. Compozitorii trecuți în respectivele programe au încasat, pe trimestrul IV al anului 1954, sume mari. Dacă unii nu ar fi fost sancționați, sumele ce li s-ar fi cuvenit ar fi fost fabuloase.

Dată fiind descoperirea unor programe falsificate, s-a instituit o verificare amănunțită, suspendându-se plățile pe două săptămâni. Acolo unde nu putea fi vorba de dubii, se plătea. Până la clarificarea lucrurilor, drepturile s-au plătit sub formă de avans.

Însă pentru preîntâmpinarea unor alte nereguli, s-a introdus un control mai sever al programelor, cele dubioase putându-se încredința unui expert în grafologie. În nici un caz, reprezentanții regionali nu aveau voie să se atingă de programe. Corectitudinea în gestiunea Uniunii era una dintre trăsăturile exercițiului administrativ cu marca Ion Dumitrescu.

Ședința Comitetului din 11 aprilie 1955, deschisă de S. Drăgoi, a debutat cu A. Mendelsohn pe post de mediator. Și de astă dată abundau punctele trecute pe agendă. S-a început cu repartizarea drepturilor de autor, stabilindu-se principiile generale, felul cum se alcătuiesc programele,cum se controlează programele. Fiecare din acestea comporta un adevărat ritual, o largă gamă de aspecte ce se cereau parcurse și respectate, riguros gândite și expuse de I. Dumitrescu.

O nouă comisie s-a născut pentru verificarea exclusiv profesională a membrilor, criteriile muzicale nemaijucând nici un rol. Necesitatea acestei comisii s-a ivit deoarece din cei 126 de membri sancționați numai 84 au înaintat contestații. În această nouă comisie au intrat: M. Andricu, I. D. Chirescu, M. Negrea, N. Buicliu, L. Klepper, I. Vasilescu, E. Roman, H. Mălineanu, G. Dendrino, Z. Vancea, G. Breazul, T. Andrei și N. Oancea.

S-a discutat și ce se va întâmpla după această fază, dacă se citesc în Comitet contestațiile sau dacă se lasă la latitudinea comisiei să stabilească măsura propusă, comunicând-o Comitetului. Altfel spus, cine decide, comisia sau Comitetul? Apoi, deciziile rămân neclintite, definitive?

295. * * * *Genul instrumental scurt în discuții.* În: *Contemporanul*, 11 (341), 18 martie 1955, p. 4.
296. Waneck, F. *Cenaclul de piese mici instrumentale.* În: *Muzica*, VI, 4, aprilie 1955, p. 29.
297. Varga, O. *Să ne însușim principiul leninist al reflectării adevărului vieții în artă.* În: *Muzica*, VI, aprilie 1955, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

I. Dumitrescu informează că se va organiza o Adunare Generală care va modifica Statutul. N. Buicliu dorea să cunoască ce se întâmplă cu compozitorii care n-au depus contestație. M. Negrea găsea rațional să nu se mai discute compozitorii care nu au contestat hotărârea. Dar N. Buicliu nu era de acord și dosarele acestora urmau să mai fie filtrate, discutate.

La o sesizare că Biroul nu mai funcționează, I. Dumitrescu arată că acesta a fost convocat numai când a fost absolut necesară adoptarea unei decizii, dar pe viitor el va înceta să mai fie operabil. Între Comitete, treburile Uniunii urmau să fie încredințate secretariatului. I. Dumitrescu sesizează, în felul în care N. Buicliu pune problema, o anumită nemulțumire, o reținere și tendința de a pune piedici bunei desfășurări a activității. Ca atare, îl roagă să renunțe la această atitudine care dăunează atât domniei sale, cât și Uniunii. A. Mendelsohn s-a asociat imediat poziției lui I. Dumitrescu , condamnând felul de a se manifesta a lui N. Buicliu care, în loc să vină și să dea ajutor, adună materiale contra secretarilor, acționând poate inconștient.

Trebuiau eliminați din Uniune oamenii care nu fac cinste instituției, potrivit lui V. Popovici, „și cei care pun bețe în roate". Cu toată atitudinea sa categorică, el a declarat că nu dorește să facă parte din noua comisie de verificare.

Lectoratul *Filarmonicii* s-a adresat Uniunii pentru a-i oferi conferențiari necesari susținerii unui ciclu dedicat evoluției muzicii românești. Lui L. Klepper i s-a acordat un împrumut spre a-și cumpăra un pian. Lui S. Drăgoi i s-au achiziționat o serie de documente personale pentru a intra în fondul bibliotecii. La aceasta, M. Vescan s-a împotrivit.

Constatându-se în urma cercetărilor scrisul lui D. Petrovici, P. Filimon și M. Dăscălescu pe o serie de programe, aceștia au fost sancționați cu suspendarea *sine diae* din Uniune și trimiși în judecată.

S-a decis angajarea unui muzicolog care să se ocupe de colectarea documentelor de la urmașii compozitorilor precursori, de la familiile decedaților, în vederea alcătuirii unui corpus necesar cercetărilor viitoare. Și de astă dată s-a opus M. Vescan, dar și T. Ciortea.

MOARTEA LUI GEORGE ENESCU

Ca un trăznet a venit vestea că la 5 mai 1955, la Paris, a încetat din viață George Enescu, cel mai însemnat muzician român. S-a înțeles de către membrii Uniunii că dispărea compozitorul, și nu numai, care a tras o brazdă adâncă în ogorul artei naționale și universale.

Necrolog, articole, amintiri. T. Ciortea îl așează la locul pe care și l-a adjudecat „...cel mai mare muzician român"[298]. Și alți compozitori i-au invocat personalitatea: M. Jora – *Vraja enesciană*, Z. Vancea – *Rolul lui George Enescu în dezvoltarea muzicii românești.*

La Președinția Consiliului de Miniștri, Dr. Petru Groza a convocat, la 6 mai 1955, o ședință la care a fost invitat și Ion Dumitrescu; s-au discutat și adoptat măsuri de cinstire a lui George Enescu și a creației sale. S-a emis o Hotărâre a Consiliului de Miniștri unde se specificau acțiunile menite să impulsioneze difuzarea creației muzicianului dispărut; se instituiau Festivalul și Concursul internațional „George Enescu", ca și alte măsuri care să perpetueze numele ilustrului dispărut[299].

Un număr întreg al revistei *Muzica* era consacrat personalității lui George Enescu; în acest fel, tăcerea conspirativă sedimentată în jurul numelui său și a creației sale, ruptă prea rar până în acel moment, s-a risipit, oficialitățile înțelegând la timp că nu se putea renunța la aportul acestui artist genial la plasarea muzicii românești în marea constelație a patrimoniului universal. Revista *Muzica* din luna mai se încheia cu lista laureaților Premiului Național de compoziție „George Enescu".

Vor urma și alte materiale, cu o anume consecvență, care vor pune în lumină valoarea creației lui G. Enescu, tot mai frecvent programată, reluându-se aproape în întregime, aducând în atenție și prime audiții în anii următori.

Tot atunci s-a decis ca soției lui George Enescu, „Prințesa" Maria Cantacuzino, care trăia la Paris, să i se acorde pensia de urmaș, ca și transferarea drepturilor de autor cuvenite în România. S-a constatat destul de repede că sumele ce se schimbau erau mai mari decât întreaga cantitate de

298. Ciortea, T. *George Enescu – cel mai mare muzician român.* În: *Contemporanul*, 19 (449), 13 mai 1955, p. 1.
299. * * * *Hotărârea Consiliului de Miniștri al R.P.R.* În. *Muzica* VI, 5 mai 1955, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

valută repartizată Ministerului Culturii. Acesta a determinat modificarea canalului prin care se transferau drepturile, prin mandatarul lui G. Enescu, Romeo Drăghici, care folosea alte căi, particulare.

Un cenaclu de muzică ușoară a demonstrat cât de nefondate apăreau temerile despre stagnarea genului sau haosul care, chipurile, domnea aici. În centrul atenției s-au aflat: *Știu că mă iubești și tu* de I. Vasilescu, *Dansați* de H. Mălineanu, *Joc și cânt* de A. Giroveanu, *Visare* de H. Jerea, *Vântule de zare albastră* de Temistocle Popa. S-au audiat și alte piese datorate lui S. Kardoș, M. Iancu, H. Reininger, V. Timiș, E. Roman[300].

Discuțiile s-au agățat de aspectele negative ale textelor, de efectele ieftine. Noru Demetriad contesta necesitatea unui stil național. Dar concluzia lui H. Mălineanu era la antipod. „În patrimoniul muzicii ușoare va răzbi muzica cu intonație românească".

Un alt cenaclu dedicat muzicii ușoare s-a consumat la 17 mai 1955 printr-un portret H. Mălineanu. Un referat al lui V. Tomescu, susținut în cenaclul secției de muzicologie, a primit note maxime. Un cenaclu cameral a permis audierea *Cvartetului de coarde Op. 3* de P. Bentoiu și a *Cvartetului du suflători* de D. Capoianu. Și muzica baletului *Suflete de viteji* a răsunat într-un cenaclu simfonic datorat Hildei Jerea.

Activitatea în Filiale se contura cu intensitate, axându-se, cum era de așteptat, în jurul compozitorilor locali. Se remarca în mod deosebit Clujul[301].

FINALIZAREA VERIFICĂRII MEMBRILOR

Comitetul din 15 iunie 1955 a luat în discuție propunerile de excludere din Uniune făcute de juriul numit pentru verificarea profesională a membrilor. S-au cercetat contestațiile care au ajuns pe masa comisiei și juriului de verificare. Ca atare, unui număr de membri li se retrăgea această calitate, conform articolului 13, începând cu 1 iulie 1955, Erau nominalizați 62, dintre care mai cunoscuți erau: C. Arvinte, M. Bârsan, Th. Cosma, E. Minkievici, S. Paiul, V. Pântea, I. Vanica, R. Rosensteck, H. Brauner, I. Dragomir, I. Dobrogeanu-Gherea, G. Marcu. Cu toții erau somați să depună carnetele de membru.

Unei alte categorii de membri li se prelungea termenul de suspendare. În această perioadă urmau să-și dovedească activitatea. Pe lista aceasta figurau 9 nume. Între acestea: D. D. Stancu, Florica Dimitriu, E. Micu. S-a retras excluderea lui D. D. Botez și I. Paschill. O altă categorie, de 16 compozitori erau transferați *Fondului Muzical.* I. Băjescu-Oardă a fost exclus definitiv. S-a adoptat și hotărârea de a se onora, prin fondul comun, numai creațiile trecute prin comisiile secțiilor, celelalte fiind excluse din listele următoarei repartiții.

La Bicaz s-a efectuat o excursie de documentare la care au participat 26 de compozitori și muzicologi.

Recolta pentru noua ediție a „Festivalului Mondial al Tineretului și Studenților" s-a discutat în Comitetul din 23 iunie 1955, fiind scrise 53 de cântece și coruri, 12 partituri simfonice și de cameră. De altfel, în cadrul Uniunii se crease o grupare de tineret, cu reprezentanți din toate secțiile, care țineau întruniri săptămânale unde se prezentau și se discutau noile creații. Se acordau burse celor înzestrați, de la compoziție, și se plănuiau concerte cu titluri în exclusivitate semnate de către participanții la aceste întruniri.

Cursurile profesionale s-au bucurat de atenție, dacă luăm în considerare raportul întocmit la încheierea lor. Le-au urmat 44 de membri și 22 de nemembri. Se ridica însă problema dacă mai sunt oportune, preferându-se cercuri de studii, cum ar fi cel de estetică.

Pentru a răspândi valorile muzicii indigene, „Cvartetul tineretului" a efectuat o serie de înregistrări, precum *Cvartetul de coarde Nr. 2* de T. Ciortea, *Sonata pentru pian* de M. Jora, cu Irina Lăzărescu, *29 Lieduri* de M. Jora, în interpretarea Corneliei Gavrilescu, Yolandei Mărculescu, lui Constantin Stroescu, Mariei Crișan și *4 Lieduri* de A. Vieru.

O veste îmbucurătoare a adus-o Ion Dumitrescu atunci când a informat că, de la înființarea biroului drepturilor de autor, încasările au crescut cu 90%. Însă, pentru înlesnirea muncii în acest sector, era necesară înlocuirea H.C.M. 1089, devenită anacronică.

300. Frost, A. *Cenaclurile de muzică ușoară.* În: *Muzica,* VI, 5, Mai 1955, p. 23.
301. * * * *Din munca filialei din Cluj a Uniunii Compozitorilor.* În: *Contemporanul,* 26 (456), 1 iulie 1955, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Continua acțiunea de comandare a unor busturi și picturi cu tematică muzicală. Lui Em. Ciomac, fiicelor lui D. Dinicu, văduvelor lui T. T. Burada și lui Gh. Fira li s-au acordat pensii.

În Uniune, ca membri stagiari au fost primiți Andrei Benkö și, după ani de așteptare, Romeo Alexandrescu, evident reprimit. Era primit „în principiu", urmând să i se întocmească dosarul de cadre, care putea fi negativ. Era, desigur, o strategie a lui I. Dumitrescu, prevăzător să nu se iveaască vreo reclamație. Ca membru definitiv a intrat Mircea Hoinic.

Lui N. Boboc i s-a încredințat conducerea cenaclului din Arad. S-a achiziționat un manuscris conținând lieduri ale lui B. Bartók, la suma de 2.000 lei.

Pentru încheierea cursurilor se prevedeau examene, dar nu „...trebuie să se transforme într-un al doilea Conservator". Se preconiza continuarea, din toamnă, a cursurilor de armonie, contrapunct și orchestrație.

Degeaba M. Andreescu Skeletti solicită pensie de onoare, căci nu i se acordă.

„DE LA RAPSODISM LA SIMFONISM"

Tot mai evidentă devenea schimbarea de direcție din publicistica lui George Bălan. Fără să se dezică de principiile esteticii marxist-leniniste, căreia îi mai face concesii, el dădea dovezi că ceva se schimba în gândirea sa. Aceasta devine limpede în cele două ample materiale găzduite în *Contemporanul: De la rapsodism la simfonism*[302].

Teoria sa era că creația contemporană românească, oricât de valoroasă ar părea, nu mai putea rămâne închistată în clișeele prelucrărilor melodiilor populare, stadiul rapsodismului nefiind decât etapa copilăriei unei mari culturi. Această metodă se cerea depășită, în favoarea simfonismului. Era criticat P. Constantinescu, deoarece se menținea în pânzele rapsodismului. Eminamente rapsodici erau însă considerați: M. Socor, M. Negrea, M. Andricu, chiar și M. Jora și Z. Vancea.

Problema simfonismului era văzută în lumina dintre realism și formalism. Mai mult, formalismul nu e monocolor. Exista un formalism agresiv, necamuflat, al stridențelor, al cacofoniilor, al formei dezagregate, al haosului atonal. „...Această specie de formalism demascată și combătută la vremea ei a încetat să mai fie actuală pentru muzica noastră".

Se observa și „un formalism deghizat în hainele decenței muzicale, formalismul construcției abstracte, al formelor pure în care problemele de tehnică înăbușă elementele de viață, conținutul național".

Deși nu era detașat de tezele lui Jdanov și chiar Malenkov, G. Bălan ține departe. „...Interpretarea formală a problemelor simfonismului românesc este, într-o bună măsură, alimentată de o îngustă înțelegere a lozincii «Să dezvoltăm o școală muzicală națională» pe care un grup de muzicieni o proclamă la Uniunea Compozitorilor cu buna intenție de a sublinia tocmai caracterul organizat al strădaniilor compozitorilor noștri, unitatea progresului lor ideologic și artistic...

Din păcate, nu problemele realismului socialist stau astăzi în centrul discuțiilor asupra creației muzicale, ci acelea ale formei naționale, înțeleasă în sensul îngust al purității folcloristice, al măiestriei – al perfecțiunii formale"...

Același G. Bălan persevează în susținerea programatismului „...ca principiu de creație și ca gen muzical"[303].

Inițiativele noii conduceri erau spectaculoase, dacă ne gândim că, pe lângă multe altele, a izbutit să efectueze excursia de la Hidrocentrala Bicaz, a organizat, între 23–29 octombrie, o vizită de documentare în Delta Dunării, cu un număr mare de participanți. Era însă și multă relaxare.

302. Bălan, G. În: *Contemporanul*, 37 (467), și 38 (468) din 16 septembrie și 23 septembrie 1955, p. 2 și respectiv, 3.
303. Bălan, G. *Programatismul ca principiu de creație și ca gen muzical*, În: *Muzica*, VI, 7–8, iulie-august 1955, p. 30.

Scanned with OKEN Scanner

„SĂRBĂTOAREA MUZICII ROMÂNEȘTI“

Proiecte ambițioase se nășteau și, în toamna anului 1955, poleiala politică, deși indispensabilă în acea vreme, parcă nu mai avea aceeași grosime. Sensibil la neglijarea intereselor compozitorilor și a producțiilor lor artistice, Ion Dumitrescu încearcă să remedieze situația, inițiind „Sărbătoarea muzicii românești“ la care se plănuia invitarea unor muzicieni din „toate țările lumii“, pentru a se cunoaște creația muzicală românească. Se prevedeau concerte în toate genurile. Succesul ar fi fost de natură să consolideze echipa aflată la conducere.

Se evoca mereu posibila convocare a Adunării Generale care să ofere întreg tacâmul: dare de seamă, proiect de statut, discuții, alegeri. Se puteau aborda teme fundamentale precum stadiul și orientarea creației, perspectivele. Totodată, putea consfinți organizarea administrativă, normele de repartiție. În noul Comitet se conta pe pătrunderea tuturor valorilor. Autoritatea conducerii, de bună seamă, ar fi avut numai de câștigat.

Numai că o asemenea Adunare era condiționată de finalizarea a două acțiuni: înlăturarea membrilor indezirabili, lipsiți de creație semnificativă, de meșteșug și prestanță; a doua, vizita la Moscova pe care o va face un grup de compozitori de prim plan. În consecință, devenea posibilă fixarea datei Adunării Generale către primele luni ale anului 1956. Evident, planuri, numai că, în acele condiții, o atare manifestare se făcea numai cu aprobări peste aprobări, luate la cel mai înalt nivel.

În zadar se dorea elaborarea și tipărirea unui volum substanțial despre creația muzicală românească în deschiderea „Sărbătorii muzicii românești“; secția de muzicologie, căreia i se ceruse, nu dădea semne pozitive, fapt pentru care s-a apelat la condeiele compozitorilor. Ar fi fost o carte de popularizare a valorilor, cu destinația cititorilor de peste hotare. Acest proiect a rămas, din nefericire, literă moartă. N-a ajutat cu nimic nici comisia numită în acest scop, formată din A. Mendelsohn, Z. Vancea, I. Dumitrescu.

Devenită un atelier productiv, litotipografia și apoi, tipografia, au avut în frunte pe Mișu Iancu, înzestrat cu spirit de inițiativă. Menirea atelierului era să multiplice știme, mai ales pentru creațiile simfonice, dar și coruri. „...Când se vor pune la dispoziția căminelor culturale materialele publicate, partiturile și accesoriile, ca și formațiilor muzicale din restaurante, atunci se va regla posibilitatea repartizării dreptului de autor“.

Sesizându-se o anumită discrepanță în evoluția și echilibrul genurilor, datorită imposibilității cântecului de masă de a ține pasul cu ritmul alert al înnoirii limbajului, ca și al dezinteresului factorilor de difuzare, s-a decis să se întreprindă acțiuni mai energice. Evident, datorită tematicii insipide, lozincarde, festiviste, ca și propagării unor cântece slabe, publicul, ba chiar și compozitorii, se dezinteresau de zona aceasta care însă interesa în cel mai înalt grad secția de propagandă a c.c-ului.

S-au născut nemulțumiri în legătură cu „Festivalul Mondial al Tineretului și Studenților“ ținut la Varșovia, în legătură cu care se făcuse mult tapaj, soldat cu o serie de titluri noi. Numai că nici o compoziție scrisă pentru acest eveniment nu a fost luată în considerare, nefigurând în agenda manifestărilor. În plus, nici un compozitor român n-a fost invitat sau inclus în delegația română. Nu a fost respectat nici regulamentul, premiindu-se creații mai vechi; or, se cereau numai lucrări noi. Finalmente s-a decis să se facă o întâmpinare energică, adresată forurilor internaționale...

Un alt punct nevralgic îl reprezenta Radiodifuziunea, deoarece nu colabora cu Uniunea în privința muzicii difuzate pe post, dar nici în ceea ce reprezenta stagiunea de concerte. Orchestra își sistase concertele publice, iar după ce le-a reluat, nu înscrisese nici un titlu autohton, invitând numai dirijori străini. Sufereau și imprimările de muzică românească. Ceea ce se realiza la Radio nu se sincroniza cu opiniile reprezentanților Uniunii.

După deplasarea conducerii Uniunii în orașele Brașov (Orașul Stalin) și Sibiu, s-au conturat structurile organizatorice ale cenaclurilor respective. La Brașov – Gh. Petrescu – responsabil, secondat de Liviu Teclu, adjunct, Rudolf Hess, Andrei Gehann și Victor Bickerich.

La Sibiu, Gheorghe Șoima – responsabil, Ilie Micu, adjunct și Franz Xaver Dressler, Henri Selbing, Cornel Arion, Iorgovan Sandu și Romulus Milea.

S-au făcut gesturi de reînnodare cu E.I.S.A.C. cu sediul la Berna, I. Dumitrescu afirmând că nu va fi deloc ușor să se izbutească reintrarea în circuitul drepturilor de autor internațional.

Orchestratorii au intrat în orbita Comitetului, cunoscându-se practica unor compozitori de a nu-și divulga, de a nu-și declara colaboratorii. Se impuneau măsuri care să ducă la respectarea muncii orchestratorilor, aranjorilor, ceea ce presupunea aspecte nu numai materiale, ci și morale.

Scanned with OKEN Scanner

Lui I. Băjescu-Oardă, totuşi, atunci când se află că este bolnav şi fără mijloace de existenţă, i se acordă o pensie de 700 de lei. Cât priveşte cererea lui Emil Monţia în acelaşi scop, a fost respinsă.

Franz Xaver Dressler a fost primit membru stagiar. Încă nu s-a rezolvat disputa dintre Sidonia Vidu şi Filaret Barbu, cerându-i-se acestuia să-şi demonstreze aportul de originalitate.

Aflând că la Cluj a luat fiinţă orchestra *Filarmonică,* S. Drăgoi a insistat ca Uniunea să intervină pentru a i se atribui numele „Iacob Mureşianu", compozitor întotdeauna nedreptăţit.

A. Vieru a stăruit ca şi în cursul stagiunii 1955–1956 să activeze gruparea de tineret din cadrul Uniunii, sprijinită de compozitori mai vârstnici, cu experienţă.

Ion Vasilescu a propus înscrierea în Uniune a compozitorilor de muzică uşoară, de fapt, a interpreţilor renumiţi – Dinu Şerbănescu şi Iancsý Körösi. O problemă neaşteptată a ridicat Dinu Stelian şi anume tipărirea operei integrale a lui George Enescu, dar Z. Vancea a susţinut că acest deziderat va deveni posibil numai după ce vor răscumpăra drepturile de tipărire deţinute de alte edituri franceze.

L. Feldman pretindea ca şi dirijorilor străini care apar la pupitrele orchestrelor româneşti să li se ceară includerea în programe a cel puţin unui titlu semnat de autori români.

Z. Vancea a propus editarea unui *Buletin Muzicologic,* ceea ce s-a şi realizat, apărând pe lângă revista *Muzica.* La sugestia lui L. Klepper de a se constitui o asociaţie Béla Bartók, care să se ocupe de popularizarea muzicii acestuia, I. Dumitrescu a răspuns pozitiv, dar numai după ce se va constitui o asociaţie „George Enescu", care să-şi propună difuzarea lucrărilor acestui important compozitor atât de necunoscut încă.

I. Dumitrescu deplângea faptul că o serie de muzicieni din Braşov sunt încurajaţi să ceară admiterea în Uniune, ba li se şi promite aceasta, deşi nu sunt deloc dotaţi pentru a scrie muzică şi nu dispun de tehnică, ba nici chemare nu au. T. Ciortea roagă să fie luată în ecuaţia admiterii Gemma Zinveliu, absolventă a Conservatorului bucureştean.

S-au purtat discuţii în jurul a două opere noi: *Ion Vodă cel Cumplit* de Gheorghe Dumitrescu şi *Pană Lesnea Rusalim* de Paul Constantinescu, la nivelul comisiei de specialitate.

Îngrijorarea lui A. Mendelsohn pentru prestaţiile secţiei de muzicologie era mare, deoarece unii „...vor să afirme o poziţie şi un nivel pe care nu le au, vor să afirme o competenţă pe care, de asemenea, nu o au. În felul acesta ei nu pot lupta şi nu conving pe nimeni".

Se plănuia elaborarea unui nou proiect de Statut care a dus la instituirea unei comisii, formate din S. Drăgoi, A. Mendelsohn şi D. Gheciu.

După ce a asistat la manifestările Festivalului de la Varşovia, G. Bălan se lansează cu mai mult avânt spre orizonturi noi, dovadă şi articolul: *Dilema compozitorului contemporan,* încă ezitant, cu destule îndoieli şi nebulozităţi, dar care dă câştig de cauză spiritului novator[304].

„CÂNTECUL DE MASE"

Alarma declanşată de aşa-numita criză în sfera cântecului de mase apare pe tapet în Comitetul din 31 octombrie 1955, deschis de S. Drăgoi. Luând cuvântul, I. Dumitrescu a făcut o informare despre consfătuirea de la Comitetul Central din a doua decadă a lunii octombrie, cu participarea unor compozitori şi interpreţi, unde s-au stabilit acţiuni menite să ducă la o mai puternică legătură cu masele. Se prevedeau întâlniri cu oamenii muncii, conferinţe, cursuri de marxism-leninism. Atunci s-a decis înfiinţarea Editurii muzicale unice, care să tipărească suficiente cantităţi de muzică de mase, s-au luat măsuri pentru îmbunătăţirea difuzării, s-au iniţiat cursuri, s-a hotărât introducerea învăţământului muzical în şcoli, promovarea cântării, în fine, susţinerea materială a cântecului prin ridicarea tarifului achiziţiilor.

Pentru apropiatul congres al partidului se doreau creaţii cu tematică adecvată.

S-a trudit mult pentru reglementarea dreptului de autor, făcându-se repetate demersuri către Ministerul Culturii, care a emis o circulară, după enervante ezitări, prin care legitima perceperea, ca şi cuantumul respectiv, pe categorii. S-au adoptat măsuri de susţinere a cântecului de mase, a muzicii de dans. S-a ivit o situaţie insolită, datorată orchestrelor aflate în turnee, care repetau acelaşi program

304. Bălan, G. În: *Contemporanul,* 42 (524), 19 octombrie 1955, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

în diverse localități, ducând la creșterea procentajului unor autori. Se impunea, în consecință, găsirea unei soluții de corectare a excesului de programare.

Existau nemulțumiri față de activitatea purtată în secția de critică și muzicologie, verificarea dovedindu-se superficială, la care se adăuga neparticiparea la viața Uniunii, ceea ce a determinat efectuarea unei noi filtrări a calității de membru. Erau vizați: G. Deleanu, Boris Marcu, Radu Negreanu, Nicolae Parocescu, Emil Riegler Dinu, Adriana Sachelarie, Vasile Nicolescu, Zelli Sulițeanu, Adrian Vicol, Lucilia Stănculeanu, acordându-li-se trei luni pentru a-și dovedi activitatea.

Secției de muzicologie i se cerea să fie prezentă la concertele lecție ale *Filarmonicii*, la amenajarea secției muzicale a Bibliotecii Academiei. Au fost recomandați Stela Sava, Cristian Gherner (Ghenea), Nicolae Missir.

S-a propus ca Ioan D. Petrescu să fie antrenat în activitatea secției de muzicologie, specializat fiind în muzica bizantină, în paleografia acestei ramuri de muzică religioasă, cu vechime în spațiul carpato-dunărean.

Deoarece în Biroul de muzicologie activau doi folcloriști: T. Alexandru și C. Prichici, s-a considerat că unul era suficient. De aici, discuții cine să fie. A avut câștig de cauză T. Alexandru.

S-au ratificat cheltuielile făcute cu ocazia deplasărilor la Bicaz – 33.676 lei și în Delta Dunării – 86.647 lei. Se organiza o consfătuire la București cu membrii filialelor și cenaclurilor.

Printre compozitorii primiți în breaslă: Domnica Dumitrașcu, Ion Alexandrescu și Fr. Schapira, ca stagiari, acesta din urmă fiind un zelos animator al grupului de tineret.

CUM SE ÎNȚELEGEA „SPIRITUL DE PARTID"?

Pragmatismul devenise trăsătura caracteristică a Comitetului solicitat să dea curs unor cereri foarte concrete. Dosarele de primire a lui Vasile Mocanu și Bissy Rotmann au suferit amânare, nefiind concludente. Beneficiarii noilor burse studențești erau: Liviu Dandara, Mircea Istrate, Mircea Ștefănescu și Dan Grigore, 300 lei lunar. Bruno Reichard, care lua lecții cu D. Cuclin, cere să-i plătească Uniunea lecțiile, ceea ce nu s-a aprobat. În cele din urmă profesorul a comunicat că acceptă să lucreze fără onorariu. Mai vechea doleanță a lui C. Silvestri de a i se cumpăra stocul de tipărituri ale propriilor creații s-a rezolvat, achiziționându-se.

Prin plecarea la aspirantură la Moscova a lui A. Vieru, comisia simfonică a rămas fără secretar, ceea ce a dus la numirea lui Mircea Chiriac. Reînnodarea concursului de creație „George Enescu" s-a pus, de asemeni, în discuția Comitetului, anunțându-se că va fi reluat, începând cu 1956. N-a fost însă adoptată această variantă, preconizându-se doar Concursul asociat cu Festivalul „George Enescu" în care, deocamdată, nu figura și secția de creație.

Când s-au reluat problemele dreptului de autor, A. Mendelsohn stipula să se accentueze, în tratativele cu forurile superioare, revizuirea caracterului mercantil și mecanic, compozitorii urmând să fie răsplătiți pentru calitatea și cantitatea muzicii bune pe care o realizează.

Schimburile cu străinătatea, mai exact cu țările aceluiași lagăr politic, încep să funcționeze mai bine, cu Cehoslovacia obținându-se 14–28 zile anual. A. Mendelsohn, observând că N. Buicliu nu participă la lucrările Comitetului, recomandă să i se dea un avertisment, ca și pentru „...acțiuni subversive și purtare incorectă față de funcționari".

Tinerii cu studii de specialitate erau susținuți de către G. Breazul să fie atrași în munca secției de muzicologie. De altfel, G. Breazul a dat un prețios sprijin amenajării fondului de manuscrise și tipărituri în secția muzicală a Bibliotecii *Academiei Române*.

Programul cenaclurilor din octombrie 1955 a debutat cu o audiție B. Bartók, prefațată de expunerea fiului compozitorului, B. Bartók junior. D. Cuclin a fost sărbătorit cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. Vasile Tomescu a susținut o documentată expunere asupra operei compozitorului, urmată de audierea unor creații imprimate pe bandă de magnetofon. Într-o altă săptămână s-au prezentat creațiile scrise pentru „Festivalul Mondial al Tineretului și Studenților".

În noiembrie 1955 serialul cenaclurilor a debutat la 1 cu muzică ușoară, la 8 noiembrie au fost audiate creații datorate tinerilor, la 15 noiembrie, în cenaclul secției de muzicologie, G. Bălan a conferențiat pe tema *Realismul lui George Enescu*, foarte apreciată, determinându-l pe I. Dumitrescu să spună în cuvântul de închidere: „...Bravo secției și lui George Bălan", care a și fost răsplătit cu o primă specială.

Scanned with OKEN Scanner

Evenimentele politice nu puteau să nu înrâurească activitatea Uniunii, astfel încât congresului partidului i s-au alocat pagini bune din revista *Muzica,* pe luna noiembrie. Semnatarii saluturilor respectivului eveniment erau: G. Breazul, E. Cuteanu, S. Drăgoi, D. Stelian, D. Eremia, Th. Grigoriu, N. Kirculescu, S. Lakatos, Dariu Pop, L. Profeta și S. Toduță.

Concerte de toate felurile au fost inițiate în preajma congresului. G. Georgescu, în fruntea *Filarmonicii,* a prezentat *Simfonia Nr. 1* și *Rapsodia Română Nr. 1* de G. Enescu, *Concertul pentru pian și orchestră* de P. Constantinescu, solist Valentin Gheorghiu, suita *Când strugurii se coc* de M. Jora, Cantata *Gheorghe Doja* de C. Palade și Oratoriul *Scânteia eliberării* de O. Varga.

Un lung concert-spectacol s-a dat la Operă, în care au fost prezentate fragmente din spectacole datorate, în plan muzical, lui A. Mendelsohn și H. Jerea, P. Constantinescu și Gh. Dumitrescu.

G. Deleanu susține în continuare teoria leninistă a reflectării[305], iar G. Bălan supune atenției un titlu, de fațadă pe atunci, *Școala națională și spiritul de partid*[306]. Are curajul să mânjească unele dogme. Afirmă că realismul socialist nu poate fi receptat fără rezerve. „Neîncrederea cu care unii compozitori au privit și continuă să privească această metodă este expresia unei neîntemeiate convingeri după care realismul socialist ar fi o metodă confecționată ad-hoc, impusă din afară creației și izvorâtă din rațiuni exclusiv politice"...

Cum înțelegeau însă compozitorii spiritul de partid, după G. Bălan? „...Unii au văzut în el obligația ca orice compozitor care-și însușește metoda realismului socialist să fie înregimentat în rândurile Partidului ca organizație politică. Altora ideea spiritului de partid le-a apărut ca o imixtiune brutală a politicii în creația compozitorului, o intervenție din afară care constrânge și îngustează procesul de creație... trebuie să recunoaștem că politica dură a fostei conduceri a Uniunii Compozitorilor, care nu a promovat explicarea răbdătoare și convingătoare a ideologiei marxist-leniniste, a contribuit, într-o măsură, la încetățenirea unei asemenea înțelegeri a principiului spiritului de partid,... depărtându-i astfel pe unii compozitori"...

Continuau să curgă Premiile de stat. Pentru creația muzicală pe anul 1954, au fost distinși cu *Clasa I:* Mihail Andricu pentru *Simfonia Nr. 4* și *Suita Nr. 5 pentru orchestră simfonică.*

Cu Premiul de Stat, *Clasa a II-a:* Ovidiu Varga pentru Oratoriul *Scânteia eliberării* și Gherase Dendrino pentru opereta *Lăsați-mă să cânt.*

O importantă delegație a *Uniunii Compozitorilor* a întreprins în perioada 25 noiembrie – 20 decembrie 1955 o călătorie în Uniunea Sovietică, vizitând mai multe orașe, asistând la concerte și spectacole, având întâlniri... Au făcut parte din respectiva delegație condusă de I. Dumitrescu: G. Breazul, I. D. Chirescu, T. Ciortea, P. Constantinescu, Gh. Dumitrescu, L. Feldman, H. Mălineanu, A. Mendelsohn, M. Negrea, Z. Vancea, I. Vasilescu și Paul Cornea din partea Ministerului Culturii.

SĂRBĂTORIREA LUI DIMITRIE CUCLIN

După traversarea unei foarte grele perioade, frustrat, necântat, uitat, arestat, dus la Canalul Dunăre-Marea Neagră, Dumitrie Cuclin a avut o fază de revenire, fiindu-i recunoscute meritele. Creația începe să i se programeze, cu alte cuvinte se bucură de considerație. I. Dumitrescu încurajează acțiunile favorabile lui D. Cuclin. Vasile Tomescu elaborează și tipărește un volum intitulat *Drumul creator al lui Dimitrie Cuclin.*

La *Uniunea Compozitorilor* s-a organizat o festivitate la care Ion Dumitrescu a evocat aportul lui D. Cuclin la îmbogățirea patrimoniului muzical, gândirea sa estetică, reperele creației muzicale și muzicologice. O edificatoare prezentare a semnat-o Vasile Tomescu, cu trimiteri insistente asupra operei sărbătoritului, care se afla în sală. A urmat un program alcătuit din: *Cvartetul de coarde Nr. 3,* interpretat de Al. Theodorescu, R, Miruț, Al. Rădulescu și I. Boniș; *Suita de cântece și jocuri populare pentru pian,* în viziunea lui M. Sadoveanu, imprimată pe bandă, *Simfonia Nr. 1,* în versiunea lui Em. Elenescu la pupitrul Orchestrei Radio.

În revista *Muzica* și Z. Vancea și-a adus prinosul prin două materiale relevante pentru înțelegerea muzicii lui D. Cuclin[307].

305. Deleanu, G. *Teoria leninistă a reflectării, preocupare de bază în orientarea muzicii noastre.* În: *Muzica,* VI, 11, noiembrie 1955, p. 16.

306. Bălan, G. În: *Muzica,* VI, 11 noiembrie 1955, p. 19.

307. Vancea, Z. *Dimitrie Cuclin la 70 de ani* și *Cvartetul lui D. Cuclin.* În: *Muzica,* VI, 12, decembrie 1955, p. 15 și 17.

Scanned with OKEN Scanner

SECȚIILE – LABORATOARELE CREAȚIEI

Despre munca de îndrumare a creației în Uniune s-a intitulat referatul susținut de către Ion Dumitrescu în Comitetul din 19 noiembrie 1955, arătând să secțiile sunt laboratoarele unde se făurește și se analizează creația în două modalități: în discuții publice – cenacluri și în discuții închise – birouri.

Această muncă serioasă, profesională, apărea bine organizată. Parcă spre a răspunde criticilor că în Comitet se făcea abstracție de creație, că nu se discutau problemele specifice, Secretarul a subliniat că acest aspect se realizează cu plenitudine în cenacluri. Acum s-au precizat atribuțiile. Comitetul este un for de acțiune, de decizie și inițiativă, care nu se poate transforma în cenaclu. Membrii Comitetului au însă obligația să fie prezenți la cenacluri și să intervină cu competență.

Au fost înfățișate reperele bugetului pe anul 1956, considerabil mai mari comparativ cu anul ce se termina, datorită extinderii activităților și creșterii veniturilor, unei mai eficiente munci și organizări. S-a reînființat corul Uniunii, dirijor Nicolae Rădulescu.

I. Dumitrescu nu trece cu vederea peste unele aspecte ce puteau fi considerate ca nesemnificative. Din contra, îi avertizează pe membrii Comitetului că nu este demn să se dezică de hotărârile adoptate. Aceasta a fost necesar, deoarece Sergiu Paiul a înaintat o invocare în care se referea la afirmațiile unora din Comitet că, la excluderea lui, au fost siliți să voteze, să ridice mâna, să fie de acord cu ceea ce a propus I. Dumitrescu.

Eugen Radovici, personaj „ciudat", a solicitat pensie ca urmaș al lui Anton Pann, ca nepot, ceea ce nu s-a luat în considerare, deoarece numai copiii beneficiau de acest drept.

Nemaiparticipând la toate întrunirile Comitetului, M. Vescan s-a trezit cu o scrisoare din partea conducerii Uniunii să se achite de obligațiile asumate ca membru în forul suprem. A răspuns că dorea să cunoască din vreme ordinea de zi; aceasta era o marotă a sa. Își face autocritica, fiind de acord cu critica ce i se aduce și-și ia angajamentul că nu va mai lipsi. Totuși, declară că „nu înțelege să participe prin amenințări".

În final s-a decis să se trimită revista *Muzica* tuturor membrilor, în mod gratuit.

1956

ION DUMITRESCU – SECRETARUL

Schimbarea conducerii, efectuată cu doi ani în urmă, s-a dovedit benefică, deoarece Ion Dumitrescu, nemembru de partid, a știut să se impună, să-și adjudece autoritate, să demonstreze multă putere de muncă, inițiativă, grijă față de colegi, cunoaștere profundă a fiecărei probleme. Într-un cuvânt, era omul potrivit la locul potrivit.

Dedicându-se cu pasiune variatelor probleme care-l solicitau din plin, nu mai găsea energia necesară să mai compună ca înainte. Pentru breaslă, în schimb, depune eforturi susținute, cu rezultate excelente, știind cum să demareze, cum să sesizeze punctele nevralgice, să domine activitatea secțiilor, serviciilor, filialelor, netolerând nici un act de indisciplină, procedând la schimbări radicale dacă era cazul. Astfel că, la începutul anului 1956, mașinăria funcționa bine, ca să nu folosim chiar calificativul perfect.

Ion Dumitrescu a fost un administrator ideal, cumpătat, generos, zgârcit alteori, grijuliu față de banii membrilor, știa nu numai cum să-i cheltuiască, dar, ceea ce este mult mai important, cum să-i recolteze, să-i adune, să-i facă. A reușit să găsească soluții și să instaureze un sistem articulat în perceperea și repartiția drepturilor de autor, ceea ce însemna foarte mult pentru statutul compozitorilor. Era preocupat de existența acestora, sprijinea creația, dacă ne referim numai la achiziții. Programele instituțiilor muzicale acordau spațiu creației românești. Exista și preocuparea pentru calitatea execuțiilor.

Scanned with OKEN Scanner

Este drept că a încurajat, prin atribuțiile funcției de secretar, când nu exista poziția de președinte, compunerea unor partituri de serviciu, circumstanțiale, cu angrenaj extraartistic, dar acestea contribuiau la visteria Uniunii. Concesiile în plan ideologic erau inevitabile și grevau negativ asupra aspectelor de natură globală. Exigent, sever, I. Dumitrescu nu a admis nici o fisură, nici o gură de scurgere, impunând respectul ordinii și legii, protejând astfel drepturile membrilor Uniunii.

A înțeles de la bun început că trebuie să colaboreze cu autoritățile, să-i câștige pe cei de care depindea starea Uniunii, dar și să-i câștige pe cei mai prestigioși compozitori și muzicologi. A știut să-i aibă alături pe muzicienii proscriși, pe M. Jora, D. Cuclin, G. Breazul, ceea ce i-a sedimentat poziția. A avut, în mod sigur, și dușmani înverșunați. M. Socor nu era de văzut la nici o manifestare a Uniunii în această perioadă, dar a colaborat bine cu H. Jerea, D. Gheciu din fosta echipă. Nu peste multă vreme unii, implicați sau nu în jocurile politice ale timpului, vor părăsi definitiv țara de baștină – Sergiu Natra, Gabriela Deleanu...

Cu autoritățile avea strânse legături, îndeosebi cu Dr. Petru Groza, dar și cu Leonte Răutu, deși aveau schimburi dure de idei, nelăsându-se bătut. Cultivat, citit, posesor al unui stil oratoric de clasă, I. Dumitrescu știa să cucerească, să convingă, să pledeze, să înfrunte, să polemizeze ca nimeni altul. Avea relații de colaborare cu Uniunile surori, ale scriitorilor și plasticienilor mai ales. Participând la recepții, la manifestări oficiale, știa să-și rezolve problemele aflate în suspensie, abordându-i pe miniștri, pe cei de care avea nevoie pentru o relație, totul fiind dictat de rațiunea bunului mers și prosperitatea Uniunii. Deocamdată, vânturile băteau în pânzele Uniunii, dar vor veni și vremuri grele...

Desigur, partidul, securitatea erau omniprezente, urmărind cel mai mic gest al lui Ion Dumitrescu și nu numai, în primul rând prin colaboratorii nemijlociți. Secția de propagandă și agitație a c.c.-ului ținea morțiș să cunoască, din vreme, cea mai neînsemnată acțiune, ședință, controlând absolut întreaga activitate.

Cu organizația de partid a avut relații susținute, căci nu se putea altfel, înăbușind repede stările virtual conflictuale, căci avea oamenii săi de încredere la toate nivelurile, care-l informau la cea mai ușoară adiere de vânt.

NOUL SEDIU

O dată cu încetarea din viață a lui George Enescu, avându-se și actul de donație pentru imobilele care i-au aparținut lui sau soției, Maria Cantacuzino, s-a hotărât și înființarea Muzeului care să-i perpetueze numele, în Palatul Cantacuzino, Calea Victoriei nr. 141.

Pe atunci Palatul Cantacuzino găzduia sediul „Institutului Româno-Rus", ceea ce n-a constituit o piedică în mutarea sa, pentru a se amenaja Muzeul, Palatul fiind gândit ca o casă a muzicii. S-a găsit soluția ca să-și aibă sediul tot acolo și *Uniunea Compozitorilor*. Numai că au fost necesare amenajări, reparații pe care Uniunea le-a suportat. Deci, o parte a Palatului, o aripă, a fost destinată Uniunii, iar alta, Muzeului „George Enescu", Aula revenind compozitorilor, care aveau nevoie de ea pentru cenacluri și audiții. Directorul Muzeului a fost numit Romeo Drăghici, care se instalase în clădirea din curtea Palatului Cantacuzino. Colaborarea celor două instituții s-a dovedit în cursul anilor perfectă, ceea ce a fost de natură să avantajeze muzica în general.

Ion Dumitrescu s-a ocupat îndeaproape de amenajarea birourilor, de distribuirea spațiilor, astfel că mutarea s-a făcut, activitatea Uniunii putându-se relua din toamna anului 1956 în noul sediu. Dar până atunci, în lunile prime ale respectivului an, s-a muncit la amenajarea Palatului, activitatea desfășurându-se, concomitent și fluent, în vechiul spațiu din Piața Amzei.

La 10 ianuarie 1956, în cenaclul simfonic s-au audiat creații de Mihail Andricu: *Simfonia nr. 4* și *Simfonietta* cu același număr. S-au apreciat, la discuții, valoarea travaliului, forța ideilor care nu excelau prin contraste, dar evidențiau un stil bine reliefat. Luând cuvântul, printre alții, G. Bălan a spus: „... Nu fiecărui compozitor îi este proprie capacitatea de a exprima tensiunea dramatică. Există temperamente eminamente lirice"...

Primul concert al renăscutului cor din cenușă a avut loc la 17 ianuarie, sub conducerea lui N. Rădulescu, prezentându-se *Stabat Mater* de G. Pergolesi, soliste: Emilia Popescu și Elena Cernei, și *Cantata 313, Alegerea lui Hercules* de J. S. Bach, soliști E. Petrescu, E. Cernei, Aurel Alexandrescu și Alexandru Voinescu.

Scanned with OKEN Scanner

Lieduri de M. Jora au figurat în cenaclul secției muzică de cameră, din 24 ianuarie, interpreți fiind E. Petrescu, Cornelia Gavrilescu, Valentin Teodorian și Nicolae Secăreanu, acompaniați la pian de Lisette Georgescu (aceasta a cântat și ca solistă vocală), Nicolae Rădulescu și însuși M. Jora, creatorul școlii moderne în acest gen.

Următorul cenaclu i-a revenit cântecului de mase, ascultându-se coruri de R. Paladi, A. Mendelsohn, E. Koffler, V. Popovici, Ana Severa Bențea, D. Bughici, Th. Bratu, S. Sarchizov și A. Adorjan. O perspectivă în domeniul muzicii ușoare a putut fi conturată într-un alt cenaclu. Din nou corul Uniunii, la 7 februarie 1956, cu creații datorate compozitorilor renascentiști. Muzicologii erau prezenți pe podiumul sălii „Dalles" cu expuneri în cadrul „Universității Populare", G. Breazul vorbind *Despre melodie*[308].

Cenaclurile continuă. La 6 martie 1956, o manifestare mai aparte: prezentarea, la două piane, a *Simfoniei nr. 6* de A. Mendelsohn, cu Mariana Săndulescu și Rodica Suțu. Această creație, aflată în fază de orchestrare, aducea elemente inedite în stilul compozitorului. Repertoriul corului Uniunii escalada epocile, căci, la 28 februarie, a concertat cu piese de compozitori romantici: Schubert, Mendelssohn și Schumann. La 20 martie 1956, sub genericul „Contrapunctul linear coral", N. Rădulescu și ansamblul său au abordat lucrări semnate de Ockegem, Palestrina, Monteverdi, Claude Le Jeune.

O seară de cvartete, 2 aprilie 1956, a prilejuit audierea violoniștilor L. Savin, M. Rodam, a violistului Wilhelm Georg Berger și violoncelistului A. Capitanovici, a *Cvartetului Nr. 2 în fa minor* de T. Ciortea, a *Cvartetului op. 9* de M. Jora și a *Cvartetului în Do major* de I. Dumitrescu. A fost „botezul" formației sub denumirea de „Cvartet al Uniunii Compozitorilor".

Audierea Oratoriului *Scânteia eliberării* de O. Varga din 3 aprilie 1956 s-a completat cu *Variațiuni pe un cântec de Anton Pann* datorat lui Theodor Grigoriu. Dacă primul fusese primit cu rezerve, în cadrul discuțiilor semnalându-se defecte în planul dramaturgiei, al doilea era apreciat datorită sonorităților contemporane generoase în plan tematic și timbral, sugerând bogăția fanteziei compozitorului.

S-au conturat și alte manifestări camerale. O seară de sonate a avut loc la 23 aprilie 1956, când s-au putut asculta: M. Andricu – *Sonata pentru pian și vioară, op. 32;* C. Silvestri – *Sonata pentru vioară și pian, op. 19, nr. 1;* P. Constantinescu – *Sonatina pentru vioară și pian;* G. Enescu – *Sonata pentru vioară și pian Nr. 2, op. 6,* interpreți Mircea și Mariana Săvulescu.

O altă seară cu muzică de cameră a fost găzduită de cenaclul din 4 iunie 1956 când s-au audiat: L. Feldman – *Trio pentru vioară, violă și violoncel;* M. Andricu – *Sextet pentru suflători;* C. Silvestri – *Cvartet de coarde op. 27, Nr. 2.* Interpreți: M. Berdier, G. Popovici, A. Capitanovici și „Cvartetul Uniunii".

DEZAVUAREA „REZOLUȚIEI"

A. Mendelsohn, care era un fel de ideolog al Uniunii, pe care I. Dumitrescu știa să-l teleghideze când avea nevoie, a publicat în *Contemporanul* un material, pe cât de amplu, pe atât de relevant, sub titlul *Probleme ale muzicii românești*;[309] evident era un punct de vedere ca oficial, în care, după o sumedenie de jonglerii teoretizante, afirmând succesele muzicii românești „sub conducerea partidului", se oprește la munca din Uniune, lansându-se într-o condamnare nedisimulată a fostei conduceri, a perioadei jdanoviste. Era țintită și „Rezoluția", criticată pentru că a împroșcat venin asupra unor foarte însemnați compozitori. Așadar, la numai patru ani de la ceea ce se considera a fi „programul", „catehismul" Uniunii, platforma sa estetică, se spunea acum că n-a fost decât o greșeală a unui grup, o nefericită hotărâre, dezicându-se, în mare parte de aserțiunile vehiculate. Adevărat, încă se mai laudă unele aspecte, bunăoară „Rezoluția sovietică" inspiratoare...

Dar ce spune textul? „... În acest sens, suntem, astăzi în măsură să judecăm cu mai multă obiectivitate și simț al realității atât calitățile binemeritate cât și scăderile însemnate ale Rezoluției Plenarei lărgite a Comitetului Uniunii Compozitorilor din 4–5 februarie 1952. Această Rezoluție n-a ținut seama de condițiile obiective de dezvoltare și de etapa în care se găsea evoluția muzicii noastre în acel moment.

308. * * * *Din activitatea Uniunii Compozitorilor.* În: *Muzica,* VII, 7, iulie 1956, p. 30.
309. În: *Contemporanul,* 13 (495), 30 martie 1956, p. 1 și 4.

Scanned with OKEN Scanner

Rezoluția a supraapreciat forța unui grup restrâns de compozitori care treptat, ulterior, s-au izolat în chip sectar, rupându-se de ceilalți compozitori". ... A interpretat eronat „legătura dintre conținut și formă, în defavoarea formei și măiestriei"...

De asemenea, a declarat „inaccesibile și formaliste lucrări valoroase ale muzicii noastre, condamnând în bloc opera unor compozitori de seamă, catalogând, fără analiză adâncită, uneori chiar în necunoștință de cauză, lucrări și evoluții ale unor compozitori însemnați. Prin toate acestea, Rezoluția din 1952 a Comitetului Uniunii Compozitorilor ne-a îngreunat în bună măsură eforturile pe care le facem de doi ani încoace pentru strângerea în jurul Uniunii a tuturor forțelor noastre creatoare".

ION DUMITRESCU DEVINE „PRIM SECRETAR"

Cu toate că se preconiza convocarea Adunării Generale, nu se obțineau aprobările necesare. Avusese loc unul din congresele partidului și era etapa prelucrărilor documentelor adoptate. Nici măcar Comitetul Uniunii nu s-a putut ține până nu s-au discutat „învățămintele" la care au fost invitați membrii filialelor și ai cenaclurilor.

Apoi a avut loc o ședință a Comitetului, a cărei motivație a fost găsită în Bicentenarul nașterii lui Mozart; I. Dumitrescu vorbește despre modalitatea în care va fi marcat evenimentul, omagiindu-i personalitatea.

Au urmat două referate, a căror tematică a trebuit să aibă aprobarea secretarului cu propaganda a comitetului central, Miron Constantinescu: „Planul de creație și activitate al Uniunii Compozitorilor din R.P.R., în lumina celui de al II-lea congres"... Se făceau referiri kilometrice la linia politică a partidului, la reflectarea realității în muzică, la confruntarea dintre vechi și nou în muzică, la arta realistă și arta decadentă. Se făceau și referiri la Uniunea Compozitorilor. Numai acum totul devine realizabil. Erau formule arhirăsuflate: „Idealurile care au stat la baza actului de înființare a Societății Compozitorilor Români în Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din R.P.R. au acționat și în sânul vechii societăți". Se politiza chiar și actul constituirii Societății Compozitorilor Români, care nu mai era ceva oribil ca pe vremea lui M. Socor. Ideea constituirii „...a pornit din inițiativa unui grup de muzicieni progresiști, în frunte cu marele nostru maestru George Enescu..." Numai că, atunci, idealurile nu puteau fi atinse... „Aceste idealuri se înfăptuiesc treptat, în cadrul acestei forme noi, ...în condițiile regimului de democrație populară..."

În sfârșit, era pomenit și Constantin Brăiloiu, dar numai ca fondator al *Arhivei de Folclor.*

Deja se manifesta o tot mai constantă atenție pentru compozitorii tineri, secția simfonică fiind atenționată cum să procedeze. „... Să se străduiască să mobilizeze și să îndrume pe compozitorii tineri către genul programatic, lămurindu-i că în acest gen își pot descoperi din plin calitățile de fantezie, de concepție și măiestrie, creând imagini apropiate de sufletul oamenilor de azi".

Ion Dumitrescu a ținut referatul *Școala națională de compoziție în cadrul realismului socialist,* din care reținem: ...„Muzicienii noștri înțeleg tot mai adânc esența artei naționale cu adevărat avansată, străină de șovinism, de etnografismul exterior, de cosmopolitismul depersonalizator, de disprețul față de cultura altor popoare, de experimentele formale, de căutarea extravaganțelor care ascund sursa de inspirație, care arată lipsa adevăratei măiestrii"[310].

Plenara era gândită să ofere acces la tribună multor vorbitori, în două zile. Au luat cuvântul: S. Lakatos, T. Olah, C. Palade, L. Rusu, V. Tomescu, P. Jelescu, Th. Bratu, Gh. Dumitrescu, A. Stoia, E. Radovici, O. Varga, E. Roman, D. Stelian, V. Popovici, L. Feldman, A. Mendelsohn, D. Bughici, G. Deleanu și Z. Vancea. Lucrările au fost încheiate de I. Dumitrescu. S-a adoptat „Hotărârea Comitetului lărgit al Uniunii"...

De fapt, acest Comitet lărgit s-a substituit Adunării Generale, căci a și restructurat conducerea în felul următor: Președinte nu exista, 2 Vicepreședinți, M. Andricu și S. Drăgoi, Secretar General Ion Dumitrescu, Secretar Al. Mendelsohn, după care urmau secretarii secțiilor: L. Feldman, la simfonic și muzică de cameră, I. Vasilescu, muzică ușoară și de dans, Z. Vancea, secretar la critică și muzicologie.

310. * * * *Un fapt însemnat în viața Uniunii Compozitorilor...* În: *Muzica,* VI, 3 martie 1956, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

În Biroul secției de mase se cooptase Ioan D. Chirescu. Se preconiza o Conferință pe țară, în noiembrie 1956. În proiect se prevedea și reorganizarea *Fondului Muzical.* Existau și membri consultanți prin funcțiile deținute, director administrativ, șeful Biroului de drepturi și șeful serviciului de cadre.

Ce schimbări s-au făcut? I. Dumitrescu, aflat în poziția a treia, devine lieder, dominându-i atât pe vicepreședinți, cât și pe cei trei secretari de secții.

A doua zi, la 16 martie, a avut loc o nouă ședință de Comitet. I. Dumitrescu a ținut o informare despre rezultatele concursului de cântece în cinstea congresului partidului, după care s-a prezentat activitatea filialelor de către L. Comes și E. Cuteanu. G. Breazul adresează rugămintea de a se căuta relicve mozartiene, fiindu-i necesare pentru comunicarea ce o va ține la Congresul de Muzicologie de la Viena. A. Mendelsohn rămâne consecvent preocupării sale pentru creația tinerilor, dându-le sfaturi...

I. Dumitrescu întreabă conducerea filialei clujene, pe marginea intervenției lui St. Lakatos din ziua precedentă, ce probleme au compozitorii maghiari, dacă au nemulțumiri? L. Comes arată că există o deplină colaborare. St. Lakatos a intervenit, spunând că a fost, probabil, înțeles greșit, că se înțeleg perfect, el și colegii lui maghiari, cu muzicienii români. S-a referit numai la planul de muncă, cerând ca situația conturată să fie păstrată. Z. Vancea recomandă să se facă referate la toate lucrările muzicologilor clujeni, pentru a nu se repeta situația creată prin volumul semnat de Szegö Julia, care a scris despre Béla Bartók, încredințând manuscrisul editurii, fără să-l prezinte comisiei, conform uzanțelor statutare.

În privința cenaclului din Arad se reamintește că în mod greșit a fost numit N. Brânzeu responsabil, neacceptat de forurile locale din cauza trecutului său politic. Nici N. Boboc nu putea fi numit, deoarece are deja două norme. Soluția privind cenaclul din Arad a oferit-o L. Rusu și anume ca ea să aparțină direct de filiala Timișoara.

În mult discutata chestiune a atragerii interpreților spre creația românească, I. Dumitrescu arată că se vor acorda prime, de la caz la caz, soliștilor și dirijorilor care vor aborda o partitură importantă a unui compozitor român sau mai multe. Deoarece tarifele pentru colaborările la revista *Muzica* erau mici, se vor acorda prime.

Deoarece *Filarmonica* își uită menirea și rolul pe care le are în promovarea valorilor artei naționale, s-a adoptat o nouă strategie, încheindu-se o convenție pentru un ciclu de concerte camerale de muzică românească. Era de dorit ca să fie prezentate de către un compozitor și muzicolog de prim-plan. Din Fondul Cultural de 10% se vor cumpăra un număr de bilete, mai ales că Ministerul de Finanțe emisese o dispoziție prin care interzicea accesul în sala de concert fără bilet de intrare.

S-au făcut definitivări: P. Nițulescu, D. Dinicu, Sava Stela, Alfred Hoffman, E. Pricope, V. Tomescu, Ion Vicol, Mihail Vulpescu, R. Ghircoiașiu, R. Oschanitzchi, Mircea Popa.

În rândurile stagiarilor au intrat: Ion Cunțan, Dan Constantinescu și Vasile Mocanu.

Pentru a se obține recomandarea admiterii în Uniune de la comisia simfonică, L. Feldman informează Comitetul că s-a stabilit un barem, candidatul trebuind să prezinte o partitură orchestrală, o partitură amplă camerală și, uneori, să se supună unui „mic examen".

S-au făcut noi excluderi din rândurile membrilor suspendați: Alexe Mircea, I. Mareș, Lidia Lel Popae, Marcel Breslașu. Acestuia i s-a trimis o scrisoare specială prin care i se arăta că singur s-a exclus, neparticipând la nici o acțiune. S-a hotărât rămânerea în Uniune a lui D.D. Stancu, R. Stein. Dar M. Brediceanu și Florica Dimitriu urmează să mai fie suspendați pe 6 luni pentru a prezenta lucrări. Lui E. Micu i se lansa semnalul să prezinte partiturile scrise pentru cinematografie; în caz contrar, va fi exclus.

În ce privește situația lui Dinu Lipatti, neconfirmat ca membru după înființarea *Uniunii Compozitorilor* și decedat la 2 decembrie 1950, se decide să i se confere post mortem calitatea pe care a deținut-o ca membru al Societății.

Cu satisfacție se constată creșterea drepturilor de autor cu 80%. S-a aprobat devizul pentru refacerea mormântului lui Alfonso Castaldi. S-au acordat pensii și pensii de urmaș: văduvei lui M. G. Poslușnicu, Marica Pessione, Ion Ghiga, Ion Borgovan, văduva lui E. Mezzetti, a lui Iuliu Mureșianu, lui Ana Voileanu Nicoară și lui I. D. Petrescu.

Pe listele studenților bursieri ai Uniunii s-au înscris nume noi: Ștefan Niculescu, Veronica Lecca, Iovan Miclea, Arminiu Cassvan, Rodica Ionescu, Nic. Miculescu. Altor cinci studenți li se acordă masă la cantină: Doina Prodan, Emil Rotundu, Emilian Băieșu, Ștefania Pavalache și Clemansa Ghiță.

Scanned with OKEN Scanner

De la D. Gheciu s-au cumpărat manuscrise aparţinând lui Theodor Rogalski. S. Natra propune ca Uniunea să facă demersuri pentru a se obţine ca grupuri de membri ai Uniunii să poată participa la Festivaluri Internaţionale în ţările de democraţie populară.

O atitudine intransigentă o manifestă A. Mendelsohn într-un articol inserat în *Contemporanul* din 30 martie 1956, sugerând atitudini decise din partea Uniunii pentru a se realiza mai multe partituri programatice. Se războia cu acele... „elemente care se sustrag criticii tovărăşeşti principiale, care ocolesc cenaclurile şi, în general, munca din Uniune".

În aprilie 1956, un grup de muzicieni români: M. Jora, I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, A. Alessandrescu, C. Silvestri au făcut o călătorie în Belgia şi Franţa, asistând la Bruxelles la premiera tragediei lirice *Oedip*. Au fost primiţi de Regina Elisabeta. La Paris au depus o coroană de flori pe mormântul lui George Enescu din cimitirul Père-Lachaise şi s-au întâlnit cu muzicieni francezi, inclusiv cu Marcel Mihalovici, care a fost bucuros să-şi revadă, după mulţi ani, prietenii din ţara natală.

La Festivalul „Primăvara la Praga" au participat Z. Vancea şi I. Vasilescu. Primul a susţinut şi o comunicare despre Mozart şi România.

Şi Uniunea Compozitorilor a primit numeroase vizite, nu numai din ţările comuniste, ci şi din Uruguay, Japonia.

MOARTEA LUI STAN GOLESTAN

Chiar în timp ce se afla la Paris grupul de muzicieni români, a încetat din viaţă Stan Golestan, la 21 aprilie, la vârsta de 81 de ani, stabilit în capitala Franţei dinainte de 1900. Compozitor şi critic muzical, S. Golestan a continuat să susţină că aparţine culturii române, înscriindu-se printre primii autori care l-au urmat îndeaproape pe George Enescu. Pe catafalc, după cum avea să povestească Ion Dumitrescu, corpul său era acoperit de un mare drapel tricolor, roşu, galben şi albastru. Revista *Muzica* a consemnat decesul[311].

EXPOZIŢIA „GEORGE ENESCU"

Un eveniment luminos a avut loc la 6 mai 1956 când, într-o atmosferă sărbătorească, s-a inaugurat „Expoziţia George Enescu", la Palatul Cantacuzino, cu participanţi de rang: Ministrul Culturii, Constanţa Crăciun, apoi, oficialităţile de partid: M. Constantinescu, L. Răutu, preşedintele Academiei Române, Traian Săvulescu, care a şi vorbit, la fel şi George Breazul. Au asistat: M. Andricu, George Georgescu, Tiberiu Brediceanu, Z. Vancea, I. Chirescu, D. Dinicu. Este de consemnat că, în planul de muncă al Uniunii, adoptat în luna martie 1956, se scria despre înfiinţarea „Muzeului Uniunii Compozitorilor" şi a „Fundaţiei George Enescu".

Pentru bicentenarul naşterii lui Mozart s-a constituit un „Comitet Naţional Pro Mozart", unde compozitorii şi muzicologii erau reprezentaţi prin G. Breazul, G. Deleanu, I. Dumitrescu, M. Jora, A. Mendelsohn, R. Paladi, Z. Vancea. La manifestările comemorative a asistat şi o delegaţie din România, avându-i componenţi pe I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, Z. Vancea, P. Constantinescu, M. Negrea şi G. Breazul. Acesta din urmă a participat şi la lucrările Congresului Mozart, fiind ales şi preşedinte al unei secţii. Titlul intervenţiei sale a fost *Mozart şi România*. Şi Z. Vancea a contribuit cu *Bazele profesionale ale muzicii româneşti*.

311. În: *Muzica*, VI, 3, martie 1956, p. 31.

Scanned with OKEN Scanner

NOUA LEGE A DREPTULUI DE AUTOR

Deschizând lucrările Comitetului din 2 iulie 1956, S. Drăgoi a ţinut să explice motivul neconvocării de mult a forului suprem, probabil călătoriile peste hotare. I. Dumitrescu supune atenţiei planul de comenzi de care se lega nemijlocit munca din secţii. Atrage atenţia comisiilor asupra atitudinii prea „blânde", în baza „unui sentiment de milă", care avizează şi lucrări slabe, de nivel foarte scăzut, în temeiul unei prietenii sau sub ameninţarea colegilor. Asemenea creaţii deservesc ţinuta creaţiei româneşti. Din această cauză, informează că lucrările comisiei de achiziţie au trebuit suspendate. Era necesar să se aprecieze obiectiv şi să se avizeze numai partiturile de valoare. S-au înscris la cuvânt Z. Vancea, S. Drăgoi, A. Vieru, A. Mendelsohn, N. Buicliu, M. Negrea, R. Ghircoiaşiu, M. Chiriac, I. Vasilescu, L. Rusu, şi D. Bughici, susţinând platforma conducerii. Însă E. Radovici a făcut o uşoară notă discordantă, fiind de acord, în linii mari, cu achiziţionarea numai a lucrărilor de calitate; dar nu putea fi de acord cu felul în care se făceau aprecierile în comisii, în care se găseau doar reprezentanţii unei anumite şcoli.

Pentru existenţa Uniunii, evenimentul demn de notat era adoptarea *Decretului asupra dreptului de autor*, nr. 321 din 1956, făcut după normele internaţionale şi după modelul care există în ţările de democraţie populară. În baza ei se va elabora o Hotărâre a Consiliului de Miniştri cu tarifele prevăzute pentru operele de artă. Uniunea se declara mulţumită de conţinutul Decretului, fiind consultată în faza elaborării.

Se cuvine menţionată contribuţia esenţială la elaborarea Decretului a avocatului Uniunii, Constantin Amzuţă, unul dintre cei mai buni cunoscători ai problemelor dreptului de autor.

Efectul Decretului, aşa cum s-a prevăzut, a fost benefic, cifrele încasate în anii următori vorbind de la sine. Astfel, în 1958, veniturile Uniunii s-au cifrat la suma de 20.417.000 lei. În 1965 la 21.778.000 lei, iar în 1972, la 27.464.000 lei. Iată şi venitul din 1975, 32.602.953 lei.

După ce I. Dumitrescu a ţinut să treacă în revistă stadiul ascendent al relaţiilor cu străinătatea, pe baza călătoriilor efectuate de membri ai Uniunii, s-a conchis că Uniunea avea nevoie de un serviciu special de legături cu străinătatea, ceea ce s-a şi decis să se înfiinţeze.

În Comitet nu s-a pomenit de încetarea din viaţă a lui Stan Golestan, în schimb s-au vărsat lacrimi la aflarea încetării din viaţă a lui R. Glier, „...bunul prieten al muzicii româneşti".

După o lungă aşteptare, s-a conturat şi schema Filialei din Iaşi: Achim Stoia, secretar, membri C. Constantinescu, Segal Bernard, C. Georgescu, la creaţia muzicală şi G. Pascu, secretar, Petre Botezatu, şi Pavel Delion, membri ai secţiei de muzicologie. Secretarii erau plătiţi. Urma ca la Iaşi să se organizeze cursuri de armonie, teorie şi forme muzicale şi se va constitui un cor de 15 persoane.

S-a organizat un concurs de muzicologie, comisia de validare a rezultatului găsind de cuviinţă să se acorde 3 menţiuni. După deschiderea plicurilor cu numele autorilor, s-au stabilit câştigătorii, precum şi temele abordate: Gh. Creţoiu din Orşova – *Perceperea imaginii muzicale de către autori;* Rodica Oană – *Alexandru Flechtenmacher;* G. Bălan – *Teze pentru istoria muzicii noastre contemporane.* A existat şi premiul II, atribuit lui Gheorghe Ciobanu pentru *Cântecul nou în creaţia populară.*

Luându-se în discuţie atmosfera din Filiala de la Cluj, I. Dumitrescu a semnalat o serie de aspecte negative: nu s-a obţinut încă un sediu şi, cel mai grav, apăreau o serie de disensiuni între membri, dezbinări neprincipiale şi „şovine". În Consecinţă, s-a lansat un apel la colaborare, să se lase luptele de culise şi să se acorde mai multă atenţie creaţiei.

Printr-un ordin al Ministerului Culturii, litografia Uniunii era trecută în custodia Editurii Muzicale de Stat, situaţie care nu putea fi acceptată. S-a hotărât şi crearea unui birou juridic al Uniunii şi al Fondului Muzical.

Şi alţi elevi şi studenţi beneficiază de bursă: Viorica Diaconu, Vasile Spătărelu, Alexandru Hrisanide, R. Oschanitski. Nu s-au aprobat cererile de bursă ale lui Corneliu Costiug şi Felicia Donceanu. Lui E. Micu i s-a ridicat suspendarea, deoarece s-a conformat somaţiei primite, prezentând lucrările solicitate.

S-au achiziţionat manuscrise de George Enescu – *Doina*, de S. Nicolescu, chiar şi biblioteca lui Vasile Popovici.

La festivităţile Béla Bartók au participat C. Silvestri, S. Drăgoi şi Zeno Vancea.

Scanned with OKEN Scanner

OPERETA „COLOMBA“ NAȘTE UN PROCES

Cu o anumită prudență se poate afirma că în Uniune exista o armonie în pofida disensiunilor pe terenul mijloacelor. I. Dumitrescu realizase o relativă sudură a diferitelor generații. Desigur, stările conflictuale latente, purtate în adâncuri, rar ieșeau la suprafață și putea fi stăpânite.

Natura neînțelegerilor, când căpătau proporții, era diversă, luând uneori forme inedite. Cam astfel s-a conturat disensiunea ivită între Elly Roman și Dumitru Capoianu, care-l avea alături pe Doru Popovici, destul de bătăios în 1956.

E. Roman compusese opereta *Colomba*, care și fusese înscrisă în repertoriu, numai că nu era orchestrată. Autorul a încheiat o înțelegere în acest scop cu D. Capoianu și D. Popovici, promițându-le că, în momentul când depun partitura de orchestră, primesc, se pare, 30.000 lei. Cu avântul tinereții, entuziasm, cei doi orchestratori s-au achitat repede de ceea ce aveau de făcut și când au prezentat-o gata, E. Roman a spus că nu are banii necesari să-i plătească.

Bineînțeles, scandalul s-a declanșat. D. Capoianu și D. Popovici văzând că nu obțin ceea ce li se cuvenea de la autor, au făcut publică înțelegerea neonorată, adresându-se și președintelui Uniunii. Acesta i-a convocat la o discuție, încercând să-i împace, să găsească o cale de aplanare. N-a fost posibil. E. Roman nu avea suma promisă. Soluția finală a fost tribunalul. Prin proces i s-a impus lui E. Roman să-și onoreze înțelegerea, achitând din drepturile de autor, pe măsura acumulării lor. Astfel, conflictul s-a stins, împricinații s-au împăcat, rămânând în relații cordiale.

În toiul polemicii, D. Capoianu scrisese pe partitura încredințată repetiției: „Opereta *Colomba* de E. Roman“, „Con futa forza“, ceea ce a declanșat o vie animație.

PRIMA AUDIȚIE A „SIMFONIEI DE CAMERĂ“ DE GEORGE ENESCU

Un eveniment remarcabil a avut loc la 18 iunie 1956, când C. Silvestri a prezentat în primă audiție, la pupitrul unei formații restrânse a *Filarmonicii, Simfonia de cameră pentru 12 instrumente solo, op. 33* de George Enescu.

Erau doar patru ani de la încheierea procesului de compunere a acestei partituri edificatoare pentru stilul de maturitate al compozitorului. Entuziasmul publicului aflat în sala *Ateneului Român* a fost nestăvilit, aplauze, ovații, bisarea *Simfoniei*. Ecourile acestei audiții, ale acestei *Simfonii de cameră* în conștiințele tinerilor compozitori îndeosebi, s-au dovedit de o deosebită însemnătate, fiind surprinși să găsească în creația autorului *Rapsodiilor Române* preocupările, mai exact, răspunsuri la preocupările lor de renovare stilistică pe care le căutau asiduu.

Uniunea Compozitorilor a organizat tot la *Ateneul Român* o „Adunare Festivă“ închinată lui George Enescu, la mijlocul lunii august, pentru a marca împlinirea a 75 de ani de la nașterea sa. Au vorbit Ion Dumitrescu, Ion Pas și George Breazul. Concertul care a urmat, dirijat de C. Silvestri, a oferit creațiile compozitorului omagiat: *Octuorul pentru coarde* și fragmente din *Oedip*[312].

În sală se aflau și oaspeții Uniunii – Jean Absil (Belgia) și Jiri Vislouzil (Cehoslovacia).

SPERANȚELE DESCHIDERII

Fluxul și refluxul erau caracteristice pentru propaganda ideologică, generând perioade, etape, faze când atmosfera politică era sau părea mai degajată, dar și când o traversau puternice furtuni. Nimic nu se concepea în afara vectorilor idoelogiei marxist-leniniste, a doctrinei de partid.

După moartea lui Stalin, chingile propagandei au slăbit întrucâtva, făcând loc unei deschideri, antrenând speranțe. Atmosfera devenise mai luminoasă, mai înseninată. Viața în Uniune era mai destinsă, se putea asculta în concert o creație ca *Simfonia de cameră*, ceea ce însemna enorm pentru fortificarea credinței că se poate face ceva.

312. * * * *Adunarea festivă închinată nașterii lui George Enescu.* În: *România liberă*, 3691, 19 august 1956, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Acasă la M. Andricu se organizau de mult audiții cu creații în imprimări excelente, creații neprogramate în repertorii. Apărea muzica secolului, cea „formalistă", „decadentă", într-o altă perspectivă. Era muzica nepredată în Conservator. Fenomenul acesta se cuvine înțeles întocmai. Într-o vreme când se mai decreta că arta sunetelor are iluștri reprezentanți numai în muzica rusă și sovietică, când totul venea de la răsărit, orientarea și spre cultura apuseană conferea un sentiment al echilibrului, favorizând abordarea mai nuanțată a problematicii complexului fenomen contemporan.

Anul 1956 a marcat și mai evident spațializarea universului muzical. Sub pretextul stindardului mozartian și enescian, compozitorii români ies în occident, adulmecând aerul înviorător al vieții muzicale pariziene, vieneze. Fuseseră și la Moscova și la Leningrad, unde nivelul artistic era foarte ridicat, însă rutina dogmelor strivea individualitățile, făcându-le să iasă anevoie din stereotipii.

Compozitorii rămași acasă aveau alte canale de a scruta muzica vestului, serialismul începuse să devină ademenitor, să ofere soluții, dar nu numai acesta. Liberalizarea părea că bate la ușă, compozitorii tineri aspirau la standardele limbajului de ultimă oră. Se conturau unele semne de emancipare, de neconformism, de ieșire din tunelul întunecat. Nădejdile aveau deja suport și, oricum, era altă situație decât în 1949 și 1952. Întoarcerea la dogmele arhivehiculate nu mai avea șanse de succes, deși ele mai puteau înrăutăți încă stările de spirit.

Dar până la noile orizonturi mai era cale lungă, necesitând confruntări dramatice. Reprezentanții conservatorismului, anacronismului, încă revin în forță. Așa s-a întâmplat cu Matei Socor.

MATEI SOCOR REDIVIVUS

Desprins de funcțiile importante deținute, M. Socor a intrat în umbră, dar nu era inactiv. Acționa în câmpul limitat care-i stătea la dispoziție, încercându-și forțele pe teritoriul creației, ca și al dirijatului, nerefuzând ofertele rare din provincie.

Compune cântece pentru copii, asamblându-le într-un ciclu pe care îl predă direct Editurii. Aceasta cere avizul comisiei de muzică de mase, care avizează doar două dintre ele: numerele 5 și 6. Cu toate acestea, au văzut lumina tiparului: *10 Cântece pentru copii, Glas de clopoțel.*

Compune și un *Concert pentru vioară și orchestră* pe care l-a prezentat adeseori cu solista Gabi Grubea la filarmonicile și orchestrele din țară. Când s-a cântat și în capitală, G. Bălan scria ...„Această lucrare, îndeosebi prin finalul său, vădește o manieră componistică ce s-ar potrivi epocii lui Caudella și Ciprian Porumbescu, concepție evidentă mai ales prin prezentarea neprelucrată a motivului folcloric. Această concepție componistică reprezintă, credem, ecoul artistic al unei păreri mai răspândite în virtutea căreia realizarea accesibilității nu ar fi posibilă decât prin renunțarea la cerințele unei înalte măiestrii componistice, prin recurgerea la formule facile, capabile a smulge un succes imediat și răsunător"...

În Scânteia însă apare un material elogios, subliniindu-i „o înaltă simplitate a expresiei"[313].

De menționat că acest concert a fost compus în 1950, în plină epocă stalinistă, fără a fi prezentat comisiei de creație, dar încredințat repertoriului curent. Era un evident abuz din partea președintelui de atunci.

M. Socor căuta să obțină cronici favorabile, dorea popularitate, dădea interviuri la radio pe tema Concertului, în care mistifica adevărul, vorbea de un succes care nu existase. Toate acestea au agasat conducerea Uniunii care s-a plâns lui L. Răutu într-un *Memoriu.*

Mai mult, în Biroul secției simfonice din 22 februarie 1956, s-a supus discuției *Concertul,* compozitorul fiind prezent. S-au emis considerații că existau momente ce denotă măiestrie și o anumită acurateță orchestrală, mai ales în conducerea liniei instrumentului solist, dar se întâlneau scăderi de natură stilistică, caracterul retardant, neputința valorificării melodiilor populare citate din abundență, fără discernământ. Au luat cuvântul: L. Feldman, I. Dumitrescu, P. Constantinescu care a spus: „... îmi face impresia că suntem acum 70 de ani, așa cum erau începuturile de folclor, de a face compoziții din bucăți de teme populare. De multe ori avea rezonanțe de Porumbescu, ca *Balada,* care este mult prea cunoscută la ora actuală să mai constituie o temă".

313. Teodoroiu, C. *Note culturale. Concert de vioară în primă audiție* În: *Scânteia,* 3469, 18 decembrie 1955, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

...„De la Matei Socor, afirma L. Klepper, ... atât ca și compozitor, cât și ca conducător al vieții noastre muzicale, ne așteptam la un stil personal și nu la un stil în care au scris și alții cu mult timp în urmă". Luând fiecare moment în parte, L. Klepper a demonstrat că materialul tematic folosit nu întrunea exigențele unor teme. Latura imitativă era supărătoare.

După Z. Vancea, M. Socor se afla „într-o eroare ideologică pe care dânsul este dator să ne-o explice. Cred că această lucrare nu este reușită". Au mai vorbit: M. Chiriac, O. Varga, M. Andricu, în opinia căruia *Concertul* „n-are suflu simfonic", A. Tudor, A. Mendelsohn și M. Socor. Acesta și-a apărat lucrarea, acuzându-i pe membrii comisiei că se situează pe poziții aristocratice față de folclor. Finalmente, i-a calificat, ironia soartei, pe vorbitori că sunt „dogmatici".

ÎNDEPĂRTAREA LUI MARȚIAN NEGREA DE LA CONDUCEREA „FONDULUI MUZICAL"

O dată cu „Ședința extraordinară" a Comitetului din 19 septembrie 1956, Ion Dumitrescu a pus piciorul în prag, preluând frânele Uniunii, ținându-i la distanță pe colaboratorii imediați. De la bun început a deschis lucrările, nemaiavând nevoie de serviciile introductive ale vreunuia din vicepreședinți. Acaparând întreaga putere pe care, de altfel, o deținea, Secretarul General a restructurat conducerea Uniunii și a *Fondului Muzical.*

Afirmă în cuvântul său introductiv că a găsit Uniunea „...într-o dezordine administrativă și financiară ... pe care am căutat s-o remediez"...

Cum D. Șostacovici împlinea 50 de ani, Comitetul îi adresează urări și „La mulți ani". Compozitorul sovietic avea bune relații cu muzicienii români, îl cunoscuse pe G. Enescu, fusese contactat de G. Bălan, un mare admirator, care i-a consacrat numeroase articole și un volum.

În contextul majorării salariilor în Uniune, măsură permisă de reglementările în vigoare, s-a propus și reorganizarea administrativă. Înainte de a fi prezentată noua schemă, Z. Vancea a sărit să adere la această inițiativă.

Conducerea Uniunii, spunea I. Dumitrescu, ar funcționa mai bine în următoarea configurație: un secretar general, un secretar, un secretar tehnic, un inspector general, un contabil șef, arătând exigențele pe care ar trebui să le satisfacă deținătorii acestor funcții. Apoi, un cercetător științific la serviciul de documentare, un șef al serviciului de relații cu străinătatea. Serviciul de contabilitate se va divide în contabilitatea subvențiilor și contabilitatea dreptului de autor.

În schema de funcționare a Uniunii existau 90 de posturi. 16 dintre acestea, depășind structura aprobată de Ministerul Finanțelor, vor fi remunerate din Fondul de 10% al dreptului de autor, până la introducerea în bugetul de subvenții.

Titlurile de președinte și vicepreședinte se desființează la Uniunea Compozitorilor. În schimb, schema revistei *Muzica,* aprobată de direcția Presei va rămâne neschimbată. „Noul proiect se axa pe necesități și nu pe persoane", sublinia I. Dumitrescu. Se preconiza menținerea numai a funcționarilor capabili. Z. Vancea credea că la serviciul documentare are nevoie de doi cercetători științifici.

Directorul Borzea care, după I. Dumitrescu, nu corespundea, a fost eliberat, ca și Krauss, directorul *Fondului Muzical.* Surprins de măsurile propuse, și el fiind vizat, ca vicepreședinte, M. Andricu îi roagă pe cei în cauză să-și spună cuvântul. Borzea recunoaște că a avut deficiențe în serviciu, însă Krauss a cerut să i se precizeze lipsurile. Imediat, I. Dumitrescu îi prezintă o seamă de puncte negative, nu numai ale directorului, ci și ale președintelui *Fondului Muzical,* Marțian Negrea. Lovit în plin, acesta se ridică și spune că *Fondul Muzical* este o unitate independentă de Uniune și că nu a fost de acord cu repetatele imixtiuni, cu intențiile conducerii Uniunii. Dar I. Dumitrescu demonstrează, punct cu punct, dependența *Fondului* de *Uniune,* dar și greșelile pe care le-a făcut M. Negrea personal.

M. Negrea nu venea la serviciu. De altfel nici nu avea birou, i se aduceau acasă hârtiile pentru semnat, nu convoca deloc comitetul *Fondului Muzical. Nu* funcționa satisfăcător administrația vilelor. Litografia, magazinul „se găseau într-un hal de plâns", cu fraude și neglijențe contabile.

Discuțiile care au urmat au avut un caracter polemic neobișnuit, tonul dându-l M. Negrea, care s-a ridicat vehement contra lui I. Dumitrescu, acuzându-l că dorește să subordoneze *Fondul Muzical.* I. Dumitrescu avea însă dreptate. În Decretul de înființare al *Fondului Muzical,* pe care îl

Scanned with OKEN Scanner

citește, se scrie negru pe alb că este al *Uniunii Compozitorilor.* Comitetul acesteia numește chiar și comitetul *Fondului Muzical,* se ocupă și răspunde de bunul lui mers. M. Negrea deplângea acuzația de incompetență și comoditate care i-a fost adusă.

Schimburile de cuvinte n-au cruțat pe nimeni. Z. Vancea, luându-i partea lui I. Dumitrescu, susține ideea comodității lui M. Negrea. Acesta îi impută Secretarului general că prea lucrează de unul singur, că se pricepe la toate, că lucrează de capul său, fără să se consulte cu colaboratorii pe care, adeseori, îi subestimează. La aceasta a subscris și M. Andricu, arătând că nu era deloc consultat, deși avea funcția de vicepreședinte.

I. Dumitrescu îi atrage atenția că nu mai este vicepreședinte, deoarece s-a adoptat noua schemă tocmai propusă și că s-a aflat în respectiva funcție timp de cinci ani alături de M. Socor și ...„n-ați făcut nici un act de desolidarizare publică". În continuare, a arătat că M. Andricu nu lucrează pe linie administrativă și că aportul său era „platonic". I. Dumitrescu spune că nu se cramponează de scaun și că, dacă Andricu dorește să devină Secretar General, îi cedează imediat locul.

L. Feldman intervine, susținând că I. Dumitrescu colaborează bine cu colegii, cu biroul secției. Și P. Constantinescu a pledat în favoarea poziției lui I. Dumitrescu. Chiar și M. Vescan, cerând ca I. Dumitrescu să fie sprijinit mai mult de către colegi. C. Palade făcea observații asupra ședinței, ea reprezentând „o cotitură serioasă", și își face autocritica pentru slaba activitate depusă. În final I. Dumitrescu a ieșit biruitor, recunoscându-i-se calitățile organizatorice de care avea atâta nevoie Uniunea.

Supuse votului, măsurile propuse au fost adoptate, cu două împotriviri: M. Andricu și M. Negrea. S-a aprobat eliberarea din funcțiile deținute a lui M. Negrea, A. Borzea și M. Krauss.

Un nou comitet al *Fondului Muzical* a fost numit în următoarea alcătuire: D. Gheciu, T. Ciortea, C. Palade, L. Klepper, H. Mălineanu. Când și Ministerul Culturii își va desemna reprezentanții, se va alege și președintele. Comitetul Uniunii l-a recomandat pe D. Gheciu pentru funcția de președinte, având studii de specialitate, juridice și experiență.

În plan extern, revoluția din Ungaria a avut un puternic impact asupra tuturor. Numai că înăbușirea acestei mișcări curajoase nu va fi lipsită de însemnătate, șurubul dictaturii strângându-se din nou, cu putere.

RESPINGEREA PROPUNERII DE ADERARE LA S.I.M.C.

În deschiderea Comitetului din 31 octombrie 1956, I. Dumitrescu aduce la cunoștință dorința lui M. Andricu de a dona Uniunii proprietatea sa din comuna Săruleşti: o moșie cu un corp de casă. După moartea sa, aceasta va trece în deplina proprietate a Uniunii. De asemenea, lasă Uniunii și bogata bibliotecă și discotecă. Donația va fi consfințită printr-un Decret al Consiliului de Miniștri, ceea ce, din păcate, nu s-a putut obține. Nu este desigur greu de ghicit că, prin această manevră, M. Andricu dorea să evite preluarea moșiei de către autorități, pentru a o transforma în gospodărie de stat sau colectivă.

Noua structură a Uniunii scotea și mai mult la suprafață culpele foștilor angajați, îndeosebi ale directorului. Pentru completarea schemei, după consultările și binecuvântarea secției c.c., s-a angajat un secretar tehnic Mihail Pușcariu, iar ca șef al serviciului cadre, V. Cristescu.

Și alcătuirea comisiilor secțiilor s-a luat în discuție, doar Z. Vancea declarându-se nesatisfăcut de unii membri ai biroului de muzicologie care nu activează. C. Bugeanu, la rândul său, face sugestii pentru noul profil al subsecției didactice. Palatul Cantacuzino, din vina directorului eliberat, n-a putut fi redat circuitului, nefiind încă amenajat. Se lucra la Aulă și la subsol.

Abundă inițiativele rezolvate în Comitet. Se va comanda o metodă de vioară lui A. Gherțovici și I. Geantă. Era necesară o antologie a cântecului românesc. Corul Uniunii era chemat să cânte în fața muncitorilor. Mișu Iancu solicita înființarea orchestrei de muzică ușoară a Uniunii.

Din partea Ministerului Culturii s-a primit o adresă prin care se cerea un răspuns la oferta *Societății Internaționale de Muzică Contemporană,* cu sediul la Paris, de a se înființa o secție națională. Discutându-se pe marginea acestei adrese care ar fi dat șansa reînnodării unor relații întrerupte de mult, s-a spus că statutul *S.I.M.C.* vine în contradicție cu statutul *Uniunii Compozitorilor.* În consecință, s-a respins, propunându-se în schimb, ceea ce nu s-a făcut, înființarea

Scanned with OKEN Scanner

unei asociații pe lângă Uniune pentru organizarea de concerte cu muzică veche și muzică nouă, care să fie condusă de compozitori de vază.

S-a născut ideea editării unor pliante-portrete ale membrilor Uniunii, la litografia proprie, existând condiții pentru realizarea unor asemenea materiale de propagandă de mare utilitate.

Pentru viitoarele cereri de intrare în Uniune, s-a introdus clauza ca să se dovedească nu numai absolvirea Conservatorului, ci și susținerea examenului de stat. I. Dumitrescu informează Comitetul că Ministerul Culturii și-a desemnat reprezentanții în Fondul Muzical, pe C. Cârjan și M. Păun. Întrunindu-se comitetul, l-a ales președinte pe D. Gheciu.

S-au aprobat noi pensii văduvei lui Titus Cerne, fiului lui V. Vasilache, văduvei lui P. Richter, Ștefan Popescu, M. Costin. De asemenea, lui Theodor Grigoriu i s-a acordat pensie de boală. Noi burse: Pop Daniel, Corneliu Gherman, Gheorghe Ruse, Dan Mercureanu. Ruxandrei Moisin i s-a achitat masa la cantină.

Cu ocazia inaugurării casei memoriale C. C. Nottara și a fiului, compozitorul C. C. Nottara, a avut loc o festivitate la 6 noiembrie 1956, la care au vorbit I. Dumitrescu și G. Breazul.

Din nou s-a analizat munca filialelor și cenaclurilor, în Comitetul din 14 decembrie 1956. L. Comes a prezentat un raport. Din comitetul filialei a demisionat M. Eisicovits, care a motivat gestul său prin imposibilitatea colaborării cu ceilalți membri. R. Ghircoiașiu a făcut o dare de seamă asupra muncii muzicologilor. A. Stoia a prezentat problemele filialei Iași, iar E. Cuteanu pe cele ale membrilor timișoreni. Despre cenaclurile din Sibiu și Craiova, au vorbit Gh. Soima și, respectiv, N. Julea.

Și secretarii secțiilor, L. Feldman, I. Vasilescu și Z. Vancea au susținut dări de seamă, ca și D. Gheciu asupra *Fondului Muzical*. L. Feldman a accentuat asupra faptului că nu secția face achiziții. Ea doar recomandă creațiile, deci comisia sa era numai „for de recomandare". I. Vasilescu semnala existența unor nemulțumiri față de aprecierile comisiei. Z. Vancea observă că estetica și critica muzicală se află, în ansamblul secției, în urma istoriografiei și folcloristicii. „Este și o timorare a criticii"...

Cum se apropia data împlinirii vârstei de 50 ani a lui N. Buicliu, I. Dumitrescu a propus să se solicite acordarea unei distincții oficiale, Uniunea ocupându-se de organizarea unui concert, iar *Muzica* publicându-i un portret.

O discuție încinsă s-a produs când I. Dumitrescu a cerut aprobarea Comitetului pentru cumpărarea și amenajarea unui cavou în cimitirul „Bellu", în sumă de 40.000 lei. M. Vescan s-a împotrivit, nesesizând oportunitatea unei asemenea cheltuieli. Dar avizul a fost dat.

La susținerea revistei *Probleme de muzică* contribuia și Uniunea, dorind să faciliteze popularizarea ideilor despre arta sunetelor. S-au făcut noi admiteri de membri stagiari: Constantin Romașcanu, Richard Bartzer, Adrian Rațiu, Remus Georgescu, R. Weinberg, Felicia Donceanu și Silvian Georgescu.

Discuțiile, ca de obicei, erau eterogene. M. Vescan tot nu se considera lămurit dacă Uniunea este for de achiziție și difuzare. I. Dumitrescu i-a răspuns că nu este de difuzare, dar că trebuie să țină evidența creației și să păstreze nivelul.

A. Mendelsohn remarcă succesele muzicii românești, îndeosebi ale partiturilor lui George Enescu aplaudate la Praga, Haga, Moscova. Mai semnalează incompetența criticii în unele materiale găzduite de revista *Muzica*. În comisiile de creație, compozitorii ar trebui să se schimbe, să facă parte prin rotație, afirma L. Klepper, astfel ar putea fi reîmprospătate cu forțe noi. Referindu-se la felul cum se făceau recomandările de difuzare ale comisiilor, I. Dumitrescu atrage atenția că orchestrelor nu trebuie să li se recomande, cum spunea A. Stoia, creații diferențiate ca nivel profesional, tehnic, ci numai partituri elaborate cu mai mare măiestrie, deoarece numai astfel pot ridica gustul artistic al ascultătorilor.

Dar M. Vescan nu găsește corespunzător stilul de lucru în comisii, deoarece în acest fel Uniunea „din organizație de masă se transformă într-o organizație administrativă". Comitetul nu ar trebui să se ocupe decât cu problemele care-i preocupă pe compozitori, adică creația.

Compozitorul cehoslovac Alois Haba a fost oaspetele Uniunii, conferențiind despre muzica sferturilor de ton, exprimându-și, totodată, înalta apreciere pentru muzica românească ascultată.

Z. Vancea se arăta bucuros că, după spusele lui R. Chircoiașiu, la Cluj există preocupări pentru lucrări de sinteză în domeniul istoriografiei muzicale românești, astfel că li se recomandă să nu se rezume, în cercetare, la strângerea materialelor documentare.

Din activitatea cenaclurilor reținem prezentarea *Simfoniei Nr. 10* a lui D. Șostacovici, la 22 noiembrie 1956. După o săptămână, creații datorate lui G. Enescu: *Dixtuorul pentru suflători, Sonata Nr. 3 pentru pian și vioară* și *Suita Nr. 3 pentru orchestră „Sătească"*. La 6 decembrie, G. Enescu a fost prezentat în postură de interpret. În sfârșit, la 13 decembrie genericul cenaclului a fost: *Creații corale românești clasice și contemporane.*

Scanned with OKEN Scanner

1957

COMPOZITORII TINERI CER CUVÂNTUL

Acești ani au prilejuit afirmarea unei viguroase pleiade de compozitori care, încet-încet, se grupează, etalând o serie de atribute stilistice încă timide, înveșmântate în straie academice, dar care aduceau un suflu nou, regenerator, neînțeles la început, determinând semnale ce produc o anume frământare.

Pe parcursul întregului an, apoi și în continuare, se conturează opinii grijulii, surprinderi, chiar îngrijorări, deși armele, uneltele mai bine-spus, ale tinerilor compozitori erau împrumutate din vechea recuzită. Sporadic se afirmă câte ceva mai inedit, dar nicidecum agresiv, căci cu toții se recomandau atașați tradiției muzicii românești. Studiau în profunzime moștenirea lui George Enescu, mărturie fiind o serie de materiale publicate, cu substrat analitic, semnate de Ștefan Niculescu, Adrian Rațiu, Myriam Marbe. Într-un fel, contactul cu muzica enesciană le-a produs acea tresărire, acea trezire și orientare spre modernism, căci cu cât se cunoșteau mai bine și alte partituri ale ilustrului compozitor, mai rar cântate sau în primă audiție, se realiza că personalitatea sa componistică s-a aflat în permanență interesată de limbajul modern aducând nebănuite contribuții la afirmarea unei tehnici noi, pornind sau nu de la matricea folclorului. Astfel, prin intermediul creației lui George Enescu, s-a ajuns, în bună măsură, la explorarea fenomenului modern atât de iubit în anii când se aflau încă pe băncile Conservatorului. Probabil, cu cât erau mai detractate, cu atât mai mult curentele muzicale ale secolului deveneau mai interesante, stârnind curiozitate și încântare.

Procesul afirmării tinerei generații de compozitori a fost lent și spinos, dar fără îndoială și impetuos, nimeni neputându-l stăvili. Evident, era *in nuce* un conflict de generații pe care Uniunea încerca să nu-l observe, să nu-i dea atenție, să-l atenueze, să-l aplaneze, să-l îndulcească. Zeno Vancea rupe tăcerea și iese la rampă printr-un articol inserat în *Muzica, Încotro se orientează tinerii noștri compozitori*[314], recunoscând, într-un fel alarmant, o nouă poziție. „...Creația acestor tineri, nefiind încă suficient de bine conturată, în lucrări de convingătoare forță, nu putem vorbi deocamdată atât de mult de lucrări, ci doar de atitudinea lor de protest și de negare".

Ce voiau acești tineri nenominalizați? ...„Mijloace muzicale noi, radicale. Fără a ține seama de faptul că se petrece o criză adâncă în creația muzicală a Occidentului,... mulți dintre tinerii noștri compozitori nu mai sunt satisfăcuți nici de mijloacele de expresie muzicală ale sistemului tonal lărgit, al unui Hindemith, ba chiar nici de atonalismul unui Schönberg și Alban Berg..." Erau seduși de Anton Webern, după care ...„muzica încetează de a mai fi o artă cu conținut emoțional și devine o riguroasă aritmetică muzicală".

Și desigur, se trece la demolarea acestor poziții, deoarece intenționează să recurgă la cele mai avansate mijloace, singurele care ar corespunde sensibilității moderne. Unul dintre acești compozitori, iarăși nenominalizat, s-ar fi exprimat negativ asupra creației generației vârstnicilor: „...din lipsă de cunoaștere a meșteșugului contemporan, creațiile unor autori devin anacronice, deci ele nu reflectă epoca și sunt sortite pieirii".

Setea de nou a tinerilor era justificată și L. Klepper, împărtășindu-și impresiile de la Festivalul de muzică contemporană de la Varșovia, le dă o satisfacție, oferind o panoramare a ceea ce se întâmplă pe frontul creației. El nu evită întrebarea nevralgică, de mare actualitate...„Este oare adevărat, cum spun unii, că nu ai ce prezenta din creația noastră muzicală de azi pe arena internațională?". L. Klepper răspunde că nu crede că nu am avea, aducând drept argumente pagini de G. Enescu, C. Silvestri, P. Constantinescu, „ba chiar și ale tinerilor"[315].

Însuși faptul că se puneau asemenea probleme acute, că tinerii compozitori își puneau problema limbajului, a tehnicii pe care trebuia să și-o adjudece, era semn de vitalitate. Dorința de a ieși din marasmul „Rezoluției" inhibitoare și a se îndrepta spre orizonturi noi apărea benefică.

314. În: *Muzica*, VII, 1, ianuarie 1957, p. 3.

315. Klepper. L. *În jurul Festivalului Internațional de Muzică Contemporană de la Varșovia*. În: *Muzica*, VII, 1, ianuarie 1957, p. 17.

Scanned with OKEN Scanner

Un indiciu al noii orientări promovate de către tinerii compozitori îl reprezenta *Concertul pentru orchestră* de A. Vieru, lucrare de absolvență a Conservatorului din Moscova. Paradoxal, unul din puternicele semnale ale avangardei venea exact de unde nimeni nu se aștepta. Și A. Vieru nu era singurul mesager. *Concertul* s-a și analizat în *Muzica*[316].

Existența *Societății Compozitorilor Români* și apoi a *Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor* a reprezentat o îmbinare, vizibilă sau nu, între creație și complexele ei aspecte, pe de o parte, și problemele de natură administrativă, organizatorice, pe de alta. Altfel spus, Uniunea a oscilat în permanență între idealism, sfera înaltă a artei și pragmatism, prozaica realitate a cotidianului, care trebuia să asigure suprastructura.

Poziția tinerilor, care negau viabilitatea stilului accesibil, capătă o dramatică încleștare odată cu opera lui P. Constantinescu, *Pană Lesnea Rusalim,* cotată de G. Bălan ca simplistă și conservatoare, deoarece „larga accesibilitate și limbajul contemporan sunt noțiuni care nu prea se suprapun"[317]. Deocamdată, tonul lui G. Bălan pare timid, însă va căpăta elan în curând.

Și, ca o ironie a soartei, culmea ipocriziei, A. Mendelsohn reiterează absurdele teze ale „Rezoluției" din 1952, deși aprecia că era un „document de o valoare inegală". De ce? ...„Este o realitate că lucrări condamnate categoric drept «formaliste» (cu toate «varietățile» sale), cum sunt dansurile lui Th. Rogalski, lieduri ale lui M. Jora și alte compoziții, și-au aflat de mult valabilitatea. Cel mai supărător este faptul că asemenea verdicte au fost pronunțate în numele esteticii realiste... Este limpede că în felul acesta se poate susține valoarea principială a esteticii științifice, cu toate bunele intenții ale autorilor și semnatarilor rezoluției. Este de asemenea limpede că astfel de „lovituri în gol" nu afectează întru nimic justețea, valabilitatea tezelor fundamentale ale esteticii marxist-leniniste"[318].

Să revenim însă pe terenul activității curente a Uniunii, la cenacluri, la discuții care demaraseră în forță, ba chiar li se extinde profilul. Pe linia convenției dintre *Uniune* și *Filarmonică,* s-a patronat un concert, la 14 ianuarie 1957, în care s-au audiat: *Cvartetul în Fa major* de Th. Rogalski, *Preludiu și Allegro pentru cvartet de coarde și harpă* de A. Mendelsohn și *Cvartetul Nr. 2, Op. 22* de G. Enescu în versiunea cvartetului Radio alcătuit din M. Negrescu, I. Wexler, M. Gros și I. Fotino.

COMITETUL VINE ÎN ÎNTÂMPINAREA TINERILOR

Cererile grupului de tineret și ale comisiei simfonice și de cameră de a se da posibilitatea compozitorilor aflați în plină ascensiune de a-și asculta creațiile, de a dispune de o tribună de afirmare, au avut răsunet, de vreme ce Comitetul a decis, la 8 februarie 1957, să organizeze concerte-audiții bisăptămânale, marțea și sâmbăta, executate în condițiuni optime, interpreții fiind plătiți din fondul cultural. Urma ca titlurile să fie alese dintr-o listă propusă de tineri.

„Să nu pornim de la referate teoretice, spunea I. Dumitrescu, abstracte, să nu discutăm din auzite unele lucrări, ci să pornim de la audierea lucrărilor tinerilor compozitori. Din discuțiile cu tinerii, din care se manifestă tendințe diametral opuse, ei ne-au atras atenția că nu-i mai putem discuta dacă nu-i cunoaștem... Să aducem lumină în această problemă a tineretului, pentru a nu pluti asupra creației tinerilor compozitori nori de neînțelegere și, în nici un caz, nu suntem chemați să înăbușim cu indiferența și superioritatea noastră și opacitatea unor oameni, inițiativele și progresul".

Secția de muzică de mase și ușoară se divizează, se separă în două subsecții: muzică de mase și corală, avându-i în comisie pe I. D. Chirescu și S. Drăgoi, responsabili, H. Jerea, Th. Bratu, V. Timiș, R. Paladi și un poet nenominalizat, membri; subsecția de muzică ușoară și de dans, cu H. Mălineanu responsabil și G. Klein, G. Dendrino, E. Roman, R. Șerban și un poet nenominalizat, membri.

S-a ratificat contul de execuție bugetară pentru anul 1956, veniturile fiind de 1.636.955 iar cheltuielile de 1.535.205 lei.

316. Cassvan A. *Creații ale tinerilor compozitori. Concertul pentru orchestră de Anatol Vieru.* În: *Muzica,* VII, 1, ianuarie 1957, p. 21.
317. Bălan, G. *Trebuie evitat stilul de largă accesibilitate?* În: *Muzica,* VII, 2, februarie 1957, p. 21.
318. Mendelsohn, A. *Pentru o critică muzicală realistă.* În: *Muzica,* VII, 2, februarie 1957, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Aniversarea celor 80 de ani de la naşterea lui A. Castaldi va fi marcată printr-o manifestare, precum şi prin tipărirea monografiei semnate de Vasile Tomescu, căruia i s-a acordat o primă excepţională pentru munca depusă. *Simfonia în La major, Nr. 2* a lui A. Castaldi, găsită cu greu, a fost fotografiată pentru a putea fi pusă la dispoziţia interpreţilor, fiind o creaţie de mare forţă.

Generoase se dovedeau acţiunile de sprijinire a tinerilor muzicieni, noii deţinători fiind W. M. Klepper, C. Zalu şi N. Coman. Au mai fost încă două: Angela Simona Popescu şi N. Brînduş. Pentru dotarea fondului documentar s-a întreprins o acţiune de fotografiere a tuturor membrilor, îmbogăţindu-se şi în acest fel zestrea Uniunii.

S-a iniţiat o anchetă contra casierului Uniunii, Orman Liviu, acuzat de nereguli financiare. Lui M. Andricu i s-a acordat pensie. La celălalt pol, pentru abateri de la etica profesională, R. Stein a fost suspendat din Uniune pe o perioadă de 6 luni, ceea ce aducea pierderea drepturilor şi repartiţia internă.

S-a adoptat un sever *Regulament pentru folosirea fondurilor,* în 12 articole, la loc de frunte, care avea înscris frontispiciul: „stimularea şi popularizarea activităţii muzicale creatoare româneşti".

Noi excluderi, de data aceasta din *Fondul Muzical.* 54 de persoane, între care: M. Bârsan, Th. Cosma, Al. Cosmovici, E. Minkievici, S. Paiu, V. Pântea, Iliuţă Rudăreanu, A. Szekely, I. Vanica, G. Wilnov.

Este interesant de ştiut că s-au cheltuit pentru amenajarea noului sediu din Calea Victoriei nr. 141 suma de 943.216 lei.

Revista *Muzica* a constituit obiectul unei discuţii, la 1 martie 1957, cu numeroşi artişti chemaţi să-şi spună părerea despre conţinutul materialelor sale. S-au auzit aprecieri pozitive, dar mai mult negative, recomandări cu duiumul, cum se face analiza fără să se critice nimic, în ce măsură temele abordate sunt de interes, problemele tinerilor muzicieni, compozitori şi interpreţi, ce este „nou" şi ce este „contemporan", s-a pledat pentru un nivel înalt, deoarece destinatarii erau oameni de specialitate. Au vorbit Z. Vancea, A. Mendelsohn şi I. Dumitrescu.

DEŞI PROPUS, LUI ALFRED ALESSANDRESCU NU I SE ACORDĂ PREMIUL DE STAT

La întrunirea Comitetului din 19 martie 1957, I. Dumitrescu a adresat felicitări laureaţilor. *Clasa I,* D. Cuclin – *Simfonia Nr. 15; Clasa a II-a,* T. Ciortea – *Cvartetul de coarde Nr. 2* şi S. Toduţă – *Simfonia Nr. 1.* De asemenea, M. Eisicovitz – *Povestea ţapului,* operă pentru copii. În sfârşit, şi muzicologul G. Breazul, pentru studiile: *Relaţiile muzicale româno-ruse, Învăţământul muzical în Ţara Românească* şi *Noi date asupra relaţiilor româno-ruse.*

Deoarece şi A. Alessandrescu fusese propus, dar nu i s-a acordat Premiul de Stat, Comitetul a hotărât să se adreseze forurilor oficiale spre a-şi exprima nedumerirea pentru această „omisiune", fiind unul dintre cei mai credincioşi interpreţi ai creaţiei româneşti. La această adresă nu s-a primit nici o explicaţie...

Pentru a se impulsiona activitatea sectorului de critică şi muzicologie, s-a dispus efectuarea unei analize. În urma acesteia, s-a reorganizat după cum urmează, în mai multe subsecţii, având responsabili pe V. Cristian, la critică, G. Breazul, istoria muzicii, T. Alexandru, subsecţia folclor, L. Rusu, subsecţia didactică (acesta tocmai se stabilise în capitală, venind de la Timişoara).

Într-o şedinţă la Minister, în care s-au dezbătut problemele muzicii uşoare, J. Letoni a demonstrat că nu există muzică uşoară românească. Compozitorii I. Vasilescu şi H. Mălineanu nu mai corespundeau, deoarece au „...devenit melancolici". Cum devenise agresiv şi mereu împroşca venin, s-a decis să se convoace J. Letoni la o discuţie cu comisia.

A. Vieru, întors de la Moscova, unde studia, a solicitat cuvântul pentru a face recomandări în vederea unei mai active propagări a creaţiei româneşti. Înainte a înfăţişat o serie de manifestări în care a răsunat muzică datorată compozitorilor noştri. La un cenaclu în Uniunea din Moscova s-au prezentat: *Dansuri* de S. Drăgoi, *Mama* de M. Socor şi *Prăbuşirea Doftanei* de A. Mendelsohn, creaţii, spunem noi, care în nici un caz nu mai erau reprezentative în 1957. A. Vieru însuşi a organizat o audiţie în care au răsunat *Simfonia de cameră* de G. Enescu şi *Simfonia în Do* de I. Stravinski. „Din păcate, informa A. Vieru, simfonia compozitorului român n-a fost înţeleasă"... De mai mult succes s-au

Scanned with OKEN Scanner

bucurat *Sonata Nr. 3 pentru pian şi vioară* de G. Enescu şi *Cvartetul de coarde* de P. Constantinescu. Mulţumindu-i lui A. Vieru, I. Dumitrescu l-a rugat să continue acţiunea.

La capitolul probleme curente, s-au validat salariile conducerii. Lui W. Berger, membru al Cvartetului Uniunii, i s-a acordat pensie de boală. Cererii de reducere a pedepsei, înaintată de R. Stein, i s-a răspuns prin reducerea sancţiunii la 3 luni.

O altă sumă s-a acordat pentru amenajarea Aulei, sumă care urma să fie recuperată de la Ministerul Culturii. Demnă de admirat era râvna cu care se înzestra biblioteca Uniunii, achiziţionându-se volume şi partituri oferite de instrumentistul Operei Române din Cluj, I. Creţu, ca şi din fondul D. Dinicu.

„ÎN APĂRAREA MUZICII CONTEMPORANE"

Efect al frământărilor determinate de înţelegerea corectă a noţiunilor de „contemporan" şi „nou", s-a încins o polemică în paginile *Contemporanului* şi ale *Gazetei literare,* între N. Buicliu, M. Rădulescu şi G. Bălan care abandobase poziţiile stângiste şi dogmatice anterioare şi devenise promotorul unei atitudini curajoase, susţinând înnoirea arsenalului tehnic de compoziţie, identificându-se cu platforma tinerilor.

Flacăra care a declanşat incendiul a pornit de la M. Rădulescu, care semnase o nevinovată cronică: *Muzica de cameră* [319]. După ce îşi manifestă satisfacţia de a asculta în ultima vreme partituri de Th. Rogalski şi G. Enescu, scrie: „Un lucru însă e clar, cunoaşterea unor asemenea compoziţii pune într-o lumină destul de puţin favorabilă unele lucrări care, deşi relativ recente, poartă pecetea unui izbitor anacronism. Am încercat acest sentiment ascultând *Trioul în si minor* de N. Buicliu... Muzică... cu amestecul ei de tematică lăutăresc-dulceagă şi de procedee romantice amintind de Brahms sau chiar de Mendelssohn-Bartholdy, ţine de un stil depăşit"...

Lui N. Buicliu căruia-i făceau plăcere tribulaţiile pseudo-estetice (având nu numai logoree verbală) de la revista *Muzica,* atât i-a trebuit. S-a aventurat în apărarea academismului, a tradiţiei romantice, într-o manieră care nu-i avantaja argumentele, ducându-l la compromiterea întregii peroraţii. Erau ironizaţi criticii care socoteau vitală accentuarea componentelor tehnice ale muzicii[320], indicând numele lui Ilie Balea, care scrisese despre *Simfonia nr. 22* de S. Toduţă, încercând să sesizeze în ce constă caracterul contemporan al muzicii ...„Când e vorba de conţinut, răspunsul e uşor, dar când e vorba de limbaj, e greu".

N. Buicliu mai reproşa „confuzionismul teoretic" al lui G. Bălan, care admira „stilul alambicat". Arată că *Simfonia* sa, Nr. 2, căreia îi atribuise titulatura programatică „a Republicii", pe care G. Bălan o admirase, nu era nouă; ea data din 1937. Susţinerea lui M. Rădulescu apărea decentă, numai că s-a interpus G. Bălan, care a turnat gaz pe foc. Pe un ton ferm, pe alocuri ireveţios, îl stigmatizează definitiv pe N. Buicliu, compromiţându-l prin inconsistenţa ideilor şi a demonstraţiilor deplasate şi anacronice. Iată câteva din tezele lui G. Bălan, în această polemică un imprevizibil combatant, înzestrat cu har literar şi putere de convingere.

G. Bălan s-a simţit obligat să-şi apere colegii cronicari. „...În rândul ei se găsesc destui critici conştienţi de datoria de a spune curajos adevărul, continuând lupta împotriva academismului, pentru o muzică de un autentic spirit contemporan". Aici se găseşte modulul discuţiei. N. Buicliu întruchipa esenţa academismului în muzica românească a respectivei etape, opunându-se suflului contemporan. „...Înţelegem deplin drumul creatorului. Ne dăm seama că el se exprimă cu sinceritate pe sine însuşi şi ar fi absurd a-i cere ce nu este în sensul posibilităţilor domniei sale.

... Este însă puţin probabil că putem considera ca imagine a zilelor noastre *Simfonia* care vorbeşte într-un limbaj eteroclit ca stil şi aparţine secolului trecut, oricât de ostentativ s-ar intitula „a Republicii", iar mişcările componente: *23 August* (Allegro), *6 Martie* (Scherzo), *Ziua Păcii* (Andante) ... Titlurile, singure, nu pot da înţelesul imaginilor muzicale. Acest adevăr este limpede şi elementar pentru cei mai mulţi... Îmi amintesc cum obişnuiam noi în trecut a aprecia în această privinţă orientarea muzicii româneşti. Se lua de pildă planul de creaţie al Uniunii Compozitorilor şi

319. Rădulescu, M. În: *Contemporanul,* 3 (357), 18 ianuarie 1957, p. 2
320. Buicliu, N. *Câteva aspecte ale criticii noastre muzicale.* În: *Gazeta literară,* IV, 8/154, 21 februarie 1957, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

se trecea rapid în revistă: ... Cutare scrie o simfonie – muzică abstractă! Cutare va compune un cvartet – ce fugă de realitate! A, iată un poem simfonic despre electrificarea satelor – în sfârșit muzică cu temă actuală. Ca și cum caracterul actual al compoziției stă în declarațiile verbale exterioare muzicii".

N. Buicliu însă era convins „că tendințele moderne n-au produs nici o capodoperă", și, ca atare, scria G. Bălan „...preferă să se mențină la limbajul atins de dezvoltarea muzicii pe la jumătatea secolului trecut"[321].

A curs multă cerneală și de o parte și de alta a baricadei. N. Buicliu îl vedea pe G. Bălan că înaintează pe panta atonalismului și pseudoinovatorismului. „De pe această poziție, el decretează drept contemporană muzica atonală, adică acea muzică în care funcțiile tonale ale melodiei și armoniei sunt lichidate, însuși acordul este «spart», după o expresie a lui Schönberg, inițiatorul atonalismului".

N. Buicliu, cu o anumită șiretenie, implicându-i și pe alți compozitori, insinuează că aprecierile lui G. Bălan au rază lungă de acțiune ...„Drept urmare, toată cealaltă muzică ce se scrie astăzi de către marii noștri maeștri de compoziție, nefiind atonală, având încă înfipte adânci rădăcini în marile tradiții clasice, mai mult sau mai puțin vizibil la prima înfățișare, este scoasă din contemporaneitate. Astfel, toată muzica corală și simfonică a lui Sabin Drăgoi, a unui Mihail Andricu, a lui Mihail Jora, D. Cuclin, Marțian Negrea, Paul Constantinescu, Ion Dumitrescu, Alfred Mendelsohn, Gheorghe Dumitrescu, ...precum și a tuturor celorlalți compozitori valoroși de muzică simfonică, corală, de mase și chiar de estradă și muzică ușoară ...nu mai poate face parte, după părerea lui George Bălan, din contemporaneitate. Ceva mai mult, nefiind atonală, este dușmană contemporaneității. Uluitor! Dar, la drept vorbind, și logic, căci atonalismul, dezagregant și prin natură, este totodată și exclusivist. El nu se admite decât pe sine însuși"[322].

Polemica va continua în *Contemporanul,* prin *Discuțiile noastre*[323], nesemnat, însă în cel mai pur stil G. Bălan, ca și în articolul lui M. Rădulescu[324]. N. Buicliu recidivează, acuzându-l pe G. Bălan că dacă susține numitorul comun între lăutărism și Brahms, atunci înseamnă că nu cunoaște muzică[325].

S-a ambalat, în final, și A. Mendelsohn, prin articolul cu titlu pompos: *În apărarea decenței sau ce înțelegem prin contemporaneitate în muzică*[326]. După ce observă apelarea la noțiuni cu substrat incriminator, „ieri «decadent», «formalist», acum «școlăresc», «academic», «dogmatic»", A. Mendelsohn încearcă să demonstreze că nimeni nu încearcă să interzică limbajul contemporan, că acesta nu are de cine să fie apărat". Atonalul este sinonim cu contemporan? „Este caduc dodecafonismul? El reprezintă tehnica prin care se realizează un alt mod de exprimare?".

Și, pentru a fi mai convingător, secretarul Uniunii recurge la prețioasele învățăminte ale lui D. T. Sepilov, ideologul sovietic de atunci, pentru a defini inovația. Nu trece pe lângă întrebarea esențială: „Care e raportul între folosirea unor mijloace de expresie din sfera «atonalismului» și drumul școlii contemporane de compoziție?". În final, A. Mendelsohn arată poziția *Uniunii Compozitorilor,* care acceptă și promovează toate strădaniile, „de a îmbogăți patrimoniul nostru muzical cu lucrări valoaroase.

De aceea, apreciem și ne mândrim cu orice lucrare, oricât de îndrăzneață, de nonconformistă, de problematică, dacă simțim în ea forță și hotărârea unui suflet cald, semnalul la luptele și strădaniile oamenilor din patria sa"...

Numai de n-ar fi fost acel restrictiv și condițional „dacă"...

După câteva luni, I. Dumitrescu invocă această polemică. „... În fond, Nicolae Buicliu nu milita pentru simplism și reîntoarcere la înaintași, iar Mihai Rădulescu nu dorea dodecafonism în muzica lui N. Buicliu, iar G. Bălan, vrând să-și spună părerea, nu s-a fixat mai întâi la o părere certă și, deci, a întețit cearta"[327].

321. Bălan, G. *În apărarea criticii muzicale.* În: *Contemporanul,* 2 (542), 2 martie 1957, p. 2.
322. Buicliu, N. *Pentru o justă critică muzicală.* În: *Gazeta literară,* IV, 10 (156), 7 martie 1957, p. 5.
323. * * * *Discuțiile noastre.*
324. Rădulescu, M. *În legătură cu critica muzicală.* În: *Contemporanul,* 9 (543), 1 martie 1957, p. 2.
325. Buicliu, N. *Mai multă principialitate în critica muzicală.* În: *Gazeta literară,* IV, 12 (158), 21 martie 1957, p. 5.
326. Mendelsohn, A. În: *Muzica,* VII, 3, martie 1957, p. 7.
327. Dumitrescu, I. *Concluziile maestrului Ion Dumitrescu.* În: *Muzica,* VII, 12, decembrie 1957, p. 47.

Scanned with OKEN Scanner

LINIA ASCENDENTĂ A TIPARULUI MUZICAL

Neîndoios, se înregistrau tendinţe îmbucurătoare în planul evoluţiei componisticii, pornite să regenereze stilurile, să imprime o puternică doză de noutate. Erau, totodată, şi vizibile eforturi pentru promovarea creaţiei, nu numai în concerte, ci şi pe calea tiparului. Editura de Stat lansa pe piaţă numeroase partituri în cele mai diverse genuri. Demonstrăm această afirmaţie, luând un segment la întâmplare, prin indicarea câtorva titluri ce au văzut lumina tiparului în primul trimestru al anului 1957: D. Cuclin – *Simfonia Nr. 9 în do diez minor,* M. Andricu – *Simfonia Nr. 3 în do minor,* P. Constantinescu – *Concert pentru orchestră,* C. Silvestri – *Sonata pentru vioară şi pian, op. 19, Nr. 3,* P. Constantinescu – *Patru fabule pentru pian,* M. Marbe – *Din lumea copiilor,* M. Jora – *16 Cântece pentru voce şi pian.*

OMAGIEREA LUI TIBERIU BREDICEANU

Uniunea Compozitorilor ştia să-şi cinstească membrii de frunte. La împlinirea vârstei de 80 de ani, Tiberiu Brediceanu a fost omagiat, exprimându-se preţuirea tuturor pentru contribuţia adusă la înălţarea muzicii româneşti, la cercetarea, culegerea şi valorificarea melosului popular.

George Breazul a făcut o documentată şi încărcată de simţiri evocare a vieţii şi operei sale, după care s-a audiat un concert reprezentativ din creaţiile compozitorului. Au interpretat: Magda Ianculescu, Cornelia Gavrilescu, Emilia Petrescu, Marta Kessler, Valentin Teodorian, Şerban Tassian, Aurel Alexandrescu, Alexandru Voinescu, corul Uniunii Compozitorilor.

Tot un semn de preţuire l-a reprezentat şi concertul lui Ion Vasilescu de la sala „Dalles", din 27 aprilie 1957, Ion Dumitrescu aducându-i un călduros omagiu. Interpreţi: Maria Tănase, Ioana Radu, Dorina Drăghici, Maria Serea, Gaby Pascu, Gică Petrescu, dirijori T. Cosma şi J. Körösy.

O delegaţie a Uniunii, condusă de I. Dumitrescu, a participat la lucrările congresului compozitorilor sovietici. Secretarul General era însoţit de A. Mendelsohn şi Z. Vancea. Evident, la întoarcere articole, impresii de călătorie, căci muzica sovietică se mai afla la mare preţuire[328].

În Comitetul din 26 aprilie 1957 s-a aprobat versiunea noului regulament pentru funcţionarea *Fondului Muzical.* O acţiune menită să sporească sumele pentru diverse cheltuieli privea decizia ca sumele provenite din drepturile neidentificate ale străinilor să se verse în fondul de 10%. Manuscrise de A. Castaldi, I. N. Otescu, G. Enescu, G. Stephănescu, D. G. Kiriac au intrat în colecţia Uniunii. S-au acordat burse pentru T. Veşmeş, Alice Mavrodin.

Modernismul muzical continua să fie propagat în articolele lui G. Bălan. Chiar şi simpla enumerare a unora din titluri apare concludentă. *Tendinţe în creaţia contemporană,* în care se referă la limbajul operei *Wozzeck,* la atonalism, dându-l exemplu şi pe D. Şostakovici, căci a sesizat în aceasta „un mijloc de expresie"[329]. Portretul lui I. Stravinski era servit pentru un novatorism nestăvilit[330].

Aspectele vocabularului muzical preocupă tot mai mult gândirea. Z. Vancea, în *Pentru lărgirea bazelor stilistice ale creaţiei muzicale*[331], susţine abordarea tehnicii într-o viziune dinamică şi nicidecum una îngheţată, fixă, într-un proces ce oferă noi şi noi elemente. Ca atare, „... în creaţia muzicală românească actuală mijloacele contemporane de expresie nu pot fi neglijate, chiar dacă nu sunt de orgine autohtonă". Urma însă recomandarea prudenţei, „...folosirea lor trebuie făcută cu acel echilibru şi acea economie care caracterizează pe adevăratul artist".

328. * * * *După cel de al doilea Congres Unional al compozitorilor sovietici.* În: *Muzica,* VII, 6 iunie 1957, p. 3.
329. Bălan, G. În: *Contemporanul,* 18 (552), 1 mai 1957, p. 5.
330. Bălan, G. *Stravinski.* În: *Contemporanul,* 24 (558), 14 iunie 1957.
331. Vancea, Z. În: *Muzica,* VII, 6, iunie 1957, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

DESCHIDEREA CONTINUĂ

O uşoară liberalizare continuă, dacă ne gândim la schimburile de muzicieni. O delegaţie a Uniunii călătoreşte la Paris, pentru a asista la dezvelirea a două plăci de marmoră pe clădirile în care a studiat sau locuit George Enescu. O acţiune similiară s-a petrecut şi la Viena, în septembrie, Ion Dumitrescu reprezentându-i pe compozitorii români. Secretarul General s-a aflat şi la lucrările congresului cehoslovac. După două decenii, M. Mihalovici s-a reîntors pentru o vizită în România, revăzându-şi colegii, prietenii, locurile natale. Îl însoţea soţia sa, pianista Monique Haas.

Compozitorii români au participat şi la concursul de creaţie din cadrul „Festivalului Mondial al Tineretului şi Studenţilor" de la Moscova, fiind premiaţi R. Paladi cu *Dar de nuntă,* cântece semnate de N. Cassian, E. Teger, D. Bughici. În domeniul muzicii de cameră, R. Paladi – *Cvartet de coarde,* St. Mangoianu – *Burlesca,* M. Istrate – *Concert de cameră pentru 5 instrumente,* Mihai Mitrea Celarianu – *Sonată pentru vioară şi pian,* N. Salay – *Sonată pentru violoncel şi pian,* W. Berger – *Cvartet de coarde,* L. Profeta – *Canon,* A. Hrisanide – *Sonata pentru pian.*

În domeniul simfonic, D. Capoianu – *Divertisment pentru orchestră de coarde şi două clarinete,* Ana Severa Benţea – *Allegro simfonic,* C. Costiuc – *Temă cu variaţiuni,* T. Olah – *Cantata pentru cor şi orchestră de cameră pe versuri ceangăieşti.* Apare evidentă ofensiva noului val.

Confirmându-se fraude în gestiunea biroului drepturilor de autor pentru Bucureşti, s-au adoptat o serie de măsuri, desfiinţându-se contracte de muncă.

Manuscrisul operei lui I. N. Otescu a intrat în biblioteca Uniunii. În perioada 19–29 iunie s-a organizat o „excursie documentară" pe Dunăre pe ruta Giurgiu–Turnu Severin–Sulina, cu participarea unui mare număr de compozitori şi muzicologi.

FLAGELAREA AUTOPROGRAMĂRILOR

Iată şi o întrunire a Comitetului în care, pe agenda zilei nu s-a mai aflat un mozaic de probleme, ci un singur punct: repartiţia drepturilor de la „fondul comun".

Oportunitatea acestui punct a pornit de la statul de plată al drepturilor pe trimestrul I/1957, care demonstra că nu funcţiona principiul „încurajării anumitor genuri şi pe acei compozitori care scriu în sensul aspiraţiilor Uniunii". Se constata că lucrări slabe erau programate frecvent, ceea ce atrăgea adjudecarea unor însemnate sume, iar lucrări valoroase, dar rar înscrise pe afişele de concert, nu conduceau la dobândirea unor drepturi, unor venituri sau, numai la sume neînsemnate. I. Dumitrescu arăta că *Uniunea Compozitorilor,* care are datoria să îndrume creaţia, trebuie să intervină pentru a preîntâmpina difuzarea excesivă a unor titluri neconcludente, necorespunzătoare din punct de vedere artistic sau necunoscute secţiilor, să nu favorizeze autoprogramarea.

În consecinţă, s-au propus plafonări ale încasărilor de la fondul comun, ca şi înfiinţarea unei comisii care să vină cu propuneri după ce studiază aspectul sesizat. S-au înscris la discuţii mai mulţi membri care susţineau ideea. M. Andricu arăta că, în sistemul de drepturi francez, cei care se autoprogramează nu primesc nimic. A Stoia dezvăluie că o serie de cântece şi coruri se difuzează numai cu avizul Casei de Creaţie. Şi autodirijarea reprezenta o formă aducătoare de beneficii de la fondul comun, însă nu putea fi stopată, căci cine cunoaşte mai bine creaţia decât compozitorul-dirijor?

I. Dumitrescu consideră că este raţional să se pună accentul pe valoare într-o ţară în care creaţia este canalizată spre realizarea educării maselor. Ca atare, orchestrele îşi întocmesc programele cu lucrări accesibile, spre a ridica nivelul cultural.

C. Bugeanu emite părerea ca repartiţia să se efectueze după criteriul valoric. M. Vescan nu agrea „risipirea dreptului de autor" fără nici o logică, pentru a nu se da apă la moară unor interpretări negative. Era pentru alcătuirea unui consorţiu în care să intre şi nemembri ai Comitetului, care să facă propuneri. D. Gheciu credea că ar trebui să se plătească „numai pentru lucrările valabile. Nu trebuie să ne situăm în coada maselor", deci era necesar să se programeze titlurile de valoare. Z. Vancea vehicula ideea ca fondul comun să se utilizeze pentru achiziţii şi încurajare. Necesitatea întreprinderii controlului programelor o susţine L. Klepper. Crede că atât drepturile directe cât şi cele de la fondul comun se cer repartizate concomitent, deoarece, fiind o

Scanned with OKEN Scanner

chestiune delicată, s-ar putea genera discuții. „Repartiția ar trebui să fie consecința matematică a clasificării lucrărilor". I. Chirescu era de acord cu plafonarea sumelor alocate, 20.000 lei fiind echitabil. A. Mendelsohn sugerează că cei care se autoprogramează ar trebui penalizați cu 50% din drepturi.

În consecință, s-a votat pentru adoptarea sistemului de plafonare. Concret, trimestrial nu mai mult de 20.000 lei pentru muzica de masă și 30.000 lei pentru muzica simfonică și de cameră. S-a numit o comisie care va rezolva cazurile litigioase: Eugen Cerbu, C. Bobescu, C. Mereș, Th. Lupu, N. Boboc, N. Brânzeu, A. Stoia și St. Kardos. Autoprogramarea se sancționa cu 50%. M. Vescan a făcut opinie separată în privința sumelor la care s-a făcut plafonarea. Apărea necesară elaborarea unei noi reglementări, cu o bază juridică.

În Comitet a fost prezentat noul contabil șef al Uniunii, M. Dobrescu. Seria călătoriilor în străinătate a conducerii continuă și, în octombrie, s-a vizitat Germania Democrată.

ACUTIZAREA CONFLICTULUI DINTRE GENERAȚII. ...„NU IUBIM MUZICA CEREBRALĂ"...

Evenimentul anului pentru viața Uniunii l-a constituit întrunirea „Comitetului lărgit" din 20–21 noiembrie 1957, care a dezbătut problemele creației.

După cuvântul de deschidere al primului secretar, I. Dumitrescu, s-au prezentat rapoartele responsabililor secțiilor, filialelor, cenaclurilor, făcând apoi loc discuțiilor[332].

Axându-se pe terenul împlinirilor anului 1957, L. Feldman constată înregistrarea unei spectaculoase creșteri valorice. Observă și existența unor partituri de nivel mediocru, concepute într-un limbaj depășit. Insista asupra creației tinerilor, care a fost programată în cenacluri. Această creație se înscrie pe făgașul tradiției, dar unii înțelegeau să rupă orice legătură cu buna tradiție muzicală, cunoscând superficial ce se întâmplă în Apus, năpustindu-se „cu trup și suflet" în vâltoarea căutărilor contemporane, mai ales în sfera atonalismului și dodecafonismului, imitând, dând la iveală lucrări scrise într-un limbaj „de agresivitate supărătoare"...

În acest fel, atacul contra pozițiilor compozitorilor tineri era declanșat. Evident, se vehicula grija continuă față de toți compozitorii, față de tineri, care beneficiau de rampele difuzării, de programări, de achiziții, deși sumele acordate, de obicei la tarifele minime, nu-i satisfăceau, generând motive de frustrare.

L. Feldman lansa și un program de viitor. „... Suntem pentru o muzică sănătoasă. Nu iubim muzica cerebrală, lipsită de emotivitate, muzica rezultată din jocul matematic al sunetelor care îi lasă pe auditori reci și indiferenți. Suntem pentru o muzică plină de melodie"...

Referatul lui I. D. Chirescu avea o titulatură care nu comportă comentarii: *Să scriem cântece care să înflăcăreze tineretul și masele mari.* La rândul său, I. Vasilescu – *Să împlinim și prin muzica ușoară setea de frumos.*

Raportul secției de muzicologie, prezentat de Z. Vancea, n-a scăpat ocazia să denunțe „atitudinea oscilantă, neprincipială a unor critici de la *Contemporanul*, la fel de neinformați. Aceasta a făcut pe mulți să considere drept noutăți modernismele de acum 30–40 de ani, uzate, dacă nu chiar desuete sau să-și închipuie că sunt inovatori numai prin faptul că abordează dodecafonismul.

L. Rusu a etalat aspectele activității subsecției didactice, în timp ce L. Comes nu s-a rezumat la înfățișarea muncii în filiala Cluj, ci a intrat în arena polemicii, schițând unele poziții diametrale, precum atitudinea simplistă față de folclor ca și imitarea stilului extravagant.

E. Cuteanu a vorbit despre creația membrilor bănățeni, iar A. Stoia despre preocupările compozitorilor și muzicologilor moldoveni, semnalând că, în urma teoriilor confuze care apar în presă, „... parte din compozitori sunt nedumeriți, mai ales acei a căror creație era până acum strâns legată de muzica populară"...

---

332. * * * *Problemele muzicii noastre în dezbaterea Comitetului lărgit al Uniunii Compozitorilor.* În: *Muzica*, VII, 12, decembrie 1957, p. 18.

Scanned with OKEN Scanner

Gh. Petrescu a vorbit despre cenaclul din Braşov, în timp ce Gh. Soima, despre cel din Sibiu. Problemele revistei *Muzica* le-a ridicat Vasile Tomescu, el devenind personajul cheie în redacţie, făcându-şi, după relevarea aspectelor pozitive, autocritica relativ la caracterul apologetic al unor cronici, adeseori festiviste, prudenţa neprincipială a unor colaboratori. La rândul său, Mircea Bude a citit referatul serviciului de documentare.

Un plan de perspectivă a fost apoi prezentat de I. Dumitrescu în care se reţinea ideea înfiinţării *Editurii Compozitorilor* din R.P.R. Se preconizau acţiuni care-i vizau pe tinerii compozitori: secţia lor se va reorganiza, creaţiile noi vor fi audiate şi discutate în cenacluri, vor fi sprijiniţi să obţină burse de studii în străinătate, vor participa la festivaluri.

A urmat o expunere largă a secretarului Alfred Mendelsohn, intitulată *Unele probleme teoretice*, în care, printre altele, se arăta: „După o perioadă în care, în trecut, la Uniunea Compozitorilor s-au promovat norme înguste, în care metoda realismului socialist a fost interpretată de pe poziţii subiective şi dogmatice, ... creaţia noastră a fost condusă spre o înflorire prin eforturile conjugate ale unui mănunchi de muzicieni conştienţi, uniţi în jurul Partidului şi al teoriilor superioare ale culturii socialiste".

Se schimbase ceva? Prea puţin de vreme ce se actualizau dogme sacrosancte... „de ce e nevoie să vorbim de realism socialist în muzică?"... Răspunsul era însă evitat sau dat de aşa natură încât să nu se priceapă nimic. De altfel, nici nu era ce să se priceapă. Era pusă în priză retorica de lemn.

Se lansau recomandări, se formulau principiile muzicii care se dorea. Astfel, erau extirpate din arsenalul componistic „opresiunea, disperarea, incertitudinea, vagul, oboseala, groaza, resemnarea, indiferenţa"...

Şi-au expus punctul de vedere G. Deleanu, O. Varga, Z. Vancea, N. Buicliu, Th. Bratu, T. Alexandrescu, M. Eisicovitz, V. Popovici, D. Bughici, H. Jerea, Gh. Ciobanu. Este de remarcat spectrul nu prea colorat al vorbitorilor. Oricum, nici un tânăr nu a luat cuvântul sau niciunuia nu i s-a dat posibilitatea să se urce la tribună. În concluzie, I. Dumitrescu a desfăşurat o trecere în revistă a problemelor discutate, cu punctul de vedere al său, al conducerii. Uniunea era „o fabrică în plină producţie"[333].

Oprindu-se asupra metodologiei muncii în birouri, prim-secretarul a justificat necesitatea de a se lucra în colective restrânse. L-a aprobat pe M. Eisicovitz, care sugerase să se cultive mai intens muzica vocală.

Plin de vervă şi imaginaţie, cu verbul încărcat de subtilităţi, I. Dumitrescu supunea atenţiei o sumedenie de aspecte. Cu sarcasm, combate critica dezorientată, ilustrată printr-un paragraf despre *Simfonietta* sa văzută de G. Bălan: „... Dacă Simfonia lui Şostakovici a produs consternarea academicienilor, această lucrare (*Simfonietta* n.n.) a nemulţumit, în schimb, pe unii partizani ai ideii de înnoire radicală a limbajului. Şi îndeosebi pe aceia care se aşteptau să întâlnească un Ion Dumitrescu *influenţat de muzica modernă*".

Variaţiunile Prim-secretarului pe această temă erau... „Unii se aşteptau să întâlnească un Ion Dumitrescu... *cel puţin influenţat de tendinţele extremiste*... Mai întâi, Ion Dumitrescu toată viaţa a militat pentru o idee pe care v-o spune şi pentru care vă cicăleşte toată ziua. În al doilea rând, Ion Dumitrescu s-a dezvoltat organic şi discret, nu în zig-zag, în creaţia lui... În al treilea rând, Ion Dumitrescu are o funcţie oficială de îndrumare pentru care răspunde şi unde omul şi artistul trebuie să se contopească într-un exemplu pentru ceilalţi. Şi cu toate acestea, George Bălan îşi poate crea foarte uşor complexe, spunându-mi că «unii» se aşteptau (unii la Bălan sunt nişte persoane fictive numai în parte, nu fictive suficient, sunt «unii» care nu pot fi spuşi pe nume, «unii» există, s-ar putea să mă privească din sală), să mă vadă încălecat definitiv pe curentele extremiste «cel puţin» şi pornind hai-hui pe coclaurile muzicii româneşti."

Conflictul de generaţii apare străveziu aici... El a fost indirect recunoscut de I. Dumitrescu, atunci când îl mai citează pe G. Bălan care „turmenta" spiritele... „*Trioul* lui Feldman, *Cvartetul* lui Silvestri sau *Cantata* lui Olah nu exclud *Simfonietta* lui Ion Dumitrescu. De ce o fi pus aceste lucrări în antiteză cu sărmana mea *Simfonietta*?"...

În şedinţa Comitetului din 27 noiembrie 1957, s-au translat problemele discutate la Plenară, atunci când prim-secretarul a evocat afirmaţiile lui A. Stoia, care părea derutat... "dacă critica ne-a turmentat, nu mai ştim ce să scriem, ne lăsăm de compoziţie, suntem morţi de «critică» şi rămaşi neîndrumaţi".

333. * * * *Creaţia românească în discuţia comitetului lărgit al Uniunii Compozitorilor*. În: *Contemporanul*, 47 (577), 29 noiembrie 1957, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Confruntarea se permanentizează atunci când Doru Popovici glosează despre *Cantata* lui T. Olah: „... o grefare a sistemului dodecafonic serial pe melodii ceangăiești". La aceasta, I. Dumitrescu comentează... „Binevoitorii mei se vor grăbi să mă avertizeze: A, maestre, știți că acum este tendința asta, așa, cu dodecafonismul în melodii ceangăiești, cu chestii, ...cu lucruri de astea, încât *Simfonietta* dumneavoastră nu este deocamdată exclusă, dar să știți că... Și turmentarea e gata. Vă întreb: să mai scriu sau nu?"[334].

Cu multă pasiune a pledat I. Dumitrescu cauza folclorului. „...Cine răspândește în București teoria cu «coada vacii» și «păsunismul»?... De unde vin aceste lucruri? Unde ați auzit vreodată în Uniunea Compozitorilor pe cineva spunând că nu mai trebuie folclor, că «ne-am subțiat», că nu mai vrem prelucrări de folclor? Unde s-a scris acest lucru? De ce se face caz în ședință și în afară de astfel de aberație? Cum se poate spune oare că se disprețuiește în Uniunea Compozitorilor folclorul, când în fruntea Uniunii se află un om care este un vechi pasionat pentru folclor?".

I. Dumitrescu a lansat îndemnul către tineri, cu prilejul discursului concluziv: „Fiți mai îndrăzneți, fiți mai noi în creație!"

În cenaclul secției de mase, din 3 decembrie 1957, C. Palade a susținut referatul *Pentru o nouă înflorire a cântecului de mase*[335], care deplângea „pastișarea" cântecului popular, întrebându-se „... unde duce acest drum?".

„SĂPTĂMÂNA MUZICII ROMÂNEȘTI" – 1957

Luna decembrie fusese decretată „Luna Culturii" în București, astfel că s-a organizat în cadrul acesteia o „Săptămână a Muzicii Românești", în perioada 7–13. A fost o generoasă tribună de afirmare a creației indigene a tuturor genurilor, evident, cu încărcătură ideologică, într-un fel, după modelul celei din 1957[336].

În cuvântul de deschidere din seara de 7 decembrie 1957, dinaintea concertului dat la *Ateneul Român*, Ion Dumitrescu a susținut ideea avântului creației românești, nemaiîntâlnit până atunci: „compozitorii pășind uniți cu poporul, pe drumul luminos și înălțător al progresului".

Programul *Filarmonicii* dirijate de George Georgescu avea pe afiș: G. Enescu – *Suita pentru orchestră Nr. 1;* I. Dumitrescu – *Simfonietta;* M. Andricu – *Simfonia Nr. 6.*

Ponderea manifestărilor muzicale a înclinat către spectacolele lirice: *Ion Vodă cel Cumplit* de Gheorghe Dumitrescu, la *Operă*, baletul *Haiducii* de H. Jerea, în realizarea *Operei Maghiare* din Cluj, baletul *Călin* de A. Mendelsohn, interpretat de *Opera Română* din Cluj, baletul *Priculiciul* de Z. Vancea și opera *Păcat boieresc (Marin pescarul)* de M. Negrea în versiunea artiștilor *Operei* din Timișoara, opereta *Lăsați-mă să cânt* de G. Dendrino prezentată de *Opera* din Iași.

Orchestra Radio, pe podiumul *Ateneului Român*, dirijată de A. Alessandrescu, a cântat: M. Jora – *Balada pentru orchestră, solo de bariton și cor,* pe versuri de Mariana Dumitrescu, A. Alessandrescu – *Trei melodii pentru soprană și orchestră,* solistă Teodora Lucaciu; G. Enescu – *Simfonia Nr. 1.*

Muzica de cameră a beneficiat de mai multe manifestări. În prima au putut fi ascultate: G. Enescu – *Cvartetul de coarde Nr. 2 în Sol major, op. 22; Sonata pentru pian Nr. 1, în fa diez minor;* D. Cuclin – *Cvartet de coarde Nr. 3 în Si bemol major;* M. Negrea – *Cvartet de coarde în Mi bemol major.*

În următorul concert cameral, I. Dumitrescu – *Cvartet de coarde în Do major;* S. Toduță – *Sonata pentru vioară și pian;* A. Mendelsohn – *Cvartet cu pian;* L. Feldman – *Cvintet pentru suflători,* T. Ciortea – *Cvartet de coarde Nr. 2, în Fa major.*

Seara de lieduri a programat creații de M. Jora, P. Constantinescu, M. Eisicovitz, T. Ciortea, P. Jelescu, O. Varga, D. Gheciu, M. Chiriac, A. Vieru, S. Natra, P. Bentoiu, D. Popovici și Șt. Mangoianu.

---

334. * * * *Concluziile maestrului Ion Dumitrescu, prim-secretar al Uniunii Compozitorilor.* În: *Muzica*, V, 12, decembrie 1957, 41.

335. În: *Muzica*, VIII, 2, februarie 1958, p. 3.

336. Dumitrescu, I. *Săptămâna Muzicii Românești*". În: *Muzica*, VIII, 1, ianuarie 1958, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

Amploarea manifestărilor a impus. M. Andricu, făcând bilanțul, arăta că și compozitorii tineri au fost programați[337].

„Luna Culturii" a prilejuit manifestări în toată țara. Iată câteva concerte: la Brașov, cu Dinu Niculescu la pupitru, N. Buicliu – *Uvertura festivă;* L. Klepper – *Dansuri simfonice;* A. Mendelsohn – *Cantata „Glasul lui Lenin"* și M. Chiriac – *Bucureștii de altădată.*

La *Filarmonica* din Timișoara, dirijor M. Popa: *Divertisment pentru orchestră* de M. Hoinic; *Simfonia Primăverii* de M. Negrea; *Simfonia Nr. 2* de S. Toduță și *Ecouri* de D. Bughici.

Creații cu tematică legată de anii 1907, 1917 și 1947 s-au audiat într-un cenaclu coral (de mase) la care și-a dat concursul Ansamblul coral al Uniunii, dirijat de N. Rădulescu. Prezența la această manifestare n-a excelat.

ÎNFIINȚAREA EDITURII MUZICALE

Dacă ședința Comitetul din noiembrie fusese consacrată creației, cea din 19 decembrie avea o agendă cu profil administrativ, organizatoric și era supraîncărcată, șefii compartimentelor prezentând rapoarte.

M. Pușcariu relata ce se întâmplă în sectorul tehnico-administrativ. I. Dumitrescu insistă asupra acțiunii de purificare a Uniunii de funcționarii incorecți. Dați afară, ei au adresat o serie de memorii și reclamații forurilor de partid și de stat, denigrând Uniunea. „...Uniunea va trebui să meargă înainte și să rămână stăpână pe tot ceea ce a cucerit", arăta prim-secretarul.

C. Bugeanu recunoaște progresele înregistrate în organizarea Uniunii și va încerca să adopte unele soluții pentru *Operă,* unde era director. Cei care nu sunt de acord cu linia actuală, ar fi bine s-o spună deschis, iar obiecțiile să fie discutate în Comitet.

Directorul *Fondului Muzical,* D. Gheciu, n-a adus nimic deosebit în raportul său funcționăresc. Nici M. Iancu, în prezentarea muncii litotipografiei. Dar, prin discuțiile care au urmat, s-a desprins o hotărâre însemnată, anume înființarea Editurii Muzicale ca unitate a Uniunii. Problema fusese deja stabilită anterior. Acum s-a luat decizia finală, ratificând propunerea *Fondului Muzical* din 12 decembrie 1957. De ce era nevoie să fie a Uniunii? Pentru a asigura editarea creației tuturor genurilor și a promova cu mai multă promptitudine producția secțiilor. Evident, hotărârea însemna că se vor acorda fondurile necesare la care Uniunea a fost dispusă să subscrie, având resurse. Se știa doar că, prin comercializarea partiturilor cu un tiraj mic, nu se va putea realiza linia de plutire, cheltuielile de producție fiind ridicate.

Mișu Iancu a fost numit director al Editurii Muzicale, Petrescu Virgil, director tehnic, Barbu Hilel, redactor șef, F. Breahna, contabil șef. Editura era condusă de Comitet. Și revista *Muzica* intră în administrarea acestei noi unități, sub aspect economic. Mișu Iancu arăta că până nu se va obține un local pentru Editură, problemele acesteia nu vor fi soluționate.

În Comitetul Editurii au fost desemnați: I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, L. Feldman, I. Vasilescu, I. D. Chirescu, Z. Vancea, L. Rusu, D. Gheciu, M. Iancu, F. Barbu și un reprezentant al Ministerului Culturii.

Mai făceau parte: M. Jora, G. Breazul, A. Adjorian, Th. Bratu, H. Mălineanu, C. Palade, L. Comes, A. Stoia și E. Cuteanu. Acesta se numea Colegiul de onoare al Editurii, care discuta aspectele ideologice ale instituției nou create.

Un nou regulament de funcționare a biroului dreptului de autor trebuia să fie elaborat, pentru care s-a numit un colectiv în care au intrat: A. Adjorian, N. Buicliu, Gh. Bazavan, M. Chiriac, E. Roman, R. Șerban, V. Popovici și funcționari.

La discuțiile care au urmat, S. Natra a recomandat ca Editura Muzicală să tipărească și hârtie de note. V. Popovici era preocupat de casele de odihnă, cerând ca cei care fac stricăciuni imobilelor să nu mai primească dreptul de a le mai frecventa. I. Chirescu felicita Comitetul pentru realizările Uniunii.

S-au primit ca membri stagiari: Theodor Bălan, Fernanda Foni. Bissi Rottman urma să mai completeze dosarul. O serie de cereri s-au respins.

337. Andricu, M. *În perspectiva unui deceniu.* În: *România liberă,* 8 decembrie 1957.

Scanned with OKEN Scanner

S-a înființat o subsecție de fanfară, în biroul căreia au intrat: D. Stelian, D. Eremia, S. Horceag, D. Crăciunescu și I. Totan, secretar. O lungă listă de membri s-a schițat pentru a fi cooptați, prin rotație, în birouri. Lui N. Julea, responsabilul cenaclului din Craiova, care nu a făcut nimic, i s-a retras mandatul.

Pentru mai buna cunoaștere a muzicii contemporane, s-a decis să se inițieze o serie de audiții. De asemenea, vor avea loc și audiții pentru muncitori.

C. Palade a dat citire unei scrisori injurioase pe adresa Comitetului, semnată de către M. Vescan, care nu mai participa la ședințe, având o serie de nemulțumiri. Punct cu punct s-au respins ca neîntemeiate acuzațiile sale cu caracter dogmatic.

Centenarul nașterii compozitorului Iacob Mureșianu va fi marcat de Uniune prin organizarea unor manifestări, inclusiv în țară. S-a propus, din nou, ca Filarmonica din Cluj să-i poarte numele. De asemenea, ca Filarmonica din Târgu-Mureș, pe cel al lui Béla Bartók. În fața *Operei Române* din Cluj vor fi dezvelite busturile compozitorilor I. Mureșianu și Gh. Dima.

S-a stabilit bugetul pentru 1958, în sumă de 3.831.700 de lei. Uniunea mai conta și pe subvenții. Existau o serie de proiecte, precum deschiderea unui magazin „Muzica" la Timișoara, cumpărarea unei vile la Predeal, care nu s-a finalizat. S-a achiziționat manuscrisul partiturii *Două dansuri românești* de Th. Rogalski.

„TENDINȚELE GENERAȚIEI TINERE"

În *Contemporanul* apăreau o serie de materiale sub genericul „Tendințele generației tinere", animator fiind G. Bălan, secondat de M. Rădulescu. Era o suită de pledoarii, mai mult sau mai puțin camuflate, în favoarea fenomenului contemporan, susținându-se și platforma tinerilor, nescăpându-se nici o ocazie pentru a semnala caracterul vetust al muzicii generației mai vârstnice, mai exact a acelor compozitori care nu sesizau atributele contemporaneității.

M. Rădulescu în articolul *Compozitori tineri la Filarmonică*[338] susține interesul cercurilor intelectuale pentru creația celor mai tineri membri ai Uniunii. Se invoca o „criză" de creație. *Concertul pentru orchestră* semnat de D. Popovici, ascultat în concert, demonstra că „...în muzica românească se întâmplă ceva".

Mai categoric și mai lipsit de prejudecăți, G. Bălan trece la fondul chestiunii prin chiar formularea titlului: *Ce vor tinerii compozitori*[339]. De data aceasta, creația care servea drept pretext era oferită de Tiberiu Olah cu *Cantata pentru cor de femei, două flaute, instrumente de coarde și percuție,* pe versuri populare ceangăiești, recomandată ca „... o muzică de mare vibrație sufletească, un limbaj evoluat și de o maximă tensiune, o expunere lapidară și concentrată, o ridicare de la rural la universal uman – iată ce cred că urmăresc, mai mult sau mai puțin conștient, tinerii noștri compozitori a căror inspirație se concretiza atât de pregnant în *Cantata* lui Olah".

Printre rânduri, apoi direct, G. Bălan observa că „... li se opun multe părți ale publicului". Tabăra adversă apărea însă mult mai numeroasă, căci „... li se opun unii muzicieni de tipul acelora care consideră că după Wagner și Brahms omenirea n-a produs un mare compozitor".

Preluând un generic al revistei *La revue musicale, Experimentul în muzică,* M. Rădulescu se înscrie în chiar miezul problematicii care suscita interesul tinerilor compozitori... „*Simfonia de cameră* a lui George Enescu, necântată în momentul semnării articolului, era prezentată drept «enigmatică multora», desigur, prin limbajul contemporan. După ce descifrează rostul experimentului în muzică, criticul se întreba, constatând interesul tinerilor pentru căutări inovatoare: «de unde este această frenezie de a sări peste etape?»"[340].

338. În: *Contemporanul,* VII, 9 (543), 1 martie 1957, p. 2.
339. În: *Contemporanul,* VII, 37 (571), 13 septembrie 1957, p. 5.
340. În: *Contemporanul,* VII, 59 (573), 27 septembrie 1957, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

Articole pro muzică contemporană apăreau și în revista clujeană *Tribuna*, „portdrapel al modernismului", cum o considera G. Bălan cu satisfacție[341]. Numai că avalanșa materialelor înscrise pe această zonă muzicală nu sunt pe placul *Scânteii*, sancționându-le într-un articol de atitudine ideologică: *Contemporanul și unele discuții despre muzică*[342], acuzându-l pe G. Bălan de promovare a modernismului, ceea ce aducea cu sine consecințe, și, într-adevăr, câteva săptămâni, acesta n-a mai putut publica, după care a fost expediat la Moscova la studii de estetică marxist-leninistă.

... Oare de ce ar fi atât de necesare eforturi speciale în scopul introducerii și «familiarizării» publicului cu o muzică în care criticul însuși vede, „semne ale unei grave maladii spirituale"?...

Și Fr. Schapira se ocupă de noul val de creații datorate lui Șt. Mangoianu, M. Istrate, T. Olah, A. Vieru, A. Stroe, D. Capoianu, R. Paladi și P. Bentoiu[343].

La sediul *Uniunii Compozitorilor* se purtau audițiile din creația tinerilor compozitori; spre edificare: D. Capoianu – *Divertisment pentru orchestră de coarde și doi clarineți;* P. Bentoiu – *Concert pentru pian și orchestră Nr. 1;* A. Stroe – *Concert pentru orchestră de coarde;* T. Olah – *Cantata pentru cor de femei, două flaute, orchestră de coarde și percuție*[344].

Anul fiscal a fost benefic pentru *Uniune*, cifrele grăind de la sine. Veniturile, 2.812.093 lei, iar cheltuielile 2.285.619 lei.

1958

CALENDARUL CENACLURILOR

Agenda cenaclurilor era consistentă. Compozitorii și muzicologii își făcuseră o obișnuință din a le frecventa, oferind, cel mai prob și generos, posibilitatea de a fi la curent cu fenomenul creației românești, ca și al confruntărilor, pe această temă, cu opinii de multe ori foarte viu susținute. Aceste cenacluri aveau un caracter profesional și arareori îmbrăcau straie de circumstanță, înzorzonate cu eșantioane ideologizante.

În cenacluri, vorbitorii ofereau o serie de aspecte care-i reprezentau. Unii strecurau venin, profitau de tribuna oferită pentru a se autoprezenta, susținându-și anumite idei, de obicei fixe, clamând că nu sunt programați, încercând să discrediteze un coleg, o partitură, chiar și Uniunea. Opinia membrilor acționa însă rapid, corectându-l, combătându-l sau nebăgându-l în seamă când era recidivist. Alteori, ieșirile la rampă puteau fi taxate ca momente de amuzament, ca simple idei subiective.

Cenaclurile aveau loc cu ritmicitatea acelor de ceasornic, în aceeași sau aceleași zile ale săptămânii și la ora știută. La 7 ianuarie s-a inaugurat un ciclu de întâlniri cu „oamenii muncii", la care se asculta muzică, în prezentarea unui bun cunoscător al nivelului celor aflați în sală, care s-a dovedit ineficient. Secția simfonică a avut o audiție, la 14 ianuarie 1958, cu oratoriul *1907* de A. Mendelsohn, cu discuții. În program era și suita lui Mircea Chiriac, *Bucureștii de altădată*. Într-o plenară a secției de muzică ușoară au audiat piese datorate lui H. Mălineanu, G. Dendrino, N. Kirculescu, E. Roman St. Kardoș, N. Demetriad. R. Șerban a prezentat un referat asupra genului. La sfârșit, A. Mendelsohn recomanda mai multă varietate și mai multă fantezie.

Se făceau și audiții comentate de muzică universală. N. Rădulescu s-a oprit asupra creației lui J. S. Bach. Ceea ce interesa în mod deosebit era fenomenul creației contemporane, astfel că, la 24 ianuarie 1958, s-a prezentat opera *Wozzeck* de A. Berg. În cuvântul său, I. Dumitrescu a accentuat necesitatea cunoașterii valorilor făurite în secolul al XX-lea. De precizat că la asemenea audiții „strict profesionale" aveau acces numai membrii Uniunii.

341. Bălan, G. *„Tribuna" și modernismul.* În: *Contemporanul,* VII, 41 (575), 11 octombrie 1957, p. 5.
342. În: *Scânteia,* XXVII, 4036, 16 octombrie 1957, p. 2.
343. Schapira, Fr. În: *Scânteia tineretului,* 7 decembrie 1957.
344. Cassvan, A. *Concertul tinerilor compozitori.* În: *Contemporanul,* 51 (29 decembrie 1957), p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

O întâlnire cu conducerea *Electrecordului* (4 februarie) a fost de natură să reliefeze opțiunile casei naționale de discuri, dar și să se cunoască opiniile compozitorilor asupra producției și atitudinii prezente și viitoare față de muzica românească.

Secția simfonică și de cameră a ținut, la rândul ei, o plenară, la 21 februarie 1958; au răsunat atunci cântecele lui Anton Pann în transcrierea lui Gheorghe Ciobanu. O altă audiție de muzică modernă l-a avut ca protagonist pe Igor Stravinski (la 21 februarie), când s-au putut asculta: *Nunta* și *Sărbătoarea primăverii.*

În februarie–martie s-au pus trei cenacluri la dispoziția tinerilor compozitori, organizându-se concerte pe viu sau audieri datorate lui Ana Severa Bențea, P. Bentoiu, D. Bughici, R. Bartzer, Carmen Petra, Dan Constantinescu, Remus Georgescu, Ileana Marinescu, T. Olah, R. Paladi, D. Popovici, A. Porfetye, L. Profeta, Fr. Wanek, A. Winkler.

Și muzicii lui Prokofiev i s-a alocat spațiu într-un cenaclu, Z. Vancea, prezentatorul, dovedindu-se un admirator al acestui compozitor. După o săptămână s-a făcut cunoștință cu creația compozitorilor din Germania Democrată: H. Eisler, J. V. Thilman, J. Cislensek.

LUMINĂ VERDE PENTRU MUZICA EXPERIMENTALĂ?

Dar la capitolul audițiilor, ceea ce interesa erau creațiile de ultimă oră și ele nu-și aflau locul în programele planificate. În schimb, din când în când, se iveau semnale că vulcanul freamătă, mocnește.

Desigur, se intervine aproape periodic cu luări de poziții, bineînțeles, regizate, cu articole, studii de tipul celui semnat de Z. Vancea: *Probleme și discuții,* un studiu pe acuta temă *Tradiție și inovație*[345], înfățișându-se platforma estetică a compozitorilor, evident platforma oficială, cu tot felul de aserțiuni, bunăoară... „Nu se poate cita, în schimb, nici o lucrare românească reprobabilă din cauza unor inovații nejustificate, având deci un caracter net formalist"... Deci, noțiunea încă se mai folosea. „... Există, desigur, unele lucrări ale unor tineri compozitori, care au un caracter experimental, explicabil din dorința tinerilor de a cunoaște din punct de vedere profesional anumite procedee tehnice folosite de compozitorii occidentali. Dacă aceste experimente nu vor deveni scop în sine, ele nu vor periclita dezvoltarea armonioasă a muzicii românești"...

Deci, se lansa un semn că nu vor fi interzise căutările de natură tehnică. De fapt, se recunoaște că nu se va putea întreprinde nimic împotriva a ceea ce nu avea cum să fie stopat...

La alt pol, se cuvine consemnat că, după mulți ani, numele lui Ionel Perlea se pomenește în revista *Muzica,* adevărat, nu prin ceea ce ar fi meritat, printr-un studiu, ci la *Breviar*[346], arătându-se că a dirijat la New-York *Missa simfonica* a lui Nicholas Flagello.

„PATRIOTISMUL SOCIALIST"

Ideea „patriotismului socialist" a fost abordată în cenaclul din 10 februarie, în afara ordinei de zi. Cu acel prilej s-a făcut cunoscut că se vor iniția acțiuni pentru revigorarea unui „patriotism înalt, care să fie ferit de racilele patriotismului burghez", care să „cinstească pe oamenii merituoși, un patriotism de ordin superior".

Uniunea se interesa de păstrarea vie a creației compozitorilor generațiilor anterioare. S-au făcut busturi ce s-au plasat în noul sediu, s-au editat unele partituri, mai accesibile și de dimensiuni restrânse, au avut loc aniversările unora dintre acești compozitori.

Semnalul era pozitiv, pe de o parte de susținere a sentimentului patriotic, pe de altă parte era compromis de interpretarea care i se dădea...

345. Vancea, Z. În: *Muzica,* VIII, 2, februarie 1958, p. 10.
346. În: *Muzica,* VIII, 2, februarie 1958, p. 39.

Scanned with OKEN Scanner

I. Dumitrescu dă glas unui raport de activitate în care-i avertizează pe cei care nu dau pe la Uniune că vor fi trataţi ca atare, nemaiputând beneficia de serviciile breslei. Luptător îndârjit, prim-secretarul nu ezita să-i avertizeze pe virtualii oponenţi. Interesant, audiţiile pentru muncitori erau gândite şi pentru înlăturarea atmosferei „de invidie, de ură împotriva compozitorilor, care domneşte din cauza discuţiilor răuvoitoare şi inconştiente ale unor membri ai Uniunii".

Pentru stimularea creaţiei de muzică uşoară, I. Dumitrescu a propus să se efectueze o mai strânsă conlucrare a factorilor cointeresaţi. *Uniunea Compozitorilor* era în această ecuaţie for de producţie, Editura Muzicală, for de lansare, Radioul şi Electrecordul, foruri de popularizare, teatrele de estradă, de asemeni, foruri de lansare în ţară, iar O.S.T.A., for de lansare în străinătate.

Aspectele curente ale Editurii, inclusiv planul pe anul 1958, au intrat în discuţie, recomandându-se de urgenţă tipărirea volumului *Paleografia muzicală bizantină* a lui I. D. Petrescu, lucrare de căpătâi în sfera cunoaşterii muzicii religioase, care se dorea să fie depus pe masa de lucru a Congresului de la München. S-a vehiculat şi ideea întocmirii unei „Colecţii de documente ale muzicii româneşti" care s-ar vinde pe bază de înscriere. Totodată, erau necesare biografii ale muzicienilor români.

S-au limitat salariile. Cei care deţineau două norme, conform noilor dispoziţii guvernamentale, vor trebui să renunţe la una sau să primească numai o jumătate de normă, într-un loc. În această situaţie se aflau Z. Vancea, L. Comes care urmau să fie trecuţi pe indemnizaţie. Pentru participarea la comisiile secţiilor, funcţiona jetonul de 100 lei, de fiecare prezenţă. Revista *Muzica* nu mai putea fi distribuită gratuit membrilor comitetului. Pentru toţi membrii Uniunii care participau la concerte în care se cântau creaţii româneşti se cumpărau bilete de intrare. Cursurile profesionale s-au suspendat în totalitate, nemaiavând căutare.

Cum J. Letoni şi-a autoprogramat creaţia, încălcând dispoziţiile privitoare la schimburile culturale şi convenţiile cu Uniunea Sovietică, de asemenea, deoarece a insultat membrii comisiei de muzică uşoară şi conducerea Uniunii, s-a decis ca un juriu să analizeze cazul şi să propună măsuri. La aceasta s-a ridicat E. Radovici care a declarat că se împotriveşte ca J. Letoni să fie cercetat de comisia Uniunii pe motiv că şi-a vândut partituri în Uniunea Sovietică. E. Radovici a întrebat: „... Ce legi a încălcat?".

Victoria Cosub Zamfirescu a donat Uniunii o casă, donaţia fiind acceptată, urmând să se întocmească formele legale. Virgil Oniţiu a căpătat pensia de boală cerută din partea Uniunii. Printre elevii şi studenţii bursieri ai Uniunii: C. Costiug, C. D. Georgescu, I. Odăgescu, L. Glodeanu, C. Cezar, Ş. Rusu. S-a stabilit ca lucrările achiziţionate de *Fondul Muzical* să intre în fondul de documentare al Uniunii. Pentru mărirea tirajului revistei *Muzica* şi pentru ca membrii să o citească, Mişu Iancu a propus ca să fie făcute automat abonamente pentru toţi cei care au intrat în această Uniune.

UNIUNEA – „FOR CU BAZĂ ADMINISTRATIVĂ SERIOASĂ"

Comitetul din 1 martie 1958 a fost consacrat problemelor administrative, prezentându-se o informare asupra acestui sector vital.

Deoarece Ministerul Culturii întârzia elaborarea regulamentului de repartiţie, s-a decis ca Uniunea să preia iniţiativa. În comisia de redactare a fost introdus T. Ciortea, deoarece N. Buicliu nu participa. Sumele cuvenite străinilor urmau să se repartizeze şi să fie reţinute într-un fond special, până la semnarea noilor convenţii cu ţările europene şi nu numai. S-a clarificat şi mai bine profilul fondului comun. El se constituia din fondurile forfetare, după ce, în prealabil, s-au scăzut sumele cuvenite nemembrilor şi străinilor, care se repartizează acestora în mod direct. Astfel constituit, fondul comun se repartiza numai membrilor Uniunii. În acelaşi fond comun mai intrau sumele de la difuzare, de la jurnale de actualităţi.

În consiliul artistic al *Electrecordului* au fost desemnaţi P. Constantinescu şi R. Şerban.

Bilanţul pe 1957, citit de I. Dumitrescu, a fost aprobat cu o reţinere, E. Radovici, care a emis observaţii cu caracter general, dar şi personale, criticând munca comisiilor de îndrumare care nu-l avantajau niciodată.

Opiniile lui E. Radovici n-au putut fi împărtăşite de I. Dumitrescu şi nici de L. Feldman, membru şi el în comisia de cenzori. S-a constatat că, în fond, comisia de cenzori aleasă în 1949, a

Scanned with OKEN Scanner

încetat practic să mai existe, din moment ce I. Dumitrescu, responsabil, a devenit secretar, ducând la descompletarea ei, un alt membru nefiind cooptat. Dar E. Radovici făcea opinie separată, muncind de unul singur, fiind în dezacord total cu L. Feldman. Prin urmare, Comitetul decide să nu i se mai pună lui E. Radovici la dispoziție nici un act și nici să nu mai fie invitat la ședințele Comitetului, până la soluționarea problemelor comisiei de cenzori.

Pentru prima oară s-a constituit un fond de rezervă în valoare de 526.474 de lei, sold la „Beneficii și Piederi".

REVIGORAREA CREAȚIEI OSTĂȘEȘTI

Ținută o vreme în umbră, creația destinată ostașilor suscită tot mai mult interes. Că a fost minimalizată o demonstrează faptul că n-a existat în nici un concert din cadrul „Săptămânii Muzicii Românești", la nici o ediție, nici în „Luna Culturii". Situația însă s-a schimbat în bine. Constituirea în cadrul Uniunii a comisiei de specialiști în acest domeniu a impulsionat și creația. Înlocuirea fanfarelor, în multe cazuri, în grădini publice, parcuri, stațiuni de odihnă și tratament, s-a dovedit catastrofală, ceea ce a determinat revizuirea unei optici. În consecință, se preconizau măsuri de revigorare a creației, dar și în sfera difuzării ei, mai ales, prin unitățile militare.

Pornind de la existența unei prăpăstii între ascultători și „muzica grea" s-a întreprins o anchetă în trei colectivități bucureștene, la care au participat compozitorii Aurel Stroe, Ștefan Niculescu și Șt. Mangoianu. S-au purtat discuții cu „oamenii muncii" pentru a se testa gustul muzical. Rezultatul a fost prea puțin concludent, însă s-a aplicat teza apropierii tinerilor compozitori de „realitatea vieții"...

EXCLUDEREA LUI EUGEN RADOVICI

Un incident neplăcut s-a petrecut în ședința Comitetului din 29 martie 1958, când repetatele ieșiri ale lui E. Radovici, ca și ale lui N. Buicliu, alteori, au iritat într-atât, încât s-a decis adoptarea măsurii extreme.

Înainte, Comitetul a avut un caracter deschis, deoarece participau și numeroși invitați, inclusiv compozitorii tineri: A. Vieru, dar numele său nu apare în registrul de prezență pentru a semna, D. Popovici, F. Delmar, H. Mălineanu, A. Adorjan, D. Dinicu, A. Giroveanu, T. Olah, N. Kirculescu, E. Roman, M. Chiriac, Th. Grigoriu, G. Dendrino, V. Tomescu, A. Stroe, E. Lerescu, G. Klein, I. Totan, E. Cosma, M. Iancu, R. Drăgan, E. Teger, A. Tudor, P. Bentoiu, Șt. Mangoianu, V. Pcpovici, F. Schapira.

Comitetul fusese convocat pentru a se trece în revistă realizările ultimilor ani în domeniul creației muzicale. Numai că a apărut și E. Radovici care nu figura pe lista celor chemați. De asemenea, nu avea acces la lucrări, nemaifiind în comisia de revizie, dizolvată în trecuta întrunire a forului de conducere. Invitat să părăsească sala, E. Radovici refuză. Atunci s-a supus votului dacă E. Radovici poate să participe sau nu la Ședința Comitetului. Cu excepția lui N. Buicliu, membrii au votat în defavoarea prezenței sale. Cu toate acestea, refuza să părăsească sala. În atari condiții, ședința Comitetului a fost suspendată pe timp de zece minute, după care s-a reluat în sala secretariatului. Minus E. Radovici care n-a mai avut curajul să forțeze lucrurile.

Sunt necesare câteva date referitoare la E. Radovici, prea puțin cunoscut astăzi. Cariera de compozitor trebuie pusă pe seama împrejurărilor, căci era de formație jurist. În tinerețe a aparținut Gărzii de Fier. În timpul războiului, foștii legionari au primit însărcinări în teritoriile de peste Prut, el fiind procuror la Cahul, unde, scria în dosarul său, că a avut o comportare anticomunistă notorie. După 1945 a intrat în rândurile partidului comunist, dar n-a mai putut profesa și, cântând la pian, și-a descoperit noua vocație. Calitățile de creator au fost modeste, mai cunoscută fiind *Sonata pentru pian.*

Scanned with OKEN Scanner

În Uniune a câștigat teren, de vreme ce E. Radovici a primit înalta cinste de a da lectură, la Conferința din 1949, telegramei de protest contra măsurilor autorităților franceze, adoptate în cazul luptătorului pentru pace Louis Aragon...

A intrat în comisia de cenzori și a jucat un rol activ în comisia de verificare a membrilor. După aceea, devenind tot mai încrezut, mai arogant, a început să manifeste tot felul de nemulțumiri contra comisiei care nu-i aviza partiturile. Comportamentul său devine tot mai arțăgos, mai nedisciplinat, mai necolegial, fapt care a condus la situația de conflict cu conducerea...

I. Dumitrescu înfățișează împlinirile, dar, de astă dată, invocă și numeroasele opreliști, dificultăți, obiective și subiective, împotrivirile unor funcționari inconștienți și ale unor membri răuvoitori. De partea echipei aflate la conducere au fost, în tot acest timp, compozitori de frunte. Dovedindu-și încă o dată neloialitatea, atitudinea disprețuitoare față de tot ceea ce s-a efectuat în Uniune, neadevărurile afirmate în scopul ponegririi Comitetului și conducerii, și, finalmente, al dezagregării Uniunii, E. Radovici contribuie la instaurarea unei stări defavorabile muncii creatoare. Dat fiind faptul că era membru de partid, conducerea s-a adresat organizației de bază pentru a-i cerceta situația, secretar fiind C. Palade. Acesta i-a întocmit un dosar, a pornit pe urmele activității lui E. Radovici și a aflat că tocmai fusese exclus din partid la organizația de juriști. A aflat că era scandalagiu, că sub masca unei false principialități dădea lecții tuturora. Critica lui se transforma în rechizitoriu fără temei. Era de rea credință, insulta.

În Uniune era foarte izolat. Nu discuta decât cu Lulu Orăscu.

La această sesizare a organizației de bază, I. Dumitrescu întreabă Comitetul dacă E. Radovici mai poate rămâne membru al Uniunii. Inaugurând discuțiile pe această temă, D. Stelian și-a manifestat indignarea față de comportamentul lui E. Radovici. În schimb, N. Buicliu i-a luat apărarea, dar imediat a schimbat placa, spunând că s-a referit doar la cenzorul E. Radovici, necunoscând faptele care i se puneau în cârcă. În consecință, cu unanimitate, Comitetul lărgit (deci au votat, probabil, și invitații) a votat excluderea din Uniune a lui E. Radovici, în baza prevederilor articolului 6 și 12 din Statut, deoarece a săvârșit fapte incompatibile cu calitatea de membru al *Uniunii Compozitorilor,* iar pe de altă parte, activitatea sa pe tărâmul creației este necorespunzătoare sarcinilor și spiritului Uniunii.

Era o primă măsură dură, adoptată și cu scopul de a-i potoli, de a-i avertiza pe potențialii critici. E. Radovici a rămas pe drumuri, ducând-o foarte greu. A încercat să obțină clemență, fără nici un succes. În cele din urmă, după o perioadă destul de lungă, aflându-se în mizerie, a mizat pe o carte. A intrat în biroul lui I. Dumitrescu și s-a trântit în genunchi implorând iertare, spunând că a fost pus de alții să acționeze așa cum a acționat. I s-a acordat această iertare, chiar și o pensie, prin *Fondul Muzical,* dar n-a mai fost chip să revină în Uniune.

Pentru înlesnirea muncii, s-au mai propus comisii, ca și primeniri. În comisia de repartiție s-a propus S. Natra, dar s-a eschivat, cel care a acceptat fiind V. Popovici. Pentru verificarea profesionalității salariaților din biroul de copiatură s-a numit o comisie, cu L. Feldman, B. Moroianu, R. Drăgan. Se plănuia o comisie pentru urmărirea difuzării creației...

Problemele biroului drepturilor de autor au constituit obiectul următoarelor puncte ale ordinii de zi. S-a prezentat, mai întâi, o nouă formă de organizare administrativă, aprobată cu excepția lui N. Buicliu. Indignați de veșnica opoziție a acestuia, T. Ciortea și G. Klein au adresat critici celui în cauză, moment în care N. Buicliu a părăsit ostentativ sala.

N. Kirculescu a întrebat dacă N. Buicliu nu poate fi îndepărtat din Comitet pentru considerentul sabotării lucrărilor lui, așa cum a fost și el sancționat în 1954, pentru neparticipare. I. Vasilescu a cerut instituirea unei comisii de disciplină care a mai existat în Uniune. Revoltat, H. Mălineanu a cerut o severă sancțiune.

Merită a fi amintită caracterizarea făcută lui N. Buicliu de către L. Klepper:

„...Pentru interceptările sale abundente și exagerate, îmi permit să-i atribui termenul de metafizician, în sensul clasic, adică, l-am înscris în acea sferă filozofică izolată de experiență. Teoretic, maestrul Buicliu a dovedit, în interpelările sale, că nu cunoaște viața noastră și, odată cu ea, formele organizatorice, tocmai din pricina izolării sale de această viață...

Practic, acest fel de analiză l-a dus în primul rând la o amalgamare a fenomenelor, la un subiectivism notoriu, vis-à-vis de operele colegilor săi. Teoretic, artistul Buicliu, mai mult sau mai puțin conștient de realizările sale, de treapta pe care s-a suit pe scara valorilor artistice, acționează cu abilă mediocritate, reușind să polarizeze în jurul său o categorie de mediocrități certate cu talentul"...

Scanned with OKEN Scanner

La recomandarea lui A. Mendelsohn, Comitetul înfierează acțiunea permanentă de subminare a muncii din Uniune, dusă de către un mănunchi restrâns de compozitori, care, sub diferite forme, se dedau la acțiuni de denigrare a activității constructive, evidentă în toate sectoarele, fără să participe cu nimic.

Pentru identificarea și a altor abateri, lărgindu-se cadrul discuțiilor, s-a mai spus că un număr restrâns de membri ai Comitetului se eschivează sistematic de la îndeplinirea sarcinilor. Acestora li s-a atras atenția, în ideea că singura alternativă pentru propășirea Uniunii era să se implice activ. Dacă existau nemulțumiri, principiale sau personale, exista cadrul unde să fie expuse, în Comitet. În consecință, conducerea executivă a fost autorizată să studieze aceste aspecte și să formuleze propuneri.

S-a adoptat bilanțul și s-a votat bugetul pe anul în curs.

Apoi, au fost primiți membrii stagiari Ștefan Niculescu, Edgar Elian care fusese suspendat pentru lipsă de activitate, dar dovedise o prezență prin cronicile sale. De asemenea, Mihai Rădulescu, Bissi Roman, Ada Brumaru, Ion Husti, Gerhard Wilnov, care devenise cetățean român și Rodica Oană.

Erau măsurile punitive semnele unei crize? Dimpotrivă, s-a demonstrat forța acesteia, sprijinul de care se bucură, frondele se datorau câtorva recalcitranți, fără mare autoritate profesională, ca și a altora care nu prea participau la viața Uniunii. Din această categorie făceau parte M. Negrea, S. Drăgoi, care nu mai dețineau pozițiile anterioare.

Ofensiva ideologică răbufnește din când în când, accentuându-se ideea „partinității", axată pe „teoria leninistă"[347]. Deja se menționează și tehnica serială, prezentă în *Oratoriul „1907"* de A. Mendelsohn, *Cantata* lui T. Olah, *Porumbeii morții* de D. Popovici. Așadar, se legitima o tehnică altădată neagreată și chiar „muzica concretă".

„...BALOANE RĂTĂCITOARE"...

Pentru a-i atrage pe compozitorii tineri, pentru a le demonstra că ușile afirmării nu sunt blocate, s-a organizat, în colaborare cu Conservatorul „Ciprian Porumbescu", o dezbatere cu tema *Probleme actuale ale creației românești,* la 25 martie 1958, pe care a deschis-o Ion Dumitrescu, cu un apel la rațiune, la înțelegere. „Nu se poate vorbi azi de muzică românească fără să se vorbească despre *Uniunea Compozitorilor*", spunea dânsul, subliniind, pe bună dreptate, locul câștigat de forul creatorilor de muzică. S-a oprit pe îndelete asupra unui larg spectru de probleme, trecându-se în revistă și ultimele evenimente, printre care și discuțiile interminabile despre fenomenul artei contemporane a sunetelor. El a accentuat că tot ceea ce apare în perimetrul muzicii, toate tendințele... „de care tineretul nostru începe să se intereseze în mod deosebit nu pot rămâne în afara cunoștințelor noastre... E bine să cunoască tot pentru a ști cât mai bine ce au de făcut... A dori să cunoști toată muzica de azi nu înseamnă cosmopolitism. Noi, ca oameni de meserie, vrem să axăm toate experiențele făcute în muzică pe forța mare a școlii noastre, pentru care vedem o dezvoltare dinăuntru în afară, și nu din afară înăuntru. Dacă muzica românească ajunsă în etapa de azi ar fi invadată de curentele străine, dacă ne-am smulge din rădăcinile noastre, nu am mai fi decât niște baloane rătăcitoare și azvârlite de vânt".

Elogiind Conservatorul pentru pregătirea înaltă acordată tinerilor, I. Dumitrescu spunea: „Este prea importantă această problemă și prea însemnat acest număr de compozitori tineri, pentru a-i trata cu ușurință, pentru a-i cataloga la suprafață ca «atonaliști» sau «dodecafoniști», considerând astfel că s-a rezolvat problema"...

Sesizează și frământările din Uniune, tensiunea dintre compozitorii de frunte și „o mediocritate formată din compozitorii care lucrează cinstit, corect, care au ceva de spus, dar talentul și tehnica nu-i pot duce pe culmile unei mari creații, și o mediocritate formată din oameni fără merite și cu totul agresivi, întotdeauna nemulțumiți"...

Îndemnând la muncă cinstită, la cumpătare, la înțelegerea în profunzime a complexului fenomen contemporan, prim-secretarul a arătat că „noi nu avem nevoie de elite", ci de artiști pasionați de frumos, de muzica pe care o compun.

347. * * * *Să adâncim neîncetat studiul învățăturii leniniste despre artă.* În: *Muzica,* VIII, 4, aprilie 1958, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Au luat cuvântul A. Mendelsohn, Z. Vancea, D. D. Botez, Th. Bălan, P. Jelescu, Al. Theodorescu[348].

La 24 martie 1958, cu întârziere, s-a marcat centenarul naşterii lui Eusebie Mandicevschi, despre care a vorbit G. Breazul[349].

O conferinţă cu ecou deosebit a susţinut I. D. Petrescu la 28 martie 1958 despre muzica bizantină, ceea ce reprezenta semnul unei deschideri, deoarece până atunci nu se concepea abordarea în cadrul Uniunii a unei asemenea tematici. Conferenţiarul a exemplificat aserţiunile sale, dovedindu-şi erudiţia şi măiestria artistică. Era o iniţiativă menită să ducă la revigorarea cercetării în acest domeniu.

Un cenaclu a fost dedicat muzicii de fanfară, ascultându-se din ultimele creaţii, pe baza unui referat prezentat de Dumitru Eremia.

M. Rădulescu atacă mereu problema muzicii contemporane, pornind de la întrebarea „«Este tonală?», «Este modală?», «Este serială o anume creaţie nouă?»" Nu pregetă nici un efort pentru susţinerea compozitorilor tineri... „Credem că în istoria şcolii noastre româneşti puţine generaţii au îndreptăţit atâtea speranţe ca aceea care se ridică acum: P. Bentoiu, Th. Grigoriu, M. Istrate, Şt. Mangoianu, T. Olah, R. Paladi, D. Popovici, A. Stroe, A. Vieru"...[350]

„FALS" – STRIGĂ MIHAIL JORA. REABILITAREA S.C.R.

O altă întrunire furtunoasă a Comitetului s-a consumat la 28 aprilie 1958, ceea ce înseamnă că şedinţele mamut se derulau cu o periodicitate demnă de invidiat. Lucrările le-a condus I. Dumitrescu, firește, alături în prezidiu aflându-se A. Mendelsohn, L. Feldman, Z. Vancea, C. Palade, T. Olah şi C. Ţăranu. Obiectivul declarat al şedinţei era: „Problema tineretului".

Numai că această întrunire care se dorea atotlămuritoare, clarificatoare, conciliatoare asupra muzicii de avangardă, căpătase contururi noi, neputând fi lăsată la voia întâmplării. S-a convocat, s-a amânat, s-a pregătit prin discutarea cu vorbitorii dinainte, s-a organizat o suită de audiţii în care au figurat cele mai noi partituri semnate de compozitorii noului val.

Raportul susţinut de A. Mendelsohn era rodul unei elaborări la care fusese antrenat şi un grup de tineri compozitori pe care nu l-am identificat. Dar ce mai putea aduce nou acest raport faţă de ceea ce s-a tot vehiculat? Răspunsul îl putem afla doar în discuţiile purtate.

În timp ce A. Mendelsohn lectura paragrafele raportului, din sală a răsunat vocea lui M. Jora, seacă şi colţuroasă: „Fals!". I. Dumitrescu, aflat în relaţii excelente cu M. Jora, surprins, a încercat să-l potolească: „Veţi lua cuvântul şi veţi arăta părerile Dumneavoastră".

„– Am spus «fals»!", relua M. Jora. Dar ce anume l-a deranjat?

A reacţionat în acest fel auzind aprecierile negative la adresa *Societăţii Compozitorilor Români*. Primul vorbitor, M. Jora, nu-l agrea pe A. Mendelsohn după cele petrecute în anii 1947–1948, deşi I. Dumitrescu i-a împăcat în trenul spre Paris, când ambii s-au aflat faţă în faţă în cadrul delegaţiei pentru depunerea coroanei pe mormântul lui G. Enescu. Era prima intervenţie a autorului *Priveliştilor moldoveneşti* după anii de distanţare. Ce a spus... „raportul domnului raportor, care vorbea despre lucrările tinerilor compozitori, dar care ataca şi o chestiune care nu avea nici o legătură cu activitatea compozitorilor de azi?

Am constatat de mai multe ori că pentru dânsul sau pentru a ridica în slavă anumite acte, anumite acţiuni care se fac astăzi, se recurge la un obicei puţin onorabil, anume, de a critica vechile instituţii, când tocmai acele instituţii, graţie cărora instituţiile de azi există, pentru că fără acele instituţiuni mai vechi, în speţă Societatea Compozitorilor Români – cred că Uniunea nici nu ar fi existat astăzi sau dacă ar începe să existe ar fi la un nivel mult mai scăzut faţă de acela la care se găseşte astăzi...

...Se spunea în acest raport că Societatea Compozitorilor Români, care timp de 30 de ani a avut preşedinte pe George Enescu – era alcătuită pe baze comerciale. Cu alte cuvinte, s-a făcut comerţ în această Societate.

348. * * * *Probleme actuale ale muzicii noastre în dezbaterea Uniunii Compozitorilor şi Conservatorului.* În: *Muzica*, VIII, 4, aprilie 1958, p. 6.

349. * * * *Comemorarea lui Eusebie Mandicevschi.* În: *Muzica*, *VIII*, 4, aprilie 1958, p. 13.

350. Rădulescu, M. *Forme inovatoare, forme vii.* În: *Contemporanul*, 9 (591), 28 martie 1958, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Foarte ciudat!

Este drept că această Societate a Compozitorilor Români nu a fost sprijinită de oficialități, dar cu atât mai mult trebuie lăudată activitatea acestei Societăți, tocmai că, fără a fi ajutată, așa cum este ajutată azi Uniunea Compozitorilor, și cu toate bețele în roate care i s-au pus, această Societate a făcut o mulțime de lucruri pe care tinerii de azi trebuie să le cunoască.

Dacă domnul raportor, care este azi neutru, nu-și mai aduce aminte, deși a făcut parte din această Societate – trebuie să i le amintesc eu.

Această Societate, care a trăit aproape 30 de ani – din 1920 până în 1949, – când a fost înlocuită cu Uniunea Compozitorilor, nu a fost alcătuită pe baze comerciale...

Prima dare de seamă care s-a făcut asupra acestei Societăți și care este iscălită de toți compozitorii de pe vremea aceea din generația tânără, cari azi sunt maturi sau bătrâni, în frunte cu George Enescu, arăta că această Societate are scop să facă cunoscută muzica românească, să încurajeze elementele muzicale românești, să difuzeze muzica românească prin concerte, prin tipărire de muzică românească și să creeze acea arhivă de folclor care face și azi cinste Uniunii.

Un lucru foarte interesant este că darea de seamă de la 25 de ani a fost întocmită, redactată de către primul-secretar al Uniunii Compozitorilor de azi, care a permis în raport să se scrie că Societatea Compozitorilor Români nu a făcut nimic în afară de comerț.

...După zeci de concerte care s-au dat fără nici un sprijin din partea oficialității, repet, s-au tipărit zeci de lucrări, zeci!! pe spezele Societății, fără nici un ajutor, fără nici o subvenție.

Aceasta numește raportorul comercializare?

Aș vrea să știu ce se înțelege prin „comercializare"? Drepturile de autor? Dar drepturile de autor se dau și azi și, slavă Domnului, azi se dau serios. Putem spune că acum se face comerț?...

Repet că Societatea Compozitorilor Români timp de 25 de ani și-a făcut mai mult decât datoria.

Această Societate, prin George Enescu, care i-a fost președinte și prin toți care au lucrat acolo, a ridicat nivelul muzical al acestei țări și a dat un avânt puternic muzicii românești.

Că azi această muzică a înaintat, este sigur. Ajutorul pe care-l dă statul acum, nu l-a dat nimeni atunci. Mulțumim statului pentru ajutorul dat, dar pentru aceasta nu e nevoie, când astăzi se fac lucrurile care se fac, să se batjocorească instituțiile care au lucrat frumos înainte.

Deci, nu mă adresez tinerilor, ci mă adresez membrilor care au făcut acest raport și-i rog ca altă dată să lucreze altfel și să facă rapoarte mult mai obiective decât cel de astăzi".

Evident, atmosfera ședinței s-a compromis, mai ales că era o divagație de la subiect. I. Dumitrescu a intervenit spre a liniști spiritele încinse pe alt făgaș cu totul neprevăzut, spre satisfacția unora, mai ales că neînțelegerea cu M. Jora condimenta situația.

Contrazicerile nu s-au rezumat la cele de mai sus. Prim-secretarul a făcut o serie de precizări care defavorizau oficialitățile antebelice în relația lor cu Societatea.

Au mai vorbit V. Tomescu, V. Cristian – care ar fi așteptat semnalarea reperelor determinate pentru creația tinerilor, analize, ierarhizări, căci... „s-a făcut o apă și un pământ din tot tineretul". Se deducea că în întâlnirile preliminare, unii compozitori tineri au făcut apologia atonalismului, serialismului și a altor tendințe cu pretenții inovatoare. Mai aștepta ca raportul să fi fost mai sintetic. „...Nu am înțeles să ni se dea mâncarea gata mestecată, ci să ni se dea totuși anumite principii directoare, ca să înțelegem generația nouă și personalitățile importante ale acestei generații. Mărturisesc, spunea V. Cristian în încheiere, că acest caracter enumerativ al raportului nu numai că nu ne-a orientat, dar chiar ne-a dezorientat, mai ales că în unele puncte s-au făcut referințe la lucrări vechi, o lucrare a lui Vieru de acum opt ani, *Mierla lui Ilie Pintilie,* când se putea da exemplu *Concertul pentru orchestră.*

O confuzie s-a strecurat, când V. Cristian s-a referit la *Simfonia de cameră* de G. Enescu, decretând-o lipsită de accesibilitate... „unii au văzut o renunțare la unele principii de claritate, care făceau parte din creația lui Enescu, ceea ce avea un atașament pentru elementul folcloric"...

Caracterul polemic al discuțiilor s-a evidențiat, o dată mai mult, când A. Mendelsohn i-a reproșat lui V. Cristian că n-a realizat nimic în luarea sa de cuvânt și că tineretul trebuie ferit de a doua perioadă de creație enesciană în care se plasa *Simfonia de cameră,* al cărei stil era admirat de reprezentanții generației tinere de creatori. A. Mendelsohn, probabil și alții, n-a înțeles mare lucru din spusele lui V. Cristian, ceea ce l-a făcut să-l întrebe: „Enescu s-a desprins de muzica națională? S-a desprins de școala națională? Tineretul trebuie să se ferească de această cale?".

Raportul prezentat, a ținut să precizeze I. Dumitrescu, era rodul unei documentări, o bază de discuții, și nu o critică a creației tineretului. Problema acestora datează cam de doi ani...

Scanned with OKEN Scanner

„... Ne-am gândit ce poate fi această problemă a tineretului... O fac tinerii numai de dragul de a ne da nouă lecții?... O fac tinerii care s-au asociat și vor neapărat să nege tot ceea ce a fost înainte? O fac tinerii pentru că așa rău au fost prinși de influențe exterioare, încât ne consideră pe noi retrogrizi?...

Dacă frământările tinerilor rămâneau între pereții Uniunii nu era nimic. Dar a ieșit în lume devenind un zvon public... «tineretul care manifestă așa, pe dincolo»...

Aceste zvonuri neîntemeiate au fost preluate de unii cărora le place să denigreze tot ce este bun, ce este activitate, frământare, cinste, bună credință în această Uniune".

Se invoca faptul că tineretul se entuziasma după fiecare audiție datorată unui coleg, discuțiile în holul *Ateneului Român* prelungindu-se până la stingerea luminilor...

„... Vreți să discutăm care este problema tineretului în raport cu realismul socialist? Aceasta este o problemă de știință muzicală și trebuie să știi bine în primul rând ce este realismul socialist...

Cât despre problema tineretului în raport cu școala națională și despre școala națională propriu-zisă am discutat de-am albit...

În momentul când a apărut Kiriac și când se făceau multe lucrări de nivel scăzut și Kiriac apare cu *Liturghia Psaltică*, a fost lucru mare. Nu mai vorbesc când a apărut George Enescu cu *Rapsodiile* sale, ce lucru mare a fost, când a apărut Enescu cu *Sonata a III-a*, a fost și mai mare, și când a apărut maestrul Jora cu *Priveliști moldovenești* a fost ceva extraordinar.

Vasăzică, muzica românească a evoluat necontenit, cum evoluează muzica tuturor popoarelor. Deci, privind prin această retrospectivă și în virtutea perspectivei găsim justificate aceste tendințe de înnoire sau de căutare de mijloace noi ale tineretului nostru, de ce nu?

Depășirea cadrului unei evoluții lente, normale, sau a creșterii în cadrul acestei evoluții?..."

Z. Vancea se bucura că tinerii se regăsesc în matricea stilului enescian, că în moștenirea sa află temeiurile regenerării stilistice, că Enescu este foarte viu în conștiințele compozitorilor tineri. Sesizează o serie de motivații tehnice care au impulsionat limbajul noilor partituri românești. „... Așa fiind, trebuie să afirmăm sus și tare că tineretul nostru nu a părăsit nobila creație a tradiției muzicale românești".

Oarecum timid, Șt. Mangoianu, care era membru de nouă ani, dar lua cuvântul într-un asemenea conclav pentru prima dată, și-a exprimat respectul față de generația seniorilor. Semnalează trecerea spre o nouă etapă în dezvoltarea muzicii românești. Nu crede că sunt diferențe esențiale între tineri și vârstnici. Totuși, ceva există. Tinerii manifestă o sete nestăvilită pe linia activității creatoare. El a declarat că aparține curentului, ...„muzicii naționale".

Satisfăcut că în referat se exprimă absența unui conflict antagonic între generații, D. Bughici caută explicația ofensivei tinerilor compozitori. Ei nu au avut posibilitatea să cunoască muzica apusului, au fost rupți, în anii formării ca muzicieni, de posibilitatea cunoașterii literaturii moderne și, în consecință, acum descoperă această muzică care le generează această atitudine, de frondă. Dar setea de cunoaștere n-a fost încă potolită.

Afirmă că a audiat multă muzică a corifeilor școlii muzicale moderne vieneze fără să fie satisfăcut, deoarece sfera expresivității lor e prea inegală, pesimistă, deprimantă, morbidă. Dar „aceste elemente din muzica dodecafonică pot fi folosite în dezvoltarea muzicii noastre". Laudă o *Cantată* de A. Stroe, care l-a emoționat profund. Bine realizată era și muzica dodecafonică a lui Th. Grigoriu din filmul *Erupția*.

De un an s-a convins că în interiorul creației tinerilor există o muzică mai „avansată" și o muzică mai „cuminte". În nici un caz însă n-a observat copierea stilului lui A. Schönberg. Multe partituri ale compozitorilor noii generații mai poartă amprentele lucrărilor de școală și era contrariat că în acestea se găsesc mijloacele lui A. Berg. „De ce nu Rahmaninov?" se întreba D. Bughici. Și într-un caz și în celălalt însă, pastișa rămâne pastișă.

Greșeala multora constă în faptul că pun semn de egalitate între dodecafonism și serialism, „... Or, stimați colegi, a sosit momentul să privim lucrurile astea mai serios decât le priveam de câțiva ani și să ne dăm seama că lucrurile nu stau așa.

Există muzică dodecafonică decadentă. Muzica lui Schönberg și Berg nu este muzică decadentă. Putem considera că opera lor, pe lângă elemente burgheze, inerente poziției lor și concepției pe care și-au format-o în acea societate, există și puternice elemente revoluționare și este bine să vedem și aceste elemente revoluționare, așa cum vedem elemente pozitive în creația lui Ravel, de exemplu, sau în creația lui Mahler, tot compozitori moderni...

Trebuie sprijinite toate stilurile, toate curentele care există în sânul tineretului..."

Scanned with OKEN Scanner

D. Bughici a propus ca P. Bentoiu și A. Stroe să fie mai mult antrenați în viața Uniunii, să li se încredințeze referate pentru cenacluri. De asemenea, el a cerut să se recunoască faptul că Jora are dreptate. „... Uniunea Compozitorilor nu s-a născut peste noapte. Uniunea Compozitorilor s-a născut în Societatea Compozitorilor".

Iar a intervenit M. Jora... „Din nenorocire, cu Socor. Dacă nu era Socor, alta era soarta Uniunii timp de 4–5 ani de zile".

Vorbind autocritic despre *Cantata pe tema unui marș*, S. Natra recunoștea nu numai că nu e de importanță, ba chiar că „...e o eroare". Dintre creațiile audiate elogiază *Cvartetul* de A. Rațiu și *Lieduri* de A. Stroe pe versuri de T. Arghezi.

Au mai luat cuvântul: I. Totan, E. Junger, D. Gheciu, V. Cosma, M. Rădulescu, G. Klein, C. Țăranu.

A. Mendelsohn s-a simțit dator să justifice afirmațiile negative despre *Societatea Compozitorilor Români*. Numai bine că l-a înfuriat și mai mult pe M. Jora care, după o serie de replici, de ciocniri verbale a conchis: „Voiam să te ascult pe dumneata, Dumitrescu. Dacă vorbește domnul Mendelsohn, eu plec. Acestea sunt lucruri care nu se fac într-o Adunare". După aceste cuvinte, părăsește sala.

A. Mendelsohn, vădit stingherit de cele petrecute, a continuat: „Vreau să-mi permiteți și mie o răbufnire de cinste și să spun că contribuția la nașterea Uniunii Compozitorilor a avut-o un grup de oameni călăuziți de partid"... După care, și-a exprimat regretul sincer pentru că l-a supărat pe M. Jora. Referindu-se la ipostazele moștenirii enesciene, a *Rapsodiilor* și a *Simfoniei de cameră*, deduce o dublă înfățișare, ce arată două orientări. Nu recomandă tinerilor să meargă pe direcția a doua a creației enesciene, deoarece ar deveni imitatori. Concluzia sa, după ample incursiuni, era că în Uniune nu există un conflict, decât, poate, „între cei care trag înainte și cei care trag înapoi".

A. Mendelsohn era încântat de ultima creație datorată unui tânăr compozitor, oratoriul *Miorița* de A. Vieru, cântat în primă audiție la 27 februarie 1958, după care se reîntoarce la incidentul cu M. Jora, pentru a-i da dreptate, căci, ...„dacă n-ar fi fost *Societatea Compozitorilor Români*, n-ar fi fost nici *Uniunea Compozitorilor*...

Dacă în 1954 respirăm mai bine în această Uniune, aceasta se datorește instaurării unor principii la care M. Socor nu a putut rezista și atunci a trebuit să cedeze locul, dar nu anatema asupra lui Socor a susținut dezvoltarea Uniunii noastre, ci munca cinstită depusă aici".

Spre capătul ședinței, teminate la ora 1 noaptea, I. Dumitrescu a formulat o serie de idei, cu bogate caracterizări asupra creației tinerilor, cu comparații, evocări din anii antebelici, cu interpretarea unor principii, cu considerații asupra aportului generațiilor în creația muzicală românească și în *Uniunea Compozitorilor*, în care tinerii au un loc meritat. De la ei se așteaptă o muzică vibrantă ca expresie, inovatoare și, în același timp, înțeleasă de auditori.

Reieșea din cuvântul său că în Uniune există puternice personalități, de o înaltă formație intelectuală, dornice să afirme în universalitate arta muzicală românească, modernă și, nicidecum, desuetă. Tonul părintesc adoptat în final de I. Dumitrescu, ferm și, totodată, conciliant, demonstra că se dorea menținerea unei atmosfere propice creației, ceea ce a dus la o relativă relaxare, la impresia că neclaritățile s-au lămurit și pozițiile s-au apropiat, în sensul unei mai bune înțelegeri. Tinerii nu aveau decât să compună cum doreau, doar că trebuia să știe că muzica vehiculează un mesaj; ei vor beneficia de mai multă înțelegere, însă nu puteau fi lăsați în voia lor, cineva fiind dator să vegheze asupra activității lor creatoare.

Bineînțeles, a făcut referiri la incidentul cu M. Jora, pe care nimeni nu l-a dorit, existența *Societății Compozitorilor Români* fiind o realitate benefică ce nu avea cum să nu fie luată în considerație. Apărea evident, o dată în plus, că existența Uniunii nu era o derulare de fapte idilice, ci o perpetuă confruntare în planul ideilor, o încleștare dramatică, o sursă activă de dispute principiale și nu numai, purtate de pe poziții ce apăreau din înseși puternicele naturi ale personalităților care reprezentau muzica românească, în fond, Uniunea.

Ceea ce poate să deconspire atitudinea tinerilor compozitori, inclusiv față de această dezbatere, este tăcerea lor simptomatică, deoarece au participat ca spectatori, deși rolul lor trebuia să fie acela de prim soliști. Cei câțiva care au luat cuvântul – Șt. Mangoianu, C. Țăranu – nu au schimbat situația. De ce au preferat să tacă? Știau că nu aveau șansă de convingere, că nu vor reuși să-și impună punctele de vedere? Erau convinși de inutilitatea duelului? Desigur, mai știau că în confruntare cu bătăiosul orator care era Ion Dumitrescu nu aveau șanse să-și impună punctul de vedere. Deși prezenți, A. Vieru, A. Stroe, P. Bentoiu, Șt. Niculescu, T. Olah, Th. Grigoriu, D. Capoianu, D. Constantinescu, M. Marbe, A. Rațiu, M. Istrate nu s-au înscris la cuvânt. Să fi

Scanned with OKEN Scanner

încercat să se înscrie la cuvânt, dar nu li s-a oferit posibilitatea să ajungă la tribună? Nu credem. De ce autorii cărora li se discutau lucrările nu și-au apărat sau expus pincipiile creatoare?

Ceea ce se credea că va decurge din această discuție, și anume o relativă liberalizare, nu s-a produs. A urmat, foarte curând, o plenară a comitetului central în problemele propagandei, care a dus la strângerea brutală a șurubului, cu consecințe vizibile, concretizate în ședințe după ședințe de prelucrare publică a tinerilor, la Casa Studenților. Cu precădere, unul dintre cei aflați în situația de a da socoteală pentru ceea ce scrie și vorbește, fiind Alexandru Hrisanide, confruntat cu oamenii muncii...

Totul era însă de prisos, căci șuvoiul se urnise și nimeni nu putea să-l zăgăzuiască. Din interiorul creatorilor se produsese liberalizarea limbajului, dacă se poate spune astfel. Tehnicile de compoziție nu puteau fi manipulate de către activiști și în nici un caz controlate.

Mihai Rădulescu, în *Contemporanul,* caută să îmblânzească spiritele, demonstrând că „antagonismul vârstelor" nu e decât o himeră, existând numeroase puncte de interferare între generații. Fecundul cronicar găsește că P. Bentoiu, în poemul simfonic *Luceafărul*, atacă o „temă majoră", transpunând în muzică generoasele idei eminesciene...[351]

REZOLUȚIE CONTRA REZOLUȚIE

Se acceptă deja platforma că „... realismul socialist nu numai că *îngăduie* stiluri variate, dar *implică* o mare varietate de forme de expresie, menite a fi folosite în zugrăvirea în creație a conținutului unitar partinic, umanist socialist"[352].

În această etapă se lansează ideea de „revoluție culturală", pe tema căreia va curge multă cerneală. Era contextul organizării întâlnirilor intelectualilor cu „oamenii muncii". Efectul deciziilor luate la plenara comitetului central din noiembrie 1957 acuma se vedea...

Din nou sosește ajutorul de la răsărit în plan ideologic, deși nu mai avea greutatea de altădată[353]. La 28 mai 1958 c.c. al p.c. al Uniunii Sovietice adoptase o altă „rezoluție" în problemele muzicii, de astă dată, cu intenție reparatorie, decretând nulă „rezoluția" jdanovistă, recunoscându-se că ea a constituit o profundă greșeală, manifestare a trăsăturilor negative „caracteristice perioadei cultului personalității". Se mai blama și lipsa de logică a principiilor decretate, care erau aberante prin negarea celor mai valoroși compozitori sovietici.

Evident, strănutul Kremlinului a răsunat și la București, găsindu-se „manifestări de subiectivism" în „rezoluția" Comitetului *Uniunii Compozitorilor* din februarie 1953. Cum principiile vehiculate acolo nu puteau fi decât valoroase, doar unele aprecieri apăreau greșite, subiectiviste, despre creații de valoare ale muzicii noastre: *O noapte furtunoasă* de P. Constantinescu, *Harap Alb* de A. Mendelsohn, *Trei dansuri simfonice* de Th. Rogalski, *Trei piese pentru orchestră* de C. Silvestri, lucrări de muzică de cameră de S. Toduță, M. Eisicovitz și P. Jelescu.

Greșeala se punea în cârca conducerii de atunci a *Uniunii Compozitorilor.* Subiectivismul „...s-a manifestat și în alte aprecieri – în articole, prezentări – în care era criticată neîntemeiat de aspru creația întreagă a unor maeștri ai muzicii noastre". Dar, „prin grija partidului, aceste aprecieri, în vădită contradicție cu principiile de bază ale esteticii marxiste, au fost îndreptate în practica anilor care au urmat-o". Se arăta și momentul corectării erorilor „Rezoluției", plenara lărgită a Comitetului Uniunii din martie 1956[354].

Aspecte decurgând din noua „Rezoluție" au intrat în atenția Comitetului Uniunii Compozitorilor[355].

351. Rădulescu, M. *Generațiile în muzică.* În: *Contemporanul,* 9 mai 1958.
352. Rădulescu, M. *Teme majore.* În: *Contemporanul,* 16 mai 1958.
353. * * * *Îndreptarul de preț al muzicii noastre.* În: *Muzica,* VIII, 5, mai 1958, p. 20.
354. * * * *Un neprețuit ajutor în orientarea muzicii noastre.* În: *Muzica,* VIII, 6, iunie 1958, p. 1.
355. * * * *Avântul creator al tinerei generații.* În: *Muzica,* VIII, 7, iulie 1958, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

„MIORIȚA“ DE ANATOL VIERU

Atenția acordată creației tinerilor compozitori era o realitate, dovadă fiind titlurile înscrise pe afișele de concert ale instituțiilor muzicale. În această ordine de idei, se înscrie și programarea oratoriului *Miorița* de A. Vieru, dirijat de Edgar Cosma, care s-a bucurat de un mare succes. „... Vieru, spunea Ion Dumitrescu, în respectiva împrejurare, este un fenomen foarte interesant de ridicare profesională pozitivă sub ochii noștri, într-un timp relativ scurt. Această lucrare este prima lui mare ieșire pe teren, prezența ei în muzica românească reprezintă un punct câștigat, de mare cinste“[356].

Aceste aprecieri s-au făcut într-un cenaclu în care s-a audiat *Miorița,* relevându-se turnura modală impregnată acestei muzici.

La 28 aprilie 1958 s-au audiat cântecele noi scrise pentru ziua de 1 mai: A. Adjorian – *Vino, prietene;* I. Croitoru – *Pornesc tractoarele să are;* V. Timiș – *La Grivița Roșie;* Gh. Danga – *Biruitor e marele Octombrie;* D. Bughici – *Cântec despre Patrie;* R. Paladi – *Cântec despre Oastea Păcii;* I. D. Chirescu – *În luptă și unire;* Th.Bratu – *Steagul Griviței greviste;* D. D. Botez – *Se-nalță un cântec;* D. D. Stancu – *Nea Ghiță Popândău;* A. Mendelsohn – *Așa te știu, Partid.*

Toate secțiile, prin rotație, aveau acces la cenacluri. La 20 mai 1958 s-au prezentat creații noi pentru fanfară, alături de unele vechi, compozitorii fiind: M. Marian, I. Stamatiade, S. Paiul, I. Chiorean, C. Fanciali, D. Eremia, Gh. Sârghie, A. Albin, I. Totan, D. Crăciunescu și L. Klepper.

Schimburile cu țările de democrație populară se desfășurau cu o anumită intensitate. Bunăoară în Transcaucazia a călătorit un grup de compozitori, avându-i în componență pe A. Mendelsohn, T. Ciortea, P. Constantinescu, H. Jerea și I. Vasilescu.

În Comitetul din 25 iunie au fost definitivați P. Bentoiu, D. Bughici, E. Lerescu, M. Neagu, T. Olah, V. Onițiu, Carmen Petra, D. Popovici, E. Rubinstein, Mariana Rodan, F. Schapira, A. Stroe și I. Totan. Ca stagiar a fost primit Ludovic Pinter.

Încep să fie numiți compozitori tineri în diversele comisii ale Uniunii. Astfel, în comisia care analiza veniturile de la filme intră Ana Severa Bențea, M. Chiriac, E. Cosma, P. Constantinescu, Th. Grigoriu, G. Klein, R. Paladi, V. Tomescu, Fr. Wanek, A. Vieru și A. Stroe.

Pentru sprijinirea mișcării corale s-au constituit grupuri de compozitori care au fost repartizați ca îndrumători ai unor formații corale din uzine, întreprinderi.

Raportul financiar prezentat de M. Dobrescu a căpătat asentimentul Comitetului. E. Ionescu a fost desemnat să conducă un colectiv însărcinat cu elaborarea unui *Lexicon muzical,* alocându-i-se 18.000 lei. O sumă de 40.000 lei s-a alocat pentru întocmirea unui *Index general al Compozitorilor români,* prevăzut să fie tradus în 3-4 limbi de circulație.

Printre cei care au beneficiat de pensii se numără și Nicolae Bretan, din Cluj. *Fondul Muzical* plănuia să cumpere vila din Predeal, donată de familia Cremer. Comitetul era de acord, dacă se puteau întocmi formele legale, ceea ce s-a dovedit imposibil pe atunci. La capitolul acordări de burse, au primit Emil Simon și Lucian Metianu.

În filiale și cenacluri, activitatea pulsa din plin. De remarcat efortul brașovenilor care au organizat o *Săptămână muzicală* în care s-au prezentat și *La șezătoare* de T. Brediceanu și *Crai Nou* de C. Porumbescu. La manifestări a participat și Z. Vancea care a susținut și o conferință.

O mare excursie s-a organizat cu vaporul, pe litoralul sovietic, cu popasuri la Soci, Ialta, Odesa, beneficiind de această ieșire un mare număr de membri.

PRIMA EDIȚIE A FESTIVALULUI ȘI CONCURSULUI INTERNAȚIONAL „GEORGE ENESCU“

După o pregătire intensă, la 4 septembrie 1958, s-a deschis prima ediție a Festivalului „George Enescu“ în cadrul căruia se desfășura și Concursul de vioară, pian și canto, în programele acestora un loc însemnat fiind deținut de creația românească, îndeosebi a compozitorului al cărui nume aureola evenimentul. Dirijori și solișți de faimă, orchestre redutabile, personalități de marcă ale artei sunetelor se aflau în jurii, conferind Festivalului și Concursului o ținută artistică elevată.

356. * * * *Cenaclul consacrat oratoriului „Miorița“ de Anatol Vieru.* În: *Muzica,* VIII, 6, iunie 1958, p. 26.

Scanned with OKEN Scanner

Culminația a punctat-o C. Silvestri care a prezentat în premieră tragedia lirică *Oedip,* într-o tălmăcire scenică memorabilă, cu David Ohanezian în rolul titular. Interesul pentru această creație necunoscută s-a dovedit mare, sălile repetițiilor erau neîncăpătoare, succesul ce se prefigura întrecea toate previziunile. Numai că, în pofida valorii reprezentației, spectacolul de gală cu *Oedip* n-a plăcut conducerii de atunci, aflată *in corpore* în lojile *Operei Române;* s-a considerat că viziunea regizorală, ba chiar și concepția compozitorului, era „mistică", titlul capodoperei lui George Enescu fiind scos de pe afiș, iar direcția presei dând dovadă de vigilență și nepermițând să apară nici o cronică în ziarele și revistele de la București. Cenzurii i-a scăpat însă din vedere provincia. La Cluj și Iași cronicile au apărut, relevând triumful acestei opere[357].

Ion Dumitrescu a jucat un rol activ în pregătirea și desfășurarea „Festivalului și concursului". În cuvântul de deschidere a spus: „Ne-am străduit ca aceste manifestări să fie demne de tradiția pe care George Enescu a stabilit-o aici"[358].

Un alt moment remarcabil s-a petrecut în acele zile. A fost inaugurat *Muzeul „George Enescu"* în aripa din stânga a Palatului Cantacuzino, cu o etalare semnificativă a activității și creației ilustrului muzician. Directorul Romeo Drăghici a izbutit să refacă, împreună cu colaboratorii săi, momente semnificative, care l-au făcut cunoscut lumii, aducând un serviciu de excepție artei românești.

Ca reverberație a „Festivalului și concursului", într-un cenaclu la Uniune s-au discutat, pe baza unui referat, plusurile și minusurile, scoase în evidență de V. Tomescu, F. Schapira, M. Rădulescu, A. Hoffman, A. Brumaru și E. Pricope.

„NOI LUPTĂM PENTRU UN LIMBAJ AVANSAT"

Cenaclurile se scurgeau cu ritmicitatea săptămânilor. La 28 octombrie 1958, fanfara, la 4 noiembrie, secția de muzică de mase, când corul Uniunii dirijat de N. Rădulescu a prezentat cele mai recente cântece.

Pentru a se înțelege amploarea muncii depuse în comisiile de creație, trebuie știut că, de la 1 ianuarie 1958 și până la capătul lunii decembrie a aceluiași an, s-au văzut nu mai puțin de 270 de partituri! Cum se proceda? Odată prezentată, o partitură se încredința unuia sau mai multor membri ai comisiei, pentru referate, apoi se asculta la pian sau pe bandă, după care se discuta în cadrul biroului, al comisiei, până se ajungea la o apreciere care se consemna în registrul de procese-verbale, cu recomandarea de difuzare, tipar și achiziție, în cazurile cele mai fericite, nefiind deloc obligatorii acestea sau toate trei, fiind determinantă valoarea profesională, artistică. La biroul de muzicologie se proceda la fel, recomandându-se la achiziție și tipar.

La finele anului s-au inițiat plenarele secțiilor, pentru a trage linie pe anul scurs. Prima – Secția simfonică și de cameră, la 2 decembrie, expunerea de pornire semnând-o L. Feldman; l-au completat vorbitorii A. Mendelsohn, Z. Vancea, D. Gheciu, A. Stroe, D. Popovici, T. Olah, Șt. Mangoianu, V. Tomescu și I. Dumitrescu. De reținut că Șt. Mangoianu avea darul metaforei, considerându-se „...un licurici sub firmamentul stelelor muzicale".

A. Stroe sublinia puternica influență exercitată de muzica lui G. Enescu asupra tinerei generații. D. Popovici era preocupat de tehnicile avansate, în timp ce T. Olah declara deschis: „Noi luptăm pentru un limbaj avansat".

Secția de muzică corală și-a ținut plenara la 9 decembrie, I. Chirescu având referatul. La muzica ușoară, acest rol l-a deținut I. Vasilescu. La subsecția de fanfară, I. Totan.

Filiala din Cluj a abordat într-o dezbatere problemele cântecului de mase, discuțiile fiind purtate de Șt. Lakatoș, Tr. Mârza, Dariu Pop, Dorin Pop și L. Comes. Și la Iași s-a organizat ceva similar, creațiile discutate fiind prezentate de corul Uniunii dirijat de George Pascu.

Nu lipseau vizitele documentare, de data aceasta la Combinatul poligrafic din „Casa Scânteii".

357. Văleanu, I. *Oedip.* În: *Tribuna,* 27 septembrie 1958; Pascu, G. *La prima audiție a operei* Oedip. *În: Flacăra Iașului,* 28 septembrie 1958.

358. * * * *Cuvântul adresat de compozitorul Ion Dumitrescu.* În: *Muzica,* VIII, 9, septembrie 1958, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Secția de muzicologie și-a avut plenara la 16 decembrie, semnalându-se temele cercetării aflate pe masa de lucru. Au vorbit Z. Vancea, A. Tudor, V. Cristian, T. Alexandru, L. Rusu, V. Tomescu, A. Popa, G. Bălan, A. Vieru (care nu găsea oportună muzicologia tehnicistă), I. Hristea, C. Prichici (care-și continua răfuielile cu T. Alexandru), E. Elian și M. Păun.

„Genul programatic" a fost titlul referatului prezentat de secretarul A. Mendelsohn în cenaclul din 22 decembrie 1958, „extraordinar". La tribună s-au perindat 26 de vorbitori, cifră astronomică pentru așa ceva. Ceea ce sărea în ochi, la prima vedere, era tonul bătăios cu titlurile date drept programatice și care nu erau agreate: „ostinato", „secvențe"... Au luat cuvântul: A. Tudor, V. Tomescu, V. Cosma, M. Rădulescu, A. Hoffman, N. Parocescu, A. Stroe, P. Bentoiu, M. Chiriac, A. Vieru, S. Georgescu, Th. Grigoriu, Șt. Niculescu, T. Olah, L. Profeta, I. Vintilă, Th. Bratu, J. V. Pandelescu, R. Șerban, R. Paladi, D. Bughici. De data aceasta nu s-ar mai putea spune că tinerii nu se implicau, inclusiv în discuții.

Și Viorel Cosma a prezentat un referat intitulat: *Istoricul muzicii cu program și cu text în muzica românească*. În fapt, zarva declanșată pe tema muzicii cu program nu era decât o nouă campanie propagandistică. Practica diriguitorilor de la secția de agitație și propagandă era să nu se lase nici un moment de respiro, mereu să se stârnească un imperativ, un comandament, o lozincă. Evident se politiza tot ceea ce se putea. Era etapa pericolului războiului pe care „forțele imperialismului" îl pregătesc. „Programatismul" în acest context era o marotă, un termen în angrenajul teoriei leniniste. În trei numere la rând ale revistei *Muzica* din 1959, se găsesc intervențiile de la această dezbatere.

„... Istoria Uniunii, afirma Șt. Mangoianu, este vie, activă, are scopuri măreție, nu lenevește". I. Vintilă a criticat referatul, deoarece îl neglija pe D. Cuclin, despre care la Uniune nu se mai vorbea deloc și a trebuit să afle din periodice că a mai scris o Simfonie: „Acest om este necunoscut și despre muzica unui compozitor pe care nu-l cunoaștem nu putem afirma nici că este bună, nici că este rea".

Cu o oarecare îngrijorare, L. Profeta observă că mai toți compozitorii tineri se orientează către genurile orchestrale și camerale; or, acest fenomen poate duce la o dezechilibrare a sferelor de creație. D. Gheciu și-a manifestat preocuparea pentru prea puțina considerație față de romantismul muzical.

Despre melodie a vorbit A. Stroe, căutând să pună capăt temerilor că în partiturile noi nu se va mai afla nici un firicel melodic. Aspectele dodecafonismului le-a suprins D. Popovici, care se plângea că valoroși compozitori, precum S. Prokofiev, D. Șostacovici și G. Enescu, nu sunt cântați.

Cu destul curaj și vervă polemică D. Popovici avertiza: „... să nu cădem în altă exagerare, crezând că suntem contemporani numai dacă semnăm muzică cu program". Potrivit lui T. Olah, majoritatea autorilor tineri au început „să-și dea seama de rolul temei contemporane în creația lor".

Încheind discuțiile, I. Dumitrescu, aflat în mare vervă, demonstrând o bună stăpânire a problemelor, a temperat neliniștile, căutând să aducă limpeziri: „Nu vrem neapărat să întoarcem orientarea creației în loc și de aci înainte să nu pretindem decât muzică cu program și muzică cu text"...

Că dodecafonismul constituia o problemă, o atestă atenția prim-secretarului: „Nu mai putem trăi de «dodecafonism»! Pe noi, compozitorii români, nu ne jenează dodecafonismul, o spunem clar și cinstit, aici este un musafir pe care-l întâlnim foarte rar pe masa noastră de lucru, nu ne incomodează, nici nu ne împiedică prea mult în creație, de ce să exagerăm? Dar se face, cu toate acestea, un caz teribil de dodecafonism, dându-i-se aspectul unei gogorițe sinistre, care vine din toate părțile să ne înghită. Pentru noi însă el constituie o maladie veche, al cărei leac a fost de mult descoperit și utilizat cu efect în muzica noastră. Începuse între cele două războaie ca o metodă dezmățată. L-au încercat unul sau doi tineri fără busolă, s-a insinuat acum câțiva ani la ușile Uniunii ca o amenințare de paralizie infantilă (printre copii zburdalnici) și azi nu mai reprezintă decât sporadice cazuri patologice".

S-a referit și la D. Cuclin care s-a izolat; la bartókismul unora, conchizând: „lupta noastră trebuie dusă și cu elemente care ne trag din urmă, ca și cu elemente care ne-ar putea abate de la drumul nostru drept".

Scanned with OKEN Scanner

NUMIRI ÎN BIROURILE SECȚIILOR

Singura ședință de Comitet, din a doua parte a anului 1958, a avut loc la 30 octombrie; s-a ascultat planul de activitate pentru trimestrul în curs. Pentru întărirea birourilor, așa se numeau acum fostele „comisii", s-au făcut cooptări noi. La simfonic A. Vieru, D. D. Botez la coral (de mase) și O. Varga la critică și muzicologie

Apoi au fost rezolvate treburi de rutină. Împreună cu *Electrecordul*, *Uniunea* va colabora la scoaterea unui disc cu cântece de mase. Deoarece tirajul la *Muzica* rămânea mereu în suferință, s-a adoptat hotărârea ca toți membrii să fie abonați din oficiu. 300 de exemplare le cumpăra Uniunea pentru a le expedia peste hotare și la anumite personalități din țară. Începând cu 1 ianuarie 1959, punctul de muzică simfonică și de cameră urmează să se unifice, deși mai apăreau compozitori cu drepturi nejustificate de creație.

Cu Festivalul și Concursul „George Enescu" Uniunea a cheltuit 44.025,50 de lei, pentru bilete de intrare la manifestări, discuri, partituri oferite cadou, o masă pentru oaspeți în valoare de 6.000 de lei. S-au onorat și caricaturile unor muzicieni, datorate lui Cik Damadian. S-a acceptat donația văduvei Angela Bohociu pentru un pian. În schimb, s-a respins donația Victoriei Cosub Zamfirescu, care oferise o clădire.

O serie de compozitori de muzică ușoară fără studii de specialitate, în urma unui examen, au fost admiși membri stagiari: G. Solomonescu, V. Veselovski, P. Firulescu, Jean Iancu, Iancsy Körösy.

Noru Demetriad și Sile Dinicu au fost definitivați.

Stabilindu-se la Iași, V. Popovici a intrat în biroul filialei. În privința cantinei, Uniunea s-a asociat cu cea a Fondului Plastic. Periodic, membrii Uniunii vizitau orchestre din provincie pentru a le face instructaj în privința întocmirii programelor de muzică ușoară.

Să mai reținem că, de 7 noiembrie, se organiza o audiție de muzică sovietică. Anul 1958 n-a constituit o abatere de la regulă. M. Rădulescu a prezentat tema *S. Prokofiev și muzica de film.*

În zona curiozităților statistice proprii serviciului de cadre, 44 de membri ai Uniunii aveau rude în străinătate. Organizația de partid a Uniunii număra 27 de membri, dar în capitală existau 57 de compozitori și muzicologi încadrați în rândul comuniștilor.

1959

MIHAIL JORA REINTRĂ ÎN COMITET

Una dintre primele acțiuni ale anului 1959 s-a înscris la 13 ianuarie, o pseudodezbatere cu tema „Compozitori întorși din munca de culturalizare la sate"...

O audiție de muzică nord-coreeană, 20 ianuarie 1959, l-a pus pe A. Hoffman în situația să aprofundeze subiectul, deoarece a întocmit un material de prezentare. La rândul său, V. Cosma, la 27 ianuarie, în cenaclul dedicat zilei de 24 ianuarie a vorbit despre „Muzica în momentul Unirii Țărilor Române", secondată de audiții din creații axate pe ideea sărbătorii.

Continuau însă acțiunile prilejuite de învățământul de partid, cu seminarii periodice, cu bibliografie, membrii Uniunii fiind împărțiți pe cercuri. La un astfel de seminar, J. V. Pandelescu a fost găsit nepregătit, nu-și fișase bibliografia recomandată și obligatorie, permițându-i o butadă care a rămas: „Astăzi cu respectul, data viitoare cu conspectul".

Începuseră plecările din România, ceea ce făcea incompatibilă calitatea de membru al Uniunii cu cel care alesese calea autoexilului sau rămânerii. În Comitetul din 30 ianuarie 1959, la propunerea lui D. Bughici, secretarul organizației de partid din Uniune, au fost excluși din rândurile Uniunii Leon Klepper și Sergiu Natra, deoarece depuseseră cereri de plecare în Israel. S-a spus că

Scanned with OKEN Scanner

mai erau depuse şi alte cereri, numai că urma să se verifice fiecare caz în parte. Unii se mai răzgândeau. Era un punct preliminar ordinii de zi. La acest Comitet participa şi N. Buicliu.

I. Dumitrescu sesizează descompletarea numărului celor din Comitet, deoarece nu toţi înţelegeau să participe activ şi „pentru întărirea rândurilor", fiind invocat în sprijinul propunerii şi criteriul politic al apartenenţei la partid...

Propunerile pentru „intrarea" în Comitet, evident procedeu nestatutar, le-a făcut I. Chirescu: A. Alessandrescu, D. Bughici, M. Jora, desigur nu dânsul era membrul de partid propus, Tiberiu Olah, Laurenţiu Profeta, Sigismund Toduţă, Radu Paladi, Liviu Comes şi Eugen Cuteanu, acceptaţi fără rezervă.

Prim-secretarul a dat citire la două scrisori, prin care atât M. Jora, cât şi M. Andricu îşi manifestau adeziunea la hotărârile Comitetului.

S-a propus şi alegerea unei noi comisii de cenzori. Cea anterioară de mult nu mai exista sau nu mai activa. D. Gheciu i-a nominalizat pe Dimitrie Dinicu, Mircea Chiriac şi Eugen Teger.

Dările de seamă erau la mare modă. I. Simionescu a dat citire dării de seamă economice pe 1958, după care s-a votat bilanţul, planul financiar pe 1959. A. Mendelsohn a expus obiectivele pe anul în curs, accentuându-se proiectul întâmpinării zilei de 23 August, „a 15 anivesare de la eliberarea patriei". Figurau în obiectiv şi „Festivalul Mondial al Tineretului şi Studenţilor" care avea loc la Viena şi 500 de ani de atestare a Bucureştiului.

EVOCAREA LUI CONSTANTIN BRĂILOIU

Într-o alocuţiune vibrantă, I. Dumitrescu a evocat personalitatea lui Constantin Brăiloiu, decedat la 20 ianuarie 1959, la Geneva, primul-secretar al breslei. În completare, Z. Vancea a subliniat aportul la îmbogăţirea gândirii etnomuzicologice a celui care a înfiinţat *Arhiva de Folclor.*

A. Vieru, care era un ferment al creaţiei tinerilor, a prezentat referatul conducerii Uniunii pentru o mai bună difuzare a creaţiei româneşti „de valoare" de către instituţiile din ţară. Între altele, atât A. Vieru, cât şi I. Dumitrescu au recomandat verificarea membrilor Uniunii.

UNIUNEA RENUNŢĂ PUBLIC LA SUBVENŢIA STATULUI

Într-unul din cenaclurile începutului de an 1959 s-au discutat *Concertul pentru vioară şi orchestră* de W. Demian şi oratoriul *Glasul lui Lenin* de A. Mendelsohn.

În *Contemporanul,* V. Tomescu reliefează rolul cenaclurilor, echivalate, într-un anumit sens, cu plenarele secţiilor, întrunind două funcţii, de bilanţ şi de proiectare pentru viitor[359].

O decizie însemnată s-a adoptat la 30 ianuarie 1959, ca urmare a analizei situaţiei economice a Uniunii, efectuată şi de Ministerul Învăţământului şi Culturii, conducând la convingerea că Uniunea se poate întreţine din propriile venituri, consemnată în adresa 13.261, din 8 ianuarie 1959. Discuţiile purtate în Comitet pe această temă au favorizat propunerea de a se renunţa la subvenţia acordată în ultimii ani de stat, autofinanţându-se. Totodată, sesizându-se fenomenul dispariţiei horelor ţărăneşti, s-a renunţat şi la plata taxelor, consemnat şi prin H.C.M. 632/1957.

S-a luat în considerare şi recomandarea Ministerului în chestiunea repartiţiei, anume: fondul comun să nu se mai repartizeze decât în proporţie de 50% compozitorilor, restul fiind folosit pentru susţinerea Uniunii, pentru întreţinerea acţiunilor sale culturale.

Dorindu-se intrarea în legalitate, profitându-se de cifra rotundă a celor 10 ani de la constituirea Uniunii, s-a cerut forurilor oficiale să fie de acord cu convocarea Congresului, pentru ca să se reglementeze viaţa organismelor Uniunii. Promisiuni au existat, practic nu s-a aprobat o atare acţiune.

359. Tomescu, V. *Dezbateri muzicale.* În: *Contemporanul,* 9 ianuarie 1959.

Scanned with OKEN Scanner

Ca metodă de lucru implementată în structura internă, este de reținut că nici un material de relativă însemnătate nu s-a elaborat arbitrar, fiind numai rodul muncii unei comisii. Bunăoară s-au instituit două asemenea colective pentru studierea situației financiare a Uniunii și pentru propuneri de salarizare.

Configurația Comitetului, așa cum apare la întrunirea din 17 martie 1959, se înfățișa astfel: I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, L. Feldman, M. Andricu, G. Breazul, M. Jora, P. Constantinescu, T. Ciortea, I. Chirescu, D. Stelian, A. Stoia, D. Gheciu, D. Dinicu, E. Teger, S. Toduță, S. Drăgoi, V. Popovici, C. Palade. M. Chiriac, R. Paladi, L. Comes, F. Barbu, N. Buicliu, D. Bughici, T. Olah, Z. Vancea și I. Vasilescu.

L. Rusu a susținut într-un cenaclu dedicat subsecției didactice referatul privind *Educația muzicală și viața*. A avut loc și o audiție de muzică belgiană contemporană.

ÎNCETAREA DIN VIAȚĂ A LUI ALFRED ALESSANDRESCU

Un compozitor de frunte, Alfred Alessandrescu, a încetat din viață la 18 februarie 1959, lăsând în urma lui un mare gol. Comitetul a păstrat un moment de reculegere în memoria sa.

Modificările în organismele Uniunii se făceau cu rapiditate, pe parcurs. În biroul simfonic a fost introdus D. Bughici, „...să dea îndrumări și orientare în materie de conținut, de formă, de măiestrie. Fiind numit cenzor, mai exact, ales, M. Chiriac nu mai putea activa și în comisia de verificare a programelor. În consecință, în organigrama acestei comisii erau Gh. Bazavan, Gh. Derieteanu, Th. Bratu și R. Șerban.

Uniunea a deținut o vreme un camion pe care l-a cedat Ministerului Învățământului și Culturii. S-au retras pensiile de boală acordate până atunci lui A. Albin, W. Berger, Th. Grigoriu și V. Onițiu. În schimb, pe lista pensionarilor au mai fost înscriși: C. Givulescu, S. Horceag, V. Ijac și E. Riegler-Dinu. Toate bursele Uniunii au fost sistate. Prin plecarea lui L. Klepper, a rămas un loc vacant în comitetul *Fondului Muzical,* fiind cooptat R. Paladi.

Cenaclul condus de I. Dumitrescu, din 24 martie 1959, a luat în discuție învățămintele contactelor avute cu „oamenii muncii". Compozitorii au întreprins nenumărate vizite în întreprinderi din diferite localități. D. Capoianu a vorbit despre experiența sa la Cuza Vodă – Călărași, D. Popovici, la Roșiorii de Vede, A. Stroe, la Blejești-Videle, S. Sarchizov, la Urziceni.

Perseverența cu care G. Bălan demola ceea ce se considera vetust rămâne nealterată. În *Expresivitatea melodiei – sufletul muzicii* se referă la *Concertul pentru vioară și orchestră* de A. Mendelsohn. G. Bălan scria: „Dar, între toată această artă impecabilă a retoricii muzicale și materialul tematic asupra căruia ea se exercită, există un mare decalaj. Temele concertului posedă o expresivitate vagă, difuză, de la care, până la inexpresivitate, rămâne doar un pas"[360].

Se obișnuia să se organizeze și întâlniri cu dirijorii formațiilor corale, la sediul Uniunii, pentru a impulsiona activitatea de difuzare a creației, cu reale efecte.

EXCLUDEREA VICEPREȘEDINTELUI MIHAIL ANDRICU

Un moment dureros, penibil, dramatic din viața Uniunii s-a petrecut la 8 aprilie 1959, când Mihail Andricu a fost exclus din rândurile Comitetului și chiar din rândurile membrilor Uniunii... „pentru abateri foarte grave de la morala cetățenească și profesională"...

Consemnarea din Registrul de Procese-Verbale apare laconică și vagă, neprecizând motivele reale. Ceea ce apare însă sigur privește faptul că acțiunea de denigrare și excludere din viața Uniunii, din viața culturală a țării, s-a inițiat peste capul Uniunii și fără înștiințarea ei, având la origine o motivație politică; se parcurgea atunci o perioadă de prelucrări și de războire cu cei mai puțin dornici să se supună.

360. Bălan, G. În: *Tribuna*, 24 martie 1960, p. 9.

Scanned with OKEN Scanner

Excluderea, hotărâtă în cele mai înalte cercuri, era consecința unei... „adunări" organizate deasupra Uniunii, pe capitală, cu participarea unor „muncitori din principalele uzine și fabrici din București, oameni de artă, știință și cultură, academicieni, scriitori, muzicieni, artiști plastici, actori și regizori de teatru, ziariști".

Prin felul său neconvențional, oarecum independent de a fi, M. Andricu a dat mult de furcă autorităților și securității. Organiza acasă audiții la care participau numeroși tineri, oferindu-le muzica repudiată în cercurile închistate ale oamenilor de partid. Vorbea deschis, fără prejudecăți și teamă. Frecventa ambasade occidentale, de unde mai venea cu câte un disc de ultimă oră și, ceea ce apărea grav în ochii celor care-l urmăreau pas cu pas, comenta și acțiunile politice. A fost tolerat ani de zile, tocmai pentru a lăsa diplomaților impresia că există o anumită libertate în România, dar, în cele din urmă, forurile decizionale au decis să-l stopeze, să-l izoleze, să-l neutralizeze. Puteau să-l aresteze, însă era prea cunoscut și ar fi fost considerat ca dizident încarcerat, ceea ce nu convenea. În consecință, o ședință de prelucrare care „să-l demaște" era mai potrivită, dând o lecție și altor intelectuali care nu se înrolau.

Apoi, M. Andricu era academician, profesor la conservator, membru în Comitetul Uniunii, fost vicepreședinte al acesteia, compozitor de marcă, pianist, critic muzical... Trebuia acționat cu mănuși, dar și cu fermitate muncitorească. Astfel că s-a ales calea unei adunări publice, a unui proces în felul său, în care să fie blamat, dezavuat, un rușinos proces al opiniei publice.

Subliniem, adunarea de prelucrare, de condamnare a lui M. Andricu nu a fost organizată de Uniune. Aceasta a participat prin câțiva membri în calitate de spectatori și, din păcate, de acuzatori.

Ce i s-a reproșat lui M. Andricu?

„Disprețul grosolan pentru poporul din a cărui muncă trăiește, ponegrirea marilor realizări, neobrăzarea de a insulta țara, ...acțiunea denigratoare, dușmănoasă, ...mentalitatea ciocoiască de fost moșier, ...disprețul fostului exploatator, rupt de țară și de tradițiile ei"... I s-au pus în cârcă afirmații ca: „România e o țară de rândași"...

Mai era acuzat că defăima țara în fața unor diplomați străini, că „primea cadouri pentru actele lui defăimătoare, că ...îi iubește mai mult pe occidentali decât pe români, că admiră Occidentul în defavoarea României... Evident, era ...„lipsit de simțire și conștiință patriotică, ...făcea parte din corul transfugilor și trădătorilor". ...În cei 15 ani trecuți de la 23 august „n-a găsit prilejul să-și exprime adeziunea la politica regimului democrat popular". Desigur, i s-a reproșat că nu iubește muzica populară românească.

Adunarea respectivă a avut caracterul unui proces în care s-au emis grave acuzații, desfășurat într-o atmosferă dramatică, tensionată, într-o ambianță de falsitate și minciună, lui M. Andricu fiindu-i dat să audă cele mai surprinzătoare imprecații, ofense, calomnii, amenințări, sentențiozități. Probabil a trăit ziua cea mai neagră a existenței sale, indirect și a *Uniunii Compozitorilor.*

Pe post de acuzatori s-au aflat trei muncitori bucureșteni care habar n-aveau cine era M. Andricu, dar primiseră textul pe care să-l lectureze, conducătorii instituțiilor artistice din capitală și ai instituțiilor unde deținea slujbă.

Tonul se detașa prin duritate, înveninare și umilire. Deci au urcat la tribună: muncitorul Florea Emilian, scriitorul Dumitru Corbu, muncitorul N. Pordea, directorul Conservatorului „Ciprian Porumbescu" Dimitrie Dinicu, regizorul Sică Alexandrescu, scriitorul Mihu Dragomir, prim-secretarul Uniunii Ion Dumitrescu, actorul Radu Beligan, Nicolae Buicliu, Viorel Cosma, Alfred Mendelsohn, pictorul Alexandru Ciucurencu, Marțian Negrea și scriitorul Mihai Beniuc, președintele Uniunii Scriitorilor.

Opinia publică a aflat de acuzațiile și de prelucrarea compozitorului M. Andricu din articolul: *Jalnica epavă a trecutului în judecata opiniei publice*[361].

Consecințele acestei înscenări au fost dezastruoase pentru cel în cauză, căci s-a trezit exclus de peste tot, rămas fără slujbă, fără mijloace de existență. M. Andricu a trebuit să sufere privațiuni de toate felurile, ducând o viață izolată un timp din fericire nu prea lung. Spre lauda proniei cerești, nu a fost și arestat. Ceea ce dovedește fățărnicia forurilor oficiale, demonstrând că Andricu n-a fost decât un pion pentru a intimida intelectualitatea. Privește faptul că a început să fie contactat de anumite persoane cu funcții sus-puse, care se interesau de soarta lui, întrebându-l mereu cum o duce și dacă-i lipsește ceva. Ministerul Învățământului și Culturii primește indicație să-l ajute, dându-i-se importante sume de bani, ca achiziție. Se simțeau vinovați cei care au tras sforile prelucrării?

Sub aspect artistic, M. Andricu a dispărut de pe afișe, titlurile sale nemaiputând fi abordate.

361. În: *Contemporanul*, 17 (655), 1 mai 1959, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

O altă curiozitate, revista *Muzica* n-a relatat în nici un fel acest sinistru episod, dovadă că Uniunea nu dorea să se ralieze la cele întâmplate unui membru de frunte.

Din fericire, M. Andricu avea o robustețe psihică deosebită și a rezistat. Felul său sceptic, blazat de a recepta impulsurile exterioare l-au făcut să capete rezistență. N-am spune imunitate, căci suntem încredințați că nu i-a fost deloc ușor.

Probabil că atunci nu numai M. Andricu a fost avertizat, ci întreaga breaslă a creatorilor de frumos, preveniți să nu mai frecventeze ambasadele, să nu se entuziasmeze de muzica occidentală, de curentele moderne, să nu uite că se află după cortina de fier.

EXCLUDERI ÎN LANȚ

Ion Dumitrescu conducea cu siguranță treburile Uniunii, se instaurase adânc și spiritul de disciplină în mecanismul de ceasornic. Numai că au venit seisme, precum cel cu M. Andricu, un maestru care în nici un caz nu se făcuse vinovat de acuzațiile care i se aduseseră. Se spusese că îi miroase folclorul, că disprețuia cântecul și jocul popular, ceea ce era total necorespunzător suflului pe care-l emana creația sa, sugestiile melosului oral fiind, sub diferite aspecte, prezente masiv.

Situația politică era apăsătoare, libertatea individuală înăbușită, strivită și cei care puteau părăsi România o făceau fără ezitare, numărul membrilor Uniunii care depuneau cerere de plecare fiind tot mai mare. Comitetul tot mai frecvent se trezea pus în situația, la recomandarea factorilor de partid, a serviciului de cadre, de a recurge la excluderi: A. Adjorian, Ana Severa Bențea, Simon Davidovici, Radu Drăgan, George Klein, Mariana Rodan, E. Rubinstein, Fr. Schapira, B. Reinhard, H. Reiningher, Fr. Wanek și L. Roth. Erau membri care n-au părăsit în bloc Uniunea, țara, ci, rând pe rând, în jurul anilor '60. Chiar dacă nu plecau curând, ei nu mai puteau participa la întrunirile Uniunii și, automat, erau scoși de pe afișe, din programul de radio, din fonoteca acestuia...

CREAȚII NOI

S-a lansat o amplă campanie de a se compune în cinstea lui 23 August, căci se împlineau 15 ani de la „Eliberare". Din luna aprilie se conturau proiectele, un mare număr de compozitori fiind pe baricade. E. Lerescu – *Slavă eroilor Eliberării;* Șt. Niculescu – *Cantata nr. 1,* pe versuri de Gellu Naum; T. Olah – *Prind visele aripi;* A. Stroe – cantata *Chipul păcii;* D. Popovici – *Porumbeii morții,* cantată; D. Cuclin – *Cetatea de pe stâncă;* M. Jora – *Mărire ție, Patria mea,* pe versuri de M. Dumitrescu; W. Berger – *Ștefan Furtună,* oratoriu; L. Profeta – *Cantata Patriei;* Th. Bratu – *Minerii Jiului;* R. Paladi – *Oratoriul Eliberării;* S. Sarchizov – *Pe lespedea eroilor,* oratoriu; P. Bentoiu – *București '59;* A. Vieru – *Pe drumurile României;* Carmen Petra – *Țara de piatră;* S. Toduță – *Uvertura festivă;* D. Bughici – *Filimon Sârbu;* N. Buicliu – *Se arată lumea;* Th. Grigoriu – *Vis cosmic;* M. Chiriac – *Țară bogată;* Z. Vancea – *Odă solemnă.*

În presă apar o sumedenie de materiale servile, chiar și atunci când situația nu o cerea. Ilie Balea glosează pe tema *Prezența partidului în muzica noastră,* încercînd să demonstreze cât de înflăcărată era adeziunea creatorilor, întemeindu-și aserțiunile pe titlurile: *Partidul* de V. Popovici; *Închinare* de C. Țăranu; *Slavă partidului* de V. Timiș; *Slavă partidului* de I. Alexandrescu; *Să fii partidului oștean* de M. Socor; *Partidul* de A. Mendelsohn; *Partidul conduce* de M. Eisicovitz. Găsește sprijin pentru teza sa și în creația altor genuri decât cel coral. *Mama* de M. Socor; de același compozitor și *Cântarea României; Simfonia nr. 2* de N. Buicliu; *Simfonia nr. 5* de A. Mendelsohn; *Simfonia* de T. Jarda; *Simfonia* de N. Brânzeu; *Epoca de aur de* E. Junger; *La moartea unei tovarășe căzute în ilegalitate* de S. Drăgoi; *Evocare* și *Filimon Sârbu* de D. Bughici; *Scânteia eliberării* de O. Varga și *Prind visele aripi* de T. Olah[362].

362. Balea, I. *Prezența partidului în muzica noastră.* În: *Tribuna,* 22 august 1959.

Mircea Lucescu scrie elogios despre *Cantata țării mele* de A. Stroe[363]. Au mai fost și alte creații, bunăoară A. Mendelsohn – *Preludiu festiv;* L. Feldman – *Uvetură eroică.*

G. Bălan continuă serialele despre muzica contemporană, deși nu se lasă cucerit chiar de fiecare titlu: „Și *Ciocanul fără stăpân* și *Chipul nupțial* ale lui Boulez rămân obiect fără desfătare ale unui cerc extrem de redus"[364].

Accesibilitatea în muzică rămâne un postulat încă intens vehiculat, atunci când se trâmbița platforma estetică. V. Cristian îl citează pe L. Feldman: „Suntem pentru o muzică simfonică legată de viața de azi" și raportul cu realitatea operei muzicale se conexa la principiile atât de râvnite. S-a conceput o titulatură care să atragă, *Concert simfonic popular,* unde se puteau audia creații mai puțin pretențioase. V. Cristian elogiază această titulatură, războindu-se cu G. Bălan, care, în opinia sa, simplifică lucrurile[365]. În viziunea redactorului *Contemporanului* sunt mai multe tipuri de programatism, „accesibil" și „elevat", ceea ce-l întârâtă pe N. Buicliu[366]. Nici accesibilitatea nu este monocoloră, diferă de la compozitor la compozitor[367].

Pentru originalitatea națională pleda Vasile Tomescu, susținând fuziunea cu melodia populară într-un mod creator, nicidecum simplist[368]. Apelarea la modalism poate fi calea spre structuri care să ofere noi dimensiuni creatorului. Era teza lui Aurel Stroe și Adrian Rațiu, putând conduce la valorificarea potențialului cromatic[369]. Această linie se constată în creația lui G. Enescu, dar și a lui P. Constantinescu. După Ștefan Niculescu ritmul poate deține un rol semnificativ în organizarea melodică și în determinarea tipologiei muzicale românești[370].

Asemenea discuții în presa culturală sau de specialitate erau menite să clarifice unele poziții, să perpetueze idealul de muzică românească.

Planul de creație special conceput pentru 23 August s-a discutat în Comitetul din 11 iunie 1959, care-și propusese să analizeze felul în care s-a îndeplinit. S-a mai discutat și un alt plan de revalorificare a cântecului de mase din perioada celor cincisprezece ani scurși din 1944, pentru a le selecționa pe cele valoroase. Comisia numită în acest scop s-a întrunit de 38 de ori, procedând la rearanjarea unora dintre partiturile reținute.

O audiție de muzică bielorusă s-a ținut la 9 iunie 1959.

Dintre subiectele înscrise în cenacluri să reținem dezbaterea despre melodie, continuată la 2 iunie 1959 cu o discuție teoretică în care s-au prezentat patru referate. S. Niculescu – *Importanța ritmului în structura melodiei și în stabilirea unei tipologii a creației muzicale românești culte;* A. Stroe – *Modurile împrospătează melodia;* V. Tomescu – *Specificul național și originalitatea în creația muzicală românească;* L. Rusu – *Problemele didacticii legate de specificul creației românești.*

La discuții, Z. Vancea a făcut completări, concluziile aparținându-i lui I. Dumitrescu, care i-a elogiat pe autorii materialelor prezentate.

O discuție aprinsă s-a încins în Comitetul din 11 iunie 1959, generată de intenția Ministerului de a prelua Editura Muzicală. Au ripostat toți membrii, neagreând ideea, mai ales că activitatea de tipărire se afla într-un moment ascensional. I. Dumitrescu a fost împuternicit să acționeze, dar în nici un caz să nu cedeze.

Cenaclul din 16 iunie a oferit o audiție de muzică bulgară.

S-a reluat în discuția Comitetului recolta închinată lui 23 August, existând o satisfacție, mai ales că tinerii s-au desfășurat masiv. A. Mendelsohn informează că la Operă s-a lecturat noua creație a lui Gheorghe Dumitrescu, *Răscoala,* fiind reținută pentru a fi montată.

Și după producția compozitorilor filialei clujene se deduce abundența creației legate de momentul „eliberării": *Uvertura festivă* de E. Junger; *Cantata pentru 23 August* de W. Demian; *Aci se clădește țara* de G. Jodal; *Ciclu de cântece pentru copii* de Molnar Tibor; *Uvertură* de S. Toduță; *Poem simfonic în cinstea aniversării – Primăvara în Carpați* de M. Eisicovitz; *Uvertură* de L. Comes; *Cantata de cameră* de C. Țăranu; *Cântec pentru gloriosul 23 August* de V. Herman.

363. Lucescu, M. *Cantata țării mele.* În: *contemporanul,* 17 iulie 1959.

364. Bălan, G. *Accesibilitatea în muzică în lumina unor noi acțiuni educative de masă.* În: *Muzica,* IX, 5, mai 1959, p. 1.

365. Cristian, V. *O temă permanentă: accesibilitatea – Concertele populare.* În: *Contemporanul,* 12 (649), 27 martie 1959, p. 2.

366. Bălan, G. *Programatism și accesibilitate.* În: *Contemporanul,* 14 (651), 10 aprilie 1959, p. 2.

367. Bălan, G. *Accesibilitatea muzicii și treptele ei.* În: *Contemporanul,* 15 (652), 17 aprilie 1959, p. 2.

368. Tomescu, V. *Tribuna noastră...* În: *Muzica,* IX, 6, iunie 1959, p. 13.

369. * * * *Modurile împrospătează melodia.* În: *Muzica,* IX, 6, iunie 1959, p. 2.

370. Niculescu, St. *Importanța ritmului în structura melodiei și în stabilirea unei tipologii a creației muzicale românești.* În: *Muzica,* IX, 6, iunie 1959, p. 23.

Scanned with OKEN Scanner

Trecând în revistă activitatea din Uniune, constată că mai sunt unii care nu înțeleg să participe, continuând să stea deoparte și că, în ultima vreme, nu s-a organizat nici un cenaclu de muzică simfonică.

S-au primit în calitate de membri stagiari Mircea Bădulescu și Liviu Dandara.

I. Simionescu, director administrativ, supune atenției un „Regulament de funcționare a serviciilor din Uniune" care a fost aprobat.

Repertoriile instituțiilor muzicale ofereau multă muzică românească, îndeosebi prime audiții. Numai că situația nu era satisfăcătoare, deoarece se preferau piesele scurte, nu se acordau suficiente repetiții și numărul titlurilor rulat nu excela[371].

Revista *Muzica* își lărgește sfera, preluând editarea unei reviste speciale, *Studii Muzicologice*, care găzduia materiale axate pe trecutul muzicii românești, dar nu numai, ca și scrisori și documente.

La 19 august 1959 s-a organizat o adunare festivă la care au vorbit I. Dumitrescu și D. Bughici. A fost și un program de cântece. În final, obișnuita telegramă.

MANSI BARBERIS PLĂCINȚEANU – EXCLUSĂ

Comitetul din 18 septembrie a avut două fațete, probleme de creație și administrative și chestiuni cu implicații politice. I. Dumitrescu l-a lăsat în față pe A. Mendelsohn, care a informat pe larg despre implicarea compozițiilor în aniversarea lui 23 August, citind titlurile noilor compoziții, programele cu aceste lucrări la instituțiile de concerte, ce s-a difuzat la radio, compozitorii care au dat interviuri și au conferențiat. A. Mendelsohn a vorbit de asemenea și despre proiectele de marcare a celor 500 de ani de atestare a cetății lui Bucur.

Aspectele administrative s-au axat pe remize, calcularea lor, alocarea unor sume pentru reparația capitală a instalației de căldură a sediului, ca și ignifugarea podului Palatului Cantacuzino. Comisia de verificare a programelor a fost pusă sub conducerea lui C. Palade.

Deoarece se cunoșteau prea puține date despre numeroși compozitori decedați, dacă au sau nu urmași, unde sunt înmormântați și altele, s-a căzut de acord să se facă investigații pentru lămurirea tuturor aspectelor legate de A. Castaldi, E. Caudella, G. Cavadia, I. Fernic, S. Golestan, D. G. Kiriac, F. Lazăr, Alexandru Leu, D. Lipatti. De asemenea, dacă li s-au deschis succesiuni.

Discutându-se situația criticii muzicale și a cercetării muzicologice, s-a abordat chestiunea felului cum sunt solicitați unii membri să colaboreze la publicații. S-a vorbit și despre activitatea lui I. D. Petrescu și raporturile sale cu Uniunea, competența sa în domeniul bizantinologiei, unii cerând să fie mai antrenat în activitatea din Uniune.

I. Dumitrescu arăta însă că a făcut-o deja: elaborează un volum important. Din păcate unii membri au reclamat forurilor superioare că se cheltuiesc banii pentru muzica religioasă... „... Din cauza goliciunii din capetele lor, spunea I. Dumitrescu și din spirit distructiv, din dorința de a strica ceea ce fac alții, au reclamat că am dat bani la popi"...

Problema care se punea era de pe ce poziții a scris I. D. Petrescu volumul așteptat de Editură? Or, s-a dovedit că este scris de pe poziții științifice. I. Dumitrescu sprijinea tipărirea de cărți muzicologice, deși unii membri cereau să nu se cheltuiască fondurile în această direcție. „Nu este just, continua prim-secretarul, pentru că o carte de muzicologie costă mulți bani, se tipărește foarte greu, în tiraj foarte mic, trece prin zeci de controale și nu este rentabilă pentru autor, cum este un roman. Or, Uniunea susține creația muzicologică".

371. * * * *Mai multă răspundere în promovarea muzicii românești.* În: *Muzica*, IX, 7, iulie 1959, p. 37.

Scanned with OKEN Scanner

De altfel, I. Dumitrescu arată că şi problema susţinerii muzicii culte s-a pus adeseori, în diferite cercuri, căci i-a fost dat să audă asemenea consideraţii... „creaţia populară ne ajunge. Este extraordinară! Şi costă puţin. La ce să mai luptăm pentru creaţia cultă?" Sau: „Ce tot vrei tu cu creaţia cultă? Între *Simfonietta* ta a 9-a şi *Sârba lui Costache Pompieru,* o prefer pe asta"...

Cu ocazia lansării în spaţiu a unei rachete spre lună, Uniunea a trimis o telegramă de felicitare Academiei de Ştiinţe din Moscova.

După excluderea pe motive cetoase, paramuzicale, a lui Mihail Andricu, iată o alta, a lui Mansi Barberis Plăcinţeanu, „... pe baza sesizărilor făcute de către forurile superioare de stat şi de partid, cu privire la atitudinea ei duşmănoasă şi neprincipială, ...incompatibilă cu calitatea de membră a Uniunii Compozitorilor, care este un for ideologic", se motiva în procesul-verbal al şedinţei Comitetului din 18 septembrie 1959.

La mijloc erau acţiuni politice, desprinse dintr-un angrenaj familial. Una din fiicele lui Gheorghe Gheorghiu-Dej era căsătorită cu băiatul compozitoarei şi ar fi ales calea libertăţii... Cert era că Mansi Barberis a traversat apoi o foarte grea perioadă la Iaşi, unde se stabilise. S-ar fi putut cineva împotrivi excluderii venite din afara Uniunii? Votul a fost în unanimitate.

Comitetul Uniunii a păstrat un moment de reculegere în memoria celui care a fost Constantin Baciu, decedat la 8 septembrie.

S-a consumat la Uniune şi o prezentare a muzicii experimentale, Mihail Rădulescu venind cu informaţii bazate pe exemplificări. În final, a luat cuvântul I. Dumitrescu care, între altele, a spus: „... Experienţa este lucru mare când este luată ca atare şi noi apreciem experienţa, dar nu suntem de acord cu pretenţia şi cu acel radicalism total, care cere să se înlocuiască o tradiţie mare cu experienţa unor tineri care caută şi care încă nu găsesc ceea ce vor să găsească".

„UNIVERSITATEA MUNCITOREASCĂ DE CULTURĂ MUZICALĂ"

O acţiune care a solicitat energie şi timp a fost înfiinţarea „Universităţii muncitoreşti de cultură muzicală", pe care Uniunea a plămădit-o şi a patronat-o împreună cu comitetul sindical orăşenesc Bucureşti. Cursurile s-au deschis la 9 octombrie 1959, printr-o festivitate la sala *Teatrului C.C.S.* din Lipscani, locul desfăşurării conferinţelor.

Ce era această „Universitate"? O formă de popularizare a muzicii. Cursanţii, recrutaţi din întreprinderi, ascultau prelegerile şi muzica ce li se oferea în interpretarea unor nume celebre, pentru a spori gradul de atractivitate. Conferenţiarii erau compozitorii şi muzicologii ce se lăsau convinşi să-şi dea concursul.

Directorul „Universităţii" era Viorel Cosma. Iată şi numele conferenţiarilor: A. Mendelsohn, M. Socor, M. Chiriac, Şt. Niculescu, Şt. Mangoianu, A. Stroe, A. Vieru, P. Brâncuşi, A. Brumaru, O. L. Cosma, V. Cosma, E. Elian, A. Frost, S. Georgescu, A. Hoffman, E. Pricope, Bissy Roman şi V. Tomescu[372].

Forma aceasta de „culturalizare a maselor" a ţinut câţiva ani, trei, până s-a înţeles că rezultatele sunt anemice, iar mobilizarea cursanţilor, frecvenţa lor era o chestiune care dădea multă durere de cap directorului şi responsabililor sindicali.

Membrii Uniunii erau solicitaţi pentru a îndruma formaţii de amatori să vorbească despre muzică, să facă parte din jurii. Participau şi la diverse consfătuiri, mai ales axate pe genurile muzicii corale şi uşoare, cu deosebire în apropierea unor concursuri.

Vizitele oaspeţilor de peste hotare erau la ordinea zilei şi, în schimb, numeroşi membri ai Uniunii erau trimişi în ţările cu care existau convenţii. Uniunea a fost vizitată de V. Muradeli şi I. Miliutin.

372. * * * *Deschiderea Universităţii de cultură muzicală.* În: *Muzica,* IX, 10, octombrie 1959, p. 16.

Scanned with OKEN Scanner

„BECKMESSERUL «MUZICII ROMÂNEȘTI»“

Stagiunea de cenacluri a fost inaugurată la 20 octombrie 1959 printr-o discuție pe tema *Creația muzicală scrisă în cinstea celei de a XV-a aniversări.* De bună seamă era ce să se discute, căci s-au compus numeroase creații care s-au bucurat de frumoase aprecieri, e drept, numai unele. Între acestea și lucrări de circumstanță, festiviste și întrebarea care se naște, nediscutată atunci, este ce rămâne? Nici până în 1989 nu se mai programau partiturile, avalanșa de partituri din 1959. Erau compoziții destinate numai respectivului moment? Se pot reține măcar câteva mostre? Răspunsul pare descurajator. Probabil unele se vor mai auzi, fie și în calitate de document pentru tendința de emancipare a tinerei generații de atunci.

În cenaclul pomenit s-au audiat *Înfrățirea* de P. Constantinescu, *București '59* de P. Bentoiu, creație fără corset ideologic, *Prind visele aripi* de T. Olah, o muzică edificatoare pentru deschiderea stilistică și *Se arată lumea* de N. Buicliu. Referatul de deschidere i-a aparținut lui M. Chiriac.

Discuțiile s-au purtat cu aplomb politic. A. Rațiu observă că primele două creații audiate nu au caracter festiv, apoi s-a lansat în considerații strict profesionale. Unele aprecieri însă l-au deranjat pe N. Buicliu, devenit, dintr-odată, suspicios, bănuind că s-a pus la cale un complot împotriva sa. „..Chestia asta mi se pare că miroase a ceva. Mi se pare că este ceva regizat, pentru că prea mulți au discursul scris“...

Cantata lui T. Olah a fost decapitată de N. Buicliu; „...Ce greutăți a avut autorul când nu a făcut altceva decât să pună la un moment dat corul să cânte o muzică pe anumite cuvinte, după care a adăugat câteva măsuri pentru harpă, apoi alte măsuri pentru pian și așa mai departe“... Cantata era, potrivit vorbitorului, lipsită de originalitate, nu era echilibrată...

N. Buicliu, parcă intenționat a vorbit mult, pentru a nu da altora posibilitatea să se urce la tribună, făcând tot felul de incursiuni cu tentă tautologică, distribuind remarci caustice critice cu duiumul pe adresa creațiilor celorlalți compozitori și lucrări audiate. Culmea a marcat-o prin interogația referitoare la *București '59* ...„Unde este omul de pe șantierele descrise de Pascal Bentoiu?“.

Când următorul vorbitor, D. Popovici, a luat cuvântul, s-a ridicat problema imposibilei întoarceri la stilul veacului trecut – „...De ce să ne mai întoarcem spre mijloace care nu mai cadrează cu muzica noastră?“ – mărturisind că nu i-a făcut nici o plăcere să audă criticile lui N. Buicliu față de T. Olah, față de tineret. Scandalul a făcut vâlvătăi.

A intervenit I. Dumitrescu ca să potolească spiritele, numai că la fiecare frază era întrerupt de N. Buicliu care vocifera continuu: „Să nu faci dumneata polemică, spunând despre mine că fac polemică“ îi spunea prim-secretarului.

Când a început să-și expună punctul de vedere D. Bughici, N. Buicliu iarăși a avut ceva de comentat, de ironizat, de apostrofat. Această veșnică interpelare a avut darul să-l scoată din sărite pe M. Jora: „...Lasă omul să vorbească. Când toată lumea vorbește împotriva dumitale și râde de dumneata, continui să întrerupi pe vorbitor. Isprăvește odată cu întreruperile astea. Ai spus că suntem deștepți. Dar mata nu ești“.

A continuat D. Bughici care, referindu-se la *Se arată lumea*, în finalul căreia se cita și valorifica *Doina Hașului...*“ „Această *temă a „Doinei Hașului“* nu era voie s-o folosești în felul în care ai folosit-o dumneata. Ar fi la fel ca și cum ai face din *Internaționala* o sârbă ori un foxtrot. Un om care face așa ceva, ori este dușman, ori nu este în deplinătatea facultății lui mintale. Nu se poate accepta ca anumiți oameni să minimalizeze anumite teme care sunt pentru noi foarte scumpe, foarte dragi“...

Evident, tonul lui D. Bughici apărea sentențios și dramatiza, căci ce reprezenta *Doina Hașului* decât un pseudocântec popular?

În acest moment, N. Buicliu s-a ridicat și a părăsit sala, bombănind...

A. Stroe a ținut să precizeze că nimic n-a fost pregătit dinainte, cum insinuase N. Buicliu: „Vreau să aduc dovadă că nimic n-a fost regizat aici. Concret, la revista *Muzica* exista un studiu despre compoziția discutată a lui N. Buicliu, semnat de J. V. Pandelescu și A. Rațiu, în care se regăsesc criticile formulate în cenaclu“...

Concluziile, ca de obicei, i-au revenit lui I. Dumitrescu, care nu s-a mărginit la comentarea celor auzite și discutate, ci a abordat un spectru larg de aspecte, oprindu-se și asupra personalității lui N. Buicliu, al cărui comportament era atât de imprevizibil, pe care „C. Brăiloiu, după ce a audiat *Trioul câmpenesc,* l-a poreclit «Mozart cu scurteica verde», el nereușind nici azi să iasă din această

Scanned with OKEN Scanner

scurteică și din secolul trecut. Prima dată când a prezentat *Se arată lumea* după M. Banuș, purta alt titlu, anume *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea săracă,* ceea ce înseamnă că titlul meu era inadecvat și nu reprezintă nimic.

...Poate că estetica și tendințele pe care le vântură aici îl țin în permanență – de ani și ani de zile – în situația de Beckmesserul muzicii românești. Ducând-o așa, atunci trebuie combătută estetica lui retrogradă și periculoasă, înainte de a-i molipsi pe alții – îi joacă lui o sinistră farsă. Sau poate îi trebuia pentru a-și apăra imposibilitatea de a ieși din impas în creație".

De 7 noiembrie, uneori nu era suficientă o audiție de muzică sovietică. Se cerea, mai curând, o conferință. În anul 1959 așa ceva s-a organizat, urmată de câteva coruri din întreprinderi, care au susținut un concert.

La 27 octombrie fusese o audiție de muzică chinezească.

PROIECTE, PROIECTE

La discutarea planului trimestrial de activitate, și aceasta s-a întâmplat la 29 octombrie 1959, membrii Comitetului din alte orașe n-au putut fi invitați, deoarece se reduseseră fondurile de deplasare. Ministerul avea posibilitatea să impună asemenea restricții. Participau însă șefii sectoarelor, unităților Uniunii: Mircea Bude, șeful serviciului documentare, Vladimir Cristescu, de la cadre, Petre Brâncuși, numit de curând directorul Editurii Muzicale, directorul administrativ Iuliu Simionescu și contabilul șef Mircea Dobrescu.

Se prezentau mereu dări de seamă financiare, inclusiv pe un trimestru. Se lucra la o Lege a Uniunilor de creatori, din partea compozitorilor fiind investiți să participe într-o comisie Ministerială: C. Topciu și C. Amzuță. Frecvent apăreau pe ordinea de zi a Comitetului probleme de repartiție, ceea ce înseamnă că se petreceau mulări ale sistemului, acomodări în mers la respectiva situație, după ce se pusese la punct sistemul.

În octombrie 1959, rezervele bănești ale Uniunii ajunseseră la 4.000.000 lei. Pentru a nu se pierde, pentru a nu-i veni Ministerului Finanțelor vreo idee, I. Dumitrescu intenționa să-i investească în ceva, într-o acțiune demnă de prestigiul Uniunii. Se preconizau case de odihnă, la munte și la mare, în jurul capitalei. A. Vieru propune chiar construirea unui orășel pentru odihnă și creație, așa cum a văzut în Uniunea Sovietică. Mai târziu, L. Feldman a susținut un asemenea așezământ la munte, zicându-i-se de către colegii puși pe șotii: „Feldmangrad".

Totodată, se vehicula ideea construirii unor spații adecvate Editurii Muzicale și unui magazin, sediului redacției revistei, litografiei și chiar apartamente de locuit. Din toate acestea s-a realizat numai construirea magazinului „Muzica".

În privința folosirii fondurilor pentru construirea unor apartamente, I. Dumitrescu, plin de umor, cu imaginație, proiecta ce ar însemna un bloc construit pentru compozitori, cu reglementările în vigoare, în care ar locui 40 de familii de muzicieni, având pereții subțiri... A dat exemplu blocul în care a locuit Radu Șerban. La etajul inferior locuia Marcela Constantinescu. Aceasta l-a reclamat că talentatul compozitor i-a furat toate temele pe care ea le cânta la pian...

„SUB CERUL DE VARĂ"

O neobișnuită ședință a fost organizată peste *Uniunea Compozitorilor* de Consiliul Socialist de Cultură și Artă – așa se numea fostul Minister al Culturii – prin Directorul General al Direcției Artelor, Virgil Florea și secția pentru cultură a comitetului central, prin Nicolae Călinoiu și Petre Brâncuși, activiști ai respectivului for de partid. Ședința s-a ținut la 11 noiembrie 1959, tema discuției fiind simfonia-cantată a lui Alfred Mendelsohn, *Sub cerul de vară,* pe versurile Mariei Banuș, prezentată în studiul de concerte al Radiodifuziunii la 8 octombrie 1959, dirijor Iosif Conta. De față erau compozitori, muzicologi și critici, funcționari și activiști.

Scanned with OKEN Scanner

În felul ei, era o altă prelucrare publică, generată de convingerea celor de la comitetul central că A. Mendelsohn compusese o partitură care deforma realitatea evenimentelor de la 23 August 1944; lupta maselor nu apărea surprinsă în dramatismul desfășurării, textul fiind calificat drept neconcludent, muzica era lipsită de nerv, de suflu eroic, nu se releva aportul comuniștilor la lupta de eliberare. Au vorbit, acuzator sau nu: V. Florea, L. Feldman, A. Mendelsohn, M. Chiriac, Th. Bratu, T. Ciortea, L. Profeta, O. Varga, P. Brâncuși, N. Călinoiu și I. Dumitrescu.

Totuși, A. Mendelsohn era un compozitor de frunte al momentului, cu o bogată creație; pus în fața unei atari ședințe, s-a simțit lezat, descurajat, frustrat, înjosit, mai ales că după prima audiție nu a apărut nici o cronică, fiindu-i relatat că s-a primit interdicția de a se scrie despre compoziția sa, de la comitetul central. A aflat că s-a spus să se aștearnă peste respectivul concert „tăcerea generală", astfel că el aprecia că simfonia-cantată a devenit o „operă interzisă".

Sensul alocuțiunilor vorbitorilor simbriași la partid sau la Minister, C.S.C.A., era că lucrarea trebuie refăcută, cel mai insistent în această privință fiind Virgil Florea.

Cum A. Mendelsohn era susținut de către colegii din Uniune, care semnalau o serie de atribute în plan muzical, s-au diferențiat două tabere: pe de o parte oficialitățile de partid și de stat,iar pe de alta, compozitorii, care aveau argumente artistice, în timp ce tabăra cealaltă recurgea la argumente ideologice și politice. Discuțiile se prelungeau și acuzatorii începeau să se simtă încolțiți, argumentele lor nefiind suficient de convingătoare. Argumentele profesionale deveneau din ce în ce mai strivitoare, astfel încât s-a lansat ideea că interdicția trebuia ridicată, admițându-se însă eventualitatea unor mici retușări.

Curios, cel mai șifonat din această discuție a ieșit P. Brâncuși. Intervențiile sale sentențioase au apărut excesive, considerentele de natură muzicală, termenii folosiți fiind contestați de unii vorbitori și folosiți chiar împotriva lui, fiind acuzat că are carențe în pregătirea muzicală. P. Brâncuși a criticat simfonia-cantată pe motiv că limbajul folosit nu era adecvat, nu se sesizau forțele pozitive și cele negative și altele, ceea ce l-a iritat pe A. Mendelsohn, trecând la contraatac, recomandându-i să-și completeze pregătirea profesională...

Cel care l-a apărat pe P. Brâncuși a fost V. Florea: „Dacă tovarășul Brâncuși este pregătit sau nu, s-o spuneți cu altă ocazie". Și I. Dumitrescu a intervenit oblăduitor... „E abia la începutul carierei sale de critic și trebuie să mai primească mult ajutor spre binele lui. Cine ar putea să-l ajute mai bine în muzică decât muzicienii?"...

Cât privește *Sub cerul de vară,* partitura lui A. Mandelsohn contestată de oficialități, a rămas într-o nebuloasă totală, nemaifiind cântată...

UNIUNEA COMPOZITORILOR DUPĂ UN DECENIU

O ședință de Comitet cu mulți invitați s-a ținut la 26 noienbrie 1959, fiind deschisă de I. D. Chirescu, în sală aflându-se și M. Socor. I. Dumitrescu a făcut o informare documentată asupra situației financiare și economice a Uniunii. S-a ascultat apoi raportul cenzorilor – D. Dinicu, al *Fondului Muzical* – D. Gheciu. Din partea C.S.C.A., Vasile Ionescu arăta grija statului pentru destinele muzicii. Relativ la activitatea administrativă, vorbitorul a elogiat ordinea în gestiunea financiară, ceea ce a dus nu numai la realizarea unor venituri, dar și la însemnate economii.

Cunoscător al treburilor Uniunii, căci colabora strâns cu I. Dumitrescu, V. Ionescu a emis recomandări: să se analizeze activitatea biroului de percepere a drepturilor de autor, să se definitiveze Regulamentul de funcționare a dreptului de autor, să se reexamineze pensiile acordate, a făcut recomandări pentru rentabilizarea Editurii Muzicale.

La discuții s-au înscris I. Totan, F. Delmar, E. Lerescu, M. Jora, R. Ghircoiașiu, V. Cosma, V. Tomescu, Gh. Bazavan, D. Bughici, N. Demetriad, Z. Vancea, D. Popovici, C. Palade, A. Stoia, A. Vieru, H. Mălineanu, S. Sarchizov și L. Feldman. Prezent, Virgil Florea s-a ocupat de aspectele criticii muzicale, făcând o seamă de recomandări.

Încheind, I. Dumitrescu a accentuat lupta continuă dusă pentru instaurarea ordinii în aparatul aministrativ: „Rolul Comitetului în această acțiune a fost decisiv, având permanent sprijinul forurilor oficiale". Tirajele Editurii vor fi suplimentate, iar revista *Muzica* trebuia mai bine difuzată.

Scanned with OKEN Scanner

„TREI CLOPOȚEI DE ALARMĂ“

Creația de muzică ușoară s-a bucurat de maximum interes, când s-a organizat o dezbatere, la 1 decembrie 1959, care a rămas de pomină. Atmosfera era vitriolată de o serie de articole defavorabile, inserate în paginile *Contemporanului,* două fiind semnate de Eugen Barbu[373], în care ironia și sarcasmul își dădeau mâna în stigmatizarea textelor cântecelor, punându-se sub semnul întrebării spiritul de discernământ al compozitorilor care preiau asemenea versuri, selecția și exigența lor fiind deficitare. Se făcuseră invitații în cercurile scriitorilor, dorindu-se lămurirea lucrurilor.

Ion Vasilescu a ales floarea cântecelor compuse în ultima vreme, pentru a le supune atenției participanților veniți în număr mare. În prezidiu. I. Dumitrescu se afla în dreapta lui I. Vasilescu pentru a-l teleghida, a se consulta și pentru a interveni cu umorul său tăios, astfel încât atmosfera să nu degenereze.

Foarte elocvent a vorbit N. Kirculescu, făcând mai întâi un istoric al muzicii ușoare românești, apropiindu-se asupra avatarurilor prin care au trecut compozitorii, sesizând în trei cântece pe cei „trei clopoței de alarmă“ care au dus la necesitatea inițierii respectivei dezbateri.

Au vorbit Eugen Frunză, debitând un potop de reflecții negative pe adresa cântecelor, Mihu Dragomir, E. Roman, reproșându-le autorilor articolelor din ultima perioadă neînțelegerea specificului genului muzicii ușoare, H. Blejean, redactor la radio, care a luat apărarea compozitorilor, Sandu Eliad. M. Socor a extins problema colaborării cu poeții și la celelalte domenii de creație muzicală, inclusiv la cântecele de mase, Roger Câmpeanu, redactor la *Contemporanul,* care și-a apărat feuda, și Eugen Barbu. Acesta a rostit un discurs de efect, deși mai puțin strălucitor – scria mai bine decât vorbea –, necedând nici un centimetru din afirmațiile caustice, aducând chiar dovezi în plus, decupate din rețetarele repertoriului de consum. Și Sașa Georgescu a ținut partea muzicienilor. În final, I. Dumitrescu a făcut risipă de velocitate retorică, cunoaștere deplină a problemei discutate, presărându-și suculentul discurs cu poante și vorbe de duh.

Taberele au rămas mai departe pe poziții, cenaclul nu a contribuit cu nimic la limpezirea apelor, dar parcă s-au mai răcorit compozitorii, spunându-și năduful, demonstrând că se pot confrunta cu brio într-o polemică, atunci când trebuia risipiți norii demolatori sau persiflările denigratoare.

ATITUDINI ȘI VERDICTE

Urmărind atitudinea comisiei simfonice față de creația membrilor ei, se remarcă cel puțin două faze: una critică, circumspectă și alta mai tolerantă. Desigur, în spatele acestora se aflau directivele profesionale, dar și ideologice, Astfel, când s-a prezentat la comisie *Luceafărul* de P. Bentoiu, 24 aprilie 1957, încheierea era ticluită cu subînțelesuri „...Lucrarea este scrisă cu îndrăzneală, cu muzicalitate, cu meșteșug... Acest poem marchează o etapă importantă în evoluția compozitorului, dovedind strădania de găsire a unui stil propriu. Autorul încearcă o ieșire din limbajul comun, folosind procedee aparținând școlii impresioniste franceze și, în general, școlilor moderne apusene. În general lucrarea are merite artistice“.

Este de reținut că M. Negrea a declarat, când a prezentat comisiei, la 17 septembrie 1957, *Recviemul,* că este scris ...„pentru parastasul lui George Enescu“.

Cantata lui A. Stroe pe versuri de P. Neruda, văzută la 23 octombrie 1957, nu a fost acceptată de comisie. Respingerea se motiva astfel: ...„În această lucrare, autorul utilizează diverse elemente ale unor anumite limbaje contemporane fără ca să reușească să le închege într-un tot convingător“.

Porumbeii morții de D. Popovici, analizată la 30 octombrie 1958, a trecut, deși atesta ...„preocuparea pentru un drum nou, utilizând procedee din tehnica modernă, apuseană, fără să reușească să le închege“. I s-a acordat programarea în concert...

373. Barbu, E. *Textierii și caligrafie cu patine.* În: *Contemporanul,* 23 octombrie 1959 și *Însemnări despre muzica ușoară,* 30 octombrie 1959.

Scanned with OKEN Scanner

Septetul pentru suflători semnat de N. Beloiu, trecut prin comisie la 9 aprilie 1958, a fost, de asemenea, respins, „...cu toată străduința autorului de a utiliza un limbaj neobișnuit."

Și creațiile care vehiculau un stil tradițional puteau fi promovate cu rezerve. *Sub cerul de vară* a lui A. Mendelsohn era, la 11 februarie 1959, promovată cu unele rezerve din cauza discursului stratificat pe „motive scurte".

Concertul pentru flaut și orchestră de A. Vieru, audiat de comisie la 18 martie 1959, în versiune flaut-pian, a fost bine recepționat, fiind remarcat pentru îndemânarea autorului ...„de a găsi noi mijloace de expresie și un nou limbaj muzical" ...Totuși existau rețineri ...„asupra conținutului emoțional"...

Comisia a primit cu bucurie *Cetatea de pe stâncă* datorată lui D. Cuclin, la 20 mai 1959, deoarece compozitorul dădea semne că se orientează spre o „temă de actualitate"... În rest, scriitura și fondul muzical au lăsat comisia indiferentă, căci ...„lucrarea nu este reprezentativă pentru personalitatea autorului".. De vină era facilitatea căutată.

Criteriul măiestriei componistice apărea deteminant și în promovarea cantatei lui T. Olah, *Prind visele aripi*, titlul inițial fiind *O stâncă se-nalță*, biroul din 3 iulie 1959, iar *Cantata festivă* de Șt. Niculescu, văzută la 30 septembrie 1959, era acreditată ca fiind ...„scrisă cu un limbaj evoluat și, totodată, clar"...

La 5 noiembrie 1959, s-a respins *Se arată lumea* de N Buicliu, deoarece ...„vădește o lipsă de concordanță între conținutul poeziei și cel al muzicii" ...Concluzia? ...„Tratarea armonică și orchestrația nu ating valoarea artistică cerută pentru a putea fi propusă la achiziție".

O altă lucrare asupra căreia biroul nu s-a pronunțat pozitiv, la 19 iunie 1960, a fost *Ecaterina Teodoroiu*, operă de E. Lerescu, pe mai multe considerente: libret impropriu pentru muzică, „lipsa cu desăvârșire a melodicității", absența determinării muzicale a epocii în care se petrece acțiunea...

ÎN VIZOR CRITICA MUZICALĂ

Împotriva tonului apologetic în critica muzicală[374], era titlul unui articol semnat de Virgil Florea, prin care acredita ideea carențelor din acest domeniu. Cauzele semnalate proveneau din pricina spațiului redus acordat de cotidiene și hebdomadarele de cultură, limita sferei de cuprindere, tonul încărcat de superlative.

După un articol critic în *Scânteia*, revista *Muzica* nu trebuia să rămână pasivă, ceea ce explică materialul în care-și pune cenușă în cap, unele articole fiind infestate de tonul apologetic. Exemplele date făceau trimiteri la felul cum au fost surprinse *Oratoriul Eliberării* de R. Paladi, partea care s-a cântat, ca și *Pe lespedea eroilor* de S. Sarchizov, semnatarul fiind E. Elian. Pentru stil descriptiv și preferința pentru generalități, Ada Brumaru, care scrisese despre *București '59* de P. Bentoiu, și D. Popovici despre *Înfrățire* de P. Constantinescu[375].

Cenaclurile din toamna lui 1959 au programat o audiție de muzică sovietică, la 3 noiembrie, o întâlnire cu dirijorii corali, o audiție cu creații semnate de compozitori din R. D. Germană, un cenaclu de muzică ușoară, conferința lui T. Alexandru – *Antologia sonoră a muzicii populare românești* și, la 8 decembrie, o audiție de muzică poloneză contemporană.

Un plan de creație pe anul 1960, menit să impulsioneze toate genurile, s-a discutat în Comitetul din 18 decembrie 1959, din nou numai cu participarea membrilor din capitală. Apoi, Z. Vancea a dat citire referatului *Situația actuală a secției de muzicologie*, care apărea prezentată în culori sumbre. Cauza? Inactivitatea compozitorilor pe tărâmul muzicologiei, lipsa unor cadre mai pregătite, desființarea secției de la Conservator, descompletarea biroului, lipsa mai multor publicații periodice de specialitate, posibilitățile restrânse de tipar, neachiziționarea lucrărilor de către Minister. La cele auzite, I. Dumitrescu a deschis o pârtie de salvare, promițând suma de 100.000 de lei destinată achizițiilor de studii și volume, ca și alte măsuri.

374. Florea Virgil. În: *Scânteia*, 23 septembrie 1959.
375. * * * *Să ridicăm nivelul criticii muzicale*. În: *Muzica*, IX, 12, decembrie 1959, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru repartiția de la Fondul Comun s-au stabilit plafonări, 23.000 lei trimestrial la muzică simfonică și de mase și 17.500 lei la muzică ușoară.

Apare edificatoare parcurgerea unei stenograme de Comitet, pentru a înțelege felul în care membrii, în special I. Dumitrescu, acționau pentru realizarea de creații valoroase. Astfel că se poate afirma că țelul suprem al activității: depuse în Uniune a fost realizarea unor partituri de înaltă ținută artistică „...Vom porni o acțiune pentru dobândirea de opere noi simfonice și vocal simfonice", spunea prim-secretarul.

Ministerul vine cu restricții: nu va putea suporta nici subvenția acordată anterior pentru revista *Muzica,* care avea tirajul lunar de 3.000 de exemplare, nu se permiteau deplasări decât în anumite condiții, evident era vorba de cheltuielile necesitate de către acestea. Or, existau compozitori care călătoreau săptămânal în provincie unde îndrumau formații corale și instrumentale.

Depunând cereri de plecare definitivă din țară, au fost excluși din Uniune: G. Deleanu și F. Schapira. De asemenea, a trebuit îndepărtat din Uniune C. Prichici, exclus din *Institutul de Folclor* pe considerente politice, aducându-i măsura similară aplicată la Uniune. Și Nicolae Julea a fost scos, fiind „condamnat pentru acțiuni subversive întreprinse contra statului". La fel și M. Rădulescu. Condamnat, s-a sinucis în închisoare, nemaiavând nici forța necesară pentru a aștepta recursul.

M. Jora a refuzat să voteze în acest caz, informând că a decedat între condamnare și recurs, ceea ce înseamnă că nici nu era condamnat definitiv, motiv pentru care nu concepe să voteze.

Noi membri stagiari au intrat în Uniune: Iosif Birtalam și Matei Cozma din Târgu-Mureș și Alexandru Hrisanide.

Interpreții se plângeau că nu dispun de partituri românești, mai ales miniaturi de virtuozitate. Așa se explica faptul că unii soliști de prim plan, pentru bis și nu numai, își elaborează piese de succes, după cum face Ion Voicu în *Dimineață după nuntă* și *Cucuruz cu vârfu-n sus.*

Din nou G. Breazul ridică problema slabei atenții care se acordă creațiilor autohtone programate în concertele instituțiilor muzicale ...„Cei care au fost cântați, adesea au fost deserviți"...

1960

TEXTELE MUZICII UȘOARE

Există subiecte majore și subiecte minore. Acestea erau concluziile discuțiilor purtate în Uniune la mijlocul lunii ianuarie 1960, ca un fel de prelungire a anterioarelor dezbateri, analizându-se calitatea muzicii ușoare, cu accentul asupra textelor. Erau de față poeți, compozitori, textieri, reprezentanți ai *Uniunii Scriitorilor,* care reproșau sărăcia vocabularului folosit. Dar, în pofida zgurei pseudoliterare, în muzica ușoară existau numeroase titluri valoroase. Era și concluzia lui I. Dumitrescu care îndeamnă la o fructuoasă colaborare, în beneficiul repertoriului atât de căutat și îndrăgit.

Atmosfera canaclurilor era vie, discuțiile tot mai animate. Așa s-a întâmplat și la 19 ianuarie 1960, când au fost programate: oratoriul *Ștefan Furtună* de W. Berger, *Cantata Patriei de* L. Profeta și *Filimon Sârbu* de D. Bughici. S-a zăbovit în discuțiile purtate de V. Tomescu, A. Popa, M. Socor, L. Profeta, A. Mendelsohn asupra muzicii lui W. Berger, care se profila mai curând în schemele cantatei.

Scanned with OKEN Scanner

FACTOR DE IMPULSIONARE A CREAȚIEI

La întrunirea Comitetului din 1 februarie 1960, condusă de I. Dumitrescu, pentru întâia oară participă, ca observator din partea secției de agitație și propagandă a comitetului central, Nicolae Călinoiu. Era un indiciu limpede că se dorea un mai mare control asupra a ceea ce se petrecea în Uniune.

Banca de Stat atenționa Uniunea că nu poate plăti cheltuielile de deplasare ale membrilor, deoarece H.C.M. 822/1957 se referă numai la salariați, ceea ce înseamnă că s-ar putea susține călătoriile numai din fondul cultural de 10%.

Cum A. Mendelsohn urma să împlinească 50 de ani și Uniunea dorea să marcheze evenimentul, s-a convenit că trebuia să se ceară informații de la Minister...

În plenara din 2 februarie 1960, s-au luat în discuție aspectele curente, planul de activitate, planul de creație prin care se urmărea dinamizarea tuturor genurilor.

S-a reorganizat *Fondul Muzical,* sarcinile contabile și financiare fiind preluate de aparatul Uniunii. Era o primă treaptă în desființarea lui. P. Brâncuși a prezentat planul Editurii Muzicale pe anul 1960, buget, titluri, coli, cuprinzând totalitatea genurilor muzicale, termene. Numai că exista o pierdere planificată de 759.957 lei, în care intra și susținerea revistei *Muzica.*

Comitetul și-a însușit bilanțul și a aprobat bugetul pentru 1960. Exista un beneficiu de 1.163.770 de lei per total. Pe lângă Editură a luat naștere și un serviciu de cartografie.

Demisionând, pe considerente de boală, din comitetul Filialei Cluj, M. Eisicovitz, în locul său a fost numit Wilhelm Demian. Gheorghe Costinescu, care descifra la pian partiturile aduse pentru avizarea la comisia simfonică, urma să fie plătit cu 150 de lei pentru fiecare ședință.

Tematica cenaclurilor pe februarie 1960: conferința lui Z. Vancea: *O privire critică asupra curentelor muzicale occidentale decadente.* Deci se mai purta o anume terminologie. După o săptămână, audiție de muzică contemporană din Ungaria. La 1 martie, cenaclu de fanfară, *Marșul – problemă importantă pentru muzica militară.*

La propunerea secției de muzicologie, a fost admis membru stagiar Octavian Lazăr Cosma. S-au acordat pensii lui F. X. Dressler și văduvelor E. Bohociu, Maria Segal și Lucia Brăiloiu.

Uniunea și-a adus contribuția în pregătirea Adunării de la Ateneul Român, în care s-a marcat împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Frederic Chopin, unde a vorbit și Ion Dumitrescu.

Ideologia de o anumită coloratură își slăbise chingile, dar continua să fie prezentă, avându-l far călăuzitor pe Lenin, căci Stalin de mult fusese aruncat la coș. Toate creațiile care i-au fost consacrate deveniseră maculatură, nemaifiind cântate de nimeni, dar celălalt mare dascăl mai genera trimiteri. A. Mendelsohn ține să-i actualizeze tezele: „simțim în permanență prezența marelui înaintaș, prezența lui Vladimir Ilici Lenin, care împreună cu Marx și Engels"[376]... Și P. Brâncuși se servește de „ideile leniniste atotbiruitoare", căutându-le în creația muzicală la T. Olah – *Lumina lui Lenin;* I. Totan – *Lenin;* A. Mendelsohn – *Glasul lui Lenin*[377].

ÎN JURUL NOILOR TEHNICI DE COMPOZIȚIE

Conferința lui Z. Vancea asupra curentelor „decadente" s-a programat și la Conservator, unde s-a transformat într-o adevărată dezbatere, cu participarea lui I. Dumitrescu și A. Mendelsohn, despre contemporaneitate în muzică. De fapt, aici se resimțeau ecourile sau reacțiile la campania persuasivă a lui G. Bălan, dusă în paginile *Contemporanului,* în care se lansa câte un atac spre fortăreața tot mai anemică a realismului socialist, deși adeseori i se mai făceau și elogii, teoretizându-l. Concomitent, G. Bălan demonstra că muzica apusului nu este chiar lipsită de valori, ba, dimpotrivă. Această fațetă a activității sale se intensifică după venirea sa de la studiile de estetică marxistă, încununate printr-un doctorat la Moscova. Un asemenea material se intitulează: *Impotriva confuziei valorilor*[378], în care-și mărturisește compasiunea față de creatorii dominați de spiritul descriptiv, incapabili să ajungă la esențe, la ierarhizarea valorilor. Aceasta, de fapt, nu reprezenta decât consecința insuficientei aprofundări ideologice.

376. Mendelsohn, A. *Actualitatea ideilor leniniste.* În: *Muzica,* X, 4, aprilie 1960, p. 1.
377. Brâncuși, P. *Lenin în muzica noastră,* În: *Muzica,* X, 4, aprilie 1960, p. 5.
378. Bălan, G. În: *Contemporanul,* 3 (692) 15 ianuare 1960, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

G. Bălan și-a manifestat indignarea că oratoriul *Mioriţa* al lui A. Vieru a fost supus unor „eronate aprecieri", datorită faptului că analiza lui s-a făcut după criteriile programatismului, or această muzică nu are nimic de-aface cu aceasta.

Evident că G. Bălan avea dreptate când se războia cu cei care idolatrizau componentele paramuzicale: „În loc să desprindem sensul expresiv și ideologic al operei din analiza imaginilor muzicale, fetișizăm titlul sau argumentul literar și tălmăcim muzica în litera declarațiilor compozitorului. Această metodă de analiză profund eronată a alimentat și încurajat lipsa de seriozitate și răspundere profesională a vechilor compozitori care îmbrăcau o muzică scrisă în pripă și fără nici o legătură cu adevăratul programatism în veșmintele țipător colorate ale unui ostentativ și fals programatism. N. Buicliu, bunăoară, a ataşat adeseori titluri și declarații răsunător-programatice unor lucrări nerealizate și, în general, tributare compozițiilor muzicale anacronice.

Adevărata contemporaneitate în muzică este proprie acelor opere care ne conving că vorbesc despre frământările și oamenii zilelor noastre, nu exclusiv prin explicații exterioare muzicii, ci, în primul rând, prin însuși limbajul melodic, armonic și orchestral pe care-l folosește compozitorul"[379].

Discuția mai avea o linie, ilustrată printr-un articol al lui George Călinescu – *Abstracționismul muzical*[380], declanșat de citirea unui întreg număr al revistei pariziene *Esprit,* consacrat muzicii care recomanda atonalismul, serialismul și dodecafonismul. G. Călinescu face o incursiune în evoluția limbajului muzical al secolului al XX-lea. Trecând prin „suspendarea tonalității de către Schönberg", arată că nu se va putea croi ceva viabil, neprevăzând succesul speculațiilor la modă.

...„O inimă bătând à la Schönberg, în contra oricăror reguli, este o utopie fiziologică, o anomalie cu care n-ar trăi nici o zi. Tahicardia în muzică duce la neant...

Căci regula cea mai barbară, schema cea mai torturantă e aceea care ne obligă să ne rătăcim mereu, deși instinctul, ca și pe berze, ne așează în viață într-o figură geometrică."

G. Călinescu preferă să discute, când este vorba despre muzică, ...„nu cu autorii de manifeste, ci cu creatorii care spun ceva"...

George Bălan a replicat, luând la bani mărunți diversele idei, luând apărarea noilor tehnici, a noilor tendințe componistice. „...Este lipsit de sens a combate în sine o tehnică, cu atât mai mult cu cât întrebuințarea ei judicioasă, adică în momentele când structura o cere, poate fi un efect artistic inegalabil"[381].

G. Călinescu nu s-a lăsat așteptat să răspundă, vădit neplăcut surprins de cutezanța confruntării, mai ales că primise o sumedenie de telefoane și pro și contra: ...„În legătură cu încercarea unor tineri dodecafoniști români, admit că au talent, accidental și episodic se pot scoate efecte interesante și sunt alături de cronicar când respinge categoric acea muzică în care stările sufletești devin axul ideologic al creației. Toate aceste idei sunt cuprinse în articolul meu, nu însă și ideea că dintr-o tehnică arbitrară în sine, poate să rezulte o operă. Nu simțul tonal a creat pe Beethoven, ci Beethoven a creat în marginile sistemului tonal"[382].

LIEDURILE INTRĂ ÎN ATENȚIE

Cenaclul din 23 februarie 1960 a prilejuit cunoașterea unor noi lieduri semnate de P. Bentoiu – *Cinci cântece* pe versuri de N. Cassian; E. Lerescu – *3 lieduri* pe versuri de M. Dumitrescu; T. Ciortea – *3 lieduri* pe versuri de M. Banuș, M. Riffaud și F. G. Lorca; D. Gheciu – *3 lieduri* pe versuri de E. Jebelenu și V. Tulbure; A. Mendelsohn – *4 Poeme* pe versuri de D. Vicol.

Primul secretar ducea o muncă ce nu era deloc ușoară, căutând să mențină echilibrul între membri, personalități cu individualități puternice și, câteodată, foarte dificile. Excluderile din ultima vreme, mai exact arestările, nu erau de natură să țină senină atmosfera, deși acestea depășeau cadrul Uniunii.

379. Bălan, G. *Despre independența expresivă a muzicii.* În: *Contemporanul,* 5 (694), 29 ianuarie 1960.
380. Călinescu, G. *Cronica optimistului...* În: *Contemporanul,* 6 (695), 5 februarie 1960, p. 1.
381. Bălan, G. *Pe marginea unei cronici a optimistului.* În: *Tribuna,* IV, 8 (160), 25 februarie 1960, p. 9.
382. Călinescu, G. *Cronica optimistului. Tot despre muzică.* În: *Contemporanul,* 11 (700), 11 martie 1960, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Compozitorii tineri insistau în traiectoria lor, lăsând impresia că se integrează în viața obștii, deși nu erau deloc convinși că vor găsi înțelegerea și sprijinul de care aveau atâta nevoie. Ion Dumitrescu, la rândul său, dădea semne că preocupările tinerilor erau asimilate. „Mult mai expuși decât compozitorii mai vârstnici la influențele unor curente exterioare și mult mai sprinteni în goana după inovație, compozitorii tineri au fost înconjurați cu toată atenția, dragostea și înțelegerea de către conducerea Uniunii Compozitorilor. Gruparea de tineret din Uniunea noastră numără însemnate talente care fac cinste generației lor și în care ne punem toate nădejdile[383]".

Mobilizări insistente pentru creații dedicate noului congres al partidului. Nu o dată, creații fără nici o legătură cu evenimentul erau nominalizate în rapoarte spre a se arăta ceva. Astfel, *Cantata Păcii* de Z. Vancea, *Constelația Omului* de T. Olah. Dar erau și altele cu o oarecare tangență. A. Mendelsohn – *4 Cântece* pe versuri de Ion Brad, primul fiind *Urare*, I. D. Chirescu – *Să-nălțăm un cântec, frați;* E. Lerescu – *Partidului;* E. Teger – *Partid al libertății;* Th. Bratu – *Construim pentru belșug;* D. Bughici – *Frumoasă ne este tinerețea;* L. Dandara – *Stea de aur;* M. Bădulescu – *Partid iubit*[384].

CONSTRUIREA MAGAZINULUI „MUZICA"

Strângerea legăturilor cu „masele" era o formă mistuitoare și de tensionare a tuturora, acordându-i-se multă atenție, inclusiv în Comitetul din 1 aprilie 1960. Ca de obicei, aceste ședințe păreau fără relief, sufocate de rapoarte, dări de seamă, expuneri de planuri, pe compartimente. Nu e mai puțin adevărat că apăreau necesare în contextul birocratic de atunci, cu reguli minuțios așternute pe hârtie, ce trebuia strict aplicate. Fiecare sumă cheltuită era însoțită de un referat de necesitate, câteva aprobări, decontări... Din nou se comunică suma necesară sau pierzătoare a Uniunii, de astă dată 456.552 de lei, la care se adăugau 212.029 de lei pentru revistă, sumă care se cerea acoperită din veniturile Uniunii. Și pentru cantina Fondului Plastic, unde serveau masa salariații și membri ai Uniunii Compozitorilor s-a alocat o subvenție de 17.058 de lei.

Comitetul a fost informat că există posibilitatea construirii noului sediu al magazinului „Muzica", pe locul fostului, în Calea Victoriei nr. 41, demolat, și, după tratative cu municipalitatea, s-a acordat, prin H.C.M. o suprafață de 1500 metri pătrați pentru subsol, parter și mezanin, atribuit în Blocul 18 care se ridica. După discuții, membrii Comitetului au votat în favoarea construirii magazinului.

De altfel, Comitetul aproba tot ce se făcea în Uniune, inclusiv confecționarea unui dulap, scaunele tapițate din Aula Uniunii... În comisia de repartiție s-au făcut noi numiri: O. Varga și D. Gheciu.

O nouă ședință de Comitet, în care a revenit problema construirii magazinului, a avut loc la 19 aprilie 1960. S-a propus, dar nu s-a realizat și construirea, în spatele magazinului, a unei săli destinate audițiilor, cu o capacitate de 300 de locuri. Toate cheltuielile de construcție au fost preluate de Uniune. În ședința care a hotărât acest proiect erau prezenți: I. Dumitrescu, A. Mendelsohn, Z. Vancea, T. Ciortea, I. Vasilescu, D. Bughici, G. Breazul, S. Drăgoi, D. Dinicu.

De asemenea, s-a aprobat și construirea pe banii breslei a parterului din blocul care se ridica în Pasajul Român, care va fi atribuit Editurii Muzicale și redacției revistei *Muzica*.Toate acestea se dădeau în „folosință exclusivă" Uniunii Compozitorilor. Se plănuia de mult, dar nu se putea pune în practică, bunăoară construirea de magazine „Muzica" și în orașele Constanța, Cluj, Iași, Timișoara.

Comitetul din 4 mai 1960, după ce a păstrat un moment de reculegere în memoria lui George Enescu, de la moartea căruia se împlineau cinci ani, a intrat în discutarea numeroaselor puncte înscrise pe agenda zilei.

Ion Dumitrescu, mai înainte de toate, a ținut să sublinieze impetuoasa dezvoltare muzicală, creația aflându-se în mare progres. Se prevedeau concerte cu multă muzică românească, cu ocazia congresului partidului.

Se iniția o întâlnire între conducătorii Uniunilor Compozitorilor din țările socialiste, la Praga, 9–18 mai 1960, la care au fost desemnați să participe I. Dumitrescu și O. Varga. Tema care se va dezbate: „În ce mod Uniunile Compozitorilor participă la construirea socialismului". Cu acel prilej urma să se încheie acorduri de colaborare.

383. Dumitrescu, I. *Muzica nouă...* În: *Muzica*, X, 5, mai 1960, p. 3.
384. * * * *Noi lucrări înainte de prime audiții*, În: *Muzica*, X, 5, mai 1960, p. 24.

Scanned with OKEN Scanner

Gheorghe Firca a fost primit membru stagiar, ca și N. Szalay. Sandu Albu, membru definitiv, reîntors definitiv acasă, după ce ani de zile a activat în calitate de muzician al curții din Bagdad. Mereu se acordau pensii, burse, ajutoare.

Un caz aparte luat în discuție l-a oferit H. Maiorovici din Cluj, care încasa mari drepturi de autor de la muzica de film. Era suspectat și chiar acuzat de „trafic ilegal de muzică". Nu era însă membru. Situația relatată urma să fie studiată.

Un frumos succes a obținut la concursul de compoziție de la Mannheim Carmen Petra Basacopol cu *Sonata pentru flaut și harpă*. În cenaclurile lunii mai s-a audiat muzică sovietică, prezentarea V. Cristian, cântece de 1 mai, referat Viorel Cosma, audiție de muzică cehoslovacă, cenaclu cu lucrări inspirate de viața copiilor, în sfârșit muzică de fanfară.

CONVENȚIE PENTRU CASELE DE CREAȚIE

S-a luat act, în Comitetul din 17 iunie 1960, de adresa Ministerului prin care se propunea o convenție pentru folosirea, dar și întreținerea Complexului „Peleș" din Sinaia pe anul în curs. Uniunii Compozitorilor îi reveneau 22 de camere, pentru care trebuia să plătească 53.000 lei regie. S-a încins o discuție în legătură cu condițiile de cazare, și nu numai, cu M. Jora, P. Constantinescu, A. Vieru, C. Palade, L. Feldman, D. Dinicu, C. Bugeanu, I. Vasilescu, Valentin Gheorghiu. Cam toți susțineau ideea încheierii convenției, ceea ce s-a aprobat.

În timpul verii, o delegație în frunte cu I. Dumitrescu a întreprins o vizită la filialele din Iași, Târgu Mureș, Cluj, Timișoara și Craiova.

Cu aceeași fervoare, G. Bălan susține creația tinerilor, a lui T. Olah, într-un material cu titlul edificator: *Compozitorul – cântăreț al epocii sale*[385].

În lipsa urmașilor și neavând resurse, la aflarea încetării din viață a lui Alice Cerne, văduva lui Titus Cerne, Uniunea a preluat cheltuielile de înmormântare.

La 11 octombrie 1960, s-a inaugurat activitatea de cenaclu printr-o audiție de muzică simfonică prefațată de Adrian Rațiu. Programul oferea: *Cantata păcii* de Z. Vancea; *Cantata anilor lumină* de A. Vieru; O. Varga – *Cantata bucuriei* și P. Constantinescu – *Din ulița noastră,* versuri Cicerone Theodorescu.

S-a organizat și o audiție de muzică nord-coreeană.

Nu slăbeau acțiunile pentru vizitarea diferitelor obiective din capitală și din provincie. Un grup de 35 de membri ai Uniunii au fost oaspeții Fabricii de confecții bucureștene. „Universitatea Muncitorească de Cultură Muzicală" și-a deschis porțile la 17 octombrie, în cel de-al doilea an. Expunerea inaugurală a susținut-o A. Vieru – *Muzica – arta reflectării realității.*

Dintre oaspeții străini: S. Wislocki și K. Serocki. A. Vieru a pledat în favoarea muzicii finlandeze contemporane, prezentând-o cu exemple edificatoare, în prim plan J. Sibelius.

La împlinirea vârstei de 60 de ani, Zeno Vancea a fost aplaudat în Comitetul din 1 octombrie și făcut „primul pensionar de onoare" al Uniunii. Urma să se facă demersuri pentru a i se conferi o distincție oficială.

Doi membri au încetat din viață: Emil Riegler-Dinu, la 19 octombrie și la 1 decembrie, o grea pierdere pentru muzica ușoară, Ion Vasilescu s-a stins în urma unei îndelungate suferințe.

Consecința vizitei la filale și cenacluri s-a soldat cu nu mai puțin de 30 de propuneri de îmbunătățire a muncii, supuse adoptării de către Comitet. Au urmat discuții vii cu L. Feldman, C. Bugeanu, C. Palade, Z. Vancea, A. Vieru, A. Zoltán, D. Stelian, A. Stoia, D. Gheciu, L. Comes, R. Ghircoiașiu, E. Cuteanu.

S-a cerut suport financiar pentru cei care muncesc la „Universitatea Muncitorească"... director, secretară, conferențiari, dactilografierea textelor, achiziționarea textelor. S-a instituit o comisie pentru verificarea programelor: C. Palade, P. Bentoiu, D. Gheciu, Z. Popescu, I. Totan, F. Delmar și M. Iancu.

Pentru muzica utilizată la „Jurnalele de actualități", care era mereu aceeași, s-a recomandat lărgirea titlurilor. În privința drepturilor de autor, pentru cei care au făcut cerere de plecare sau erau

385. Bălan, G. În: *Contemporanul,* 26 (716), 1 iulie 1960, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

plecați, s-a stabilit să fie trecute la „străini" și să se repartizeze țării unde se aflau, adică în contul respectiv. În privința celor despre care nu se cunoștea unde s-au stabilit, vor fi scoși din repartiție până se va clarifica cetățenia lor.

Cu toate diminuările, drepturile pentru muzica de fanfară continuau să rămână mari, ceea ce determină Comitetul să treacă concertele care se repetă zilnic în stațiuni să intre la muzică distractivă. Fanfarele vor trimite programe în care un titlu poate figura o singură dată și nu vor fi luate în considerație decât trei piese ale aceluiași autor. Dacă sunt piese simfonice, ele vor fi asimilate genurilor respective.

În cuvântul său, A. Vieru a pledat pentru desființarea deosebirilor dintre compozitorii de la centru și cei din provincie. De asemenea, a cerut să se facă mai mult pentru ca să se obțină condiții optime de locuit pentru membrii Uniunii.

În rândurile membrilor stagiari au fost primiți: Mircea Istrate, Gemma Zinveliu și Walter Mihai Klepper despre care I. Dumitrescu a spus că a trebuit să i se tergiverseze primirea din cauza unor reclamații primite la serviciul de cadre. „L-au ponegrit răuvoitorii, ori acum situația lui pe linie de cadre s-a clarificat". S-a ratificat intrarea lui Sandu Albu ca definitiv. Maria Tănase datora Uniunii sume de bani pentru care a fost scutită, datorită rolului pe care îl are în promovarea valorilor cântecului popular. Mai mult, i s-a acordat chiar și o primă de excepție, în valoare de 3.500 de lei, ca să-și achite această datorie.

Din inițiativa conducerii, s-a organizat o consfătuire cu invitați din afară pe tema creației de operă și balet. Sergiu Sarchizov, într-un document referat, a arătat necesitatea trezirii acestor genuri din letargie. Au participat la discuții: N. Cassian, C. Baltazar, M. Brediceanu, M. Chiriac, L. Profeta, I. Dumitrescu, R. Șerban, G. Dendrino și F. Barbu.

Și ultima întrunire a Comitetului pe anul 1960, 19 decembrie, s-a dovedit la fel de încărcată, cu dări de seamă, referate de natură economică: planul de construire a sălii trapezoidale, care a căzut, existența Uniunii care nu mai activa, reperele planului de creație pe anul 1961.

Între timp, un grup de compozitori a efectuat o vizită de documentare, așa se chema, în regiunea Constanța.

La 23 decembrie 1961, Biroul Uniunii l-a desemnat pe Ion Dumitrescu să reprezinte breasla în Consiliul Central al Frontului Democrației Populare.

IDEEA DE CONTEMPORANEITATE MUZICALĂ

„... Nu noutatea efemeră, nu copierea ultimului jurnal de modă, nu tematica ruptă de viață constituie ideea de contemporaneitate", arăta A. Mendelsohn în referatul prezentat în deschiderea Plenarei Uniunii din zilele de 20–21 decembrie 1960, sub genericul: *Despre conținutul ideii de contemporaneitate.*

Aflată pe un teren alunecos, se arată în referat, teza e mereu discutată la diverse întâlniri; problema fundamentală era că accentul se cuvine pus pe implicarea compozitorului în edificarea noii societăți. Necesitatea dezbaterii rezulta din „directivele de partid"... Referatul era o mostră redundantă de demagogie, care abunda în vorbe care nu spuneau nimic...

Ajungând anevoios la domeniul muzicii, A. Mendelsohn apelează la exemple pentru a-și argumenta principiile vehiculate: *Prind visele aripi* de T. Olah, *Pe lespedea eroilor* de S. Sarchizov și *Din ulița noastră* de P. Constantinescu...

Tonul folosit continua să fie agresiv la adresa unora: „Nu ascundem faptul că mulți dintre maeștrii din generațiile vârstnice sunt datori încă în această privință temei contemporane. Atunci, însă, când creația lor intră în sfera aceasta, se înregistrează succese remarcabile. Așa a fost cazul cu baletul *Când strugurii se coc,* scris de M. Jora"...

Se critica abordarea schematică a contemporaneității la N. Buicliu în *Se arată lumea* și F. Comișel, *Balada patriei.*

Războindu-se cu „dușmanii esteticii marxist-leniniste, ai metodei realismului socialist", referentul nu era de acord cu aserțiunea că... omul e om... și că omul ca tip nu există. Există doar „eternul uman".

Retorica emfatică era imprimată întregului material, cu afirmații sentențioase. „Nimeni și nimic nu se opune" evident la limbajul folosit, numai să fie reflectată tematica contemporană.

Scanned with OKEN Scanner

Şi totuşi, nu se putea orice. „Mijloacele de expresie împrumutate de la curentele formaliste la modă sunt şi rămân structural străine gândirii noastre muzicale".

Variaţiuni pe tema dată au făcut: A. Popa, E. Lerescu, R. Ghircoiaşiu, D. Gheciu, Z. Vancea, L. Feldman, N. Boboc, A. Vieru, L. Rusu, M. Vescan, V. Tomescu, Gh. Soima, M. Socor, D. Bughici, O. L. Cosma, L. Ionescu, B. Roman şi, cuvântul de închidere, I. Dumitrescu.

Z. Vancea a luat atitudine contra tendinţelor de îngustare şi schematizare a conţinutului în muzica realist socialistă, atacând „erorile" lui G. Bălan şi D. Bughici. Primul, în diverse articole, încercase să determine caracteristicile fundamentale ale muzicii, ajungând la concluzii „false". Acestea ar fi un intens dramatism şi sfera emoţională tragică, desigur şi „expresivitatea filozofică". G. Bălan era criticat deoarece avea o concepţie restrictivă: „ la înălţimea tragicului uman nu se poate ridica oricine... Artistul care stă în fruntea muzicii realist socialiste, Şostacovici, este prin excelenţă tragic".

Al doilea, D. Bughici fetişizează importanţa socială a conţinutului...

„Muzica noastră contemporană, afirma A. Vieru, nu poate fi învăluită într-un strat de praf; ea trebuie să fie, în liniile ei mari, o muzică majoră, problematică". El şi-a manifestat îngrijorarea faţă de poziţiile exclusiviste şi îngustimile în aprecierea fenomenului componistic.

Din categoria primelor, făcea parte „... o tendinţă involuntară de a ridica anumite procedee la rangul de universal. Vrând-nevrând, unii tind să atribuie propriul lor gust şi temperamentul lor propriu, celorlalţi compozitori"...

Denunţând subiectivismul, aprehensiunile personale, graba cu care unele lucrări sunt condamnate sau ridicate în slavă,... „după care, cei care au făcut aceasta se întorc ruşinaţi sau, dimpotrivă, persistă băţoşi şi cu fală în aprecierile lor greşite".

Fără îndoială, A. Vieru se profila ca un lieder al generaţiei tinerilor, al orientării către zonele inovatoare, apărând cu dârzenie ideea lărgirii orizontului componistic „...Ce fel de părere e aceasta, că dramatismul înseamnă neapărat «panică«, «angoasă», «catastrofă»?. De ce să născocim un pseudopericol al «neoexpresionismului», «neoschönbergismului»?

Ce fel de silogism e acela care coase cu aţă albă premise ca acestea? Premisa I – Poporul nostru azi e fericit. Premisa a II-a – dramatism însamnă panică, angoasă, catastrofă şi, de aici, concluzia: jos dramatismul. Oare e nevoie de asemenea silogisme pentru a susţine ideea justă că muzica noastră trebuie să fie «variată şi bogată». Cui folosesc asemenea excese «logice» neconvingătoare?"

Tot A. Vieru avertiza ca nu cumva părerile să se materializeze în măsuri administrative. „În special, unii tovarăşi, care au munci de răspundere şi un cuvânt greu, trebuie să discearnă ce e obiectiv în părerea lor, de ceea ce este subiectiv. Ei trebuie să ştie când este cazul să influenţeze măsurile administrative – achiziţie, programare, difuzare etc. şi când părerea lor trebuie să rămână numai sub formă de părere"[386].

Recitind cele afirmate de noi atunci, idei valabile, din unele puncte de vedere, însă încărcate pe alocuri, de zgură ideologică, înmuiate bine de tot în terminologia limbajului de lemn, ne dăm şi mai mult seama de felul cum am contribuit şi noi la menţinerea marasmului ideologiei dominante.

Ion Dumitrescu a desfăşurat un colorat evantai al muzicii contemporane, cu incursiuni istorice, cu definiţii ale unor noţiuni intens vehiculate, dar conţinutul cărora continua să rămână nebulos, cu referiri la cele susţinute de antevorbitori. Nu o dată încrucişa spada sa inexpugnabilă cu adversarii neidentificaţi, pentru a demonstra vitalitatea muzicii româneşti, atributele inspiraţiei folclorice, problemele tinerilor. Prim-secretarul nu se pronunţa asupra principiilor acestora, însă ţinea la dezvoltarea echilibrată, selectarea cu discernământ a mijloacelor, încercând să-i ferească de a cădea în postura de imitatori, de a scrie o muzică inaccesibilă.

În mod cert, nu era simplu să conduci o asemenea dezbatere, rolul de prim-secretar nefiind de invidiat, deoaree tot ce se discuta în Uniune se raporta. Existau membri care-şi luau notiţe, care mergeau direct la organele de culegere a informaţiilor pentru a arăta ce s-a spus de către fiecare vorbitor. În plus, totul se stenografia. Documentele vorbesc asupra fiecărei şedinţe, ca şi procesele-verbale, ceva mai generale însă.

386. * * * *Despre conţinutul ideii de contemporaneitate în creaţia muzicală*. În: *Muzica*, XI, 1, ianuarie 1961, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

1961

CREAȚIA TINERILOR

Revendicându-și angrenajul tehnico-stilistic în cromatismul enescian, generația tinerilor compozitori ai anilor '60 continuă efortul investigator, dezvăluind, în creațiile lor, fațete inedite. Deocamdată nu teoretizau prea mult, deși încep explorările și în acest teritoriu al conceptelor și al eșafodărilor științifico-matematice.

George Bălan își continuă acțiunea de încurajare și sprijinire a compozitorilor noului val, deși cu o oarecare pierdere de viteză. Într-un articol din *Scânteia* devine chiar rezervat. *Însemnări despre creația tinerilor compozitori*[387] era titlul sub care în organul partidului prezenta garnitura recomandată în următoarea ordine: A. Vieru, Th. Grigoriu, P. Bentoiu, R. Paladi, D. Capoianu, care reprezentau mai vârstnicii, probabil, după care: T. Olah, A. Stroe, D. Popovici, Șt. Niculescu, C. Țăranu, D. Bughici. Evident, logica acestei diferențieri ne scapă, însă aceasta contează prea puțin.

Criticul era mândru că, în planul componisticii românești, ștafeta se află în mâini bune, de nădejde, dar nu poate să nu-i avertizeze asupra primejdiilor care-i pândesc. „...Salutând atitudinea refractară oricărui idilism, trebuie să spunem însă că tendința spre o înfățișare nepoleită a vieții nu era înțeleasă ca o necesitate de a cultiva în mod absolut tonurile sumbre și crispate. Se simte, în unele lucrări, că arta lor gravitează în mod excesiv spre asemenea tonuri, în timp ce laturi ale vieții rămân în afara orbitei lor artistice. Rezultă de aici o impresie de monotonie, de unilateralitate".

Se mai trage un semnal. Unii neglijează accesibilitatea, în timp ce alții riscă o înclinare spre ermetism.

Să fie o campanie de temperare a elanului acestor tineri? Aceasta deoarece, în același timp, în *Tribuna* din Cluj, Ilie Balea declanșează un serial al cărui titlu pare concludent: *Un sistem antiartistic: dodecafonismul*[388], urmat de *Bazele subiective ale dodecafonismului*[389], pentru ca ultimul să fie mai concluziv: *Dodecafonismul – sistem și ideologie*[390]

Două cenacluri succesive, 10 și 17 ianuarie 1961, s-au oferit creației de muzică de cameră, programându-se *Sonata pentru flaut și pian* de T. Ciortea, cântată de N. Alexandru și M. Kapdebo; *Sonata pentru pian* de A. Stroe în interpretarea lui N. Brînduș, *Cvintet pentru clarinet și cvartet de coarde* de A. Vieru, cu Aurelian Octav Popa, A. Abramovici, B. Corin, O. Roth, N. Vaisz. Ștefan Niculescu a rostit cuvântul introductiv.

Discuțiile au remarcat seriozitatea referatului care a sesizat parametrii determinanți ai noilor creații supuse atenției, stilurile destul de bine conturate, influențele, chiar dacă apar ușor de sezizat, ele sunt dominate cu autoritate[391].

Calendarul cenaclurilor pentru prima parte a anului 1961 se configurase astfel: 24 ianuarie, audiție de lucrări cu caracter patriotic, 31 ianuarie, cenaclu de fanfară – cântece noi ostășești; conferință despre situația internațională; 24 februarie, probleme de orchestrație în muzica ușoară, apoi muzică de cameră, muzică ușoară, din nou de cameră. La 18 aprilie, cenaclu de muzicologie cu tema susținută de Viorel Cosma – *Lupta clasei muncitoare din România oglindită în creația muzicală.* La 16 mai, cântece despre partid.

387. Bălan, G. În: *Scânteia*, 5 ianuarie 1961, p. 2.
388. În: *Tribuna*, 5 ianuarie 1961, p. 2.
389. În *Tribuna*, 12 ianuarie 1961.
390. În: *Tribuna*, 2 februarie 1961.
391. * * * *Lucrări de muzică de cameră în discuția cenaclului.* În: *Muzica*, XI, 2, februarie 1961, p. 8.

Scanned with OKEN Scanner

ORCHESTRAȚIA ÎN MUZICA UȘOARĂ

Cenaclurile săptămânale, ca și întrunirile birourilor de secție reprezentau factorul dinamizator al vieții Uniunii, mai ales prin tematica variată pe care o vehiculau. Orchestrația în muzica ușoară a figurat pe afișul cenaclurilor din 14 și 21 februarie 1961, audiindu-se, pentru început, piesele noi semnate de R. Șerban, A. Giroveanu, A. Imre, H. Mălineanu, G. Grigoriu, generând vii discuții, cu încărcătură eminamente profesională. I. Dumitrescu a insistat ca orchestrația să aparțină compozitorului, deși nu era inoportună colaborarea orchestratorilor de meserie. Adeseori, aceștia aduceau atribute care modificau fizionomia inițială. Primatul melodiei, fantezia, dreptul moral al orchestratorului, difuzarea, iată cercul discuțiilor.

Și creația de fanfară a atras membri, atunci când s-au adus creațiile destinate ostașilor, datorate lui I. D. Chirescu, P. Constantinescu, C. Costoli, Gh. Danga, D. Eremia, H. Jerea, A. Mendelsohn, V. Popovici, D. Stelian, I. Vasilescu și A. Vieru. Au luat cuvântul: I. Totan, Gh. Ciobanu, I. Chioarean, I. Badea, D. Stelian și I. Dumitrescu.

SIGISMUND TODUȚĂ ȘI TINERII COMPOZITORI

Deși nu prea dornic de prim-plan, Sigismund Toduță a ieșit totuși la rampă printr-un interviu în care s-a referit la aspectele creației contemporane, vizând și Uniunea. Nu considera că principiile școlii românești sunt compatibile cu sistemul preconizat și corifeii școlii noi vieneze, dar compozitorii tineri sunt datori să cunoască, fiind legitimă setea de a se împărtăși din cuceririle noi.

Întrebat de G. Bălan de ce nu a spus aceste idei la dezbaterea din decembrie de la Uniunea Compozitorilor, S. Toduță a mărturisit că n-a fost convins că în acel cadru există cu adevărat dorința de lămurire a principiilor generale, dominante, apărându-i micile polemici cu caracter personal. Problemele cu sferă largă de acoperire ar trebui să reprezinte unica preocupare în viața Uniunii Compozitorilor, care nu poate fi competitivă, dacă interese de grup predomină, ca și susceptibilități nesănătoase.

La care anume grupuri se referea S. Toduță este greu de ghicit. Precizările nu intrau în felul de a fi al lui S. Toduță. Dar identificarea și rezolvarea punctelor nevralgice erau vitale. Se cereau create largi posibilități de afirmare a tinerilor compozitori. „...Poți să nu fi întru totul de acord cu felul cum scriu ei, dar nu poți să nu recunoști că aproape toți aduc o impresionantă dorință de a sluji cu pasiune și dezinteresat muzica, fără nici o intenție lucrativă și fără a căuta succesul facil. Fervoarea cu care ei slujesc idealurile înalte ale artei îmi impune“[392].

În cea mai politizată publicație de partid, *Lupta de clasă*, G. Bălan, în mod surprinzător, sare în apărarea cântecului, criticând în dreapta și în stânga. Primul indicat cu degetul era Gh. Bazavan în „goană după cantitate“ ...Se critica spiritul paseist în trăsătura funciară a acestui gen. Îndemna compozitorii să se apropie de viață și vărsa lacrimi după farmecul nepieritor al unor cântece revoluționare precum *Varșovianka*[393].

BILANȚUL CREAȚIEI PE ANUL PRECEDENT

Prim-secretarul I. Dumitrescu în ședința Comitetului din 16 martie 1961, la care participa din partea secției de propagandă N. Călinoiu, a făcut o sinteză asupra creației din 1960. S-au scris numeroase cântece de mase, cu tematică destul de diversă, dar calitatea muzicii putea fi mai ridicată. Copiatura Uniunii a contribuit la popularizarea acestor creații, dar Radioul nu o sprijină cum s-ar cuveni. Se va propune tipărirea în programul de radio a „Cântecului săptămânii“.

392. Bălan, G. *Compozitorul și publicul său. Convorbire cu S. Toduță.* În: *Tribuna, Contemporanul*, 31 martie 1961.
393. Bălan. G. *Popularitatea și forța artistică a cântecului.* În: *Lupta de clasă*, X, 3, mai 1961, p. 73.

Scanned with OKEN Scanner

8.compozitori activează în sfera muzicii de divertisment. Propagarea defectuoasă din acest sector îngreunează succesele. Nici tiparul nici imprimările pe disc nu satisfac. Bine reprezentat era genul vocal-simfonic, prezent în concerte, dar nu şi la tipar. Încurajatoare apărea situaţia în genul simfonic şi cameral. Publicului i se oferă posibilitatea audierii noilor partituri care sunt înscrise pe afişe. În schimb, cele camerale au un traseu mai dificil, deoarece nu există în capitală o sală corespunzătoare şi nici formaţii constante. Realizări notabile se întâlnesc în muzica de film. De un real ajutor este Biblioteca de împrumut a Uniunii, care lucrează operativ, dând curs cerinţelor instituţiilor muzicale. Lucrări pozitive apar şi în muzica ostăşească. Radiodifuziunea înregistrează din concert creaţiile în primă audiţie.

O serie de date edificatoare se găsesc în raportul prezentat de I. Dumitrescu, care facilitează înţelegerea fenomenului componistic, surprins sub aspect cantitativ, ceea ce s-ar putea spune că nu interesează. Poate.

La biroul coral s-au prezentat, în 1960, 404 creaţii, 104 fiind venite de la filiale şi cenacluri. Tematica era distribuită astfel: cântece despre partid – 49, aniversări – 23, patria – 13, tinereţea, copilăria – 111, agricultura – 14, construcţia – 8, diverse – 80, marinari, pescari – 5, munca – 28, oţelari – 5, prelucrări de folclor – 30, pacea şi prietenia – 12, ţesători, tipografi – 7, mineri – 6, brigadieri – 4.

Iată şi titlurile despre partid, compuse în 1960–1961: A. Mendelsohn – *Ciclu de cântece închinate partidului;* E. Teger – *Partid al libertăţii;* E. Lerescu – *Partidului;* M. Bădulescu – *Partid iubit;* R. Şerban – *Partidul ne chiamă;* C. Romaşcanu – *4 cântece închinate partidului;* D. D. Stancu – *Te slăvim, partid iubit;* G. Derieţeanu – *Prin şarjele noastre partidul slăvim;* Al. Hrisanide – *Partidul meu;* H. Jerea – *Partid, tu, inima ţării, Prinos partidului;* C. Palade – *Cântec studenţesc despre partid, Sub flamurile roşii* şi *Partidul e-nfruntea ţării mereu;* L. Ionescu – *Primul gând partidului;* E. Roman – *Glorios partid;* I. Vintilă – *Imn biruitorului partid;* S. Sarchizov – *Cântec senin;* A. Porfetye – *Die Fahnen der Partei;* I. Crişan – *Partid măreţ şi neînfricat;* V. Popovici – *Cântăm partidului;* A. Winkler – *Conduşi de partid;* N. Szalay – *Cântecul nostru azi pe tine te slăveşte;* L. Profeta – *Cântec tineresc despre partid;* H. Schwartzmann – *De patruzeci de ani;* V. Timiş – *Măreţ partid al clasei muncitoare;* I. D. Chirescu – *Spre slava ta, partid biruitor,* L. Feldman – *Primăvara noastră,* D. Gheciu – *Partidului.*

Bustul lui Ion Vasilescu a fost cumpărat de la sculptoriţa Florica Hociung, cu suma de 12.650 de lei. D. Bughici s-a abţinut de la vot. Din nou comisii. Pentru întocmirea regulamentului magazinului „Muzica" şi pentru analizarea muzicii de film, cu L. Feldman, D. Gheciu, L. Profeta, P. Bentoiu, M. Chiriac. S. Niculescu, D. Bughici şi Th. Bratu.

Mereu se ridicau probleme în legătură cu fiinţarea corului şi a cvartetului Uniunii, dar nu mai era posibil să se suporte mari cheltuieli.

ROSTURILE UNIUNII COMPOZITORILOR

Un manuscris Brăiloiu-Bartók s-a achiziţionat de la Lucia Brăiloiu pe baza unei recomandări a lui T. Alexandru.

La capitolul primiri – Leib Nachmann, tocmai reîntors din Moldova sovietică, ca membru definitiv. În calitate de stagiar, Clemansa Liliana Firca.

Rosturile Uniunii s-au discutat în Comitetul din 21 iulie 1961, când I. Dumitrescu a înfăţişat sarcinile Uniunii în momentul respectiv. Apreciind creaţia muzicală drept un complex de acţiuni, se arată numărul însemnat de sarcini atribuite Uniunii prin decrete, hotărâri, legi, dispoziţii şi indicaţii speciale. Toate acestea sunt îndeplinite, având în vedere scopul primordial: promovarea creaţiei muzicale. În susţinerea şi stimularea creaţiei, Uniunea se interferează cu alte instituţii. Pe linie de stat, legătura cea mai directă se face cu Ministerul Învăţământului şi Culturii. S-au analizat diferitele pârghii, s-au făcut recomandări...

O informare asupra relaţilor cu străinătatea a făcut L. Feldman, relevând dinamismul contactelor, însă numai cu ţările socialiste. La cuvânt s-au înscris C. Palade, N. Călinoiu, M. Jora, Z. Vancea, I. D. Chirescu, M. Vescan, D. Bughici, P. Constantinescu, T. Ciortea, D. Stelian, E. Teger, P. Brâncuşi, V. Popovici şi M. Chiriac.

A fost o şedinţă care nu a adus nimic nou, reiterând doar probleme şi aspecte cunoscute.

Scanned with OKEN Scanner

„...Lichidarea a tot ce-l poate îndepărta pe artist de popor, spirit de castă, individualism, tendința de a făuri opere pentru uzul unui cerc îngust de „aleși", era îndatorirea creatorilor, după P. Brâncuși. Chiar și „conflictul" dintre vechi și nou", devenea...„manifestare a luptei de clasă pe tărâmul artei". În acest context, S. Toduță era taxat drept tolerant deoarece „...a tras concluzii eronate în interviul recent din *Contemporanul*" în care afirmă: ...„Să le ușurăm, așadar, afirmarea fără ca nici unul din noi să nu încerce a-i frâna prin meschine pretenții tutelare și moralizatoare"...

Concluzia nu se lasă așteptată. Nu era sănătoasă acea „înclinare conștientă spre sfera expresivității sumbre"[394]...

Apropierea congresului partidului declanșează articole de actualitate și servilism, precum *Călăuzitorul generației mele*, semnat de Th. Grigoriu[395]. Apar și noi creații: Opera *Fata cu garoafe* de Gh. Dumitrescu, *Balada steagului* de S. Toduță, dar și creații corale: Th. Bratu – *Partid, te cântă azi poporul;* D. Bughici – *Partidului slavă;* O. Varga – *Partid lumina vieții noastre* și altele...

Din nou G. Bălan își deconspiră preferințele în *Epigonism, influențe, originalitate*[396] pentru compozitorii noștri P. Bentoiu, Th. Grigoriu, T. Olah, A. Vieru, D. Bughici, A. Stroe, D. Popovici.

Multă tevatură se făcea cu „Universitatea Muncitorească"... unde maeștrii artei componistice conferențiau cu seriozitate și profesionalism, încheierea cursurilor făcându-se cu o festivitate, înmânări de diplome, fotografierea obligatorie a tuturor participanților pe scările din fața Ateneului Român...

Reorientarea lui G. Bălan se produce, probabil, cu articolul *Dacă Mozart ar trăi*[397], unde se întreabă ce ar fi făcut compozitorul salzburghez, dacă ar fi trăit în secolul al XX-lea. De bună seamă, ar fi scris ca și Bartók ori Stravinski. Creația compozitorului B. Bartók se aflase mereu în atenția tinerilor și acum intră parcă și mai în forță, Șt. Niculescu găsind repere ale modernismului în *Cantata Profana*[398].

Compozitorii continuă să fie racordați la formații muzicale din diverse localități, bunăoară, E. Lerescu la Târgu-Mureș, A. Hrisande și C. Palade la Bacău.

O grea pierdere a suferit muzicologia română prin încetarea din viață, la 3 septembrie 1961 a lui George Breazul, a cărui activitate bogată, desfășurată în Uniunea Compozitorilor, a fost deosebit de fecundă.

Comitetul de la sfârșitul lunii iunie s-a oprit pe îndelete asupra diferitelor probleme noi care se iveau la construirea și amenajarea magazinului *Muzica*, discutându-se și oportunitatea achiziționării unor apartamente în același bloc, dar până la urmă la această idee s-a renunțat.

S-a lansat propunerea convocării Conferinței pe țară, ceea ce se va putea materializa abia peste doi ani. Și Filialele aveau organizate forme de educație muzicală. La Cluj, „Universitatea Muncitorească de Cultură Muzicală" se desfășura în forță, responsabili fiind: Gh. Merișescu și N. Szalay.

S-au primit membri stagiari: Petre Brâncuși și Ladislau Müller din Timișoara.

CREAȚIA ROMÂNEASCĂ ÎN FESTIVALUL „GEORGE ENESCU"

Odată cu deschiderea ediției a doua a *Festivalului și Concursului Internațional „George Enescu"*, viața muzicală s-a dinamizat, căpătând strălucire. Uniunea Compozitorilor, îndeosebi prin Ion Dumitrescu era foarte implicată, inclusiv în organizarea manifestărilor. În cuvântul de deschidere acesta a insistat asupra moștenirii enesciene din a doua perioadă, definindu-l ca pe unul din însemnații compozitori moderni. Insista asupra *Simfoniei de cameră* bunăoară, care, la prima audiere, prezintă dificultăți de receptare, mai ales pentru ascultătorul de rând, însă după un studiu prealabil și repetate insistențe, această muzică își dezvăluie „forța adânc emoțională a conținutului și frumusețile inedite de expresie"[399].

394. Brâncuși, P. *Adevărata sursă de înnoire a muzicii noastre.* În: *Muzica*, XI, 5, mai 1961, p. 12.
395. Grigoriu, Th. În: *Contemporanul*, 5 mai 1961.
396. Bălan, G. În: *Contemporanul*, 21 aprilie 1961.
397. În: *Contemporanul*, 9 iunie 1951.
398. Niculescu, Șt. *Béla Bartók: Cantata profană.* În: *Contemporanul*, 7 iulie 1961.
399. Dumitrescu, I. *Cuvânt de deschidere.* În: *Muzica*, XI, 9, septembrie 1961, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

Comitetul, cu un număr mare de invitaţi, din 14 octombrie 1961, l-a aplaudat pe Mihail Jora care a împlinit 70 de ani. Punctul crucial al ordinii de zi l-a constituit prezenţa creaţiei româneşti în programele *Festivalului şi Concursului Internaţional „George Enescu"*, care s-a bucurat de un frumos succes. În fapt, a fost o tribună, un admirabil prilej de a propaga valorile muzicii româneşti. Uniunea a avut proprii săi invitaţi de peste hotare: G. Auric, D. Kabalevski, H. Szering, Georges Leon, Andreas Neseritis. La sediul Uniunii li s-au organizat audiţii din creaţia contemporană...

Ce muzică românească a oferit *Festivalul?* Desigur, în primul rând, creaţia lui Enescu, asupra căreia nu insistăm. Apoi, M. Jora – *La piaţă;* P. Constantinescu – *O noapte furtunoasă;* I. Dumitrescu – *Concert pentru orchestră de coarde;* T. Olah– *Cantata pentru cor de femei, 2 flauţi, orchestră de coarde şi percuţie;* V. Gheorghiu – *Concert pentru pian şi orchestră.* La acestea se adaugă numeroase creaţii camerale, vocale şi instrumentale.

În general, membrii Uniunii erau extrem de implicaţi, fiind solicitaţi să facă parte din comitetul de organizare, în jurii, să facă programe de sală, să se ocupe de oaspeţi, să vorbească la radio şi televiziune, să scrie cronici şi studii.

Discuţiile pe marginea *Festivalului* n-au făcut doar constatări pozitive. Au vorbit: A. Vieru, Z. Vancea, V. Cosma, A. Mendelsohn, N. Parocescu, A. Brumaru, L. Comes, T. Ciortea, H. Mălineanu, A. Popa, A. Hoffman, M. Vescan.

Sava Ilin a intrat în Uniune ca stagiar.

La deschiderea noului an la „Universitatea Muncitorească de Cultură Muzicală", 13 decembrie 1961, a vorbit I. Dumitrescu despre *Arta muzicii şi elementele ei.*

Problemele administrative au sufocat ordinea de zi a Comitetului din 13 decembrie 1961. A fost şi un moment luminos, admiterea ca stagiar a lui Liviu Glodeanu. Din nou s-a primenit comitetul *Fondului Muzical,* alcătuit doar din trei compozitori: C. Palade, H. Mălineanu şi T. Ciortea.

La recomandarea Fondului Plastic, s-a achiziţionat o statuetă George Enescu, rod al fanteziei sculptoriţei Constanţa Buzdugan.

Mihail Jora a recurs la acest gest dramatic, fiind la mare strâmtoare, şi-a oferit biblioteca muzicală, ceea ce a fost acceptat, dată fiind valoarea partiturilor pe care le conţine, la preţul de 25.000 lei. La propunerea lui I. Dumitrescu, s-a deblocat participarea lui M. Andricu la drepturile de autor şi prin fondul comun. Deocamdată M. Andricu nu era reprimit în Uniune.

Fondul de achiziţie la muzicologie s-a ridicat la 200.000 lei. S-au reînnoit convenţiile cu Ministerul pentru casele de creaţie.

Programul de toamnă al cenaclurilor a debutat cu audiţie de muzică din R. D. Germană, la 10 octombrie, audiţie de muzică sovietică, la 31 octombrie, s-a omagiat F. Liszt la împlinirea a 150 de ani de la naştere, conferinţă ideologică, referatul Eugeniei Cernea despre *Cântece muncitoreşti revoluţionare,* cenacluri pe secţii şi, la 19 decembrie, *Probleme ale criticii muzicale.* Evident, încă mai erau teme de circumstanţă, multă retorică extramuzicală.

„COMBATIVITATEA CRITICII"

„Criteriile de apreciere a fenomenului muzical în cadrul culturii socialiste, pătrunsă de spirit de partid, nivelul teoretic şi profesional al criticii, combaterea reminiscenţelor formalist-abstracţioniste şi dogmatic-vulgarizante"... iată jaloanele puse în discuţia Comitetului lărgit din 19 decembrie 1961, la care A. Hoffman a dat citire unui referat amplu, rod al strădaniilor lui G. Bălan, A. Brumaru, E. Elian, I. Hristea, J. V. Pandelescu, D. Popovici, A. Raţiu şi V. Tomescu. Iniţierea acestei dezbateri a devenit obligatorie după ce *Lupta de clasă*[400] certase, prin G. Bălan şi P. Brâncuşi,revista *Muzica* şi pe toţi criticii muzicali. Păcatele săvârşite erau capitale, mergând până la acuzaţia de tehnicism savant, care se identifică, nici mai mult nici mai puţin, cu formalismul.

400. Bălan, G. şi Brâncuşi, P. *Revista Muzica şi contribuţia ei la dezbaterea problemelor muzicale.* În: *Lupta de clasă,* XLI, & seria V), 1 noiembrie 1961, p. 122.

Scanned with OKEN Scanner

Denunțând metodele analitice intimiste și tehniciste întâlnite în numeroase articole, G. Bălan și P. Brâncuși se trădează, deoarece ținta lor era creația. ...„Menținerea stilului tehnicist, îngust muzical, de analiză, nu poate să nu favorizeze persistența sărăciei de idei în muzica unor compozitori preocupați cu precădere de latura formală a creației lor".

Și creația lui Enescu intră în jocul demagogic al soluțiilor oferite: „i s-ar putea reproșa, de pildă, lui George Enescu, că în cele două *Rapsodii române* nu a ajuns la o transfigurare a elementelor folclorice și că forma este rapsodică sau, pe de altă parte, că în *simfonia de cameră* nu apar la fel de evidente intonațiile din muzica populară, iar conținutul expresiv nu mai este optimist ca în operele de tinerețe?".

Se dădeau nume și articole din revista *Muzica,* care serveau la exemplificarea lipsurilor; bunăoară M. Marbe este criticată pentru felul în care analizează partiturile enesciene. „...Nu incursiunea în gândirea modală, armonică, polifonică a lui Enescu nemulțumește, ci faptul că acestea nu duc la dezvăluirea universului psihologic al compozitorului".

O atare analiză li se părea autorilor amintiți mai potrivită „în cadrul unei lecții de forme muzicale".

Muzica mai era pusă la stâlpul infamiei, deoarece „...combate dodecafonismul considerându-l, probabil, o problemă care îi privește exclusiv pe muzicologii din țările capitaliste"...

Referatul citit de A. Hoffman mai aborda prezența criticilor la diverse periodice. Era criticat și G. Bălan pentru inconsecvență, pentru oscilațiile care derutau cititorii. Li se găseau lipsuri și lui A. Hoffman, R. Gheciu, A. Frost, C. Țăranu, I. Balea... Multiple aspecte au fost amendate, inclusiv stilul literar.

La cuvânt, participare numeroasă: D. Botez, N. Gafton, E. Elian, M. Vescan, A. Brumaru, A. Frost, G. Avachian, I. Hristea, R. Gheciu, H. Jerea, V. Cosma, R. Ghircoiașiu, V. Cristian și, în final, Z. Vancea, care a pledat pentru sensibilitate în critica muzicală[401].

1962

TIBERIU OLAH – „CONSTELAȚIA OMULUI"

Antrenante și tensionate s-au dovedit discuțiile încinse în jurul oratoriului pe versurile lui V. Maiakovski, *„Constelația omului"*de T. Olah, prezentat în cenaclu o dată cu suita *Impresii hunedorene* de A. Winkler. După ce S. Sarchizov, într-un referat analitic, a scos la lumină concepția și întruchiparea muzicală a acestei creații monumentale, vobitorii, în număr mare, au insistat asupra vectorilor artistici.

Sensul profund uman al oratoriului nu îndreptățește să fie considerat „sideral", după cum l-au taxat unii, afirma I. Dumitrescu. Soluțiile adoptate de compozitor răspundeau unor legități interioare. Extragerea din folclor a principiilor care-l determină face să se ajungă la esențe.

Liantele melodice gândite de T. Olah, după Carmen Petra, aveau în vedere o muzică general umană. M. Marbe găsește eficiente emblemele simbolice, în deplină concordanță cu natura agitatorică a versurilor. Compozitorul a urmărit să realizeze o expresie contemporană și a reușit, potrivit lui G. Bălan și A. Hoffman. După L. Nachmann, numai comuniunea cu etosul folcloric poate asigura evitarea pericolului cosmopolitismului. Plasticitatea modală a fost premisa sonorității aspre și, totodată, încărcată de semnificații, spune D. Bughici. Arhitectura în blocuri era una din soluțiile fericite, însă proporțiile acestora nu erau echilibrate, susținea același vorbitor.

T. Olah a dovedit pricepere și siguranță în articularea recitativelor corale, observa P. Bentoiu. R. Negreanu nu era convins că tratarea variațională a tematismului a reprezentat soluția cea

401. *Probleme acute în critica noastră muzicală.* În: *Muzica,* XII, 2, februarie 1962, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

mai fericită. Exista în această muzică o puternică încărcătură dramatică, se arăta de către V. Tomescu. Potrivit lui Z. Vancea, latura emoțională reprezenta elementul sublim al oratoriului.

În cursul discuțiilor, s-a conturat un mic incident, când D. Popovici l-a apostrofat pe L. Nachmann, care, după opinia sa, semăna dubii asupra tehnicilor unora dintre compozitorii generației tinere.

Cenaclul i-a servit prilejul lui I. Dumitrescu să desfășoare o amplă incursiune în fenomenul componistic românesc și universal. E adevărat, era intrigat de atitudinea ușor persiflantă a tinerilor care nu manifestă interes pentru creația colegilor mai vârstnici. La prima audiție în concert a baletului *Hanul Dulcineea* de M. Jora, nu s-a văzut în sală nici un tânăr. Când însă se cântă o lucrare a unui autor tânăr, vin colegii în bloc, aplaudând frenetic, ba mai cer și „bis".

Referindu-se la *Constelația omului,* căreia a spus că îi acordă o deosebită considerație, arăta, printre altele: ...„Lucrarea lui Tiberiu Olah reprezintă o experiență pozitivă a muzicii noastre. Eu o socotesc o lucrare cu calități importante, o experiență personală izbutită și un pas înainte în creația compozitorului. Nu reprezintă, desigur, o direcție unică și oficială a muzicii noastre de azi, care nu cunoaște, de altfel, direcții unice și oficiale. Oratoriul lui Olah reprezintă un aspect din multele aspecte ale creației noastre contemporane, pe care acesta se sprijină și merge înainte, creându-și drum larg și cuprinzător, în care fiecare talent, fiecare temperament artistic își aduce contribuția, după puterea sa".

Vizitele „de lucru", de „documentare" abundau. I. Dumitrescu, însoțit de un numeros grup, a fost oaspetele unei unități militare. Un altul a întreprins o călătorie la Livedea – Urziceni.

Important apărea faptul că se compune și se cântă muzica românească. Edificator poate fi argumentul că în acea perioadă au răsunat în concerte: *Simfonia nr. 13* de D. Cuclin, *Simfonia „Ploieșteană"* de P. Constantinescu și *Simfonia nr. 7* de A. Mendelsohn.

Sfera de interes a lui George Bălan părăsește muzica tinerilor, creația contemporană, în favoarea aspectelor de educație muzicală. Titlurile apar grăitoare: *Să discutăm depre muzică* sau *Noul meloman*[402].

Cenaclurile polarizau atenția, plămânii care aduceau oxigenul, aici se formulau idei, se vehiculau opinii, aici se reascultau noile creații. Într-unul au fost programate *Concertul pentru pian și orchestră* de Valentin Gheorghiu, *Uvertura burlescă* de A. Stroe și *Trei cântece din Ardeal pentru cor de femei, orchestră de coarde și oboi* de D.Capoianu, la 23 ianuarie.

Cu o săptămână în urmă, Marcel Breazu conferențiase pe o temă de „estetică". La 2 martie, cenaclu de fanfară, la 9 martie, creații datorate compozitoarelor. *Folclorul orășenesc* a avut, în Gh. Ciobanu, un erudit, Gh. Costinescu interpunându-se cu exemple cântate la pian. La cenaclul de fanfară, creații de S. Horceag, D. Crăciunescu, I. Totan, M. Popa, B. Marcu și D. Eremia. Un cenaclu coral avea, la 27 martie, tema *Creația compozitorilor în sprijinul transformării socialiste a agriculturii.* Apoi, audiții de muzică cehoslovacă și muzică sovietică, opera lui S. Prokofiev: *Povestea unui om adevărat,* prezentator S. Sarchizov.

CONFERINȚA PE ȚARĂ – O FATA MORGANA

Aflat la Paris pentru tratamentul medical al soției sale, poeta Mariana Dumitrescu, primul-secretar, Ion Dumitrescu, nu a fost prezent la ședința Comitetului din 3 martie 1962, condusă de secretarul A. Mendelsohn. Pe ordinea de zi, curios, figura numai un singur punct și anume anunțarea intenției Comitetului de a convoca Conferința pe țară, unde urmau să se facă și alegeri. În acest scop s-a conceput o Rezoluție care să fie înaintată forurilor de partid, cerându-li-se aprobarea. Apare limpede că Uniunea nu era liberă să miște în front, nu putea întreprinde nici o acțiune fără încuviințarea superioară. Desigur, cenaclurile păreau că se află la latitudinea conducerii Uniunii, dar tematica, ordinea, data, ce anume se audia, referatul, erau anunțate și controlate.

Cu sugestii privind pregătirea și desfășurarea Conferinței au vorbit: D. Bughici, L. Profeta, Z. Vancea, A. Zoltán, D. Stelian.

S-a luat act de un Apel al compozitorilor din R. D. Germană pentru lichidarea urmărilor celui de-al doilea război mondial, o găselniță cu substrat propagandistic de adormit copiii.

402. În: *Contemporanul, 13 aprilie 1962.*

Scanned with OKEN Scanner

Contabilul M. Dobrescu a dat citire planului de venituri și cheltuieli pe 1962. Ordinea de zi se lărgește și prin primiri de membri stagiari: George Grigoriu, Temistocle Popa, Tiberiu Fatyol, Emil Simon.

S-a discutat și despre rețeaua de magazine *Muzica,* s-a desființat cel de la Mamaia, dar s-a extins, în schimb, cel de la Constanța.

O discuție despre muzica ușoară a organizat revista *Muzica,* modelator fiind V. Tomescu. Necesitatea ei se ivise spre a atenua ideea inferiorității genurilor distractive, după cum aprecia L. Profeta, care îl elogiază pe G. Bălan pentru insistența cu care pledează pentru înaltul conținut al muzicii, însă nu poate împărtăși optica sa care conduce la discreditarea genurilor „nefilozofice" ...„Se creează atunci impresia că pe marele drum al muzicii s-ar merge într-un vagon cu două clase: la clasa I călătorește „elita", muzica de înaltă generalizare, filozofică; la clasa a II-a muzica numită, pe drept sau pe nedrept, «de divertisment» în care, vrând sau nevrând, trebuie să includem genurile cele mai larg populare"[403].

Editura Muzicală era foarte activă. Iată câteva titluri tipărite: M. Chiriac – *Suita I din baletul „Iancu Jianu";* A. Stroe – *Uvertura burlescă;* P. Constantinescu – *Din cătănie;* Th. Grigoriu – *Omagiu lui Enescu;* V. Giuleanu și V. Iusceanu – *Tratat de teorie a muzicii;*

„TRADIȚII ALE MUZICII NOASTRE"

Este titlul articolului semnat în *Contemporanul* de Șt. Niculescu, determinând reperele moștenirii lui G. Enescu și B. Bartók. „Prin ceea ce are mai înaintat, muzica românească de astăzi dezvoltă creator marea tradiție enesciană, așa cum s-a conturat în opera de maturitate a maestrului. O face din perspectiva viziunii compozitorului însuflețit de ideile vieții și artei socialiste"...

După ce nominalizează compoziții ale generației contemporane lui G. Enescu, M. Jora, L. Feldman, Z. Vancea și din noul val, T. Olah, A. Vieru, A. Stroe, D. Popovici, M. Marbe, L. Glodeanu, autorul articolului, Șt. Niculescu continuă: „...Procesul de asimilare creatoare a tradiției Enescu și Bartók este o realitate publică. Și arta noastră muzicală dovedește că este capabilă să interpreteze în imagini proaspete, convingătoare, conținutul nou al vieții de astăzi, că nu vrea să rămână în urma secolului, că este contemporană"[404].

P. Brâncuși se ridică împotriva unora dintre afirmațiile lui Șt. Niculescu, preluându-i exact titlul[405]. ...„Ni se par unilaterale discuțiile ce se poartă, cu rare excepții, numai în jurul mijloacelor folosite de Enescu. Nu este oare astăzi datoria primordială a compozitorilor noștri de a lega sfera emoțională a muzicii, de a aborda teme de viață care lui Enescu îi erau depărtate, de a continua cu mijloacele complexe ale muzicii contemporane patosul construcției desfășurate a socialismului, unitatea de monolit a poporului nostru, viața din uzine și de pe ogoarele colectivizate, idealurile înflăcărate ale celor ce făuresc din temelii o lume nouă?

În discuțiile care se poartă de mai multă vreme pe acesată temă s-a spus, în dese rânduri, că nu ne putem întoarce la «uneltele artistice ale lui Caudella și Flechtenmacher». Cred că raportarea la infinit a acestei idei devine mai mult decât plictisitoare, pentru că nimeni nu a cerut asemenea întoarcere, o asemenea rămânere pe loc.

După ce am citit articolul lui Ștefan Niculescu, continuă P. Brâncuși, mi-am dat seama cât de unilateral sunt analizate problemele și cum se încearcă a se găsi o justificare teoretică a căutărilor, aproape exclusive, în domeniul «uneltelor» și meșteșugului. Să fie oare adevărat că muzica tinerilor compozitori o putem împărți «în două grupe»: pe de o parte, unele lucrări pornesc de la Bartók și tind către Enescu, pe de altă parte, alte lucrări realizează procesul invers?

---

403. Profeta, L. *Despre accesibilitate,* În: *Muzica,* XII, 4, aprilie 1962, p. 6.
404. Niculescu, Șt. În: *Contemporanul, 27 aprilie 1962.*
405. Brâncuși, P. *Tradiții ale muzicii noastre.* În: *Contemporanul,* 10 mai 1962.

Scanned with OKEN Scanner

Ne-ar fi interesat să știm și prin ce sunt «atașați»: prin conținutul de idei al lucrărilor create sau numai prin «meșteșug»?"

Ciclic, revine în atenție și muzica ușoară, ale cărei probleme au fost dezbătute sub genericul *Conținut și realizare în muzica ușoară*, cu țelul declarat de a se revigora creația de operetă și a cântecului. Nu s-a trecut cu indiferență pe lângă deficiențele cauzate de texte slabe, asemănări melodice, curioase coincidențe, neglijarea intonațiilor populare, armonia sărăcăcioasă și orchestrația desuetă. În cuvântul său, I. Dumitrescu a remarcat ținuta dezbaterii, cu toate că numeroase aspecte s-au menținut la suprafață.

RAPOARTE ȘI MĂSURI

O pertinentă informare asupra muncii din Uniune a prezentat I. Dumitrescu, în ședința Comitetului din 27 iunie 1962, la care, „din partea secției știință și cultură a c.c.", participau N. Călinoiu și P. Brâncuși. De la activitatea secțiilor la cursurile „Universității Muncitorești" ...filialele și cenaclurile. S-au acordat prime lui Gh. Merișescu și V. Herman pentru acțiunile educative la „Universitatea Muncitorească" clujeană. S-a arătat că se compune susținut în toate domeniile ...M. Chiriac a susținut raportul cenzorilor, căci s-au analizat și situații financiare. Se prevedeau recompense pentru șefii orchestrelor de restaurante care completau bine programele care se trimiteau...

Trecându-se la alte probleme, s-a hotărât acordarea unei pensii lui Romeo Alexandrescu, reprimit în Uniune, lui R. Oschanitszchy, Lulu Orăscu.

Gheorghe Costinescu și N. Coman au fost admiși în rândurile membrilor stagiari.

Editarea creației lui George Enescu era o problemă de maximă însemnătate, reușindu-se încheierea unui contract cu Editura pariziană Salabert. Astfel că se tipăreau titluri după titluri, care însă nu puteau fi difuzate peste hotare, drepturile vizând în exclusivitate România. Uniunea cumpăra aceste partituri pentru a le oferi în acțiunile de popularizare a valorilor muzicii românești.

A crescut fondul de reprezentare al primului-secretar, de la 40.000 lei la 80.000 lei. Dirijorului francez Jean Paul Kuder, interesat de creația noastră muzicală, i s-a oferit posibilitatea de a petrece cinci zile cu soția pe litoral.

Pulsul activității filialelor era susținut. La Timișoara s-a pus la cale o audiție camerală, unde au răsunat pagini datorate lui I. Crișan, E. Cuteanu, Alma Cornea Ionescu, V. Ijac, M. Hoinic, R. Oschanitszchy, M. Popa. O altă audiție a avantajat creația simfonică, ascultându-se *Rapsodia Nr. 2* de I. Crișan, *Poemul epic* de M. Popa și *Concert pentru vioară și orchestră* de E. Cuteanu. S-a aranjat și un concert coral.

La 11 iunie 1962, a încetat din viață Emanoil Ciomac, uitat și nedreptățit în ultimii ani, autor de volume și critic muzical de clasă în anii interbelici.

Ce mai scria George Bălan? Titlurile vorbesc de la sine despre schimbarea de direcție: *Inovatorul modernism*, consacrat lui C. Debussy, *Tineretul și „muzica grea"*, *Cum să ne apropiem de muzica grea?*[406].

I. Dumitrescu, secondat de Z. Vancea și A. Mendelsohn, a participat la Sofia la întâlnirea conducerilor Uniunii Compozitorilor din țările de democrație populară...

CONFLICTUL GENERAȚIILOR EXPLODEAZĂ

Probleme actuale ale muzicii noastre simfonice, de cameră, de operă și balet a fost tema anunțată pentru plenara secției simfonice din zilele de 22–23 octombrie 1962, una dintre cele mai tensionate, care a dus la cea mai dură și directă confruntare dintre reprezentanții generațiilor.

La bază s-a aflat referatul citit de L. Feldman, care înfățișa împlinirile, tendințele, oferea titluri, autori. Nu era însă un material prea critic, căci nu-și propunea așa ceva. Doar spre final, a luat atitudine față de căutările novatoare, afirmându-se: „...combatem experiențele sterile", precum și muzica „simplistă, epigonică și lipsită de meșteșug".

406. George, B. În: *Contemporanul*, 31 august 1962, 31 octombrie 1962 și 16 noiembrie 1962.

Scanned with OKEN Scanner

Discuțiile au fost furtunoase, deși ore în șir nu se întâmplase nimic special. Dar, apoi, s-au conturat tabere adverse, îndârjite. Discutându-se despre ierarhizarea genurilor, s-a remarcat că nici unuia nu i se conferă o pondere în defavoarea altuia. L. Profeta s-a referit la inovații, la necesitatea ei, dar nu și la abuzul de tehnicitate. Focul s-a încins în jurul preluării mecanice a procedeelor și mijloacelor, aspru sancționate de către M. Jora, care critica experimentalismul, fiind susținut de P. Constantinescu, Gh. Dumitrescu și D. Gheciu. Pe de altă parte, A. Vieru, T. Olah, A. Hoffman, G. Bălan și D. Popovici au condamnat atitudinea de neacceptare a muzicii tinerilor, A. Stroe fiind foarte ferm. A subliniat însemnătatea valorificării moștenirii enesciene, A. Vieru insistând asupra căilor de preluare a liniilor de tradiție, dar nimeni nu se putea opri, aportul personal, individual fiind esențial. Au mai vorbit: S. Sarchizov, D. Bughici, L. Nachmann, N. Buicliu.

Atmosfera a devenit incendiară când au vorbit G. Bălan și D. Popovici, mergând până la a nega calitatea muzicii lui P. Constantinescu, M. Jora, într-o manieră intolerantă, nemaiauzită în Aula Uniunii. D. Popovici, printre altele, s-a referit la atitudinea greșită adoptată față de D. Cuclin, socotindu-l „dizident", apreciind că s-a greșit față de acesta. Este adevărat că D. Cuclin nu mai ieșea din casă, se socotea dat la o parte, neglijat, necântat, nebăgat în seamă, făcând tot felul de afirmații, care circulau în diverse medii. I. Dumitrescu a intervenit energic, apărându-se, spunând, cu amănunte, ce a făcut Uniunea pentru D. Cuclin în momente foarte critice.

Focos și turbulent, cum poate fi uneori, D. Popovici a scăpat și cuvinte jignitoare, vizându-l pe P. Constantinescu, care s-a simțit foarte ofensat. Și G. Bălan a tras cu tunul, referindu-se și la creația lui I. Dumitrescu, care nu mai compune, dedicându-se „operei solfegistice" pe care o zeflemisește.

A luat cuvântul I. Dumitrescu, vădit marcat de cele auzite, stăpânindu-și nervii, încercând să potolească spiritele înfierbântate. A vorbit echilibrat, atacând și apărând pozițiile conducerii, dojenindu-și colegii mai tineri. Cu multe argumente încerca să demonstreze că tineretul nu era nici neglijat și nici persecutat, așa cum se spusese și, totodată, că cei vârstnici nicidecum nu reprezintă un „gunoi artistic".

Era foarte nemulțumit de faptul că unii tineri care pleacă în străinătate și iau de la Uniune partituri și discuri pentru a le oferi, le aruncă sau le lasă la hotel uitate, pe motiv că nu sunt reprezentative. Pe larg, insistă asupra corectei înțelegeri a noțiunilor de „folclor" și „folclorism", analizând diferitele aspecte ale relației dintre creație și sursa de inspirație folclorică, susținând că muzica populară nu este perimată.

În discursul său, I. Dumitrescu n-a făcut concesii, dar căuta înțelegerea și, de ce nu, concilierea taberelor în interesul Uniunii. Apărându-și politica, inclusiv cea promovată în relația cu generația tinerilor, I. Dumitrescu, în încheiere, s-a întrebat: „Unde există dictatura mea?".

Desigur, rănile erau adânci. Cei mai încercați erau compozitorii de frunte, care au făcut front comun în jurul lui I. Dumitrescu. Va trece multă vreme până se vor limpezi cât de cât apele.

Cert apare faptul că această dură ciocnire a însemnat punctul culminant al confruntării dintre generații. Așa ceva nu se va mai întâmpla. Este drept, după un timp, rând pe rând, atât G. Bălan, cât și D. Popovici au cerut clemență, recunoscând că au avut o ieșire exagerată, invocând tot felul de argumente, inclusiv că au fost manipulați...

Din această înfruntare, cel mai marcat pare să fi fost P. Constantinescu, care a trăit cu intensitate, poate prea multă intensitate, acest neplăcut incident.

ADMITERI IN CORPORE

Din nou s-a reluat chestiunea, delicată și insurmontabilă, a convocării Conferinței. La întrunirea Comitetului, din 24 octombrie 1962, a doua zi după scandalul din plenara simfonică, I. Dumitrescu arăta că pregătirile Conferinței sunt în plină desfășurare.

O discuție pertinentă s-a născut după ascultarea informării primului-secretar asupra întâlnirii conducerilor Uniunilor de creatori din țările lagărului socialist, ținută la Sofia, unde s-a analizat starea precară a relațiilor cu lumea muzicală vestică, cu forurile U.N.E.S.C.O., propaganda reciprocă, legăturile cu organismele muzicale internaționale.

Recunoscând că, față de Cehoslovacia, țara noastră, mai exact Uniunea Compozitorilor, a întreprins prea puține acțiuni pentru ca muzica românească să fie prezentă în festivaluri, în marile

Scanned with OKEN Scanner

centre, I. Dumitrescu a identificat unele pârghii cum ar fi S. I. M. C., care ar putea fi utilizate. Cum România nu era nicăieri membră, fiind complet izolată sub acest aspect, trebuiau întreprinse demersuri pe plan intern, pentru aprobări și extern pentru a fi primită în societățile muzicale internaționale. Trebuia trecut la copyright și încă multe altele.

Propaganda muzicii românești peste hotare se afla la cota zero, instituțiile, precum și Filarmonica, atunci când întreprind turnee în afară, parcă le este rușine să înscrie în program și titluri românești. I. Dumitrescu relatează că a fost întrebat de către un compozitor important dacă, după *Rapsodiile* lui G. Enescu, a mai apărut ceva în componistica românească.

Firește, discuția s-a învolburat, nevăzându-se soluții reale. Au vorbit: P. Constantinescu, T. Ciortea, A. Vieru, M. Chiriac, L. Profeta, A. Stoia, M. Vescan, D. Bughici, N. Buicliu. Nici invers nu funcționa mecanismul, căci în țara noastră nu se puteau cumpăra partituri, cărți de muzicologie, discuri occidentale. E drept, prin Uniune, se putea comanda câte un titlu , două.

„...Cum se aduc rujuri de buze, spunea A. Vieru, s-ar putea aduce și discuri și partituri. Să se importe".

S-a ridicat și întrebarea cu ce fel de muzică am putea interesa occidentul? N. Buicliu era de părere că nu trebuie să exportăm partituri ...„tributare muzicii din străinătate". I. Dumitrescu a completat în sensul următor: „Dacă vrem să fim interesanți, trebuie să aducem ceva nou în cultura universală, dacă vom rămâne epigonii lui Schönberg, nu putem fi băgați în seamă.

În muzica apuseană există un număr imens de compozitori cenușii, care-și târăsc picioarele pe caldarâmurile din Viena și Paris și care nu scriu mai prost decât unii din „inovatorii" de la noi. Din contra... «Maeștrii inovației» din muzica noastră vor să se întreacă cu aceștia? Pierd partida. Și de ce se iau la întrecere? Ca să le împărtășească soarta?"...

Din nefericire, prea multe din discuțiile fertile, bine intenționate, purtate în sânul Uniunii, au rămas fără rezultat. În problemele atât de importante ca relațiile cu vestul nu s-a realizat absolut nimic. Și după câțiva ani, când editorul german care deținea casa Shott și venise să obțină drepturile de tipar pentru creația muzicală românească în occident, nu s-a acceptat oferta, rămânând în continuare izolați și necunoscuți. În cele din urmă, fiecare din compozitorii generației tinere, ajuns poate la maturitate, și-a luat inima în dinți și a tratat individual difuzarea în occident a propriei creații... La acest semnificativ capitol, Uniunea a rămas corigentă.

S-au făcut numeroase primiri. Ca definitivi, Romeo Alexandrescu, W. Berger, Dan Constantinescu, I. C. Derussi, Al. Hrisanide, M. Istrate, M. Marbe, Șt. Niculescu, A. Porfetye, A. Rațiu, C. Trăilescu, A. Winkler, X. Dressler, N. Petri, Elise Popovici (la întrebarea lui A. Vieru de ce lipsește de pe listă Șt. Mangoianu, acesta având toate formele îndeplinite, a fost de asemenea primit), C. Arvinte, L. Ionescu, S. Vânătoru, R. Bartzer, V. Solomonescu, V. Veselovschi. Cererea lui E. Cerb s-a amânat.

S-au definitivat și muzicologii P. Brâncuși, A. Brumaru, O. L. Cosma, Gh. Firca, Gh. Merișescu, G. Sbârcea.

Acest lot masiv de membri definitivați lasă să se înțeleagă că au fost ținuți mult timp ca stagiari. Evident, unii dintre ei.

Din nou vizite. De data aceasta, Balta Brăilei, unde s-au deplasat P. Bentoiu, Șt. Mangoianu, A. Porfetye, A. Vieru, A. Winkler. Un alt grup, la Odobești, Focșani: R. Șerban, V. Veselovschi, Z. Popescu, A. Giroveanu, L. Ionescu și Gh. Derițeanu.

CENACLU DE MUZICOLOGIE

Plenarele de muzicologie continuă, la 4 decembrie 1962, cu referatul *Cerințe actuale și perspective ale muzicologiei noastre,* trecându-se în revistă fiecare compartiment, critică, istoriografie, folcloristică și altele. Participarea redusă a compozitorilor însă i-a descumpănit pe muzicologi, care așteptau un sprijin mai consistent.

La tribună s-au perindat: A. Brumaru, R. Ghircoiașiu, G. Pascu, E. Elian, L. Rusu, A. Frost, V. Cosma, Gh. Firca, V. Tomescu, A. Mendelsohn și Z. Vancea. Biroul secției urma să se implice mai profund în abordarea problemelor majore ale muzicologiei și să determine munca la o istorie a muzicii românești.

Scanned with OKEN Scanner

REPRIMIREA LUI MIHAIL ANDRICU

Ultima ședință a comitetului din 1962 a avut loc la 19 decembrie, fără I. Dumitrescu, plecat la Paris pentru tratamentul soției, Mariana Dumitrescu, lucrările fiind conduse de A. Mendelsohn, primul punct prezentat fiind scrisoarea lui M. Andricu, prin care solicită reprimirea în rândurile Uniunii. Iată textul scrisorii: „Subsemnatul, membru fondator al Soc. Compozitorilor (1920), membru fondator (1949) al Uniunii și fost vicepreședinte (1947–1956), cu onoare vă cer reînscrierea în zisa Uniune.

Într-o adunare am fost eliminat în 1959 aprilie pentru o greșeală cetățenească pe care am autocriticat-o în 1960, pe care o regret sincer.

Doresc așadar să colaborez loial și cinstit la propășirea creației românești, contribuind, în măsura puterilor mele, prin faptă și vorbă la ridicarea nivelului artistic al școlii noastre muzicale, astăzi în plină ascensiune, luându-mi totodată angajamentul de a nu mai cădea niciodată în erorile din trecut".

Comitetul a votat reprimirea în unanimitate. Aflat în preajmă, M. Andricu a fost invitat în sală, în sufragerie, comunicându-i-se rezultatul votului. Mulțumind, M. Andricu a spus, printre altele: „...primiți astăzi în rândurile Dumneavoastră un om nou, pe deplin lămurit".

A luat imediat cuvântul P. Constantinescu spunând: „Consider că este foarte bine că s-a terminat o dată această chestiune". Și I. D. Chirescu și-a exprimat satisfacția că M. Andricu se află în cadrul breslei: ... „sincer să fiu, nu m-am bucurat atunci când s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat".

Pe un ton rece a vorbit și A. Mendelsohn: ...„rugăm pe tovarășul Andricu să ia act de consensul unanim și-l rugăm, totodată, ca promisiunile sale din cererea de reprimire și din cele spuse astăzi aici să fie îndeplinite... Cele spuse în legătură cu tovarășul Andricu se referă la toți membrii Uniunii Compozitorilor, care trebuie să aibă o comportare cetățenească demnă de acest titlu".

A. Mendelsohn a adus la cunoștința Comitetului că Uniunea va fi curând vizitată de o delegație de compozitori sovietici, condusă de T. Hrenikov. În componența ei: D. Gherșfeld, de la Chișinău, D. Kabalevski, B. Mirzoian, P. Savințev, S. Sviridov, A. Haciaturian, V. Betâi și Elena Groșeva. În legătură cu această acțiune, s-au pus la punct o serie de detalii pregătitoare.

D. Bughici sugerează oportunitatea unei plenare cu compozitorii frustrați. M. Vescan s-a raliat imediat acestei propuneri, fiind de părere ca acestora să li se ofere posibilitatea de a-și face auzite creațiile respinse, disputate. Erau în cauză mai ales partituri cu o scriitură îndrăzneață. Nimic din toate acestea nu s-a tradus în practică.

Biroul secției simfonice a fost întărit prin numirea lui L. Profeta și Th. Grigoriu. A. Vieru a venit cu ideea rotației membrilor, care să fie schimbați la 2, 3 ani.

Dintre cenaclurile toamnei 1962, se cere reținut cel din 13 noiembrie, când a conferențiat Silviu Brucan despre situația internațională.

I. Dumitrescu a avut forța să mențină unitatea breslei, în pofida tensiunilor și a tentativelor destabilizatoare, atenuând divergențele, cel puțin nelăsându-le să degenereze. Evident, era foarte greu de împăcat pozițiile stilistice, dar, în planul relațiilor umane, se va realiza o ambianță profitabilă creației.

Desigur, în contextul climatului aparent liniștit, tensiunea continua să existe. Cele petrecute cu prilejul dezbaterii din cenaclul simfonic, când aripa tinerilor s-a manifestat impulsiv, decisă să scuture unele concepții, dacă nu și poziții, lovindu-se de frontul unitar al vârstnicilor, lăsase urme. Lacrimile vărsate ulterior de către unii protagoniști, explicațiile nu au avut prea mult efect. Unii jubilau, așteptând și alte ocazii asemănătoare, dar ele nu s-au ivit curând. S-a înțeles de către toți că este mai avantajoasă conlucrarea, armonia, chiar dacă nu era decât de suprafață, căci trebuia realizat un *modus vivendi*. În orice caz, stilurile, tehnicile, limbajele nu vor suferi modificări, la acest capitol neputând fi vorba de compromisuri.

Scanned with OKEN Scanner

1963

A fost anul în care aşteptările pentru ţinerea Conferinţei pe ţară s-au finalizat, în decembrie, evenimentul căpătând dimensiuni naţionale. *Uniunea Compozitorilor* era foarte puternică. Deţinea o poziţie cheie în viaţa culturală. Ion Dumitrescu îşi câştigase o autoritate ce depăşea cadrele breslei, neputând fi îngenunchiat, în nici un caz de cei care-i erau inferiori ca rang. De altfel, nici nu era dispus să-i bage în seamă. Când avea o problemă, se adresa direct titularului Ministerului sau sus la propagandă, la preşedintele consiliului municipal...

Şi în contextul preşedinţilor de Uniuni, I. Dumitrescu avea cuvântul decisiv, după cum s-a văzut în discuţia purtată la nivelul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej relativ la pensiile oamenilor de creaţie, casele de odihnă şi altele. *Festivalul şi Concursul „George Enescu"* nu se concepeau fără cuvântul lui I. Dumitrescu. Intervenea cu aplomb la foruri de stat şi de partid pentru tot felul de chestiuni urgente, insolvabile, nelămurite, precum paşapoarte şi vize, avansări în învăţământ, programări, numiri în funcţii, burse, spitalizări, locuinţe...

Era foarte săritor, ajuta, răsplătea, dar se lăsa mai greu cu cei care i se împotriveau sau i se împotriviseră cândva. Pe linie de protocol, I. Dumitrescu şi *Uniunea Compozitorilor* se bucurau de atenţie. Ca prim-secretar era mereu invitat la adunări, consfătuiri, aniversări oficiale, recepţii. Avea chiar un principiu, intens verificat. La o recepţie se puteau rezolva probleme pe care, altfel, nu ai nici o şansă să le vezi finalizate.

Deşi I. Dumitrescu nu era membru de partid, refuzând cu stoicism tentativele de a-l determina să depună cerere de primire, avea credit la partid, bucurându-se de multă consideraţie. Chiar spunea că, pentru credibilitatea politicii României, era chiar fotogenic să se afle în fruntea unor instituţii persoane fără carnetul roşu. Evident, nu puţini au fost cei care au încercat să-l răstoarne prin denunţuri, memorii, să-l discrediteze, să-l compromită, fără însă să reuşească.

În prima parte a anului 1963, în cenacluri s-au programat două conferinţe pe teme internaţionale (erau mai comestibile), invitaţi Nicolae Plopeanu şi Liviu Rodescu. De asemenea, o audiţie dedicată creaţiei contemporane, la 29 ianuarie, şi simpozionul intitulat: *Mijloacele de expresie.* Lui Theodor Fuchs i s-a organizat, la 14 mai 1963, un cenaclu comemorativ.

„PUNCTE DE VEDERE"...

„«Molima» inovaţiilor cu orice preţ este un rezultat al derutei ideologice", ...opina P. Brâncuşi în revista *Muzica,* survolând teritoriul minat al limbajelor muzicale şi al raportului creatorului cu epoca sa. Realitatea vieţii ce se dorea reflectată în partituri era contracarată de emisarii „artei înalte", care nu prea înţeleg specificul artei sonore, după cum s-a putut sesiza la „Festivalul toamna varşoviană". Or „... preocuparea excesivă pentru «rafinamentul» şi «ineditul» mijloacelor de expresie distruge amploarea conţinutului – propriu marii arte realizate din toate timpurile.

Inovaţiile erau asimilate excentricităţilor care nicidecum nu sunt un mijloc de distracţie, ci modalitatea de propagare a ideii potrivit căreia muzica, conţinutul acesteia, îl alcătuiau nu sentimentele, ci formele sonore în mişcare". În consecinţă, se recomanda Uniunii Compozitorilor ca să se abordeze în cenacluri problema conţinutului şi a formei. P. Brâncuşi cere compozitorilor tineri „să mai lase căutările inovatoare, mai ales în sfera dodecafonismului, să se potolească şi să acorde egală atenţie tuturor cuceririlor secolului"[407].

Un succes de rezonanţă înregistrează Anatol Vieru, care a cucerit Premiul de compoziţie „Reine Marie José" de la Geneva, cu *Concertul pentru violoncel şi orchestră*[408], ceea ce însemna o confirmare internaţională a platformei tinerilor, care erau decişi să promoveze un limbaj de esenţă contemporană.

407. Brâncuşi, P. *Puncte de vedere.* În: *Muzica,* XIII, 1, ianuarie 1963, p. 10.
408. Bălan, G. *Semnificaţia unui succes.* În: *Flacăra,* 1, 1963.

Scanned with OKEN Scanner

La Consiliul Muzicii s-a ţinut o dezbatere în organizarea vicepreşedintelui Dumitru Popescu cu tema „Pentru îmbunătăţirea creaţiei, interpretării şi difuzării muzicii uşoare", fiindu-i dată, spre lecturare lui Gherase Dendrino. Erau invitaţi numeroşi compozitori. Discuţia era sterilă, ca de obicei, dar „înaltele comandamente ale epocii socialiste" erau înfăţişate celor care activau în domeniul respectiv al muzicii...

Activitatea de creaţie se afla încă sub imperiul postulatelor ideologice, agrementate de formule lozincarde criptice, lansate în valuri, în campanii. G. Bălan se făcea ecoul unor asemenea acţiuni, spre exemplu, articolul *Compozitorii şi Grivița,* prilejuindu-i să evidenţieze importante creaţii inspirate de evenimentele muncitorilor ceferişti[409].

MIJLOACELE DE EXPRESIE

Strivitoare apăreau „dezbaterile" frecvente în care se enunţau reţetele ideologice, punându-se în mişcare maşinăria propagandei, care avea efectul să macine nervii. Aşa ceva s-a petrecut în zilele de 1, 2 şi 9 aprilie 1963 cu cripticul titlu: *Problemele mijloacelor de expresie ale muzicii,* chemat să limpezească îndelungile frământări din cercurile membrilor Uniunii. Referatul prezentat de L. Profeta părea mai ancorat în sfera componistică, mai dezosificat, la elaborarea sa contribuind personalităţi ale biroului simfonic şi de cameră, fiind structurat pe puncte, simpla lor enumerare lăsând să se vadă despre ce anume era vorba. Mijloacele de expresie, raportul cu conţinutul operei de artă şi criteriul valorii; sistemele artificiale de asamblare a elementelor de expresie; unitatea dintre procesele noi şi cele tradiţionale; mijloacele muzicale sonorizante şi nemuzicale.

Impresia care se crea privea clarificarea unor noţiuni şi funcţionalităţi; bunăoară atributele tehnice pot fi operabile numai în funcţie de un anumit conţinut, apărea arbitrar să se ierarhizeze mijloacele de expresie. Îngustarea lor nu poate reprezenta o metodă de creaţie, fiind departe de a asigura unitatea stilistică şi a ascunde pericolul manierismului. Există modalităţi primitive şi metode evoluate de articulare a mijloacelor de expresie. Noul absolut nu există în artă. Limbajul muzical nu poate sta pe loc. Noul nu constă numai în mijloacele de expresie, ci şi în atitudinea faţă de acestea.

În referat existau titluri date drept exemplu: *Din uliţa noastră* de P. Constantinescu; *Constelaţia omului* de T. Olah; *Simfonia Nr. 7* de A. Mendelsohn; *Mioriţa* de A. Vieru; *Concertul pentru dublă orchestră de cameră şi oboi* de Th. Gheorghiu; *Concert pentru vioară şi orchestră* de D. Capoianu, liedurile lui M. Jora, P. Bentoiu.

Compozitorii criticaţi erau C. Ţăranu, pentru manierism, în *Odă pentru un ev aprins;* A. Hrisanide – *Sonata pentru flaut;* indirect, era vizat şi criticul G. Bălan, deoarece exagera în diferenţierea în „...tabăra tradiţionaliştilor şi tabăra inovatorilor"[410].

Cu acel prilej s-au citit şi alte referate. D. Gheciu a susţinut *Mijloacele de expresie şi accesibilitatea*[411], din care desprindem alegaţiile critice pe adresa partiturii *Ostinato* din *Temă cu variaţiuni* de N. Brînduş, *Sonata ostinato* de C. Ţăranu, precum şi *Coral şi Fugă* de L. Glodeanu.

S. Sarchizov a prezentat *Libertate şi necesitate în procesul de creaţie,* V. Tomescu – *Specificul naţional şi contemporaneitatea mijloacelor de expresie*[412] şi P. Bentoiu – *Exprimarea optimismului creator – trăsătură caracteristică a muzicii noastre.*

Participanţii la discuţie – A. Stroe, R. Ghircoiaşiu, M. Vescan, L. Comes, C. Ţăranu, Z. Vancea, N. Buicliu, G. Grigoriu, D. D. Botez, V. Tomescu, A. Popa, Th. Bratu, Gh. Ciobanu şi, pentru concluzii, A: Mendelsohn.

Merită reţinute câteva afirmaţii, deoarece sunt edificatoare. M. Vescan: „Muzica lui Boulez şi Stockhausen e contemporană, dar nu e progresistă, ci decadentă". Apoi, „... vrem să fim înţeleşi de oamenii muncii care construiesc o lume nouă sau de un cerc îngust de colegi specialişti în aprecierea noilor combinaţii sonore?".

409. Bălan, G. În: *Contemporanul,* 15 februarie 1963.
410. În: *Muzica,* XIII, 5, mai 1963, p. 1.
411. În: *Muzica,* XIII, 6 iunie 1963, p. 1.
412. În: *Muzica,* XIII, 8, august 1963, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

A. Stroe: „Există unele cazuri de creatori care imediat produc impresia că fac *tabula rasa* cu bunele intenții, pentru ca, în scurt timp, să li se descopere puternice legături cu înaintașii și contemporanii".

Și iată și o frântură din opinia lui C. Țăranu: „Asupra compozitorului apasă greaua responsabilitate de a folosi cele mai potrivite, expresive și echilibrate mijloace pentru redarea conținutului muzicii sale. Bineînțeles, posibilele nereușite și erori de creație se pot îndrepta numai într-o atmosferă de încredere, de îndrumare competentă și, mai ales, de aprecieri făcute cu aprofundarea muzicii discutate".

Această condiție, discutarea în deplină cunoștință de cauză, revine mereu, căci putea duce la o platformă proprie specialiștilor, avizaților, din care se excludeau incompetenții, factorii reprezentativi ai aparatului ideologic.

IARĂȘI LEGĂTURA CU MASELE

Comitetul din 7 iunie 1963 a debutat prin intervenția lui A. Mendelsohn, care l-a felicitat pe Ion Dumitrescu la împlinirea vârstei de 50 de ani, făcându-i urări din partea tuturor membrilor forului de conducere. Dar care mai era fizionomia acestuia? În afara celor deja menționați, M. Jora, Z. Vancea, T. Ciortea, I. D. Chirescu, L. Profeta, D. Gheciu, A. Vieru, V. Popovici, Em. Ionescu, C. Palade, A. Stoia, L. Comes, D. Bughici, M. Chiriac și E. Teger, aceștia doi fiind cenzori. Mai participa N. Căiinoiu din partea c.c.-ului. De asemenea, H. Jerea, responsabila colectivului de legătură cu masele, M. Dobrescu, contabil șef, Elena Rodescu, juristă, M. Bănceanu, șeful biroului de repartiție și I. Totan, șeful biroului drepturi de autor.

Subiectul supus discuției – referatul privind legătura cu masele. La discuții, A. Mendelsohn a cerut ca să fie mai prezenți membrii în unitățile productive; lui Z. Vancea îi surâdeau mai multe deplasări și conferințe despre muzică; L. Comes a informat despre numeroasele acțiuni întreprinse la filiala din Cluj. Au mai vorbit C. Palade, D. Bughici, Em. Ionescu, D. Gheciu, T. Ciortea și H. Jerea.

S-au prezentat și documentele privind bilanțul, planul economico-financiar, care se aprobau fără prea multe discuții, căci se știa că fuseseră verificate și răsverificate.

Au intrat în Uniune ca membri stagiari: Corneliu Cezar, Csiky Boldizsar, Ștefan Zorzor, Petre Codreanu, V. Bickerich. La rândul lor, Vinicius Grefiens, Edgar Elian, Theodor Bălan și Florin Eftimescu au devenit membri definitivi.

Câțiva dirijori de cor au fost premiați pentru popularizarea muzicii românești, pentru calitatea interpretării. Surorii compozitorului Filip Lazăr, Rica Halfon, i s-a acordat un ajutor. S-a stabilit ca, din fondurile disponibile, să se cumpere tablouri de artă, sculpturi. Partiturile achiziționate, mai exact manuscrisele, să intre în fondul bibliotecii Uniunii.

INAUGURAREA NOULUI SEDIU AL MAGAZINULUI „MUZICA"

Demult plănuita vizită la nivelul conducerii a delegației compozitorilor sovietici a avut loc, desfășurându-se într-o ambianță destinsă, interlocutorii principali fiind T. Hrenikov, A. Haciaturian și D. Kabalevski. S-au efectuat întâlniri, cu audiții de muzică românească, dorindu-se răspuns la ceea ce nu se putea: muzica tinerilor. A fost vizitat Conservatorul, clasa de compoziție unde studenții O. Nemescu și L. Mețianu și-au cântat la pian ultimele creații. La Institutul de Folclor s-au frecventat manifestările muzicale ale respectivelor zile. Primiri la ministrul de resort, Constanța Crăciun.

Probabil momentul cheie al vizitei l-a reprezentat discuția pe tema: *Probleme de orientare în muzica contemporană*, pe baza unui referat susținut de Ion Dumitrescu. Cu acel prilej au luat

Scanned with OKEN Scanner

cuvântul, evident într-un cadru mai restrâns (lucrările au avut loc în sufrageria Palatului Cantacuzino): A. Haciaturian, Z. Vancea, T. Hrenikov, A. Mendelsohn, T. Olah, N. Jiganov, H. Jerea, E. Mirzoian, A. Rațiu, D. Gherșfeld, E. Groșeva, T. Ciortea, V. Belâi, O. Varga, P. Savințev, R. Ghircoiașiu, D. Kabalevski și I. Dumitrescu exprimându-și satisfacția pentru schimbul rodnic de păreri. Esența discuțiilor le găsim surprinse de A. Haciaturian: „una dintre cele mai importante concluzii ale acestei consfătuiri este condamnarea în unanimitate a curentelor dăunătoare care există în prezent în Apusul Europei".

Iată și unele din cele mai semnificative opinii ale lui I. Dumitrescu: „...Dar de ce să fim moderni devenind moderniști, abdicând de la apărarea personalității, individualității și specificului nostru?

Este, oare, mai bogată, mai modernă, mai interesantă, mai puternică, mai mare arta moderniștilor din Apus? Este arta lor arta de viitor a omenirii? Ce ne garantează acest lucru? Suntem în impas?"[413].

Terminându-i-se ultimele lucrări de finisare, magazinul *Muzica* din Capitală (Calea Victoriei nr. 41), decorat după proiecte moderne de amenajare, sub permanenta avizare a lui Ion Dumitrescu, care a investit multă dăruire în realizarea acestui proiect, a fost inaugurat într-un cadru sărbătoresc. Magazinul avea 1500 m.p., 250 m.p. pentru expunere și 800 m.p. pentru depozite, cu parter, mezanin și subsol, unde se amenajase o sală de muzică, de recepție, de expoziție. Magazinul era dotat cu aparate de ventilație, era luminos, cu fresce, ceramică glazurată, cu combine și fotolii amenajate pentru audiție. Era o realizare care se va impune curând în peisajul bucureștean, devenind un punct de atracție și de interes cultural.

AUTENTICITATE

Dacă ar fi să apreciem gradul de libertate a opțiunilor, și ne-am ghida după ceea ce afirmă Ștefan Niculescu în revista *Muzica,* atunci am fi tentați să conchidem că se întâlneau opinii foarte curajoase și deschise. Pornind de la premisa că oricât de avansată ar fi concepția artistului – ea nu poate garanta singură reușita unei opere de artă –, Șt. Niculescu merge mai departe, căutând motivațiile intime ale autenticității: „în așa-numitul «avangardism» întâlnim, printre altele, confuzia dintre falsa originalitate și autenticitate, goana după exprimări «unice», în dauna tocmai a adevărului expresiei"... Pe de altă parte, „...unele opere cu o concepție bine orientată rămân neconvingătoare din cauza lipsei de autenticitate. Asemenea lucrări nu numai că nu-și ating țelul, dar compromit chiar ideile juste pe care încearcă să le vehiculeze. Un exemplu: finalul cu orice preț «optimist»"...[414]

Deși compozitorii tineri lăsau impresia că sunt refractari pozițiilor novatoare, nu este mai puțin adevărat că și în creația acestora încep să se semnaleze unele mutații în limbajul operațional care demonstrează efortul de îmbogățire stilistică. A demonstrat-o P. Constantinescu în *Triplu concert pentru vioară, violoncel și pian,* cântecul de lebădă al compozitorului, unde modurile cromatice, derivate sau nu din glasurile bisericești, aflate într-o scriitură de alură lineară, favorizează o scriitură complexă, încărcată de sonorități inedite. Acest *Concert* venea după ciclul intitulat *Din ulița noastră* și după opera *Până Lesnea Rusalim,* care nu avantajase în nici un fel căutări pe linie modal-cromatică.

La fel, Jora, în baletul *Întoarcerea din adâncuri,* a cărui *Suită nr. 1* se ascultase în primă audiție, legitima o puternică încărcătură cromatică, într-o ritmică la fel de complexă, dovedind cât de permeabil este la novatorism, fără însă să clameze așa ceva.

413. * * * *Consfătuirea în probleme de creație cu delegația compozitorilor sovietici la Uniunea Compozitorilor din R.P.R.* În: *Muzica,* XIII, 7, iulie 1963, p. 1.

414. Niculescu, Ștefan. În: *Muzica,* XIII, 10, octombrie, 1963, p. 16.

Scanned with OKEN Scanner

PREGĂTIRI INTENSE PENTRU FORUMUL ELECTIV

Întrunirea Comitetului din 9 noiembrie 1963 a fost consacrată pregătirii Conferinței pe țară. Participa în afara membrilor Comitetului și a șefilor comisiilor Uniunii, O. L. Cosma, tocmai ales secretar al organizației de partid.

I. Dumitrescu a descris stadiul pregătirilor, cum se va desfășura Conferința, proiectul de statut. Cum darea de seamă fusese pusă la dispoziție dinainte spre a fi citită, Conferința urmând să aibă loc în decembrie, s-a trecut la discuții, vorbitorii fiind: M. Jora, A. Vieru, Z. Vancea, N. Buicliu, L. Feldman, D. Bughici, D. Gheciu, Em. Ionescu, M. Vescan, E. Cuteanu, A. Stoia, L. Comes și I. Dumitrescu.

Toate materialele prezentate și dezbătute au fost aprobate. Gradul de reprezentativitate s-a stabilit în proporție de 1/3; s-a aprobat mecanismul votării. Cu ocazia dărilor de seamă în filiale și cenacluri, era nevoie de prezența unor membri ai Comitetului din afară, astfel că au fost delegați T. Ciortea și D. Bughici pentru Cluj, L. Profeta la Timișoara, D. Gheciu și V. Tomescu la Iași.

În urma rezultatelor obținute în plan financiar, a fost oportună corectarea cifrelor. Astfel, încasările din drepturile de autor cresc de la 1.576.000 lei la 1.870.000 lei. Sumele destinate compozitorilor, de la 10.246.000 lei la 11.470.000 lei. Cheltuielile scad de la 7.350.000 lei la 7.230.000 lei.

S-a aprobat devizul pentru construcția și finisarea Magazinului *Muzica* din București, în valoare de 5.414.500 lei, inclusiv amenajarea.

Referindu-se la uneltele cu care operează creatorii, A. Vieru își exprima speranța că „...în Uniunea Compozitorilor am putea crea un climat mereu mai propice frământării problemelor muzicii, în care toți membrii să-și poată manifesta mai puternic inițiativa, în spirit principial"[415].

Apare interesant de urmărit, în tabelul statistic de mai jos, progresia primirii de noi membri, ca și fluctuațiile care au avut loc în perioada 1949–1963:

1949	191 compozitori	15 compozitoare
1950	282 „	26 „
1951	310 „	30 „
1952	319 „	30 „
1953	342 „	33 „
1954	360 „	33 „
1955	290 „	28 „
1956	298 „	28 „
1957	300 „	30 „
1958	308 „	32 „
1959	294 „	28 „
1960	299 „	29 „
1961	305 „	30 „
1962	311 „	30 „
1963	298 „	30 „

Căderea din 1955 se explică prin efectul verificării membrilor, care a dus la excluderi și suspendări. Brusca scădere din 1959 s-a datorat valului de emigrări, spre Israel îndeosebi, iar cea din 1963, rămânerilor în țările occidentale, ca și emigrărilor în Germania.

415. Vieru, A. În: *Muzica*, XIII, 12, decembrie 1963.

Scanned with OKEN Scanner

CONFERINȚA PE ȚARĂ – 1963

După patrusprezece ani, Uniunea Compozitorilor a obținut aprobarea organelor de partid și de stat de a se reuni, conform statutului, în cel mai înalt for al său. De ce nu se puteau ține cu periodicitate de patru ani aceste întruniri? Pentru simplul motiv că cei de la partid, secția de propagandă, nu găseau oportune asemenea momente, desconsiderând orice normă de organizare profesională.

Până și fixarea datei Conferinței a mai trebuit să sufere amânări repetate până s-a găsit ziua care să convină factorilor oficiali. În fine, au fost stabilite zilele 12–14 decembrie 1963, când, în Sala Mică a Palatului, s-a ținut *Conferința pe țară a compozitorilor și Muzicologilor din R.P.R.* Prin ceremonialul desfășurării, Conferința a avut caracterul unei manifestări festive, după cum se obișnuia la partid, având tot tacâmul.

S-a crezut că va participa, cel puțin la deschidere, Gheorghiu-Dej, dar, în cele din urmă, cel mai înalt personaj a fost Emil Bodnăraș, secondat de Leonte Răutu, Constanța Crăciun, ministrul S.C.C.A. și Ilie Murgulescu, președintele Academiei Române.

Deschiderea i-a aparținut lui Mihail Jora care a rostit cuvintele de salut adresate oaspeților și celor aflați în sală. Prezidiul era format din: T. Brediceanu, D. Capoianu, I. D. Chirescu, T. Ciortea, L. Comes, O. L. Cosma, E. Cuteanu, G. Dendrino, S. Drăgoi, Gh. Dumitrescu, I. Dumitrescu, M. Jora, A. Mendelsohn, L. Profeta, A. Stoia, Z. Aladar.

În prima parte, prezidată de T. Ciortea și I. D. Chirescu, Ion Dumitrescu a dat citire dării de seamă, după care Dimitrie Dinicu a prezentat raportul cenzorilor.

Menirea Conferinței, după cum arăta I. Dumitrescu era să „...dezbată problemele actuale ale creației noastre muzicale și de a aprecia contribuția adusă de muzicienii noștri la înflorirea culturii socialiste". După considerațiile generale de tipul „...compozitorii noștri și-au însușit ideile călăuzitoare ale artei realist socialiste", s-a trecut la rezultatele obținute în fiecare domeniu de creație începând din 1949, cifrele fiind edificatoare: 300 lucrări simfonice, 400 lucrări de muzică de cameră, 200 lieduri, 18 opere, și balete. Au fost lăudate cântecele de mase, de muzică ușoară, lucrările de muzicologie. Ce se critica? Partiturile lipsite de măiestrie, de inspirație, de profunzime, ca și tendințele de imitare a unor curente moderniste: „Suntem împotriva zugrăvirii trandafirii, festiviste a realității, dar și împotriva născocirii de conflicte artificiale și exaltării tragicului transcendental, a meditațiilor sumbre și deznădăjduite. Ambele extreme sunt neveridice, ambele neagă, prin unilateralitatea și închistarea lor, caracterul dinamic, revoluționar al vieții reale.

Exigența publicului, problemele accesibilității, contactul cu viața ocupau, de asemenea, un spațiu întins.

După ce s-au condamnat aspectele tehnice formale, abstracționismul, dodecafonismul, doctrinele ce încorsetează realizarea creatoare, darea de seamă continua: „Ne exprimăm dezacordul și față de teoriile retrograde după care dodecafonismul ar fi o modalitate potrivită zugrăvirii fenomenelor negative și caracterizării personajelor negative, iar tonalitatea, diatonismul, melodia, consonanța sau intonațiile folclorice – apte doar pentru a oglindi aspectele pozitive din viață. Varietatea mijloacelor de expresie trebuie să meargă mână în mână cu organicitatea, unitatea de concepție a lucrării. Ruperea formei de conținut, cultivarea formei în sine, convenționalismul învechit, ca și cel cu pretenții de înnoire, exclusivismul, goana după mode efemere, eclectismul, epigonismul nu pot intra în concepția artistică și în sfera de preocupări a Uniunii...

...Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor reprezintă în acest moment unitatea creației noastre muzicale, ea unește și coordonează eforturile pentru o muzică ce realizează o strânsă legătură a tradiției cu prezentul și viitorul. Legătura dintre tradiție și inovație determină și legătura dintre generații"...

Lucrările după-amiezii au fost conduse de S. Drăgoi, păstrându-se un moment de reculegere în memoria compozitorilor și muzicologilor care au încetat din viață în această perioadă: George Enescu, Dinu Lipatti, Constantin Brăiloiu, Theodor Rogalski, Alfred Alessandrescu, Stan Golestan, George Breazul, Ion Vasilescu, Theodor Fuchs, Iuliu Mureșianu, Emanoil Ciomac, Gavriil Galinescu, Andrei Tudor, Augustin Bena, Emil Riegler-Dinu, Gheorge Danga, Marius Mihail, Ilarion Cocișiu.

La tribună s-au aflat: P. Bentoiu, V. Tomescu, G. Dendrino, Constantin Prâsnea, din partea Radiodifuziunii, Th. Bratu, R. Ghircoiașiu, Gh. Ciobanu, Ștefania Jelescu, elevă, Pop Simion, scriitor, D. Eremia, V. Giuleanu, rectorul Conservatorului „Ciprian Porumbescu" și L. Comes.

Scanned with OKEN Scanner

P. Bentoiu s-a întrebat în ce constă calitatea în muzică, în artă, oferind ipostaze ale posibilelor opțiuni: „Când ești tânăr, ai impresia că trebuie să fii la curent, în creația ta, cu tot ce se întâmplă pe planetă, ai vrea să fii permanent în primul rând, să nu scapi trenul, să nu rămâi de căruță, cum spune înțelepciunea poporului. Mărturisesc că, după multe reflecții asupra acrestor lucrări, am ajuns să acord mai mare importanță organicității și autenticității unei culturi, decât cantității de inedit pe care o afirmă.

Și totuși, arta fără căutarea noului nu are valoare".

V. Tomescu a subliniat rolul revistei *Muzica* în afirmarea valorilor naționale, pledând pentru „permanentizarea unui larg schimb de opinii prin creația contemporană, prezentarea bogată a experiențelor valoroase, promovarea celor mai diverse puncte de vedere"...

În a doua zi, dimineața, când lucrările au fost prezentate de L. Comes și Gh. Dumitrescu, au luat cuvântul: I. D. Chirescu, G. Georgescu, Gh. Dumitrescu, C. Petra, D. Bughici, A. Zoltán, Z. Vancea, V. Cosma, Ion Jalea, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, S. Drăgoi, Octavian Nistor, activist, A. Vieru, T. Ciortea, T. Olah și H. Jerea.

Gh. Dumitrescu, după ce a arătat că, în general, compozitorii noștri și-au îndeplinit îndatoririle, a criticat neînțelegerea folclorului de către corifeii formalismului. Pentru cunoașterea realității a pledat Carmen Petra, în timp ce Zeno Vancea a subliniat aportul muzicologiei. Viorel Cosma a salutat începerea publicării colecției *Studii de Muzicologie,* iar S. Drăgoi a supus atenției modalitățile folosirii folclorului în creație.

A. Vieru, după ce a arătat că anumite chestiuni, „în simplitatea lor, sunt cele mai complexe", s-a declarat contra fetișizării accesibilității, a demolat mediocritatea, reliefând necesitatea varietății frontului componistic.

T. Ciortea a vorbit despre caracterul desuet al ancorării într-un folclorism sterp. T. Olah clama „lipirea etichetelor" pe anumite lucrări și cerea renovarea mijloacelor de expresie, căci „un muzician trebuie să învețe să progreseze neîncetat"...

În după-amiaza zilei de 13 decembrie, lucrările au fost conduse de O. L. Cosma și A. Mendelsohn. Au vorbit: L. Comes, H. Mălineanu, S. Sarchizov, D. Popescu, vicepreședinte al C.S.C.A., M. Brediceanu, directorul Teatrului de Operă și Balet, O. Varga, A. Stroe, L. Profeta, L. Feldman, S. Csabo, A. Giroveanu. T. Popa, D. Cuclin, E. Comișel, N. Parocescu, D. Gheciu, T. Mârza, Z. Popescu, I. Vintilă, E. Suciu, directoarea Liceului de Muzică, V. Drăgan, muncitor.

„Compozitorul cetățean nu trebuie să uite că el este un *instructor* al gustului public, spunea H. Mălineanu, și nu un profitor al carențelor acestui gust". S. Sarchizov îndemna ...„să ne deprindem a primi cu bunăvoință, cu bucurie chiar, orice scris care diferă de al fiecăruia din noi, pentru simplul motiv că devenim în felul acesta mai mulți, mai puternici, în arta noastră.

La rândul său, A. Stroe observa: „...Nu avem dreptul să ne pronunțăm asupra viabilității concepției unui compozitor, asupra stilului său sau asupra gradului de realizare a unei compoziții muzicale, decât în măsura în care cunoaștem temeinic lucrarea pe care o discutăm și putem s-o plasăm cu claritate în ansamblul operei compozitorului".

După ce a evidențiat condițiile nemaiîntâlnite pentru creație, D. Cuclin s-a pronunțat pentru progres ...„Cum nimic din viață nu stă pe loc, cum totul merge neîntrerupt, trebuie să cercetăm, cu multă ascuțime a conștiinței, mijloacele proprii a ne face să înaintăm în sensul unei cât mai puternice revoluții"...

L. Profeta a prezidat lucrările din 14 decembrie 1963, când s-a discutat și s-a aprobat proiectul de rezoluție al Conferinței și s-a votat noul statut. Aceasta aducea o serie de elemente noi. În articolul prim se stipula promovarea metodei realismului socialist; în al doilea, se prevedea ghidarea după principiile esteticii marxist-leniniste. Noutatea consta în crearea unui birou de conducere, care activa între comitete.

Cu textul Rezoluției, de fapt cu un paragraf care se referea la mijloacele de expresie, A. Stroe a spus că nu este de acord. Adică cu felul cum se defineau și se apreciau acestea, care nu erau fericit formulate. S-a născut o discuție, A. Stroe menținându-se pe poziție. Teza sa afirma că mijloacele de expresie în sine sunt neutre. Ceea ce faci cu ele și cum le întrebuințezi contează, conferindu-le sensul.

Când s-au citit propunerile pentru noul comitet, A. Stroe s-a ridicat, cerând să fie scos de pe listă, motivând că este foarte ocupat și nici sănătatea nu-l răsfață. S-au ridicat imediat vorbitori care au pledat pentru menținerea sa pe listă, argumentând cu atribute profesionale, morale. Aceștia au fost: L. Profeta, T. Alexandru, A. Vieru, V. Cosma, L. Feldman. Ca atare, A. Stroe a rămas pe listă.

Prin vot secret, a fost ales comitetul, propus printr-o listă unică, dinainte pregătită, având în componența sa 39 de membri: P. Bentoiu, Th. Bratu, D. Bughici, D. Capoianu, I. D. Chirescu,

Scanned with OKEN Scanner

Gh. Ciobanu, T. Ciortea, L. Comes, P. Constantinescu, O. L. Cosma, E. Cuteanu, G. Derieţeanu, D. Stelian, S. Drăgoi, Gh. Dumitrescu, I. Dumitrescu, D. Eremia, D. Gheciu, R. Ghircoiaşiu, Th. Grigoriu, G. Jodal, M. Jora, H. Mălineanu, A. Mendelsohn, N. Petri, T. Olah, R. Paladi, C. Petra-Basacopol, V. Popovici, L. Profeta, M. Socor, A. Stroe, R. Şerban, S. Toduţă, V. Tomescu, Z. Vancea, O. Varga, A. Vieru şi A. Zoltán.

Rezultatul votului a fost următorul: pentru marea majoritate a celor înscrişi pe listă, s-a votat în unanimitate – 86 voturi. Câţiva au avut şi voturi contra: Gh. Ciobanu – 1, I. Dumitrescu – 1, E. Cuteanu – 1, D. Eremia – 1, D. Gheciu – 3, R. Ghircoiaşiu – 1 şi A. Stroe – 2. Au mai fost adăugaţi L. Feldman – 4 voturi, M. Negrea, D. Popovici şi S. Sarchizov câte un vot.

Către închiderea lucrărilor, A. Stroe a cerut din nou cuvântul, probabil „sfătuit", intimidat, pentru a spune de fapt că, gândindu-se bine, nu a intenţionat să-şi manifeste lipsa de adeziune la Rezoluţie. Deci, numeroşi tineri au fost aleşi în noul comitet. Imediat, în prima sa şedinţă, Comitetul a ales Biroul Uniunii Compozitorilor: Ion Dumitrescu – preşedinte, Tudor Ciortea şi Alfred Mendelsohn – vicepreşedinţi, V. Tomescu – secretar, D. Capoianu, I. D. Chirescu, O. L. Cosma, G. Dendrino, Th. Grigoriu, M. Jora, T. Olah, L. Profeta şi R. Şerban, membri.

În comisia de revizie au fost aleşi: D. Dinicu, M. Chiriac şi E. Teger.

Evident, Conferinţa s-a încheiat cu o masă sărbătorească[416].

La nici o săptămână, durerea cernită se aşterne peste Uniunea Compozitorilor, căci unul dintre corifeii ei, Paul Constantinescu, a încetat din viaţă la 20 decembrie 1963, în vârstă de 54 de ani. Pe patul de suferinţă şi-a ascultat *Triplul Concert*, înregistrat din repetiţie.

1964

„DUMNEZEU A DAT, DAR N-A BĂGAT ÎN SAC NIMĂNUI"

Membrii noilor structuri au intrat în rolurile încredinţate, activitatea de cenaclu fiind din nou impulsionată. La 14 ianuarie 1964, s-a organizat o audiţie de muzică bulgară, în interpretarea pianistei Tamara Iankova. Gheorghe Firca a făcut o prezentare a compozitorilor: L. Pipkov, B. Elizzer, V. Stoianov şi G. Zlatev-Cerkin.

Biroul s-a întâlnit pentru prima oară la 10 februarie 1964. Din partea c.c. a participat P. Brâncuşi. De fapt, era, în felul său, o repetiţie pentru şedinţa Comitetului din 22 februarie 1964, căci aceleaşi probleme s-au discutat în ambele cazuri. Deschizând şedinţa, I. Dumitrescu a salutat prezenţa noilor membri.

Apoi, s-a păstrat un moment de reculegere în memoria lui Paul Constantinescu şi a lui D. Dinicu.

Menirea acestei şedinţe era, după cum a arătat preşedintele I. Dumitrescu, să se pună bazele activităţii de viitor a Uniunii Compozitorilor. Era prezentat un plan de acţiuni pe întreg anul 1964, de către vicepreşedintele T. Ciortea. La rândul său, I. Dumitrescu a expus noua formă de organizare, adică alcătuirea pe Secţii şi structurile birourilor de creaţii.

Comisia simfonică de cameră, de Operă şi Balet, avea următorul birou: T. Ciortea, vicepreşedintele, era responsabil, iar membrii erau: Z. Vancea, Gh. Dumitrescu, M. Chiriac, D. Bughici, P. Bentoiu, Th. Grigoriu, A. Vieru, T. Olah, D. Capoianu, A. Stroe, L. Profeta, S. Sarchizov, H. Jerea.

A fost deci schimbat L. Feldman, responsabilul anterior, care nici nu mai apare în birou. Mulţi tineri nu au mai fost numiţi: A. Raţiu, W. Berger, Şt. Niculescu, foştii supleanţi.

Biroul Comisiei corale: I. D. Chirescu, responsabil, Th. Bratu, D. D. Botez, H. Jerea, R. Paladi, D. Stelian, M. Socor. Aici nu s-a schimbat responsabilul. Apare nou M. Socor. În schimb, n-au mai intrat V. Timiş şi Carmen Petra.

416. În: *Muzica*, XIII, 11–12, 1963, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Biroul Comisiei de muzică ușoară: G. Dendrino, responsabil, E. Roman, N. Kirculescu, H. Mălineanu, R. Șerban, A. Giroveanu, R. Bartzer, E. Teger. Aici nu s-a făcut nici o modificare.

Biroul subsecției de fanfară: D. Eremia, responsabil, S. Horceag, D. Gheciu, D. Stelian și W. Berger. N-au mai fost numiți D. Crăciunescu și I. Totan.

Biroul comisiei de muzicologie: O. L. Cosma, responsabil, Gh. Ciobanu, A. Brumaru. F. Eftimescu, V. Cosma, Șt. Niculescu și Gh. Firca.

În mare, birourile care înainte numărau cam nouă membri, acum aveau între cinci și șapte.

A fost numit biroul care se ocupa de „legătura cu masele", responsabil fiind Carmen Petra.

Planurile de cenacluri prevedeau, ca regulă, audiția urmată de discuție la interval de o săptămână. P. Bentoiu a criticat această disociere, cerând să se revină, ca audiția să fie imediat urmată de discuții... Un „cenaclu numai de discuții tinde să devină foarte sec și fără miez".

Au fost numiți și responsabilii filialelor. La Cluj: R. Ghircoiașiu și L. Comes; la Timișoara – I. Crișan; la Iași – A. Stoia; la Târgu-Mureș – Zoltán Aladár, Birtalam Iosif și Cozma Matei.

Prin încetarea din viață a lui P. Constantinescu, Comitetul a rămas descompletat. În locul vacant a intrat A. Stoia.

Referitor la serviciul de drepturi, I. Dumitrescu a arătat că „Dumnezeu a dat, dar n-a băgat în sac nimănui", astfel că a trebuit să pună pe picioare aparatul de corelare și sistemul de repartiție.

Discutându-se situația drepturilor de autor, s-a relatat că pentru acoperirea cheltuielilor Uniunii era necesar un nou sistem de reținere de cote progresive, care avea și excepții. În acest fel, se reduceau câștigurile exagerate ale unor compozitori.

Expunând cu lux de amănunte istoricul drepturilor și ce s-a întâmplat în ultimii ani în acest sector, cum au evoluat veniturile, I. Dumitrescu a ajuns să demonstreze necesitatea aplicării cotelor, ceea ce a stârnit reacții în timp, nu tocmai favorabile. „Alarma care s-a dat în București, în birou, privind aplicarea sistemelor de cote, e în măsură poate să ne folosească. Opinia publică ostilă este satisfăcută. Invidiile descresc, iar faima bogăției Uniunii se împrăștie. Bârfa dispare. Bieții compozitori, deveniți victime, înduioșează inimile. Însă aplicarea acestor cote va aduce și mai departe, pentru cei mai buni compozitori, venituri foarte bune. Față de cotele pe care Uniunea le reținea până acum, nu se ia în plus decât foarte puțin"...

Sistemul cotelor a nemulțumit, deoarece a fost adoptat în Birou și nu în Comitet. Aceasta va rezulta din spusele lui A. Vieru, peste câteva luni.

I. Dumitrescu a înfățișat creșterea veniturilor. Anul cel mai greu s-a dovedit a fi 1958, declanșând reclamații și aducând o comisie de „analize" și un control al C.S.C.A. S-au încasat 20.416.000 lei. Încasările, în anul 1959, au scăzut la 17.066.000 lei. Datorită muncii inspectorilor de teren, în 1962, acestea au crescut la 18.747.000 lei pentru ca , în 1963, să ajungă iarăși la o cifră mare – 20.084.000 lei. Drepturile de autor s-au dublat, din sectorul de stat, între anii 1958 și 1963, dar au scăzut din sectorul rural, din cauza colectivizării.

Comitetul a luat act de normele privind regimul pensiilor aprobate de C.S.C.A., ca și necesitatea recalculării pensiilor.

S-a aprobat achiziționarea, la Cimitirul Bellu, a cavoului care a fost în proprietatea Mariei Vlad și N. Popescu (Figura 44, poz. 5), în limita sumei de 48.000 lei.

Corneliu Dan Georgescu și Irina Odăgescu au fost primiți membri stagiari. Prin decesul lui D. Dinicu s-a descompletat comisia de cenzori; a fost inclus D. D. Botez.

O dată cu noua organizare, s-a stabilit ca Biroul să se întrunească lunar, iar Comitetul – de două ori pe an.

Un nou succes răsunător pentru creația muzicală românească: W. Berger a fost distins la Concursul Internațional de Compoziție *Prințul Reiner III* de la Monte Carlo cu premiul I la secția muzică de cameră, pentru *Sonata pentru vioară solo.*

În ședința din 10 aprilie 1964, Biroul a luat în discuție planul de activitate și de legătură cu masele, pe care l-a prezentat V. Tomescu, secretar. De asemenea, s-a analizat din nou activitatea filialelor și s-a aprobat plata lucrărilor artistice de la *Magazinul Muzica,* în sumă de 219.944,50 lei.

Ritei Halfon i s-a acordat un ajutor în valoare de 3.000 lei.

Comparativ cu ședințele Comitetului dinaintea Conferinței, întrunirile Biroului, bine pregătite, erau mai operative și mai eficiente.

Scanned with OKEN Scanner

BALETUL „IANCU JIANU“ DE MIRCEA CHIRIAC

În cenaclul secției simfonice din 6 aprilie 1964, s-au audiat fragmente din baletul „Iancu Jianu“ de M. Chiriac, care tocmai avusese premiera pe scena Operei bucureștene, prezentarea fiind făcută de către S. Sarchizov.

Au fost subliniate de vorbitori calitățile muzicii, ale intrigii și conducerii acțiunii, cu puternic caracter evocator și dramatic. Potrivit celor susținute de V. Tomescu, baletul câștigă prin substanță. Aprecieri elogioase referitoare la partitură au fost făcute de A. Popa, A. Velehorschi, L. Feldmann... „lucrare deosebit de muzicală“. L. Glodeanu sublinia efectele de orchestrație. Negativ s-a exprimat D. Milcoveanu, considerând libretul banal, fără elemente de interes. L-a lăudat în schimb V. Cosma pentru calitatea sa spectaculară. Autorul libretului, O. Danovschi, a subliniat dificultatea transpunerii în imaginii coregrafice a unui asemenea subiect, desfășurat pe multiple planuri.

În concluzie, I. Dumitrescu, după ce a reliefat calitățile indiscutabile ale subiectului ca și ale muzicii, a spus: „Este normal ca, în sistemul nostru socialist, să se lupte cu Teatrul de Operă și Balet 4 ani ca să se monteze o lucrare? Găsiți normal ca maestrul Jora să aștepte de atâta vreme montarea unui balet și M. Chiriac să ajungă la capătul puterilor și la disperare?“

La 20 aprilie 1964 a avut loc un cenaclu al secției corale și de mase, condus de I. D. Chirescu.

„COLOANA INFINITĂ“ DE TIBERIU OLAH CREEAZĂ DURERI DE CAP

Tinerii compozitori, care doreau consacrarea peste hotare, întâmpinau dificultăți din partea Uniunii, care nu concepea ca „muzica experimentală“ să devină marca de export a creației românești.

Când organizatorii Festivalului de muzică contemporană „Toamna varșoviană“, devenit o tribună a noilor tendințe și limbaje în muzică, au solicitat Uniunii Compozitorilor partituri de ultimă oră pentru a fi luate în discuție de către comisia care alcătuia programele și au indicat *Coloana infinită* de T. Olah (la recomandarea lui W. Kotonski, care vizitase Bucureștiul și văzuse partitura în cauză), conducerea Uniunii a găsit de cuviință să nu-i dea curs, recomandând *Simfonia de cameră* de G. Enescu. Aceasta rezultă din scrisoarea Uniunii Compozitorilor polonezi, datată 8 iunie 1964. Se afirma acolo că, dată fiind întârzierea răspunsului părții române, nu se mai poate programa, din motive strict obiective, *Simfonia de cameră,* de altfel foarte apreciată. Mai departe, se specifică faptul că muzica lui G. Enescu face parte din ceea ce s-ar putea numi faza clasică a muzicii contemporane, luată în considerare de organizatorii festivalului polonez; dar se pune accentul pe noua creație, și din această cauză, ar fi fost de preferat partitura lui T. Olah.

De bună seamă, compozitorul român a aflat această istorie, ceea ce i-a creat senzația că este „interzis“, că nu este apreciat și multe altele... Evident, acesta este un caz care a devenit notoriu, ceea ce înseamnă că au putut fi și altele, care însă ne scapă. Cunoaștem și cazuri de compozitori tineri cărora li s-a acordat bursă de studii în străinătate, bunăoară Irina Odăgescu, la Paris, pentru a se perfecționa cu Nadia Boulanger (care o cunoscuse la București), dar căreia nu i s-a permis să-și onoreze invitația...

Păcat, mai ales că unii puteau călători, primeau pașapoartele pentru cursurile de vară de la Darmstadt, în timp ce alții nu, sau dacă solicitau participarea la aceste cursuri li se permitea să plece... Ciudățeniile n-au fost puține...

Scanned with OKEN Scanner

CONCERTUL INSTRUMENTAL

O dezbatere cu tema *Probleme ale creației noastre contemporane* în genul concertului instrumental s-a organizat la Uniunea Compozitorilor, la 11 mai 1964, în cadrul cenaclului simfonic, suscitând un mare interes. S-au audiat: *Triplul concert pentru vioară, violoncel și pian* de P. Constantinescu, *Concertul pentru violoncel și orchestră* de A. Vieru și *Concertul pentru pian și orchestră Nr. 2* de P. Bentoiu.

Lucrările au fost conduse de T. Ciortea. În referatul secției, prezentat de M. Chiriac, după ce s-a făcut o incursiune în universul literaturii concertante, inclusiv românești, s-a lansat întrebarea: care sunt particularitățile concertelor semnate de compozitorii noștri? Succint, acestea ar fi prezența virtualităților muzicii populare, sub formă de citat sau în spiritul acesteia. De aici se extrag particularități și inflexiuni modale, ca și procedee ale tarafului lăutăresc. Dezvoltând cu preferință principiile clasice ale genului, se apelează la sonată, lied, rondo. Există și înclinația spre liniarism și forme polifonice. Nu lipsește nici tendința extinderii timbralității prin captarea unor instrumente mai variate. Evident, aportul compozitorului se manifestă pregnant în modalități care presupun abordarea îndrăzneață a reperelor stilistice.

S-au ascultat și referate datorate lui G. Constantinescu și Gh. Firca – *Concertul instrumental și izvoarele inspirației populare;* L. Glodeanu – *Câteva caracteristici ale Concertului instrumental contemporan,* C. L. Firca – *Tendințe noi în dezvoltarea tiparului clasic al Concertului instrumental* și J. V. Pandelescu despre *Triplul concert* de P. Constantinescu. Au luat cuvântul Șt. Zorzor, O. L. Cosma, A. Brumaru, D. Bughici și, evident, T. Ciortea.

Opereta *Anton Pann* de A. Mendelsohn a constituit obiectul cenaclului din 22 iunie 1964, R. Șerban citind referatul analitic al secției de muzică ușoară. Au vorbit D. Gheciu, E. Teger, destul de critic, A. Popa, V. Tomescu, D. Eremia, A. Giroveanu, L. Orăscu și, în concluzie, A. Mendelsohn.

Obiectul ședinței de Birou din 13 iunie 1964 l-a constituit analiza celor 3 sectoare ale Uniunii Compozitorilor, T. Ciortea înfățișând activitatea Biroului pe care-l conducea și citind lista creațiilor scrise în cinstea zilei de 23 August. El a arătat că la Comisia simfonică au fost văzute 52 de lucrări, dintre care 12 au fost apreciate ca necorespunzătoare, iar pentru 5 s-au făcut sugestii de refacere. A. Mendelsohn a informat asupra muncii secției de mase, de muzică ușoară și fanfară ca și a creației din filiale și cenacluri. V. Tomescu a expus situația creației din secția de Muzicologie precum și activitatea sectorului de legătură cu masele.

L. Profeta a apreciat realizările, dar a făcut și propuneri în legătură cu cenacluri care trebuia să fie mai bine pregătite, cu referate-probe însoțite de exemplificări. Accentua asupra oportunității prezentării noilor creații românești din cenacluri. De asemenea, erau necesare audiții de muzică universală contemporană. Nu credea posibilă dinamizarea creației teatrale, decât numai dacă se va înființa o subsecție de Operă și Balet, care să inițieze acțiuni favorabile acestui gen atât de deficitar. Considera utilă încheierea unei convenții cu *Electrecord* pentru editarea unor discuri cu muzică simfonică românească.

Th. Grigoriu supune discuției difuzarea muzicii românești în străinătate. O. L. Cosma observă că mulți membri ai Biroului nu participă la viața Uniunii; or, s-ar cuveni ca ei să dea exemplu.

În ceea ce privește problemele de repartiție, s-a decis ca, în preajma examenelor, creațiile didactice să nu fie trecute prin fondul comun. S-au stabilit și cotele de remunerare a drepturilor pentru prelucrările de folclor efectuate de orchestrele populare.

La muzica de mase se admite participarea per 50 execuții de fiecare autor, restul urmând să fie plătit prin repartiție directă. Banii rezultați prin plafonare se repartizează la celelalte sectoare.

S-a organizat o audiție cu cei mai buni elevi ai Liceului de Muzică din capitală, cântându-se creații românești și acordându-se premii.

Pentru încurajarea muzicologiei, s-a ajuns la concluzia că trebuia acordate achiziții și, în acest scop, s-a instituit o comisie alcătuită din I. Dumitrescu, T. Ciortea, A. Mendelsohn, V. Tomescu, A. Tiberiu, P. Bentoiu, W. Berger, A. Brumaru, I. D. Chirescu, D. Capoianu, Gh. Ciobanu, O. L. Cosma, L. Feldman, și F. Eftimescu.

S-au acordat pensii lui T. Dron, Silvia Bena și A. Albin.

Scanned with OKEN Scanner

A TREIA EDIȚIE A FESTIVALULUI ȘI CONCURSULUI INTERNAȚIONAL „GEORGE ENESCU“

Seara de 3 septembrie 1964 a consemnat deschiderea festivă a noii ediții a *Festivalului și Concursului internațional „George Enescu“*. Președintele I. Dumitrescu a rostit un cuvânt de deschidere în care a spus: „Prin Concursul și Festivalul din București, muzica lui George Enescu poartă tot mai departe ecoul vibrant al artei și culturii noastre, integrându-se în tezaurul artistic al umanității[417].

În concertul de deschidere, orchestra *Filarmonicii*,dirijată de M. Basarab, a prezentat *Triplul Concert pentru vioară, violoncel și pian* de P. Constantinescu, soliști fiind Ștefan Gheorghiu, Radu Aldulescu și Valentin Gheorghiu și *Simfonia Nr. 1* de G. Enescu.

Concertele din zilele următoare înscriu o serie de titluri ale creației românești. De mare succes s-a bucurat tragedia lirică *Oedip,* care fusese reluată după câțiva ani de interdicție, ca urmare a modificării textului și refacerii montării, cerute de secția de propagandă, în frunte cu L. Răutu, pentru a se elimina „ideile idealiste și mistice“... Era o profanare și o denaturare a operei enesciene, dar numai compromisul acesta făcea posibilă reînscrierea ei pe afiș. David Ohanezian strălucea în rolul titular, iar la pupitru se afla M. Brediceanu.

La 1 septembrie 1964 se stinsese din viață dirijorul George Georgescu, unul dintre propagatorii neobosiți ai creației românești, în pofida atitudinii sale uneori oscilante față de aceasta.

V. Tomescu devine redactor șef al revistei *Muzica,* în fruntea căruia se va afla un sfert de veac.

Pentru definitivarea *Lexiconului compozitorilor români,* elaborat de V. Cosma și despre care s-a afirmat că selectarea numelor și a titlurilor nu ar fi fost satisfăcătoare, fiind prea laxă, cu prea multe nume care nu meritau să apară, s-a instituit o comisie care a lucrat intens cu autorul spre nemulțumirea acestuia, căci se considera cenzurat, acuzând de imixtiune în creația sa, afirmând chiar că nu-și mai asumă responsabilitatea. Componența comisiei: V. Tomescu, V. Cosma evident, Gh. Ciobanu, P. Codreanu, W. Berger, M. Iancu, T. Alexandru, Gh. Firca, L. Rusu, iar de la Editura Muzicală, H. Barbu, M. Costin și S. Sternberg.

Pentru o mai strânsă corelare a muncii de teren a inspectorilor regionali privind drepturile de autor, s-a organizat o discuție în cadrul Biroului, la 28 septembrie 1964. S-au prezentat rapoarte și discuțiile au convers către ideea depistării de noi canale, mai eficace, în perfecționarea sistemului de colectare și, evident, remedierea dificultăților.

Planul de activitate al Uniunii pe ultimul trimestru al anului 1964 a fost avizat la 3 octombrie, când s-au reluat în discuție aspecte ale drepturilor de autor. Vorbitorii – O. L. Cosma, T. Olah, L. Profeta, T. Ciortea, M. Jora, Th. Grigoriu, D. Capoianu, P. Bentoiu, A. Mendelsohn, V. Tomescu, D. Bughici, M. Chiriac – și-au adus contribuția la perfectarea planului.

Interpretei de muzică populară Ioana Radu i s-a acordat o primă de 5.000 lei, pentru merite deosebite. La propunerea acad. M. Jora, și a dirijorului Iosif Conta i s-a conferit o primă de 4.000 lei pentru prima audiție mondială a Poemului Simfonic *Vox Maris* de G. Enescu.

S-au acordat pensiile, suplimentările de pensii, conform regulamentului *Fondului Muzical,* și ajutoare următorilor membri: Iosif Willer, Lupu Maria, Luisa Bickerich, Georgeta Breazul, Eliza Dinicu.

GREUTĂȚILE SE ȚIN LANȚ

Ar fi absurd să se creadă că *Uniunea Compozitorilor*, care înainta sigur ca o corabie, nu era expusă valurilor agitate. Frământările dinăuntru, atât de intense în anii precedenți, generate de tineri compozitori care tindeau spre tărâmuri noi, s-au estompat, ceea ce nu înseamnă că nu mai răbufneau. De astă dată s-au ivit dificultăți de altă natură, din afară, aduse la cunoștința Biroului la 11 noiembrie, care, la rândul său, a decis să fie expuse și soluționate în ședința Comitetului din 17 noiembrie 1964.

La primul punct au figurat probleme de creație; vicepreședinții T. Ciortea și A. Mendelsohn și secretarul V. Tomescu au expus dări de seamă pentru sectoarele de care se ocupau.

417. * * * *Deschiderea Festivă a celui de al III-lea Concurs și Festival „George Enescu“ În: Muzica,* IX, 10 octombrie 1964, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

Între altele, T. Ciortea a recunoscut că se compuneau puține simfonii, autorii preferând lucrări concertante, domeniu în care recolta era frumoasă. Sarcina Biroului simfonic și de cameră era foarte grea din cauza problematicii creației, extrem de variată. Se simțea nevoia unei mai strânse legături între membrii Biroului și compozitori. Dacă în domeniul orchestral creația putea fi satisfăcătoare, în genurile camerale se scriau puține lucrări, în absența unor formații sau ansambluri stabile, neexistând perspectiva interpretării lor. P. Bentoiu observă că baza creației rămâne... „muzica simfonică și de cameră, care nu este susținută serios și care dă semne de anemie". H. Mălineanu deplângea faptul că însuși statutul profesiunii de compozitor continua să fie nebulos în societatea românească. „Fiecare salariat are garantat efectul muncii sale, afară de compozitori. Acest lucru este absolut jignitor".

Participanții la discuții: O. L. Cosma, T. Ciortea, D. Stelian, R. Ghircoiașiu, P. Bentoiu, D. Bughici, H. Mălineanu, G. Dendrino, A. Vieru, Gh. Ciobanu, T. Bratu, D. Eremia și I. Dumitrescu au făcut recomandări.

În continuare, I. Dumitrescu a informat asupra *Memoriului* înaintat forurilor superioare, privind problemele acute ale Uniunii în legătură cu Instrucțiunile pentru aplicarea H.C.M. 632/1957 cu privire la drepturile de autor, personalul de teren, diferendul dintre *Uniunea Compozitorilor* și I. H. R. Mamaia, problema apărută cu O.S.T.A. care refuza să plătească pentru concertele simfonice organizate în cadrul *Festivalului Internațional „George Enescu"*, diferendul dintre Ministerul de Finanțe care pretindea să se verse la bugetul statului suma consemnată la bancă pentru drepturile străinilor.

I. Dumitrescu arăta că în 1956 Uniunea obținuse o bună *Lege a dreptului de autor,* care a permis ca în 1958 să renunțe la subvenție și să declare că se autoîntreține. El arăta, de asemenea, că cheltuielile au tot crescut, inclusiv prin preluarea *Editurii Muzicale* și a altor segmente, și că în anul 1964 încasările au scăzut în urma colectivizării satelor, condiții ce au făcut imposibilă aplicarea sistemului de cote. Ca atare, se impunea să se găsească un alt sistem. Până atunci, urmau să se adopte unele măsuri de ameliorare care aveau și rostul să risipească nemulțumirile derivate din unele hotărâri în domeniul repartiției.

Luându-se în discuție sistemul aplicării de cote, care a generat reacții nu tocmai favorabile, în urma luării de cuvânt de către H. Mălineanu, D. Bughici, A. Vieru, D. Stelian, Gh. Dumitrescu și D. Eremia, s-a ajuns la adoptarea următoarelor modificări: se scutesc de cote progresive achizițiile, dreptul de tipar sau achizițiile cuvenite muzicologilor, cu avizul Biroului însă; câte un film pe an și orchestrațiile comandate pentru *Festivalul Mamaia.* Sumele încasate se amendează cu o cotă fixă de 10% pentru membri și 20% pentru nemembri. De asemenea, se fixează o cotă maximă de 40% pentru toate drepturile.

Din excedentul realizat la finele anului 1964 urma să se rețină sumele necesare achizițiilor de muzicologie și o rezervă, după care restul se va înapoia compozitorilor, ca și nemembrilor, proporțional cu sumele încasate. Din aceste sume nu se va reține nici o cotă pentru Uniune. Existau și cote intermediare, pentru a se evita salturile de la o treaptă la alta. Sistemul acesta de returnare va fi denumit „Risturna", după cum a sugerat P. Bentoiu.

Au fost primiți membri stagiari Grigore Bărgăuanu și Nicolae Rădulescu.

CENACLURI

Ritmicitatea săptămânală a cenaclurilor era imperturbabilă. Inaugurarea sezonului de toamnă a revenit secției simfonice care a prezentat: *Monumentul* de D. Bughici, *Omagiu vieții* de Carmen Petra Basacopol, pe text de E. Jebeleanu, *Imagini rapsodice* de W. Berger și *Simfonia eliberării* de D. Gheciu, prezentate de A. Mendelsohn, T. Ciortea, D. Capoianu, L. Nachman și V. Tomescu. În cenaclul de muzică corală, Th. Bratu și M. Vescan au prezentat un referat și s-au audiat noi cântece. Seara de 2 noiembrie 1964, conform obiceiului, a fost atribuită muzicii sovietice, propunându-se să fie audiate *Oda bucuriei* de A. Haciaturian și *Simfonia nr. 4* de D. Șostacovici. Prezentarea a semnat-o Adrian Rațiu.

La 9 noiembrie, secția de muzică ușoară păstorită de Gherase Dendrino a oferit o audiție cu: T. Popa – *Sună clopotele vieții;* E. Deda – *Oglinda dragostei;* V. Timiș – *Vals;* A. Mandy – *Da;*

Scanned with OKEN Scanner

V. Veselovschi – *Dacă nu ești lângă mine;* E. Roman – *E miraculos;* H. Mălineanu – *Te-am găsit și te voi păstra;* S. Dinicu – *Hai, diridam* și F. Bogardo – *Inima...*

În Biroul din 11 noiembrie 1964, între altele, s-a încins o discuție asupra aplicării cotelor. Th. Grigoriu și D. Capoianu înclinau să susțină renunțarea la acestea, dar I. Dumitrescu pledează într-așa fel încât devenea greu de crezut că fără ele s-ar putea obține veniturile necesare asigurării funcționării *Uniunii Compozitorilor*. T. Olah nu vedea bine acest sistem, căci suportase deja prea multe corecturi, ceea ce ar putea lăsa impresia că ar fi arbitrar. Președintele a arătat însă că nimic nu este arbitrar, bunăoară scutirea de cote pentru lucrările achiziționate într-un an.

Oratoriul lui Gh. Dumitrescu *Zorile de aur* (fragmente) a fost ascultat și discutat în cenaclul din 16 noiembrie 1964 al secției simfonice. Au luat cuvântul T. Ciortea, I. D. Chirescu, S. Georgescu, W. M. Klepper, A. Mendelsohn și I. Dumitrescu[418].

Între altele, T. Ciortea a spus... „Gheorghe Dumitrescu este rugat să nu mai facă versuri, să meargă la un cap poetic care să-i permită apoi să creeze un oratoriu care să nu mai fie prea lung. Creșterea lui Gh. Dumitrescu de la oratoriul *Tudor Vladimirescu* până aici, creșterea lui în oratoriu promite niște lucrări extraordinare".

În decembrie, într-un cenaclu au fost audiat și discutate operele *Prometeu* de D. Popovici și *Galileo Galilei* de Cornel Cezar. După deschiderea făcută de T. Ciortea, autorii și-au prezentat lucrările. În cuvântul său, A. Vieru a remarcat că *Prometeu* indică... „un perfect stil de tradiție românească". Observă că muzica este statică, că se cantonează într-o zonă modală, după care a emis următoarea apreciere: „... Este basorelieful o sculptură? Este, dar este o sculptură mai aproape de plan, de frescă, de perete. Așa este și opera lui D. Popovici. Are dreptul la existență o asemenea operă? Are!"

Au fost remarcate procedeele dodecafonice. După părerea lui A. Vieru, C. Cezar a demonstrat că „este un veritabil autor de operă".

Și Th. Grigoriu a evidențiat stilul teatral al operei lui C. Cezar, convingător interpretată de D. Ohanezian și G. Mircea. Leib Nachman nu credea că muzica lui D. Popovici „zguduie auditoriul". N. Parocescu era fascinat de montare, în timp ce L. Profeta aprecia „...lucrarea lui C. Cezar este mai mult decât un debut promițător; este o reușită, un real talent scenic".

Noul adus în aceste opere constituia, după Șt. Niculescu, semnul unei meritorii afirmări... „aspirația către contemporaneitate, o aspirație senină, totală, plină de elan, de acel elan propriu tinereții, care-și asumă riscurile, dar și răspunderea unei atitudini lipsite de prejudecăți înrădăcinate, tocmai pentru a nu frâna expresia"...

Întruniți într-o ședință extraordinară, la 19 decembrie 1964, membrii Biroului au propus, în legătură cu apropiatele alegeri pentru Marea Adunare Națională, să candideze pe lista Frontului Democrației Populare Ion Dumitrescu, președintele *Uniunii Compozitorilor* și acad. M. Jora, artist al poporului.

În cele din urmă, Ion Dumitrescu a fost ales deputat în circumscripția Craiova.

1965

Ca de obicei, Biroul Uniunii Comopozitorilor din 9 ianuarie 1965 a parcurs problemele de rutină, cu prezentarea și aprobarea planului de muncă, bugetul, după care probleme ale drepturilor de autor. Pentru a se obține venituri suplimentare, s-au adoptat noi cote: se vor percepe 20% din achiziții.

S-au primit noi membri stagiari: Nicolae Brînduș, Paul Urmuzescu și Edmond Deda.

S-au definitivat pregătirile pentru ședința anuală a inspectorilor Uniunii, cărora li s-a stabilit planul de încasări...

418. În: *Muzica*, XV, 1 ianuarie 1965, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

CÂNTECELE „FESTIVALULUI DE LA MAMAIA“

Un cenaclu cu discuții aprinse a avut loc la începutul lunii ianuarie, când s-au audiat și discutat cântecele Festivalului *Mamaia – 1964.*

Pe lângă valoarea artistică a unora dintre cântece, s-a insistat asupra pericolului șablonării și uniformizării, potrivit lui A. Popa. G. Grigoriu era convins că țelul Festivalului a fost atins, căci era de necontestat calitatea multor piese. Lui Th. Bratu îi impunea melodica elevată. Lipsea cântecul de excursie. După Claudiu Negulescu, muzica ușoară trebuia să se dezvolte în direcția dinamismului, deocamdată prea multe melodii fiind lente și trenante. Dintre cântecele bine cotate reținem *Tu* de V. Veselovschi, *Ca-n prima zi* de E. Roman, *Te-am găsit și te voi păstra* de H. Mălineanu și *Prea târziu* de R. Șerban.

Au mai vorbit E. Teger, V. Timiș, Gh. Derieteanu, E. Deda, care au atras atenția asupra pericolului imitării. Concluzionând, I. Dumitrescu a îndemnat compozitorii să facă eforturi pentru a ridica nivelul artistic. „...Suntem un popor vesel, un popor latin, vioi și inteligent, avem o tradiție muzicală populară deosebit de importantă, creația noastră populară este în general viguroasă, optimistă. Și muzica noastră ușoară trebuie să urmeze această cale“.

O audiție de muzică franceză contemporană avusese loc, nu cu mult timp în urmă, iar la 15 ianuarie 1965, J. Chailly a conferențiat în Aula Uniunii despre Francisc Poulenc.

Opereta *Suflet de artist* de Ion Vasilescu a făcut obiectul cenaclului de muzică ușoară din 18 ianuarie, condus de G. Dendrino. Au participat la discuții: M. Ionescu, F. Delmar, E. Teger, A. Popa, M. Vescan, V. Cosma, A. Hoffman, J. Fulga.

Personalitatea lui Paul Hindemith și creația lui s-au aflat pe agenda cenaclului din 25 ianuarie 1965.

Cenaclurile ofereau teme indiscutabil interesante. În ciclul *Figuri de compozitori, curente și idei în muzica contemporană, după F. Poulenc, P. Hindemith,* în prezentarea lui A. Porfetye, a urmat *George Enescu,* despre care a vorbit G. Costinescu, oferind spre audiție *Vox Maris* și *Cvartetul cu pian Nr. 2* de S. Prokofiev, în viziunea lui S. Sarchizov.

Problemele muzicii de fanfară au intrat în tematica cenaclurilor din 15 februarie 1965, când s-au audiat: A. Mendelsohn – *Marș solemn;* D. Crăciunescu – *Rapsodia în stil popular;* S. Horceag – *Potpuriu fantezie;* A. Popa – *Două dansuri din Hunedoara* și P. Bentoiu – *Suita ardelenească,* 2 părți. Th. Grigoriu și D. Capoianu au susținut specificul muzicii de film și au indicat soluțiile pentru perfectarea acestui gen[419].

Muzicii de cameră i s-a dedicat un cenaclu în care s-au audiat: W. Berger – *Cvartet de coarde nr. 5,* T. Olah – *Sonata pentru clarinet solo,* D. Bughici – *Sonata pentru vioară și pian,* A. Hrisanide – *3 invenții, volume sonore* pentru violoncel și pian preparat; pe marginea acestora au vorbit D. Popovici, A. Popa, V. Tomescu și A. Hoffman.

TIPĂRIREA PARTITURII „OEDIPE“ DE GEORGE ENESCU

Editura Muzicală și-a îndeplinit în această perioadă pe deplin misiunea, tipărind numeroase partituri enesciene, ca urmare a convenției realizate cu editura pariziană *Salabert.* Un moment de vârf, în acest sens, l-a constituit tipărirea, în condiții de excepție, a tragediei lirice *Oedipe* după manuscris, realizatorilor oferindu-li-se o primă din partea Uniunii.

Pentru întocmirea planului de activitate, președintele Ion Dumitrescu, în ședința Comitetului din 18 februarie 1965, a arătat că s-a recurs la o altă metodă: propunerile au venit de la birouri după ce acestea au purtat convorbiri cu fiecare membru în parte.

După ratificarea primirii în Uniune a lui N. Brînduș, P. Urmuzescu și E. Deda, Comitetul a luat în discuție și a aprobat cererea de acordare a pensiei de onoare lui S. Drăgoi. La discuții au participat A. Mendelsohn, D. Bughici, D. D. Botez, Th. Bratu, A. Zoltán, L. Comes, E. Cuteanu, P. Bentoiu, L. Profeta, E. Teger, A. Vieru, M. Chiriac, M. Jora și I. Dumitrescu.

La 15 martie 1965, în seria audițiilor de muzică contemporană a fost prezentată creația lui Arnold Schönberg.

419. Grigoriu, Th. *Muzica și cea de a 7-a artă.* În: *Muzica,* XV, 3, martie 1965, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Cântec apelor țării de G. Costinescu, *Arcade* de A. Stroe și *Simfonia Nr. 8* de A. Mendelsohn s-au aflat în atenția participanților de la cenaclul simfonic, în care au luat cuvântul I. Dumitrescu, T. Ciortea, Serghei Balasanian, din Moscova, oaspete al Uniunii, P. Bentoiu, D. Popovici, A. Popa, L. Nachman și V. Tomescu.

Cotată ca reușită, *Arcade* a suscitat vii discuții. P. Bentoiu o încadra într-un stil „nonfigurativ", afirmând că Stroe e un compozitor sincer, „un model în felul său". A apelat la „un concept extramuzical, la principiile matematice". Potrivit lui D. Popovici, rigoarea cu care lucrează A. Stroe îi garantează reușita. „În arta sa, lirismul reținut tinde către esența sublimă a muzicii". Prin prisma *Arcadelor,* A Stroe... „e un artist contemporan, frământat de problemele spinoase și multiple ale veacului nostru, iar «subiectivitatea» se identifică întotdeauna cu «eul» poporului, ceea ce conferă acestei muzici o autenticitate națională".

Mai rezervat, T. Ciortea nu găsea corespondența în suprapunerea factorului științific, matematic, cu factorul artistic, fenomen ce nu s-a dovedit nicicând rodnic în câmpul muzicii. De asemenea sceptic, L. Nachman și-a manifestat îndoiala că lucrarea va avea acces la marele auditor. S. Balasanian a afirmat că A. Stroe este un compozitor foarte înzestrat.

A luat cuvântul A. Stroe, subliniind că mijloacele matematice adaptate la limbajul muzical nu sunt, în principiu, mai puțin apte de a genera emoția artistică decât cele „strict muzicale, dacă opera este realizată".

În ceea ce privește *Cântec apelor țării,* apreciată pozitiv, de asemenea, D. Popovici a avut reticențe legate de caracterul baroc al orchestrației. Și P. Bentoiu a sesizat carențe în orchestrație, dar a conchis că „...lucrarea a fost pentru mine o sărbătoare..."

Caracterizări elogioase au fost făcute și la adresa simfoniei lui A. Mendelsohn, care se înscrie, cu toată tenta eclectică, pe o linie ascendentă.

În plan muzicologic, trebuie reținut faptul că apăreau la Editura Muzicală, avizate de Biroul secției de muzicologie, volume din ce în ce mai interesante. O apariție de o structură deosebită o reprezenta *Mic Lexicon. Compozitori și Muzicologi Români,* de Viorel Cosma.

Cenaclul din 5 aprilie 1965 cu tema: *Probleme de muzicologie contemporană* a permis expunerea următoarelor subiecte: Gh. Firca – *Muzicologia contemporană, și limbajul muzical;* A. Brumaru – *Idei și curente în cadrul Congreselor Internaționale de muzicologie;* Șt. Niculescu – *Scrieri muzicologice datorate lui P. Boulez și Y. Xenakis;* A. Hoffman a prezentat cartea cu caracter autobiografic a lui A. Honegger – *Eu sunt compozitor.*

Biroul, la 13 aprilie 1965, după ce a trecut în revistă aspecte referitoare la planuri de activitate, a discutat creația în cinstea congresului al IV-lea al p.m.r. și a numit o comisie pentru analizarea și efectuarea de propuneri pentru reorganizarea revistei *Muzica.* Cei numiți erau: V. Tomescu, O. L. Cosma, L. Profeta, T. Olah și Th. Grigoriu. Menirea acestei comisii era destul de însemnată, dacă se are în vedere faptul că i s-a cerut să studieze eventualitatea modificării profilului revistei pentru ca să oglindească mai cuprinzător viața Uniunii și problemele muzicii contemporane.

M. Jora aduce vorba despre *Lexiconul* lui V. Cosma, observând că o serie de compozitori nu figurează, dându-i ca exemplu pe George Simonis, Gh. Constantinescu, St. Popescu.

Mereu se readuc în discuția Biroului aspectele slabelor relații muzicale cu străinătatea. Dacă cu țările zise socialiste se conturaseră o serie de aspecte pozitive, în privința raporturilor cu țările occidentale, situația era catastrofală. I. Dumitrescu arată că acestea „... nu depind de noi... Afilierea la asociații străine presupunea acceptarea statutelor acestora ca și plata cotizațiilor în valută". Evident că aceste cauze apăreau insurmontabile pe atunci.

Datorită dificultăților de aprovizionare și a lipsei rentabilității, președintele I. Dumitrescu a supus atenției desființarea rețelei magazinelor „Muzica" din provincie, acestea urmând să fie predate organelor comerciale locale, care trebuiau însă să le mențină profilul.

Și chestiunea plății drepturilor de autor cuvenite compozitorilor de peste hotare a constituit obiectul unei informări din partea președintelui, care înfățișa demersurile ce se cuvin a fi făcute în vederea soluționării acestora, de mult timp rămase în suspensie.

S-a acordat pensie văduvei compozitorului G. Enacovici și, pentru a se pune o placă de marmură pe mormântul lui Grigoraș Dinicu, s-a alocat suma de 5–6.000 lei.

Încep să se organizeze seminarii de „estetică muzicală marxist-leninistă", primul având loc la Berlin. Din partea Uniunii a fost delegat Vasile Tomescu care a prezentat un referat.

Se plănuia inițierea unei „săptămâni a muzicii românești la București în cinstea congresului p.m.r.".

Scanned with OKEN Scanner

În Biroul din 26 mai 1965 s-a aprobat reorganizarea cenaclului din Craiova. Totodată, au fost pensionați L. Rusu, E. Roman, Elena Șorban. La categoria primiri au fost acceptați ca stagiari: Dieter Acker, Dan Voiculescu și Corneliu Coștiug.

La începutul lunii iunie, un numeros grup de membri ai Uniunii a întreprins o vizită la hidrocentrala de pe Argeș.

L. Profeta a propus în Biroul din 10 iunie 1965 să se ceară acordul C.S.C.A. ca achizițiile să se facă în viitor în două reprize, în fiecare an. Elena Zottoviceanu a fost primită membru stagiar.

Pentru acordarea împrumuturilor de creație pe termen lung, s-a numit o comisie care să delibereze asupra fiecărei cereri în parte. Responsabil era D. Gheciu, iar membri: Gh. Ciobanu, Gh. Derieteanu, Th. Bratu, Carmen Petra, H. Mălineanu și A. Stroe.

S-a decis amenajarea localului pentru litotipografia necesară Editurii Muzicale.

O a doua ședință de Birou a avut loc la 15 iunie 1965 pentru a se lua în discuție rapoartele asupra îndeplinirii planurilor de creație, pe fiecare secție, filiale și cenacluri. T. Ciortea s-a ocupat de secția simfonică și de cameră; M. Socor, de secția corală de mase, și subsecția de fanfară; G. Dendrino, de secția de muzică ușoară, iar O. L. Cosma, de secția de muzicologie.

La discuție au luat parte: M. Socor, D. Bughici, D. Eremia, Carmen Petra, Gh. Dumitrescu, V. Tomescu, L. Profeta, Gh. Ciobanu, D. D. Botez, Z. Vancea, L. Comes, R. Ghircoiașiu, Th. Bratu, P. Bentoiu, T. Ciortea și I. Dumitrescu.

Sintetizând, se poate spune că discuțiile au convers spre următoarele propuneri: să se alcătuiască un buletin al creației, pentru a se ține evidența situației și a se cunoaște sectoarele deficitare; să se acorde prioritate creării de opere cu subiecte contemporane; să se acționeze astfel ca dezbaterile în cenacluri, în special în cele de muzică simfonică și de cameră, să devină mai vii și să beneficieze de o mai largă participare la discuții.

Membrii Uniunii care participă ca observatori la festivaluri de muzică contemporană vor prezenta în cenacluri informări și, dacă se poate, înregistrări.

Serviciul de documentare al Uniunii va fi înzestrat astfel ca să poată pune la dispoziția membrilor interesați materiale despre problemele modalismului, ritmului, orchestrației moderne, folclorului și tehnicile noi în muzica contemporană.

Pentru membrii Comitetului și Birourilor se vor organiza sesiuni de audiții spre a li se oferi oglinda reală a creației. Vor fi făcute demersuri la Conservator pentru reînființarea secției de muzicologie. Pe baza referatelor prezentate vor fi discutate în plenul secției de muzicologie noile lucrări de profil editate.

O altă măsură adoptată privea necesitatea de a se cânta partiturile compozitorilor români din generațiile anterioare. Pentru audiții corale, la Uniune urma să fie invitată și corala *Madrigal* dirijată de Marin Constantin. S-a cerut să se facă intervenții pentru ca învățământul muzical să capete o tentă contemporană. Conservatoarelor li se vor trimite liste cu noile lucrări românești. Anual se va efectua analiza uneia dintre secții, iar subsecția didactică urma să fie restructurată. În final se preconizau relații mai strânse între Uniunea Compozitorilor și Uniunea Scriitorilor.

La propunerea lui R. Ghircoiașiu, Comitetul a păstrat un moment de reculegere în memoria compozitorilor clujeni recent decedați: Dariu Pop și M. Andreescu-Skeletti. În Uniune au fost promovați compozitorii discutați în Birou: D. Acker, D. Voiculescu, C. Costiug și E. Zottoviceanu.

I. Dumitrescu a făcut cunoscut Comitetului că în octombrie, la București, era prevăzută întâlnirea conducerii Uniunilor de compozitori din țările socialiste, dar că aceasta n-a mai avut loc. Motivul? Relațiile dintre celelalte țări socialiste cu România nu mai funcționau ca înainte, datorită declarației de relativă independență a țării noastre, nemaiacceptându-se statutul de țară eminamente agrară și dorindu-se adoptarea unor măsuri care să faciliteze în mai mare măsură industrializarea. Apoi, survenise decesul lui Gh. Gheorghiu-Dej și plasarea în fruntea partidului a lui Nicolae Ceaușescu. Țările vecine se aflau în expectativă, așteptând să vadă ce curs politic acreditează România.

Pentru a se mobiliza membrii la viața Uniunii, s-a declanșat o amplă acțiune de identificare a cauzelor care-i făcea pe unii să nu frecventeze cenaclurile. S-a stat de vorbă cu aceștia, atrăgându-li-se atenția că, dacă nu înțeleg să activeze, puteau fi sancționați conform statutului. S-a aprobat convenția pentru întreținerea complexului „*Peleș*" din Sinaia.

Noi premii internaționale au fost adjudecate de compozitorii noștri. La Concursul „Regina Elisabeta" de la Liège, lui W. Berger i s-a acordat *Premiul I* pentru *Cvartetul Nr. 6 de coarde*. A. Hrisanide a fost distins cu premiul Fundației „Lily Bulanger" din Boston – S.U.A., pentru *Invenții pentru violoncel și pian* și *Sonata pentru clarinet și pian*.

Scanned with OKEN Scanner

La 3 mai 1965 a avut loc un cenaclu comemorativ G. Enescu. O audiție a secției simfonice din 24 mai a prilejuit audierea *Concertului pentru orchestră* de M. Negrea, *Simfonia pentru 15 instrumente* de Șt. Niculescu și *Coloana infinită* de T. Olah. O foarte convingătoare prezentare a vieții și operei lui Anton Webern a fost făcută de Șt. Niculescu în cenaclul din 31 mai 1965.

SĂPTĂMÂNA MUZICII ROMÂNEȘTI

Se obișnuia ca, odată cu congresele partidului, să se organizeze manifestări artistice. În „cinstea celui de al IX-lea congres", unde se știa că N. Ceaușescu va fi ales, mărindu-i-se autoritatea și puterea, s-a organizat la București și o *săptămână a muzicii românești,* ca și manifestări similare în toate centrele din provincie.

Filarmonica „G. Enescu", cu M. Cristescu la pupitru, a inclus în programul festiv: *Simfonia dramatică* de W. Berger, *Concert pentru vioară și orchestră* de P. Bentoiu, solist Ștefan Gheorghiu și *Suita câmpenească* de Gh. Dumitrescu, dedicată încheierii colectivizării agriculturii.

Orchestra Radiodifuziunii sub bagheta lui I. Conta a prezentat: *Simfonia concertantă pentru orgă și orchestră* de A. Mendelsohn, inspirată din *Cântare omului* de T. Arghezi; *Coloana infinită* de T. Olah și *Omagiu lui Enescu* de Th. Grigoriu.

La *Filarmonica din Iași* a răsunat *Cântec apelor țării* de Gh. Costinescu. La pupitru Ion Baciu, solistă Viorica Cortez-Guguianu.

La Cluj, M. Cristescu, în fruntea *Filarmonicii,* a oferit: *Suita nr. 2* din *Întoarcerea din adâncuri* de M. Jora; *Simfonia brevis* de C. Țăranu și *Inima bătrânului Vezuviu* de M. Eisicovitz.

La Timișoara, *Filarmonica,* avându-l la pupitru pe N. Boboc, a interpretat: *Cantata anotimpului frumuseții* de W. M. Klepper, pe versuri de T. G. Maiorescu.

Filarmonica din Sibiu, condusă de H. Selbing, a interpretat *Simfonia eliberării,* semnată de D. Gheciu.

La Brașov, M. Lucescu a condus: *Simfonia-serenata* de A. Porfetye și *Mișcarea simfonică* de Irina Odăgescu.

Orchestra din Târgu-Mureș, cu Remus Georgescu ca dirijor, a avut înscris pe afiș: *Simfonietta* de I. Dumitrescu, *Mișcare simfonică* de L. Glodeanu și *Concert pentru orchestră* de Z. Vancea.

Amploarea acestor manifestări rezidă în numărul mare al creațiilor contemporane românești abordate în toate genurile, noi oprindu-ne doar asupra lucrărilor destinate orchestrei. La Ploiești, E. Pricope a dirijat *Simfonia ploieșteană* de P. Constantinescu, *Concert pentru vioară și orchestră* de M. Basarab, solist Varujan Cozighian și *În Munții Apuseni* de M. Negrea. Theodor Costin, la *Filarmonica* din Craiova, a avut în program: *Concert pentru vioară și orchestră* de D. Capoianu, solist Gh. Hamza, *Simfonia Nr. 16, „Triumful păcii"* de D. Cuclin. Ion Baciu, cu orchestra din Bacău, a interpretat *Uvertura festivă* de S. Toduță, *Concert pentru harpă și orchestră* de P. Constantinescu, solistă Nicoletta Mastero. Orchestra din Galați, cu Ury Schmidt ca dirijor, a avut în program *Uvertura de concert* de G. Enescu, *Suita dobrogeană* de P. Jelescu și *Simfonia* de A. Rațiu.

Filarmonica din Arad, cu J. H. Huss, a cântat *Poem eroic* de L. Feldman, cantata *Patria mea* de D. Popovici, *Mic divertisment* de M. Marbe. La Satu Mare, *Filarmonica,* avându-l în frunte pe A. Munteanu a prezentat: *Uvertura festivă* de A. Zoltán, *Cinci cântece populare pentru orchestră* de S. Drăgoi și *Simfonia-poem* de D. Bughici. În fine, orchestra din Oradea, dirijată de Erwin Acel, a oferit: *Cantata* de Corneliu Cezar și *Concert pentru pian și orchestră Nr. 1,* solist Corneliu Gheorghiu[420].

Creația vocal-simfonică se afla în centrul atenției tinerilor compozitori. Ștefan Niculescu scria *Cantata a III-a,* de cameră, Andrei Porfetye – *Cantata Comunistul,* A. Vieru – *Lupta cu inerția.*

George Simonis a fost primit membru definitiv, la 29 septembrie 1965, iar Gh. Dumitrescu-Bistrița a devenit membru al Fondului Muzical.

420. *Săptămâna muzicii românești.* În: *Muzica,* XVI, 7, iulie 1965, p. 13–14.

Scanned with OKEN Scanner

DONAREA MAGAZINULUI „MUZICA“

În ultima vreme, asupra *Magazinului „Muzica“* se exercitau puternice presiuni de natură economică, Ministerul Comerțului Interior nemaiaprovizionându-l cu marfă. De fapt, acestea erau efectul unor dispoziții superioare pentru a determina conducerea Uniunii Compozitorilor să cedeze magazinul Primăriei. Era una dintre cele mai arătoase unități comerciale, situată în inima capitalei și născuse multă invidie. Un înalt oficial sugerase că s-ar putea modifica profilul într-o modernă unitate de coafură...

În urma tot mai insistentelor presiuni, obținându-se promisiunea că Magazinul nu va fi luat și că Uniunea îl va păstra pe mai departe, dar că el trebuia cedat statului, conducerea nu a avut altă alternativă, astfel, că, după 3 ani de folosire ca proprietar, directorul Iuliu Simionescu a întocmit și a prezentat un referat Comitetului, prin care se cerea aprobarea ca investițiile făcute cu construirea *Magazinului „Muzica“* să fie trecute în proprietatea statului, Uniunea fiind scutită de plata chiriei, timp de 11 ani. În consecință, s-a întocmit un act adecvat de donație. Evident, acesta nu s-a făcut din senin, dovadă că, la ședința Biroului în care s-a acceptat acest act de donație, participa Vasile Dinu, vicepreședinte al C.S.C.A. și P. Brâncuși de la c.c. al partidului.

Deci, în Magazinul „Muzica“, statul, respectiv primăria, nu a investit nici un leu și a primit acest magazin gratuit, făcând pe generosul cu Uniunea Compozitorilor, care, chipurile, era scutită de chiria asupra acestei unități comerciale pe un număr de ani. Era un act grotesc, căci, după ce banii compozitorilor fuseseră consumați pentru construirea și amenajarea acestui magazin, tot Uniunea Compozitorilor era determinată să plătească și chiria. Altfel spus, chiria pentru propria construcție, proprietate în care statul nu investise nici un leu. Fără îndoială, era un abuz de putere, de tristă faimă. Desigur, în respectivele condiții politice nu se putea concepe ca o Uniune profesională să capete, să dețină un titlu de proprietate. Dar statul și primăria au fost cu 5 ani în urmă de acord să se execute această construcție, aveau nevoie de bani și au acceptat ideea ca Uniunea să construiască magazinul pe un teren pe care, de altfel, existase anterior demolării un magazin mic „Muzica“ al Uniunii. Frauda era de proporții și se înscria în aranjamentele partidului.

VIZITE NEOBOSITE

La ședința Biroului din 27 octombrie 1965 a participat însuși președintele C.S.C.A., deci ministrul de atunci al culturii, Pompiliu Macovei, însoțit de Vasile Dinu, vicepreședinte, Virgil Florea, director general, M. Alexandru, Dinculescu și Băbuț, toți de la C.S.C.A. În plan politic, ideologic, se conturau unele semne de relativă liberalizare, ceea ce s-a și reflectat în ordinea de zi. Anume? Impozitarea drepturilor de autor pe venituri brute fără a defalca în prealabil cota cuvenită Uniunii. Drepturile cuvenite străinilor. Reluarea legăturilor internaționale ale drepturilor de autor. Afilierea la organismele S.A.C.E.M., G.E.M.A... Nefiind reglementate drepturile de autor cu străinătatea, unele instituții nici nu plăteau Uniunii drepturile străinilor. De asemenea, nu se plătea nici locația partiturilor străine, deoarece nu era reglementată.

Cu acest prilej s-a pus în discuție contribuția C.S.C.A. la întreținerea sediului Uniunii Compozitorilor, a Palatului Cantacuzino – pentru partea deținută de *Muzeul „G. Enescu“*. S-au discutat problemele *Editurii Muzicale,* ale *Magazinului „Muzica“*... S-a aprobat importul de discuri și partituri străine și s-a obținut aprobarea ca la magazin să se vândă și aparate de radio și televizoare.

S-a convenit, totodată, ca *Revista „Muzica“* să fie susținută financiar numai de către Uniunea Compozitorilor, conform adresei C.S.C.A. nr. 85 din 15 mai 1965. De asemenea, s-a obținut acordul ca Uniunea să se integreze în organismele internaționale, iar membrii ei să participe la manifestările muzicale internaționale de peste hotare, să poată efectua călătorii de studii și să aibă contacte cu muzicieni de pretutindeni.

Reprezentanții C.S.C.A. au promis că vor susține mai activ creația muzicală și muzicologică. Bineînțeles, a fost mai curând o vizită protocolară, o discuție de rutină, a cărei eficiență s-a dovedit relativă, puține dintre cele convenite finalizându-se.

Scanned with OKEN Scanner

P. Bentoiu a fost distins cu *Premiul de Stat* pe anul 1964. Tot mai mulți compozitori puteau călători peste hotare, în cadrul convențiilor Uniunii sau în afara acestora. Astfel, Șt. Niculescu a fost la Festivalul *Toamna varșoviană,* împreună cu A. Stroe și T. Olah. A participat și *Orchestra Cinematografiei,* dirijată de C. Bugeanu, care a și prezentat creații ale celor 3 compozitori: *Simfonia pentru 15 instrumente, Arcade, Coloana infinită*[421].

Problema difuzării creației românești s-a aflat pe agenda Comitetului din 3 noiembrie 1965, la care participau ca invitați V. Dinu, I. Goia, S. Sarchizov de la C.S.C.A. și Nestor Gheorghiu de la *Electrecord.*

I. Goia a prezentat referatul despre *Problemele interpretării și difuzării muzicii românești.* O. Varga, de asemenea, cu referirea la programele Radio și a formațiilor sale, N. Gheorghiu – despre ceea ce se înregistra la *Electrecord.* Din partea Uniunii, au prezentat referate V. Tomescu, A. Mendelsohn, L. Profeta și Th. Grigoriu.

În ședința anterioară de Birou, ținută cu 2 zile înainte, au fost excluși din *Uniunea Compozitorilor* Jean Letoni și Emil Săculeț, deoarece au depus cerere de emigrare.

Compozitorul Wilhelm Georg Berger a fost numit membru în Biroul Secției de muzică simfonică și de cameră, continuând să rămână și în Biroul subsecției de fanfară.

Au fost primiți ca membri stagiari: Nicolae Ursu, Romeo Alexandrescu și Hummel Emerich din Călan – Hunedoara.

În cadrul activității de cenaclu, după o audiție de muzică sovietică, un cenaclu simfonic și unul de muzică ușoară, V. Tomescu, la 29/XI/1965, a făcut o informare asupra desfășurării „Seminarului de estetică" de la Berlin.

La 6 decembrie 1965 a fost programată o audiție de muzică nord-americană.

ACHIZIȚIONAREA LUCRĂRILOR NEONORATE

Pe lângă problemele curente, cum ar fi ascultarea unor dări de seamă în Biroul din 4 decembrie 1965, luna în care acest for s-a întrunit săptămânal, s-a decis corectarea unei acțiuni care a provocat nemulțumiri, anume, să se achiziționeze creațiile propuse de Birouri, dar neînscrise pe listele anterioare din cauza sumelor mici avute la dispoziție. Astfel, urma să se întocmească lista de către Birourile secțiilor, pentru perioada 1960–1965, pe baza cărora s-au achiziționat creațiile neonorate anterior. În această categorie intrau și o serie de titluri care n-au fost admise la achiziție pe considerente de limbaj, motive foarte discutabile, foarte subiective. Acțiunea aceasta reparatorie și recuperatoare s-a finalizat la 9 decembrie 1965, când Biroul a achiziționat un mare număr de creații, mai ales de cameră. Principiul stabilit ca numai un titlu de autor să fie achiziționat, nu putea satisface creația autorilor prolifici. Iată câteva titluri din această categorie: M. Andricu – *Simfonia de cameră Nr. 2;* L. Feldman – *Simfonietta;* L. Glodeanu – *Concert pentru pian și orchestră;* T. Olah – *Sonatină pentru vioară și pian;* Th. Grigoriu – *Patru cântece de toamnă;* A. Vieru – *Patru lieduri pe versuri de M. Eminescu;* N. Brînduș – *2 Psalmi pe versuri de T. Arghezi;* D. Capoianu – *Cvartet de coarde Nr. 2;* M. Marbe – *Anotimp;* V. Herman – *Variante;* T. Ciortea – *6 Cântece de gheișe.*

În Biroul din 18 decembrie 1965, s-a analizat creația pe anul respectiv și s-au conturat liniile planului pentru anul care bătea la ușă. După luările de cuvânt ale lui M. Jora, I. Dumitrescu, L. Profeta, I. D. Chirescu, O. L. Cosma, M. Basarab, G. Grigoriu, s-a luat hotărârea ca ședințele de cenaclu să se organizeze în fiecare luni, de pregătirea lor răspunzând Biroul secției programate. Sistemul de prezentare a creațiilor discutate rămânând același, se încredințează autorului. În privința tematicii: *compozitori, curente și idei în muzica contemporană* se va continua, doar că tema – *A. Honegger* s-a înlocuit cu *O. Messiaen.*

Au fost conturate și elementele planului de venituri și cheltuieli pe anul 1966, care apoi a fost prezentat Comitetului din 27 decembrie 1965. În cadrul respectiv, președintele I. Dumitrescu i-a invitat să prezinte rapoarte pentru resorturile de care răspundeau pe: T. Ciortea, I. D. Chirescu, D. Eremia, G. Dendrino, O. L. Cosma, V. Tomescu, R. Ghircoiașiu, A. Stoia, Birtalam Iosif, M. Bârcă, N. Petri. Achim Stoia a cerut eliberarea din funcție pe care o deținea, de responsabil al filialei Iași, invocând motivul că este prea ocupat, cerere care a fost acceptată.

421. * * * *Muzica românească și tendințele artei contemporane.* În: *Muzica,* XV, 11, noiembrie 1965, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

O temă mereu discutată era *Imnul de stat* pe care oficialităţile timpului doreau să-l schimbe şi, în acest scop, se vehiculau diferite ipoteze, diferite variante. Au avut loc discuţii care nu s-au soldat cu nici o propunere concretă. Finalmente, după multă vreme, s-a optat pentru *Tricolorul* lui Ciprian Porumbescu, căruia i s-au înlocuit versurile iniţiale cu altele corespunzătoare epocii şi concepţiei lui N. Ceauşescu căruia, după cum se spunea, îi şi aparţineau.

I. Dumitrescu a prezentat planul pe 1966 care a fost aprobat. S-au ratificat achiziţiile, inclusiv cele recuperatoare. Mult timp s-a discutat despre prototipul unei maşini de scris note, instalată la Litotipografie, pentru care s-a acordat suma de 350.000 lei.

A fost reprimit în Uniunea Compozitorilor, ca membru definitiv, Nicolae Julea, care făcuse ani de închisoare.

Din tematica cenaclurilor toamnei 1965 reţinem: la 18 octombrie au fost programate *Simfonia Nr. 2* de W. Berger şi *Concert pentru orgă şi orchestră* de A. Mendelsohn. A condus T. Ciortea, vorbitori fiind V. Tomescu şi D. Bughici. Cenaclul din 22 octombrie i-a fost dedicat creaţiei sovietice reprezentate prin Galina Ustvolskaia, S. Ţintadze, R. Scedrin şi S. Prokofiev.

În ciclul *Compozitori şi idei în muzica contemporană,* din seara de 22 noiembrie, W. Berger a vorbit despre Alban Berg, oferind ca audiţie *Suita lirică, Concertul pentru vioară şi orchestră,* partea a doua, şi actul al treilea al operei *Wozzeck.*

BLAMAREA TURNEULUI PARIZIAN AL BALETULUI TEATRULUI DE OPERĂ DIN BUCUREŞTI

Deşi România se afla într-o fază de deschidere, deşi lanţurile ideologice slăbiseră, dovadă fiind faptul că s-a permis efectuarea unui turneu la Paris al companiei de balet a Operei din Bucureşti, iniţiat de directorul M. Brediceanu, pentru a participa la *Festivalul Internaţional de Dans,* ediţia a treia, din noiembrie 1965, la întoarcere, după puţin timp, s-a declanşat un scandal de proporţii. Motivul l-a constituit reacţia publicului francez, îndeosebi la unul din titlurile prezentate, insuccesul sau succesul parţial obţinut. Era în discuţie concepţia coregrafică, anacronică sau de avangardă pentru partitura baletului *Ciocanul fără stăpân* de P. Boulez. În repertoriu mai figurau: *Giselle* de A. Adam, actul doi, *Seherezada* de N. A. Rimski-Korsakov şi *Concertino în stil clasic pentru pian şi orchestră de coarde* de D. Lipatti. S-a dorit afirmarea în capitala Franţei a şcolii coregrafice româneşti. După M. Brediceanu succesul repurtat a fost clar, deşi aplauzele după *Ciocanul fără stăpân* au fost însoţite şi de fluierături şi huiduieli. Cronicile asupra evoluţiei trupei bucureştene erau şi ele foarte critice.

Apare evident că arta coregrafiei româneşti, ţinută sub model sovietic, a încercat un salt prin montarea lui V. Marcu a poemului lui P. Boulez, dar a fost depăşită de dificultatea partiturii. Apoi, ceea ce era modern la Bucureşti părea anacronic la Paris. Admiţând că soliştii, trupa, orchestra, într-un cuvânt, arsenalul Operei noastre a fost un semisucces, de ce s-a făcut atât tapaj la întoarcere, cu şedinţă de analiză-prelucrare ca în plină epocă stalinistă, cu blamări publice? Însemna că, în fond, nimic nu s-a schimbat. Era o experienţă, dar Dumitru Popescu, mâna de fier la C.S.C.A., a ţinut să facă o demonstraţie de viziune ideologică intransigentă şi a reuşit. M. Brediceanu a fost destituit din funcţia de director şi s-a dat ordin de a nu se mai efectua turnee peste hotare pentru mult timp. În presă au apărut articole zdrobitoare. Evident, în direct era atacată creaţia muzicală de ultimă oră, căci partitura lui P. Boulez constituia un etalon al decadentismului, citându-se aprecierea lui B. Gavoty: „muzica lui Boulez asasinează urechea, îndobitoceşte spiritul şi nu evocă, deşi o proclamă admirabil, conform regulii unui joc nou, nici o arhitectură perceptibilă şi armonioasă"[422].

Compozitorii români ai generaţiei tinere aveau, aşadar, o demonstraţie de forţă, menită să-i intimideze, să-i descurajeze şi să le închidă porţile afirmării nestingherite.

422. * * * *Răspunderea artistică şi spiritul muzicii colective.* În: *Muzica,* XV, 12, decembrie 1965, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

1966

WILHELM GEORG BERGER, AL TREILEA PREMIU INTERNAȚIONAL

Anul 1966 a debutat promițător, Wilhelm Berger adjudecându-și un al 3-lea premiu internațional de compoziție. De data aceasta, *Premiul Regina Elisabeta* al Concursului de la Buxelles, 1966, cu *Concert pentru vioară și orchestră*[423].

Cenaclurile continuă, toate secțiile disputându-și Aula spre a-și prezenta noua creație ca și pentru a supune atenției colegilor noi puncte de vedere. La 27 ianuarie 1966 a fost rândul secției de critică și muzicologie, cu tema *Lansarea cercetării istoriografice pentru realizarea unor volume de documente ale muzicii românești.* Se căuta modalitatea optimă și eficace pentru depistarea celor mai semnificative documente, metoda selectării, transcrierii, valorificării și comentării lor. Au vorbit cu acel prilej C. Ghenea, V. Tomescu, V. Cosma, S. Georgescu, D. Smântânescu, Gh. Ciobanu, Stela Sava și H. Barbu, din partea *Editurii Muzicale* care își propunea să tipărească volumele de documente. Lucrările au fost conduse de O. L. Cosma.

IDEEA ORGANIZĂRII SIMPOZIONULUI INTERNAȚIONAL DE MUZICOLOGIE

O inițiativă menită să afirme gândirea muzicologică a fost adoptată la întâlnirea Biroului din 28 ianuarie 1966. Participau și musafiri importanți: Mihnea Gheorghiu, vicepreședintele C.S.C.A., Mircea Basarab, președintele Consiliului Muzicii din C.S.C.A. și N. Călinoiu de la secția literatură și artă de la c.c.

Președintele I. Dumitrescu a propus *Comitetului Concursului și Festivalului Internațional „George Enescu"* ca la ediția din 1967 să se organizeze și un Simpozion de muzicologie, tot cu caracter internațional. Erau reflectate în această propunere dorințele muzicologilor exprimate într-o serie de împrejurări. După discuții, la care au participat M. Gheorghiu, M. Jora, O. L. Cosma, T. Ciortea, M. Basarab, N. Călinoiu și I. Dumitrescu, Biroul a hotărât să înainteze această propunere forurilor superioare.

Pentru sărbătorirea centenarului nașterii lui D. G. Kiriac, s-au propus manifestări care să-i pună în evidență moștenirea și personalitatea, Uniunea asumându-și rolul dominant în această privință.

S-a acceptat ideea editării unui *Buletin informativ* al Uniunii. Revistei *Muzica* i s-a numit un colectiv redacțional alcătuit din: L. Profeta, P. Bentoiu, W. Berger, O. L. Cosma. Propunerea s-a înaintat C.S.C.A. pentru aviz și, eventual, pentru a-și desemna un reprezentant.

Pentru amenajarea unui cavou destinat compozitorilor clujeni care au decedat, s-a dispus întocmirea unui studiu. S-a alocat suma cuvenită pentru complexul „Peleș" din Sinaia, cu solicitarea de a nu se mai permite organizarea cursurilor de vară pentru limba și literatura română în acel loc, deoarece erau incomodați cei veniți să creeze și să se odihnească. Nimeni nu avea cum să bănuiască faptul că a fost ultima vară când membrii Uniunii Compozitorilor au mai putut beneficia de respectivul complex. N. Ceaușescu și E. Ceaușescu, într-o după-amiază de sfârșit de august, au trecut în fugă prin Complexul „Peleș", după care s-a auzit că va fi închis pentru creatorii de artă, pentru a i se da o altă destinație, fiind înghițit de gospodăria de partid. Oamenilor de artă li s-au atribuit, în schimb, vile în complexul de pe Cumpătul-Sinaia. Era o primă ispravă a noului lider de partid. Vor urma multe altele.

423. * * * *Însemnări de creație. Wilhelm Berger...* În: *Muzica*, XVI, I, ianuarie 1966, p. 21.

Scanned with OKEN Scanner

La sala de marmură a „Casei Scânteii", C.S.C.A. a organizat o consfătuire pe tema problemelor actuale ale muzicii ușoare, la care au fost invitați numeroși membri ai Uniunii. În prezidiu se afla vicepreședintele M. Gheorghiu. Referatul a fost prezentat de Gherase Dendrino, între vorbitori aflându-se E. Roman, A. Mendelsohn, T. Popa, G. Grigoriu și I. Dumitrescu.

Fiecare aniversare politică se cerea în mod obligatoriu „întâmpinată" cu noi creații, mai ales cântece, după un clișeu care se banalizase, dar era foarte prețuit de către factorii omnipotenți ai partidului și statului. În atari circumstanțe, Biroul de conducere trebuia să elaboreze planuri, să mobilizeze și să stimuleze compozitorii și muzicologii în aceste acțiuni. Într-un fel, era plata pentru existența breslei. Asemenea campanii s-au dovedit fastidioase, superficiale, grandilocvente, însă de mare căutare în ochii activiștilor. Este adevărat, existau membri ai Uniunii care se complăceau în asemenea acțiuni, căpătând chiar un fel de virtuozitate în a scoate din mânecă ceea ce se cerea. Pe de altă parte, numeroși membri se sustrăgeau în mod sistematic, nu participau, lăsându-i să salveze situația pe deținătorii carnetului roșu, asupra cărora presiunile erau infinit mai mari. Planurile prevedeau creațiile în toate genurile pe cât posibil, articole închinate evenimentului și, dacă se putea, chiar un număr întreg al revistei *Muzica*. S-a preconizat chiar și un volum al cărui autor și titlu s-au găsit: P. Codreanu – *Momente din lupta poporului român pentru libertate, oglindite în muzică,* dar care n-a fost finalizat.

Membrii stagiari urmau să fie verificați, deoarece mulți dintre ei depășiseră cei doi ani prevăzuți de statut până la definitivare, timp în care trebuiau să scrie, să-și întregească zestrea și s-o prezinte Biroului secției din care făceau parte.

Bilanțul pe 1965 și raportul cenzorilor au trecut cu brio, ca și devizul de 173.000 lei pentru lucrări de reparații la clădirea sediului Uniunii, Palatul Cantacuzino. S-a aprobat întocmirea unui deviz pentru amenajarea locului de veci al lui Gheorghe Dima, din cimitirul orășenesc Cluj.

Cerându-se noi și noi sume pentru aparatul de scris note, aflat în faza de proiect, apoi de probe, Biroul a ajuns la concluzia că aceste majorări nu sunt de bun augur, că aparatul în cauză nu prezintă seriozitate și s-a decis să se renunțe.

La 26 martie s-a ținut o nouă ședință a Biroului pentru pregătirea Comitetului.

Cenaclurile s-au transformat, cu rare excepții, în audiții. Era un semn clar că formele existente până atunci cu dezbateri, începuseră să se demonetizeze. La 10 ianuarie 1966, în cenaclul simfonic s-au audiat: D. Bughici – *Partita pentru orchestră;* L. Glodeanu – *Concert pentru flaut și orchestră* și M. Andricu – *Concert pentru vioară și orchestră.* La 7 februarie în cenaclul de muzică de cameră, aflat sub genericul *Sonate pentru vioară și pian,* s-au prezentat lucrări de P. Bentoiu, D. Constantinescu și Șt. Zorzor. Cenaclul din 14 februarie a permis audierea *Simfoniei nr. 3* de Gh. Dumitrescu și *Simetrii* de C. Țăranu. Cenaclul din 28 februarie, aflat sub genericul „Tineri compozitori" a oferit: *Invențiuni pentru pian* de Gh. Costinescu; *Circuite* – cantata de C. Cezar și *Concert heterofonic* de M. Istrate.

În cenaclul simfonic din 24 martie 1966 s-au audiat: W. M. Klepper – *Mic concert;* C. Boldizsar – *2 piese pentru orchestră;* A. Vieru – *Simfonia de cameră* și Th. Grigoriu – *Vis cosmic.* Cenaclul secției simfonice din 18 aprilie 1966 a avut înscris în program: G. Draga – *Sonata pentru pian;* O. Nemescu – *Sonata pentu clarinet și pian;* V. Spătărelu – *Sonata pentru vioară și pian;* L. Meținanu – *2 tablouri coregrafice.* Lucrările erau conduse de T. Ciortea, care răspundea de secția simfonică: „Este o seară dintre cele mai simpatice de la *Uniunea Compozitorilor*", mărturisea P. Bentoiu. La rândul ei, Carmen Petra spunea: ...„În mod deosebit s-a apreciat nivelul profesional al tuturor creațiilor, calificat drept remarcabil".

ACTIVITATEA MUZICOLOGICĂ SUB OBIECTIV

Comitetul, în întrunirea sa din 16 aprilie 1966, a luat în discuție activitatea secției de muzicologie pe baza referatului Biroului prezentat de secretarul V. Tomescu[424]. Se constata creșterea aportului muzicologiei în ansamblul vieții artistice. În acest domeniu se manifestau specialiști de notorietate, precum I. D. Petrescu, ca și tineri. Muzicologii încep să participe la manifestări internaționale cu comunicări. Din inițiativa Biroului s-a propus organizarea *Simpozionului Internațional „George Enescu"*, se începuse editarea ciclului de volume cu titlul *Studii de muzicologie,* se pregăteau tipărirea unor „Opere", cuprinzând scrierile lui C. Brăiloiu, T. Burada, G. Breazul. Apăruseră unele titluri care impuneau, lărgind aria preocupărilor în trecutul muzicii românești, relieîând aportul unor personalități și se elaborau monografii ale unor compozitori celebri. *Revista Muzica* atesta, printr-o serie de materiale, sporul înregistrat de muzicologi.

424. * * * *Înfăptuiri și perspective ale muzicologiei noastre. În:* Muzica *XVI, 5, mai 1966, p. 1.*

Scanned with OKEN Scanner

S-a insistat asupra unor lipsuri în planul esteticii și a teoriei muzicale, al cercetării istoriografice și studierii folclorului, analiza creației muzicale continuând și ea să rămână deficitară.

Discuțiile, la care au participat R. Ghircoiașiu, D. Bughici, Th. Bălan, C. Ghenea, O. L. Cosma, N. Parocescu, V. Cosma, W. Berger, P. Codreanu, E. Comișel, A. Brumaru, A. Hoffman, Gh. Ciobanu, H. Barbu și I. Dumitrescu, „...au arătat și necesitatea îmbunătățirii activității de orientare a preocupărilor muzicologice în direcții esențiale", pentru popularizarea valorilor muzicii românești. Era nevoie de canalizarea eforturilor către lucrări de sinteză. Cu prioritate se recomanda elaborarea unei istorii a muzicii românești. De asemenea, era vitală lărgirea cercului de cronicari și ridicarea nivelului criticii muzicale. S-a exprimat și imperativul găsirii soluției pentru editarea unei reviste muzicale cu apariție mai frecventă decât *Muzica.*

Președintele I. Dumitrescu s-a arătat satisfăcut de felul în care au fost abordate diversele aspecte ale creației muzicologice, ceea ce va putea constitui un impuls pentru viitoarele demersuri în acest domeniu atât de complex.

EPILOG MANSI BARBERIS

Numeroase definitivări au fost făcute în Comitetul din 16 aprilie 1966: C. Cezar, Gh. Costinescu, F. Donceanu, T. Fatyol, C. Ghenea, G. Grigoriu, L. Glodeanu, S. Horceag, N. Lungu, T. Mârza, A. Popa, T. Popa, Florica Racoviță, G. Sulițeanu, Șt. Zorzor, Csiky Boldizsar, O. Nemescu, M. Moldovan, G. Draga. De asemenea, au fost și muzicologi care au intrat în această serie: C. L. Firca, P. Codreanu, Fernanda Foni, Ana Frost, Rodica Oană-Pop. În ceea ce-i privește pe S. Georgescu și V. Nicolescu, ei n-au fost admiși până nu vor prezenta și alte lucrări. Aceasta deoarece se adoptase hotărârea că, în vederea definitivării la secția de muzicologie, trebuia prezentat un volum, chiar tipărit.

Ca membri stagiari, au intrat în *Uniune* C. Zalu, E. Dolinescu, V. Donose, G. Habenicht, Eugenia Cohn.

Alte vizite au avut loc, la Doftana și la rafinăria Brazi, apoi în regiunea Olteniei, la care a participat un grup de 60 de membri. S-a convenit ca spezele pentru *Simpozionul Internațional de Muzicologie din cadrul Festivalului „George Enescu"* să fie preluate de către Uniunea Compozitorilor.

În Biroul de fanfară, în locul lui Dinu Stelian, care nu participa, fiind prea solicitat la *Ansamblul Armatei,* a fost cooptat D. Crăciunescu.

În fine, o hotărâre reparatorie: Mansi Barberis a fost reprimită în Uniunea Compozitorilor, păstrându-și toate drepturile avute în 1959. A existat și o explicație a reprimirii, excluderea fiind pusă pe seama abuzurilor din epoca lui Gh. Gheorghiu-Dej. Nicolae Ceaușescu dorea să-i câștige de partea sa pe intelectuali, să pară că este mai liberal și, în acest scop, a organizat mai multe întâlniri cu oameni de literatură și artă, la care au participat numeroși compozitori și muzicologi, vehiculându-se o serie de idei cu pretenții esteticizante, cum ar fi unitatea de concepție și diversitatea de stiluri.

ÎNCETAREA DIN VIAȚĂ A LUI ALFRED MENDELSOHN

Activitatea de cenaclu continuă. La 25 martie 1966 s-a organizat o seară de lieduri românești contemporane, prefațată de Clemansa Liliana Firca, în program figurând lucrări de F. Donceanu, C. Petra Basacopol, A. Vieru, H. Jerea, Th. Grigoriu și T. Ciortea. O conferință ideologică l-a adus în Aula Uniunii pe Dumitru Mazilu care a vorbit despre politica internațională a României. La 4 aprilie 1966 a avut loc o audiție de muzică italiană contemporană.

La 9 mai 1966 s-a stins din viață vicepreședintele Alfred Mendelsohn. Corpul neînsuflețit a fost depus în Aula Uniunii, pagini din creația sa oferind ambianța funebră, în momentul luării de rămas bun. La catafalc s-au depus coroane, au fost formate gărzi și au rostit cuvinte de adio: I. Dumitrescu, V. Florea, V. Giuleanu, M. Jora, O. L. Cosma, O. Varga, T. Olah și studenta Smaranda Georgescu.

Scanned with OKEN Scanner

MUZICA DE CAMERĂ ŞI PROBLEMELE EI

Comitetul din 24 iunie 1966 s-a ţinut în sala de marmură a „Casei Scânteii" unde, în colaborare cu C.S.C.A., s-a organizat dezbaterea cu tema: *Probleme actuale ale muzicii de cameră,* la care au participat numeroşi interpreţi. În prezidiu au luat loc Pompiliu Macovei, I. Dumitrescu, V. Florea, M. Jora, M. Basarab, care a citit referatul Ministerului. Un al doilea referat, din partea Uniunii, l-a susţinut W. Berger. La cuvânt s-au înscris: P. Bentoiu, V. Tomescu, D. Popovici, A. Vieru, C. Ţăranu, I. Ghiga, R. Negreanu, D. Bughici, A. Stroe, în intenţia de a regla situaţia nesatisfăcătoare în acest domeniu în care ansamblurile camerale erau atât de neglijate, în consecinţă, creaţia.

În preambulul acestei şedinţe, Biroul *Uniunii Compozitorilor,* la 9 iunie 1966, a aprobat proiectul de organizare a *Simpozionului Internaţional de muzicologie,* textul pliantului şi lista invitaţilor de peste hotare. Pentru reuşita acestei manifestări a fost numită o comisie: V. Tomescu, secretar al Uniunii, O. L. Cosma, Şt. Niculescu, P. Codreanu, Gh. Firca, P. Bentoiu, R. Ghircoiaşiu şi Z. Vancea.

O altă comisie a fost numită pentru elaborarea regulamentului de acordare a premiilor *Uniunii Compozitorilor,* alcătuită din W. Berger, D. D. Botez, O. L. Cosma, Şt. Niculescu, L. Profeta. Pentru studierea drepturilor de autor şi elaborarea unor propuneri de micşorare a cotelor acestora, s-a format o altă comisie avându-i membri pe P. Bentoiu, D. Bughici, D. Derieţeanu, D. Gheciu, Th. Grigoriu şi C. Palade. Acestora li s-a dat şi un termen până când să depună propunerile: 10 septembrie 1966.

Au fost primiţi noi membri stagiari: D. Ciocan, E. Wendel, P. Severin şi V. Spătărelu. Jean Ionescu urma să-şi completeze dosarul de lucrări.

S-au acordat pensiile văduvelor Vera Mendelsohn, Emilia Aurelia Paschill. Un ajutor lunar i s-a conferit lui Mansi Barberis. Totodată, s-a acordat ajutor de înmormântare familiei lui N. Missir. Eugen Cerbu, nemaifiind cetăţean român, a fost exclus.

Biroul era sufocat de probleme concrete. În continuare s-a acordat ajutor lui Rica Halfon. Orchestra nevăzătorilor a fost scutită de plata drepturilor de autor. S-a achiziţionat bustul cântăreţei Maria Tănase, realizat de Florica Hociug.

Suma alocată pentru achiziţiile Uniunii în sesiunea iunie 1966 s-a ridicat la 350.000 lei. Tehnicienii care au contribuit la amenajarea, ornamentarea şi mobilarea Magazinului Muzica au fost premiaţi: Ştefan Busuioc, V. Cantuniari, W. Edgar, evident, unii dintre ei fiind arhitecţi.

AFIRMĂRI TEORETICE

Apar o serie de idei care demonstrează vigoarea gândirii muzicale. Compozitorii generaţiei tinere îşi exprimă încrederea în valenţele folclorului şi, în acest sens, poate fi edificatoare opinia lui L. Glodeanu: „Folclorul în sine este o artă unitară, constituită secular sau milenar, în continuă evoluţie sau involuţie, dar închegată pe principii artistice proprii, specifice, logice şi cu mari valenţe emoţionale[425].

Cu o relativă timiditate se fac investigări în universul creaţiei contemporane. Gh. Costinescu publică un interesant portret al compozitorului francez Olivier Messiaen[426].

În revista *Tribuna* din Cluj, George Sbârcea publică 2 articole care se voiau, conform titlului, un *Manifest muzicologic,* care a primit o replică vehementă în *Muzica,* apreciindu-se că îndemnurile în favoarea unei muzicologii literaturizante nu mai puteau fi la ordinea zilei. Dimpotrivă, se cereau materiale cât mai profesionist elaborate[427].

„Sterilitatea prozei de specialitate" era dezavuată de către G. Sbârcea...„Excesul de limbaj tehnic e simptomul unei carenţe grave la mulţi muzicologi, ... care despică firul în patru"[428]. Ceea ce propunea în schimb, era un stil literar, din care lipseşte ermetismul... Nu cred că există vreo incompatibilitate între ştiinţa muzicii şi arta literară"[429].

425. Glodeanu, L. *Rolul folclorului în creaţie.* În: *Muzica,* XVI, 7, iulie 1966, p. 24.
426. Costinescu Gh. În: *Muzica,* XVI, 9, septembrie 1966, p. 21.
427. * * * „*Manifest muzicologic?*". În: *Muzica,* XVI, 9, septembrie 1966, p. 21.
428. Sbârcea, G. *Manifest muzicologic.* În: *Tribuna,* X, 27 (482), 7 iulie 1966, p. 7.
429. Sbârcea, G. *Manifest muzicologic.* În: *Tribuna,* X, 28 (493), 14 iulie 1966, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

La împlinirea a 75 ani de viață de către Mihail Jora, Z. Vancea îi conturează portretul într-un studiu inserat în revista *Muzica;* el debutează prin citarea cuvintelor lui Jora din 1920, preluate din ancheta întreprinsă asupra muzicii românești: „...Am speranța că școala românească va fi curând un fapt împlinit"[430], ideea de front unitar fiind unul dintre postulatele care i-au călăuzit întreaga activitate creatoare. La Ohrid, în Jugoslavia, a avut loc întâlnirea tinerilor compozitori și muzicologi din țările sud-europene, în august, la care au participat Dan Constantinescu și Gheorghe Firca. S-au audiat creații ale compozitorilor aflați în plin proces de afirmare și s-au purtat discuții. Delegația română a prezentat lucrările: L. Glodeanu – *Concert pentru flaut și orchestră,* Gh. Costinescu – *Cântec apelor țării,* C. Țăranu – *Simetrii,* D. Constantinescu – *Sonata pentru vioară și pian* ca și *Trio pentru vioară, pian și percuție.*

Evident, exista o oarecare deschidere, compozitorii tineri puteau participa, bunăoară, la cursurile de vară de la Darmstadt și în număr mare. În august 1966 Șt. Niculescu, A. Stroe, T. Olah, A. Hrisanide. Primii trei vor face chiar expuneri asupra celor auzite acolo, într-unul din cenaclurile din toamnă.

La festivalul „Toamna varșoviană" a participat, în septembrie, Ștefan Zorzor.

RECUNOȘTINȚĂ CORULUI „MADRIGAL"

La întrunirea sa din 3 octombrie 1966, Biroul a decis să-și manifeste prețuirea și recunoștința față de corul *Madrigal* dirijat de Marin Constantin, care aborda cu multă dezinvoltură repertoriul coral de factură foarte novatoare, datorat compozitorilor tineri, concertele formației devenind o tribună a stilului de factură modernă promovat în creația muzicală românească. Autorii preferați erau A. Vieru, M. Marbe, T. Olah, Șt. Niculescu, M. Istrate, A. Pașcanu.

S-au făcut modificări în componența birourilor. Astfel, noua configurație a biroului simfonic devine: T. Ciortea, vicepreședinte, responsabil, P. Bentoiu, L. Profeta, Gh. Dumitrescu, A. Stroe, T. Olah, M. Chiriac. D. Capoianu.

Biroul secției de muzică de cameră îl avea responsabil pe Z. Vancea, iar membri pe W. Berger, A. Vieru, Th. Grigoriu, D. Bughici. S. Sarchizov a fost trecut la Biroul coral, de mase, în locul lui Gh. Bazavan, care este revocat.

Odată cu începerea stagiunii de toamnă, s-au prezentat și noile creați. Astfel, la *Filarmonică* s-a putut audia *Simfonia Nr. 1 de* P. Bentoiu. Tot în respectiva perioadă și-a făcut debutul „Musica Nova", condusă de Hilda Jerea, având în componența sa pe M. Opreanu, V. Pitulac, C. Ilea și A. O. Popa, care va juca un rol dinamizator în promovarea muzicii contemporane românești. În concertul inaugural au cântat D. Constantinescu – *Variațiuni pentru vioară, violă, violoncel și pian.*

În cenacluri tematica se dovedea foarte variată. La 10 octombrie 1966, a fost consacrat ciclului *Curente și figuri în muzica contemporană"* – Paul Constantinescu. O dare de seamă asupra Festivalului și Congresului de muzicologie „Muzica Medievală în Europa orientală" – Bydgoszcz, Polonia a avut loc la 17 octombrie 1966. Cel din săptămâna următoare a prilejuit informările asupra manifestărilor de la Darmstadt, vorbitorii fiind participanții din țara noastră deja menționați. La 7 noiembrie, în ciclul *Figuri de compozitori contemporani,* s-a vorbit despre creația lui D. Șostacovici. După o săptămână, secția simfonică a prezentat o audiție cu *Simfonietta* de M. Chiriac, *Concert pentru vioară și orchestră* de W. Berger, *Pe o plajă japoneză* de M. Istrate, *Omagiu lui Palestrina* de D. Popovici. Fanfarei i-a fost consacrat cenaclul din 21 noiembrie, iar cel din 28 noiembrie – secției de muzică ușoară, care a supus atenției creațiile premiate la „Festivalul de la Mamaia".

O audiție de muzică de cameră s-a organizat la 5 decembrie 1966: L. Glodeanu – *Sonata nr. 2 pentru pian,* M. Marbe – *Sonata pentru 2 viole,* Z. Vancea – *Cvartet de coarde nr. 4* și D. Constantinescu – *Variațiuni pentru vioară, violă, violoncel și pian.* La 12 decembrie a avut loc o audiție de muzică cehoslovacă.

430. Vancea, Z. *Aportul creator al lui Mihai Jora și rolul său în evoluția muzicii noastre.* În: *Muzica,* XVI, 10, septembrie 1966, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

VALORIFICAREA CREAȚIEI PRECURSORILOR

Tema dominantă a Biroului din 16 noiembrie și a Comitetului din 19 decembrie 1966 a constituit-o *Valorificarea moștenirii compozitorilor și muzicologilor înaintași,* baza discuțiilor servind-o referatul secretarului V. Tomescu[431]. La discuții a luat cuvântul Z. Vancea care a pledat pentru efectarea unor studii comparative. C. Petra Basacopol a subliniat necesitatea publicării unor volume de paleografie muzicală. În favoarea îmbogățirii repertoriului didactic a intervenit L. Comes. Lipsa preocupărilor pentru trecutul muzicii ușoare a fost reclamată de către H. Mălineanu și G. Dendrino. Au mai vorbit T. Ciortea, I. D. Chirescu, O. L. Cosma, O. Varga, M. Chiriac, Gh. Ciobanu, și, în încheiere, I. Dumitrescu, care a accentuat rolul moștenirii creației muzicienilor precursori.

La propunerea lui T. Ciortea s-a reînființat cenaclul *Uniunii Compozitorilor* din Brașov.

Harry Brauner a fost reprimit în rândurile Uniunii ca membru definitiv,... „În urma indicației căpătate de la forurile superioare". Revenea, după mulți ani de închisoare, și fusese reabilitat.

În Comitet, președintele I. Dumitrescu a ținut o informare referitoare la activitatea conducerii din ultima perioadă, insistând asupra acțiunilor interne și externe. Se elogia creșterea nivelului profesional al discuțiilor din cenaclu. Întârzia acțiunea de cercetare a activității membrilor stagiari cu vechime pentru a li se clarifica situația.

1967

An de intensă creație și activitate, cu polarizări spre birourile secției, care devin organismele cele mai importante în activitatea curentă, deoarece acolo se prezentau noile elaborări, creațiile care urmau să fie promovate spre difuzare, tipar și achiziții. Puține dintre acestea nu primeau girul comisiilor de specialitate sau al comisiei centrale de achiziție pe considerentul că nu au ținuta profesională corespunzătoare sau că denotă un limbaj prea avansat, prea avangardist, ceea ce însemna că puteau fi amânate, deci excluse de la achiziție sau încadrate la tarifele cele mai joase. Un fapt însă rămâne de necontestat: I. Dumitrescu susținea creația muzicală și muzicologică prin achiziție și ritualul încadrării lor în tarife se făcea după alfabet. Asupra fiecărui număr președintele se oprea, întrebând dacă are vreo lucrare spre a nu fi cineva omis.

Continuau să se afle la mare prețuire și cenaclurile ținute cu periodicitate săptămânală, unele transformându-se în audiții, după care puțini dintre cei prezenți în aulă mai aveau chef de discuții. Oricum, acestea se preconizau, dar nu mai aveau virulența din trecut, spiritele păreau mai potolite, tinerii de altă dată ajunseseră la vârsta maturității și schimbul de opinii trecuse pe plan secundar. Erau mai interesați de programări, firește de a călători în străinătate, de a participa la festivaluri de muzică nouă, contemporană, de a fi prezenți la cursuri de vară, de a obține contracte, inclusiv din partea editurilor de peste hotare.

Nesatisfăcuți de perspectivele afirmării în România, de condițiile materiale, de cadrul politic nefavorabil, de climatul cultural monocrom, tot mai mulți membri se gândesc să părăsească țara. Se alege calea exilului. Continuă exodul spre Germania occidentală și spre Israel. Doar Dan Mizrachy a avut forța să se întoarcă, să se repatrieze, plecarea sa fiind și efectul unei întemnițări abjecte. Și totuși, a revenit în țara sa natală. Așa a procedat și Sandu Albu, reîntors după revoluția irakiană, după răsturnarea monarhiei, căci activase ca muzicianul Curții de la Bagdad. Valul avea direcția inversă și scurgerile de forță creatoare vor căpăta amploare către 1970, când o serie de tineri vor alege calea dureroasă a părăsirii definitive a României, ca și mulți interpreți ce rămâneau în occident în serie.

Evident, exista o puternică tendință în plan intern de anihilare a personalității intelectuale de către partid, de acum comunist român. Libertatea oferită cu picătura era strict controlată, supravegheată, informatorii securității aflându-se pretutindeni, izolarea țării, rămânerea ei în urmă

431. * * * *Valorificarea moștenirii muzicienilor înaintași.* În: *Muzica*, XVII, I, ianuarie 1966, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

față de civilizația vestică se accentua în fiecare zi. Pârghiile de informație se reduseseră la cota 0, acțiunile de ideologizare continuau. N. Ceaușescu se erija încă în conducător înțelegător, care accepta diversitatea stilurilor, însă susținea cu încăpățânare că ideile socialismului trebuiau să constituie liantul de unitate al creațiilor artistice

Biroul s-a grăbit să-și inaugureze activitatea pe anul 1967, întrunindu-se la 5 ianuarie pentru a contura planul de activitate pe trimestrul I. Mapele cu creații românești pe genuri, editate pentru participanții la *Concursul G. Enescu*, se oferă unui mare număr de interpreți români. S-a hotărât ca 700.000 de lei, reprezentând excedentul realizat în 1966, să fie restituiți sub forma de risturnă, proporțional cu sumele vărsate de fiecare în sacul de venituri al Uniunii, fără reținere de cote sau impozite. La propunerea lui Virgil Iliescu, șeful Biroului repartiții, s-a găsit și modalitatea reglării plății muzicii jurnalelor cinematografice.

Ca membri stagiari au fost primiți A. S. Ciocoiu, Ruxandra Moisin, Vasile Dinu.

Cenaclul simfonic din 7 ianuarie a fost axat pe împărtășirea impresiilor de la *Festivalul „Toamna Varșoviană"*. Vorbitorii: Carmen Petra-Basacopol, Dan Constantinescu, Gh. Costinescu și Șt. Zorzor. Tot un cenaclu simfonic a avut loc și la 23 ianuarie, când s-a audiat *Simfonia nr. 1* de P. Bentoiu, *Variațiuni cinematografice* de D. Capoianu și Șt. Niculescu – *Cantata nr. 3 pentru mezzosoprană și orchestră de cameră*. După o săptămână s-a programat un cenaclu coral în care s-au audiat creații de E. Lerescu, N. Brînduș, V. Spătărelu, S. Zorzor și D. Popovici.

În Biroul din 13 februarie 1967, I. Dumitrescu a făcut o informare asupra întâlnirii președinților de Uniuni cu Nicolae Ceaușescu. Conținutul cuvântării secretarului general cu acest prilej a constituit obiectul Plenarei din 25 februarie 1967, dar punctajul expunerii s-a prezentat anterior Comitetului, la 18 februarie 1967.

„LIBERTATEA DE CREAȚIE"

Ca urmare a indicațiilor din afară, la Plenara din 25 februarie 1967, președintele Ion Dumitrescu a prezentat activitatea Uniunii în lumina consfătuirii cu N. Ceaușescu. S-a pus accent pe înțelegerea problemei libertății de creație, care era totală, dar lipsea cu desăvârșire, ar fi spus I. L. Caragiale. Adică, libertate, dar așa cum o înțelegea partidul.

S-au prezentat aspecte ale creației, probleme de documentare pe teren, necesitatea efectuării vizitelor de lucru în uzine, pe șantiere, relații cu străinătatea, propaganda muzicii românești, drepturile de autor, precum și diferite elemente specifice Editurii Muzicale și revistei *Muzica*. Țelul declarat era ca toți membrii Uniunii să contribuie la dezvoltarea Culturii românești prin intensificarea legăturii cu masele. Compozitorii erau solicitați să fie mai activi, să-și axeze partiturile pe „marile evenimente" ale anilor 1967, 1968, 1969... Inclusiv, aniversarea a 5 ani de la terminarea colectivizării...

Era evident că N. Ceaușescu intensifica propaganda ideologică, dând semne că vroia mai mult de la oamenii de artă, că strângea mai tare șurubul, deși făcea efortul să lase impresia că era mai deschis.

Titulatura referatului citit era: „Probleme ale activității Uniunii Compozitorilor și ale orientării creației noastre muzicale"[432]. Între altele, se afirma: „...utilizarea unor mijloace de exprimare și procedee tehnice cât mai avansate nu dăunează originalității și forței de creație decât atunci când sunt mânuite în mod formal, imitativ, exterior, necreator, fără talent și inspirație...

...Libertatea în domeniul artei muzicale înseamnează posibilități imense în alegerea temelor, a mijloacelor de exprimare, a procedeelor tehnice, însă, în același timp, ea cere compozitorului, în actul de creație, o mare responsabilitate față de oamenii în mijlocul cărora trăiește, față de momentul istoric în care creează, față de destinele poporului din care face parte, față de imperativele culturii și artei pe care le slujește".

La sfârșitul plenarei a vorbit Pompiliu Macovei, președintele C.S.C.A.

În lunile de primăvară, cenaclurile au avut un ritm alert. Cenaclul simfonic din 6 martie 1967 a oferit o audiție cu lucrări de M. Barberis, D. Gheciu, M. Mihalovici și M. Negrea. Interpreții erau Elisabeta Neculce-Carțiș, Vasile Micu și, la pian, Gh. Costinescu. La 13 martie, Ada Brumaru a conferențiat despre Igor Stravinski, în ciclul *Curente și figuri în muzica contemporană*.

432. În: *Muzica*, XVII, 4, aprilie 1967, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Cenaclul din 27 martie 1967 a fost consacrat lui Mihail Jora la împlinirea venerabilei vârste de 75 de ani. Cu acel prilej s-au audiat: Suita din *Hanul Dulcineea,* lieduri pe versurile lui T. Arghezi, M. Dumitrescu, M. Breslașu și Em. Ciomac. Interpretau Olga Sandu și Valentin Teodorian. La pian Lizette Georgescu și Nicolae Rădulescu. Lucrările erau prezentate de Vasile Cristian.

În cenaclul din 20 martie 1967, consacrat muzicii ușoare, s-au audiat din ultimele creații ale lui G. Dendrino, R. Stein, E. Teger, G. Solomonescu, L. Profeta, S. Dinicu, E. Deda, F. Delmar, H. Mălineanu, Șt. Kardoș, A. Winkler, V. Doboș, E. Roman, Em. Ionescu, M. Ionescu și A. Albin.

Un alt cenaclu aniversar l-a avut în prim-plan pe Tiberiu Brediceanu, la 3 aprilie 1967, cu prilejul împlinirii a 90 de ani. L-a omagiat printr-o documentată expunere G. Sbârcea, după care au urmat audiții din bogata sa creație.

PRIMIRI ȘI EXCLUDERI

În cadrul ședinței de Birou din 15 martie s-au luat în discuție planurile de creație în ideea de a se lansa comenzi în colaborare cu C.S.C.A.

Luându-se în discuție vechea problemă a cercetării activității membrilor stagiari, s-a ajuns la rezolvarea diferitelor situații în felul următor. Au fost definitivați: N. Bretan, N. Brînduș, P. Codreanu, C. D. Georgescu, V. Herman, I. Husti, I. K. Köröşy, D. Milcoveanu, V. Mocanu, V. Nicolescu, I. Odăgescu, C. Romașcanu, I. Șerfezi, R. Suciu, Gh. Vancu, A. Vicol, P. Vlaiculescu. Această listă urma să fie ratificată de Comitet, ceea ce s-a și întâmplat.

Pentru lipsă de activitate au fost excluși din rândurile Uniunii: Dumitru Kiriac din Iași și Zieker Olga din Arad. Au fost trecuți membri în *Fondul Muzical:* V. Ionescu din Pașcani și Sava Mihăilescu din Brăila.

Membri stagiari au fost primiți: C. Miereanu, M. Cernovodeanu, Dinu Ghezzo, Isidor Weinberg, Enea Borza și G. Marcu. Eugen Radovici a fost admis membru în Fondul Muzical, acordându-i-se, totodată, pensie.

Magazinul Muzica putea să vândă mărfuri în rate, potrivit acordului Biroului, iar Editurii Muzicale i s-au atribuit 1.950.000 de lei drept pierdere planificată, în termenii de azi, o subvenție pentru tipăriturile din anul 1967.

În cenaclul coral din 17 aprilie 1967 s-a luat în discuție creația destinată copiilor, ca și acțiunile întreprinse pe linia educației muzicale a tineretului școlar. S-au audiat lucrări de I. D. Chirescu, H. Jerea, P. Jelescu, L. Profeta și S. Sarchizov. S-a vehiculat din nou ideea lui L. Comes de a se publica o revistă săptămânală destinată copiilor, în care să se insereze și câte un cântec[433].

Audiția din 24 aprilie 1967, condusă de T. Ciortea, a oferit: A. Hrisanide – *Versuri antice, omagiu lui Euripide pentru 18 instrumentiști;* C. Miereanu – *Omagiu lui Brâncuși,* cantată; L. Feldman – *Variațiuni simfonice.* Au vorbit D. Popovici, C. Cezar, Șt. Zorzor, L. Feldman și A. Stroe.

Creației de cameră i-a fost consacrată după-amiaza zilei de 15 mai: W. Berger– *Sonata pentru vioară și pian;* I. Odăgescu – *Sonata pentru vioară și pian;* M. Eisicovitz – *Poemele luminii;* D. Voiculescu – *Piccola sonata pentru flaut solo.* Au vorbit V. Tomescu, I. Borgovan, L. C. Firca, E. Lerescu și P. Bentoiu.

Pentru a se analiza activitatea filialelor și a cenaclurilor în Biroul din 24 mai 1967, s-a întocmit un plan cu deplasări: la Cluj – D. Capoianu și O. Varga; la Iași – D. D. Botez și D. Bughici; la Brașov și Sibiu– O. L. Cosma; la Craiova – P. Bentoiu; la Târgu-Mureș – W. Berger, la Timișoara – D. Gheciu și Gh. Firca. Aceștia urmau să întocmească un material care să fie înaintat Comitetului. S-au discutat și achiziționat o serie de scrieri muzicologice. Lui J. V. Pandelescu i s-a acordat un ajutor lunar . Eduard Terenyi a fost primit membru stagiar.

Din când în când, în cenacluri izbucneau scântei. Așa s-a întâmplat în cenaclul secției de muzicologie din 29 mai 1967, condus de V. Tomescu. În discuție se aflau ultimele volume editate și prezentate prin referate: V. Cristian– *Studii de muzicologie;* Gr. Bărgăuanu – *Principiile de pianistică;* D. Popovici – *Muzica corală românească.*

433. * * * *Cântecul pentru copii și rolul său educativ.* În: *Muzica,* XVII, VI, iunie 1967, p. 13.

Scanned with OKEN Scanner

La discuții au participat mai mulți muzicologi și compozitori direct interesați în volumele respective, cel mai discutat fiind volumul lui D. Popovici care a intervenit în mai multe rânduri. Referindu-se la compozitorii care nu-și orchestrează lucrările, D. Popovici a spus textual: ... „cu acest balast să se termine odată". Aceasta l-a înfuriat pe Mircea Neagu, care l-a admonestat în felul următor: „Este bine să-ți controlezi tonul, pentru că ai fost întotdeauna obraznic, și să nu calomniezi. Tonul acesta îl știm cu toții. Pe răposatul Paul Constantinescu, aici, în sală, l-ai jignit"...

La observația că nu i-a cuprins pe toți compozitorii corali, D. Popovici, pentru a se apăra, a invocat lexiconul lui V. Cosma, care „... a jignit compozitorii, excluzându-i din *Lexicon.* Eu am reușit să șterg rușinea lui și să introduc 50–60 de compozitori care nu sunt în Lexicon"...

Un cenaclu comemorativ Alfred Mendelsohn a avut loc în 5 iunie 1967, oferind: *Comentarii pentru pian,* interpretate de Gh. Costinescu; Elisabeta Neculce-Carțiș și Lizette Georgescu, iar, în încheiere, pe bandă, *Simfonia concertantă.*

Lucrări de fanfară au putut fi ascultate la 12 iunie, iar, o săptămână mai târziu, George Sbârcea, sub titlul *Muzica la Salzburg 1500,* a conferențiat despre muzica austriacă.

În dimineața aceleiași zile de 19 iunie, s-a întrunit Biroul Uniunii; a luat în discuție aspecte desprinse de la întâlnirea lui N. Ceaușescu cu președinții Uniunilor de creație și care vizau reorganizarea muncii C.S.C.A. Au participat la discuții I. Dumitrescu, M. Jora, Ion Brad, vicepreședinte C.S.C.A, T. Olah, Ion Moraru, vicepreședinte C.S.C.A., Th. Grigoriu, D. Capoianu, L. Profeta și I. D. Chirescu, făcându-se propuneri pentru o mai bună colaborare.

Comitetul din 26 iunie 1966 a dezbătut raportul asupra activității filialelor și cenaclurilor, înfățișat de V. Tomescu. În completare au luat cuvântul membrii Biroului, care se deplasaseră în provincie. Pe marginea celor ascultate au vorbit: E. Cuteanu, O. Gheorghiu, A. Zoltán, A. Stoia, N. Petri, A. Vieru și Virgil Brădățeanu, vicepreședinte C.S.C.A. În concluzie, I. Dumitrescu a evidențiat o serie de aspecte subliniind necesitatea unei mai rodnice colaborări cu organele locale, cerându-le să dovedească inițiativă. „Filialele și cenaclurile sunt foruri înalte de creație care activează pentru ridicarea vieții muzicale și culturale în centrele respective".

Compozitorii și muzicologii care au dorit să se recreeze la poalele Bucegilor n-au mai avut acces la „Complexul Peleș" din Sinaia, ci la vilele de pe „Cumpătul".

Seria cenaclurilor din toamna anului 1967 a debutat cu *Figuri de compozitori români* inaugurat prin prezentarea făcută lui Gh. Dima de către Romeo Ghircoiașiu, După o săptămână, în cenaclul simfonic s-au audiat: *Simfonia nr. 3 „Ecouri de jazz"* de D. Bughici; *Cântecul stelelor* de M. Mitrea Celarianu și *Muzica de concert pentru pian; alămuri și percuție* de A. Stroe.

Calendarul cenaclurilor a continuat astfel: o audiție cu lucrări camerale. La 30 octombrie A. Rațiu a inaugurat un nou ciclu, *Opera românească și universală contemporană,* continuată de Gh. Firca și Ilie Balea. D. Gheciu a prezentat audiție cu lucrări inspirate de Revoluția din octombrie, semnate de G. Sviridov, A. Mendelsohn și T. Olah. În cenaclul din 5 decembrie 1967, al secției corale, în care s-a abordat subiectul îndrumării corurilor de amatori, acțiunea la care participau, prin deplasări, numeroși membri ai Uniunii, N. Oancea a avertizat asupra metodelor întâlnite la fața locului și care nu duceau la nimic bun. În speță, a povestit, cu humorul său malițios, cum, într-o dimineață de duminică, delegații Uniunii au ajuns la un cămin cultural unde nu se afla nimeni. După 2 ore de așteptare, s-a deschis ușa furtunos și un reprezentant cultural, transpirat și disperat, a anunțat: „i-am adus cu miliția!" În cauză erau, desigur, coriștii care trebuiau instruiți.

Compozitorii erau prezenți peste hotare. D. Capoianu și Th. Grigoriu au beneficiat de bursele de o lună, oferite de către Departamentul de Stat al S.U.A. Costin Miereanu a participat la „bienala de muzică" de la Zagreb.

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „GEORGE ENESCU"

A IV-a ediție a *Concursului și Festivalului Internațional „George Enescu"* a fost deschisă la 5 septembrie 1967 printr-o „Adunare Festivă", președintele Uniunii, Ion Dumitrescu, observând, în cuvântul său, că „...muzica românească apare, ...amplificată și variată în tendințe și personalități", în lumina programelor manifestărilor.

Din inițiativa *Uniunii Compozitorilor,* pentru întâia oară, se organiza și *Simpozionul Internațional de Muzicologie „George Enescu",* cu participare semnificativă: Z. Vancea, Claude

Scanned with OKEN Scanner

Rostand – Franța, T. Ciortea, Erich Schenk – Austria, V. Tomescu, R. Ghircoiașiu, Irving Lowens – S.U.A., S. Toduță, Mihail Druskin – Uniunea Sovietică, A. Brumaru, Dimităr Zenghinov – Bulgaria, A. Rațiu, Gh. Firca, W. Berger, Juru Visloujil – Cehoslovacia, O. L. Cosma, Boris Kotliarov – Moldova, G. Manoliu, C. L. Firca, și A. Hoffman, C. Țăranu, Gh. Costinescu și D. Drăghici. Evident, Ion Dumitrescu și V. Brădățeanu.

Simpozionul a fost, neîndoios, o izbândă, muzicologia românească afirmându-și încă o dată valențele.

În cadrul manifestărilor camerale aflate pe agenda *Festivalului,* una a avut loc în Aula Uniunii cu: M. Mihalovici – *Cvartet de coarde Nr. 3;* L. Comes – *Divertisment pentru cvintet de suflători;* M. Jora – *Cvartet de coarde Nr. 2,* în primă audiție.

EDITURA MUZICALĂ TREBUIA SĂ SE RENTABILIZEZE

Situația *Editurii Muzicale* apărea îngrijorătoare în contextul în care se cerea ca nici o întreprindere să nu fie susținută, dacă nu produce valori care să-i asigure prosperitatea. Evident, Editura nu se putea încadra în spiritul acestor parametri. Partiturile se tipăreau într-un tiraj mic, pierderile fiind mari la fiecare titlu. Doar anumite volume de muzicologie erau rentabile, îndeosebi traducerile. În această situație, Biroul din 9 octombrie 1967 a luat în discuție situația, I. Dumitrescu arătând că Editura este vitală pentru creația muzicală, ceea ce se putea face era să se reducă mult cheltuielile.

Dificultățile întocmirii planului editorial erau mari, mai ales că trebuia să se încadreze în limita pierderilor planificate. Cu toate acestea, se va acorda prioritate partiturilor simfonice. Vor fi reduse cheltuielile la cartografie, la muzica de cameră. Muzica ușoară se va edita în sistem de foi volante. Lucrările didactice vor fi înscrise în plan numai dacă nu aduc pierderi. Muzicologia aducea venituri prin lucrările de strictă specialitate și prin titlurile de popularizare. Sub aspect comercial, lucrările de muzicologie erau considerate ca originale, de prestigiu, de interes, cu tematică românească sau străină. La toate acestea se admiteau pierderi. În schimb, nu se admiteau pierderi la volumele de popularizare, ca și la traduceri, acestea trebuind să reprezinte sursa de venit, de câștig. Deocamdată, Editura va fi subvenționată, iar sumele consumate urmau să fie amortizate. Pentru mărirea tirajelor, autorii trebuia să comande un anumit număr de exemplare. Discuția pe această temă s-a extins și în Biroul din 4 decembrie 1967, când s-a acordat Editurii, pentru anul 1968, suma de 1.000.000 lei, drept pierdere.

S-au efectuat două modificări în constituția birourilor secțiilor. Gheorghe Costinescu a fost numit în biroul coral, în locul lui Dinu Stelian care nu participa, și Aurel Popa în biroul subsecției de fanfară, în locul rămas vacant prin decesul lui D. Crăciunescu.

Biroul continua să acorde ajutoare didactice elevilor și studenților merituoși, însă numai celor nevoiași.

Cu acest prilej s-a decis elaborarea și editarea pliantelor membrilor Uniunii, al cărui mecanism de redactare urma să fie perfectat. Totodată, s-a achiziționat bustul lui C. Brăiloiu, mai exact capul, de la sculptorița Irina Codreanu King. Absolut toți membrii Uniunii erau abonați la revista *Muzica* prin debitare în cont și recuperarea debitelor în orice sume.

Încep să se adopte noi măsuri restrictive contra intelectualilor, ca și cum cele existente nu erau suficiente, îndeajuns de inhibante. Astfel, Comitetului i s-a adus la cunoștință adresa Secretariatului General al Consiliului de Miniștri nr. 1357/1967, prin care se precizează că cetățenii români invitați la manifestări internaționale, congrese, festivaluri, simpozioane, vor trebui să suporte cheltuielile de deplasare.

S-au făcut primiri de noi membri stagiari: Theodor Drăgulescu, Lucian Mețianu și Sorin Vulcu.

Suma alocată pentru achizițiile din sesiunea decembrie 1967 a fost de 937.738 lei, din care C.S.C.A. a preluat creații simfonice și de cameră în sumă de 300.000 de lei, greul revenind Uniunii. Distribuirea rezultată pe genuri: pentru partiturile simfonice, de cameră, 699.500 de lei, creația corală, 88.900 de lei, muzica ușoară și de dans, 66.200 de lei, creația de fanfară, 11.000 de lei și muzicologică, 60.578 de lei. Textelor li s-au atribuit 11.560 de lei.

Scanned with OKEN Scanner

Cenaclul din 5 decembrie 1967 a prilejuit audierea muzicii corale angajate, comentând-o: I. D. Chirescu, C. Negulescu, L. Orăscu, E. Lerescu, C. Palade, Z. Popescu, M. Bădulescu, N. Beloiu, din partea Radiodifuziunii, M. Socor. În general, muzica audiată, care nu are nici un sens să fie identificată, nominalizată, apărea plată, ternă, şablonardă, cenuşie, fără relief, înghiţită de clişee. Era o „muzică de serviciu" concepută ca atare, concesivă sub toate aspectele, grandilocventă şi fastidioasă. În fond, asta se cerea, dându-se drept „mobilizatoare".

În stilul său glumeţ, N. Oancea a avut o reflecţie semnificativă „... Ne-au dus cu noi titluri".

Devenit foarte critic în plan politic, M. Socor a avut o răbufnire de luciditate. „...Acum să vă promitem marea cu sarea. În numele cui şi cu ce obraz să vă promitem? Cred că aici este de datoria tuturor, nu a unuia sau a altuia, să spună deschis în ce impas se află programul – ca să zic aşa – programul muzicii noastre corale. Pentru că, dacă nu facem acest lucru, suntem copărtaşi la toate lipsurile care se manifestă".

Pentru a reveni la cele afirmate la începutul anului 1967, este de semnalat că se compunea cu multă poftă. Câteva titluri sunt edificatoare: W. Berger – *Simfonia nr. 4;* D. Cuclin – *Simfonia nr. 18;* G. Draga – *Simfonia;* M. Chiriac – *Concert pentru orchestră de coarde;* C. Miereanu – *Concert pentru pian şi orchestră;* C. Petra Basacopol – *Concert pentru pian şi orchestră nr. 2;* Şt. Zorzor – *Concert pentru orchestră de coarde;* M. Jora – *Hanul Dulcineea;* T. Olah – *Dialoguri – Poarta sărutului;* C. D. Georgescu – *Motive maramureşene;* V. Herman – *Patru ritornele;* L. Meţianu – *Echo;* N. Brînduş – *Strigoii;* A. Hrisanide – *Apărută din stele,* cantată; E. Wendel – *Inima pădurii,* cantată; N. Coman – *Şapte cântece ale femeii;* M. Barberis – opera *Ciocoii vechi şi noi.*

1968

„UREAZĂ-MI LUPTĂ, NU VICTORIE" – VASILE VOICULESCU

Creaţia muzicală reprezenta, fără îndoială, obiectivul numărul unu, susţinut, urmărit şi realizat de către *Uniunea Compozitorilor,* întreaga energie a celor care o alcătuiau, canalizându-se în această direcţie, fie că se consuma la pian, la masa de lucru, în şedinţele diverselor organisme.

Pe nesimţite, din aproape în aproape, se conturează cel puţin două linii de înaintare, cunoscute anemic înainte, care comportă relief şi importanţă. Avem în vedere „instrumentalizarea", ca să spunem aşa, într-o manieră improprie, a creaţiei corale noi, scrise special pentru Marin Constantin, pentru corul său *Madrigal,* care însemna o puternică erupţie în stratul scriiturii vocale, amplificându-se numărul de voci prin cele mai neobişnuite tehnici, modalităţi de organizare sonoră, total cromatică, de timbralizare, apelându-se şi la pseudoinstrumente sau instrumente mânuite de către corişti. Aici se regăsesc reflexele noii şcoli vieneze şi ale ramificaţiilor sale, ce se repercutează viguros asupra planului sonor, determinând extinderea evantaiului tehnic şi, implicit, expresiv, conducând la efecte nebănuite. Apar revelatoare partiturile compuse special pentru *Madrigal* care le aborda cu dezinvoltură, datorită clasei fiecărui component al coralei, ingenios asamblate de către Marin Constantin. Concludente în acest sens pot fi *Scenele nocturne* ale lui Anatol Vieru şi *Ritual pentru setea pământului* de Myriam Marbe.

Cealaltă linie priveşte, în termenii de atunci, experimentalismul, manifestat mai ales în muzica de cameră şi orchestrală, care înseamnă lărgirea insistentă a spectrului sonor, investigându-se asupra sunetului, a universului său, pentru a-i surprinde inedite zone acustice, eterofonice, coloristice, şi, de aici, extinderea la toţi parametrii sintaxelor muzicale. A fost o puternică explozie sau erupţie, care a avut rolul de a estompa decalajul datorat perioadei proletcultiste, staliniste, tendinţele de revigorare şi de asumare a însemnelor modernităţii devenind evidente.

Această linie a făcut ca în scurt timp să se afirme şi să prolifereze stiluri inedite, reformulându-se datele constitutive ale muzicii noastre, imprimându-se creaţiei noi dimensiuni, lărgindu-i orizontul. Evident, toate acestea nu erau altceva decât efectul setei de emancipare, al

Scanned with OKEN Scanner

trezirii tinerilor compozitori, conştientizării lor că nu se mai poate înainta fără o radicală desprindere prin preluarea creatoare a datelor enesciene şi prin fructificarea potenţialului individual.

Şocată la început, Uniunea şi-a revenit destul de repede, fără prea mult entuziasm, dar, în mod sigur, cu înţelegere sau prefăcută înţelegere, mimându-se un accept de circumstanţă, manifestându-se un spirit de toleranţă, în virtutea tezei „diversităţii stilistice". A fost o luptă dură, tensionată şi prelungă, purtată cu entuziasm de către tineri, cu eroism şi demnitate. Finalmente, şi vârstnicii s-au acomodat, s-au lăsat înrâuriţi, deşi nu voiau să o recunoască, dovadă fiind creaţii precum *Triplul concert pentru vioară, violoncel şi pian* de P. Constantinescu, baletul *Întoarcere din adâncuri* de M. Jora, în care se reînnoadă, după o lungă întrerupere, tendinţele de explorare modală şi nu numai.

Desigur, a existat o puternică opoziţie faţă de deschiderile preconizate de generaţia tinerilor, numeroşi muzicieni de frunte nefiind deloc convinşi de oportunitatea căilor abordate, de viabilitatea noilor tehnici, nedorind să accepte sau să adere la postulatele inovaţiei, respingându-le cu rapacitate.

Cu toată confruntarea care a existat în cadrul Uniunii între aceste tabere, vârstnici şi tineri, conservatori şi avangardişti, chiar dacă nu s-a manifestat nici un entuziasm faţă de căutările şi explorările tinerilor, ei au avut în Uniune, finalmente, o susţinere, fie şi indirectă, fie şi parţială, fie şi fortuită, fie şi tacită. Opoziţia, rezistenţa contra lor nu a durat sau nu a avut forţa şi convingerea să o împiedice. Încet, încet, liniile noi s-au impus, se asimilau, se integrau, ceea ce a dilatat considerabil spaţiul stilistic al muzicii româneşti. Partiturile noi, chiar dacă nu căpătau aviz de liberă trecere şi circulaţie, se recomandau, cel puţin la o audiere publică, şi breşa o dată făcută, înaintarea era asigurată, dacă respectiva creaţie era investită cu atuuri artistice. Apoi, acestea reveneau în atenţia membrilor care frecventau cenaclurile, intrau şi pe listele de achiziţii, chiar dacă uneori erau tergiversate, inclusiv la prevederile tarifare inferioare. Toate asemenea îngrădiri nu aveau efect, nu reuşeau să frâneze elanurile şi acest aspect apare decisiv.

Apare limpede că lupta compozitorilor ce reprezentau noul val nu a constituit o bagatelă, nu a fost lipsită de dramatism, de suferinţă, de frustrări. Tinerii susţineau că sunt ostracizaţi, hăituiţi, marginalizaţi la achiziţii şi la drepturi, interzişi, neprogramaţi, eliminaţi din anumite organisme, priviţi cu suspiciune, urmăriţi de securitate, împiedicaţi să avanseze, libertatea lor era primejduită.

Şi totuşi, nimeni nu a fost arestat pentru stilul muzical ori tehnica de avangardă folosită, pentru că erau propovăduitorii noului limbaj muzical. Adevărat, aparatul ideologic represiv i-a şicanat, i-a intimidat, i-a denigrat. În articole, şedinţe, erau arătaţi cu degetul. Faptul că, după 1971, o serie de compozitori tineri au ales calea exilului, demonstrează că existau motive să recurgă la acest gest dureros. Desprinderea de matcă în nici o situaţie nu se face fără zbucium, sacrificii şi părere de rău.

Întorcându-ne la firul activităţii convenţionale trebuie spus că perioada aceasta înregistrează încă în existenţa Uniunii o doză de plinătate, căci briza era favorabilă corăbiilor cu pânzele întinse.

Evenimentul central al anului 1968 l-a constituit desfăşurarea Conferinţei pe ţară din decembrie, polarizând energiile, fără să aducă nimic nou cu adevărat, aceleaşi principii, aceleaşi clişee de mult acreditate, aceleaşi idei supralicitate.

Imediat după Anul Nou, activitatea Uniunii a demarat în forţă: birourile secţiilor, cenaclurile, forurile de conducere. Grigore Constantinescu a inaugurat cenaclurile printr-o expunere în serialul *Opera contemporană românească şi universală.* După o săptămână, D. Bughici, A. Stroe, L. Grigorovici şi-au împărtăşit impresiile despre *Festivalul Toamna muzicală varşoviană.*

Biroul Uniunii, la 15 ianuarie 1968, a stabilit ca în ordinea de zi a şedinţei de Comitet să figureze, din indicaţii superioare, tema *Sarcinile Uniunii Compozitorilor în lumina documentelor Conferinţei Naţionale a p.c.r.* În continuare, Biroul a vizat planul de muncă al tuturor sectoarelor, inclusiv cel financiar, bilanţul, titlurile planului Editurii Muzicale. Se credea că se va găsi calea ca tipăriturile Editurii, în speţă partiturile, să fie difuzate în marile centre europene, să se poată vinde în magazinele muzicale din străinătate. Th. Grigoriu şi L. Profeta au fost desemnaţi să solicite o audienţă la Ministerul Comerţului Exterior în această chestiune, crezându-se că, în acest fel, s-ar putea ameliora propaganda, difuzarea creaţiei muzicale româneşti în occident. De asemenea, se preconiza şi cumpărarea unui aparat modern de tipărire a partiturilor, ca şi pentru mutiplicarea ştimelor.

În privinţa aplicării cotelor la remuneraţiile drepturilor de autor, s-a stabilit să nu se mai facă diferenţieri între membri şi nemembri.

S-au făcut definitivări – Nicolae Beloiu şi Teodor Sibiceanu. Dirijorului Emanoil Elenescu i s-a acordat o primă de 5.000 de lei pentru promovarea muzicii româneşti. Lui Gr. Ghidionescu

Scanned with OKEN Scanner

i s-a acordat un avans pentru *Amintirile pământului* iar lui P. Jelescu i s-a admis ca oratoriul *Mioriţa* să fie rediscutat în biroul simfonic, care-l respinsese.

O iniţiativă menită să susţină creaţia contemporană aparţine Radiodifuziunii care a inaugurat „Tribuna tinerilor compozitori", adică o serie de concerte orchestrale în care să se programeze cele mai noi partituri ale autorilor aflaţi în plină afirmare. Primul afiş, conţinând: *Passacaglia – Toccata şi Fuga* de G. Draga; *Meditaţii simfonice* de E. Wendel; *Motive maramureşene* de C. D. Georgescu şi *Două tablouri coregrafice* de L. Meţianu, demonstra prin lucrările alese orizontul preocupărilor creatoare, neimplicate în nici un fel în tramă politică atât de solicitată. Era o faţetă a activităţii Uniunii, căci în alte zone se cereau onorate „îndrumările preţioase" ale lui N. Ceauşescu, pus pe fapte mari, dornic să acapareze toate sectoarele posibile, făcând şedinţe zornăitoare, în care critica tot ce se putea, cerând schimbări „revoluţionare" la televiziune, radio, presă, C.S.C.A., ţelul urmărit fiind acela de a le subordona, asigurându-şi propagarea cultului personalităţii sale. Egocentrismul, veleitarismul, setea de adulare îşi arătau colţii.

Acestea s-au repercutat şi asupra primei părţi a şedinţei Comitetului din 14 februarie 1968, când angrenajul politic al ordinii de zi era acoperit de referatul... *Sarcinile Uniunii...* Pe lângă membrii Comitetului fuseseră invitaţi compozitori şi muzicologi. Materialul primului punct a fost lecturat de V. Tomescu, după care au vorbit: D.D. Botez, Gh. Bazavan, V. Cosma, D. Popovici, M. Socor, N. Kirculescu, C. Palade, T. Popa, V. Tomescu, O. L. Cosma, G. Derieţeanu, V. Brădăţeanu, vicepreşedinte C.S.C.A. şi I. Dumitrescu.

S-a trecut apoi la problemele curente, planuri financiare, ratificări ale hotărârilor Biroului. Pentru lărgirea cavoului Uniunii din cimitirul Bellu, s-a achiziţionat un teren învecinat celui deja existent, în valoare de 20.000 lei.

O discuţie vie s-a încins în cenaclul din 12 februarie 1968, cînd s-a discutat materialul lui P. Codreanu, axat pe „opera contemporană românească şi universală".Vorbitori: T. Ciortea, D. Popovici, P. Bentoiu care, între altele, a spus: „Mă ridic împotriva afirmaţiei că noi discutăm problemele operei româneşti... Nu mai suntem pe vremea lui Caudella, decât în contextul muzicii europene cel puţin"... Mai departe, M. Barberis, G. Teodorescu, Gh. Dumitrescu, Th. Bratu, E. Pricope, întrecându-se în accentuarea necesităţii cunoaşterii literaturii genului liric, aducând în discuţie şi ecouri ale înscenării baletului *Ciocanul fără stăpân,* impactul contemporan al fenomenului operei universale asupra celei româneşti, scepticismul marelui public.

Într-un alt cenaclu, Gh. Firca a prezentat creaţia unor compozitori japonezi în ciclul *Figuri contemporane.* La 11 martie s-a pus în discuţie *Simpozionul Internaţional „G. Enescu".* Cenaclul secţiei corale din 18 martie 1968 a prilejuit audierea noilor creaţii închinate „marilor evenimente". Urmau cenacluri de muzică pură. La 25 martie s-au audiat creaţii semnate de D. Constantinescu şi A. Vieru căruia tocmai i se acordase premiul *Fundaţiei S. Koussewitzky* la Biblioteca Congresului din Washington, unde avusese loc prima audiţie a lucrării *Trepte ale tăcerii.* În cenaclul din 8 aprilie s-au audiat: O. Messiaen – *Quatuor pour le fin du temps;* D. Popovici – *Omagiu lui Ţuculescu;* A. Raţiu – *Concertino pentru „Musica nova";* D. Bughici – *Concert-divertisment pentru sextet instrumental;* T. Mayuzumi – *Piese pentru pian preparat* şi *Cvartet de coarde.*

Problemele Editurii Muzicale, de fapt, planul acesteia, au fost discutate şi aprobate în Biroul din 23 martie 1968. Cu acel prilej au fost definitivaţi ca membri Ion Crişan, Szabo Csaba, Iosif Birtalam, Vasile Herman, Ana Frost. Ca membri stagiari au fost primiţi Grigore Constantinescu şi Anton Zeman. La conducerea filialei din Timişoara, Biroul l-a numit pe Ion Crişan în locul lui Eugen Cuteanu, decedat.

La capitolul pensii – H. Brauner şi N. Ionescu. Lui C. Bugeanu şi T. Mureşianu li s-a acordat câte un premiu de 5.000 de lei. 10.000 de lei, pentru promovarea muzicii româneşti, au fost alocaţi pentru mormântul aflat în paragină al Mariei Tănase.

Problemele Editurii Muzicale s-au aflat şi pe agenda Comitetului din 29 aprilie 1968, definindu-i-se rostul şi stabilindu-i-se schema de organizare, cu scopul de a o face mai operaţională şi mai eficace. Au luat cuvântul cu acel prilej: M. Alexandru din partea C.S.C.A., M. Iancu, M. Socor, N. Ursu, N. Kirculescu, C. Palade, C. Ţăranu, A. Hrisanide, V. Cosma, D. Popovici şi I. Dumitrescu. Faptul că Editura Muzicală se afla într-un moment expansiv o demonstrează o serie de titluri muzicologice, între care *Études de paléographie musicale byzantine* de I. D. Petrescu; *Cvartetele de Beethoven* de T. Ciortea şi *Igor Stravinsky* de Roman Vlad.

Tiberiu Alexandru a prezentat, în urma vizitei efectuate în ţara piramidelor, o informare cu titlul *Muzica populară în Egipt,* în cenaclul din 15 aprilie 1968. O audiţie de muzică americană contemporană a semnat-o Th. Grigoriu la 6 mai 1968, oferind pagini din creaţia lui Ch. Ives,

Scanned with OKEN Scanner

V. Thomson, P. Mannin și H. Brün. În cenaclul secției de muzicologie, O. L. Cosma, C. Ghenea și V. Nicolescu au conferențiat despre: *Revoluția din 1848 reflectată în muzică.*

Doi oaspeți de peste hotare au prezentat aspecte ale muzicii contemporane. Anthony Lewis a vorbit despre muzica engleză contemporană, iar dr. Harold Gortz despre muzica austriacă. Cenaclul coral l-a avut cap de afiș pe D. D. Botez, iar un altul, de muzică ușoară, a facilitat audierea unor creații datorate lui N. Kirculescu, L. Profeta, E. Deda, E. Teger, R. Stein, G. Grigoriu, V. Veselovschi, S. Dinicu, H. Mălineanu, T. Popa, T. Sibiceanu și E. Roman.

Presiunile ideologice nu slăbeau; muzicienilor li se cerea să devină „educatori ai maselor", prilej care a dat apă la moară opiniilor care solicitau să se întreprindă demersuri pentru ca locul muzicii în programele analitice ale școlilor generale și liceelor să fie restituit. Din păcate, receptivitatea autorităților era minimă.

Revista *Muzica*, pentru a-și demonstra aderarea la platforma muzicii contemporane, a lansat o dezbatere sub genericul: *Valori și tendințe în muzica românească*, extinsă pe mai multe numere, debutul fiind în iunie 1968.

SE PREFIGUREAZĂ CONFERINȚA PE ȚARĂ

Ședința de Birou din 30 mai 1968 a preconizat pregătiri pentru convocarea în octombrie a Conferinței pe țară. Ion Dumitrescu, împreună cu mai mulți compozitori, a participat la C.S.C.A. la o discuție privind muzica ușoară, subiect îndrăgit la nivelul secției de propagandă. S-au propus cursuri de specializare pentru interpreții din acest domeniu. Rezultatul cel mai însemnat al consfătuirii a fost hotărârea de a se organiza, începând cu anul 1969, „Festivalul de muzică ușoară de la Brașov", care va căpăta apoi denumirea „Cerbul de Aur".

Ion Dumitrescu aduce la cunoștința membrilor Biroului că se pregătea o *lege a Uniunilor de creație*. Pozitivă în cadrul acesteia apărea preluarea de către stat a pensiilor pentru creatori. Proiectul legii nu a fost dus la bun sfârșit.

Semne îmbucurătoare se conturau și pe linie de învățământ, deoarece s-au obținut clarificări în legătura cu întregul învățământ artistic, școli de muzică, licee de muzică, iar la Conservator se prevedeau 5 ani de studiu.

În comisiile de specialitate ale Radiodifuziunii și Electrecordului au fost desemnați din partea Uniunii: pentru muzica simfonică – P. Bentoiu, W. Berger, L. Glodeanu, A. Pașcanu, V. Tomescu, Z. Vancea; pentru folclor – T. Alexandru, M. Chiriac, Gh. Derieteanu, Gh. Ciobanu; pentru muzica ușoară – M. Iancu, N. Kirculescu, H. Mălineanu, G. Sbârcea și L. Profeta.

S-a decis acordarea risturnei pe 1967, ca și publicarea ediției a II-a a *Lexiconului compozitorilor și muzicologilor* de V. Cosma, de data aceasta sub oblăduirea Biroului secției de muzicologie. La propunerea lui A. Hrisanide, Editura Muzicală a fost autorizată să multiplice partituri pe cont propriu, dar numai cu avizul Biroului secției. Pentru aceasta a fost numită o comisie care să aprobe cererile, alcătuită din Șt. Niculescu, C. Miereanu, L. Dandara și A. Hrisanide.

Florin Bogardo a fost primit membru stagiar.

Cenaclul din 20 mai 1968 a prilejuit audierea noilor creații orchestrale: *Poem* de M. Andricu; *Oda simfonică* de L. Feldman și *La mormântul eroului necunoscut de la Mărășești* de D. Gheciu. După o săptămână, s-au ascultat creații camerale de E. Cuteanu și Gr. Ghidionescu în prezentarea lui Gh. Firca. O altă audiție, din 10 iunie 1968, a înscris titluri de L. Glodeanu, C. Cezar, A. Popa.

Întrunit la 1 iulie 1968, Biroul a aprobat propunerile Comisiei de achiziție, în valoare de 469.720 lei. Din totalul acestei sume, C.S.C.A. prelua 243.230 lei. S-a constituit un stoc de cărți și partituri „de lungă durată" pentru *Magazinul Muzica* și s-a aprobat topirea unor materiale nevandabile.

O ședință fulger de Birou s-a ținut la 9 iulie 1968 pentru a aproba *regulamentul de pensii al Uniunii Compozitorilor*, potrivit căruia pensia maximă ce se putea acorda era de 4.000 lei. Era prevăzut și un „supliment de pensie" din partea Uniunii care se adăuga la pensie de la asigurările sociale de stat. Apoi, s-a rediscutat și validat fiecare caz în parte, precum și pensia care urmează să i se acorde.

Scanned with OKEN Scanner

Un capitol important al activității Uniunii îl reprezentau relațiile cu străinătatea, care erau destul de animate, cu numeroși oaspeți și multe plecări. Între oaspeți, reținem numele lui Benjamin Suchoff, care s-a îngrijit de editarea culegerilor de muzică populară românească de Béla Bartók.

Succesele muzicii noastre peste hotare continuă. Pascal Bentoiu a fost distins la Concursul *Italia* cu premiul Radioteleviziunii, pentru opera radiofonică *Jertfirea Ifigeniei.*

Cursurile de vară de la Darmstadt continuau să suscite interesul compozitorilor români. În vara anului 1968, au participat Șt. Niculescu, T. Olah, A. Stroe, M. Marbe, C. Petra-Basacopol, D. Popovici, C. Țăranu, C. Miereanu, Gh. Costinescu, E. Wendel și M. Mitrea-Celarianu. În concertele cursurilor de vară erau înscrise și *Coloana infinită* de T. Olah ca și *Omagiu lui Brâncuși* de C. Miereanu.

Pregătirea Conferinței pe țară presupunea un lanț de manifestări artistice ca și redactarea „tezelor" care s-au și publicat în numărul din octombrie al revistei *Muzica.* Biroul din 23 septembrie a luat în discuție detaliile planului de întâmpinare a evenimentului, care prilejuia trecerea în revistă a celor efectuate în ultimii cinci ani scurși de la precedenta Adunare. Se preconiza organizarea „Lunii muzicii și muzicologiei românești" ca și o expoziție de tipărituri și discuri la „Magazinul Muzica".

În ședința de Birou din 14 octombrie s-a luat în discuție textul unui proiect de „Lege pentru înființarea, organizarea și funcționarea organizațiilor obștești din domeniul literaturii și artei", asupra căruia s-au făcut o serie de considerații, sugestii de îmbunătățire, completări, dar care n-a ajuns niciodată în stadiul de finalizare.

În decursul lunilor octombrie și noiembrie, cenaclurile au căpătat configurația unor retrospective, făcându-se audiții cu lucrări din cele mai diverse genuri. Comitetul din 7 noiembrie 1968 a avut ca obiect desemnarea candidaților Uniunii în „Frontul Unității Socialiste", cei propuși fiind I. Dumitrescu, I. D. Chirescu, S. Toduță, Th. Grigoriu, V. Tomescu și A. Vieru.

Din cauza manifestărilor axate pe sărbătorirea unirii Transilvaniei la Patria-Mamă, Conferința s-a amânat, fixându-se definitiv data convocării pentru zilele de 11–13 decembrie 1968, ceea ce s-a stabilit în Biroul din 18 noiembrie 1968.

Ion Dumitrescu, în Biroul ținut la 4 decembrie 1968, a adus mulțumiri colaboratorilor săi pentru concursul dat la bunul mers al treburilor Uniunii. S-a aprobat darea de seamă, care urma să fie prezentată la Conferință, ca și celelalte documente. Pe marginea lor au intervenit: T. Ciortea, M. Socor, O. L. Cosma, Th. Bratu, P. Bentoiu, T. Olah, D. Bughici, A. Vieru, Th. Grigoriu, D. Gheciu, Ion Brad, vicepreședinte C.S.C.A., R. Ghircoiașiu, O. Varga, I. Dumitrescu.

La votarea Proiectului de Statut, M. Socor și A. Vieru s-au abținut. S-a aprobat și Devizul pentru Conferința pe țară, estimat la suma de 145.000 lei.

Pentru *Festivalul „Cerbul de aur"* de la Brașov, din 1969, s-a aprobat editarea unui Album cu 80 de titluri de muzică ușoară românească, cu texte în limbile de circulație, pentru a fi pus la dispoziția concurenților și nu numai.

La organizația de partid a Uniunii au avut loc alegeri, secretar fiind Vasile Tomescu.

ADUNAREA GENERALĂ DIN 1968

Așa s-a numit, în cele din urmă, forul suprem al Uniunii întrunit la datele stabilite din decembrie 1968, la care au participat 75% din totalul membrilor, la care s-au adăugat un număr de invitați.

Ion Dumitrescu a condus cu siguranță lucrările pregătitoare, punând la punct fiecare detaliu, avându-l sfătuitor pe N. Călinoiu de la comitetul central. Poziția președintelui era foarte puternică și nimeni nu-și imagina că postul îi era amenințat. Finalmente, de ultimele amănunte ale Adunării s-a interesat Paul Niculescu Mizil, secretarul cu propaganda al comitetului central, cu care I. Dumitrescu avea o fructuoasă colaborare. În plus, în diverse împrejurări cu tentă politică, I. Dumitrescu câștigase încrederea lui Nicolae Ceaușescu.

Astfel că Sala Mică a Palatului a găzduit *Adunarea Generală a compozitorilor și muzicologilor,* în zilele de 11, 12 și 13 decembrie 1968, într-o atmosferă de festivism care nu lăsa loc decât cuvintelor poleite cu adjective și superlative, realizările trebuind să fie în toate compartimentele „măreție", „epocale"...

Scanned with OKEN Scanner

Este adevărat că în domeniul creației se puteau prezenta succese de necontestat, însă existau o sumedenie de carențe, mai ales în privința relațiilor cu occidentul, ceea ce făcea ca de aici și până la a fi totul roz era cale lungă. În sfârșit, situația și cadrul erau de așa natură că nu se puteau spune lucrurilor pe nume.

Adunarea intrase în obiectivul securității și al aparatului de partid, mai ales că la deschidere a venit Nicolae Ceaușescu, însoțit de personalități politice de prim-rang. Evident, a rostit un discurs, căci nu scăpa prilejul de a fi ascultat și, desigur, ovaționat.

Ce a spus? Că Adunarea este un moment de seamă în viața culturală a țării, că „dezbaterea într-un spirit exigent și constructiv va exercita o înrâurire pozitivă asupra artei muzicale"... Limbajul partinic, de lemn, era la el acasă... „profundă efervescența social-politică", ... „minunata noastră comoară de balade, doine, hore, cântece corale și instrumentale, în care palpită deosebit de emoționante aspirațiile"...

Era evidentă, cale de o poștă, retorica lui Dumitru Popescu care-i confecționa cuvântările. Se supralicitau imperativele... „Compozitorii s-au confundat întotdeauna cu momentele de seamă ale istoriei"... „Nobila tradiție militantă"... Într-un sens, a recunoscut necesitatea diversității stilistice, imposibilitatea izolării, oportunitatea cunoașterii a tot ce se întâmplă în materie... S-a referit și la poziția filozofică a artistului, libertatea creatorului era strâns legată de „democrația socialistă"... Adresa felicitări noului comitet care va fi ales și a pomenit numele președintelui Ion Dumitrescu. În final, muzica trebuia să fie un mesager de pace... Acesta a fost momentul decorativ al Adunării, fără să fie însă singurul.

De menționat că N. Ceaușescu se afla încă în faza în care îi plăcea să se afle, din când în când, în compania oamenilor de cultură și artă. Nu întâmplător în vizitele sale de lucru din țară, din numeroasa suită care-l însoțea, făceau parte câte 2–3 compozitori și muzicologi pe lângă tot atâția scriitori și plasticieni.

Nu trebuie scăpat din vedere că *Adunarea Generală* avea loc după invazia Cehoslovaciei de către armatele țărilor grupate în Tratatul de la Varșovia, minus România, când N. Ceaușescu rostise un discurs ce anunța principiile unei independențe prin care dorea să câștige încrederea occidentului, să dea impresia că este un șef de stat cu vederi largi, dar nu era decât unul din numerele sale de diversiune în care se dovedea foarte priceput.

Lucrările le-a deschis Ion Dumitrescu, arătând scopul Adunării, salutându-i pe oaspeți și propunând un prezidiu alcătuit din 31 de personalități ale Uniunii și câțiva invitați. Apoi, O. L. Cosma a preluat conducerea, propunând un moment de reculegere pentru membrii dispăruți de la precedenta Conferință pe țară: P. Constantinescu, D. Dinicu, A. Mendelsohn, E. Cuteanu, I. Danielescu, G. Enacovici, J. Paschill, I. Morozov, Gr. Ghidionescu, M. Cernovodeanu, I. Weinberg, A. Kalman, M. Mikes, D. Crăciunescu și N. Bretan. S-au ales comisiile de lucru. Ion Dumitrescu a dat citire *Dării de seamă a Comitetului de conducere,* foarte amplă și bine concepută, cu puține incidențe politice, am zice, căci circumstanțele obligau la aceasta.

Trecându-se la subiect, *Darea de seamă,* s-a relevat contribuția maeștrilor, a generației enesciene la îmbogățirea patrimoniului muzicii naționale, generație aflată încă în putere creatoare: M. Jora, D. Cuclin, M. Andricu, M. Negrea, S. Drăgoi, Z. Vancea. S-a compus mult, mărturie stând numărul titlurilor semnificative, aportul generației tinere dovedindu-se edificator. S-a analizat creația pe genuri, – simfonic, operă și balet, muzică de cameră, corală, ușoară, fanfară și muzicologie, critică, folcloristică, lexicografie, insistându-se asupra tuturor, oferindu-se exemple grăitoare. N-au lipsit aspecte legate de arta interpretativă și de difuzarea creației muzicale, programarea acesteia. S-a insistat asupra rolului Uniunii în peisajul artistic, activității secțiilor, birourilor, cenaclurilor, filialelor, premiilor, achizițiilor, într-un cuvânt, tuturor aspectelor posibile.

Darea de seamă nu conținea remarci critice la adresa unor anume compozitori și titluri, dar nici la modul general. Era o prezentare obiectivă, concretă, programatică, un raport de activitate lucrativ, lipsit de imperative declarative și festiviste.

Au urmat luările de cuvânt asupra cărora vom zăbovi foarte fugar, ele găsindu-se în revista *Muzica,* primele două numere din 1969. Vom consemna însă numele vorbitorilor. Mai înainte însă, este de menționat că „Raportul comisiei de cenzori" a fost prezentat de către D. D. Botez, iar C. Palade a citit „Proiectul de Statut".

Așadar, au apărut la tribună: M. Jora, S. Toduță, Pompiliu Macovei, președintele C.S.C.A., W. Berger, N. Kirculescu, Gh. Ciobanu, G. Pascu, P. Bentoiu, D. Eremia, M. Iancu, G. Derițeanu. Ștefan Bălan, ministrul învățământului, L. Comes, A. Hrisanide, E. Junger, L. Nachman, P. Brâncuși, N. Petri, N. Buicliu, Șt. Niculescu, Th. Grigoriu, V. Cosma, D. Bughici,

Scanned with OKEN Scanner

I. Popescu, de la u.t.c., R. Ghircoiașiu, M. Socor, M. Sântimbreanu, de la Uniunea Scriitorilor, C. Cezar, W. M. Klepper, Brăduț Covaliu, din partea plasticienilor, D. Popovici, D. Gheorghiu, din partea sindicatelor, D. D. Botez, O. L. Cosma, Carmen Petra Basacopol, E. Roman, O. Nemescu, C. Țăranu, V. Tomescu, L. Glodeanu, T. Olah, A. Vieru, A. Hoffman, L. Profeta, A. Zoltán, H. Mălineanu, Valeriu Pop, G. Pascu, M. Iancu, Laurențiu Fulga, din partea scriitorilor, V. Giuleanu, din partea Conservatorului, V. Nicolescu, G. Jodal, V. Spătărelu, N. Parocescu, D. D. Stancu, E. Comișel, E. Borza, M. Bădulescu.

Într-o Adunare Generală nu puteau să nu fie formulate unele considerații cu bătaie lungă, unele remarci critice și să nu răbufnească unele nemulțumiri.

În alocuțiunea sa, M. Jora a spus între altele: „De bună seamă, Uniunea noastră nu este o instituție ideală și nici nu poate fi, atâta vreme cât și alte lucruri din țară, în mersul ei ascendent, nu au atins încă acea culme a perfecțiunii la care se râvnește. Dar urcușul Uniunii întrece – aș îndrăzni să spun – pe acela al multor așezăminte, iar dacă ar fi s-o confruntăm cu societățile similare din străinătate, ușor s-ar dovedi superioritatea ei, atât din punct de vedere al organizării, cât și al realizărilor strict muzicale".

După o serie de incursiuni în Universul Uniunii, M. Jora, punând degetul pe rană, s-a întrebat: „Ce învinuiri să aduc Uniunii?" Semnala insatisfacțiile unora care nu erau tipăriți, cât și cum trebuie... În final M. Jora a spus: ...„Ca unul din cei mai în vârstă dintre Dumneavoastră, care am străbătut îndelungi clipe de strâmtoare artistică, ce au fost cu timpul învinse, să-mi fie îngăduit de a sfătui pe colegii mei mai tineri de a avea încredere în viitorul instituției noastre, care va deveni hotărât mai luminos".

S. Toduță a pledat pentru o mai sistematizată și judicioasă inițiere muzicală, ceea ce presupunea introducerea muzicii în învățământul general, în licee, „bazată pe tot ce are mai nobil tradiția noastră multiseculară, folclorul nostru muzical". L. Profeta observa că... pe acest ocean furtunos al muzicii de azi, școala noastră muzicală, spre deosebire de alte școli și curente, a știut să nu-și piardă busola. Noi am știut să evităm atât eșuarea, înghețurile unui hipercerebralist arid, cât și eșuarea în mlaștinile călduțe și pline de miasme ale primitivismului muzical".

Ridicându-se împotriva unor manifestări „de intoleranță și exclusivism", prin care ... „cu palosul vorbei, se încearcă dărâmarea unor lucrări care stau în picioare sau, cel puțin, au dreptul la viață", ... A. Vieru avertiza: „Să învățăm a nu da lecții la Uniunea Compozitorilor. Mai degrabă să învățăm a învăța în permanență. Și aceasta la orice vârstă... Eu îmi exprim părerea că exista o continuitate în evoluția muzicii românești. Mult din ceea ce pare la început anarhist se dovedește până la urmă (evident, nu totul, dar mult) a fi organic integrat în tradiție...

Prin diversitatea de stiluri de astăzi există o mare unitate, chiar dacă ea nu este vizibilă imediat cu ochii liberi"...

A. Vieru a propus crearea unui festival de muzică contemporană în România.

Dacă vorbitorii se cantonau în sfera muzicii, chiar dacă se mai invocau și aspecte ideologice, P. Brâncuși, vorbind din partea Radiodifuziunii,n-a scăpat prilejul să-l citeze pe N. Ceaușescu...

L. Nachman ar fi dorit să găsească în expunerea lui I. Dumitrescu aprecieri răspicate asupra creațiilor pe care vorbitorul nu le „considera muzică", compoziții care mai mult reprezintă zgomote decât muzică..."

În cuvântul său, T. Olah a afirmat: „...o țară mică poate deveni mare prin cultura și arta sa... Consultați istoria și chiar evenimentele de azi: ideile retrograde au fost și sunt agresive. Ideea progresistă e întotdeauna întruchipată în lupta pentru demnitate umană și numai acele idei noi sunt valabile, care reprezintă aceste imperative".

Ancorându-se în afara muzicii simfonice și camerale, W. Berger a relevat că, „...muzica este o artă a echilibrului. Discursul muzical nu poate fi redus la un simplu joc al sunetelor, al ritmurilor, al culorilor sau al intensităților, oricât de savant ar fi ele îmbinate, fiindcă muzica depănată în timp naște o idee, ajunge la o anumită complexitate dinamică pentru a fi recepționată"...

Legându-se de clasificarea orientărilor stilistice în muzica românească, din cuvântul unui antevorbitor, Ștefan Niculescu nu o împărtășea, apreciind-o drept sumară și neconcludentă, mai ales că era însoțită și de vorbe de duh"... Ironiile însă, care, de fapt, înseamnă invectivă, cu atât mai mult cu cât sunt aruncate într-o expunere lipsită de aprofundare științifică, mi se par a fi un fenomen nesănătos în relațiile diferitelor generații de compozitori.

Nu am văzut până acum și sper că nu văd în rândurile celor mai tineri cazuri de intoleranță față de stilul unui confrate mai vârstnic. Mă surprinde cu atât mai mult să constat, la unele dintre numele consacrate sau chiar la maeștrii veneranți ai generațiilor mai vârstnice, cazuri de intoleranță față de realizările celor mai tineri".

Scanned with OKEN Scanner

Ştefan Niculescu încheia, exprimându-şi speranţa ca în viitorul comitet să fie aleşi ca reprezentanţi ai ...„ceea ce s-a numit aici ...«muzica nouă» sau «de avangardă», adică stratul cel mai tânăr al creaţiei noastre muzicale, strat care ...reprezintă continuarea firească a eforturilor generaţiilor mai vârstnice şi care s-a dovedit o pondere importantă în balanţa vieţii noastre artistice..."

Şi A. Hrisanide a cerut acelaşi lucru, ca ...„în componenţa comitetului ... să fie reprezentate toate tendinţele şi direcţiile muzicii contemporane româneşti, în mod echitabil"...

Referindu-se la domeniul său, la muzica uşoară, H. Mălineanu spunea... „favorizarea «diletantismului» sub acuza «modernismului», viteza şi cantitatea, duşmani ai artei, ridicaţi la rang de virtute, tinereţea drept unic argument artistic, lipsa de diferenţiere a valorilor artistice de «valoarea de întrebuinţare», – sunt deosebit de dăunătoare şi periculoase pentru muzica românească".

M. Socor nu scapă ocazia să critice. Ar fi dorit ca anterior Adunării să fi organizat dezbateri pe secţii, iar darea de seamă nu a fost decât o „panoramă", o descriere a unui „peisaj". Şi-a încheiat cuvântul printr-un atac la adresa lui I. Dumitrescu, la stilul său de conducere: „cred că nu se poate spune că unul singur este totul, iar ceilalţi trebuie să ratifice".

N. Buicliu a încercat să identifice direcţiile muzicii simfonice. Pe larg, a lansat aprecieri la adresa muncii Biroului. „Cunosc cazul în care această comisie a dat un verdict defavorabil unei lucrări pe motiv că ar conţine melodii prea frumoase, ceea ce, după părerea comisiei, ar constitui un stil depăşit"...

Arăta că, deşi ar fi fără sens, s-ar angaja într-o polemică despre felul cum să se scrie muzica.

O. Nemescu a ţinut să-şi expună opinia nu numai asupra difuzării necorespunzătoare a creaţiei noi, dar şi asupra inoportunităţii impunerii unui anumit punct de vedere: „Cred că este inutil şi steril în acelaşi timp faptul că, aflându-ne pe poziţii şi unghiuri de vedere complet diferite, să ne reproşăm unii altora modul propriu de a gândi asupra artei sonore, să ne impunem unii altora propriile convingeri estetice, încercând, în mod forţat, găsirea unei platforme comune, aceea care ne convine...

...Faptul că fiecare creator are dreptul să-şi aleagă singur limbajul care-i convine, fără a-l impune şi altora, este o dovadă de înţelepciune şi de bun simţ".

Foarte personal şi-a manifestat încrederea în frontul comun al Uniunii Corneliu Cezar: „Aş vrea să cred că nu voi reuşi să nu condamn niciodată, nici pe cei mai în vârstă pentru «lipsa lor de înţelegere», nici lucrările celor care vor veni sau vin deja după mine şi care, într-o bună zi, îmi vor părea poate «indescifrabile»".

Alegerea Comitetului s-a făcut după metoda cea mai puţin democratică, conform procedurii de la partid, adică un colectiv a formulat propunerile pe care delegaţii le-au avut pe lista ce trebuia introdusă în urnă. O. L. Cosma a prezentat lista care, evident, era întocmită dinainte, cu avizul oficialităţilor de partid. Astfel, ei au fost aleşi, în ordine alfabetică, deoarece rare erau cazurile când se opera prin ştersături sau adăugiri. Rezultatul votului secret a fost, cu voturi pentru şi contra, în multe cazuri, următorul: P. Bentoiu – 175, contra 5; W. Berger – 199, contra 1; D. D. Botez – 175, contra 5; P. Brâncuşi – 172, contra 8; D. Bughici – 173, contra 7; D. Capoianu – 178, contra 2; I. D. Chirescu – 179, contra 1; M. Chiriac – 163, contra 17; Gh. Ciobanu – 171, contra 9; T. Ciortea – 173, contra 7; L. Comes – 179, contra 1; O. L. Cosma – 177, contra 3; I. Crişan – 168, contra 12; Gh. Dumitrescu – 169, contra 11; I. Dumitrescu – 167, contra 13; D. Eremia – 174, contra 8; C. D. Georgescu – 174, contra 6; R. Ghircoiaşiu – 179, contra 1; L. Glodeanu – 167, contra 13; Th. Grigoriu – 176, contra 4; Jodal Gabor – 176, contra 4; M. Jora – 175, contra 5; N. Kirculescu – 170, contra 10; H. Mălineanu – 179, contra 1; Şt. Niculescu – 170, contra 10; T. Olah – 171, contra 9; G. Pascu – 171, contra 9; C. Petra Basacopol – 164, contra 16; N. Petri – 177, contra 3; L. Profeta – 169, contra 11; D. Popovici – 160, contra 20; A. Raţiu – 178, contra 2; E. Roman – 174, contra 6; R. Şerban – 180, singurul cu unanimitate; A. Stroe – 164, contra 16; C. Ţăranu – 170, contra 10; S. Toduţă – 179, contra 1; V. Tomescu 178, contra 2; Z. Vancea – 177, contra 3; A. Vieru – 168, contra 12; Zoltan Aladar – 179, contra 1.

Deci au fost aleşi 41 membri.

Pe listele de voturi s-au mai adăugat următoarele nume: M. Negrea – 49 voturi; A. Paşcanu – 27, A. Hrisanide – 15; M. Andricu – 12; N. Buicliu – 11; R. Paladi – 9; A. Hoffman– ?; L. Rusu – 8; T. Alexandru – 6; D. Cuclin – 6; F. Eftimescu – 6; M. Socor – 6; M. Istrate – 5; C. Cezar – 5; M. Marbe – 5; W. Klepper – 5; I. Totan – 4; T. Popa – 4; D. Constantinescu – 4; C. Palade – 3; P. Codreanu – /; M. Hoinic – 3; C. Bobescu – 3; N. Oancea – 3; V. Veselovschi – ?; D. Gheciu – 3; C. Miereanu – 2; G. Grigoriu – 2; A. Porfetye – 2; Th. Bratu – 2; V. Grefiens – 2; I. Odăgescu – 2;

Scanned with OKEN Scanner

N. Boboc – 2; S. Sarchizov – 2; N. Lungu – 2; C. Mereş – 2; S. Drăgoi – 2; A. Velehorschi – 2; Gh. Firca – 2; Gr. Constantinescu – 2.

Un vot au avut: S. Horceag, E. Comişel, L. Nachman, D. Stelian, H. Jerea, O. Varga, S. Vânătoru, R. Bartzer, M. Vescan, M. Neagu, N. Brânzeu, B. Moroianu, G. Sbârcea, D. Dendrino, A. Popa, G. Derieţeanu, Z. Suliţeanu, N. Beloiu, F. Barbu, F. Bogardo, C. Derussi, F. Delmar, S. Dinicu, V. Cosma, Th. Bălan şi A. Brumaru.

În comisia de cenzori au fost aleşi: D. Constantinescu – 177, contra 3; Mişu Iancu – 180, Gh. Şoima – 180. Câte un vot au acumulat: A. Hoffman, C. Palade şi S. Sarchizov.

Întrunit imediat, comitetul, la propunerea lui O. L. Cosma, a ales în unanimitate preşedinte pe Ion Dumitrescu.

Mulţumind pentru încrederea acordată, I. Dumitrescu a propus în Secretariatul *Uniunii Compozitorilor* pe următorii: Zeno Vancea – vicepreşedinte; Romeo Ghircoiaşiu – vicepreşedinte onorific; Vasile Tomescu, Theodor Grigoriu, Laurenţiu Profeta, Wilhelm Georg Berger – secretari, Zoltan Aladar – secretar onorific.

I. Dumitrescu a arătat că, în afara membrilor onorifici aleşi, membrii Secretariatului vor fi remuneraţi conform normelor în vigoare.

A. Vieru l-a propus şi pe Liviu Glodeanu în calitate de secretar onorific, la care I. Dumitrescu, D. Bughici şi H. Mălineanu s-au opus, arătând că numărul secretarilor este suficient. I. Dumitrescu a mai spus că, fiind salariatul *Filarmonicii „G. Enescu"*, nu ar putea cumula şi această funcţie. Trecându-se la vot, toţi cei propuşi pentru Secretariat au fost aleşi în unanimitate. L. Profeta şi Z. Vancea au mulţumit, în numele celor aleşi, pentru încrederea acordată.

CONCERTELE PRILEJUITE DE ADUNAREA GENERALĂ

O suită de concerte, foarte variate, au preludiat *Adunarea generală* înscriind în programe numeroase titluri. *Filarmonica „George Enescu"*, dirijată de Mircea Cristescu, a prezentat la 24 noiembrie 1968: *Concert pentru orchestră* de P. Constantinescu; *Concert pentru flaut şi orchestră* de A. Vieru, solist N. Alexandru; *Ad perpetuam rei memoria* de A. Hrisanide şi *Simfonia Nr. 1, op. 16* de P. Bentoiu.

Orchestra Radio, dirijată de Iosif Conta a avut pe afiş *Preludiu simfonic* de I. Dumitrescu; *Variaţiuni cinematografice* de D. Capoianu; *Cântec apelor ţării* de Gh. Costinescu şi *Muzică pentru pian* de C. Miereanu.

În concertul cameral al ansamblului *Musica Nova* au răsunat: *Trio în la minor* de G. Enescu; *Variaţiuni pentru vioară, violă şi violoncel* de D. Constantinescu; *Concert pentru orchestră de coarde* de I. Dumitrescu şi *Toccata* de P. Constantinescu. O seară de lieduri a prilejuit audierea unor creaţii datorate lui M. Jora, M. Marbe, W. Berger, F. Donceanu şi N. Coman.

La 9 decembrie 1968, la *Ateneul Român,* corul *Filarmonicii „George Enescu"*, dirijat de V. Pântea a prezentat: I. D. Chirescu – *Salut, partid al tinereţii;* R. Paladi – *Trenul Griviţei;* S. Toduţă – *Cucul cântă, mierla zice;* şi *Poruncit-a poruncit;* T. Olah – *Pasărea măiastră.*

În continuare, V. Teodorian şi Lizette Georgescu au abordat lieduri de G. Enescu, M. Jora, C. Ţăranu, A. Zoltán, T. Ciortea, P. Bentoiu.

Corul şi orchestra armatei dirijate de Dinu Stelian au cântat: *Oameni noi* de D. Popovici; *Unitate* de Th. Bratu, *Trec ostaşii* de C. Trăilescu şi *Mărgărintul înfloreşte* de D. Stelian.

Un al doilea concert a oferit *Filarmonica „G. Enescu"* avându-l la pupitru tot pe M. Cristescu, înscriind următoarele titluri: *Simfonia nr. 5, Muzica solemnă* de W. Berger, *Simfonia concertantă,* partea a III-a de Th. Grigoriu, *Motive maramureşene* de C. D. Georgescu şi finalul oratoriului *Pământ dezrobit* de Gh. Dumitrescu, solişti D. Ohanezian, C. Stavru şi N. Gafton.

Dirijată de Paul Popescu, *Orchestra Radio* a prezentat, în primă audiţie *Simfonia nr. 8* de M. Andricu şi fragmente din opera *Trei generaţii* de S. Sarchizov.

Un concert de muzică de cameră a găzduit sala Radiodifuziunii, avându-i protagonişti pe Arta Florescu, V. Teodorian, Marta Joja în lieduri de M. Jora, G. Enescu, S. Toduţă şi T. Ciortea. În final, L. Rogulski şi G. Popovici au prezentat *Sonata pentru violină şi violă* de W. Berger.

Este de reţinut faptul că, pentru multiplicarea ştimelor, în 1968, Uniunea Compozitorilor a achiziţionat un aparat Rank Xerox.

Scanned with OKEN Scanner

PIERDERI GRELE

Sfârșitul anului 1968 a adus 2 pierderi grele pentru muzica românească. La 19 decembrie a încetat din viață Tiberiu Brediceanu, la vârsta de 91 de ani. El a lăsat o bogată moștenire în domeniul culegerii și valorificării muzicii populare bănățene și transilvănene, remarcându-se prelucrările sale printr-o fermecătoare linie melodică, precum și prin creațiile sale lirico-teatrale.

După câteva zile, la 31 decembrie 1968, a încetat din viață Sabin Drăgoi, un alt doinitor al Banatului și al Transilvaniei. Folclorist și compozitor de seamă, S. Drăgoi a dat viață unor pagini de referință în domeniul coral, cameral, simfonic și de operă. Decesul său, în noaptea de Revelion, pe un ger năprasnic și o zăpadă abundentă, a pus probleme organizatorilor funeraliilor acestui marcant muzician.

COMPONENȚA NOILOR STRUCTURI

Întrunit după 2 săptămâni de la Adunarea Generală, la 28 decembrie 1968, noul Comitet a trecut la organizarea comisiilor Uniunii. La început, V. Tomescu a dat citire referatului privind propunerile de modificare a Statutului, care au fost aprobate.

Apoi, I. Dumitrescu a susținut ideile privind repartizarea sarcinilor în cadrul Secretariatului, după cum urmează.

Președintele – reprezintă Uniunea în fața organelor de stat și în fața tuturor instituțiilor și organizațiilor din țară și străinătate cu care aceasta întreține relații.

Conduce și coordonează activitatea Secretariatului, asigură o bună desfășurare a activității de creație și a celei administrativ-organizatorice ale Uniunii, asigură îndeplinirea hotărârilor Comitetului și raportează în fața acestuia despre activitatea secretariatului; angajează și aprobă până la valoarea sumei de 5.000 lei, aprobă ajutoare materiale, ajutoare pentru sprijinirea activității didactice și artistice; numește personalul de conducere administrativă din Uniune și unitățile subordonate.

Vicepreședintele Zeno Vancea răspunde de relațiile cu străinătatea, ceea ce înseamnă primiri de oaspeți de peste hotare, urmărește planurile de plecări în străinătate; răspunde de problemele legate de educația muzicală, urmărește activitatea subsecției didactice, înlocuiește pe președinte în absența acestuia.

Vicepreședintele R. Ghircoiașiu conduce filiala din Cluj și îndrumă celelalte filiale.

Secretarul V. Tomescu se ocupă de activitatea secției de muzicologie, îndeplinește funcția de redactor șef al Revistei *Muzica* și organizează conferințe și dezbateri cu caracter ideologic.

Secretarul Theodor Grigoriu răspunde de secția de cameră, simfonică, operă și balet; de audițiile și canclurile acestor secții; de mijloacele de copiere și multiplicare; de legătura cu instituțiile de difuzare a muzicii simfonice, de cameră, operă și balet; se ocupă de activitatea în sectorul muzicii de film și de scenă.

Secretarul L. Profeta răspunde de activitatea secțiilor: corală, muzică ușoară, comedie muzicală și operetă și subsecția de fanfară, cu tot ceea ce acestea presupun pe linia de difuzare și cenacluri. Urmărește și problemele muzicii pentru copii.

Secretarul Wilhelm Georg Berger răspunde de sectorul de documentare și propagandă al creației românești în țară și peste hotare, de realizarea unor pliante, materiale de propagandă, trimiteri de partituri, discuri, și asigură legătura cu revistele și enciclopediile străine. De asemenea, se ocupă de bibliotecile Uniunii, discotecă și fonotecă, Editura Muzicală, expoziții de propagandă, întâlniri și conferințe la Magazinul *Muzica*, se interesează de activitatea de la secretariat.

Secretarul A. Zoltán conduce filiala din Târgu-Mureș și îndrumă cenaclurile Uniunii și se interesează de problemele legate de creația membrilor aparținând naționalităților conlocuitoare.

Președintele Ion Dumitrescu a supus atenției și componența birourilor secțiilor de creație și muzicologie ale filialelor și cenaclurilor. În birouri vor exista și membri de onoare care vor fi consultați cu privire la unele lucrări. Apoi, vor fi membrii titulari care vor constitui nucleele

Scanned with OKEN Scanner

permanente și membrii supleanți, câte 2 la fiecare ședință, timp de o lună. Membrii supleanți participau prin rotație.

Th. Grigoriu a prezentat componența birourilor.

Secția de muzică simfonică, de cameră, de operă și de balet.

Secretar: P. Bentoiu. Membri de onoare: M. Andricu, D. Cuclin, M. Jora, M. Negrea.

Membri titulari: D. Bughici, D. Capoianu, M. Chiriac, T. Ciortea, Gh. Dumitrescu, L. Glodeanu, Șt. Niculescu, T. Olah, A. Stroe, A. Vieru.

Membri supleanți: D. Constantinescu, A. Hrisanide, M. Istrate, M. Marbe, C. Petra Basacopol, A. Pașcanu, A. Porfetye și S. Sarchizov.

Secția de muzică corală și copii: Secretar: D. D. Botez. Membri de onoare: I. D. Chirescu, I. Croitoru, N. Oancea, N. Lungu.

Membri titulari: Th. Bratu, H. Jerea, M. Neagu, R. Paladi, D. Popovici, M. Socor.

Membri supleanți: Gh. Dermeteanu, E. Lerescu, Gh. Bazavan, C. Palade, V. Timiș. Se observă că I. D. Chirescu nu mai este membru titular în birou; după ce ani de zile s-a aflat în fruntea acestuia, s-a retras discret, fiind la o vârstă înaintată și slăbindu-i vederea.

Subsecția de fanfară. Secretar D. Eremia. Membri titulari: S. Horceag, W. M. Klepper, A. Popa, I. Totan.

Secția de muzică ușoară, dans, operetă și comedie muzicală.

Secretar: H. Mălineanu. Membri de onaore: G. Dendrino, G. Sbârcea.

Membri titulari: A. Giroveanu, G. Grigoriu, N. Kirculescu, E. Roman, R. Șerban, V. Veselovschi. Membri supleanți: R. Bartzer, M. Iancu, F. Delmar, T. Popa, E. Teger.

Secția de critică, muzicologie, folclor și didactică. Secretar: O. L. Cosma. Membru de onoare: I. D. Petrescu.

Membri titulari: T. Alexandru, P. Brâncuși, V. Cosma, Gh. Firca, A. Hoffman, A. Rațiu. membri supleanți: Th. Bălan, Gh. Ciobanu, E. Comișel, A. Brumaru, L. Rusu, O. Varga.

Filiala din Cluj: Secretar: R. Ghircoiașiu. Membri de onoare: M. Eisicovitz, S. Toduță. Membri titulari: V. Herman, Jodal Gabor, Tr. Mârza, C. Țăranu.

Filiala din Iași: Secretar: I. Husti. Membri titulari: V. Popovici, G. Pascu, S. Vânătoru.

Filiala din Târgu-Mureș. Secretar: Zoltán Aladar. Membri titulari: Birtalam Josef, Nicolae Chilf, Csiki Boldizsar.

Filiala din Timișoara. Secretar: I. Crișan. Membru de onoare: Hermann Klee. Membri titulari: R. Georgescu, R. Oschanitszki, N. Ursu.

Cenaclul din Sibiu. Secretar: Gh. Șoima.

Cenaclul din Craiova. Secretar: Mihai Bârcă.

Cenaclul din Brașov. Secretar: N. Petri.

S-a numit și *Comisia de verificare a programelor,* responsabil M. Chiriac, iar membri: D. Gheciu, S. Horceag, Z. Popescu, Gh. Dermeteanu, R. Stein, F. Delmar. În cealaltă *Comisie, de verificare a programelor,* responsabil a fost numit D. Bughici, iar membri: C. Palade, E. Roman, G. Grigoriu; cu timpul s-a completat cu L. Comes, Camelia Dăscălescu, G. Draga, A. Rațiu.

În fine, s-a numit și *Comisia pentru achiziție:* P. Bentoiu, W. Berger, T. Ciortea, I. D. Chirescu, O. L. Cosma, L. Glodeanu, H. Mălineanu, L. Profeta, V. Timiș, Th. Grigoriu, V. Tomescu, T. Olah, N. Kirculescu și A. Vieru.

După audierea tuturor propunerilor, au avut loc intervenții. D. D. Botez a pronunțat numele lui I. Croitoru și I. Borgovan pentru a fi incluși în biroul coral în calitate de membri de onoare. S-a acceptat primul, I. Borgovan neavând o activitate notorie în domeniul coral. O. L. Cosma l-a propus membru titular în biroul de muzicologie pe Gh. Ciobanu, însă I. Dumitrescu a arătat că este prea ocupat, face naveta la Iași, unde are ore la Conservator și, astfel, nu va avea timp pentru a se implica în activitatea din biroul secției. La votarea membrilor biroului de muzicologie s-au abținut O. L. Cosma și M. Chiriac.

E. Roman a cerut ca, în cazul absenței îndelungate a unui membru al biroului, să fie înlocuit, ceea ce s-a acceptat. G. Pascu propune în conducerea Filialei Iași pe E. Popovici, V. Popovici și V. Spătărelu, ceea ce a declanșat intervenția lui D. Bughici, D. Capoianu, T. Ciortea și Gh. Ciobanu, ca, în cele din urmă, să se păstreze formula citită inițial.

Scanned with OKEN Scanner

S-a discutat planul de activitate pe primul trimestru al anului 1969. S-au aprobat sumele pentru achiziție, 722.109, din care cea mai mare parte revenea C.S.C.A. – 603.000 lei.

A. Vieru a cerut ca lui M. Mitrea Celarianu să i se acorde un avans de 5.000 lei pentru partiturile: *Glosă* și *Colind.* Planul *Editurii Muzicale* pentru 1969 urma să fie analizat și aprobat de către o comisie alcătuită din W. Berger, D. Bughici, O. L. Cosma, L. Comes, Șt. Niculescu, Mișu Iancu și D. Popovici.

S-au făcut definitivări de membri: C. L. Firca, I. Alexandrescu, E. Zottoviceanu, Elisabeta Dolinescu, C. Negulescu și Benkö Andrei, N. Rădulescu, C. Ionescu, Rodica Oană Pop. Ca membri stagiari au fost admiși: Cornelia Tăutu și Alexandru Leahu.

S-au acordat pensii lui N. Chilf, Șt. Lakatoș și un supliment de pensie lui I. Borgovan.

1969

După eforturile depuse cu *Adunarea Generală* a trebuit să mai treacă o bună perioadă, la începutul anului 1969, până ca fluxul să reintre în normal. La 13 ianuarie s-a pus în scenă un „simpozion" cu tema: „Probleme actuale în creație, în lumina documentelor de partid". De fapt, activitatea de cenaclu a fost inaugurată printr-o audiție în care au figurat: *Vitralii* de M. Moldovan, *Ulysse* de L. Glodeanu, *Jertfirea Ifigeniei* de P. Bentoiu.

O „plenară" a secției de muzicologie s-a organizat la 21 ianuarie 1969, pentru ca, după o săptămână, în cenaclul secției simfonice și de cameră, A. Stroe să conferențieze pe tema *Unele tendințe actuale în muzica contemporană de avangardă.*

Definitivarea structurii organizatorice a comisiilor s-a petrecut în ședința Comitetului din 1 februarie 1969. Existau unele primeniri, comparativ cu ceea ce s-a discutat în Secretariat, în Comitetul anterior. Mai ales că numărul membrilor apărea excesiv, putând îngreuna activitatea. În consecință, s-a decis stabilirea numărului de membri pentru fiecare birou. Cel simfonic și de cameră va activa cu 11 membri, numărul minim pentru a ține ședință fiind 7. La biroul coral, 9, minimum 5, la muzică ușoară, 9, minimum 7, la fanfară 5, minimum 4, la muzicologie 7, minimum 5.

Biroul Filialei Cluj se va completa cu L. Comes și W. Demian.

V. Tomescu a înfățișat acțiunile importante ale anului, între care Concursul de muzică ușoară de la Mamaia și Concursul „I. Vidu". Rediscutându-se planul *Editurii Muzicale* pe care-l susține W. Berger, se ajunge la o formă definitivă pe care o aprobă membrii Comitetului, fără I. D. Chirescu, care se abține, deoarece, din rațiuni economice, s-a renunțat la lucrarea lui J. Prunner – *Transcripțiuni pentru contrabas ale sonatelor pentru violoncel de L. van Beethoven.* Pe de altă parte, s-a cerut urgentarea tipăririi monografiei *D. G. Kiriac* de G. Breazul.

Vicepreședintele Z. Vancea a informat Comitetul asupra relațiilor cu străinătatea. S-a stabilit să se reînnoiască convențiile cu țările socialiste; se va definitiva lista instituțiilor și personalităților de peste hotare cărora li se va trimite Revista *Muzica* și *Studii de muzicologie* volumul IV.

Au fost definitivați: M. Moldovan, O. Nemescu, Dieter Acker, Dan Voiculescu, G. Draga, E. Wendel, L. Dandara, E. Deda și P. Urmuzescu. De asemenea, au fost primiți și noi membri stagiari: Camelia Dăscălescu, Ramon Tavernier (Constantin Alexandru), A. Manolache, Al. Mandy (Penchas Armand), I. Cristinoiu, S. Malagamba.

Litigiul care a existat între *Uniunea Compozitorilor* și *Fondul literar* în privința drepturilor autorilor de texte s-a stins prin înțelegerea de a se aplica același regim acestora, ca și membrilor. Sumele aferente urmau să fie vărsate *Fondului literar* în momentul retragerii acțiunii juridice împotriva Uniunii.

Scanned with OKEN Scanner

IOAN D. CHIRESCU – 80

La împlinirea vârstei de 80 de ani, Ioan D. Chirescu a fost omagiat în cadrul Comitetului din 29 martie 1969.

Se obișnuia ca secretarii să facă informări periodice asupra domeniilor de care răspundeau. Th. Grigoriu, după ce a parcurs o serie de aspecte specifice creației respective, a supus atenției și propunerile pentru acordarea premiilor *Uniunii Compozitorilor,* care se cereau de mai mult timp și, în sfârșit, președintele și-a dat acordul. L. Profeta, printre altele, a insistat asupra contribuției Uniunii la reușita Festivalului *„Cerbul de Aur"*, pentru care s-au efectuat cheltuieli de 30.080 lei. După ce V. Tomescu a insistat asupra aspectelor definitorii ale secției de muzicologie, a recomandat sprijinirea concursului republican de amatori, aflat la cea de a IX-a ediție.

În absența lui Z. Vancea, W. Berger relatează despre organizarea expoziției de cărți, partituri și discuri din R.F.G. la București, în spațiile *Magazinului Muzica.* Această expoziție era în reciprocitate. A vorbit și despre *Buletinul de informare* al Uniunii care se plănuia a fi tipărit în limba franceză.

În cursul discuțiilor care au urmat, D. Popovici, E. Roman, I. Crișan, M. Iancu, D. Bughici, H. Mălineanu, R. Ghircoiașiu, P. Bentoiu, L. Profeta, Gh. Ciobanu și L. Glodeanu au făcut o serie de propuneri. Astfel, la premiile Uniunii s-a stabilit că membrii *Uniunii Compozitorilor,* care fac parte din jurii, au dreptul să concureze, dar în momentul când li se discută lucrarea, vor părăsi sala. Puteau fi prezentate și lucrările tipărite și achiziționate. M. Chiriac a fost desemnat să răspundă, din partea Comitetului, de ciclul conferințelor de popularizare a muzicii realizate în cadrul Casei Universitarilor.

Membrilor Uniunii, care întreprind călătorii în străinătate, li se vor pune la dispoziție partituri, cărți și discuri pentru a le oferi cadou celor interesați.

Pentru afilierea la Societățile internaționale, Uniunea va face demersuri insistente.

DESFIINȚAREA FONDULUI MUZICAL

Analizându-se situația membrilor *Fondului Muzical,* Comitetul a luat o decizie importantă, în sensul că a conferit tuturor celor care făceau parte din acesta calitatea de membru al *Uniunii Compozitorilor.* În acest fel, practic, s-a decis desființarea *Fondului Muzical* care nici nu avea atribuții deosebite, activitatea sa confundându-se cu cea a breslei.

Lui Nerone Georgescu, fost membru al *Societății Compozitorilor Români* i se acordă un ajutor. M. Socor a fost pensionat. Ion Vanica a fost reprimit membru stagiar.

Problematica abordată în cenaclu era variată. La 17 februarie 1969 – *Probleme actuale ale criticii muzicale.* După o săptămână, audiție: M. Socor – *Trei șalviri – septet de suflători;* M. Chiriac – *Trei lieduri,* pe versuri de L. Blaga; C. Derussi – *Sonata pentru pian;* M. Barberis – *Cinci lieduri,* pe versuri de Mariana Dumitrescu și D. Gheciu – *Sonata pentru vioară și pian.*

O audiție de muzică bulgară s-a organizat la 10 martie cu lucrări de P. Vladigherov, L. Pipkov, V. Pironkov.

Problemele viitorului *Festival și concurs de la Mamaia* au constituit tema cenaclului din 24 martie 1969. O altă audiție cu muzică de cameră s-a desfășurat la 7 aprilie 1969, când s-au audiat creații datorate lui N. Coman, I. Ciocoiu, L. Dandara, Ruxandra Moisin. În 21 aprilie s-au prezentat noile creații destinate celor mici. Ștefan Niculescu, în cenaclul simfonic din 4 mai 1969, a conferențiat despre *Tehnici noi în componistica contemporană.* Se programau și cenacluri cu tentă politică declarată. Astfel, la 12 mai 1969, s-a dezbătut subiectul: *Muzica noastră contemporană în lumina funcției educativ-emoționale a artei.* De multe ori titlurile erau confecționate pentru a suna cât de cât tovarășilor de la partidul raional... Cântecele scrise pentru recentul congres al partidului s-au prezentat în cenaclul coral din 23 iunie 1969.

Scanned with OKEN Scanner

Două personalități ale muzicii românești au fost evocate în cenacluri. La 2 iunie – *Contribuția teoretică a lui C. Brăiloiu – documente sonore inedite* și o audiție-portret – Alfred Alessandrescu, la 18 iunie.

IONEL PERLEA – MEMBRU DE ONOARE

S-a putut observa că, odată cu *Adunarea generală* de la finele anului trecut, „Biroul" s-a înlocuit cu „secretariatul" care se întrunea săptămânal. În schimb Comitetul se convoca lunar, ceea ce îi sporea considerabil eficiența.

În floare era pe atunci moda concursurilor lansate pe cele mai neașteptate pretexte: concurs de cântece patriotice, de cântece pionierești, cântece sportive, muzică ușoară, corale. Participarea la acestea devenise ceva comun, membrii secției corale și de muzică ușoară fiind solicitați la maximum, ceea ce făcea ca nivelul artistic să fie, de obicei, mediocru, fără relevanță.

La sugestia lui W. Berger, s-a admis să se întocmească „repertoriul general al bibliotecii de împrumut al Uniunii Compozitorilor" pentru care i s-a făcut o comandă lui Mihai Popescu.

La propunerea președintelui Ion Dumitrescu, Comitetul a conferit titlul de membru de onoare lui Ionel Perlea. Festivitatea decernării a avut loc la 26 mai 1969, când s-a organizat o audiție din creația sa cu *Cvartet de coarde op. 10* și *Variațiuni pe o temă proprie.*

S-a discutat și aprobat ca în curtea sediului Uniunii care, prin donația făcută de Maria Cantacuzino, a devenit proprietatea statului, să se construiască un bloc în care să funcționeze Biroul de copiatură, Biblioteca de împrumut, Biblioteca muzicală și un Muzeu al muzicii românești.

În vederea achiziției se puteau primi și lucrări scrise în cerneală, dar și lucrări copiate. Lucrările de muzicologie puteau fi luate în considerație, dacă se aflau sub formă dactilografiată.

O activitate destul de susținută exista în cadrul „clubului amicilor muzicii", care funcționa în sala din subsolul *Magazinului Muzica.* Astfel, la 7 aprilie 1969 s-a prezentat un portret „Serafim Antropov". Se organizau și audiții. În ciclul *Mari compozitori români dispăruți,* Gr. Constantinescu a vorbit despre Tiberiu Brediceanu.

La sugestia Uniunii, Mircea Basarab a condus *Filarmonica „G. Enescu"* într-un concert consacrat compozitorilor germani postbelici, numai cu titluri în primă audiție: *Concert pentru orgă și orchestră* de P. Hindemith, solist H. Plattner; *Fuga pentru orchestră de coarde* de K. Holler, *Muzica concertantă pentru orchestră* de P. Blacher și *Simfonia Nr. 2* de H. W. Hänsel.

PREMIILE UNIUNII PE 1967–1968

Pentru întâia oară Uniunea Compozitorilor a acordat premii de creație la propunerea juriului instituit în acest scop, care a analizat și selectat creațiile anilor 1967–1968.

Ce lucrări au fost distinse? L. Feldman – *Variațiuni simfonice,* C. D. Georgescu – *Motive maramureșene;* M. Moldovan – *Vitralii;* A. Rațiu – *Concertino per la Musica Nova;* T. Ciortea – *Cântec în doi,* madrigal pe versuri de L. Blaga; St. Mangoianu – *Casa,* poem pe versuri de Șt. Iureș; L. Glodeanu – *Ulysse,* versuri M. Ungureanu; R. Paladi – *Țară nouă, țară dragă,* versuri V. Bârna; L. Profeta – *Azi defilăm,* versuri C. Cârjan; R. Șerban – *Strada,* versuri C. Cârjan; S. Horceag – *Suita de schițe simfonice;* A. Popa – *Suita patriotică;* Z. Vancea – *Creația muzicală românească în secolele XIX și XX;* P. Brâncuși – *Istoria muzicii românești* – compendiu; O. L. Cosma – *Oedipul enescian;* W. Berger – *Muzica simfonică barocă și clasică; C. D. Georgescu – Melodii de dans din Oltenia.* Valoarea totală a premiilor a fost de 97.000 de lei.

Scanned with OKEN Scanner

MARCEL MIHALOVICI – MEMBRU DE ONOARE

Sesiunea de achiziții din iunie 1969 s-a soldat cu o recoltă estimată la 220.800 lei, partea ce revenea C.S.C.A. și 394.756 lei *Uniunii Compozitorilor.*

La capitolul primiri, Radu Gheciu, a devenit membru stagiar iar Gh. Stănescu, M. Kozma, Eugenia Cernea, membri definitivi.

Un alt membru de onoare, Marcel Mihalovici, compozitor reprezentativ care trăia la Paris de multe decenii, membru cu mare vechime. Hildei Jerea i s-a acordat o primă pentru străduința cu care promovează creația contemporană românească.

Ceva se schimbase în stilul de lucru al lui Ion Dumitrescu, care conta acum, în mai mare măsură, pe colaborarea cu cei din Secretariat, dar nu numai, acordându-le și un rol mai însemnat în cadrul întrunirilor de Comitet. Președintele nu prelua toate materialele, lăsa multe din ele secretarilor să le expună. Dar și șefii serviciilor, ca și vicepreședinții și secretarii erau lăsați să iasă mereu la rampă. Astfel, în Comitetul din 27 septembrie 1969, secretarul V. Tomescu, la primul punct, a dezvoltat materialul intitulat *Activitatea Uniunii Compozitorilor în lumina documentelor Congresului al X-lea al p.c.r.* W. Berger a dat citire planului de creație, în timp ce Z. Vancea, planului schimburilor cu străinătatea, numeroși membri fiind propuși să călătorească, și nu numai în țările socialiste.

Ca urmare a decesului lui Nicoale Ursu, I. Crișan a cerut lărgirea biroului filialei Timișoara cu Mircea Hoinic și Alma Cornea-Ionescu, ceea ce s-a acceptat.

BIROURILE

În respectiva etapă, centrul gravitațional al activității Uniunii îl prezentau birourile, căci ele erau organismele de filtrare a creației, lor li se prezentau spre avizare partiturile, studiile și volumele scrise. Birourile le încredințau unor referenți, le cântau la pian, le audiau pe bandă, le discutau cu atenție, după care concluziile se consemnau în procesul-verbal al respectivei săptămâni, cu recomandări, încheieri, cu verdicte care propuneau difuzare, tipar, achiziție sau, în cazuri nu prea frecvente, revizuiri, respingerile nefiind excluse, dar întâlnindu-se foarte rar. Cine aducea o lucrare abia terminată la biroul secției era încredințat că are ce prezenta, ceea ce însemna rodul unui proces finit de creație. De recomandările biroului se putea ține cont sau nu, se admiteau contestații, ceea ce presupunea refacerea circuitului.

Într-un fel, birourile ar putea fi asimilate laboratoarelor unde specialiștii operau cu uneltele minții, experienței, judecății artistice. Acolo se decidea, la urma urmei, soarta creației, sub aspect strict profesional; latura ideologică exista în stare latentă, necontând în forumul specialiștilor. Evident, putea apărea acolo unde exista versul, textul, libretul, scenariul. Tiparul era o recomandare care implica, la unele birouri, de fapt, la toate, calitatea, fără de care nu se concepea o atare recomandare. La simfonic se obișnuia să se acorde numai difuzarea în cazul unor partituri, mai ales dacă aveau o scriitură complexă, de avangardă. Biroul avea nevoie de audiție, de interpretarea creației respective pentru a se pronunța definitiv.

Din aceste date generale, de metodologie, se poate deduce cât de complexă apărea munca în aceste organisme, cât de responsabilă era din punct de vedere profesional și artistic. Cert este că exigența membrilor birourilor era absolută. Acreditarea creațiilor de slabă factură nu era de conceput, deoarece urma confruntarea cu publicul și nici un membru al vreunui birou nu putea risca să fie indulgent, căci se compromitea. Ca atare, fără atributele măiestriei, științei, nu era de conceput avizarea favorabilă. Desigur, există calitate și calitate, ceea ce presupune posibilitatea ca nivelele să difere, ceea ce se subînțelege că rigiditatea nu putea acționa, admițându-se unele titluri a căror ținută să întrunească cerințele minime.

Ca atare, nu am putea susține că nu s-au strecurat și lucrări de joasă altitudine, bunăoară la muzicologie, cu tentă de popularitate, biografii care nu se întemeiau pe o documentare prea pretențioasă, zicându-se că, decât nimic, și așa ceva poate fi util.

Cert este că sita profesională marcată de activitatea birourilor a contribuit ca, în decursul anilor, să se afirme creații de valoare, să fie promovate partituri și volume de muzicologie prestigioase.

Scanned with OKEN Scanner

La reluarea activității din sezonul de toamnă, cenaclurile au oferit nu numai teme de circumstanță, ci și subiecte, audiții, expuneri de real interes. Din prima categorie, noi creații scrise „în cinstea lui 23 August", în după-amiaza de 6 octombrie. La o săptămână, secția de muzicologie aduce o temă de o cu totul altă natură, „Muzica românească în epoca renascentistă", cu impresii de la *Festivalul de muzică veche* de la Bydgoszcz – Polonia, ținut din trei în trei ani, unde România era destul de bine reprezentată de fiecare dată, prin specialiști și formații care cântau muzica din țara noastră din perioada respectivă, subliniind că eram de mult împărtășiți din valorile muzicii europene la care și noi am adus o contribuție.

Din a doua categorie, de fapt și tema tocmai amintită ar putea figura aici, să reținem audiția operei lui Pascal Bentoiu – *Amorul doctor*. La 3 noiembrie – audiția, devenită de acum tradițională, de muzică sovietică, de preferat unei expuneri despre revoluția din octombrie. Un cenaclu simfonic, pe care nu-l identificăm ca program, a avut loc la 10 noiembrie, iar la 24 a respectivei luni s-au audiat creațiile de muzică ușoară lansate pe scena „Festivalului și concursului de la Mamaia '69".

La 8 decembrie, a avut loc o audiție cu *Elegia pontică* de Th. Grigoriu, *Oda tăcerii* de A. Vieru și *Aforisme* de Șt. Niculescu. Ultimele 2 cenacluri din decembrie 1969 s-au înscris pe coordonate estetice circumstanțiale: *Umanismul și cultura socialistă,* Referenți: L. Profeta și P. Bentoiu.

Sub aspectul creației propriu-zise, anul 1969 poate fi considerat an prodigios, dacă se au în vedere creații precum: *Simfonia nr. 6* de W. Berger, *Simfonia de cameră* de D. Constantinescu, Oratoriul *Miorița* de S. Toduță, *Vocalize* de L. Glodeanu, *Incantații* de M. Moldovan, *Cantata I* de A. Stroe, *Sita lui Eratostene* de A. Vieru.

Comitetul din 27 noiembrie 1969 s-a axat pe activitatea Editurii Muzicale, directorul H. Barbu făcând o informare. Nevorbindu-se nimic despre muzica ușoară, sector în care titlurile erau puține, E. Roman a cerut amănunte suplimentare, pe care le-a primit. Gh. Bărbulescu, directorul *Magazinului „Muzica"*, a adus în atenție aspectele comerciale cu care se confruntă. Mișu Iancu și P. Bentoiu au primit lămuriri asupra modalității în care se fixa planul anual al magazinului.

După ce W. Berger a oferit un raport asupra activității de cenaclu, I. Dumitrescu și-a manifestat insatisfacția din cauza slabei frecvențe a multora dintre membri. S-a hotărât să se expedieze circulare prin care, mai ales membrii stagiari, să fie atenționați că participarea este obligatorie, după cum prevede statutul. Au vorbit E. Roman, N. Călinoiu, acum director al muzicii în C.S.C.A., M. Iancu, W. Berger, D. Bughici, P. Bentoiu, Z. Vancea, D. Popovici, C. Țăranu, R. Ghircoiașiu, M. Bude, șeful serviciului documentare, D. D. Botez. Dintre ideile vehiculate, reținem editarea unui caiet „Festivalul Mamaia", imprimarea pe discuri a lucrărilor premiate, programarea primelor audiții în cenaclu cu formații necostisitoare și reeditarea titlurilor didactice solicitate. Pliantele să conțină și mici caracterizări și să se urgenteze tipărirea lor. La *Magazinul „Muzica"* să se poată cumpăra discuri și partituri din străinătate. Era de dorit ca tematica din cenacluri să apară mai bogată, să cuprindă și teme inedite, precum muzica electronică, semiografia muzicală contemporană și interpreții români care efectuează turnee în străinătate să abordeze și repertoriul autohton. Se considera că Uniunea ar putea aloca sume nu prea mari pentru a se edita pe disc creațiile distinse cu premiile Uniunii, recomanda C. Țăranu. O dată la 2 luni, potrivit lui R. Ghircoiașiu, ar trebui să se organizeze plenare pe secții. Compozitorului M. Bârcă din Craiova, la împlinirea vârstei de 71 de ani, i s-ar cuveni o decorație, susținea D. D. Botez.

Rândurile membrilor stagiari s-au întregit prin admiterea lui Vasile Vasilache-junior. Pentru munca depusă, Mișu Iancu s-a ales cu o premiere.

STAREA UNIUNII

Anul 1969 poate fi cotat ca unul de vârf, căci, potrivit lui I. Dumitrescu, Uniunea Compozitorilor s-a aflat la apogeul organizării și activității sale. Atunci au fost îndeplinite în mod exemplar obiectivele de creație și administrarea bazei materiale.

Sediul central se afla la București în Palatul Cantacuzino, Calea Victoriei nr. 141, împărțindu-l cu *Muzeul „G. Enescu"*. Avea subunități teritoriale – filialele din Cluj, Iași, Timișoara și cenacluri la Brașov, Târgu-Mureș, Craiova.

Scanned with OKEN Scanner

Țara era împânzită cu inspectorate pentru perceperea drepturilor de autor, dintre care regionale la Bacău, Baia Mare, Botoșani, Brașov, București-Ilfov și București-Municipiu, Cluj, Constanța, Craiova, Deva, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Târgu-Mureș, Timișoara.

Uniunea avea anexe-întreprinderi autogestionate: *Editura Muzicală* și *Magazinul „Muzica"*. În sediul central al Uniunii activau 112 salariați, cu fond de salariu lunar 152.804 lei. Filialele-cenacluri, aparatul lor administrativ, inclusiv pentru perceperea drepturilor de autor, aveau 22 de salariați cu fond de salariu lunar 24.065 lei. Uniunea Compozitorilor mai avea 80 de remizieri, cu fond de salariu cu remiză, variabil după încasări.

Editura Muzicală dispunea de 83 de salariați cu un fond de salariu lunar de 104.769 lei. *Magazinul „Muzica"* opera cu 35 de salariați printr-un fond lunar de salarii de 34.332 lei. Astfel, totalul salariaților Uniunii Compozitorilor era în 1969 de 252, cu fond fix de salariu de 315.976 lei, plus 80 de remizieri. Atelierul de copiatură muzicală avea 25 de salariați iar serviciul de documentare – 10 salariați.

1970

Activitatea filialelor și a cenaclurilor s-a aflat în atenția Comitetului la 18 ianuarie 1970, când R. Ghircoiașiu și Z. Aladar au susținut dări de seamă. Sesizând anemica muncă de creație, Z. Vancea a întrebat pe A. Zoltán, de ce la Tg. Mureș nu se afirmă mai multe forțe. Răspunsul a fost: absența tinerilor bine pregătiți și, în general, faptul că tinerii bine pregătiți își caută rostul în centre mai importante. N. Kirculescu a dorit să afle de ce, într-un centru muncitoresc cum este Clujul, nu se afirmă nici un compozitor de muzică ușoară. H. Mălineanu recomanda inițierea în centrele industriale a „asociației muzicii ușoare românești". Pe P. Bentoiu îl preocupa modalitatea în care se încuraja activitatea compozitorilor din provincie.

Într-o viziune sintetică, I. Dumitrescu a înfățișat problematica filialelor și a cenaclurilor, făcând observații asupra climatului din filiale, lansând îndemnuri. Se vor crea condiții pentru documentare, la București, a membrilor din provincie care doresc să-și perfecționeze cunoștințele profesionale. Ar fi de dorit ca și compozitorii și muzicologii din București să se deplaseze la cenacluri și filiale, pentru a impulsiona activitatea acestora. Uniunea este atentă ca toți compozitorii din țară să beneficieze de un tratament egal. Deoarece vicepreședintele din Cluj, ca și unii secretari nu erau salarizați, s-a convenit să li se acorde prime. G. Pascu cerea ca să existe o optimă informare asupra activității de creație, făcându-se ceva pentru ca membrii din provincie să știe ce se întâmplă la cenaclurile din centrală. I. Crișan a relatat despre situația compozitorului timișorean Ovidiu Manole, a cărui operă, *Măiastra,* s-a aflat în discuția Biroului simfonic din București, de 2 ori, neprimind aviz. În schimb, Televiziunea i-a acordat atenție, prezentând-o printr-un fragment. În consecință, compozitorul acuză filiala și chiar Uniunea de lipsă de sprijin. La aceasta P. Bentoiu a dat explicații pentru ce Biroul simfonic nu a putut-o promova.

A. Stroe și-a manifestat îngrijorarea față de modul neglijent și neadecvat în care se interpretează creație românească. Interpretările superficiale nu sunt de natură să favorizeze creația indigenă, drept care s-ar cuveni întreprinse măsuri de îmbunătățire a acestei atitudini. Ca atare, a propus o întâlnire cu dirijorii, pe care I. Dumitrescu a salutat-o, socotind benefică chiar organizarea unei discuții mai ample cu interpreții, pentru a le semnala ce este negativ și pozitiv în atitudinea lor față de creația românească.

Editura Muzicală se confruntă cu serioase probleme, din cauza tirajelor mici pe care le stabilește Direcția Difuzării Cărții, factorii economici interpunându-se tot mai mult în activitatea educativă și artistică. Pentru adaptarea planului la situația creată, s-a constituit o comisie alcătuită din W. Berger, Th. Grigoriu, L. Profeta, P. Brâncuși, A. Giroveanu, D. Constantinescu, D. D. Botez, A. Vieru, Gh. Ciobanu, A. Rațiu și L. Comes.

S-au ratificat achizițiile din decembrie 1969, în sumă totală de 265.788 de lei, care reveneau Uniunii Compozitorilor.

Scanned with OKEN Scanner

La Concursul de lucrări simfonice de largă popularitate organizat de Uniune, au fost premiați: G. Draga pentru *Uvertura de concert*, Lucian Meţianu pentru *Elogiu*. N. Parocescu a fost pensionat.

Cenaclurile au programat plenare ale secţiilor, primul fiind simfonic şi de cameră, în care referatele le-au susţinut P. Bentoiu şi Th. Grigoriu, în fapt, o viziune cu inserţii critice ale creaţiei din ultimul an. Astfel, Biroul simfonic şi de cameră, în cele 40 de şedinţe ţinute, a parcurs 187 lucrări. Dintre aceştia 136 au beneficiat de referat definitiv şi favorabil, 14 nu au fost recomandate la difuzare, iar 37 au primit recomandarea pentru difuzare.

Din lista creaţiilor erau remarcate: *Simfonia* de N. Beloiu, distinsă ulterior la Bruxelles cu Premiul „Regina Elisabeta", *Simfonia nr. 6* de W. Berger, *Simfonia nr. 3 bizantină* de D. Popovici, *Cantata nr. 1* de A. Stroe, *Alb-Negru* de C. D. Georgescu şi oratoriul *Miorița* de S. Toduță[434].

P. Bentoiu semnala dificultăţile cu care era confruntat biroul, căruia i se aduceau „exerciţii" componistice mimetice, pe de o parte, iar pe de alta, creaţii ce atestau fantezie şi profunzime.

Potrivit lui Th. Grigoriu, funcţia de îndrumare pe care biroul o avea acum câţiva ani şi-a pierdut înţelesul, nu mai era de actualitate, nu numai pentru că ea nu s-a făcut, cu adevărat, niciodată, ci ea nefiind cu adevărat eficace. Cauza reală era că partiturile prezentate aveau un nivel foarte ridicat, rod al autoexigenţei.

Insistând asupra necesităţii confruntării de idei, Th. Grigoriu a remarcat: „Când confruntările au fost de altă natură, s-a ajuns în mod trecător să se tulbure însăşi ideea de obiectivitate, ceea ce este foarte grav şi ar fi de dorit să nu se mai repete. Ar fi bine ca unii colegi ai noştri, deosebit de înţelepţi şi capabili a înţelege, în chip filozofic – suprem, fenomenul culturii şi care, în discuţiile amicale, sunt plini de înţelepciune, să nu devină deodată radicali"...

În privinţa creaţiei „angajate", Th. Grigoriu considera că anul 1969 a fost un an „de referinţă în ceea ce priveşte eficacitatea «campaniilor» de creaţie iniţiate de *Uniunea Compozitorilor*", deşi rezultatele artistice erau relative: „Trebuie să recunoaştem, fără menajamente, că rezultatele artistice ale acestor secţiuni, cu foarte puţine excepţii, sunt destul de minore"[435].

Au urmat plenara secţiei de muzicologie, plenara secţiei de muzică uşoară, după care o audiţie de piese corale ample. Un titlu de antologie a figurat drept generic al cenaclului din 23 februarie 1970: *Dialog între muzica grea şi muzica uşoară.*

În Comitetul din 24 februarie 1970 s-a ascultat darea de seamă asupra bilanţului şi s-a aprobat planul financiar pentru 1970.

Veniturile Uniunii au fost de 20.210.000 de lei din care s-au repartizat compozitorilor 12.326.000 de lei. Risturna s-a ridicat la 1.471.000 de lei. *Magazinul „Muzica"* a adus beneficii de 700.000 de lei. *Editura muzicală* a primit subvenţia în valoare de 915.000 de lei. E. Roman a recomandat editarea unui „almanah al muzicii uşoare" care putea fi aducător de beneficii.

Pentru deţinătorii de valută apar restricţii. Celor care au valuta depusă la Uniune, urma să li se reţină 7% pentru constituirea unui fond în valută al Uniunii.

Preşedintele I. Dumitrescu a solicitat sprijin pentru „cercuri de cultură muzicală" formate la Palatul pionierilor. Restrângându-se statele de funcţiune prin hotărâri înalte, secretarii Th. Grigoriu şi L. Profeta au cerut să fie încadraţi numai cu o jumătate de normă, asumându-şi însă toate obligaţiile deţinute. Uniunea trebuia să plătească 38.000 de lei, în temeiul contractului cu C.S.C.A., pentru vilele de odihnă de la Sinaia, reprezentând regia aferentă pentru membrii Uniunii.

O audiţie de muzică daneză contemporană a patronat W. Berger în cenaclul din 2 martie 1970. După o săptămână, E. Lerescu a susţinut un referat asupra cântecelor destinate copiilor, secondat de audiţie. La 16 martie, în cenaclul cu lucrări camerale, protagoniştii erau A. Hrisanide, L. Dandara şi A. Stroe. Un simpozion cu veleităţi estetice era axat pe titulatura: „Umanismul şi cultura muzicală". Aurel Stroe, la 30 martie, a vorbit despre: *Muzica electronică.*

Două cenacluri au fost dedicate muzicii contemporane de peste hotare. La 3 aprilie, M. Chiriac a propus spre audiţie creaţii semnate de colegii finlandezi, iar Irina Odăgescu – creaţii reprezentative ale muzicii din R.D.G. La 20 aprilie, I. Nestiev a conferenţiat despre muzica sovietică însoţindu-şi aserţiunile cu exemplificări pe bandă. L. Dandara a supus atenţiei „mici piese instrumentale pentru copii", la 27 aprilie 1970.

434. Bentoiu, P. În: *Muzica*, XX, 3, martie 1970, p. 1.
435. Grigoriu, Th. În: *Muzica*, XX, 3, martie 1970, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

În Comitetul din 9 aprilie 1970, L. Profeta a informat despre activitatea ideologică și socială desfășurată în Uniune în primele luni ale anului.

Sarcinile Uniunii pe linia educării maselor, ca urmare a cuvântării lui N. Ceaușescu de la Plenara P.C.U.S. din martie 1970, au fost deduse de către președintele I. Dumitrescu, prin citarea unor pasaje. La discuțiile care au urmat, A. Rațiu a evidențiat conferințele susținute de către membrii Uniunii, la U.P., la Casa Prieteniei Româno-Sovietice și cluburi. E. Roman a intervenit, spunând că Biroul secției de muzică ușoară are, de asemenea, o activitate fecundă în acest sector. H. Mălineanu revine cu ideea înființării, de data aceasta în centrele universitare, a cercurilor „amicii muzicii românești". În favoarea muncii tinerilor membri ai *Uniunii Compozitorilor,* depuse pe linie educativă, vorbește P. Bentoiu. Aportul membrilor Uniunii la festivalurile și concursurile de muzică corală a fost relevat de către D. D. Botez, amintind de participarea la jurii și de pregătirea nemijlocită a unor ansambluri. Sprijinirea activității artistice din școli de către membrii Uniunii era o altă componentă pe care a dezvoltat-o D. Popovici. Și compozitorii de muzică ușoară, arăta M. Iancu, își dădeau concursul la reușita multor acțiuni de masă. Înainte de a fi înaintat forurilor în drept, materialul referitor la munca educativă de natură artistică, desfășurată de membrii Uniunii, va fi completat, spune I. Dumitrescu. Se vor alcătui colective care vor pleca pe teren, în școli, universități, unități militare.

Președintele I. Dumitrescu aduce la cunoștință Comitetului că, în calitatea sa de deputat, a rostit la „Marea Adunare Națională" o cuvântare despre relațiile culturale cu străinătatea. A luat imediat cuvântul H. Mălineanu pentru a sublinia însemnătatea acestei intervenții în înaltul for al țării.

Revine chestiunea pliantelor care întârziau să apară, ceea ce nemulțumește pe D. Bughici. W. Berger informează că se afla în atenția conducerii pregătirea noii ediții a *Lexiconului* semnat de V. Cosma, în care se vor regăsi datele ce ar constitui obiectul pliantelor. Oricum, M. Bude, șeful serviciului documentare, lucra la câteva modele de pliante în vederea adoptării celui mai potrivit. Z. Aladar merge până acolo, încât concepe ca pliantele să fie suportate de către compozitori. Dar I. Dumitrescu nu-i împărtășește părerea, socotind că n-ar fi corect să se întâmple așa, că n-ar fi potrivit ca, pe lângă cotele pe care le suportă compozitorii, să li se mai adauge și aceste cheltuieli.

Mișu Iancu se interesează care este situația creațiilor vândute, cedate de unii compozitori editurilor străine. Președintele arată că fenomenul a luat proporții, ducând la sesizarea C.S.C.A. P. Bentoiu se ridică în apărarea celor care apelează la editurile străine spre a-și face cunoscute creațiile peste hotare, ceea ce se realizează prin intermediul Uniunii sau al altor factori indigeni, apărând nesatisfăcător. Cu aceasta, discuția foarte delicată pe tema cedării unor partituri editurilor străine s-a încheiat.

Pentru propaganda muzicii românești peste granță, Uniunea a fost de acord să preia cheltuielile necesitate de organizarea expoziției muzicale al cărei vernisaj se preconiza în R. F. Germania.

Aaron Copland, care efectua un turneu la București, în calitate de compozitor, a efectuat o vizită la *Uniunea Compozitorilor,* prilej cu care a anunțat că oferă un premiu unui compozitor român care urma să fie nominalizat de către partea română. Cel propus pentru acest premiu a fost Octavian Nemescu.

Noi membri stagiari au fost admiși: Dan Buciu, Anton Dogaru, Marius Suciu, Grigore Nica, Horațiu Rădulescu, Maya Badian, Robert Flavian și Ladislau Füredi.

Lui Zeno Vancea i s-a stabilit un ajutor lunar în valoare de 1.710 lei. Pentru fondul de ajutorare constituit în favoarea populației sinistrate, ca urmare a inundațiilor, Uniunea a contribuit cu suma de 300.000 lei, membrii secretariatului și-au cedat salariul pe o lună, iar angajații, o zi din salariu.

Cenaclul din 18 mai 1970 a fost dedicat creației de lied. După o săptămână, a avut loc o audiție de muzică ușoară. Bicentenarul L. van Beethoven a fost marcat în cadrul Uniunii la 1 iunie. Lucrări corale ample au putut fi ascultate la 22 iunie, iar după o săptămână, O. L. Cosma a făcut o expunere cu tema „America muzicală".

Scanned with OKEN Scanner

„UMANISMUL ȘI CULTURA SOCIALISTĂ"

Punctul central al întrunirii Comitetului din 18 iunie 1970 l-a constituit prezentarea concluziilor la dezbaterea pe tema „Umanismul și cultura socialistă", la material aducându-și contribuția L. Profeta, V. Tomescu și Th. Grigoriu. Deoarece în ordinea de zi mai figurau și alte probleme, I. Dumitrescu a trecut în grabă la concluzii, arătând însemnătatea acestui ciclu, evident, o dezbatere de circumstanță.

Directorul I. Simionescu a prezentat un subiect mai presant: *Situația financiară prezentă și de perspectivă a Uniunii Compozitorilor și măsurile ce se impun.* Aceasta, deoarece în ultima vreme statul și partidul se amestecau tot mai insistent în problemele economice, ceea ce putea însemna că situația țării la acest capitol nu era deloc satisfăcătoare. Avocatul P. Georgescu a dat citire *Normelor privind acordarea de ajutoare și avansuri de creație.* Și directorul *Editurii Muzicale* vine cu anunțarea unor restricții, propunând înlocuirea unor titluri simfonice pierzătoare, ca și a celor cedate unor edituri străine. Astfel, s-au înlocuit respectivele creații din planul editurii cu altele, ale aceluiași compozitor. Bunăoară, în loc de *Jocuri pentru pian și orchestră* de A. Vieru s-a introdus *Simfonia de cameră,* iar în locul unei *Sonate* de L. Glodeanu s-au înscris în plan *Madrigale* pe versuri populare.

S-a introdus pe lista titlurilor care se vor edita *Lexiconul Muzicienilor Români* de V. Cosma. Președintele a pledat și pentru lucrarea lui Mihai Popescu, întocmită cu „muncă intensă, migală și competență", anume *Repertoriul general al muzicii românești.* A susținut-o și W. Berger, fapt care a dus la recepționarea valoroasei lucrări a cărei utilitate era de necontestat. A fost achiziționată la suma de 16.305 lei brutto.

Hans Peter Türk a devenit membru stagiar.

La 30 iulie 1970, în apartamentul său din New York, a încetat din viață, în urma unei îndelungate boli, Ionel Perlea, compozitorul și dirijorul care a adus atâta faimă artei muzicale românești. El a rămas ani de zile în conul de umbră al atenției mediilor culturale românești, inclusiv al breslei din care a făcut parte, *Societatea Compozitorilor Români.* Spre cinstea lui, cu câteva luni înaintea dispariției lui Ionel Perlea, Ion Dumitrescu a luat inițiativa reprimirii acestuia ca membru onorific al *Uniunii Compozitorilor.*

La concursul de creație pentru a 50-a aniversare a p.c.r. s-au acordat premii, dar la nici o secție nu s-au găsit creații demne de premiul întâi. Juriul a selectat: 72 piese corale, 8 creații concertante, 32 piese instrumentale, 17 vocal-simfonice.

La creația corală, premiul II l-a obținut T. Olah cu *Cinci decenii, cinci cununi,* versuri Th. Bratu; C. Negulescu – *Partidul meu, credința mea,* versuri de S. Tita.

Mențiuni au obținut: M. Neagu – *Glie străbună,* versuri V. Bârna; P. Rogojină – *Închinare soarelui,* versuri C. Theodorescu; V. Timiș – *Trăiască partidul,* versuri de C. Duică; B. Cobasnian – *Vârful cu dor,* versuri de St. Raicu.

La lucrări instrumentale, Premiul III l-a obținut D. Bughici pentru *Triptic;* M. Moldovan – *Doină;* I. Ogădescu – *Treapta primă.* Cu mențiuni: D. Popovici – *Monodie;* D. Bughici – *Toccata;* Florin Dimitriu – *Cântec și Dans.*

Pentru creații simfonice, M. Moldovan – *Tulnice;* N. Beloiu – *Ritmuri citadine.*

Mențiuni: S. Horceag – *Poem eroic* și E. M. Marton – *Momente pentru orchestră simfonică.*

FESTIVALUL „GEORGE ENESCU" FĂRĂ SIMPOZION

S-a deschis, la 5 septembrie 1970, ediția a V-a a *„Concursului și Festivalului G. Enescu"*, la care *Uniunea Compozitorilor,* prin Ion Dumitrescu, președintele Comitetului de organizare, și-a adus din plin contribuția. Creațiile românești erau reprezentate în programe sau ca piese obligatorii pentru concurs. Uniunea avea oaspeți la Festival.

Iată câteva din creațiile românești înscrise pe afiș, în afara celor datorate lui G. Enescu: P. Bentoiu – *Simfonia nr. 1, op. 16;* W. Berger – *Simfonia nr. 5, „Armonia";* D. Popovici – *Simfonia nr. 2 „Spielberg";* Th. Grigoriu – *Elegia pontică;* D. Constantinescu – *Simfonia de cameră;* Al. Pașcanu – *Bocete străbune;* Șt. Niculescu – *Aforisme.*

Scanned with OKEN Scanner

La *Uniunea Compozitorilor* au fost organizate 2 audiții. În cea din 11 septembrie, figurau în program: L. Glodeanu – *Zamolxes;* C. Cezar – *Taaroa,* D. Bughici – *Dialoguri dramatice;* L. Profeta – *3 piese humoristice;* Șt. Zorzor – *Concert pentru orchestră;* M. Socor – *Trei șalviri;* M. Andricu – *Șase portrete.*

La 14 septembrie oaspeții au putut audia: W. M. Klepper – *Sonata-Duo;* M. Istrati – *Concert stereofonic;* L. Feldman – *Cinci poeme;* O. Nemescu – *Triunghi;* A. Mendelsohn – *Cvartetul de coarde nr. 10;* G. Draga – *Muzică de concert* și C. D. Georgescu – *Motive maramureșene.*

Este de observat că s-a oferit muzica pură, nelegată de nimic politic, din dorința de a se prezenta situația creației românești, căci aceasta era ea, în principal. Nu trebuie scăpat din vedere că era epoca în care tot mai mulți tineri alegeau calea occidentului, manifestându-și în mod evident nemulțumirea pentru ceea ce se petrecea în țară. Ar fi suficient să invocăm în acest sens numele lui C. Miereanu, Gh. Costinescu și M. Mitrea-Celarianu.

Ediția a V-a a manifestărilor „G. Enescu" a adus o tristă situație: cu toate insistențele, cu toate zbaterile, „simpozionul de muzicologie" n-a mai fost înscris în agendă, deși celor dinainte nu li se făcuse nici un reproș. Pur și simplu, lui Dumitru Popescu, deținătorul secției de propagandă a c.c., nu i se părea solvabilă o atare demonstrație a gândirii muzicale. Vor trebui depuse mari eforturi ca, peste ani, să se reia firul întrerupt cu mult cinism.

Noutățile discografice propuse de E. Elian au constituit obiectul cenaclului din 5 octombrie 1970. La o săptămână, a avut loc un cenaclu de muzică ușoară unde s-au ascultat: *Iubire absurdă* de R. Șerban; *Ia-ți florile și te du* de C. Dăscălescu; *Voi* de F. Delmar; *E banal* de E. Deda; *Cine știe a iubi* de T. Popa; *Sparge, mamă, oglinda* de L. Profeta; *Amurgul* de G. Grigoriu; *Decalog* de Al. Mandy; *Sper* de I. Cristinoiu; *Dacă se va întâmpla* de M. Iancu; *Te iubesc până la moarte* de H. Mălineanu; *Voi fi mereu în preajma ta* de N. Kirculescu; *Ce nu-mi place* de G. Solomonescu; *Zău, îmi pare rău* de A. Giroveanu și *Nu-ți pierde tinerețea* de V. Veselovschi.

La 26 octombrie s-a făcut o informare despre „Festivalul bicentenarului Beethoven – Bonn, 1970". La 2 noiembrie s-au audiat: *Cantus firmus* de N. Brînduș; *Circulare* de Șt. Zorzor și *Simfonia* de Gr. Nica. Cenaclul din 9 noiembrie a fost dedicat muzicii sovietice, prezentată de V. Cristian.

A revenit bicentenarul Beethoven despre care a vorbit W. Berger. V. Tomescu a conferențiat pe tema: *Valori românești inedite în cultura muzicală franceză.* La 30 noiembrie, s-a organizat un cenaclu omagial consacrat lui Ion Vasilescu, despre care au vorbit A. Frost și G. Sbârcea. După o săptămână a concertat în Aulă corul *Madrigal,* dirijat de Marin Constantin. În fine, la 14 decembrie 1970, a avut loc un cenaclu festiv închinat lui L. van Beethoven despre care a vorbit T. Ciortea.

Și cenaclurile organizate în filiale erau interesante. La Cluj, la 26 octombrie s-a audiat opera lui C. Țăranu, *Secretul lui Don Giovanni.* La 17 noiembrie s-a audiat *Aforisme* de V. Herman, muzică pentru suflători. La 7 decembrie, *Improvizații* de N. Szalay. Din creația lui E. Tereny, la 14 decembrie s-a audiat *Preludii* și din cea a lui D. Voiculescu, la 21 decembrie, *Cânturi.*

Deși era prezent la întrunirea Comitetului din 5 noiembrie 1970, I. Dumitrescu a cedat cârma cât timp s-a discutat primul punct al ordinei de zi: *Obiective ale creației muzicale și muzicologice în vederea aniversării semicentenarului p.c.r.,* referatul fiind citit de V. Tomescu. Au fost încă două referate: Th. Grigoriu, *Proiecte de creație în lumina întruchipării semicentenarului p.c.r.* și L. Profeta, *Participarea Uniunii Compozitorilor la acțiunile de educare etică și estetică a tineretului.*

La discuții s-au înscris: E. Roman, D. Popovici, V. Cosma, A. Giroveanu, M. Ionescu, I. Vanica, L. Orășcu, G. Grigoriu, I. Șerfezi, G. Pascu, E. Lerescu, majoritatea anunțându-se cu titluri pe care le doreau înscrise în planul de creație. Era o adunare lărgită a Comitetului, ceea ce explică prezența în sală a unui mare număr de membri. S-au formulat și întrebări de către N. Brînduș, V. Cosma, E. Pricope, care doreau să afle cum vor fi difuzate aceste noi creații dedicate evenimentului.

După anunțarea obiectivelor planului de creație pe ultimul trimestru al anului 1970, făcută de W. Berger, D. Bughici a cerut organizarea unei dezbateri asupra reflectării creației noastre muzicale în diferite tratate, studii, dicționare și publicații. Ceilalți vorbitori: A. Vieru, C. Țăranu,

Scanned with OKEN Scanner

R. Ghircoiașiu, P. Bentoiu, O. L. Cosma, M. Ionescu, E. Roman, G. Pascu, A. Zoltán au recomandat afilierea Uniunii la organismele internaționale precum: „Asociația țărilor organizatoare de Festivaluri", „Societatea Internațională de Muzicologie", „Societatea Internațională pentru Educația Muzicală" (I.S.M.E.), „Societatea Internațională pentru Muzică Contemporană", ca și normalizarea legăturilor cu „Societatea Internațională pentru drepturile de autor" (C.I.S.A.C.).

Despre reușita expoziției de muzică românească organizată în R. F. Germania a relatat Z. Vancea.

Pentru prima oară Uniunea a acordat premii pentru interpretarea creației muzicale românești participanților din țara noastră la Concursul „George Enescu", în valoare de 130.000 lei. S-a discutat și despre eventualitatea trecerii la tipărirea necomercială a unor partituri, adeptul căreia era Th. Grigoriu. Sebastian Barbu Bucur a fost primit membru stagiar.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1970

Operându-se unele modificări la regulamentul de acordare a premiilor *Uniunii Compozitorilor*, în ședința Comitetului din 19 decembrie 1970, s-a facilitat lărgirea cadrului respectivei forme de stimulare, mai ales de recunoaștere a valorilor. Astfel, s-au defalcat premii pentru operă și pentru balet; un premiu putea fi acordat unor lucrări intermediare ca structură. Se înmulțeau ramurile muzicologice pentru care se putea decerna premiul: critică, istorie, estetică, popularizare, folclor, didactică. S-a menținut clauza neîmpărțirii premiului. Era prevăzut și premiul pentru operetă și comedie muzicală.

Compozitorii și muzicologii care beneficiau de premii doi ani consecutivi nu mai puteau intra în discuție în anul al treilea. Pentru creația din 1970 s-au acordat următoarele premii:

Premiul pentru muzică simfonică de mari dimensiuni: M. Andricu – *Simfonia Nr. 10;* Premiul pentru muzică simfonică de dimensiuni restrânse: C. D. Georgescu – *Alb-Negru;* Premiul pentru lucrare vocal-simfonică: S. Toduță – *Miorița;* Premiul pentru operă și balet: Gh. Dumitrescu – opera *Decebal;* L. Glodeanu – opera *Zamolxe;* Premiul pentru creații simfonice și de cameră: Th. Grigoriu – *Elegie pontică;* Premiul pentru muzică de cameră: N. Coman – *Șase lieduri;* Premiul pentru creația corală: A. Zeman – *Suită pentru cor mixt;* Premiul pentru copii și cântece de mase: D. Popovici – *Țara, României;* Premiul pentru operetă și comedie muzicală: R. Șerban – *Cafeaua cu lapte de adio;* Premiul pentru muzică ușoară: G. Grigoriu – *Neuitate;* Premiul pentru muzică ușoară și de varieteu: L. Profeta – *Cântece țigănești;* Premiul pentru muzică ușoară – cântec liric: V. Veselovschi – *Copiii din București;* Premiul pentru muzică de fanfară: D. Eremia – *Evocare;* Premiul de muzicologie: Gh. Ciobanu – *Lăutarii din Clejani;* A. Hoffman – *Volum de critici muzicale;* D. Bughici – *Forme muzicale;* G. Sbârcea – *Mihail Jora.*

A revenit în discuție activitatea filialelor și a cenaclurilor, D. Bughici sugerând să se trimită benzi de magnetofon cu imprimări ale celor mai noi creații spre a fi cunoscute de către colegii din provincie. Tot el a propus reînființarea Conservatorului din Timișoara și a secției de compoziție la Conservatorul din Iași; astfel se va întări respectiva filială. S-a cerut și înzestrarea cu un magnetofon de calitate, ceea ce propunea G. Pascu. S-au efectuat achizițiile obișnuite pentru finele anului, în valoare de 504.000 de lei, din care Uniunea Compozitorilor 348.172 de lei. Fișele lui George Breazul s-au achiziționat la valoarea de 50.000 de lei, cuprinzând 15–20.000 exemplare. În sfârșit, se puteau realiza pliante prin serviciul de documentare, într-un tiraj de 300 exemplare pentru fiecare membru. Ele se vor încredința la tipar în tranșe de câte 25 de compozitori și muzicologi. La suma de 14.037 de lei, s-a achiziționat discoteca lui Paul Constantinescu. În vederea amenajării mormântului lui I. D. Petrescu, s-au pus la dispoziție 10.000 de lei. În fine, au fost acrodate suplimentări de pensie lui V. Mocanu și C. Zamfir.

Scanned with OKEN Scanner

1971

ANUL RESURECȚIEI IDEOLOGICE

Premiile Uniunii pe anul 1969 s-au decernat într-un cadru festiv, cenaclul din 11 ianuarie 1971, președintele Ion Dumitrescu conferind atenția cuvenită evenimentului. La o săptămână, în cadrul cenaclului simfonic, s-au audiat creații inspirate „din lupta partidului": Șt. Zorzor – *Muzica festivă;* Șt. Mangoianu – *Casa;* A. Winkler – *Porțile luminii;* L. Glodeanu – *Glorie.*

Interesul crescînd pentru problemele interdisciplinare a apărut în cenaclul din 25 ianuarie 1971, având drept generic *Arta și știința,* la care și-au adus contribuția: L. Glodeanu, C. D. Georgescu, O. Varga, E, Wendel și N. Brînduș. Era în felul său un simpozion, unde apare interesant faptul că, în general, protagoniști sunt cei mai tineri compozitori.

Dar aspectele cu coloratură politică încep să devină tot mai persistente și mai sufocante. Apărea tot mai limpede că relativa deschidere, liberalizare începe să fie tot mai călcată în picioare; la adresa artei și culturii se pornește un adevărat asalt politic ce devine din ce în ce mai agasant și mai intolerant. Aceasta reiese și din primul punct al agendei Comitetului din 30 ianuarie 1971, când V. Tomescu a prezentat *Sarcinile și acțiunile Uniunii Compozitorilor în vederea sărbătoririi a 50 de ani de la înființarea p.c.r.* La discuții, D. Popovici era de părere că sfera tematică politică ar putea fi extinsă în concursul declanșat pentru semicentenarul partidului. I. Crișan s-a angajat ca filiala din Timișoara să fie activă în pregătirea evenimentului. Dar numărul foarte redus de vorbitori la acest punct spune destul de mult despre atitudinea reținută a membrilor Uniunii.

Realizarea planului financiar pe 1970 a trecut rapid prin Comitet. D. Popovici era de părere că, în mod automat, toți membrii ar trebui abonați la seria de volume *Studii de muzicologie,* inițiată și patronată de biroul de muzicologie. Dar I. Dumitrescu s-a ridicat împotriva unei atari măsuri, demonstrând că mulți nu-și achită nici cotizația simbolică. Directorul *Editurii Muzicale,* Hilel Barbu, accentuează că fiecare volum din respectiva colecție presupune o pierdere de 80–90.000 de lei, abonarea tuturor compozitorilor neavând nici un efect, chiar dacă s-ar produce, asupra cifrei pierderilor. Ar trebui un tiraj înzecit pentru a se diminua costurile. Astfel că s-a convenit că editura trebuie susținută financiar. P. Bentoiu aprecia în mod deosebit realizările editurii, inclusiv calitatea grafică a partiturilor și volumelor.

S-au perindat punctele rutiniere, automatismele ședințelor de Comitet, planul financiar pe 1971, mulțumirile la adresa personalului administrativ pentru îndeplinirea exemplară a muncii pe care o oficia Mișu Iancu, președintele Comisiei de cenzori.

Theodor Grigoriu a dat citire scrisorii doamnei Georgeta Breazul, prin care donează Uniunii Compozitorilor întreaga bibliotecă a soțului – George Breazul –, care conține titluri unice: cărți, partituri, reviste, manuscrise, scrisori, numeroase fotografii și altele, adunate în cursul întregii vieți. Volumele erau donate împreună cu mobilierul în care se aflau. De menționat că G. Breazul achiziționase numeroase cărți rare de muzicologie, ca și serii întregi de reviste prestigioase europene, ceea ce ridică și mai mult valoarea donației.

I. Dumitrescu a subliniat însemnătatea acestei oferte, punând un inestimabil fond bibliografic la dispoziția cercetătorilor. Biblioteca urma să intre în dotarea Uniunii ca un patrimoniu unitar. Intervine și T. Ciortea, pentru a recomanda adoptarea unui regulament strict de consultare a materialelor, după exemplul marilor biblioteci străine, folosirea copiilor microfilmate apărându-i ca o măsură necesară. Ca atare, s-au exprimat sentimente de recunoștință pentru gestul doamnei Goergeta Breazul, donația fiind acceptată.

Uniunea era profund implicată în pregătirea „Festivalului *Cerbul de aur*" de la Brașov, prilej cu care a editat un masiv album de piese reprezentative din creația de muzică ușoară românească. Președintele I. Dumitrescu avea un cuvânt greu în problemele de organizare, în stabilirea juriului.

Cenaclul coral din 1 februarie 1971 a prilejuit audierea unor creații în interpretarea Coralei sanitare din capitală, dirijat de Mircea Diaconescu și Corul „Gheorghe Danga", dirijat de A. Goreaev-Soroceanu. Au răsunat atunci în Aulă: *Pământ al țării mele* de Z. Popescu; *Barbu Lăutaru* de V. Timiș; *Imn bizantin* de D. Popovici; *Colindița* de R. Zamfirescu; *În cinstea marei sărbători* de

Scanned with OKEN Scanner

L. Profeta; *Partid, al vieții noastre soare* de F. Comișel; *Cântec din Oaș* de S. Sarchizov; *Partid stegar al libertății* de Th. Bratu și două coruri din oratoriul *Tudor Vladimirescu* de Gh. Dumitrescu.

Cultura muzicală românească 1921 – 1971 a constituit tema cenaclului de muzicologie din 8 februarie 1971, la care referenți au fost T. Alexandru și O. L. Cosma. Următorul cenaclu s-a axat pe literatura muzicală destinată celor mici, prezentată de R. Alexandrescu și A. Rațiu, în care s-au audiat: *Toccata* de I. Odăgescu; *Trei piese pentru două piane* de Jodal Gabor; *Trei studii* de L. Nachman; *Muierească și Învârtita* de Șt. Mangoianu. La 22 februarie 1971, s-au trecut în revistă noile creații din domeniul muzicii ușoare.

Politicul își întinde tentaculele. N. Ceaușescu se afla în mare vervă, rostea cuvântări peste cuvântări, dând indicații, instituțiile fiind obligate să organizeze dezbateri pe marginea acestora, repetându-se la infinit ceea ce se pretindea că ar fi „ideile pline de învățăminte".

În Comitetul din 27 februarie 1971, la primul punct, s-a conturat o asemenea situație: V. Tomescu a prezentat: „Sarcini ale Uniunii Compozitorilor în lumina recentei întâlniri a conducerii de partid și de stat cu reprezentanții Uniunilor de creație". L-a secondat W. Berger, cu un alt material: „Probleme ale Uniunii Compozitorilor, precum și alte probleme ale vieții noaste muzicale".

I. Dumitrescu arăta că una din problemele discutate la întâlnire a fost și drepturile de autor în străinătate, la care încă nu s-a găsit rezolvare. Cei care au luat cuvântul s-au referit tot la aspecte nemijlocite, concrete. C. Țăranu a recomandat revizuirea tarifelor, deoarece multe dintre partiturile de alură nouă nu-și găsesc încadrare în vechile reglementări. Apoi, însuși fondul de achiziții ar trebui mărit. Președintele crede că nu sunt suficiente motive pentru ca H.C.M. 632/1967 să fie revizuit. Dar în tabelele tarifare se găsesc suficiente paragrafe care lasă loc la diverse încadrări, prin asimilare. Cât privește mărirea fondului de achiziții, aceasta este o altă chestiune care nu depinde numai de Uniune care completează fondul de achiziții în limita posibilităților.

Tot C. Țăranu propune ca paginile în limba franceză din revista *Muzica* să fie tipărite trimestrial, ca o broșură, adăugându-se principalele evenimente muzicale. Rețeaua revistei *Muzica*, spunea W. Berger, ar trebui să fie organizată în toată țara, pentru a surprinde mai exact viața muzicală. Tot C. Țăranu recomandă organizarea la Sinaia a „Zilelor muzicii românești" în cadrul cărora să se regăsească titlurile realizate în ultima perioadă. I. Dumitrescu era sceptic în această privință, datorită costurilor pe care le-ar necesita, ca și oamenilor, muzicienilor disponibili. Sprijinirea unui „festival de muzică de cameră", care să se țină anual la Brașov îi apărea mai realizabilă lui T. Ciortea. Și L. Profeta susținea oportunitatea unui festival, dar de muzică ușoară românească, la București.

Privită cu atenție o asemenea ședință, se sezizează cu ușurință lipsa de aderență, de conjuncție între partea, să zicem, oficială, între comandamentele de orientare ideologică și ceea ce îi preocupa pe cei care luau cuvântul. Și A. Stroe recomandă abordarea într-o ședință de Comitet a chestiunilor care ar intra în incidența proiectării unui festival internațional sau a unui ciclu de concerte axat pe creația românească. Eventual ar putea intra în discuție profilul *Festivalului „G. Enescu"*. I. Dumitrescu propune să se discute problema operei românești. Potrivit lui M. Chiriac, ar trebui ca în consiliul *Operei Române* să fie numiți compozitori care să se bată pentru înscrierea în repertoriu a lucrărilor românești. De ineficiența propagandei muzicii românești se plânge D. Bughici care vedea foarte utilă editarea unei reviste săptămânale. I. Dumitrescu, în replică, observă că nu există suficiente forțe pentru a da curs proiectelor care se conturau. Mai sigur ar fi ca, în cadrul structurilor existente, să se facă mai mult pentru muzică și pentru muzica românească în special.

A. Vieru, de asemenea, cere mărirea fondului de achiziții destinat lucrărilor noi. I. Dumitrescu a reținut propunerea lui A. Stroe, care ar necesita o discuție cu organele de stat. Uniunea nu poate prelua probleme care, prin natura lor, revin altora.

P. Bentoiu consideră că *Opera Română* traversează un moment dificil, ceea ce se repercutează asupra promovării creației românești. Era evident că se impunea inițierea unei discuții la C.S.C.A., concluziona I. Dumitrescu, la care să participe directorii principalelor instituții muzicale, pentru a rezolva o dată numeroasele deficiențe aflate în calea difuzării muzicii românești, atât în interiorul țării cât și în exterior.

Au urmat prezentarea bilanțului, a planurilor de activitate asupra cărora s-au pronunțat R. Ghircoiașiu, C. Țăranu, P. Bentoiu, O. L. Cosma, D. Bughici.

Au fost achiziționate fișele de lucru ale lui G. Breazul, care urmau să fie tipărite în revista *Muzica*, ceea ce nu s-a întâmplat nici măcar într-un volum.

Doamnei Ana Cariadi, mama lui C. Silvestri, i s-a acordat o diferență de pensie. Paul Rogojină a fost primit membru stagiar.

Scanned with OKEN Scanner

Calendarul cenaclurilor din martie-aprilie a avut următoarea configurație. La 1 martie, noi lucrări simfonice: M. Moldovan – *Scoarțe;* T. Ciortea – *Variațiuni pentru pian și orchestră,* Șt. Niculescu – *Unisonos.*

Acad. Grigore Moisil a conferențiat la 17 martie despre știință și artă. La întâlnirea cu „Cvartetul Filarmonicii", din 22 martie 1971, s-au audiat: Z. Vancea – *Cvartet de coarde nr. 5* și W. Berger – *Cvartet de coarde nr. 9.* Secția corală l-a omagiat pe I. D. Chirescu, la 29 martie 1971. Primul cenaclu din aprilie a avut drept generic – *Muzica pentru pian de compozitorii români.* În ultima luni din aprilie 1971, s-au audiat partituri semnate de autori din filiale: C. Boldizsar – *5 piese simfonice;* C. Țăranu – *Concert pentru pian și orchestră;* V. Herman – *Polifonie* și A. Zeman – *Izvoade.*

Ședința Comitetului din 14 aprilie 1971 a fost, de fapt, adunarea generală a tuturor membrilor Uniunii din București; erau invitați toți compozitorii și muzicologii din capitală pentru a asculta expunerea cu titlul *Semnificația creării partidului comunist român,* citită de V. Tomescu. A urmat o audiție cu lucrări dedicate partidului.

După aceasta, s-a desfășurat ședința propriu-zisă de Comitet, evident, numai cu membrii săi. Din nou s-a vorbit despre „Regulamentul premiilor Uniunii", propunându-se să se acorde la sfârșitul fiecărui an și să se multiplice numărul de premii. Totodată, comisia de premiere să aibă posibilitatea de a opera cu puncte pe o scară extinsă, de la 1 la 20. P. Bentoiu, cu exigența care-l caracteriza, propune ca fiecare membru al juriului să-și consemneze calificativele de care să ia cunoștință numai secretarul și președintele. A. Stroe cere lărgirea evantaiului pentru ca să se poată premia și lucrări de muzică electronică, muzică de spectacol bazată pe o anumită acțiune.

La muzica simfonică, A. Rațiu propune introducerea unui premiu pentru lucrări de mici dimensiuni de popularizare.

Comitetul a aprobat suma de 950.000 lei pentru repararea *Magazinului „Muzica".* S-a aprobat și mărirea fondului de reprezentare a președintelui, pentru a putea acoperi o serie de necesități, pentru a răsplăti munca și a o stimula.

În baza H.C.M. 632/1957, art. 13 și a Decretului 167/1958, s-a aprobat ca sumele calculate ca drepturi de autor, ce revin compozitorilor străini să rămână în evidența Uniunii. Era vorba de sumele calculate în ultimii 3 ani, care se ridicau la 9.345.042, 80 lei, trecându-se în patrimoniul Uniunii. S-a stabilit ca aceste operații să se facă în mod automat pe viitor. Același tratament se va aplica și fondurilor cuvenite compozitorilor români, mai vechi de trei ani, ce se vor prescrie, acestea urmând să intre în patrimoniul Uniunii.

Din nou admiteri de membri stagiari: Andrei Proșteanu, Radu Gheorghiu. Fostul membru, Alexandru Colfescu, a fost primit definitiv. S-a acordat pensie Margaretei Spirescu, fiica lui Oskar Spirescu, decedat în 1918.

La cenaclul din Craiova, s-a numit un nou secretar, Ovidiu Gheorghiu.

„SPIRITUL EPOCII SOCIALISTE"...

Aceasta a fost tema unei dezbateri din luna mai 1971, având în completare ...„și cerințele actuale ale educației muzicale a tineretului". La discuții, D. D. Botez, Ion Pop, de la Palatul Pionierilor, Eremia Albuțiu, profesor, D. Capoianu, D. Bughici, M. Socor, F. Donceanu, C. Palade, M. Neagu, P. Ghelmez, scriitor, A. Popa, L. Dandara, L. Profeta.

Se remarcă cercul destul de restrâns al vorbitorilor în atari împrejurări. Compozitorii tineri, deși prezenți, nu se înscriau la cuvânt.

La 17 mai 1971 s-a audiat opera radiofonică a lui Aurel Stroe, *De Ptolomeae,* la 31 mai, cântece scrise în cinstea semicentenarului creării partidului. O audiție simfonică s-a programat la 7 iunie 1971, oferindu-se: *Tulnice* de M. Moldovan; *Uvertura festivă* de D. Gheciu; *Stăpânul* de Gh. Dumitrescu și *Simfonia Nr. 11* de M. Andricu. Cenaclul de muzicologie din 14 iunie 1941 a servit la discutarea ultimelor volume apărute, *Studii de muzicologie,* vol. VI și VII; *Dinu Lipatti* de Gr. Bărgăuanu și D. Tănăsescu și *Muzica românească contemporană* de D. Popovici. Referenți: E. Zottoviceanu, A. Hoffman și A. Leahu.

Ultimul cenaclu din prima parte a anului 1971, 28 iunie, secția de muzică ușoară și de dans a prezentat cele mai noi creații.

Scanned with OKEN Scanner

MOARTEA LUI MIHAI JORA

După George Enescu, poate cea mai grea pierdere pentru muzica românească s-a înregistrat la 10 mai 1971, zi simbolică pentru defunct, stins la vârsta de 80 de ani, compozitor, profesor, dirijor, pianist, critic, fost vicepreşedinte al *Societăţii Compozitorilor Români,* apărător devotat al intereselor acesteia, autorul multor partituri de referinţă, muzicianul cu o conduită etică exemplară.

La catafalcul său, la despărţire, au luat cuvântul, în faţa sicriului depus în Aula Uniunii cernită, I. Dumitrescu, Pompiliu Macovescu, preşedinte C.S.C.A., balerina Irinel Liciu, tenorul Valentin Teodorian, George Sbârcea şi studentul Anton Şuteu.

„REVOLUŢIA CULTURALĂ"

Devenea tot mai limpede orientarea lui N. Ceauşescu spre îngrădirea libertăţilor cetăţeneşti, în context, artistice, ceea ce s-a acreditat în cel mai puţin echivoc mod cu prilejul unei şedinţe de partid, cu tema „Pentru îmbunătăţirea activităţii politice şi ideologice de educare marxist-leninistă" ...Aceasta s-a petrecut la 6 iulie 1971. Tezele, vădit stângiste, s-au receptat ca un puternic duş rece, lansate după o „vizită" în China şi Coreea de Nord, unde regimul comunist era cel mai neiertător, mai strivitor, mai încătuşător. Se putea deduce cu uşurinţă ceea ce se va întâmpla.

În asemenea condiţii, tot mai mulţi membri ai Uniunii, care călătoreau în occident, alegeau calea libertăţii, neonorându-şi biletul de întoarcere. Iată lista întocmită de serviciul de cadre cu compozitorii şi muzicologii rămaşi în străinătate sau plecaţi. Lista era datată 30 iunie 1971: Fernanda Foni, Dinu Ghezzo, Emanoil Ionescu, Ianczi Körösy, Stela Sava, Bissy Roman, Dieter Acker, plecat cu forme legale, Marius Rintzler, Gheorghe Costinescu, Eugen Teger, decedat în timpul unei călătorii în vest.

S-a convocat în grabă Comitetul, în plină caniculă, la 12 iulie 1971, pentru a aplauda şi a adera la „măreţele idei" de îmbunătăţire a activităţii ideologice. Plan de măsuri, o telegramă de încântare şi entuziasm...

Ca de obicei, peste aceste puncte se trece cu răceală, spre a nu declanşa situaţii nedorite, neprevăzute...

Th. Grigoriu a prezentat noua versiune a „Regulamentului de acordare a Premiilor Uniunii". S-au ratificat achiziţiile. Pe listele Uniunii se puteau citi titluri evaluate la 367.123 lei, iar la C.S.C.A. 389. 400 lei. S-au făcut admiteri de membri stagiari: Ion Chioreanu şi Sabin Păutza.

Efectul nemijlocit al „Tezelor din iulie" a fost instituirea concursului de creaţie corală „Cântarea României", la iniţiativa *Radiodifuziunii Române,* desfăşurat anual sub forma unui concurs artistic între judeţe, televiziunea făcând o adevărată pasiune pentru ceea ce s-a numit „Patrium Carmen". Vor urma numeroase şedinţe declanşate de „Tezele din iulie"...

L. Profeta a dat citire „Dării de seamă" în care se expuneau ideile lui N. Ceauşescu, după care O. L. Cosma a prezentat planul de măsuri. La discuţii s-au perindat: C. D. Georgescu, D. Capoianu, director al *Filarmonicii „George Enescu",* Gh. Firca, Gh. Dumitrescu, E. Roman, L. Glodeanu, V. Cosma, L. Meţianu, P. Bentoiu, M. Marbe, N. Brînduş, E. Lerescu, I. Dumitrescu şi Dumitru Popescu.

La reluarea activităţii din toamnă, cenaclurile şi-au urmat cursul prin discutarea cântecelor prezentate la „Festivalul de la Mamaia" – 1971. Un cenaclu cu muzică sovietică a fost prefaţat de V. Tomescu. Din nou muzica uşoară s-a aflat în centrul atenţiei la 15 noiembrie 1971, când s-au prezentat cele mai recente creaţii. O informare asupra *Congresului C.I.M.,* desfăşurat la Moscova, a făcut V. Tomescu.

Un cenaclu omagial „Mihail Jora" s-a organizat la 6 decembrie 1971, ca apoi, la o săptămână, să se audieze lucrări scrise în cinstea semicentenarului partidului, la 13 decembrie 1971: *Variaţiuni simfonice* de M. Barberis; *Balada celui fără nume* de S. Sarchizov; *Simfonia Nr. 3* de A. Porfetye. În fine, la 27 decembrie 1971, pe afiş au figurat creaţii inspirate de ziua Republicii.

Scanned with OKEN Scanner

O nouă rafală geroasă s-a abătut odată cu plenara c.c. din noiembrie 1971, tot referitor la activitatea ideologică, N. Ceaușescu, aflându-se în plină ofensivă, nemulțumit că nu se scria destul despre el, că la televiziune apărea doar din când în când, insatisfăcut că nu era suficient de adulat. Era momentul politic decisiv, când criticând în dreapta și-n stânga, spre a-și intimida colaboratorii, erau demolate C.S.C.A., radioul și televiziunea, presa, creatorii, dorind să se afle în centrul atenției tuturor și în permanență. Voia ca și creatorii să se inspire din viața și activitatea sa, să fie mereu citat, invocat pentru ideile sale generoase...

În acel context, Dumitru Popescu a atacat frontal tendințele avangardei: „...Nu este oare paradoxal să fie considerat «de avangardă» curentul artistic care înfățișează convulsiile unei lumi morbide, arta care glorifică absența, disperarea, criza morală a clasei istorice condamnate?... De ce nu se impune în avangardă arta care dezvăluie nașterea lumii noi, dominate și de durerile facerii, dar și de marea, sfânta emulație a zămislirii? Este oare mai pasionant apusul plumburiu de iarnă decât răsăritul scânteietor al zilei de primăvară?

De pe pozițiile socialismului, literatura și arta sunt chemate să biciuiască tot ceea ce se opune socialismului“[436]...

Comitetul din 24 noiembrie 1971 i-a avut ca participanți din partea C.S.C.A. pe vicepreședintele Ion Brad și pe N. Călinoiu, directorul Muzicii în respectivul organ de stat. S-a discutat „Planul de acțiuni al Uniunii Compozitorilor pe anii 1971–1972, în lumina obiectivelor cuprinse în documentele Plenarei c.c. al p.c.r. din 3–5 noiembrie 1971“, prezentat de V. Tomescu. Președintele I. Dumitrescu sublinia însemnătatea respectivelor documente, toți membrii Uniunii trebuind să acționeze intens pentru ducerea la bun sfârșit a sarcinilor preconizate.

La discuții, R. Ghircoiașiu a propus o vizită a conducerii Uniunii în filiale și cenacluri. În vederea stimulării interpreților, D. Popovici a cerut măsuri eficiente. Dificultățile pe care le întâmpină cei care predau muzica în școli erau relevate de G. Pascu. Și D. Capoianu, P. Bentoiu și D. D. Botez au abordat aspecte din care rezultau consecințele dezastruoase în planul educației artistice, eliminarea muzicii din planurile de învățământ.

D. Capoianu a cerut să știe de ce se întârzie acordarea premiilor Uniunii, la care i sa răspuns că se vor acorda împreună cu cele pentru anul 1972. Au mai vorbit D. Eremia și Th. Grigoriu.

Ion Brad, în intervenția sa asupra depistării și susținerii genurilor muzicale rămase în urmă, exprimându-se pentru o bună colaborare a Ministerului cu *Uniunea Compozitorilor* pe linia promovării creației românești în țară și străinătate, a atins problema misiunii instituțiilor muzicale. Atrage atenția că există persoane peste 60 de ani care solicită intrarea în Uniune, doar pentru a beneficia de pensii mai substanțiale.Folosește termeni ca „vigilență“ și „exigență“ în procesul admiterii noilor membri.

Cum mulți membri stagiari au depășit termenul prevăzut în statut, I. Dumitrescu cere birourilor să analizeze de urgență fiecare caz în parte și să se înainteze propuneri bine documentate pentru definitivare sau, în caz contrar, Comitetul urmează să se pronunțe. Curios, nu au existat cazuri de ridicare a calității de membru celor care depășeau anii prevăzuți pentru stagiatură. Rămâneau membrii *sine die*, unii bătând peste un sfert de veac...

„...EXIGENȚĂ, PRINCIPIALITATE“...

Că șurubul s-a strâns, rezultă și din primul punct al ordinei de zi a întrunirii Comitetului din 20 decembrie 1971: „Exigență, principialitate în spiritul dezbaterilor colective în munca birourilor secțiilor de creație“. Referatul întocmit de Secretariatul Uniunii a fost expus de către Th. Grigoriu. Au luat cuvântul: Carmen Petra Basacopol, D. Bughici, D. D. Botez, O. L. Cosma. P. Bentoiu și D. Capoianu, analizând critic și autocritic munca desfășurată în colectivele de care răspundeau ori activau, propunând ca materialul audiat să fie supus atenției tuturor membrilor birourilor.

D. Bughici credea că ar fi oportună discutarea în cenacluri a următoarelor teme: reflectarea în muzică, umanismul în muzică. Proiectul noilor comenzi de creații pe care le dorea C.S.C.A. a fost prezentat de către N. Călinoiu. La dușul rece, de esență politică, urma unul mai călduț, financiar...

436. * * * *Plenara lărgită a compozitorilor și muzicologilor.* În: *Muzica*, XXI, 12, decembrie 1971, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Un accent deosebit s-a pus pe necesitatea rezolvării problemei adoptării, făuririi Imnului de Stat, compozitorii fiind îndemnați să-și aducă neîntârziat contribuția. La acest capitol, s-a trecut în zilele următoare la trierea și audierea celor 70 de partituri scrise pentru Imnul de Stat, reținându-se cinci. Dar n-a ieșit nimic din această campanie, căci nimic nu a plăcut familiei Ceaușescu. Dar iată cine a aspirat la adjudecarea Imnului: I. D. Chirescu, primul care a depus manuscrisul, M. Negrea, D. Gheciu, Th. Bratu, N. Buicliu, M. Hoinic, Sava Ilin, I. Crișan. D. Bughici, D. Eremia, I. Odăgescu, D. D. Botez, L. Profeta, M. Neagu, L. Meţianu, L. Ionescu, L. Orăscu, A. Dogaru, E. Roman, C. D. Georgescu, F. Donceanu, V. Grefiens, N. Kirculescu, A. Stroe, D. Stelian, E. Lerescu, H. Mălineanu, T. Popa, A. Giroveanu, Șt. Zorzor...

W. Berger a descris situația elaborării pliantelor pentru care s-a alocat suma de 50.000 lei pentru anul 1972.

Pentru discutarea cererilor de admitere în Uniune, s-a numit o comisie specială, exact ca și în 1948. Similitudinile încep să rețină atenția. Din comisie făceau parte: Z. Vancea, R. Ghircoiașiu, W. Berger, Th. Grigoriu, L. Profeta, V. Tomescu, A. Zoltán, P. Bentoiu, D. D. Botez, O. L.Cosma, H. Mălineanu și D. Eremia. Comisia nu s-a menținut, tot birourilor revenindu-le misiunea discutării cererilor de admitere.

În legătură cu repartiția, s-a adoptat o nouă punctare, la votarea căreia P. Bentoiu s-a abținut. În discuție se aflau creațiile simfonice, care, indiferent de numărul execuțiilor, într-un an, urmau să participe la fondul comun numai o singură dată.

1972

Cu discutarea operelor *Hamlet* de P. Bentoiu și *Meșterul Manole* de Gh. Dumitrescu a debutat activitatea de cenaclu pe anul 1972, la 10 ianuarie. A urmat un cenaclu de muzicologie, în cadrul căruia s-a analizat activitatea secției, referatul de bază fiind prezentat de O. L. Cosma. Liviu Rodescu a fost invitat să susțină o conferință „ideologică" în care au fost înfățișate aspecte ale politicii externe, după care s-a ținut un cenaclu de fanfară, ca și unul coral condus de D. D. Botez. S-au audiat creații datorate lui L. Profeta, C. Palade, D. Popovici, E. Lerescu, I. Alexandrescu, evidențiindu-se eforturile investite pentru a se realiza piese de substanță.

Pe linia legăturilor cu oamenii muncii, care nu încetau să se afle în obiectivele factorilor de partid, s-a vizitat întreprinderea „23 august". La Clubul „Republica" exista un „Cerc al prietenilor muzicii" de care se ocupa cu pricepere Zaharia Popescu.

Ședințele de Comitet se desfășurau după un tipic deja bine știut, momentul ideologic sau politic, după care se derulau aspectele concrete, cu treceri în revistă a numeroase planuri, care nici nu se mai citeau, ci se aprobau în fugă, doritorii de amănunte fiind invitați să se deplaseze a doua zi și să le lectureze. În Comitetul din 26 ianuarie 1972, președintele I. Dumitrescu l-a invitat pe V. Tomescu să prezinte materialul intitulat: *Probleme actuale ale creației muzicale și activității de educație muzicală, în lumina cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința pe țară a secretarilor comitetelor de partid și a subsecretarilor consiliilor populare comunale*[437].

Secretarului W. Berger i-a revenit prezentarea planului de creație de cenacluri. R. Ghircoiașiu a citit planurile filialelor, găsind foarte utile aceste ședințe la care propunea să fie invitați de fiecare dată câte doi membri din fiecare filială. H. Barbu a jalonat elementele planului editorial pe anul 1972, pe marginea cărora au luat cuvântul P. Bentoiu, M. Ionescu, Z. Vancea, R. Ghircoiașiu, A. Popa, D. Eremia, Gh. Ciobanu.

437. * * * În: *Muzica*. XII, 2, februarie 1972, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

A fost informat Comitetul și asupra creațiilor reținute, selectate pentru Imnul de Stat.

La capitolul diverse, s-a suspendat pensia lui H. Brauner, fiind între timp angajat cercetător la Conservatorul „Ciprian Porumbescu".

Politicul este canalizat și spre activitatea de cenaclu. La 13 martie 1972 s-a organizat simpozionul cu tema: *Libertatea creației și răspunderea social-politică a artistului.* La 20 martie s-a ținut un cenaclu omagial: *Nicolae Oancea.* După o săptămână, noi creații de muzică ușoară. O audiție cu piese instrumentale destinate repertoriului școlilor de muzică a avut loc la 3 aprilie 1972. La 17 aprilie 1972, în cenaclu au fost comemorați Gavriil Musicescu și Constantin Dimitrescu.

AUREL STROE – ... „UN FOC DE PAIE CARE VA TRECE"...

O ședință mai vie s-a desfășurat la 26 martie 1972, tot în prezența vicepreședintelui Ion Brad. V. Tomescu a citit materialul cu titlul: *Unele probleme actuale în domeniul creației și muzicologiei românești.* La discuții s-au înscris: H. Mălineanu, A. Vieru, A. Stroe, P. Bentoiu, L. Profeta, C. Țăranu, Z. Aladar, V. Tomescu și I. Brad. În continuare, I. Dumitrescu a dat citire adresei C.S.C.A. cu numărul 16.204 din 4 martie 1972, referitoare la drepturile de editare în străinătate a compozitorilor. Era o măsură care urmărea blocarea căilor de scurgere a creației românești, o formă de interzicere a editărilor pe cont propriu, care, în mod cert, îi afecta profund pe compozitori.

Referatul prezentat exprima o poziție mai angajantă, mai fermă, mai intransigentă: „Finalitatea supremă a activității de muzicieni își află expresie în slujirea operei de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate...

...Am convenit cu toții că aceasta reprezintă criteriul cel mai înalt, cel mai nobil și, în consecință, cel mai angajant cu care sunt confruntate rezultatele muncii noastre prezente și viitoare. A devenit pentru noi o convingere unanimă că adevărata libertate de creație își găsește împlinirea legitimă în cadrul pateticelor îndatoriri pe care patria, partidul... ni le formulează... Ne-am însușit în acest răstimp, cu sinceră însuflețire, chemările actualității"...

Mai concret, „...în centrul răspunderilor noastre de membri ai unei uniuni de creație *care slujește patria socialistă,* se află datoria înscrisă în loc de cinste în documentele de partid, de a îmbogăți fondul muzicii românești de astăzi cu lucrări... pătrunse de eroismul muncii constructive, de spiritul angajant, de vigoarea morală ce caracterizează națiunea noastră"...

Consecința care dorea... „ridicarea pe o nouă treaptă a genului de largă accesibilitate"... care tinde la... "redobândirea măiestriei de a compune muzică pe înțelesul unor cercuri mai largi de auditori, de a cultiva din nou melodia expresivă, emoționantă". Adevărat, urma și prevenirea, „...fără a face câtuși de puțin concesii facilității gustului vulgar, fără a îngusta câtuși de puțin orizontul de stiluri și tehnici de creație"...

Anterior acestei ședințe de Comitet, trebuie să se știe, avusese loc o alta, a organizației de partid, unde s-au discutat foarte răspicat aspectele relațiilor compozitorilor cu străinătatea, relații care nu se aflau pe placul autorităților, drept pentru care se inițiau măsuri restrictive. Nu întâmplător, la începutul ședinței de Comitet la care ne referim, Ion Brad a pus retorica întrebare: „tovarășii au înțeles ceva din ceea ce s-a discutat în organizația de partid în legătură cu relațiile cu străinătatea?"

Discuțiile care au secondat referatul au avut darul să trădeze frământările, îngrijorările, neliniștile din rândurile compozitorilor care vedeau în aceste prelucrări pe cele din anul 1952.

Luând cuvântul , Aurel Stroe, cu curaj, s-a pronunțat deschis față de stilul echivoc al unor zone întinse din referat, în care s-au citat, pentru a ilustra angajamentul transpunerii în sunete a noilor comandamente, „lucrări noi terminate sau lucrări foarte departe de terminare, altele anunțate de mulți ani, dar niciodată terminate", ceea ce după vorbitor era semnul unei anumite sărăcii în creația de acea categorie. A. Stroe ar fi dorit o dezbatere deschisă și la obiect: „De ce să trecem peste lucruri ca și cum n-ar fi fost"... sau „să plutească niște lucruri în atmosferă"... „... De ce să se umple numai un număr de pagini pentru a se arăta că Uniunea are o activitate serioasă? Nu știm cât de serioasă este această Uniune, pentru că acest referat nu oglindește seriozitatea Uniunii. În ce constă seriozitatea acestei Uniuni? Compozitorii nu vorbesc mult, ei vor să facă ceva. În Uniune se vorbește foarte puțin, însă în afară se vorbește foarte mult.

După această ședință a organizației de bază (deschisă n.n.), am primit zilnic telefoane și condoleanțe sincere pe care nu știu de ce le-am primit. Este o situație foarte ciudată să fii subiect de

Scanned with OKEN Scanner

compasiune şi de amiciţie şi să nu ştii pentru ce. Unii m-au condolat, alţii mi-au spus să fiu liniştit că nu este decât un foc de paie care va trece. Cred că ar fi trebuit să se dea explicaţii mai amănunţite la această şedinţă de Comitet unde sunt oamenii aleşi de membrii Uniunii. Comitetul devine astfel un Comitet paiaţă la care venim, bem nişte cafele şi ascultăm nişte cifre"...

A replicat V. Tomescu, descifrând subiectul şi scopul referatului cu tema... *Realizarea unei creaţii inspirate din tema contemporană.* Arătând că aceste chestiuni abia ce s-au mai discutat, a continuat... „numai cei care stau afară pot spune că aceste lucruri nu sunt serioase"... Adevărata problemă care se afla în centrul atenţiei privea legăturile cu occidentul, unde ajungeau diferite creaţii româneşti, fără acordul oficialităţilor, dar se clama faptul că nu au fost mai întâi „experimentate" în sălile noastre de concert.

S-a recunoscut că nu se putea bara drumul creaţiei căutate şi de cercurile occidentale, numai că se voia trimiterea acelei creaţii peste hotare, „...care ne reprezintă şi reprezintă gândirea noastră actuală". Deci, o anumită creaţie nu reprezenta „gândirea noastră actuală".

A intervenit I. Dumitrescu care a cerut să nu se producă zarvă. „Uniunea noastră, în frământata viaţă naţională şi internaţională, duce o barcă bună şi a fost un for de cultură în care toţi s-au simţit aproape bine, trăind în largul lor, primind ce li se cuvenea... Noi n-am tolerat răbufniri nefolositoare şi am mers mai departe, în primul rând făcând o creaţie care să lase urme în cultura noastră...

În ultimul timp, Uniunea a dat o creaţie plină de stiluri şi de probleme. Însă, după 17 iulie, o dată pe care nu trebuie s-o ignorăm, şi noi ştim asta, ...ni s-au cerut «lucrări cu tematică contemporană», ...lucrări care să ne reprezinte şi în străinătate... şi noi... trebuie să fim condolaţi pentru că Uniunea nu a produs acele lucrări aşteptate..."

Recomandând respectarea legilor, I. Dumitrescu avertiza: „Să nu lăsăm pe compozitori să ajungă acolo ca aceste probleme să fie rezolvate de alte organisme, care nu cunosc pe compozitori, care vor aplica aceste legi, fără excepţie, şi nu au prea multe menajemente...".

De fapt, se pune chestiunea concretizată prin A. Stroe, care a trimis o partitură, de fapt două, spre a se cânta la un festival internaţional, fără ca acestea să fi fost avizate, tipărite. Apoi, apărea şi problema cedării lucrărilor unor edituri din străinătate.

...„Vina celor care şi-au cedat lucrările în străinătate nu este atât de mare, arăta I. Dumitrescu, şi o împărţim în două, pentru că şi statul trebuie să facă mai mult pentru rezolvarea relaţiilor cu străinătatea".

Întrebându-se cine este compozitorul român „cel mai pedepsit, pe care nu-l putem difuza în străinătate? Este George Enescu care şi-a vândut toate lucrările unor gangsteri care acum îl exploatează".

După dânsul apărea important ca prin creaţie să se răspundă imperativelor momentului. Totodată, era de acord că ceea ce s-a câştigat în planul inovaţiei limbajului nu putea fi anulat... „După 11 ani, tineretul s-a dezvoltat într-o anumită direcţie, nu se poate face acum o întoarcere de 180 de grade şi îngusta creaţia. Cum ne-ar sta nouă să propovăduim anularea tuturor experienţelor de până acum, pentru a reveni la schematismul unui cântec de masă, să scriem numai cantate fără măiestrie, pentru a ne achita de o datorie formală şi pentru a lua bani?...

Important este să mergem numai înainte, numai în sus, însă oamenii sunt ciudaţi, nu se înţeleg intenţiile şi ajungem la discuţii care nu întotdeauna ajută ţelurile Uniunii şi Uniunea să iasă bine"...

A. Stroe, probabil, s-a simţit vizat şi a luat cuvântul pentru a da unele explicaţii. Astfel, opera sa prezentată la Kassel a fost, înainte de a o trimite, văzută de biroul simfonic. Şi piesa care urmează să se cânte la „Festivalul de la Royan" a trecut la 5 martie 1972 prin comisia simfonică, primind un referat pentru o execuţie. În consecinţă, se considera în deplină legitimitate: „... Nu mi se poate reproşa nimic în acest sens. Dacă peste comisia simfonică, lucrările trebuie prezentate altei supercomisii care să avizeze asupra unor piese de muzică simfonică şi partituri care nu au decât note, trebuie s-o ştim".

Foarte vehement a reacţionat şi P. Bentoiu... „Am aflat că abia acum se pune problema unei legiferări a propagandei creaţiei noastre în străinătate. Ne pare foarte rău că nişte oameni care, cu toată bună credinţa, au încercat să slujească creaţia românească, să fie criticaţi pentru nişte lucrări pe care nu le-am ascultat. Este ştiut că scriitorii au un statut de schimb de drepturi cu străinătatea, că un roman bun de Zaharia Stancu poate fi tipărit în mii de exemplare în străinătate, în 30 de limbi, pe când noi, când ieşim în lume, aceasta este un fel de păcat".

P. Bentoiu a abordat şi probleme de locaţie, dând exemplul operei sale *Hamlet* tipărită în Italia.

Scanned with OKEN Scanner

Exprimîndu-şi satisfacţia că şedinţa decurge calm şi că se poate spune lucrurilor pe nume, A. Vieru s-a referit la *Concertul pentru violoncel şi orchestră,* citat în referat, apoi la o partitură trimisă la «Festivalul de Royan» şi avatarurile ei: „S-a vorbit aici de *Rezoluţia din 1952,* eu nu am impresia că referatul citit în organizaţia de partid ar fi fost mai puţin dur decât acea rezoluţie. Este bine că acest referat a fost modificat pentru şedinţa de azi. Pentru a putea crea, este nevoie de linişte, este nevoie de un climat favorabil, degeaba facem planuri de creaţie, trebuie să creăm pentru aceasta şi liniştea necesară. Altfel, vom servi la şedinţele noastre, în loc de cafea, carbaxin".

Comitetul a intrat apoi pe făgaşul rezolvărilor problemelor ardente, casări de obiecte, inclusiv o maşină, situaţia „metodei de utilaj automat pentru desemnarea mecanică a notelor muzicale" care a păpat multe fonduri, dovedindu-se o invenţie ratată. De asemenea, planuri... Mai aparte era discutarea situaţiei pianelor Uniunii împrumutate la diverşi membri, dar care nu s-a putut clarifica.

S-au acordat pensii lui V. Cristian, Gh. Ciobanu. Lui F. Dressler i se va acorda un ajutor lunar.

Pentru *Asociaţia corală din Topoloveni,* vizitată de I. Dumitrescu, şi un grup de compozitori s-a acordat un ajutor de 5.000 lei.

Calitatea de preşedinte al *Uniunii Compozitorilor* se cerea reprezentată cu diferite ocazii, la adunări festive, la şedinţe de tot felul, la conferinţe. În acest cadru a participat şi a vorbit la Plenara comitetului naţional al „frontului unităţii socialiste" din 19 aprilie 1972[438].

Ca invitat, I. Dumitrescu a participat la manifestările prilejuite de sărbătorirea unui mileniu de la fondarea municipiului Satu Mare, la aniversarea a 25 de ani de la înfiinţarea *Filarmonicii* din Craiova şi la „concertul festiv" de la Constanţa, în cadrul festivalului „Pontica '72".

Compozitorii erau tot mai solicitaţi de presă şi de Televiziune să declare adeziunea la politica partidului, să arate cum înţeleg ei documentele şi cuvântările oficiale. O face şi C. D. Georgescu în revista *Muzica* din aprilie 1972, abordând delicata chestiune a libertăţii în creaţie; profitând de ocazie, el a arătat că nu trebuie pledat pentru producţiile în serie, ci pentru „monumente artistice reprezentative".

Şi în comitetul de la 1 iunie 1972 s-a prezentat un referat cu încărcătură politică, intitulat *Acţiunile Uniunii în întâmpinarea Conferinţei pe ţară a p.c.r. şi a celei de a 25-a aniversări a republicii.* Au fost primiţi membri stagiari: Iosif Sava, prezentat astfel: „lucrează în domeniul... reportajului muzicologic", Sergiu Paiul şi Ion Stamatiade.

PREMIILE UNIUNII PE ANII 1971–1972

În sfârşit, o întrunire de Comitet, la 28 iunie 1972, fără zgură politică, având ca obiectiv acordarea premiilor pe anii 1971–1972. Suma totală atribuită a fost de 145.000 de lei.

La muzică simfonică şi de cameră, laureaţii au fost: A. Porfetye – *Simfonia nr. 3;* L. Glodeanu – *Soclu pentru timp,* cantată; L. Feldman – *Umbre şi lumini;* M. Moldovan – *Scoarţe;* C. Boldizsar – *Trei piese simfonice;* A. Zeman – *Izvoade;* C. Ţăranu – *Racorduri;* N. Beloiu – *Septet scenic;* D. Gheciu – *4 lieduri, Iarba timpului;* D. Capoianu – *Să faci portretul unei păsări.*

Muzicologie: L. Comes – *Melodica palestriniană;* P. Bentoiu – *Imagine şi sens;* C. L. Firca, A. Hoffman, M. Marbe, Şt. Niculescu, A. Raţiu, M. Voicana, E. Zottoviceanu: *George Enescu,* vol. I–II; V. Cosma – *Muzicieni români,* lexicon.

Muzica de mase, corală: H. Jerea – *Din viaţa ţăranului de ieri şi de azi,* 6 madrigale; A. Paşcanu – *Bocete străbune;* V. Timiş – *Barbu Lăutaru;* Gh. Bazavan – *Vatră de mândrii eroi;* Z. Popescu – *Pământ al ţării mele.*

Muzica de operetă şi muzica uşoară: Fl. Comişel – *Soarele Londrei;* H. Mălineanu – *Bună seara, domnule Wilde;* A. Mandy – *Sub un petic de cer,* G. Grigoriu – *În România;* N. Kirculescu – *Mică poveste,* pentru vioară şi orchestră.

438. În: *Muzica,* XXII, 4, aprilie 1972, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

În aceeași ședință de comitet, lui Marin Constantin, dirijorul corului *Madrigal,* i s-a acordat o „primă excepțională" de 10.000 de lei, pentru activitatea din ultimii 10 ani, depusă cu acest cor și pentru cele peste 200 de concerte din țară și străinătate, în folosul muzicii românești. În favoarea propunerii au pledat D. Bughici, O. L. Cosma, P. Bentoiu, H. Mălineanu, Z. Aladar, D. Popovici și D. D. Botez.

Una după alta se succedau acțiunile pentru depistarea pârghiilor cu realitățile țării. Un grup numeros de compozitori și muzicologi au vizitat „Muzeul de istorie al României", oprindu-se asupra fiecărui exponat, urmărind cu atenție explicațiile directorului Florin Georgescu.

În lunile de vară, unii compozitori au luat calea Apusului spre a ajunge și la cursurile de vară de la Darmstadt; restricțiile intervenite nu reușeau să inhibe dorința și voința acelora care căutau să se informeze, să asimileze, să intre în universul muzicii contemporane.

Tocmai s-a consumat un alt concurs de cântece, de astă dată, ostășesc, în cadrul *Festivalului Te apăr și te cânt, patria mea.* Marele Premiu: I. D. Chirescu pentru *Nava noastră e România.*

Soția compozitorului Ionel Perlea, Lisette Perlea, a donat Uniunii Compozitorilor manuscrisele compozitorului aflate în țară, împreună cu aproximativ 800 de partituri de muzică universală, prin Th. Grigoriu.

Cenaclurile au demarat printr-o audiție simfonică, la 9 octombrie 1972, cu lucrări de I. Odăgescu-Țuțuianu, D. Popovici și D. Bughici. Apoi, cenaclul de muzicologie, obișnuita audiție de muzică sovietică, la 4 noiembrie și cenaclul de muzică ușoară.

Uniunea a fost alături de Th. Bălan care și-a făcut publică pasiunea pentru pictură, printr-o expoziție personală de acuarele pe care a deschis-o Ion Dumitrescu.

În a doua parte a anului 1972, s-a ținut numai o singură ședință de Comitet, la 16 decembrie, la care a asistat Ion Brad, vicepreședinte al C.S.C.A. W. Berger a făcut o dare de seamă asupra activității Uniunii din ultima perioadă, fiind completat prin intervențiile lui D. Bughici, H. Mălineanu, M. Chiriac, L. Comes, P. Bentoiu, D. Eremia, V. Tomescu. I. Brad a lăudat spiritul organizatoric care a stat la baza întregii activități a Uniunii...

S-au ratificat achizițiile, în sumă de 352.281 de lei, ce reveneau Uniunii, în timp ce consiliului culturii, 463.900 de lei. Directorul *Editurii Muzicale,* Aurel Popa, informează asupra realizării planului, care conținea nu mai puțin de 110 titluri. Pierderea prevăzută se estima la 1.000.000 de lei.

S-a acceptat donația „fondului Ionel Perlea". Suma vărsată de *Magazinul „Muzica"* în contul Uniunii era de 1.046.226 de lei.

Au fost primiți membri stagiari: Boris Cobasnian, Sergiu Eremia, Valențiu Grigorescu, Eugen Marton și Cristian Bîclea. S-a extins și lista pensionaților: C. Palade, I. Totan, Th. Dron, E. Micu.

1973

EXPOZIȚIA TIPARULUI MUZICAL

Anul 1973 a debutat într-o atmosferă cernită, căci la 4 ianuarie a încetat din viață Gherase Dendrino, autor de operete, melodii îndrăgite, responsabilul secției de muzică ușoară. I-au deplâns dispariția I. Dumitrescu, N. Călinoiu, din partea C.S.C.A., H. Mălineanu, Ion Dacian din partea Teatrului de Operetă, N. Kirculescu, P. Codreanu, Nicușor Constantinescu din partea Teatrului de Estradă, J. V. Pandelescu și G. Sbârcea.

Audierea noilor creații continuă să domine activitatea de cenaclu. La 8 ianuarie 1973, s-au ascultat partituri semnate de D. Bughici, B. Marton și A. Stroe. La 15 ianuarie, în cenaclul secției de muzicologie s-a dezbătut tema: *Aspecte ale culturii muzicale pe teritoriul României în secolele XVII și XVIII-lea,* conferențiar fiind Gh. Ciobanu. În cenaclul coral s-au prezentat cântece pentru copii, iar la 5 februarie au figurat pe afiș cele mai noi melodii de muzică ușoară.

Scanned with OKEN Scanner

La împlinirea vârstei de 80 de ani, Marţian Negrea a fost sărbătorit, la 12 februarie 1973, într-un „cenaclu festiv", în cadrul căruia a vorbit Alexandru Paşcanu, urmat de o audiţie selectivă din creaţia sa.

Pentru a se marca 15 ani de la înfiinţarea *Editurii Muzicale,* s-a organizat, la magazinul *„Muzica", Expoziţia tiparului muzical,* oferindu-se un spectru larg al activităţii de propagare a valorilor artei muzicale, în general, şi a celei româneşti, în special. La deschidere, preşedintele Ion Dumitrescu a apreciat în cuvinte călduroase valenţele muncii de editare a partiturilor şi a cărţilor despre muzică în ţara noastră. Era, în felul său, un bilanţ, dacă se are în vedere că, în existenţa sa, *Editura Muzicală,* până în 1973, evident şi prin realizările din cadrul E.S.P.L.A., tipărise peste 4.300 de titluri[439].

O sesiune ştiinţifică s-a organizat de către Uniunea Compozitorilor, Conservatorul de Muzică „C. Porumbescu" şi Institutul de Istorie a Artei, cu tema: *Muzica românească şi contemporaneitatea.* Au participat prin comunicări: V. Tomescu, P. Brâncuşi, O. Varga, A. Tănase, O. L. Cosma, V. Cosma, M. Voicana, C. L. Firca, Gh. Firca, L. Rusu, Şt. Niculescu, D. Ciocan, Cristina Rădulescu, D. Buciu, Elizabeta Dolinescu, Gh. Oprea, Gr. Constantinescu, C. Stihi-Boss, L. Coman, E. Comişel, V. Dinu, Domnica Constantinescu, C. Ghenea, Radu Somer, H. Müller, A Trifu, D. Tănăsescu, C. A. Ionescu, M. D. Răducanu, L. Rădulescu, A. Ienei, C. Ionescu-Vovu, P. Lefterescu, O. Lefterescu, F. Georgescu, Arta Florescu, Radu Stan, A. Hoffman, Brândușa Căplescu, Iosif Sava, Ion Alexandrescu, Radu Gheciu, V. Donose, V. Popescu-Deveselu, Meline Poladian.

CONCERTE-DEZBATERE

Pentru a încuraja creaţia tinerilor, oferindu-le o tribună de afirmare, cu scopul de a-şi audia experimentele, Radiodifuziunea a iniţiat un ciclu de manifestări sub genericul *Concerte-dezbatere,* încă din toamna anului 1972, în care Uniunea era indirect implicată.

În primul rând, au fost interpretate: L. Glodeanu – *Melopee* pentru flaut şi bandă de magnetofon; L. Meţianu – *Pythagoreic,* lucrare electronică elaborată în laboratorul de la Köln; N. Coman – *Lieduri: Iarba, Terra Mater, Cântec de zori* şi *Oglinda,* interpretate de Steliana Calos şi Dan Mușetescu, la pian L. Coman; A. Vieru – *Clepsidra II,* pentru orchestră şi cor, interpretată de corul *Madrigal,* dirijor M. Constantin, Gh. Zamfir la nai şi P. Stângă la ţambal, dirijor compozitorul. La dezbatere au participat acad. Gr. Moisil, N. Cassian, T. Ciortea, D. Popovici.

În al doilea concert-dezbatere s-a cântat: L. Ionescu – *Cântec de patrie,* pentru cor pe versuri de E. Frunză, cu corul Radio, dirijat de A. Grigoraş; N. Brînduş – *Antiphonie* cu orchestra „Camerata", dirijor P. Staicu şi C. D. Georgescu – *Jocuri,* cu orchestra Radio, la pupitru E. Elenescu. Al treilea concert-dezbatere: M. Istrate – *Evenimente I, II, III,* cu A. Zorleanu şi Adrian Enescu; Iancu Dumitrescu – *Alternanţe 1-2;* L. Nachman – *5 studii de virtuozitate;* L. Dandara – *Spaţii* cu orchestra Filarmonicii din Ploieşti, dirijor C. Dumbrăveanu.

Concertul-dezbatere din martie, susţinut de ansamblul „Musica Nova" a oferit: M. Marbe – *Jocul secund,* inspirat de versurile lui Ion Barbu; C. Cezar – *Aum;* T. Olah – *Invocaţii;* E. Wendel – *Visare.*

Era perioada în care, şi în plan teoretic, investigaţia atingea cote superioare, dacă ne gândim la teoria asupra sintaxelor muzicale a lui Ştefan Niculescu, inserată în revista *Muzica*[440].

Comitetul din 9 februarie 1973 a demarat cu materialul susţinut de L. Profeta: *Cântecul patriotic în creaţia anului 1972 şi perspectiva dezvoltării sale*[441]. Au vorbit D. D. Botez, V. Tomescu, A. Popa, M. Iancu, H. Mălineanu, A. Zoltán, N. Kirculescu şi N. Călinoiu de la C.S.C.A.

Ca de obicei, au fost audiate planurile de activitate, economice, editorial şi s-a aprobat risturna în sumă de 1.929.000 de lei, plătită atât membrilor cât şi nemembrilor.

Au fost admişi membri stagiari: Liana Şaptefraţi, Nicolae Călinoiu, George Manoliu, Victor Giuleanu, Elisabeta Nistor-Moldoveanu şi Laszlo Francisc.

439. Pandelescu, J. V. *Expoziţia tiparului muzical.* În: *Muzica,* XXIII, 2, februarie 1973, p. 1.
440. Niculescu, Şt. *O teorie a sintaxei muzicale.* În: *Muzica,* XXIII, 3, martie 1973, p. 10.
441. Profeta, L. *Înalta menire a cântecului patriotic.* În: *Muzica,* XXIII, 3, martie 1973, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Ce se mai întâmpla în cenacluri? La 19 februarie 1973, în cenaclul simfonic, s-a audiat *Joc secund* de V. Herman; *Divertisment pentru orchestră de coarde* de M. Chiriac; *1907* de T. Olah. Corala „P. Constantinescu" din Ploiești a concertat în aula Uniunii, la 26 martie 1973. *Jazzul românesc* a fost titlul expunerii lui Florian Lungu. După o săptămână, s-a discutat despre „aspecte noi în muzica pentru fanfară". La 23 aprilie 1973, cenaclul a avut în prim-plan lucrările simfonice și de cameră. La 7 mai: *Orizonturi și perspective în muzicologia românească.* Un medalion L. Feldman, la 80 de ani, s-a organizat la 28 mai 1973. După o săptămână, s-au audiat creații ale studenților clasei de compoziție, după care a urmat o audiție de muzică nord-americană, prezentată de Th. Grigoriu. În sfârșit, la 23 iunie 1973, Șt. Zorzor a vorbit despre *Noi aspecte în muzica electronică.*

În calitate de director al muzicii în C.S.C.A., N. Călinoiu susține, la 12 aprilie 1973, referatul *Sarcini actuale ale creației muzicale,* pe marginea căruia au comentat H. Mălineanu, P. Bentoiu, D. Popovici, C. Țăranu și I. Dumitrescu.

După parcurgerea punctelor de rutină, I. Dumitrescu propune realizarea unei mai strânse colaborări între *Uniunea Compozitorilor* și catedra de compoziție a Conservatorului, prin organizarea unor acțiuni comune, cum ar fi: concurs de creație, cenaclu cu lucrări, tipărirea unor piese ale tinerilor.

Ion Nicorescu a fost admis membru stagiar iar lui H. Jerea și Șt. Kardoș li s-au acordat pensiile.

SĂRBĂTORIREA LUI ION DUMITRESCU

Un moment festiv l-au trăit participanții ședinței Comitetului din 17 mai 1973. După ce I. Dumitrescu anunță primul punct al ordinei de zi, „Proiectul planului de activitate al Uniunii", secretarul V. Tomescu cere cuvântul și supune atenției includerea unui punct suplimentar pe agendă: „Sărbătorirea a 60 de ani de la nașterea președintelui Ion Dumitrescu", aducându-i cuvinte de prețuire. L-au continuat N. Călinoiu, I. D. Chirescu, P. Brâncuși, R. Ghircoiașiu, Amza Săceanu, din partea comitetului municipal de cultură, I. Simionescu, director în Uniune, G. Sbârcea, M. Bude, V. Cosma, A. Popa, Ion Bănuța, D. Eremia, cu toții omagiind personalitatea președintelui și compozitorului. În cuvinte frumos ticluite, I. Dumitrescu mulțumește, amintind că se află la cârma Uniunii de 20 de ani... „Astăzi, din câte aud, din câte se vorbesc și se văd, înțeleg că Uniunea Compozitorilor în care activez de 2 decenii, se află de mai multă vreme într-o situație înfloritoare, odată cu înflorirea creației muzicale și culturii românești"...

Discutându-se asupra planului de creație, V. Tomescu face un apel pentru sprijinirea activității Uniunii în colaborarea sa cu alte instituții. Gh. Dumitrescu informează că a pus punct operei inspirate de evenimentele revoluției de la 1848 și că lucrează la opera *Vlad Țepeș.* Elly Roman roagă să se înscrie în plan opereta sa *Spune, inimioară, spune.* Amza Săceanu mulțumește călduros Uniunii pentru sprijinul primit de către comitetul orășenesc pentru cultură, ori de câte ori a fost solicitat. D. Bughici arată că este la curent cu activitatea Uniunii din anul 1955 și poate să observe că în 1972 s-au compus numeroase cântece, dar care nu se programează și nu se difuzează. În această situație cu greu se mai găsește entuziasm din partea compozitorilor cu prilejul altor campanii care, în mod sigur, se vor declanșa. Propune organizarea la București a unei săptămâni muzicale care să aibă caracter periodic. Și H. Mălineanu cere sprijin în difuzarea creației colegilor săi din branșa muzicii ușoare. P. Brâncuși, rector al Conservatorului „Ciprian Porumbescu" își exprimă satisfacția pentru organizarea, în comun cu Uniunea, a unui concurs de creație pentru studenți.

I. Dumitrescu, în încheierea discuțiilor, găsește realist planul de creație discutat. Își manifestă dezacordul pentru muzica lipsită de valoare difuzată la Radio și la Televiziune, ca și de lecțiile pe care „ni le dau în presă niște copii zănateci".

Scanned with OKEN Scanner

Concertele-dezbatere nu se abat de la periodicitatea lor. Gr. Nica – *Patru piese pentru flaut și harpă;* C. Cazaban – *Muzică la Saint-John Perse,* pentru soprană, clarinet și pian; E. Terenyi – *Terzine di Dante;* L. Comes – *Trei pasteluri.*

Filiala din Iași și-a dat concursul la organizarea *Săptămânii muzicii românești,* manifestare care va deveni anuală, prilejuind trecerea în revistă a fenomenului componistic românesc a ultimelor trei decenii. Era o manifestare de ținută.

DECESUL LUI MARȚIAN NEGREA

Peste muzica românească moartea și-a întins vălul negru, răpind în serie muzicieni de prestigiu ca Achim Stoia și Vasile Popovici.

O nouă și grea pierdere survine la 13 iunie 1973, când a încetat să mai bată inima lui Marțian Negrea, compozitor de valoare, fost vicepreședinte și director al *Fondului Muzical,* membru în Comitet mulți ani, cu un aport remarcabil la înaintarea artei componistice românești. Adevărat, în ultima vreme se ținea mai departe de treburile obștești; poate și o anumită ostilitate față de conducerea Uniunii l-a făcut să nu se prea implice, odată cu vârsta înaintată.

Secția de muzicologie a înțeles să marcheze tricenteranul nașterii lui Dimitrie Cantemir, savantul de faimă europeană care a acordat atenție artei sunetelor din Fanar, evidențiindu-și talentul, măiestria și știința în arta muzicală turcească, un întreg număr al revistei *Muzica* fiindu-i consacrat[442].

Cenaclurile erau bogate, continua încă „învățământul de partid". La 8 octombrie 1973, s-a discutat „Festivalul cântecului ostășesc". De asemeni, nu era întreruptă nici activitatea cercului „Prietenii muzicii", care s-a reluat la 15 octombrie. Cu caracter de bilanț, s-a desfășurat și cenaclul din 5 noiembrie 1973, discutându-se rezultatele *Festivalului „Pontica 1973".* Noi cărți apărute la *Editura Muzicală* s-au prezentat la 12 noiembrie, în centrul atenției aflându-se *Hronicul muzicii românești,* volumul întâi datorat lui O. L. Cosma. N-a lipsit tradiționala audiție de muzică sovietică, iar creația nouă de muzică ușoară s-a audiat la 25 noiembrie 1973. După două săptămâni, creații camerale.

RELUAREA SIMPOZIONULUI INTERNAȚIONAL DE MUZICOLOGIE „GEORGE ENESCU"

Aflat la 15 ani, *Festivalul și concursul Internațional „George Enescu",* a VI-a ediție, s-a desfășurat în septembrie, președintele comitetului de organizare fiind Ion Dumitrescu. Cu acest prilej, s-a reluat firul întrerupt al *Simpozionului,* deschis prin *O inițiativă lăudabilă* de Ion Dumitrescu, din alocuțiunea căruia reținem: „Omagiul pe care muzicienii români și străini îl aduc întotdeauna cu această ocazie eminentului fiu al poporului român interpretându-i lucrările, cinstindu-i menirea, cercetându-i și analizându-i viața și opera, ne umple inimile de bucurie"[443]...

Efect al instituționalizării cercetării enesciene în cadrul Centrului de activitate „George Enescu" din cadrul *Institutului de Istorie a Artei,* beneficiind de largul concurs al muzicologilor din Uniune, s-a organizat *Simpozionul,* nu la dimensiunea edițiilor precedente, nici la cadrul de atunci,

442. În: *Muzica,* XXIII, 9, septembrie 1973.

443. În: *Muzica,* XXIII, 10, octombrie 1973, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

ci ceva mai modest, mai în umbră, abordându-se un larg spectru tematic generat de creaţia şi personalitatea lui George Enescu.

Evident, în concertele şi în sălile de concurs din zilele manifestărilor, creaţia lui George Enescu a răsunat masiv, culminând cu audiţia *Simfoniei Nr. 3* şi a tragediei lirice *Oedip.*

MANDATUL COMITETULUI EXPIRĂ...

Activitatea comitetului era confruntată, în mare, cu acelaşi cerc de probleme, ceea ce-i imprimă un pronunţat caracter pragmatic. Materialele care se supuneau atenţiei membrilor celui mai înalt for se pregăteau cu minuţiozitate, nimic nu era lăsat la întâmplare, gândirea atotştiutoare a preşedintelui Ion Dumitrescu imprima lucrărilor ordine şi eficienţă. Apare evident faptul că planurile trimestriale care se avizau deveneau repere, de multe ori caduce, excesive, bombastice, inutile, căci de la o zi la alta se îngrămădeau directivele venite din mai multe direcţii, instanţe, de multe ori contrazicându-se; ceea ce se spunea la partid era una, ceea ce venea de la Consiliul Culturii era alta, ca să nu mai pomenim de alte foruri, sectorul, municipiul... În condiţiile de atunci, subordonarea, neprevăzută în statute, nu putea fi nici evitată şi nici ignorată. uniunea era prinsă adeseori între Scylla şi Charybda. Cu intuiţia sa, cu inteligenţa ieşită din comun, la care trebuie adăugat spiritul său diplomatic, Ion Dumitrescu ştia să se strecoare fără să se umilească, era foarte demn şi foarte mândru, afişând o poziţie intransigentă, autoritară, după unii chiar despotică, dictatorială, ceea ce nici pe departe nu corespunde realităţii. Dacă erai în apropierea sa, în cercul său de activitate, nu puteai accepta o atare categorisire.

În Comitetul din 20 octombrie 1973, secretarii au ieşit din nou la rampă cu: *Obiective ale activităţii Uniunii,* prezentator Vasile Tomescu şi *Planul de activitate pe ultimul trimestru 1973,* citit de W. Berger. De fapt, referatul primului punct mai conţinea „Acţiuni ale Uniunii Compozitorilor în cinstea aniversării a 30 de ani de la insurecţia naţională şi în cinstea congresului al IX-lea al partidului comunist român".

Preşedintele informează că breasla era pur şi simplu asaltată de numeroase solicitări de pretutindeni, pentru a se trimite compozitori şi muzicologi la tot felul de acţiuni cu caracter artistic, la care Uniunea răspunde cu promptitudine, fiind în folosul muzicii şi educaţiei muzicale. Prin acestea prestigiul Uniunii creşte, dar şi sarcinile ei de răspundere se înmulţesc. N. Călinoiu subliniază rolul crescând al Uniunii, prin participarea şi sprijinirea activităţilor muzicale şi prin educarea artistică a tineretului şi a oamenilor muncii.

O chestiune mai delicată a apărut în momentul în care Ion Dumitrescu a amintit faptul că s-au scurs cei patru ani de la alegerea Comitetului, conform prevederilor statutare, astfel încât mandatul încredinţat conducerii încetează. Ca atare, expirarea mandatului face necesară cererea aprobării convocării Adunării Generale. Din decembrie 1973, Comitetul intra în ilegalitate, susţinea preşedintele, adică acţiona în virtutea inerţiei, fără mandat. De la comitetul central ori de la Consiliul Culturii nu a venit nici un semnal la acest demers, ceea ce a făcut ca să-şi continue activitatea Comitetul până în ianuarie 1990. Deci, a avut o longevitate de 22 de ani, dintre care 18 n-au fost acoperiţi de prevederile statutare. Mai concret, Comitetul a fost menţinut acelaşi, deşi s-au schimbat preşedinţii, după cum se va vedea, o singură dată făcându-se completări, evident nestatutare, prin cooptare, propunerile venind de sus. Iniţiativele în acest sens veneau de la cabinetul numărul doi, al Elenei Ceauşescu, ceea ce nu însemna că nu le cunoştea Nicolae Ceauşescu...

Lui W. M. Klepper i s-a acordat un ajutor de invaliditate. S-au purtat tratative pentru regizarea unui simpozion româno-sovietic, la Bucureşti, în 1973, cu tema „Folclorul în creaţia muzicală la ora actuală", din care însă n-a ieşit nimic.

Scanned with OKEN Scanner

1974

Creaţia muzicală şi susţinerea ei reprezintă coordonatele majore pe care continuă să se deruleze munca în *Uniunea Compozitorilor.* De două ori pe an se recolta creaţia şi se răsplăteau eforturile investite prin achiziţii, dar sumele nu reprezentau prea mult.

Cenaclurile continuau traseeele anterioare. La 14 ianuarie 1974, a avut loc o audiţie camerală, cu creaţii semnate de D. Popovici, A. Raţiu, Gr. Nica şi A. Zeman. La 21 ianuarie Gh. Firca şi V. Cosma au abordat aspectele trecutului muzicii româneşti prin prisma volumului recent apărut al lui O. L. Cosma, *Hronicul...* O întâlnire cu activiştii culturali ai utc-ului s-a ţinut pe tema *„Aspecte actuale ale creaţiei şi difuzării cântecelor de tineret".* Lui Pablo Casals i s-a dedicat cenaclul din 11 februarie 1974, acesta fiind prezentat de George Cocea, invitat, cu un ansamblu de violoncelişti. G. Derieţeanu a propus, pentru 18 februarie 1974, o gală de filme muzicale folclorice.

Creaţii camerale au figurat în programul cenaclului din 4 martie 1974. După o săptămână, în cenaclul cu muzică corală, D. D. Botez a fost sărbătorit la împlinirea vârstei de 70 de ani. A urmat, după o altă săptămână, un cenaclu cu muzică de fanfară.

Secretariatul Uniunii pregătea Adunarea Generală de vreme ce în Comitetul din 31 ianuarie 1974 au fost prezentate tezele acesteia sub formă de proiect. Preşedintele informa că tezele s-au elaborat de către secretari, cu concursul birourilor de creaţie. Dacă le aviza Comitetul, ele îşi urmau cursul către preşedintele C.S.C.A., Dumitru Popescu. După aprobarea acestuia ele trebuiau publicate într-o revistă de circulaţie, ori în „organul partidului"... Tezele, trebuiau să preconizeze orientarea Uniunii Compozitorilor. Tezele, citite de către V. Tomescu, se aflau la dispoziţia membrilor Comitetului până la 10 februarie 1974, în vederea unor observaţii scrise...

Au fost prezentate apoi planurile de cenaclu, prin W. Berger, cel financiar de către directorul I. Simionescu şi cel editorial de A. Popa.

S-au făcut două primiri de membri stagiari: Ulpiu Vlad şi Marius Ţeicu.

„TEMATICA MILITANTĂ"

Într-un articol din *Muzica*[444], Doru Popovici demonstrează cât de prezentă era înlănţuirea ideologică: *O generoasă temă de inspiraţie muzicală – Lupta Partidului pentru înflorirea României socialiste,* indicând şi creaţiile care credea dânsul că servesc această temă: I. D. Chirescu – *Partid erou, Spre slava ta, partid biruitor, Tu, drag partid muncitoresc,* ca şi „popularul imn" *Republică măreaţă vatră.*

Îl seconda Matei Socor cu *Steagul partidului, Să fii partidului oştean* şi *Îţi mulţumim partid iubit.* Apoi, R. Paladi – *Poem de slavă Partidului, Trenul Griviţei, Mândră zi de libertate;* L. Profeta – *Partid, iubit părinte;* V. Popovici – *Cântăm partidul;* Gh. Bazavan – *Părinte drag, partid iubit;* Th. Bratu – *Partid, te cântă azi poporul;* M. Neagu – *Te cânt partid.*

Se dădeau exemple şi de compozitori simfonici. Astfel, T. Olah – *Sub steagul slăvit* şi *Partidul;* A. Vieru – *Poporul cântă* şi *Ţară scumpă să trăieşti;* C. Ţăranu – *Partidul, Un cântec partidului.*

Mai mult, se ofereau exemple şi din creaţia vocală şi camerală, vocal-simfonică: A. Vieru – *Lupta cu inerţia;* S. Toduţă – *Balada steagului;* C. Ţăranu – *Cantata unui ev aprins;* A. Porfetye *Comunistul,* cantată; S. Sarchizov – *Pe lespedea eroilor;* T. Olah – *Prind visele aripi,* cantată; C. Palade – *Griviţa luptătoare* şi *Comunistul;* Gh. Dumitrescu – *Griviţa noastră, Zorile de aur;* P. Constantinescu – *Din uliţa noastră.*

Se serveau exemple din creaţia de operă: Gh. Dumitrescu – *Fata cu garoafe;* N. Petri – *Trandafirii Doftanei;* T. Jarda – *Pădurea vulturilor,* iar în balet, C. Trăilescu – *Primăvara.*

444. În *Muzica,* XXIV, 1, ianuarie 1974, p. 10.

Scanned with OKEN Scanner

Era, într-un fel, doar preludierea, căci urma o epocă în care se cereau tot mai numeroase creații cu tematică, și aceasta a proliferat mai ales o dată cu întețirea cultului personalității al lui N. Ceaușescu. În trei numere din *Muzica* anului 1974, la deschiderea coperții, te întâmpină chipul standard al lui N. Ceaușescu. În anii ce vor urma, portretul va apare pe coperțile a numeroase exemplare.

Dar iată și primele cântece care-l proslăvesc pe N. Ceaușescu: Gh. Dumitrescu – *Slavă președintelui dintâi;* Th. Bratu – *Trăiască întâiul președinte al țării;* Temistocle Popa – *Omagiu;* M. Bădulescu – *Președintelui Republicii cântăm.*

ÎNCETAREA DIN VIAȚĂ A LUI MIHAIL ANDRICU

Încetarea din viață, la 4 februarie 1974, a lui Mihail Andricu a reprezentat o nouă și grea pierdere pentru *Uniunea Compozitorilor.* Pianist, profesor, critic și, în primul rând, compozitor cu o prolifică activitate. A fost vicepreședinte al Uniunii și un susținător marcant al compozitorilor tineri. La catafalcul său din Aula Uniunii l-au omagiat Ion Dumitrescu, Matei Socor, Liviu Comes, Theodor Grigoriu, Aurel Stroe, Ștefan Niculescu.

La scurt timp, a decedat o altă personalitate: Nicolae Buicliu, la 18 aprilie 1974.

Pregătirea Adunării Generale înaintează, tezele au fost aprobate, se aștepta de acum numai semnalul verde pentru stabilirea datei convocării, dar acesta nu a mai venit.

O nouă dezbatere cu titlu emfatic: *Rolul muzicii în societate,* pe marginea căruia au vorbit R. Ghircoiașiu, E. Roman, H. Mălineanu, D. Capoianu, D. Popovici, R. Șerban, M. Iancu, I. Crișan și I. Dumitrescu pentru concluzii.

Președintele a informat Comitetul că a făcut observații la proiectul unei noi „Legi a drepturilor de autor" la care se lucra la nivelul C.S.C.A. *Magazinul „Muzica"* a trebuit să-și modifice denumirea în „Întreprinderea Magazinului «Muzica»".

S-a pensionat, cu aprobarea Comitetului, George Sbârcea. Dintre acțiunile de legătură „cu masele", reținem o vizită întreprinsă în municipiul Târgoviște.

OPERA „HAMLET" DE PASCAL BENTOIU

O veste îmbucurătoare a venit de la Marsilia, unde opera *Hamlet* de Pascal Bentoiu a înregistrat un prestigios succes. După ce, anterior, obținuse premiul *Guido Valcarenghi,* iată că intră în repertoriul unei instituții lirice și, mai mult, este primită cu mult succes.

Întrunirea Comitetului din 28 mai 1974 era „lărgită" deoarece participau compozitorii și muzicologii din organizația de bază: L. Feldman, A. Giroveanu, N. Brînduș, E. Deda, Th. Bratu, C. Dăscălescu, L. Dandara, G. Derieteanu, G. Draga, Gh. Firca, W. M. Klepper, G. Grigoriu, C. Tăutu, Șt. Zorzor și alții. La ordinea zilei figura o singură temă: *Privire de ansamblu asupra creației muzicale actuale și asupra contribuției muzicologiei în ultima perioadă.* Vorbitorii au fost: E. Roman, I. Crișan, V. Tomescu, G. Grigoriu, I. Dumitrescu, H. Mălineanu, L. Dandara, C. Țăranu, N. Călinoiu, W. M. Klepper și, din nou, I. Dumitrescu. Se evidenția tematica de luptă a partidului, căci se conturau la orizont evenimente „importante": 30 ani de la eliberare și congresul al XI-lea al p.c.r. și se acționa de azi pe mâine, de la eveniment la eveniment, dintr-o companie la alta.

Rămași doar membrii Comitetului, s-au acordat completări de pensii pentru T. Alexandru, C. Molnar din Sf. Gheorghe.

Ședințele erau dominate de probleme cu iz politic. Și Comitetul din 16 septembrie 1974, tot împreună cu biroul organizației de bază, a dezbătut „directivele congresului al XI-lea al p.c.r." cu consecințele în plan cultural care decurgeau din acestea. Au luat cuvântul V. Tomescu, L. Profeta, Z. Vancea, P. Brâncuși, A. Popa, D. D. Botez, R. Șerban, C. D. Georgescu, P. Bentoiu, O. L. Cosma, L. Comes, D. Eremia și M. Chiriac. I. Dumitrescu a rezumat în final cele discutate și a adus mulțumiri pentru strădaniile depuse ca activitatea Uniunii să crească neîncetat. Evident, nu a lipsit o „rezoluție" și telegrama „tovarășului Nicolae Ceaușescu".

Alte două decese: Constantin Palade și Nicolae Oancea.

Scanned with OKEN Scanner

PIERDEREA EDITURII MUZICALE

Măsurile restrictive luate la nivelul tuturor instituțiilor ating și *Uniunea Compozitorilor,* stingherită în activitatea ei cotidiană de o sumedenie de reglementări: nu mai avea dreptul decât la o mașină, nu putea să cheltuiască decât sume mici cu deplasările membrilor pe teren și cu protocolul. În contextul acestor măsuri, s-a primit o hotărâre care a nemulțumit profund, și anume prin H.C.M. 196 din 25 octombrie 1974 s-a înființat „Centrala editorială" care prelua numeroase edituri, indiferent de specificul lor și de locul unde se află. Măsura avea ca scop controlarea fermă a activității de tipar. Erau exceptate 5 edituri, dar nu și cea muzicală. Degeaba s-au făcut intervenții, s-au dat telefoane, s-au cerut audiențe. Totul s-a decis la cabinetul nr. 2 și, ca atare, nu se mai putea interveni. În consecință, Editura Muzicală nu mai aparținea Uniunii Compozitorilor. Rezultatul imediat s-a văzut: schema a fost considerabil redusă și planul asemenea... Uniunea urma să cedeze întreaga dotare „centralei editoriale", mașinile de scris, mobilierul, atelierul lito-tipografic unde se multiplicau știmele, o pierdere irecuperabilă. Doar fondul de aur al editurii, cu partituri și cărți, ca și biblioteca, nu va fi cedat. Adevărat, s-au primit asigurări că Uniunea va avea un cuvânt decisiv în stabilirea planurilor anuale, luându-i-se în considerare propunerile. De asemenea, Uniunea va fi consultată, sub aspect științific, la fel ca și până acum. Deocamdată însă, Comitetul a aprobat alocarea sumei a 1.300.000 de lei ca pierdere sau subvenție a *Editurii Muzicale* pe anul 1974.

PASCAL BENTOIU DEMISIONEAZĂ DIN FRUNTEA BIROULUI SECȚIEI DE MUZICĂ SIMFONICĂ...

Către sfârșitul anului 1974, s-a produs un incident fără un mare ecou, dar cu destule implicații, căci în cauză era Pascal Bentoiu, unul din compozitorii cei mai influenți și respectați ai Uniunii din acel moment și anume, el și-a anunțat demisia din funcția de secretar, responsabilul biroului secției de muzică simfonică, de cameră, de operă și balet. Motivul real al acestui gest nu s-a făcut public și puțini îl cunosc. După unii, P. Bentoiu nu mai înțelegea să dețină nici măcar funcția de responsabil eminamente profesional,de până atunci, nefiind de acord cu linia politică a respectivei epoci. După alte opinii, P. Bentoiu a fost profund nemulțumit că s-a trecut peste opinia biroului atunci când opera *Ecaterina Teodoroiu* de E. Lerescu a fost înscrisă în repertoriul operei române din București, cu toate că nu i se acordase avizul favorabil. Atitudinea sa a fost de mare curaj atunci și pentru mult timp s-a retras, preferând să rămână și să compună acasă. Să fi fost și alte motive?

PREMIILE UNIUNII PE 1972–1973

La întrunirea Comitetului din 23 decembrie 1974 s-au decernat premiile Uniunii, conform propunerilor existente în procesul-verbal al juriului special numit, din 9 decembrie 1974.

Lucrări simfonice: A. Zoltán – *Simfonia Nr. 2 „Laudă pământului natal"*; D. Bughici – *File de letopiseț;* N. Brînduș – *Variațiuni simfonice (Phtora I);* A. Zeman – *Crestături;* M. Chiriac – *Divertisment pentru orchestră de coarde;* A. Rațiu – *Impresiuni pentru ansamblu cameral de 10 instrumente;*

Creații de muzică de cameră: A. Porfetye – *Fantasia pentru orgă;* L. Feldman – *Trei studii de concert pentru cvartet de coarde cu percuție;* C. Petra Basacopol – Ciclul de lieduri *Pro pace, pentru soprano, flaut și pian,* pe versuri de E. Jebeleanu. M. Moldovan – *Cântece străbune,* pentru soprană și ansamblu instrumental.

Creații corale: M. Marbe – *De aducere aminte,* pentru cor mixt și ansamblu instrumental pe versuri populare; Th. Bratu – *Ani de lupte, ani de glorii,* suită, versuri populare; R. Paladi – *Mândru-i Maramureșu,* cantată pentru cor mixt, pe versuri de V. Bârna; A. Pașcanu – *Variațiuni corale pe tema „Chindiei"*, cor mixt cu pian ad libitum; D. Popovici – *Balada lui Iancu,* versuri Domnica Filimon;

Scanned with OKEN Scanner

Al. Velehorski – *Trei madrigale,* versuri M. Dumitrescu; D. Voiculescu – *Omagiu lui Blaga,* poem coral, versuri L. Blaga, H. Jerea – *Patru madrigale,* pe versuri de I. Minulescu;

Cântece de mase: V. Grefiens – *Tinerețe, mândră stea,* versuri I. Aramă; M. Neagu – *Glorie ție, partid,* versuri T. Iancu; C. Romașcanu – *Munca noastră-i floare rară,* versuri C. Salcie; I. Vintilă – *15 cântece pentru copii.*

Operetă: E. Roman – *Spune-mi, inimioară, spune;*

Muzică ușoară: A. Giroveanu – *Gornistul,* versuri J. Gheliuc.

Muzicologie: P. Brâncuși, N. Călinoiu – *Muzica în România socialistă;* S. Toduță – *Formele muzicale ale barocului – J. S. Bach;* G. Bălan – *Muzica și lumea ideilor;* A. Brumaru – *Vârstele Euterpei;* V. Mocanu – *Ioan Căianu;*

Muzică de fanfară: S. Horceag – *Porțile de fier,* uvertură.

Valoarea premiilor era de 140.000 de lei. În continuarea ședinței de Comitet, s-a ascultat o expunere privitoare la „Înnoirea acțiunii pentru încheierea contractelor de creație pe 1975–1980", cerându-se lucrări cu „tematică militantă", închinată „marilor evenimente".

S-au achiziționat creații în valoare de 700.490 de lei. S-au acordat ajutoare pentru pensii lui Th. Grigoriu și pentru invaliditate lui C. Ghenea și N. Petri.

La împlinirea a 60 de ani de la nașterea compozitorului Gheorghe Dumitrescu, într-un cenaclu s-a organizat o manifestare omagială la care au vorbit P. Bentoiu, V. Tomescu și M. Chiriac, reliefând valențele creației sale, profund ancorate în realitățile istoriei României.

1975

BIPOLARIZAREA CREAȚIEI ?

Accentuarea tematicii în creație devine obsedantă cu fiecare ocazie și acestea nu erau puține. Se formulează imperative, compozitorii fiind asaltați să transpună în muzica lor „realitățile socialiste" și, mai ales, să cânte partidul, avându-se în vedere N. Ceaușescu. Aveau prioritate și căutare în noua companie de comenzi asemenea creații, cu titluri cât mai pompoase, „militante", „revoluționare". Și efectele nu întârzie să apară: G. Grigoriu dă la iveală *Poporul, Ceaușescu, România* pe versurile lui Aurel Storin, transformat apoi în *Partidul, Ceaușescu, România,* care va deveni, în felul său, o emblemă sonoră a „revoluției culturale" care se instaurase. În calitate de director al muzicii din C.S.C.A, N. Călinoiu dovedea o înclinație specială spre servilism, țintind exact acolo unde trebuia, cerând creații cu încărcătură exterioară, politizantă, festivistă[445].

Se crease pericolul, care n-a putut fi evitat, de a se ajunge la bipolarizarea, la diferențierea compozitorilor în cei care compuneau muzică „angajată" și cei care compuneau muzică „neangajată"; prima categorie presupunea text, titlu, a doua nu. Ea cuprindea muzică instrumentală, pentru orchestră uneori, cu text, dar fără nici o conotație politică. Pe de o parte erau autorii unei muzici mlădioase, accesibile, tradiționale, iar pe de alta, autorii unei muzici mai pretențioase, elevate, savante, experimentale, de avangardă. Altfel spus, o muzică de „comandă" sau de consum, poate și „comercială" și o muzică pentru viitor, o muzică „pură". Probabil, existența primei categorii a facilitat-o pe a doua, a mascat-o, a înlesnit-o, astfel că, în ansamblu, a existat un

445. Călinoiu, N. *Obiectivele actuale și de perspectivă ale creației și vieții muzicale.* În: *Muzica,* XXIV, 2, februarie 1974, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

spectru larg al creației și din acest punct de vedere. Evident, se pot face o serie de considerații asupra acestei realități muzicale bicefale, prima putându-se descalifica astăzi, incrimina, căci era de joasă altitudine, de consum, inclusiv, politic. Poate fi etichetată conform cu ceea ce a fost, o muzică torționară, circumstanțială conciliantă, lipsită de perspectivă, de trăinicie, de perenitate.

Coexistența acestor tendințe, categorii, se observa cu ușurință în acele timpuri, prima avându-și cadrul în spectacolele de gală, omagiale, festive, la televiziune și radio, în serbările cu încărcătură ideologică, și cealaltă, tot la radio, deloc la televiziune și în spectacolele oficiale, mai prezentă în concertele „experimentale", „dezbatere", camerale și simfonice, în „tribuna creației contemporane", în unele festivaluri. Vom exemplifica această aserțiune prin citarea programului celui de al 14-lea „Concert-dezbatere": O. Nemescu – *Sugestii* (Varianta I), pentru voce, clarinet și pian, creație ce aparținea teatrului instrumental; D. Marinescu – *Sonata pentru clarinet și pian;* A. Stroe – *Grădina structurilor,* pentru trombon și bandă magnetică. Aceste concerte erau urmate de discuții, în cazul de față, cu participarea lui M. Marbe, D. Popovici...

Preocupat de menținerea liantului armonic între membri, între diversele secții, compartimente, genuri, urmărindu-se o ambianță neostentativă în tot ceea ce se compune, Ion Dumitrescu, în ședința Comitetului din 30 ianuarie 1975 (la care a participat Ion Dodu Bălan, vicepreședinte C.S.C.A.) atunci când s-au aflat pe tapet coordonatele „Planului de creație pe 1975", a insistat să fie bine înțeleasă problema contractelor și achizițiilor, pentru a se păstra echilibrul în domeniul creației. Mai concret, nu trebuia făcută o delimitare după criteriul a ceea ce se compunea, în sensul că unii se axau pe coordonatele oficiale, de moment, în timp ce alții dezavuau o atare platformă, menținându-se pe verticala muzicii autentice, neaservite comandamentelor zilei.

Adevărul este că sesizarea acestei probleme insurmontabile nu însemna în nici un fel rezolvarea ei, păstrându-se aceste felii, secționări, departajări, zone, diferențe inevitabile, prin chiar natura formelor preconizate. Exista însă un plan de creație pe anul 1975 și unul de perspectivă, dorindu-se lucrări care să acopere cerințele politice, se insista până se găseau compozitorii cu care se încheiau contracte, de către C.S.C.A. Deci, angajamente, contracte, ceea ce ireductibil ducea la o suprasaturare a politicului. În schimb, pe listele de achiziții ale Uniunii, dar chiar și ale Ministerului, unde trebuiau să figureze titluri bombastice, politizante, majoritatea creațiilor o reprezentau denumirile muzicale tradiționale, simfonia, concertul,... sau titlurile neutre, abstracte, caracteristice partiturilor din categoria celor cotate ca „experimentale".

Dacă urmărim ultima listă de achiziție pe anul 1974, putem extrage exemple concludente în acest sens: D. Capoianu – *Moto perpetuo;* M. Marbe – *Serenadă;* A. Stroe – *Grădina structurilor;* Șt. Zorzor – *Reprize;* Liana Șaptefrați – *Valențe;* U. Vlad – *Timpul oglinzilor;* V. Herman – *Trei piese;* C. Țăranu – *Cântec lung;* A. Zeman – *Arhitecturi I;* C. Misievici– *Episoade.*

Dar iată și lista anterioară de achiziție, din care spicuim: M. Istrate – *Împliniri;* M. Marbe – *Ecoul unui omagiu;* O. Nemescu – *Iluminații;* Șt. Niculescu – *Ison;* A. Rațiu – *Șase imagini; Zece impresiuni;* Gr. Nica – *Piccola cantata monodia;* V. Herman – *Joc secund;* A. Zeman – *„Aliaje"* – *Simfonia Nr. 2;* E. Wendel – *Verso.*

Evident, distanța dintre cele două zone era mare sub toate aspectele. S-a accentuat că Uniunea era consecventă în a oferi lucrări cu tematică „patriotică", „angajate", anul 1974 purtând această linie destul de sus. Desigur, Ion Dodu Bălan nu putea fi decât încântat, nu mai contenea cu laudele, căci avea cu ce să-l satisfacă pe șeful său direct, Dumitru Popescu, aflat în eșalonul superior al acestei campanii.

Bineînțeles, dările de seamă obișnuite exprimau satisfacții pentru buna administrare, s-a aprobat risturna compozitorilor, iar din suma respectivă, 1% se atribuia salariaților drept prime. Președintele I. Dumitrescu remarcă raportul dintre creșterea veniturilor, prin drepturile de autor, ca efect al creșterii ponderii lucrărilor muzicale cântate, aceasta datorându-se tematicii „angajate", cântându-se mai des anumite lucrări. Rezultatul era sporirea încasărilor.

Deși Editura Muzicală era cedată „centralei editurilor", Uniunii i se cerea să suporte salariile angajaților, ceea ce Comitetul a aprobat, însă unii membri doreau clarificarea acestei situații din partea C.S.C.A., care fusese metamorfozat în „Consiliul Culturii și Educației Socialiste".

Au fost primiți noi membri stagiari: Iosif Herțea, Titus Moisescu și Mircea Stan.

Critica muzicală a consemnat o pierdere grea prin încetarea din viață, la 10 februarie 1975, a lui Jean-Victor Pandelescu, personalitate cu totul aparte în viața muzicală bucureșteană, pus pe ironii și vorbe de duh.

Dimitrie Cuclin, la împlinirea venerabilei vârste de 90 de ani, parcursă în suferințe și meditații asupra frumosului muzical, a fost omagiat în cadrul Uniunii. Opera sa componistică, ca proporții și semnificații, continuă să ascundă taine, mai ales că n-a fost cântată integral, bunăoară, din cele 5 opere, nici una n-a văzut luminile rampei sub formă integrală.

Scanned with OKEN Scanner

EXCLUDERI ÎN BLOC

Cele două fațete ale lui Ianus continuă să exercite o anume condiționare a ședințelor de Comitet în care balansau două categorii de probleme: ideologice și administrative. Rețetarul acesta l-a acreditat și întâlnirea din 10 martie 1975. Numai că, de data aceasta, ordinea lor a fost inversată. Președintele comisiei de cenzori, Mișu Iancu, a fost invitat de Ion Dumitrescu să expună raportul asupra bilanțului încheiat la 30 decembrie 1974, din care rezulta că încasările au atins o cotă maximă.

La discuții, secretarul V. Tomescu solicită să se întreprindă un demers pentru a se obține aprobarea cheltuielilor pentru deplasările membrilor Uniunii în uzine, întreprinderi, unități agricole, pentru cunoașterea vieții oamenilor muncii. Aducând mulțumiri celor care se ocupă de bunul mers al Uniunii, D. Bughici a spus că ar fi utilă organizarea a 2–3 concerte în care să fie programate cele mai reprezentative creații, destinate celor mai înalte foruri care urmau să fie invitate spre a cunoaște actualitatea componistică. Aceasta era necesar, după părerea sa, deoarece exista o curioasă tăcere în legătură cu literatura muzicală contemporană, dar și în privința muncii muzicologilor.

La capitolul primiri, recolta era generoasă. Ca membri stagiari, după ce au susținut probele examenelor prevăzute de regulament, neavând studii în compoziție, au fost admiși Horia Moculescu și Johny Răducanu.

Au fost definitivați, în urma propunerilor comisiei numite să se ocupe de primiri: F. Bogardo, Gr. Constantinescu, I. Cristinoiu, C. Dăscălescu, R. Gheciu, G. Marcu, L. Meținanu, Gr. Nica, L. Pinter, A. Mandy, I. Sava, V. Spătărelu, S. Păutza, L. Füredi, G. Zimveliu, A. Manolache, Tr. Mihăilescu, E. Terenyi, S. Barbu Bucur, R. Tavernier, V. Veselovschi, E. Koffler și P. Firulescu.

La celălalt pol s-au făcut și excluderi din rândul membrilor Uniunii Compozitorilor. Cei care au plecat definitiv din România, cu, și mai ales fără, acte în regulă: A. Panțâr, G. Habenicht, R. Florian, M. Rintzler, I. Körösy, M. Ionescu, H. Rădulescu, R. Moisin, F. Foni, B. Roman, S. Sava, I. Mavrocordat, L. Orăscu, V. Popescu, D. Ghezzo și D. Acker.

Evident, în privința celor plecați, se manifesta o enormă ezitare, căci nu se știa dacă se vor întoarce cândva, după cum, în orice situație, ei rămâneau compozitori români, ei erau compozitori români. Astfel, apare curios că exista și o altă categorie, anume, de „membri suspendați", conform articolului 18 din statut: A. Hrisanide, E. Wendel, Gh. Costinescu, C. Miereanu, S. Cioroiu și Marius Suciu. În mod cert, atât excluderile, cât și suspendările s-au făcut cu strângere de inimă, nutrindu-se speranța că se va reveni cândva.

I. Crișan a fost pensionat.

După măsurile dureroase adoptate, a urmat partea „teoretică", caracterizată prin referatul privind *„Cunoașterea profundă a activității creatoare a maselor, obiectiv fundamental al compozitorilor și muzicologilor noștri"*. Discuțiile nu aveau relevanță, căci nu spuneau nimic, în afara unor trucuri retorice, de circumstanță.

La împlinirea a 20 de ani de la încetarea din viață a lui G. Enescu, s-au organizat manifestări, s-au publicat studii și articole în care era omagiată personalitatea sa, actualizându-i-se ideile care l-au călăuzit în edificarea unei creații de nobilă inspirație.

Continuau acțiuni de tot felul pe linia legăturii cu realitatea înconjurătoare. Președintele I. Dumitrescu, însoțit de un mănunchi de compozitori și muzicologi, a participat, la Slobozia, la manifestările artistice aflate sub genericul „Omagiu fiilor Ialomiței", ajungându-se și la Ograda, satul lui Ionel Perlea, unde s-a organizat un concert din creațiile acestuia.Claudiu Negulescu era unul dintre inițiatorii acestei acțiuni. O altă vizită, în Teleorman, la Peretu, din inițiativa lui D. D. Stancu, fiu al respectivelor locuri.

La București s-a deschis prima ediție a ceea ce s-a numit „Primăvara culturală Bucureșteană – mai 1975", care consta în concerte, spectacole lirice, recitaluri... Președintele Uniunii Compozitorilor a rostit o cuvântare de salut la deschiderea manifestărilor.

În cadrul cenaclurilor, atât Elly Roman, cât și Nicolae Kirculescu au fost sărbătoriți la împlinirea vârstei de 60 de ani. La rândul ei, secția corală l-a cinstit pe Nicolae Lungu la atingerea vârstei de 75 de ani.

Scanned with OKEN Scanner

Prin demisia lui P. Bentoiu din fruntea biroului secției simfonice s-a creat un hiatus care se cerea rezolvat, ceea ce a dus la numirea provizorie a lui Zeno Vancea, a cărui manieră de conducere, mai vagă, mai superficială, mai globală nu putea rezista. Astfel că, la foarte scurt timp a fost numit Wilhelm Berger, spirit organizat, meticulos, bun cunoscător al treburilor, care s-a dovedit foarte eficient.

Intensitatea dezbaterilor se afla în vădită scădere, rareori în cadrul cenaclurilor se mai încrucișau spade, preferându-se tonul călduț, conciliant, chiar evitarea confruntărilor. Trecerea timpului erodase ascuțișurile, arena luptei se transferă spre alte zone, inclusiv în paginile revistei *Muzica*, deși tonul imprimat acesteia nu se caracteriza prin spirit polemic.

Frământările compozitorilor, grijile lor netulburate sunt abordate de Anatol Vieru în *Experiment și accesibilitate*, indiferent de pozițiile pe care se situează, că ar fi „conținutiști", „formaliști", „tradiționaliști" sau „avansați". Constată că tinerii vorbesc mai mult de progres, în timp ce vârstnicii, de tradiție. În cele din urmă, polarizările favorizează gravitarea în jurul experimentalului și a accesibilității. Chiar și atunci când este la mijloc o comandă, opera de artă se motivează printr-o necesitate interioară de creație, printr-o chemare lăuntrică.

Necesitatea interiorizării implică și un risc și, sub acest aspect, A. Vieru observă atitudinea unora dintre creatori. „...Adeseori s-a exagerat în atribuirea caracterului experimental unor lucrări și s-a crezut că este salt în necunoscut, ceea ce nu era în realitate.

...Când s-au adus primele piese folosind piese dodecafonice, copacii au împiedicat să fie văzută pădurea; uitând de sensul expresiv al muzicii, muzicienii examinatori au devenit numărători de boabe. Unii, din cei cărora nu le plăcea muzica, au spus că procedeele dodecafonice sunt incompatibile cu muzica țărilor socialiste, deoarece ar fi purtătoarele unor ideologii străine. Aceste mici discuții violente sunt acum de domeniul trecutului".

Amintirile continuă... „Când... pentru prima oară la noi pianistul s-a ridicat pentru a smulge pianului un sunet prin ciupirea corzilor din cutia de rezonanță, rudele compozitorului respectiv au fost sfătuite să vadă de sănătatea lui mintală..."

Descrierea reacțiilor la novatorismul generației anilor '60 continuă: „obiecțiunile acestea firești au fost din păcate drapate în anumite falduri principiale. Unii se mărgineau să spună: «Această muzică nu-mi place». Alții însă au spus: «Aceasta nu mai e muzică» sau: «Aceasta nu mai este muzică românească» sau: «Aceasta nu are ce căuta în societatea noastră socialistă», adică reacții firești de gust au împrăștiat și un fior de apocalipsă care nu era la locul lui. (Nu mai vorbesc de aspectele cu totul mediocre, omenește vorbind, de bârfire și urmărire ale unor muzici noi; din păcate ele au jucat un anumit rol activ în viața noastră muzicală, în Uniune, în Conservator, și în alte instituții muzicale; acestea sunt penibile, măcar pentru faptul că evită lumina zilei și se mulțumesc să „luxeze", dar sistematic, dar tenace)"[446]...

A. Vieru era foarte activ și nu numai în creație; astfel, el a prefațat al 19-lea „Concert-dezbatere" în programul căruia au figurat: T. Olah – *Spațiu și ritm;* A. Stroe – *Concert pentru clarinet și orchestră;* C. Tăutu – *Invențiuni pentru orchestră și pian;* Iancu Dumitrescu – *Reliefuri pentru două orchestre.*

Un succes notabil l-a reprezentat ediția a 10-a a „Festivalului de muzică ușoară «Mamaia»".

Discuțiile asupra celor mai ardente probleme contemporane continuă. Potrivit lui Tiberiu Olah, experimentul în muzică nu constituia un motiv de îngrijorare: „Nu mă sperie faptul că sunt atâtea tendințe și posibilități «ca niciodată înainte»; e o dovadă în plus că omul tinde spre infinit"[447].

Nu a fost scăpată ocazia de a-l sărbători pe Zeno Vancea la împlinirea vârstei de 75 de ani cu surâsul său ușor sarcastic pe buze, nerefuzând nici o țigară ce i se oferea și de a se ambala într-o discuție cu tentă teoretizantă.

Prin străduințele biroului secției de muzicologie, România a putut fi prezentă la „Festivalul de Muzică antică a Europei Orientale" de la Bydgoszcz – Polonia. La lucrările Congresului – ediția din 1975 – au participat: Emilia Comișel, Elena Zottoviceanu, Viorel Cosma.

446. Vieru, A. *Pe teme de creație. Experiment și accesibilitate.* În: *Muzica*, XXV, 8, august 1975, p. 3.
447. Olah, T. *Pe tema experimentului în muzică.* În: *Muzica*, XXV, 10, octombrie 1975, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Problemele actuale ale creației de cântece patriotice și revoluționare era titlul primului referat citit de L. Profeta în ședința Comitetului din 23 octombrie 1975[448], urmat de un altul, prezentat de V. Tomescu: *Acțiuni ale Uniunii Compozitorilor în domeniul cunoașterii vieții și activității oamenilor muncii și al sprijinirii mișcării artistice de mase.* La discuții, G. Pascu a înfățișat munca filialei din Iași în privința contactului cu oamenii muncii. Pe D. Popovici îl preocupa calitatea textelor, care erau defectuoase, cei mai valoroși poeți nedorind să se erijeze în postura de textieri, de versificatori de ocazie. El era de asemenea îngrijorat de situația muzicii în școală, aflată pe post de Cenușăreasă. Atâta timp cât această disciplină nu va fi predată serios în școală, nu se va putea vorbi de o mișcare corală de amatori.

H. Mălineanu accentua însemnătatea legăturii cu tineretul, cu școala, cu învățământul universitar, cu studenții, care nu doreau altceva decât o muzică bună. Nici publicațiile Uniunii, nici cele ale Ministerului Învățământului nu puteau acoperi necesitățile de muzică, opina L. Comes. E. Lerescu remarca activitatea lăudabilă a ansamblurilor de cântece și dansuri. Fiind de față, în calitate de invitat, Mihai Beniuc și-a manifestat încântarea față de calitatea literară a cântecelor de mase. El a avertizat că nu trebuie să se aștepte nimeni la prea mult de la poeți, deoarece o poezie nu tebuie luată automat ca bază pentru un cântec. La această ședință au participat și alți activiști care au luat cuvântul: Ilinoiu, de la Ministerul Învățământului, Radu Constantinescu, de la Așezămintele Culturale și Ion N. Nistor, de la Centrul de Îndrumare a Creației Populare, arătând că editează cântece într-un tiraj de 4.000 de exemplare, pentru cele 3.900 de coruri care activează în țară. După opinia sa, absolvenții Institutelor de muzică de trei ani sunt mult mai atașați de mișcarea corală decât absolvenții Conservatorului bucureșean. Și Valeriu Bucuroiu de la secția de propagandă a c.c. se declară încântat de calitatea dezbaterii. În final, I. Dumitrescu a reținut ideile mai importante.

La 2 decembrie 1975, în Aula Uniunii, a fost evocat Dinu Lipatti, la împlinirea unui sfert de veac de la trecerea sa prematură în lumea celor drepți. Președintele Ion Dumitrescu a vorbit despre personalitatea muzicianului român, după care a urmat o audiție din creația lui Dinu Lipatti.

1976

Tot activitatea birourilor de secție continua să reprezinte alfa și omega *Uniunii Compozitorilor.* Acolo se decideau vectorii creației. În rest, se înainta în virtutea inerției. Până și participanții de la ședințele Comitetului lăsau impresia că și-au pierdut elanul. Întrunirea din 12 februarie 1976 a început cu anunțul lui N. Călinoiu că până la bătaia gongului inaugural al „Festivalului și Concursului Mamaia 1976" mai erau câteva luni și că se așteaptă noi creații. Președintele informează că lucrările juriului au și debutat, pornindu-se acțiunea de selecție. Deoarece nu se puteau acorda salarii secretarilor și responsabililor filialelor, neadmițându-se cumulul și nici prea multe posturi în schemă, s-a trecut la premii speciale pentru a se răsplăti, într-un fel, munca depusă.

S-a adoptat hotărârea ca fiecare membru să poată avea un concert-portret de autor, pentru care putea primi drepturile prin fondul comun. Comisia pentru verificarea repartiției trimestriale se compunea din D. Bughici, L. Comes, Camelia Dăscălescu, G. Draga și A. Rațiu.

Ca membri stagiari au fost primiți: Marcel Dragomir, Gh. Vulpe. În alt plan, au obținut calitatea de membri definitivi: Victor Giuleanu, Nicolae Călinoiu, George Manoliu, Petre Mihăiescu, Ion Chioreanu.

448. În: *Muzica*, XXV, 12, decembrie 1975, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

„EPOPEEA NAȚIONALĂ“

Ședința plenară consumată la 22 aprilie 1976 a avut, de asemeni, o încărcătură politică, prin referatul privind *Probleme ale activității de creație muzicală și muzicologică, precum și ale muncii în domeniul ideologic și obștesc, desfășurate în Uniunea Compozitorilor în lumina programului ideologic al partidului*, expus de V. Tomescu. Se analiza ceea ce s-a făcut după 1971, după „tezele“ respectivului an. În continuare, W. Berger a prezentat *Planul de măsuri în vederea îmbunătățirii activității de creație muzicală și muzicologică.*

La discuții, R. Ghircoiașiu dă glas adeziunii membrilor filialei din Cluj: „...epopeea națională trebuie să reflecte cu intensitate dezvoltarea impetuoasă a creației românești“. N. Brînduș aprecia referatul, deoarece a fost și critic și autocritic. El a arătat cum înțelege sărbătorirea centenarului Independenței. Inițierea unui grup de lucru care să studieze vechiul cântec revoluționar, a fost propusă de C. Ghenea, mai ales că, din 1926, cântecele de breaslă au căpătat un „caracter revoluționar“. După D. Popovici, artele, muzica în primul rând, au înregistrat o dezvoltare fără precedent. „Viitorul muzicii românești nu poate fi conceput decât în România. Dacă unele creații nu se bucură de succes la interpreți și public, aceasta însemnează că și autorii au o parte de vină“.

Epopeea națională a fost abordată de V. Cosma, care deplângea că uneori această idee este tratată cu ușurință și e bagatelizată: „Nu orice lucrare poate fi apreciată ca parte a epopeii naționale, ci numai acele creații care se inspiră din viața de muncă și luptă a poporului, din trecut și de astăzi“.

Legătura dintre Conservator și Uniune l-a preocupat pe Gr. Constantinescu, care constata că o serie de absolvenți devin membri ai Uniunii. Înființarea în ultimul an a secției de muzicologie este și o victorie a *Uniunii Compozitorilor,* studenții acestei secții beneficiind de o pregătire muzicală mai bună. El credea că ar fi fost binevenit un plan prin care să se integreze în Uniune studenții ultimului an de la compoziție. Recomandă o mai bună colaborare cu Uniunea Scriitorilor, pentru a se scrie librete de operă. Sugerează înființarea unei filmoteci care să păstreze pe peliculă spectacolele lirice românești cu o existență efemeră. Gr. Constantinescu considera că mutarea criticii muzicale la A.T.M. a constituit un pas greșit. Ea trebuie legată de cei care compun și nicidecum nu trebuie să fie independentă de aceștia.

D. Bughici simțea nevoia unei dezbateri în care să se abordeze modul cum este reflectată realitatea în muzică. El observă de asemenea că valoarea unei creații este cea care-i dă dreptul la existență. D. Bughici nu credea că este bine că se diminuează mereu numărul salariaților de la documentare și din redacția revistei *Muzica.* Dimpotrivă, numărul celor care lucrează acolo s-ar cuveni mărit și nicidecum micșorat.

La ședință participa și Dumitru Popescu, președintele C.C.E.S., care aprecia că „atmosfera întrunirii este aceea a unui mare eveniment istoric în care creatorul este pus la loc de cinste, unde a dispărut spiritul de suspiciune, unde domină încrederea în forțele creatoare.

Cucerindu-și viitorul, omul care-și făurește epopeea națională își cunoaște și trecutul. Nimeni nu este obligat să contribuie la epopeea națională, dar ceea ce se scrie trebuie să întrunească exigențele calității“.

Potrivit opiniei sale, revista *Muzica* ar trebui să se afle mai în mijlocul vieții, fiind puțin academică, chiar anacronică, cam rece. D. Popescu consideră că ea ar trebui să devină mai dinamică, criticând totodată și Uniunea, unde „...există un sentiment de comoditate, deoarece compozitorii cei mai buni nu explorează genul operei, baletului, cântecului de mase“.

Recomandă, în încheiere, ca acei care vor lua cuvântul la congresul educației și culturii socialiste să arate că au fost luate toate măsurile pentru a obține o cât mai valoroasă creație.

Concluzionând în fugă, președintele I. Dumitrescu a mulțumit invitaților, exprimându-și convingerea că nu numai valoarea creației a crescut ci și *Uniunea Compozitorilor,* care este tot mai apreciată, mai respectată.

Propaganda își urma cursul neabătut, revista *Muzica* dând semne că se conformează, dovadă fiind și articolul lui D. Popovici, cu titlul *Ce înseamnă să fii muzicant comunist*[449].

Sintagma „epopeea națională“ a devenit foarte prețuită, ceea ce, printr-o obsedantă reiterare, a dus la demonetizarea ei, mai ales că, după două săptămâni, aceeași temă, același referat va fi din nou prezentat de către V. Tomescu în ședința Comitetului lărgit din 5 mai 1976; a participat tot

449. În: *Muzica,* XXVI, 7, iulie, 1976, p. 11.

Scanned with OKEN Scanner

Dumitru Popescu, de astă dată însoţit şi de primarul capitalei, Gheorghe Cioară. Au vorbit: D. D. Botez, P. Brâncuşi, T. Olah, G. Grigoriu, Th. Bratu, W. Berger, R. Şerban, Gh. Dumitrescu, A. Popa, T. Popa, O. L. Cosma, D. Bughici, T. Ciortea şi Z. Vancea.

Fiecare dintre vorbitori s-a înscris pe domeniul de activitate predilect, politizând mai mult sau mai puţin, deşi se dorea cât mai ancorat în discursurile oficiale. În mod deosebit, s-a remarcat intervenţia lui P. Brâncuşi care n-a pomenit nimic despre problemele specifice muzicii, întreaga rostire fiind agrementată de citate din „înţeleapta gândire" a lui N. Ceauşescu a cărei personalitate era lăudată pe toate feţele.

În final, D. Popescu a avut cuvinte de apreciere numai pentru felul în care a vorbit P. Brâncuşi. A transmis salutul partidului şi al secretarului general, N. Ceauşescu, către toţi membrii Uniunii, după care s-a referit la unele aspecte ale muncii ideologice şi din sectorul culturii, cu implicaţii palide asupra vieţii muzicale şi creaţiei artistice.

În final, I. Dumitrescu a mulţumit lui Dumitru Popescu şi prin el, conducerii politice, pentru sprijinul acordat, luându-şi angajamentul, în numele Uniunii, să transpună în practică indicaţiile partidului şi ale secretarului general.

La al 25-lea concert-dezbatere, Vasile Donose, şeful redacţiilor programe şi emisiuni muzicale ale Radioteleviziunii, a făcut un bilanţ asupra manifestărilor din acest ciclu, arătând că s-au interpretat peste 100 de titluri româneşti, aparţinând unui număr de 28 de compozitori din toate generaţiile. La dezbateri au participat 300 de vorbitori. În această acţiune era implicat şi Mihai Moldovan, şeful secţiei de creaţie din Direcţia muzicală a Radiodifuziunii.

Într-un anumit fel, al 25-lea concert-dezbatere a fost o sinteză, programul conceput datorându-se unor personalităţi de prim-plan: A. Vieru – *Cantata anilor lumină;* C. Ţăranu – *Simfonia brevis;* A. Stroe – *Monumentum;* Şt. Niculescu – *Cantata I.*

În şedinţa Comitetului din 30 iunie 1976, după ce s-a păstrat un moment de reculegere în memoria generalului Dumitru Eremia, şeful muzicilor militare, care a răspuns de biroul muzicii de fanfară, s-au abordat aspecte programatice, planul de măsuri în lumina „congresului educaţiei politice şi culturii socialiste" (la care şi preşedintele Uniunii, Ion Dumitrescu, a luat cuvântul), comenzi, avansuri, lichidări de datorii, reorganizarea administrativă a Uniunii. Planul de măsuri prezentat de V. Tomescu a fost completat de către D. D. Botez, E. Roman, H. Mălineanu, C. Ţăranu, I. Dumitrescu. Reorganizarea se datora măsurilor, de fapt recomandărilor superioare pentru reducerea schemelor, deci, de personal. Ingerinţele forurilor politice erau şi mai presante, făcându-se la toate nivelurile. Nici cel mai mic gest nu se putea face fără aprobarea secţiei comitetului central, totul fiind riguros dirijat şi controlat. Sub acest aspect, perioada apare dintre cele mai restrictive.

Nici o şedinţă a Comitetului nu mai era de conceput fără o temă politică. Din 1971 nu a mai fost admis nici un referat eminamente profesional care să poată fi susţinut în forul cel mai înalt al Uniunii. Doar dacă era înmuiat bine în mujdeiul ideologic, cu titlu corespunzător.

Planurile de creaţie, listele de achiziţie, planul editorial erau avizate numai dacă aveau suficientă coloratură ideologică, cu titluri de rezonanţă, derivate din terminologia revoluţiei culturale. Într-un asemenea context se puteau strecura titluri, partituri, volume lipsite de aşa ceva, bunăoară seria *Studiilor de muzicologie* în care sfera dogmatismului ideologic era exclusă sau inconsistentă.

SABIA LUI DAMOCLES

Poziţia preşedintelui Ion Dumitrescu era delicată şi fragilă, cu toate că impresia care se contura putea dezice o asemenea constatare. În convorbiri particulare, preşedintele îşi mărturisea aversiunea faţă de stările de lucruri existente, fiind în mod evident stânjenit de repetatele ingerinţe ale aparatului de partid, tot mai abuzive şi mai insolente, neţinând cont de opiniile specialiştilor decât în foarte mică măsură; ei acţionau în virtutea unor directive luate la cel mai înalt nivel, rolul lor fiind acela de servili ai puterii, care acţionau cu ochii închişi.

Se vedea, cale de o poştă, sila lui Ion Dumitrescu pentru a da curs cerinţelor extramuzicale şi extraprofesionale, din felul grăbit în care punea punct unor dezbateri insipide, mereu aceleaşi, fără orizont şi consistenţă, decorative, tot mai adulative. Faţă de cuvântările din primii 15 ani de

Scanned with OKEN Scanner

conducere, intervenţiile sale nu mai aveau vigoare, putere de convingere, parcă nu se afla în elementul său, îi fugea terenul de sub picioare, căci nu înţelegea să se racordeze în totalitate la doctrina ceauşistă. Ţinuta sa etică nu-i îngăduia să pactizeze cu minciuna, cu poleiala pe care niciodată n-a avut-o la suflet. Adică, acum se cerea ceva în plus faţă de alte perioade totalitare ale dictaturii monocolore. Să facă jocul unui cult al personalităţii din ce în ce mai agresiv, mai lipsit de scrupule, mai înjositor. Evident, trebuia să rostească foarte multe cuvântări omagiale, festiviste, în forurile politice, găsind suficiente fraze frumos ticluite, însă elogii despre persoana numărul unu în partid nu se găsesc. Intervenţiile sale erau privite şi aşteptate cu interes de către Ion Gheorghe Maurer, care, ca şi altădată Petru Groza, îl privea cu multă simpatie. Chiar şi Nicolae Ceauşescu dăduse unele semne în această privinţă. Numai că era vremea când începuse ascensiunea vertiginoasă a Elenei Ceauşescu care-şi dorea cultul ei, inexistent la Ion Dumitrescu. Or, prin cabinetul ei, numărul doi, vor trece toate problemele importante de cadre, cele de cultură şi învăţământ. E. Ceauşescu nu era deloc încântată când cineva se bucura de apreciere pentru harurile intelectuale, fiind mânată numai de invidie şi dispreţ. Era perioada când s-a declarat război muzeelor particulare, caselor memoriale. Pusese ochii, în goana maşinilor oficiale ce parcurgeau Calea Victoriei, pe palatul Cantacuzino, pe sediul Uniunii, dorind să-l preia, sub o formă oarecare, să-l alipească propriei feude, după cum procedase şi cu *Muzeul „Peleş"*. Setea de putere, demonul posesiilor, spiritul distructiv, acţionau tot mai nestingherit, astfel că intrau sub incidenţa operaţiilor malefice pe care le-au zămislit şi Uniunile de creatori şi, în mod sigur, aceea a compozitorilor, pe care nu o avea la inimă.

Lucrurile s-au agravat nespus de mult, după ce la „Festivalul de la Mamaia – 1976", al cărui preşedinte de onoare al juriului pentru concursul din cadrul manifestării devenite de rezonanţă naţională era Ion Dumitrescu. Ca regulă, I. Dumitrescu se înconjura de alţi compozitori de faimă ai domeniului muzicii uşoare, dar nu numai, tocmai pentru a-i mări prestigiul: P. Bentoiu, L. Profeta, H. Mălineanu şi alţii. Ce s-a întâmplat? S-a produs un incident cu conotaţie politică, vizând persoana Elenei Ceauşescu. Temistocle Popa, simţind pulsul momentului, a compus un cântec pentru Elena Ceauşescu, pe care a ţinut să-l prezinte în concurs. Evident, un atare cântec mergea la premiul mare, indiferent de calitatea lui. În avalanşa cântecelor despre Nicolae Ceauşescu, unul despre soţia iubitoare şi atotocrotitoare venea bine, şi-au zis autorii, ca şi câţiva dintre activiştii dornici să se evidenţieze şi să câştige încrederea cabinetului doi. Diversiunea cu tentă politică la care era implicat „Festivalul de la Mamaia", prin excelenţă artistic, după opinia lui I. Dumitrescu, apărea limpede. În consecinţă, I. Dumitrescu s-a opus selectării respectivului cântec semnat de T. Popa, neţinând cont de protestele compozitorului. În zadar i s-a spus preşedintelui ce avantaje ar avea Uniunea, el personal, nu a cedat presiunilor. Fără nici un folos au fost şi sfaturile lui Vasile Donose, reprezentantul Radiodifuziunii, care era bine informat. Ion Dumitrescu a ţinut morţiş ca să fie păstrată linia morală a „Festivalului ", să rămână ancorată în perimetrul strict muzical. Elena Ceauşescu se afla la Neptun şi se lansase zvonul că va participa la concertul final. Probabil ştia şi de cântecul ce i se confecţionase şi aştepta momentul festiv, care n-a venit, însă, din cauza opintelii lui Ion Dumitrescu. Desigur, un asemenea afront, „lipsă de orientare", nu putea trece nesancţionat... Sabia lui Damocles atârna de-acum asupra lui Ion Dumitrescu, putând cădea în orice moment...

Reîntors la Bucureşti, Ion Dumitrescu a povestit cercului de prieteni, Mircea Chiriac, O. L. Cosma, incidentul, cu lux de amănunte, cu nuanţe, cu reacţiile diferiţilor compozitori, interpreţi, organizatori şi activişti, simţindu-se deja ameninţat, dar fiind scandalizat peste măsură de tendinţa de compromitere artistică a unei manifestări de o oarecare faimă, ceea ce însă se va produce în ediţiile viitoare. Tentativa n-a fost decât amânată...

FESTIVALUL „GEORGE ENESCU" FĂRĂ CONCURSUL INTERNAŢIONAL

Într-o epocă ce se voia înfloritoare, s-a distrus singura manifestare de rezonanţă internaţională a României, „Concursul" din cadrul *„Festivalului Internaţional „George Enescu"*, care, fără ceea ce presupunea emulaţia tinerilor muzicieni care cântau muzică românească, rămânea fără consistenţă, fără farmec, devenise ciuntit. În loc să-i înţeleagă importanţa, Dumitru Popescu, căci de el depindea, l-a demolat sistematic şi cu cinism, s-ar putea, la indicaţiile Elenei Ceauşescu, nemaiaprobând plata cotizaţiei în valută la „Federaţia Internaţională a Concursurilor Muzicale", care-l populariza. Motivele desfiinţării rămân obscure, dar ne putem gândi că scădea deja faima lui George Enescu.

Scanned with OKEN Scanner

Totodată, nu s-a mai considerat necesar un comitet de organizare al „Festivalului", s-ar putea crede, deoarece, prin tradiție, în fruntea lui se afla Ion Dumitrescu, or, acesta nu se mai afla în zona de susținere de altădată... Probabil din cauza acestuia fusese dezarticulat și organismul, comitetul național, care asigura concepția, participarea invitaților și buna desfășurare a acestei prestigioase manifestări...

Nici „Simpozionul Internațional" nu era pe placul celor ghidați de Elena Ceaușescu, de Dumitru Popescu, el nefiind înscris în calendarul manifestărilor, admis însă la nivelul „Centrului de studii enesciene" condus de Mircea Voicana, la care erau angrenați numeroși muzicologi, membri ai Uniunii.

Dar nu exista nici un invitat de peste hotare la simpozion, ceea ce însemna că era doar național. Au participat în 1976: M. Voicana, O. L. Cosma, C. L. Firca, E. Zottoviceanu, V. Cosma, A. Hoffman, Ianca Staicovici, Elisabeta Dolinescu, Dorin Varga, T. Moisescu, Adriana Șirli, V. Popescu Deveselu, L. M. Alexandrescu, Gheorghe Firca, A. Rațiu, Myriam Marbe, Șt. Niculescu, O. Varga, G. Manoliu, R. Gheciu, Anca Jalobeanu și Zoe Dumitrescu Bușulenga.

În loc să folosească prilejul unui atare „Concurs și Festival" pentru a aduce României, în respectivele condiții, un plus de oxigen în plan artistic, autoritățile preferau închistarea, izolarea, permițând un surogat, pentru a nu se spune că nu s-a făcut ceva. Era o situație jenantă, dar muzicienii se bucurau că era și așa, desfășurări palide comparativ cu ceea ce fusese la primele ediții.

Într-un anume fel, *Uniunea Compozitorilor* și președintele Ion Dumitrescu erau puși la index, amintindu-se de existența lor numai când era nevoie pentru o mascaradă, pentru o paradă ideologică, de un cadru pentru proslăvirea fețelor celor mari ai zilei. Această situație era identică cu a celorlalte Uniuni de creatori, tratate în același fel, ca o entitate utilă numai când se avea neapărată nevoie de o nouă diversiune politică.

DIN NOU MUZICA UȘOARĂ ÎN ACTUALITATE

O dezbatere de rezonanță a fost organizată la *Uniunea Compozitorilor* cu tema: *Pentru o atitudine exigentă, cu adevărat înnoitoare în creația de muzică ușoară,* în ideea de a o orienta și mai decis către realitate pentru a reda... „evenimentele majore ale contemporaneității noastre, participând la marile sentimente și acțiuni colective".

Cântecele remarcate în această împrejurare erau: *O ramură pe cer* și *Izvor de frumusețe* de R. Șerban; *Dulce Românie* și *În România* de G. Grigoriu; *Omagiu* și *Dintotdeauna pe acest pământ* de T. Popa; *La noi* de A. Manolache; *De-a colindat aceste locuri cineva* de V. Veselovschi; *Declarație de dragoste* de C. Dăscălescu; *M-am născut în România* de P. Mihăiescu; *Știu un nume minunat* de A. Giroveanu; *Ce-aș fi* de Mișu Iancu; *Un țărm de liniște* de V. Vasilache jr.; *Tărâm al gândului curat* de S. Păutza; *Copacul* de J. Keresztely; *Iubirea mea, pământ strămoșesc* de F. Bogardo și *Pentru tine, patria mea* de I. Cristinoiu.

Se mai ofereau și alte exemple, cântece de tineret, cântece pentru București, despre Litoral. Se și critica pe toate fețele, se formulau imperative. Uniunea se autocritica pentru poziția ei „izolaționistă", considerându-se că a stat „departe de furtună"... „Ne-am scandalizat de câte ori în aceste discuții ce aveau loc în presă își făceau loc impostura, atacul neprincipial,pledoaria *pro domo*, dar, practic, n-am luat inițiative ferme în acest sens"[450].

Creația corală românească a înregistrat noi succese de răsunet. La Festivalul de la Tours din Franța, aflat sub genericul „Întâlnirile internaționale ale cântecului coral", au fost distinse cu premiul II piesele: *Cocorii* de Vinicius Grefiens și *Diptic maramureșean* de Constantin Arvinte.

Relațiile cu străinătatea rămâneau înghețate, existând posibilități de participare la „Cursurile de vară" de la Darmstadt, ca și relații și cu Olanda, R. F. Germania, Suedia, Japonia.

Continuau să fie prezentate în ședințele Comitetului titluri cu încărcătură politică, după cum s-a întâmplat la 28 octombrie 1976: *Plan de activitate al Uniunii Compozitorilor, întocmit în baza măsurilor pentru aplicarea hotărârilor congresului al XI-lea al partidului și ale congresului educației*

450. În: *Muzica*, XXVI, 11, noiembrie 1976, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

politice și culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și social-educative. Evident, era greu să reții ceva din acest amalgamat și stupid titlu care dădea multă durere de cap. Referatul cu tema citată a fost susținut de L. Profeta.

Președintele a informat că la serviciul documentare există un registru, un „repertoriu" în care se consemnează toate acțiunile individuale pe linia legăturii cu masele și cu artiștii amatori. De fapt, acestea contau în ochii oficialităților. Astfel că membrii Uniunii erau invitați să-și consemneze toate activitățile, toate acțiunile la care participau, fie individual, fie în colectiv.

Discuțiile purtate nu aveau cum să fie interesante și să evite stereotipiile. I. Crișan dorea să știe cum se va ține evidența aceasta la filiale. M. Chiriac întreabă dacă nu se trec și acțiunile organizate de către Conservator pe linia „integrării cu producția". De fapt, nu s-a luat deloc cuvântul pentru primul punct, „dezbaterea" rezumându-se la două întrebări.

În continuare, W. Berger a prezentat planul de creație. Apoi, probleme programatice, ajutor pentru amenajarea locului de veci al lui Florin Eftimescu. S-au făcut primiri de membri stagiari: Constantin Simionescu, Valentin Timaru și Peter Vermesy. Lui A. Giroveanu i s-a acordat pensie, iar văduvei lui A. Mendelsohn, Vera, i s-a majorat cuantumul lunar de pensie. Din nou, A. Manolache a fost premiat cu 5.000 lei pentru contribuția adusă la reușita manifestărilor muzicale de la Constanța, „Festivalul Mamaia" și „Pontica", a căror reușită se răsfrângea benefic și asupra *Uniunii Compozitorilor.*

FESTIVALUL „CÂNTAREA ROMÂNIEI"

Sosise vremea organizării primei ediții a Festivalului „Cântarea României", lansat la congresul educației politice..., astfel că, în ședința Comitetului din 22 decembrie 1976, s-a discutat participarea membrilor și a Uniunii. Titlul referatului cu care debuta era, iarăși, kilometric... *Obiectivele Uniunii Compozitorilor în cadrul «Festivalului național al educației politice și culturii socialiste» „Cântarea României».* Punctul respectiv se completa prin *Planul de creație, planul de acțiuni pentru sprijinirea mișcării artistice muzicale de masă".* Acesta avea, la rândul său, trei materiale.

Prezentarea „Raportului privind participarea muzicii în Festival i-a aparținut lui V. Tomescu. *Situația prezentă a planului de creație al Uniunii Compozitorilor și al C.C.E.S. în cadrul Epopeii Naționale și al Festivalului Cântarea României* a fost citit de W. Berger și „Programul de acțiune al Uniunii Compozitorilor în domeniul sprijinirii mișcării artistice de amatori", susținut de L. Profeta.

Președintele Ion Dumitrescu arăta în intervenția sa că, datorită evenimentelor deosebite care au generat Festivalul „Cântarea României", munca de creație se cere intensificată. Era nevoie de lucrări valoroase care să se ridice la un nivel superior, ceea ce reclamă eforturi sporite din partea compozitorilor.

Îndeplinirea obiectivelor de creație devine o datorie a membrilor Uniunii, ca artiști și ca cetățeni ai Republicii. Dezvoltându-și ideile, acesta arată că n-ar fi de dorit ca această acțiune să devină formală, de serviciu, în care să-și facă loc mediocritatea și diletantismul, ci să constituie o înaltă competiție a valorilor în cadrul căreia să se realizeze creații care să rămână.

O altă idee expusă s-a referit la muzicienii profesioniști, care trebuie să fie adevărați îndrumători ai mișcării artistice de amatori, ei rămânând factorul de competență în acest act de cultură care este Festivalul „Cântarea României".

Nimeni n-a luat cuvântul. Invitații la ședință au părăsit sala, rămânând numai membrii Comitetului. Pentru început s-a hotărât înființarea cercului de studii de pe lângă Uniune și Conservator, la care să participe tinerii muzicologi, repartizați departe de centrele muzicale, pentru a nu se pierde, nemaifiind în contact cu viața concertistică și cu preocupările specifice domeniului. Cercul s-a denumit „George Breazul", îndrumător era Ovidiu Varga. A. Stroe și A. Vieru au susținut că și tinerii compozitori aflați în aceeași situație, înainte de a deveni membri, de a aspira la titlul de membru, ar avea nevoie de asemenea cadru, de un „cerc de compoziție".

Scanned with OKEN Scanner

I. Dumitrescu a agreat ideea, însă această inițiativă nu a dat nici un rezultat, nici nu a funcționat respectivul cerc de studii, deoarece apărea greu de adunat tinerii aflați în localități diferite făcând navetă de zeci de kilometri...

Achizițiile se făceau pe bază de contracte și nu numai, după ce partiturile erau predate. Pentru achizițiile din decembrie 1976, Uniunea a oferit suma de 293.283 lei, în timp ce C.C.S.E., 264.800 lei.

Magazinul „Muzica" a fost degrevat de o serie de titluri nevandabile sau altele au fost încadrate la prețuri mai reduse. Au vorbit: T. Ciortea, D. Capoianu, A. Vieru, P. Bentoiu, Z. Vancea.

Dinu Petrescu a intrat în Uniune ca membru stagiar. Marica, văduva lui Paul Constantinescu a donat bibliotecii Uniunii un însemnat număr de manuscrise, schițe, partituri.

În biroul de muzică ușoară au fost cooptați Florin Bogardo și Ion Cristinoiu.

ACORDAREA PREMIILOR UNIUNII PE ANII 1974 ȘI 1975

Într-un cadru festiv, la 27 decembrie 1976, s-au decernat Premiile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor pe anii 1974 și 1975, în valoare de 230.000 lei.

P. Bentoiu – *Simfonia Nr. 2;* Th. Bratu – opera *Dreptul la dragoste;* D. Capoianu – *Odă;* D. Constantinescu – *Simfonia concertantă* și *Concert pentru două piane și orchestră;* M Chiriac – baletul *Văpaia.*

L. Comes – *Ghicitori – 23 cântece pentru preșcolari;* D. Gheciu – *Gânduri răzlețe,* suită pentru pian.

Th. Grigoriu – *Tristia,* pentru orchestră; V. Herman – *Dublu concert pentru flaut, oboi și orchestră;* Șt. Niculescu – *Cartea cu Apolodor,* operă pentru copii; Th. Olah – baletul *Chemarea* și *Timpul cerbilor,* pentru cor dublu; A. Popa – *Muzică de concert pentru orchestră de cameră;* A. Stroe – *Concert pentru clarinet și orchestră;* L. Șaptefrați – *Piesă concertantă pentru pian și orchestră;* C. Trăilescu – opera *Bălcescu;* S. Toduță – *Concert pentru orchestră de coarde Nr. 2;* Z. Vancea – *Prolog simfonic;* A. Vieru – *Simfonia Nr. 2.*

D. Voiculescu – *16 cântece pentru copii;* Z. Aladar – *Cântece pe texte de Petöfi;* D. D. Botez – *4 Cântece populare din Sibiu;* E. Lerescu – *Inscripții corale și madrigale;* R. Paladi – *Mulți ani să trăiască România; Jos în vale, sus la munte; Hai, hai, țărișoara mea; Cântă secerile iară; Nesfârșita sărbătoare.*

T. Alexandru – *Muzica populară românească;* D. Bughici – *Dicționar de forme și genuri muzicale;* Gh. Ciobanu – *Studii de muzicologie și bizantinologie;* A. Hoffman – *Repere muzicale;* G. Sbârcea – *Când Dunărea era albastră* și *Jazz-ul, o poveste cu negri;* V. Giuleanu – *Principii fundamentale de teoria muzicii;* O. L. Cosma – *Hronicul muzicii românești,* vol. I–II.

Fl. Comișel – opereta *Răspântia;* V. Veselovschi – *Pardon, scuzați, bonsoir,* spectacol muzical.

Csabo Csaba – *Cinci lieduri cu orchestră;* W. Berger – *Simfonia Nr. 2;* M. Negrea – *Suită corală din Bihor;* Ed. Terenyi – *Concert Nr. 1.*

1977

Festivalul „Cântarea României" a determinat pulverizarea membrilor Uniunii în toate colțurile țării, unde participau la formații corale, instrumentale de toate felurile, la pregătirea brigăzilor artistice din întreprinderi și uzine, de la gospodării agricole, licee și unități militare. Se făcuseră liste cu îndrumătorii, membri ai Uniunii. Demararea s-a realizat printr-un cenaclu în care au fost aduși componenții Ansamblului de fluieraș din Paltin – Vrancea, pregătiți artistic de către D. D. Stancu, care au susținut un program axat pe prelucrări specifice zonei și formației.

La începutul anului s-au preluat donațiile fondului M. Jora, I. Perlea și I. Vasilescu, menite să întregească fondul bibliotecii Uniunii, ele intrând astfel în circulație, fiind puse la dispoziția cercetătorilor. S-a aprobat și suma necesară amenajării locului de veci al acordeonistului de muzică populară Fărâmiță Lambru, ca și al compozitorului Florin Eftimescu.

Scanned with OKEN Scanner

COMITETUL UNIUNII RESPINGE DECIZIA CONDUCERII DE PARTID. DEMITEREA PREȘEDINTELUI ION DUMITRESCU

Probabil că cea mai tensionată filă din câte există în cartea istorică a *Uniunii Compozitorilor,* cel mai dramatic moment s-a înscris la 3 februarie 1977, într-o mohorâtă zi de iarnă, la întrunirea Comitetului convocat pentru ora 10, pentru a aborda chestiuni de rutină, nimic nelăsând să se întrevadă ceva cu totul deosebit.

Ion Dumitrescu își făcuse apariția, cu mult timp înainte, după cum îi era obiceiul, păşind pragul instituției pe care o condusese cu atâta elan și pricepere, pentru ultima oară în calitate de președinte. Era o neliniște în sufletul său când urca scările Palatului Cantacuzino, când intra în instituția pe care o înălțase din cenușa lăsată de Matei Socor, păstrând-o cu pasiune și devotament aproape un sfert de veac.

Nimeni nu prevedea schimbarea care va surveni, chiar dacă se întrevedea o scădere a susținerii președintelui, o anumită dizgrație. Clanul Ceaușescu nu era mulțumit de stilul autoritar și prea independent al lui Ion Dumitrescu. Cerea mai multă obediență. De altfel, schimbările și numirile se țineau lanț, fără explicații, fără rațiuni obiective, promovându-se personalități discutabile, după criteriile cabinetului doi, după gradul de rudenie, de apartenență la zona de obârșie a oficialilor, după ochi și sprâncene, după bunul lor plac. Haosul domnea în totalitate, în privința pârghiilor de administrare a instituțiilor, clica politrucilor făcându-și de cap.

I. Dumitrescu încerca să pareze neliniștea pe care i-o strecurase în suflet telefonul matinal al lui Cornel Burtică, secretarul cu propaganda al comitetului central, cerându-i să-i facă o vizită înaintea începerii Comitetului, pe motiv că aveau ceva de discutat. La Uniune, Președintele a avut un schimb de vederi cu Theodor Grigoriu, apoi cu O. L. Cosma, care veniseră la sediu cu mult înaintea orei fixate pentru începerea întrunirii. I. Dumitrescu împărtășise celor doi că era chemat la secție (primise telefonul în timp ce se bărbierea), și făcea tot felul de variante pentru a detecta motivul neobișnuit al discuției premergătoare Comitetului. Evident, trebuia să fie ceva grav, neobișnuit...

I s-a spus că va veni o mașină care să-l ducă la comitetul central. Într-adevăr, după 9,30 a intrat în curtea Uniunii o mașină neagră, o limuzină oficială (s-a aflat apoi că aparținea lui Emil Bobu, secretarul organizatoric, mâna dreaptă a Elenei Ceaușescu), ceea ce nu prevestea nimic bun. Ion Dumitrescu s-a urcat și dus a fost pentru un timp destul de lung... Între timp, membrii Comitetului și-au făcut apariția. Ion Dumitrescu însă întârzia, creându-se o stare de tensiune. Printre cei care veniseră se afla și Emil Lerescu, îmbrăcat la costum festiv, cu papion, fumând țigară după țigară, mai agitat ca de obicei, plimbându-se de colo până colo, cu un aer de superioritate și siguranță. A intrat și într-una din sălile Muzeului „George Enescu", fiind atenționat de către unul din oamenii acestuia că nu e voie să fumeze, la care a răspuns: „Las'că pun eu la punct și această chestiune"...

S-a aflat ce s-a petrecut la comitetul central din relatările lui Ion Dumitrescu. Ajuns acolo, președintele Uniunii a fost condus în cabinetul lui Cornel Burtică, unde mai era Miu Dobrescu, abia numit în funcția de ministru al culturii, în terminologia de atunci, președinte al C.C.E.S.

Fără pregătire și fără menajamente, Cornel Burtică a trecut la subiect, pe un ton impertinent: „Băi, tovarășe, l-a întrebat C. Burtică, de câți ani ești președinte?". Auzind răspunsul, pe care-l cunoștea, desigur, că de aproape 25, de fapt, oficial, de peste 23 ani, C. Burtică, pe un ton impertinent a spus, „Destul ai fost, trebuie să lași și pe alții".

În acest mod s-a tranșat chestiunea, în fond, destinul Uniunii, la care, demn, I. Dumitrescu, întrebat dacă este de acord, a răspuns cu un „Da" înăbușit, nevenindu-i să-și creadă urechilor. Era însă calm și pregătit să facă față oricărei mojicii sau obrăznicii din partea unor executori ai directivelor superioare, care nu cunoșteau decât foarte superficial breasla compozitorilor și muzicologilor, tratându-i cu aroganță, după cum erau obișnuiți și cu ceilalți cu care veneau mereu în contact. Neașteptându-se să nu întâmpine nici un fel de rezistență, C. Burtică și M. Dobrescu s-au privit ușurați.

Numai că a urmat o secvență pe care nu o întrevedeau. Crezând că va fi ușor manevrat, C. Burtică i-a cerut lui Ion Dumitrescu să-l ajute în Comitetul Uniunii, unde va participa și el, spunând că dorește să se retragă din funcția de președinte, invocând un motiv oarecare, bunăoară de sănătate, apoi, să-l propună pe succesorul său. La întrebarea lui I. Dumitrescu, cine este acesta, C. Burtică s-a prefăcut că nu-i știe numele, căutându-l în carnetul de notițe, după care a spus: Emil Lerescu.

I. Dumitrescu a fost surprins să audă numele lui E. Lerescu, mai ales că nici nu era membru în Comitetul Uniunii. În zadar a încercat să se opună, să invoce statutul care cerea ca președintele să

Scanned with OKEN Scanner

fie ales de către Adunarea Generală sau de Conferința pe țară, cei doi interlocutori erau ferm decișisă impună candidatura lui E. Lerescu, pe care o aveau de la conducerea partidului. Când i s-a spus de normele statului, C. Burtică, pe un ton sfidător și disprețuitor, a zis: „Lasă fleacurile astea!"

Din acel moment, I. Dumitrescu s-a plasat pe o poziție de necooperare, negativă, afirmând că nu-l poate propune pe Emil Lerescu deoarece n-o consideră fericită, fiind contrară voinței, gândirii și opiniei sale. Degeaba au insistat cei doi șefi de partid și stat, I. Dumitrescu s-a menținut în poziția adoptată, rămânând neînduplecat, argumentând că E. Lerescu nu i se pare deloc potrivit pentru un asemenea post.

C. Burtică, însă, nu avea timp de pierdut. La ora 12 trebuia să fie la sediul comitetului central pentru a participa la o ședință pe care o califica drept „importantă". A cerut să plece cât mai repede la sediul Uniunii pentru a-și duce misiunea la îndeplinire. Astfel că Ion Dumitrescu, escortat de C. Burtică și M. Dobrescu, și-a făcut apariția pe scările încadrate de către cei doi lei. În zadar membrii Comitetului îl iscodeau cu privirile pe președinte spre a afla ceva din cele întâmplate la comitetul central, chipul său părea calm, nu trăda nimic din ceea ce se ascundea în sufletul său răscolit. Veniseră anterior și alte persoane din afară: I. D. Bălan, vicepreședinte al C.C.E.S. și Nicolae Călinoiu, director în respectivul minister.

Era prezent P. Brâncuși, membru în Comitet, dar care nu obișnuia să vină la ședințe fiind, probabil, prea ocupat cu obligațiile de serviciu la direcția muzicală a Radioului și, apoi, la Rectoratul Conservatorului. Dar, mai probabil, nu era interesat de treburile Uniunii. Cine a participat la acea memorabilă ședință, dintre membrii Comitetului? Se cuvine precizat că nu era, propriu-zis, o ședință a Comitetului, ci a membrilor de partid din cadrul Comitetului. Așadar, au participat: Ion Dumitrescu, nemembru de partid, Z. Vancea, W. Berger, Th. Grigoriu, L. Profeta, V. Tomescu, A. Zoltán, D. D. Botez, D. Bughici, O. L. Cosma, L. Comes, D. Capoianu, T. Olah, L. Glodeanu, Carmen Petra Basacopol, D. Popovici, P. Brâncuși, cum am arătat mai sus, și invitații din afară.

Poftiți în sufragerie, Burtică l-a împins pe ușă pe Emil Lerescu, membru de partid, privit cu multă mirare și surprindere, de către membrii din Comitet. De fapt, în acest moment, C. Burtică, așezat în capul mesei, a pus întrebarea, cine se găsește în sală. Aflând că erau toți membrii Comitetului, C. Burtică a cerut pe un ton ferm să rămână doar membrii de partid, ceilalți să aștepte afară, fără să dea nici o explicație de ce solicită așa ceva. Cei în cauză: P. Bentoiu, M. Chiriac, D. Constantinescu, cenzor, și încă 2–3 s-au conformat.

A luat cuvântul C. Burtică accentuând că în sală se află numai comuniști care știu ce este disciplina de partid, după care a anunțat că are loc o ședință importantă, cerând sprijin total pentru ceea ce va urma, deoarece acționează în numele conducerii superioare. După această sumară introducere, foarte gravă și categorică, a anunțat că Ion Dumitrescu are de comunicat ceva și l-a invitat să ia cuvântul.

Fără introducere, pe un ton calm și direct, Ion Dumitrescu a spus că a sosit timpul să se retragă din funcția de președinte, mulțumind colaboratorilor din Secretariat, celor care l-au ajutat în greaua și responsabila muncă pe care a avut-o atâția ani în fruntea Uniunii. Reacția compozitorilor și muzicologilor prezenți a fost uimire, nedumerire, descumpănire, regret și confuzie. Pe obrajii înmărmuriți ai lui Zeno Vancea se prelingeau șiroaie de lacrimi. Deodată, s-au auzit vociferări, murmure, o forfotă neobișnuită, dar, în cele din urmă, spiritele au fost liniștite la gestul de vădită nemulțumire a lui C. Burtică, surprins de reacția negativă a sălii, pe care nu o întrevăzuse. Se aștepta, desigur, la o aprobare generală; când colo, cele spuse de I. Dumitrescu au produs rumoare și consternare.

Grăbit, fără să facă nici o apreciere la munca depusă de către I. Dumitrescu, C. Burtică a trecut la momentul cel mai important, la nominalizarea succesorului, toți urmărindu-l cu sufletul la gură. Fără ezitare, invocând recomandarea conducerii superioare de partid, ceea ce însemna, în felul său, un ordin, o sarcină care nu putea fi discutată, l-a propus pe Emil Lerescu, „care este de față", și l-a arătat cu mâna. Acesta se afla lângă C. Burtică, în dreapta sa, după cotul mesei. La stânga secretarului cu propaganda se găsea Miu Dobrescu, I. D. Bălan, apoi I. Dumitrescu, în partea sălii, cu oglinda în spate.

La auzul numelui lui Emil Lerescu, vociferările și tumultul au fost și mai vehemente, cu toții comentând agitați, exprimându-și dezacordul, în cuvinte nu tocmai măgulitoare la adresa celui propus. Probabil, cel mai contrariat era C. Burtică, căci considerase că propunerea va fi rapid aplaudată. Se mira chiar că nu auzise aplauze. În nici un caz nu-și imaginase că o propunere care venea de la conducerea partidului va fi primită cu o relativă ostilitate.

Scanned with OKEN Scanner

Au urmat lungi clipe de haos, timp în care C. Burtică se consulta cu colegii săi de partid și de la Minister, după care și-a reluat rolul de activist zelos, care trebuia să impună punctul de vedere al forului superior, gândindu-se, probabil, la ceea ce-l aștepta, dacă nu reușea să raporteze la înapoierea în sediul comitetului central misiunea încredințată. A cerut liniște și a întrebat dacă dorește cineva să ia cuvântul. Evident, cel mai stupefiat era Emil Lerescu, căci nu-i trecuse prin minte să fie ținut în șah, obișnuit fiind ca la partid să se spună numai „da". Din capătul celălalt al sălii s-a ridicat o mână și C. Burtică i-a dat cuvântul. Era a lui Liviu Glodeanu, care s-a ridicat în picioare și, fără ezitare, a afirmat că este total surprins de înlăturarea președintelui Ion Dumitrescu pe care toți compozitorii și muzicologii îl apreciază, că Uniunea este o instituție de prestigiu și că, în nici un caz, Emil Lerescu, compozitor de plan secundar, nu este indicat pentru această funcție înaltă.

A fost momentul cheie al ședinței, deși plasat la început, căci curajul lui s-a transmis ca fulgerul, văzându-se că este posibil chiar și în fața unui secretar al c.c.-ului să se spună cu sinceritate ceea ce se credea, în cazul respectiv, un „nu" hotărât. L. Glodeanu, în cuvinte puține, dar foarte limpezi, l-a caracterizat pe Emil Lerescu drept un autor lipsit de relief, fără lucrări importante și, în consecință, nevrednic de a conduce breasla compozitorilor și muzicologilor.

La orice se aștepta C. Burtică și cei din afară, numai la o respingere a propunerii lor nu. A intervenit pe un ton amenințător, a amintit că membrii de partid trebuie să se supună fără să comenteze, a făcut spume la gură, dar degeaba. Au urmat la cuvânt și alți membri ai Comitetului care susțineau poziția lui L. Glodeanu, exprimându-și totalul dezacord cu propunerea făcută. Din păcate, această ședință nu s-a stenografiat, așa că nu riscăm să reconstituim din memorie o asemenea ședință, o asemenea discuție, mai ales că au trecut atâția ani. Totuși, câte ceva reținem. În primul rând cei care au luat cuvântul: Z. Vancea, Th. Grigoriu, L. Profeta, L. Comes, D. Bughici, W. Berger, O. L. Cosma, D. Popovici, V. Tomescu, T. Olah, P. Brâncuși, C. Petra Basacopol.

Nici unul dintre vorbitori nu a sprijinit propunerea lui C. Burtică. Nu s-a pronunțat nici un cuvânt în favoarea lui E. Lerescu, deși nu s-au manifestat prea categoric împotriva candidaturii sale. S-au auzit, desigur, opinii negative la adresa sa. În schimb, câteva intervenții s-au axat în exclusivitate pe munca, aportul și importanța realizărilor lui Ion Dumitrescu, în calitate de președinte, elogiindu-i-se corectitudinea, competența, obiectivitatea, spiritul de sacrificiu, cumpătarea, talentul oratoric și organizatoric. În acest sens, au intervenit: Z. Vancea,W. Berger, V. Tomescu, exprimându-și consternarea că va fi schimbat, cu toții înțelegând că I. Dumitrescu nu-și anunțase intenția de a se retrage din proprie inițiativă și de bună voie. Spuneau că nu i se poate reproșa nimic, că nu i se vor găsi lipsuri grave, fapt pentru care nu ar trebui înlăturat și nu ar trebui să se renunțe la serviciile sale.

Cu toate acestea, membrii Comitetului își dădeau seama că decizia de a fi schimbat Ion Dumitrescu nu putea fi întoarsă, deoarece venea de sus, trecându-se peste voința lor. Apărea însă important, cine îi va lua locul. Apare deci lesne de înțeles de ce atenția celor prezenți s-a concentrat asupra personalității lui E. Lerescu, descris în culori negative: nu deținuse nici o funcție în conducerea Uniunii, nu era acreditat de către colegi în organismele breslei și deci era imposibil ca, dintr-odată, să fie instalat în fotoliul președintelui. Nu dăduse dovadă că știe a lucra cu colegii, dimpotrivă, dăduse destule ocazii să se vadă că era subiectiv, dictatorial, pătimaș, agitat, necumpătat, irascibil. Cei mai vehemenți contestatari erau Th. Grigoriu și L. Profeta, care în mai multe rânduri au luat cuvântul, stăruind asupra defectelor lui E. Lerescu. I-au susținut și D. Bughici, T. Olah, O. L. Cosma, D. Popovici, D. Capoianu. Mai nuanțat, dar tot în defavoarea lui E. Lerescu au vorbit L. Comes, C. Petra Basacopol, P. Brâncuși. Foarte vehement a fost și E. Lerescu, vădit intrigat de reacția de neacceptare a colegilor, trecând la un virulent atac contra lui Th. Grigoriu, acuzându-l că nu este stăpân pe comportamentul său și pe ceea ce afirmă, fiind internat în spitalul de boli neurologice, ieșire cu totul deplasată, care nu l-a avantajat deloc pe candidatul lui C. Burtică. De altfel, acesta s-a și manifestat într-un fel, nu prea plăcut surprins de aroganța și stilul polemic al lui E. Lerescu...

Din partea oaspeților nu a intervenit nimeni. Erau prea șocați de reacția de aversiune a membrilor din Comitetul Uniunii și priveau neputincioși la disputele incendiare care se desfășurau cu intensitate sporită. Numai C. Burtică, vizibil nemulțumit de felul cum decurg lucrurile, de întorsătura luată, văzându-se înfrânt, schița gesturi de implorare, de redresare a situației, dar fără nici un rezultat. Nimeni nu voia să accepte ca E. Lerescu să fie investit cu funcția de președinte al Uniunii.

Cum arătam, au existat și momente dramatice, ridicări de voce, încrucișări polemice, scene de furie și revoltă, de repulsie și dezgust, declanșate, mai ales, de E. Lerescu. Văzând că este înfrânt, dezonorat, dezaprobat profesional, tratat ca un necunoscut, ca autor fără greutate, fără prestigiu, în plus, criticat sub aspect etic (s-a spus că a fost divorțat), E. Lerescu, după cum am arătat, s-a aprins, declarându-l schizofrenic pe Th. Grigoriu... A urmat o scenă penibilă, cu grave și josnice acuzații,

Scanned with OKEN Scanner

total neavenite, care făcea și mai dificilă misiunea lui C. Burtică, complet depășit de felul în care s-au încins spiritele și s-au încrucișat spadele...

Desigur, în nici o altă împrejurare, nimeni nu ar fi vorbit atât de critic despre un coleg, despre E. Lerescu, compozitor care-și încercase forțele în diferite genuri, inclusiv în operă, dar se simțea mai în largul său în materie de muzică corală. Știa să fie și prietenos, afabil, dar îi plăcea să peroreze într-o manieră exterioară, teatrală, ceea ce în respectiva întrunire părea afectată și deplasată. În mod cert, în acel cadru, colegii i-au găsit mult mai multe puncte negative decât se putea spune de obicei, exagerând, pentru a demonstra că nu este indicat și dorit pentru a deține funcția de președinte. Nu dispunea de suficientă autoritate în interiorul breslei, ceea ce însemna că nu o va avea nici în afara ei. Exista o puternică idiosincrazie pentru ascensiunea sa la scaunul de lieder, cu toți simțeau repulsie față de veleitari, neaveniți și ceea ce s-a petrecut în Palatul Cantacuzino în acea zi era și semnul unei animozități față de clanul Ceaușescu, față de incompetența ridicată la rangul de putere absolută. Ceea ce s-a petrecut la nivelul țării nu se accepta repetat la scara Uniunii Compozitorilor, deși, vorba proverbului, de ce ți-e frică, nu scapi. Pentru că, ceea ce a urmat s-a dovedit a fi din rău în mai rău.

Între C. Burtică, pe de o parte, și compozitori și muzicologi, pe de altă parte, s-a încins un adevărat război al nervilor, al pozițiilor adverse. Cel trimis de stăpânire mai făcea câte un apel la disciplina de partid, însă fără nici un succes. Părțile se arătau ireconciliabile. În zadar amintea secretarul cu propaganda al c.c.-ului de transpunerea în viață a sarcinilor forului superior, degeaba îl implora pe Ion Dumitrescu să-l susțină pe E. Lerescu, acesta a spus răspicat că nu are elementele pentru a o face, pentru a-l recomanda în respectiva funcție de o mare responsabilitate, care presupunea însușiri pe care nu le identificase nicicând în persoana celui desemnat de către cabinetele 1 și 2.

Convingându-se că nu are nici o șansă să impună linia partidului, nici celor cu carnet roșu, C. Burtică a realizat ce gafă enormă făcuse prin înscenarea demisiei lui I. Dumitrescu, președinte care se bucura de sprijinul și încrederea tuturor membrilor prezenți ai Comitetului. N-a avut încotro și a acceptat situația creată, adică, respingerea propunerii de a-l accepta pe E. Lerescu. Apărea limpede că fuseseră prost sfătuiți, că făcuseră încă o mișcare greșită, din multe altele, că nu cunoșteau compozitorii, că erau total corigenți la capitolul înțelegerii situației din domeniul muzicii. Nu o dată, când se ridica un vorbitor, se auzea stereotipica întrebare a lui C. Burtică, adresată lui I. Dumitrescu: „Ăsta cine mai e?".

În acest context, total defavorabil, E. Lerescu, parcă supărat nu numai pe colegi, dar și pe cei de la partid care l-au pus într-o situație atât de neplăcută, s-a ridicat și a părăsit sala, vădit indispus și răscolit din cale afară. Nu este mai puțin adevărat că și cei din sală erau incitați la culme și, văzându-l că pleacă, au răsuflat ușurați, deși lucrurile nu erau încă încheiate.

NUMIREA LUI PETRE BRÂNCUȘI ÎN CALITATE DE PREȘEDINTE

C. Burtică nu știa cum să dreagă situația pentru a nu părăsi Uniunea complet înfrânt și umilit. Apărea evident că I. Dumitrescu s-a retras cu demnitate, având de partea sa simpatia tuturor, poate chiar a mai multora decât la începutul ședinței, fiind compătimit și regretat din cauza nerecunoașterii meritelor sale de către cei aflați la cârma țării. Era un gest grav de desconsiderare a valorilor.

Președintele I. Dumitrescu avea calități mari, dar își crease și inamici înverșunați, căci, atunci când te afli în fruntea bucatelor, nu poți să-i mulțumești pe toți. Multe dintre acțiunile sale, dintre opiniile sale, îndeosebi privitoare la muzica nouă, contemporană, nu erau pe placul tuturora și nici nu puteau să fie. Bineînțeles, unii l-ar fi vrut detronat mai de mult, dar, în fața ignobilei mișcări a celor de la c.c., cu toții s-au solidarizat, s-au strâns ca o platoșă de apărare în jurul președintelui de care trebuiau să se despartă. Într-un fel, acesta era și un semn de recunoștință pentru tot ceea ce făcuse.

De unde, la început, C. Burtică vorbea pe un ton autoritar, de plutonier, dictatorial, acum, spre sfârșitul ședinței, copleșit de întorsătura lucrurilor, de un refuz cu care nu era deloc obișnuit, apărea domolit, spășit. A cerut propuneri pentru viitorul președinte. Luați din nou pe nepregătite, cei de față au trecut iarăși printr-o stare de derută, însă, încet-încet, s-au adunat, lansându-se câteva nume: Zeno Vancea, Liviu Comes, Vasile Tomescu, D. D. Botez, dar C. Burtică nu le recepta deși le nota în carnețelul său. Se vedea că numele rostite nu le aproba. Dorea și alte propuneri. Cu toții se

Scanned with OKEN Scanner

uitară jur împrejur pentru a găsi omul dorit de C. Burtică. Parcă ezitau să se oprească la un nume. Deodată, D. Bughici a pronunțat numele lui P. Brâncuși, care, nu se știe din ce motive, nu se mai afla în sală. În acel moment, pe chipul lui C. Burtică s-a conturat un surâs malefic. A notat numele și l-a subliniat apăsat, cu multă satisfacție. Brusc, s-a și ridicat în picioare, cerând membrilor Comitetului să rămână pe loc, deoarece ședința se va relua peste o oră, el urmând să se întoarcă și să comunice numele președintelui acceptat de cabinetul nr. 2.

Epuizați, participanții comentau cu aprindere cele petrecute. Colegii din Comitet, nemembri de partid care așteptaseră afară, deja știau ce s-a întâmplat. L-au înconjurat pe Ion Dumitrescu, care părea sleit de puteri, răvășit, contrariat, primind cu resemnare compasiunea tuturor colaboratorilor săi.

De fapt, alternativa la E. Lerescu era la fel de nepopulară, neîncântând pe foarte mulți. Se știa că P. Brâncuși era omul partidului, care a fost plimbat prin posturi de vază ale vieții muzicale. Era profesor, doctor în muzicologie la Conservator, unde era Rector. S-a dovedit neconstructiv, foarte autoritar cu mulți, transpunând în viață, fără șovăială, ba chiar cu o anumită duritate, politica anticulturală a partidului. I se reproșa că a desființat formațiile Conservatorului, orchestra de Studio, corul de Studio, cvartetul Academica, acceptase cifrele diminuate de școlarizare, care se vor dovedi dezastruoase pentru viața muzicală și pentru învățământul de specialitate.

De bună seamă, existau însă și colegi care răsuflau ușurați că l-au respins pe E. Lerescu, fiind indiferenți cine-l seconda pe I. Dumitrescu, sau îl priveau cu simpatie pe P. Brâncuși. Apărea însă paradoxală politica favoritistă a partidului, deoarece pe atunci nu se admitea ideea cumulului de funcții și, totuși, P. Brâncuși putea deține postul de rector și, probabil, de președinte al Uniunii, ceea ce contravenea tuturor normelor în vigoare. Dar aceasta nu mai conta pentru oficialitate. Când se decidea ceva la nivel superior, nimic nu mai conta.

Contactat de la Uniune acasă, la rectorat, pentru a i se aduce la cunoștință că fusese propus președinte și, din felul cum reacționase C. Burtică, părea favorizat, C. Brâncuși nu era de găsit. Dispăruse fără urmă. S-a aflat mai târziu că a părăsit sala pentru a se duce la superiorii săi, la cabinetul lui Emil Bobu, poate și la alte instituții și foruri...

Reveniți, C. Burtică și M. Dobrescu, au anunțat, în prezența întregului Comitet, eliberarea din funcția de președinte a lui Ion Dumitrescu fără a se da explicații. Dar i s-au adus, pe un ton conciliant, blând, mulțumiri pentru activitatea depusă în decursul anilor, chiar și urări de sănătate din partea lui N. Ceaușescu.

Pentru funcția de președinte a fost propus Petre Brâncuși, care nu se afla în sală, spunându-se că beneficiază și de recomandarea conducerii de partid. Fără nici un comentariu, P. Brâncuși a fost ales președinte. Grăbiți, activiștii partidului, după acest moment, au declarat închisă ședința Comitetului și și-au luat tălpășița, după ce comiseseră un lanț întreg de acte abuzive, în totală contradicție cu statutul Uniunii Compozitorilor, inclusiv alegerea noului președinte.

Cert este însă faptul că opoziția demnă a compozitorilor și muzicologilor contra unei decizii venite din afară, de la cel mai înalt nivel de partid, era o ingerință grosolană, fără precedent, având un mare ecou în cercurile intelectuale. Desigur, cele întâmplate nu au fost mediatizate, dar vestea a ajuns departe. Postul de radio „Europa liberă" le-a relatat pe larg, subliniind atitudinea solidară a membrilor Comitetului care însă nu s-a putut opune și forțata cerere de demisie a lui Ion Dumitrescu, precum și înscăunarea lui P. Brâncuși, venită din afară.

Parcă rușinate de cele făcute la Uniunea Compozitorilor, oficinele de partid nu au făcut publice cele întâmplate la Uniunea Compozitorilor, secția de propagandă nepermițând să se strecoare în nici o publicație schimbarea ștafetei de la Uniunea Compozitorilor. Nici chiar revista *Muzica* nu a menționat cele întâmplate. Era un semn nedeghizat de slăbiciune și lașitate.

Evident, după trecerea anilor, s-au putut auzi o serie de comentarii relativ la cele petrecute atunci, unii mergând până acolo încât să afirme că propunerea lui E. Lerescu nu a fost decât unul din numerele diversioniste ale partidului, care prevăzuse ce se va întâmpla. Îl doriseră din start pe P. Brâncuși și, înțelegând că nu va fi acceptat, au recurs la trucul cu E. Lerescu, pentru a-l instala pe P. Brâncuși... Greu de acceptat o asemenea versiune.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA a V-a

INERȚII

1977–1989

Președinți – PETRE BRÂNCUȘI
și NICOLAE CĂLINOIU

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

TESTĂRILE NOII CONDUCERI

Investit președinte, Petre Brâncuși își dorea întărită poziția, voia să cunoască măsura în care va putea colabora cu vechile structuri ale Uniunii, neschimbate de nouă ani, dorea să se prezinte receptiv, predispus să ajute. Dar putea face ceva? Admițând că și-ar fi creat cadrul favorabil unor ameliorări în interiorul Uniunii, îl avantaja contextul politic înghețat și ermetic? Evident că numai naivii își puteau face iluzii. Ceea ce schița în primele zile nu era altceva decât praf în ochii credulilor. Oricum, simțea că trebuie să facă gesturi de obediență. Așa se explică de ce, în primele zile după preluarea frânelor conducerii, P. Brâncuși a asistat la ședințele unor birouri, la cel simfonic și de cameră, a avansat măsuri de perfecționare a muncii și a promis o discuție deschisă în care să se spună doleanțele și recomandările care, în mod aparent, nu se puteau spune în perioada lui Ion Dumitrescu.

Ședința consacrată unei dezbateri deschise a avut loc la 16 februarie 1977, la două săptămâni de la instalarea lui P. Brâncuși, cu participarea, desigur, a acestuia, a lui V. Tomescu, Z. Vancea, W. Berger, Th. Grigoriu, N. Beloiu, P. Bentoiu, D. Bughici, D. Capoianu, M. Chiriac, T. Ciortea, Gh. Dumitrescu, L. Glodeanu, Șt. Niculescu, T. Olah, A. Stroe, A. Vieru, deci numai compozitorii secției simfonice și de cameră. Era, de fapt, o discuție cu biroul respectivei secții.

După deschiderea făcută de W. Berger, care l-a salutat pe președinte, P. Brâncuși a spus, între altele, că circulă părerea că biroul este alcătuit din compozitori de avangardă și compozitori tradiționaliști. Informează pe cei prezenți despre hotărârea adoptată la ultima ședință a secretariatului ca biroul să fie completat cu trei compozitori tineri care să participe, prin rotație, câte o lună: Corneliu Dan Georgescu, Carmen Petra Basacopol și Dan Constantinescu.

V. Tomescu a intervenit, recunoscând că „... nici cenaclurile, nici dezbaterile din organizația de partid nu au atins problemele care ne frământă"... La fel, „... nici discuțiile din Concertele-dezbatere n-au dat rezultate bune".

După ce afirmă că se simte stimulat de ceea ce spune președintele, Șt. Niculescu a arătat că va spune lucruri care-l frământă de 15 ani. Astfel, el a făcut câteva sugestii printre care „să fie reînviate cenaclurile, iar toate bunele tradiții ale Uniunii să fie continuate și perfectate... Să se organizeze concerte-dezbatere în Uniune, cu lucrările tinerilor și ale tuturor compozitorilor, și să se discute, inclusiv modul în care se discută..." Șt. Niculescu a propus o mai clară precizare a realităților din Uniune, în sensul că „maturii să fie considerați maturi și nu în mod artificial tineri, atribut care trebuie aplicat celor într-adevăr tineri"... A recomandat o mai bună propagandă ...„Să facem cunoscute toate stilurile și tendințele" ... Cere să se organizeze la București „Zilele muzicii românești".

Și D. Bughici aspira la recunoașterea tuturor „stilurilor, genurilor și generațiilor, cu condiția ca muzica să fie bună"...

A. Stroe susținea ideea activizării vieții întregii Uniuni, „... care în ultima vreme cam obosise".

Referindu-se la felul în care se cânta creația românească, propune să nu se mai admită o atitudine formală prin programarea unei creații scurte la începutul concertului. Și el susținea organizarea „Săptămânii muzicii românești" în capitală. Totodată, să fie încurajați tinerii absolvenți ai secției de compoziție să nu renunțe la specializarea lor, chiar dacă repartițiile erau necorespunzătoare cu pregătirea lor.

„...Există compozitori față de care ne arătăm îngăduitori, pretențiile sunt mai mici. Sigur că în cazul unor compozitori vârstnici, care au adus contribuții importante la muzica noastră, faptul poate fi justificat... Se poate ajunge la situația măsurării compozitorilor conform unor criterii diferite. La unii avem pretenții ridicate, la nivelul cel mai înalt, și-i criticăm «pe drept», ...în timp ce alții se întâmplă să fie chiar elogiați (deși nu e cazul), pentru că pretențiile sunt mult mai scăzute. Evident,

aici este punctul de plecare al confuziei valorilor care apare destul de frecvent... Redactarea referatelor, critica liberă, deschisă în cenacluri și presă ar îmbunătăți acest lucru"... În încheiere, A. Stroe recomandă să se reia activitatea de cenaclu, să fie „reînviate", ...în ultimul timp erau „neinteresante"... Cere să se ajungă la stabilirea unor criterii limpezi în dezbateri, „.... la un respect al valorii". În concluzie, apreciază începutul activ, dinamic al noii conduceri, urându-i succes.

A. Vieru și-a început luarea de cuvânt prin mărturisirea că a fost un „vorbitor rar la ședințe": ... „La Comitet nu am mai vorbit de vreo 10 ani, având un anumit sentiment al ineficacității; e obositor să tot repeți știind că nu are succes ceea ce spui".

Acum își spunea deschis opiniile, „...dintr-o speranță, nu din entuziasm: ...Anumite lucruri bune se reactivează"... Considera că una din problemele care se cereau discutate se referă la „prestigiul breslei". Simțea nevoia unor consultații. Cu ani în urmă, se consulta cu Z. Vancea, Gh. Dumitrescu, M. Andricu, T. Ciortea, S. Drăgoi, P. Constantinescu.

...„Acest lucru s-a terminat din păcate; compozitorii nu s-au simțit stâlpii acestei Uniuni și cei activi ar fi trebuit să fie. În ultimii ani s-a demonstrat cum Comitetul nu suplinește consolidarea dorită și nu a existat unirea breslei pe bază de creație. Din păcate, acum am recoltat rezultatele. În legătură cu viața muzicală, cu forurile de conducere, s-a creat o anumită obturație. Așa se întâmplă ca Uniunea, care a avut ca prim președinte pe George Enescu, să primească propuneri ca Emil Lerescu. Asta denotă o pierdere de prestigiu. Acum 15–20 de ani acest prestigiu era real. Unele dispariții ca Cvartetul Uniunii nu pot fi explicate numai prin lipsă de fonduri, ci și prin scăderea vitalității Uniunii. Festivalul „George Enescu" și-a diminuat prestigiul și nu cred că este cea mai nimerită explicație scăderea fondurilor valutare; acest festival constituie o obligație de cinste a Uniunii"....

După ce demonstrează decăderea Festivalului „George Enescu", A. Vieru propune crearea unui alt festival, tot la București, care să devină „o rampă de lansare a noilor lucrări"... Adică, dorea un Festival al muzicii noi. Și-a încheiat intervenția, afirmându-și speranța „în schimbări radicale" în Uniune...

Ridicarea calitativă a creației muzicale constituie tema predilectă a cuvântării lui L. Glodeanu: „Constat că a existat o atitudine de nivelare a valorilor, înțelegând prin aceasta un principiu al echității. Sunt o serie de compozitori ale căror lucrări reprezintă evenimente importante în creația muzicală românească și a căror cinstire ar fi meritat o mai mare atenție. Există acțiuni unde lansarea unui nume sau două, deși ar părea inechitabil față de numărul mare de membri, ar putea să aibă o eficiență în realizarea idealului, de fapt, al întregii Uniuni. Trebuie să știm cu ce tinde spre o anumită țintă.

L. Glodeanu a criticat sistemul de achiziții, „... un fel de bilanț anual", acordându-se de la mediu la minimum, pe scara tarifară. De asemenea, premiile, „... să nu se facă, într-un fel, ca o rotație din sistemul de premiere, prin asta frânând personalitățile care există"...

Problemele operei au fost abordate de către Gh. Dumitrescu, nemulțumit de aportul criticii muzicale la propaganda artei sunetelor. „... Ea (critica muzicală) are o situație insalubră. De această situație avem și noi o vină, fiindcă ne-am discreditat singuri.

Astăzi se cam fuge de problemele actuale în creație, se discreditează ideea Epopeii naționale"...

„Uniunea se află, potrivit lui M. Chiriac, în fața unei crize de încredere"... A pledat pentru susținerea tematicii contemporane.

După ce se declară de acord cu cele spuse de A. Vieru și Șt. Niculescu, D. Capoianu s-a oprit asupra misiunii pe care o are Uniunea, care... „răspunde de muzica din țara aceasta". Totuși, ea nu poate fi învinuită de ceea ce se difuzează.

D. Capoianu a pledat pentru profesionalizarea atribuțiilor biroului secției... „Să nu se ceară Uniunii să blocheze calea unor partituri; biroul este un for colegial și nu trebuie să intezică lucrările colegilor decât în două cazuri: crasă neprofesionalitate și confuzii ideologice, altfel face o operă de cenzură directă și urâtă"... Să nu ucidem lucrările membrilor Uniunii, pentru că dacă i-am primit în Uniune, le-am dat girul de compozitori. Este periculos să se creadă că biroul face toată viața muzicală, iar instituțiile răspunzătoare să arunce răspunderea pe Uniune". Și-a exprimat, totodată, nedumerirea față de criticile din afară, oprindu-se la „tendințe diferite care rup în două biroul nostru" și „ecoul unor mari tensiuni". A apreciat competența comisiei, după care a făcut unele propuneri cu caracter pragmatic.

„Că prestigiul Uniunii s-a pierdut, spune T. Olah, o demonstrează recentele evenimente, apoi, zvonuri din afară". Exemplifică greșita înțelegere a mecanismelor Uniunii, referindu-se la

Scanned with OKEN Scanner

discuțiile purtate în jurul muzicii pop din presă, din care ar rezulta că „numai Uniunea Compozitorilor ar deține secretul muzicii ușoare... S-a născut impresia că Uniunea se declară unicul for suprem și că numai compozitorii de muzică ușoară ai Uniunii pot crea o muzică bună. Uniunea pare a fi o cetate în care tinerii nu pot intra... Uniunea trebuie să urnească toate forțele viabile care au ceva de spus „în muzica românească".

În finalul intervenției sale, T. Olah a criticat felul în care instituțiile muzicale se achită de interpretarea muzicii românești.

Z. Vancea transmite rugămintea unor dirijori... „să nu se scrie pentru orchestre mari, ci pentru orchestra clasică".

Ședința a fost calificată de către N. Beloiu drept... „o etalare a gândurilor sincere. Munca biroului are o însemnătate foarte mare, căci finalitatea sa comportă multe ramificații, iar discuțiile care au loc sunt spre cinstea muzicii noastre"..

După câte a auzit, aici „... s-au spus lucruri ce trebuiau spuse, deci nu-i va fi ușor noului președinte în exercitarea sarcinilor sale, opina P. Bentoiu la începutul intervenției sale. Întrebările de bază sunt: ce poate face Uniunea în interior și ce în exterior?" Consideră că în interior nu trebuie să strice nimic din ce s-a făcut bun, „să se repare ceea ce poate fi reparat și să se imagineze soluții noi pentru situații noi"...

Propune cenacluri simfonice săptămânale. Editura Muzicală nu trebuie cedată. Numai dacă va fi unită, breasla va fi puternică și cere identificarea acelui teren comun, indiferent de orientări și stiluri... „Nu trebuie să transformăm cantonarea pe teme estetice în ciocniri de pasiuni și interese."

Apreciază că propaganda în exterior nu este bună... „Compozitorii să fie creditați cu calitatea de ambasadori ai culturii românești și să nu aibă opreliști în plecarea în străinătate".

„...Valorificarea muzicii noastre, după Th. Grigoriu, se poate face prin schimbarea strategiei economice a Uniunii". El aprecia că problema exportului de muzică românească este absolut vitală.

O MĂSURĂ REPRESIVĂ – ALUNGAREA UNIUNII DIN PALATUL CANTACUZINO

Nici nu apucase bine să se instaleze noul președinte, Petre Brâncuși, nu convocase nici o ședință mai importantă, în afara celei cu biroul simfonic și de secretariat, că a fost confruntat cu o imprevizibilă situație, care a avut consecințe dezastruoase asupra Uniunii Compozitorilor.

La 4 martie 1977 s-a produs un devastator cutremur de 7,2 grade, care a făcut numeroase victime, (au murit compozitorul Ion Vintilă, criticul și pianistul Virgil Gheorghiu, pianistul Tudor Dumitrescu), provocând o seamă de distrugeri imobiliare. Clădirea sediului Uniunii a fost și ea afectată, însă nu s-a aflat în situația de a fi în pericol, rezistența dovedindu-se solidă, stricăciunile produse putând fi reparate destul de repede, ceea ce însemna că funcționalitatea Uniunii nu era periclitată.

Cu toate acestea, consecințele au fost nefaste, devenind pretextul ideal pentru conducerea de partid, pentru Elena Ceaușescu, de a se răzbuna pe Uniune, de a pune mâna pe clădire, o intenție mai veche, despre care se șoptea insistent în ultima vreme și care acum devenise realizabilă. Ca atare, a doua zi după cutremur, s-a primit ordin de la c.c. să se evacueze clădirea în 48 de ore. De fapt, numai Uniunea s-a spus că trebuie urgent evacuată. Muzeul „G. Enescu" continua să rămână în Palatul Cantacuzino. Contradicția apărea evidentă. De ce numai Uniunea Compozitorilor trebuia să se mute? Ce se va întâmpla cu somptuoasa operă de arhitectură? Conducerea de partid chiar nu știa că în respectiva clădire funcționa și Muzeul „G. Enescu"? Întrebările se țineau lanț. Cea mai acută era, însă, unde să se mute Uniunea? Unde să fie dus mobilierul, pianele, obiectele de artă, biblioteca, depozitară a unui fond unic și masiv?

P. Brâncuși a intrat în alertă, dar și funcționari ai C.C.E.S., în special Nicolae Călinoiu, care, atunci când primea o sarcină, nu-și punea întrebări, călca orice în picioare, transpunând-o cu brutalitate în practică. Nu au schițat nici cel mai mic gest de împotrivire. Nu au încercat să explice că evacuarea nu era necesară. Filarmonica „G. Enescu" a fost obligată să cedeze aripa din dreapta a clădirii Ateneului Român pentru Uniunea Compozitorilor. Era vorba de parterul cu 3 încăperi, sala de la etaj a corului și subsolul, mai exact o parte a subsolului, unde urmau să fie depozitate partiturile, cărțile, revistele, manuscrisele. Pianele urmau să fie plasate în părțile mai dosnice ale foaierului.

Scanned with OKEN Scanner

Zis și făcut; în foarte mare grabă, sediul Uniunii, Palatul Cantacuzino, a fost dezafectat. Camioane cu muncitori neglijenți, elevi-militari ai Liceului de muzică, care au dat o mână de ajutor, au acționat rapid, mutând valorile în improvizatul sediu din centrul Capitalei. În febra mutării au dispărut unele valori, cea mai regretată fiind o scrisoare a lui Beethoven, care se afla în seifurile Uniunii...

Evacuarea s-a făcut fără a se înștiința membrii Uniunii. Unii, desigur, au aflat, însă cea mai mare parte a lor au realizat ceea ce se întâmplase, după câteva zile, când și-au văzut valorile aruncate neglijent peste tot, în holul Ateneului Român... Ceea ce se vedea era de o tristețe nemărginită, astfel încât domnia lui Petre Brâncuși a început cu stângul. De ce oare a acceptat acel dezastru?

Au trecut zile grele, de mari eforturi pentru salariați care, încet-încet, s-au regrupat, și-au amenajat birourile cu convingerea că mutarea era ceva provizoriu, de scurtă durată, până ce clădirea Palatului Cantacuzino se va consolida și restaura. Era însă o minciună, deoarece s-au văzut intențiile de schimbare a destinației respectivei clădiri. Cu toate acestea, nici conducerea de partid n-a putut să modifice prevederile testamentare ale Mariei Cantacuzino care spuneau limpede: clădirea se donează statului Român pentru a deveni Muzeul memorial „G. Enescu" și pentru a servi muzicii.

15 ani Palatul Cantacuzino a rămas pustiu, clădirea deteriorându-se pe zi ce trece. 15 ani Uniunea Compozitorilor a fost exilată din sediul ei, ca urmare a unei atitudini disprețuitoare pentru muzicieni, pentru compozitori și muzicologi.

Paradoxal, nici un deget nu s-a mișcat pentru repararea sediului evacuat. A venit și rândul Muzeului „George Enescu" să fie închis și destrămat, Palatul Cantacuzino devenind o clădire închisă, cu un statut indecis... Circulau tot felul de versiuni privind viitoarea destinație a clădirii: ambasadă, sediu pentru ministerul tineretului patronat de Nicu Ceaușescu...

Clădirea se deteriora, mai ales că, în câțiva ani, aflată în custodia Muzeului de Artă al României, apoi al Muzeului Literaturii, neexistând fonduri, pe timpul iernii nu a funcționat instalația de încălzire, ceea ce a dus la degradarea instalațiilor, ceea ce a condus și la spânzurarea tânărului mecanic făcut răspunzător pentru stricăciunile ivite după evacuare...

După un timp, s-a decis ca în sediul casei familiei George Enescu să se constituie un muzeu al muzicii românești, desemnându-se un colectiv care a muncit mult în această direcție. S-au amenajat săli, vitrine, ajungându-se într-un stadiu foarte avansat pentru deschidere, în câteva rânduri fiind vizitat de către Elena Ceaușescu și conducerea Consiliului Culturii, dar, de fiecare dată, ceva neplăcându-i deținătoarei Cabinetului Nr. 2; probabil erau prea puține portrete ale șefului de partid și ale ei... S-a spus o dată că nu era bine surprinsă „grandioasa realizare a «Cântării României»"...

Erau zadarnice eforturile lui Nicolae Călinoiu și ale lui Petre Brâncuși de a satisface pretențiile nebuloase ale Elenei Ceaușescu, fapt pentru care preconizatul Muzeu al Muzicii românești nu a putut fi inaugurat...

REÎNNODAREA FIRULUI RUPT...

Cu eforturi considerabile se încerca repunerea în funcțiune a mecanismelor Uniunii în noul sediu improvizat, pentru a se reitera structurile sale, liniștindu-se, în acest mod, spiritele contrariate de mutarea pripită și nejustificată. După două săptămâni de la cutremur, la 17 martie 1977, s-a convocat Comitetul în noul sediu de la Ateneul Român, în sala de concerte de la subsol.

Era prima ședință de Comitet prezidată de P. Brâncuși, care trebuia să-și demonstreze valențele de președinte, să calmeze spiritele, să susțină că mutarea a fost un act necesar, dacă s-ar ivi întrebări delicate pe această temă, să insufle un aer de prospețime, să instaureze un nou stil de muncă într-o atmosferă cenușie, lipsită de vlagă.

Ca și cum nu s-a întâmplat nimic, ședința a debutat conform tipicului, cu realizarea planului de creație, după o informare a lui W. Berger și prezentarea planului editorial pe anii 1977–1979, în care se prevedea o creștere a colilor de tipar.

L. Profeta a dat citire planului de cenacluri care urmau să-și aibă sala în subsolul *Ateneului Român*. Se prevedeau ședințele lunare ale învățământului de partid, prin conferințe cu iz partinic. Cele muzicale, temele de cenaclu păreau puse în umbră.

Scanned with OKEN Scanner

S-a anunțat înființarea în țară a unor cenacluri de tineri compozitori (pop, rock, folk), care vor funcționa pe lângă secția de muzică ușoară.

S-a decis înființarea secției didactice și de muzică pentru copii, având în componența biroului pe L. Comes – secretar, L. Rusu, A. Pașcanu, Gr. Bărgăuanu, Carmen Petra-Basacopol, L. Dandara și D. Buciu. S-a alcătuit și secția pentru fanfară avându-l ca secretar pe Aurel Popa I. Ursu, colonel, secretar al cenaclului de creație al muzicii militare, ajutat de col. I. Badea. În birou mai erau W. M. Klepper, I. Chioreanu, I. Totan și S. Horceag. Membrii militari ai biroului nu puteau fi plătiți pentru participarea la ședințe. De activitatea acestei secții răspundea L. Profeta.

Un element nou pe care P. Brâncuși l-a și imprimat viza tendința de contopire a muncii Uniunii cu activitatea biroului organizației de partid. În consens cu această opțiune, P. Brâncuși l-a invitat pe V. Tomescu să prezinte concluziile ședinței de alegeri din adunarea de partid; mai concret, acțiunile de refacere ca urmare a cutremului.

P. Brâncuși a supus atenției comitetului planul editorial pe anii 1978–1979, invitând la discuții, spunând că se pot opera modificări. Propune ca *Muzicieni români, lexicon,* să fie inclus în planul pe 1978, dar numai după ce se va alcătui un colectiv care să-l pună la punct. În privința *Operelor* de T. T. Burada, vol. I–II, ediția îngrijită de V. Cosma, acesta arată că trece din anul 1978 în anul 1979. D. D. Botez a rugat să se includă în planul editorial un al *IV-lea Caiet coral* personal în care să figureze creațiile lui Gh. Bazavan, R. Paladi, D. Derițeanu, M. Negrea, care împlinesc vârste rotunde. P. Brâncuși a spus însă că nu mai este loc pentru alt caiet. H. Mălineanu semnalează că lipsește din planul editorial muzica destinată a fi cântată în restaurante. În aceste condiții nu e de mirare că muzica românească este înlocuită prin repertoriul străin. Propune să se apeleze la foi volante multiplicate la xerox. Recomandă și o discuție cu radioul pe tema difuzării muzicii ușoare românești.

L. Comes își exprimă satisfacția pentru înființarea secției de muzică didactică și supune atenției unele idei călăuzitoare. Creația pentru copii trebuie să se afle în mâinile maeștrilor muzicii românești. Diletantismul, incompetența nu trebuie să-și facă loc aici.

Repertoriul creației românești, catalogul acesteia se cere adus la zi, pentru a fi făcute cunoscute orchestrelor simfonice din țară toate titlurile existente. P. Brâncuși se angajează să multiplice catalogul într-o ediție net comercială și să-l expedieze celor interesați. Totodată, va fi tipărit și întregul repertoriu al tipăriturilor muzicale, începând cu ce s-a făcut la E.S.P.L.A.

Planul editorial apărea sărac în privința lucrărilor de muzicologie inspirate de evenimente ce se sărbătoreau în 1977, arăta D. Bughici. W. Berger informează că este pe cale să încheie un volum despre compozitori, la care D. Bughici îi recomandă să nu omită creația contemporană. Z. Vancea subliniază că în lucrarea sa: *Creația muzicală românească a secolelor XIX–XX,* se ocupă și de muzica scrisă recent. P. Brâncuși arată că planul editurii este deschis și, dacă vor fi elaborate lucrări, ele vor fi imediat incluse.

C. D. Georgescu, vorbind din partea Institutului de Dialectologie și Folclor, ridică problema tipăririi colecției naționale de folclor, arătând că a trimis o adresă prin care se propunea cuprinderea primelor două volume în planul editorial. P. Brâncuși observă însă că această colecție ar putea fi onorată de către Editura Academiei și că pentru această colecție nu vor fi scoase din plan partituri simfonice sau de cameră. Chestiunea trebuia clarificată într-o viitoare convorbire cu directorul institutului. L. Profeta și-a exprimat dorința să se tipărească creațiile inspirate din grelele momente prin care s-a trecut în recentul seism. În acest fel, planul editorial se va îmbogăți cu aceste lucrări, cu cântece care să reprezinte adevărata epopee națională.

Au fost primiți membri stagiari: Hencz Josif, Anton Șuteu, Adrian Iorgulescu, Adrian Enescu. S-au făcut pensionări și completări de pensii. S-a acordat ajutor material pentru amenajarea locului de veci al compozitorului Nelu Ionescu. Pentru repararea noului sediu, foarte nepotrivit, s-au alocat 125.000 lei. Totodată, s-au acordat prime membrilor secretariatului, nesalariați.

Planul de cenacluri s-a reluat și se desfășura cursiv în subsolul Ateneului. La 4 aprilie 1977, a avut loc o audiție de muzică poloneză și germană. La 11 aprilie s-a ținut o întâlnire cu corul liceului din Botoșani și cu corul liceului „Mihai Viteazul" din București, care au prezentat prime audiții. La 18 aprilie s-a desfășurat o întâlnire în cadrul „Festivalului național Cântarea României", ascultându-se creații de muzică ușoară în ciclul „Laudă omului".

O adunare festivă prilejuită de Centenarul Independenței a fost programată la 9 mai. După o săptămână, la 16 mai, o audiție-dezbatere, cuprinzând lucrări de tineri compozitori: C. Simionescu – *Ecourile datinei;* U. Vlad – *Mozaic;* L. Șaptefrați – *Rezonanțe pentru pian și orchestră;* Hencz J. – *Balada „Lupeni-'29";* C. Cazaban – *Naturalia;* D. Petrescu – *Spațiu doinit.*

Scanned with OKEN Scanner

O dezbatere teoretică a fost programată la 23 mai 1977: *Tribuna ideilor – tur de orizont asupra muzicii contemporane.* Referenți au fost Șt. Niculescu și D. Ciocan. Au urmat cenacluri consacrate creației studenților Conservatorului „C. Porumbescu" și, la 20 iunie 1977, un cenaclu de muzicologie cu tema *Cartea muzicală românească de dată recentă în dezbaterea criticilor.*

NIMIC NOU SUB SOARE

Nimic nu s-a schimbat în conceperea ordinei de zi a ședințelor de Comitet. Astfel, cea din 14 aprilie 1977 a debutat după vechiul tipic: „Obiective ale Uniunii Compozitorilor în lumina ședinței comune a Marii Adunări Naționale, a Consiliului Suprem de dezvoltare economică și socială și a Activului Central de Partid" prezentate de V. Tomescu.

W. Berger a înfățișat felul în care participă membrii Uniunii din Capitală la „Festivalul național «Cântarea României»". P. Brâncuși recomandă mai multă exigență și responsabilitate în intitularea pieselor de muzică ușoară.

Era la modă informarea asupra activității fiecăruia. În respectiva ședința de Comitet, L. Profeta a avut nu mai puțin de 3 informări consecutive: asupra „Zilelor muzicii ușoare românești – Mamaia 1977", a participării orchestrelor de amatori la „Festivalul Național «Cântarea României»" și colaborarea rodnică dintre Uniune și Conservator, pentru multiplicarea a numeroase cântece patriotice și de muzică ușoară, pentru a răspunde cererilor diferitelor coruri și formații angrenate în concursul „Cântarea României". De asemenea, a prezentat și volume de cântece editate: *Eroi din mai; Noi construim; Flamura neatârnării.*

O. L. Cosma prezintă o informare asupra sesiunii științifice și artistice omagiale dedicate Centenarului Unirii și Răscoalei din 1907. La întrebarea lui G. Derieteanu, dacă „Zilele muzicii ușoare românești Mamaia 1977" își menține caracterul de concurs, N. Călinoiu răspunde că e altceva, acesta e integrat în „Festivalul național «Cântarea României»", neavând premii de creație și interpretare.

V. Cosma cere să se intervină la Radio pentru a se acorda emisiuni în care se popularizează bogata recoltă de tipărituri ale Editurii Muzicale.

Numeroși membri ai Uniunii Compozitorilor erau antrenați în lucrările juriilor „Festivalului Național Cântarea României" și se deplasau pe întreg cuprinsul țării. Ca participant în juriul pentru elevi și tineret, G. Grigoriu a constatat un nivel artistic slab, repertoriul îi apărea total depășit și demodat. În consecință, el credea necesară organizarea unei consfătuiri cu profesori și dirijori. Au mai vorbit E. Roman, D. Capoianu și N. Călinoiu, făcând referiri la felul în care se desfășura „Cântarea României".

În componența juriilor au fost incluși, din partea Uniunii Compozitorilor: D. Bughici, D. Capoianu, O. L. Cosma și A. Zoltán la operă, operetă și balet; W. Berger, P. Bentoiu, P. Codreanu, R. Ghircoiașiu, T. Olah, la filarmonici și orchestre simfonice; L. Profeta, T. Popa, G. Sbârcea, la teatre de estradă; F. Comișel și C. D. Georgescu la ansambluri artistice.

S-au făcut precizări în regulamentul de acordare de ajutoare materiale, ca și pentru ajutoare de documentare.

DISCUTAREA FESTIVALULUI NAȚIONAL „CÂNTAREA ROMÂNIEI"

Întâlnirea Comitetului din 28 iunie 1977 s-a consumat pe tema desfășurării *Festivalului Național „Cântarea României"*, tonul de pornire constituindu-l un referat citit de V. Tomescu. P. Brâncuși a informat că ideile desprinse din cuprinsul dezbaterii vor alcătui un material ce va fi înaintat forurilor superioare, spre a se perfecta ediția viitoare.

N. Brânduș era convins că *Festivalul Național „Cântarea României"* este un „spectacol" al tuturor artiștilor. Începe în ultimul cătun și se încheie în Capitală. Noțiunea de concurs se legitimează doar în cazul artei de amatori. A extinde această mentalitate de „confruntare" în domeniul artei

Scanned with OKEN Scanner

profesioniste, ai cărei reprezentanți trecuți în fiecare etapă, a formării și perfecționării, din concurs în concurs, sunt dinainte cunoscuți sub aspect valoric, pare o eroare de fond. Apare ciudată punerea în concurs a unor instituții profesioniste de grad republican cu altele de grad I, II, III și IV. Nici concurs între soliști, între forțe interpretative cunoscute nu sună prea bine, pare o tautologie clasică...

Propune ca instituțiile profesioniste să participe la Festival doar prin microfestivaluri. De altfel, suprasolicitarea localităților cu spectacole și concerte nu este indicată din punct de vedere al interesului public. În cazul artei profesioniste, concursurile sunt potrivite doar în domeniul creației. Sunt utile concursuri pentru interpretare studențești și școlare...

„«Cântarea României» să le fie viitorilor profesioniști prima treaptă de lansare"... Tot ce ține de arta profesionistă să fie distins cu premii remunerate... Arta profesională trebuie să meargă în Festival permanent și în paralel cu arta amatoare, ca suprem țel și model". În Festival recomandă interpretarea creațiilor în primă audiție.

W. Berger crede oportună organizarea unei „Decade a Muzicii Românești". Va trebui depășită situația în care există un mare decalaj între diferitele centre muzicale. Se întreabă dacă acest Festival nu s-ar putea internaționaliza.

Prezent la discuții, Valeriu Bucuroiu, activist la c.c., mulțumește pentru numeroasele sugestii făcute. În încheiere, P. Brâncuși apreciază ținuta intervențiilor și aportul membrilor Uniunii la reușita „grandioasei manifestări" care este Festivalul „Cântarea României".

În partea a doua a ședinței de Comitet, au fost primiți în Uniune ca membri stagiari: Harry Bela, Constantin Catrina, Alice Mavrodin, Emilian Ursu, Gh. Serghi, Vasile Șirli, Jolt Kerestely, Dan Ștefănică, Ștefan Andronic, A. Bretz.

Ca membri definitivi: Theodor Drăgulescu, Florin Dimitriu, Liana Șaptefrați, Marius Țeicu, Sergiu Malagamba, Radu Gheorghiu, Valențiu Grigorescu, Titus Moisescu, Florin Georgescu, Francisc Laszlo, Sergiu Păun, Sergiu Eremia, Ion Stamatiade, Ion Vanica.

A existat și o listă de „radiați, pentru lipsă de activitate". Ana Frost, Andreea Porfetye, Radu Florian, Eugen Wendel, S. Cioroiu, Alexandru Hrisanide, la care s-au manifestat două abțineri, Costin Miereanu – două abțineri, Gheorghe Costinescu – două abțineri, M. Suciu, Olga Zicker.

De fapt, toți membrii de pe această listă erau plecați din țară și nicidecum „lipsa de activitate" nu era motivul excluderii.

S-au aprobat și achizițiile, în sumă de 1.138. 766 lei, la Uniune și 575.100 la C.C.E.S., pentru texte 29.000 lei.

S-a instaurat stilul lamentabil de ploconire, slugărnicie, umilire jenantă prin trimiterea de telegrame de felicitare „conducătorului iubit", telegrame citite într-o atmosferă de totală pasivitate și indiferență... „Avem în fața ochilor și în inimă imaginea luminoasă și exemplară a dumneavoastră, mult stimate tovarășe secretar-general, omul între oameni, bărbatul vrednic și neînfricat, fiul cel mai iubit al națiunii"[451].

CRITICAREA REVISTEI „MUZICA"

Cum arătam, întrunirile Comitetului încep să se combine cu ședințele organizației de partid din Uniune, ceea ce s-a întâmplat la 13 octombrie 1977, când s-a aflat în obiectivul furcilor caudine revista *Muzica*. Secretarul Uniunii, redactorul șef al revistei, V. Tomescu, a prezentat: *Rolul revistei „Muzica" în lumina cerințelor actuale ale creației literar-artistice*. Evident, succese, dar și scăderi, „slaba atitudine critică pe care o dovedesc unele articole, cronici, recenzii", redacția deplângea autocritic întreruperea seriei de autoportrete. În schimb, își propune: „întărirea spiritului militant". O atenție sporită trebuia acordată în viitor mișcării artistice de amatori și sporirea materialelor de actualitate.

451. În: *Muzica*, XXVII, 4, aprilie 1977, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Înscriindu-se la cuvânt, Gh. Ciobanu a sugerat deschiderea unor rubrici noi, una în care să se explice pe înțelesul tuturor muzica și alta „adendă et corigendă". D. Bughici credea că ar fi utilă stabilirea unor linii directoare mai clare, pe care revista să le urmeze, „în afara sarcinilor de bază pe care le primește din partea Uniunii". Ar fi ideal să existe și un săptămânal muzical. Recomanda mărirea numărului corespondenților din țară.

Lipsa criticii avizate în domeniul muzicii ușoare o deplângea L. Profeta. Prea rar se strecoară materiale despre muzica ușoară și corală. Prea des revista se ocupă cu adaptarea unor materiale dezbătute în cadrul Uniunii. Evenimentele care interesează mișcarea artistică de amatori ar necesita o rubrică specială.

Z. Vancea era convins că revista trebuie să existe, lipsurile sesizate putând fi eliminate. Era însă necesar ca, alături de redactori, să scrie mai mulți colaboratori voluntari.

Eficiența revistei ar deveni evidentă, potrivit lui C. Țăranu, dacă s-ar adresa mai direct cititorilor. Pentru propaganda creației muzicale se cere o mai coordonată reflectare a primelor audiții. Buletinul din ultimele pagini ar trebui să fie tradus în franceză și să conțină date despre creația contemporană românească.

A. Stroe, care lucrase în redacție ani de zile, cunoscându-i munca din interior, observa că se mai inserează articole plate, lipsite de interes, colaboratorii nefiind selectați cu exigență. Un anumit șablon se interpune în critica muzicală, care se cere mai vie și la obiect. Să se laude ceea ce este bun, dar să se și arate ce nu e. Ar fi utilă o rubrică de popularizare. De asemenea, ecouri și studii despre marile fenomene ale contemporaneității muzicale, propunea D. Popovici. Bunăoară expresionismul, postimpresionismul, curentele postbelice. Înainte de a se apuca să critice, cel care scrie trebuie să fi profesat în sfera muzicii. „Căci ceea ce se constată împrejur e trist. Critica se află în mîna unor muzicieni rataţi". D. Popovici vrea o critică permanentă a discului românesc, precum și o pagină obligatorie, în care să fie reflectate succesele muzicii românești peste hotare.

Și modul de prezentare a revistei ar putea fi mai atractiv.

Apreciind seriozitatea, principialitatea, competența luărilor de cuvânt, P. Brâncuși considera că „într-adevăr, revista a realizat progrese". Cu toate acestea, ar fi dorit să se acorde mai mult spațiu problemelor învățământului artistic, pregătirii tinerilor muzicieni pentru muncă și viață.

„Mutațiile petrecute în ultimii ani în problematica învățământului, integrarea acestuia în practica artistică sunt subiecte ce merită o examinare mai atentă. Un rol pozitiv asupra muzicii românești îl va avea Consiliul oamenilor muncii care se instituie de acum. Multe din materialele din paginile revistei sunt confuze, greoaie, prețioase. Lipsește schimbul de opinii atât de necesar fenomenului muzical, lipsesc formele publicitare atractive. Nu se organizează întâlniri cu cititorii, cu studenții și cu elevii din învățământul de specialitate. Prezentarea grafică este de o monotonie care nu mai poate fi continuată."

În continuare, Comitetul a avizat planul de cenacluri. Pentru acordarea pensiilor Uniunii a fost numită următoarea comisie: Z. Vancea, Th. Grigoriu, O. L. Cosma, D. Bughici, E. Comișel, R. Ghircoiașiu.

Comitetul a fost de acord cu definitivarea lui Sava Ilin și Mircea Bădulescu.

Activitatea de cenaclu a demarat în ritm susținut. Inaugurarea s-a făcut la 27 septembrie 1977, cu lucrări ale absolvenților, membri ai „Cenaclului tinerilor compozitori": Ileana Redzyk – *Invenţiuni pentru orchestră;* H. Șurianu – *Concert pentru vioară și orchestră;* H. Rațiu – *Concert pentru violoncel și orchestră* și L. Vlădescu – *Cantata „Lumina mea"*.

La 4 octombrie 1977 s-a organizat un cenaclu în care a fost trecută în revistă evoluția liedului în ultimele 3 decenii, prilejuind audiții din creația lui M. Jora, T. Ciortea, Gh. Dumitrescu, P. Bentoiu, A. Vieru, D. Popovici, N. Coman și D. Voiculescu.

Deschiderea cenaclului *„Prieteni ai muzicii"*, în colaborare cu Conservatorul „C. Porumbescu", s-a produs la 18 octombrie 1977. Din nou tinerii au avut un cuvânt la 1 noiembrie. După o săptămână, s-au audiat creații semnate de compozitorii sovietici. L. Profeta a prezentat un referat cu titlul *Aspecte actuale ale creației de muzică ușoară,* la 15 noiembrie. Un cenaclu a fost prefațat de Aurel Stroe, în care, între altele, s-au audiat I. Redzyk – *Invenţiuni II;* Irina Hasnaș – *Metamorfoza;* Christian Petrescu – *Ulciorul. Critica muzicală în lumina experienței contemporane* a fost referatul prezentat de L. Vartolomei și D. Avakian, membri ai „Cenaclului tinerilor muzicologi «George Breazul»", condus de V. Cosma.

La 22 decembrie 1977, a avut loc un alt cenaclu, în care a răsunat muzică simfonică semnată de Z. Vancea, M. Moldovan, D. Bughici, S. Păutza, Th. Grigoriu. În fine, o altă audiție s-a consumat la 13 decembrie 1977, când au fost programați: N. Brânduș – *Eroii de la Plevna;* M. Moldovan – *România vremurilor înalte;* S. Păutza – *Columna;* D. Popovici – *Cantata dramatică 1877.*

Scanned with OKEN Scanner

STILUL DE MUNCĂ

„Îmbunătățirea stilului și metodelor de muncă în activitatea organismelor Uniunii Compozitorilor" a constituit tema principală a întrunirii Comitetului din 5 noiembrie 1977, referatul citindu-l L. Profeta. Discuțiile au fost susținute de către D. D. Botez, L. Comes, D. Capoianu, D. Bughici, E. Lerescu, N. Brînduș, M. Iancu, I. Crișan, C. Romașcanu, V. Cosma, A. Popa, E. Roman, N. Călinoiu și V. Bucuroiu.

D. D. Botez voia să se înființeze cenacluri ale Uniunii la Galați și la Bacău. Rezultatele înființării colectivului de propagandă a muzicii românești au fost înfățișate de către D. Capoianu, acesta recomandând tiparul necomercial. La biroul simfonic, volumul creațiilor prezentate era mare, astfel că D. Bughici cerea măsuri pentru descongestionare. E. Lerescu întreabă dacă se cunoaște cum se desfășoară muzica românească în provincie. Unii colegi își aranjează treburile în numele Uniunii. Nu crede că în biroul simfonic sunt necesari 16 compozitori. P. Brâncuși propune întreprinderea unei anchete relativ la neregulile semnalate de E. Lerescu. N. Brînduș nu s-a lăsat impresionat de faptul că s-a afirmat că în biroul simfonic sunt prea mulți membri și propunea cooptarea unui reprezentant al „Cenaclului tinerilor compozitori".

M. Iancu îl propune pe Sava Ilin în conducerea filialei din Timișoara. A. Popa propune abordarea mai curajoasă, în repertoriul cultivat de fanfare, a creației românești.

Operațiunile generate de mutarea Uniunii au dus la deteriorarea multor bunuri, ceea ce a determinat serviciul administrativ să propună scoaterea acestora din evidență și casarea. Au fost aprobate și scăderi de prețuri la unele mărfuri, partituri, volume de la *Magazinul „Muzica"*.

Planurile de creație s-au discutat la 26 noiembrie 1977, înfățișate de W. Berger. Planurile apăreau foarte ambițioase, dacă se are în vedere că se propuneau 12 opere, 39 cantate și oratorii, din care puține s-au finalizat. La secțiile: corală, muzică ușoară, fanfară, planul a fost prezentat de L. Profeta, iar V. Tomescu la muzicologie.

În ultima ședință de Comitet pe anul 1977, din 17 decembrie, s-a aflat pe ordinea de zi tot o temă cu implicații politice: „Sarcinile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor în lumina documentelor Conferinței naționale a p.c.r.", citit de V. Tomescu. Este de observat că Uniunea nu mai este numai a compozitorilor ci și a „muzicologilor".

S-au aprobat și achizițiile din decembrie 1977, în valoare de 583.034 lei și s-au primit noi membri stagiari: Doina Nemțeanu, Valentin Petculescu, Cristian Misievici, Teodor Caciora, Viorel Munteanu, Adrian Pop și Ilona Szenyk. Sorin Vulcu, la rândul său, a obținut calitatea de membru definitiv.

Informând Comitetul că a dispărut scrisoarea lui L. van Beethoven din patrimoniul Uniunii, președintele P. Brâncuși propune scoaterea ei din evidență, manuscrisul fiind evaluat la suma de 7.500 lei.

1978

CENACLURILE

Idolatrizarea lui N. Ceaușescu devenise o maladie de care n-a fost ferită nici Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, ceea ce se poate constata fie și numai după plasamentul portretelor sale în revista *Muzica:* din interior, chipul său împietrit și cu o anume ureche, trece pe copertă...

Cu toate că prin mutarea din localul Palatului Cantacuzino s-a frânt ceva din ambianța breslei, conducerea dădea semne că dorea revenirea la cursul firesc de altădată, ceea ce nu mai părea posibil. S-a destrămat ceva, s-a năruit un climat. Deși cochetă, sala de la subsolul Ateneului Român, „sala șobolanilor" cum i se mai spunea, era neîncălzită în sezonul rece și neprimitoare. Invitația la cenacluri revine în actualitate, căutându-se teme atractive, de interes. La 10 ianuarie 1978 s-a programat o conferință a lui Șt. Niculescu, având un subiect incitant: *Noi teorii și soluții în domeniul polifoniei contemporane, precum și al teoriei mulțimilor aplicate în muzică.* O întâlnire între

Scanned with OKEN Scanner

compozitorii și interpreții de muzică ușoară s-a organizat la 17 ianuarie 1978, cu concursul Mihaelei Oancea, al lui Dorin Anastasiu, Horia Moculescu, Nicu Pop, Adrian Romcescu și George Sava. La 24 ianuarie 1978 a avut loc un cenaclu coral cu tema *Cântece patriotice și revoluționare,* la care și-a dat concursul corul „Gaudeamus" dirijat de Gheorghe Oprea. În cenaclul dedicat tinerilor compozitori s-au audiat la 31 ianuarie 1978 *Sonata pentru vioară și pian* de Marina Vlad; *Două lieduri* pe versuri de L. Blaga de Christian Petrescu; *Da suonare* de Maia Ciobanu; *Tempo'80 pentru orchestră* de Călin Ioachimescu. La 14 februarie s-a audiat muzică contemporană din Ungaria. Teza privitoare la diversitatea stilistică, îndrăgită în epocă, avea în Zeno Vancea un zelos susținător, un teoretician care surprinde și preocupările tinerilor compozitori[451 bis].

ÎNCETAREA DIN VIAȚĂ A LUI DIMITRIE CUCLIN

Solitar și retras din viața Uniunii, compozitorul Dimitrie Cuclin s-a stins din viață la 7 februarie 1978, la venerabila vârstă de 93 de ani. D. Cuclin era un patriarh, un clasic în viață, pietrificat în concepție, d'Indyst convins, care nu abdica pentru nimic în lume de la principiile funcționalismului tonal. Exercita o atracție deosebită, avea o aură mitică. Când dădea Domnul să aibă o primă audiție, curioșii și prozeliții abundau în sala de concert. Maestrul scria, cuvânta în cercul amicilor, adresa câte o scrisoare patetică la Uniune, nedorind altceva decât să fie cântat. Idiosincraziile și aversiunile încetaseră de mult. Dascălul, savantul era de mult împăcat cu toată lumea. Compozitorul rămânea însă, în bună parte, necunoscut și nici scrierile teoretice, estetice nu i se publicaseră. Exista un cult pentru D. Cuclin, fapt care explică intensitatea durerii la aflarea veștii morții sale.

Festivalul „Cântarea României" continua să polarizeze multe preocupări. Insistența cu care era susținut și mediatizat devenise agasantă. Întreaga viață muzicală părea că se rotește sau se reduce la această manifestare cu iz propagandistic, amatoristică, în care maeștrii erau uitați, inventându-se false notorietăți.

Nu slăbeau nici vizitele membrilor Uniunii, la Brașov, Poiana Mărului, Hărman, Predeal, Pitești. La Brașov Gemma Zinveliu și Constantin Catrina își risipeau forțele în munca de îndrumare, după cum făceau și M. Cozmei și V. Spătărelu la Iași, iar la Cluj – Tudor Jarda și Virgil Medan.

Cenaclul din 21 februarie 1978 a avut ca temă *Aspecte ale muzicii contemporane în preocupările tinerilor muzicologi.* În context, L. Vartolomei a prezentat referatul *Fenomenul creației contemporane în critica noastră contemporană,* iar Speranța Rădulescu – *Metode moderne în analiza creației românești.* Carmen Stoianov a abordat subiectul: *Probleme de stil – însemnări despre creația lui T. Olah.*

În cenaclul din 28 februarie 1978 au răsunat următoarele prime audiții: *Sonata pentru violoncel solo* de Gr. Nica; *Cvintet pentru suflători* de Hencz J.; *Sonata pentru 2 piane* de N. Brînduș; *Antimemoria,* cvartet de coarde de C. Cazaban; *Măguri,* pentru flaut de L. Comes și *Cvartet de coarde nr. 4* de T. Ciortea.

DENUNȚAREA MĂSURILOR CARE ÎMPIEDICAU PLECĂRILE ÎN STRĂINĂTATE

Un subiect mai rar abordat a fost inclus pe agenda Comitetului din 23 martie 1978: „Relațiile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din R.S.R. cu Uniunile de creație din țările socialiste". Declanșând o atare dezbatere, s-ar fi putut deduce că s-au primit indicații să se deschidă porțile, măcar între „țările-prietene". Asista la lucrări, din partea C.C.E.S., N. Călinoiu. Dar nu era decât o altă diversiune, pentru a se arunca praf în ochii orbilor, căci, în realitate, nu s-a schimbat nimic. De bine, de rău, ceva schimburi „socialiste" mai aveau loc. Z. Vancea, vicepreședinte, a făcut o informare asupra stadiului relațiilor cu străinătatea. Ion Husti a vorbit despre activitatea filialei Iași, iar Aladár Zoltan despre munca din cenaclul de la Târgu-Mureș.

451 bis. Vancea, Z. *Diversitatea stilurilor muzicale, fenomen caracteristic culturii muzicale a epocii noastre.* În: *Muzica.* XXVIII, 2, februarie 1978, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Membrii Comitetului nu s-au mărginit la discuții formale. A. Vieru a ridicat problema prezenței compozitorilor în străinătate când li se interpretează creațiile. Acest lucru a devenit imposibil ca urmare a măsurii forurilor superioare de a interzice cadrelor didactice să călătorească peste graniță în cursul anului de învățământ. Se putea face, desigur, cu aprobări speciale, în timpul vacanței. În acest fel, compozitorii, interpreții, muzicologii erau țintuiți locului, nepermițându-li-se să-și onoreze invitațiile de a participa la manifestări ce ar fi contribuit la afirmarea prestigiului României. Măsura era luată tocmai pentru a diminua hemoragia intelectualilor spre vestul Europei. Întrucât P. Brâncuși cumula funcțiile de președinte al Uniunii și rector al Conservatorului, A. Vieru se întreabă de ce acesta nu ar putea decide dacă un profesor tulbură sau nu desfășurarea anului de învățământ dacă lipsește câteva zile. Intervine P. Bentoiu care subliniază că nu se poate pleca nici în Jugoslavia.

Lipsa totală a partiturilor, cărților, discurilor românești în țările în care a călătorit a fost descrisă de către O. L. Cosma. Propune organizarea de concerte în reciprocitate, care ar putea da aripi procesului de cunoaștere a valorilor noastre contemporane. Succesele internaționale ale unor membri ai Uniunii, ce constituie prilej de mândrie, ar trebui popularizate în presă, prin toate mijloacele de difuzare. Bunăoară, alegerea lui Ion Dumitrescu ca membru al *Academiei de arte frumoase* din Paris a fost ca și trecută sub tăcere. Centenarul lui George Enescu, din 1981, ar trebui înscris de pe acum în calendarul evenimentelor muzicale UNESCO. Cu acel prilej s-ar putea organiza concerte, simpozioane în anumite țări europene și s-ar putea publica volume despre muzicienii români, în limbi de circulație.

Atunci când unui compozitor i se cântă în străinătate o simfonie, o cantată, o operă, o lucrare amplă, D. Popovici propune ca plecarea compozitorului respectiv să nu fie considerată particulară, personală. Cu regret, D. Bughici remarcă slaba activitate a membrilor filialei Iași, unde sunt forțe, dar nu se mobilizează. În raportul ascultat asupra filialei Iași, nici nu s-a pomenit despre *Săptămâna muzicii românești.*

Aurel Stroe și-a început intervenția printr-o întrebare: „Cine pleacă și unde în cadrul convențiilor și cine vine?" Propune ca planul de plecări peste hotare să fie bine cântărit. Muzica românească va trebui reprezentată la cele mai importante evenimente internaționale și este necesar să se inițieze acțiuni în scopul atragerii spre țara noastră a unor valori de prestigiu din străinătate. Numai în acest fel muzica românească are șanse să fie cunoscută și apreciată pe meridianele lumii.

Pe lista de plecări ale Uniunii, observa Mișu Iancu, nu figurează nume de prestigiu ale muzicii ușoare românești, precum G. Grigoriu. În diferite centre ale lumii, Paris, München, Budapesta, au luat ființă biblioteci românești, arăta R. Ghircoiașiu, unde muzica s-ar cuveni să ocupe un loc important. A. Zoltán cere președintelui să efectueze vizite în toate orașele unde există filiale și cenacluri. Apreciază drept rigide convențiile existente în cadrul relațiilor cu străinătatea și incomplete. A.R.I.A. ar putea organiza concerte de muzică românească peste hotare. În încheiere, P. Brâncuși arată că s-au făcut propuneri către conducerea de partid pentru reluarea firului întrerupt al *Concursului „G. Enescu".* Informează că s-a decis înființarea *Muzeului Muzicii Românești.* Mai spune că se intenționează organizarea unei *Decade a muzicii românești.* Au fost reținute sugestiile făcute, cu o singură excepție – vizitarea de către președinte a filialelor și cenaclurilor, din lipsă de timp.

Comitetul a aprobat bilanțul pe anul 1978 și planul financiar pe anul 1978. De asemenea, suma distribuită ca risturnă.

La 7 martie 1978 s-a organizat un cenaclu, în cinstea Zilei femeii, audiindu-se creații de Florica Dimitriu, H. Jerea, I. Odăgescu, C. Petra-Basacopol, M. Barberis, Maya Badian, F. Donceanu, C. Tăutu, M. Marbe și L. Șaptefrați.

„CARACTERUL DE MASE"...

Concepțiile proletcultiste, vulgarizatoare reintră în actualitate. De fapt, ele nu dispăruseră, dar zăceau undeva la periferia sferei idelogice. Acum, însă, sunt reactualizate și împinse din nou în față. Citindu-se articolul „de fond" al revistei *Muzica,* organ al Uniunii pe luna aprilie 1978[452], se poate deduce orizontul limitat al țelurilor recunoscute, recomandate de către factorii oficiali... Activitatea desfășurată în Uniune avea drept scop mărturisit să sprijine eforturile compozitorilor și muzicologilor „...consacrate împlinirii cerințelor cuprinse în documentele partidului". Adică, să scrie numai așa cum cereau „hotărârile", cum preconizau „indicațiile" ce rezultau din „documentele" partidului și, mai ales, din „ cuvântările tovarășului"...

452. *Pentru o nouă calitate a vieții și creației muzicale,* p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Chiar şi în felul în care se redactau materialele prezentate în forurile Uniunii, în revistă, demonstrau spiritul îngust, obtuz, lasă să se întrevadă marasmul în care se găsea cultura românească, cel puţin sub aspectul postulatelor oficiale, căci realitatea, practica nu le luau în seamă. Marea majoritate a compozitorilor mergea pe căile ştiute ale stilurilor personale, ferite de dogme şi de coloratură politică. Creaţia înainta ferm pe drumul său propriu, aflându-se în antiteză cu directivele.

Spiritul dogmatic însă nu înceta. Iată o temă edificatoare: *Caracterul de mase – coordonată fundamentală a muzicii româneşti.* Adică doar „caracterul de mase" conta? Acesta oferea etalonul valorii? De obicei, ceea ce se scria în referate, în cazul de faţă, cel prezentat în şedinţa Comitetului din 27 aprilie 1978, nu-i determina pe compozitori să-şi continue calea proprie, să abordeze genurile şi tehnicile care corespundeau intenţiilor creatoare.

Sfera dorită, suprafaţa ideologică exista, era acoperită, astfel că nu mai conta pentru autorităţi că se compunea şi în alte teritorii. Astfel că exista o creaţie a momentului şi o creaţie ce depăşea acest imperativ, putând însă să fie şi a momentului, calitatea artistică implicând şi această componentă, dar fără să se reducă la ea.

Preocupat de păstrarea tradiţiei sărbătoririi lui George Enescu prin *Festival,* A. Vieru întreabă conducerea Uniunii ce face pentru viitoarea ediţie? Propune editarea unei foi lunare în care să se scrie despre tot ceea ce este nou în muzica românească. I. Husti dorea clarificări în legătură cu rostul artei sunetelor în societatea noastră, învăţământului muzical cuvenindu-i-se un loc mai însemnat pentru a contribui la formarea unei culturi de masă. Muzica ar trebui să pătrundă în toate păturile sociale, după cum se întâmplă în Anglia, Franţa sau Statele Unite ale Americii. D. D. Botez constată că atât cel care compune, cât şi cel care interpretează ori ascultă evoluează. Este deprimant că formaţiile corale româneşti nu au atins nivelul formaţiilor din ţări precum Bulgaria sau Cehoslovacia. Educaţia muzicală trebuie să înceapă în şcoală, însă după manuale noi.

Înflăcărat, N. Brînduş pune o serie de probleme nevralgice. „Ce se întâmplă cu concertele-dezbatere" pe care Radiodifuziunea nu le mai organizează? Ce se întâmplă cu concursul pentru librete de operă? Dar cu studioul experimental de operă, promis în mai multe rânduri? Va mai apărea revista săptămânală de informaţie muzicală? Era preocupat şi de înfiinţarea unui cerc de jazz la Conservator.

Transpus, Eugen Pricope se gândea la publicul ideal. Dacă publicul educat ori needucat simte valoarea? Susţinea ideea relansării concertelor educative. Recomanda ca, în cadrul acestora, compozitorii să-şi prezinte lucrările.

Întrebările curgeau cu intensitate crescândă. M. Socor era îngrijorat de absenţa publicului de la spectacolele de operă. Ce se întâmplă? Se vedea limpede că era preocupat de aspecte ale interpretării şi creaţiei lirice. Se cantonează în intervenţia sa asupra accesibilităţii operei contemporane, cu referiri la opera *Hamlet* de P. Bentoiu.

Potrivit opiniei lui Petre Codreanu, director general al *Operei Române,* muzica şi muzicienii se află, în ultimii ani, într-o continuă pierdere de prestigiu şi autoritate. La Operă s-a creat un Studio unde se vor putea prezenta creaţiile originale. Arată că în fiecare stagiune se montează câte o creaţie românească, inspirată din evenimentele istorice care se aniversează în respectivul an. A constatat cu durere că absolvenţii Conservatoarelor nu cunosc deloc opera contemporană. Ar fi utilă o dezbatere pe această temă.

Constantin Cârjan, libretist, recomandă ca atunci când biroul simfonic va mai discuta o operă nouă să invite şi specialişti de la *Opera Română.* Remarcă diferenţe în gradul de accesibilitate, de la gen la gen.

Directorul artistic al *Operei Române,* Corneliu Fânăţeanu, sugerează oportunitatea unei consfătuiri cu compozitorii în localul instituţiei pe care o conduce. Concluzionând, P. Brâncuşi recomandă apropierea muzicienilor de toate genurile, pentru a da curs cererilor iubitorilor muzicii de a avea creaţii valoroase. Se cere ca birourile să dea dovadă de mai multă exigenţă, să blocheze subprodusele, mediocritatea, lucrările pe texte necorespunzătoare. Cere ca în viitor tot mai mulţi compozitori să se deplaseze în judeţe pentru a lua contact cu realităţile vieţii socialiste.

Scanned with OKEN Scanner

S-au primit noi membri stagiari: Şerban Nichifor şi Iancu Dumitrescu. S-a aprobat achiziţionarea fondului de scrisori aparţinând bibliotecii George Breazul, oferit de către Georgeta Breazul.

În cenaclul din 21 martie 1978, Dinu Ciocan a conferenţiat pe tema: *Teoria mulţimilor aplicate la muzică*. La 11 aprilie 1978, în cadrul cenaclului s-a discutat despre: *Folclorul – sursă în muzica uşoară*, pe baza audierii unor creaţii semnate de V. Şirli, E. Roman, V. Veselovschi, M. Ţeicu, R. Tavernier, J. Răducanu şi M. Pop.

În cenaclul „Tinerilor muzicologi" din 28 aprilie s-au ascultat materiale elaborate de Loriana Leahu şi Anca Jalobeanu. Erau roadele activităţii sub îndrumarea lui Viorel Cosma. Într-un alt cenaclu, Dumitru Avakian a prezentat referatul *Afirmarea tinerei generaţii de compozitori.*

PRIMIRI ŞI DEFINITIVĂRI ÎN SERIE

Din nou s-au înscris pe agenda Comitetului teme bombastice. Astfel, la 4 iulie 1978 s-a discutat problema sprijinirii formaţiilor artistice de amatori în cadrul *Festivalului Naţional „Cântarea României"*. S-au stabilit compozitorii care vor îndruma formaţiile pe judeţe: Gorj – Gh. Bazavan; Galaţi – D. D. Botez; Vrancea – I. Şerfezi; Dâmboviţa – M. Neagu; Buzău – F. Delmar; Cluj – R. Ghircoiaşiu. Au vorbit pe această temă M. Iancu, Th. Grigoriu, C. Ţăranu, V. Cosma, M. Neagu, D. Popovici, I. Crişan, I. Husti, A. Zoltán, Th. Bratu.

Revenea în discuţii ideea necesităţii editării unui „Buletin informativ" în care să se reflecte viaţa muzicală românească, după cum cerea C. Ţăranu. V. Cosma credea că revista *Muzica* ar putea căpăta mai multă viaţă dacă ar reflecta discuţiile purtate de către compozitori cu artiştii amatori. S-a propus ca Festivalurile naţionale cu caracter periodic de la Cluj, Iaşi, Timişoara, Târgu-Mureş, Craiova să fie transformate în manifestări internaţionale.

M. Neagu era convins de nivelul artistic ridicat al formaţiilor de amatori, ceea ce ar îndreptăţi trimiterea lor în turnee peste hotare. De altfel, în numeroase jurii internaţionale sunt invitaţi muzicieni români. Reluarea legăturilor cu unele edituri muzicale din străinătate îi apărea vitală lui D. Popovici. Contactul cu terenul i-a permis lui I. Crişan să constate slabul nivel profesional al multor dirijori de cor. Decurge de aici necesitatea organizării unor cursuri de perfecţionare.

Mulţumind pentru participare, P. Brâncuşi consideră foarte utile deplasările şi contactele cu formaţiile artistice din teritoriu şi îşi exprimă convingerea că antrenarea a cât mai multor compozitori şi muzicologi în această acţiune trebuie efectuată neîntârziat.

S-au achiziţionat creaţii în valoare de 386.615 lei. S-a adoptat un nou regulament de pensii. Ca membri stagiari au fost primiţi Horia Şurianu, Costică Andrei, Cornel Arion, Gheorghe Carp, Daniela Caraman Fotea, Almasi Istvan, Virgil Medan şi Dumitru Răuţă.

Totodată s-au definitivat: M. Badian, U. Vlad, M. Kozma, M. Dragomir, H. P. Türk, H.Moculescu, J. Răducanu şi Smaranda Oţeanu.

În cenaclul din 20 iunie 1978 a fost luat în discuţia secţiei de muzicologie profilul viitorului *Muzeu al Muzicii Româneşti* sub preşedinţia lui Vasile Tomescu.

La 8 iunie 1978 a încetat din viaţă secretarul Uniunii, Aladár Zoltán, responsabilul cenaclului din Târgu Mureş. El se remarcase prin conştiinciozitate şi seriozitate în munca desfăşurată în cadrul Uniunii. A fost condus pe ultimul drum de către V. Tomescu, R. Ghircoiaşiu, C. Boldizsar.

O altă pierdere, venită ca un trăznet a fost dispariţia lui Liviu Glodeanu în chiar ziua când împlinea 40 de ani, 6 august 1978, datorită unei comoţii cerebrale. Fusese un compozitor foarte apreciat, autorul unor creaţii de o deosebită forţă şi pregnanţă. Au fost voci care s-au întrebat dacă prematura sa încetare din viaţă nu a fost rezultatul unei răzbunări pentru atitudinea sa din memorabila şedinţă cu C. Burtică.

Cu toate barierele puse, numeroşi compozitori continuau să frecventeze cursurile de vară de la Darmstadt. În anul 1978 au beneficiat de aceste cursuri D. Popovici, N. Brînduş, L. Şaptefraţi, Ş. Nichifor şi S. Vulcu.

Scanned with OKEN Scanner

BRIGADA C.C.-ULUI ANALIZEAZĂ ACTIVITATEA UNIUNII

În luna iulie 1978 Uniunea a fost vizitată de o brigadă a c.c. care a analizat diferitele aspecte ale activității, concluziile la care s-a ajuns fiind prezentate de către Vasile Tomescu la ședința Comitetului din 30 septembrie 1978. În esență, s-au constatat numai lucruri pozitive.

Zeno Vancea a prezentat planul de muncă în care erau prevăzute plenare ale secțiilor, apoi L. Profeta a citit planul de legătură cu masele.

S-au efectuat măsuri organizatorice, după cum urmează: la filiala Iași, V. Spătărelu a fost numit secretar, ea mai având în conducere pe A. Zeman și S. Păutza. Pentru instalarea acestora, V. Tomescu și Th. Grigoriu s-au deplasat la Iași.

Biroul cenaclului din Târgu Mureș era condus de către Csiky Boldizsar și Josif Birtalam. La Brașov, prin rotație, la 6 luni, conduceau cenaclul C. Catrina și G. Zimveliu.

Mihai Brediceanu a fost definitivat.

În cenaclul din 9 octombrie 1978 s-au marcat 125 de ani de la nașterea lui Ciprian Porumbescu, în cadrul unei colaborări cu Conservatorul. Personalitatea muzicianului precursor a fost evocată de Z. Vancea și V. Cosma, după care a urmat un program artistic.

„„ANACRONISMUL TEORIILOR ELITARE“

Într-o ședință lărgită de Comitet, 26 octombrie 1978, a fost lansată o nouă teză: Creația care nu se adresează maselor era destinată unui grup restrâns de cunoscători care erau elitiști or, în socialism este de neconceput o artă pentru cercuri înguste. Această teză și-a găsit expresia în referatul susținut de Alexandru Leahu cu titlul: *Rolul și locul artei în dinamica vieții sociale; anacronismul teoriilor elitare.* La definitivarea materialului au contribuit și O. L. Cosma și A. Rațiu. S-au înscris la cuvânt V. Tomescu, P. Bentoiu, Th. Grigoriu și A. Stroe.

P. Brâncuși a cerut Comitetului să-și însușească tezele referatului, „problema deosebit de vastă a elitismului“. Membrii Uniunii erau îndemnați să scrie articole la ziare pe acest subiect. S-au dat și câteva titluri sugestive, precum „Ce rol are arta amatoare? Ce rol are arta profesionistă? Rolul personalităților creatoare, accesibilitatea legată de valoare, educația muzicală începută din fragedă copilărie, politicul în conturarea unei muzici noi, muzica nouă și cultivarea unui public nou“.

Zeno Vancea a prezentat planul de activitate, ceea ce l-a determinat pe L. Comes să solicite o mai mare atenție pentru creația destinată copiilor. În continuare, dă citire unei scrisori trimise Marii Adunări Naționale, în legătură cu proiectul Legii Învățământului în care muzica era total subestimată, cerându-se repunerea ei în planul de școlarizare.

P. Brâncuși informează Comitetul că a purtat la C.C.E.S. o utilă discuție asupra problemelor Uniunii cu vicepreședintele Ladislau Heghedüș.

S-au acordat pensiile și suma necesară amenajării locului de veci al lui Ion Vintilă. Pentru coeditarea și difuzarea tipăriturilor muzicale peste hotare s-a alcătuit un colectiv: P. Bentoiu, Șt. Niculescu, A. Stroe, W. Berger, Iuliu Simionescu și Elena Rodescu.

La concursul de creație corală de la Tours – Franța, 2 compozitori au fost distinși cu premiul III: C. Romașcanu cu corul *Cântăm inima România* și Adrian Pop *Două colinde laice.*

La împlinirea a 60 de ani de la întregire, într-o plenară lărgită a Comitetului, s-a programat o dezbatere cu tema : *Trecutul de luptă al poporului și contemporaneitatea socialistă reflectată în creația noastră muzicală.* Au participat la discuții: O. L. Cosma, Th. Grigoriu, Gh. Ciobanu, E. Comișel, L. Profeta, V. Cosma, P. Carp, C. A. Ionescu, G. Sulițeanu, F. Laszlo, A. Vicol, I. Staicovici și E. Cernea.

Scanned with OKEN Scanner

OMAGIEREA LUI MARCEL MIHALOVICI

S-a reluat activitatea de cenaclu. La 6 noiembrie 1978, O. L. Cosma a prezentat creații datorate compozitorilor sovietici: A. Kanceli, R. Scedrin și A. Petrov.

Așteptat cu mult interes a fost cenaclu omagial: *Marcel Mihalovici – 80 de ani,* compozitor care trăia la Paris și întreținea bune legături cu muzicienii din țară. Despre omul și compozitorul M. Mihalovici au conferențiat V. Tomescu și Th. Grigoriu. S-au audiat lucrări pe bandă de magnetofon: *Trei stanțe* pe versuri de Mariana Dumitrescu, *Étude en deux parties* și *Esercizio per archi.*

La 20 noiembrie 1978, pe afișul cenaclului a figurat oratoriul *Canti per Europa* de Th. Grigoriu, audiție și discuții. La 4 decembrie a avut loc o audiție de muzică jugoslavă.

LIMBAJUL MUZICII CORALE

Autenticitate creatoare și neîmpliniri în genul coral a fost tema primului punct al ordinei de zi a Comitetului din 16 decembrie, referatul fiind întocmit de către D. D. Botez, R. Paladi, Gr. Constantinescu și A. Pașcanu. A vorbit și L. Profeta, care arăta că oricât de pompoase ar fi subiectele abordate în creația corală, ele nu pot fi acoperite decât prin talent și măiestrie. În mod deosebit elogia *Lilioara* de V. Grefiens.

Diversitatea genurilor corale era demonstrată de D. D. Botez, evidențiind suita, poemul, sonetul, balada. Era cucerit de felul în care au fost realizate creațiile lui Al. Pașcanu *Chindia* și *Obârșii.* Radu Paladi accentua particularitățile care trebuie avute în vedere atunci când se compune pentru corurile țărănești. Conștient că nu va putea pune capăt șablonizării prin referatul său, gândit după principiile formelor de lied, rondo sau sonată, Al. Pașcanu, pe un ton ușor ironic, deconspirându-și admirația pentru muzica lui S. Prokofiev, se apleacă asupra procedeelor contemporane deduse din structura melodiei modale: eterofonia, isonul, formula ostinato, mersurile de cvarte sau cvinte paralele, procedeele polifonice.

Tematica și neliniștea căutătorului însetat de autentic și frumos l-au preocupat pe Gr. Constantinescu. Deși genericul putea conduce la ideea că substratul politic va preleva în această dezbatere, totuși latura profesională era atât de puternică încât strivea componentul ideologic care se dorea, jegul politic fiind evitat cu subtilitate; ceea ce interesa nu era altceva decât corolarul artistic.

În cursul discuțiilor, Th. Bratu a cerut organizarea unei stagiuni corale la București. Au mai vorbit: L. Profeta, R. Ghircoiașiu, V. Spătărelu și P. Bentoiu. P. Brâncuși, în încheiere, a ținut să adreseze felicitări celor cărora li se apropia ziua de naștere: T. Ciortea, Gh. Dumitrescu și L. Comes.

Th. Bratu a supus atenției o informare privitoare la relațiile Uniunii cu țările socialiste și proiectul plecărilor pe 1979. O. L. Cosma a recomandat să se stabilească legături cu republica Moldova; de asemenea să fie invitate mari personalități muzicale în țara noastră, care prin poziția lor, ar putea facilita propagarea muzicii românești. I-a nominalizat pe P. Boulez, O. Messiaen și John Roberts președinte C.I.M.

Achizițiile au fost aprobate în sumă de 376.627 lei, care reveneau Uniunii și 237.900 lei pentru C.C.E.S. Pe întregul an, suma destinată achizițiilor a fost de 1.805.547 lei.

Gh. Stănescu a fost desemnat să răspundă de cenaclul din Craiova, care-l avea membru de onoare pe Gh. Dumitrescu-Bistrița, fondatorul și redactorul popularei reviste *Izvorașul.* Din partea Uniunii răspundeau de cenaclul craiovean D. D. Botez și V. Grefiens.

În acest Comitet au fost „radiați": N. Rădulescu, G. Bălan, C. Dumbrăveanu, V. Cristian, C. Bâclea, E. Marton, A. Porfetye și H. Schwartzmann.

Scanned with OKEN Scanner

PREMIILE UNIUNII PE 1978

În această ultimă ședință de Comitet s-au acordat premiile Uniunii pe anul 1978. N. Beloiu – *Simfonia nr. 2;* C. Țăranu – *Simfonia „Aulodica";* Ede Terenyi – *In memoriam Valentin Bakfark;* C. D. Georgescu – *Jocuri V;* A. Pop – *Ethos;* A. Stroe – *Orestia II;* Gh. Dumitrescu – *Miorița;* D. Popovici – *Stema din inimi* și *Imn închinat orașului Reșița,* versuri D. Mutașcu; I. Odăgescu-Țuțuianu – *De doi,* poem coral, versuri populare.

G. Grigoriu – *Aici am fost, aici vom fi!,* versuri de A. Grigoriu și Romeo Iorgulescu; E. Roman – *Evocare,* versuri V. Boiculesi; R. Tavernier – *De-ar trece anii* și *Lacul,* versuri de M. Eminescu; I. Cristinoiu – *Pânza bărcii,* versuri F. Bureff și *Ulița nostalgică,* versuri M. Dumbravă.

H. Mălineanu – *Căruța cu paiațe,* libret M. Ștefănescu.

S. Horceag – *Uvertura festivă 1918;* A. Popa – *Trompetistul.*

D. Voiculescu – *Dintr-o iarnă până-n alta.*

P. Brâncuși – *Muzica românească și marile ei primeniri,* vol. I;

R. Negreanu – *Alfred Mendelsohn;* V. Cosma – *Theodor T. Burada – opere, vol. I–III.*

Audițiile din cenacluri înregistrează și o seară de muzică poloneză contemporană, cu lucrări de K. Penderecky, A. Bloch, B. Schaffer, K. Seroki, Z. Bargielski, W. Kotonski, Z. Rudzinsky, A. Slavinski și Z. Krause. Prezentarea acestora i-a revenit lui C. Cezar.

Cenaclul tinerilor compozitori, îndrumat de Th. Grigoriu, s-a prezentat la 22 septembrie 1978 cu *Transformări* de Violeta Dinescu; *Cimpoaie din bătrâni* și *Tropota* de C. Petrescu.

1979

S.O.S. – CREAȚIA

Poate cel mai încurajator aspect relativ la creația muzicală era preluarea promptă în repertoriu, ceea ce îndreptățea efortul așternerii gândurilor pe portativ. Primele audiții susțineau aserțiunea: *Clopotele Alba-Iuliei* de N. Beloiu la *Filarmonica „G. Enescu"*, dirijor P. Popescu; opera *Orestia I* de A. Stroe la *Orchestra Radio,* dirijor Ludovic Bacs.

Sala de audiții a *Magazinului „Muzica"* devenea o tribună pentru prezentarea noilor discuri *Electrecord,* axate pe creația contemporană. O asemenea prezentare a avut ca obiect: D. Constantinescu – *Mișcări;* O. Nemescu – *Concentric;* N. Brînduș – *Valuri;* Șt. Niculescu – *Triplum.*

De bună seamă, nu exista un țel mai înalt pentru tot ceea ce pulsa în Uniune decât slujirea creației. La întrunirea Comitetului din 27 ianuarie 1979, când s-au supus discuției realizările pe frontul creației în anii 1978–1979, s-au iscat și s-au auzit unele semnale de alarmă. Titlurile erau prezentate pe genuri de către secretarii W. Berger, L. Profeta și V. Tomescu.

Semnele de susținere necondiționată încep să se împuțineze. D. Bughici era chiar alarmat de situația îngrijorătoare a tiparului muzical care, an de an, se deteriorează. Observă că aceeași soartă o aveau și imprimările de la Radio ca și multiplicarea materialului de orchestră prin serviciul de copiatură al Uniunii. „Ce se va întâmpla cu o creație atât de bogată și de variată, dacă se va tipări și se va imprima o singură lucrare pe an de fiecare compozitor?" se întreba D. Bughici.

Carmen Petra-Basacopol abordează chestiunea cursului de interpretare-lied în conservatoare care îi apărea deficitar. C. Țăranu și M. Chiriac au făcut propuneri de îmbunătățire a „regulamentului de acordare a Premiilor Uniunii".

Vădit deranjat de criticile făcute, președintele P. Brâncuși se menține în considerații generale despre creație, ocolind răspunsul direct la unele din problemele sesizate de către D. Bughici. Tiparul s-ar putea refugia în necomercial, iar studenții sunt obligați să participe la cursurile de lied. Admite și schimbări în regulamentul de Premii.

Scanned with OKEN Scanner

Nu cedează în privința condițiilor favorabile creației. Cere însă să se scrie lucrări consacrate „marilor evenimente" ale anului: congresul al XII-lea al p.c.r., a XXXV-a aniversare a eliberării, 2050 de ani de la întemeierea primului stat dac sub Burebista și anul internațional al copiilor.

Revine la insolvabila problemă a tiparului muzical, arătând că au fost scoase 39 de titluri prin tipar necomercial, muzica de cameră și 79 de piese de muzică ușoară și 4 volume destinate pianiștilor claselor I–IV.

Comitetul a fost informat că, la 18 ianuarie 1979, s-a semnat o convenție de colaborare cu Uniunea Compozitorilor din R. D. Germană, prin președintele W. Lesser, interesat de creația noastră didactică. Se prevede organizarea „zilelor muzicale" în reciprocitate, ca și editarea unui volum dedicat lui George Enescu.

AVERSIUNE FAȚĂ DE ALIAJUL POLITIC

Apare limpede că puterea avea nevoie de artă în politica sa de subjugare și înrolare într-o ideologie totalitară, falimentară, care nu dădea semne de supraviețuire nici în „marea țară a socialismului", cu toată teroarea și opresiunea. Regimul dictatorial al lui Nicolae Ceaușescu știa prea bine că trebuia să supună în fiecare clipă cetățenii la acțiuni de spălare a creierului, la o persuasivă îndobitocire prin teorii inconsistente, prin insanități lipsite de miez și rațiune.

Schimbarea lui Ion Dumitrescu fusese rezultatul unei mișcări menite să implanteze în posturi cheie oameni de încredere, executanți fără replică și cu sânge rece, activiști cu certificat de specialist în domeniu. Petre Brâncuși era omul ideal pentru așa ceva și, o dată investit, a înțeles că trebuie să treacă la fapte. N-a schimbat structura preexistentă, pentru a nu speria, dar, în substanța ei, a turnat mai multă otravă propagandistică pentru a obține creația morfinomană a „realismului socialist", a „umanismului socialist". Orice dezbatere trebuia poleită sistematic, altfel nu era „orientată" corespunzător spre zonele politicului, măcar pentru ochii secției de propagandă. Nu este de mirare, în acest context, că România înspre anul de grație 1980 era nu numai înapoiată, izolată, anchilozată în rutină și șablon, vlăguită, dar și dureros de terfelită în mlaștina ideologiei de tip neostalinist, de tip ceaușist.

Este adevărat, în Uniune existau oameni foarte treji la minte, care știau să facă deosebire între adevăr și neadevăr, între poleire și realitate, între artificialul politic și naturalul artistic. Știau să dozeze pentru a supraviețui, știau să fenteze, știau să păstreze dreaptă coloana vertebrală și să fie demni. Exista o duplicitate conștientă care, din păcate, trebuia onorată. Într-un fel, se cereau creații prefabricate, prefăcute, ceva ca să fie, coruri partinice, cântece despre tovarășul și despre tovarășa. Odată realizate, breasla rezista și era chiar „bine văzută", primea și ceva bani, atât cât să supraviețuiască și i se permitea să producă o muzică pură, o muzică adevărată.

Pe parcursul întregii perioade comuniste, duplicitatea a fost la ea acasă, o bipolaritate, tendințe centrifuge, deși erau admise numai cele centripete. Nu puteau fi interzise formele, genurile muzicale clasice, chiar dacă nu erau înțelese și pe placul politrucilor care se resemnau și se mulțumeau cu cântece ori cu partituri antamate în titluri ce glăsuiau ceva cu iz politic. Aceasta era marea muzică pentru ei, când, în realitate, ea nu era decât surogatul cu care se furau ochii, creația efemeră, de joasă altitudine.

În interiorul Uniunii s-au găsit întotdeauna dogmatici, veleitari, farisei, dar și personalități integre, nepătate, caractere puternice, care nu abdicau de la normele conduitei neechivoce. De obicei, aceștia au plătit scump o astfel de poziție. Se întâlneau și creatori care știau să se strecoare fără să facă concesii majore ori să le facă de o manieră superficială, care nu le afecta ținuta și idealul.

Și în tabăra cealaltă se puteau întâlni spirite mai deschise, care cunoșteau tributul ce se cerea plătit, fără să menajeze prea mult, parând unele lovituri, atenuând șocul, pentru ca, în cele din urmă, să-și apere colegii și interesele de breaslă.

Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor a fost și continuă să fie un organism foarte delicat, complex, robust, cu personalități puternice, foarte diferite ca structură psihică, profesională, filozofică, care, nicidecum, în nici o împrejurare nu puteau fi reduse la același numitor. Erau personalități marcante ale vieții intelectuale, posesorii unei impresionante culturi. De regulă cei de sus, puterea, înțelegeau acest lucru. Cei din interior o cunoșteau însă prea bine și acceptau șantajul politic, căutând să-l adapteze de așa natură, încât să nu afecteze latura profesională propriu-zisă.

Scanned with OKEN Scanner

Desigur, trebuie admis că existau și compozitori ori muzicologi care nu-și puneau prea multe probleme, nu-și făceau griji, pactizau cu puterea, poate din convingere, crezând în gogoșile pe care le considerau adevărate. În mod cert, numărul acestora nu era mare...

Desigur, astăzi apare ușor să privești cu ochi critici comportamentul politic de atunci, dar, la timpul respectiv, comandamentele politice aveau o conotație stringentă, uneori identificată cu supraviețuirea. Mentalitatea era de a accepta inacceptabilul pentru a depăși o anumită fază, încercare, situație, știind prea bine că ceea ce conta era să reziști.

Poziția de lieder presupunea cooperarea cu puterea, cu oficialitatea, colaborarea nu de dragul intereselor personale, sau nu numai, ci pentru realizarea intereselor breslei, ale colegilor. De obicei, cei care au acceptat o funcție de conducere în organismele Uniunii, au trebuit să accepte ideea de a i se dedica cu tot devotamentul. Efortul solicitat era însă atât de mare, încât anihila preocupările creatoare propriu-zise, aceștia nemaigăsind resursele fizice pentru proiectele proprii de creație. Sacrificiul era prețul fotoliului...

Întotdeauna Societatea și Uniunea s-au recomandat printr-o mare varietate de interese, de opțiuni, inclusiv stilistice, în plan profesional. Această diversitate, multiplicată la numărul total al compozitorilor și muzicologilor, funcționa și în plan politic, oferind un spectru nelimitat. Chiar și cei mai înrolați, intransigenți membri de partid, manifestau oscilații, slăbiciuni, deficiențe, căutau să se informeze și din alte surse, deschideau aparatele de radio și ascultau posturile care emiteau altfel de știri decât cele propagate de *Scânteia*...

Gravă apărea o situație când un politruc acționa atât de fanatic, încât călca peste cadavre, acuza fără temei, provoca traume morale, fizice, colporta cu securitatea, informa și inventa, băgându-și colegii la închisoare, în lagăre. Căci au fost și asemenea cazuri, din nefericire. De dragul unui blid cu linte, unii au uitat de etică, de cinste și corectitudine, de adevăr și dreptate.

Imaculații, neutrii, independenții, neîncadrații reprezentau o forță în Uniune prin prestigiul moral și profesional. Existau însă forțe profesionale și în rândul membrilor de partid care cochetau cu cele mai neortodoxe tendințe stilistice, înțelegând precaritatea și nesansa dogmelor politice din domeniul artei, căutând să le evite. Din rândul multora dintre aceștia s-au afirmat reprezentanții avangardei, dodecafoniștii, formaliștii, experimentaliștii, astfel încât polifonia vieții, destinelor, carierelor se prezintă ca un tot pe cât de labil, pe atât de pretabil la schimbare și evoluție.

Într-un cuvânt, Uniunea nu poate fi prezentată și luată *sun una specie*, căci nu corespunde naturii sale complicate, absconse. În aceasta rezidă, în cele din urmă, bogăția și frumusețea forței sale, atributul de bastion al artei muzicale românești, cu un rol greu de evaluat, recunoscut și apreciat de către obștea românească.

Ceea ce trebuie reținut este faptul că, în vâltoarea anilor și a schimbărilor, creațiile de serviciu pălesc, se pierd, ca orice este efemer. În schimb, creația autentică, pură, rezistă, se impune, revine la suprafață, conferind adevărata dimensiune a artei muzicale. Din fericire, în cei mai grei ani, în plină revoluție culturală, spre exemplu, în plină epocă stalinistă, au fost create și opere muzicale profunde, substanțiale, de esență.

Revenind la cursul vieții Uniunii, cercetarea noastră, după cum se observă, nu a putut fi coborâtă la nivelul activității unor segmente, bunăoară la nivelul secțiilor, care oferă o mulțime de aspecte, căci acolo s-a judecat creația, deoarece spațiul nu ne-a îngăduit. Fiecare birou dispune de procese-verbale, oferind material pentru câte o monografie. Noi survolăm stratul superior, urmărim nivelul generalizat care implică, mai ales, ceea ce s-a petrecut în straturile mai înalte ale cenaclurilor și ale Comitetului.

Salba cenaclurilor pe anul 1979 a fost inaugurată la 8 ianuarie printr-o dezbatere a secției de muzicologie, cu tema *Metode și mijloace în cercetarea modernă*, subdivizată în referatele lui Gh. Firca: *Analiza muzicală din perspectiva sistemică;* O. Varga: *Muzicologia contemporană ca metalimbaj* și R. Ghircoiașiu: *Epistemologia muzicală contemporană.*

Atribuit muzicii ușoare, cenaclul din 22 ianuarie 1979 s-a axat pe *Aspecte actuale ale creației în genurile jazz-rock, folk și cântecul politic,* comunicările fiind susținute de Daniela Caraman Fotea, Vasile Șirli și Al. Mandy.

Scanned with OKEN Scanner

Perspective ale creației în domeniul cantatei și oratoriului au fost abordate în cenaclul din 29 ianuarie 1979, având la bază tot un set de referate susținute de către Th. Grigoriu, C. Cezar și V. Spătărelu.

La 5 februarie s-a organizat o audiție cu muzica unor compozitori din R. D. Germania, E. H. Mayer, S. Köhller, prezentați de Gr. Constantinescu. După o săptămână, Th. Grigoriu a expus un material pe subiectul: *Unele aspecte ale orchestrației contemporane,* cu exemplificări.

La împlinirea venerabilei vârste de 90 de ani, a fost sărbătorit I. D. Chirescu printr-un concert oferit de corala „Gaudeamus", dirijată de Gh. Oprea, în care s-au programat cele mai reprezentative pagini ale acestui compozitor felicitat de către P. Brâncuși.

MUZICA NOUĂ – „CALITATE ȘI PLAFONARE"

Problemele muzicii ușoare au dominat lucrările întrunirii Comitetului din 24 februarie 1979, ea fiind analizată sub două aspecte, calitate și plafonare evident o inadecvată opunere. Printre alții, era prezent și vicepreședintele C.C.E.S., L. Heghedüș.

Genericul era preluat din referatul prezentat de către N. Coman, care cunoștea bine filonul acestei muzici, deoarece ani la rând participase la lucrările biroului, date fiind înclinațiile sale poetice. Au fost însă și alte referate: Daniela Caraman Fotea a vorbit despre *Coordonate jazz-rock în peisajul componistic românesc;* P. Codreanu despre *Muzica ușoară – un fenomen de mase,* iar G. Sbârcea, *Aspecte ale muzicii ușoare românești.*

Apelând la exemplificări prin *Codrule* de G. Grigoriu, *Zboară, vis împlinit* de R. Șerban, *Plai fericit* de Vasile V. Vasilache, *Culorile anului* de V. Șirli, secretarul L. Profeta ilustra caracterul național al muzicii ușoare, indisolubila legătură cu folclorul, ca și tenta patriotică din șlagăr, și, în acest sens, s-a referit la cântecul lui H. Moculescu, *Biografie românească.*

Așa-zisa muzică „tânără", „la modă", naivă, nu reprezenta starea de spirit a adolescentului, neavând nimic comun cu folclorul, cu viața, susțineau D. Capoianu și M. Chiriac. Ca atare, era nefolositoare în societatea noastră. Ed. Deda observa că, în mod cert, există o „muzică tânără", care nu e alta decât „muzica bună", scrisă în urmă cu o sută de ani și care se va scrie și în viitor. Critica referatele pentru faptul că nu au zăbovit asupra muzicii distractive, lăudând piese semnate de N. Kirculescu și R. Bartzer.

Gh. Șoima era de părere că Radiodifuziunea ar putea face mai mult pe linia formării gustului muzical. Lipsa unor instrumente muzicale adecvate genului, de calitate, a deplâns-o H. Moculescu. El credea că muzica noastră ușoară este prea riguroasă. Fiecare melodie ar trebui să aducă zâmbetul pe buze... T. Popa era convins că noua muzică ușoară trebuie prezentată pe platformele industriale de către factorii decizionali din Uniune. Atât Mișu Iancu, cât și V. Șirli erau nesatisfăcuți de felul cum era difuzată la radio muzica ușoară.

Apreciind ținuta referatelor, spiritul constructiv al discuțiilor, L. Hegheduș observa că, dacă, potrivit lui N. Călinoiu, anul 1979 a fost al muzicii simfonice, anul 1980 să fie al muzicii ușoare, care trebuie să-și recapete prețuirea în rândurile marelui public.

Concluzionând, P. Brâncuși a remarcat activitatea pozitivă depusă și în acest domeniu al creației, atât cantitativ cât și calitativ, muzica ușoară tinzând să ilustreze șantierul amplu al creației noastre contemporane. Și aici se putea vorbi de dezvoltarea unor stiluri. Apărea pozitiv faptul că tot mai mulți compozitori de muzică ușoară se aflau în rândurile artiștilor amatori, participau activ la diferitele etape ale *Festivalului național „Cântarea României".*

Președintele reținea propunerea lui R. Bartzer de a se organiza concursuri profesionale, ceea ce „vom aplica îndată". Muzica ușoară era și ea un instrument de educație, de cultivare a unor idei generoase. ...„Nu mai putem să dăm cale liberă lucrărilor care conțin o factologie minoră, nesemnificativă. A dispărut cântecul satiric. Azi nu ne mai trebuie justificări, ci răspundere și autoexigență, să eliminăm cântecele care nu răscolesc conștiințele. Să avem o poziție militantă"...

S-a discutat apoi bugetul, s-a ascultat referatul comisiei de revizie, s-a aprobat planul financiar...

A fost propusă și primită ca membru definitiv Elizabeta Moldoveanu.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza activității biroului simfonic și cameral s-a făcut în Comitetul din 24 martie 1979. W. Berger a vorbit despre „stil și metode de muncă"... R. Ghircoiașiu a prezentat activitatea filialei Tg. Mureș, D. Bughici – a filialei Iași, Gh. Firca – Timișoara, V. Grefiens – a cenaclului din Craiova și Carmen Petra celui din Sibiu.

La discuții, Gh. Șoima a spus că n-ar fi lipsit de sens să fie consultate orchestrele, dirijorii, șefii de partide asupra felului cum consideră că evoluează muzica simfonică, ce anume gen să prefere. „Factorul emoțional trebuie să constituie un criteriu de bază în muzică, aprecia D. Capoianu. Existența sau neexistența unei stări de spirit, a unei emoții joacă un rol important în creație". Din nou a intervenit Gh. Șoima, cerând satisfacerea necesităților cifrelor de școlarizare a Conservatoarelor de muzică. L. Comes a propus crearea unui repertoriu românesc, de niveluri diferențiate.

P. Brâncuși elogiază munca biroului simfonic și cameral, combătând ideea că n-ar fi adevărat că „n-ar fi tânăr". În cadrul biroului activează mulți tineri și s-a convins de seriozitatea cu care se muncește acolo, după ce a asistat la câteva ședințe. Mulțumește tuturor membrilor acestui colectiv și le urează să rămână la fel de exigenți pentru dezvoltarea armonioasă a tuturor genurilor. Adresează rugămintea tuturor să fie prezenți în viața muzicală a țării, în viața socială, să răspundă invitațiilor de a participa la „Cântarea României".

Cenaclul din Craiova a fost reorganizat, după cum urmează: Gheorghe Stănescu – responsabil, iar Alexandru Racu și Constantin Ungureanu – membri.

Din nou se vehiculează în Comitet cuvântul „excludere". De data aceasta în cazul lui W. Demian și E. Junger, plecați, s-a spus, fără forme legale, ceea ce nu era adevărat în cazul celui de al doilea.

În biroul filialei din Cluj a fost cooptat Ede Terenyi.

Cenaclul din 5 martie 1979, dedicat compozitoarelor, l-a avut pe P. Bentoiu vorbitor, oferind pagini din creația lui M. Badian, M. Barberis, F. Donceanu, H. Jerea, I. Odăgescu, D. Nemțeanu-Rotaru, C. Petra-Basacopol, L. Șaptefrați, C. Tăutu.

O audiție de muzică din Ungaria a avut loc la 12 martie 1979. În vârstă de 57 de ani, într-o zi de primăvară timpurie, 28 martie 1979, a încetat din viață Ștefan Mangoianu, în condiții, tulburi. Ducea o viață foarte retrasă, nu avea serviciu în ultima perioadă și era grav bolnav, îndeosebi psihic.

TITLURI EMFATICE

Limbajul de lemn devine și mai omniprezent, mai obsesiv. Era o perioadă în care politizarea redevenise excesivă, sufocantă. Impresia care se crease era că titlurile pompoase, zornăitoare, cântăreau mai mult decât fondul problemelor abordate cu diverse prilejuri.

În Comitetul din 12 mai 1979 s-au abordat, la primul punct, probleme ale criticii muzicale. Referatul cu care s-a deschis ședința l-a susținut Romeo Ghircoiașiu: *Realizări, cerințe actuale și perspective ale activității în domeniul criticii muzicale;* G. Draga – *Rolul criticii muzicale în progresul culturii contemporane,* iar A. Hoffman – *Critica muzicală azi.*

Erau texte bine concepute, cu puncte de vedere bine susținute. Deschizând discuțiile, Th. Grigoriu a formulat idei pertinente referitoare la relația dintre cuvânt și muzică. D. Popovici reclama o critică de direcție, obiectivă, dar, mai ales, „critică". El cerea să dispară „critica mărunță", iar cel ce semnează să fie sincer cu el și cu cititorii săi, demascând impostura. "Să nu-i excludem pe cei care au păreri originale, personale și ar putea însufleți critica ce este statică"; se spunea de asemenea că trebuie luptat pentru ca să se ajungă în situația ca fiecare cotidian să aibă rubrică permanentă de cronică muzicală. Și Iosif Sava deplângea neacordarea în presă a spațiului pentru critică muzicală. El considera că acestui domeniu îi lipsește „frontul comun"; „...criticul nu are loc în sala de concert, dar nici Uniunea Compozitorilor". I. Sava propunea totodată instituirea unui birou separat, numai pentru critica muzicală, care să se ocupe de îndrumarea practică a „condeierilor țării". Cerea și acordarea anuală a unui premiu pentru critica muzicală, în cadrul premiilor anuale ale Uniunii.

C. Țăranu se războia cu mentalitatea unor redactori șefi ai revistelor de cultură și artă, având în vedere redactorii de la revista *Tribuna,* care nu frecventau concertele și nu cunoșteau muzică, dar

Scanned with OKEN Scanner

se amestecau în acest domeniu, acordând sau nu spațiul cuvenit respectivului eveniment muzical. Condeie experimentate ar fi trebuit să scrie despre aceasta, invitându-i în sălile de concert.

V. Cosma recomanda revistei *Tribuna* să-și reia rubrica muzicală permanentă pe care o avea. Nu agreea abuzul de prime audiții, singurele despre care se mai poate scrie, cărora li se acordă spațiul, deși de multe ori nu merită, fiind slabe, nesemnificative sub raport artistic. Apoi, destul de multe partituri erau slabe, fiind prea ușor promovate de către instanțele Uniunii. În schimb, se asista la o situație paradoxală, anacronică, în sensul că erau eliminați din centrul atenției maeștrii din generația enesciană, asupra lor așternându-se o tăcere suspectă: M. Andricu, M. Jora, P. Constantinescu, Al. Zirra.

Aspecte ale învățământului și educației muzicale s-au aflat în atenția lui L. Comes. Critica muzicală se cerea îmbunătățită, se recomandau forme variate în care să se exprime opiniile muzicale. D. Voiculescu propunea criticilor muzicali să urmărească mai atent modalitățile diversificate ale criticii literare, care ar putea servi exemple reconfortante ale criticii literare, care ar putea servi exemple reconfortante pentru condeierii muzicali. El dorea o revistă muzicală săptămânală de mare tiraj.

O lungă și vie intervenție a avut N. Brînduș, care a polemizat cu unii referenți. „...Contrar celor spuse de A. Hoffman, susțin specializarea criticilor pe problematici, gen și epocă creatoare. Nu toți criticii au sensibilitatea, pregătirea, competența în ce privește muzica nouă (românească și universală) și nimeni nu poate face tot și la fel de bine". Completându-l pe I. Sava, care cerea criticii să stimuleze creația, prin aportul de gândire, N. Brînduș considera propriu „drumul invers".

Nu era de acord nici cu afirmația lui V. Cosma cum că viața muzicală ar oferi un „exces de prime audiții". „Este bine că este așa, deoarece aceasta impulsionează creația muzicală a prezentului și stimulează afirmarea gândirii muzicale românești, față de care avem o îndatorire sacră.

În afara unor cunoscute instituții de concerte, în toată lumea muzicală există fundații, grupuri, echipe de lucru, formații speciale de muzică nouă și cercetări experimentale și un public – mai larg sau mai restrâns – adecvat acestora".

S-a oprit și asupra lexicoanelor și enciclopediilor muzicale, care...„nu sunt de competența unui autor, ci a unui grup de muzicologi"...A propus măsuri și în acest sens, pentru a se scrie despre toți compozitorii români, popularizându-i în țară și străinătate.

A semnalat și unele deficiențe în realizarea unor prime audiții și a cerut să se realizeze, cu acel prilej, filme pentru televiziune, mai ales pentru spectacolele de operă.

N. Brînduș cerea mai mult sprijin pentru tineri și afirma că nu numai aceștia ar trebui criticați, ci orice eșec artistic, indiferent de poziția și vârsta autorului.

„Viața muzicală se petrece în familie, susținea Radu Stan; lipsește organizarea manifestărilor muzicale, lipsesc afișele și avancronicile muzicale" ...Observa că nu există o „avalanșă" de opinii și cerea spațiu pentru toate aprecierile critice, ca tineretul să-și poată spune cuvântul, „nu să exerseze pe manuscrise care nu se publică. Trebuie să se înțeleagă rolul important al muzicii în societate, ca factor determinant, chiar al industrializării, al productivității. Nu trebuie să stăm pasivi. Să facem să se înțeleagă această importanță a culturii muzicale și să pregătim tinerii critici în acest fel".

Curios, la această dezbatere, P. Brâncuși, care conducea lucrările Comitetului, nu a găsit de cuviință să tragă concluzii.

Speranța Rădulescu a fost admisă membru stagiar, iar Marcel Dragomir și Mircea Stan, ca membri definitivi.

A fost informat Comitetul că unele valori ale Uniunii, documente, partituri, manuscrise, au fost transferate „Muzeului muzicii românești" care era în pregătire. S-a acordat suma de 8.000 de lei pentru amenajarea mormântului unde vor fi depuse osemintele lui Constantin Brăiloiu, care fuseseră aduse de la Geneva într-o sacoșă de plastic, de către discipola sa, Emilia Comișel.

Cenaclul secției simfonice și de cameră din 2 aprilie 1979 s-a axat pe tema *Forma muzicală în gândirea și practica contemporană,* referatele fiind susținute de către Carmen Petra Basacopol, Ștefan Niculescu și Dumitru Bughici. După o săptămână, s-a audiat muzică bulgară, în prezentarea lui A. Dogaru. Compozitorii cântați: D. Pipkov, M. Goleminov, T. Popov, D. Velcev, A. Yossipov, G. Minev.

O retrospectivă a cenaclului tinerilor compozitori, îndrumat de Th. Grigoriu s-a ținut la 4 mai 1979, propunându-se spre audiție *Tempo '80* de Călin Ioachimescu; *Cvartet de coarde* de Horia Rațiu, *Secvențe* de Fred Popovici. Într-o întâlnire cu tinerii compozitori, A. Vieru le-a vorbit despre *Orientări actuale în creația contemporană.* În fine, sub genericul *Cartea muzicală astăzi* , la 4 iunie

Scanned with OKEN Scanner

1979 s-a desfăşurat cenaclul secţiei de muzicologie, cu referate susţinute de Florin Georgescu, Constantin Stihi-Boos şi Titus Moisescu.

Comitetul Uniunii din 2 iulie 1979 a luat în discuţie mai multe informări despre *Prezenţa creaţiei muzicale româneşti în Festivalul „Cântarea României"*. Au luat cuvântul: W. Berger, preşedintele juriului de muzică simfonică, Şt. Niculescu, preşedintele juriului pentru muzica de cameră, L. Profeta, preşedintele juriului pentru creaţia corală, O. L. Cosma, preşedintele juriului de operă, operetă şi balet, D. D. Botez, preşedintele juriului pentru solişti, L. Comes preşedintele juriului pentru muzică coregrafică. Au participat la discuţii: C. Boldizsar, V. Tomescu, E. Lerescu şi E. Roman.

P. Brâncuşi a mulţumit în încheiere participanţilor pentru contribuţiile aduse, de obicei critice.

Preşedintele a informat Comitetul asupra unor chestiuni curente, planul de schimburi cu străinătatea, s-au redactat unele materiale, de popularizare, datorate lui Gh. Firca şi M. Popescu. S-au tipărit 30 de pliante. Th. Grigoriu a purtat o corespondenţă cu cenaclurile din ţară, cerându-li-se să aibă în vedere creaţia contemporană atunci când se va discuta repertoriul pentru stagiunea următoare a instituţiilor muzicale din respectiva zonă.

S-au primit noi membri stagiari: Horia Raţiu, Bujorel Hoinic, Csire Iosif, Liviu Borlan, Iovan Miclea, Dan Beizadea, Marius Popp, Gelu Mihăilă. Au fost şi definitivări: Constantin Simionescu, Dinu Petrescu şi Hencz Josef. Au mai luat cuvântul: A. Vieru, O. L. Cosma, C. Boldiszar, L. Profeta.

Secretariatul Uniunii a fost primit la Nicolae Ceauşescu, în ziua de 21 august 1979, prilej cu care preşedintele P. Brâncuşi i-a oferit, într-o legătură de piele ornată, poemul coral *Din inimile ţării, un cântec pentru ţară* de Radu Paladi, pe versuri de Nicolae Dragoş. P. Brâncuşi a rostit o scurtă cuvântare în care abundau elogiile la adresa familiei Ceauşescu, după care secretarul general a mulţumit, cerând noi şi noi creaţii...

FESTIVALUL „GEORGE ENESCU"

Noua ediţie a Festivalului era fără concursul de interpretare şi fără simpozion. Cu toate acestea, la deschidere, Nicolae Călinoiu spunea că *Festivalul,* „are loc pe fundalul de efervescenţă creatoare generat de desfăşurarea cu succes a celei de a II-a ediţii a Festivalului Naţional „Cântarea României", amplă confruntare cultural-educativă organizată din iniţiativa tovarăşului Nicolae Ceauşescu"[453]. Păcat că nu se spunea de ce *Festivalul internaţional „George Enescu"* nu mai era de amploare... Apoi, un asemenea festival destinat artei profesioniste apărea subordonat unei manifestări, prin excelenţă cu caracter de mase, ceea ce deforma valorile, semnificaţiile şi planurile...

Pe agenda şedinţei de Comitet din 21 septembrie 1979, care debuta cu proiectul planului de activitate, exista un altul, care-l flanca: *Proiectul planului de activitate educativă-muzicală a Uniunii Compozitorilor.* La acest punct, luările de cuvânt le-a inaugurat V. Tomescu, sugerând iniţierea în revista *Muzica* a unei rubrici speciale, care să reflecte prezenţa membrilor Uniunii în consiliile de conducere ale instituţiilor muzicale. R. Ghircoiaşiu a cerut ca şi reprezentanţii filialelor şi cenaclurilor să fie antrenaţi în acţiunile cu semnificaţie republicană. La rândul său, L. Comes a recomandat ca membrii secţiei didactice să fie programaţi numai în activităţi destinate copiilor şi tineretului.

La următorul punct cu caracter organizatoric al agendei s-a decis ca la cârma cenaclului din Târgu-Mureş să se afle Birtalam Josef, iar la cenaclul din Braşov, Gemma Zimveliu.

P. Brâncuşi a lansat, în finalul şedinţei de Comitet, un apel pentru a se compune, în cinstea „...marilor evenimente, congresul al XII-lea al partidului, 2050 de ani de la fondarea statului condus de Burebista". El dorea ...„lucrări de permanenţă, de durată, de profunzime, de înalt nivel profesional"...

453. Călinoiu, N. *O mare sărbătoare a muzicii româneşti* În: *Muzica*, XXIX, 10, octombrie 1979, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

„...CÂNTECUL DE LEBĂDĂ AL MUZICII ÎN ȘCOALĂ"...

Mare importanță s-a acordat plenarei de conducere din 16 octombrie 1979 la care a asistat Ilie Rădulescu, secretar al c.c., Ilie Matei, adjunct de șef de secție al aceluiași for de partid.

Lucrările erau conduse de P. Brâncuși care a și dat citire materialului intitulat: *Raport cu privire la sarcinile ce revin Uniunii compozitorilor și muzicologilor în lumina Proiectelor de documente ale Congresului al XII-lea al p.c.r.* Au participat la discuții pe marginea acestui material O. L. Cosma, L. Profeta, P. Bentoiu, W. Berger, D. Capoianu, D. Bughici, L. Comes, Th. Grigoriu, Șt. Niculescu, D. Popovici, căci nu era dat oricui să fie ascultat de un tovarăș cu o atare funcție de partid. În mod cert, Ilie Rădulescu nu a avut temeiuri pentru a fi satisfăcut de cele ce auzea, căci a asistat la o ofensivă, la o avalanșă de afirmații critice care vizau politica în domeniul culturii și artei desfășurate la nivelul factorilor decizionali.

Din păcate, nu am putut dispune de stenograma respectivei ședințe, dar, din cuvântul rostit de Ilie Rădulescu se poate deduce spiritul discuțiilor, membrii Uniunii spunându-și cu mult curaj opiniile referitoare la degradarea vieții muzicale și a învățământului artistic.

După ce a încercat să determine orientarea documentelor Congresului al XII-lea, care vizau „înaintarea României spre comunism"... el a lăudat perioada lui Nicolae Ceaușescu...„dintre cele mai bogate realizări în toate sectoarele".

Secretarul c.c.-ului a trecut apoi la comentarea celor auzite în ședință. ...Eu nu vreau să asist la «cântecul de lebădă" al muzicii în școli; tovarășul secretar general Nicolae Ceaușescu acordă muzicii o atenție specială; poate este o scăpare din proiectul planului de învățământ, absența «cercurilor» la care s-a referit tovarășul O. L. Cosma. Va trebui să facem o dezbatere asupra învățământului muzical".

Pornind de la afirmația lui P. Bentoiu referitoare la bogăția fenomenului de creație din țara noastră, Ilie Rădulescu a lăsat clar să se înțeleagă că segmentul cel mai reprezentativ îl constituia cântecul de masc, după cum s-a constatat în festivalul „Cântarea României". Dorea mai multe cântece pentru tineret, „de stradă", marșuri și opere. Spunea că l-a informat pe „tovarășul" despre activitatea cenaclurilor de creație constituite și patronate de Uniune. El promitea că va obține din partea revistei *Contemporanul* ca în fiecare număr să existe 2 pagini dedicate muzicii. Admitea că ar trebui întreprinse acțiuni pentru afirmarea muzicii românești în străinătate. Complexat de câte i-a fost dat să audă, Ilie Rădulescu a promis destul de multe îmbunătățiri, inclusiv o întâlnire la nivelul ministerului pentru rezolvarea unor propuneri. După foarte puțin timp însă, a fost destituit și trimis la munca de jos...

Evident, ședința comitetului s-a încheiat prin nelipsita telegramă adresată „tovarășului..."

Cenaclurile au reînceput la 1 octombrie 1979 cu ziua internațională a muzicii. A vorbit Zeno Vancea, după care s-au audiat: *Orestia II* de A. Stroe; *Păsări exotice* de O. Messiaen; *Laude* de G. Presley; *La lune mince* de B. Matther și *Simfonia nr. 3* de W. M. Schumann.

În cenaclul din 15 octombrie 1979, D. D. Botez a prezentat un program de cântece: R. Paladi – *Cântarea României;* C. Romașcanu – *Cântă-n inimi România;* V. Grefiens – *Doina;* V. Timiș – *Partid, îți mulțumim;* D. D. Botez – *Partid, avânturi...;* L. Profeta – *Trec ostașii,* G. Grigoriu – *Coloana patriei;* S. Păutza – *Slavă ție, România;* M. Neagu – *Eroicul august;* D. Popovici – *Va fi odată;* D. Voiculescu – *Cântec pentru republică;* I. Odăgescu – *Cântând plaiul Mioriței;* I. Miclea – *Suntem oastea țării;* Gh. Stănescu – *Toată țara-i o uzină;* S. Eremia – *Servim Patria;* V. Iliuț – *Imn pentru republică;* D. Stelian – *Comandantul suprem.*

O audiție de muzică sovietică l-a avut prezentator pe Horia Șurianu. La 5 noiembrie 1979 Șt. Niculescu și A. Stroe au conferențiat pe tema: *Orientări în domeniul limbajului și al formei muzicale în creația tinerilor compozitori.* Și secția de fanfară a avut o audiție la 10 decembrie, oferindu-se posibilitatea cunoașterii noilor creații de S. Paiul, D. Răuță, Gh. Vulpe, I. Mitu, H. Ardelean, S. Eremia, C. Pătrașcu și E. Ursu.

În ultima întrunire a Comitetului pe anul 1979, 22 decembrie, pe ordinea de zi s-a aflat referatul cu tema *Probleme ale creației și interpretării operei și baletului românesc"*, referatele fiind susținute de Th. Bratu, N. Brînduș, P. Codreanu, A. Hoffman și D. Popovici. Au luat cuvântul Th. Grigoriu, D. Popovici, regizorul Hero Lupescu, M. Chiriac. Rezultatul imediat al acestei dezbateri a fost crearea în cadrul Uniunii a „Biroului de operă și balet" condus de Th. Grigoriu.

Z. Vancea a prezentat o informare privitoare la relațiile externe ale Uniunii. S-au făcut primiri de membri stagiari: Martha Paladi, Cornel Buescu, Ianca Staicovici, Dumitru Jompan, Damian Vulpe, Cseke Adam. La capitolul definitivări: Emilian Ursu, Vasile Șirli, Enea Borza și Pavel Delion.

Suma alocată de către Uniune pentru achizițiile din decembrie 1979 s-a ridicat a 618.713 lei.

Scanned with OKEN Scanner

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1979

În aceeași ședință de Comitet s-au acordat și premiile Uniunii pe anul 1979, după cum urmează:

Muzică vocal-simfonică: S. Toduță – *Pe urmele lui Horia,* oratoriu; L. Comes – *Cântec în piatră,* oratoriu, versuri I. Brad; T. Ciortea – *Din Imnele Transilvaniei,* cantată pe versuri de Ioan Alexandru.

Operă și Balet: Th. Bratu – *Din vremea Unirii;* E. Roman – *Violete de Parma,* operetă; L. Profeta – *Orele mării,* balet.

Muzică simfonică și de cameră: *P. Bentoiu – Simfonia Nr. 3;* A. Vieru – *Simfonia Nr. 3;* Liana Alexandra – *Simfonia nr. 2 „Imnuri";* N. Beloiu – *Clopotele Alba-Iuliei;* C. Boldizsar – *Muntele Căliman,* Dinu Petrescu – *Spațiu doinit V;* T. Olah – *Armonii II;* A. Iorgulescu – *Nebănuitele trepte;* Călin Ioachimescu – *Tempo '80;* Șt. Niculescu – *Sincronii;* O. Nemescu – *Sugestii II:* D. Bughici – *Cvartet de coarde Nr. 5;* S. Păutza – *Cvartet de coarde Nr. 3.*

Muzică de fanfară: S. Eremia – *Drum peste culmi;* I. Chioreanu – *Plaiuri românești.*

Muzică corală: R. Paladi – *Din inimile țării, un cântec pentru țară;* V. Grefiens – *Meșterul Manole;* I. Odăgescu – *Numele patriei;* D. Popovici – *Omagiu lui Burebista;* C. Romașcanu – *Laudă omului muncitor;* D. Alexandrescu – *Du-mă, dorule;* M. Neagu – *Partid al biruinței;* V. Timiș – *Plai de pace, plai de dor;* A. Dogaru – *Ecoul patriei.*

Muzică ușoară: Țară de ziuă, țară de vreme, Dansul e ca o vrajă; M. Țeicu – *Lumina vieții;* C. Dăscălescu – *Cântec de dragoste;* M. Dragomir – *Inscripție pe un tablou, Gândiți-vă, oameni;* H. Moculescu – *Continuitate, Jocul joc;* M. Iancu – *Vorbe de iubire;* A. Mandy – *Coloana fără sfârșit;* I. Cristinoiu – *Unde aleargă gândul meu;* J. Răducanu – *Ecouri din Carpați;* M. Popp – *Cetățile Ponorului;* V. Șirli – *Astfel,* suită; S. Dinicu – *Parafrază în mi minor pe o temă populară.*

Creații didactice și pentru copii: Ion Dumitrescu – *60 de solfegii modulante de tip superior;* D. Buciu – *În țara lui Mură-n Gură;* C. Petra Basacopol – *Anotimpuri;* G. Derieteanu – *Jucării pentru copii.*

Muzicologie: Gh. Ciobanu – *Studii de muzicologie și bizantinologie,* vol II; V. Nicolescu – *Manuscrisul Ucenescu;* C. Petra Basacopol – *Originalitatea muzicii românești;* A. Hoffman – *Orizonturi muzicale;* E. Comișel – *Constantin Brăiloiu – Opere* – vol. IV; Gr. Constantinescu – *Cântecul lui Orfeu;* T. Alexandru – *Folcloristică, organologie, muzicologie,* D. D. Stancu – *Pe deal la Teleormănel;* V. Medan – *Cântecul epic;* T. Mârza, I. Szenik, Gh. Petrescu, Z. Dejeu, M. Bejinaru – *Folclor muzical din zona Huedin.*

1980

Vizitele grupurilor de compozitori și muzicologi se țin lanț, finalizându-se prin audierea unor programe artistice ale brigăzilor de amatori, coruri din întreprinderi și echipe de dansatori. Pe această traiectorie s-a desfășurat și vizitarea întreprinderii *Semănătoarea* din capitală.

Un element nou, în cadrul convenției cu Uniunea Sovietică, s-a organizat o întâlnire care s-a ținut la București între tinerii compozitori din cele 2 țări. Cu acest prilej, s-au organizat audiții, discuții, schimburi de păreri.

S-a reluat firul concertelor-dezbatere de la Radio, cu: *Sincronie* de Șt. Niculescu; *Imaginați-vă un spectacol kabuki* de M. Moldovan; *6 madrigale* de T. Ciortea; *Variațiuni pentru violoncel solo* de Cristian Brâncuși și *Solo-uri* de Mihaela Sturza.

Activitatea tinerilor compozitori a constituit și obiectul discuției din Comitetul care a avut loc la 26 ianuarie 1980, în absența președintelui P. Brâncuși. Vicepreședintele Z. Vancea a deschis lucrările care aveau și un referat cu titlu zornăitor: *Angajamente, responsabilitate și perspective în activitatea tinerilor compozitori și muzicologi, membri ai cenaclurilor pe lângă Uniunea Compozitorilor.* Vorbitorii au fost: Șt. Niculescu, A. Stroe și O. L. Cosma. La discuții s-au înscris Th. Grigoriu, C. Țăranu, T. Ciortea, V. Cosma, A. Vieru și R. Ghircoiașiu.

Scanned with OKEN Scanner

O acțiune cu tam-tamuri a avut loc la începutul anului 1980, sub genericul *Întâlniri cu fiii localităților unde s-au născut*, punându-se la punct un plan de deplasări suportate de Uniune. Vasile Tomescu a prezentat rațiunea acestei inițiative care venea de sus de tot. Și în acest Comitet Z. Vancea a dat citire planului relațiilor cu străinătatea pe o perioadă de 5 ani, în linii generale.

Bilanțul, raportul cenzorilor, proiectul noului buget, ca și planul de activitate al noului Birou de operă și balet au constituit principalele obiective ale ședinței Comitetului din 21 februarie 1980 conduse de P. Brâncuși. Înscriindu-se la cuvânt, O. L. Cosma a întrebat de ce Uniunea Compozitorilor nu finanțează așezământul de creație și odihnă de la Tescani (Bacău), legat de numele lui G. Enescu și M. Jora, în timp ce Uniunile celelalte contribuie?

A. Vieru dorea să știe dacă situația financiară este atât de înfloritoare pe cât apare în darea de seamă, de ce nu se suplimentează biroul de copiatură?

P. Brâncuși a promis că, dacă vor fi 15–20 membri ai Uniunii care doresc să-și petreacă timpul la Tescani, Uniunea va proceda la fel ca și cu locurile de creație și odihnă de la Sinaia și Bran. În privința extinderii copiaturii, era nevoie de aprobarea C.C.E.S. Era preferabilă înființarea unei cooperative de copiat note la București. Pe această temă au intervenit și D. D. Botez și M. Iancu.

La propunerea lui Th. Grigoriu, s-a aprobat componența Biroului de operă și balet: Th. Grigoriu – responsabil, iar membrii: Z. Vancea, C. Cezar, Gh. Dumitrescu, Th. Bratu, S. Sarchizov, C. Trăilescu și N. Brînduș.

Un nou cenaclu s-a constituit la Reșița, responsabil fiind numit W. M. Klepper, avându-i în colectiv pe D. Jompan și D. Popovici.

S-au primit noi membri stagiari: Călin Ioachimescu, Cornel Fugaru și Dan Stoian.

„Pentru lipsă de activitate și participare", formulă ce însemna rămânerea în Occident, au fost excluși din Uniunea Compozitorilor Horia Rațiu și Iuliu Brudașcă.

P. Brâncuși a dat citire, în final, răspunsului ministrului învățământului, Aneta Spornic, la solicitarea unui grup de membri ai Uniunii și profesori ai Conservatorului, care i-au prezentat dramatica situație a învățământului muzical, din cauza scăderii alarmante a cifrei de școlarizare. Răspunsul era totalmente negativ. Din respectivul grup au făcut parte: L. Comes, Al. Pașcanu, O. L. Cosma, D. Bughici, D. Ciocan și alții. Când P. Brâncuși a fost rugat să se alăture acestui grup, a răspuns că nu poate aproba un asemenea demers. La întrevederea care a avut loc, Aneta Spornic s-a manifestat foarte nervos, fiind repezită și categorică. La aflarea doleanțelor și a solicitării măririi cifrei de școlarizare, a răspuns pe un ton tăios: „Dumneavoastră cereți bani. De unde să-i scoatem?"

O delegație a fost în audiență, cu același scop, și la Ilie Rădulescu, în timpul cât era încă secretar al c.c. El a ascultat cu mare atenție doleanțele prin care se arăta că muzica este periclitată dacă nu se asigură perpetuarea generației de specialiști cu studii medii și superioare. Totodată, a fost deplânsă situația predării muzicii în școlile generale, absența orelor de muzică din programele de învățământ. I. Rădulescu își lua notițe. El a promis că va lua măsuri, fiind receptiv în comparație cu A. Spornic. Totuși, nu a întreprins nimic. Nici nu avea curaj să se implice în adoptarea unor măsuri, căci știa că cifrele de școlarizare le diminuase Elena Ceaușescu. De ea depindea rezolvarea măsurilor solicitate. Or, aceasta nici nu voia să audă de asemenea probleme. Din această delegație au făcut parte :W. Berger, D. Capoianu, L. Comes, O. L. Cosma și încă 2–3 membri ai Uniunii pe care nu-i mai putem confirma.

O nouă vizită s-a efectuat într-o unitate agricolă, la Gruiu – Ilfov.

ÎNCETAREA DIN VIAȚĂ A LUI IOAN D. CHIRESCU

Ziua de 23 martie 1980 a fost o zi de doliu pentru muzica românească; în vârstă de 91 de ani, și-a dat obștescul sfârșit Ioan D. Chirescu. La catafalcul lui au vorbit P. Brâncuși, N. Călinoiu, V. Giuleanu și V. Tomescu.

La 30 aprilie 1980, în etate de 72 de ani, după o prelungită suferință, a murit Matei Socor.

Cenaclurile au demarat cu o audiție de muzică simfonică, oferind: *Simfonia nr. 2* de N. Beloiu și Oratoriul *Pe urmele lui Horia* de Sigismud Toduță, la 7 ianuarie 1980. După o săptămână, Gheorghe Firca a prezentat o audiție de muzică contemporană jugoslavă. La 21 ianuarie 1980, în cenaclul secției de muzicologie, Vasile Tomescu, Gh. Firca și E. Zottoviceanu au susținut referate cu tema *Probleme actuale ale istoriografiei muzicale.*

Scanned with OKEN Scanner

Th. Grigoriu a conferențiat, la 4 februarie 1980, despre: *Estetica imaginii sonore contemporane*. W. Berger a prezentat, la 11 februarie 1980, creații contemporane ale compozitorilor norvegieni. „Aspecte ale contrapunctului contemporan", au fost înfățișate, la 18 februarie 1980, de către Z. Vancea, L. Comes și A. Rațiu.

La Ploiești s-a constituit cenaclul „P. Constantinescu" al Uniunii, cei mai activi membri dovedindu-se Leonida Brezeanu și Al. Bădulescu.

O ședință de Comitet de rutină a avut loc la 31 martie 1980, cu desfășurarea previzibilă, fără tensiune, căci avea un caracter pur administrativ și organizatoric. La primul punct s-a prezentat Regulamentul noii ediții a *Festivalului național „Cântarea României"* de către V. Tomescu, după care a urmat citirea planului de acțiuni al Uniunii pentru respectivul festival, susținut de către D. Capoianu. Au urmat *Stilul și metodele de muncă în filialele Cluj-Napoca și Iași*, vorbitori fiind R. Ghircoiașiu și V. Spătărelu. La discuții au participat H. Mălineanu, D. Bughici, F. Delmar, E. Pricope, E. Deda și N. Brînduș.

Ședința s-a ridicat după ce s-a aprobat suma destinată plății achizițiilor, în valoare de 441.960 lei.

Cenaclul din 3 martie 1980 a înscris o temă pasionantă: *Tendințe și orientări în armonia contemporană*, cu o seamă de conferențiari: M. Chiriac, Al. Pașcanu, Dan Constantinescu, Hans Peter Türk și Nicolae Coman.

H. Mălineanu a prezentat referatul *Aspecte actuale în creația de muzică ușoară* în cenaclul din 10 martie 1980, urmat de altele expuse de R. Tavernier și G. Grigoriu. Creații contemporane cehoslovace a oferit cenaclul pregătit de H. Șurianu.

Aniversarea a 2050 de ani de la constituirea statului dac a fost marcată la Uniunea Compozitorilor printr-o audiție în care au răsunat creații inspirate din acel eveniment: *Terra Daciae* de M. Chiriac și *Izvoare 2050* de S. Nichifor, la 24 martie 1980.

Munca în birouri nu era deloc ușoară, mai ales când membrii se confruntau cu partituri ce ridicau probleme. Fiecare lucrare era radiografiată pe toate părțile, pe baza a cel puțin două referate, cântată la pian sau audiată pe bandă magnetică. Urmau discuții, după care se încheia un referat final, o micromonografie a respectivei partituri, consemnată în registrul de procese-verbale al respectivei secții și birou. Pentru a avea idee de ce anume reprezenta un asemenea referat, am ales, la întâmplare, ședința biroului simfonic și cameral din 14 mai 1980 în care s-a discutat și creația sau piesa pentru cor și percuție *Țeapa lui Dracula* de Constantin Râpă în care, compozitorul „...încearcă să reconstituie, prin mijloace artistice adecvate și trasate la granița dintre muzică și spectacol, atmosfera de epocă legată de prezența și acțiunea istorică a lui Vlad Țepeș.

Apelând din abundență la elemente muzicale onomatopeice și în același timp rudimentare, în dorința de a sugera aspectele conflictuale, opozante, dinamice, ce caracterizau evenimentele epocii mai sus amintite, autorul reușește, de mai multe ori, să realizeze momente de efect muzical, care emoționează și care dovedesc atât talentul și îndemânarea sa, cât și o anumită notă de prospecțiune, în ce privește materializarea sonoră.

Impresia de ansamblu însă, marcată de o anumită neprofesionalitate componistică, situând lucrarea în zona artei naive, cu toate avantajele și dezavantajele estetice ce decurg dintr-o astfel de abordare și care se evidențiază, mai ales în neunitatea stilistică și formală a muzicii cât și în necorespondența existentă, mai ales în aspectul grafic muzical (adică al notației), și cel al realizării sonore care este superioară notației.

Se remarcă, în același timp, anumite influențe în modul de tratare a corului din lucrări corale moderne cunoscute. De asemenea, desfășurarea discursului muzical în stilul colaj sau al «notelor muzicale» conferă lucrării o evidentă tentă ilustrativă".

UN CICLU DE CONCERTE

Stagiunea 1979–1980 a prilejuit o bună colaborare cu *Filarmonica „George Enescu"*, privind organizarea unor concerte cu prime audiții. Mircea Cristescu a dirijat un prim program în această serie, cuprinzând: *Uvertura festivă* de Șt. Zorzor; *Uvertura de concert Nr. 2* de G. Draga; *Mișcare simfonică* de C. Tăutu; *Concert de jazz pentru trompetă și orchestră* de D. Bughici, solist Iancu Văduva; *două imagini pentru cor de copii și orchestră* de Liana Alexandra și *Urare Republicii* de V. Timiș.

Într-un alt concert s-au cântat: *Ecouri* de Violeta Dinescu; *Rondo, pentru pian* de Marina Vlad; *Roata lui Iannus* de Liviu Dănceanu; *Pentacordii* de Dan Timiș; *Melos II* de Fred Popovici; *Cvartet de coarde* de Horia Șurianu și *Întrebări amânate* de Vlad Opran.

Scanned with OKEN Scanner

La sala radio continua organizarea concertelor-dezbatere... Într-un cenaclu, la Uniune, au fost audiate *Simfonia Bucegilor* de D. Bughici și opera *Peneș Curcanul* de Emil Lerescu.

Cultul ideilor leniniste nu încetează. La Moscova s-a organizat un simpozion cu tema *Ideile lui Lenin oglindite în creația compozitorilor sovietici*, titlu demn de cei mai frumoși ani ai perioadei staliniste. Au participat din partea Uniunii noastre V. Tomescu și Th. Grigoriu. Cam aceeași temă a fost susținută și la București, la Uniune, de către muzicologul sovietic Raisa Glezer.

Creații semnate de C. Petra Basacopol, Gr. Bărgăuanu, L. Dandara și D. Voiculescu au răsunat la 7 aprilie 1980 în cenaclul secției de muzică didactică.

Elly Roman a fost sărbătorit în aula Uniunii, la 5 mai 1980, cu prilejul sărbătoririi vârstei de 75 de ani, fiindu-i evocate personalitatea și creația de către V. Tomescu. În acest context au fost audiate pagini din opereta *Violete de Parma*. O audiție de muzică din R.D.G. a fost prezentată de către Gh. Firca. În compensație, după câteva săptămâni, la 2 iunie 1980, a avut loc o audiție de muzică contemporană din R.F.G., tot în expunerea lui Gh. Firca. Compozitorii selectați au fost: W. Fortner, B. A. Zimmerman și G. Ligeti.

La 14 mai 1980 a încetat din viață Hilda Jerea, Comitetul din 23 a aceleiași luni păstrând în memoria ei un moment de reculegere. Primul punct al acestei ședințe a fost: *Împliniri și deziderate în creația camerală și orchestrală*, pe baza referatelor întocmite de A. Vieru, V. Spătărelu, N. Beloiu, C. Țăranu și S. Păutza. Referenții au explorat universul creației muzicale românești. V. Tomescu a propus înființarea unui studio de operă în care să se monteze creații lirice de cameră. L. Profeta era preocupat de starea nu prea încurajatoare din domeniul liedului, fiind necesară continuarea frumoasei tradiții a „cântecului" lui M. Jora. Necesitatea înființării unor formații camerale cu profil permanent o susținea V. Giuleanu. Tot dânsul a vorbit despre cercul de prieteni ai muzicii de la Academia Militară din capitală, în timp ce G. Derieteanu a informat despre „universitea de educație muzicală de la Scornicești".

Au fost primiți membri stagiari: Violeta Dinescu, Cristian Petrescu, Vasile Iliuț, Constantin Stihi-Boos, Carmen Stoianov, Casiu Barbu și Doru S. Murgu. La capitolul definitivări îi menționăm pe: Marin Constantin, Gheorghe Stănescu, Costin Cazaban, Gheorghe Vulpe, Adrian Iorgulescu, Șerban Nichifor, Iancu Dumitrescu, Adrian Pop, J. Keresztely, Adrian Enescu, Dan Ștefănică și Ion Pelearcă.

A fost pensionat H. Mălineanu. S-a aprobat susținerea camerelor la casele de creație de la Sinaia, Bran și Tescani.

O nouă vizită s-a efectuat la platforma industrială „23 august" din capitală. Pe linia cenaclurilor, la 9 iunie 1980 s-au ascultat noi creații: *Fragmente* de Șt. Niculescu; *Ecran* de A. Vieru; *Simfonia nr. 2, „Aulodica"* de C. Țăranu.

Atenția cu care erau înconjurați tinerii compozitori și muzicologi o probează și introducerea pe ordinea de zi a Comitetului din 23 iunie 1980 a temei privind *Unele aspecte ale activității tinerilor compozitori și muzicologi*. Autorii referatelor axate pe genericul menționat au fost: C. D. Georgescu, Șt. Niculescu, L. Profeta și V. Cosma. La discuții au participat: H. Șurianu, D. Petrescu, H. Mălineanu, R. Ghircoiașiu, D. Capoianu, Iancu Dumitrescu, N. Brînduș, L. Alexandra, L. Profeta, Michaela Roșu, E. Lerescu, E. Pricope și L. Dandara.

Achizițiile acestei prime părți a anului 1980 s-au ridicat la 764.820 lei.

Din nou primiri de membri stagiari: Mihai Cozmei, Dan Andrei Aldea, Dan Ardelean. Vasile Donose a fost definitivat. În biroul de fanfară a fost numit Emilian Ursu.

Pentru întâia oară s-a acordat Premiul pentru interpretare „Ionel Perlea" și anume dirijorului Răzvan Cernat.

Vizitele se țineau lanț, fie în grup, fie individual în diferite localități ale țării.

Este de menționat că filialele și cenaclurile aveau planuri săptămânale de activitate, variate, care prilejuiau dezbateri și audiții. La Timișoara s-a organizat un simpozion cu referate susținute de E. Comișel, Gh. Firca, I. Staicovici și Mihaela Marinescu.

Scanned with OKEN Scanner

MELODII '80

O nouă manifestare consacrată muzicii ușoare românești a apărut cu prilejul vieții culturale bucureștene, în organizarea C.C.E.S. și a Uniunii: *Melodii '80,* un festival, mai exact un concurs de creație și interpretare, menit să stimuleze forțele acestui sector.

Intrase în obiceiul epocii ca, imediat ce secretarul general al partidului rostea un discurs, kilometric sau meteoric, să țâșnească telegrame de felicitare și adeziune, Uniunea nefăcând excepție de la acest ritual insipid și fără nici un folos. Revista *Muzica,* extrem de utilă și de o aleasă ținută profesională, trebuia să se conformeze să publice respectivele telegrame ca și pozele tovarășului. De asemeni, materialele care se confecționau în grabă, după un anume tipic, se tipăreau în revistă, după ce, anterior, fuseseră ținute într-o ședință, date drept „documente de o inestimabilă valoare", drept program de activitate.

De fapt, lucrurile se repetau cu o viteză amețitoare, aceleași idei neinspirate, stereotipe, același refetar. Este ceea ce se poate spune și despre materialul citit în ședința Comitetului din 29 septembrie 1980, *Responsabilitățile compozitorilor și muzicologilor în lumina cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al p.c.r.,* lecturat de către D. Capoianu. Planul care decurgea din acest material a fost citit de V. Tomescu. La discuții figurează D. D. Botez, D. Bughici, D. Popovici, A. Vieru, E. Pricope, I. Chioreanu, M. Chiriac, H. Mălineanu, T. Alexandru și L. Profeta.

A urmat un punct cu caracter organizatoric, ceea ce înseamnă modificări în organismele existente. Astfel, în noul birou de operă și balet au mai fost cooptați Carmen Petra-Basacopol, Petre Codreanu și Șt. Zorzor. În biroul coral, M. Moldovan și F. Donceanu. În cel al secției didactice, Myriam Marbe, Vlad Ulpiu, Al. Velehorschi; în biroul de muzică ușoară, V. Șirli, în cel de muzicologie, Iosif Sava. La filiala Cluj-Napoca, în birou a intrat Dan Voiculescu.

Familia compozitorului A. Mendelsohn a donat manuscrisele care cuprindeau întreaga creație a compozitoriului defunct, admirabil legate și păstrate.

MĂSURI PROHIBITIVE ÎN RELAȚIILE CU STRĂINII

Opresiunea se intensifica. Un evident semn al slăbiciunii regimului totalitar se dovedea ordinul de circulație internă al Ministerului de Interne, care, desigur, venea de sus de tot, prin care se interziceau legăturile cu cetățenii altor state, aflați în România. Dacă acest lucru nu era posibil și un cetățean român intra în legătură cu un străin, purta o discuție spre exemplu, trebuia ca în termen de 24 de ore să redacteze și să înainteze o informare prin care să descrie pe larg ce s-a întâmplat , cu cine a luat legătura, în ce împrejurări, ce a discutat, cine a mai participat și multe altele.

Măsura adoptată era foarte restrictivă. Și *anterior* se cereau asemenea autodenunțuri. Acum însă măsura era mult mai gravă, paralizantă, vizându-i în primul rând pe intelectualii care comentau negativ regimul, ceea ce deranja forțele aflate la cârma țării.

Notele informative trebuia să fie predate, la Uniune, serviciului de relații cu străinătatea, respectiv lui Carmen Florian Păsculescu.

Numeroși compozitori și muzicologi au sfidat această măsură sau, dacă o făceau, relatau sumar cele întâmplate, despre întâlnirile avute, fără să dea nici un detaliu demn de reținut pentru securitate. Când se primea o invitație de la o ambasadă sau legație străină, aceasta venea prin serviciul menționat al Uniunii, care primea „recomandările" de rigoare dacă să fie onorată sau nu. Autoritățile știau prea bine că legăturile cu membrii corpului diplomatic și cu străinii erau surse de informare reluate de posturile de radio, „Europa liberă" și altele, ca și de presa de peste hotare.

La împlinirea vârstei de 80 de ani, s-a organizat la Uniune sărbătorirea lui Zeno Vancea, vicepreședinte, foarte activ. Manifestarea a avut loc la 6 octombrie, cei care au vorbit fiind P. Brâncuși, Gh. Firca, după care s-au audiat: *Cvartetul de coarde Nr. 6* și *Sonata pentru orgă și orchestră.*

Cu toate măsurile de limitare a contactelor cu străinii, între care cea mai drastică era, desigur, neacordarea vizei pașaportului decât în cazuri extrem de puține și cu enorme dificultăți, uneori primind documentele de călătorie pe aeroport, deci, în pofida acestor opreliști, la cursurile de vară de la Darmstadt participau compozitori români nu se știe prin ce miracol. În vara anului 1980 au fost D. Petrescu, C. Ioachimescu, N. Brînduș, M. Ciobanu, F. Popovici, L. Alexandra (Șaptefrați), Ș. Nichifor, D. Popovici.

Scanned with OKEN Scanner

CENACLURILE – „IMPERIUL DE SOLEMNITATE STĂTUTĂ"...

Volumul muncii depuse în birouri era mare. Se prezentau numeroase partituri și volume, studii, se angajau discuții extrem de incitante, nu o dată cu caracter polemic. Biroul simfonic în perioada ianuarie 1978 – octombrie 1980 a analizat 569 de titluri, unele de simfonii, cvartete, opere, deci de amploare, care necesitau multă vreme.

Se cuvine spus foarte răspicat că în birouri nu se discutau decât problemele profesionale, de specialitate. Era o altă lume comparativ cu ceea ce se discuta în Comitet și, uneori, în cenacluri. Diferea chiar și limbajul, eminamente tehnic, în prima categorie, și uzual, cu atributele formulărilor politice aflate la ordinea zilei, altfel spus, limbajul „de lemn" cripto-comunist.

Activitatea de cenaclu a debutat cu seria plenarelor de secții. La 13 octombrie 1980, plenara secției simfonice și de cameră, referatul citit de W. Berger intitulându-se: *Împliniri și deziderate în creația simfonică și camerală.* S-au înscris la cuvânt D. Petrescu, N. Brînduș, care au abordat probleme nevralgice, pe puncte, cu o cascadă de propuneri. Bunăoară să se reorganizeze activitatea de cenaclu, să nu se mai audieze creații pe bandă. Să nu se programeze orice titlu, să se rețină numai capodoperele, să se discute probleme de stil...

S-au urcat la tribună L. Dandara și Aurel Popa care dorea ca în cenacluri să se urmărească evoluția unui gen sau ultimele zece concerte pentru vioară și orchestră... E. Lerescu găsea că opiniile unor antevorbitori referitoare la relațiile cu străinătatea și la difuzarea muzicii românești sunt prea sumbre. I. Crișan a adus în discuție aspecte ale muncii filialei Timișoara. După D. Capoianu și M. Marbe, A. Stroe s-a oprit tot la problemele difuzării creației românești peste hotare, propunând să se apeleze la un număr redus de creații. „Dacă ar veni cineva să aleagă ce să cânte și i se oferă 50 de lucrări, ar asculta cu interes câteva, apoi ar obosi". El era de părere că nu ar trebui ca cenaclurile „să dea impresia de solemnitate stătută", acestea devenind mai utile dacă ar fi mai vii.

Au mai luat cuvântul L. Alexandra, D. Bughici. În final, P. Brâncuși a mulțumit biroului simfonic și de cameră, făcând unele observații și recomandări.

Plenarele continuau. La 20 octombrie 1980 a urmat secția corală, referate susținute sub genericul *Originalitate, noutate și măiestrie în creația corală* de către D. Popovici, Gr. Constantinescu și D. Buciu.

Ședința Comitetului din 3 noiembrie 1980, conform tipicului din ultima vreme, avea, de asemenea, o încărcătură politică: *Permanenta inspirație din melosul național și caracterul militant*, tezele de pornire oferindu-le materialul semnat de către Dan Buciu, Alexandru Leahu, Speranța Rădulescu și Iosif Sava. Au vorbit: E. Pricope, C. Stihi-Boos, Eugenia Cernea, E. Lerescu, D. Petrescu, D. Popovici, A. Stroe, Ada Brumaru, D. Bughici, C. Ionescu, Gh. Firca, V. Cosma și T. Moisescu.

Lui Tudor Ciortea i s-a organizat o manifestare, la 1 decembrie 1980, un portret-audiție prezentat de Pascal Bentoiu.

60 DE ANI DE LA FONDAREA SOCIETĂȚII COMPOZITORILOR ROMÂNI

O aniversare nefestivistă, reconfortantă, a avut loc la 15 decembrie 1980, când, în sala de la subsolul a *Ateneului Român,* a fost marcată împlinirea celor șase decenii de la crearea *Societății Compozitorilor Români.* Era prezentă și Suzana Gâdea, președinte al C.C.E.S. Istoria zbuciumată a începutului a găsit în Tiberiu Alexandru un bun evocator. Romeo Ghircoiașiu a conturat drumul mereu ascendent al forului care a conferit tot timpul sprijin creației autohtone. Într-o manieră eseistică, Theodor Grigoriu a insistat asupra ultimelor două decenii, fără să intre în detalii. Au mai avut intervenții: W. Berger, V. Tomescu, L. Profeta. A fost organizată și o expoziție de partituri și volume de muzicologie care dădeau măsura drumului parcurs.

Era, de fapt, o plenară a Comitetului, titlul exact înscris la ordinea de zi fiind: *60 de ani de la înființarea S.C.R. și 30 de ani de activitate a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor.* Lucrările erau conduse de președintele în exercițiu, Petre Brâncuși. Evident, luările de cuvânt au proiectat și însemnătatea personalității lui George Enescu în afirmarea muzicii românești.

Scanned with OKEN Scanner

Suzana Gâdea a felicitat Comitetul pentru munca depusă, neinteresând-o contribuţia adusă culturii româneşti de către breasla compozitorilor. Evident, în final, s-a dat citire nelipsitei telegrame pline de entuziasm şi devotament pentru cel mai înţelept conducător...

După aceasta, s-a trecut la chestiuni pragmatice. Mai întâi, primiri de noi membri stagiari: Fred Popovici, Alexandru Racu, Gheorghe Cojocaru, Dan Mizrahi, Constantin Popovici, Ion Mitu, Horea Ardelean şi Alina Popovici. S-au primit şi membri definitivi: Cornelia Tăutu, Virgil Medan, Daniela Caraman-Fotea, Iosif Herţea.

Suma destinată achiziţiilor s-a urcat la 971.878 de lei. S-a dat citire unei scrisori adresate Comitetului de Iosif Sava, prin care se semnalau o serie de deficienţe pe linia educaţiei muzicale...Continuă şi seria concertelor organizate cu *Filarmonica „George Enescu"*, avându-l la pupitru pe Mircea Cristescu: *Motive maramureşene* de C. D. Georgescu; *Concert pentru pian şi orchestră* de P. Constantinescu, solist Valentin Gheorghiu; *Simfonia Nr. 1* de George Enescu.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1980

La decernarea Premiilor Uniunii pentru anul 1980 s-au luat în consideraţie criticile exprimate pe tot parcursul anului şi anume că ele sunt prea numeroase şi, ca atare, se devalorizează, acordându-se ceva mai puţine decât anul precedent. Pentru întâia oară s-a acordat *Marele Premiu* pentru întreaga activitate. Câştigătorul: Zeno Vancea.

Lucrări simfonice: P. Bentoiu – *Simfonia Nr. 4.*
Piese orchestrale: T. Olah – *Armonii III.*
Lucrări concertante: M. Marbe – *Concert pentru clavecin şi orchestră de coarde.*
Operă: Gh. Dumitrescu – *Orfeu.*
Lucrări camerale instrumentale: D. Constantinescu – *Sextet de coarde.*
Lucrări corale ample: D. Capoianu – *S-a spart o conductă de vise în soare.*
Lucrări vocal simfonice: Ş. Nichifor – *Glorie eroului necunoscut.*
Cântece patriotice şi revoluţionare: A. Pop – *Când spun partid.*
Lucrări corale de mici dimensiuni: L. Profeta – *La steaua* şi *Joc de copii.*
Lucrări pentru fanfară: C. Simionescu – *Cântec din Carpaţi.*
Istoria muzicii româneşti: R. Oană-Pop – *Creaţia pianistică românească în secolul XIX.*
Studii de folclor: E. Moldoveanu – *Folclor muzical din Scornicești.*
Lucrări de popularizare: Pinter Ludovic – *Mărturii despre George Enescu.*
Lucrări didactice: I. D. Chirescu, V. Giuleanu – *Solfegii.*
Lucrări teoretice şi de estetică muzicală: A. Vieru – *Cartea modurilor.*
Ediţii ştiinţifice: Gh. Ciobanu, M. Ionescu, T. Moisescu – *Izvoare ale muzicii româneşti,* vol. III.

1981

ANUL GEORGE ENESCU

Centenarul naşterii lui G. Enescu a luminat ca un far viaţa muzicală românească a acestui an, concertele, conferinţele, articolele asupra operei sale conferind noi dimensiuni perceperii în profunzime a moştenirii sale.

O oarecare încetinire a vitezei se putea observa în unele compartimente ale Uniunii, cu toate că, la nivelul birourilor, cenaclurilor, legăturilor cu amatorii, pulsaţia continua cu intensitate. Săptămânal se ţineau şedinţe de secretariat, dar cele de Comitet se răresc, nu mai erau lunare ci trei pe parcursul întregului an. Apoi, în cenacluri slăbeşte uşor pletora politicului. Temele parcă nu mai au doza anterioară de vulgarizare. Totuşi, încărcătura ideologică se manifestă în plan cultural. Cultul personalităţii şefului partidului cunoaşte chiar o accentuare.

Scanned with OKEN Scanner

În cenacluri nu se mai programează dezbateri pentru a nu da loc la altercații polemice. Se preferă expuneri și audiții. Persistă învățământul politic căruia nimeni nu-i acorda nici un sens.

Cenaclurile debutează cu un „Portret Nicolae Kirculescu", 5 ianuarie 1981, sărbătorit la împlinirea vârstei de 77 de ani. L-a omagiat George Sbârcea. După o săptămână, în cenaclul secției didactice au avut expuneri L. Comes, Gr. Bărgăuanu, D. Buciu, L. Dandara, Al. Pașcanu pe tema: *Probleme ale secției didactice în lumina experienței actuale a educației muzicale.*

S-a vizitat *Fabrica de confecții* din București, iar un grup de compozitori au fost în județul Caraș-Severin.

Pe agenda cenaclului din 2 februarie 1981 s-a aflat opera *Orfeu* de Gh. Dumitrescu. Secția simfonică a propus, la 9 februarie 1981, audierea celor mai recente creații: *Nocturne,* pentru soprană și orchestră de S. Păutza; *Movemur et sumus* de Iancu Dumitrescu; *Simfonia nr. 1, „Armonii simple"*, de C. D. Georgescu și *Combinații în cercuri* de Octav Nemescu. Evident, discuțiile care au urmat au relevat progresul investigațiilor în lumea sunetelor și fecunditatea fanteziei timbrale.

Primele audiții erau la mare preț, dacă ne gândim la două dintre cele mai răsunătoare: *Simfonia „Opus Dacicum"* de St. Niculescu, la Timișoara și *Simfonia nr. 5* de P. Bentoiu la Tg. Mureș.

N-a trecut neobservat nici centenarul compozitorului Béla Bartók, o serie de concerte și articole readucând în atenție contribuția muzicianului ungur la îmbogățirea patrimoniului muzical, locul pe care l-au avut în preocupările sale, culegerea, studierea și valorificarea cântecului popular românesc, valoarea artistică a creației sale. Concertul comemorativ de la *Ateneul Român* (25 martie 1981), organizat din inițiativa Uniunii, a relevat, o dată în plus, fiorul muzicii acestui compozitor.

Cenaclul din 16 februarie 1981 i-a prilejuit lui Ștefan Niculescu să demonstreze teoria sa asupra sintaxelor muzicale: monodia omofonia, polifonia și eterofonia, într-o conferință ce a avut ca generic *Forma muzicală și accepțiunea ei contemporană.*

La filiala din Cluj-Napoca, Cornel Țăranu a prezentat, la 13 februarie 1981, rodul muncii sale asupra manuscrisului enescian neterminat *Strigoii* (oratoriu). La Timișoara, în cenaclul din 16 februarie 1981, a fost prezentată opera *Hamlet* de P. Bentoiu.

În cadrul premiilor oferite în 1981 de către S.A.C.E.M. existau două cu numele lui George Enescu, oferite pentru compoziție și, respectiv, pentru vioară. Primul dintre acestea a revenit lui Marius Constant, care a fost trimis la Paris.

Noi discuri cu muzică românească au fost prezentate în cenaclul din 2 martie 1981, pentru ca, după o săptămână, să se audieze creații datorate compozitoarelor din cadrul Uniunii. Au avut cenacluri secția corală, după care secția de muzică ușoară, ascultându-se noi creații. Au participat la discuțiile acestuia din urmă: D. Popovici, D. Capoianu, M. Iancu, D. D. Botez, Ed. Deda, H. Șurianu și H. Mălineanu. A fost și o audiție de muzică bulgară.

Și parcă pentru a nu uita dopajul politic din vremurile nu prea îndepărtate, plenara Comitetului din 23 martie 1981 a avut înscris la loc de frunte: *Continuitate și accesibilitate în creația muzicală.* Lucrările au fost conduse de Dumitru Ghișe. Au susținut referate Al. Leahu, Gr. Constantinescu, M. Chiriac, L. Alexandra și R. Ghircoiașiu.

Pragmatismul a dominat lucrările în partea a doua a plenarei conduse de P. Brâncuși, luându-se în discuție o temă eternă, nerezolvată și anume relațiile cu străinătatea; sau antrenat la cuvânt: D. Popovici, V. Tomescu, D. Bughici, R. Ghircoiașiu, care au făcut recomandări pentru eficientizarea acestei subțiri pârghii de ieșire din izolarea în care intrase țara noastră.

Au urmat chestiunile economice și administrative, darea de seamă asupra gestiunii, bilanțul, planul financiar. Este de reținut că, în 1980 au fost oferite materiale de popularizare și documentare în valoare de 189.823 lei.

Se cereau sume pentru „Fondul Solidarității Internaționale", folosit în caz de calamitate. Uniunea a subscris, cu 750.000 de lei, o sumă destul de mare. Iarăși, s-au aprobat abonamentele gratuite la *Muzica,* ce se expediau în străinătate; plata pentru casele de odihnă de la Sinaia, Bran și Tescani.

S-au făcut definitivări: Valentin Petculescu, Anton Șuteu, Horia Șurianu, Doina Rotaru-Nemțeanu, Viorel Munteanu, Valentin Timaru, Cristian Misievici, Paul Rogojină, Gheorghe Sârghie și Dumitru Răuță. La rândul ei, Maia Ciobanu a fost primită membru stagiar.

Scanned with OKEN Scanner

Noua ediție a achizițiilor s-a cifrat la 994.972 de lei.

Cenaclul din 18 mai 1981 s-a desfășurat sub genericul *Lucrări în primă audiție*, înscriind: *Dialogos, concert pentru pian* de N. Brînduș, *Simfonia nr. 2 „Moisei"* de A. Șuteu; *Cantata bucuriei* de S. Vulcu și *Memento-6* de Adrian Iorgulescu. Prezentator a fost Octavian Nemescu.

Uniunea Compozitorilor și-a dat obolul la seara muzicală organizată la *Sala Dalles*, 27 mai 1981, cu prilejul celor 60 de ani de la crearea p.c.r.-ului. A vorbit Doru Popovici despre *Poezia și muzica – expresii ale luptei poporului condus de partid.* S-au audiat creații semnate de I. Odăgescu-Țuțuianu, V. Iliuț, T. Jarda și C. Romașcanu. La 1 iunie 1981, cenaclul a fost dedicat muzicii pentru copii.

DESFIINȚAREA ORGANIZAȚIEI DE PARTID

În toamna anului 1979, secretar al organizației de partid a fost ales O. L. Cosma. Organizația număra circa 100 de membri. Ședințele lunare erau foarte animate, dominate nu atât de prelucrarea cuvântărilor lui Nicolae Ceaușescu și a documentelor de partid, cât de dorința de a face ceva pentru a stăvili degradarea vieții muzicale, aflată în vizibil proces eroziv.

Temele înscrise pe ordinea de zi erau riguros controlate, atât de către sectorul de partid, cât și de secția de propagandă a comitetului municipal și, deseori, chiar de către comitetul central. Ca atare, temele purtau o puternică încărcătură politică, însă discuțiile care urmau erau de natură să sperie activiștii care participau cu regularitate la ședințe. Nu o dată, M. Socor și L. Nachman, foști ilegaliști, criticau cu asprime conducerea de partid, într-o formă voalată sau directă. Totodată, se puteau auzi formulări deloc elogioase despre viața muzicală aflată în vizibilă pierdere de viteză.

Nemulțumiți de atmosfera existentă în interiorul organizației de partid de la Uniunea Compozitorilor, în contextul unei situații asemănătoare și la Uniunea Scriitorilor, s-a decis, pur și simplu, desființarea organizației de partid și trecerea membrilor în structurile instituțiilor unde erau salariați. Actul desființării purta semnătura primarului capitalei și prim-secretarului organizației de partid pe București, Gheorghe Pană. Zadarnice au fost demersurile pentru a se menține la Uniune compozitorii și muzicologii care posedau carnetul roșu. S-a voit slăbirea breslei și, mai ales, eliminarea focarului de nemulțumire care se crease și pornea din rândul membrilor de partid.

Pe lângă Uniune a mai rămas o organizație de partid de aproximativ 15–20 membri,cei mai mulți salariați la revista *Muzica* și *Editura Muzicală*. Secretar al noii structuri organizatorice a fost ales Vasile Tomescu.

PLENARA...

Conducerea Uniunii se realiza îndeosebi prin secretariat, Comitetul convocându-se la mari intervale de timp și atunci, sub titulatura de „Plenară", având întotdeauna o temă înscrisă pe frontispiciu. Astfel, la 26 ianuarie 1981, Plenara era axată pe: *Eficiența economică, eficiența social-educativă*. Referenți erau A. Rațiu, N. Coman și E. Pricope. Contrar titulaturii, s-a pedalat pe relația muzică-public, însemnătatea modalității prin care arta sunetelor ajunge la destinație, la masele largi.

După parcurgerea punctelor administrative care au urmat, s-au făcut primiri de membri stagiari: Constantin Râpă, Emiliu Dragea, Constantin Dediu, Ligia Zoicaș, Klaus Kessler, Vasile Vasile, Corneliu Pătrașcu și Ioan Ursu.

Definitivări: Nina Cassian, Ștefan Andronic, Andrei Bretz, Teodor Caciora, Eugen Popescu, Costică Andrei, Gheorghe Carp, Iovan Miclea, Marius Popp, Cristea Zalu și Vermessy Petre.

S-au acordat pensiile lui N. Patrichi, Carmen Petra-Basacopol și R. Șerban. Pentru amenajarea locului de veci al lui Hilda Jerea s-au aprobat 10.000 de lei.

Scanned with OKEN Scanner

CAMPANIA DE ÎNSCRIERI ÎN F.D.U.S.

Când s-a constituit F.D.U.S., organizația de partid și secretariatul Uniunii au fost chemate să mobilizeze și să desfășoare o amplă acțiune ca toți membrii Uniunii să semneze declarații de aderare. Erau vizați numai cei care nu se aflau încadrați în rândurile partidului comunist. La mijloc nu era decât o diversiune ordinară, pentru a arăta occidentului că intelectualii susțin politica statului și conducerii de atunci, F.D.U.S. nefiind altceva decât o structură creată de partid și subordonată acestuia. De fapt, acest front s-a dovedit a fi lipsit de însemnătate.

Au fost convocați la Uniune, pe rând, toți membrii și, încet-încet, cu ezitări, cu tergiversări, au semnat cam toți compozitorii și muzicologii respectivele declarații. Probabil, singurul care n-a vrut în ruptul capului să semneze, în ciuda presiunilor foarte puternice, a fost Aurel Stroe, care s-a menținut pe poziție.

În acest context, apare interesant să se consemneze cine n-a fost membru de partid, căci este mai simplu, numărul lor fiind mai mic. Ne referim doar la compozitorii de muzică simfonică și de cameră: P. Bentoiu, M. Marbe, D. Constantinescu, M. Istrate, A. Stroe, I. Odăgescu, C. Cezar.

Dintre cei plecați în străinătate: C. Miereanu, M. Mitrea-Celarianu, Gh. Costinescu, L. Mețianu, H. Rădulescu, Violeta Dinescu.

Privitor la generația anilor '80, Octavian Nemescu, Adrian Iorgulescu, Călin Ioachimescu, Valentin Petculescu, Doina Rotaru, Maia Ciobanu și Liviu Dănceanu.

FESTIVALUL „GEORGE ENESCU" ARE DIN NOU SIMPOZION

A IX-a ediție a *Festivalului Internațional „G. Enescu"*, desfășurată în septembrie 1981, era lipsită de concursul internațional, dar avea simpozion.

Festivalul își pierduse mult din aură, devenise o manifestare mai mult românească, nu dispunea de fonduri prea mari, ceea ce înseamnă că nu avea strălucirea de altă dată. Adevărul este că Festivalul s-a confecționat în pripă, s-a așteptat foarte mult semnalul verde de la cabinetul nr. 2. Anticultura conducerii de partid devenise o frână puternică și în raport cu această manifestare. Centenarul nașterii lui G. Enescu însă nu putea fi eludat, determinând, în cele din urmă, aprobarea organizării respectivei ediții.

A fost posibilă organizarea simpozionului de muzicologie, cu participarea prestigioasă a unor muzicologi de peste hotare, dovadă fiind cele aproape 40 de comunicări care au contribuit la aprofundarea cunoașterii moștenirii lui G. Enescu.

O vizită de documentare s-a organizat pe șantierul canalului Dunăre-Marea Neagră. Din nefericire, cu această ocazie, a încetat în mod subit din viață Mihai Moldovan, la 16 august 1981, la numai 44 de ani, lăsând în urma sa o grea durere.

Activitatea propriu-zisă a Uniunii a debutat cu cenaclul din 5 octombrie 1981: *Portret componistic Sigismud Toduță*, în prezentarea discipolului său, Cornel Țăranu. S-au audiat pagini din oratoriul *Miorița, Simfonia nr. 5, Concert pentru orchestră de coarde nr. 2*, Oratoriul *„Pe urmele lui Horia"*.

O altă vizită de documentare a avut ca obiectiv meleagurile județului Bihor.

Th. Drăgulescu a prezentat lucrările din cadrul cenaclului din 12 octombrie 1981: *Cantata bucuriei* de S. Vulcu, *Lumina*, cantată de S. Păutza și cantata *Suflet de țară* de Th. Drăgulescu.

Noi înregistrări de muzică ușoară și corală au putut fi ascultate la 19 octombrie 1981. După o săptămână s-a discutat pe tema: *Tendințe noi în muzica contemporană românească*, referenții fiind V. Tomescu, L. Profeta și A. Rațiu. N-a lipsit tradiționalul cenaclu consacrat muzicii sovietice, în viziunea Elenei Zottoviceanu. La 16 noiembrie, au fost audiate creații de V. Șirli, Al. Mandy și L. Profeta, sub genericul *Originalitatea și măiestria în muzica ușoară*. O seară de *Muzică și poezie*,

Scanned with OKEN Scanner

prefațată de F. Donceanu și N. Coman, a fost programată la 30 noiembrie 1981. Textul liedurilor alese spre exemplificare purtau semnătura lui T. Arghezi, G. Bacovia, L. Blaga și I. Minulescu. Secției didactice i s-a atribuit un cenaclu, la 7 decembrie, în care au răsunat noi creații destinate copiilor și școlarilor.

Continuă seria „primelor audiții", rod al colaborării cu *Filarmonica „G. Enescu": Dialogo* de V. Dinescu; *Sonata pentru pian* de M. Vlad; *Cantus rudis* de H. Șurianu; *Variațiuni pentru violoncel solo* de C. Brâncuși; *Cântece bacoviene* de C. Petrescu, *Arie și interludiu* din opera *D-ra Christina* de Ș. Nichifor.

În ultima plenară a Comitetului, din anul 1981, secretarul Vasile Tomescu a susținut referatul privind: *Participarea Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor la ultima ediție a Festivalului național «Cântarea României»*, adică ediția din 1981. Au luat cuvântul D. D. Botez, C. Țăranu, D. Capoianu, L. Comes, D. Popovici, Hencz J.,C. Petra-Basacopol, D. D. Stancu, R. Paladi, Th. Bratu și N. Brînduș.

A urmat citirea unor planuri pe diverse compartimente. Pentru prima oară au depășit milionul: 1.019.408 lei.

S-au primit noi membri stagiari: Liviu Dănceanu, Marina Vlad, Irina Hasnaș, Andrei Tănăsescu, Cristian Brâncuși, Mircea Romcescu.

Membrii Comitetului au aflat că organizarea *Simpozionului Internațional „G. Enescu"* a costat Uniunea 154.033 lei.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1981

Marele premiu: Tudor Ciortea

Lucrări simfonice: Șt. Niculescu – *Simfonia a II-a, „Opus Dacicum"* și *Reflecții asupra muzicii.* W. Berger – *Simfonia Nr. XIII, „Solemnis"* și *Estetica sonatei clasice.*

Piese orchestrale: M. Istrate – *Împliniri II.*

Lucrări vocal-simfonice: C. Țăranu – *Cântece fără dragoste.*

Lucrări concertante: L. Alexandra – *Concert pentru flaut, violă și orchestră de cameră.*

Lucrări cameral-instrumentale: A. Rațiu – *Trio pentru flaut, oboi și clarinet;* D. Bughici – *Sonatina pentru vioară și pian op. 54.*

Lucrări camerale vocal-instrumentale: A. Iorgulescu – *Memento – 6 lieduri pentru soprană, percuție și bandă.*

Lucrări electronice și de tip multimedia: O. Nemescu – *Combinații în cercuri.*

Operă: S. Sarchizov – *Trei generații.*

Balet: Carmen Petra-Basacopol – *Miorița.*

Cântece patriotice și revoluționare: R. Paladi – *Un partid avem și-o țară.*

Lucrări corale ample: L. Comes – *Cetatea înaltă.*

Lucrări corale de dimensiuni obișnuite: D. Popovici – *In memoriam Marin Preda* și *Madrigal pentru George Enescu.*

Operetă, Comedie muzicală: D. Capoianu – *Dragostea prințesei.*

Muzică de revistă și estradă: A. Manolache și H. Mălineanu – *Fantasiorama.*

Muzică ușoară: M. Țeicu – *Planete;* F. Bogardo – *Orice om.*

Lucrări didactice: D. Rotaru – *Sonata pentru pian;* D. Buciu – *Elemente de scriitură modală.*

Lucrări pentru fanfară: E. Ursu – *Glie străbună.*

Critică muzicală: Iosif Sava.

Istoria muzicii: C. Stoianov – *George Stephănescu;* R. Ghircoiașiu – *Studii enesciene.*

Teoria muzicii: V. Giuleanu – *Melodica bizantină.*

Folclor: G. Sulițeanu – *Balada sau cântecul bătrânesc.*

Scanned with OKEN Scanner

1982

Contactul cu creația, cu aspectele noi ale limbajului muzical continuă să fie favorizat de programările din cenacluri, încă dinamice, dominate de profesionalism, zgura politică fiind anemică, dar încă prezentă. La 11 ianuarie 1982, a debutat activitatea de cenaclu printr-o dezbatere cu tema: *Probleme actuale ale relației dintre creație, interpretare și captarea sunetelor,* prezentatori fiind Fl. Bogardo, D. Capoianu și A. Enescu. Cenaclul secției simfonice din 18 ianuarie 1982, prefațat de Liana Alexandra, a dat curs audierii următoarelor lucrări: *Simfonia Nr. 5* de P. Bentoiu; *Simfonia concertantă pentru cvartet de coarde și orchestră* de D. Bughici; *Simfonia a II-a, „Opus Dacicum"* de Șt. Niculescu; *Concert pentru vioară, violoncel și orchestră* de A. Vieru; *Armonii IV* de T. Olah, *Simfonia Nr. XIII, „Simfonia solemnis"* de W. Berger; *Armonii simple* de D. Capoianu; *Patru dimensiuni în timp VII* de O. Nemescu; *Ipostaze II,* pentru clarinet și orchestră de A. Iorgulescu; *Concert pentru vioară și trei grupe de instrumente* de C. Misievici; *Concert pentru flaut și orchestră* de L. Alexandra. Desigur, nu s-au audiat aceste creații integral, ci fragmentar, pentru a contura un anumit spectru expresiv, pentru a susține varietatea fenomenului românesc de creație muzicală.

La 25 ianuarie 1982, A. Stroe a conferențiat despre sisteme muzicale din Africa, India, Europa în referatul *Muzici arhaice – muzici clasice.*

La filiala din Cluj-Napoca, Ștefan Angi a vorbit, la 18 ianuarie 1982, despre *Creativitate și recepționare muzicală,* iar după o săptămână, s-a audiat lucrarea lui H. Bela – *Parada jucăriilor.* Un „Medalion Mircea Popa" a fost programat la 25 ianuarie 1982 la filiala din Timișoara; referenți – Rodica Giurgiu și Doru Murgu.

Președinția lui P. Brâncuși nu dădea semne de clătinare, nu părea pusă în primejdie, dar se auzeau voci care susțineau că au auzit că ar exista la comitetul central un dosar gros cu reclamații și nemulțumiri la adresa ei. O înlocuire părea improbabilă, mai ales că nu mai deținea două funcții. Expirase cu peste un an mandatul al doilea de rector al Conservatorului bucureștean...

Funcționa colaborarea rodnică cu *Filarmonica „George Enescu";* în ianuarie a avut loc un concert cameral în care s-au cântat *Lieduri* de E. Lerescu, pe versuri de Gh. Tomozei; *Elegie* de M. Damian; *Măguri II* de L. Comes și *Vârstele omului* de D. Varga.

Într-o întâlnire a conducerii Uniunii cu conducerea Radiodifuziunii s-a analizat prezența creației românești în programele zilnice, pe posturi, făcându-se o serie de recomandări. Aceasta a avut loc la 8 februarie 1982. Un grup de compozitori a vizitat județul Vrancea, prilej care a favorizat întâlniri cu oamenii muncii din Focșani și Năruja.

Noi creații destinate teatrului liric s-au aflat pe agenda cenaclului din 1 februarie, în care s-au audiat *Miorița,* balet de Carmen Petra Basacopol și *Crăiasa zăpezii,* operă de L. Alexandra. Elena Zottoviceanu a fost emisara muzicii contemporane din Jugoslavia, în cenaclul din 8 februarie 1982. Octavian Nemescu a trasat liniile de forță ale creației camerale din ultimii doi ani, la 15 februarie 1982, ilustrându-și aserțiunile cu exemple din partiturile lui Z. Vancea, M. Chiriac, W. Berger, A. Vieru, M. Marbe, V. Spătărelu, H. Șurianu, C. Ioachimescu, S. Nichifor, L. Dandara și Iancu Dumitrescu. În ultimul cenaclu din februarie a avut loc o întâlnire a compozitorilor cu dirijorii formațiilor corale de amatori din capitală.

La Timișoara s-a audiat, la 26 februarie 1982, opera lui L. Glodeanu, *Zamolxe.*

O fructuoasă întâlnire, mai corect, animată, s-a ținut la București, la sediul *Uniunii Scriitorilor,* la care au participat o serie de compozitori, scopul declarat fiind acela de a se realiza o cât mai eficientă colaborare în domeniul creației. La 1 martie 1982, s-au audiat creații ale compozitorilor din Cluj-Napoca și Târgu Mureș, beneficiind de prezentarea lui R. Ghircoiașiu. S-au ascultat: *Simfonia Nr. 2* de V. Herman; *Sonata Nr. 2 pentru flaut și pian* de G. Jodal; *Variațiuni pe un cântec popular, pentru pian și orchestră* de V. Timaru; *Trei lieduri,* pe versuri de Hölderlin și *Dialoguri pentru orgă și bandă* de Matei Kozma, în prezentarea autorului și *Cinci dansuri* de S. Czaba.

Devenit tradițional, cenaclul din 8 martie 1982 și-a oferit tribuna compozitorilor. Carmen Stoianov a preluat rolul de modelatoare, propunând spre ascultare: *Cvartet de coarde Nr. 1* de Marina Vlad; *Da suonare* de Maia Ciobanu; *Concert pentru vioară și orchestră* de Doina Nemțeanu; *Metamorfoze,* pentru pian de Doina Hasnaș și *Satya* de Violeta Dinescu. Altfel spus, era o audiție care oferea creația celor mai tinere compozitoare.

Scanned with OKEN Scanner

O discuție furtunoasă s-a iscat, la 15 martie 1982, pe tema: *Centenar George Enescu – împliniri, deziderate, perspective,* pe baza referatelor lui Gh. Firca, Clemansa Liliana Firca, Iosif Sava, Eugen Pricope, Ada Brumaru, Viorel Cosma, Gheorghe Ciobanu și Luminița Vartolomei. I-au completat: T. Moisescu, V. Tomescu, R. Ghircoiașiu, E. Comișel, M. Marbe, făcându-se numeroase și interesante propuneri privind valorificarea mai judicioasă a documentelor, a creației, pentru cunoașterea operei și vieții lui George Enescu.

PLENARĂ CU SURPRIZE – SCHIMBAREA PREȘEDINTELUI

Multă vreme nu s-a putut obține acordul forurilor superioare pentru convocarea Comitetului, ceea ce lăsa să se întrevadă că ceva nu era în ordine. Este cunoscut faptul că, fără aprobarea secției de propagandă a c.c., nu se putea întruni forul cel mai înalt de conducere al Uniunii.

În sfârșit, pentru data de 17 aprilie 1982, s-a primit undă verde, tema principală supusă discuției Comitetului ținut în sala de concert de la subsolul *Ateneului Român* fiind: *Realizări și imperative în activitatea muzicologică,* prezentarea materialului de bază semnând-o O. L. Cosma. De fapt, nu a fost subiectul cel mai important al ordinei de zi, după cum se va constata.

Surpriza pentru membrii Comitetului s-a dovedit, prima, căci au fost și altele mult mai mari: apariția președintei C.C.E.S., Suzana Gâdea, însoțită de vicepreședintele Ladislau Hegheduș, Emilia Sonea, de la secția de propagandă a c.c., care se arătau interesați de problemele muzicologiei. Era și Nicolae Călinoiu, devenit rector al Conservatorului „Ciprian Porumbescu".

În timpul audierii referatului, destul de întins, cu aspecte critice, cu deziderate, Suzana Gâdea își făcea însemnări, ceea ce putea duce la înșelătoarea supoziție că își însușea unele din ideile de perspectivă ale activității muzicologice. La cuvânt s-au înscris: A. Hoffmann, D. Popovici, I. Sava, V. Cosma, C. Țăranu, E. Zottoviceanu, A. Brumaru; era o ședință de Comitet lărgită, motiv pentru care se aflau prezenți mulți muzicologi printre care R. Ghircoiașiu, P. Bentoiu, L. Comes, A. Vieru și E. Comișel care spera să obțină sprijin pentru publicarea volumelor de folclor.

N-a fost o ședință festivistă, din cele obișnuite pe atunci. S-au făcut critici cu referire la cifrele de școlarizare, la inexistența legăturilor cu forurile de specialitate de peste hotare, la situația nesatisfăcătoare din domeniul cercetării muzicologice, izolarea în care ne aflam, inaccesibilitatea la sursele de informare științifică, la revistele de specialitate, cărți, discuri. Partiturile care se tipăreau peste hotare erau imposibil de obținut... nici un fel de concluzii nu s-au tras; în finalul acestei dezbateri, invitații sau, mai exact, autoinvitații nu s-au pronunțat în nici un fel. Probabil abia așteptau să se termine referatul și să se epuizeze lista vorbitorilor. Ei aveau alte preocupări...

După acest segment, invitații au părăsit sala, rămânând membrii Comitetului, oaspeții oficiali și N. Călinoiu. Secretarul V. Tomescu a lecturat, în continuarea ședinței, planul Uniunii pe trimestrul secund al anului 1982, urmând să fie completat căci se formulaseră unele sugestii. M. Iancu a prezentat raportul cenzorilor, apoi a urmat bilanțul pe anul 1981 și planul pe 1982.

Ca de obicei, în ultimele ședințe s-au făcut multe admiteri în Uniune. Nici această întrunire n-a fost mai săracă. Membrii stagiari: Sorin Lerescu, Lucian V. Vlădescu, Valentin Gruescu, Mihaela Marinescu, Hrisanta Petrescu, Adriana Șirli, Ioan Bujor Dînșoreanu și Luminița Vartolomei. Au fost definitivați: Cornel Fugaru și Dan Stoian. Au existat și „radieri": Grigore Bărgăuanu și Ladislau Füredi.

La punctul „diverse" s-au alocat 150.000 lei pentru *Festivalul „Melodii '81"*, abonamentele gratuite pentru străinătate la revista *Muzica,* suma de 250.000 lei pentru casele de odihnă de la Sinaia și Bran și 46.100 lei pentru Tescani.

În Biroul secției didactice s-au efectuat cooptări: Doina Rotaru și Valentin Petculescu. Emilian Ursu a fost numit responsabil al Biroului secției de fanfară. Dinu Leșe a devenit director administrativ al Uniunii. Au urmat aprobări de ajutoare, de împrumuturi și amenajări ale locurilor de veci pentru Ion Vanica și Sergiu Malagamba.

Apoi o nouă surpriză. Când toată lumea credea că s-a încheiat Plenara Comitetului, a luat cuvântul Suzana Gâdea, făcând o propunere care contrazicea prevederile statutului și anume, completarea Comitetului de conducere al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor cu Mihai Brediceanu, Sergiu Eremia, Vasile Spătărelu, Csiky Boldizsar, Nicolae Călinoiu și George Grigoriu. Evident, după cum s-a putut înțelege ulterior, s-a dorit introducerea în Comitet a lui Nicolae

Scanned with OKEN Scanner

Călinoiu, celelalte nume fiind numai pentru acoperire. Evantaiul fusese lărgit pentru a ascunde intenția forurilor superioare.

Octavian L. Cosma a reacționat, arătând că aceste completări sunt ilegale, nepermise de statut, componența Comitetului trebuind să rămână neschimbată până la viitoarea adunare generală pe țară. Deoarece ultima a avut loc în 1968, cu 14 ani în urmă, vorbitorul susținea convocarea de urgență a forului suprem și, astfel, Comitetul va fi reînnoit în mod statutar. Din păcate, nimeni din Comitet nu a susținut această luare de atitudine. Suzana Gâdea a informat Comitetul că, după „Congresul educației politice și culturii socialiste" care era prevăzut pentru lunile următoare, vor avea loc adunări generale, conferințe pe țară, la toate uniunile de creatori. Până atunci, s-a apreciat că este necesar să se completeze Comitetul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor „cu tovarășii propuși, pentru a rezolva în mai bune condițiuni sarcinile ce-i revin Uniunii și creatorilor din acest domeniu". Ca atare, a cerut să se aprobe propunerea făcută, ceea ce s-a obținut.

Cea mai mare supriză a fost propunerea Suzanei Gâdea de a-l elibera din funcția de președinte pe Petre Brâncuși, ... „întrucât i s-au încredințat alte sarcini, Director al Operei Române din București. Într-adevăr, cu 2–3 zile înaintea ședinței de Comitet, fusese instalat director, deși s-a auzit că n-a primit cu prea mult entuziasm această funcție pe care ar fi încercat să o decline. Aceasta însemnează că Petre Brâncuși ar fi putut să știe că va fi schimbat însă, tăcut cum era, nu a vorbit pe această temă.

Dumitru Capoianu, fost membru supleant al Comitetului Central, ca și Theodor Grigoriu, au luat cuvântul, spunând că numai conferința națională poate schimba un președinte. Cum nimeni nu l-a sprijinit, neridicându-se nimeni în favoarea rămânerii în funcția de președinte a lui P. Brâncuși, împotrivirea lui n-a avut nici un efect.

Supusă votului, propunerea de eliberare a devenit realitate.

INSTALAREA LUI NICOLAE CĂLINOIU ÎN FUNCȚIA DE PREȘEDINTE

Pentru funcția de președinte, Suzana Gâdea l-a propus pe Nicolae Călinoiu, care exercita în acel moment și funcția de Rector al Conservatorului „C. Porumbescu". A fost ales, cu o singură abținere, a lui D. Capoianu. Nu a existat nici un cuvânt de mulțumire sau elogiere pentru președintele „eliberat" și nici pentru președintele „numit". Totul a decurs foarte repede, ca la comandă. N-a mai existat o reacție ca în ședința Comitetului, când a fost demis Ion Dumitrescu. Membrii Comitetului păreau copleșiți de schimbările propuse.

La această Plenară au fost de față: Z. Vancea, R. Ghircoiașiu, W. Berger, V. Tomescu, P. Bentoiu, D. Bughici, M. Chiriac, O. L. Cosma, L. Comes, D. Capoianu, Gh. Ciobanu, I. Crișan, L. Profeta, Gh. Dumitrescu, H. Mălineanu, D. Popovici, C. Petra-Basacopol, A. Rațiu, C. Țăranu și A. Vieru.

La scurt timp, Monica Lovinescu, de la microfonul postului de radio „Europa liberă", a surprins evenimentele petrecute, în sâmbăta postului Mare, la Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, arătând... „balastul compozitorilor de ode, imnuri, marșuri și tangouri (toate de partid), Uniunea pare mai curând alcătuită... împotriva valorii"[454]...

Desigur, confruntați cu o a doua situație de același fel, instalarea în fruntea breslei a unui activist, adevărat, absolvent de Conservator, secția pedagogică, și neconvocarea Adunării Generale, reprezenta o imixtiune grosolană în viața Uniunii, o desconsiderare totală a acestei categorii de creatori. În mod sigur, în Uniune existau suficiente personalități puternice, cu prestanță artistică recunoscută,

454. Lovinescu, Monica. *Posteritatea contemporană. Unde scurte, III.* București, Editura Humanitas, 1994, p. 325–329.

Scanned with OKEN Scanner

care să poată ocupa această funcție. Dar partidul neglija specialiștii, profesioniștii; avea nevoie de activiști, de executanți, de oameni de totală încredere. Nici chiar compozitorii care au făcut parte ca membri supleanți ai comitetului central al partidului, ca Th. Grigoriu și D. Capoianu, nu se bucurau de încredere. De altfel, nu s-au bucurat nici când dețineau această calitate, nefiind convocați decât la ședințele plenare, nefiind antrenați în nici o acțiune, nefiind consultați în nici un chip. Aceștia nici nu erau salariați, calitatea fiind doar simbolică, neaducându-le decât necazuri, căci colegii, și nu numai, îi priveau cu suspiciune, cu o oarecare reținere, deși, repetăm, calitatea de membri supleanți nu i-a implicat în vreo acțiune cu caracter muzical.

Neîndoios, nu valorile erau în grația tovarășilor de la partid; ei doreau numai oameni de acțiune, slujitori devotați, activiști cu state vechi de funcțiune.

În mod sigur, președintele nou ales, Nicolae Călinoiu, se bucura de apreciere din partea factorilor de partid și de stat; nu întâmplător, pentru a-i întări poziția, i s-a dat cuvântul la Congresul al II-lea al „educației politice și culturii socialiste".

Continua activitatea de cenaclu. La 5 aprilie 1982, Doru Popovici vorbea despre Ludovic Feldman, la vârsta de 90 de ani. La 19 aprilie 1982, N. Beloiu a susținut expunerea *Evoluția genului de cvartet de coarde;* exemplele date au găsit reperele în creații semnate de M. Marbe și A. Vieru *(Cvartetul Nr. 4).*

Horia Moculescu și Ion Cristinoiu au prefațat audiția consacrată muzicii de dans, din 26 aprilie 1982. Piesele recomandate la audiție: *Dar din cât se pare* de M. Dragomir; *Ce mai faci?* de V. Veselovschi; *Poem* de F. Delmar; *Tinerii dansează* de L. Profeta; *Singurătatea mea* de H. Mălineanu; *Dialog* de A. Enescu și *De-ar fi dorul* de C. Fugaru.

S-au organizat și sărbătoriri: Dinu Stelian, la 70 de ani; despre personalitatea sa a vorbit D. D. Botez, la 12 aprilie; Diamandi Gheciu, la 90 de ani, omagiul aducându-i-l M. Chiriac la 20 aprilie. La 3 mai 1982, L. Profeta a dat citire referatului cu titlul: *Viața și năzuințele tineretului oglindite în creația corală românească.* A mai fost un cenaclu, la 7 iunie, consacrat noilor creații didactice.

Prima plenară condusă de președintele M. Călinoiu, la 25 iunie 1982, s-a axat, la primul punct, pe o temă cu iz politic: *Răspunderi actuale ale compozitorilor și muzicologilor în lumina documentelor plenarei lărgite a c.c. al p.c.r. din 1–2 iunie și ale celui de al II-lea congres al „educației politice și culturii socialiste"* din 22–25 iunie. Materialul a fost prezentat de V. Tomescu, la cuvânt înscriindu-se D. Popovici, D. Eremia, M. Brediceanu și N. Călinoiu.

Plenara a ascultat, în continuare, un referat al lui W. Berger despre o temă mai specifică: *Orientări și tendințe actuale în muzica noastră simfonică și de cameră.* Apoi, un altul, citit de Th. Drăgulescu: *Aspecte și valori ale muzicii noastre vocal-simfonice.* Pe marginea acestora au luat cuvântul: C. Țăranu, H. Mălineanu, A. Vieru, Th. Grigoriu, V. Cosma și N. Călinoiu.

Ședința a continuat cu punctele pragmatice. S-au efectuat primiri de membri stagiari: D. A. Bălan, M. Damian și C. Pușcariu. Iar ca definitivări: V. Iliuț. Lui Dinu Petrescu i s-a acordat un împrumut.

Intensificarea ofensivei politice sporește și, odată cu aceasta, și ditirambele exprimate în cele mai diferite ocazii la adresa cuplului Ceaușescu. Un fapt edificator pentru apelativul politic îl servește studiul *Gândirea revoluționară a partidului comunist român, fundament estetic al creației noastre muzicale* de V. Donose[455].

Un alt concert al Uniunii, organizat în colaborare cu *Filarmonica „George Enescu"*, a oferit spre audiție: Hencz, I. – *Pezza quassi una cadenza;* M. Chiriac – *Epitalam;* A. Iorgulescu – *Memento;* D. Bughici – *Fantezia pentru contrabas;* D. Buciu – *Două pasteluri;* T. Ciortea – *Cvartet de coarde Nr. 5.*

Din nou un grup de tineri muzicologi și compozitori au frecventat cursurile de vară de la Darmstadt: Hrisanta Petrescu, Alina Popovici, Costin Cazaban.

Două grele pierderi s-au produs în toamna anului 1982. La 1 octombrie a încetat din viață, în etate de 90 de ani Diamandi Gheciu, care s-a aflat multă vreme și în aparatul tehnic al Uniunii. La 13 octombrie 1982, a murit Tudor Ciortea, fost vicepreședinte al Uniunii, în vârstă de 79 de ani.

455. În: *Muzica*, XXXII, 9, septembrie 1982, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

CREAȚIEI I SE CERE „MESAJ MILITANT“

Seria plenarelor cu dezbateri politice continuă. La 1 noiembrie, președintele N. Călinoiu, în prezența lui L. Heghedüș și a lui Iulian Boștinaru, activist la secția de propagandă a c.c.-ului, a prezidat plenara Comitetului lărgit, cu o temă ce se aseamănă ca o picătură de apă cu precedenta: *Responsabilitățile compozitorilor și muzicologilor în lumina documentelor de partid adoptate la plenara lărgită a c.c. al p.c.r.* ... S-au expus apoi planurile de creație, de către V. Tomescu, L. Profeta și R. Ghircoiașiu. Au vorbit: V. Cosma, D. Popovici, O. L. Cosma, Gr. Constantinescu, Șt. Niculescu, D. Capoianu, D. Bughici, Ș. Nichifor, C. Țăranu, I. Crișan, V. Donose, E. Lerescu, M. Chiriac, I. Miclea, L. Heghedüș și N. Călinoiu.

Reveneau obsesiv în materialele timpului alcătuiri proprii limbii de lemn: ... „efervescență creatoare“, „multilateral dezvoltate“, „bogatul profil spiritual al omului nou“, „izvorul fundamental al cunoașterii noastre îl constituie viața“, „... creație cu mesaj militant“, „analiza profund științifică, multilaterală și pătrunzătoare“.

Dirijorului Cristian Mandeal i s-a conferit premiul „Ionel Perlea“ pentru promovarea creației românești.

La capitolul primiri de membri stagiari, nume noi: G. Mărgărit, Dragoș Tănăsescu. În finalul Plenarei, ca de obicei, telegrama din care nu lipseau formulări de tipul: ... „într-o atmosferă de puternică vibrație politică și de înalt spirit de responsabilitate față de sarcinile specifice slujitorilor artei muzicale, participanții“...

În zilele de luni, după-amiaza, membrii frecventau cenaclurile în sala de concert de la subsolul *Ateneului Român*. În cenaclul secției de muzică ușoară din 22 noiembrie 1982, C. Stoianov a prezentat referatul *Folclorul – izvor de inspirație în muzica ușoară*, ilustrat cu exemple din creația lui H. Mălineanu, A. Enescu, T. Popa, L. Profeta, D. Stoian, V. Vasilache jr., E. Deda, după care Johnny Răducanu a dat un microrecital.

Gr. Constantinescu, în cenaclul din 29 noiembrie 1982, a pledat în favoarea *Operei și baletului contemporan – impresii și deziderate*. Înscriindu-se la cuvânt, Șt. Zorzor constată lipsa de dramatism a creației noastre. H. Șurianu semnalează șabloanele în arta interpreților de operă. Dificultățile scriiturii vocale moderne au reținut atenția Elisabetei Moldoveanu. Fred Popovici susține cauza cunoașterii valorilor artei lirice contemporane care oferă un larg spectru de soluții. Th. Grigoriu a semnalat paleta stilistică diacronică în creația de operă.

Cenaclul secției simfonice și de cameră din 20 decembrie 1982 a oferit un program de prime audiții: Z. Vancea – *Trio pentru vioară, violă și violoncel;* L. Comes – *Trio pentru oboi, clarinet și fagot;* D. Capoianu – *Arcuri, pentru violă, violocel și pian.*

Dedicat Republicii, cenaclul din 28 decembrie 1982 l-a avut prezentator pe A. Dogaru, care a înfățișat creații adecvate: *Ceaușescu să trăiască* de Temistocle Popa; *La marea aniversare* de Florin Comișel; *Întru mulți ani* de Theodor Bratu; *Republică, vatră milenară* de George Grigoriu; *Cântec la stema țării* de Laurențiu Profeta; *Un cântec de pace străbate pământul* de Sergiu Sarchizov și *Țară nouă, țară dragă* de Radu Paladi.

Un caracter eminamente lucrativ a îmbrăcat ședința Comitetului din 24 decembrie 1982, după ce președintele Nicolae Călinoiu a ținut să dea citire cuvântării sale în cadrul *Conferinței naționale a p.c.r.* din decembrie. Au urmat probleme administrative și financiare. Au existat și definitivări: Radu Căplescu, Dan Mizrahi și Dan Ardelean.

În încheiere, președintele a ținut să adreseze mulțumiri forurilor superioare care sprijină Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor „în rezolvarea problemelor de ordin material“... Apoi, și membrilor care „au răspuns la toate chemările“...

Scanned with OKEN Scanner

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1982

Marele premiu: Dumitru D. Botez

Ştefan Niculescu – *Făt Frumos din lacrimă,* balet pantomimă după M. Eminescu, libret de M. Niculescu.

C. D. Georgescu – *Simfonia Nr. 2, „Orizontale",* inspirată din picturile lui Ion Ţuculescu.

L. Feldman – *Piesă de concert, pentru orchestră de suflători;* A. Iorgulescu – *Ipostaze II,* piesă de concert pentru clarinet, percuţie şi orchestră de coarde; V. Spătărelu – *Drama simfonică „Faust".*

M. Marbe – *Cvartet de coarde Nr. 1;* M. Chiriac – *Cvartet de coarde Nr. 3;* D. Bughici – *Sonata pentru clarinet şi pian;* C. Ţăranu – *Prolegomene I;* L. Alexandra – *Septet instrumental;* W. Berger – *Incantaţii I,* ciclu de lieduri; C. Ioachimescu – *Oratio III,* pentru suflători, percuţie şi sunete electronice.

D. Popovici – *Legenda ciocârliei,* versuri M. Popovici.

R. Paladi – *Partidul, Ceauşescu, viitorul,* versuri D. Verona; M. Neagu – *Mesaje de pace,* versuri V. Bârna; C. Al. Petrescu – *Slăvită zi,* versuri V. Tulbure; V. Timiş – *Voroneţ,* versuri M. Sava.

Camelia Dăscălescu – *Fulgi de nea şi diamante,* după T. Muşatescu.; T. Popa – *Vorba lui Tănase,* libret C. Constantinescu, versuri A. Felea; Fl. Bogardo – *Ce simţi când eşti îndrăgostit,* versuri M. Stănescu; I. Cristinoiu – *Două iubiri,* versuri Angel Grigoriu şi *Hai să ne imaginăm,* versuri de I. Cristinoiu.

S. Horceag – *Ştefan cel Mare,* suită simfonică; S. Eremia – *Poem eroic – „In memoriam".*

C. A. Ionescu – *Istoria psihologiei muzicale;* Th. Drăgulescu – *Cântec de urare;* D. D. Stancu – *Avem vârsta sevei.*

V. Cosma – Pentru întreaga activitate de critic muzical.

V. Tomescu – *Muzica daco-romana,* vol. II; V. Herman – *Originile şi dezvoltarea formelor muzicale;* E. Comişel – *Folclorul copiilor;* S. Barbu-Bucur – *Filotei Sân Agăi Jipei. Psaltichie rumânească.*

TEATRUL INSTRUMENTAL

Problemele care preocupau în mare măsură compozitorii tineri erau tendinţele postserialiste, tehnica minimalistă, muzica repetitivă, arhetipală, teatrul instrumental, adică modalităţile de renovare, de resuscitare a modernismului. La *Opera Română* s-a organizat o demonstraţie de teatru instrumental, creaţiile prezentate datorându-se lui C. Cazaban, O. Nemescu şi S. Vulcu.

N. Călinoiu, care era un as în ocolirea situaţiilor incomode, a iniţiat, totuşi, o discuţie, dar nu în cadrul cenaclurilor, pentru a nu-i conferi o însemnătate prea mare, ci în cadrul Biroului de Operă şi Balet al Uniunii, condus de Th. Grigoriu, invitându-se regizorul realizator O. Greavu, Gh. Constantin, scenograf, tenorul C. Mihăilescu, criticii L. Vartolomei, C. Stoianov, V. Donose.

O. Nemescu, în intervenţia sa, arată că „teatrul instrumental este o formă transfigurată, distinctivă a teatrului muzical". Apelând la nume de realizatori în domeniul teatrului instrumental, C. Cazaban pledează în favoarea „gestului vizual", ca şi pentru „înfăţişarea în muzică a unei noi discursivităţi".

Au mai intervenit V. Donose, C. Stoianov, L. Vartolomei, C. Mihăilescu, care erau pentru validarea unui atare gen. Mai circumspect, Cornel Trăilescu găsea că acest gen necesita un mare volum de muncă, în faza pregătirii, cu fiecare interpret. Th. Bratu era reţinut, în timp ce S. Sarchizov găsea că genul îi apărea în bună măsură grotesc, „atunci când instrumentiştii îşi părăsesc funcţionalitatea specifică pentru a mima (mai bine sau, mai curând, mai rău) gesturi şi acţiuni din vocabularul actorilor sau al balerinilor".

Carmen Petra Basacopol avea reticenţe faţă de această formă de teatru, în timp ce Theodor Grigoriu semnala aspecte care complică situaţia, fiind, finalmente, critic... „Argumentele... sunt când

Scanned with OKEN Scanner

puerile, când ciudate, când criptice și poate aici se află partea cea mai dificilă a lucrurilor"... Dar, era pentru continuarea căutărilor...

Abordând deschis problema, N. Brînduș se întreba ce-și propun autorii teatrului instrumental: „înlocuire" sau „diversificare"?

...„Lăsăm așa, oricum, «liberă trecere» în cetate (adică în incinta Teatrului de Operă și Balet), calului troian? Dacă, într-o bună zi, Opera însăși va deveni Teatru Instrumental? Dacă ne va trimite la muzeu?"...

În concluzie, constată că... „se simte nevoia unei gazde *luminate,* receptive față de acest gen de inițiative"[456]...

1983

A TREIA PLENARĂ CU ACEEAȘI PĂLĂRIE

Aparatul propagandistic de partid își îndeplinea atribuțiile continuând să-i umilească pe creatori, pe artiști, nesinchisindu-se de faptul că stereotipia clișeelor aplicate demonetizau ceea ce ar mai fi putut rămâne, cât de cât, nepătat. Aceleași rețete la infinit, același „entuziasm", același zel din partea lui Nicolae Călinoiu, repetând pasaje întregi dintr-un material într-altul, recombinând formulări răsuflate, tipice, sforăitoare, care nu spuneau nimic.

Rezulta un sentiment de platitudine, de nonsens și înjosire intelectuală. S-a resimțit și la plenara Uniunii Compozitorilor din 14 ianuarie 1983, convocată pentru a analiza „sarcinile ce revin slujitorilor artei muzicale din istoricele documente adoptate la conferința națională a partidului și de expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la...". Discuțiile au fost animate de W. Berger, L. Comes, Th. Grigoriu, M. Iancu, D. Popovici, L. Profeta, V. Tomescu, E. Ursu. Vorbitorii erau, în principal, membrii secretariatului, cărora președintele le cerea în mod explicit să participe la cuvânt, la discuții. Evident, „dând glas sentimentelor de deosebită stimă și aleasă prețuire"...

Plenara având loc în preajma zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu, se puteau auzi cuvinte de recunoștință, de laudă, de proslăvire... Evident, nu lipsea telegrama și cadoul de ziua nașterii... Cultul personalității era servit cu fast de către Nicolae Călinoiu, căpătând proporții... „Marelui ctitor de țară nouă" [457]...

Din nefericire, cenaclurile devin tot mai anemice. Sala mică de la subsolul *Ateneului Român* nu se încălzea deloc, sau numai din când în când, ceea ce contribuia la o atmosferă neîmbietoare pentru a frecventa audițiile. Totuși, încă mai licărește câte un cenaclu. La 31 ianuarie 1983, cenaclul secției de operă și balet, foarte activ, condus de Th. Grigoriu, supune atenției opera lui S. Sarchizov, *Trei generații,* lăudată de L. Comes, A. Rațiu, Elisabeta Moldoveanu, C. Stihi-Boss, Gh. Dumitrescu și Th. Grigoriu.

Uniunea a contribuit la reușita concursului de muzică ușoară, *Melodii '82,* aflat la a IV-a ediție.

Cenaclul din 7 februarie 1983, acordat secției de muzică ușoară, a prilejuit audierea celor mai recente melodii: *Eu te-am iubit, de ce-aș minți* de D. Beizadea și *Dragostea-i grăbită* de același autor; *Te rog să mă uiți* de Mihaela Boboc; *Romanța* de Zoltan Boroș; *Păpădie, păpădie* și *Vals sentimental* de C. Dăscălescu; *Cad frunzele* și *Triptic* de E. Deda; *Discosong* de Adrian Enescu; *Cred în visul meu* de A. Giroveanu; *Cântec pentru mama* de M. Ionescu; *Un gând de pace* și *Al cui e dorul* de G. Mărgărit; *Să mergem mai departe* și *Polul Nord* de Dan Mizrahi; *Eu te-am ales pe tine* de L. Profeta; *De iarnă* de D. Stoian; *Din atâtea iubiri* și *Încearcă să alegi* de V. Vasilache-jr.; *Cântecul* de A. Winkler.

456. În: *Muzica,* XXXII, 2, februarie 1982, p. 6–11.
457. În: *Muzica,* XXXIII, 3, martie 1983, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Cenaclul de muzicologie din 14 februarie 1983 a fost consacrat aniversării unor membri ai secției: Emilia Comișel – 70 de ani; Harry Brauner – 80 de ani și Viorel Cosma – 60 de ani. La 28 februarie, în cenaclul secției corale s-au abordat aspecte ale îndrumării dirijorilor.

Problemele operei și baletului, aflate în atenție în ultima vreme, au cunoscut un moment de vârf când, la teatrul liric din Constanța, s-a organizat de către C.C.E.S. și Uniunea compozitorilor și muzicologilor o dezbatere despre arta lirică, la care au fost invitați și compozitori.

Cenaclul secției didactice din 14 martie 1983 a prilejuit audierea unor noi lucrări în interpretarea ansamblurilor școlare din Capitală. A urmat un cenaclu al secției de fanfară cu concursul *Muzicii reprezentative a Armatei.* Muzica ușoară și-a sărbătorit, la 28 martie 1983, creatorii: Eugen Koffler și Teodor Sibiceanu, cărora Daniela Caraman-Fotea le-a făcut succinte portretizări. Au urmat omagii aduse de G. Sbârcea, H. Mălineanu și L. Profeta.

Faptul că era greu să inventezi teme de alură politico-ideologică noi, l-a demonstrat și ședința Comitetului din 4 aprilie 1983, în care președintele N. Călinoiu s-a axat tot pe „magistrala cuvântare" din 2 iulie 1982, a patra oară readusă în atenția membrilor forului de conducere al Uniunii. S-a apelat și la o conferință a lui Florin Constantiniu pe teme de istorie a poporului român.

În memoria membrilor dispăruți în ultima perioadă s-a păstrat un moment de reculegere: Florica Racoviță-Flondor, Max Eisicovitz, Ion Totan, Florentin Delmar, Ion Nicorescu și Vasile Nicolescu.

Președintele a mai trecut în revistă acțiunile desfășurate în ultimul timp și a proiectat acțiunile de viitor. S-au făcut noi primiri de membri stagiari: Ludovic Bacs, Ion Badea, s-au definitivat Călin Ioachimescu, Cornel Arion și Gelu Mihăilă. De asemenea, s-au efectuat unele completări în birouri. La muzica ușoară – Daniela Caraman-Fotea, iar la muzicologie – Titus Moisescu.

Revenind la activitatea de cenaclu, reținem că la 25 aprilie Th. Grigoriu a susținut referatul *Aportul creator al compozitorilor în arta filmului.*

Și în această perioadă, participarea compozitorilor și muzicologilor la acțiuni ce se desfășurau în țară era bogată. S-a bucurat de sprijin cenaclul „Paul Constantinescu" din Ploiești, care își contura profilul.

Telegramele către c.c. și secretarul său general abundau, chiar și după vizite efectuate în țară, lipsite de relevanță. Apare ceva nou, totuși, și anume faptul că alături de Nicolae Ceaușescu se găsește și devine nelipsită și Elena Ceaușescu.

CENTENARUL MORȚII LUI CIPRIAN PORUMBESCU

Înscris în evenimentele culturale ale anului, centenarul morții lui C. Porumbescu nu a trecut neobservat la Uniunea compozitorilor și muzicologilor, mărturie în acest plan fiind articolele și studiile ce i-au fost consacrate, inclusiv o sesiune de comunicări dublate de un șir de concerte. La 23 mai 1983 a avut loc simpozionul: *Viața și creația lui C. Porumbescu,* cu participarea lui N. Călinoiu, Z. Vancea, M. Cozmei, E. Borza, Georgeta și Radu Homescu, Gr. Constantinescu, Ruxandra Merca, Dana Camil, Carmen Athanasiu, Cristina Sârbu, Constantin Catrina și Vasile Vasile. În concertul care a urmat, pe lângă paginile din creația compozitorului, au fost audiate și creații contemporane axate pe cinstirea compozitorului: *In memoriam C. Porumbescu* de Felicia Donceanu și *Omagiu lui C. Porumbescu* de Doru Popovici.

După o perioadă în care se lăsase impresia că s-a așternut tăcerea asupra operei și personalității lui Ion Dumitrescu, iată că a venit ziua care a demonstrat că nu era așa. Muzicianul, fostul președinte, era tot mai prețuit. Împlinind 70 de ani, la 20 mai s-a organizat un concert omagial Ion Dumitrescu, la sala Dalles, în care au luat cuvântul N. Călinoiu, Th. Grigoriu, O. L. Cosma, Al. Pașcanu, C. D. Georgescu, D. Capoianu, P. Bentoiu și H. Mălineanu. A urmat un concert din creația celui sărbătorit.

Și Ludovic Feldmann a avut o sărbătorire, la 24 mai 1983, la Uniune, cu ocazia împlinirii vârstei de 90 de ani. N. Călinoiu a deschis manifestarea în care s-au audiat partiturile sale reprezentative.

În sala Muzeului de Artă, la 7 iunie 1983, printr-un concert a fost sărbătorit și Sigismund Toduță la împlinirea vârstei de 75 de ani. Concertul a fost prefațat de N. Călinoiu și W. Berger.

Scanned with OKEN Scanner

Viața breslei era marcată nu numai de momente luminoase, ci și de clipe de durere. La 7 august 1983 și-a dat obștescul sfârșit, la Arad, unde trăia, Nicolae Brânzeu, în vârstă de 77 de ani.

Membrii Uniunii erau omniprezenți când se organizau concerte, prime audiții, cursuri de vară, vizite de documentare, manifestări științifice. Din când în când, participau și la manifestări internaționale: Bayreuth, Darmstadt, Bergen – Norvegia, Aarhus – Danemarca, Helsinki, Stockholm, Lisabona, Roma, Viena. Evident, și în țările socialiste. În plan muzicologic, prezențele erau firave, cea mai frecventă prezență având-o muzicologii români la congresul din cadrul „Festivalului de muzică antică, orientală", de la Bydgoszcz – Polonia. Astfel, în toamna anului 1983, Titus Moisescu a reprezentat muzicologia românească. Numai că o sumedenie de dificultăți care precedau plecarea, ca și călătoria propriu-zisă, făceau ca entuziasmul doritorilor să fie redus.

De o largă participare se bucura însă Festivalul Național „Cântarea României".

Sărbătoririle membrilor mai vârstnici și aniversările deveniseră frecvente, o formă predilectă de umplere a punctelor din planurile de activitate a Uniunii. Erau prilejuri de strângere a rândurilor și de exprimare a prețuirii pentru contribuția adusă.

În Comitetul din 17 octombrie 1983, N. Călinoiu, în prezența lui Mihai Dulea, șef adjunct la secția de propagandă a c.c., a dat citire referatului cu titlu banalizat: Responsabilitățile compozitorilor și muzicologilor în lumina îndrumărilor și orientărilor formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, la consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politice educative din 2–3 august a.c.

Titlu imposibil, lipsit total de interes, ca, de altfel, și ceea ce cuprindea, căci se făcea o tautologie insipidă, o demagogie ieftină, fără nerv și sens, cu lungi citate...

S-au înscris la cuvânt: V. Tomescu, V. Spătărelu, Carmen Petra-Basacopol, W. Berger, E. Ursu, R. Ghicoiașiu, A. Winkler, I. Sava, L. Nachman, L. Comes, L. Profeta. Frecvent, cei care își expuneau opiniile nu scăpau ocazia să critice imobilismul lucrurilor, izolarea în care se afla viața muzicală, în continuă deteriorare, învățământul muzical aflat pe dric. M. Dulea, după ce și-a făcut norma de trimiteri la „tovarășul", cu timiditate, pentru a nu se angaja prea mult, căci știa că nu poate face nimic pentru redresarea stărilor de fapt, a schițat un mic angajament că va acționa în zonele periferice, neintrate în vizorul Elenei Ceaușescu... Ca și alți tovarăși, M. Dulea se arăta receptiv la propunerile ascultate, însă nu-și putea permite să facă promisiuni. N. Călinoiu nu mai contenea cu mulțumirile aduse pentru aprecierile făcute la adresa Uniunii, rugându-l să informeze conducerea partidului „...că Uniunea compozitorilor, membrii ei, nu vor precupeți nici un efort pentru a realiza..."

S-a luat în discuție „regulamentul de primiri în Uniunea compozitorilor și muzicologilor, în care s-a introdus, ca urmare a discuțiilor, ca la examenul susținut de cei fără studii de compoziție, să se introducă proba de orchestrație la toate secțiile de creație muzicală.

Au fost admiși membri stagiari: Carmen Cârneci, Mihnea Brumariu și Szegö Peter. La definitivări: Ion Cunțan, Iosif Csire, Christian A. Petrescu, Speranța Rădulescu, Horia Ardelean, Ion Ursu.

Din „lipsă de activitate" a fost „radiat" Ilie Balea, care trăia la Paris. Mihai Brediceanu a fost cooptat în Biroul secției de operă și balet. Suma alocată achizițiilor din iunie 1983 s-a ridicat la 1.251.750 de lei. S-au acordat fonduri pentru amenajarea locurilor de veci ale lui T. Ciortea, R. Oschanitsky, Florica Racoviță-Flondor și Ion Totan.

În finalul ședinței, s-a păstrat un moment de reculegere în memoria membrilor dispăruți: Florin Georgescu, Nicolae Patrichi, Vasile Ionescu-Pașcani și Nicolae Brânzeu.

DEGRINGOLADA CENACLURILOR

În calitatea sa de rector, N. Călinoiu nu avea timp prea mult pentru Uniunea compozitorilor. Venea cu regularitate o dată pe săptămână, în ziua secretariatului. Rar își mai făcea drum și în altă zi. Conducea treburile prin telefon. În aceste condiții, nu era de mirare că activitatea dădea semne de dezagregare. Frecvența acțiunilor slăbise considerabil. O anumită pasivitate se instalase la toate nivelurile, ultima, cea a birourilor, a secțiilor de creații. Cele mai afectate păreau a fi cenaclurile, aflate într-o evidentă degringoladă și datorită sălii care nu oferea ambianța pe care o cunoscuseră cenaclurile în Palatul Cantacuzino.

Scanned with OKEN Scanner

În ultimele luni ale anului 1983, s-au organizat numai două cenacluri. La 31 octombrie s-a prezentat opera *Marea iubire* de Gh. Dumitrescu, iar la 12 decembrie – *Centenar Alexandru Zirra*, personalitatea compozitorului fiind evocată de către Gh. Ciobanu, Al. Cosmovici, Vlad Zirra, Iosif Sava, Vasile Vasile și Paula Bălan.

La Constanța a luat ființă cenaclul „Ioan D. Chirescu", în cadrul căruia activau câțiva compozitori și aspiranți în acest domeniu. Doar vizitele în țară se țineau lanț, căci mișcarea artistică de amatori era încurajată, ca și acțiunile, în cadrul campaniei „Fii satelor".

În fine, s-a convocat și Comitetul pentru o ședință lucrativă, la 23 decembrie 1983, care a ratificat achizițiile, a decernat premiile pe 1983 și a aprobat cereri de admitere. Valoarea achizițiilor s-a ridicat la 1.370.462 lei, în timp ce suma pentru premii descreștea. Ajunsese la 65 mii lei. Adevărat, și numărul acestora se restrânsese pe considerente că valoarea morală a premiilor sporește o dată cu selectarea mai exigentă a juriilor. De altfel, s-a și modificat „regulamentul pentru acordarea premiilor", stabilindu-se un număr mai redus.

Au fost primiți membri stagiari: Mihai Coriolan Iliescu, Florian Lungu, Despina Petecel și Gabriel Tomescu.

Valentin Lipatti a oferit Uniunii manuscrisele fratelui său, Dinu Lipatti, donația fiind acceptată cu mulțumiri de către Comitet. Apoi, o lungă listă de premii a fost aprobată.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1983

Marele Premiu: Sigismund Toduță.

Th. Bratu – *Tudor din Vladimiri,* operă în trei acte, pe libret propriu; A. Stroe – *Orestia I, „Agamemnon",* operă în trei acte, după Eschil.

A. Vieru – *Simfonia Nr. 4;* D. Capoianu – *Flăcări de sânge,* oratoriu; P. Bentoiu – *Cvartet de coarde Nr. 5.*

Gh. Bazavan – *Când zic doină, pace zic,* versuri I. Neagu; F. Donceanu – *Odă pentru Ciprian Porumbescu, bard al tricolorului și vestitor al marii Uniri,* versuri autoarea.

V. Veselovschi – *Câmpia românească,* versuri A. Nasta și *Strada Speranței,* versuri M. Maximilian; G. Grigoriu – *Frumoșii marilor orașe,* musical de A. Grigoriu și R. Iorgulescu, după Fănuș Neagu.

E. Ursu – *Glorie,* poem vocal simfonic.

A. Pașcanu – *Celor mai curate glasuri,* colecție de cântece pentru copii și *Iarna pe uliță,* versuri G. Coșbuc.

Laszlo Francisc, *premiu de critică muzicală.*

Gh. Ciobanu și M. Ionescu – *Izvoare ale muzicii românești, vol. V – Antologhionul lui Eustatie, Protopsaltul Putnei;* O. Varga – *Cei trei vienezi și nostalgia lui Orfeu.*

1984

Cenaclurile abia pâlpâiau. La 9 ianuarie 1984, L. Profeta a condus o discuție despre muzica de dans, Daniela Caraman-Fotea având un comperaj în jurul pieselor date ca exemple semnate de N. Kirculescu, Boroș Zoltan, L. Profeta, P. Firulescu și M. Dragomir.

La sfârșitul lunii, 30 ianuarie 1984, Petre Codreanu a susținut referatul cu titlul *Aspecte actuale ale creației de operă și balet,* favorizând audierea unor pagini din operele *Hamlet* de P. Bentoiu, *Trei generații* de S. Sarchizov, *Marea iubire* de Gh. Dumitrescu, *Crăiasa zăpezii* de L. Alexandra, *Miorița* de C. Petra-Basacopol, *Tudor din Vladimiri* de Th. Bratu și *Ziua fără sfârșit* de C. Cezar.

La 64 de ani a încetat din viață Gelu Solomonescu, la 13 ianuarie 1984.

Scanned with OKEN Scanner

Creații corale în primă audiție s-au putut asculta în cenaclul din 9 februarie 1984. După 2 săptămâni, aceeași secție a avut o altă manifestare la care Iovan Miclea a prezentat un referat sintetic cu denumirea: *Realitățile socialiste ale Patriei oglindite în creația corală românească după 23 august 1944.* La 2 martie 1984 s-a audiat muzică de fanfară.

O grea pierdere pentru Uniunea compozitorilor s-a înregistrat la 6 februarie 1984, când, după o lungă suferință, a încetat din viață Radu Șerban, în etate de 57 de ani.

Despre „muzica electronică" a conferențiat, la 19 martie 1984, D. Capoianu, sprijinindu-se pe numeroase exemplificări.

În plenara Comitetului din 31 martie 1984 ale cărei lucrări au fost conduse de N. Călinoiu, fiind prezenți N. Croitoru, șeful secției de propagandă a Municipiului, și Cecilia Stan, director în C.C.E.S., s-a dat citire materialului intitulat: *Responsabilitățile ce revin compozitorilor și muzicologilor în lumina hotărârii c.c. al p.c.r. din 21–22 martie 1984, privind cea de a 40-a aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.* Au participat la discuții: R. Ghircoiașiu, W. Berger, V. Spătărelu, O. L. Cosma, U. Vlad, L. Profeta, E. Ursu și D. Popovici.

La audierea planului Uniunii, N. Croitoru nu a putut să nu-și exprime satisfacția, fapt pentru care N. Călinoiu l-a asigurat că „...Uniunea compozitorilor va continua să-și facă pe deplin datoria... pentru a răspunde cerințelor actuale"...

S-a păstrat un moment de reculegere pentru memoria celor dispăruți recent: G. Solomonescu, J. Trozner, R. Șerban.

Rândurile Uniunii s-au îmbogățit prin primirea a noi stagiari: Gheorghe Costin, Gabriela Aștileanu, Viorel Crețu, Vlad Opran și Mircea Ștefănescu. La capitolul definitivări: Szenik Ilona și Constantin Râpă.

Din nou s-a apelat la cuvântul „radieri", pe considerente de plecare definitivă din țară: Dan Jelescu, Mihai Damian, Costel Pușcariu, Dan Andrei Aldea.

În funcția de responsabil al cenaclului din Sibiu, Ion Ursu a luat locul lui Gh. Șoima. În biroul de fanfară a fost numit Corneliu Pătrașcu în locul lui Savel Horceag, acesta fiind în vârstă.

N. Călinoiu a cerut să se adopte hotărârea de a se renunța la drepturile de autor pentru „cântecele patriotice și revoluționare" din volumul aflat sub tipar: *Cântecul – prietenul nostru,* dedicat celei de a 40-a aniversări...

S-a reînnoit contractul cu complexul de odihnă de la Tescani, suma alocată fiind de 126.616 lei.

O donație importantă a făcut Uniunii Vasile Filip, care nici nu era membru, constând într-un apartament de 2 camere în care locuia, viori și note muzicale, precum și o sumă de bani depusă la C.E.C., din care să fie acordate burse unor tineri. Comitetul a aprobat succesiunea.

VALORIFICAREA TEZAURULUI DE MUZICĂ VECHE

O acțiune foarte însemnată a fost declanșată de biroul secției de muzicologie, care consta în depistarea manuscriselor de muzică veche aflate pe teritoriul României. De altfel, această acțiune era pornită din 1965, când fusese antrenat în această direcție și preotul Ioan D. Petrescu. Acțiunea era dublată și de un plan privind tipărirea documentelor de muzică religioasă sau laică, fără să se afirme răspicat, căci așa ceva nu s-ar fi acceptat. Sintagma „muzica religioasă", „muzica bisericească", era prohibită, ceea ce a dus la apelativul „muzica bizantină" sau „muzica gregoriană" și la titulatura de „izvoare", permițând tipărirea unor facsimile sau a unor transcrieri de vechi cântări, din păcate, în unele cazuri, în absența textului, care putea fi o rugăciune, deoarece nu se accepta pomenirea numelor „Dumnezeu", „Isus", „Maica Domnului".

Această acțiune și-a găsit un cadru adecvat, la 2 aprilie 1984, în cenaclul cu tema: *Valorificarea tezaurului de muzică veche pe teritoriul României.* Au prezentat comunicări Gh. Ciobanu, E. Comișel, H. P. Türk, T. Moisescu, I. Sava și Gh. Firca.

Era strânsă și colaborarea cu *Conservatorul „C. Porumbescu"*, la 9 aprilie 1984 desfășurându-se un concert-cenaclu, în sala „G. Enescu", cu tema *Cântecul de tineret,* cu participarea unor ansambluri corale. O seară de jazz a avut-o secția de muzică ușoară, la 24 aprilie 1984, avându-i protagoniști pe Aura Urziceanu, Johnny Răducanu, Marius Popp și Boroș Zoltan.

Scanned with OKEN Scanner

O sesiune de comunicări, la 6 iunie 1984, organizată în colaborare cu Conservatorul, s-a aflat sub genericul: *Cultura muzicală contemporană – expresie a spiritualității românești.*

Compozitorul Elly Roman, care a împlinit 80 de ani, a fost omagiat la 13 mai 1984. La 21 mai, în cenaclul de muzică de cameră s-au ascultat: *7 sculpturi* pentru cvartet de coarde de Maia Ciobanu; *Microphonii* de C. Ioachimescu; *Trio de coarde* de S. Păutza și *Cvartet de coarde* de P. Bentoiu. N. Călinoiu începe să organizeze deplasări în care erau invitați mulți compozitori, muzicologi și critici, în cadrul așa-numitei legături cu masele. O atare vizită a avut loc în Valea Jiului, cu participarea corului *Madrigal,* dirijat de M. Constantin.

La ședința de Comitet din 26 iunie 1984, L. Profeta a susținut o informare asupra activităților întreprinse de către Uniunea compozitorilor în întâmpinarea celei de a 40-a aniversări... În completare, au luat cuvântul D. Popovici, D. Bughici și Cecilia Stan de la C.C.E.S.

În comisia de verificare a programelor au fost cooptați A. Giroveanu și V. Veselovschi. Au fost pensionați: S. Sarchizov, L. Nachman și D. Bughici.

Și în lunile de vară calendarul Uniunii era încărcat cu acțiuni, deoarece aveau loc festivaluri județene, dar și republicane, precum: a 7-a ediție a Festivalului cântecului ostășesc; a 3-a ediție a Festivalului cântecului muncitoresc, patriotic și revoluționar.

Că activitatea de cenacluri era în decădere, o demonstrează faptul că, în toamna anului 1984, aceasta strălucea prin absență. O excepție, la 3 decembrie, când secția simfonică și de cameră a oferit o audiție cu lucrări dedicate congresului al XIII-lea: L. Ionescu – *Forum 13,* E. Lerescu – *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie;* D. Popovici – *Transilvania,* cantată pe versuri de Marta Popovici; A. Pașcanu – *Pro Humanitate* și D. Capoianu – *Solstițiu,* din ciclul *Flăcări de sânge,* versuri E. Jebeleanu.

Apare de-a dreptul curioasă maniera simplistă în care se confecționau titlurile referatelor, materialelor de bază pentru întrunirile Comitetului transformat într-un for asemănător cercului de învățământ politic. Fantezia lui N. Călinoiu era extrem de restrânsă. O dovedește și titlul adoptat pentru punctul prim al ședinței Comitetului din 19 decembrie 1984: *Responsabilitatea muzicienilor din România în lumina directivelor adoptate de cel de al XIII-lea Congres al p.c.r.*

V. Tomescu a citit în continuare „Proiectul planului de măsuri în vederea traducerii în viață"... La discuții s-au înscris W. Berger, D. Popovici, Th. Grigoriu, C. Țăranu, O. L. Cosma, L. Comes, Ulpiu Vlad și V. Spătărelu.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1984

Marele premiu: Ludovic Feldman.

S. Eremia – *Înălțăm columne de lumină,* versuri J. Gheliuc.

L. Profeta – *La patruzeci de ani,* versuri E. Frunză și *Povestea micului Pan,* operă pentru copii, libret E. Rotaru.

R. Paladi – *Pionierii, Ceaușescu, România,* versuri M. Negulescu; D. Popovici – *Poemă de August,* cantată pentru soprană și orchestră, versuri de D. Mutașcu și *Transilvania,* cantată pentru cor și orchestră pe versuri de D. Popovici.

I. Hencz – *Concert pentru orgă și orchestră.*

A. Pașcanu – *Pro humanitate,* poem vocal-simfonic pentru cor și orchestră.

T. Jarda – *Dreptul la viață,* operă pe libret de D. Drăgan.

M. Neagu – *Horia,* versuri A. Cotruș.

L. Alexandra – *Simfonia Nr. 4, „Ritmuri contemporane".*

I. Cristinoiu – *Vârsta epocii de aur,* versuri M. Block; *Pentru pacea lumii,* versuri de R. Iorgulescu și *De n-ai să vii,* versuri de O. Dumitru; M. Țeicu – *Trandafiri pentru armata țării,* versuri de A. Grigoriu și R. Iorgulescu.

P. Urmuzescu – *Vila cu iluzii,* spectacol muzical pe libret de Rodica Padina.

C. Pătrașcu – *Zi de sărbătoare,* rapsodie pentru fanfară.

F. Donceanu – *Cântând cu Enăchiță Văcărescu,* lieduri.

V. Cosma – *Exegeze muzicologice;* C. D. Georgescu – *Jocul popular românesc;* T. Moisescu – *George Breazul, scrisori și documente;* C. Cezar – *Introducere în sonologie.*

Scanned with OKEN Scanner

1985

Entuziasmul multor compozitori și muzicologi pentru activitatea Uniunii diminuase considerabil, spațiul înghesuit de la *Ateneul Român* fiind necorespunzător. De asemenea, se erodase încrederea în posibilitățile Uniunii de a propaga creația în lume, de a o reprezenta. În plus, grotescul fanfaronadei politice se accentuase prin *festivalul „Cântarea României"* dar și prin înscăunarea lui Petre Brâncuși și a lui Nicolae Călinoiu în fotoliul prezidențial. Preocuparea lor de bază, îndeosebi a ultimului, era de a expedia „telegrame" și de a obține partituri servile, de preamărire și glorificare a lui Nicolae Ceaușescu și a partidului. Se folosea adeseori sintagma sau categoria de „muzică eroică și omagială", acordându-i-se o însemnătate neconcordantă cu valoarea artistică pe care o semnifica.

În acest context, nu este de mirare că scăderea entuziasmului s-a reflectat în diagrama cenaclurilor, împuținate în mod dezarmant. Chiar și ședințele de Comitet s-au rărit îngrijorător, numai două pe anul 1985. Focalizarea activității se concentra asupra birourilor secției de creație, care funcționau aidoma unui ceasornic. La fel, ședințele de secretariat, săptămânale. Evident, continuau acțiunile de suprafață, legăturile cu oamenii muncii, concretizate în vizite și participări la jurii.

Multă energie a consumat președintele pentru organizarea, în colaborare cu Conservatorul „C. Porumbescu", a serbării din 7 ianuarie dedicate „zilei de naștere a tovarășei Elena Ceaușescu". Și-a dat concursul și corul *Madrigal.*

Un nou pretext pentru declanșarea unei campanii s-a identificat în ceea ce s-a numit *Anul internațional al tineretului,* prilejuind o dezbatere cu participarea lui Ulpiu Vlad, Șerban Nichifor, Sorin Lerescu și Petre Magdin.

În mod cert, energiile creatoare se disipau în acțiuni colaterale, superficiale. Săptămână de săptămână, compozitorii și muzicologii erau trimiși în diferite centre urbane și rurale.

Se vehicula cu intensitate noțiunea „epoca Nicolae Ceaușescu", îndrăgită foarte mult de președintele Uniunii compozitorilor, care cere vicepreședintelui Zeno Vancea să elaboreze un studiu finalizat în titluri: *Creația muzicală românească în epoca Nicolae Ceaușescu*[458]. Noua ediție a *Festivalului național „Cântarea României"* face ravagii, dispersând forțele Uniunii.

Se întâlnesc și momente deosebite, manifestări de ținută ca cea din 1 aprilie 1985, organizată de biroul secției de muzicologie: *Centenar Dimitrie Cuclin,* în care au vorbit W. Berger și V. Tomescu, urmați de audierea oratoriului *Cetatea-i pe stâncă.*

Uniunea a fost coorganizatoarea concertului de muzică ungurească de la Muzeul de Artă, cu lucrări semnate de I. Soproni, T. Saray, A. Bozoy, Z. Durko.

O nouă vizită de documentare în valea Jiului, la un an distanță de precedenta, 8–14 iunie 1985, avându-l în frunte pe N. Călinoiu, a prilejuit o serie de întâlniri și concerte la care capul de afiș îl deținea corul *Madrigal,* dirijat de Marin Constantin.

Cu o zi înaintea acestei deplasări, avusese loc ședința Comitetului Uniunii concepută după același rețetar; principalul punct se intitula: *Acțiuni în vederea informării și documentării compozitorilor și muzicologilor asupra marilor realizări obținute de poporul nostru în epoca inaugurată de cel de al IX-lea congres al p.c.r.* De fapt, era un titlu și un subiect prolix, tăvălit în sosurile politice ale acelui moment: „manifestările consacrate împlinirii a 20 de ani de la cel de al IX-lea congres al p.c.r.; participarea membrilor Uniunii la Festivalul național „Cântarea României", acțiuni consacrate mobilizării maselor populare la lupta pentru dezarmarea generală, securitate, colaborare între popoare și pace".

La o asemenea schemă sau, mai bine spus, lipsa de temă, absența de idei, neancorarea în specificul artei, ce cu greu se putea închipui, nu era altceva de făcut decât să participi sau să asiști neputincios.

Bineînțeles, un atare climat favoriza exact tipul de muzică pe care-l cunoștea N. Călinoiu. Probabil se urmărea nivelarea creatorilor, reducerea lor la un numitor comun, la un nivel de joasă altitudine. Decăderea apărea cu evidență, ceea ce favoriza pentru individualitățile artistice să adopte o atitudine de prudență, de închistare, de neimplicare. Viața Uniunii nu mai era decât o amintire, desigur, regretată.

458. În: *Muzica,* XXXV, 6, iunie 1985, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

În ședința Comitetului deja menționat, V. Tomescu, care a prezentat materialul la primul punct, a încheiat printr-un apel la participare activă. Directorul Dinu Leșe a prezentat apoi suma pentru achiziții. Mișu Iancu a citit darea de seamă a cenzorilor și s-a adoptat aprobarea plății risturnei.

Convențiile pentru administrarea caselor de creație și odihnă de la Mogoșoaia, Tescani și Sinaia erau în valoare de 443.446 lei. S-au aprobat cereri de pensionare lui L. Profeta, C. Ghenea, M. Bădulescu, E. Elian și R. Gheorghiu. În comisia de verificare a programelor, în locul defunctului G. Derițeanu, a fost numit C. Romașcanu.

Manifestările de fațadă, de poleială, continuă. La 6 iulie 1985, în Sala „G. Enescu" a Conservatorului, s-a ținut simpozionul cu tema care nu necesită comentarii: *Cultura muzicală – dimensiune a vieții spirituale a României socialiste în epoca Ceaușescu.*

Că N. Călinoiu se bucura de multă încredere și faptul că ascensiunea lui continuă o demonstrează și propunerea și alegerea sa ca deputat de Bacău în marea adunare națională. Ca să-și onoreze alegătorii, a întreprins o vizită în județul Bacău, însoțit de W. Berger, C. Petra-Basacopol, C. Trăilescu, M. Cozmei, A Bretz și Z. Popescu. Evident, conform ritualului deja cunoscut, a apelat și la corul *Madrigal.*

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „GEORGE ENESCU" RENAȘTE

A X-a ediție a *Festivalului internațional „G. Enescu"* s-a inaugurat fără strălucire, deoarece era iarăși amputat, adică, fără concurs și, din cauza absenței fondurilor necesare, nu oferea nume proeminente. Două zile, 18–19 septembrie 1985, în sala „G. Enescu" a Conservatorului s-a desfășurat *Simpozionul,* la tribuna căruia s-au urcat: N. Călinoiu, V. Tomescu, I. Hlebarov – Bulgaria, R. Woelbing – R.D.G., L. Grabovski – U.R.S.S., O. L. Cosma, V. Donose, R. Ghircoiașiu, I. Sava, A. Leahu, D. Popovici, C. L. Firca, M. Ghircoiașiu, P. Miller – S.U.A., Gr. Constantinescu, L. Gherman, T. Olah, C. Stihi-Boss, H. E. Schmidt – R.F.G., A Brumaru, M. Voicana și L. Vartolomei.Era o sesiune onorabilă, de ținută științifică, ce a favorizat noi unghiuri de lumină în aprofundarea moștenirii enesciene.

Roadele eforturilor membrilor Uniunii Compozitorilor încep să nu se mai măsoare în creații, ci după referatele și materialele cu titluri bombastice. Spre exemplu: *Împliniri și perspective în activitatea Uniunii compozitorilor și muzicologilor din R.S.R.,* unde se găsesc de toate, numai titluri de creații nu, ci formulări de natura... „acțiuni de aprofundare a cunoașterii vieții", „prezența membrilor Uniunii în mijlocul oamenilor muncii... vizitele de documentare, implicarea în «Cântarea României», contribuția adusă la reușita „concertului-omagiu", dedicat aniversării a 40 de ani... apoi la spectacolul *Cântece eroului între eroi* de pe platforma Năvodari"...

Uniunea compozitorilor a luat inițiativa în sărbătorirea centenarului înființării trupei *Opera Română* de către George Stephănescu. Biroul secției de muzicologie s-a implicat în această aniversare, declanșând elaborarea unor articole și studii.

Rândurile Uniunii se împuținează odată cu încetarea din viață a lui Cristian Ghenea, Nicolae Kirculescu, Gheorghe Șoima.

La fel de cenușie ca și întreaga activitate a Uniunii pe anul 1985 a fost și întrunirea Comitetului din 17 decembrie, în care nu se mai termina cu înregistrarea succeselor muzicii din „epoca Ceaușescu". N. Călinoiu a înfățișat activitatea Uniunii, apreciind-o pozitiv. L-au secondat W. Berger, Th. Grigoriu și V. Tomescu.

S-a aprobat propunerile comisiei de decernare a premiilor Uniunii în valoare de 108.000 lei. Premiile s-au decernat concomitent cu premiile de creație din cadrul *Festivalului național „Cântarea României".*

Lui N. Lungu, V. Cosma și C. Negulescu li s-a completat pensia. S-a decis și amenajarea unor locuri de veci, a unei cripte în cimitirul Străulești II și la cimitirul Bellu.

Scanned with OKEN Scanner

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1985

Marele Premiu: Gheorghe Dumitrescu.

V. Vasilache-jr. – *Două decenii de împliniri măreţe,* versuri de E. Rotaru.

C. Arvinte – *Congresul comuniştilor români,* versuri de A. Cârstea.

D. Popovici – *Balada lui Horea,* versuri Martha Popovici.

H. Mălineanu – *Brigadieri ai tinereţii noastre,* versuri H. Negrin; M. Ţeicu – *Examene, examene,* musical, libret de E. Rotaru după Fr. Munteanu.

I. Ursu – *Tineret pe şantier.*

V. Petculescu – *Hora anotimpurilor.*

W. Berger – *Simfonia Nr. 14,* dedicată tricentenarului J. S. Bach.

Şt. Niculescu – *Cantos,* simfonie concertantă pentru saxofon şi orchestră.

A. Zeman – *E tânăr pământul,* cantată pe versuri de L. Ţugui.

N. Beloiu – *Sonată pentru vioară solo;* C. D. Georgescu – *Cvartet de coarde Nr. 2;* Th. Grigoriu – *Columna modală,* pentru pian solo; A. Vieru – *Soroc* – septet.

C. Petra-Basacopol – *Inimă de copil,* operă pentru copii, după E. de Amicis.

S. Oţeanu – *Premiu pentru critică muzicală.*

L. Vartolomei – *Premiu pentru critică muzicală.*

L. Comes – *Lumea polifoniei;* I. Sava – *Bucuriile muzicii;* P. Bentoiu – *Capodopere enesciene;* N. Boboc – *Motivul premioritic în lumea colindelor;* C. L. Firca – *Catalogul tematic al creaţiei enesciene.*

1986

Atmosfera frigidă domină activitatea din Uniune, stingherită numai de câte o mobilizare cu tentă demagogică, ilustrativă pentru epoca de „magnifice realizări". Totul se consemna în lumina celor mai ditirambice aprecieri, însă realitatea era deprimantă, entuziasmul amuţise de mult, frustrarea şi neputinţa îşi dădeau mâna în faţa inculturii ce părea triumfătoare.

Uniunea era concentrată asupra sferei birourilor de secţie şi a compartimentului drepturilor de autor, care funcţiona în virtutea inerţiei, adică a sistemului conceput şi instituit de către Ion Dumitrescu. Evident, pulsa şi munca din secretariat, problemele rezolvându-se prin îndemânarea salariatelor secretariatului şi a secţiilor: Paula Condoiu, Elena Rotărescu, Andreea Caţafani, care continuau tradiţia înrădăcinată de N. Vâlcu, E. Bratu, Y. Mitache. Atât la P. Brâncuşi, cât şi la N. Călinoiu, într-o lume în care se deteriorase ceea ce funcţiona cândva, în care se demola, la propriu şi la figurat, în care indicaţiile făceau ravagii , singurul cuvânt de ordine era: să ne menţinem, să păstrăm ce avem, să supravieţuim, să nu facem ceva ca să atragem atenţia şi să suportăm măsuri restrictive.

Fanfaronada cu nesăţiosul cult al personalităţii, de lugubră ipostază, şedinţele cu vorbăria neîncărcată de adevăr, telegramele făţarnice, linguşitoare, lipsite de sens şi culpabilitatea celor care răsăreau ca ciupercile, satisfăcând cerinţele lipsite de bun simţ păreau făcute pentru a da impresia că în sectorul acesta lucrurile merg bine şi sunt în ordine.

Preparativele pentru amenajarea *Muzeului Muzicii româneşti* în care erau antrenaţi unii membri ai Uniunii, ce lucrau fără vlagă, au ajuns la ceea ce se considera a fi forma finală, când, stupoare, vizita Elenei Ceauşescu însoţită de Suzana Gâdea şi Tamara Dobrin, a dat totul peste cap, fără să spună ceva concret. Astfel că inaugurarea Muzeului nu a putut avea loc şi, probabil, a fost bine că s-a întâmplat aşa, deoarece nu ar fi folosit decât la omagierea, culmea, în Muzeul muzicii, a cuplului din fruntea partidului.

Că lucrurile nu mergeau cum trebuie o demonstrează şi strâmtoarea în care se afla Uniunea, bibliotecile de împrumut şi documentare, plasate în subsolul Ateneului Român, unde era foarte frig. Valorile (partituri, cărţi, manuscrise) ţinute la temperaturi joase au favorizat apariţia unei ciuperci

Scanned with OKEN Scanner

extrem de periculoase. Cu toate semnalele, conducerea Uniunii nu s-a sinchisit să ia măsurile adecvate.

Trist era că oamenii se simțeau nedreptățiți, că le era călcată în picioare cu brutalitate demnitatea, că le era terfelită încrederea și nu aveau nici o perspectivă. Numeroși colegi plecaseră din țară, fenomenul era în permanentă derulare, noi și noi nume trebuind să fie „radiate" din activul secțiilor. Incertitudinea învăluia totul, nu prea aveai la cine apela, singura mângâiere era cufundarea în lumea ta interioară, în activitatea de creație. Viața duplicitară în planul conștiinței era o modalitate de supraviețuire, nu se făcea ce se credea, ci ceea ce se cerea, acceptându-se, în virtutea principiului că totul este trecător. Conta aparenta liniște, obținută și plătită cu greu.

Dureros era faptul că nu mai funcționa acea comunicare în interiorul breslei, pârghiile fiind paralizate de inapetența la valorile artei sunetelor, ale marii arte, desigur. Erau prețuite surogatele, manifestele, partiturile declarative și fals accesibile substituindu-se celei autentice. Cine a știut să nu cadă în capcana întinsă a reușit să se mențină, știind să distingă între efemer și peren, căutând ceea ce-i convenea. O serie de personalități s-au retras, s-au ținut deoparte, și-au corijat conduita, stilul, nemaifiind activi. Fie că au înțeles pericolul pactizării, al compromisului, fie că au decis să nu se înroleze, să rupă o dată pentru totdeauna cu minciuna, cu mimetismul.

În *Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor* au existat dintotdeauna membri care din start s-au plasat pe orbita apolitică, necedând nici unei tentative, nici unei amăgiri. Sunt însă traiectorii și traiectorii. Unii au fost prinși în tinerețe, ca pe urmă, după ani, să efectueze o întorsătură de 180 de grade. Situația inversă poate fi întâlnită, de asemenea, dar în foarte puține cazuri.

Faptul că partidul a decis să desființeze până și organizația de bază a Uniunii, nemulțumit fiind de discuțiile prea critice la adresa sistemului și a conducerii, însemna că atmosfera devenise incendiară, măsura fiind extinsă, fără să se spună, și asupra activității de cenaclu, căci pe nesimțite, acestea au fost temporizate, subțiate, pentru a nu da ocazie la dezbateri de idei. Se admiteau numai discuțiile în contextul cuvântărilor tovarășului. Nu erau confruntări, explicitări, recunoașterea tristei situații în care s-a ajuns. Cenaclurile fuseseră în felul lor o arenă unde avuseseră loc cele mai animate, mai deschise ciocniri de poziții, de opinii. Epoca Ceaușescu era incapabilă să facă față unei discuții curajoase asupra realităților, inclusiv din câmpul vieții muzicale; ei nu doreau nici o comunicare reală, ci numai supunere oarbă...

În atari condiții, ceea ce întreținea flacăra vieții era speranța că o dată și o dată se va întâmpla ceva, știindu-se că nimic nu este veșnic și că ceea ce nu este firesc nu poate dura la infinit.

Reîntorși în cochiliile lor, în cercurile de prieteni, compozitorii discutau deschis și cu ardoare, judecau aspru realitățile, fiecare gest al cuplului de la conducerea partidului, dar și a președintelui Uniunii și a colaboratorilor săi nemijlociți, așteptând miracolul.

Refugiul și satisfacția, atâta cât erau, nu puteau fi găsite decât în creație și aceasta n-a încetat să existe. Intensitatea procesului de făurire a noi și noi partituri a fost constantă și puternică. Mai mult, compozitorii autentici au știut să privească înainte, să fie în pas cu stilul vremii, să-l anticipeze uneori. Nivelul tehnicii de compoziție s-a păstrat la altitudine înaltă. Izolarea României n-a avut nici un efect în acest domeniu. Birourile secțiilor, unde se discutau în profunzime aspectele specifice artei componistice, puteau declanșa și confruntări, hotărârile generau și nemulțumiri, mai ales în rândul celor nedotați, neîmpliniți sub aspect profesional. Animozitățile însă nu rezistau, obiectivitatea era asigurată de probitatea ansamblului aprecierilor. Birourile aveau funcția unor laboratoare cu producție artistică certă și, în plus, de calitate. Schopenhauer ar fi avut câștig de cauză, deoarece teoria lui se confirmă. Cu cât era epoca mai înjositoare, mai aspră, mai nefericită, cu atât mai mult s-au mobilizat voințele pentru a supraviețui și a da naștere unor valori adevărate. Realitatea de necontestat este că, în toți acești ani, creația muzicală românească s-a înălțat, a continuat să înflorească și să se îmbogățească. În timp ce, în plan economic, dezastrul era evident, în planul creației muzicale, per ansamblu, situația se menținea într-o zonă favorabilă; avem în vedere marea muzică, curajul, dorința de scrutare, de a fi la zi. Setea de informație și dorința de asimilare, de creație veritabilă erau puternice și evidente. Aceasta se explică prin individualitățile care au activat în frontul creației muzicale, personalități intelectuale de anvergură, care au menținut emulația, profesionalismul, probitatea artistică. Altfel spus, compozitorii români postbelici s-au situat la înălțimile cucerite de către generația antebelică, continuându-i principiile și, totodată, extinzându-i-le considerabil.

Reîntorcându-ne la activitatea de fiecare zi a Uniunii, observăm că până în aprilie 1986 nu reușim să identificăm evenimente notabile, nici în plan negativ, deși același interminabil set de acțiuni cu artiștii amatori ar putea figura în sens distructiv. Abia la sfârșitul lunii aprilie se conturează

Scanned with OKEN Scanner

un simpozion ce poate fi trecut la activul pasiv, deoarece era contaminat de drogul propagandistic al retoricii partinice: *Rolul partidului în îndrumarea și dezvoltarea artei muzicale, coordonată de bază a formării omului nou, constructor al socialismului.* La tribună s-au urcat: N. Călinoiu, V. Tomescu, O. L. Cosma, R. Ghircoiașiu, P. Codreanu, E. Cernea, V. Donose, V. Spătărelu, I. Sava, C. Boldiszar, A. Hoffman, studenta Dana Ciucă-Spătaru.

Anevoie se întrunea Comitetul, abia la 25 aprilie 1986, cu aceeași zgură la primul punct: *Informare privind îndeplinirea planului de acțiuni al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor pe trimestrul I și planului de acțiuni dedicat aniversării de 65 de ani de la făurirea P.C.R.*, în lectura lui V. Tomescu. Directorul D. Leșe a prezentat planul financiar...

Mai interesant apare punctul următor, primiri, fiind definitivați: M. Ciobanu, A. Czako, L. Dănceanu, F. Popovici, M. Vlad, V. Gruescu, L. Vlădescu, Z. Boroș. T. C. Popescu, C. Buescu, M. Cozmei, D. Jompan, Hrisanta Marin, Carmen Stoianov. S-au primit și stagiari: Petre Stoianov, Cătălin Ursu, Mihai Vârtosu, Dan Pavelescu, Gh. Opran, Cristina Sârbu.

Din păcate, n-au lipsit nici „radierile", motivate tot prin „lipsă de activitate": Lucian Meținanu, Horia Șurianu, Ștefan Zorzor, Bujorel Hoinic, Peter Vermesy, W. M. Klepper. Lista cu excluși apare din ce în ce mai lungă, ceea ce înseamnă că o mare parte a membrilor trăiesc în diasporă...

În comisia de cenzori a fost cooptat A. Leahu, iar C. Boldizsar a devenit responsabilul filialei din Târgu Mureș. S-au pensionat: T. Moisescu, Elise Popovici, Ada Brumaru, V. Veselovschi, Felicia Donceanu. Pentru amenajarea locului de veci al lui V. Doboș și N. Kirculescu s-au aprobat sumele prevăzute.

La Sibiu s-a organizat un concert omagial Gheorghe Șoima, la data când ar fi împlinit 75 de ani, cu participarea lui C. Petra-Basacopol, Cornel Arion și I. Ursu.

În cadrul Uniunii, la 2 mai 1986 a avut loc un concert susținut de elevii școlilor de muzică din Capitală.

O nouă ședință de Comitet s-a ținut la 24 iunie 1986, cu informări asupra îndeplinirii planurilor, ceea ce însemna o evidentă lipsă de idei. S-au aprobat cheltuielile curente pentru casele de creație, s-au făcut pensionări: C. Arvinte, R. Bartzer, C. Romașcanu. S-au aprobat deplasări la manifestări muzicale din țară: *Săptămâna muzicii românești* – Iași, *Zilele muzicii de cameră* – Brașov.

Un mănunchi de compozitori au vizitat noua clădire a Palatului Pionierilor din București, prilej cu care s-a încropit și o dezbatere pe tema: *Muzica – factor de educare a tinerei generații.*

Ședința Comitetului din 20 decembrie 1986 s-a deschis prin păstrarea unui moment de reculegere în memoria celor mai recenți membri dispăruți: Mansi Barberis, Nicolae Julea, Kozma Geza, Alexandru Corfescu.

Președintele a citit referatul *Mesajul umanist al păcii – vocație permanentă a muzicii românești.* Au luat cuvântul V. Tomescu, O. L. Cosma și R. Ghircoiașiu.

Achizițiile din ultima parte a anului 1986 s-au ridicat la 1.456.339 lei. S-au definitivat noi membri : Cristian Brâncuși, Mihnea Brumariu, Gheorghe Costin, Viorel Crețu, Irina Hasnaș, Sorin Lerescu, Vlad Opran, Andrei Tănăsescu, Peter Szegö, Constantin Catrina, Dragoș Tănăsescu, Gheorghe Cojocaru, Emiliu Dragea.

Stagiari: Laura Mihail Manolache, Octav Firulescu, Claudia Daniela Nacu, Virgil Popescu.

Și lista pensionarilor creștea: Anatol Vieru, Gemma Zimveliu și Dan Mizrahi.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1986

Marele Premiu: Ion Dumitrescu.
R. Paladi – *La mulți ani, partid iubit,* cor.
I. Odăgescu Țuțuianu – *Aveți grijă, oameni,* cor.
C. Ursu – *Tinerețe eroică,* operă.
C. Trăilescu – *Albă ca zăpada,* balet.
W. Berger – *Simfonia Nr. 16, „A păcii".*
S. Vulcu – *Mircea cel Mare,* oratoriu.
A. Vieru – *Simfonia Nr. 5,* pentru cor și orchestră.

Scanned with OKEN Scanner

M. Marbe – *Concert pentru saxofon și orchestră.*
D. Capoianu – *Valses ignobles et sentimentales du tout.*
D. Bughici – *Simfonieta pentru vioară și pian Nr. 2.*
Șt. Niculescu – *Octuplum.*
T. Olah – *Sonatină pentru vioară și pian.*
I. Chioreanu – *Elanuri tinerești.*
L. Profeta – *Flori pentru pacea planetei;* A. Șuteu – *Cântați cu noi pacea lumii* și *Deschideți poarta soarelui.*
A. Timaru – *Cântece pentru copii.*
F. Donceanu – *Clopoțelul cel isteț.*
L. Comes și D. Rotaru – *Tratat de contrapunct.*
V. Giuleanu – *Tratat de teoria muzicii;* G. Sulițeanu – *Cântecul de leagăn;* G. Manoliu – *G. Enescu, poet și gânditor al viorii;* C. Catrina – *Studii și documente de muzică românească.*
D. Murgu – *critică muzicală.*

1987

Monoton, sufocat de vetuste șabloane, posomorât, anul 1987 s-a dovedit sărăcăcios în privința vieții Uniunii care devenise mai degrabă o enclavă administrativă, birocratică și nu un for de creație, de dezbateri ale demersului artistic. Imixtiunile autorităților erau atât de vădite și de strivitoare, încât abia se mai putea respira.

Apare dramatică evoluția de la Societatea compozitorilor români la Uniunea compozitorilor, căci dintr-o asociație a forțelor artistice creatoare, decisă să ducă în lume flacăra muzicii românești, a fiorului ei specific, s-a amalgamat într-atât, încât latura artistică apărea obturată de ideologie, de politic. Într-o luptă dureroasă, cu puternici, cu îndârjiți opozanți, în primul rând Mihail Jora, nu s-a putut ține piept ofensivei ideologice. Mulți membri, dându-și seama de zădărnicia opoziției, s-au retras în turnul individualității, au pactizat resemnați, au capitulat de-a binelea sau au luat calea străinătății.

O dată cu H. Jerea, cu M. Socor, apoi P. Brâncuși și N. Călinoiu, asaltul factorului ideologic, politic a căpătat amploare, apogeul marcându-se în timpul președinției lui N. Călinoiu, când creația era trecută pe un versant adiacent, tezele politice, vulgarizatoare, primitive, lipsite de duh, proiectându-se în prim-plan, căpătând întâietate. Edificiul somptuos al Uniunii risca să se prăbușească în neant, dacă nu ar fi existat forțe profesionale care să nu abdice, chiar dacă au fost îngenunchiate.

Căci, ce mai reprezenta Uniunea în planul vieții artistice, când misiunea ei era redusă în ochii lumii la coorganizarea de la 7 ianuarie 1987 a concertului „în cinstea zilei de naștere a tovarășei Elena Ceaușescu", pregătit de președintele N. Călinoiu și la care acesta asista radios, secondat de un mănunchi de autori. Festivismul atinsese cote paroxistice.

Un alt exemplu, președintele consideră că cea mai importantă acțiune era asigurarea de creații pentru concursul de interpretare: „Țara își cântă eroul", cu un juriu în care compozitorii dețineau majoritatea. Și exemplele ar putea continua, bunăoară concertul din 25 ianuarie 1987: „Odă comandantului suprem".

Se repeta scenariul patronat de N. Călinoiu. La 26 ianuarie 1987, „în cinstea zilei de naștere și pentru marcarea a 50 de ani de activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu", s-a organizat o întâlnire între compozitori și muncitori pe platforma industrială Pipera. Era nelipsit corul *Madrigal,* de care dispunea rectorul Conservatorului, programându-l acolo unde găsea de cuviință.

Nu trebuie să se înțeleagă, prin aceasta, că perioada stalinistă ar fi fost mai blândă, căci îndoctrinarea pe atunci se făcea sub amenințare, ceea ce putea fi interpretat ca mai dramatic. Acum exista o altă presiune, strivitoare, căci ridica la rang de ideal ceea ce nu era decât o invenție absurdă, lipsită de fond.

Evident, se derulau în ritm susținut vizitele, deplasările în cele mai neașteptate localități. Între acestea, se întâlneau acțiuni reconfortante, bunăoară *Zilele muzicale timișorene,* 15–25 mai 1987, la care din partea Uniunii au participat: Doina Rotaru, Liana Alexandra, Pascal Bentoiu.

Scanned with OKEN Scanner

Şerban Nichifor, compozitorul aflat într-o susţinută ofensivă pentru a-şi impune lucrările, dă semne de cameleonism când se adresează directorului *Teatrului Naţional,* retractându-şi un lied pe versurile poetului Mircea Dinescu despre care aflase de pe undele postului de radio *Europa liberă* că avea o poziţie dizidentă... „Vă informez... că nu sunt de acord ca muzica mea să fie utilizată (nici) în forma directă, nici ca ilustraţie muzicală în spectacolul pe care urmează să-l realizeze actorul Mihai Mălaimare pe textele poetului Mircea Dinescu[459].

SINGURA ÎNTRUNIRE A COMITETULUI PE 1987

Când se lansa semnalul verde pentru convocarea Comitetului, aceasta însemna că motivaţia trebuia căutată în pletora politică. Într-adevăr, la 14 iulie 1987 s-a întrunit Comitetul în „Plenară", cu participarea unor invitaţi: L. Heghedüş, N. Croitoru, Gh. Florea, Crihan şi Ţuţuianu.

Preşedintele a prezentat un material cu titlul: *Sinteza privind activitatea în domeniul creaţiei muzicale şi muzicologice în perioada 1982–1987.* Este de reţinut că evenimentul avea loc în faza pregătirii Congresului al II-lea al „educaţiei politice şi culturii socialiste".

După lecturarea materialului, V. Tomescu a expus un plan de măsuri. Discuţiile care au urmat, s-au aflat cantonate în cercul de idei al referatului, elogiindu-se marile realizări şi succese în plan muzical. W. Berger găsea analiza „bogată şi completă", având de adăugat numai că generaţiile din secţia simfonică şi de cameră prezintă o mare diversitate de stiluri. Sublinia că activitatea de creaţie se integrează firesc în *Festivalul „Cântarea României"*. În recenta ediţie au răsunat *Simfoniile I şi III* de G. Enescu, precum şi *Simfonia a XX-a* de D. Cuclin. Îmbucurător era şi faptul că s-a revigorat genul concertant.

Situaţia în subsecţia de operă şi balet a fost etalată de Th. Grigoriu cu nominalizări. L. Profeta, aflat sub influenţa abia încheiatului „Concurs de muzică uşoară" de la Costineşti, semnalează valorile creaţiei muzicale şi grija ce trebuie acordată tinerei generaţii de compozitori, care a demonstrat o bună pregătire şi talent. Şi în secţia corală s-au afirmat, în ultima vreme, elemente dotate, ilustrându-şi afirmaţiile prin Adrian Pop, Christian Petrescu, Şerban Nichifor, Lucian Vlădescu...

R. Ghircoiaşiu prezintă aspecte ale creaţiei compozitorilor din filiala pe care o conduce, cea din Cluj-Napoca. E. Ursu relevă problemele specifice muzicii de fanfară, unde s-au impus numeroase titluri inspirate din trecutul istoric. Repertoriul s-a extins şi prin transcrierea multor partituri simfonice datorate lui I. Dumitrescu, P. Bentoiu, L. Profeta. Aspectele legate de promovarea creaţiei destinate copiilor s-au găsit în intervenţia lui L. Comes. El lăuda colaborarea cu litotipografia Conservatorului, unde au apărut numeroase titluri în ultima vreme, ceea ce a dus la îmbunătăţirea situaţiei în privinţa repertoriului şcolar. Remarca de asemenea faptul că în şcolile primare muzica se predă de către învăţători. Orele alocate muzicii în programa de învăţământ a liceelor pedagogice erau insuficiente.

O. L. Cosma accentuează în cuvântul său interesul membrilor secţiei de muzicologie pentru creaţia românească din trecut ca şi pentru cea contemporană. Culturile muzicale pot fi susţinute numai prin interpreţi şi muzicologi de prestigiu. În folcloristică, situaţia nu se prezintă satisfăcător, deoarece prea puţini tineri se orientează spre acest domeniu. O. L. Cosma a deplâns, de asemenea, slaba atenţie acordată unor evenimente muzicale însemnate ca, bunăoară, centenarul *Operei Române* bucureştene.

După ce a remarcat buna colaborare cu Uniunea Compozitorilor, L. Heghedüş s-a declarat mulţumit de seriozitatea cu care se abordează problemele vieţii muzicale în dezbaterile din Comitetul Uniunii. De asemenea, el a elogiat contribuţia adusă de către compozitori şi muzicologi în juriile *Festivalului „Cântarea României"*. Ar fi dorit ca în munca de creaţie să se ţină, în mai mare măsură, seama de posibilităţile formaţiilor existente, constatând că un număr mare de partituri

459. Ioachimescu, C. *Către revista Contemporanul.* În: *Contemporanul,* 20 ianuarie 1990; cf. Sava I. *Jurnal pe portativ,* vol. I. Bucureşti, Ed. Roza vânturilor, 1994, p. 225.

Scanned with OKEN Scanner

depășesc resursele orchestrelor noastre obișnuite. L. Hegheduș își manifesta convingerea că spiritul de seriozitate care caracterizează munca în Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor va continua. În încheiere, N. Călinoiu a dat asigurări participanților că „...o sarcină permanentă a creatorilor este aceea de a oglindi realitatea contemporană, succesele socialismului, încrederea în viață".

Trecându-se la alegerea delegaților Uniunii care vor participa la conferința municipală a congresului „educației politice și culturii socialiste", au fost votați: Th. Grigoriu, L. Alexandra, C. Petra-Basacopol, N. Călinoiu, V. Tomescu, R. Bartzer, L. Profeta și E. Ursu.

În partea a doua a ședinței, s-a ratificat suma de 1.621.333 lei destinată achizițiilor, s-a aprobat darea de seamă contabilă și bugetul pe anul în curs, risturna și s-au acordat sumele cuvenite întreținerii caselor de creație și odihnă de la Sinaia și Bran – 333.660 lei și Tescani – 31.176 lei.

S-au acordat pensii maxime, 4.000 lei, lui P. Bentoiu, Șt. Niculescu și R. Paladi.

La 11 octombrie a încetat din viață Ludovic Feldman, la vârsta de 94 de ani. Era suferind, nu mai auzea decât cu greu și datorită unui aparat. Spunea mereu că nu dorea de la viață decât posibilitatea să-și asculte propriile creații.

La *Toamna muzicală clujeană*, 1–13 octombrie 1987, au participat de la București V. Tomescu, L. Comes, A. Pașcanu și E. Lerescu.

Uniunea sprijinea manifestările muzicale, bunăoară „Reuniunea corală Ioan D. Chirescu" de la Cernavodă, aflată la a VII-a ediție, la care au participat: Dragoș Alexandrescu, Zaharia Popescu, Ștefan Andronic. De asemenea, an de an, își dădea concursul la reușita manifestărilor botoșănene aflate sub genericul „Zilele George Enescu". De multă atenție se bucura din partea Uniunii și Festivalul târgoviștean, „Crizantema de aur" în cadrul căruia exista și un concurs de interpretare de romanță, președinte fiind Nicolae Călinoiu.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1987

Marele Premiu: Gheorghe Ciobanu.
Radu Paladi – *Pentru tine, țară mult iubită; Flăcările oțelului,* versuri de C. Cârjan.
D. Popovici – *Odă pentru Mircea cel Mare,* versuri I. Meițoiu.
Gh. Dumitrescu – *Prometeu,* operă.
P. Bentoiu – *Simfonia Nr. 6, „Culori".*
N. Beloiu – *Cvartet de coarde Nr. 1.*
T. Olah – *Concerto notturno,* pentru vibrafon, marimbafon, saxofon alto și clarinet bas.
E. Ursu – *Ofrandă, Simfonia Nr. 2.*
J. Răducanu – *Baladă,* piesă instrumentală.
Th. Grigoriu – *Muzica și nimbul poeziei,* volum de eseuri și *Partita da suonar Nr. 1,* pentru flaut.
A. Benkö – *Zenei Lexicon;* S. Barbu-Bucur – *Documente ale muzicii românești, vol. III, Sec. XVIII-lea;* C. A. Ionescu – *Educația muzicală.*
V. Cosma – *Premiu pentru critică muzicală.*
C. Petra-Basacopol – *Ciuleandra,* balet în două acte.
V. Vasilache-jr. – *În epoca de glorii Ceaușescu,* versuri de E. Dumitru.
A. Dogaru – *Partidului îi mulțumim,* versuri de N. Ciubotariu.
I. Caciora – *La poarta țării cântăm.*
L. Alexandra – *Sonata pentru 6 corni.*
I. Hencz – *Cântăm din inimi pentru pace,* versuri E. Domokos.
Fl. Bogardo – *Inimile iubirii și păcii,* versuri de T. Popovici.

Scanned with OKEN Scanner

1988

Lipsit de relief pentru activitatea Uniunii, anul 1988 s-a derulat printr-o monotonă desfășurare a vieții obștești, în timp ce creația avansa în virtutea reperelor anterioare, în conformitate cu opțiunile tematice, stilistice ale membrilor săi. Continuau că funcționeze optim birourile secțiilor de creație. În schimb, cenaclurile erau anihilate. Din când în când, câte o acțiune exterioară, declarații festiviste, conjuncturale, articole și telegrame umilitoare pentru demnitatea intelectuală. A existat și un moment de nerecunoaștere a autorității unei comisii, un gest de repulsie și reprobare contra inechității în privința aprecierii valorilor, un gest de frondă, de dizidență camuflată, prilejuit de atribuirea premiilor pe anul 1988.

Din cele două ședințe de Comitet pe anul 1988, prima a debutat relativ repede, la 27 ianuarie, sub denumirea de „Plenară", desfășurată în sala „George Enescu" a Conservatorului din București, la care participa și Cecilia Stan, din partea C.C.E.S. La punctul prim, o dezbatere pe marginea referatului: *Responsabilitățile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor în lumina documentelor conferinței naționale a p.c.r.*, prezentat de N. Călinoiu; o retorică proprie limbajului de lemn, suprasaturată de citate, de declarații politice. Vasile Spătărelu a dat apoi citire planului de măsuri...

Exista o etică a bunului simț, pe care membrii Uniunii o cunoșteau și o aplicau. Intervențiile în cadrul „plenarelor" rareori aveau conotația politică a referatului. Preocupările demonstrau aspecte specifice muncii de creație. Luau cuvântul secretarii Uniunii, secretarii birourilor secțiilor de creație, cărora, adeseori, li se sugera ce anume să spună. W. Berger observa că niciodată nu s-au mai atribuit atâtea premii membrilor, de către Uniune, de către organizatorii *Festivalului „Cântarea României"*, concursul „omagierii marilor personalități din ianuarie"... Rezultatele pozitive ale activității biroului secției de muzică simfonică și de cameră au fost ilustrate statistic, cu referire la anul 1987: 16 simfonii, 27 piese simfonice, 6 poeme simfonice, un oratoriu, 6 cantate, 11 cvartete de coarde, 9 sonate, 60 de piese instrumentale, 18 lieduri, 11 piese vocale pentru diferite ansambluri, 3 lucrări electronice. Au existat și 3 lucrări cărora li s-a recomandat refacerea și 10 au fost respinse, apreciate ca necorespunzătoare sub raport profesional.

W. Berger sesiza și apariția unor mutații în domeniul simfoniei și al cvartetului de coarde; se simțea în schimb o atracție către principiul suitei, soluțiile aduse, pe ansamblu, denotând modernitatea și noblețea trăirii muzicale. În continuare, pe genuri, W. Berger a înfățișat proiectele de creație aflate în curs.

V. Cosma a arătat că a depus la *Editura Muzicală* noua ediție a *Lexiconului muzicienilor români,* literele A–C, cerând sprijin pentru tipărirea volumului. Finalmente, a văzut lumina tiparului respectivul opus, cu particularitatea că, din cauza numărului de coli, ce depășea cantitatea de hârtie acordată, litera C a fost sacrificată, numai o parte a fișelor fiind inclusă în volum.

Studiile și volumele publicate în ultima vreme, arăta O. L. Cosma, susțin ideea unor eforturi constante în secția de muzicologie. Se interpun însă multe obstacole în calea spre editare, cel mai supărător fiind tirajul mic acordat titlurilor științifice, tiraj obținut printr-o necorespunzătoare testare a pieții. În consecință el cerea sprijin în această direcție. O. L. Cosma a lansat ideea ambițioasă a editării complete a creației muzicale românești, în serii de „Opere", pe compozitor, tipărindu-se astfel totalitatea creațiilor după criterii riguroase. Au mai luat cuvântul: E. Ursu, L. Profeta, C. Petra-Basacopol, L. Comes, R. Ghircoiașiu și Cecilia Stan, care cerea înnoirea repertoriului de operă și operetă cu lucrări care să nu depășească puterile respectivelor instituții.

În concluzie, N. Călinoiu a spus, printre altele: „toți creatorii trebuie să se simtă mobilizați în vederea realizării unor lucrări inspirate de construcțiile socialiste, de lupta revoluționară a poporului nostru". Evident, a urmat citirea telegramei adresate „celui mai iubit"...

Plenara a continuat, după plecarea invitaților, cu problemele administrative care se cereau rezolvate, pensii, împrumuturi, ajutoare. D, Capoianu a fost numit responsabil al Comisiei de verificare a programelor, în locul lui D. Bughici care depusese cerere de plecare definitivă din țară. A trebuit înlocuit și în Comisia de pensii cu Th. Bratu.

Când s-a cerut aprobarea sumei de 343.860 lei pentru casele de creație de la Sinaia, Tescani, Bran, P. Bentoiu, după o lungă perioadă de tăcere în cadrul Comitetului, a semnalat că serviciile se află într-o acută fază de degradare, aspectul camerelor lăsând de dorit, mobilierul fiind deteriorat și anexele necorespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

CREAȚIA DE CÂNTECE CONTINUĂ CU INTENSITATE

S-a lansat un concurs de cântece „cu caracter omagial", la care au prezentat creații: M. Bădulescu – *Urarea întregului popor* și *De ziua lui ostirea cântă*, versuri I. Țârlea; D. Bălan – *Tineretul României*, versuri M. Block; Th. Bratu – *Din muncă ne-am făcut un ideal*, versuri proprii; I. Clinciu – *Eroul se află printre noi*, versuri V. Cozma; C. Dăscălescu – *Omagiu tovarășei Elena Ceaușescu*, versuri M. Florin Sandu; S. Eremia – *La ceas de mare sărbătoare*, versuri V. Cozma; C. Fugaru – *De mii de ani o patrie, doar una*, versuri D. V. Dimitriu; G. Grigoriu – *Ai țării harnici muncitori*, versuri V. Cozma; C. Marin – *Flori de cinstire, Cântă țara-n sărbătoare* și *Slavă marelui bărbat*, versuri V. Cozma; M. Neagu – *Al țării timp înnoitor*, versuri V. Cozma; R. Paladi – *Urare*, versuri C. Cârjan; I. Pelearcă – *Îndemnul comandantului*, versuri de J. Gheliuc; T. Popa – *Din inima poporului urare*, versuri N. Dragoș; D. Stoian – *La mulți ani, erou al națiunii* versuri de M. Block; P. Urmuzescu – *Orașul meu, chip de lumină*, versuri de V. Cozma; V. Vasilache-jr. – *Trăiască Președintele României* și *În ani de victorii*, versuri E. Rotaru; L. Vlădescu – *Efigiile eroismului*, versuri A. Andrițoiu.

Uniunea a plătit un greu tribut cultului personalității, fiind și coorganizator al concursului de interpretare corală *Țara își cântă eroul* din 15 și 17 februarie 1988, în care au răsunat numai creații dedicate lui Nicolae Ceaușescu.

Firul vieții lui Harry Brauner s-a rupt la 10 martie 1988, etnomuzicologul, discipol al lui Constantin Brăiloiu având 80 de ani.

Un frumos gest – secția de fanfară și-a sărbătorit pe unul dintre colegi – Sergiu Paiul, care împlinise 80 de ani, cuvântul de omagiere fiind datorat lui I. Badea.

Revista *Muzica* insera cu regularitate articole politice cu caracter ocazional, semnate de persoane din afara Uniunii, căci nu era lesne de găsit un colaborator de asemenea profil între muzicologi, care să satisfacă pretențiile ideologilor care vegheau asupra presei. Evident, portretele lui N. Ceaușescu apăreau cu regularitate, inclusiv pe copertă.

Și mai bine se poate aprecia tributul dat prin articolul semnat de Gr. Constantinescu, din revista *Muzica*, cu semnificativul titlu: *Creația corală contemporană factor de educație patriotică, de edificare a construcției socialiste*[460], în care se găsesc numeroase titluri grăitoare. Apelăm la numai o parte dintre acestea, fără să mai reținem și numele autorilor versurilor: R. Paladi – *Partidul, Ceaușescu, viitorul, Ceaușescu, gând de pace, brav erou, La mulți ani, președintelui țării;* C. Negulescu – *Așa vă știm;* Gh. Bazavan – *Stegarul fericirii noastre;* Th. Bratu – *Întru mulți ani, Un om;* P. Brâncuși – *Ctitorii unui ev aprins;* I. Cristinoiu – *Făurarul României socialiste;* C. Dăscălescu – *Ceaușescu, om de omenie;* S. Eremia – *Omagiul partidului;* G. Grigoriu – *Cutezător fiu al poporului, Cu Ceaușescu în frunte* (evident, era mai de mult compus cel mai cunoscut *Partidul, Ceaușescu, România);* L. Ionescu – *Cel reales, Fiu iubit al României;* H. Moculescu – *Colind pentru președintele țării ;* Marin Constantin – *Erei Ceaușescu, slavă, Măreț precum Carpații;* Ș. Nichifor – *Omul țării;* T. Popa – *Ceaușescu „La mulți ani";* M. Țeicu – *Ceaușescu – pace;* P. Urmuzescu – *Omagiu președintelui;* V. Vasilache-jr. – *Odă eroului, Ceaușescu, brigadierii, Cu Ceaușescu în frunte urcăm spre viitor;* F. Comișel – *Omagiu;* V. Donose – *Ziditorul de țară, El e omul, Ceaușescu Nicolae;* C. Arvinte – *Comandantul suprem;* D. Ștefănică – *Ceaușescu p.c.r.;* E. Ursu – *Partidul și-al lui brav conducător.*

O lungă înșiruire de titluri se află în același material, tema partidului fiind edificator ilustrată prin creații datorate lui D. D. Botez, L. Alexandra, M. Neagu, V. Timiș, Z. Popescu, L. Profeta, J. Birtalam, A. Giroveanu, C. Romașcanu, C. A. Petrescu, C. Râpă, L. Vlădescu și D. Bălan.

Este de-a dreptul straniu cum putea N. Călinoiu să mențină și să repete titlurile primului punct al ședințelor de Comitet. O altă mostră, întrunirea din 4 iulie 1988: *Responsabilitățile compozitorilor și muzicologilor în lumina expunerilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, la ședința c.c. al p.c.r. din 29 aprilie anul curent și la consfătuirea de lucru cu activul și cadrele de bază din domeniile activității organizatorice, ideologice și politico-educative"...*

460. În: *Muzica*, XXXVIII, 7 iulie 1988, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

În afara citatelor plasate în dimensiuni kilometrice, evident din cuvântările la care se referea și titlul materialului, N. Călinoiu făcea insistente apeluri la abordarea „tematicii" angajate, revoluționare, „cu mesaj", în toate genurile...

Înscris la cuvânt, W. Berger își exprimă încrederea în revitalizarea forțelor creatoare care vor reflecta talentul și experiența maeștrilor noștri. R. Ghircoiașiu și V. Spătărelu au surprins aspecte caracteristice muncii membrilor filialelor. O. L. Cosma pleda pentru elaborarea unor volume reprezentative consacrate muzicii românești, solicitând sprijin pentru înscrierea în planul editorial. Pentru reușita apropiatului Simpozion „George Enescu", el sesiza necesitatea lansării grabnice a invitațiilor oaspeților de peste hotare.

Înregistrarea muzicii corale la radio a reprezentat preocuparea majoră a lui D. Popovici. În privința proiectelor de creație, recomanda și cantate pentru soliști și orchestră, corurile apărându-i din ce în ce mai greu de antrenat. Dorea să realizeze în emisiuni „portrete de tineri compozitori". Recomandă accesibilitate și renunțarea la titluri sofisticate precum „Introducere în anatomia sunetului".

Tânăra generație de compozitori, afirma Liana Alexandra, se străduiește să fie prezentă și să răspundă chemărilor: „Tinerii sunt într-o armonie firească, participarea lor la viața muzicală fiind mai mare decât a compozitorilor din vechea generație"...

Directorul *Filarmonicii „George Enescu"*, Mihai Brediceanu, a informat Comitetul Uniunii că în stagiunea viitoare vor fi programate numeroase creații datorate compozitorilor români contemporani. Pentru aceste concerte plănuiește să instituie sistemul de „concert în abonament". Dorește partituri mai restrânse în privința numărului interpreților (15–20), pentru a fi mai ușor interpretate.

Pentru sprijinul permanent acordat de conducerea Uniunii subsecției de fanfară, col. E. Ursu aducea mulțumiri secretariatului, după care a prezentat „marile" acțiuni cu caracter politic, ostășesc, precum Ziua Victoriei...

După ce și-a exprimat satisfacția pentru aderarea la documentele prezentate, N. Călinoiu a informat Comitetul că a avut loc o consfătuire cu reprezentanții Uniunilor de creatori la sediul comitetului central, la care Nicolae Ceaușescu a formulat critici la adresa scriitorilor care nu dau la iveală romane în care să se oglindească „evenimentele reprezentative, de excepțională însemnătate teoretică și practică din viața poporului...". În domeniul muzical se impune abordarea unor subiecte din actualitatea socialistă, nu numai în creații de mici proporții. Desigur, se doreau simfonii, poeme simfonice și altele, genuri de largă respirație cu tematică declarată. Nu erau mulțumiți că numai cântecul, corul se cantona în zona tributului...

Fiind proiectată construcția unui sediu nou al *Operei Române*, se cer creații lirice noi... pe măsura acestui edificiu... În tot cazul se dorea compusă o operă nouă pentru inaugurarea localului.

Au fost apoi soluționate chestiuni administrative, planuri economice, aprobarea sumei pentru casele de odihnă. S-a luat în discuție deschiderea unui nou *Magazin „Muzica"*, în zona ce se construia, pe bulevardul „Victoria socialismului", spațiul fiind deja obținut... Comitetul a aprobat această inițiativă, care însă nu s-a finalizat...

S-au acordat noi pensii: E. Pricope, J. Birtalam, N. Călinoiu, C. Marin, M. Marbe, P. Urmuzescu. Curios, în ultima vreme nu s-au mai făcut primiri...

O moarte tragică a întrerupt viața lui Anton Dogaru, în vârstă de 43 de ani, aflat în ultima vreme într-un accentuat dezechilibru psihic. A preferat să-și pună capăt zilelor...

Din nou s-a acordat mare atenție participării și reușitei *Festivalului „Mamaia"* al cărui președinte era N. Călinoiu, pregătindu-se din timp creația, selectându-se soliștii, numindu-se juriul.

NOUA EDIȚIE A FESTIVALULUI INTERNAȚIONAL „GEORGE ENESCU"

O foarte palidă ediție a *Festivalului „George Enescu"* a avut loc în toamna anului 1988, tot fără Concursul de interpretare. Simpozionul de muzicologie a rezistat, având genericul *Aspecte, valori și perspective ale dezvoltării muzicii românești.* Participanți: N. Călinoiu, V. Tomescu, L. Heghedüș, W. Labhard, D. Petecel, W. Berger, K. Hlebarov, Roman Vlad, O. L. Cosma, C. Catrina, T. Moisescu, C. Boldiszsar, E. Pricope, E. Enache, S. Oțeanu, V. Cosma, A. Hoffman, I. Staicovici, M. Marinescu, M. Marian, G. Tomescu, R. Leites, D. Voiculescu, R. Ghircoiașiu, Susumu Tamura, Gh. Firca, C. Stihi-Boos, D. Popovici, M. Cozmei, V. Donose, I. Sava, M. Voicana, L. Manolache, M. Brediceanu.

Scanned with OKEN Scanner

Până și repertoriul Festivalului a trebuit să fie adus la ordine. Deschiderea concertului inaugural s-a făcut cu cantata lui Sergiu Eremia: *Glorie partidului comunist,* dirijată de C. Mandeal. Atributele Festivalului „Cântarea României" erau pe aproape... Și în concertul de închidere a figurat o creație semnificativă pentru orientarea respectivei epoci: *România, pământ al păcii* de Cornel Trăilescu, dirijată de H. Andreescu.

În anul 1988 s-a organizat și o tabără de creație muzicală, la Calica-Iazurile, județul Tulcea, în perioada 24 septembrie–8 octombrie, pentru a se compune cântece de muzică ușoară și coruri inspirate din realitățile socialiste. Au participat H. Moculescu, Z. Popescu, A. Winkler, A. Tănăsescu, P. Nicolae, I. Potopin și Mircea Ștefănescu.

La 6 octombrie 1988 a încetat din viață D. D. Botez. Avea 84 de ani și era suferind. Dispariția sa a reprezentat o grea pierdere pentru muzica corală.

1989

Propaganda ideologică se menține la cote înalte, mărturie fiind și numerele revistei *Muzica,* împănate cu portretele lui N. Ceaușescu și cu telegramele de felicitare. Bunăoară, în primul număr din anul 1989, se putea citi: „expresie a dragostei noastre nețărmurite", „vă exprimăm gratitudinea și admirația noastră"....

REFUZUL PREMIILOR UNIUNII PE 1988

Ședința Comitetului din 19 ianuarie 1989, deschisă și prezidată de N. Călinoiu, ținută în sala președintelui din aripa dr. C. Esarcu, parter, nu s-a mai menținut în apa stătută a stereotipiei, nici n-a avut, în deschidere, vreun material cu rezonanță politică imediată, în schimb, a prilejuit declanșarea unui conflict în „armonioasa" Uniune, pe care, în mod sigur, conducerea nu l-a dorit, scoțând la suprafață răbufniri, nemulțumiri, tensiuni mai vechi.

Ședința a debutat cu un punct pragmatic, aprobarea fondului de achiziții din decembrie 1988, care a decurs rapid, din inerție.

Punctul nevralgic l-a constituit însă acordarea și înmânarea Premiilor Uniunii pe anul 1988. N. Călinoiu a deschis discuția printr-o descriere a mecanismului acordării, arătând cum au decurs înscrierile la premii, cum birourile au făcut propuneri discutate în comisia centrală. El s-a oprit la un fapt neobișnuit, la incidentul, de fapt scandalul, declanșat odată cu acordarea premiilor la secția simfonică, mai exact, cu premiile de la secția simfonică și camerală.

Ce s-a întâmplat? Biroul acestei secții, conform uzanței, a regulamentului, a selectat creațiile care să fie propuse pentru premiere, deci, le-a discutat, apoi le-a votat în secret și individual, ajungându-se la forma finală a listei ce se înainta Comisiei de premii a Uniunii. Până aici, totul a decurs conform ritualului de mult încetățenit.

După două săptămâni, s-a întrunit Comisia de pensii a Uniunii alcătuită din membrii secretariatului și câte doi membri ai fiecărui birou de secție, propuși de respectivele colective prin rotație. În afara propunerilor obișnuite ale birourilor, Comisia s-a văzut confruntată cu o reclamație, cu o întâmpinare, o cerere a lui Șerban Nichifor, prin care acesta denunța faptul că *Simfonia Nr. 5, „Pro Patria",* cu cor, nu a fost propusă de către biroul simfonic, solicitând, pe un ton insolent, să fie premiată. Absența creației sale de pe lista de propuneri a Biroului simfonic era pusă pe seama persecutării sale de către un grup de colegi, invidioși, care în mod sistematic îl luxează, creațiile bucurându-se de prețuire, dovadă fiind premiile internaționale...

Președintele a întrebat ce este de făcut? A propus ca *Simfonia* în cauză să fie audiată de către Comisie, dar, la protestele unor membri, nu s-a purces la așa ceva. S-a discutat cazul pe toate fețele, în contradictoriu, susținându-se că ar fi fără precedent o înscriere peste comisia biroului de specialitate. S-a vorbit și despre comportamentul oscilant al lui Ș. Nichifor, foarte agresiv,

Scanned with OKEN Scanner

impertinent, necolegial. Cu toate acestea, Comisia de premii a Uniunii a înscris pe lista sa și *Simfonia* lui Ș. Nichifor, urmând ca plenul Comitetului să decidă. Este adevărat, regulamentul de acordare a premiilor acordă dreptul Comisiei centrale să înscrie sau să elimine titluri, să-și însușească sau nu propunerile birourilor. Cu toate acestea, se aprecia că membrii birourilor cunosc cel mai bine creația respectivului domeniu, acordându-li-se întregul credit.

De departe apare limpede că a greșit Comisia centrală lărgind lista, dând apă la moară unui compozitor care-și impunea premierea, care-și cerșea premiul. Ș. Nichifor era un autor prolific, posesorul unui stil amalgamat, avid de succes, ceea ce-l determină să recurgă la un limbaj de largă accesibilitate, personalitate foarte răzbătătoare și insistentă, care se lupta pentru programări, declanșând nemulțumirea multor colegi. Înscrierea lui Ș. Nichifor peste voința membrilor Biroului simfonic a declanșat reacția lui Octavian Nemescu și Adrian Iorgulescu, care au protestat printr-un memoriu fiecare, denunțând procedeul, declarându-l nelegal, în afara uzanțelor unei organizații de breaslă profesionale. Cum ambii compozitori figurau pe lista Biroului de propuneri de premiere, ca și pe lista Comisiei centrale, au anunțat că nu înțeleg să accepte să se afle într-o companie cu Ș. Nichifor, care și-a adjudecat premiul prin șantaj, amenințare, teroare. Este adevărat, categoria la care a fost încadrată *Simfonia* lui Ș. Nichifor nu era *Simfonie*, ci lucrări vocal-simfonice, categorie la care nu figura nici un titlu.

Iată conținutul *Memoriului* înaintat de către O. Nemescu „Din motive subiective, ce țin, în principal, de dezacordul meu asupra felului cum au fost decernate în acest an (și nu numai...!) premiile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, cât și din motive subiective, care se referă mai ales la faptul că sunt frustrat de piedicile care mi se pun, de fiecare dată, când solicit o plecare în străinătate pentru a reprezenta cultura muzicală românească și ca atare am toate motivele să mă simt marginalizat și nereprezentativ al acestei culturi, în ciuda tuturor eforturilor mele pe tărâmul creației muzicale, am luat hotărârea de a *nu accepta premiul care mi s-a decernat în acest an*, considerându-mă nedemn de acest premiu, așa cum m-ați condamnat dumneavoastră în anii trecuți". Data acestui *Memoriu*, 19 ianuarie 1989.

Secretarul Uniunii Vasile Tomescu, care a purtat lungi discuții cu O. Nemescu, completează cele citite în *Memoriu*, redând fragmente din discuții și ideile care nemulțumeau. „...De ce s-a dat premiul lui Ș. Nichifor, care nu a fost propus de birou?"... „Marele Premiu trebuie să se acorde persoanei propuse de birou?"... Existau și critici, aprecieri la adresa vieții muzicale care a scăzut pe linia calității și, în aceste condiții, nu voia să fie premiat. Mai era revoltat pentru faptul că pentru fiecare plecare peste hotare trebuia să se căciulească la diferite instanțe. Cu toate acestea, afirma V. Tomescu, atitudinea lui O. Nemescu nu trebuie luată ca „un gest de dizidență".

În *Memoriul* său din 19 ianuarie 1989, A. Iorgulescu arată: „...Datorită circumstanțelor fără precedent în istoria breslei noastre de atribuire a premiilor Uniunii pe anul 1989, am hotărât să renunț la premiul ce urma să-mi fie acordat pentru lucrarea mea *Cvartetul de coarde Nr. 3*".

În ședința Comitetului, după ce s-a expus această situație, N. Călinoiu a întrebat ce este de făcut, amintind însă, insidios, că și în acest an, ca, de altfel, în fiecare an, lista fusese deja aprobată de organismele tutelare. „Au fost consultate și forurile superioare".

Deci, președintele a dat citire listei propunerilor la premii, aprobată de Comisia desemnată în acest scop, în care figurau toate nominalizările Biroului simfonic, plus adăugirea făcută de Comisia centrală, ceea ce însemna cu adăugarea lui Șerban Nichifor. Mai informează Comitetul și că s-au primit două întâmpinări, două renunțări la premiu din partea lui O. Nemescu și A. Iorgulescu, precizând că sunt consecințe ale propunerii de premiere a lui Ș. Nichifor. În concluzie, cere să se aprobe premiile, inclusiv cu Ș. Nichifor, fără să se țină seama de întâmpinările primite.

În subtext, mai era un motiv de nemulțumire pentru cei doi contestatari ai propunerilor, anume faptul că Biroul simfonic a înaintat candidatura lui Pascal Bentoiu pentru Marele Premiu, însă secretariatul Uniunii și Comisia de premiere l-au considerat în plină forță creatoare, încă tânăr pentru premiul pentru întreaga activitate creatoare, preferându-l pe Constantin Bobescu care avea 89 de ani, apreciindu-se că întrunește toate exigențele pentru premiul cel mare. Evident, P. Bentoiu putea fi luxat pentru dosarul său, pentru apolitismul său afișat...

Ar trebui să nu trecem prea repede peste momentul discuțiilor purtate de către V. Tomescu cu O. Nemescu și apoi cu A. Iorgulescu, acesta fiind însărcinat de către N. Călinoiu să-i convingă să revină asupra deciziei de a nu ridica premiul. Discuțiile au fost îndelungate și grele, dificile, ambii fiind foarte siguri pe pozițiile lor, neadmițând să facă nici un compromis, acuzând, într-un fel, Comisia de premii că duce o politică nedemnă, lașă, tolerând la infinit abuzurile și obrăzniciile lui Ș. Nichifor și fiind indignați de acțiunile acestuia de autopropunere. Procedeul de a acorda un premiu

Scanned with OKEN Scanner

la cerere, la presiune, la intimidare, sfidând Biroul simfonic era inacceptabil pentru ei și compromisul făcut de conducere le apărea condamnabil, repugnabil. În acest mod, era dezavuată politica de nivelare a valorilor, de cocoloșire, de acceptare a mediocrității, de terorism cultural, de anarhie.

Discuțiile care au urmat au fost foarte încinse. V. Tomescu a relatat pe larg despre convorbirile avute cu O. Nemescu și A. Iorgulescu legate și de participarea, mai exact de neparticiparea la viața Uniunii, recomandând Comitetului să valideze propunerile fără să se țină cont de refuzurile primite.

D. Popovici felicită conducerea Uniunii pentru eforturile pe care le depune pentru ca an de an să poată fi acordate premiile de creație. Arată că a purtat discuții cu Ș. Nichifor, fostul său elev, și că a scris despre *Simfonia Nr. 5,* găsind-o valoroasă. Are cuvinte de laudă și pentru opera Lianei Alexandra, *Călătorie în zori.*

Subliniind că situația creată în existența Uniunii este fără precedent, când doi compozitori marcanți refuză premiul, O. L. Cosma arată că, fiind vorba de opțiuni subiective, individuale, Comitetul trebuie să se plaseze pe o poziție obiectivă, ca atare, trebuie să ratifice propunerile Comisiei centrale, căci premiile vizează partituri concrete, a căror valoare nu se pune în discuție ci se cuvine apreciată. Ce se va întâmpla după hotărârea Comitetului, la decernare, este altceva.

N. Călinoiu revine, accentuând că sub aspectul respectării regulamentului lucrările de premiere s-au desfășurat fără cusur, Comitetul având cuvântul final, fapt pentru care recomandă votarea listei, compozitorii desemnați având dreptul să-și ridice sau nu premiul.

C. Țăranu subliniază că în nici un caz Comitetul nu ar trebui să se încline în fața „terorismului", nu ar trebui să cedeze în fața presiunilor pe care Șerban Nichifor le face pentru a dobândi un premiu. De altfel, valoarea morală a acestuia, obținută pe cale dubioasă, nu îi mai poate oferi nici o satisfacție artistică, o bucurie reală. Roagă să i se comunice lui Ș. Nichifor că nu pe baza contestației la lucrările biroului simfonic a luat premiul, ci pe alte căi, după alte criterii.

Ș. Nichifor a participat la lucrările Biroului în care s-au făcut propunerile pentru premii, arată T. Olah, dar nu a schițat nici un gest care să demonstreze că nu ar fi de acord cu propunerile. La acea ședință, Ș. Nichifor putea să ceară includerea *Simfoniei Nr. 5* pe lista de lucrări care erau supuse votului secret, însă n-a făcut-o. Or, după ce a aflat verdictele Biroului, văzând că Simfonia sa nu figurează printre titlurile propuse, a făcut o contestație împotriva propriei sale persoane, căci și el a votat.

Precizând că a luat parte la lucrările Biroului când s-au făcut propunerile de premii, ca și la Comisia centrală, D. Capoianu explică de ce a acceptat propunerea lui N. Călinoiu de adăugare a *Simfoniei* lui Ș. Nichifor, după o nouă audiție, anume, lista apărea deficitară la capitolul lucrări vocal-simfonice.

L. Profeta consideră că Ș. Nichifor a greșit atunci când s-a adresat conducerii Uniunii după două săptămâni. Lui C. Țăranu îi răspunde că membrii Uniunii nu se lasă „șantajați", explicându-i cum au fost rezolvate, în decursul anilor, foarte echitabil, criticile făcute la adresa conducerii Uniunii. Propune votarea listei de premii în întregul ei, și cu O. Nemescu și cu A. Iorgulescu și cu Ș. Nichifor, ceea ce s-a și efectuat, în unanimitate. A urmat festivitatea decernării, care a fost cu cântec. Dar care au fost premiile?

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1988

Marele Premiu: Constantin Bobescu.

Secția de operă și balet: L. Alexandra – *Călătorie în zori,* operă după romanul lui G. Arion; Th. Bratu – *Cosette,* operă pentru copii, după romanul lui V. Hugo.

Secția de muzică simfonică și de cameră: W. Berger – *Simfonia Nr. 16, „Dimensiuni deschise";* Ș. Nichifor – *Simfonia Nr. 5, „Pro Patria";* C. Ioachimescu – *Muzică spectrală II,* pentru saxofon și bandă magnetică; M. Marbe – *Sonată pentru violoncel și orgă;* Șt. Niculescu – *Sincronie 3,* pentru flaut, oboi și fagot; C. Misievici – *Trio,* pentru flaut, oboi și fagot; A. Iorgulescu – *Cvartet de coarde Nr. 3;* O. Nemescu – *„Trison";* V. Petculescu – *Balada nunții,* lied pentru soprană și pian, versuri de D. Turcea.

Secția de muzică corală: F. Donceanu – *Statornicie,* poem coral, versuri D. Popescu; I. Odăgescu Țuțuianu – *Ia românească,* cor pe voci egale cu acompaniament de pian, versuri

Scanned with OKEN Scanner

N. Constantinescu; Marin Constantin – *Slavă marelui bărbat; Flori de cinstire – Omagiu; Cântă ţara-n sărbătoare,* versuri V. Cozma şi volumul în colaborare cu Iosif Sava – *Constelaţia „Madrigal";* D. Bălan – *Trăiască România, trăiască tineretul,* versuri M. Block.

Secţia de muzică uşoară: M. Ţeicu – *Savoy, Savoy,* muzică pentru revistă, libret E. Rotaru; R. Bartzer – *Ca într-un film,* versuri M. Ciru; A. Enescu – *Noi rămânem oameni,* versuri de V. Dimitriu, *Bună seara, iubito,* versuri L. Avramescu; H. Moculescu – *Glasul meu, Copilul şi marea,* versuri A. Storin.

Secţia muzică de fanfară: Gh. Sârghie – *Poemul marilor victorii;* D. Răuţă – *Cântarea României,* rapsodie.

Secţia didactică şi muzică pentru copii: Al. Paşcanu – *Prin Carpaţii noştri dragi;* T. Fatyol – *Concertino pentru tinereţe şi pace.*

Secţia de muzicologie: D. Popovici – premiul pentru critică muzicală; V. Donose – *Sinteze estetice;* Gh. Firca – *Structuri şi funcţii în armonia modală;* M. Kahane şi L. Georgescu – *Cântecul zorilor şi Cântecul bradului;* I. Sava şi C. Marin – *Constelaţia „Madrigal";* L. Manolache – *George Enescu – Interviuri,* vol. I.

Este de reţinut că lista premiilor nu a fost dată publicităţii din cauza situaţiei create.

La festivitatea de înmânare a premiilor, A. Iorgulescu nu s-a prezentat. Sanda Bobescu, după ce a ridicat *Marele Premiu,* în numele tatălui său bolnav, emoţionată, a adresat cuvinte de mulţumire şi recunoştinţă. Apoi, Călin Ioachimescu şi-a manifestat, pe un ton furios, indignarea, dând citire următorului text, după ce apreciază activitatea conducerii Uniunii, deplângând apariţia unor semne care perturbă bunul mers al obştii. S-a oprit pe larg asupra *Simfoniei* lui Ş. Nichifor, în care... „existau într-o alăturare haotică teme folclorizante, dar şi masive inflexiuni de muzică tip Brodway. Mirarea mea nu este determinată de eterogenitatea acestei muzici, deşi, personal, aş putea să condamn lipsa de unitate stilistică ce favorizează lipsa de profesionalism a autorului, ci această surprindere vizează incompatibilitatea evidentă a conţinutului lucrării cu tema declarată".

Considera drept necuviinţă sau impietate la adresa ideilor de patrie ceea ce se găsea în partitură. S-a mirat când a auzit că o asemenea partitură a primit bun de difuzare din partea Biroului, apoi că a fost achiziţionată, după care sau „exercitat presiuni" pentru a obţine şi tipărirea ei. „...Vă mărturisesc, deci, că nu m-am mai mirat câtuşi de puţin, acum, când am aflat că autorul, nemulţumit de faptul că lucrarea lui nu a fost şi propusă de către biroul secţiei pentru premiul Uniunii, a solicitat să i se acorde, iar în şedinţa de Comitet pentru ratificarea propunerilor secţiei, cererea i-a fost satisfăcută".

C. Ioachimescu mai arată că a auzit despre o serie de reclamaţii făcute de Ş. Nichifor forurilor superioare. „...Nu ar fi mai bine să-l punem la colţ, decât să fim criticaţi că am achiziţionat, tipărit o lucrare, o aşa-zisă Simfonie intitulată *„Pro Patria"* şi dedicată unui moment important din istoria neamului precum independenţa de stat, lucrare în care se pot auzi ritmuri de muzică western-country.

Şi ar mai trebui să ne temem că exemplul dat aici poate fi urmat şi de alţi confraţi, care s-ar gândi că, astfel, cu aceste procedee se poate obţine orice, inclusiv funcţiile de conducere din Uniune".

Şi Valentin Petculescu a intervenit, susţinând acelaşi punct de vedere, declarându-şi indignarea pentru procedeele folosite de către Ş. Nichifor.

S-a ridicat vehement şi H. Moculescu pentru a-şi exprima regretul că există asemenea conflicte puternice între confraţi, între compozitori şi că prin acest neplăcut incident s-a perturbat cadrul sărbătoresc, festiv al decernării premiilor, umbrind bucuria tuturor.

Ş. Nichifor a reacţionat cu brutalitate, vădit indispus de ceea ce i-a fost dat să audă, declanşând un schimb neacademic de invective cu C. Ioachimescu, acuzaţii de tot felul. Cu greu a izbutit preşedintele să-l potolească. Urările sale din finalul şedinţei, felicitările adresate laureaţilor sunau strident în ambianţa de scandal creată, mai ales după replicile lui Ş. Nichifor...

Deşi vitriolată, atmosfera din sânul Uniunii a revenit la normal, monotonia dinainte reinstaurându-se. Cu toate acestea, se simţea un miros de praf, exista ceva care nu mai putea fi muşamalizat, negat, o stare conflictuală ce putea izbucni din nou. Tensiunea, odată declanşată, nu putea fi rezolvată cu una cu două... Nemulţumirile nu mai puteau fi ignorate, dar N. Călinoiu nu-şi putea îngădui decât să persevereze pe linia pe care o cunoştea prea bine...

Scanned with OKEN Scanner

Comitetul din 20 iunie 1989 s-a cantonat în probleme administrative, deşi, în deschidere, parcă pentru a risipi norii neliniştitori, preşedintele a intonat, din nou, aria „efervescenţei vieţii politice", ...„a muncii însufleţite a întregului popor" ...De asemenea, şi-a exprimat „deplinul acord" ca Nicolae Ceauşescu să fie reales secretar general al Congresului partidului care se apropia... De parcă în şedinţa de Comitet a Uniunii Compozitorilor se hotăra aceasta...

Din nou s-au aflat spre rezolvare convenţiile cu aşezămintele de creaţie şi odihnă de la Sinaia şi Bran, în valoare de 563.922 de lei şi Tescani, 90.440 de lei, ceea ce s-a aprobat. O parte din aceste sume se recuperau odată cu plata cazării... S-au atribuit pensii lui V. Tomescu şi A. Raţiu. S-a ratificat şi fondul de 5.325 de lei care reprezenta costul abonamentelor la revista *Muzica,* ce se expedia gratuit unor instituţii şi personalităţi de peste hotare.

O neaşteptată şi grea pierdere s-a înregistrat prin încetarea din viaţă a lui Alexandru Paşcanu, la 6 iulie 1989, în etate de 69 de ani. În ultima vreme era foarte bolnav, suferise mai multe operaţii...

Creaţia înainta pe făgaşurile anterioare. Apăreau noi titluri dedicate lui Nicolae Ceauşescu, Mihaela Marinescu punându-ne la dispoziţie:[461] V. Vasilache-jr. – *Trăim decenii de împliniri măreţe;* S. Eremia – *Când spunem Ceauşescu, noi spunem România;* I. Tudor – *Cinstim conducătorul;* G. Grigoriu – *Viitor de aur România are;* T Popa – *Un om al ţării, pentru ţară om;* M. Ţeicu – *Vă spunem la mulţi ani;* L. Ionescu – *La mulţi ani pentru Preşedinte;* A. Giroveanu – *Trăim o istorie fierbinte;* I. Cristinoiu – *Făurarul României Socialiste;* C. Trăilescu – *Cantata omagială;* P. Urmuzescu – *Spre comunism biruitor;* C. Dăscălescu – *Comunistul de omenie;* M. Bădulescu – *Urarea întregului popor;* I. Alexandrescu – *Cu ţara scrisă în privire;* Z. Popescu – *Când spunem Ceauşescu;* S. Sarchizov – *Eroul;* D. Popovici – *O epocă a lumii;* C. Andrei – *Venim cu cântece şi flori;* M. Bădulescu – *E Ceauşescu ctitorul de glorii;* Gh. Bazavan – *Măreţ partid şi scump conducător;* D. Bălan – *Tineretul vă urează „La mulţi ani";* Th. Bratu – *O viaţă de izbândă comunistă;* I. Cristinoiu – *Lui Ceauşescu, ziditor de ţară;* Ş. Nichifor – *Când patria vă spune „La mulţi ani";* Liana Alexandra – *Ca om al ţării;* C. D. Popovici – *Glorie marelui erou;* L. Vlădescu – *Lui Ceauşescu, marelui bărbat;* A. Winkler – *Brav erou conducător.*

ŞERBAN NICHIFOR ÎŞI RETRAGE PARTITURILE PE VERSURI DE MIRCEA DINESCU

Un fapt neobişnuit l-a avut protagonist pe Şerban Nichifor care, la 17 octombrie 1989, şi-a retractat creaţiile compuse pe versurile lui Mircea Dinescu, printr-o adresă înaintată preşedintelui Uniunii. Se vorbea aproape zilnic de Mircea Dinescu la postul de radio *Europa liberă.* Devenise un cunoscut dizident al regimului Ceauşescu, fapt care-l deranja pe Ş. Nichifor şi, pentru a-şi manifesta desolidaritatea cu el, şi-a anunţat retragerea din circulaţie, dacă s-ar fi cerut, partiturile respective, pe versurile poetului aflat în contradicţie cu sistemul politic.

Iată ce scria Ş. Nichifor în adresa amintită: ... „considerând fatal necorespunzătoare crezului meu artistic lucrările*Patru schiţe pentru un lied neterminat* şi *Pisicile din Vatican,* lucrări scrise împotriva voinţei mele, într-un moment dificil pentru mine, prin prezenta vă informez că doresc ca aceste lucrări să fie retrase imediat şi fără nici o excepţie din circuitul difuzării publice[462]".

Toamna târziu, activitatea Uniunii se derula monoton, fără evenimente, fără vlagă, inerţia fiind generalizată. Doar birourile secţiei erau operative. Se făceau pregătiri pentru încheierea activităţii, se încheiaseră propunerile achiziţiilor din decembrie, se formulaseră şi preferinţele secţiilor pentru premiile Uniunii...

461. Marinescu, M. *Strălucita personalitate a tovarăşului Nicolae Ceauşescu oglindită în creaţia muzicală.* În: *Muzica,* XXXIX, 7, iulie 1989, p. 2.

462. Ioachimescu, C. Art. citat.

Scanned with OKEN Scanner

ABOLIREA DICTATURII

Ca un tăvălug au venit evenimentele din decembrie 1989, pornite din Timişoara şi întinse, ca o vâlvătaie, peste întreaga ţară, împotriva totalitarismului şi a terorii. Compozitorii şi muzicologii au fost alături de demonstranţi, s-au aflat printre tinerii revoluţionari, participând cu entuziasm sau privind cu uimire derularea în forţă a schimbărilor. Era un miracol, demonstrând cât de şubred era aparatul represiv al lui Ceauşescu, cât de repede s-au prăvălit în neant structurile ce păreau insurmontabile, din păcate, cu preţul unor sacrificii ireparabile.

Când evenimentele se aflau în plină desfăşurare, în timpul mitingului din Piaţa Palatului, a comitetului central, Ş. Nichifor, speriat probabil, la 21 decembrie deci, când puţini membri se încumetau să meargă la Uniune, el aflându-se în sediul *Ateneului Român,* căci era slujbaş la *Filarmonica „George Enescu"*, a scris o declaraţie prin care îşi repudia creaţiile de circumstanţă, dedicate lui Nicolae Ceauşescu şi nu numai...

Era o cerere adresată preşedintelui Uniunii, exact ceea ce făcuse cu două luni în urmă, când se debarasase de partiturile scrise pe versurile lui Mircea Dinescu, doar că acum, lucrurile se aflau la polul opus... „Vă informez prin prezenta că doresc să mi se retragă din circulaţie publică toate cântecele de masă pe care le-am scris... împotriva voinţei mele, ca urmare a unor insuportabile presiuni"... În cauză se aflau: *Ceauşescu reales* şi *Să-mpodobim cuvintele cu flori,* pentru care, la 8 decembrie 1989, într-o cerere adresată tot preşedintelui Uniunii, cerea să nu i se plătească drepturile de autor, deoarece le-a compus în timpul orelor de servici de la *Filarmonică.* Solicita ca drepturile să fie virate direct instituţiei din care făcea parte...

Şi membrii Uniunii s-au pus repede în mişcare, dorind să se reorganizeze, să-şi clarifice poziţiile, să limpezească principii de conduită în noile condiţii, să se înscrie în curentul de libertate declanşat de evenimentele care mai zguduiau capitala. Era o stare extraordinară de exaltare, de puternică bucurie. La orizont se conturau perspective noi. Speranţele într-o societate democratică apăreau posibile.

Suflul de entuziasm al tineretului care intona pe străzi: „Ole, ole, Ceauşescu nu mai e!"... apărea molipsitor şi, totodată, măreţ. Au fost zile de neuitat. Se năşteau nădejdi, dar totodată şi nelinişti, frământări. Se ridicau numeroase semne de întrebare în faţa viitorului.

Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor, prin membrii ei, intelectuali autentici, şi-a dovedit şi în noile circumstanţe forţa, coeziunea, echilibrul, demonstrând că este un organism, o structură puternică, în care minţi lucide sesizau în profunzime mersul lucrurilor, prevăzându-se soluţii, cu cortegiul implicaţiilor pe care le presupuneau.

Membrii Uniunii s-au aflat în pieţe, pe străzi, la tribunele improvizate, la televiziune, în cele mai dramatice momente, bunăoară Horia Moculescu, afirmând cu curaj noile opţiuni. Printre răniţii acelor zile s-a aflat şi Theodor Grigoriu, care locuia în zona televiziunii. S-a pomenit cu gloanţe în trup, zăcând multe săptămâni.

Ceea ce apărea important privea faptul că Uniunea a rezistat, deşi a fost lovită în repetate rânduri. A înaintat ca o corabie zveltă pe un ocean agitat de valuri uriaşe, când a ştiut cum să acţioneze în vremuri mai liniştite, graţie unor destoinici muzicieni care s-au aflat la cârmă. Adevărat, nu o dată, a trebuit să plătească un greu tribut, să facă piruete printre obstacolele care i se puneau, să accepte compromisuri. Adeseori acestea au fost înjositoare, trebuind să se dea drept artă o sumedenie de surogate, de kitsch-uri. Au fost şi destule cazuri când membrii săi nu au fost sprijiniţi cum se cuvine, dar şi delicate momente când unii dintre ei au fost salvaţi din situaţii primejdioase. Unii colegi care nu înţelegeau să facă o artă superficială au fost marginalizaţi, neconcepând să facă o artă gratuită, să se alinieze unei retorici superficiale.

Sosise, în sfârşit, după lungi decenii, momentul adevărului, clipa încheierii unor conturi şi a deschiderii altora. Ceva se întâmpla cu Uniunea, ce anume, se întrebau cu toţii. Soarta ei, mai mult decât altădată, depindea numai de membrii ei, astfel că s-a pornit la recuperarea idealurilor pierdute şi mutilate, la restructurări şi redefiniri.

A doua zi după fuga lui N, Ceauşescu, Marin Marian, muzicolog şi flautist, preocupat de folclor şi filozofie, nemembru al Uniunii, pe atunci, a convocat o serie de compozitori şi muzicologi la o întrunire la *Academia Română,* pentru a se constitui un grup de creatori revoluţionari să redacteze un material care să fie, apoi, prezentat la Televiziune, exprimând hotărârea de a contribui la democratizarea vieţii muzicale. Deşi au fost mai mulţi invitaţi la respectiva întâlnire, au răspuns numai 12, ceea ce nu a fost de natură să ducă la nimic concret. Unii se întrebau de ce M. Marian are

Scanned with OKEN Scanner

o astfel de inițiativă, el fiind foarte puțin cunoscut. Ce rol juca? Era clar că nu putea beneficia de susținere. De altfel, i s-a arătat de către participanți că nu la *Academia Română* și nu într-un cadru neoficial se pot decide problemele complexe ale Uniunii. La respectivul apel au răspuns: O. Nemescu, A. Iorgulescu, A. Rațiu, D. Rotaru, Gh. Firca, C. L. Firca, C. Ioachimescu, V. Petculescu, probabil, și N. Brînduș.

ÎNTRUNIREA DE CRĂCIUN DE LA CONSERVATOR

O adunare extraordinară și lărgită a Comitetului Uniunii a fost convocată pe ziua de 25 decembrie 1989, în sala 70 a *Conservatorului „Ciprian Porumbescu"*, pentru orele 12,30. În respectiva sală se terminase tocmai întrunirea cadrelor didactice și a studenților din Conservator, care-și aleseseră reprezentanții în *Frontul Salvării Naționale*. Atmosfera fusese încinsă și mulți dintre profesori erau membri ai Uniunii, ceea ce însemnează că își făcuseră încălzirea la marea tensiune a evenimentelor care răscoleau trecutul...

Cine era prezent din Comitet? Destui: N. Călinoiu, W. Berger, P. Brâncuși, care nu mai participa de mult la acest for, D. Capoianu, O. L. Cosma, L. Comes, G. Grigoriu, V. Tomescu, T. Olah, C. Petra-Basacopol, D. Popovici, L. Profeta, A. Rațiu. A fost, pentru mulți, mare mirare că N. Călinoiu a avut curajul să răspundă invitației și chiar și P. Brâncuși. În sală se afla elita creatorilor de muzică, veniți în număr destul de mare. Sala părea neîncăpătoare. Fiecare era frământat de probleme grave, se întreba: ce se va întâmpla? Va fi o răfuială? Vor avea loc răbufniri personale? Va fi un tribunal în felul său această întrunire? Se vor formula acuzații? Se vor plăti polițe? Vor fi arătați cu degetul vinovații pentru creațiile tributare cultului personalității?

Deschizând ședința, Nicolae Călinoiu, încă președinte, a mulțumit celor prezenți pentru participare, propunând elaborarea și adoptarea unui text care să fie expresia adeziunii compozitorilor și muzicologilor la platforma *Frontului Salvării Naționale*. Textul pe care l-a citit era o schiță ce trăda graba în care a fost elaborat. S-a ridicat G. Grigoriu care și-a exprimat dezacordul cu atitudinea unor „oameni de rea credință" care au vorbit și s-au lăudat în fața camerelor de televiziune. Se referea la Horia Moculescu, la apariția lui pe ecrane, din seara de 23 decembrie, când, în văzul întregii țări, cu demnitate, a recunoscut că și muzica a fost aservită politicii lui Nicolae Ceaușescu, îndeosebi muzica ușoară, făcându-i „oportuniști" pe compozitorii care i-au adresat ode... „Nimeni nu ne-a cerut asta în mod expres. Au făcut-o numai oportuniștii"...[463]

... „Printre avatarurile impuse de o dictatură, am fost obligați să facem concesii, creația românească trecând prin mari încercări".

Pe un ton amenințător, tunător, care exprima revolta, indignarea, Fred Popovici, adresându-i-se președintelui, lui N. Călinoiu, l-a întrebat ce caută în această sală, cerându-i să-și depună imediat demisia, deoarece nu mai reprezintă pe nimeni. În sală s-a lăsat o liniște de mormânt. Gheața a spart-o Iosif Sava care a recomandat să se discute civilizat, fără acuzații și resentimente, urând tuturora, deși arată că era de altă credință, „Crăciun fericit".

Discursul lui I. Sava a fost întrerupt de Adrian Iorgulescu, care a cerut păstrarea unui moment de reculegere pentru eroii care și-au jertfit viața, în aceste zile, în numele libertății. Întreaga sală s-a ridicat în picioare, în tăcere.

Reluându-și cursul intervenției, I. Sava arăta că a trăit sub fascism și sub comunism și că tocmai a părăsit zona unde se trag gloanțe. Cu toate că Uniunea n-a avut permisiunea să se întrunească într-o Conferință pe țară din 1968, el a reușit să elaboreze și să publice 24 de volume și 9.000 de articole. Deși a avut o structură ordinară, Uniunea a constituit un epicentru de cultură muzicală, unde s-au scris capodopere, de la Bentoiu și Berger la Țăranu și U. Vlad. Creatorii au desfășurat o luptă continuă în teroare pentru cultura românească, cei mai mulți păstrându-și conștiința nealterată. Nu a auzit în cadrul Biroului de muzicologie, condus de un om neîntinat (secretar O. L. Cosma) osanale aduse criminalului Ceaușescu. A auzit vorbindu-se că o serie de oameni ar trebui înlăturați, însă nu crede că ar fi oportun, deoarece au avut și merite și calități. În acest moment, s-a referit la foștii membrii supleanți ai c.c., pentru perioade limitate, Th. Grigoriu și D. Capoianu, care însă nu

463. Sava, I. *Jurnal pe portativ*, op. cit., p. 74.

Scanned with OKEN Scanner

s-au făcut vinovați de nimic. D. Capoianu a compus un oratoriu: *Flăcări de sânge,* care nu s-a difuzat pe postul de radio din cauza textului folosit. De asemenea, N. Călinoiu a fost un om echilibrat, nefăcând rău nimănui. Nici V. Tomescu n-a făcut crime morale. Dânsul gândește altfel de cum acționează. Cu ocazia unei călătorii la Florența, s-a convins de aceasta. În plus, este profund religios. Vasile Donose a fost un apărător al muzicii tinerilor la radio și știa că va veni această zi. Și Marin Constantin, care a scris cântecele pe care le-a scris, gândește altfel. Cunoaștem numeroși colegi care au trecut prin schimbări profunde sufletești, dar nu ar trebui să ne pierdem în asemenea probleme când suntem confruntați cu situații grave: salvarea Conservatorului desființat de analfabeți, salvarea școlii românești, a cărții, a bibliotecii Uniunii ce se află în subsolul *Ateneului Român,* care putea lua foc în seara zilei de 22 decembrie, întocmai ca și *Biblioteca Universitară.*

Nu consideră că momentul este potrivit pentru ca diferite grupuri să lupte pentru putere. Acest lucru îl va hotărâ numai Adunarea Generală a compozitorilor și muzicologilor din întreaga țară, pe baza unui document programatic. Nemaitrebuind să cerem aprobarea nimănui pentru convocarea Adunării Generale, aceasta ar putea avea loc într-o lună. Relevă probleme urgente ca: primiri, definitivări, achiziții, premii. Și Revista *Muzica* trebuie adusă la zi.

Pentru viitorul program propune: autonomia ideologică și ieșirea de sub orice dictat politic, deși muzica a fost politică de la Perotinus la Stravinski, canalizarea atenției către stratul muzicii bizantine, așa cum a făcut Titus Moisescu. Era nevoie și de racordarea muzicii românești la structurile muzicii universale. Încheie spunând că nu acuma trebuie decisă echipa care va conduce Uniunea. Aceasta se poate face numai într-o Adunare Generală.

Dinu Petrescu sugerează alcătuirea unui grup care să elaboreze o platformă-program în vederea Adunării Generale, propunerile având drept criterii valoarea și numai valoarea. În chestiunea racordării muzicii românești la muzica universală, a făcut-o încă în 1972, printr-o propunere asupra relațiilor externe, care nu a fost luată în considerație și care nu și-a pierdut încă actualitatea. De ce nu s-a adoptat, o știe toată lumea. Subliniază că momentul în care ne aflăm bulversează conștiințele. Relatează că a fost la 13 audiențe pentru a obține un serviciu, inclusiv la N. Croitoru, „nepoțelul de la Scornicești", care l-a sfătuit să scrie cântece omagiale, fapt pentru care a mai rămas alte șase luni fără slujbă.

Obstrucțiile puse în calea afirmării personalității sale, spunea Fred Popovici, de către N. Călinoiu, sunt îndeobște cunoscute, el fiind cel care i-a zis că opera sa „*G*" nu trebuie să plece la Bremen, în turneu, unde fusese invitată la un festival. La această părere s-a raliat și „acolitul" său, D. Popovici. Consultându-se cu colegi cu care a avut discuții ore în șir, nopți la rând, afirmă că Uniunea a fost nefastă până la 22 decembrie, zi de doliu și zi de bucurie. Ca atare, din acest moment trebuie să aibă loc demisia președintelui, a Comitetului, a Birourilor de secții, a întregului aparat administrativ și propune înființarea unei bresle alcătuite numai din oameni aleși prin vot secret și a cărei structură să se bazeze pe principiul rotației și al eligibilității, așa cum este în S.U.A., unde mandatul președintelui este pe 4 ani. Propune să se ia legătura cu toți colegii aflați în diaspora, colegi de care nu ne este rușine, precum: A. Stroe, H. Șurianu, H. Rațiu.

Poziția lui Fred Popovici îi apărea lui Th. Bratu pe deplin justificată, deoarece, pentru prima oară, suntem liberi. Uniunea trebuie să fie solidară, structura ei organizatorică nu trebuie însă să fie dizolvată.

A luat cuvântul N. Călinoiu pentru a-și exprima părerea că problema dizolvării Uniunii ar putea fi fatală drepturilor de autor. El nefiind compozitor, nu vorbește *pro domo.* Ca președinte, primea lunar 120 lei, a supraviețuit unui infarct, a avut probleme familiale, nora i-a rămas în S.U.A., ceea ce a făcut să nu mai fie numit în juriul *Festivalului de la Mamaia* în 1989. Nici la Congresul ultim al partidului nu a mai fost invitat. Declară că niciodată nu a vorbit cu Fred Popovici pe tema operei „*G*".

La rândul său, D. Popovici recunoaște că nu i s-a transmis colegului Fred Popovici opera „*G*" dar, în schimb, i-a făcut un portret de autor care a durat 2 ore. Mihaela Marinescu a recomandat numirea unui colectiv care să elaboreze mesajul adresat *Frontului Salvării Naționale,* propunând pe P. Bentoiu, W. Berger, Șt. Niculescu, T. Olah, A. Iorgulescu, O. L. Cosma, I. Sava, Gh. Firca și N. Brînduș.

Pentru ca mesajul să aibă răsunet, V. Cosma sugerează ca 3–4 compozitori să meargă la Televiziune și să-l prezinte pe post. În nici un caz nu trebuie încredințat unui redactor.

Textul citit îi apărea incomplet lui N. Brînduș, deoarece nu sublinia faptul că poporul a învins. Informează că în ziua precedentă s-au întrunit 12 colegi (era vorba de cei convocați de către

Scanned with OKEN Scanner

M. Marian) care au redactat un proiect ce se află la A. Iorgulescu. Observă că suntem ultima Uniune care trimite acest mesaj și, de aceea, unii și-au și pus întrebarea: ce fac compozitorii?

Relatează că a așteptat de multă vreme această zi. O vedea realizabilă în anii '60 dar nu s-a ajuns decât la distrugerea artei muzicale, a culturii, a învățământului muzical și la părăsirea țării de către valoroși creatori.

Foarte categoric, P. Bentoiu a afirmat că nu este momentul unor răfuieli, iar propunerea de dizolvare i se pare inadmisibilă, întrucât Uniunea este un organism constituit, are salariați, copiatură, bibliotecă, serviciu de drepturi de autor și altele. În consecință, propune elaborarea unui statut, a unui material pentru Adunarea Generală, care ar putea avea loc într-o lună și în care să se păstreze tot ce e bun, să se asculte toate opiniile pentru stabilirea condițiilor unei viitoare societăți. Adresează un vibrant apel la moderație, înțelepciune, demnitate și frumusețe interioară.

Documentul prezentat are un aer oportunist. Textul ar trebui să cuprindă sacrificiile imense care s-au făcut, regenerarea morală a poporului nostru din care se vor deduce clar și structurile și modalitățile în care se va desfășura activitatea viitoare. În încheiere, P. Bentoiu propune reîncadrarea în Uniune a tuturor colegilor plecați peste hotare, așa cum s-a întâmplat odinioară cu George Enescu, Mihail Jora, Paul Constantinescu. De asemenea, lansează ideea de a se redobândi dreptul, ca să se revină în casa lui George Enescu, la Palatul Cantacuzino.

Intervenția lui P. Bentoiu, ca și cea a lui I. Sava au avut un puternic impact asupra celor prezenți, imprimând spiritul de lucru al discuțiilor.

Grupul propus pentru elaborarea textului „Declarației Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor", alcătuit din I. Sava, N. Brînduș, W. Berger, T. Olah, A. Iorgulescu, O. L. Cosma, și Gh. Firca s-a retras pentru a redacta forma definitivă. Citit și adoptat, textul a fost trimis la Televiziune prin Viorel Crețu, redactor acolo.

N. Călinoiu a cerut aprobarea sumei de 500.000 lei pentru „Fondul onoarei" după care a îndemnat pe cei prezenți să mediteze îndelung asupra acțiunilor viitoare, pentru a nu distruge un organism care funcționează bine.

Susținând propunerea lui D. Petrescu de a numi o comisie pentru statut, Maia Ciobanu a trecut la nominalizări: A. Vieru, Șt. Niculescu, C. Cezar, P. Bentoiu, A. Iorgulescu, F. Popovici, D. Rotaru. Lărgirea acestei comisii a cerut-o Gh. Firca, recomandând o altă listă: P. Bentoiu, I. Sava, N. Călinoiu, W. Berger, Șt. Niculescu, T. Olah, O. L. Cosma, Gh. Firca, D. Rotaru, O. Nemescu, A. Iorgulescu, D. Leșe, director, D. Petrescu, N. Brînduș, V. Donose, H. Moculescu, M. Marinescu, C. Țăranu, R. Georgescu, C. Spătărelu, C. Boldizsar, F. Popovici, C. Cezar, A. Vieru, N. Beloiu și A. Rațiu. În frunte, l-a recomandat pe P. Bentoiu care ar urma să lucreze efectiv cu șapte din cei nominalizați, având acces la toate documentele Uniunii, pentru a elabora în condiții optime proiectul noului statut.

L. Profeta a cerut includerea mai multor compozitori de muzică ușoară și corală, propunându-i pe M. Popp, M. Iancu, I. Odăgescu și Christian A. Petrescu. În continuare, O. L. Cosma l-a inclus și pe Ion Dumitrescu, propunere primită cu entuziasm. Astfel, acest grup de lucru era compus din 31 de membri.

Au mai luat cuvântul, D. Dediu, M. Ciobanu, O. L. Cosma, L. Alexandra, Șt. Niculescu, I. Odăgescu, A. Tănăsescu.

ÎNTRUNIREA COMISIEI PENTRU STATUT

Cei 31 compozitori și muzicologi, membri ai Comisiei pentru redactarea noului statut, s-au întâlnit la 29 decembrie 1989. Lucrările le-a deschis N. Călinoiu, care a mulțumit celor care s-au deranjat și au răspuns convocării, ca și lui V. Crețu și I. Sava, pentru sprijinul dat ca „Declarația Uniunii" să poată fi difuzată la Televiziune. De asemenea, a subliniat necesitatea constituirii grabnice a colectivului *Frontului Salvării Naționale* în Uniune, care să preia conducerea și să pregătească convocarea Adunării Generale care, se prevedea, ar putea avea loc la sfârșitul lunii ianuarie 1990.

S-a opus Dinu Petrescu, pe drept cuvânt, cei prezenți neputând alege comitetul F.S.N.; nu aveau mandat pentru așa ceva, ei trebuind doar să demareze lucrările pentru elaborarea proiectului de statut.

Scanned with OKEN Scanner

P. Bentoiu a descris dificultățile întrunirii unei Adunări Generale, chiar și numai a membrilor din capitală. Colectivul numit la 25 decembrie ar putea prelua din mers conducerea treburilor Uniunii. Scriitorii deja au un comitet, așa că și noi va trebui să-l constituim. A aflat că Uniunea Artiștilor Plastici și-a exprimat intenția de a cere drept sediu Palatul Cantacuzino, astfel că vede necesară împuternicirea unui comitet care să meargă în audiență la ministrul culturii, Andrei Pleșu, pentru a-l informa și a-i cere restituirea sediului avut, în Calea Victoriei nr. 141. P. Bentoiu a făcut din nou apel la moderație, arătând că nu dorește să asiste la răfuieli. Era de părere ca, din colectivul desemnat deja, să se aleagă comitetul prin citirea numelor și reținerea celor dorite.

N. Brînduș nu credea însă că este oportun să ne luăm după scriitori. A. Hoffman a intervenit spunând că nu a fost invitat la această întrunire și cerând o mai bună mobilizare pe viitor, ca și participarea tuturor membrilor.

Pentru ca noul comitet ales să nu poată fi contestat, I. Sava a propus o nouă ședință, care să aibă loc a doua zi, la care să fie mobilizați toți membrii Uniunii din București. Ideea a fost susținută de H. Moculescu. O. L. Cosma credea că nu este prea clară strategia ce trebuie adoptată; și anume membrii se adunau să discute și nu știau ce. De aceea era necesară alegerea comitetului F.S.N., așa cum s-a întâmplat și în alte instituții, care să meargă în audiență la Andrei Pleșu, prezentându-i problemele de urgență în care trebuie să fim sprijiniți. Din comitet vor face parte numai colegi care n-au fost membri de partid, care să se dedice breslei, să știe să lupte pentru interesele ei, reprezentând toate generațiile.

Din nou a luat cuvântul N. Călinoiu, arătând că în noua conducere nu vor fi aleși reprezentanții fostei conduceri, dar că se cere asigurată continuitatea, se cer plătite drepturile de autor, achizițiile și pensiile. Christian Petrescu recomandă să se judece la rece, cu calm, observând că acum toată lumea se înfierbântă. Cere constituirea consiliului F.S.N.

Ar fi cazul să fie redactată o scrisoare de către doi membri ai Uniunii, spunea I. Sava, în care să fie prezentate doleanțele compozitorilor și muzicologilor.

Smaranda Oțeanu a informat adunarea că din luna august și-a exprimat dorința de a pleca din redacția ziarului *Scânteia,* unde făcea reportaje agricole, ceea ce o ținea departe de viața Uniunii, chiar de viața muzicală. A obținut acordul lui V. Tomescu pentru efectuarea acestui transfer în redacția revistei *Muzica,* cu data de 15 decembrie 1989. P. Bentoiu a afirmat însă că cele spuse de S. Oțeanu nu au nici o legătură cu ceea ce trebuie discutat în acest for, că există colegi care se gândesc la noua structură a redacției revistei Uniunii...

Cu aceasta, ședința s-a încheiat. A rămas numai grupul operațional condus de P. Bentoiu, care intrase deja în posesia documentelor necesare elaborării noului Statut, numai că găsea că este de neconceput să se lucreze în colectiv, cu 31 de oameni, astfel încât sugera restrângerea la un grup de șase, care să așternă pe hârtie articol cu articol, după care va prezenta restului comisiei ceea ce s-a elaborat. S-au purtat discuții asupra celor propuse. H. Moculescu a arătat că nu dorește să facă parte din nici un colectiv, dar susține muzica ușoară care are pondere importantă în economia Uniunii; l-a propus pe Virgil Iliescu. Și A. Iorgulescu s-a autoexclus din comitet. P. Bentoiu a cerut să se citească lista celor 31 și să se aleagă cei 7, dar A. Rațiu nu împărtășea ideea, pentru a nu da loc unor situații jenante. Și Doina Rotaru s-a retras din respectivul comitet. I. Odăgescu era de părere că tinerii n-ar trebui să se retragă și susține candidatura lui Christian Petrescu; de asemenea, pe A. Iorgulescu și D. Rotaru. Trecându-se la vot, au fost aleși: P. Bentoiu, A. Vieru, Șt. Niculescu, C. Cezar, A. Iorgulescu, F. Popovici, D. Rotaru, Gh. Firca, M. Popp, C. A. Petrescu, Dinu Leșe, iar Mihaela Marinescu, secretară.

„ARTA SUB SEMNUL LIBERTĂȚII"

Acesta era titlul foii volante editate de redacția revistei *Muzica* la 29 decembrie 1989. La loc de frunte era plasat textul adeziunii din ședința ținută la 25 decembrie – *Glasul liber al muzicienilor români...* „După 25 de ani în care muzica, instituțiile artistice, învățământul muzical, creatori de talent au fost supuși unei constante terori ideologice și politice ce urmărea deliberat compromiterea istoriei, a tradițiilor și talentului național, sugrumarea vocației universale a culturii componistice, pedagogice și interpretative, suntem în sfârșit liberi și fericiți că ne putem împlini menirea sacră de gânditori și făuritori ai unei culturi demne de națiunea noastră și de marii săi înaintași...

Scanned with OKEN Scanner

Nu uităm în același timp faptul că, în ciuda opresiunii dictatoriale, creatorii realmente reprezentativi ai breslei noastre au dăruit și în acești ani, în toate genurile artei sunetelor, capodopere de înaltă profesionalitate și probitate artistică, ce se înscriu în patrimoniul artei universale.

Înaripați de renașterea națională pe care o trăim în aceste zile... Trăiască revoluția! Trăiască libertatea!".

În articolul *După 22 decembrie,* P. Bentoiu mărturisea: „Este extraordinar să te poți așeza înaintea foii albe fără ca pe ea să se proiecteze umbra sinistră a cenzurii, cu consecința ei inevitabilă: autocenzura...". Denunța racilele trecutului: „falsificarea criteriilor de valoare ale creației prin încurajarea unei inutile producții născute moartă (sutelor de cantate staliniste de odinioară li s-au adăugat acum alte multe sute de cântece, cântecele, cantate și cântătuțe, poeme și omagii, ba chiar și așa-zise opere, toate pentru glorificarea unui nume, unei familii și a „realizărilor" acesteia), împiedicarea legăturilor firești și viabile cu alte centre europene de activitate muzicală, minimalizarea creațiilor autentice ale unei școli pe care nu pot să nu o consider – fără nici o falsă modestie – printre primele din lume"...

Au mai semnat materiale: C. Cezar – *Gânduri de Crăciun,* W. Berger– *Sentimentul trecerii ireversibile.*

... „Acele ceasului, care păreau să fugă înapoi, trăgându-ne spre prăpastie, s-au întors brusc; în numai câteva ore, România a devenit semnul de exclamație al planetei", ... scria A. Vieru în *Până departe.*

„Multe valori românești exilate au fost și excomunicate. Statutul social al muzicianului a coborât la pragul de jos. Compozitorii au fost alungați din casa lor; Muzeul „Enescu" a fost desființat; Festivalul „George Enescu" tindea a deveni o caricatură. Ca și Dănilă Prepeleac pornisem la târg cu doi boi, ca să rămânem cu o pungă...

Fie ca flacăra curată a acestor zile să lumineze până departe".

I. Sava – *Onoare civică și intelectuală;* A. Rațiu – *Puterea cântecului;* F. Popovici – *Început de drum;* Șt. Niculescu – *Mulțumesc lui Dumnezeu;* A. Iorgulescu – *Miracolul românesc,* din care reținem gândurile despre viitorul Uniunii: ...„Va fi neîndoielnic un organism vital și democratic; mai știm că este necesar să stăvilim asaltul oportuniștilor, ariviștilor, manevrele celor însetați de putere...

Și totuși, înainte de a pune umărul la această sublimă operă de refacere, mai lăsați-mă încă o clipă să trăiesc extazul miracolului românesc".

Mai semnează O. L. Cosma – *Reprofilări imperioase;* T. Olah – *Imnul României:* „Nădăjduim că acum, după atâtea jertfe, noi, creatorii de frumos, vom reuși să dăm tot ceea ce avem mai bun în noi drept ofrandă acestui popor mult prea încercat."

În fine, N. Brînduș – *Olé, olé,* – scria: „De 45 de ani am așteptat ca în România să se înfăptuiască REVOLUȚIA. Iat-o!

Am fost în mijlocul luptelor și al demonstrațiilor din București.

Și-am învățat un cântec nou, de mase, primul cu adevărat REVOLUȚIONAR de la dictatura perversă, nerușinată, cinică și mincinoasă, ce ne-a împuiat urechile cu proslăvirea cimpan«zeilor» epocii așa-zise «de aur» din istoria acestei minunate și mult oprimate Românii"...

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA a VI-a

REDIMENSIONĂRI

1989–1995

Președinți – PASCAL BENTOIU
și ADRIAN IORGULESCU

ALEGEREA CONSILIULUI F.S.N.

Cei 11 membri ai „Comitetului provizoriu al Frontului Salvării Naționale" au fost aleși la 30 decembrie 1989, în Salonul oficial al *Filarmonicii „George Enescu"*, în cadrul unei adunări la care au fost invitați toți membrii bucureșteni. Acest „Comitet" urma să conducă Uniunea o lună, până la 29 ianuarie 1990, când s-a fixat data convocării Adunării Generale pe țară, care urma să aleagă Consiliul de conducere și secretariatul. De fapt, nu era desființată nici vechea structură de conducere, astfel că, de la revoluție până la instalarea „Comitetului provizoriu", a existat o perioadă de conducere bicefală. N. Călinoiu apărea, dar treburile le rezolva P. Bentoiu.

Au răspuns la convocare 199 compozitori și muzicologi, ca și salariați. Lucrările le-a deschis N. Călinoiu, arătând scopul întrunirii: alegerea „Comitetului" alcătuit din 9 membri, 7 compozitori și muzicologi și 2 salariați. D. Petrescu s-a interpus, propunând un comitet mai numeros, 13 plus 4.

P. Bentoiu a cerut clarificarea rolului noului organism, dacă va deține sau nu puterea, căci, potrivit statutului, Comitetul este organul suprem, ales de mult, fără de care nu se putea mișca nimic în plan financiar. Sarcinile prioritare ale „Comitetului F.S.N." erau, după P. Bentoiu: reîntoarcerea în Palatul Cantacuzino, „Casa lui George Enescu", redobândirea Editurii Muzicale și, eventual, a litotipografiei.

Înainte de toate, s-a stabilit sistemul de votare: nu se vor face propuneri, deoarece cei prezenți se cunoșteau bine, fiecare va primi o bucată de hârtie pe care va scrie numele a 9 membri și a 2 salariați, căci se convenise ca cifra celor care vor intra în „Comitet" să fie de 11.

Pentru numărarea voturilor s-a ales o comisie ce reprezenta secțiile și salariații: N. Beloiu, muzica simfonică și de cameră, O. L. Cosma – muzicologie, H. Moculescu – muzică ușoară, I. Odăgescu – muzică corală și V. Iliescu – salariați.

S-a trecut la vot, desfășurat în ce mai perfectă ordine și liniște. Rezultatul a fost următorul, în ordinea voturilor exprimate: P. Bentoiu – 117, Șt. Niculescu – 78, O. L. Cosma – 69, N. Beloiu – 57, A. Iorgulescu – 54, I. Odăgescu – 51, A. Vieru – 46, H. Moculescu – 43, A. Șuteu – 40, I. Sava – 40, T. Olah – 32. Pentru cele două locuri prevăzute salariaților din aparatul administrativ: V. Iliescu – 108, D. Leșe – 107.

La prima ședință a comitetului, care s-a ținut imediat, pentru a se alege președintele, a fost propus Pascal Bentoiu, însă acesta a cerut să nu fie ales, nedorind „să se uzeze", propunându-l, în schimb, pe Adrian Iorgulescu, care a fost votat.

Astfel, președintele „Comitetului provizoriu al *Frontului Salvării Naționale* a fost ales Adrian Iorgulescu, felicitat călduros de către cei prezenți și de adunare, care așteptau rezultatul în Sala de protocol.

1990

PREGĂTIREA ADUNĂRII GENERALE

Pe cât de anchilozată fusese atmosfera din Uniune cu nu prea mult timp în urmă, pe atât de intensă era acum, când zilnic aveau loc întâlniri, ședințe îndeosebi, pentru elaborarea proiectului de Statut. P. Bentoiu, președintele grupului de redactare, s-a dovedit un redutabil organizator, disciplinat, ordonat, clarvăzător și ferm, pragmatic, având și avantajul unei pregătiri juridice. Era elementul dinamizator al comisiei, fiind secondat de A. Iorgulescu, care avea în atenție o sumedenie de probleme specifice muncii din Uniune.

Scanned with OKEN Scanner

În prima întrunire a Comitetului F.S.N., din 3 ianuarie 1990, condusă de A. Iorgulescu, abundă chestiunile curente. H. Moculescu solicită o adresă pentru a-i servi la serviciul pașapoarte. S-au virat 500.000 lei în „Contul Libertatea", destinat să ajute răniților revoluției. Apoi s-au discutat aspecte organizatorice ale Adunării Generale, etapele desfășurării alegerilor în noile structuri.

A. Iorgulescu emite ideea ca membrii care vor candida pentru următorul Consiliu să fie desemnați de secții, de adunările acestora, la care să participe și stagiarii. P. Bentoiu propune ca numărul membrilor viitorului Consiliu să fie de 31, aleși din lista finală. Secțiile vor propune un număr dublu de candidaturi, din care vor rămâne jumătate.Astfel, Consiliul final va fi o oglindă fidelă. Vor candida însă numai membrii definitivi.

H. Moculescu ridică problema reprezentativității, proporționalității, nefiind de părere că secția corală ar trebui să beneficieze de mai mulți reprezentanți în consiliu decât secția de muzică ușoară. Aceasta se va diviza, căci se preconiza înființarea unei subsecții de muzică pop-rock. Virgil Iliescu atrage atenția că n-ar trebui ca în desemnarea viitorului consiliu criteriul proporționalității să aibă prioritate în fața criteriului valoric. Și I. Odăgescu agrea criteriul valoric, deși considera că va fi greu de găsit numărul adecvat de membri pentru consiliu, din rândurile membrilor secției corale.

P. Bentoiu a dezvăluit și structura preconizată a Uniunii, cu patru secții: secția simfonică și de cameră, cu subsecția de operă și balet, având același secretar; secția de muzicologie, secția corală cu subsecția didactică și secția de muzică ușoară, cu subsecția jazz-pop-rock.

O intervenție foarte fermă a dezvăluit H. Moculescu, care a precizat că nu admite să stea lângă oameni posibil aleși și compromiși, observând că unii au fost compromiși iar alții au fost obligați să se compromită. A cerut stabilirea unui raport numeric, proporțional între secții. H. Moculescu a supus atenției situația textierilor de muzică ușoară și corală, care făceau cândva parte din *Fondul muzical,* nedoriți de Uniunea Scriitorilor și care nu pot fi primiți în Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, dar ale căror drepturi sociale trebuie protejate, așa cum se întâmplă la G.E.M.A. Există textieri afiliați fiecărei secții de creație muzicală, dar extinderea acestei baze ar fi o greșeală. Uniunea funcționează în baza vechii legislații, pe care trebuie s-o menținem și să fim atenți ca noua legislație să nu ne restrângă baza materială. Să avem în vedere recuperarea vechii edituri, a bunurilor ce ne-au fost luate. Să avem grijă să nu se creeze o societate comună de drepturi de autor pentru toate Uniunile. Noua societate a compozitorilor și muzicologilor are caracter de societate profesională, de creatori.

I. Sava sugerează ca, la viitoarele alegeri, la secții, să participe și comitetul F.S.N. O. L. Cosma recomanda să se ceară Ministerului Culturii ca principiu: instituțiile de artă să fie conduse numai de către oameni de specialitate. Din nou a luat cuvântul I. Sava pentru a informa că, de șapte zile postul de radio și posturile de televiziune nu au difuzat nici un minut de muzică românească, ci numai muzică rock și pop. P. Bentoiu a propus alegerea unui grup de 3–4 membri care să ia legătura cu conducerea Radioului și Televiziunii, ca și a Ministerului Culturii în problemele vitale ce urmează a fi soluționate, inclusiv organizarea Concursului și Festivalului „George Enescu" și a Festivalului „Cerbul de aur". Acest grup a fost alcătuit în felul următor: P. Bentoiu, A. Iorgulescu, I. Sava și H. Moculescu. De asemenea, au fost desemnați, în calitate de observatori la alegerile pe secții, din partea Comitetului F.S.N. al Uniunii: A. Șuteu, T. Olah, N. Beloiu și A. Iorgulescu.

I. Sava a întrebat cine se ocupă de revista *Muzica* la ora actuală, știind că în anul 1989 au apărut numai opt numere și că cei din redacție ar dori să nu mai scoată toate numerele prevăzute, din cauza marii întârzieri, ceea ce n-ar fi fericit.

O. L. Cosma era de părere că, pe lângă revista cu apariție lunară, să înființăm o revistă muzicală cu apariție săptămânală. P. Bentoiu nu credea că ar fi realizabil un astfel de proiect, dar că ar putea fi practică apariția unei reviste bilunare. N. Beloiu recomanda să se obțină spațiu pentru muzică în celelalte periodice de mare tiraj care sunt citite de către toată lumea.

O informare cuprinzătoare asupra situației financiare a Uniunii a făcut-o directorul D. Leșe, oprindu-se asupra problemelor pensionarilor, aspecte legate de risturnă, perceperea taxelor de către inspectorii de teren.

Spuneam că în această perioadă exista o conducere bicefală, vechiul secretariat, teoretic, încă mai acționa, fapt pentru care Comitetul F.S.N. i-a desemnat pe A. Iorgulescu, O. L. Cosma, N. Beloiu și A. Șuteu să participe la lucrările secretariatului Uniunii, până la Adunarea Generală.

La 6 ianuarie 1990 a încetat din viață Gheorghe Bazavan.

Scanned with OKEN Scanner

Comitetul, în componența sa din 1968, s-a întrunit la 9 ianuarie 1990, sub președinția lui N. Călinoiu. Erau prezenți și toți membrii Comitetului F.S.N. Cu acest prilej, au fost rezolvate o serie de chestiuni, precum ratificarea achizițiilor din decembrie 1989, apoi acordarea premiilor Uniunii pe anul 1989.

V. Cosma a adus la cunoștință celor prezenți că, urmare a evenimentelor care au avut loc, va trebui retipărit primul volum al *Lexiconului Muzicieni români,* fiecare autor făcând selecția dorită: numai partiturile pe care le consideră reprezentative; bunăoară creațiile tributare cultului personalității nu vor mai fi publicate, adică titlurile respective. La aceasta, P. Bentoiu a replicat, întrebând cât de științifică va mai fi o atare lucrare, altfel spus, apare oportună o atare lucrare din care se scot titluri de lucrări? V. Cosma credea că ar trebui menționate toate creațiile fiecărui compozitor și muzicolog, căci și în timpul regalității s-au scris creații omagiale.

Ajunși la punctul primirii de noi membri, N. Călinoiu arată faptul că este întâia oară când admiterile nu au necesitat avizul altor foruri. A. Iorgulescu s-a adresat tinerilor care bat la porțile Uniunii ca, pe lângă aportul lor de compozitori, să vină și cu ceva din pulsul revoluției, deoarece și în interiorul breslei se petrec importante schimbări, se lucrează susținut la proiectul Statutului; va avea loc în curând Adunarea Generală. La aceasta, tinerii vor aduce dinamismul, spontaneitatea și curajul caracteristic vârstei, ei trebuind să fie solidari, semnalând că există pericolul unor sciziuni, iar Uniunea are nevoie, mai mult ca oricând, de unitatea acestor forțe și le urează „Bun venit!".

Mecanismul viitoarelor alegeri a fost expus de către P. Bentoiu, de la secții la alegerea secretariatului.

S-a stabilit, după discuții, data convocării Adunării Generale, 29 ianuarie 1990, în Sala „George Enesci" a Conservatorului. În continuare s-au aprobat propunerile Comisiei de pensii, ca și recompensele materiale pentru soliștii care se remarcă în abordarea creației indigene. S-a prelungit ajutorul acordat nepoatei lui George Enescu, Maria Corfescu.

O. L. Cosma a cerut să se întreprindă mai rapid demersurile pentru redobândirea Palatului Cantacuzino, fostul sediu al Uniunii, manifestându-și temerea ca, până la întrevederea cu ministrul culturii, A. Pleșu, clădirea să nu fie solicitată și repartizată altor instituții. N. Călinoiu a sugerat alocarea sumei de 75.000 lei pentru repararea clădirii din Calea Victoriei nr. 141. În câteva zile, arăta P. Bentoiu se va ajunge la A. Pleșu și se va discuta și cu directorul Muzeului de Artă, în custodia căruia se află clădirea.

Gh. Ciobanu a cerut să i se revizuiască cuantumul suplimentului de pensie, acordat de Uniune, căci era ridicol de mic.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1989

Marele Premiu: Elly Roman.

Secția de muzică de operă și balet: Tudor Jarda – opera *Înger și demon;* Paul Urmuzescu – opera *Eminescu.*

Secția de muzică simfonică și de cameră: Doina Rotaru – *Simfonia a II-a, „Țară de dor";* Myriam Marbe – *Simfonia „Ur. Ariadna";* Iancu Dumitrescu – *Aulodie mioritică Gamba,* concert pentru contrabas și orchestră; Hencz Jozsef – *Monosonata pentru orgă;* Valentin Petculescu – *Trei cântece pentru Ian,* pentru mezzo, recitator, flaut, tromboni și percuție, pe versuri proprii; Liviu Dănceanu – *Trochos (op. 46),* pentru cvintet de suflători; Csiky Boldizsar – *Divertisment pentru suflători și contrabas.*

Secția de muzică corală: Valentin Gruescu – *Inscripție pe un monument;* Cătălin Ursu – *Spre Marea Unire;* Adrian Pop – *Iubiri.*

Secția de muzică ușoară, jazz, operetă: Cornel Fugaru – *Pentru liniștea planetei* și *Atunci când ai de partea ta tinerețea;* Mișu Iancu – *Liniștea mea;* Vereș Zoltan – *Alternative,* piesă instrumentală de jazz; George Grigoriu – *Tinerețea unui vis (Matei Millo),* operetă.

Secția de muzică de fanfară: Emilian Ursu – *Alba-Iulia – file de istorie,* poem simfonic; Sergiu Eremia – *Efigii,* poem simfonic.

Secția de muzică didactică și pentru copii: C. Râpă – *Cântecele anotimpurilor,* cantată pentru cor de copii și orchestră.

Scanned with OKEN Scanner

Secția de muzicologie: A. Iorgulescu – *Timpul muzical – materie și metaforă;* V. Cosma – *Muzicieni din România,* lexicon, vol. I; O. L. Cosma – *Hronicul muzicii românești,* vol. VIII; I. Sava – *Constanța Erbiceanu,* scrisori; V. Medan – *Folclor muzical: cântec și joc;* Gr. Constantinescu – premiul pentru critică muzicală.

MOARTEA LUI ZENO VANCEA

Doliul s-a așternut din nou peste Uniune. A încetat din viață, la 15 ianuarie 1990, în vârstă de 90 de ani, compozitorul și muzicologul Zeno Vancea, unul dintre cei care s-au aflat multă vreme în structurile de conducere ale breslei, fost vicepreședinte și redactor șef al revistei *Muzica.* Decesul său a survenit brusc (a fumat mult toată viața și nu avea nici un fir alb de păr), lăsând în urma sa o grea pierdere.

PLENARELE SECȚIILOR

Pentru desemnarea prin vot secret a delegaților care urmau să fie aleși de Adunarea Generală în Consiliul de conducere al Uniunii, au început să se țină plenare pe secții. Prima a fost secția de muzică ușoară, la 17 ianuarie 1990, la sediul Uniunii, fiind prezenți 34 de membri definitivi și 11 stagiari. Erau prezenți și membrii Comitetului F.S.N.

La fiecare plenară, în deschidere, lua cuvântul A. Iorgulescu și P. Bentoiu, arătând ce se realizează în Uniune. Proiectul de statut se află în fază avansată de elaborare. S-a subliniat însemnătatea alegerilor care sunt libere (votează și stagiari, însă nu pot fi aleși). Numărul celor aleși din fiecare secție, adică reprezentativitatea, era de 1 din zece. P. Bentoiu recomandă să fie votați cei mai responsabili membri, cu putere de muncă și care nu s-au compromis prin activitatea lor creatoare. Consiliul de conducere va fi alcătuit din 33 de membri, ceea ce reprezintă exact 10% din efectivul membrilor Uniunii. După numărul total al membrilor secției de muzică ușoară, acesta are de ales 6 reprezentanți în Consiliu, ceea ce, conform regulamentului stabilit, va desemna pentru lista de candidaturi a Adunării Generale 12 compozitori, din care aceasta va vota 6. Se cerea și un cenzor, adică să fie propus și un candidat pentru comisia de cenzori.

Prin vot deschis s-a ales, mai întâi, comisia de numărare a voturilor: N. Beloiu, din partea Comitetului F.S.N pe Uniune, Dam Craimerman și Alexandru Vilmani, precum și secretarele A. Vodă și E. Rotărescu.

În urma votului secret au fost desemnați, în ordinea numărului de voturi: A. Șuteu – 41; H. Moculescu – 39; Fl. Bogardo – 37; V. Veselovschi – 33; A. Enescu – 31; L. Profeta – 31; C. Fugaru – 23; I. Cristinoiu – 21; H. Mălineanu – 20; M. Popp – 20; R. Bartzer – 19; M. Țeicu – 19. Pentru Comisia de cenzori a fost propus M. Ionescu – 16 voturi.

A doua zi, la 18 ianuarie 1990, a avut loc plenara secției de fanfară. Erau prezenți 8 membri definitivi și 2 stagiari, total 10. Trebuia desemnați doi candidați pentru singurul loc ce revenea secției de fanfară în Consiliu. În comisia de numărare a voturilor au intrat P. Bentoiu, A. Iorgulescu, Gh. Sârghie, Rodica Sava și Elena Rotărescu, secretare. Au fost votați, după cum urmează: E. Ursu – 6 voturi; C. Pătrașcu – 5 voturi.

Și plenara secției corale a avut loc în aceeași zi. Prezența era de 25 membri, 24 definitivi și 1 stagiar. Trebuiau nominalizați 6 candidați pentru cele 3 locuri care reveneau secției, potrivit totalului secției corale. Comisia de numărare i-a avut în componență pe A. Iorgulescu, F. Donceanu, V. Timiș și secretarele A. Vodă și E. Rotărescu. Au fost desemnați: I. Odăgescu – 24 voturi; V. Gruescu – 20; F. Donceanu – 19; Christian A. Petrescu – 17; V. Timiș – 15; V. Grefiens – 13. Pentru comisia de cenzori – Th. Bratu.

Plenara secției de muzică simfonică și de cameră s-a desfășurat la 19 ianuarie 1990, fiind prezenți 63 de compozitori, 55 definitivi și 8 stagiari. În comisia de numărare au fost propuși: C. Berger, G. Balint, Mihaela Stănculescu, A. Iorgulescu și E. Rotărescu.

Scanned with OKEN Scanner

Secției îi reveneau 9 locuri în Consiliu, ceea ce înseamnă că trebuiau desemnate 18 candidaturi. Astfel, au fost aleși: P. Bentoiu – 51 voturi; A. Iorgulescu – 51; Șt. Niculescu – 48; T. Olah – 45; A. Vieru – 45; W. Berger – 40; O. Nemescu – 40; A. Rațiu – 38; D. Constantinescu – 37; Doina Rotaru – 36; C. Cezar – 36; U. Vlad – 36; L. Dănceanu – 34; M. Marbe – 26; V. Petculescu – 26. Pentru comisia de cenzori – N. Coman.

Ultima plenară, a secției de muzicologie s-a ținut la 20 ianuarie 1990, fiind prezenți 52 membri, 42 definitivi și 10 stagiari. În comisia de numărare a voturilor au fost propuși: Laura Manolache, Anca Andreescu, Cristina Sârbu, P. Bentoiu, A. Iorgulescu, Rodica Sava și Elena Rotărescu. Rezultatul votului: O. L. Cosma – 41; Gh. Firca – 35; L. Vartolomei – 32; A. Leahu – 31; I. Sava – 26; E. Zottoviceanu – 26; Gr. Constantinescu – 25; T. Moisescu – 24; E. Pricope – 23; P. Codreanu – 22; R. Gheciu – 21; Speranța Rădulescu – 20; Clemansa Liliana Firca – 19; D. Tănăsescu – 19; Pentru comisia de cenzori – Mihaela Marinescu.

Comitetul Frontului Salvării Naționale s-a întrunit la 22 ianuarie 1990 pentru a stabili desfășurarea Adunării Generale din zilele de 29–31 ianuarie 1990. La primul punct au fost citiți candidații propuși de plenurile secțiilor spre a candida la alegerile pentru Consiliu. A. Vieru a propus ca pe listele de votare să fie trecuți candidații în ordinea numărului de voturi obținute la secții, și nicidecum în ordine alfabetică. Cei de față au fost de acord cu această practică. Apoi, s-a convenit asupra desfășurătorului Adunării Generale, pe zile, ore, probleme și componența prezidiilor. S-a prezentat și punctajul raportului pe care urma, în deschidere, să-l susțină A. Iorgulescu, președintele Comitetului F.S.N. din Uniune. Un rol amplu se atribuia dezideratelor în planul creației, acțiunilor complementare și interrelațiilor din cadrul Uniunii.

„MUZICIENII ȘI FRONTUL REVOLUȚIEI"

Acesta era titlul unui alt supliment al revistei *Muzica,* scos la 20 ianuarie 1990, în care se răsfrângeau frământările, entuziasmul și voința de mai bine. În articolul *Ceasul cel înfricoșător,* Octavian Nemescu își exprimă gândurile de viitor:... „trebuie să renaștem în Dragoste, Adevăr, și Spirit...

...Fără răzbunări, urmărire, răfuială și priviri piezișe! Eu unul nu voi acuza pe nimeni. Dar fac apel la conștiință, la toți cei care au colaborat într-o măsură mai mică sau mai mare, într-o formă sau alta, indiferent de motiv, să se lase atinși de frumusețea acestor momente și să nu se bage, o anumită vreme, în față. Puțină discreție purificatoare le-ar fi necesară. Acesta să fie prețul iertării și al uitării"...

Iosif Sava pleda ferm pentru ca *...să reînviem spiritul critic!* În memoria celor căzuți în zilele revoluției le erau dedicate *Remember* de Maia Ciobanu și *Un gând pios* de C. Petra-Basacopol. Din cuprins, *România este armonia* de Al. Leahu, *Apele tulburi se vor despărți de cele limpezi* de Ilinca Dumitrescu, *Se zăresc drumuri noi,* de Ludovic Bacs, *Genocidul moral* de D. Tănăsescu, *Muzica românească în lume* de C. Cazaban; Sebastian Barbu Bucur se bucură de *Reînființarea fostei Academii de muzică religioasă.* Liviu Comes scrie despre *Dreptul la muzică,* Liviu Dănceanu – *Imperative,* iar Sorin Vulcu – *În memoria timpului,* Pompei Hărășteanu – *Muzica și revoluția.* În sfârșit, *Biblioteca rediviva,* în care se întrezăresc zile mai propice pentru bogatul fond păstrat în depozitul Uniunii, în rafturile ei. Erau pagini vii, de rezonanță și însuflețire.

ADUNAREA GENERALĂ – IANUARIE 1990

Însemnătatea acestei Adunări Generale a *Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România,* 29–31 ianuarie 1990, ținută în Sala „George Enescu" a Conservatorului din București, nu mai trebuie subliniată. De lucrările ei depindea însăși soarta organismului profesional al creatorilor de muzică, care se afla într-un proces profund de prefacere structurală. Participarea era bună, 229 membri definitivi și stagiari din întreaga țară.

Scanned with OKEN Scanner

Președintele Comitetului F.S.N. din Uniune, Adrian Iorgulescu, a propus prezidiul și comisiile de lucru, aprobate în unanimitate.

Ordinea de zi aprobată a fost: Cuvânt de deschidere, susținut de A. Iorgulescu, care echivala cu un Raport de activitate. Urmau: Raportul Comisiei de cenzori, citit de Al. Leahu, Proiectul de Statut, prezentat de P. Bentoiu, discuții și alegerea Consiliului și a Comisiei de cenzori.

Prezidiul ședinței inaugurale avea următoarea componență: A. Șuteu, W. Berger, N. Călinoiu, A. Iorgulescu, O. L. Cosma, I. Odăgescu, P. Bentoiu, I. Sava, H. Moculescu, N. Beloiu, Șt. Niculescu, V. Iliescu, D. Lește, C. Țăranu, V. Munteanu, C. Boldizsar, N. Boboc.

„...Trăim încă sub impactul covârșitor al victoriei Revoluției, sub semnul miracolului și al renașterii românești" – așa își începea A. Iorgulescu informarea pe care a prezentat-o în deschiderea Adunării Generale. „Ne găsim la începutul unui drum care poate însemna confirmarea șansei, de atâta vreme așteptată, a afirmării etosului românesc în toată amploarea și consistența sa. Într-un atare context, muzicii i se oferă posibilitatea de a-și reproiecta și redimensiona propriul conținut, de a-și îndeplini, la cele mai ridicate cote valorice, menirea socială, etică, estetică. Suntem aici prezenți slujitorii Euterpei, cei chemați să răspundem prin lucrările noastre nevoii de alinare, de delectare, de elevație pe care o resimt acut nu numai românii, ci toți contemporanii noștri de aiurea"...

După alte considerații asupra etapei parcurse de la Revoluție, s-a arătat însemnătatea discuțiilor, a documentelor program, a alegerilor: „Ceea ce ne preocupă cu deosebire acum, probabil fără excepție, este modul cum se va contura în perspectivă organizația noastră profesională". Referindu-se la „totala autonomie" acordată Uniunilor de creatori prin *Decret* de către F.S.N., s-a subliniat faptul că acesta oferă ...„largi oportunități de manifestare în toate direcțiile de activitate, dar ne și obligă la o mai bună gospodărire și gestiune a treburilor obștei"...

Identificând prioritățile, A. Iorgulescu arăta: „menirea ...Uniunii noastre rezidă din promovarea și susținerea morală și materială a creației componistice și muzicologice autohtone...

Suntem beneficiarii unui tezaur muzical și muzicologic pe care ar trebui rapid să-l restituim țării și lumii întregi, începând cu corurile muzicii bizantine, continuând cu opusurile religioase – atâta vreme interzise – ale unor vechi maeștri sau ale unor clasici ai artei sonore și terminând cu lucrările unor autori contemporani, prezentate original, sporadic, sau chiar rămase în afara vieții de concert, întrucât nu aveau înscrise pe copertă titluri ori dedicația convenabilă vechilor oficialități, care cenzurau întreaga activitate culturală. Oportună apare, totodată, recuperarea în patrimoniul creației noastre a operelor aparținând compozitorilor români în exil"...

Instaurarea primatului absolut al competenței, al profesionalismului, în circumstanțele unei totale libertăți conceptuale, estetice – iată doar coordonatele unui program lipsit de oscilații, exprimat direct și cu clarviziune.

Exista o problemă acută care se cerea clarificată și timpului îi revenea această misiune de a corecta opinia nefavorabilă a unor interpreți, a unei părți a publicului datorită ...„elucubrațiilor sonore festiviste și omagiale" ...care au dus la o greșită respingere a muzicii românești, în bloc, afectând valorile autentice.

S-au formulat deziderate și la adresa criticii muzicale, muzicologiei, cărora le recomandăm subiecte de real interes. Între alte obiective aflate la orizont, el a anunțat că Uniunea va edita, pe lângă revista *Muzica* care va căpăta un profil științific, și o revistă nouă, în care va fi consemnată viața muzicală, cu denumirea *Actualitatea muzicală.*

În încheiere, A. Iorgulescu a spus: ...„știm că s-au făcut compromisuri și de cine au fost făcute, nu au lipsit nici rabaturile de la etica profesională, nici impostura, dar la acest început de drum este recomandabil să încercăm aplanarea disensiunilor, a intereselor de grup, în formarea unei necesare reconcilieri și unități".

În continuare, Alexandru Leahu a prezentat *Raportul Comisiei de cenzori pe ultimii 22 de ani,* situația veniturilor *Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România,* la 31 decembrie 1989.

Pascal Bentoiu a expus apoi *Proiectul de Statut al U.C.M.R.,* având șase capitole și 35 de articole. În primul dintre acestea se definesc țelurile Uniunii ...„organizație profesională ...ce afirmă principiul libertății concepției creatoare, ...profesionalismul riguros, ...nonafilierea la vreo ideologie, ...responsabilitatea etică a actului de creație".

La dezbaterile asupra *Proiectului de Statut* au participat: N. Brînduș, V. Timiș, D. Petrescu, C. Boldizsar, C. Petra-Basacopol, P. Codreanu, V. Timaru, Al. Velehorschi, M. Drăgan, Dani Constantin, P. Magdin, H. Moculescu, V. Cosma, F. Laszlo, D. Stoian, E. Comișel, D. Voiculescu.

Conducând lucrările la acest punct, P. Bentoiu a imprimat un curs pragmatic, cerând ca intervențiile să aibă caracter concret, la obiect. Așa s-a și procedat. Observațiile veneau însoțite de

Scanned with OKEN Scanner

formulări, primite sau respinse prin votul Adunării Generale, după ce se demonstra consistența sau inconsistența lor. H. Moculescu a cerut introducerea unui paragraf referitor la „Membrii aderenți", textieri și libretiști, ceea ce s-a adoptat.

În a doua zi, lucrările Adunării Generale s-au desfășurat în prezența a 176 membri, fiind conduse de O. L. Cosma. S-au perindat mulți membri la tribună. Primul, Dan Buciu, s-a ocupat de recâștigarea publicului pentru muzica românească, ceea ce se putea realiza numai prin rezolvarea adecvată a problemei educației muzicale, începând cu grădinițe, școli, licee. Indiscutabil legată de această chestiune era acoperirea prestigiului secției didactice.

Despre ecourile creației sale a vorbit Șerban Nichifor, reliefând premiile obținute, cele mai multe internaționale, stârnind replici acidulate din sală și comentarii contradictorii, ceea ce a dus la imposibilitatea continuării intervențiilor sale. L-a contrat foarte vehement din sală, cu vocea sa răzbătătoare, Călin Ioachimescu, care-i aducea aminte de comportamentul său oscilant, cameleonic.

Inerția, slăbiciunea în fața teroriștilor spiritului, dezaxiologizarea vădită în activitatea acestei adunări a Uniunii a fost criticată de Iosif Sava. El a cerut revigorarea revistei *Muzica,* a *Editurii Muzicale*, sprijinirea noii reviste *Actualitatea muzicală.* Era și pentru reactivarea cenaclurilor și aducea multe alte inițiative, inclusiv reîncadrarea în viața Uniunii a personalităților pensionate.

Nemulțumiri personale au fost exprimate de către Sorin Vânătoru față de redacția revistei *Muzica* și față de uzanța prezentării la birourile secțiilor a lucrărilor imprimate pe bandă.

Relații mai bune cu cele 5 stații de radio din țară, cu televiziunea au fost recomandate de către Dan Stoian.

C. Țăranu s-a referit la aspecte legate de munca filialelor, fiind de părere că acolo unde activează mai mult de 25 de membri, să nu se mai păstreze denumirea de filială, ci de asociație, ceea ce ar trebui consemnat în Statut. Nu credea oportună practica încetățenită ca lucrările membrilor filialelor să fie trecute prin două filtre, biroul filialei și, la București, biroul secției respective de creație. Pledează în favoarea elaborării unor volume monografice consacrate marilor personalități ale muzicii românești. Își asigura colegii că formația pe care o conduce, „Ars Nova", va rămâne credincioasă creației autohtone, muzicii contemporane românești. Adresându-i-se lui Șerban Nichifor, l-a întrebat dacă nu cumva, nu de mult, s-a dezis de creațiile semnate pe versurile lui Mircea Dinescu.

Pentru propensiunea muzicii românești este nevoie de revigorarea spiritului critic, afirma Alfred Hoffman, chiar în sânul secției de critică. Singurul criteriu pentru promovarea partiturilor trebuie să fie cel al calității artistice și nicidecum cantitatea. Nu era încântat de limitarea primirii de noi membri în secția de muzicologie, ușile fiindu-le deschise numai candidaților cu diploma secției de muzicologie. Considera că relațiile cu străinătatea ar trebui prevăzute în statut și dorea să se reia cenaclurile. Peter Szegö cerea acces la mai multe partituri, cărți și discuri de muzică contemporană.

Făcând istoricul *Arhivei de folclor,* Emilia Comișel propunea readucerea acesteia la Uniunea Compozitorilor, care a creat-o, prin *Societatea Compozitorilor Români.* Observa numărul foarte restrâns al tinerilor care se ocupă de folclor, ceea ce o determină să recomande atragerea spre acest domeniu a cercetătorilor tineri, ca și antrenarea etnomuzicologilor pensionari în munca de formare a acestor tineri.

Muzica ușoară, afirma Edmond Deda, se cuvine reorientată spre circuitul internațional, prin relansarea *Festivalului „Cerbul de aur".* Ar fi binevenite și seri – medalioane de compozitori, care să fie găzduite de sala „Dalles". A fost analizată pe larg problema difuzării creației românești de către Claudiu Negulescu, nemulțumit de persistența stărilor negative. Radu Gheciu credea că misiunea interpretării creației românești revine Filarmonicilor. Sublinia necesitatea unui *Birou Informativ* al Uniunii, în care să se publice lista noilor creații și care să fie trimis cu regularitate instituțiilor muzicale din țară. Sugerează ca *Festivalul „George Enescu"* să se țină o dată la doi ani. Era de părere că pentru popularizarea valorilor muzicale se simte lipsa unui periodic de mare tiraj.

Nicolae Beloiu era contrariat de absența creației muzicale indigene de pe afișele unor concerte cu caracter special, bunăoară simfonicul organizat de către *Filarmonica „George Enescu"* sub genericul: *În memoria eroilor revoluției.* Aceeași îngrijorare o împărtășea și Anatol Vieru, care susținea instituirea unui „Festival de muzică contemporană" cu caracter anual, la București, astfel ca să se realizeze „o ieșire în lume" ...În încheierea primei părți a punctului discuții, O. L. Cosma a dat citire cuvântului trimis în scris de către George Pascu din Iași, care din motive de sănătate n-a putut participa.

După pauză, Horia Moculescu a condus lucrările, invitându-l la tribună pe Gheorghe Ciobanu, care a cerut modificarea titulaturii secției de muzicologie cu adăugirea de ...„folclor și

Scanned with OKEN Scanner

bizantinologie". Propunerea însă n-a fost reținută. Preocupat de etica profesională, Dragoș Tănăsescu consideră că, după apariția noii legislații, se vor putea intenta procese pentru plagiat.

Temele abordate de către O. L. Cosma au vizat slaba prezență a muzicii românești în volumele istoriografice care se publică peste hotare, situația revistelor Uniunii (ce sunt și cum ar trebui să fie), refacerea *Muzeului „George Enescu"*, starea bibliotecii Uniunii, necesitatea înființării unui *Institut de Muzicologie* absolut necesar în peisajul culturii românești.

Aspecte legate de munca cronicarului muzical au fost relevate de Petre Codreanu care, în plus, cerea sprijin pentru *Comitetul Național al „Consiliului Internațional al Muzicii"*.

Mircea Drăgan a semnalat modalitățile prin care ar putea fi îmbunătățită propagarea muzicii: portrete ale compozitorilor la televiziune, buletin de informare editat de Uniune în mai multe limbi, trimiterea de discuri în străinătate, magazinul *Muzica* să aibă sucursale în orașele unde există filiale, tipărirea unui „Caiet cu melodii" pentru publicul larg, realizarea de benzi-casete, să se acorde burse de documentare și stagii de perfecționare în străinătate, înființarea unui studio de înregistrare modern în cadrul Uniunii, abonamente la revistele muzicale ce apar în străinătate, în sfârșit, Uniunea să aibă o casă de editare proprie pentru discuri.

Prezența muzicii românești la radio a constituit tema abordată de către Despina Petecel. În acest sens, ea a făcut referiri la un articol semnat de P. Bentoiu și găzduit de *România literară,* demonstrând valabilitatea ideilor care susțineau creația românească. Pentru reabilitarea cântării corale și a secției de muzică corală a pledat Irina Odăgescu iar Titus Moisescu a vorbit despre necesitatea valorificării patrimoniului muzical religios, prin transcripții și facsimile, ceea ce presupune și formarea viitoarelor generații de specialiști.

Ideea organizării periodice a unui festival de operă a fost vehiculată de Rodica Moisa din Cluj. De asemenea, pentru ridicarea calității spectacolului liric apărea necesară unificarea traducerilor libretelor operelor de circulație universală care se prezentau în limba română.

Despre „democrație", „libertate" și „izolare" a vorbit Dinu Petrescu, într-o manieră metaforică. Inventarierea manuscriselor muzicale aflate pe teritoriul țării noastre a fost reclamată de Elena Zottoviceanu. Biblioteca Uniunii va trebui găzduită într-un sediu civilizat, cu personal suficient, putând fi transformată și într-un centru de documentare asupra muzicii contemporane.

Cântarea bizantină și problemele bizantinologilor români au constituit subiectul intervenției lui Sebastian Barbu-Bucur. Uniunea ar putea patrona un ansamblu de muzică bizantină și religioasă. Totodată, el și-a exprimat satisfacția că la Conservator urmează să se înființeze o secție de muzică religioasă, reînnodându-se astfel o tradiție întreruptă cu brutalitate.

În pofida tuturor vicisitudinilor, în regimul trecut au fost scrise și tipărite partituri și volume valoroase. A sosit momentul înființării unei a doua Edituri Muzicale prin colaborarea cu forurile de cultură. Subliniază și el necesitatea editării periodice a unui *Buletin informativ* al Uniunii, care să fie tradus în limbi străine.

Maia Ciobanu observa că nu s-a prezentat, așa cum s-ar fi așteptat, o dare de seamă. De asemenea, nu participa la Adunarea Generală nici un reprezentant al Ministerului Culturii, ceea ce este de salutat deoarece înseamnă că Uniunea a scăpat de tutelă. Recomandă întocmirea unei Burse a ideilor și reluarea activității de cenaclu.

Propaganda muzicii românești făcută prin intermediul postului *Radio France International* a constituit obiectul intervenției Adei Brumaru. Pentru Ligia Toma-Zoicaș problema metodelor predării muzicii în școală era vitală ca și adoptarea unor măsuri energice. Era convinsă că în Ministerul Învățământului era nevoie de o nouă Direcție, a Învățământului Artistic. Recomanda editarea unor lucrări în domeniul pedagogiei și psihologiei muzicale.

Carențe în valorificarea cercetării enesciene la Editura Muzicală au fost semnalate de către Clemansa Liliana Firca. Ea recomada tipărirea sub formă de facsimile a manuscriselor enesciene. Situația muzicii în cadrul Arhivei de folclor, a Institutului s-a aflat în perimetrul afirmațiilor susținute de Speranța Rădulescu.

Pascal Bentoiu a ținut să-și spună părerile în legătură cu o serie de probleme ridicate de unii vorbitori. Din partea tinerilor compozitori, George Balint a adresat mulțumiri pentru atenția acordată.

Scanned with OKEN Scanner

În continuare, Pascal Bentoiu a preluat conducerea lucrărilor pentru a se adopta statutul. Mai întâi au fost supuse discuțiilor două dintre propunerile formulate în cursul lucrărilor anterioare. La cererea de a se include în Statut categoria de „Membrii aderenți", s-a votat favorabil, cu 22 de abțineri. Cât privește titulatura secției de muzicologie la care s-a cerut adăugarea „bizantinologie și folclor", după discuții aprinse, s-a votat pentru menținerea formulării existente. 27 de voturi au fost exprimate împotrivă.

P. Bentoiu a supus votului *Proiectul de Statut* cu amendamentele discutate. Votul favorabil a fost majoritar, existând o singură abținere.

ALEGEREA CONSILIULUI

A treia zi a Adunării Generale, 31 ianuarie 1990, s-a procedat la alegerea Consiliului, de astă dată în sală aflându-se 200 de membri definitivi și stagiari. Fiecare a primit lista cu candidați, din care trebuia să fie subliniat numele celor votați, conform cifrei proporționale ce revenea fiecărei secții. Rezultatul a fost următorul.

Secția simfonică și de cameră: Șt. Niculescu – 183 voturi; P. Bentoiu: – 174; A. Iorgulescu – 154; T. Olah – 148; W. Berger – 138; A. Vieru – 136; D. Constantinescu – 113; A. Rațiu – 105; N. Beloiu – 84; D. Rotaru – 76; U. Vlad – 74; O. Nemescu – 62; C. Cezar – 51; M. Marbe – 48; N. Brînduș – 39; L. Dănceanu – 38; V. Petculescu – 33; C. Ioachimescu – 20.

Au întrunit numărul de voturi necesare pentru a intra în Consiliu primii 8, care au obținut peste 100 de voturi. Următorii doi urmau să candideze din nou pentru locul rămas vacant.

Secția muzică ușoară: A. Șuteu – 162; F. Bogardo – 144; H. Moculescu – 135; L. Profeta – 122; Aceștia au fost aleși. V. Veselovschi – 94; H. Mălineanu – 84; M. Popp – 74; A. Enescu – 69; I. Cristinoiu – 60; M. Țeicu – 59; R. Bartzer – 51; C. Fugaru – 44. Din această categorie, primii patru urmau să candideze pentru două locuri încă neocupate.

Secția de muzică corală: I. Odăgescu – 176; F. Donceanu – 121; V. Grefiens – 79; C. A. Petrescu – 67; V. Timiș – 51. Primul tur a dat câștig da cauză Irinei Odăgescu și Feliciei Donceanu. Două locuri rămăseseră vacante, ceea ce însemna că următorii patru de pe listă intrau din nou în competiție.

Secția de fanfară: E. Ursu – 105; C. Pătrașcu – 76.

Secția de muzicologie: O. L. Cosma – 167; Gh. Firca – 159; Gr. Constantinescu – 131; A. Leahu – 110; I. Sava – 103. Aceștia au intrat în Consiliu. În continuare, P. Codreanu – 100; L. Vartolomei – 96; R. Gheciu – 88; T. Moisescu – 86; E. Pricope – 61; D. Tănăsescu – 51; E. Zottoviceanu – 44; S. Rădulescu – 40; C. L. Firca – 35. Au rămas libere în această secție 4 locuri.

Filiala Cluj-Napoca: C. Țăranu – 170; F. Laszlo – 114; D. Voiculescu – 90; A. Pop – 86; H. P. Türk – 49; V. Timaru – 38. Primii doi au fost aleși, un loc nu s-a ocupat.

Filiala Iași: V. Spătărelu – 138; V. Munteanu – 136; M. Stan – 43; M. Cozmei – 43.

Filiala Timișoara: N. Boboc – 124; R. Georgescu – 71.

Filiala Târgu-Mureș: C. Boldizsar – 143; M. Kozma – 50.

Comisia de cenzori: M. Marinescu – 147; N. Coman – 136; M. Iancu – 113.

A urmat turul al doilea, al cărui rezultat a fost următorul:

Secția simfonică și de cameră: N. Beloiu – 106.

Secția de muzică ușoară: V. Veselovschi – 120.

Secția corală: V. Grefiens – 95.

Secția de muzicologie: P. Codreanu – 118.

Filiala Cluj-Napoca: D. Voiculescu – 112. Pentru turul al doilea de scrutin au votat 182 de membri, 1 buletin fiind anulat.

A urmat al treilea tur de scrutin al cărui rezultat a fost:

Muzică ușoară: M. Popp – 99. *Muzicologie:* T. Moisescu – 90.

Scanned with OKEN Scanner

Aşadar, Adunarea Generală a ales pe următorii membri în Consiliul de conducere:

Din partea *Secţiei simfonice şi de cameră:* Şt. Niculescu, P. Bentoiu, A. Iorgulescu, T. Olah, W. Berger, A. Vieru, D. Constantinescu, A. Raţiu şi N. Beloiu.

Secţia de muzică uşoară: A. Şuteu, F. Bogardo, H. Moculescu, L. Profeta, V. Veselovschi, M. Popp.

Secţia de muzică corală: I. Odăgescu, F. Donceanu şi V. Grefiens.

Secţia de muzicologie: O. L. Cosma, Gh. Firca, Gr. Constantinescu, A. Leahu, I. Sava, P. Codreanu şi T. Moisescu.

Secţia de fanfară: E. Ursu.

Filiala Cluj-Napoca: C. Ţăranu, F. Laszlo, D. Voiculescu. Filiala Iaşi: V. Spătărelu şi V. Munteanu. Filiala Timişoara: N. Boboc, iar Filiala Târgu-Mureş: C. Boldizsar.

Comisia de cenzori: M. Marinescu, N. Coman şi M. Iancu.

PREŞEDINTE – PASCAL BENTOIU

Imediat s-a întrunit Consiliul ales pentru a-şi desemna, prin vot secret, preşedintele, vicepreşedinţii şi secretarii secţiilor. Au fost necesare mai multe tururi de scrutin până ce candidaţii au întrunit 2/3 din numărul total de voturi, 32. Procedeul de vot a fost cel folosit şi la alegerea F.U.S., adică fiecare scria numele celui pe care-l considera pentru funcţia respectivă.

Pentru funcţia de preşedinte au fost necesare două tururi. Preferinţele exprimate la primul tur: P. Bentoiu – 18 voturi, Şt. Niculescu – 9, A. Iorgulescu – 4 şi A. Vieru – 1.

La al doilea tur: P. Bentoiu – 22, întrunind numărul necesar şi Şt. Niculescu – 10.

Pentru funcţia de vicepreşedinte, au fost necesare trei tururi. La primul, pentru vicepreşedintele din Bucureşti: A. Iorgulescu – 16, Şt. Niculescu – 10, O. L. Cosma – 5, A. Vieru – 1. Pentru vicepreşedintele din Cluj-Napoca n-a fost nevoie decât de un tur, căci votul i-a dat câştig de cauză lui C. Ţăranu – 28, urmat de D. Voiculescu – 3 şi F. Laszlo – 1.

În al doilea tur pentru vicepreşedintele din Bucureşti, A. Iorgulescu a obţinut 18 voturi, iar Şt. Niculescu 14. În fine, în al treilea, A. Iorgulescu – 24, fiind ales şi Şt. Niculescu – 8.

Mai multe tururi au fost necesare şi pentru alegerea secretarilor care urmau să conducă şi birourile secţiilor respective.

La secţia simfonică şi de cameră: Şt. Niculescu – 17; D. Constantinescu – 4; W. Berger – 4; N. Beloiu – 3; A. Vieru – 3; A. Raţiu – 1. Situaţia s-a tranşat în al doilea tur de scrutin, când a fost ales secretar Şt. Niculescu, cu 22 voturi, urmat de D. Constantinescu – 6 şi W. Berger – 4.

La secţia de muzică uşoară au fost necesare patru tururi de scrutin după cum urmează: la primul: H. Moculescu – 14; A. Şuteu – 10; F. Bogardo – 3; L. Profeta – 3; V. Veselovschi – 1; M. Popp – 1; La al doilea, la care au participat numai primii doi clasaţi în celălalt tur, H. Moculescu – 20 şi A. Şuteu – 12. La al treilea, H. Moculescu 20, A. Şuteu tot 12. În fine, în al patrulea, H. Moculescu – 25, fiind ales, iar A. Şuteu – 7.

La secţia corală au fost necesare doar două tururi de scrutin. La primul s-au înregistrat pentru I. Odăgescu – 20 voturi, F. Donceanu – 10; V. Grefiens – 2. La al doilea, a fost aleasă I. Odăgescu – 24 voturi, în timp ce F. Donceanu a înregistrat 8.

La secţia muzicologie lucrurile s-au clarificat din primul tur: O. L. Cosma – 24 voturi, Gh. Firca – 5; I. Sava – 2 şi A. Leahu – 1.

S-a convenit să se înfiinţeze şi funcţia de secretar pentru relaţiile externe, votul fiind astfel distribuit: Gh. Firca – 19; W. Berger – 11; P. Codreanu şi I. Sava câte 1. În al doilea tur, Gh. Firca – 27, fiind ales şi W.Berger – 5.

Ca atare secretariatul Uniunii avea următoarea alcătuire: Pascal Bentoiu – preşedinte; Adrian Iorgulescu – vicepreşedinte şi Cornel Ţăranu – vicepreşedinte.

Secretari: Ştefan Niculescu, Horia Moculescu, Irina Odăgescu, Octavian Lazăr Cosma şi Gheorghe Firca.

Scanned with OKEN Scanner

ÎN APĂRAREA CREAȚIEI MUZICALE ROMÂNEȘTI

Înainte de a fi înscăunat, prin vot secret, în fotoliul de președinte, Pascal Bentoiu deținea o poziție cheie în cadrul breslei, ceea ce l-a determinat să intre decis în arenă pentru a apăra, cu demnitate și curaj, cauza muzicii românești care începea să fie denigrată. Se auzise că la radio se primesc scrisori din toate colțurile țării prin care ascultătorii își exprimau dezavuarea pentru minutele în care se emiteau pagini semnate de compozitorii români.

În aceste circumstanțe, P. Bentoiu, sub titlul *Nu înțeleg*, publicat în *România literară* din 25 ianuarie 1990, își exprimă nedumerirea față de o atare campanie de respingere, de crasă ignoranță și defăimare a creației autohtone...

„Nu înțeleg de ce muzica românească (cea bună) ar trebui să intre – ca o consecință a Revoluției – într-o perioadă de marginalizare, de ignorare, dacă nu de persecuție pur și simplu. Pentru că s-au scris în cantități apreciabile, sărăcii muzicale ce făceau elogiul «epocii de aur»?

Dar poate cineva să indice numele unui singur compozitor de reală anvergură care să se fi ocupat cu așa ceva?

Nu înțeleg de ce muzica românească (cea bună) ar trebui să plătească oalele sparte pentru politica infamă de confuzie a valorilor, de înnecare a operelor substanțiale în gunoiul producțiilor oportuniste.

Nu înțeleg de ce muzica românească (cea bună) ar merita disprețul unui public care nu poartă nici o vină pentru dureroasa lipsă de informații în care se zbate.

...Nu avem nevoie să cerșim nici o indulgență: muzica românească (cea adevărată) se situează pe plan valoric la un nivel comparabil celor mai bune școli ale contemporaneității... Întru regăsirea identității sale în acest sfârșit de mileniu, sufletul românesc nu se va putea lipsi de comoara actuală a zecilor, poate sutelor de capodopere muzicale, produse în obscuritate și modestie, ...definitorii pentru marile întrebări: cine suntem, de unde venim, încotro ne îndreptăm“...

PRIMA REUNIUNE A NOULUI CONSILIU

Cu promptitudine a fost convocat Consiliul în prima lui întâlnire, 9 februarie 1990, prezidat de Pascal Bentoiu, care conducea cu autoritate și siguranță, ceea ce era un semn de bun augur.

După ce a adresat un salut cordial membrilor Consiliului, P. Bentoiu a amintit că Uniunea funcționează conform statutului. Trebuie alese o serie de comisii care să conducă la funcționarea exactă a complexului său mecanism. În continuare, a expus datele „Regulamentului de funcționare a comisiilor secțiilor de creație“. La discuții, V. Spătărelu propune ca, din când în când, ca și conducătorii filialelor să fie invitați la lucrările birourilor de secție.

În statut s-a prevăzut o clauză, potrivit căreia membrii aflați în vârful piramidei Uniunii nu puteau candida la premiile breslei, atâta timp cât dețineau respectivele funcții. L. Profeta nu era convins că aceasta era o prevedere judicioasă. În orice caz, membrii secretariatului, căci aceștia erau vizați, nu trebuiau excluși de la alte premii, bunăoară al *Academiei Române*. P. Bentoiu a spus că, dacă creațiile membrilor conducerii sunt atât de valoroase, pot fi propuse la alte premii. A. Vieru era de părere că la Biroul simfonic și de muzică de cameră se pot redacta referate definitive la anumite lucrări, pe baza audiției. Cu toate acestea, practica respectivă nu trebuie să se introducă în mod curent.

S-a luat în discuție numărul membrilor birourilor, V. Grefiens recomandând pentru secția corală 6 plini și 6 supleanți. Pentru biroul de fanfară a propus 3 membri plini și, ca observator, inspectorul Muzicii militare.

A. Rațiu considera că sunt necesare referate ferme care ar putea fi solicitate și unor specialiști, nemembri ai Uniunii, în cazul anumitor lucrări. Supus votului, *Regulamentul de funcționare a secțiilor* a fost validat.

Vii discuții a generat *Regulamentul „Asociației compozitorilor și muzicologilor din Cluj“*, expus de P. Bentoiu. Din cauza marelui număr de observații și propuneri, versiunea finală trebuia refăcută și reînscrisă pe agenda viitorului Consiliu.

S-au făcut numiri în conducerea filialelor, după cum urmează: Cornel Țăranu – Cluj-Napoca, Csiky Boldizsar – Târgu Mureș, Vasile Spătărelu – Iași și Nicolae Boboc – Timișoara.

A fost numită și *Comisia de pensii:* O. L. Cosma – responsabil, D. Capoianu, R. Paladi, L. Alexandra, A. Hoffman, D. Mizrahi și M. Țeicu.

Scanned with OKEN Scanner

S-a decis și componența *Comisiei de relații externe:* Gh. Firca, secretar, W. Berger, A. Brumaru, N. Brînduș, C. A. Petrescu și F. Bogardo.

La propunerea lui P. Codreanu, s-a acceptat trimiterea unei adrese Ministerului Culturii pentru afilierea Uniunii la *Consiliul Internațional al Muzicii,* ceea ce presupunea și achitarea cotizației restante pe ultimii ani, când regimul Ceaușescu nu a mai facilitat această relație.

Și *Comisia de verificare a programelor* a fost numită în următoarea componență: C. Cezar – președinte, F. Popovici, Z. Popescu, C. Arvinte, D. Ardelean, V. Veselovschi și C. Pătrașcu. În fine, s-a numit și *Comisia pentru verificarea repartiției drepturilor de autor:* D. Capoianu – președinte, L. Comes, A. Rațiu, C. Dăscălescu, L. Dănceanu și G. Draga.

Statutul prevedea ca la lucrările secretariatului să participe un membru al Consiliului, desemnat în persoana lui Adrian Rațiu.

La începutul lunii februarie 1990, la Uniune a fost marcat centenarul nașterii criticului muzical Emanoil Ciomac, evocat de către colegi din generațiile care-i urmau pilda.

REVISTA „ACTUALITATEA MUZICALĂ"

Președintele P. Bentoiu a informat Consiliul că s-a hotărât în Secretariat editarea și susținerea unei noi publicații muzicale cu apariție bilunară. Din discuțiile purtate, a rezultat acceptarea și oportunitatea înființării noii reviste, care avea denumirea *Actualitatea muzicală,* al cărei profil se va axa pe reflectarea vieții muzicale, va informa cititorii asupra problemelor Uniunii, va susține valorile creației contemporane, personalitățile muzicii românești, va surprinde prezența artei noastre în lume. Materialele publicate vor trebui să se adreseze unui public larg. În schimb, revista *Muzica* va avea o ținută științifică și va apare o dată la 2 luni, ceea ce nu s-a putut realiza, având apariția trimestrială. Va găzdui studii și, pentru a putea fi receptată peste hotare, va găzdui și materiale în limbi de circulație, ca și rezumate. Redactor șef la revista *Muzica* a fost numit O. L. Cosma.

De conducerea revistei *Actualitatea muzicală* se va ocupa Luminița Vartolomei, numită redactor șef, având în schemă 6–7 membri. Revista va fi tipărită într-un tiraj de 30–50 de mii de exemplare, la prețul de vânzare de 2 lei. Din păcate, acest tiraj s-a dovedit utopic, negăsindu-se un sistem eficace de difuzare, nici în București și nici în țară.

La discuții, A. Vieru și-a exprimat credința că cele două reviste constituie un lucru bun și a propus, totodată, un *Buletin de informare* în limbi străine. Acesta ar trebui, potrivit lui P. Bentoiu, să fie editat de redactorii *Actualității muzicale* și să aibă apariția lunară. V. Veselovschi recomandă pe O. Ursulescu și F. Lungu să fie angajați redactori pentru muzica ușoară sau să fie solicitați să colaboreze. *Buletinului informativ* i s-ar putea atașa și un disc de muzică contemporană, opina C. Boldizsar. P. Bentoiu aprecia că așa ceva ar fi foarte modern, dar greu de realizat, fapt pentru care consideră că o atare soluție putea deveni de actualitate peste un timp.

Consiliul a numit și conducerea administrativă, ca director Dinu Leșe, director adjunct – Marin Davila, director al Magazinului *Muzica,* Gh. Bărbulescu.

S-au stabilit și indemnizațiile ce se vor acorda membrilor secretariatului: Președinte – 3.500 de lei lunar, vicepreședinte – 2.500 de lei, secretarii – 2.000 de lei. Supuse votului, aceste indemnizații au fost aprobate cu 21 pentru și 8 abțineri.

S-a aprobat acordarea risturnei în valoare de 2.952.638 de lei. D. Leșe a prezentat proiectul de buget pe anul 1990.

Președintele P. Bentoiu a informat Consiliul că, împreună cu vicepreședintele A. Iorgulescu, a vizitat fostul sediu al Uniunii, Palatul Cantacuzino, în vederea evaluării lucrărilor de restaurare și reparare a clădirii.

La diverse, A. Vieru a propus înființarea unui laborator electronic, procurarea unui aparat xerox, preluarea unor comenzi din partea compozitorilor de scriere a notelor și colaborarea în acest plan cu unele edituri din străinătate, care ar putea plăti în valută. Și L. Profeta susține necesitatea înzestrării Uniunii cu un xerox. E. Ursu a solicitat versiunea oficială a *Imnului de Stat „Deșteaptă-te române".* P. Bentoiu a informat că se lucrează la versiunea definitivă și la orchestrarea *Imnului.* Pentru înzestrarea studiourilor radio din țară, închise luni de zile și redeschise la revoluție, Uniunea a oferit colecții de discuri de muzică românească.

Scanned with OKEN Scanner

Evident, noile structuri ale Uniunii au demarat în forță, extrem de activi fiind președintele P. Bentoiu și vicepreședintele A. Iorgulescu, prezenți la sediu zilnic, ore în șir, pentru a pune pe roate diferitele sectoare. Apăreau numeroase dificultăți, conflicte, supărări, dar un fapt apare de necontestat, noua echipă se bucura de autoritate, având sprijinul masei de compozitori și muzicologi. Apăreau și membri nemulțumiți, care s-au simțit marginalizați, susceptivitățile se țineau lanț, deși nu au existat răzbunări, persecuții. Secretariatul se întrunea des, nu numai o dată pe săptămână, discutând și rediscutând fiecare problemă aflată pe rol.

CICATRICEA PAGINILOR FESTIVISTE

Firește o întrebare care preocupa în această perioadă era ce atitudine se va lua față de creațiile dedicate cultului personalității, festiviste, partinice, achiziționate și difuzate intens, chiar obsesiv în regimul abolit? Nimeni nu-și făcea iluzia că vor mai fi audiate, ci se punea problema ce atitudine se va lua față de semnatarii acestor producții. Vor avea de suferit? Vor fi interzișii? Vor fi marginalizați?

Atitudinea adoptată poate fi calificată drept una de înțelepciune, cerându-li-se, sau nu, să nu iasă în față un timp, să se retragă o perioadă. De fapt, nu există un document oficial unde să se fi stipulat o atare cerință. Era ceva nescris, un fel de consens ce plutea, ce se vehicula în cercurile membrilor Uniunii. S-au auzit unele acuzații, reproșuri, acuze, dar ele erau incidentale, lăturalnice, estompate. Desigur, cicatricea nu dispare, chiar dacă rana se vindecă.

S-au întâlnit și forme deschise de repugnare, de contestare, de criticare a celor care au compus ode, pagini adulatoare, festiviste, mai ales când încercau să se posteze în față, punându-i în gardă. Călin Ioachimescu, într-o scrisoare deschisă adresată revistei *Contemporanul,* de fapt lui Mircea Dinescu, îl avertizează „...asupra pericolului pe care îl constituia utilizarea creațiilor de către aceiași compozitori care până acum o lună-două foloseau textele versificatorilor curții Ceaușescu pentru a-și susține nelegiuitele osanale"...

Cel vizat era Șerban Nichifor, compozitor cu o conduită oscilantă, contradictorie, care a compus după Revoluție partitura *Lacrimosa,* „...în memoria martirilor", acuzat de oportunism[464].

Ș. Nichifor n-a stat cu mâinile încrucișate, a replicat, cu ironii și afirmații neconcludente, în *Contemporanul,* 10 martie 1990, plângându-se de „acțiunile restrictive exercitate asupra mea de C.C.E.S"..., disculpându-se, cu argumentele unor demonstrații care mai mult încurcă lucrurile, semănând, la rândul său, imprecații, inclusiv de apartenență la fostele servicii ale securității[465]... Totul pare condus către tactica aruncării pisicii în ograda vecinului, cei vinovați de compunerea unor partituri omagiale nefiind alții decât factorii responsabili cu arta și cultura. De unde remarca lui H. Moculescu: „...Nimeni nu a fost obligat să scrie osanale"... or, Ș. Nichifor voia să dovedească tocmai contrariul...

Tumultul revoluției a făcut ravagii în lumea muzicală ieșeană, membrii Uniunii cei mai reprezentativi din urbea Moldovei, V. Spătărelu, Cristian Misievici și M. Cozmei devenind ținta unor foarte dure acuzații din partea studenților Conservatorului, pe motiv că au compus imnuri și cântece de slavă și, respectiv, au scris articole elogioase despre Ceaușescu. Finalmente, aceștia s-au văzut repugnați de către foștii studenți, incitați de către Iulia Bucescu, cadru didactic la respectiva instituție, la catedra de teorie și solfegiu, persoană necunoscută, prezentată astfel de revista *Opinia studențească,* 2 februarie 1990: ...„distinsă personalitate a muzicii românești, binecunoscută muzicienilor români și străini"... Persiflarea continuă ...„Nu trebuie să ne mărginim să-i eliminăm din *Conservatorul* ieșean pe *Vasile Spătărelu* și *Cristian Misievici.* Să dispară de urgență(!) din viața noastră muzicală Paul Constantinescu, Mihail Jora, Marțian Negrea, Zeno Vancea, Doru Popovici, Tiberiu Olah, Anatol Vieru... Și câți nu mai trebuiau eliminați...

Dar ce ne facem cu odioșii compozitori sau interpreți pe care, ani de zile, am fost obligați să-i ascultăm, să-i cântăm sau să citim despre ei? Să ne gândim doar la Aram Haciaturian, la Dimitri Șostacovici, la Serghei Prokofiev... Doar aceștia au cochetat cu un dictator pe lângă care Ceaușescu a fost un dulce copil: Iosif Visarionovici Djugașvili, zis și Stalin!...

464. Ioachimescu, C. *Către revista Contemporanul,* În: *Contemporanul,* 26 februarie 1990.
465. Nichifor, S. *Anexă la dosarul personal.* În: *Contemporanul,* 10 martie 1990; Cf. Sava, I. *Jurnal pe portative,* Vol. I, p. 255–256.

Scanned with OKEN Scanner

Dar, deocamdată, talentații și maturii artiști de la *Conservator* nu au reușit să-i îndepărteze decât pe Vasile Spătărelu și pe Cristian Misievici. Acești doi pigmei ...plătesc în fața grandioasei personalități a Iuliei Bucescu, a cărei forță și strălucire îi va duce, suntem convinși, pe tinerii muzicieni din Iași spre cea care au dovedit că o merită"[466].

Adevărul este că și la Conservatorul din București au existat frământări, studenții punând calificative profesorilor. Câțiva, care nu au obținut nici un punct, au trebuit să părăsească acest institut de învățământ universitar, între aceștia aflându-se și Petre Brâncuși.

Atât P. Bentoiu, cât și A. Iorgulescu, adeseori, au trebuit să intervină în publicațiile timpului, foarte numeroase, pentru a lămuri anumite aspecte legate de Uniune, de muzica românească. Una dintre problemele discutate era însăși ființa Uniunii, despre care unii afirmau că este o instituție de tip sovietic, ceea ce nu corespundea adevărului, fiind creată, după cum s-a văzut, în 1920. Apărarea dreptului la existență, determinându-i obiectivele, era una din primele datorii ale noii conduceri și nu numai.

ÎN APĂRAREA LUI GEORGE ENESCU

Triumfalul turneu al lui Sergiu Celibidache la București, în fruntea *Filarmonicii* din München a constituit evenimentul muzical major de după revoluție. Numai că unele aprecieri ale maestrului au stârnit, cum era de așteptat, reacții diverse, inclusiv nedumeriri și adversități, căci necunoscând creația muzicală românească, în special a lui George Enescu, nepropagând-o în propriile concerte, nu a fost deloc oportună lansarea unor aprecieri nefondate, cel puțin discutabile. Iată de ce, Nicolae Brînduș n-a ezitat să intervină, oprindu-se numai la grava afirmație că G. Enescu nu a cunoscut muzica populară...

„Un singur lucru, vă rog, domnule Celibidache, scria N. Brînduș, lăsați-l pe Enescu în pace! Dacă acest secol în cultura muzicală românească a produs ceva sublim, acela este el și nimeni altul. Este un caz de conștiință pe care mă simt obligat să vi-l împrospătez și, ca atare, tuturor celor ce, pe bună dreptate, țin la dumneavoastră. Lăsați-l pe Enescu să trăiască în pace în *eternitate:* degeaba se mai scurmă la al său «soclu peste timp»"[467].

REPARAREA SEDIULUI UNIUNII DIN CALEA VICTORIEI – 141

O preocupare majoră a conducerii Uniunii a constituit-o repararea clădirii Palatului Cantacuzino, după ce s-a obținut cadrul unei Convenții cu Ministerul Culturii, care, conform testamentului lăsat de Maruca Enescu Cantacuzino, avea în grijă această operă de arhitectură bucureșteană. A fost contactat Trustul „Carpați", și angajat L. Spoială, inginer, pentru a urmări mersul și calitatea lucrărilor. Acesta, de altfel, a și informat Consiliul în privința stadiului clădirii, rezistenței, gradul de deteriorare, natura reparațiilor și multe altele. Apoi, aspecte privind restaurarea lucrărilor de artă, problema instalației de încălzire, știindu-se că aceasta nu a funcționat deloc câțiva ani.

L. Profeta, A. Șuteu, Șt. Niculescu au insistat ca să se prevadă și amenajarea viitorului Studio electronic. S-a discutat despre amplasarea lui, ajungându-se la soluția cu subsolul clădirii, dar înregistrările urmau să poată fi realizate în Aulă. S-a făcut și un plan financiar în legătură cu lucrările de restaurare, estimându-se suma de 14.100.000 de lei, care a și fost aprobată.

Referitor la condițiile de primire, s-a votat ca, în cazul celor care n-au studii și vor trebui supuși unui examen de admitere, acesta nu va avea loc decât după ce biroul secției respective va vedea lucrările prezentate. Dacă sunt concludente, candidatul va fi supus examenului. În caz contrar, se va aștepta până se va depune un nou dosar edificator.

466. Radu, E. *Odioșii compozitori interpretați pe întreaga planetă.* Cf. Sava, I. op. cit., p. 152.
467. Brînduș, N. *Scrisoare deschisă.* În: *Contemporanul,* 20 februarie 1990.

Scanned with OKEN Scanner

S-a adoptat hotărârea și chiar un regulament de acordare a unor premii pentru creație și interpretare, pentru aceștia din urmă, în valoare de 120.000 de lei. Premiile de creație se conferă numai membrilor Uniunii, pentru lucrările cântate și publicate în perioada 15 octombrie trecut – 15 octombrie prezent, dar nu și libretiștilor și membrilor aderenți. Premiile se pot acorda doi ani la rând dar la secții diferite. Marele Premiu se acordă pentru întreaga creație. Valoarea lui în lei va fi substanțială. Cel care l-a obținut poate concura la un alt premiu al Uniunii numai după 3 ani și numai la celelalte categorii.

S-a aprobat Regulamenul de funcționare al Asociației din Cluj-Napoca.

Au fost aprobați coordonatorii birourilor de secție, care nu trebuia să fie neapărat secretarii Uniunii, doar membri ai Consiliului. La secția simfonică și de muzică de cameră –Octavian Nemescu; la muzica ușoară – Anton Șuteu; la secția corală – Irina Odăgescu; la secția de muzicologie – Octavian Lazăr Cosma; la subsecția didactică – Dan Buciu și la subsecția fanfară – Doru Popovici.

După multă vreme s-au făcut primiri. Ca membri stagiari – Mihai Moroianu, muzicolog. Au fost definitivați Daniela Claudia Nacu și Florian Lungu.

S-au acordat pensii de urmaș, ca și un ajutor permanent pentru Ioana Vancea.

O măsură foarte importantă care a fost adoptată și care a făcut dreptate a fost reîntregirea membrilor excluși, toți membrii Consiliului fiind de acord cu aceasta.

S-a aprobat achiziționarea unui autoturism, apoi s-a adoptat versiunea definitivă a *Imnului de stat*, patru strofe din cele 11 (1, 2, 4, 11) avizate de Uniunea Scriitorilor prin M. Dinescu și A. Doinaș. Aranjamentul coral și orchestrația se datorau lui Radu Paladi.

Membrii biroului de muzicologie au lansat o chemare interpreților care, la 4 luni după Revoluție, manifestau o atitudine obstrucționistă față de creația muzicală românească. Era o reacție la un articol publicat în *Opinia studențească*, ...„în fapt intoleranța față de principiul democratic al libertății de afirmare a oricărei opinii"...

Aceasta s-a înscris în contextul unui mare scandal survenit după ce P. Bentoiu a avut în repetiție la *Filarmonică, Simfonia Nr. 8,* ca urmare a nemulțumirii membrilor orchestrei față de intervenția președintelui în legătură cu opiniile lui Sergiu Celibidache despre George Enescu. Membrii Biroului de muzicologie cereau schimbarea atitudinii de nesocotire a creației muzicale românești[468].

O nouă apariție publicistică în peisajul presei postrevoluționare a constituit-o revista *Melos,* în redactarea Smarandei Oțeanu, care a găsit sprijin deplin în colegii din Uniune, care au susținut-o și material, prin afilierea, pentru un timp, la Societatea care patrona noua revistă, cu profil de largă audiență.

MEMBRII DE ONOARE

O noutate absolută în istoricul Uniunii s-a decis în Consiliul din 24 mai 1990, prezidat de P. Bentoiu, anume acordarea titlului de *„membru de onoare" al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România.* S-au nominalizat și primii compozitori cărora li se va acorda, cu toții născuți în România: Roman Vlad, Yannis Xenakis și György Ligheti.

Președintele a adresat celor care dețineau adresele din străinătate ale colegilor expatriați, rugămintea să le pună la dispoziție Uniunii, pentru a intra în legătură și a li se comunica restituirea calității de membru. Au fost primiți membri stagiari: S. Oancea, Aurel Barbu, Ioan Dobrinescu, Dan Dediu, Alexie Buzera, Elena Maria Șorban, Ileana Ursu, Doina Paron-Florișteanu, Cristina Rădulescu-Pașcu, Florin G. Bucescu, Anca Florea, Dumitru Avakian, Viorel Băileanu, Radu Zamfirescu, Erasmus Minkievici.

D. Leșe a susținut proiectul construirii a două magazine pe strada Lipscani aflată în reamenajare. Consiliul a fost informat că s-au primit aprobări și pentru amenajarea clădirilor anexe Palatului Cantacuzino, unde va fi și noul sediu al bibliotecii Uniunii.

S-a discutat problema spațiilor de odihnă pentru membrii Uniunii, la Sinaia, Neptun, Bran, Mogoșoaia, Buftea.

468. Codreanu, P., Comișel, E., Cosma, O. L., Gheciu, R., Hoffman, A., Leahu, A., Moisescu.,T., Pricope, E., Sava, I., Vartolomei, L. *Suprema datorie a muzicologilor români.* În: *Actualitatea muzicală*, I, 4, 7 mai 1990, p. 1–2.

Scanned with OKEN Scanner

Regulamentul interior de repartiție a suferit unele modificări. S-au prezentat modalitățile de distribuire a fondului comun, în privința drepturilor provenite din execuțiile simfonice de către formațiile de fanfară. Nu va participa la repartiția prin fondul comun muzica de cameră programată la casele de cultură.

Pentru aplanarea neînțelegerilor ivite, la 6 iunie 1990 s-a organizat, la sediul Uniunii din *Ateneul Român,* o întâlnire între reprezentanții compozitorilor și muzicologilor, respectiv, P. Bentoiu, A. Iorgulescu și N. Beloiu, rector al Academiei de Muzică, pe de o parte, și reprezentanții *Filarmonicii,* mai exact, ai Sindicatului acestei instituții: C. Costache, E. Glăvan, N. Licareț, M. Sima, N. Apostol. Discuțiile s-au purtat într-un spirit de reconciliere, antrenându-se aspecte ale prezenței creației autohtone în repertoriu.

Prin intermediul *Actualității muzicale,* membrii biroului de muzicologie: P. Codreanu, E. Comișel, Gr. Constantinescu. O. L. Cosma, V. Cosma, R. Gheciu, A. Hoffman, A. Leahu, T. Moisescu, E. Pricope, I. Sava, L. Vartolomei, au lansat un semnal de alarmă în articolul intitulat *Apărați prestigiul Conservatorului din Iași* (I, 7, 1990), față de stările de lucruri din prestigioasa instituție de învățământ muzical universitar, unde evenimentele au fost scăpate de sub control. Era dezavuată instituirea „comisiei de disciplină – sinonimă cu dezastruoasele comisii de epurare din perioada stalinistă". Se cerea revenirea la normalitate, întoarcerea la rațiune pentru oprirea procesului de erodare dintr-o veche citadelă a învățământului muzical.

N. Brînduș a intervenit, în replică, tot în *Actualitatea muzicală* (I, 8, 1990), punând sub semnul îndoielii cunoașterea adevărului evenimentelor ieșene de către membrii biroului secției de muzicologie, luând apărarea Iuliei Bucescu...

ÎNFIINȚAREA FESTIVALULUI DE MUZICĂ NOUĂ

Consiliul a finalizat documentele și intervențiile făcute apoi la rând pentru instituirea unui *Festival de Muzică Nouă,* la București, cu caracter anual, care să favorizeze cunoașterea creației contemporane, românești și universale. Susținerea financiară a acestei manifestări revenea Ministerului Culturii, de fapt, nu numai, cum s-a văzut mai târziu, coorganizatori fiind și Comitetul municipal de cultură și artă, precum și Uniunea. Director general a fost numit Ștefan Niculescu. Consiliul a oferit susținere materială pentru prima ediție a Festivalului, în proporție de 1/3, concretizându-se în suma de 1.500.000 de lei.

S-a făcut o modificare în componența Comisiei de pensii a Uniunii, Mihai Brediceanu a fost numit în locul Lianei Alexandra, care a făcut cunoscut că nu dorește să participe. Consiliul a fost de acord și cu alocarea sumei de 30.000 lei pentru *Festivalul muzicii de cameră* de la Brașov (2–8 iulie 1990), care promova creația muzicală românească.

Vicepreședintele C. Țăranu a solicitat finanțarea corului *Antifonia* din Cluj-Napoca, dirijat de Constantin Râpă, care cântă și popularizează muzica românească. Consiliul a fost de acord, pentru o perioadă de un an, după care susținerea va fi rediscutată.

I. Sava a sugerat organizarea unui Simpozion de muzicologie, la care să fie invitați să participe scriitori, critici, cadre didactice. A mai propus ca, timp de un an, înregistrările făcute de Radio să fie dedicate în exclusivitate creației românești. Mai sugera și reînființarea Cvartetului instrumental al Uniunii, ca și inițierea unor concerte în străinătate, care să promoveze creația indigenă, prin ambasadele românești. Ideea unui cvartet al Uniunii a găsit ecou la W. Berger, care o susținea cu convingere. De asemenea, a solicitat prezentarea *Festivalului muzicii de cameră* de la Brașov, în cazul în care va fi desemnat să se mai ocupe de reușita lui.

Sesizând dificultățile cu care se confruntă instituțiile muzicale, de a-și acoperi necesarul de instrumentiști, Gh. Firca și-a manifestat scepticismul în privința înjghebării propriului cvartet, care să se afle sub patronajul Uniunii.

Fr. Laszlo a propus ca difuzarea revistei *Actualitatea muzicală* să fie încredințată inspectorilor județeni, teritoriali ai Uniunii, căci a constatat că numerele tipărite nu au ajuns în multe zone din provincie. Având în vedere situația dramatică a instituțiilor muzicale, care duc mare lipsă

Scanned with OKEN Scanner

de instrumentişti şi cântăreţi, P. Codreanu a cerut ca Uniunea să se implice în obţinerea unor cifre de şcolarizare corespunzătoare. A. Iorgulescu a informat Consiliul că deja s-au şi făcut unele demersuri în această direcţie. Gh. Firca a arătat că la Timişoara se va înfiinţa un Conservator, de fapt se va reînfiinţa în cadrul Universităţii. N. Beloiu a arătat că s-a obţinut o cifră de şcolarizare pentru învăţământul muzical universitar, elastică, în funcţie de elementele care se vor prezenta la examenul de admitere.

Uniunea era asaltată de o sumedenie de probleme, pentru clarificarea cărora preşedintele P. Bentoiu a propus convocarea Consiliului la începutul lunii iunie, pentru două zile, pentru a putea fi dezbătute unele dintre numeroasele aspecte ale vieţii muzicale.

ACTIVITATEA UNIUNII

Evident, se lansau opinii foarte nuanţate în legătură cu Uniunile, dacă mai sunt sau nu viabile, unii afirmau că reprezintă vestigii ale epocii staliniste, relicve ale istoriei, alţii susţineau oportunitatea lor, invocând faptul că nu regimul comunist le-a creat.

Uniunea compozitorilor şi muzicologilor nu este altceva decât forma, rebotezată în 1949, a *Societăţii Compozitorilor Români,* fondată cu trei decenii înaintea respectivei transformări. Se mai spunea că a fost o formă deghizată de cenzurare a creaţiilor muzicale, că avizul de difuzare nu mai avea sens şi multe altele, inclusiv că nu mai trebuiau menţinute birourile secţiilor.

Fiind o asociaţie profesională care susţine şi încurajează creaţia prin achiziţie şi tipar, apare firesc să se cunoască ce anume se plăteşte, chiar şi cât, deoarece se discută valori artistice, şi ce se recomandă la tipar. Adevărul este că numai cei certaţi cu măiestria, dacă pot fi asemenea creatori, nu sunt dispuşi să-şi prezinte opusurile colegilor de breaslă.

În tot cazul, secretariatul Uniunii, preşedintele P. Bentoiu, combătea cu fermitate orice tentativă de negare şi de punere sub semnul întrebării a actualităţii acestei asocieri profesionale. Mai mult, susţine achiziţionarea creaţiei, ceea ce s-a şi demonstrat în Consiliul din 29 iunie 1990, când s-a supus aprobării suma de 1.174.740 de lei, pentru a onora nu mai puţin de 281 de titluri datorate unui număr de 140 de autori, Din suma de mai sus, 448.750 de lei revenea Ministerului Culturii, care fusese convins de imperativul investirii în creaţia muzicală autohtonă. Într-un moment când interpreţii manifestau semne de răceală faţă de creaţia indigenă, Uniunea compozitorilor i-a premiat pe cei mai activi solişti instrumentişti şi vocali, care au prezentat prime audiţii româneşti: dirijorii de orchestră – Horia Andreescu, Cristian Mandeal, Ion Baciu, Remus Georgescu; dirijorii de cor – Aurel Grigoraş. Valetin Gruescu.

Coruri de amatori: „Ion Vidu" – Lugoj, dirijor Remus Taşcău; Corul bărbătesc „D. G. Kiriac" – Piteşti, dirijor Emanuel Popescu.

Formaţii instrumentale: ansamblul de percuţie condus de Grigore Pop din Cluj-Napoca; Trio „Contraste" – Timişoara, condus de Emil Şain; ansamblul „Archaeus" condus de Liviu Dănceanu. Interpreţii: Steliana Calos, Gheorghe Roşu, Cristina Anghelescu, Mălina Dandara, Adrian Tomescu, Gabriel Croitoru.

Aceste premii au fost înmânate în şedinţa secretariatului din 24 iunie 1990.

Cu trustul *Domus,* Uniunea a încheiat convenţia pentru casele de creaţie.

Au fost primiţi membri stagiari: O. Ciutac, M. D. Răducanu şi definitivaţi Petru Stoianov, Cristina Sârbu şi Gheorghe Oprea.

C. Ţăranu a observat că la *Academia de muzică „G. Dima"* din Cluj se găsesc cadre didactice cu activitatea asemănătoare celei pentru care au fost admis în Uniune M. D. Răducanu. Cu toate acestea, ei nu solicită primirea. Această remarcă l-a determinat pe preşedinte să recomande mai multă exigenţă şi o mai elaborată motivaţie a primirii, dosare mai consistente pentru a nu genera dubii asupra oportunităţii admiterilor.

Pe marginea solicitării *Filarmonicii „Banatul"* de a i se pune la dispoziţie o sumă în vederea construirii unui sediu nou, au intervenit P. Codreanu, Gh. Firca, T. Moisescu, C. Boldizsar, P. Bentoiu, V. Grefiens, V. Veselovschi, W. Berger, A. Iorgulescu, A. Davila, ajungându-se la un

Scanned with OKEN Scanner

consens, la atribuirea sumei de 300.000 de lei care va fi virată la cererea beneficiarului, după aprobarea devizului.

Ridicându-se problema dacă se mai menține practica trimiterii revistei *Muzica* la instituții și personalități de peste hotare, s-a admis că propaganda muzicii românești nu trebuie să înceteze. Astfel, s-a avizat suma de 67.140 de lei pentru abonamentele respective, cu recomandarea de a se revizui și analiza fiecare destinatar.

Deoarece volumul lui G. Sbârcea *Muza cu har sau fără har* se afla depozitat într-un stoc considerabil, fără să se vândă, s-a convenit să se scoată din gestiune.

La discuții, T. Moisescu a făcut cunoscute Consiliului preocupările sale în cercetarea muzicii bizantine din România, cerând sprijin pentru valorificarea manuscriselor sale pe calea tiparului.

P. Bentoiu a informat asupra readucerii *Editurii Muzicale* sub oblăduirea Uniunii, printr-o hotărâre a Consiliului de miniștri, astfel încât birourile vor avea de spus un cuvânt mai greu în elaborarea planurilor anuale. Deocamdată însă perspectivele editurii nu se întrevedeau, datorită invaziei de periodice de după revoluție, spațiile tipografice erau suprasolicitate în detrimentul volumelor cărților.

O altă chestiune personală a ridicat-o Dan Voiculescu, plângându-se că *Polifonia secolului XX* așteaptă să intre în planul editorial de 14 ani. O. L. Cosma a arătat că în ultimii ani ponderea muzicologiei în activitatea Editurii Muzicale a scăzut vertiginos, de la 40 de titluri s-a ajuns la 15. În portofoliul Editurii se află circa 80 de titluri care așteaptă să vadă lumina tiparului. În ultimii 4–5 ani nu s-a mai admis tipărirea nici unui titlu din sfera muzicii religioase, decât atunci când s-a renunțat la textul cântărilor, ceea ce diminuează valoarea respectivelor volume. În cazul lui D. Voiculescu, acest volum n-a intrat în plan și datorită opțiunilor sale, el preferând să i se tipărească partituri, spunând că este, mai înainte de toate, compozitor.

W. Berger a informat despre profilul *Festivalului de muzică de cameră* de la Brașov. C. Țăranu a cerut ca taxele percepute pentru manifestările corului *Antifonia* să fie preluate de către Uniune. În privința plecărilor peste hotare a membrilor asociației din Cluj, ar fi bine ca și conducerea acesteia să fie consultată. El a solicitat Uniunii să inițieze demersuri pentru ca muzicienilor să li se redea locurile de membri pe care le-au deținut în cadrul *Academiei Române*.

S-a ridicat și problema semnării convențiilor cu alte Uniuni de peste hotare, ceea ce urma să fie clarificat, nemaiștiindu-se dacă acestea există și mai doresc relații de colaborare. N. Beloiu a propus să se ia legătura cu Ministerul de Externe pentru aranjarea convențiilor culturale. Președintele P. Bentoiu a concluzionat că se va trimite un memoriu organelor în drept pentru ca această pârghie să fie bine folosită.

Reluarea tiparului necomercial, pentru partituri, a fost sugerată de W. Berger. Apoi, ar fi bine – arăta el – dacă un număr de compozitori și muzicologi ar studia manuscrisele enesciene pentru a selecționa titluri care ar putea fi introduse în circuitul repertorial, în cadrul *Festivalului „G. Enescu"*, care se apropia.

Ca întotdeauna, I. Sava a supus atenției mai multe probleme: tipărirea promptă a cărților de muzicologie, personal avea 7 titluri care așteaptă. Implicarea Uniunii în viața de concert era necesară, precum și clarificarea relațiilor cu *Filarmonica „G. Enescu"*. Dorea un plan concret pentru difuzarea muzicii românești de toate genurile. Irina Odăgescu era preocupată de constituirea *Federației corale naționale* care să adere la Forumul internațional de profil. Dorea chiar și un post de radio al Uniunii ca și o „cutie de sugestii" în care membrii Uniunii să facă propuneri pentru Consiliu.

Dificultățile instituțiilor muzicale au fost înfățișate de Gh. Firca, foarte deranjante fiind fluctuațiile instrumentiștilor. Se simțea necesitatea unei legi a instituțiilor teatrale și muzicale.

Concluzionând, P. Bentoiu a arătat că ne aflăm în situația când este nevoie de toți. Creatorii vor trebui să se înarmeze cu curaj, eroism și abnegație pentru a putea depăși momentele grele prin care trecem.

Într-adevăr, Uniunea era confruntată cu un mare număr de probleme, unele fiind rezolvate în Consiliul din 19 octombrie 1990.

Scanned with OKEN Scanner

LAWRENCE FOSTER „MEMBRU DE ONOARE"

S-au fixat baremurile de admitere pentru membrii aderenți. Au fost primiți stagiari: George Natsis și Mircea Tiberian, iar Silvian Georgescu a fost definitivat. S-au primit și membri aderenți: Eugen Rotaru, Flavia Bureff, Aurel Felea, Dan V. Dimitriu, Fred Mirea.

P. Bentoiu a adus o rază de lumină în Consiliu, atunci când a oferit, spre audiție, înregistrări pe disc compact ale dirijorului Lawrence Foster cu *Suita nr. 2* și *Suita nr. 3* pentru orchestră, precum și fragmente din *Oedip* de George Enescu. Dirijorul american realizase nu mai puțin de 10 titluri enesciene, dovedindu-se un mare admirator și cunoscător al muzicii sale. Ca atare, P. Bentoiu propune să i se atribuie lui L. Foster calitatea de „membru de onoare", ceea ce se aprobă cu entuziasm.

O hotărâre însemnată a fost adoptată în privința drepturilor cuvenite urmașilor care vor participa la fondul comun în procent de 100% și nu numai ci 75% ca până în prezent.

Inginerul L. Spoială a informat Consiliul asupra lucrărilor de reparație ce se efectuau la sediul Uniunii, calea Victoriei 141, greutățile în procurarea materialelor de construcție, aspecte ale consolidării clădirii, ca și lucrările de finisaj.

Pentru sprijinirea compozitorilor și muzicologilor care călătoreau în străinătate pe cont propriu, participând la Festivaluri, la audițiile propriilor lucrări, la Simpozioane, Consiliul a decis acordarea unei sume fixe în valoare de 10.000 lei, o dată pe an. Totodată, s-a hotărât că membrii Uniunii pot să adere la alte organizații și asociații, care care nu se suprapun țelurilor Uniunii, nu contravin statutului acesteia și nu-i afectează drepturile profesionale și patrimoniale.

Spațiul pentru viitorul magazin Muzica atribuit pe Bulevardul „Victoria Socialismului" s-a aflat că a fost repartizat de către Primăria sectorului unei Societăți. În consecință, s-a cerut să se acționeze în judecată pentru redobândirea respectivului spațiu, pentru care însă Uniunea nu deținea nici un fel de act.

S-au ivit dificultăți mari în perceperea drepturilor de autor, în urma unor declarații neavenite și nefondate la posturi de Televiziune ale lui Radu Câmpeanu, acesta pronunțându-se cu dispreț asupra legimității drepturilor. P. Bentoiu a anunțat că nu a stat cu mâinile în sân și a răspuns acestor aserțiuni, trimițând un material spre publicare ziarului *România liberă.*

Drept urmarea unei călătorii întreprinse la Viena, unde a vizitat sediul AKM, Gheorghe Firca a informat asupra discuțiilor purtate, asupra realizării unei colaborări pe linia perceperii drepturilor de autor, ca și asupra ajutorului pe care societatea austriacă era dispusă să-l ofere Uniunii noastre.

Referindu-se la activitatea asociației clujene, C. Țăranu a sesizat problema nevralgică a absenței unui sediu corespunzător. I. Odăgescu a revenit cu problema înființării *Asociației internaționale corale,* arătând că a fost ales președinte Petre Crăciun.

P. Bentoiu supune atenției demersurile făcute către editura pariziană *Salabert,* în vederea realizării unor contracte de colaborare, mai ales în privința proprietății asupra partiturilor lui George Enescu. A. Iorgulescu a venit cu vestea că Ministerul Culturii a dispus suma de 700.000 de lei pentru stimularea creației românești.

RELANSAREA LEGĂTURILOR CU SOCIETĂȚILE INTERNAȚIONALE

Un moment semnificativ din istoria postdecembristă a Uniunii s-a consumat la 14 decembrie 1990, când s-au revigorat inițiativele pentru restabilirea relațiilor cu societățile internaționale privind perceperea drepturilor de autor. În acest sns, s-a primit o scrisoare din partea lui Roman Vlad și a lui Dieter Nowka. Societatea C.A.M. a lansat chiar o subscripție *pentru Uniunea compozitorilor și muzicologilor din România.*

S-au contactat și societățile G.E.M.A. și S.I.A.E. Lui Roman Vlad i-a fost înmânată, la Roma, de către P. Bentoiu și A. Iorgulescu, diploma de „membru de onoare".

D. Nowka a informat Uniunea despre desființarea Uniunii compozitorilor din fosta R.D.G. În acest context s-a abordat situația Uniunilor din alte țări, foste comuniste. Consiliul l-a împuternicit pe președinte să poarte tratative cu societăți internaționale de drepturi de autor, pentru a se semna convenții de colaborare.

Scanned with OKEN Scanner

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1990

Marele Premiu: Wilhelm Georg Berger.

Muzică de cameră: Ulpiu Vlad – *Bucuria viselor,* cvintet pentru flaut, vioară, violă, violoncel și percuție; A. Rațiu – *Sonata à cinque,* cvintet pentru două trompete, corn, trombon și tubă.

Muzică de fanfară: S. Horceag – *Ultimul drum al lui Mihai Viteazul,* poem simfonic.

Muzică ușoară: Fl. Bogardo – *Rugăciune,* versuri M. Eminescu, *Învață-ne, Doamne, iubirea,* versuri anonime; M. Tiberian – *Fragmentariu, Silla song, Aria,* voce-pian și *Sfera;* L. Profeta – *Păgubașii,* musical în 2 acte după M. R. Paraschivescu, libret și versuri E. Rotaru.

Muzica corală: V. Grefiens – *Codrule, Măria Ta,* versuri M. Eminescu, *De urări și datini,* versuri populare; D. Buciu – *Mică suită de iarnă,* versuri populare.

Alfred Hoffman – premiu pentru critică muzicală.

S. Barbu-Bucur – *Cultura muzicală de tradiție bizantină pe teritoriul României în sec. XVIII și începutul sec. XIX și aportul original al culturii autohtone;* R. Gheciu – *Melpomenae, Erate, Euterpe.*

O măsură bine primită a Consiliului a fost reducerea drastică a numărului de premii acordate, pentru a le spori valoarea.

S-au efectuat admiteri de noi membri. Ca definitivi: Alexandru Cosmovici, Mihai Mitrea Celarianu, iar ca stagiari: N. Ciocoiu, Dana Teodorescu, Constanța Diaconescu, Romeo Cozma. Ca membri aderenți: C. Cârjan, M. Block, Roxana Popescu, Corina Brăneanu, Sașa Georgescu.

Achizițiile s-au ridicat la suma de 1.035.741 de lei, Ministerului revenindu-i 816.000 de lei.

1991

Editura Muzicală a fost analizată, prin producția ei efectivă de partituri și volume, căutându-se soluții pentru dinamizarea activității. Au participat la discuții T. Moisescu, fost director, P. Bentoiu, Gh. Firca, A. Iorgulescu, O. L. Cosma. Deocamdată nu s-a adoptat nici o măsură, în afara confirmării directorului, în persoana compozitorului Ulpiu Vlad.

C. Boldizsar a recomandat secretariatului să se ocupe mai intens de relațiile cu filarmonicile din țară și de propaganda creației indigene, prin stimularea interpreților. La Târgu Mureș această problemă și-a găsit rezolvarea.

În replică, P. Bentoiu a înfățișat situația *Filarmonicii „George Enescu"*, subvenționată 100% de stat, aflată în subordinea Ministerului Culturii și care, în ultima vreme, în locul *Oratoriului de Crăciun* de P. Constantinescu, a preferat un program de valsuri. În această dramatică situație, când nu se mai programează titlurile românești, s-ar putea imagina un scenariu în care în loc de subvenții s-ar acorda sume pentru realizarea de discuri cu muzică românească.

Îngrijorarea pentru soarta *Festivalului de muzică nouă* și-a manifestat-o C. Țăranu. I. Odăgescu a adus la cunoștință Consiliului scrisoarea lui C. Râpă, prin care cerea continuarea subvenționării corului de cameră *Antifonia,* ca și suplimentarea numărului coriștilor. P. Bentoiu a arătat că un contract nu se negociază în fiecare săptămână, iar Uniunea ar dori să cunoască felul în care acest ansamblu a susținut valorile artei autohtone în ultima perioadă. Dan Voiculescu a intervenit pentru a spune că obligația asumată de către dirijorul C. Râpă nu a fost onorată, neprezentând nici o primă audiție în ultima vreme. Solicită revistei *Actualitatea muzicală* să găsească modalitățile prin care să reflecte și viața muzicală din țară, eventual recurgând la o rețea de corespondenți.

C. Țăranu a propus reîncadrarea în rândurile membrilor Uniunii a compozitorului Dieter Acker, stabilit la München. E. Ursu a cerut eliminarea din *Regulamentul de repartiție* a paragrafului care se referă la procentul de 25% pentru muzica de fanfară. P. Bentoiu a propus ca pentru muzica de fanfară să se facă liste separate. Viorel Munteanu dorea sprijin financiar pentru filiala din Iași care dorea să organizeze concerte de muzică românească.

Scanned with OKEN Scanner

NECESITATEA UNEI NOI LEGI A DREPTULUI DE AUTOR

Problema aducerii în țară a rămășițelor pământești ale compozitorului George Enescu s-a aflat în atenția Consiliului din 8 martie 1991, prin citirea scrisorii deputatului francez care, anterior ne-a vizitat țara și a fost oaspetele Uniunii, E. C. Landram, care, la rugămintea conducerii, a întreprins sondaje pentru a vedea, în ce modalitate s-ar putea realiza acest lucru. Asupra acestei probleme delicate, s-a putut vedea în cursul discuțiilor care au urmat, că părerile erau foarte dispersate în rândurile membrilor Consiliului, unii susținând că nu trebuie aduse, ci lăsate în marele cimitir parisian Père Lachaise, alții doreau să fie adus și înhumat la Tescani, unde monumentul funerar este gata, alții întrebau de ce la Tescani? N-ar fi mai logic să fie înmormântat pe meleagurile natale, la Liveni bunăoară?

Noul jurist al Uniunii, Mihai Giugariu, a fost prezentat Consiliului de către președintele P. Bentoiu, insistând și asupra faptul că era membru al conducerii Uniunii Scriitorilor. Dânsul urma să se ocupe de versiunea noii Legi a dreptului de autor, la care se lucra și la nivelul Ministerului Culturii. Acesta avea un proiect prin care intenționa crearea unei agenții naționale centrale, ceea ce venea în contradicție cu prevederile anterioare, în virtutea cărora funcționa biroul de percepere și rețeaua Uniunii de pe întreg teritoriului țării. Luând cunoștință de acest proiect abuziv, Secretariatul a decis să clarifice această chestiune, să intervină, consultându-se cu Iolanda Eminescu, juristă, specializată în legea dreptului de autor, care a făcut observații extrem de critice la materialul Ministerului. P. Bentoiu a cerut o audiență la Ministrul Andrei Pleșu, spunându-i punctul de vedere al Uniunii în legătură cu plănuita Agenție. Ministrul l-a rugat pe P. Bentoiu să se ocupe personal de elaborarea versiunii respectivei legi, ceea ce a și făcut, în colaborare cu M. Giugariu și I. Eminescu.

A. Davila sesizează Consiliul că este absolut necesară obținerea măririi tarifelor de percepere a drepturilor de autor, care, datorită inflației, nu mai corespund, rămânând mult în urma prețurilor. S-a înaintat un proiect în acest sens Ministerului Culturii. Semnarea convenției cu AKM din Austria se afla într-o fază de finalizare. Președintele observă existența unor puncte comune, ceea ce avantaja ideea încheierii ei.

În calitatea sa de reprezentant al Consiliului, A. Rațiu și-a formulat opiniile în privința activității președintelui, vicepreședintelui și a secretarilor, apreciind-o cu superlative. În mod deosebit, remarcă zelul, priceperea, pasiunea și autoritatea lui P. Bentoiu. A remarcat situația tensionată iscată de noul proiect al Legii dreptului de autor, la care s-a muncit mult, ca și piedicile și loviturile care se țin lanț, neafectând puterea de a realiza ceva pe linie de Uniune. A. Șuteu a propus prelungirea mandatului încredințat lui A. Rațiu, ceea ce s-a acceptat de către Consiliu, până în 1995.

Potrivit lui P. Bentoiu, obiectivul Uniunii este susținerea materială a creației, a culturii, iar societatea ar trebui să realizeze că, în economia ei, arta reprezintă mult mai mult decât 0,33% cât era bugetul alocat acestui domeniu. Asemenea remarci s-au făcut în contextul discutării contribuției financiare a Uniunii la întreținerea caselor de creație de la Sinaia, unde s-au reținut camere la vila Nr. 3 de pe „Cumpătul" și la „Ceramica".

POLEMICI CU BĂTAIE LUNGĂ... „UMBRA LUI CEAUȘESCU"

Refulările prilejuiau etalarea celor mai neașteptate aspecte, cu sensibile deformări și exagerări. Un atare fenomen s-a declanșat în primăvara anului 1990, o dată cu turneul lui Sergiu Celibidache în fruntea orchestrei din München, despre care am mai amintit, înregistrând un succes de proporții cu toate cele patru simfonice susținute.

Pascal Bentoiu și-a făcut publică admirația, îndeosebi pentru maniera în care a fost interpretată *Simfonia Nr. 7* de A. Bruckner, răscolindu-i întreaga sa ființă. Numai că, felul în care s-a manifestat selectul public aflat în sala *Ateneului Român*, prin aplauze sacadate, l-a deranjat profund, amintindu-i de nu prea depărtatele manifestații ce se practicau la congresele partidului comunist. „Momentul în care din minunea bruckneriană m-am trezit direct la scenele cele mai penibile pe care toată țara le-a putut vedea la al 14-lea congres, ca și la al 13-lea, al 12-lea etc., a fost acela al coagulării aplauzelor în degradanta bătaie ritmică din palme, un fel de scandare colectivă și primitivă...

Scanned with OKEN Scanner

...Am observat mirarea și neplăcerea clară a oaspeților, am văzut înregimentarea unui public – totuși ales dintre oamenii cei mai culți din țara asta – într-o unitate de șoc gata-gata să izbucnească sloganuri de tip «Celi, Celi reales la al muzicii congres»...

Am simțit că-mi crapă obrazul de rușine față de acei europeni civilizați care ne încântaseră sufletul, am simțit umbra lui Ceaușescu plutind peste întreaga adunare...

Oare nu ne mai putem exprima decât în mugete de turmă?... Nu mai putem stabili legătura cu semeni decât prin urlete colective?"[469].

Era o pleadorie pentru atitudine decentă și civilizată, pentru intrarea în normalitate și pentru un comportament firesc. Ce s-a înțeles din aceasta și cum au reacționat unii demonstrează o crasă neînțelegere a gândirii lui P. Bentoiu, interpretat ca defăimător a lui S. Celibidache, probabil și pentru faptul că într-un „Post scriptum", P. Bentoiu și-a manifestat dezacordul cu afirmațiile nefericite al acestuia la adresa lui George Enescu.

Meteorica revistă *Timpul Capitalei* s-a făcut portdrapelul reacțiilor la cele afirmate de P. Bentoiu – reacții foarte vehemente, nefiresc de incendiare – în *Cui folosește defăimarea lui Celibidache?;* atacurile ce implică și Uniunea erau nedeghizate, genericul de mai sus un adevărat ciclu de intervenții.

Romeo Bold, în articolul *Celibidache și... Ceaușescu,* scrie, printre altele, într-o perpetuă stupefacție pentru alăturarea celor două nume, pornită dintr-o ...„superioritate intelectuală sau poate numai reflexul de conservare... Oare de ce a fost deranjată Uniunea Compozitorilor de apluzele publicului care, entuziasmat, a sacadat și ovaționat, a bisat și a cântat la rându-i „Mulți ani trăiască"! marelui artist? [470].

De ce oare, purtătorul de cuvânt cel mai autorizat al acestei Uniuni, respectiv, președintele ei, d-l Pascal Bentoiu ...nu a putut să vadă în acest entuziasm, ...decât reminiscențe „...cenzurate, asemănătoare unor «mugete de turmă» și nimic altceva?". Cu această înterogare R. Bold punea paie pe foc, mai ales că, între timp, la *Filarmonica „George Enescu"* începuseră repetițiile la *Simfonia Nr. 8* a lui P. Bentoiu, care urma să se cânte, sub bagheta lui H. Andreescu, în primă audiție. Era fixată și ziua, 18 aprilie 1990. Numai că n-a fost să fie...

La repetiție, în sală aflându-se și compozitorul, un violist s-a ridicat în picioare, întrerupând liniștea atmosferei de citire a unei noi partituri, cerând atenție pentru a da citire articolului semnat de P. Bentoiu care apăruse într-o revistă ieșeană și nu prea era citită, accesibilă, opiniile sale nefiind cunoscute. Ca atare, a prezentat întregul articol. Reacția a fost fulminantă, incendiară, imediat s-au produs vociferări, o hărmălaie de nedescris, repetiția părea compromisă. Membrii orchestrei au interpretat rândurile scrise de președintele Uniunii ca un afront adus lui Sergiu Celibidache, care fusese decretat „Director de onoare" al *Filarmonicii* numele său figurând, de-acum, pe toate afișele instituției cu această emblemă.

Profund deranjat că în loc să se desfășoare repetiția, în loc să se facă artă, se face altceva, orchestranții preferând să comenteze cu aprindere un punct de vedere personal, P. Bentoiu a cerut liniște, declarând că nu înțelege de ce se discută în respectivul context articolul său și sesizând atmosfera ostilă creată, a anunțat că își retrage *Simfonia Nr. 8* de pe afiș, cerând și suspendarea repetiției, ceea ce s-a și întâmplat. Scandalul era declanșat și chiar atinsese proporții, cu repercusiuni majore, pentru un timp, asupra programării creației contemporane românești. După doi ani, *Simfonia* menționată a fost totuși cântată...

Membrii orchestrei au semnat un amplu articol, inserat în revista *Timpul Capitalei,* cu titlul *Aplauze cenzurate,* o replică nemijlocită la cele scrise de P. Bentoiu, autor ...„bântuit de obsesii și fobii"... Materialul, în întregul lui, apărea ca „atac la persoana dirijorului Sergiu Celibidache"... Ceea ce părea să-i fi deranjat cel mai mult, privea alăturarea numelor Celibidache – Ceaușescu. Numai că în rândurile lui P. Bentoiu nici nu există așa ceva, exprimat în mod direct.

Considerând că n-a fost înțeles, P. Bentoiu revine în *România literară,* republicând textul din revista *Opinia studențească,* în ideea de a lăsa „...pe oricine să decidă, dar dacă asemenea agitații demagogice pot conduce la atari efecte, atunci cultura românească traversează, întradevăr, o perioadă grea, iar partea muzicală a acestei culturi este de-a dreptul oprimată"[471].

469. Bentoiu, P. *Ceaușescu la concert. Celibidache reales la al muzicii congres.* În: *Opinia studențească,* I, 17–18, 21 martie 1990, p. 7.

470. Bold, Romeo. *Cui folosește defăimarea lui Celibidache? Celibidache și ... Ceaușescu.* În: *Timpul Capitalei,* 2, 1990, p. 2.

471. Bentoiu, P. *Ne scriu cititorii.* În *România literară,* XXIII, 19, 10 mai 1990, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

În vâlvătăile polemice se interpune și ziarul *Expres* ...„Revoluția culturală chineză a poposit cu întârziere de două decenii și la Filarmonica din București. Membrii orchestrei simfonice par a fi studiat cu temeinicie nu numai învățăturile marelui Mao-Tze Dun, ci și doctrina *Ciuce* a lui Kim Ir Sen.

La concertul dedicat *Zilei planetei,* multă lume aștepta prima audiție a *Simfoniei a opta* de Pascal Bentoiu. Dar câțiva instrumentiști vigilenți și-au dat seama la timp că aceasta e lucrarea unui reacționar. Așa că l-au executat pe autor, deocamdată într-o formă blândă: au provocat un sinistru curent de opinie care a dus la scoaterea piesei din program. De ce? Pentru că Pascal Bentoiu a îndrăznit, ca și imperialiștii din presa vestgermană, să compare frumoasele aplauze ritmice de la concertul lui Sergiu Celibidache cu alte aplauze ritmice, la fel de frumoase, adresate unui conducător din familia celor doi „amintiți mai sus"[472].

În pamfletul *Apolinice și apolitice,* Valentin Petculescu își manifesta îngrijorarea față de ceea ce se întâmpla în perimetrul muzicii românești și, mai ales, în legătură cu contestarea unor valori: ...„Filarmonica și Radio-ul au început din iarnă «curățenia» de primăvară. Afișele s-au subțiat mai tare decât publicul, în ce-i privește pe autohtoni. Ne-am exilat de bună voie în secolele XVIII–XIX, acum când avem nevoie de oameni de cultură, nu de «cult». Dar ce mai contează dacă adăugăm pe lista contestaților, pe lângă Andrei Pleșu, A. Blandiana, M. Dinescu și pe Pascal Bentoiu?"[473]

Într-o *Scrisoare deschisă adresată membrilor orchestrei Filarmonicii „G. Enescu",* P. Bentoiu revine pentru a le arăta că au comis o eroare: ...„m-ați făcut vinovat de *delictul de opinie* și m-ați sancționat administrativ (scoaterea piesei din program) pentru că aș fi exprimat cutare opinie și rămâne să vă demonstrez că nici măcar n-am afirmat lucrurile de care mă învinuiți"... Și reconstituie faptele...

...„Cineva a dat citire articolului în timpul rezervat repetiției, ați creat *iluzia* că-l atacam pe directorul Dv. de onoare, un fost secretar al organizației de bază, m-a apostrofat: «Așa l-ați alungat din țară și altă dată» (eu!!!!). Evident, nu-mi rămânea decât să mă retrag, căci nimeni n-a socotit util să demonstreze eventualele nelămuriri. Punerea în scenă era clară, intenția de a încurca lucrurile vădită. Și nu era vorba de vreun principiu, ci de un atac la persoană. Părerea mea este că ați fost manipulați grosolan, că acei care – di umbră – v-au împins la necugetata acțiune, au vrut neapărat să pedepsească un om, care n-a înălțat nici o laudă trecutului regim, care n-a scris în presă *11* ani la rând *pentru că* îi fusese modificat (politizat) un articol în 1979, care n-a ieșit din țară *15* ani la rând (1974–1989) pentru că refuzase să devină informator; și au mai vrut ceva: au vrut neapărat să lovească în creația autohtonă și în Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, țintind în cel care fusese recent *ales* în fruntea acestei instituții.

P. Bentoiu amintește că tot în luna aprilie, luna în care nu i s-a cântat *Simfonia Nr. 8,* cu un an înainte trebuia să i se înregistreze opera *Hamlet* la Radio, însă acțiunea a fost oprită din ordin superior. Ca atare, P. Bentoiu își întreba preopinenții ...„ce deosebire este între acțiunea Dvs. din acest aprilie (în ce mă privește) și cea a dictaturii din aprilie 1989?...

A sancționa cu măsuri administrative (pe când închisoarea și tortura?) simple păreri este, fără îndoială, cel mai sigur semn al dictaturii și totalitarismului"[474]... Și Șerban Nichifor s-a implicat în această polemică, luând partea instrumentiștilor și lansând o serie de calomnii contra lui P. Bentoiu, încercând, totodată, să legitimeze creațiile sale tributare cultului personalității[475]. Această intervenție l-a indispus pe P. Bentoiu, apreciind-o ...„penibilă", căci ...„a reușit performanța de a trece în creația sa, direct de la „Ceaușescu reales" (nimeni nu-l obliga să pună pe hârtie asemenea orori) la „Requiem" pentru victimele Revoluției din decembrie; reprezintă încă una din răsucirile grotești cu care acest personaj ne-a obișnuit pe noi toți, cei din breasla făcătorilor de muzică"[476].

Neîndoios, această polemică s-a repercutat negativ asupra creației românești, instituțiile muzicale evitând-o cu bună știință...

472. Stan, Radu, Eugen. *Odiosul Pascal Bentoiu și sinistrul Cristian Mandeal.* În: *Expres,* I, 14–15, mai 1990, p. 14.
473. Petculescu, Valentin. *Muzica. Apolinice și apolitice.* În: *Luceafărul* 17, 23 mai 1990, p. 13.
474. Bentoiu, P. În: *Timpul Capitalei,* 4, 18–24 mai 1990, p. 2.
475. Nichifor, Ș. *Scrisoare deschisă.* În: *Timpul Capitalei,* I, 6, 1–7 iunie 1990, p. 4.
476. Bentoiu, P. *Cui folosește defăimarea lui Celibidache, domnule Director?* În: *Timpul Capitalei,* I, 5, 25–31 mai 1990, p. 5.

Scanned with OKEN Scanner

SITUAȚIA EDITURII MUZICALE

Între timp, situația *Editurii Muzicale* devenise „dramatică", după cum a descris-o președintele, deoarece, în trecut, portofoliul ei număra 60 de titluri anual, dintre care 50 de prestigiu, adevărat, pierzătoare, iar 10 aduceau sursa de venit ce acoperea, în mare parte, deficitul. La ora actuală, pierderile nu se mai pot acoperi din cauza prețului prohibitiv al hârtiei. Mecanismul de anchetare practicat de I.D.C. pentru obținerea tirajului este total gripat, iar sumele avansate la producători n-au fost recuperate de pe teren. Apoi, cele 80 de milioane alocate de Ministerul Culturii pentru tipar s-au dovedit „simple basme".

În luna octombrie, spunea Ulpiu Vlad, directorul Editurii, s-a lucrat bine, deși în condiții grele, ca apoi, toate cele 37 de titluri pregătite din 1990 să rămână blocate, în pofida sumelor ridicate, investite deja.

I. Sava constată dramatismul acestei situații, ceea ce îl determină să creadă că puterea duce o politică antiintelectuală împotriva cărții, a muzicii, fiind de neimaginat ca în anul bicentenarului morții lui W. A. Mozart să nu apară nici o lucrare semnificativă. În acest caz, singura soluție este ca Uniunea să se implice cu sume mai mari în protejarea Editurii. P. Bentoiu răspunde că, oricum, Uniunea sprijină financiar Editura, probabil și o parte din drepturile de autor pe care aceasta le va plăti.

„De cinci ani asist la un dispreț continuu al Editurii față de muzica ușoară", afirma L. Profeta și propune editarea foilor volante, forma cea mai ușor vandabilă, declarându-și acordul pentru sprijinirea Editurii. Și H. Moculescu își exprimă nedumerirea relativ la politica Editurii față de muzica ușoară, a muzicologilor în general, care nu se interesează de acest gen, de multiplele forme pe care le îmbracă în ultima vreme. În afara lui Carmen Stoianov, numită și în biroul secției de muzică ușoară, este inadmisibil ca din cei 70 de muzicologi să nu se oprească insistent niciunul asupra acestei muzici, căci sunt numeroși compozitori care merită atenție, adică studii de specialitate profunde.

Și A. Șuteu emite opinia că muzica ușoară este disprețuită, concepție nocivă în momentul actual și recomandă o minimă colegialitate. Crede că de mult ar fi fost cazul să nu mai existe noțiunea discriminatorie de muzică grea și muzică ușoară. O laudă pe Carmen Stoianov care a elaborat câteva studii despre creația câtorva compozitori de vază ai muzicii ușoare, dar când paginile sale au ajuns la secția de muzicologie s-a afirmat că genul nu merită asemenea investigații. P. Bentoiu a confirmat această mentalitate, promițând că va acționa, într-așa fel, ca asemenea opinii să nu se mai formuleze.

Au revenit pe tapet problemele *Editurii Muzicale,* de această dată ridicate de W. Berger, acesta relatând cum se muncea în 1969. Oricum, titlurile nu trebuie înscrise în plan până ce nu au avizul biroului, respectiv al secției de creație.

P. Bentoiu a informat că Uniunea poartă tratative pentru achiziționarea unei tipografii moderne, aflându-se în posesia unei oferte ce pare îmbietoare, venind din partea unei societăți germane, care ar putea intra în producție în luna octombrie. Membrii Consiliului și-au dat consimțământul la achiziționarea tipografiei, dar care n-a fost cumpărată, din cauza multitudinii problemelor de natură tehnică și financiară pe care le comporta după achiziționare.

A. Iorgulescu a solicitat girul Consiliului pentru o nouă schemă de organizare a *Editurii Muzicale,* un fel de privatizare în care Uniunea să contribuie cu 60%, iar salariații și membrii Uniunii cu restul. În scopul aplicării acestei măsuri, s-a constituit un grup de lucru, format din I. Sava, M. Giugariu, U. Vlad, A. Iorgulescu, O. L. Cosma și A. Davila, pentru a imagina pașii următori.

Dar pentru anul în curs, președintele P. Bentoiu a solicitat Consiliului subvenționarea Editurii cu 3–4.000.000 de lei, acceptându-se cu o abținere (D. Voiculescu). Totodată, Editura a fost încadrată la nivelul A de salarizare.

PREMIILE UNIUNII PENTRU INTERPREȚI

Secretariatul din 24 iunie 1991 a conferit premiile Uniunii pentru interpretarea muzicii românești celor mai activi în anul precedent. Astfel, au fost premiați dirijorii de orchestră: Cornel Dumbrăveanu, Ludovic Bacs, Emil Simon și Szalman Loránt; dirijorilor de cor, Marin Constantin, Constantin Râpă și Cornel Groza.

Formații instrumentale – Cvartetul „Voces" și „Ars Nova", condus de Cornel Țăranu. Formații corale – „Voces primavera", dirijat de Claudiu Negulescu.

Scanned with OKEN Scanner

Soliștii premiați – clarinetistul Aurelian Octav Popa, pe de o parte, și solista de muzică ușoară Mirabela Dauer.

În vederea cinstirii memoriei compozitorului Mihail Jora, personalitate marcantă a muzicii românești, Uniunea a pregătit manifestări de prestigiu, (concert, simpozion, emisiuni, conferințe), ca și editarea unui volum de studii și documente pe care P. Bentoiu l-a prezentat Consiliului, care l-a aprobat. De acest volum s-a îngrijit, până la urmă, Ilinca Dumitrescu, cunoscătoare a personalității muzicianului și care deținea un bogat fond documentar.

Vicepreședintele A. Iorgulescu a descris în cuvinte sumbre situația *Magazinului „Muzica"*, ajuns în pragul falimentului; se deterioraseră relațiile din cadrul personalului, fapt care a determinat pensionarea directorului N. Bărbulescu și numirea lui Gheorghe Mihai în această funcție, deocamdată pe un termen limitat de șase luni. Măsura a dus la o vizibilă ameliorare a stării de fapt, el efectuând o serie de contracte cu furnizorii de marfă și realizând colaborări cu diverse societăți interesate.

Un caz de inechitate s-a constatat atunci când Comisia de verificare a programelor a constatat că în județele Iași, Suceava, Botoșani și Vaslui, de care răspunde Mircea Stan ca inspector, erau neobișnuit de mari drepturile compozitorului Ionel Șerban, membru din anul 1949, și abia în 1989 definitivat, cu o slabă activitate de creație. Creșterea bruscă a veniturilor sale nu putea fi decât rezultatul unei încălcări a normelor profesionale, a unei autoprogramări sprijinite în mod artificial. În consecință s-a decis suspendarea calității de membru a lui I. Șerban. A. Iorgulescu a sugerat că n-ar trebui ca un inspector să fie și compozitor, în cazul discutat, o parte însemnată a vinei revenindu-i lui M. Stan. Directorul Dinu Leșe a ținut să sublinieze că M. Stan este, de departe, unul dintre cei mai buni inspectori din țară, pledând pentru menținerea sa.

V. Spătărelu a criticat faptul că revistele Uniunii nu se primesc de către membrii ieșeni, deși sunt abonați. V. Veselovschi a cerut ca activitatea din cadrul discotecilor și restaurantelor, evident în plan muzical, să fie mai subtil și eficient controlată, căci există numeroase cazuri de evaziune de la plata drepturilor de autor. Fr. Laszlo credea că s-ar putea realiza colecte internaționale pentru susținerea *Editurii Muzicale.*

DUBLA FUNCȚIE A UNIUNII

O situație generală a Uniunii, o „stare a Uniunii", a prezentat președintele P. Bentoiu Consiliului ținut la 10 mai 1991. Atunci s-a vorbit de două compartimente, două funcții tot mai bine individualizate, mai ales în plan financiar.

A. *Etajul inferior* ce cuprinde Societatea dreptului de autor, cu misiunea de a cerceta, urmări și percepe drepturile cuvenite membrilor, ca urmare a cântării creațiilor semnate de ei, sector în care se constată unele îmbunătățiri în plan internațional. În acest context, președintele a arătat că s-a semnat convenția cu A.K.A.M., fiind în curs de finalizare și încheiere și alte înțelegeri cu G.E.M.A., S.A.C.E.M., și S.I.A.E. Uniunea, prin președinte, a fost prezentă la Seminarul asupra dreptului de autor, care s-a ținut la București, 15–16 iunie 1991, unde P. Bentoiu a susținut o foarte apreciată comunicare. Ca urmare a colectei intreprinse de A.K.A.M., Uniunea a beneficiat de un aparat xerox, de un aparat de citit fișe, un computer și două mașini electronice de scris.

B. *Etajul cultural,* concretizat în secțiile de specialitate, revistele, acțiunile culturale, muzicale cu caracter național, susținerea activității de creație prin achiziții, ajutoare, pensii. Această funcție culturală este suportată din cea economică.

Președintele arată declinul situației încasărilor: 1989 – 11.900.189; 1990 –10.698.328; 1991 – la nivelul primului trimestru, un minus de 3.624.773 lei. Venitul a scăzut considerabil și de la cinematografe, de la casele de cultură, restaurante, baruri, discoteci. Soluția redresării putea fi găsită numai în obținerea măririi tarifelor, făcându-se demersuri în acest sens.

Creșterea cea mai mare a cheltuielilor Uniunii s-a făcut la fondul de salarii, Uniunea suportând 26%, față de 16%, prin adăugarea sporului de vechime, C.A.S., ajutor de șomaj și altele. Din această cauză a fost nevoie să se treacă la restrângeri de posturi, 8 în luna martie, 8 în luna aprilie, realizându-se pe an o economie însemnată. S-au mărit și echilibrat salariile. Triplarea cheltuielilor pentru salarii contravine normelor în vigoare în interiorul Uniunii, săltând cheltuielile pentru regie cu 20%.

Scanned with OKEN Scanner

Gravă continua să fie situaţia Editurii, care devenise şi mai pierzătoare, neavând deloc piaţă de desfacere. Stabilizarea ei ar putea surveni numai printr-o linie tipografică proprie, pentru care se aştepta o nouă ofertă, investiţiile Uniunii fiind canalizate în această direcţie. Evident, existau şi alte proiecte care necesitau fonduri, repararea sediului, a Palatului Cantacuzino, casa lui George Enescu, cumpărarea unui bloc neterminat în care să fie amplasat şi un nou Magazin „Muzica", ca şi Editura Muzicală şi redacţiile revistelor. Demersuri în acest scop s-au făcut la primărie. Erau avansate şi tratative pentru obţinerea Magazinului „Do, Re, Mi", de pe Lipscani, centrul istoric al capitalei, supus unor inerente prefaceri edilitare.

Din nou s-au majorat salariile, inflaţia nu mai putea fi stopată. Pentru toate aceste acţiuni, care implică o mare responsabilitate, P. Bentoiu a solicitat Consiliului votul de încredere global pentru conducerea Uniunii, acordat în unanimitate de către cei prezenţi.

S-au stabilit noi norme de repartiţie a fondului comun, 50% fiind distribuit compozitorilor de muzică uşoară. Restul urma să fie distribuit proporţional cu numărul participărilor la secţiile de muzică simfonică, de cameră, fanfară, corală.

Cuantumul ajutorului material acordat devenise ridicol, astfel că L. Profeta propune mărirea sa. Totodată a ţinut să felicite conducerea Uniunii pentru volumul de muncă depus, ...„despre care marea majoritate a membrilor nu ştie nimic"...

A. Iorgulescu a expus problemele cu care se confruntă Magazinul „Muzica", inclusiv încheierea noului contract, cel vechi nefiind reiterat din neglijenţa fostului director.

Titus Moisescu a fost propus ca delegat al Consiliului pe lângă *Editura Muzicală*, dar, după puţin timp, acesta va renunţa, negăsind un limbaj comun cu directorul Ulpiu Vlad.

Membrii Consiliului au fost sesizaţi că revistele Uniunii sunt foarte pierzătoare, fiecare ajungând la suma de 1.000.000 lei, tirajul *Actualităţii muzicale* scăzând la cifra de 5.000 exemplare. Trebuiau făcute economii, astfel că s-a convenit să se renunţe la unele din cele 36 de camere contractate la casele de odihnă şi creaţie, mai ales că gradul de ocupare al acestora nu ajungea decât la 20% pe întregul an.

Noi membri aderenţi au fost admişi: H. Negrin, A. Storin, R. Iorgulescu, A. Grigoriu, Andreea Andrei. În rândul membrilor definitivi a intrat E. Minkievici, admis întâia oară în 1946, dar scos după nouă ani.

În cadrul discuţiilor, I. Sava dorea reluarea cenaclurilor şi lansarea unei acţiuni mai ferme faţă de politica dusă la Radio şi Televiziune, care nu susţinea cum ar fi trebuit difuzarea creaţiei româneşti. Felicia Donceanu a sugerat anunţarea unei săptămâni a tăcerii în care să nu se permită transmiterea nici unei compoziţii autohtone. În acest fel i se va acorda atenţia cuvenită. D. Voiculescu a oferit spre editare o carte de colinde. Prin redactarea şi publicarea unui „Buletin Informativ", membrii urmau să cunoască ce se face în secretariat, în Consiliu, în birouri.

Preşedintele P. Bentoiu a înmânat premiile Uniunii acordate interpreţilor, în Consiliul din 28 iunie 1991, adresând calde felicitări laureaţilor şi mulţumiri.

Obsedant reveneau aceleaşi probleme, revistele, situaţia economică, situaţia reparaţiilor la Palatul Cantacuzino. Drepturile de autor scăzuseră îngrijorător datorită micşorării încasărilor, utilizatorii devenind din ce în ce mai recalcitranţi şi agresivi faţă de inspectorii care-i vizitau. Era aspru criticat Ministerul Culturii care nu acorda sprijin Uniunii în chestiunea ridicării tarifelor. Apoi, cheltuielile de regie erau tot mai apăsătoare.

S-a anunţat că proiectul Legii dreptului de autor a fost încheiat de către P. Bentoiu şi trimis spre avizare guvernului, Ministerului Culturii şi chiar la Geneva. La guvern deja se ştia că a fost bruiat pentru producţia pe computer, drepturile interpreţilor şi producătorilor de discuri, casete, inclusiv video şi drepturile conexe. Prevăzând că, în viitor, autorii de programe pe computer vor câştiga teren, A. Vieru considera că aceştia ar putea fi ataşaţi de partea Uniunii. Dar P. Bentoiu a explicat că nu era în cauză faptul muzical compus pe computer, ci programele de ordinator pentru care se solicita asimilarea cu faptul literar.

Pe îndelete au fost abordate de către T. Moisescu, U. Vlad, A. Iorgulescu, N. Beloiu delicatele aspecte ale *Editurii Muzicale*, ajungându-se la concluzia că salariaţilor li se poate oferi o majorare a salariului de bază, după care, în concordanţă cu beneficiile obţinute, se va putea discuta de majorări.

S-au primit noi membri stagiari: Leonard Dimitriu, Arleziana Sârghie, iar aderenţi, M. Maximilian, G. Mihalache, Gina Teodorescu.

Scanned with OKEN Scanner

YEHUDI MENUHIN – „MEMBRU DE ONOARE"

Titlul de „Membru de onoare" al Uniunii a fost conferit lui Sir Yehudi Menuhin, personalitate marcantă a artei muzicale interpretative contemporane, fost elev al lui George Enescu, care a concertat în mai multe rânduri în România. Consiliul a aprobat cu entuziasm această alegere, această conferire. Urma să i se comunice muzicianului anglo-american această hotărâre și să fie stabilită modalitatea înmânării.

S-a primit următorul răspuns din partea lui Sir Yehudi Menuhin: ...„Sunt cu adevărat foarte fericit că m-ați ales membru de onoare"...

Pentru renovarea *Ateneului Român* s-a alocat suma de 500.000 lei. S-a achiziționat, în lei, un computer pentru *Actualitatea muzicală,* ce se va pregăti pentru tipar, culegere și machetare, în Uniune.

PRIMA EDIȚIE A „SĂPTĂMÂNII INTERNAȚIONALE A MUZICII NOI"

Atât de așteptata ediție inaugurală a „Festivalului de muzică nouă" a prins contur, deschizându-se la 23 mai 1991 la *Ateneul Român.* S-a încheiat la 30 mai. Directorul Ștefan Niculescu care a condus lucrările pregătitoare, avea de ce să fie satisfăcut, manifestările fiind încununate de succes. Concepția „Festivalului", proiectarea programelor de concerte de toate felurile, într-un spectru variat, care să permită etalarea bogatului fenomen componistic, a aparținut lui Ștefan Niculescu, cum spuneam, președintele comitetului de organizare, pe care l-a susținut în mod deosebit Liviu Dănceanu.

...„acest Festival de muzică nouă a pornit din entuziasmul nostru, scria P. Bentoiu, din faptul că Uniunea a spus imediat «Da, facem festivalul, dăm o jumătate de milion pentru acest lucru», a beneficiat de bunăvoința Primăriei și a Ministerului Culturii, pe un proiect înaintat de 1 milion și jumătate de lei. La ora actuală bugetul Festivalului depășește 6 milioane de lei. ...Uniunea Compozitorilor face un efort fantastic în această privință"[477]...

După cum arăta Ștefan Niculescu, „... festivalul nostru este extrem de bogat, poate excesiv de bogat" ...Sosiseră personalități din străinătate, se ofereau numeroase audiții, se realiza o poartă de revenire în sălile noastre de concerte a compozitorilor români din diasporă, Costin Miereanu, Mihai Mitrea Celarianu, Horațiu Rădulescu, Alexandru Hrisanide, Adriana Holski, Violeta Dinescu, Costin Cazaban, Eugen Wendel...

...„Începând de astăzi, prefața Ștefan Niculescu concertul inaugural, muzica se află în sărbătoare. O sărbătoare unică în istoria culturii noastre. Este pentru prima dată când se organizează la noi un festival internațional în întregime dedicat creației muzicale contemporane" ...În cuvântul de încheiere rostit tot de Ștefan Niculescu se arată că marea surpriză a Festivalului a oferit-o „prezența constantă a publicului"...

Ce orientări a promovat acest festival în cele 21 de manifestări înscrise pe agenda sa? O arată tot Ștefan Niculescu ...„Am încercat să oferim o șansă egală tuturor orientărilor viabile astăzi, deci tuturor compozitorilor programați, de la maeștri consacrați la debutanți, de la mai vârstnici la mai tineri sau foarte tineri. Ceea ce nu înseamnă, totuși, un talmeș-balmeș. Selecția operelor programate a fost făcută cu grijă, echilibrat și după criterii strict profesionale. Desigur, egalitatea șanselor – înseamnă egalitatea valorii tuturor creațiilor sau orientărilor"[478]...

Uniunea s-a implicat și în organizarea și buna reușită a unui alt festival, *București '91,* de muzică ușoară, care a beneficiat de sponsorizări din partea unor puternice firme. Trei seri, trei concerte, 12 prime audiții românești, glasuri tinere, vedete în recitaluri – iată ce a adus această manifestare găzduită de *Sala Mare a Palatului.*

477. Bentoiu, P. *„Săptămâna Internațională a muzicii noi".* În: *Actualitatea muzicală,* II, 29, 11 mai 1991, p. 1.
478. Niculescu, Ștefan, *Cuvânt de deschidere; Cuvânt de închidere.* În: *Muzica,* 3, 1991, p. 166–167.

Scanned with OKEN Scanner

DECESUL LUI SIGISMUND TODUȚĂ

La 3 iulie 1991, peste viața muzicală românească s-a așternut mantia durerii: unul dintre iluștrii reprezentanți ai componisticii muzicale românești a încetat din viață – Sigismund Toduță, în vârstă de 83 de ani. Suferise mult în ultima perioadă, dar nu încetase să scrie, să gândească, să facă proiecte... Era muzicianul care a jucat un rol foarte activ în peisajul muzicii clujene, dascăl apreciat, șef al școlii de compoziție, care a manifestat constant o largă deschidere față de nou, păstrând în partiturile sale miresmele arhaice și eterne ale melosului popular românesc. După adunarea de doliu de la casa Universitarilor, în prezența obștii transilvane, muzicianul a fost transportat la Simeria, orașul său natal, unde a dorit să fie înmormântat.

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL DE MUZICOLOGIE „GEORGE ENESCU"

În cadrul celei de a XII-a ediții a *Festivalului Internațional „George Enescu"*, a fost inclus și *Simpozionul*, devenit de tradiție, organizat de Uniune, prin biroul secției de muzicologie, în zilele de 22–24 septembrie 1991, în Aula Palatului Cantacuzino. A avut loc o amplă manifestare științifică, mai ales că se marcau și 110 ani de la nașterea muzicianului. S-au ținut 36 de comunicări. Secretarul științific al *Simpozionului* a fost Viorel Cosma. Participanții: P. Bentoiu, care a inaugurat lucrările, Valerii Smirnov – Rusia, Alain Paris – Franța, Viorel Cosma, Valeriu Râpeanu, O. L. Cosma, A. Hoffmann, Vasile Tomescu, Despina Petecel, Costin Cazaban – Franța, Ianca Staicovici, Joseph Smith – Statele Unite ale Americii, Valentin Timaru, Grigore Constantinescu, Doru Popovici, Mihai Ghircoiașiu, Marin Marian, Gheorghe Firca, Aurora Ienei, Wolfgang Gratzer – Austria, Wilhelm Berger, Constantin Stihi-Boos, Romeo Ghircoiașiu, Noël Malcolm – Anglia, Gerge Manoliu, C. D. Zeletin, Alexandru Cosmovici, Constantin Catrina, Laura Manolache, Alexandru Pârlea, Antonio Lanza – Italia, Sofia Goica – Ucraina, Vasile Vasile.

Neîndoios, contribuțiile prezentate au scos în relief noi aspecte determinante ale personalității și operei lui George Enescu.

REVENIREA ÎN SEDIUL DIN PALATUL CANTACUZINO

Odată cu avansarea lucrărilor de reparație la Palatul Cantacuzino, secretariatul Uniunii a decis, în septembrie 1991, să se efectueze mutarea Uniunii de la *Ateneul Român*, revenindu-se în vechiul sediu din Calea Victoriei 141. Nu erau toate încăperile încă terminate, șantierul încă exista, și totuși revenirea a fost grăbită, pentru că se puteau instala o serie de birouri. Mai trebuie știut că *Ateneul Român* intra în reparații capitale. Mutarea a ridicat numeroase probleme, salariații se amestecau cu muncitorii constructori. Trebuia făcut curat, se cereau degajate coridoare. Nu se ridicaseră încă schelele. Se lucra intens la amplasarea scării interioare, care nici nu existase decât până la etajul întâi, urmând să fie prelungită până la al doilea, ultimul, unde până atunci accesul era pe scărițe înguste, în spirală...

Pentru cei care cunoșteau clădirea, revenirea a prilejuit puternice emoții, mai ales că nu se revedeau numai încăperile știute, fresce, vitralii, dar și pentru că se deterioraseră anumite elemente, bunăoară scaunele nu mai aveau piele de cordoba, ci scai, pielea strălucitoare care acoperea imensa masă din sufragerie fusese și ea sustrasă și înlocuită cu un material textil... Mobilarea camerelor, dotarea birourilor a decurs lent, dar sigur, astfel că, în toamna lui 1991, târziu, a putut fi convocat Consiliul în sufragerie, căci în Aulă se mai lucra. Este de știut că Uniunea a suportat toate cheltuielile pentru repararea și amenajarea clădirii Palatului Cantacuzino, inclusiv aripa destinată *Muzeului „George Enescu"*, ca și clădirea din spatele Palatului. Cu Ministerul Culturii s-a încheiat o convenție pe 30 de ani, reluându-se statutul deținut înainte de evacuarea forțată din 1977, stabilindu-se cu precizie ce anume revine Muzeului și ce Uniunii, care deținea Aula, la fel ca și înainte, precum și

Scanned with OKEN Scanner

clădirile anexe din curte, ocupate pe atunci de *Muzeul satului.* Suma cheltuită de Uniune cu repunerea în stare de funcționare a clădirii s-a ridicat la aproape 60.000.000 de lei, ceea ce însemna foarte mult atunci. Este de menționat că Muzeului „George Enescu" i s-au pus la dispoziție suprafețe pe care le deținea pe vremea directoratului lui Romeo Drăghici. Consiliul Uniunii a adoptat forma Convenției, ea devenind, astfel, un act oficial.

P. Bentoiu a informat că Secretariatul a ajuns la concluzia că achiziționarea tipografiei apare inoperantă datorită comportamentului *Societății Six* cu care purtase tratativele, tergiversând nepermis de mult încheierea contractului.

La recomandarea inspectorului Bordeianu, s-a achiziționat un spațiu comercial în municipiul Bacău, a cărui destinație va fi de Magazin „Muzica", cu o suprafață de circa 100 metri pătrați, în valoare de 24.000.000 de lei.

La vârsta de 58 de ani, a încetat din viață compozitorul Liviu Dandara, discipol al lui Marțian Negrea.

CENTENARUL MIHAIL JORA

Printr-un simpozion de muzicologie de anvergură a fost marcat centenarul nașterii compozitorului Mihail Jora, la 8 noiembrie 1991, în Aula Uniunii, de acum funcționabilă. Atenția care s-a acordat evenimentului s-a legitimat prin faptul că M. Jora a fost vicepreședinte al *Societății Compozitorilor Români,* apărând-o cu îndârjire de repetatele atacuri ale puterii comuniste.

De la tribuna Simpozionului au vorbit despre personalitatea și bogata sa activitate de creație: Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Dan Constantinescu, George Sbârcea, Vasile Tomescu, Grigore Constantinescu, Ada Brumaru , Elena Zottoviceanu, Eugen Pricope, Octavian L. Cosma, Mitiță Dumitrescu, Carmen Petra-Basacopol, Wilhelm Berger, Tanța Diaconescu și Ruxandra Arzoiu.

Astfel s-a proiectat personalitatea fascinantă a lui Mihail Jora, în diferitele sale ipostaze determinante. Fiecare participant a adus o relevantă contribuție la susținerea meritelor compozitorului, pianistului, dirijorului, cronicarului, directorului *Academiei Regale de Muzică,* vicepreședintelui *Societății...* În mod deosebit s-a remarcat intervenția lui Dan Constantinescu care a abordat un aspect mai puțin discutat: dacă M. Jora a fost sau nu duplicitar în ultima parte a vieții, evident o problemă foarte sensibilă, de maximă însemnătate nu numai pentru cel în cauză, căci Revoluția din decembrie cerea clarificări, restabilirea valorilor și a adevărului.

Se cuvine specificat din capul locului că D. Constantinescu a fost un discipol devotat al lui M. Jora, prețuirea sa rămânând neclintită. Comunicarea sa era pătrunsă de dragoste și admirație față de maestru și, într-o atare relație aflându-se, încercarea sa răspunde complexelor aspecte ale naturii umane, ființei artistice și comportamentului său în situații limită. Profund și fin psiholog, D. Constantinescu intră în zone foarte rar frecventate, semnalând cât de complicate și imprevizibile pot fi situațiile, generând reacții și poziții contrare voinței.

După 1946, Mihail Jora a fost compozitorul cel mai autorizat să pledeze cauza creației românești, mai ales că a făcut-o și înainte de război cu consecvență, nu numai în propriile partituri, dar și în articole publicate îndeosebi în *Timpul.* După plecarea lui C. Brăiloiu și a lui George Enescu, M. Jora a devenit conducătorul efectiv al *Societății Compozitorilor Români;* funcția de vicepreședinte echivala, în absența președintelui, cu funcția acestuia.

M. Jora era un regalist convins și nu ezita să o afirme deschis. Astfel că a devenit ținta celor mai feroce atacuri în anii instaurării regimului comunist, în anii stalinismului și după, atmosfera apăsătoare de atunci fiind surprinsă cu subtilitate de către D. Constantinescu.

...„Proletcultismul a fost la noi o metodă de avertizare a muzicii românești, atât de grosolană, încât nu putea păcăli pe nimeni. Faimoasa rezoluție din 1948 a lui Jdanov l-a găsit pe Jora acasă, complet ostracizat din viața muzicală. Ceea ce l-a îngrozit atunci n-a fost că oamenii politici din interese politice au importat această rezoluție imediat după apariția ei în U.R.S.S., dar că artiști în puterea vârstei – nu adolescenți neformați, furați de entuziasme politice necoapte –, muzicieni cu experiență, cu educație îngrijită, primită aici și în străinătate, care erau în perfectă cunoștință de cauză asupra urmărilor acestei politici culturale, s-au pretat la acest joc murdar. Odele către marele strateg și conducător de oști, imnurile către corifeul științei și culturii, cantatele dedicate apreciatului

Scanned with OKEN Scanner

conducător al lumii moderne, oratoriile închinate părintelui popoarelor, înconjurate de cântecele de masă clamând fericirea care ne-a lovit, curgeau gârlă..."

D. Constantinescu invocă, prin M. Andricu, atitudinea elitei compozitorilor față de Matei Socor, fără să-l nominalizeze ...„Andricu spunea că președintele nou înființatei Uniuni a Compozitorilor este asasinul muzicii românești și dacă nu va reuși în această întreprindere criminală, asta se va petrece din motive independente de voința lui.„... Nu l-am auzit niciodată pe Jora pronunțând termenul de asasin la adresa acelui președinte, dar gândul lui Jora era la fel de aspru ca al lui Andricu și ca de altfel al tuturor celor care erau demni de a purta numele de compozitor. Conducerea Uniunii se sprijinea pe o pleavă de așa-zișI creatori care căutau îmbogățirea rapidă și ascensiunea socială. Le-au avut și pe una și pe cealaltă. Ridicarea și așezarea deasupra a ceea ce într-o societate normală nu poate sta decât la fund, e caracteristică tuturor epocilor de mare tulburare politică. Nu putea face România și, în România, breasla noastră, excepție de la această nenorocită regulă"...

După ce survolează teritoriul învățământului, unde... „preoții religiei partidului, oficiind fără încetare riturile marxism-leninismului, păreau niște bieți papagali inofensivi" ... pe lângă o serie de muzicieni-profesori care au pactizat, susținând teorii care viciau ierarhia valorilor, debitând tot felul de aberații, bunăoară romanțele lui Glinka erau mai izbutite decât liedurile lui Schubert", ...Dan Constantinescu ajunge la schimbările survenite în Uniune în 1954, momentul care a dus la reintegrarea lui M. Jora în viața muzicală. Numai că M. Jora ca profesor începea să devină din ce în ce mai surprins de schimbările de mentalitate ale studenților săi, care căutau cu înfrigurare noi tehnici, doreau informații, treceau la alte procedee stilistice. Profesorul căuta calea de mijloc, în dorința de a împăca dorința de înnoire cu normele tradiționale.

Picătura care l-a enervat pe M. Jora a constituit-o conferința lui Alois Haba de la Conservator, în care s-a servit și de câteva exemple din muzica occidentală contemporană, inclusiv de *Sonatina pentru flaut și pian* de P. Boulez o compoziție... „cuminte, care păstra evidente legături cu tradiția franceză". Impresia însă a fost totuși atât de îngrozitoare, încât starea de echilibru instabil a poziției lui Jora față de evoluția muzicii contemporane s-a rupt...

Din acel moment, pericolul care ne pândea a devenit pentru Jora avangarda occidentală, și nu sovietizarea, încercată acum prin manevre mai subtile și cu atât mai periculoase decât grosolănia proletcultismului; sovietizarea, prin provincializarea lentă, dar sigură, a muzicii românești, impusă prin toate mijloacele de izolare și intimidare morală care stăteau la îndemâna regimului. Septima mare nu mai era dușmanul poporului cum fusese în decada precedentă, dar 12 sunete reunite într-o serie reprezentau capul de pod al imperialismului monopolist încercând să distrugă cu perfidie marile cuceriri ale clasei muncitoare... În acest moment critic, M. Jora nu și-a dat seama de pericolul care-l pândește – pentru prima oară părerile lui coincideau cu dorințele și interesele partidului. Și Jora a căzut în această oribilă capcană. Ceea ce pentru tineretul de atunci – sufocat de submediocritatea plată și tristă a producțiilor muzicale încurajate de partid – reprezenta aerul proaspăt, balonul de oxigen, colacul de salvare, devenise pentru Jora otrava venită din Occident, care nu putea să ducă, o dată lăsată să se dezvolte liber, decât la distrugerea muzicii românești... Închipuiți-vă stupoarea și bucuria activiștilor în fața vehemenței cu care Jora, din proprie inițiativă, le susținea, fără să-și dea seama, interesele aparent artistice, de fapt pur politice.

Mulți dintre colegii noștri și-au spus atunci cu tristețe, cu amărăciune, că Jora a ajuns vrând-nevrând, avocatul politicii oficiale în domeniul muzicii, în timp ce singurul rol care nu-i era mai prejos, ar fi fost cel de arbitru"[479]...

Desigur, viața este foarte complicată și, cu atât mai mult, fenomenul artistic, îndeosebi cel contemporan. M. Jora privea procesul înnoirii limbajului muzical de pe o anume poziție, el însuși fusese unul dintre promotorii lui, el fusese animatorul mișcării interbelice aflate sub sintagma „Muzica Nouă". ...În nici un caz nu se poate admite că voința lui a fost să cadă în plasa intereselor de partid, ca să susțină pozițiile acestuia în privința avangardei. Puritatea lui sufletească, etica profesională, conștiința compozitorului erau mai presus de dogmele ideologice... Cu toate acestea, admirația lui D. Constantinescu apare extrem de rațională, având elemente care să dea apă la moară alinierii, fie și inconștiente, la linia oficială.

479. Constantinescu, D. *Gânduri despre Mihail Jora*. În: *Muzica*, 1, 1992, p. 4–17.

Scanned with OKEN Scanner

Desigur, intenția lui D. Constantinescu care, extrem de rar, lua cuvântul în public, a fost de natură să deschidă zone nebătătorite, în sfera mișcărilor conștiente sau inconștiente, servind cauze pierdute, o pletoră politică fără orizont, dogmatică și periculoasă în mrejele căreia mulți i-au căzut...

Centenarul a fost marcat și prin manifestări concertante, recitaluri, unul dintre cele mai izbutite datorându-i-se pianistei Ilinca Dumitrescu și sopranei Georgeta Stoleriu.

Vremurile erau încărcate de tensiune, în Piața Universității din București se desfășura o prelungită grevă a foamei, compozitorii și muzicologii erau foarte sensibili la ceea ce se întâmpla acolo, după cum fuseseră și în zilele unor acțiuni de stradă, inclusiv în zilele triste ale mineriadei... Un mănunchi de membri ai Uniunii au adresat un *Apel* guvernului să găsească o cale de dialog cu protestatarii, în interesul întregii națiuni. Au semnat: P. Bentoiu, Șt. Niculescu, N. Brînduș, C. Cezar, H. Moculescu, A. Iorgulescu, M. Marbe, D. Constantinescu, C. Ioachimescu, U. Vlad, L. Dănceanu, D. Rotaru, A. Rațiu, O. L. Cosma, M. Marinescu, Iancu Dumitrescu, A. M. Avram, Maia Ciobanu, Carmen Petra Basacopol, O. Nemescu, Th. Grigoriu, S. Vulcu, I. Odăgescu, V. Petculescu, F. Popovici, D. Buciu, N. Coman, P. Stoianov, Carmen Stoianov, A. Șuteu, M. Vârtosu[480].

STUDIOUL DE MUZICĂ ELECTRONICĂ

Pentru susținerea muzicii electronice, secretariatul a decis amenajarea unui *Studio de muzică electronică* pentru care s-a alocat, la început, suma de 3.500.000 de lei, spre a se achiziționa din import aparatura necesară demarării.

Solicitat să participe cu capital la *Societatea Melos S.R.L.*, în care activă era Smaranda Oțeanu, care-și propunea editarea revistei muzicale *Melos*, cu colaborarea nemijlocită a lui Grigore Constantinescu, Consiliul și-a dat consimțământul, punându-i la dispoziție suma de 1.500.000 de lei, cota Uniunii reprezenta 42%, având 12 voturi în Adunarea Generală. Purtătorii de cuvânt ai Uniunii fiind numiți: A. Șuteu, C. Stoianov, Mihai Giugariu. S-au purtat discuții nu prea entuziaste, mărturie fiind și cele două abțineri la acordul exprimat. C. Țăranu a cerut ca după un an să se efectueze bilanțul Societății și, în cazul în care nu se realizează beneficii, Uniunea să se retragă.

S-au aprobat sumele care să susțină pe linia de plutire *Editura Muzicală*. T. Moisescu a fost eliberat, la cerere, din funcția de reprezentant al Consiliului. Totodată, a fost numit un nou Consiliu al Editurii: A. Iorgulescu, L. Dănceanu, F. Donceanu, V. Veselovschi, U. Vlad și Antigona Rădulescu.

Venind în sprijinul familiilor de sinistrați, ca urmare a devastatoarelor inundații din comuna Berești – Tazlău, s-a acordat suma de 150.000 de lei. De asemenea, s-a contribuit și cu 50.000 de lei pentru *Festivalul „Dinu Lipatti"*, la solicitarea Comisiei Naționale U.N.E.S.C.O.

Problemele economice deveneau tot mai presante. S-au indexat salariile. Uniunea și-a asumat acoperirea sumelor ce depășeau 20% din cheltuielile de administrare a drepturilor de autor și 15% cu aparatul de urmărire, percepere și repartiție, urmând ca diferența până la 40% reținută autorilor să fie repartizată atât membrilor, cât și nemembrilor, prin risturnă. Suma va fi suportată din profitul adus de *Magazinul „Muzica"*, dobânzi bancare și alte venituri.

Pentru înființarea unei tipografii, absolut necesare Uniunii care edita reviste și avea o editură, s-a votat alocarea sumei de 1.000.000 de lei pentru cumpărarea unui calculator.

S-a primit ca membru stagiar Antigona Rădulescu.

La discuții, D. Voiculescu anunță că la Cluj-Napoca s-au pus bazele *Fundației Sigismund Toduță*, cu personalitate juridică, președinte fiind Hans Peter Türk, solicitându-se sprijin din partea Uniunii. Din nou F. Laszlo se plânge că nu primește *Actualitatea muzicală*. C. Boldizsar reamintește că muzica românească se cântă din ce în ce mai rar, ceea ce ar necesita din partea Uniunii o reacție. Remedierea situației o vedea numai prin găsirea unei forme de recompensare a interpreților care ar aborda partituri românești în primă audiție, premii... Însă P. Bentoiu a spus că, în condițiile financiare date, nici nu poate intra în discuție o atare opțiune.

480. * * * *Apelul muzicienilor*. În: *România Liberă*, XLVIII, 4166, 31 mai 1990.

Scanned with OKEN Scanner

W. Berger era preocupat de pregătirea unui simpozion cu tema W. A. Mozart, ca și a unui medalion Tudor Ciortea, pentru care dorea sprijin. În încheiere, P. Bentoiu a atacat mult discutata chestiune a reluării activităților de cenaclu, dar aceasta i se părea viabilă numai în măsura în care inițiativa ar veni din partea birourilor secțiilor de creație.

Uniunea a fost implicată într-un eveniment extern. La 27 noiembrie 1991 s-a dezvelit, în faimoasa Sală Mare de concerte a Conservatorului „P. I. Ceaikovski" din Moscova, bustul lui George Enescu, sculptură în bronz, datorată lui Ioan Florea. Amplasarea s-a făcut pe unul din culoarele acestei săli. La inaugurare au participat personalități ale vieții muzicale ruse, iar din parte Uniunii, Octavian L. Cosma. *Cvartetul „Gaudeamus"* din Brașov a susținut în Sala Mare un program alcătuit din *Cvartetul Nr. 2 de coarde* de George Enescu și *Cvartetul „Consonanțelor"* de P. Bentoiu.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1991

Consiliul din 20 decembrie 1991, prezidat de Pascal Bentoiu, a aprobat și acordat *Premiile de creație ale Uniunii* pe anul 1991, la propunerea secțiilor și a Comisiei de premiere, ceea ce presupunea o riguroasă selecție. Ceea ce n-a putut decide Comisia de premii, lăsând la latitudinea Consiliului a fost persoana căreia să i se atribuie Marele Premiu, trei candidaturi vizându-i pe: H. Mălineanu, M. Marbe și T. Alexandru. În urma votului secret al Consiliului, i s-a acordat lui Henry Mălineanu. Celelalte premii au fost:

Muzică simfonică: A Vieru – *Memorial – Simfonie pentru orchestră;* T. Olah – *Obelisc pentru Wolfgang Amadeus, Concert pentru 3 saxofoane și orchestră.*

Muzică de cameră: D. Rotaru – *Spiralis,* piesă pentru harpă solo.

Muzică corală: L. Comes – *Liturghie,* pentru cor mixt.

Muzică ușoară: I. Tudor – *Te rog, domnișoară, nu pleca, Alo, da, sunt eu, Iubire de vară, Sunt clipe,* versuri de Andreea Andrei, V. Vasilache-jr. – Spectacolul de revistă *Prostul* pe text de E. Rotaru.

Muzicologie: P. Codreanu – pentru critică muzicală; Gr. Bărgăuanu și D. Tănăsescu – *Dinu Lipatti,* monografie; V. Tomescu – *Muzica românească în Istoria culturii universale.*

S-au aprobat și propunerile de achiziții, în valoare de 1.962.953 de lei. Prin firma A.D.M.E.S.T, s-a cumpărat un computer cu 4.467.000 de lei. La serviciul drepturilor de autor, care avea tendință de autonomie, a fost numit director, ad interim, Virgil Iliescu, prin plecarea lui Dinu Leșe.

P. Bentoiu informa Consiliul despre absolut tot ceea ce se întâmpla în Uniune. Astfel, s-a reorganizat Uniunea, potrivit noului statut. *Editura muzicală* se menținea pe linia de plutire, datorită sprijinului financiar acordat. Și revista *Muzica* se restrânsese, ca număr de redactori (în redacție se aflau George Draga, Michaela Roșu, Nicolae Brînduș). *Actualitatea muzicală* devenise o revistă citită, redactorii săi, Luminița Vartolomei, Mihai Cosma și Octavian Ursulescu depunând mari eforturi pentru a-i asigura interesul. S-au terminat reparațiile, pe cheltuiala Uniunii, și la casa din curtea Palatului Cantacuzino, care era atribuită *Muzeului „George Enescu"*. La etajul doi al sediului Uniunii au fost amenajate două camere și pentru sediul permanent al *Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi,* a cărei ediție secundă o pregătea noul director, Liviu Dănceanu. Ștefan Niculescu dorise aceasta, el rămânând „Președinte de onoare".

S-au purtat tratative la Ministerul Culturii pentru promovarea unor tarife noi ale dreptului de autor, pentru definitivarea proiectului Legii dreptului de autor. Tot mai activ devenise Comitetul Național al *Societății Internaționale a Muzicii Contemporane,* președinte fiind Nicolae Brînduș.

În cadrul *Festivalului Internațional „George Enescu"*, Uniunea a reușit să includă și un Concurs de compoziție ...P. Bentoiu înșira realizările ultimei perioade. Ce nu s-a realizat? La acest capitol a reținut imposibilitatea normalizării vieții muzicale, în care muzica românească să fie bine reprezentată în concerte și spectacole. Nu s-a obținut decât un singur imobil din cele două, în spațiul dinspre str. Locotenent Lemnea, cu destinația de a fi bibliotecă și care se afla în plin proces de reparație. Nu s-a beneficiat de majorarea corespunzătoare a tarifelor. Nu se puteau relua relațiile cu străinătatea din cauza costului mare al transporturilor pe liniile internaționale. De asemenea, încă nu s-a ajuns la o armonie deplină în sânul Uniunii...

Pe marginea celor ascultate, W. Berger s-a declarat de acord cu departajarea oficiului departamentului dreptului de autor în cadrul Uniunii, prevăzând că perioada de tranziție va fi grea,

Scanned with OKEN Scanner

mai ales pentru introducerea în calculator a datelor necesare. Și Ștefan Niculescu a sprijinit această idee, explicând că S.A.C.E.M. este o societate foarte avută, iar ideea de societate cu profit se cere înțeleasă în termeni occidentali. Această Societate acordă premii, pensii, fonduri pentru realizare de discuri, ajută editurile muzicale.

P. Bentoiu a menționat că nu se poate face o comparație între veniturile Uniunii și societățile de drepturi, cum ar fi S.A.C.E.M. sau G.E.M.A. Pentru repararea spațiului deținut de către Uniune la Conservator, unde s-a aflat sediul Editurii muzicale și al revistelor, s-a alocat suma de 400.000 de lei. *Fundația Sigismund Toduță* a primit din partea Uniunii suma de 100.000 de lei. H. Mălineanu a cerut mărirea cu 400% a indemnizațiilor conducerii Uniunii, dar P. Bentoiu nu a fost de acord, rugând Consiliul să discute chestiunea la viitoarea întrunire.

Au fost primiți noi membri stagiari: Valentina Sandu Dediu, Marin Marian Bălașa, Diana Vodă. Ca definitivi, Christian W. Berger, Ana Maria Avram, Cătălin Ursu, Domnica Constantinescu și Boris Cobaznian. S-au făcut indexări de pensii. Lui Johnny Răducanu i s-a acordat pensie. S-au acordat sumele contractului cu trustul *Domus*, pentru Sinaia, cu specificarea că Uniunea nu mai putea reține decât jumătate din numărul camerelor deținute în anul trecut.

1992

RECONFIRMAREA MANDATULUI SECRETARIATULUI

Anul a debutat cu o știre menită să tulbure apele în interiorul Uniunii, anume că în *Palatul Cantacuzino* ar funcționa o unitate de interceptare a convorbirilor telefonice, aparținând securității. Evident, nu era decât „fantasmagorie publicistică", cum a și interpretat-o vicepreședintele A. Iorgulescu[481].

Revista *Actualitatea muzicală* și-a permis luxul, prin sponsorizări, să acorde anual premii. Astfel că, pe anul 1991, a lansat o serie de premii, festivitatea și recepția care a urmat desfășurându-se în Aulă și, respectiv, în sufrageria Uniunii, răsplătind personalități care s-au remarcat în respectivul an, în perimetrul vieții muzicale.

Două zile la rând s-au ținut lucrările Consiliului, 14 și 15 februarie 1992, anunțat ca o „ședință extraordinară" condusă de președintele P. Bentoiu. De astă dată, agenda s-a dovedit și mai încărcată, unele probleme nerezolvate încă și altele, de rutină, reveneau obsesiv. Mai întâi s-a prezentat o dare de seamă de către inginerul L. Spoială asupra lucrărilor la clădirea Uniunii și ale Muzeului „George Enescu", finalizate în proporție de 95%.

V. Iliescu a supus atenției darea de seamă financiară, pozitivă pe anul 1991, în sensul că exista un surplus de 400.000 de lei, în contextul în care cu greu se putea înota pe valurile agitate ale inflației generate de tranziție. Mișu Iancu a lecturat raportul cenzorilor, confirmând situația economică deja cunoscută.

Situația *Editurii Muzicale* și activitatea ei a descris-o P. Bentoiu care o cunoștea bine, directorul Vlad Ulpiu fiind internat în spital. Pozitiv apărea faptul că, în pofida obstacolelor de neconceput în urmă cu câtăva vreme, au fost editate 34 de titluri. Pentru anul 1992 erau prevăzute 40 de titluri, care presupuneau însă subvenții, căci prețul hârtiei săltase îngrijorător, iar manopera tipografică îl seconda îndeaproape.

Situația revistelor Uniunii a fost relatată de O. L. Cosma. *Muzica*, editată trimestrial, avea un profil științific, de specialitate, bucurându-se de interes, tirajul fiind de 800 de exemplare; *Actualitatea muzicală* reflecta manifestările muzicale, în general, de diferite genuri, apărând bilunar. Și în cazul acestei reviste tirajul diminuase (2.000 de exemplare), neavând piață de desfacere, difuzarea lăsând enorm de dorit. Din această cauză nu putea fi rentabilă. RODIPET-ul care deținea

481. Iorgulescu, A. *Securitatea e cu (sub) noi?!. În:* Actualitatea muzicală, *III, 45, 11 ianuarie 1992, p. 1.*

Scanned with OKEN Scanner

secretul difuzării nu mai făcea nimic, primea revistele, nu le distribuia, după care, după trei luni, le declara retururi şi pretindea sume importante de la Uniune ...În acest context, circuitul apare derutant şi foarte păgubos. S-au propus, în Consiliu, măsuri de redresare, dar fără succes.

Mihaela Marinescu a informat în legătură cu repunerea în funcţie a Bibliotecii de împrumut – partituri şi materiale de orchestră. Atenţia urma să fie canalizată asupra Bibliotecii documentare, care se cerea repusă în ordine, despachetată, sistematizată. De întreaga acţiune prin care se repuneau bibliotecile în stare de funcţiune se ocupa Mihai Popescu, foarte muncitor şi cunoscător desăvârşit al zestrei muzicii româneşti.

S-au efectuat investiţii şi în tipografia Uniunii, achiziţionându-se un rizograf care a costat 7.547.000 de lei.

Foarte anevoie evolua redactarea proiectului Legii dreptului de autor, care nici nu prea se ştia pe unde zăcea. S-au efectuat din nou unele modificări ale regulamentului de repartiţie, plafonări, corecturi din mers, reglementări pentru a se evita autoprogramările.

O însemnată acţiune desfăşurată în ultima vreme a dus la trecerea sistemului de pensii al Uniunii în sistemul naţional al asigurărilor sociale de stat. În acest sens s-au purtat discuţii repetate la Ministerul Muncii, care nu înţelegea mecanismul acordării suplimentării pensiei de către Uniune şi care cu greu l-a preluat, înghiţindu-l. S-au clarificat şi criteriile care permiteau acordarea de ajutoare. S-a ridicat cotizaţia anuală a membrilor Uniunii, de la 20 de lei la 300 de lei.

S-au făcut definitivări: Dan Craimerman, Dan Dimitriu, Viorel Gavrilă, Dumitru Lupu, Cornel Meraru, Ionel Tudor şi Cătălin Târcolea.

S-au acordat împrumuturi. S-a suplimentat cu 50.000 de lei suma acordată *Fundaţiei Sigismund Toduţă*. S-a menţinut şi subvenţionarea corului „Antifonia", drept consecinţă a pledoariei făcute de Cornel Ţăranu.

La discuţii, N. Boboc a descris dificultăţile pe care le întâmpină în sediul din incinta *Operei* timişorene, pentru ca, în final, să solicite înlocuirea sa din fruntea filialei cu Remus Georgescu. V. Spătărelu aduce mulţumiri pentru sprijinul acordat în organizarea simpozionului M. Jora, la Iaşi. C. Boldizsar solicită suport financiar pentru ediţia următoare a *Festivalului „Constantin Silvestri"*, ca şi a *Festivalului de muzică sacră,* pe care le organiza la Târgu-Mureş. Pentru dotarea sediului Asociaţiei Cluj-Napoca cu un aparat xerox a pledat Dan Voiculescu.

Critic, Iosif Sava şi-a exprimat insatisfacţia faţă de politica economică dusă de secretariat în cei doi ani de la alegere, subliniind că menirea Uniunii este aceea de a salva muzica românească, care se cuvine programată în manifestările artistice ale instituţiilor muzicale din întreaga ţară, de a tipări cât mai multe cărţi de specialitate, precum ar fi şi de dorit să se implice mai curajos în procesul educaţiei muzicale.

În a doua zi, P. Bentoiu a simţit nevoia să revină şi să completeze darea de seamă asupra activităţii depuse de secretariat, propunând şi unele modificări care ar optimiza munca membrilor secretariatului. Astfel, secretarii Uniunii să fie în acelaşi timp şi coordonatorii birourilor secţiilor de creaţie, pentru a rezolva mai operativ diversele probleme şi pentru a transmite mai prompt lucrările între secretariat şi birouri. Totodată, a propus renunţarea la funcţia de secretar cu relaţiile externe, mai ales că acestea nu mai funcţionau.

Adrian Raţiu a luat cuvântul pentru a remarca buna colaborare din eşalonul superior al Uniunii, munca susţinută care se depune. Ca un moment neplăcut, a relatat conflictul existent între cei doi directori, D. Leşe şi M. Davila, care a dus, finalmente, la retragerea lor.

Răspunzând lui I. Sava, P. Bentoiu a reamintit problemele realizate în ultima vreme, subliniind că nu s-a neglijat problema normalizării vieţii de concert în care creaţia românească să deţină ponderea cuvenită. Numai că, spre regretul tuturor, aceste demersuri, făcute inclusiv la Radio şi Televiziune, nu s-au soldat cu rezultatele aşteptate.

Reluându-se în discuţie indemnizaţiile acordate funcţiilor elective, L. Profeta şi N. Beloiu au cerut salarizarea funcţiei de preşedinte şi vicepreşedinte, având în vedere volumul de muncă depus. P. Bentoiu din nou s-a opus acestui punct. Cu toate acestea, s-au propus următoarele sume: Secretarii – 8.000 de lei, vicepreşedintele din Cluj-Napoca – 10.000 de lei, vicepreşedintele din Bucureşti – 12.000 de lei, iar preşedintele – 14.000 de lei, ceea ce s-a aprobat cu 16 voturi din 29 membri prezenţi ai Consiliului.

În legătură cu profilul şi atribuţiile secretarilor, mai concret ale coordonatorului subsecţiei didactice, Dan Buciu a sesizat faptul că acesta a dat semne că încearcă să-şi depăşească sfera de acţiune, propunând la achiziţie lucrări care nu aveau şanse la celelalte secţii. Astfel că s-a recomandat

Scanned with OKEN Scanner

secțiilor să promoveze calitatea, valoarea artistică, înlăturând ideea de a compensa scăderea nivelului drepturilor de autor prin achiziții, indiferent de calitatea lucrărilor.

S-a luat măsura reducerii numărului membrilor din birouri și s-a desființat diferența dintre ceea ce s-a numit „membrii plini" și „membrii supleanți". Componența birourilor a fost stabilită după cum urmează: simfonic și cameral – 12; ușoară – 8; corală – 6; muzicologie – 8. Pentru biroul didactic, secțiile simfonică, corală și muzicologie vor desemna, în cadrul plenarelor care vor avea în curând loc, câte 2 reprezentanți. Biroul de fanfară se va compune din 5 membri, 3 fiind propuși de secția simfonică, 2 de către compozitorii de fanfară. S-a ridicat și jetonul de participare la ședințele de birou, de la 100 de lei la 300 de lei. Lui A. Rațiu i s-a prelungit mandatul de observator al Consiliului la lucrările secretariatului, care erau săptămânale, jetonul său fiind același ca și al unui membru al birourilor de secție.

Împlinindu-se doi ani de la alegere, conform statutului, membrii secretariatului au fost reconfirmați prin votul secret al membrilor consiliului. Comisia de numărare a voturilor a fost aleasă în formația: P. Codreanu, A. Leahu și E. Rotărescu, secretară tehnică. Rezultatele au fost:

Secția corală – I. Odăgescu, 27 de voturi din 28.
F. Donceanu, 1 vot.

Secția simfonică – Șt. Niculescu, 28 de voturi.

Secția muzicologie – O. L. Cosma, 28 de voturi.

La *Secția de muzică ușoară*, H. Moculescu a cerut să nu mai fie investit pentru următorii doi ani. Astfel că rezultatul a fost – A. Șuteu 19 voturi; H. Moculescu, 9 voturi.

Vicepreședintele din Cluj-Napoca – C. Țăranu, 28 de voturi.

Vicepreședintele din București, A. Iorgulescu, 28 de voturi.

Președinte – P. Bentoiu, 26 de voturi.
Șt. Niculescu, 1 vot
A. Vieru, 1 vot.

În consecință, secretariatul Uniunii avea următoarea configurație: P. Bentoiu, președinte, A. Iorgulescu și C. Țăranu, vicepreședinți, Șt. Niculescu, I. Odăgescu, A. Șuteu și O. L. Cosma, secretari.

La scurtă vreme și secțiile au votat pentru reconfirmarea membrilor birourilor.

Biroul simfonic și de cameră: T. Olah, A. Vieru, O. Nemescu, A. Rațiu, W. Berger, M. Marbe, L. Dănceanu, D. Rotaru, N. Brînduș, C. Ioachimescu, D. Constantinescu, D. Capoianu și N. Beloiu.

Biroul coral: F. Donceanu, V. Timiș, V. Grefiens, R. Paladi, D. Popovici, C. A. Petrescu.

Biroul de muzică ușoară: L. Profeta, F. Bogardo, M. Țeicu, A. Enescu, I. Cristinoiu, I. Tudor, D. Ștefănică, D. D. Dimitriu.

Biroul de muzicologie: L. Vartolomei, A. Leahu, Gr. Constantinescu, P. Codreanu, I. Sava, Gh. Firca, A. Hoffman, V. Cosma, C. Stoianov, V. Tomescu.

Biroul didactic: D. Buciu, D. Bălan, M. Ciobanu, V. Petculescu, D. Ciocan, D. Tănăsescu.

Biroul de fanfară: S. Sarchizov, A. Winkler, G. Draga, E. Ursu, S. Eremia, C. Pătrașcu.

Revin variațional o seamă de probleme și în Consiliul din 16 aprilie 1992. Din nou inginerul L. Spoială aduce în atenție lucrările de reparație care trenează. Erau pe terminate scara interioară, încăperea viitorului laborator electro-acustic și ultimele spații ce aparțineau *Muzeului „G. Enescu"*. Vor demara lucrările de consolidare a casei memoriale „G. Enescu", aflate în spatele Palatului, și se va efectua documentarea pentru clădirea din strada Lemnea.

Uniunea, a informat președintele, a întreprins demersuri pentru admiterea în C.I.S.A.C. H. Moculescu a propus înscrierea în F.I.N.I.N.G., în vederea schimbării în valută a unei sume necesare plății taxelor de admitere a Uniunii în cadrul organismelor internaționale.

S-au aprobat cererile de dotare în continuare a laboratorului electro-acustic, contractul de proiectare și execuție a acestuia, conform recomandării unei comisii alcătuite din A. Șuteu, A. Enescu, F. Bogardo și C. Ioachimescu.

Și tipografia a fost dotată cu 2 utilaje: o mașină de cusut și o mașină de biguit, în valoare de 754.000 de lei. S-a dispus angajarea personalului necesar acestuia, dactilografă, administrator și 3 muncitori. W. Berger a cerut instituirea unor premii pentru interpreți, ceea ce ar stimula promovarea creației românești. De fapt, premiile existau, doar că nu mai fuseseră acordate din cauza dificultăților financiare. Gh. Firca, director general al muzicii în Ministerul Culturii, a informat că a adresat o circulară instituțiilor muzicale, prin care li se cere să cânte muzică românească.

Scanned with OKEN Scanner

S-au ratificat convenţii semnate cu Ministerul Culturii şi ARTEXIM pentru organizarea *Festivalului internaţional Bucureşti '92* din 6–10 mai şi subvenţia de 50.000 de lei acordată filialei din Târgu Mureş pentru *Festivalul „Constantin Silvestri"*.

Vlad Ulpiu a fost numit director al *Editurii Muzicale*, dar nu va rezista multă vreme, şi Virgil Dumitru, director administrativ.

S-a mai discutat şi situaţia încasărilor, s-au acordat împrumuturi, s-a ridicat plafonul pentru deplasări în străinătate la 15.000 de lei şi s-a convenit să se acorde membrilor care se deplasează pentru a asista la prime audiţii proprii, o dată pe an, 8.000 de lei. Iarăşi au fost indexate salariile şi pensiile. Carmen Cristescu şi Iulia Cibişescu au fost primite membre stagiare.

În cadrul discuţiilor, T. Moisescu a oferit lămuriri în legătură cu funcţionarea aparatului xerox, anume dacă poate fi utilizat şi de către membri, în interese personale. V. Munteanu a informat asupra organizării Festivalului muzicii de la Iaşi, din 1993, solicitând sprijin financiar.

EDIŢIA A II-A A S.I.M.N.

Tot în perioada 23–30 mai 1992 s-a desfăşurat a II-a ediţie a *Săptămânii Internaţionale a Muzicii Noi*, la care Uniunea a fost coorganizatoare, conform convenţiei încheiate cu Ministerul Culturii şi Municipalitate.

Directorul ediţiei, L. Dănceanu, a asigurat manifestări de ţinută şi, totodată, impresionante, dacă se are în vedere că erau programate 5 concerte simfonice, 9 de muzică de cameră, 8 recitaluri, 1 concert coral, 3 conferinţe... Apoi 14 dirijori, 21 solişti... În fine, 129 de titluri datorate unui număr de 119 compozitori, dintre care 61 prime audiţii, 21 prime audiţii mondiale.

Printre muzicienii oaspeţi s-a aflat şi Yannis Xenakis, căruia i s-a consacrat concertul de închidere.

Este de reţinut faptul că prezenţa compozitorului născut la Brăila a permis înmânarea diplomei de „membru de onoare al Uniunii" conferită într-un cadru sărbătoresc în incinta Palatului Cantacuzino.

UNIUNEA DEVINE MEMBRU C.I.S.A.C.

O acţiune care a marcat reintrarea Uniunii Compozitorilor în *Consiliul Internaţional al Societăţilor de Drepturi de Autor* (de fapt, a reintrat), s-a consumat la 12 iunie 1992, când s-a perfectat convenţia în acest scop. În şedinţa Consiliului din 19 iunie 1992, prezidată de P. Bentoiu, s-a aprobat semnarea Convenţiei, ca şi plata taxei de 2.500 de franci francezi, precum şi delegarea preşedintelui Uniunii la reuniunea Consiliului ce se va ţine la Mastricht – Olanda.

Achiziţiile din sesiunea de vară a acestui an s-au ridicat la 3.064.228 de lei, din care 2.081.228 reveneau Uniunii, iar 983.000 de lei Ministerului Culturii.

A. Iorgulescu a informat asupra situaţiei *Magazinului „Muzica"* din Bacău, care urma să devină Societate S.R.L., administrator fiind Bordeianu. Din partea Uniunii, Societatea va fi condusă de Comitetul care-i avea în componenţă pe H. Moculescu, V. Veselovschi, L. Dănceanu şi V. Spătărelu.

Pentru laboratorul electro-acustic s-a făcut un contract de colaborare cu Erika Nemescu, iar lui Călin Ioachimescu i se va acorda o indemnizaţie.

S-a adoptat hotărârea ca revista *Muzica*, datorită costului tipografic foarte mare şi în scopul diminuării pierderilor, să fie tipărită integral la Uniune, iar *Actualitatea muzicală* să fie culeasă la computerul Uniunii.

Uniunea a oferit un împrumut financiar pentru realizarea filmului documentar *Xenakis* în valoare de 1.000.000 de lei.

S-au definitivat: Dan Dediu, Mihaela Stănculescu-Vosganian. Au fost şi primiri de membri stagiari: Nicoale Teodorescu, Adina Şuşnea. D. Popescu-Chiselet a devenit membru aderent.

Vicepreşedintele C. Ţăranu a cerut majorarea tarifelor pentru lucrările de muzicologie care se tipăresc, dar P. Bentoiu a demonstrat că acest lucru nu este posibil, achiziţia studiilor şi volumelor de muzicologie fiind un gest de susţinere din partea Uniunii pentru acest domeniu.

Scanned with OKEN Scanner

Marius Popp a solicitat sprijin pentru inițierea unui concurs destinat formațiilor studențești, în cadrul Festivalului de jazz.

Uniunea și-a dat concursul dezinteresat și de astă dată în organizarea *Festivalului Mamaia '92*, prin îndemnarea membrilor săi să prezinte noi creații, prin membrii juriului, prin asistența profesională pe care numai acest for o putea asigura.

Adalbert Winkler, mare iubitor al naturii, și-a pierdut viața coborând Valea Jepilor în Munții Bucegi, la vârsta de 62 de ani.

DEMISIA PREȘEDINTELUI PASCAL BENTOIU

În Consiliul din 8 octombrie 1992 s-a produs un moment neprevăzut pentru marea majoritate a membrilor. Pascal Bentoiu și-a prezentat demisia. Motivele invocate erau de natură personală. Dar să nu anticipăm.

Întrunirea a fost deschisă de președinte, care părea calm, dând citire, pentru început, unui text pe care l-a susținut în cadrul *Seminarului cu dreptul de autor*, București, 1–2 octombrie 1992.

În continuare și-a prezentat demisia, citind textul pregătit dinainte, arătând că demisia este „imediată și irevocabilă", din funcția în care a fost investit la 31 ianuarie 1990 și reconfirmat la 15 februarie 1992. Ce se afirma în textul prezentat?

A început prin a enumera realizările, sintetizate în 27 de puncte. Apoi, ce n-a reușit să facă, 4 obiective, ultimul fiind de altă categorie: „nu am reușit să aplanăm în Uniune dușmăniile personale care au dus, nu rareori, la măcinarea în gol a energiilor, mă refer la conflicte pe care le cunoașteți foarte bine, dintre care cel mai nociv pentru instituție a fost cel între fostul director și fostul contabil șef"...

Tabloul descris era de așa natură că „luminile depășesc totuși umbrele"... Esențial în demisia depusă erau motive de natură subiectivă. „... Rezervele de sănătate și energie ale oricărui ins sunt, o constat cu amărăciune, totuși limitate, iar în ceea ce mă privește – momentul epuizării lor, sub aspect fizic și mai cu seamă nervos, se apropie inexorabil cu pași precipitați. A sosit timpul retragerii mele din actuala funcție, lăsând puteri mai proaspete să se manifeste. Înainte de a încheia doresc să amintesc următoarele:

– am menținut indemnizația pentru funcție timp de doi ani la nivelul la care am găsit-o, adică 3.500 lei lunar și doar sub presiunea Consiliului am mărit-o în februarie curent la 14.000 lei lunar, sub nivelul minim actual de salarizare;

– nu am acceptat în acest răstimp efectuarea vreunei achiziții pentru lucrările personale;

– nu am călătorit niciodată în occident pe banii Uniunii;

– nu am recurs la spațiile de odihnă ale Uniunii mai mult decât în vremea când nu eram în funcție, iar deplasarea la Sinaia am făcut-o prin mijloace propii;

– nu am încercat în nici un fel să mă autoprogramez, tendința fiind de fapt inversă; inutil să vin cu exemple contrarii;

– nu am cerut și votat nici o primă sau gratificație pentru mine ori pentru ceilalți membri ai Secretariatului.

Prezenta comunicare constituie demisia unei funcții, imediată și irevocabilă, în principal pentru motive de sănătate".

Evident, erau și altele, dezvăluite în cerc restrâns: nu concepea să mai dețină o funcție în contextul regimului politic de atunci, în care nu vedea nici o schimbare fundamentală față de ceea ce a fost.

De fapt, în ultimele luni, P. Bentoiu, foarte activ, foarte devotat și conștiincios, cu un exemplar spirit de obiectivitate, dăduse semne de oboseală, de epuizare fizică, de stress, având clipe când afirma că își va depune demisia, că regretă acceptarea funcției de președinte, „...e cea mai mare greșeală a vieții mele" și altele, inclusiv că nu mai dorește să trăiască. Probabil că parcurgea un moment dificil, văzând că intențiile sale nu se concretizează, sperase ca rezultatele eforturilor depuse să devină benefice, recunoscute, să obțină mult mai mult pentru colegi, pentru breaslă, pentru muzica românească. Ceea ce se întâmpla, dificultățile enorme la fiecare gest, imobilismul lucrurilor,

Scanned with OKEN Scanner

obtuzitatea l-au decepționat profund, iar opacitatea oficială, zidul impenetrabil care se interpunea îl amărau profund. Tensiunea solicitată celor aflați în munci de răspundere era extraordinară, ori rezistența nervoasă cedase în cazul lui P. Bentoiu. S-ar putea să fi existat și alte motive – căci natura umană a lui P. Bentoiu este foarte complexă – care l-au condus lent, prin oscilații stăpânite, la decizia de a se retrage.

Atmosfera din Consiliu era gravă, dramatică. Cu toții țineau mult la P. Bentoiu. Vicepreședintele A. Iorgulescu arăta în cuvântul său că P. Bentoiu este o competență de neînlocuit, cu un comportament ireproșabil, care a realizat obiective pe care nu știe cine le-ar mai fi atins. Conform statutului, vicepreședintele își asuma misiunea dificilă a preluării conducerii. Ca atare, își dă seama că va avea de girat un interimat. „Nu știu ce a contat mai mult în luarea acestei decizii, scria A. Iorgulescu; epuizarea fizică și nervoasă, pretinsă de această funcție, autosacrificiul impus creatorului, inerția structurilor și proceselor, incomunicarea cu puterea, ingratitudinea unor colegi? Probabil toate laolaltă și altele neevocate aici l-au determinat să facă acest pas pe care, omenește, îl înțeleg, fără a-l aproba totuși"[482].

În intervenția sa, A. Iorgulescu a propus ca această structură a secretariatului să fie păstrată până la viitoarea Adunare Generală de la începutul anului 1994, Uniunea rezistând numai datorită unor considerabile eforturi de implicare, pe care puțini le cunosc. La începutul anului viitor, Consiliul poate propune fie alegerea unui nou președinte, fie convocarea Adunării Generale pentru alegeri anticipate.

ADRIAN IORGULESCU – PREȘEDINTE

În situația creată, prin demisia lui Pascal Bentoiu, Adrian Iorgulescu a devenit președinte, în virtutea prevederilor statutare.

P. Bentoiu a propus alegerea, tot conform statutului, a vicepreședintelui, funcție deținută până în acel moment de către A. Iorgulescu, în persoana lui O. L. Cosma, care s-a dovedit „deosebit de activ", participând la toate lucrările, fiind în temă cu problemele Uniunii.

S-a trecut la vot, rezultatul find: O. L. Cosma – 20 de voturi din 26. Au mai primit voturi: P. Bentoiu – 5 și Șt. Niculescu – 1. Ca atare, cu majoritate de voturi, vicepreședinte a fost ales O. L. Cosma.

Ședința Consiliului și-a reluat cursul firesc, lucrările fiind conduse de către președintele A. Iorgulescu, care l-a invitat pe inginerul L. Spoială să facă o informare asupra stadiului lucrărilor de reparație a celor 3 clădiri. Rezultă că, în pofida unor întârzieri neprevăzute, a unor greutăți, costurile se încadrează în devizul inițial.

Contabila șefă Laura Ionescu a făcut un raport asupra situației financiare, după care s-au aprobat alte indexări de salarii și pensii.

Magazinul *Muzica* avea un deficit de 2.500.000 lei, cu mari stocuri de marfă. Nici situația Editurii Muzicale, conform aprecierii directorului Ulpiu Vlad, nu era bună și se cerea susținerea financiară în continuare.

Întrucât Ministerul Culturii nu a plătit pentru achiziții decât 860.000 de lei, față de 984.000 de lei, cât i se ceruse, s-a propus ca diferența de 124.000 de lei să fie preluată tot de către Uniune, ceea ce s-a și aprobat. S-au făcut alte dotări la laboratorul electro-acustic, precum și sponsorizări pentru *Fundația „Madrigal" – Marin Constantin,* concertul internațional de jazz, C.I.M.C. Pentru a se bara scurgerea fondurilor, s-a adoptat o hotărâre drastică: suspendarea acordării de subvenții pe o perioadă, începând cu 1 septembrie 1992.

S-au acordat ajutoare materiale excepționale lui Gh. Ciobanu, grav bolnav, și solistului de operă, basul Nicolae Secăreanu, aflat într-o situație precară ca sănătate.

În încheierea Consiliului, P. Bentoiu a fost desemnat să reprezinte Uniunea la al 38-lea Congres C.I.S.A.C., de la Mastricht (Olanda).

482. Iorgulescu, A. *Un imens „mulțumesc"*. În: *Actualitatea muzicală*, III, 63, II, oct. 1992, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Reconfortante erau revederile cu muzicienii români care, după ani, se întorceau să vadă locurile natale, rudele, Uniunea. De la revoluție, unul câte unul se întorcea pentru câteva zile, împărtășindu-ne din încercările grele prin care a trecut, ca și din succese. Între cei reîntorși s-a aflat și George Bălan, primit cu multă căldură de către conducerea Uniunii.

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1992

Sub președinția lui A. Iorgulescu s-a ținut, la 18 decembrie 1992, Consiliul al cărui prim punct era unul practic, aplicarea de noi indexări pentru salarii și pensii, indexări care sporeau lună de lună, nemaiținând pas cu inflația galopantă a prețurilor.

S-au aprobat achizițiile: Ministerul Culturii –1.398.918 de lei, iar Uniunea – 746.960 de lei.

S-au ridicat salariile și indemnizațiile conducerii elective, funcțiile de președinte și vicepreședinte fiind salarizate, iar cele de secretar indemnizate. De asemenea, s-a decis ca acestea să fie și indexabile. S-au reconfirmat numiri: Virgil Dumitru – director administrativ, iar George Măgureanu – director al Editurii Muzicale. S-au făcut primiri de membri stagiari: Mihai Grigoriu și Didu Marian, ca și definitivări: G. C. Natsis, Mircea Tiberian, Dani Constantin și Alice Mavrodin.

Nicolae Beloiu, la discuții, a cerut să se ia măsuri pentru interzicerea fumatului în clădire și amenajarea unor spații pentru fumat, fiind vorba, între altele, și de o clădire de patrimoniu.

Înaintea aprobării listei de propuneri la premiile Uniunii, s-au făcut unele amendamente la regulament. Astfel, secției corale i s-a atribuit un al doilea premiu, pentru miniatura corală. Acest premiu poate fi vărsat secției didactice pentru o lucrare instrumentală. De asemenea, secția de muzică ușoară poate acorda premiul și pentru o melodie, nu numai un „grupaj de melodii", cum se prevedea până acum.

Consiliul a aprobat următoarele premii pe anul 1992:

Marele Premiu: Pascal Bentoiu, pentru întreaga, bogata și valoroasa creație muzicală și muzicologică.

Premiul pentru muzica simfonică și vocal-simfonică: W. Berger – *Missa de Crăciun, op. 84,* pentru cvartet de coarde, orgă și soprană.

Premiul pentru muzica de cameră: Dan Dediu – *Voci de corn dintr-un Requiem necunoscut;* Miriam Marbe – *E-Y-Thè, pentru clarinet și patru violoncele.*

Premiul pentru muzică corală: Theodor Grigoriu – *4 psalmi, cor mixt* pe text religios.

Premiul pentru o lucrare didactică: Gabriela Munteanu, Dan Buciu și Doina Rotaru – *Caiet de exerciții de muzică pentru începători.*

Premiul pentru muzică de jazz: Johnny Răducanu – *Colind.*

Premiul pentru muzică ușoară: Marius Țeicu – *Ce va fi cu iubirea mea,* versuri Eugen Rotaru.

Premiul pentru musical: Edmond Deda – *Cheia succesului,* musical după comedia *Titanic vals* de Tudor Mușatescu.

Premiul pentru lucrare teoretică: Luminița Vartolomei – *Soclu pentru efemeride,* București, Ed. Muzicală, 1992.

Premiul pentru istoria muzicii: Gheorghe Ciobanu – *Studii de etnomuzicologie și bizantinologie.*

Viorel Cosma – *Premiu pentru critica muzicală.*

A încetat din viață, la 27 noiembrie 1992, Nicolae Călinoiu, foarte grav bolnav în ultima perioadă, diagnosticul dat de medici fiind pancreatită. A condus instituții muzicale, deținând un rol însemnat o lungă perioadă în viața muzicală bucureșteană, fiind și președinte al Uniunii.

Scanned with OKEN Scanner

1993

CENTENAR MARȚIAN NEGREA

La 25 ianuarie 1993 a fost organizat cu concursul *Muzeului „George Enescu"*, în Aula Uniunii, o manifestare artistică și științifică pentru a se marca *Centenarul lui Marțian Negrea*, născut în Vorumloc – Târnava Mare. Au vorbit Adrian Iorgulescu, Nicolae Brînduș, Irina Odăgescu, Gheorghe Firca, Aurel Stroe, Veturia Dimoftache, Liviu Comes, Vasile Tomescu, Iosif Sava, Valentina Sandu Dediu și Vasile Vasile. Personalitatea compozitorului, și nu numai, a fost evocată cu forță, reliefându-se valoarea partiturilor sale, din păcate prea rar cântate, încărcate de seva folclorului și a sonorităților impresioniste.

MODIFICĂRI ÎN STRUCTURA PERSONALULUI ADMINISTRATIV

Deteriorarea, ceas cu ceas, în plan economic avea repercusiuni în activitatea Uniunii, care necesita o atentă urmărire și corectare, pentru a se menține echilibrul compartimentelor. Președintele A. Iorgulescu, în Consiliul din 19 februarie 1993, care a suplimentat devizul pentru consolidarea Casei din curtea Palatului Cantacuzino, Casa memorială „George Enescu" și terminarea clădirii, mai exact a reparațiilor imobilului din str. Dumitru Lemnea, a aprobat darea de seamă pe 1992, ca și măsuri de recesiune. Astfel, s-au desființat posturi, s-a retras împuternicirea contabilului șef L. Ionescu, s-au anulat funcții, s-au efectuat transferuri de personal de la copiatură la bibliotecă și la oficiul drepturilor de autor.

Săptămâna Internațională a Muzicii Noi a primit din nou girul Uniunii, care o subvenționa, conform Convenției semnate în urmă cu un an și s-a atribuit un fond și pentru S.I.M.C. De asemenea, noi fonduri pentru echiparea S.M.E.I., studioul electro-acustic.

Ștefan Ciutac a fost definitivat membru al Uniunii.

Consiliul era ținut la curent cu eforturile financiare ale Uniunii și cu demersurile făcute constant pentru trecerea la sistemul de stat al pensiilor. În același context se înscriau și tratativele pentru obținerea susținerii revistelor Uniunii, ca și pentru majorarea tarifelor, atât la achizițiile creațiilor, cât și pentru drepturile de folosință. Adeseori se crea impresia că nimic nu se poate urni, că nimic nu se obține, că dialogul purtat cu oficialitățile era unul al surzilor.

Horia Moculescu și-a exprimat nemulțumirea față de sumele repartizate compozitorilor sub formă de risturnă. Totodată, a formulat rezerve față de revista *Actualitatea muzicală*, inclusiv și față de premiile sale, negăsind fericită includerea pe lista de premii a lui Mihai Constantinescu și a Marinei Voica.

În replică, P. Bentoiu a demonstrat precaritatea situației materiale a compozitorilor, recurgând la salarizarea unui instrumentist din occident și la suma acordată unei partituri la achiziție, la realizarea căreia compozitorul a trudit ani de zile uneori. Veniturile Uniunii au crescut de trei ori și ceva, corespunzător tarifelor obținute în anul 1991. Uniunea a încercat să facă ceva pe mai multe fronturi, rezultatele nu sunt însă pe măsura acestora. Nu poate fi scăpat din vedere că bugetul este din ce în ce mai scăzut, iar disprețul pentru cultură, din ce în ce mai afișat.

L. Profeta, care întotdeauna s-a remarcat prin caracterul pragmatic al ideilor, a spus că ar fi bine ca mai mulți membri ai Consiliului să fie antrenați în contactarea Președinției țării pentru obținerea drepturilor care se cuvin breslei.

Consiliul a fost informat de A. Iorgulescu asupra intenției dirijorului Cristian Mandeal de a realiza o integrală a muzicii românești pe discuri compact.

S-au organizat, din inițiativa lui Ștefan Niculescu, întâlniri, audiții pentru reconectarea la valorile muzicale contemporane românești. În acest cadru s-au audiat: D. Dediu – *Narcotic spaces*, L. Dănceanu – *Paslimpsest II* și C. Ioachimescu – *Palindrom per sette*, la începutul lunii februarie 1993.

Scanned with OKEN Scanner

DECESUL LUI WILHELM BERGER

O mare pierdere a înregistrat muzica românească, la 8 martie 1993, când unul dintre cei mai dăruiți susținători ai ei, Wilhelm Georg Berger, a încetat din viață, în vârstă de 64 de ani. Prin vasta sa creație muzicală și muzicologică, prin contribuția adusă fenomenului muzical și breslei în cadrul căreia a fost decenii secretar, amintirea sa va rămâne neștearsă.

Uniunea a pus la dispoziție Aula pentru un concert susținut de pianistul Dan Grigore în cinstea Reginei Ana, soția regelui Mihai I, la care au participat un mare număr de intelectuali români.

SUGESTII PRIVIND REORGANIZAREA OFICIULUI DE DREPTURI DE AUTOR

Problemele aflate pe agenda secretariatului au fost supuse atenției membrilor Consiliului, la 30 aprilie 1993, de către A. Iorgulescu. Anume, indexarea tarifelor, trecerea pensiilor Uniunii în sistemul pensiilor de stat. La acestea se adăuga problema liberalizării tarifelor pentru achiziții ale Ministerului Culturii, care au rămas înghețate. În această situație, încadrările creațiilor achiziționate se efectuau în temeiul unor tarife stabilite în urmă cu aproape două decenii; or, prețurile au săltat amețitor. Ca atare, creația era afectată, zadarnice dovedindu-se intervențiile, adresele, totul blocându-se în fața lipsei receptivității factorilor oficiali, îndeosebi a Ministerului de Finanțe.

O altă nemulțumire, mereu reiterată, era impozitarea veniturilor compozitorilor, cuantumul fiind prohibitiv, accentuând stările de spirit negative. Pe bună dreptate, compozitorii, îndeosebi cei de muzică ușoară, se plângeau că se duc la casierie pentru a constata că nu au de ridicat mai nimic, deși sumele înscrise pe chitanțe nu erau neimportante. Nici în această direcție nu se închega un dialog cu autoritățile, deși s-au făcut numeroase tentative, Horia Moculescu, și nu numai, bătând fără succes la diferite uși ministeriale. Presiuni făceau și nemembrii care frecventau casieria Uniunii, astfel că li s-a acordat posibilitatea folosirii spațiilor de cazare de la Sinaia, la vilele de creație, ca și achiziții, în mod excepțional, ale unor creații.

P. Bentoiu, care a participat la reuniunea C.I.S.A.C., ținută la Varșovia, 5–6 aprilie 1993, a relatat despre conținutul dezbaterilor, recomandând pașii următori pe care Uniunea trebuia să-i parcurgă pentru a reintra în circuitul universal al dreptului de autor. Anume încheierea de urgență a convențiilor cu marile Societăți, mai ales că era posibilă aranjarea plăților în lei. Aceste înțelegeri ofereau avantajul, între altele, creării unei baze de reprezentativitate în țara noastră de către Uniune, fapt deosebit de însemnat, vital chiar pentru Uniune.

Acțiunile cu care s-au confruntat membrii secretariatului au avut în președinte un fidel evocator. Din partea „Fundației Principesa Margareta" s-a primit o donație în valoare de 600.000 de lei pentru încurajarea creației originale. S-au făcut demersuri pentru reintrarea în posesia Ministerului Culturii a vilei de la Predeal donată de familia compozitorului Robert Cremer, înaintea războiului, pentru folosire „muzicienilor sărmani". Rezultatul nu se lăsa întrevăzut nici în acest caz. Trustul *Domus,* entuziasmat la început de această perspectivă, nu mai dădea semne. S-a aprobat construirea unei noi cripte la cimitirul Bellu, care să ofere loc de veci pentru 12 compozitori și muzicologi. S-au acordat achiziții.

Mircea Drăgan a fost definitivat membru al Uniunii, iar Ștefan Elefteriu, stagiar.

S-a reușit reînnodarea legăturilor cu unele organisme muzicale de muzicologie. Astfel, Uniunea a primit calitatea de membru al *Societății Internaționale de Muzicologie,* cu sediul la Basel și al *Societății Franceze de Muzicologie* și *Societatea germană de Muzicologie.* 700.000 de lei s-au pus la dispoziție pentru sonorizarea Aulei Palatului Cantacuzino.

Scanned with OKEN Scanner

CENTENARE

Anul 1993 s-a dovedit bogat în centenare. Într-un cadru adecvat, s-a marcat o sută de ani de la nașterea compozitorului Ludovic Feldman, compozitor profund, cu o carieră tardivă, dar strălucitoare. Personalitatea sa i-a avut evocatori pe Anatol Vieru, Myriam Marbe, Despina Petecel, Vasile Tomescu și Dan Dediu. Seara omagială a continuat prin audiția unora dintre paginile creației sale simfonice și de cameră.

Muzicianul indian Samaraje Chakravarty a vizitat Uniunea și a avut câteva întâlniri cu membrii săi, la 6 mai 1993, prezentând și un interesant concert, susținut la vioară.

La 21 iunie 1993 s-a marcat Centenarul nașterii lui Alfred Alessandrescu, discretul și rafinatul compozitor, pianist și dirijor, ca și critic muzical, care a făcut parte ani la rând din conducerea *Societății Compozitorilor Români.* A fost, de fapt, un *Simpozion-Concert,* cu participarea sopranei Georgeta Stoleriu, a pianistei Ilinca Dumitrescu, a unor soliști instrumentiști, precum și a lui Lisette Georgescu, Monica Alexandrescu, Octavian L. Cosma, Vasile Tomescu, Adrian Rațiu și George Manoliu. Centenarul a avut coorganizator și *Muzeul „George Enescu“,* director fiind Clemansa Liliana Firca.

ION DUMITRESCU – 80 DE ANI

La împlinirea vârstei de 80 de ani, Uniunea a înțeles să-l omagieze, la 10 mai 1993, pe Ion Dumitrescu, compozitorul care a fost unul dintre cei mai fervenți susținători și conducători, ani la rând, ai breslei. Cu greu s-a lăsat Maestrul să vină la Uniune, să-i mai treacă pragul, ținându-se retras de multă vreme în vila din strada Dr. Brândză. Intra în sediul pe care l-a păstorit, după 17 ani, cu emoția care i se citea pe întreaga lui făptură.

Președintele Adrian Iorgulescu i-a adresat un călduros salut, felicitându-l pentru frumoasa vârstă pe care o împlinea, scoțând în evidență, în cuvinte bine ticluite, aportul lui Ion Dumitrescu la dezvoltarea Uniunii...

Sărbătoritul a dat citire, cu vocea sa calmă și vibrantă, unor pagini din *Însemnări de jurnal,* de o acurateță stilistică, literară impecabilă, pagini de talent și suflu, care au stârnit aplauzele călduroase ale asistenței. Au vorbit: Pascal Bentoiu, Viorel Cosma, Titus Moisescu.

Festivitatea a continuat cu o audiție din creația lui Ion Dumitrescu și s-a încheiat printr-o recepție.

A treia ediție a *Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi* din nou a oferit un spectru bogat al creației contemporane, universale și românești, dacă luăm în ecuație cele 188 de titluri înscrise în manifestările celor șapte zile, de asemenea, încărcate și generoase.

La reușita *Săptămânii* au contribuit din plin Petre Stoianov, director artistic și Liviu Dănceanu care semnase concepția programului.

PENSIILE UNIUNII SE TRANSFERĂ ASIGURĂRILOR DE STAT

După lungi peregrinări, discuții, momente de încredere și de decepție, iată că s-a ajuns, după *Uniunea Scriitorilor* și *Uniunea Artiștilor Plastici,* să se convingă forurile oficiale, Ministerul Muncii, Guvernul, ca pensiile compozitorilor și muzicologilor, nesalariați ai statului, ca și suplimentele de pensii acordate de Uniune, în virtutea unor reglementări realizate în decursul anilor, să fie preluate, asimilate de serviciul Asigurărilor Sociale, ceea ce era de natură să asigure un venit constant, fără oscilații și neindexări, pensionarilor Uniunii. Desigur, pentru aceștia Uniunea a vărsat, ani la rând, din cota de 10%, „fondul cultural“, de fapt, și social.

Scanned with OKEN Scanner

În litigiu s-a aflat, mai ales, diferența pe care Uniunea o acordă și ca „completare de pensie", „supliment de pensie", pe care cei de la Ministerul Muncii cu greu l-au recunoscut, susținând că era efectul ueni reglementări interne.

Uniunea va cotiza și în continuare pentru membrii neslujbași la stat, astfel ca, la împlinirea vârstei prevăzute de lege, să poată beneficia de pensie. Din păcate, cuantumul acordat era cel al pensiei minime. Cu toate acestea, era un câștig obținut cu efort, mai ales că nivelul pensiilor acordat de Uniune rămăsese scăzut, neindexat, în câteva valuri, ori acum se revenea. Când s-a cerut lista cu pensiile acordate în ultima lună, ca să devină etalon, s-a decis indexarea imediată de către Uniune, astfel încât sumele erau corespunzătoare altor categorii, în plus, „pensiile suplimentare" au intrat în pensia generală, cele două categorii s-au contopit. Trecerea pensiilor s-a făcut în baza H.C.M. 326/1993, începând cu 1 iulie 1993.

În sfârșit, după multe intervenții și tergiversări, s-au majorat tarifele de execuție pentru creațiile muzicale, conform H.C.M. 250 din 7 iulie 1993.

Lui György Kurtag, născut în România, i-a fost înmânată, la 22 septembrie 1993, diploma de „Membru de onoare" al Uniunii, într-un cadru festiv, într-o ambianță de prietenie și colegialitate. Se întorcea în țara natală după 45 de ani. Vorbea bine românește și era sincer mișcat.

Din păcate, Legea dreptului de autor trena, fiind imobilizată undeva între Ministere și Guvern. Când i se depista urma, se constata că fusese, între timp, iarăși supusă unor modificări, unor operații de cosmetizare, care-i alterau vizibil fizionomia. Urmau iarăși demersuri pentru a se convinge interlocutorii de inconsistența și inoportunitatea modificărilor. P. Bentoiu continua să se implice în acest mecanism sâcâitor și demobilizant.

A. Iorgulescu a avut mai multe întâlniri la București, la Uniune, cu prof. dr. Reinhard Kreille, președintele G.E.M.A., în vederea încheierii unei Convenții de colaborare. Întâlnirile nu s-au redus la aceasta, schimbul de vederi fiind de real interes.

Ministerul Culturii nu mai dorea să păstreze pașapoartele de serviciu ale oamenilor de artă, ceea ce a dus la stabilirea unei noi strategii în acest domeniu, altădată atât de special, preconizându-se ca în viitorul apropiat, acestea să fie încredințate pentru păstrare Uniunii, în ce-i privește, desigur, pe membrii ei.

Achizițiile din sesiunea iunie 1993 s-au înscris în cifra de 3.031.714 lei în contul Ministerului Culturii și 3.905.128 lei ce reveneau Uniunii. Totodată, s-a dispus contribuirea cu 300.000 de lei pentru *Festivalul Mamaia 1993.* Creațiile prezentate în respectivul cadru urmau să fie achiziționate tot de Uniune. Cheltuielile erau tot mai apăsătoare. Din nou au fost acordate compensații la salariați.

Consiliul a avut și primiri: Gabriela Ocneanu din Iași, ca membru definitiv.

Magazinul Muzica din Bacău a fost amenajat și inaugurat, sperându-se să meargă bine. Cu Societatea S.A.L.T.O. s-a ajuns la un contract, semnat la 25 iunie 1993, prin care se colabora în exploatarea unui spațiu, dar înțelegerea s-a destrămat, după nici un an, din cauza neonorării celor semnate de partea cealaltă. Între timp, prețurile escaladau o scară amețitoare, fapt pentru care s-a reactualizat necesitatea măririi tarifelor la drepturile de folosință, ceea ce însemna demararea unui cerc de intervenții pentru obținerea avizului mai multor ministere...

Un grup de muzicologi, în frunte cu O. L. Cosma au participat și în acest an la ediția „Zilelor George Enescu" de la Botoșani, pe care le organiza Filarmonica, concerte și un simpozion prelungit la Dorohoi și la Casa-Muzeu din Liveni.

CENTENARUL CONSTANTIN BRĂILOIU

Între centenarele acestui an, personalitatea care s-a bucurat de cea mai mare atenție a fost Constantin Brăiloiu, aurul viu al *Societății Compozitorilor Români* în primele două decenii ale existenței sale. Înțelegându-și menirea, Uniunea a depus un volum considerabil de muncă pentru organizarea unor manifestări cu caracter internațional, căci C. Brăiloiu este o personalitate de renume în domeniul etnomuzicologiei, fapt care trebuia onorat. Cum ziua de naștere, 13 august, era în plină caniculă, s-a convenit ca manifestările să se organizeze în septembrie, în centru aflându-se Simpozionul cu tema *Probleme actuale ale valorificării științifice și artistice ale moștenirii lui Constantin Brăiloiu.*

Deschiderea a avut loc în Aula *Academiei Române,* al cărui membru a fost, memoria muzicianului fiind evocată de președintele acestei înalte instituții, Mihai Drăgănescu, urmat de Petre

Scanned with OKEN Scanner

Sălcudeanu, Ministrul Culturii, Augustin Buzura, președintele Fundației Culturale Române, Adrian Iorgulescu, președintele Uniunii, Mihai Golu, președintele Comisiei Naționale pentru U.N.E.S.C.O., Elena Zottoviceanu, director la Radiodifuziunea Română, Vasile Vetișanu, directorul Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu", Petre Lefterescu, rectorul Academiei de muzică din București.

La Biblioteca Academiei Române s-a deschis o Expoziție retrospectivă la care a vorbit Emilia Comișel. Au avut loc mai multe concerte axate pe creația lui C. Brăiloiu, dar și de muzică populară, culeasă sau nu de către savantul aplecat asupra valorilor tradiționale.

La Simpozionul Internațional, care a durat trei zile, în sala „George Enescu" a Academiei de Muzică, au participat: E. Comișel, T. Alexandru, O. L. Cosma, Martin Schimek-Austria, V. Tomescu, V. Râpeanu, V. Cosma, I. Sava, Marin Bucur, Alexandru Dobre, Sabina Ispas, Gh. Firca, Dragoslav Debič (Iugoslavia), M. Kahane, Todor Djidjiev (Bulgaria), Vera Proca Ciortea, T. Moisescu, D. Popovici, Ioana Ungureanu (Italia), Amnon Sinloah (Israel), G. Sulițeanu, Z. Dejeu, V. Ghilaș (Republica Moldova), I. Dragnea, E. Moldoveanu, L. Gherman, Gottfried Halfner (Austria), V. Vasile, A. Buzera, M. Cozmei, G. Stoia, Iosif Herțea (Germania), E. H. Drăgan, L. Istoc, R. Ghircoiașiu, Gh. Oprea, Svetlana Badrajan (Republica Moldova), Ilona Szenik, G. Munteanu, C. Catrina, G. Comănici, L. Agapie, D. Jompan, C. Chisăliță (Republica Moldova), A. Popa Stavri, G. Sbârcea, C. Rădulescu Pașcu, I. T. Florea, P. Bilțiu, M. Nubert, C. Cristescu, M. Lupașcu, M. Marian Bălașa, M. Șerbănescu, G. Ocneanu, T. Diaconescu, N. Teodorescu, L. Toma Zoicaș, V. Cărăbiș, V. Medan, Izlay Zemțovski (Rusia).

Evident, un număr atât de mare de participanți, o atare manifestare a necesitat pregătiri îndelungate pe care Uniunea le-a asigurat. Din vreme s-a alcătuit o comisie de lucru, din specialiști, folcloriști muzicali, literari, având și reprezentanți ai Institutului de Etnologie și Folclor, ai Ministerului Culturii, ai Fundației Culturale Române și, desigur, membri ai Uniunii. Responsabilul științific al Simpozionului a fost Vasile Tomescu, doctor în muzicologie la Universitatea Sorbona – Paris.

Manifestările s-au încheiat printr-o vizită prin locurile unde a cules melodii populare Constantin Brăiloiu, județele Făgăraș și Sibiu, pentru participanții din străinătate. Centenarul s-a încheiat ca o deplină reușită, iar lucrările Simpozionului s-au finalizat printr-un volum apărut sub îngrijirea lui V. Tomescu și Michaela Roșu.

La 13 decembrie 1993, în Aula Uniunii s-a ținut o altă manifestare, omagierea lui George Stephănescu cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la naștere. Compozitor, dirijor și pedagog, G. Stephănescu a pus bazele primei trupe române lirice, care a debutat în mai 1885. Din nou Uniunea a colaborat în această acțiune, „Concert-Simpozion" cu *Muzeul „George Enescu"*. Comunicările prezentate au avut autori pe Carmen Stoianov, V. Tomescu, V. Cosma, I. Sava. Pianista Ilinca Dumitrescu a interpretat creații inedite aparținând acestui precursor.

SPORESC DIFICULTĂȚILE

Pentru o legătură mai strânsă cu colegii, cu membrii, s-au inițiat plenarele secțiilor, în care președintele A. Iorgulescu a prezentat problemele de actualitate ale Uniunii. Curios, chestiunile de natură economică au trecut în prim plan, aspectele de creație intrând tot mai rar în discuție, ele însă se aflau în context. Aceleași probleme au revenit și pe agenda Consiliului din 29 octombrie 1993, A. Iorgulescu arăta dificultățile care sporeau zi de zi, în vertijul provocat de prăbușirea economiei naționale. Dacă în 1990 volumul salariilor pe an se ridica la 4–5.000.000 de lei, acum ele au ajuns la 114.000.000 lei. Sursele de venituri, din fericire, funcționau, cotele percepute din drepturile de autor, 10% – fondul cultural, dobânzile, veniturile *Magazinului „Muzica"*, chiria percepută erau de natură să asigure funcționarea Uniunii, cu restrângeri la capitolul editări, sponsorizări, relațiile cu străinătatea.

Apăruse o hotărâre a Ministerului de Finanțe, care, în urma repetatelor solicitări de revizuire a sistemului de impozitare pentru creatori, a găsit de cuviință să reducă impozitarea cu 20% (ca și asupra sumelor care se cuveneau urmașilor).

Ce nu s-a obținut? Modificarea tarifelor de bază pentru achiziție, totul în această privință fiind încremenit. Inițiativele luate pe linia recâștigării drepturilor de proprietate asupra Magazinului

Scanned with OKEN Scanner

„*Muzica*" stagnau datorită neidentificării căii de acționare. Contractul cu Societatea SALTO s-a revigorat și când a fost pus la vot pentru a se obține asentimentul membrilor Consiliului, Gh. Firca s-a abținut.

Vicepreședintele O. L. Cosma a prezentat situația *Editurii Muzicale*, aflate într-o perioadă critică din cauza lipsei fondurilor. Veniturile pentru puținele partituri și volume care se tipăreau proveneau din sumele puse la dispoziție de Uniune, Ministerul Culturii și sponsorizări, ceea ce a permis editarea a 13–15 titluri. Uniunea a dispus 5.000.000 de lei pentru tipărirea de partituri.

Deveniseră actuale idei pe linia separării funcțiilor în cadrul Uniunii, astfel că s-a numit o comisie care să studieze și să elaboreze strategia adoptată, îndeosebi sub aspect economic. De asemenea, în vederea pregătirii Adunării Generale, s-a instituit o comisie care să ofere idei privitoare la revizuirea statutului, compusă din P. Bentoiu, care s-a lăsat greu antrenat, L. Profeta, (H. Moculescu), P. Codreanu, Gh. Firca, din partea Consiliului, iar din partea secțiilor, D. Capoianu, D. Popovici, M. Dragomir, E. Rotaru, P. Codreanu.

A încetat din viață criticul muzical Edgar Elian, condus la locul de veci, pe un viscol de iarnă timpurie, de un grup de colegi ai secției de muzicologie.

La împlinirea unui sfert de veac de la încetarea din viață a lui Tiberiu Brediceanu, Uniunea, în colaborare cu *Muzeul „George Enescu"*, a organizat, în decembrie 1993, un „Simpozion-Concert", în care personalitatea muzicianului a fost evocată de George Sbârcea, Iosif Sava și Liliana Popescu, profesoară. Pagini celebre din creația sa au răsunat în tălmăcirea pianistei Ilinca Dumitrescu, a sopranei Bianca Manoleanu și a pianistului Remus Manoleanu.

1994

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1993

Fiind ultima întrunire a Consiliului înaintea Adunării generale ce urma să se țină după patru ani, 28 ianuarie 1994, președintele A. Iorgulescu a mulțumit tuturor membrilor și Secretariatului pentru sprijinul acordat, atât lui P. Bentoiu cât și după demisia acestuia, permițând ca breasla să se mențină unită și Uniunea să funcționeze, mai ales că și celelalte Uniuni traversau momente foarte dificile.

Agenda lucrărilor era încărcată: darea de seamă financiară, raportul cenzorilor, planul de încasări pe inspectorate, cumpărarea unei garsoniere la Pitești pentru inspectoratul județean al drepturilor de autor, achiziționarea unui computer Notebook, contractul pentru spațiile de creație și odihnă de la Sinaia pe anul în curs...

S-au ratificat și achizițiile din decembrie trecut, 7.579.877 lei care reveneau Ministerului Culturii și 9.166.526 lei Uniunii, plus 300.000 lei creațiile prezentate la *Festivalul Mamaia 1993*.

Era de remarcat faptul că muzicienii au recâștigat locuri în *Academia Română*, regretații S. Toduță și W. Berger fuseseră aleși membrii corespondenți, ca și Ștefan Niculescu. Recent și Cornel Țăranu a fost primit în înaltul for științific al țării, unde s-au aflat George Enescu, Mihail Andricu, Mihail Jora, Matei Socor, Constantin Brăiloiu, Paul Constantinescu...

Consiliul a luat act de proiectul noului Statut al Uniunii care urma să fie prezentat Adunării Generale, ca și de „Regulamentul general de repartiție al drepturilor de autor al Uniunii". S-au discutat modalitățile de programare a etapelor pregătitoare, stabilindu-se datele plenarelor pe secții, în care se alegeau candidații pentru Consiliu. Astfel, 15 februarie 1994, Secția corală și subsecția didactică; 17 februarie, Secția de muzicologie; 23 februarie, secția simfonică și muzică de cameră, ca și subsecția de fanfară; 25 februarie, secția de muzică ușoară.

Au fost primiți în Uniune, ca stagiari: Adrian Borza, Constantin Drăgușin, Adrian Stroici și Alexandru Șipa. Apoi, statutul de membru definitiv s-a acordat Lilviei Teodorescu Ciocânea.

Scanned with OKEN Scanner

S-au mai discutat conlucrarea cu Editura elveţiană Carciofoli pentru tipărirea de partituri camerale româneşti, Uniunea obligându-se să-i pună la dispoziţie materialul cartografiat, inclusiv pe computer.

În final, s-au decernat Premiile Uniunii pe anul 1993.

Marele Premiu: Tiberiu Olah, pentru întreaga activitate de creaţie.

Muzica simfonică: A. Vieru – *Simfonie concertantă pentru doi soliști și orchestră;* A. Raţiu – *Concert pentru pian și orchestră.*

Muzică de cameră: O. Nemescu – *Impar, pentru trombon și bandă magnetică;* C. Ioachimescu – *Polindrom 7.*

Muzică corală: R. Paladi – *Ciclu de piese, pe versuri de M. Eminescu;* F. Donceanu – *Horă de băieţi,* pe versuri de T. Arghezi.

Muzică uşoară: V. Popescu – *Dacă te-am minţit cândva,* text E. Rotaru.

Muzică de jazz: M. Popp – *Retro* – marş.

Musical: L. Profeta şi Flavia Bureff – *Maria Tănase,* musical radiofonic.

Muzicologie: V. Timaru – *Simfonismul enescian;* I. Sava – *Constanţa Erbiceanu, Scrisori,* vol. II; A. Brumaru – *premiu pentru critica muzicală.*

Festivitatea s-a finalizat printr-o recepţie.

Este interesant de urmărit diagrama situaţiei financiare a Uniunii în ultimii patru ani, pe mai multe etaje, după cum urmează:

Sumele repartizate compozitorilor:

1990	1991	1992	1993
44.128.079	40.964.948	91.695.740	181.477.765
Risturna:			
2.578.660	2.600.000	4.000.000	7.000.000
Cheltuieli efectuate:			
19.068.091	37.000.361	94.567.978	174.552.000
Excedentele rezultate:			
8.267.931	8.558.428	730.028	33.319.000

ADUNAREA GENERALĂ – MARTIE 1994

După încheierea plenarelor de secţii, care au desemnat candidaţii pentru Consiliul de conducere, după ce s-a finalizat „Proiectul de Statut", s-a convocat Adunarea Generală pentru zilele de 11–12 martie 1994, în Sala „George Enescu" a Academiei de Muzică din Bucureşti.

Preşedintele Adrian Iorgulescu a deschis lucrările, salutându-i pe participanţi, toţi membrii bucureşteni şi o parte a celor din provincie, considerente financiare împiedicând prezenţa tuturor. Apoi, preşedintele a anunţat programul celor două zile: Darea de seamă a Consiliului, discuţii, adoptarea Statutului şi Alegerea Consiliului.

După alegerea comisiilor de lucru, desigur şi a prezidiului, s-a păstrat un moment de reculegere în memoria compozitorilor şi muzicologilor decedaţi de la precedenta Adunare Generală: W. Berger, Paula Carp, N. Călinoiu, L. Dandara, V. Dinicu, Gh. Dumitrescu-Bistriţa, St. Kardoş, N. Lungu, D. Marinescu, E. Pricope, L. Rusu, I. Şerfezi, S. Toduţă, Gh. Vancu, O. Varga, V. Vasilache jr., E. Elian.

În Darea de seamă, preşedintele A. Iorgulescu a trecut în revistă coordonatele activităţii desfăşurate în domeniul creaţiei, ca şi problemele cu care s-a confruntat Secretariatul şi Consiliul. Pornind de la adevărul că... „Uniunea constituie un microsistem subiacent şi integrat în macrosistemul care este România postdecembristă", ...analiza va trebui să ţină cont de evoluţia negativă a acestui răstimp.

Important apărea faptul că, într-un context nefavorabil creaţiei şi Uniunii „a găsit totuşi resursele umane, morale, voliţionale şi materiale pentru a surmonta noianul de greutăţi ivite, reuşind nu numai să supravieţuiască, ci şi să se dezvolte"...

Scanned with OKEN Scanner

Modificările intervenite în Secretariat, îndeosebi prin demisia lui P. Bentoiu din funcția de președinte, „nu au afectat strategiile preconizate, generând doar schimbări de persoane, de accente și priorități, fără a însemna totuși abateri de la cursul inițial stabilit...". În acest cadru s-a insistat asupra realizărilor, cum ar fi reintegrarea activității în sediul de altădată, casa lui George Enescu, Palatul Cantacuzino, apoi demersurile de natură legislativă, metabolismul financiar cu complexele sale implicații, implementarea departamentului drepturilor de autor, situația Magazinelor „Muzica", integrarea în structurile internaționale.

După ce A. Iorgulescu a arătat că s-a înșelat în privința speranței că ponderea problemelor cu care va fi confruntat vor aparține resortului cultural, de creație propriu-zisă, el a punctat zonele de suprastructură, determinând finalitatea acestei bresle, ...„funcțiile primordiale ale Uniunii... au fost dintotdeauna stimularea și promovarea creației originale... În acest sens, apreciem valoarea ridicată a multor opusuri prezentate în ultimii 4 ani birourilor, cotele înalte de măiestrie atinse de școala noastră componistică s-au reflectat însă, mai degrabă, în arena internațională, decât în cea națională, lucru anormal, generat de o politică repertorială inadecvată, discriminatorie față de opusurile românești, dusă de majoritatea instituțiilor de concert... Și dacă pe posturile naționale de Radio, de bine de rău, muzica națională mai supraviețuiește încă, pe posturile private ea a fost de-a dreptul suprimată".

Neglijarea creației nu se manifestă numai în plan repertorial, ci și în felul în care se reacționa la cererile repetate de modificare a tarifelor de achiziție, rămase aceleași din 1970.

A. Iorgulescu a trecut apoi în revistă acțiunile promoționale inițiate de Uniune în favoarea creației, începând cu *Săptămâna Internațională a Muzicii Noi.* S-a remarcat activitatea revistelor... „calitatea științifică, ținuta intelectuală a revistei *Muzica* și satisfacția în legătură cu reflectarea vieții concertistice din *Actualitatea muzicală*". La *Editura Muzicală* lucrurile decurg lent, titluri în scădere, realizându-se și succese precum editarea *Codexului Căianu,* în colaborare cu Institutul de Muzicologie de la Budapesta, meritul revenindu-i în cea mai mare parte Savianei Diamandi. Nici relațiile cu străinătatea nu excludeau la nivelul schimbului de persoane, dar în privința reîncadrării în organismele de drepturi de autor s-au înregistrat succese evidente.

Către final, președintele a formulat strategiile de perspectivă, reforma D.D.A. din cadrul Uniunii, a propus exercitarea de presiuni pentru urgentarea adoptării Legii dreptului de autor, votarea timbrului cultural și a altor acte normative, sporirea și diversificarea resurselor financiare, redobândirea Magazinului *„Muzica"*, redresarea *Editurii Muzicale*, înființarea unui grup de lucru managerial și, nu în ultimul rând, propulsarea creației muzicale și muzicologice.

... „Nu suntem dependenți material, nu suntem cenzurați ideologic, depindem numai de propria noastră abilitate managerială, de vizionarismul și îndeosebi de puterea de a ne înfăptui propriile gânduri și speranțe de mai bine".

În general, darea de seamă s-a bucurat de o bună primire în rândurile membrilor, remarcându-se, după cum s-a constatat și din luările de cuvânt, conștiinciozitatea și inteligența abordării multitudinii problemelor cu care era confruntată obștea creatorilor de muzică și muzicologie.

Primul care a vorbit de la tribuna Adunării Generale, Aurel Stroe, și-a exprimat bucuria de a se afla din nou, după o absență de nouă ani, printre colegi. Când este vorba de interesele Uniunii el vota întotdeauna de partea ei. S-a referit la condițiile grele în care continuă să activeze compozitorii români, hărțuiți de dezastre economice și politice, aflându-se în jocul dintre Vadim (Corneliu Tudor) și Păunescu (Adrian), în vârtejul unor frământări care capătă dimensiunile unei catastrofe. A. Stroe a dezvoltat ideea că artistul nu poate exista în afara politicii și, la modul colegial, a recomandat formarea unui curent de opinie, o comuniune de breaslă, în planul ideilor politice.

Anul 1994 îi apărea lui Claudiu Negulescu ca unul de cumpănă și își exprimă dorința ca valorile materiale să susțină valorile culturale. Aceasta poate deveni realitate prin antrenarea Uniunii în cadrul unei societăți pe acțiuni care ar putea subvenționa *Editura Muzicală,* copiatura, fondul de achiziții. Pragmatică, intervenția lui C. Negulescu opera în sfera afacerilor posibile pe care Uniunea nu le mai poate ignora.

Activitatea de creație a fost intensă și în cadrul Asociației din Cluj-Napoca, susține Cornel Țăranu, organizându-se concerte și recitaluri, audiții, cenacluri, dezbateri. Creația contemporană a fost propagată cu consecvență și în *Festivalul Toamna muzicală clujeană,* ca și în alte festivaluri internaționale unde muzica românească s-a bucurat de succes. Creația ar câștiga dacă filiala din orașul de pe Someș ar fi înzestrată cu un aparat xerox și chiar cu o tipografie. Găsește oportună instituirea unui sistem prin care, chiar contra cost, s-ar putea împrumuta partituri și știme celor interesați de muzica românească peste hotare. Adică, se afla în vederile sale adjudecarea sistemului

Scanned with OKEN Scanner

de copyright, practicat în occident, când, pentru un anume concert, se pun la dispoziție partitura, știmele, conform dreptului de locație. C. Țăranu sugera și organizarea de concerte în reciprocitate, între Cluj-Napoca și București.

Cu patosul care-l caracterizează, Emil Lerescu și-a manifestat nemulțumirea față de instituțiile muzicale ce persistă în indiferența lor față de creația autohtonă de operă. Nu era deloc încântat de desființarea serviciului de copiatură al Uniunii și nici de faptul că nu s-a reușit reluarea activității de cenaclu.

Cuvântarea lui Theodor Grigoriu, citită, a fost extrem de critică, chiar pătimașă. „...Conducerea actuală a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor ne dă să înțelegem că dorește să-și prelungească mandatul cu încă patru ani. Toate semnele indică această dorință, dar ea apare mai evidentă în darea de seamă și declarațiile publice, unde sunt accentuate realizările, dar se estompează insuccesele"...

Care erau acestea, în viziunea lui Th. Grigoriu? S-a lucrat netransparent, ceea ce nu permite evaluarea adevăratei situații a Uniunii. Relațiile interumane s-au deteriorat, iar anumiți compozitori au fost marginalizați.

După ce a declarat că nu dorește să facă un rechizitoriu pe adresa conducerii Uniunii, a indicat patru direcții pentru viitor, care se regăsesc în activitatea Uniunii încă din 1920. ...„Un statut moral al creatorului în societate, o protecție a existenței lui; o preocupare pentru valorificarea creației lui și o protejare a valorilor patrimoniale ale culturii muzicale românești".

Luate fiecare în parte, acestea i-au prilejuit lui Th. Grigoriu să constate că „statutul social al creatorului se află la cel mai jos nivel din câte se pot imagina. „... Autoritățile nu vor să știe de creatori... A fost ruinată forța tipografică editorială". Indirect, susține realizările perioadei anterioare: „Să nu se creadă că partidul și guvernul erau atât de doritori de a tipări *Manusrisele de la Putna, Paleografia muzicală bizantină* a părintelui I. D. Petrescu, de punere în lumină a *Orestiei* de Aurel Stroe, a *Arșiței* de Nicolae Brînduș sau a atâtor zeci de partituri... Toate acestea au reprezentat bătălii și pledoarii încăpățânate, până la exasperarea autorităților".

Cum arătam, Th. Grigoriu readuce în atenție politica marginalizării... „S-a crezut că Uniunea e o clădire, când ea e de fapt un mănunchi de oameni, de a căror soartă trebuie să te ocupi prin dialoguri de la om la om"...

La punctul al doilea, Th. Grigoriu a subliniat necesitatea preocupării pentru condițiile materiale ale membrilor, lăudând acțiunea trecerii pensiilor în sistemul asigurărilor sociale de stat. La următorul punct, s-a oprit asupra Festivalului de Muzică Nouă, S.I.M.C., pe care îl apreciază pozitiv, deoarece era singura manifestare de anvergură în care creația românească mai avea o pondere. În rest, a deplâns sărăcia repertorială în ceea ce privește creația indigenă. Și-a manifestat scepticismul față de noile sisteme computerizate de confecționare a partiturilor, a deplâns desființarea serviciilor de copiatură și cartografiere.

Protejarea valorilor patrimoniale o vedea prin editarea în „opere complete" a creației naționale. Referindu-se la făurirea și la existența Uniunii, Th. Grigoriu a spus... „Preluând-o ca pe un dar, la care au trudit cu greu părinții, mulți dintre tinerii de astăzi nu realizează importanța și rostul zestrei pe care au moștenit-o, ea poate fi risipită într-o clipă"...

Foarte apăsat a vorbit Th. Grigoriu despre marginalizări coordonate de conducere și chiar despre „crime culturale (pe care le-am numi «mioritice»)". Multe s-au petrecut sub ochii noștri și i-au căzut victime mii de intelectuali români, începând cu Blaga, dar și muzicieni ca Jora, Cuclin, Andricu...

Era oare necesar ca, după revoluția din decembrie 1989, să apelăm la aceleași metode de reprimare comuniste cunoscute? Cum să explicăm marginalizările pe care le-a practicat conducerea Uniunii cu o tristă consecvență?"...

Th. Grigoriu a deplâns faptul că „experiența lui Ion Dumitrescu, creatorul Uniunii moderne, nu este valorificată, el nefiind consultat".

Desigur că în ipostaza de „marginalizat" se simțea însuși Th. Grigoriu, care își încheia astfel intervenția: ... „Aș fi dorit să termin pe un acord luminos, dar lirei mele îi lipsesc terțele majore, pe care nici părintele nostru, Orfeu, nu le are"...

Cuvântarea lui Th. Grigoriu, a apreciat O. L. Cosma, s-a caracterizat prin tonul foarte dur și tăios. Criticile sale au consistență relativă, dovedind necunoașterea situației din interiorul Uniunii. Secretariatul se confruntă în permanență cu mari greutăți și a lansa afirmații nefondate este grav, cei în necunoștință de cauză putând crede că așa stau lucrurile. În realitate activitatea Uniunii se înscrie pe o linie ascendentă, în ciuda dificultăților și a unora dintre colegi care se țin deoparte.

Scanned with OKEN Scanner

Oricât am căuta, nu am putea identifica acele „crime culturale" de care a fost acuzat Secretariatul, deoarece ele nu sunt decât în închipuirea antevorbitorului. De departe apare evident că Uniunea se prezintă ca un organism puternic, care a făcut şi sperăm să facă faţă loviturilor pe care le primeşte neîncetat. Din nefericire, relaţiile de colaborare cu unele instituţii, inclusiv Ministerul Culturii, nu funcţionează decât parţial şi nicidecum din vina noastră. Cât priveşte consultarea membrilor valoroşi, cu experienţă de conducere, secretariatul are o atitudine deschisă, întinzând mâna tuturor. Maestrul Ion Dumitrescu este la curent cu ceea ce se întâmplă în Uniune, cu dânsul avem discuţii săptămânale, foarte utile şi reconfortante. Cât priveşte tema lui Th. Grigoriu că echipa actuală nu doreşte să cedeze conducerea, aceasta nu e decât o supoziţie, cuvântul decisiv avându-l Adunarea Generală.

Cinstirea marilor personalităţi ale muzicii româneşti se află în atenţia Uniunii, dovadă fiind aniversările programate în ultima perioadă, îndeosebi centenarele, dar nu numai. Din păcate, participarea este total nesemnificativă. În concluzie, O. L. Cosma a adresat un călduros apel la implicarea tuturor în viaţa Uniunii. Numai astfel, obştea va fi unită şi va avea şansă să ducă mai departe stindardul artei muzicale româneşti.

Mihai Brediceanu, preşedintele *Uniunii interpreţilor, criticilor şi coregrafilor* a recomandat realizarea unei joncţiuni între cele două Uniuni, la nivel afectiv. În acest fel, s-ar putea face paşi spre realizarea unei abordări eficiente a creaţiei muzicale româneşti în aşa fel încât colaborarea ar putea depăşi graniţele simbolurilor grafice.

Referindu-se la patrimoniul aflat în Biblioteca Uniunii, Mihaela Marinescu a insistat asupra modalităţilor de conservare în condiţii optime a donaţiilor compozitorilor de frunte ce necesită o atentă îngrijire, adecvată valorilor pe care le conţin. Or, în ultima vreme partiturile, volumele s-au aflat în situaţii dramatice, păstrate în condiţii improprii. A sperat în zadar ca Uniunea să acorde sprijinul necesar pentru ca Biblioteca să poată deveni un real centru de documentare şi informare.

Pragmatic, Viorel Cosma a venit cu soluţii pentru redresarea Uniunii, în sensul că Biblioteca să fie trecută pe sistem computerizat pentru stabilirea unor legături muzicale de peste hotare, formule practice şi ieftine de tipar, elaborarea unor volume de sinteză despre muzica românească contemporană, bunăoară lexicoane, dicţionare, monografii pentru impunerea marilor personalităţi.

Un volum de circa 100 de pagini, în limbi străine, ar putea fi lansat cu scopul de a populariza creaţia indigenă, în care fiecărui autor să i se atribuie câteva rânduri, cu adresa, numărul de telefon, devenind un instrument de schimb, alături de o listă de lucrări, de discuri reprezentative.

V. Cosma a arătat, de asemenea, că se pot obţine sponsorizări şi colaborări cu firme mari, cu Ministerul Turismului, cu hoteluri, în vederea susţinerii unor festivaluri şi concursuri internaţionale de interpretare, ca şi a unor simpozioane. Se simte necesitatea creării unui serviciu de management al Uniunii, format din trei persoane. În fine, vorbitorul şi-a manifestat dorinţa ca instituţiile muzicale să înscrie în repertoriul curent titluri româneşti.

Rezultatul financiar al S.M.E.I. (Studioul electro-acustic) nu este cel aşteptat, şi-a exprimat părerea Ion Cristinoiu. S-au făcut investiţii mari, cu rezultate foarte mici. El şi-a exprimat regretul că manifestările de gen ale muzicii uşoare nu au fost susţinute financiar de către Uniune; ar fi în folosul Secretariatului crearea unei comisii de profesionişti în domeniul finanţelor, care să încerce redresarea economică a Uniunii.

Avertizând că nu se va referi la realizările care „ies în evidenţă", Nicolae Brînduş şi-a propus să puncteze „câteva chestiuni la care este bine să reflectăm şi înainte şi, mai ales, după alegerea noilor organisme statutare".

După opinia sa, n-a funcţionat bine relaţia cu instituţiile muzicale, cu Ministerul Culturii, cu interpreţii, neglijându-se formele de a-i convinge de necesitatea abordării creaţiei originale. În schimb, S.I.M.C. a reuşit să organizeze concerte promoţionale şi emisiuni, să iniţieze contacte şi schimburi lucrative de muzică nouă cu extinse zone de pe glob. N. Brînduş a combătut opinia că Uniunea nu este o instituţie de difuzare, din contra sunt necesare acţiuni desfăşurate în favoarea creaţiei. În general, se constată o situaţie nefericită, de care suntem cu toţii vinovaţi, mai ales televiziunea... „De ani de zile muzica este abordată în «gheto-ul» d-lui Iosif Sava; ore peste ore de emisiune săptămânală... despre orice altceva decât muzică şi *absolut zero* în ce priveşte creaţia muzicală a prezentului"... Muzicologia este deficitară şi face paşi timizi către muzica nouă.

Pledează pentru susţinerea tradiţiei, dar şi a repertoriului naţional nou şi recomandă identificarea unei soluţii optime de sprijinire. Acceptă ideea expusă de preşedinte că metabolismul financiar al Uniunii este echilibrat, dar se întreabă „cu ce preţ?". Sumele alocate pentru achiziţii sunt derizorii. Copiatura a fost desfiinţată, iar tipărirea computerizată este mai costisitoare decât cea

Scanned with OKEN Scanner

manuală. Foarte mari greutăți apar în clipa când se pune problema extragerii și multiplicării de știme. Chiar la xerox, costul e mare, autorul nemaiputând face față cheltuielilor.

Observă că aparatul salarizat al Uniunii se află sub minima de sărăcie. Cât privește *Editura Muzicală*, are o producție ridicol de mică. Tineretul trebuie implicat mai mult în treburile Uniunii. Cerând să nu fie ales în nici un organism, Consiliu, biroul secției, N. Brînduș invocă două motive: „...nu-mi prisosesc diminețile și nu doresc să fiu părtaș la metode și practici antirevoluționare".

Anunță că S.I.M.C. va organiza la București, în 1999, „Zilele Mondiale ale Muzicii Noi" și cere de pe acum „să ne scotocim buzunarele". Propune ca președintele și vicepreședintele să beneficieze de indemnizații substanțiale și nu simbolice ca și până acum! Nu împărtășește ideea ca regulamentul de premii al Uniunii să excludă pe membrii secretariatului. În fine, recomandă celor care vor fi aleși ca o anume obsesie a „puterii" să nu se transforme într-un fel de „drog" al „autorității" care să ducă la compromis sau la abuzuri.

Protecția compozitorilor s-a aflat în centrul afirmațiilor făcute de la tribuna Adunării Generale de către Andrei Tănăsescu, care dorea o anumită stabilitate, mai multă certitudine în finalizarea creațiilor. Cere să fie înlesnit accesul celor interesați la laboratorul electro-acustic al Uniunii și să li se ofere facilități în procesul extragerii știmelor. Cât privește casele de creație și odihnă, ele sunt vitale pentru compozitori.

„...Activitatea unei organizații de felul Uniunii noastre poate fi apreciată – și va fi – destul de divers, după convingeri și preferințe individuale, subiective, de fapt după orizontul de așteptare pe care fiecare și-l va fi construit, spunea Pascal Bentoiu la începutul luării sale de cuvânt. Poate, în ultimă instanță, nu rareori, chiar și după simpatii ori antipatii personale"...

Arată apoi că este regretabil faptul că, în cei patru ani de la Revoluție, nu s-a trecut prin Parlament Legea drepturilor de autor; este regretabil că cei vizați nu sunt consultați de forurile oficiale; este regretabil că Ministerul de Finanțe nu ia în considerare diminuarea impozitului la creatori; este regretabil că procesul inflaționist a devenit strivitor și că a diminuat activitatea *Editurii Muzicale;* este regretabil că același proces a creat o presiune a salariilor și costurilor generale care afectează profund Uniunea; este regretabil că forurile diriguitoare nu reușesc să impună creația autohtonă; este regretabil că tarifele, majorate insignifiant și tardiv, nu pot fi și indexate; este regretabil că acea hotărâre a tarifelor poate fi ocolită și neglijată; este regretabil că oficialitatea nu numai că nu descurajează, dar lasă impresia că încurajează tot ce vine în detrimentul creatorilor de artă.

De asemenea, răspunzând Mihaelei Marinescu, arată că spațiul acordat acum bibliotecii în fostul Club este mult mai propriu decât cel pe care l-a deținut înainte în subsolul *Ateneului Român.*

Către încheierea intervenției sale, P. Bentoiu a schițat posibile trasee pentru viitoarea activitate în care, oricum, este nevoie de ...„spirit de echipă, solidaritate colegială, dăruire, imaginație și curaj"...

Referindu-se la activitatea laboratorului, la S.M.E.I., Călin Ioachimescu arată că a fost creat, din inițiativa lui Pascal Bentoiu, Adrian Iorgulescu și a Consiliului Uniunii, insistând asupra dotării sale. Informează că se pot realiza discuri compact de muzică românească, în mod gratuit, se efectuează înregistrări cu diferite ansambluri. Arată ce s-a efectuat pentru a susține utilitatea acestui nou compartiment al Uniunii. În total sunt deja peste 250 de înregistrări. În lucru se află un al doilea disc compact, cu lucrări datorate lui A. Vieru.

Pentru a atenua opinia că la Radio nu se acordă atenție creației muzicale românești, Despina Petecel subliniază preocuparea permanentă pentru programarea muzicii autohtone în cadrul „Atelierului de creație", în care s-au purtat dialoguri cu W. Berger, Th. Grigoriu, P. Bentoiu, T. Olah, A. Stroe...

Doru Popovici a pledat pentru unitatea breslei, considerând implicarea instituțiilor muzicale, a căror datorie de onoare este să promoveze creația indigenă. Or, în acest plan, Radioul a realizat foarte mult. Socotește că tinerii muzicologi care lucrează în Radio ar trebui stimulați și premiați pentru emisiunile lor și le nominalizează pe Ileana Ursu, Laura Manolache, Ruxandra Arzoiu, Despina Petecel și Rodica Sava.

Ar dori să citească lucrări de sinteză muzicologică, implicarea tinerilor în viața muzicală. În încheiere își manifestă dezamăgirea că interpreții așteaptă să fie plătiți ca să cânte muzica românească, adică retribuiți de către compozitori, în plus față de salariul sau onorariul cuvenit

Horia Moculescu observa că luările de cuvânt din Adunarea Generală s-au referit la orgolii și la situația economică. El a adus la cunoștința tuturor că nu a prezentat la achiziție nici o partitură, considerând înjositoare sumele la care se evaluează, nici calitatea și nici efortul depus în realizarea

Scanned with OKEN Scanner

unei lucrări nefiind reflectate în sumă. A recomandat implicarea deplină a fiecărui membru în viața Uniunii, în vederea integrării vieții muzicale în viața socială.

Acordarea a două burse de studii în străinătate a fost propusă de către Dan Voiculescu, pentru compoziție și pentru muzicologie.Creatorii care se ambalează la realizarea unor lucrări de ample dimensiuni ar trebui sprijiniți. În vederea redresării Editurii Muzicale, credea că ar fi oportună constituirea unei comisii.

La punctul următor, după o scurtă pauză, a fost discutat, pe capitole și articole, proiectul de Statut și Regulamentul de funcționare al D.D.A. Modificări sensibile, comparativ cu precedentul Statut, au fost făcute la capitolul organizare și funcționare. S-au făcut propuneri, remedieri de formulare, iar în final s-a aprobat în unanimitate.

ADRIAN IORGULESCU – PREȘEDINTE

Punctul ultim al Adunării Generale – alegerile pentru Consiliul Uniunii l-a avut în prezidiu pe Adrian Iorgulescu, care a cerut propuneri pentru Comisia de numărare a voturilor exprimate. Au fost propuși și aleși: Emil Lerescu, Constantin Drăgușin, Dan Goia, Cristina Andrei și Elena Rotărescu.

Deci, s-a votat pe liste în care figurau candidații desemnați, aleși de către secții, în ordinea numărului de voturi obținute, raportul fiind stabilit dinainte, de 10/1. Față de cei ce vor fi desemnați, numărul candidaților era dublu. Filtrul alegerilor era nu numai democratic, dar și foarte sever, căci trebuiau parcurse mai multe etape, mai multe votări. Astfel spus, pentru ca un membru să ajungă în Consiliu, trebuia să treacă prin două voturi, al secției și al Adunării Generale. Ca să fie desemnat în secretariat, încă unul, al treilea, din Consiliu, iar pentru funcțiile eligibile din conducere, al patrulea, tot în cadrul Consiliului.

Rezultatul votării în Adunarea Generală a fost următorul: voturi exprimate, 145. 6 dintre acestea au fost anulate, deoarece s-au trecut mai multe candidaturi, la o secție, decât numărul prevăzut.

La secția muzică simfonică și de cameră, rezultatul a fost, în ordinea voturilor primite: A. Iorgulescu – 109, Șt. Niculescu – 101, A. Vieru – 92, T. Olah – 86, A. Rațiu – 81, D. Capoianu – 77, O. Nemescu – 60, Doina Rotaru – 59. Aceștia au fost aleși. Restul candidaților aflați pe listă au întrunit: Th. Grigoriu – 52 voturi, N. Beloiu – 43, D. Dediu – 40, U. Vlad – 40, L. Dănceanu – 36, N. Brînduș – 34, M. Marbe – 24, C. Ioachimescu – 22.

Parcurgând aceste nume, se poate naște întrebarea cum de nu apare numele lui P. Bentoiu? Desigur, răspunsul este că nu a fost propus de secție. Da, numai că, acolo, dânsul a rugat insistent colegii să nu-l voteze.

La secția de muzică corală: I. Odăgescu – 107 voturi, D. Buciu – 83, D. Popovici – 75; F. Donceanu – 57. Aceștia au fost aleși. Ceilalți candidați au obținut: V. Grefiens – 45, C. A. Petrescu – 41, V. Timiș – 30.

Secția de muzică ușoară: A. Șuteu – 112 voturi, F. Bogardo – 83, H. Moculescu – 81, M. Țeicu – 73; L. Profeta – 61, I. Cristinoiu – 51. Numărul voturilor exprimate pentru cei nealeși: A. Enescu – 51, M. Popp – 49, C. Fugaru – 36, M. Drăgan – 25, D. Ștefănică – 18, I. Tudor – 18.

Din partea secției de muzicologie au fost votați pentru Consiliu: O. L. Cosma – 109, Gh. Firca – 90, L. Vartolomei – 82, P. Codreanu – 81, A. Leahu – 73, Gr. Constantinescu – 72, V. Tomescu – 55. Au mai avut voturi: T. Moisescu – 54, V. Cosma – 51, D. Ciocan – 37, D. Petecel – 36, M. Marinescu – 29, A. Brumaru – 21, I. Sava – 21.

Subsecția de fanfară: E. Ursu – 56 voturi și a fost ales, iar S. Eremia – 40.

La filiale: Cluj-Napoca, C. Țăranu – 106 voturi, A. Pop – 77, D. Voiculescu – 69, fiind aleși. Ceilalți nu, F. Laszlo – 56, H. P. Türk – 40, B. Dânșorean – 12.

Iași: V. Spătărelu – 101, V. Munteanu – 63, fiind aleși. Au mai primit voturi, M. Cozmei – 53, M. Stan – 36.

Filiala Timișoara: R. Georgescu – 107 și T. Cociora – 23, neales.

Filiala Târgu-Mureș: C. Boldiszar – 108, și I. Hencz – 17, primul fiind ales.

Scanned with OKEN Scanner

Din cei 37 de membri ai Consiliului abia ales, la prima întrunire au participat 25 pentru a alege secretariatul.

Președinte a fost ales Adrian Iorgulescu – 22 voturi. Au mai primit voturi: Șt. Niculescu – 2 și O. L. Cosma – 1.

Vicepreședinte București, O.L.Cosma – 19 voturi. A mai fost votat A. Șuteu – 6.

Vicepreședinte din Cluj-Napoca: C. Țăranu – 18 voturi, după care A. Pop – 5 și D. Voiculescu – 2.

Astfel, structura secretariatului avea următoarea configurație: A. Iorgulescu – președinte, O. L. Cosma și C. Țăranu, vicepreședinți.

Secretarii urmau să fie aleși mai târziu, în cadrul plenarelor de secție, odată cu votarea membrilor biroului. Secretarul era ales din membrii secției care au intrat în Consiliu. Cel desemnat de plenara secției, secretarul, conducea și lucrările săptămânale ale biroului.

Membrii Consiliului au revenit în Adunarea Generală, comunicându-se rezultatul alegerii pentru funcția de președinte și vicepreședinți. Lucrările s-au încheiat printr-un *Apel* adresat opiniei publice.

CONSILIUL DEMAREAZĂ

La o săptămână de la Adunarea Generală, Consiliul s-a întrunit la 16 martie 1994 pentru a se organiza. Președintele A. Iorgulescu s-a adresat cu rugămintea de a colabora fructuos, știindu-se prea bine că țara, Uniunea traversează o perioadă extrem de dificilă. *Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România* este singura Uniune care a supraviețuit în condiții onorabile, celelalte par să nu-și revină din șocul tranziției și din neînțelegerile dezintegratoare, dar se află departe de parametrii la care ar trebui să funcționeze. Activitatea va fi centrată pe coordonatele economice și culturale, trebuind găsite resurse pentru acestea din urmă.

Era necesar un reglaj între interesele personale, ale membrilor, la care prevalează interesul individual, și interesele breslei, care le însumează pe toate, într-un fel obiectiv și imparțial. Presiuni apar din toate direcțiile, inclusiv din partea Ministerului Culturii. Se impunea și o mai bună comunicare între membri și Secretariat, astfel ca să fie receptate cu promptitudine necesitățile, păsurile, spre a se face cunoscută activitatea. Se recomanda o mai mare grijă față de membrii în jur de 40 de ani, ca să fie stimulați să scrie. Se simțea necesitatea constituirii unui grup managerial care să vină cu idei, cu inițiative, pentru găsirea resurselor, a soluțiilor la diferitele probleme economice și nu numai.

Pentru a exista o mai deplină coerență în activitate, s-a propus ca membrii aleși care absentează nemotivat mai mult de 3 ori de la Consiliu, ca și de la Birourile de secție, să fie excluși din respectivul for.

În perspectiva alegerilor secretarilor și ale membrilor birourilor secțiilor, s-a stabilit numărul acestora. Astfel, Consiliul a dispus ca în biroul secției simfonice și de cameră să activeze 12 membri, la subsecția de fanfară, 6, 3 fiind numiți de secția simfonică. În biroul secției corale, 7, iar al subsecției didactice, 6, propuși de către celelalte secții. Secția de muzică ușoară, 9, iar cea de muzicologie, 10.

În funcția de director D.D.A. a fost numit Radu Clondescu. Supusă votului, numirea a avut 2 abțineri. S-au fixat și indemnizațiile pentru funcțiile elective și s-a stabilit jetonul de participare la ședințele birourilor, 1.000 de lei. Consiliul l-a desemnat pe Adrian Rațiu ca reprezentant, observator la lucrările Secretariatului.

În fine, Rodica Giurgiu a fost primită membru definitiv în Uniune.

Scanned with OKEN Scanner

ALEGEREA SECRETARILOR

În cadrul activității de cenaclu, foarte sporadică, s-a organizat o manifestare emoționantă, înscrisă în cadrul Centenarului Mihail Andricu ce se marca în anul 1994. Profilul care i s-a creionat a avut caracterul unei evocări de către personalități care l-au cunoscut bine: Ștefan Niculescu, Aurel Stroe, Anatol Vieru, Doru Popovici, Adrian Rațiu.

Plenara secției de muzică simfonică și de cameră a deschis seria, la 23 martie 1994, pentru alegerea secretarului de secție, pe membrii biroului și reprezentanții subsecțiilor de fanfară și didactice. Erau prezenți 39 de membri, lucrările fiind conduse de către președintele A. Iorgulescu.

Secretar a fost ales Octavian Nemescu, care a întrunit 19 voturi. Au mai primit voturi: A. Rațiu – 8, D. Capoianu – 7 și D. Rotaru – 5.

Între timp, a mai venit un întârziat, astfel că, pentru alcătuirea biroului secției, au votat 40 de membri, voturile fiind repartizate astfel: T. Olah – 27, Șt. Niculescu – 25, A. Rațiu – 25, D. Rotaru – 25, A. Vieru – 23, P. Bentoiu, care a acceptat cu greu să candideze – 23, D. Dediu – 22, V. Petculescu – 19, C. Ioachimescu – 19, D. Capoianu – 17, L. Dănceanu – 16, M. Marbe – 16, fiind aleși. Au mai beneficiat de voturi: N. Beloiu – 15, C. Cezar – 15, A. Stroe – 15, se știa că va lipsi mult din țară, C. Berger – 13, U. Vlad – 12.

Pentru biroul subsecției de fanfară au fost votați: G. Draga, L. Alexandra, A. Tănăsescu. Pentru biroul subsecției didactice, C. Berger și N. Coman.

Subsecția de fanfară și-a ales în birou pe S. Eremia – 8, C. Pătrașcu – 8, E. Ursu – 8.

La plenara secției corale, din cei 40 de membri au fost prezenți 26. Secretar a fost aleasă Irina Odăgescu – 24 voturi. Dan Buciu a primit 2.

În biroul secției corale au intrat: F. Donceanu – 22 voturi, V. Grefiens – 22, D. Popovici – 17, R. Paladi – 16, V. Timiș – 15, C. Arvinte – 11. Pentru biroul didactic au fost exprimate opțiunile în favoarea lui D. Buciu – 22 și D. Bălan – 20.

Secția de muzicologie a avut plenara la 24 martie 1994, a adunat 42 de membri din totalul de 72, definitivi și stagiari. Răspunzând numeroaselor critici că la precedentele alegeri, de după revoluție, nu s-a procedat corect, deoarece votându-se global, nu pe specialități, anumite domenii nu au avut reprezentanți în birou, s-a stabilit să se delimiteze zonele și să se repartizeze locuri, astfel că s-a convenit la următoarele: critică muzicală – 3 locuri în birou, istoriografie, estetică, teorie – 4, etnomuzicologie – 2 și bizantinologie – 1.

Gheorghe Firca a fost ales secretar cu 13 voturi. Au mai avut voturi L. Vartolomei – 8, P. Codreanu – 7, A. Leahu – 6, V. Tomescu – 5, Gr. Constantinescu – 3.

În biroul secției care avea repartizate 10 locuri, au intrat pentru critică muzicală: L. Vartolomei – 31 voturi, P. Codreanu – 20, D. Petecel – 14. Au mai avut susținători: I. Sava – 9, Cristina Sârbu – 7.

Ca istoriografi-esteticieni, teoreticieni, 4 locuri: A. Leahu – 28 voturi, Gr. Constantinescu – 18, V. Cosma – 12, V. Tomescu – 12. N-au intrat: D. Ciocan – 10, C. L. Firca – 10, R. Gheciu – 10, Laura Manolache – 9.

Ca etnomuzicologi, 2 locuri: Speranța Rădulescu – 18 voturi, E. Comișel – 14. N-au întrunit destule opțiuni: Gh. Oprea – 11, Mariana Kahane – 8, Eugenia Moldoveanu – 8.

La bizantinologie, T. Moisescu – 22 voturi. A mai fost votat S. Barbu-Bucur – 16, el spunând dinainte că nu dorește să fie ales. D. Ciocan a fost delegat în biroul secției didactice.

De menționat că vicepreședintele O. L. Cosma nu a intrat în discuție, datorită funcției sale, astfel că, după mai bine de trei decenii, s-a schimbat ștafeta din fruntea biroului acestei secții.

Convocați la 25 martie, pentru alegerea secretariatului secției și membrii biroului, compozitorii de muzică ușoară nu s-au prea înghesuit să răspundă prezent, dacă ne luăm după faptul că din cei 57 de membri, cât numără secția, au fost prezenți 19. Opțiunile, manifestate prin voturi au fost astfel distribuite:

Pentru funcția de secretar, putând fi aleși doar membrii care au intrat în Consiliu. A fost propus Anton Șuteu cu 16 voturi. Au mai beneficiat de voturi, H. Moculescu – 2, L. Profeta – 1.

În birou au fost aleși 8 membri cum s-a stabilit în Consiliu: M. Țeicu – 16, I. Cristinoiu – 13, C. Fugaru – 12, F. Bogardo – 10, G. Natsis – 10, L. Profeta – 10, H. Moculescu – 9, I. Tudor – 9. Ceilalți membri votați, dar care n-au intrat: M. Drăgan – 8, D. Ștefănică – 8 și A. Enescu – 5.

Scanned with OKEN Scanner

CENTENAR FILIP LAZĂR

Ziua de 9 mai 1994 a prilejuit sărbătorirea centenarului compozitorului Filip Lazăr, printr-un *Simpozion-Concert-Expoziție,* organizat în colaborare cu *Muzeul „George Enescu".*

Programul a decurs astfel: V. Tomescu a vorbit despre *Filip Lazăr – Omul și opera,* iar F. Laszlo – *Filip Lazăr și Béla Bartók.*

3 Pastorale pentru voce și pian, pe versuri de Șt. O. Iosif, *Două cântece de dor și unul vesel,* pe versuri populare, au fost interpretate de Georgeta Stoleriu și Ilinca Dumitrescu.

3 Dansuri românești pentru vioară și pian, au fost prezentate de Irina Mureșan și Oana Velcovici.

Clemansa Liliana Firca a conferențiat despre *Filip Lazăr și conceptul de modernitate al muzicii românești interbelice.*

Ilinca Dumitrescu a oferit integrala creației pentru pian de Filip Lazăr, *Suitele I, II și III, Dans românesc, 3 Bagatele* și *Sonata Op. 15,* o remarcabilă muzică pusă foarte bine în lumină de către interpretă. În final, s-a vizionat *Expoziția Filip Lazăr,* datorată lui C. L. Firca, Angela Cerchez și Constanța Diaconescu.

O seară de *Muzica peruană* s-a organizat în Aulă, la 19 mai 1994, de către Uniune, Muzeul „George Enescu" și Institutul pentru relații cu țările latine, prilejuind audiții ale compozitorilor din respectiva țară sud-americană, în tălmăcirea sopranei Georgeta Stoleriu și a pianistei Ilinca Dumitrescu.

În reciprocitate, la Lima s-a dat un concert de muzică românească vocală și instrumentală.

Palatul Cantacuzino a găzduit, din inițiativa Uniunii, a președintelui A. Iorgulescu, o grandioasă recepție în cinstea tenorului Placido Domingo, cu participarea unor personalități politice: Ion Iliescu, președintele României, Adrian Năstase, Petre Roman, ca și reprezentanți ai artei românești, în primul rând ai muzicii.

La 6 iunie 1994 s-a audiat *Liturghia pentru voci egale* de D. D. Stancu, recent compusă, în interpretarea coralei „Symbol", dirijată de Jean Lupu.

O altă seară a prilejuit audiții ale compozitorilor Adalbert Winkler și Anatol Vieru.

CENTENAR SABIN DRĂGOI

Impresionantă a fost sărbătorirea Centenarului nașterii compozitorului Sabin V. Drăgoi, în Aulă, la 9 iunie 1994. Și de astă dată, manifestarea era organizată prin colaborare cu *Muzeul „George Enescu",* tot un *Simpozion-Concert-Expoziție.*

D. Popovici a deschis seria comunicărilor cu *Creația de operă a lui S. Drăgoi;* Emilia Comișel a continuat cu *S. Drăgoi – profesor de folclor;* Elena Zottoviceanu – *O prietenie muzicală – Sabin Drăgoi și George Breazul.*

Pianista Ilinca Dumitrescu a interpretat *8 Miniaturi, Seria I;* Georgeta Stoleriu, la pian I. Dumitrescu au prezentat *4 Cântece.*

T. Moisescu a susținut comunicarea: *Creația corală religioasă* a lui S. Drăgoi; Octavian Ghibu – *Corespondența dintre Sabin Drăgoi și Onisifor Ghibu;* Rodica Giurgiu – *Sabin Drăgoi și mișcarea artistică din Banat.*

Programul artistic a continuat cu audierea *Sonatei pentru vioară și pian,* în versiunea lui Octavian Rațiu și Crimhilda Cristescu.

În încheierea serii, s-a inaugurat *Expoziția Sabin V. Drăgoi* realizată de Angela Cerchez și Constantin Drăgoi.

Mai trebuie menționat faptul că Uniunea a participat la manifestările centenare Sabin V. Drăgoi, organizate în satul natal Seliște și la Arad, participanții la concerte și simpozion fiind C. Țăranu, O. L. Cosma, D. Capoianu, G. Draga.

Scanned with OKEN Scanner

NOUA EDIȚIE „SĂPTĂMÂNA INTERNAȚIONALĂ A MUZICII NOI“

Problemele concrete au dominat întrunirea Consiliului din 13 mai 1994, condusă de președintele A. Iorgulescu. Într-un fel, temele supuse atenției nu erau altele decât cele asupra cărora se concentraseră eforturile conducerii și fuseseră analizate în secretariat: acțiunile pentru ca și Uniunea să beneficieze de „Legea timbrului cultural“. S-au făcut o sumedenie de intervenții, inclusiv la Comisia pentru cultură și artă a Parlamentului și a Senatului.

În sfârșit, după alte bătălii, cereri, temporizări, uitări, tergiversări, făcând ca procentele inflației să crească, s-a obținut majorarea tarifelor cu 100% pentru drepturile de folosință.

Uniunea a fost foarte interesată și de forma finală în care se va vota „Legea sponsorizării“, adoptată în cele din urmă, dar fără să fie avantajoasă și protectoare pentru artă. Statul nu voia să piardă taxele, veniturile, astfel că arta nu era deloc susținută.

În plan cultural, Uniunea și-a dat consimțământul de participare la *Festivalul „Mamaia '94“*, oferind membri în juriu, în comisiile pregătitoare și achiziționarea pieselor participante, ca și plata orchestrării pieselor cântate.

Magazinul *„Muzica“* dădea semne clare de ineficiență, bilanțul pe anul 1993, prezentat tardiv, fiind sub așteptări. Directorul Gheorghe Mihai nu controla situația. Pentru redresare, s-au făcut planuri, proiecte, s-au încheiat contracte, care, în faza semnării, se destrămau... Se estima că ar putea aduce 80.000.000 de lei profit la finele anului, numai că secretariatul a început să fie sceptic... Magazinul din Bacău nu mergea nici el, intrarea fiind obturată de o construcție ce stagna săptămâni întregi. Nici *Editura Muzicală* nu excela, dimpotrivă, nu existau fonduri, se aștepta ceva din partea Ministerului Culturii, se înaintase și o cerere pentru intrarea în ceea ce se numea „Cultura Națională“, susținută finaciar de stat, numai că solicitarea a fost respinsă, făcându-se unele promisiuni de sprijin pe volume individuale, cu caracter științific, în nici un caz pentru partituri , ca și cum acestea ar fi prohibite. S-a finanțat editarea primului volum din *Codex Cajoni.*

Data deschiderii *Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi,* director Petre Stoianov, bătea la ușă și nu existau bani. Sumele promise, prevăzute în convenția cu Ministerul Culturii și Inspectoratul municipal de cultură, nu se alocau, ceea ce a determinat Uniunea să intervină pentru a debloca pregătirile. Ministerul trebuia să ofere 24.000.000 de lei, din care dăduse jumătate, în timp ce, ca și Uniunea, Municipalitatea, Inspectoratul puneau la dispoziție 10.000.000 de lei.

TIPĂRIREA MANUSCRISULUI PIERDUT „CODEX CAIONI“

Valorificarea muzicii religioase, a patrimoniului muzicii medievale, a constituit o preocupare constantă a biroului secției de muzicologie în ultimul sfert de veac, mărturie fiind scoaterea la lumină a manuscriselor școlii de la Putna, scrierile epocii Brâncovene, cărțile ce susțineau procesul românirii cântării liturgice, vechile documente ecfonetice, imnurile gregoriene transilvănene.

Găsindu-se impunătorul manuscris *Codex Cajoni, Codicele Căianu* din secolul al XVII-lea considerat pierdut timp de patru decenii, rătăcit, distrus, într-un zid de mănăstire, împreună cu alte documente, s-a pus problema transcrierii, studierii sale profunde și tipărirea lui. Problema valorificării s-a pus înainte de 1989, dar a devenit acută după. În primăvara lui 1990, O. L. Cosma a fost invitat la Ministerul Culturii pentru o discuție asupra *Codexului Caioni* de către A. Horvath, secretar de stat, la care participa Gheorghe Firca, director general și László Dobszay, cercetător la Institutul de Muzicologie din Budapesta. Scopul întâlnirii, era de a se găsi modalitatea tipăririi *Codexului,* potrivit unei convenții care fusese semnată între Ministerele Culturii ale celor două țări. Uniunii i se cerea concursul pentru editarea la Budapesta, în colecția „Danubiana“, care-și propunea valorificarea unor vechi documente muzicale medievale din țările riverane Dunării.

După ce s-a arătat preocuparea mai multor cercetători români pentru acest tezaur muzical, în principal Saviana Diamandi, partea ungară susținea doar o colaborare, nefiind convinsă de probitatea specialiștilor noștri în domeniu. Urma să se perfecteze colaborarea în întâlnirile ulterioare, care au avut loc.

Scanned with OKEN Scanner

Puşi în temă, P. Bentoiu şi A. Iorgulescu, precum şi biroul secţiei au stabilit că vom colabora, în condiţii egale de participare, tipărindu-se un volum la Bucureşti, şi facsimilele şi studiile introductive, şi un altul, transcripta, la Budapesta, fiind implicate Editura Muzicală şi Magyar Tudományos Akadémia Zenetudomány Intézotin, cercetătorii Saviana Diamandi şi Ágnes Papp,

Cooperarea s-a stabilit, fiecare volum va avea aceeaşi copertă, aceleaşi norme ştiinţifice de elaborare, acelaşi format. Au existat o serie de întâlniri cu caracter de lucru, discuţii contradictorii, dar, în cele din urmă, convenţia de editare a fost semnată. Ministerul Culturii s-a angajat să sprijine financiar acţiunea. Atunci când apăreau probleme între redactori, Saviana Diamandi şi Agnes Papp, se interpuneau O. L. Cosma şi L. Dobszay, cu momente de tergiversare, de răcire, de încetineală, cu argumentări profesionale. Bunăoară, s-a dezbătut care este finalitatea editării: transcrierea să ofere o partitură după care să se cânte imediat, susţinea partea maghiară sau să se ofere creaţia exactă a lui I. Căianu, inclusiv cu greşeli, susţinea partea română. Evident, s-a acceptat punctul de vedere al părţii române, căci dacă se intervenea în text, atunci nu mai era vorba de o restituire. Greşelile, dacă sunt, se indică prin trimiteri la subsol, prin note. Apoi, au fost multe dispute pe tema interpretării şi redării unor semne, clarificate de către Saviana Diamandi, mai ales.

În primăvara anului 1994 *Codexul Caioni* a fost terminat, partea ungară cerând consimţământul ca să facă două volume, căci unul ar fi fost incomod, prea voluminos, ceea ce a dus la trei volume, pe ansamblu. Redarea în circuitul specialiştilor a acestui tezaur unic de melodii şi cântări reprezintă o izbândă a muzicologiei, ştiindu-se că, printre altele, Căianu a fost cel care a inserat şi melodii româneşti, denumite, indicate ca atare.

Lansarea volumelor s-a făcut la Bucureşti şi la Budapesta, prin manifestări ştiinţifice şi artistice. Astfel, la 17 iunie 1994, în Aula Palatului Cantacuzino a avut loc o manifestare, cu participarea oaspeţilor unguri, a lui L. Dobszay, prezentându-se comunicări de către O. L. Cosma, L. Dobszay, Saviana Diamandi, V. Tomescu, Ilona Ferenczy, Gr. Constantinescu, Frantz Metz, Titus Moisescu, Zoltan Albu, Viorel Cosma.

A urmat şi un concert alcătuit în exclusivitate din creaţiile din Codice, în interpretarea lui Dan Racoveanu şi Formaţia *Musica Sacra* dirijată de Marcel Costea.

CONTRACTE ŞI HIMERE

În primăvara anului 1994 au fost primiţi în Uniune, ca stagiari, Nicu Teodorescu, Ştefan Adrian Romcescu şi, definitivi, Nicolae Teodoreanu, Valentina Sandu Dediu.

Încheierea unor contracte de colaborare au constituit obiectul Consiliului din 1 iulie 1994, de astă dată cu *Tempo,* pentru închirierea unui spaţiu în Magazinul „*Muzica*" din Bucureşti şi din Bacău. Tratative prelungite au avut loc cu firma FARES, privind clădirea din str. Gh. Manu (cum se numea acum Lemnea), dar fără să poată fi finalizate. Un alt contract s-a tratat pentru susţinerea revistei *Actualitatea muzicală,* care ar fi dus la creşterea tirajului, dar a devenit himeră. Nici cumpărarea unei tipografii împreună cu firma *Tempo,* deşi a existat mult entuziasm în discuţii, nu s-a finalizat.

Achiziţiile s-au ridicat la cifra de 8.504.195 lei, din care Ministerul Culturii a preluat 3.124.448 lei, viraţi cu mare întârziere.

Compozitori din Republica Moldova au cerut să devină membri ai Uniunii, ceea ce Consiliul a admis, în condiţiile prevăzute de statut. S-au făcut noi definitivări: Rodica Sava, Leonard Dumitriu, Anton Cenuşe şi Dumitru Niculicea. Ca membru stagiar a fost admis Marcel Constantinescu.

Un cenaclu, organizat de secţia simfonică şi de cameră, la 20 iunie 1994 a prilejuit audierea pe bandă a operei lui Aurel Stroe *Consiliul Mondial,* prezentată de către compozitor.

Scanned with OKEN Scanner

ADOPTAREA LEGII TIMBRULUI CULTURAL

În Consiliul ţinut la 14 octombrie 1994, s-a aflat că a fost adoptată *Legea timbrului cultural nr. 150.* La definitivarea acesteia, un aport considerabil l-a avut, pentru precizarea naturii timbrului şi destinaţia lui, preşedintele A. Iorgulescu. Timbrul muzical se aplica la biletele de intrare la concerte şi spectacole lirice, 5% şi 2% din preţul unui disc, casetă, tipăritură. La acesta din urmă participa Uniunea, care avea de susţinut creaţia muzicală, reviste, Editura Muzicală.

O discuţie aprinsă s-a iscat în Consiliu în legătură cu statutul S.I.M.C., secţiunea română, şi a Protocolului încheiat cu Uniunea, propunându-se organizarea de concerte, editarea de pliante, prezentarea de concerte în cadrul unor muzee din capitală. N. Brînduş a cerut dreptul să organizeze concerte cu bilete în Aula Palatului Cantacuzino, ceea ce nu s-a admis. În schimb, s-a convenit să se acorde spaţiu S.I.M.C.-ului, dotarea acestuia, materiale birotice, telefon, corespondenţă... Cât priveşte acordarea unui fond fix pentru stagiune, de care să dispună S.I.M.C. aşa cum doreşte, s-a precizat că Uniunea poate prelua unele cheltuieli. În nici un caz, nu sunt dorite suprapunerile. Consiliul şi-a manifestat sprijinul pentru activitatea S.I.M.C., s-au reformulat unele puncte din statut. Erau binevenite şi concertele organizate în Aulă, dar nu se poate percepe taxă de intrare.

Uniunea s-a retras din Societatea „Melos", şi odată cu aceasta şi suma de 1.500.000 de lei, capitalul investit, convingându-se că nu se realizează scopul propus iniţial. S-a achiziţionat aparatură modernă pentru S.M.E.I.

Preşedintele a prezentat proiectul pentru sărbătorirea celor 75 de ani de la înfiinţarea Uniunii, *Societatea Compozitorilor Români,* prilej cu care se va organiza *Decada Muzicii Româneşti,* 3–12 noiembrie 1995, când în toate centrele din ţară se vor organiza manifestări muzicale.

Un portret Cornel Ţăranu s-a organizat la 28 noiembrie 1994, primit cu viu interes. A vorbit Octavian Nemescu.

O grea pierdere a cunoscut muzica românească prin încetarea din viaţă, la 1 decembrie 1994 a compozitorului Mircea Chiriac, în vârstă de 76 de ani. Autorul suitei simfonice *Bucureştiul de altădată* şi al baletului *Iancu Jianu* era un cunoscător desăvârşit al artei populare, pe care a ridicat-o pe înalte culmi.

CENTENAR MIHAIL ANDRICU

În cadrul acţiunilor de cinstire a personalităţilor care au contribuit la îmbogăţirea patrimoniului muzical românesc, Uniunea a organizat o manifestare sărbătorească, la 12 decembrie 1994, cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la naşterea lui Mihail Andricu. Era un *Simpozion-Concert,* personalitatea şi opera compozitorului fiind relevate în comunicările lui Vasile Tomescu, Adrian Raţiu, Ruxandra Arzoiu. Pagini din bogata sa creaţie au fost interpretate de Oana Velcovici, Adrian Duminecă, Smaranda Murgescu şi Anda Ulubeanu.

1995

A revenit în discuţie colaborarea Uniunii cu S.I.M.C., Nicolae Brînduş dorea o mai mare autonomie, chiar înfiinţarea unui organism independent, ceea ce şi era, însă fără să dubleze atribuţiile breslei din care s-a ridicat.

Scanned with OKEN Scanner

PREMIILE UNIUNII PE ANUL 1994

Marele Premiu: Ştefan Niculescu, pentru întreaga activitate de creaţie.
Pentru muzică simfonică: D. Rotaru – *Lumini dintr-un curcubeu,* pentru orchestră de coarde.
Muzică de cameră: L. Dănceanu – *Opus 61,* pentru 8 instrumente.
Muzică corală: C. A. Petrescu – *Messa per coro a cappella;* P. Bentoiu – *Te slăvesc pe tine, Părinte,* apud Matei XI 25–30.
Muzică uşoară: H. Moculescu – *Piesa „Nidia".*
Muzică de jazz: D. Ştefănică – *Piesa „Ritual".*
Spectacol muzical: V. Veselovschi şi M. Maximilian – *Academia Savoy.*
Muzicologie: A. Vieru – *The book of modes* şi *Cuvinte despre muzică;* P. Delion – *Folclor muzical din zona Vinicicăuţi – Cernăuţi,* Ion N. Kiriac – *micromonografie, Folclor muzical din judeţul Bacău, Melodii de jocuri populare din zona Cozmeşti – Iaşi, Foclor muzical din Moldova.*
Premiul pentru critică – Anca Florea.

La începutul anului 1995, la 30 ianuarie, s-a organizat de către secţia de muzică simfonică şi de cameră un *Portret,* Mihai Mitrea Celarianu, prezentat de Octavian Nemescu şi Despina Petecel, după care s-au audiat creaţii reprezentative pentru orientările sale stilistice.

Un alt portret, la iniţiativa aceleiaşi secţii, a avut loc la 20 februarie 1995, Lucian Meţianu, despre care au vorbit Octavian Nemescu şi Ruxandra Arzoiu, creaţiile audiate permiţând să se sesizeze evoluţia limbajului său după alegerea exilului.

Proiectele care se aflau în faţa secretariatului au fost înfăţişate de către preşedintele A. Iorgulescu în Consiliul din 17 februarie 1995. Astfel, demersurile făcute pentru reintrarea în posesia Magazinului *„Muzica",* aprobarea sumelor acordate pentru achiziţii, convenţia cu S.I.M.C.-ul. Pentru preîntâmpinarea unor sciziuni, s-a limpezit formularea Statutului acestui organism, mai curând secţii naţionale, astfel ca să se evite confuziile şi interpretările răuvoitoare pentru Uniune.

S-au făcut noi primiri de membri stagiari: Saviana Diamandi şi definitivi: Doina Paron Florişteanu.

Activitatea Uniunii se derulează cu aceeaşi intensitate, la nivelul Secretariatului, Consiliului, birourilor... susţinând ceea ce este important, creaţia...

Scanned with OKEN Scanner

George Enescu

Scanned with OKEN Scanner

Ion Nonna Otescu

Alfred Alessandrescu

Scanned with OKEN Scanner

Constantin Brăiloiu

Scanned with OKEN Scanner

Mihail Jora

Mihail Andricu

Sabin Drăgoi

Scanned with OKEN Scanner

Marţian Negrea

Ion Vasilescu

Ioan D. Chirescu

Scanned with OKEN Scanner

Matei Socor

Alfred Mendelsohn

Hilda Jerea

Scanned with OKEN Scanner

Ion Dumitrescu

Scanned with OKEN Scanner

Zeno Vancea

Tudor Ciortea

Theodor Grigoriu

Wilhelm G. Berger

Scanned with OKEN Scanner

Romeo Ghircoiașiu

Vasile Tomescu

Aladár Zoltán

Ludovic Feldman

Scanned with OKEN Scanner

Laurenţiu Profeta

Gherase Dendrino

Petre Brâncuşi

Nicolae Călinoiu

Scanned with OKEN Scanner

Sigismund Toduță

Liviu Comes

Petra Carmen-Basacopol

Dumitru Eremia

Scanned with OKEN Scanner

Pascal Bentoiu

Scanned with OKEN Scanner

Adrian Iorgulescu

Scanned with OKEN Scanner

Octavian Lazăr Cosma

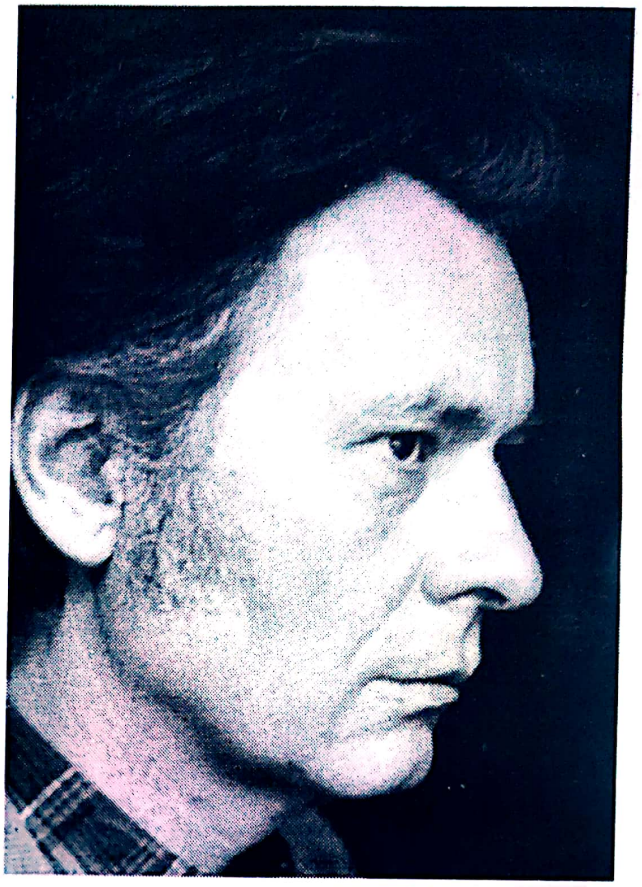

Cornel Ţăranu

Ştefan Niculescu

Horia Moculescu

Scanned with OKEN Scanner

Irina Odăgescu-Ţuţuianu

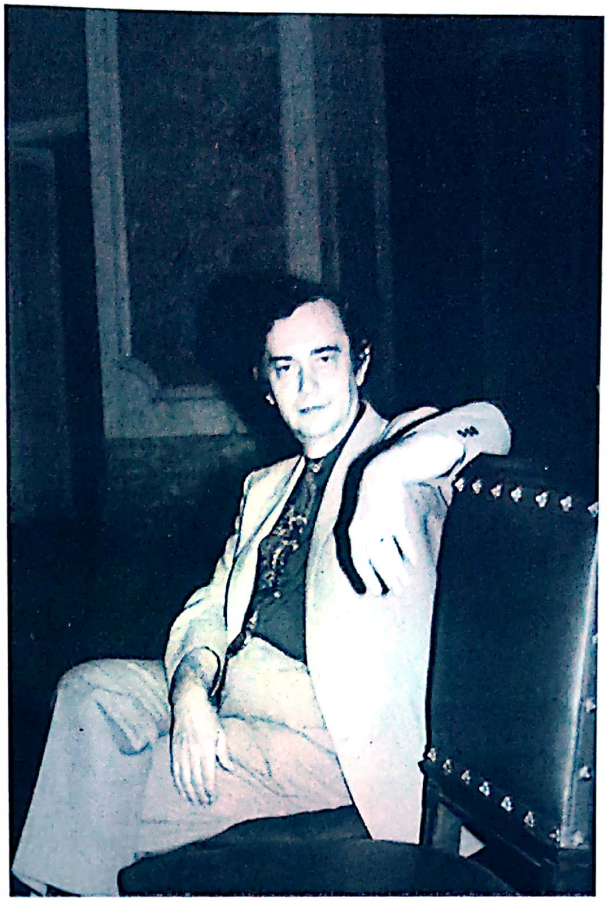

Gheorghe Firca

Anton Şuteu

Octavian Nemescu

Scanned with OKEN Scanner

Adrian Raţiu

Dan Buciu

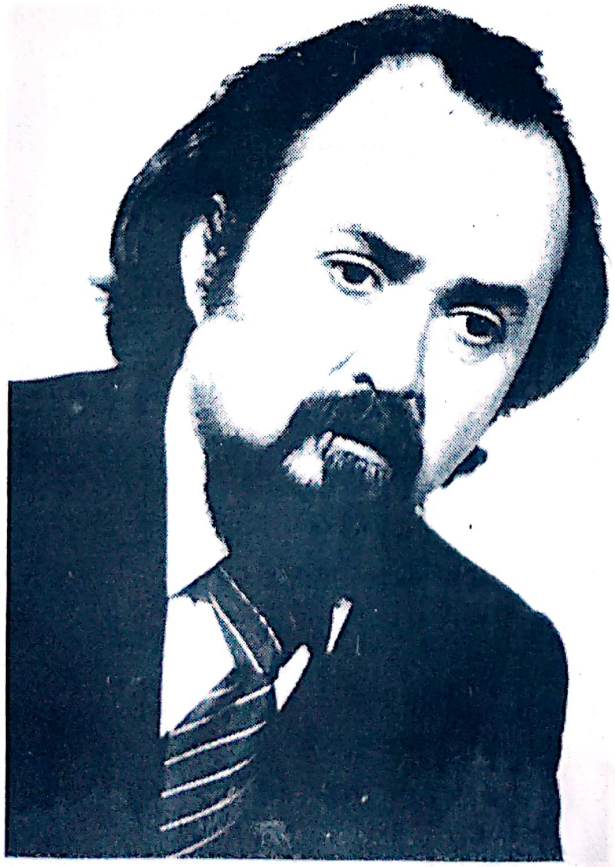

Vasile Spătărelu

Scanned with OKEN Scanner

Redactor
MICHAELA ROȘU

Tehnoredactor
GEORGE MĂGUREANU

Corector
MIHAELA FRONEA

Planșe: 8

Bun de tipar: octombrie 1995 Coli de tipar: 74

Scanned with OKEN Scanner

I.S.B.N 973-42-0167-0

Scanned with OKEN Scanner